Bundel - Politieke Avond van 26 juni 2024

Agenda bijlagen

Raadskamerindeling PA 26 juni 2024

1.RZ 18.45 uur - 20.15 uur: 1. Zienswijze conceptagenda en -begroting 2025-2028 Groene Metropoolregio & 2. Zienswijze jaarstukken 2023 Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen

- Behandeladvies 26 juni 2024, informatieve & meningsvormende bespreking
- Raadsvoorstel 'Zienswijze conceptagenda en -begroting 2025-2028 Groene Metropoolregio'
- Bijlage 1 - Zienswijzebrief 2025
- Bijlage 2 - Regionale agenda 2025-2028 GMR
- Bijlage 3 - Aanbiedingsbrief GMR Regionale Agenda 25-28
- Bijlage 4 - Begrotingsrichtlijnen Regio Nijmegen 2025
- Bijlage 5 - GMR: financiële en algemene uitgangspunten begroting 2025 (brief 24-1-2024)
- Raadsvoorstel 'Zienswijze jaarstukken 2023 Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen'
- Bijlage 1 - Aanbiedingsbrief
- Bijlage 2 - Jaarstukken GMR 2023
- Bijlage 3 - Jaarverslag en Jaarrekening 2023 Stichting The Economic Board
- Bijlage 4 - Zienswijze Jaarstukken 2023 Groene Metropoolregio
- Accountantsverklaring
- Defintieve jaarstukken
- Controleverklaring 2023
- Jaarstukken 2023
- Accountantsverslag 2023
- Behandelresultaat 26 juni 2024, informatieve & meningsvormende bespreking

2.LF 18.45 uur - 20.15 uur: Plan gezonde leefomgeving
Informatieve & meningsvormende bespreking
Locatie: Landgoed/Festival

- Behandeladvies 26 juni 2024, informatieve & meningsvormende bespreking
- Raadsvoorstel 'Plan Gezonde Leefomgeving'
- Plan Gezonde Leefomgeving
- Raadsbrief 'Uitvoeringsagenda Lucht 2024 - 2030', d.d. 18-06-2024
- Bijlage - Uitvoeringsagenda Lucht 2024 - 2030
- Behandelresultaat 26 juni 2024, informatieve & meningsvormende bespreking

3.WG 18.45 uur - 20.15 uur: Visie Rode Loper naar Museum Arnhem
Informatieve & meningsvormende bespreking
Locatie: Walburgis

- Behandeladvies 26 juni 2024, informatieve & meningsvormende bespreking
- Lijst van insprekers
- Raadsvoorstel 'Visie Rode Loper naar Museum Arnhem'
- Bijlage 1 - Visie Rode Loper naar het Museum Arnhem
- Bijlage 2 - Inschatting kosten en ingrepen
- Aangenomen motie 'De rode loper naar het museum' (23M127) van de fracties VVD, D66 en GroenLinks
- Schriftelijke inbreng APCG - Reactie op visie Rode Loper naar Museum Arnhem
- Presentatie Museum Arnhem tijdens inspreken raadskamer
- Behandelresultaat 26 juni 2024, informatieve & meningsvormende bespreking

4 20.15 uur - 20.30 uur: Pauze

5.RZ 20.30 uur - 22.00 uur: Zienswijze begroting VGGM 2025
Informatieve & meningsvormende bespreking
Locatie: Raadzaal

- Raadsvoorstel 'Zienswijze begroting VGGM 2025'
- Behandeladvies 26 juni 2024, informatieve & meningsvormende bespreking
- Bijlage 1 - Zienswijze ontwerpbegroting 2025 VGGM
- Bijlage 2 - VGGM Jaarverslag 2023
- Bijlage 3 - Controle Verklaring jaarrekening 2023 VGGM getekend
- Bijlage 4 - Aanbiedingsbrief VGGM
- Bijlage 5 - Brief Dagelijks Bestuur 2% besparingsraming op ontwerpbegroting 2025
- Bijlage 6 - VGGM Ontwerpbegroting 2025

Bijlage 7 - Ontwerp beleidsplan VGGM 2025-2026
Bijlage 8 - Ontwerp beleidsplan Crisisbeheersing Gelderland-Midden 2025 - 2026
Bijlage 9 - Ontwerp Beleidsplan Brandweer Gelderland-Midden 2025-2026
Bijlage 10 - Ontwerp dekkingsplan Brandweer 2024
Bijlage 11 - Raadsinformatiebrief ontwerp dekkingsplan brandweer VGGM
Behandelresultaat 26 juni 2024, informatieve & meningsvormende bespreking

6.LF 20.30 uur - 22.00 uur: Mandaatbesluit intrekking voorkeursrecht 2024
Informatieve & meningsvormende bespreking
Locatie: Landgoed/Festival

Behandeladvies 26 juni 2024, informatieve & meningsvormende bespreking
Raadsvoorstel 'Mandaatbesluit intrekking voorkeursrecht 2024'
Behandelresultaat 26 juni 2024, informatieve & meningsvormende bespreking

7.WG 20.30 uur - 22.00 uur: Toekomst herdenking Slag om Arnhem
Bespreking amendementen en/of moties
Locatie: Walburgis

Behandeladvies 26 juni 2024, bespreking van amendementen en/of moties
amendement 'Toekomst herdenking en Bridge to Liberation Experience' (24A23) van de fracties GroenLinks, VVD, D66, SP, CDA, PvdA, Arnhem Centraal, ChristenUnie en Gr. vd Broek
Raadsvoorstel 'Toekomst herdenking Slag om Arnhem'
Bijlage - BMC-onderzoek "Brug naar de Toekomst - De herdenking van de Slag om Arnhem"
Aangenomen motie 'Een brug naar de toekomst' (22M132) van de fracties VVD, D66, GroenLinks, Partij voor de Dieren en Arnhem Centraal
Technische vraag over kosten BMC Rapport
Behandelresultaat 3 april 2024, informatieve bespreking
Inspreekreactie Bridge to Liberation d.d. 03-04-2024
Schriftelijke reactie Liberation Route Europe
Behandelresultaat 24 april 2024, meningsvormende bespreking
Technische vraag & antwoord over opbouw uitgaven voor herdenken
Antwoord technische vraag: Offerte BMC De herdenking van de Slag om Arnhem d.d. 20-04-2023
Behandelresultaat 15 mei 2024, meningsvormende bespreking
Behandelresultaat 19 juni 2024, 2e meningsvormende bespreking
Schriftelijke beantwoording door wethouder Roelofs inzake mondelinge vragen van 19 juni jl.
Antwoord op technische vraag over budget voor Slag om Arnhem en Bridge to Liberation 2025-2029 d.d. 21-06-2024
Behandelresultaat 26 juni 2024, bespreking van amendementen en/of moties

8 22.00 uur - 22.15 uur: Pauze

9.RZ 22.15 uur - 23.15 uur: Wijziging APV, Hoofdstuk 5, Afdeling 5, Verbod vuur te stoken
Bespreking amendementen en/of moties
Locatie: Raadzaal

Behandeladvies 26 juni 2024, bespreking van amendementen en/of moties
amendement 'Geen sfeervuren met hout' (24A24) van de fracties Partij voor de Dieren, GroenLinks en BurgerBelang Arnhem
amendement 'Geen hout op de BBQ' (24A25) van de fracties Partij voor de Dieren, GroenLinks en BurgerBelang Arnhem
amendement 'Geen sfeervuren tijdens een smogalarm' (24A26) van de fracties Partij voor de Dieren, GroenLinks en BurgerBelang Arnhem
Raadsvoorstel 'Wijziging APV, Hoofdstuk 5, Afdeling 5, Verbod vuur te stoken'
Bijlage - Was-wordt overzicht Hoofdstuk 5, Afdeling 5, Verbod vuur te stoken
Behandelresultaat 17 april 2024, informatieve en meningsvormende bespreking
Behandelresultaat 15 mei 2024, meningsvormende bespreking
Raadsbrief inzake 'Verzoek om inlichtingen APV-wijziging Verbod om vuur te stoken', d.d. 17-06-2024
Inlichtingenverzoek APV verbod vuur te stoken, d.d. 22-05-2024
Memo van burgemeester Marcouch inzake 'Wijzigen artikel 5.5.1 APV', d.d. 25-03-2024
E-mail aan burgemeester met o.a. raadsvoorstel wijzigen APV, d.d. 26-03-2024
Bijlage 1 bij e-mail aan burgemeester - Was-Wordt-tabel wijzigen APV, d.d. 17-06-2024
Voorblad inzake dossier 4559 d.d. 26 maart 2024

Voorblad inzake dossier 4559 d.d. 2 april 2024
Behandelresultaat 19 juni 2024, 2e meningsvormende bespreking
Transcript van de Politieke avond d.d. 17 april 2024
Transcript van de Politieke avond d.d. 15 mei 2024
Transcript van de Politieke Avond d.d. 19 juni 2024
Memo van burgemeester Marcouch inzake 'Uitvoering toezegging 1583', d.d. 26-06-2024
Behandelresultaat 26 juni 2024, bespreking van amendementen en/of moties

10.LF 22.15 uur - 23.15 uur: 1. ODRA begroting 2025 en jaarstukken 2023 & 2. Zienswijze 1e Bestuursrapportage 2024 en ontwerp-Meerjarenprogrammabegroting 2025-2028 De Connectie
Informatieve & meningsvormende bespreking
Locatie: Landgoed/Festival

Behandeladvies 26 juni 2024, informatieve & meningsvormende bespreking
Raadsvoorstel 'ODRA begroting 2025 en jaarstukken 2023'
Bijlage 1 - Begroting ODRA 2025
Bijlage 2 - Jaarverslag ODRA 2023
Bijlage 3 - Jaarrekening ODRA 2023
Bijlage 4 - Meerjarenprogramma ODRA 2025-2028
Bijlage 5 - Aanbiedingsbrief begroting ODRA 2025 aan raden
Bijlage 6 - Aanbiedingsbrief procedure jaarstukken 2023 ODRA aan raden
Bijlage 7 - Concept zienswijze op de begroting ODRA 2025
Memo van wethouder Van der Wel inzake 'Afdoen toezegging 1503 Rekenkamerrapport'
Bijlage 1 - Oplegnotitie Verbeterpunten dienstverlening ODRA 2024
Bijlage 2 - Notulen Algemeen bestuur ODRA 17-04-2024
Behandeladvies 26 juni 2024, informatieve & meningsvormende bespreking
Raadsvoorstel 'Zienswijze 1e Bestuursrapportage 2024 en ontwerp MJPB 2025-2028 De Connectie'
Concept zienswijzebrief 1e Bestuursrapportage 2024 en MJPB 2025-2028 de Connectie
Aanbiedingsbrief Jaarstukken 2023, 1e Bestuursrapportage 2024 en ontwerp MJPB 2025-2028 De Connectie
1e Bestuursrapportage 2024
Bestuurlijke samenvatting ontwerp MJPB 2025-2028 De Connectie
Ontwerp MJPB 2025-2028 De Connectie
Bestuurlijke samenvatting Jaarstukken 2023 De Connectie
Jaarstukken De Connectie 2023
Accountantsverslag bij de Jaarstukken 2023 De Connectie
Behandelresultaat 26 juni 2024, informatieve & meningsvormende bespreking

11.WG 22.15 uur - 23.15 uur: Toekomst herdenking Slag om Arnhem (vervolg)
Bespreking amendementen en/of moties
Locatie: Walburgis

Agenda Politieke Avond
26 juni 2024

Raadzaal	Landgoed/Festival	Walburgis
18.45 uur - 20.15 uur (90) **1.** Zienswijze conceptagenda en -begroting 2025-2028 Groene Metropoolregio **2.** Zienswijze jaarstukken 2023 Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen *(informatieve en meningsvormende bespreking)*	18.45 uur - 20.15 uur (90) Plan gezonde leefomgeving *(informatieve en meningsvormende bespreking)*	18.45 uur - 20.15 uur (90) Visie Rode Loper naar Museum Arnhem *(informatieve en meningsvormende bespreking)*
Pauze: 20.15 uur - 20.30 uur		
Raadzaal	**Landgoed/Festival**	**Walburgis**
20.30 uur – 22.00 uur (90) Zienswijze begroting VGGM 2025 *(informatieve en meningsvormende bespreking)*	20.30 uur – 22.00 uur (90) Mandaatbesluit intrekking voorkeursrecht 2024 *(informatieve en meningsvormende bespreking)*	20.30 uur – 22.00 uur (90) Toekomst herdenking Slag om Arnhem *(bespreking van amendementen en/of moties)*
Pauze: 22.00 uur – 22.15 uur		
Raadzaal	**Landgoed/Festival**	**Walburgis**
22.15 uur - 23.15 uur (60) Wijziging APV, Hoofdstuk 5, Afdeling 5, Verbod vuur te stoken *(bespreking van amendementen en/of moties)*	22.15 uur - 23.15 uur (60) **1.** ODRA begroting 2025 en jaarstukken 2023 **2.** Zienswijze 1e Bestuursrapportage 2024 en ontwerp-Meerjarenprogrammabegroting 2025-2028 De Connectie *(informatieve en meningsvormende bespreking*	22.00 uur - 23.15 uur (60) Toekomst herdenking Slag om Arnhem (vervolg) *(bespreking van amendementen en/of moties)*

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

1. Raadsvoorstel ‘Zienswijze conceptagenda en -begroting 2025-2028 Groene Metropoolregio'
2. Raadsvoorstel 'Zienswijze jaarstukken 2023 Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen'

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Voorgesteld besluit

De raad wordt voorgesteld om twee besluiten te nemen:

1. In te stemmen met de conceptzienswijzebrief in reactie op de conceptagenda en -begroting van de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen
2. In te stemmen met de conceptzienswijzebrief in reactie op de jaarstukken 2023 van de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen

Procedure:

Datum vergadering
26-06-2024

Type voorstel
Raadsvoorstel vanuit het college van B&W

Spreekrecht publiek?
Ja

Voorgesteld resultaat:
Start en afronding informatieve en meningsvormende ronde.

Informatieve fase:
Klassiek inspreken

Meningsvormende fase:
Er wordt in maximaal twee termijn vergadert waarin de raadskamer in gesprek gaat met het college.

Aandachtspunten

Informatieve bespreking
De informatieve bespreking bestaat uit het klassiek inspreekrecht. Insprekers krijgen vijf minuten de tijd om de raadskamer toe te spreken, waarna er ruimte is voor vragen. Op moment van publicatie van de agenda zijn er geen aanmeldingen van insprekers ontvangen. Mochten die er na publicatie van de agenda komen dan worden die toegevoegd aan de lijst van insprekers in de bijlage.

Meningsvormende bespreking
Er wordt in twee termijnen vergaderd.

- Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld.
- Beide raadsvoorstellen worden gezamenlijk besproken in twee termijnen.
- De portefeuillehouder reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest. De portefeuillehouder beantwoordt de gestelde vragen.
- Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Contactgegevens

Portefeuillehouder:	Ambtenaar	Raadsadviseur
Nermina Kundic Ahmed Marcouch	Yvonne Hazelaar Yvonne.Hazelaar@arnhem.nl +31 6 31114889	Willem Lammers willem.lammers@arnhem.nl (06) 31 10 79 51

Aandachtspunten

Op maandagavond 13 mei was er een informatiebijeenkomst over de begrotingen van de verbonden partijen voor raadsleden. Onderdeel daarvan was een sessie vanuit de Groene Metropoolregio waarin de begroting en de agenda zijn toegelicht en was er ruimte voor (technische) vragen.

Raadsvoorstel 'Zienswijze conceptagenda en -begroting 2025-2028 Groene Metropoolregio'

- Het college stelt voor om een positieve zienswijze uit te brengen op de nieuwe vierjarige agenda van de GMR. Wel wordt in de zienswijze aangegeven de inwonersbijdrage te beperken tot 3,5%.
- De GMR is een samenwerking tussen de 17 gemeenten Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.
- De agenda bestaat uit vijf opgaven:
    - Groene groeiregio (verbinden van ruimtelijke opgaven en woningbouw)
    - Productieve regio (economie en arbeidsmarkt)
    - Ontspannen regio (leefbaarheid, natuur en landschap, cultuur en erfgoed)
    - Verbonden regio (mobiliteit en bereikbaarheid)
    - Circulaire regio (circulariteit, duurzaamheid, klimaat en energie)
- Het college stelt voor op alle vijf de opgaves in te tekenen. Het staat de raad vrij om hierin een andere keuze te maken.
- De begroting is materieel sluitend en bestaat uit drie onderdelen: kosten voor het regiobureau, de vijf opgaven en een bijdrage voor The Economic Board.
- De totale gemeentelijke bijdrage zijn € 8,55 per inwoner in 2024 en € 9,01 in 2025. Er is een indexatie van 6,54% toegepast. Het college stelt in de conceptzienswijze voor om dit percentage te beperken tot 3,5%.
- Voor Arnhem betekent dit dat onze bijdrage bij een indexpercentage van 3,5% in 2025 € 173.519 in plaats van € 167.651 bedraagt.

Raadsvoorstel ‘'Zienswijze jaarstukken 2023 Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen'

- De zienswijze op de jaarstukken is positief. Het jaarresultaat van de Groene Metropoolregio is positief. Voor de vijf opgaven is een bedrag over van € 166.634. Daarnaast kent het regiobureau een rekeningresultaat van € 197.682 als gevolg van lagere kosten en personeelslasten alsmede hogere rentebaten dan begroot.
- Dit bedrag vloeit grotendeels terug naar de deelnemende gemeenten. De GMR stelt voor om in 2024 hiervan € 75.000 aan het projectmanagement Regio Deal te besteden. Resteert een bedrag van € 289.316 dat naar rato aan de deelnemende gemeenten zal worden terugbetaald.
- De gevraagde deadline voor het indienen van een zienswijze op de jaarstukken was vóór 7 juni. Echter, door de Groene Metropoolregio is pas op 4 juni de accountantsverklaring aangeleverd. Hierdoor was het niet mogelijk om dit onderwerp tijdig te agenderen. Het Algemeen Bestuur vergadert in de middag op 3 juli, terwijl de gemeenteraad van Arnhem op die avond in staat is om een zienswijze af te geven.

Moties en Toezeggingen

De volgende moties en toezeggingen worden met het raadsvoorstel afgedaan:

Niet van toepassing

Mogelijk resultaat:

- Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase
- Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de Bespreking van Moties en Amendementen.

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4167639

Onderwerp: Zienswijze conceptagenda en -begroting 2025-2028 Groene Metropoolregio

Kernboodschap

In overeenstemming met de bepalingen uit de gemeenschappelijke regeling heeft de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen haar conceptagenda en -begroting 2025-2028 aangeboden. Wij stellen de raad voor een positieve zienswijze over de nieuwe vierjarige agenda uit te brengen. De agenda sluit nauw aan bij de Arnhemse ambities, plannen en prioriteiten. Wel geven wij aan de procentuele verhoging van de inwonerbijdrage te willen beperken tot 3,5% in verband met de ontwikkelingen rondom de gemeentefinanciën.

Voorstel

1. Met bijgevoegde zienswijzebrief te reageren op de conceptagenda en -begroting 2025-2028 van de Groene Metropoolregio (GMR).

Inleiding

De gemeente Arnhem neemt deel aan het gemeentelijke samenwerkingsverband Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen (GMR). Conform afspraak heeft de GMR tijdig het concept van haar regionale agenda en begroting 2025-2028 voor zienswijze ingediend.

Beoogd effect

Door het indienen van een zienswijze kan de gemeenteraad invloed uitoefenen op de ontwerpagenda en -begroting. Een zienswijze leidt echter niet direct tot aanpassing. Het Dagelijks Bestuur van de GMR zal in een reactienota namelijk aangeven hoe rekening gehouden wordt met alle zienswijzen die door de zeventien gemeenten worden ingebracht. Het Algemeen Bestuur (AB) van de GMR stelt de agenda en de begroting op 11 september 2024 vast.

Argumenten

1.1	*Arnhem draagt bij aan de versterking van de metropoolregio en de grote maatschappelijke opgaven waar we gezamenlijk regionaal voor staan.*

Gemeente Arnhem

Algemeen
De komende jaren neemt het aantal inwoners in de Groene Metropoolregio toe. Dit stelt ons gezamenlijk voor de uitdaging om in balans tot een gezonde groene groei te komen. Om dit te kunnen realiseren is partnerschap en regionale samenwerking van belang en noodzakelijk. Door samen op te trekken kan meer bereikt worden. De regionale agenda zorgt ervoor dat de GMR een stevige partner is in de samenwerking met de provincie Gelderland, het Rijk, Europa en anderen. Door de samenwerking kan een krachtiger lobby plaatsvinden. De Regiodeal Groene Groei (2023) is hiervan een goed voorbeeld.
We stellen vast dat het accent van de GMR in de eerste jaren vooral op onderzoek, planvorming en beleidsontwikkeling lag. De komende vier jaar zal de GMR in het kader van de regionale samenwerking alert blijven op nieuwe kansen en ontwikkelingen op het gebied van onder andere wonen, werken en mobiliteit. Zij zal de gemeenten en betrokken partners vanuit haar rol ondersteunen om de plannen tot uitvoering te brengen. Er ligt veel op het gemeentelijke bordje. Het is daarom goed dat vanuit de GMR initiatieven genomen worden om het tekort aan personele capaciteit aan te pakken. Dit helpt om gezamenlijk de uitvoeringskracht op peil te brengen, zodat de regionale en lokale ambities kunnen worden gerealiseerd.

De vijf opgaven
In de GMR wordt gewerkt aan de hand van vijf opgaven: groene groei, productieve-, ontspannen-, verbonden- en circulaire regio.

Het afstemmen van de opgaven en de daaruit voorkomende ruimtelijke ontwikkelingen is een belangrijk onderdeel van **de opgave groene groei**. Het NOVEX-ontwikkelingsperspectief geeft richting aan de ruimtelijke keuzes die nodig zijn. De ambities van de GMR worden verbonden met de provinciale plannen.
Op 8 maart 2023 hebben de gemeenten, de minister en de provincie de Woondeal 2.0 ondertekend. Het versnellen van de woningbouw om daarmee het hoofd te bieden aan de wooncrisis is het belangrijkste doel. Circulair bouwen, de bestaande woonvoorraad en bijzondere doelgroepen krijgen nadrukkelijk aandacht. De woningbouwontwikkeling wordt meermaals per jaar besproken in tempotafels waarbij ingezoomd wordt op concrete projecten. Duidelijk is dat netcongestie steeds meer een belemmerende factor wordt voor het tijdig opleveren van bouwprojecten. Beleidsontwikkeling op het terrein van wonen en zorg vordert wel gestaag. Als het gaat om extra financiële middelen wordt de Start bouwimpuls (SBI) en de Woningbouw impulsregeling (WBI) nauwlettend gevolgd.

De **opgave productieve regio** richt zich op een toekomstbestendige economie. Daarin wil de regio behouden wat goed is, kansen grijpen en versterken wat beter kan. Een gezonde economie draagt bij aan de gezondheid, leefkwaliteit, het milieu, onderwijs en sociale cohesie. Ook draagt het bij aan de opgaven op het gebied van energietransitie, circulariteit en klimaat-adaptatie. Economie gaat over werk, aantallen bedrijven en banen. Maar dat niet alleen, het gaat ook over onderwerpen als innoveren en verduurzamen, banen voor iedereen in een nieuwe (steeds meer) digitale omgeving.
De balans wonen-werken is zowel in Arnhem als de regio een opgave en dient dus ook op het regionale schaalniveau richting te geven. Daarbij hoort inzet op toekomstbestendige

werklocaties, met aandacht voor herstructurering, verduurzaming, ruimte voor circulaire economie en het versterken van de campussen. Human Capital is niet meer als speerpunt in de nieuwe GMR-agenda opgenomen. De uitvoering van de Human Capital Agenda is namelijk belegd bij The Economic Board waarbij de GMR en de gemeenten betrokken blijven.

De speerpunten en activiteiten van de **opgave ontspannen regio** in de nieuwe agenda zijn een logisch vervolg op de huidige agenda. Gewerkt wordt aan de versterking van de culturele infrastructuur en de eigen signatuur en kracht van de landelijk erkende Cultuurregio 025. De provincie en het ministerie van OCW zijn hierbij belangrijke partners. De samenwerking met TVAN zorgt ervoor dat onze metropoolregio zich kan ontwikkelen en profileren als aantrekkelijk regio om te recreëren. Het wandelnetwerk wordt verbeterd en met provinciale subsidie worden de verhaallijnen WOII, Romeinen en ‘Leven met water’ uitgewerkt.
Hiermee wordt gewerkt aan het vergroten van de aantrekkelijkheid van de regio voor bezoekers van binnen en buiten de regio en de versterking van het groen en blauw in het stedelijke en landelijke gebied.

Onze regio duurzaam en veilig bereikbaar maken staat centraal bij de **opgave verbonden regio**. De toekomstige mobiliteitsmaatregelen zijn niet alleen goed voor de bereikbaarheid, maar dragen ook bij aan een prettige leef- en woonomgeving, gezondheid, natuur en recreatie. Er gaat meer aandacht besteed worden aan het recht op bereikbaarheid, waardoor iedereen kan meedoen in onze samenleving. Toegankelijkheid, betaalbaarheid van vervoermiddelen en het voorhanden zijn van alternatieven zijn naast afstand en reistijd mede bepalend.
De doelen en activiteiten van de opgave verbonden regio zijn geheel in lijn met de Arnhemse ambities op het gebied van mobiliteit. Als stad zetten we mede in op duurzame mobiliteit gericht op lopen en fietsen als betaalbare en toegankelijke mobiliteitsvormen.

De **opgave circulaire regio** heeft vier speerpunten: circulaire grondstoffen en ketens, circulaire bouw en infra, water en klimaatadaptatie en energietransitie. Met ieder toegesneden ambities, veranderingsopgaven, projecten en activiteiten.
De verbetering van de samenwerking van de Arnhemse innovatieclusters met Nijmegen heeft regionaal aandacht. In het nieuwe programma conceptueel en circulair bouwen is concreter en meetbaarder (impactladder) uitgewerkt waar circulair bouwen naar toe gaat. Kennis delen, aansluiten bij landelijke ontwikkelingen en benutten van de Regiodeal en EU-subsidies is ons belang bij water- en klimaatadaptatie. Arnhem neemt hierin deel met de projecten IBGREEN (klimaatbestendige werklocaties) en COOL CITIES (realiseren van koele netwerken).
Vanuit Arnhems perspectief worden de ontwikkelingen op het gebied van energietransitie, gezien de schaal, als belangrijk geoormerkt. Hierbij zijn het verslimmen van de aanpak van de laadinfrastructuur en het voldoen aan wetgeving om het (nationale) isolatieprogramma uit te kunnen voeren nieuwe onderwerpen. Bij de energietransitie en de grootschalige opwek van duurzame energie is regionale samenwerking van groot belang om de Arnhemse CO2-doelstellingen te kunnen realiseren.

Aandachtspunten
Er is een conceptagenda opgesteld die op verzoek van de gemeenteraden vier jaren beslaat. Daarbij passen enkele aandachtspunten:

- Concretiseer de agenda ieder jaar in de vorm van een (voortschrijdend) uitvoeringsplan, waarin ook kan worden ingespeeld op financiële ontwikkelingen. Daardoor wordt duidelijk welke activiteiten op de rol staan en welke producten worden gerealiseerd. Aan de hand daarvan kunnen wij als gemeente en met elkaar onze inzet beter plannen en prioriteren.
- Blijf focus houden op de doelstellingen uit de agenda en geef duidelijk aan wat de GMR wel of niet doet. Daardoor worden verwachtingen gemanaged en ook duidelijkheid verschaft wat de verantwoordelijkheid van gemeenten, TEB of andere partners is.
- De lijn van lobby, delen van kennis en behalen van efficiency-voordelen verdient voortzetting.
- Uit de opgaven vloeien ruimtelijke vraagstukken voort. De behoefte en noodzaak om deze vraagstukken integraal te benaderen wordt door ons gezien. De GMR is een werkwijze gestart om een onderwerp op een integratietafel van alle kanten te belichten. Dit vinden wij een goede ontwikkeling. De resultaten volgen wij met belangstelling.

Conclusie: intekenen op de opgaven
De vijf integrale opgaven hangen nauw met elkaar samen. Wij herkennen de ambities en activiteiten die in de conceptagenda zijn verwoord. In feite wordt daarbij ook meerjarig voortgeborduurd op hetgeen de afgelopen jaren is ontwikkeld. De concept-agenda 2025-2028 sluit nauw aan bij de Arnhemse ambities, plannen en prioriteiten. Het vormt een goede basis om de opgaven in samenwerking met de regiogemeenten, The Economic Board en overige samenwerkingspartners aan te pakken. In afwachting van de definitieve agenda 2025-2028 en in achtneming van onze financiële randvoorwaarde stellen wij daarom voor om de intentie uit te spreken om in te tekenen op alle opgaven.

Kanttekeningen en risico's

1.1	*Gemeenten tekenen in het najaar 2024 definitief in op de opgaven.*
	De regiogemeenten worden gevraagd om meerjarig in te tekenen op de opgaven zoals beschreven in de vierjarige regionale agenda. De voorliggende agenda is opgesteld, rekening houdend met het feit dat de gemeente Montferland per 1-1-2025 uittreedt en de huidige gemeentelijk deelname aan de opgaven. Wanneer echter een of meerdere gemeenten in het najaar alsnog besluit(-en) om niet op een opgave in te tekenen kan dit gevolgen hebben voor de uitvoering van de voorgenomen activiteiten. Hierop is pas zicht wanneer alle raadszienswijzen en de GMR-reactie hierop bekend zijn. Ieder jaar wordt de regionale agenda geactualiseerd. Als de actualiteit aanleiding geeft tot aanpassing dan wordt dit in het voorjaar meegenomen in de geactualiseerde regionale agenda. De gemeenten krijgen dan ook opnieuw de gelegenheid om hierop in te tekenen.

Participatie

De zeventien gemeenten hebben via de bestuurlijke opgaveteams, wethouders- en ambtelijke overleggen input geleverd bij het opstellen van de voorliggende conceptagenda en -begroting.

Daarmee wordt de brede samenwerking voortgezet die de afgelopen jaren is ontstaan tussen gemeenten, provincie Gelderland, The Economic Board en maatschappelijke partners. De projecten en activiteiten die vanuit deze agenda voortvloeien zullen, afhankelijk van de inhoud, met relevante partners worden uitgevoerd.

Financiën

De conceptbegroting geeft de kosten voor het regiobureau en de vijf opgaven alsmede de totaal begrote Arnhemse bijdrage weer.

Bijdragen per inwoner		**2024**		**2025**
Regiobureau		€ 2,71		2,77
Groene groeiregio	*0,99*		*1,18*	
Productieve regio	*1,05*		*0,92*	
Ontspannen regio	*0,66*		*0,92*	
Verbonden regio	*1,58*		*1,59*	
Circulaire regio	*1,56*		*1,63*	
		5,84		6,24
Totaal		**8,55**		**9,01**
Totale bijdrage	**€1.418.000**		**€1.510.535**	

Bij het opstellen van de conceptbegroting heeft de GMR rekening gehouden met de financiële uitgangspunten uit haar kaderbrief van 24-1-2024. De GMR stelt voor de inwonersbijdrage in 2025 te indexeren met 6,54% waarbij de Begrotingsrichtlijnen regio Nijmegen worden gevolgd.

Het is bekend dat gemeenten de komende jaren minder geld van het Rijk krijgen om hun taken uit te voeren. Ook hebben zij te maken met inflatie, hogere marktprijzen en stijgende loonkosten. Gemeenten zijn daarom genoodzaakt om scherp aan de wind te zeilen om een sluitende meerjarenbegroting te kunnen blijven opstellen. Daarmee hebben wij als gemeente ook te maken en zijn we genoodzaakt om kritisch te zijn met betrekking tot de indexeringspercentages. Daarom is in de Perspectiefnota het uitgangspunt opgenomen om bij de indexatie van de bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen uit te gaan van een verhoging van 3,5%. Ook voor de GMR stellen wij voor om dit indexatiepercentage van 3,5% hanteren. Wij beseffen daarmee af te wijken van het door de GMR voorgestelde percentage van 6,54% en dat het gevolgen kan hebben voor de realisatie van de opgaven zoals vermeld in de conceptagenda 2025-2028.

The Economic Board
Op 16 december 2020 heeft de raad ingestemd met een bijdrage van € 1,00 per inwoner voor TEB voor de periode 2021 tot en met 2025. Deze bijdrage wordt door de GMR in de vorm van een subsidie aan TEB ter beschikking gesteld. De bijdrage voor TEB is echter tot nu toe nooit geïndexeerd. De GMR stelt voor om de bijdrage aan de TEB in 2025 wel te gaan indexeren, namelijk met 4%. De inwonerbijdrage zou daarmee van € 1,00 verhoogd naar € 1,04 worden verhoogd.

Gezien de ontwikkeling in de cao-lonen en andere kostenstijgingen vinden wij een indexering van onze bijdrage aan TEB plausibel. Ook omdat onze bijdrage nooit eerder is geïndexeerd. Wij willen echter hierbij een indexpercentage van 3,5% (en niet van 4%) hanteren. Tevens verbinden wij hieraan de voorwaarde dat alle gemeenten, die bijdragen aan TEB, meedoen aan de indexering en hierbij hetzelfde percentage hanteren.
Voor Arnhem betekent dit dat onze bijdrage bij een indexpercentage van 3,5% in 2025 € 173.519 in plaats van € 167.651 bedraagt.

Uitvoering

De raadszienswijze dient voor 26 juli 2024 aan de GMR worden toegestuurd. Het Dagelijks Bestuur biedt deze daarna met een reactie op de gebundelde raadszienswijzen aan het Algemeen Bestuur (AB) aan. In het AB, waarin de gemeente Arnhem bestuurlijk is vertegenwoordigd, stelt de agenda en de begroting 2025-2028 op 11 september 2024 vast.

Communicatie

Dit raadsvoorstel wordt gepubliceerd via de gebruikelijke wijze van openbaarmaking van de stukken.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel
- Zienswijzebrief 2025
- Regionale agenda 2025-2028 GMR
- Aanbiedingsbrief GMR Regionale Agenda 25-28
- Begrotingsrichtlijnen Regio Nijmegen 2025
- GMR: financiële en algemene uitgangspunten begroting 2025 (brief 24-1-2024)

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	4167639

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 21 mei 2024, nummer: 4167639;

gelet op artikel 35 van de Gemeentewet en artikel 30 van de Gemeenschappelijke regeling regio Arnhem Nijmegen;

besluit:

1. Met bijgevoegde zienswijzebrief te reageren op de conceptagenda en -begroting 2025-2028 van de Groene Metropoolregio (GMR).

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

GEMEENTE Arnhem

Groene Metropoolregio
T.a.v. De voorzitter en leden algemeen bestuur
Nijverheidsweg 2A
6662 NG Elst

Datum	:	
Zaaknummer	:	4167639
Contactpersoon	:	Yvonne Hazelaar
Telefoonnummer	:	0800 - 1809

Onderwerp: Zienswijze ontwerp-agenda en begroting 2025-2028 Groene Metropoolregio

Geachte voorzitter en leden algemeen bestuur,

Op 15 april 2024 hebben wij van u de conceptagenda 2025-2028 met bijbehorende conceptbegroting van de Groene Metropoolregio (GMR) ontvangen. In de nieuwe agenda zijn de opgaven geformuleerd waaraan wij de komende vier jaren in regionaal verband uitvoering willen geven. Via de bestuurlijke en ambtelijke platforms is deze agenda in nauwe samenspraak met uw organisatie inhoudelijk opgesteld. Op uw verzoek geven wij in overeenstemming met de wettelijke bepalingen onze zienswijze hierop weer.

Algemeen
De komende jaren neemt het aantal inwoners in de Groene Metropoolregio toe. Dit stelt ons gezamenlijk voor de uitdaging om in balans tot een gezonde groene groei te komen. Om dit te kunnen realiseren is partnerschap en regionale samenwerking noodzakelijk en van groot belang. Door samen op te trekken kan meer bereikt worden.
We stellen vast dat het accent van de GMR in de eerste jaren vooral op onderzoek, planvorming en beleidsontwikkeling lag. De komende vier jaar vragen wij de GMR in het kader van de regionale samenwerking alert te blijven op nieuwe kansen en ontwikkelingen op het gebied van onder andere wonen, werken en mobiliteit. U zal de deelnemende gemeenten en betrokken partners, w.o. de The Economic Board, vanuit uw rol ondersteunen om de plannen en projecten tot uitvoering te brengen. Gezamenlijke lobby vanuit de GMR richting Rijk en provincie blijft hiervan deel uitmaken. U constateert dat er veel op het gemeentelijke bordje ligt. Het is daarom goed dat vanuit de GMR initiatieven genomen worden om het tekort aan personele capaciteit aan te pakken, zodat onze gezamenlijke uitvoeringskracht op peil blijft.

De opgaven
Er wordt gewerkt aan de hand van vijf opgaven: verbonden, productieve, circulaire, ontspannen en groene groeiregio. Wij herkennen op hoofdlijn de ambities en activiteiten die in de conceptagenda zijn verwoord. Daarbij passen enkele aandachtspunten:

- Blijf focus houden op de doelstellingen uit de agenda en geef duidelijkheid aan wat de GMR wel of niet doet. Daardoor worden verwachtingen gemanaged en ook duidelijkheid verschaft wat de verantwoordelijkheid van gemeenten, The Economic Board of andere partners is.
- Concretiseer de agenda ieder jaar in de vorm van een (voortschrijdend) uitvoeringsplan, waarin ook kan worden ingespeeld op financiële ontwikkelingen. Daardoor wordt duidelijk welke activiteiten op de rol staan en welke producten worden gerealiseerd. Aan de hand daarvan kunnen wij als gemeente en met elkaar onze inzet beter plannen en prioriteren.
- De lijn van lobby, delen van kennis en behalen van efficiency-voordelen verdient voortzetting.
- Uit de opgaven vloeien ruimtelijke vraagstukken voort. De behoefte en noodzaak om deze vraagstukken integraal te benaderen wordt door ons gezien. U bent gestart met een werkwijze om een vraagstuk op een integratietafel van alle kanten te belichten. Dit vinden wij een goede ontwikkeling, waarvan wij de resultaten met belangstelling zullen volgen.

Financiën: indexeringspercentages
Het is bekend dat gemeenten de komende jaren minder geld van het Rijk krijgen om hun taken uit te voeren. Ook hebben zij te maken met inflatie, hogere marktprijzen en stijgende loonkosten. Gemeenten zijn daarom genoodzaakt om scherp aan de wind te zeilen om een sluitende meerjarenbegroting blijvend op te kunnen stellen. Daarmee heeft de gemeente Arnhem ook te maken en daarom zijn wij genoodzaakt om kritisch te zijn met betrekking tot de indexeringspercentages. In onze Perspectiefnota is het uitgangspunt opgenomen om bij de indexatie van bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen uit te gaan van een verhoging van 3,5% (2025). Ook voor de GMR willen wij dit percentage hanteren met het besef daarmee af te wijken door het door u voorgestelde percentage van 6,54%. En dat dit gevolgen kan hebben voor de realisatie van de opgaven zoals vermeld in de conceptagenda 2025-2028.

Gezien de ontwikkeling in de cao-lonen en andere kostenstijgingen vinden wij indexering van de bijdrage aan The Economic Board (TEB) plausibel. Ook omdat de gemeentelijke bijdragen nooit eerder zijn geïndexeerd. Wij willen echter hierbij het voorgaand genoemde indexpercentage van 3,5% en niet de door u voorgestelde verhoging van 4% hanteren. Tevens verbinden wij hieraan de voorwaarde dat alle gemeenten, die bijdragen aan TEB, meedoen aan de indexering en hierbij een gelijkluidend percentage hanteren.

Diversiteit en inclusie
Onze gemeente besteedt veel aandacht aan diversiteit en inclusie. Wij weten dat ook de GMR zich hiervoor inzet en in oktober 2022 een beleidskader heeft opgesteld. Daarom stellen wij het op prijs om op de hoogte te worden gehouden van uw acties en vorderingen in deze. Daarnaast zien wij ook graag aandacht voor deze onderwerpen terug in uw (jaarlijkse) plannen en verantwoording.

Intekenen op de opgaven
De vijf integrale opgaven hangen nauw met elkaar samen. Wij herkennen de ambities en activiteiten die in de conceptagenda zijn verwoord. In feite wordt daarbij ook meerjarig voortgeborduurd op hetgeen de afgelopen jaren gezamenlijk is ontwikkeld. De concept-agenda 2025-2028 sluit nauw aan bij de Arnhemse ambities, plannen en prioriteiten. Daarom spreken wij, in afwachting van de definitieve agenda 2025-2028, de intentie uit om in te tekenen op alle opgaven met in achtneming van onze voorwaarde m.b.t. het indexcijfer van 3,5% (2025).

Wij vertrouwen erop met deze zienswijze bij te dragen aan het opstellen van de definitieve agenda en begroting 2025-2028. Middels de gebruikelijke zienswijzenota vernemen wij graag uw reactie hierop.

Hoogachtend,
De griffier, de voorzitter,

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

REGIONALE AGENDA 2025-2028
& BEGROTING 2025-2028

Versie 11.2 - **CONCEPT**
27 maart 2024
RCO

De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR)

- **als organisatie**

Wij zijn een samenwerkingsverband van zeventien gemeenten op basis van een gemeenschappelijke regeling. De organisatie houdt zich hoofdzakelijk bezig met uitdagingen in het ruimtelijke domein.

- **als gebied**

Het gebied kent meerdere aanduidingen als het gaat om de naam. De afbakening is, dat wij hieronder de Groene Metropoolregio en het geografisch gebied regio Arnhem-Nijmegen verstaan en gebruiken. We voegen altijd ‘regio’ toe. We benadrukken daarmee dat het een groter geografisch gebied is, een regio, en niet alleen een stedelijk gebied.

Wat doet de GMR

Tot de GMR behoren de gemeenten Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.
De regio grenst aan Duitsland en ligt grotendeels in de provincie Gelderland. De gemeente Mook en Middelaar ligt in het uiterste noorden van de provincie Limburg.

De opgaven van de GMR zijn:

- Groene groeiregio (verbinden van ruimtelijke opgaven en woningbouw)
- Productieve regio (economie en arbeidsmarkt)
- Ontspannen regio (leefbaarheid, natuur en landschap, cultuur en erfgoed)
- Verbonden regio (mobiliteit en bereikbaarheid)
- Circulaire regio (circulariteit, duurzaamheid, klimaat en energie)

Wat kenmerkt onze regio

Diversiteit

De diversiteit van het stadse, het dorpse en het groen. Wil je de drukte in, dan ga je zo de stad in. Wil je de rust in, dan kan dat ook: binnen vijf minuten ben je in een bos en kun je heerlijk wandelen.
Ons groene profiel komt door zowel het groen in de steden als de omgeving daarbuiten en onze prachtige natuur met rivieren, bossen en komgebieden.

Rivierengebied en stuwwallen

Ons rivierengebied zorgt voor een spectaculaire natuur van rivieren. De grote dynamische rivieren van ons land, de Waal, IJssel, Rijn en Maas stromen allemaal door onze regio. Deze rivieren zijn krachtige ecosystemen omdat ze altijd te maken hebben met verschillende waterstanden en sterk veranderende seizoensinvloeden. Langs deze rivieren liggen stuwwallen uit de ijstijd, op de Veluwezoom en in het Rijk van Nijmegen. Deze stuwwallen kennen een bijzondere natuur met heuvels, bossen, beken, heide en belangrijke drinkwatervoorraden.

Ligging

Onze ligging in Europa is bijzonder gunstig en we zijn een grensregio. We zijn een belangrijk knooppunt op het Europese vervoersnetwerk, dat Nederland en de Randstad verbindt met o.a. Duitsland.

Innovatieve organisaties

De regio blinkt vooral uit in innovatieve organisaties op het gebied van energie, hoogwaardige techniek en gezondheid. De kracht van deze organisaties, in combinatie met campus, universiteit, hogeschool en diverse ROC’s, maakt deze regio interessant. Denk aan ConnectR, Noviotech

Campus, Radboudumc, Radboud universiteit, HAN University of Applied Sciences en Hogeschool Van Hall Larenstein.

Onze uitdagingen

Er is een enorme druk op de regio om te wonen, te werken, te bezoeken, te studeren en te ontspannen. En tegelijkertijd is er de zorg voor onze natuurlijke omgeving, die daarbij voor eco-systeemdiensten als drinkwater zorgt. Daarom moeten we investeren in woningbouw, bereikbaarheid, economie, duurzaamheid, natuur, landschap, recreatie en toerisme.

Inhoudsopgave

Voorwoord 5

1. Inleiding 6

2. Groene groeiregio 11

2.1 Verbinden van de ruimtelijke opgaven 11

2.2 Wonen in balans: versnellen van de woningbouw 13

Speerpunt continuïteit en versnelling van de bouwproductie 13

Speerpunt betaalbare woningen voor lage en middeninkomens 14

Speerpunt voldoende huisvesting voor aandachtsgroepen 15

Speerpunt klimaatadaptieve, conceptuele en circulaire woningbouw 15

Speerpunt wijk- en dorpsgericht werken (leefbare wijken) 16

3. Productieve regio 17

Speerpunt toekomstbestendige werklocaties 18

Speerpunt verbeteren van de dienstverlening aan het mkb 19

Speerpunt slimmere en schonere logistiek 19

4. Ontspannen regio 21

Speerpunt groen-blauw raamwerk en landelijk gebied 23

Speerpunt recreatie en toerisme 23

Speerpunt cultuur 24

5. Verbonden regio 25

Speerpunt voorzieningen en infrastructuur 27

Speerpunt duurzame mobiliteit en gedrag 28

6. Circulaire regio 30

Speerpunt grondstoffen en ketens 31

Speerpunt circulaire bouw en infra 32

Speerpunt water en klimaatadaptatie 32

Speerpunt energietransitie 33

7. Begroting 2025-2028 35

7.1 Het regiobureau 35

7.2 De vijf opgaven 37

7.3 Totaaloverzicht baten en lasten begroting per taakveld 43

7.4 Geprognosticeerde balans 44

8. Bedrag heffing vennootschapsbelasting **45**

9. Paragrafen **46**

9.1 Paragraaf 1: Risico’s en weerstandsvermogen 46

9.2 Paragraaf 2: Financiering 47

9.3 Paragraaf 3: Bedrijfsvoering 47

9.4 Paragraaf 4: Verbonden partijen 49

9.5 Paragraaf 5: Ontwikkeling van het EMU saldo 49

BIJLAGEN **50**

Bijlage 1: Kerngegevens 50

Bijlage 2: Deelnemende gemeenten 51

Bijlage 3: Inwoneraantallen per gemeente 52

Voorwoord

Voor u ligt de regionale agenda 2025-2028 en bijbehorende begroting.
De afgelopen jaren hebben we nagedacht over hoe we ons moeten gaan voorbereiden op de nabije toekomst. We hebben in diverse plannen, zoals het regioarrangement en NOVEX ontwikkelperspectief, samen met andere overheden, uitgebreid bepaald wat nodig is om op de toekomst voorbereid te zijn.

Heel kort samengevat gaat het over maatregelen om bijvoorbeeld drinkwatervoorraden veilig te stellen, onze rivieren in toom te houden maar eveneens verdroging aan te pakken. Zowel in het rivierengebied als op de stuwwallen. Het zuiniger en slimmer omgaan met energie, grondstoffen en producten. Circulaire economie is een transitievraagstuk waar de hele samenleving mee te maken heeft. We willen verspilling voorkomen, anders ontwerpen en de levensduur van producten verlengen om grondstoffen te sparen. En het huidige energienetwerk stelt ons voor grote uitdagingen die om slimme keuzes vragen. Er is ruimte nodig voor bedrijven, het bouwen van 60.000 woningen en ruimte om de bereikbaarheid te garanderen.
Er zijn gebieden in de regio waar nog niet duidelijk is hoe concurrerende ambities op elkaar kunnen worden afgestemd. Maar er zijn ook gebieden waar we gewoon aan de slag kunnen. Daar is de opgave helder en is het een kwestie van uitwerken en budget organiseren. Met alle plannen die we hebben gemaakt en de Regio Deal die is gesloten met het Rijk, de provincie Gelderland en The Economic Board kunnen we verder.

Alle ontwikkelingen die nodig zijn, hebben ruimte nodig. Keuzes maken is onvermijdelijk om tot uitvoering te komen. Dit vraagt om een manier van werken die we niet gewend zijn; het verdelen van schaarste, van ruimte en van financiële middelen. De samenwerking zal behoorlijk op de proef worden gesteld. Tegelijkertijd is samenwerken de enige weg om hieruit te komen. De komende jaren zal blijken hoe succesvol wij deze problemen kunnen oplossen. Ik heb er alle vertrouwen in, maar het zal zeker niet makkelijk zijn.

We kijken verwachtingsvol naar de toekomst. We gaan ervan uit dat wat de afgelopen jaren in gang is gezet, doorgezet kan worden. Dat we aan het werk kunnen met alle plannen die zijn gemaakt. Dit vergt veel van de samenwerking, maar ik geloof daarin!

Namens het algemeen bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen,

Hubert Bruls
Voorzitter

1. Inleiding

De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR) is, als opvolger van het gemeenschappelijk orgaan Regio Arnhem-Nijmegen, op 1 januari 2021 van start gegaan. De GMR is een samenwerkingsverband van zeventien gemeenten. De regio is een van de vijf metropoolregio's van het land.
Dit is de derde regionale agenda van de GMR. De eerste agenda ging over 2022, de tweede over 2023-2024. Deze derde agenda gaat over vier jaar: 2025-2028.

Opgaven 2025-2028

De GMR krijgt de komende jaren te maken met een enorme groei van het aantal inwoners. Tussen 2020 en 2040 zijn er naar verwachting 60.000 extra woningen nodig. Deze woningen moeten betaalbaar en duurzaam zijn en aansluiten bij de woonwensen van verschillende doelgroepen. Om dit voor elkaar te krijgen is regionale samenwerking belangrijk. Mede door de verwachte groei van het aantal inwoners neemt de druk op bereikbaarheid van werk en voorzieningen nog verder toe. Ook hiervoor zijn forse investeringen nodig die om een gezamenlijke aanpak vragen. Meer inwoners leidt tot een grotere behoefte aan banen. We werken regionaal samen aan een stabiele economische infrastructuur waarbij er in de toekomst voldoende geschikte banen zijn. Naast werk, zijn voor onze inwoners recreatieve en culturele voorzieningen en natuur rondom de steden en dorpskernen belangrijk. De druk op het landschap en de voorzieningen neemt toe en ook hier is een regionale aanpak vereist om slim en efficiënt in deze behoefte te voorzien. We moeten hierbij scherpe keuzes maken; niet alle ambities passen in de ruimte die in onze regio beschikbaar is. Daarnaast moeten we onze CO_2-footprint fors verkleinen, hebben we steeds vaker te maken met tekorten aan grondstoffen en materialen en kan ons energiesysteem de toenemende vraag naar elektriciteit niet aan. Deze thema's vragen om een regionale aanpak, aanvullend op die van gemeenten, provincie en Rijk.

We staan voor de uitdaging om de groei van wonen, werken en mobiliteit zo te realiseren dat we een balans vinden tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit, we noemen dat groene groei.
Om dit te bereiken, werken we met de gemeenten aan vijf opgaven:

- Groene groeiregio (verbinden van ruimtelijke opgaven en woningbouw)
- Productieve regio (economie en arbeidsmarkt)
- Ontspannen regio (leefbaarheid, natuur en landschap, cultuur en erfgoed)
- Verbonden regio (mobiliteit en bereikbaarheid)
- Circulaire regio (circulariteit, duurzaamheid, klimaat en energie)

Op deze opgaven is regionale samenwerking om verschillende redenen van belang, te weten:

Slim omgaan met de ruimte
Er is sprake van schaarse ruimte en veel opgaven. We kijken samen waar we welke functies willen en kunnen realiseren en hoe functies slim gecombineerd kunnen worden. We hebben hiervoor een goede regionale visie op de ruimtelijk inrichting nodig, die doorwerkt in lokaal omgevingsbeleid.

Opgaven overstijgen de gemeentegrenzen
De opgaven zijn te veel omvattend om op gemeentelijk niveau aan te pakken. Veel maatregelen die in de ene gemeente genomen worden, zijn direct van invloed op opgaven in andere gemeenten. Voor de meest optimale oplossingen is samenwerking nodig.

Financiering van bovenlokale maatregelen
We hebben te maken met bovenlokale opgaven met hoge kosten. Denk aan bovenlokale mobiliteitsopgaven, natuurherstel, een robuust watersysteem en de energietransitie. Een regionale aanpak geeft ons meer slagkracht richting diverse ministeries, de provincie en Europa.

Verplichting provincie en Rijk om opgaven regionaal op te pakken
Provincie en Rijk verplichten gemeenten om opgaven in regionaal verband op te pakken. Voorbeelden van verplichte programma's zijn de Woondeal, de Regionale woonzorgvisie, het regioarrangement, het NOVEX ontwikkelperspectief, de aanpak voor het landelijk gebied, het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) en de Regionale Energie Strategie (RES). De GMR vervult bij deze programma's een verbindende en coördinerende rol.

Efficiency en kostenvoordelen
Door samen op te trekken kan met dezelfde mensen en middelen meer bereikt worden. Bijvoorbeeld door kostenvoordelen bij gezamenlijke inkoop, het delen van kennis en het samen uitvoeren van projecten, waardoor minder menskracht nodig is.

Focus op uitvoering

In deze regionale agenda staan dezelfde vijf opgaven centraal als in de voorgaande agenda's. Onze opgaven zijn niet veranderd. Dit betekent niet dat we hetzelfde blijven doen. We komen in een nieuwe fase. In de eerste jaren van het bestaan van de GMR is gebouwd aan een gezamenlijk beeld van de toekomst van de regio. Daarom lag in de regionale agenda's voorheen de focus op beleids-ontwikkeling, onderzoek en planvorming. Dit is vastgelegd in o.a. het regioarrangement.
Voor de periode 2025-2028 ligt onze focus op uitvoering. Dat doen we als regio niet zelf, de uitvoering gebeurt door gemeenten en andere partners. Wij ondersteunen die uitvoering wel. Door betrokkenen bij elkaar te brengen, samenwerking te organiseren, gebiedsprocessen te helpen organiseren, financieringsstrategieën te ontwikkelen en middelen te helpen organiseren, te lobbyen, ons verhaal in te brengen in het programma NOVEX en andere samenwerkingen. Bovendien zorgen we dat we onze aanpak, samen met alle betrokkenen, aanpassen op nieuwe kansen en ontwikkelingen.

Integratietafel voor samenhang tussen opgaven

Afgelopen jaren bleek er steeds vaker de behoefte te zijn om (ruimtelijke) vraagstukken integraal aan te vliegen, denk aan het groen-blauw raamwerk, maar ook bijvoorbeeld onderwerpen als logistiek en circulair bouwen. In aanloop naar deze agenda wordt geoefend met een werkwijze hiervoor. Een zogenaamde integratietafel om zo de transparantie van processen en besluitvorming te vergroten en faciliterend te zijn aan de verschillende opgaven.

De werkwijze is bedoeld om bij de start op de integratietafel een onderwerp van alle kanten te belichten. Op deze manier kunnen we de opgaventeams gericht opdrachten meegeven en het te doorlopen proces op voorhand goed uitlijnen. Deze werkwijze moet ertoe leiden, dat in een aantal stappen een integraal advies wordt gegeven richting de verschillende opgaven en uiteindelijk het algemeen bestuur. De integratietafel kan zich ontwikkelen tot een logische plek voor de inbreng van externe partners.
Voor de integratietafel maken de bestuurlijke opdrachtgevers samen met het dagelijks bestuur een jaarkalender, wat meer structuur geeft. Het algemeen bestuur bespreekt deze kalender.

Uitvoeringskracht gemeenten

Veel uitvoering ligt op het bordje van de deelnemende gemeenten. In heel Nederland en eveneens in onze regio kampen gemeenten met personele krapte. Door meerdere oorzaken, waaronder personele capaciteit, netcongestie en stikstof, komt de uitvoering van plannen in het gedrang. Daarnaast zien we dat de complexiteit van de leefomgeving toeneemt. Er is een toenemende inhoudelijke en ruimtelijke afhankelijkheid tussen de opgaven.

Binnen de GMR adviseren de gemeentesecretarissen, verenigd in de Netwerkdirectie, over de haal-baarheid van de plannen, op basis van o.a. de beschikbare capaciteit. Voor de uitvoering van de

regionale agenda is, voor zover mogelijk, geïnventariseerd welke personele capaciteit gemeenten nodig hebben om de agenda uit te voeren. Een tekort aan personele capaciteit is geconstateerd voor met name:

- de uitvoering van de Woondeal, met name projectleiders, plantoetsers en verkeersdeskundigen
- de energietransitie, de hiervoor vereiste capaciteit is vaak alleen extern verkrijgbaar
- projectleiders en verkeersdeskundigen voor de planvoorbereiding van mobiliteitsmaatregelen
- begeleiders van ruimtelijke gebiedsprocessen en de uitwerking daarvan in uitvoeringsplannen

Geen enkele gemeente in onze regio is in staat om, in de huidige arbeidsmarkt, de geschetste personele knelpunten zelfstandig op te lossen. Juist samenwerking op de schaal van de GMR maakt het mogelijk om met elkaar oplossingen te genereren.

Naar aanleiding van de inventarisatie zijn de volgende maatregelen genomen of in voorbereiding om dit capaciteitsvraagstuk aan te pakken:

1. Startersprogramma Werken in Gelderland
   Met een provinciale bijdrage draait het startersprogramma Werken in Gelderland, dat is toegespitst op woningbouw. Hier maken meerdere gemeenten in de regio gebruik van.
2. Flexpool met specialisten
   Met provinciale bijdrage draait een Flexpool van specialisten in de GMR, die specifiek voor de versnelling van de woningbouwopgave wordt ingezet. Het regiobureau coördineert dit. Er wordt door meerdere gemeenten in onze regio gebruik gemaakt van deze specialisten. De Flexpool bestaat uit ingehuurde adviseurs die tijdelijk worden ondergebracht bij de gemeenten voor afgebakende klussen en opdrachten. De Flexpool werkt goed, maar is duur en er is onvoldoende borging van kennis in de regio.
3. Inrichten projectleiderspool
   Samen met het P&O-Netwerk Arnhem-Nijmegen is inmiddels een opzet gemaakt, met gebruik van de expertise van de Regio West-Brabant. Het is de bedoeling om te starten met het in dienst nemen van vijftien projectleiders, die door gemeenten kunnen worden ingehuurd voor specifieke werkzaamheden of als aanvulling op de Flexpool. Het profiel van de projectleiders wordt gerelateerd aan de opgaven van de GMR. Op deze manier verwachten we goedkoper te kunnen werken en blijft de kennis in de regio. Het projectvoorstel is nagenoeg afgerond. We verwachten dat de projectleiderspool in 2025 operationeel is. De financiële dekking voor het aanstellen van bijvoorbeeld de vijftien projectleiders, zit niet in de regionale begroting. Dit kan gefinancierd worden uit de huidige vacatureruimte bij de deelnemende gemeenten.
4. Verder uitbouwen gezamenlijke inkoop
   Gezamenlijke inkoop van goederen en diensten, zoals nu al gebeurt voor de inkoop van elektriciteit en gas kan worden uitgebreid. Dit kan voor de inkoop van bijvoorbeeld bepaalde specialistische adviezen, zoals voor de uitvoering van het Nationaal Isolatieprogramma.

De Netwerkdirectie gaat, in samenwerking met de opgavemanagers, periodiek monitoren en rapporteren hoe de realisatie van de uitvoering loopt, met name vanuit het oogpunt van beschikbare personele capaciteit en financiële ruimte. Deze inzichten worden in de bestuurlijke opgaveteams (BOT's) gedeeld. Op basis van deze inzichten (vooruitkijkend, forecasting) draagt de netwerkdirectie oplossingsrichtingen aan om de uitvoering te bevorderen.

Monitoren regionale opgaven

Afgelopen jaren zijn diverse monitoringsinstrumenten ingezet, zoals de monitor verbonden aan de Woondeal, de Economische Monitor en een monitor over CO_2-reductie. Uit de evaluatie van de GMR kwam de vraag om de uitvoering van de regionale agenda te monitoren. Komende jaren gaan we aan de slag om verschillende meetmethoden op een praktische wijze te bundelen tot een overzichtelijk instrument.

Samenwerkingsverbanden

De GMR werkt met veel partijen samen. Voor de GMR zijn de belangrijkste samenwerkingen die met Regio Foodvalley via het gezamenlijke NOVEX gebied, provincie Gelderland en The Economic Board. Daarnaast zijn er tal van andere partners waarmee vanuit de opgaven wordt samengewerkt. Zo werken we samen met partners in Europa, het bedrijfsleven, onderwijs- en onderzoeksinstellingen.

NOVEX gebied Arnhem-Nijmegen-Foodvalley

In het gebied Arnhem-Nijmegen-Foodvalley komt een aantal grote nationale opgaven samen:

- het realiseren van een schaalsprong in verstedelijking (wonen, economie, mobiliteit, leefomgeving en energietransitie)
- een forse herstelopgave van natuur- en watersystemen
- de landbouwtransitie

Om deze opgaven integraal te bekijken en aan te pakken, is het gebied door het Rijk aangemerkt als een van de NOVEX gebieden in Nederland. In de NOVEX gebieden werken Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten als partners nauw samen: gebieds- en opgavegericht. In het NOVEX ontwikkelperspectief Arnhem-Nijmegen-Foodvalley 2023 zijn de ambities en keuzes geformuleerd. Dit ontwikkelperspectief is een uitbreiding van en verdieping op de Verstedelijkingsstrategie “Meer landschap, meer stad”.
Een samenwerking met zoveel partijen is een ingewikkeld proces. Afgelopen jaren is hiervoor een structuur ontwikkeld, waarbinnen we de gezamenlijke afspraken voorbereiden. Via deze structuur werken de overheden aan de programmering (wanneer voeren we wat uit) en uitvoering (o.a. invulling van randvoorwaarden en financiering) van de afspraken.
Op gebiedsniveau worden de afspraken verder uitgewerkt in gebiedsprogramma’s. De GMR is opgedeeld in vier gebieden: Veluwezoom, Middengebied, Liemers en Rijk van Nijmegen. De door het Rijk aangewezen grootschalige NOVEX woningbouwlocaties in Arnhem en Nijmegen hebben daarbij een aparte relatie met het Rijk. Naast de landelijk gemaakte afspraken levert het regioarrangement van de GMR input voor de gebiedsprogramma's. De uitvoering van de gebiedsprogramma's vraagt vaak bijdragen van andere overheden. De ‘NOVEX structuur’ wordt gebruikt om hierover afspraken te maken met Rijk, provincie en waterschappen.

Provincie Gelderland

Beleidsontwikkeling en belangenbehartiging gebeurt deels op provinciaal niveau. We werken daarom nauw samen met de provincie Gelderland. De GMR is binnen Gelderland een stedelijke regio met een grote en ingewikkelde ruimtelijke opgave. Het is belangrijk dat de (ruimtelijke) ambities van onze regio een goede plek krijgen in de provinciale agenda’s. Bijvoorbeeld in de provinciale Omgevingsvisie, de bijbehorende verordening en andere meer sectorale programma’s, zoals voor het landelijk gebied, mobiliteit, economie en wonen. Ons regioarrangement, dat is vastgesteld door de gemeenteraden van de GMR en opgesteld in opdracht van en in samenwerking met de provincie, is de basis waarop wordt samengewerkt.

The Economic Board (TEB)

TEB is een netwerk van ondernemers, kennis- en onderwijsinstellingen, overheden en maatschappelijke organisaties. Zij stimuleert samenwerking voor een gezond en duurzaam leven onder de merknaam Lifeport. Voor meer informatie: www.lifeport.nl.
Samen met hun partners en uitvoeringsorganisaties werken zij aan de innovaties in de topsectoren van onze regio: energy, health en hightech. Voorbeelden waar TEB aan werkt, zijn het vinden van oplossingen voor aansluiting op het energienetwerk (smart energy hubs), innovatie in de gezondheidszorg, AI (kunstmatige intelligentie), ontwikkeling van onze arbeidsmarkt en CO_2-reductie.
TEB en de GMR werken veel samen. We hebben bijvoorbeeld met de provincie het initiatief genomen voor de Regio Deal en voeren deze samen uit.
Onze opgaven raken elkaar op meerdere terreinen en hierover maken we werkafspraken. De taakverdeling is grofweg dat TEB oppakt wat triple helix (overheid, ondernemers en onderwijs) moet worden georganiseerd, zoals de arbeidsmarkt bij het Human Capital Akkoord, campusontwikkeling

(Noviotech campus en Arnhems Buiten) of innovaties voor gezondheid of schaarse grondstoffen. De GMR pakt zaken op die vooral betrekking hebben op de samenwerking met andere overheden zoals wetgeving, financiering en de ruimtelijke vraagstukken.
De twee organisaties zijn bestuurlijk aan elkaar gekoppeld. Vanuit de GMR zit een vertegenwoordiger in de Board en vanuit TEB sluit de directeur aan bij het bestuurlijk overleg van de Productieve regio.

Regio Deal Arnhem-Nijmegen

De Regio Deal Arnhem-Nijmegen, Gezonde groene groei, is op 1 november 2023 gesloten tussen het Rijk, de provincie Gelderland, TEB en de GMR. De Regio Deal geldt voor de periode 2024-2027. Meer dan honderd private en publieke partijen werken samen aan zes programmalijnen:

- gezond leven
- toekomstbestendig wonen
- sterke bedrijvigheid
- werkende arbeidsmarkt
- grenzeloos samenwerken
- wijk- en dorpsgericht werken

Door het Rijk is vijftien miljoen euro beschikbaar gesteld voor deze Regio Deal en daar staat minstens zoveel cofinanciering van de deelnemende partijen tegenover. Dit betekent dat met de uitvoering van deze Regio Deal minstens dertig miljoen euro in de regio wordt geïnvesteerd.
Bij een aantal projecten binnen de Regio Deal is de GMR inhoudelijk betrokken. Dit is opgenomen bij de uitwerking van de vijf opgaven in hoofdstuk 2 tot en met 6. We zijn bijvoorbeeld betrokken bij meerdere projecten in de programmalijn “toekomstbestendig wonen”. Deze projecten vallen onder de Circulaire regio. De financiële bijdrage aan de Regio Deal-projecten is verwerkt in de betreffende opgave.
De GMR is de coördinator van de hele Regio Deal. In de begroting van het regiobureau zijn deze kosten verwerkt. Een deel is voor eigen rekening en een deel wordt bekostigd uit de toegekende rijksbijdrage. De provincie Gelderland is kassier voor de Regio Deal.

2. Groene groeiregio

De opgave Groene groeiregio bestaat uit twee delen:
- verbinden van de ruimtelijke opgaven
- wonen in balans, versnellen van de woningbouwopgave

2.1 Verbinden van de ruimtelijke opgaven

Toelichting op de opgave

In de GMR hebben we te maken met veel ruimtelijke opgaven. In deze regionale agenda zijn de verschillende opgaven uitgewerkt. De verschillende opgaven kunnen niet los van elkaar gezien worden. De ruimte in onze regio is schaars, onze middelen zijn beperkt en de verschillende opgaven hebben effect op elkaar. Het integraal bekijken en waar mogelijk verbinden van de verschillende opgaven is nodig om tot goede keuzes en maximale resultaten te komen. Daarover gaat deze opgave.

Als basis hiervoor hebben de gemeenten in de GMR in de vastgestelde Verstedelijkingstrategie (2022) een ambitie uitgesproken voor “Meer landschap meer stad”. Een gebalanceerde groei waarbij stedelijke ontwikkeling wordt gecombineerd met natuur, landschap en klimaat, economie en bereikbaarheid. In daaropvolgende documenten, zoals het regioarrangement (2023) en het NOVEX ontwikkelperspectief (2023), is deze lijn doorgezet en verder uitgewerkt. Deze documenten helpen gemeenten bij het maken van hun lokale omgevingsbeleid.

Voor het realiseren van de regie op de ruimtelijke opgaven is een aanpak uitgewerkt die uit vier onderdelen bestaat:
1. Afstemming tussen de vijf opgaven en de daaruit voortkomende ruimtelijke doelstellingen
2. Nadenken over de toekomst om nu de juiste keuze te maken
3. Ondersteuning bij de uitvoering van gebiedsprogramma’s
4. Kansen en knelpunten programmeren en agenderen bij provincie, Rijk en andere partners

Afstemming tussen de vijf opgaven en de daaruit voortkomende ruimtelijke doelstellingen

We zorgen voor regie en verbinding op inhoud, proces en uitvoering voor de ruimtelijke doelstellingen uit de verschillende opgaven. We faciliteren het inhoudelijke gesprek over de ruimtelijke thema’s door middel van eerdergenoemde integratietafel. Hieraan bespreken we met bestuurders en stakeholders onderwerpen die meerdere opgaven van de GMR raken en die afstemming en eventuele keuzes vergen. Vraagstukken die op de agenda staan zijn onder meer: netcongestie, inpassingen duurzame energieopwekking, bereikbaarheid, robuust watersysteem en natuur versterken, stikstofreductie, ruimte voor bedrijven, GMR 2120 (water en bodem sturend) en de verduurzaming van onze woningbouw.
We gebruiken 2024 om te oefenen met deze integratietafel. Als hulpmiddel voor deze gesprekken brengen we de ruimtelijke consequenties van onze opgaven in kaart en bouwen dit uit tot een ruimtelijke monitor. Hiermee bieden we overzicht aan gemeenten en andere partijen over de stand van de ruimtelijke ontwikkeling in de regio. Dit helpt om de (integrale) ruimtelijke vraagstukken te verbeelden, te bespreken en te programmeren.

Nadenken over de toekomst om nu de juiste keuze te maken

In 2023 heeft de GMR samen met de Wageningen University & Research een toekomstbeeld van de regio voor 2120 opgesteld. Deze toekomstvisie laat zien hoe wij over honderd jaar zouden kunnen leven in deze regio. In de toekomstvisie worden de belangrijkste thema’s die spelen aangestipt; nu én in het jaar 2120. Het natuurlijke systeem (rivier, natuur en landbouw) is als basis genomen. Dit

toekomstbeeld is geen blauwdruk. Het is bedoeld om ons gezamenlijke gesprek over de toekomst te voeden, zodat we nu de juiste keuzes maken.
In Nederland en in onze regio spelen grote maatschappelijke en ecologische uitdagingen die ons allemaal raken, zoals huisvesting, (drink)water en verdrogingsproblemen, energietransitie en sociale rechtvaardigheid. De oplossingen voor deze uitdagingen zijn niet eenvoudig en vragen langetermijndenken. Om tot oplossingen te komen, helpt het om eerst te kijken naar het langetermijnperspectief voor de regio en vandaaruit terug te redeneren naar wat we nu moeten doen. De toekomstvisie van de GMR 2120 wordt als achtergronddocument gebruikt om de nu te maken ruimtelijke keuzes tegen het licht te houden.

Ondersteunen uitvoering gebiedsprogramma's

De afgelopen jaren is gewerkt aan de ambitie, ontwerpprincipes en agenda's voor onze regionale ruimtelijke ontwikkeling: verstedelijkingsstrategie, regioarrangement, NOVEX ontwikkelperspectief. In 2024 is de stap richting programmeren en uitvoering gemaakt. Gemeenten, provincie, regio, waterschappen en andere partners in het gebied hebben samen ruimtelijke gebiedsprogramma's opgesteld voor vier gebieden: Liemers, Middengebied, Veluwezoom (incl. Arnhem) en Rijk van Nijmegen (incl. Nijmegen). Deze gebiedsprogramma's vormen een kapstok voor lokaal- en provinciaal omgevingsbeleid en geven zicht op de randvoorwaarden die nodig zijn voor gebalanceerde groei van het gebied. In de periode 2025-2028 is het gebiedsprogramma het 'spoorboekje' voor de bovenlokale ruimtelijke ontwikkeling in deze gebieden. Gemeenten zijn primair verantwoordelijk voor de uitvoering van de maatregelen die daarin benoemd zijn en kunnen voor ondersteuning terecht bij de GMR. Deze ondersteuning kan bestaan uit coördinatie tussen de gebieden, kennis en het leveren van aanvullende capaciteit. Om daadwerkelijk uitvoering te geven aan de ruimtelijke opgaven, is het nodig dat randvoorwaarden op orde zijn. Aandachtspunten zijn onder meer netcongestie, natuurherstel (stikstof) en mobiliteit. Via de vijf opgaven wordt hier invulling en uitvoering aan gegeven.
Vanaf 2025 scherpen we de gebiedsprogramma's, samen met de gemeenten, verder aan en kijken we welke actualisatie(s) nodig zijn in aanverwante ruimtelijke trajecten. We agenderen benodigde financiële bijdragen voor bovenlokale maatregelen bij onze partners in NOVEX-verband en bij de bestuurlijke overleggen zoals het BO MIRT en BO Leefomgeving.

Kansen en knelpunten programmeren en agenderen bij Provincie, Rijk en andere partners

De uitvoering van de ambities van de GMR is mede afhankelijk van beleid en middelen van Rijk en provincie. We faciliteren de samenwerking en agenderen de ambities van GRM.

- **NOVEX uitvoeringsagenda**
  Met het NOVEX ontwikkelperspectief hebben we voor de periode tot 2040 richting gegeven aan de ruimtelijke keuzes die nodig zijn. Dit vormt de basis voor de strategische besluiten en uitvoeringsafspraken tussen alle overheidspartijen. De uitvoering van maatregelen wordt geprogrammeerd en gemonitord via de gezamenlijke NOVEX uitvoeringsagenda. De gebiedsprogramma's van de GMR en de ervaringen met de uitvoering daarvan, vormen een belangrijke grondslag voor het adaptief bijstellen van deze uitvoeringsagenda.
- **ambities van de GMR verbinden aan provinciale plannen**
  Het is belangrijk dat de ambities van de GMR een goede plek krijgen in de provinciale agenda's, bijvoorbeeld in de provinciale Omgevingsvisie, de bijbehorende verordening en andere meer sectorale programma's, zoals voor het landelijke gebied, mobiliteit, economie en wonen. In 2025 actualiseren wij samen met de provincie het regioarrangement. Enerzijds aan de hand van de nieuwste inzichten vanuit het Rijk (Nota Ruimte Rijk, landelijk coalitieakkoord 2024-2027) en provincie en anderzijds gevoed door de gebiedsprocessen in de regio. Wij agenderen onze groen-blauwe maatregelen via het provinciale programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG).

2.2 Wonen in balans: versnellen van de woningbouw

Toelichting op de opgave

Sinds 2020 werken de gemeenten in de GMR samen met het Rijk en de provincie aan de woningbouwopgave. Dit is vastgelegd in de Woondeal 2.0. In de regio is het tekort aan betaalbare woningen onverminderd hoog. Samenwerking op woonbeleid is nodig om de snelheid van realisatie te vergroten, betaalbare woningen te bouwen en de huisvesting voor specifieke doelgroepen te realiseren. Een regionale aanpak helpt in het slim toevoegen van woonruimte in de bestaande voorraad.
Begin 2025 is een actualisatie van de tweede Woondeal afgerond: de Woondeal 2.1. De belangrijkste aanpassingen in deze tweede Woondeal zijn:

- aanscherping van de woningbouwopgave rond wonen en zorg
- actualisatie van de woningbouwambitie

De GMR heeft de ambitie om te wonen in balans. In de woningbouwopgave spelen verschillende vraagstukken tegelijkertijd, die in samenhang aangepakt moeten worden. Continuïteit en versnelling van de bouwproductie heeft prioriteit. Waarbij voldoende betaalbare woningen voor lage en middeninkomens gerealiseerd moeten worden. Daarbij komt de opdracht om te voorzien in voldoende huisvesting voor ouderen en andere aandachtsgroepen. Maar deze vragen over beschikbaarheid van woningen, is slechts een deel van wonen in balans. Even belangrijk zijn vraagstukken over klimaatadaptie en circulariteit in de woningbouw, het realiseren van leefbare wijken met voldoende mogelijkheden voor recreatie en werkgelegenheid en samenhang tussen verstedelijking en gebiedsontwikkeling.

Onze doelen

De doelen voor de opgave wonen in balans zijn:

- continuïteit en versnelling in de bouwproductie:
  - realiseren van minimaal 26.500 woningen van 2025 tot en met 2030, waarvan minimaal 34.500 woningen zijn opgenomen in plannen
  - beter benutten van bestaande voorraad
- betaalbare woningen voor lage en middeninkomens; nieuwbouw in de regio bestaat vanaf 2025 in alle gemeenten uit minimaal 30% sociale huur en twee derde deel betaalbare woningen
- voldoende huisvesting voor aandachtsgroepen:
  - ouderen en aandachtsgroepen die afhankelijk zijn van specifiek passende woningen kunnen in alle gemeenten van de GMR een woning vinden
  - in antwoord op de groeiende behoefte aan gezonde en veilige woonplekken voor arbeidsmigranten realiseren van meer aanbod
- klimaatadaptieve, conceptuele en circulaire woningbouw
- leefbare wijken

Onze activiteiten

Voor het realiseren van onze doelen werken we aan vijf speerpunten.

Speerpunt continuïteit en versnelling van de bouwproductie

De ambitie in de Woondeal is de realisatie van minimaal 33.000 woningen van 2022 tot en met 2030, en waar mogelijk meer. Richting 2040 gaat het om zo'n 55.000 woningen. Ons doel is een gezonde woningmarkt met een woningtekort van 2%. Circa 20.000 van deze woningen worden gerealiseerd in drie grootschalige NOVEX woningbouwlocaties: Nijmegen Stationsgebied, Nijmegen Kanaalzone en

de Spoorzone Arnhem-Oost. Op zeventien andere versnellingslocaties worden 17.000 woningen gebouwd. In de periode van deze regionale agenda gaat het om gemiddeld 4.300 woningen per jaar. De GMR stimuleert de woningbouw op verschillende manieren:

- **woningmarktmonitor**
  Jaarlijks actualiseren we de woningmarktmonitor, zodat we een scherp beeld van realisatie en plancapaciteit hebben. En we voeren periodiek een woningbehoefteonderzoek uit.
- **hulp bij generieke vraagstukken**
  Via tempotafels organiseren we gesprekken met marktpartijen en woningcorporaties over randvoorwaarden voor realisatie. We identificeren samen generieke kansen en knelpunten. We bieden hulp om generieke vraagstukken bij verschillende gemeenten te helpen oplossen, door voorbeeldaanpakken voor alle gemeenten te ontwikkelen. Vanuit de regio is menskracht beschikbaar om deze aanpakken te implementeren. Daarnaast is er vanuit de Flexpool een hulpbrigade om specifieke vraagstukken vanuit projecten te helpen oplossen: zowel inhoudelijke expertise, projectleiders als mediators.
- **lobby voor adequate financiële ondersteuning**
  Deze ondersteuning is nodig voor (ruimtelijke inpassing van) betaalbare woningen. De afgelopen periode is de GMR samen met gemeenten succesvol geweest in het naar de regio halen van schaarse rijksmiddelen vanuit de Woningbouwimpuls, de regeling huisvesting aandachtsgroepen, de stimuleringsregeling ontmoetingsruimten in ouderenhuisvesting, het Mobiliteitsfonds (versnellingsafspraken en mobiliteitspakketten), het gebiedsbudget voor de grootschalige woningbouwlocaties en de Start Bouw Impuls. De komende periode zet de regio zich blijvend in voor het benutten van landelijke en provinciale middelen.
- **personele capaciteit gemeenten**
  Een belangrijke randvoorwaarde voor meer woningbouw is beschikbaarheid van voldoende personeel bij gemeenten. Dit staat bij gemeenten onder druk. Vanuit de regio bieden we menskracht via een Flexpool. Vanaf 2025 ontvangen wij hiervoor structurele financiering van de provincie en werken we aan een meer structurele inbedding van de Flexpool in de regio-organisatie. Tegelijkertijd neemt de Netwerkdirectie het initiatief om met oplossingen te komen, zoals de gezamenlijke projectleiderspool. Dit moet bijdragen aan een solide basis voor alle gemeenten in een steeds moeilijkere arbeidsmarkt.
- **onderzoek planlocaties**
  We doen samen met de gemeenten een onderzoek naar de planlocaties voor periode 2030-2035.
- **organiseren van randvoorwaarden**
  Voor voldoende woningbouw zijn de aanpak van stikstof en ruimte voor aansluitingen op het elektriciteitsnet belangrijke randvoorwaarden. Samenwerking vanuit de Woondeal met de regionale aanpak voor netcongestie is cruciaal en hier zetten we op in, samen met de Productie, Circulaire en Ontspannen regio.
- **beter benutten bestaande voorraad**
  Meer woonruimte creëren kan door de bestaande voorraad beter te benutten, bijvoorbeeld door optoppen en splitsen. Nu al vindt een substantieel deel (ca. 20%) van de toevoegingen plaats in de bestaande voorraad. De GMR heeft in 2023-2024 een aanpak voor het beter benutten van de bestaande voorraad ontwikkeld. We bouwen deze aanpak verder uit. Daarnaast werken we met woningcorporaties en marktpartijen werkwijzen uit voor betere benutting van de bestaande voorraad, zodat procedures op lokaal niveau verkort kunnen worden. Daarin betrekken we de (eventuele) mogelijkheden die instrumenten, zoals een leegstandverordening en de Wet goed verhuurderschap bieden, om binnen de bestaande voorraad meer woonruimte te realiseren.

Speerpunt betaalbare woningen voor lage en middeninkomens

In de Woondeal is afgesproken dat gemeenten bij nieuwbouw twee derde betaalbare en minimaal 30% sociale huur realiseren. Deze doelstelling vraagt, dat gemeenten de woningcorporaties maximaal

in positie brengen om hun aandeel in de woningbouwopgave te kunnen realiseren. De GMR ondersteunt gemeenten hierbij.

- **voorbeeld aanpakken ontwikkelen**
  GMR, Woonkr8 (samenwerkende woningcorporaties) en Aedes werken met gemeenten en corporaties een aantal pilotaanpakken uit voor de realisatie van sociale huur binnen de woningbouwprogramma's. Deze pilotaanpakken rollen we in 2025 uit over de regio.
- **monitoring realisatie**
  De regio maakt inzichtelijk of er voldoende plannen voor sociale huur zijn. Via jaarlijkse monitoring houden we vinger aan de pols op de realisatie van de doelen. Via de Woondeal zorgen we voor uniforme definities.
- **gemeentelijk grondbeleid**
  We onderzoeken gemeentelijk grondbeleid en de waardering van grond. We bieden gemeenten instrumentarium met voorbeeldaanpakken om grondbeleid te voeren en ondersteunen vanuit de Flexpool met de implementatie hiervan. We helpen bij het verwerven van eventuele nieuwe subsidieregelingen van Rijk en/of provincie, die gericht zijn op het verminderen van de 'onrendabele toppen' en het realiseren van economisch uitvoerbare plannen. We lobbyen voor voldoende financiële mogelijkheden voor (sociale) woningbouw en trekken daarin samen op met Woonkr8 en Aedes.

Speerpunt voldoende huisvesting voor aandachtsgroepen

In het rijksprogramma Een thuis voor iedereen is de ambitie geformuleerd dat alle gemeenten hun fair-share nemen in de huisvesting van specifieke aandachtsgroepen. Specifieke aandachtsgroepen zijn bijvoorbeeld mensen die uitstromen uit instellingen, statushouders en arbeidsmigranten.

- **implementatie woonzorgvisie**
  Voor een deel van deze aandachtsgroepen is een combinatie van wonen en zorg noodzakelijk. Naast afspraken over beschikbaarheid van woningen, zijn dus afspraken over de bijbehorende welzijns- en zorgvoorzieningen nodig. In 2024 zijn deze afspraken uitgewerkt in de regionale woonzorgvisie. Deze wordt uitgewerkt in lokale woonzorgvisies of, als er sprake is van al bestaande lokale woonzorgvisies, - waar nodig - in lijn gebracht met deze regionale visie. Vanaf 2025 wordt de woonzorgvisie geïmplementeerd. Deze implementatie bestaat uit nadere afspraken tussen de regio, gemeenten, corporaties en zorginstellingen over investeringen in de woonzorg-infrastructuur. Dit vraagt een stevige verbinding met het gemeentelijk sociaal domein.
- **huisvesting arbeidsmigranten**
  In alle gemeenten in de regio is een aanzienlijk deel van de arbeidsplaatsen ingevuld door arbeidsmigranten. De gemeenten in de GMR hebben uitgesproken zich gezamenlijk verantwoordelijk te voelen voor menswaardige leefomstandigheden voor arbeidsmigranten. In 2024 is een onderzoek afgerond naar de huisvestingsopgave in relatie tot de economische sectoren. Op basis hiervan wordt een regionale aanpak geformuleerd. De GMR gaat de realisatie van deze aanpak coördineren, ondersteunen en monitoren. Dit gebeurt in samenwerking met de opgave Productieve regio.

Speerpunt klimaatadaptieve, conceptuele en circulaire woningbouw

In de Woondeal zijn doelstellingen opgenomen over de transitie naar conceptueel en circulair bouwen, met als doel in 2030 te komen tot een halvering van de uitstoot van CO_2, stikstof en gebruik van primaire grondstoffen bij het bouwproces van woningen. In 2023 is een programma Conceptueel en Circulair Bouwen (CCB) gestart. We trekken hierin samen op met de opgave Circulaire regio; meer informatie hierover is opgenomen in hoofdstuk 6.

Speerpunt wijk- en dorpsgericht werken (leefbare wijken)

Het realiseren van woningen zorgt niet automatisch voor een regio waar wonen in balans is. In de GMR zetten we in op leefbare wijken en dorpen. Hieraan werken we door integraal te kijken naar onze opgaven (zie paragraaf 2.1 Verbinden van ruimtelijke opgaven). Daarnaast werken we via twee programma's aan specifieke vraagstukken.

- **programmalijn wijk- en dorpsgericht werken Regio Deal**
  De energietransitie bestaande bouw, gezonder leven en verbeteren van de leefbaarheid in de wijk lukt alleen in samenspel met bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en lokale overheid. In deze programmalijn van de Regio Deal leren en onderzoeken we in vijf wijken in de gemeenten Rheden, Druten, Wijchen, Berg en Dal en Doesburg, welke aanpak in welk type wijk werkt en welke werkzame elementen kunnen worden gebruikt in andere wijken. Kennis wordt gedeeld via de leerkring Wijk en dorpsgericht werken. Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN) ondersteunt deze leerkring. De vijf gemeenten krijgen financiële ondersteuning, zodat daadwerkelijk resultaten geboekt kunnen worden op de inhoudelijke thema's.
- **het Nationale Programma Leefbaarheid en Veiligheid**
  Hiervan maakt Arnhem-Oost onderdeel uit. Dit programma heeft als doel om de achterstanden in onderwijs, werk, inkomen, wonen, gezondheid, leefbaarheid en veiligheid in de vijf wijken (Klarendal, Geitenkamp, Presikhaaf-West, Malburgen en het Arnhemse Broek) aan te pakken. De geleerde lessen uit dit programma worden via de leerkring Wijk- en dorpsgericht werken gedeeld met de andere gemeenten in de regio.

Financieel overzicht

In onderstaand overzicht staat de begroting voor de Groene groeiregio voor de planperiode van deze agenda en de realisatie van de begroting van 2023.

	realisatie	begroting	meerjarenraming			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
(bedragen x € 1.000)						
Groene groeiregio						
Lasten	1.195	882	1.568	1.606	1.606	1.606
Baten	1.195	882	1.568	1.606	1.606	1.606
Saldo baten en lasten	-	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserve	-	-	-	-	-	-
Saldo na reserves	-	-	-	-	-	-

3. Productieve regio

Toelichting op de opgave

Een gezonde economie draagt bij aan de gezondheid, leefkwaliteit, het milieu, onderwijs, de sociale cohesie en opgaven die we hebben op het gebied van energietransitie, circulariteit en klimaat-adaptatie. Economie gaat over werk, aantallen bedrijven en banen. Maar dat niet alleen, het gaat ook over onderwerpen als innoveren en verduurzamen, banen voor iedereen in een nieuwe steeds meer digitale omgeving. Dit is het werkveld van de opgave Productieve regio.

Met de enorme woningbouwopgave in onze regio is er behoefte aan nieuwe werkplekken, zodat mensen in hun directe omgeving kunnen werken en talent voor de regio wordt behouden. We zetten in op het meer in balans brengen van wonen en werken. Dit vraagt om meer ruimte voor economische activiteiten en arbeidsplaatsen. Onze ambitie is een toekomstbestendige economie in 2040. In onze visie Economie van de Toekomst haken we aan bij actuele ontwikkelingen als de energietransitie, de circulaire transitie en de grote woningbouwopgave. Dit document vormt samen met de afspraken in het Verstedelijkingsakkoord de basis voor onze koers op economie.

We willen de kwaliteiten van onze regio steviger profileren en economische potenties beter benutten. De regio blinkt vooral uit in de innovatieve topsectoren energy, health en hightech. De topsectoren zijn momenteel samen met logistiek goed voor ongeveer 30% van de bedrijven en 50% van de banen. De kracht van deze bedrijven, geflankeerd door een campus, universiteit, hogeschool en diverse ROC's maakt deze regio uitermate interessant. De topsectoren zijn belangrijk voor het innovatieve vermogen in de regio. Voor deze sectoren moet voldoende ruimte voor doorontwikkeling in de regio zijn. TEB heeft hierin de lead, is aanjager en verbinder vanuit de triple helix. Samen met het bedrijfsleven, onderwijs- en kennisinstellingen en de overheden stimuleren zij innovaties in deze topsectoren. TEB werkt daarbij samen met de provincie en de GMR. De GMR staat samen met TEB aan de lat voor een goed vestigingsklimaat en beschikbare ruimte voor circulaire economie, de energietransitie (onderstations, batterijopslag) en voor de topsectoren op (en rond) campussen.

Naast de topsectoren zien we dat deze regio de meest bereikbare en centraal gelegen Europese regio is, waardoor ook de logistieke sector floreert. We hebben een sterk midden- en kleinbedrijf (mkb), veel innovaties komen uit dit segment. Onze kracht zit in de combinatie van de topsectoren, een sterk mkb en een logistieke sector die randvoorwaardelijk is voor ons economisch functioneren.

Human capital is een belangrijke randvoorwaarde om onze maatschappelijke doelen te kunnen bereiken. Met succes is de afgelopen periode gewerkt aan een Human Capital Agenda en een Human Capital Akkoord. Van strategie en beleid is het nu tijd voor uitvoering en projecten. Dit gebeurt in triple helix verband, waarbij TEB de regie voert. Human capital is daarom geen speerpunt meer in deze regionale agenda. We blijven er wel bij betrokken, aangezien het Human Capital Akkoord onderdeel is van de Regio Deal en we als GMR vertegenwoordigd zijn in de board van TEB.

Onze doelen

- voldoende ruimte op toekomstbestendige werklocaties om onze ambities uit het RPW 2024 voor 2025-2028 te realiseren:
  - herstructurering en verdichting van bestaande werklocaties
  - behoud van werklocatiefuncties voor het mkb
  - verduurzaming van werklocaties via herstructureringstrajecten: energietransitie, circulariteit en klimaatadaptie
  - ruimte voor circulaire economie en hoge milieucategorie bedrijven
  - ruimte voor de ontwikkeling van de campussen, op de campussen en in de omliggende gemeenten
- het stimuleren van ondernemerschap in het mkb

- het stimuleren van ontwikkeling naar een circulaire economie
- een schoon en slim logistiek ecosysteem om de leefbaarheid, economie en bereikbaarheid in de regio te verbeteren

Onze activiteiten

We richten ons op een toekomstbestendige economie. We willen behouden wat goed is, kansen grijpen en versterken wat beter kan. We monitoren de economische ontwikkelingen jaarlijks met de Economische Monitor. De basis hiervoor is gelegd in 2023. We bouwen dit uit tot een meer uitgebreide monitor/dashboard. De Economische Monitor helpt om te bepalen waar de focus moet liggen. Wat zijn de sterke punten in onze regio? Wat is kansrijk en wat niet? Waar schieten we tekort? Met deze monitor kunnen we sturen op kengetallen en beleid maken op basis van feiten en ontwikkelingen.

De activiteiten die we ondernemen om onze doelen te realiseren, zijn ingedeeld in drie speerpunten.

Speerpunt toekomstbestendige werklocaties

Goede, toekomstbestendige werklocaties zijn belangrijk voor de economie in de GMR. Deze werklocaties moeten zo zijn ingericht dat bedrijven er goed kunnen ondernemen, nu en in de toekomst. Daarnaast spelen werklocaties een belangrijke rol in het behalen van onze doelstellingen voor de energietransitie, circulariteit, klimaatadaptatie en biodiversiteit.

- **Regionaal Programma Werklocaties (RPW)**
  Dit is operationeel op 1 januari 2025. Hierin hebben we afspraken gemaakt over hoe om te gaan met bedrijventerreinen, kantoorlocaties, perifere detailhandel en campussen. In dit RPW maken we een flinke kwalitatieve slag ten opzichte van het vorige RPW, waar het vooral ging over nieuwe ontwikkelingen op de juiste plek. Toekomstige uitbreidingen van werklocaties kunnen en willen we niet meer automatisch in uitleggebieden laten landen. Herstructurering, verdichting en verduurzaming van bestaande terreinen, door middel van sloop en nieuwbouw, is het nieuwe uitgangspunt in het RPW. Een ingewikkelde, kostbare en langjarige opgave waarvoor samenwerking tussen gemeenten, bedrijven, provincie en het Rijk nodig is. We onderzoeken de meerwaarde van de oprichting van een regionaal ontwikkelbedrijf. We stimuleren de ontwikkeling naar een circulaire economie en we nemen de ruimtevraag hiervoor mee in de regionale afspraken. Dit doen we in nauwe samenspraak met de Circulaire regio.
  Gedurende de uitvoeringsperiode van het RPW vindt binnen het Intergemeentelijk Overleg Werklocaties (IOW) toetsing aan het RPW van ingediende plannen plaats. Tevens worden de trajecten rondom herstructurering van werklocaties en omgaan met netcongestie verder geconcretiseerd en waar mogelijk tot uitvoering gebracht. We ondersteunen gemeenten daarbij.
  Om het jaar monitoren we of de gemaakte afspraken binnen het RPW overeenkomen met de feitelijke situatie op dat moment. We onderzoeken met de Verbonden regio waar, wat betreft mobiliteit, kansen en knelpunten kunnen ontstaan.
  In 2024 is onderzoek gedaan naar de benodigde personele capaciteit bij gemeenten in relatie tot het RPW. Deze input is medebepalend voor onze ondersteuning hierop richting gemeenten.
- **klimaatadaptatie op werklocaties**
  Werklocaties kunnen positief bijdragen aan onze ambitie om slimmer om te gaan met de gevolgen van klimaatverandering. De gevolgen van droogte, hitte, hevige regenbuien, hoog- en laagwater zijn namelijk ook op werklocaties merkbaar. De Ontspannen regio richt zich vooral op de ruimtelijke aspecten van klimaatadaptatie. Binnen de Productieve regio richten we ons vooral op kennisdeling, het organiseren van themabijeenkomsten en het delen van best practices voor meer klimaatadaptieve werklocaties.

- **Regio Deal programmalijn “sterke bedrijvigheid”**
  In de Regio Deal is een van de benoemde urgente opgaven: het tegengaan van de achterblijvende economische groei. Onder de programmalijn “sterke bedrijvigheid” werken we een project uit dat is gericht op toekomstbestendigheid van werklocaties. Op zeven bedrijventerreinen in de regio, wordt gewerkt aan toekomstbestendigheid en daarmee aantrekkelijkheid. Dat gebeurt door een hogere organisatiegraad, grotere en duurzame beschikbaarheid van duurzame energie, betere leveringszekerheid van grondstoffen door hergebruik, recycling en kortere ketens, betere (digitale) bereikbaarheid en een goede balans tussen leefomgeving en industrie. Wij ondersteunen hierbij.

Speerpunt verbeteren van de dienstverlening aan het mkb

Mkb’ers in de regio hebben aangegeven dat de dienstverlening voor het mkb vaak niet naar wens verloopt. Hierdoor worden kansen gemist en problemen niet opgelost. Dit wordt bevestigd door betrokken stakeholders in de regio. De belangrijkste problemen zijn:

- er is veel aanbod maar er is onvoldoende inzicht in de behoefte van de ondernemers
- er is veel aanbod in ondersteuning in de regio maar dat is niet op elkaar afgestemd; de dienstverlening is daardoor minder efficiënt en doeltreffend
- mkb’ers zien door de bomen het bos niet meer qua aanbod; er is behoefte aan één loket

Om de dienstverlening aan het mkb te verbeteren zetten we in op de volgende vier punten:

1. We faciliteren de onderlinge samenwerking en afstemming tussen alle partijen in de regio, We brengen partijen bij elkaar, organiseren bijeenkomsten en initiëren werkgroepen.
2. We organiseren samen met de partners een “no wrong door systeem”. Dit betekent dat het niet uitmaakt waar een mkb’er aanklopt, we zorgen dat de ondernemer op de juiste plek terecht komt.
3. We hebben afgelopen periode enkele tools ontwikkeld voor het mkb zoals inzicht in het financieringslandschap mkb tot een miljoen. Deze tools worden ondergebracht in de dienstverlening. Daarbij nemen we thema’s als digitalisering en innovatie hierin mee.
4. Het delen van kennis door het verbinden en ontsluiten van landelijke, provinciale, regionale en lokale programma’s voor mkb’ers.

Onder leiding van het HAN lectoraat Kansrijk Ondernemen en de betrokken stakeholders werken we jaarlijks aan een praktijkgericht onderzoeksvoorstel en dienen we deze in bij het subsidieprogramma SIA-RAAK. Op deze manier ontwikkelen we stap voor stap passende dienstverlening voor onze ondernemers.

Speerpunt slimmere en schonere logistiek

Met de groei van de regio zal het relatieve belang van logistiek in ieder geval de komende jaren toenemen. Vanuit een Europees perspectief is deze regio een strategisch knooppunt van transportcorridors naar elke windrichting. Dit geeft mogelijkheden en kansen, maar ook bedreigingen. We willen de negatieve impact van transport en logistiek op de leefomgeving tot een minimum beperken én onze groei in wonen en werken faciliteren.

- **het speerpunt slimmere en schonere logistiek kent vier onderwerpen:**
  - verslimmen aanpak laadinfrastructuur (Circulaire opgave)
  - versterken en verschonen multimodaliteit (Verbonden opgave)
  - signaleren externe ontwikkelingen (Verbonden opgave)
  - ruimtelijke inpassing (Productieve opgave)

  Het doel is om de inzet van duurzame logistiek in de regio te maximaliseren. De coördinatie van het speerpunt krijgt hierbij vorm vanuit de Productieve opgave. Een nadere toelichting per deelonderwerp volgt in deze agenda bij de genoemde opgaven.
- **ruimtelijke inpassing**

We nemen logistiek mee in de ruimtelijke planningsvraagstukken. Dat doen we bijvoorbeeld in het RPW. Logistiek is namelijk niet alleen een verkeerskundig, maar ook een ruimtelijk vraagstuk. Het gaat daarbij om de realisatie van voorzieningen als (circulaire) bouwhubs, laadinfrastructuur, truck-parkings en/of stadshubs. We ondersteunen regiogemeenten met het ontwikkelen van hubs op kansrijke locaties.

Financieel overzicht

In onderstaand overzicht staat de begroting voor de Productieve regio voor de planperiode van deze agenda en de realisatie van de begroting van 2023.

	realisatie	begroting	meerjarenraming			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
(bedragen x € 1.000)						
Productieve regio						
Lasten	658	878	714	768	587	689
Baten	658	843	714	768	587	689
Saldo baten en lasten	-	*-35*	-	-	-	-
Toevoeging aan reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserve	-	35	-	-	-	-
Saldo na reserves	-	-	-	-	-	-

4. Ontspannen regio

Toelichting op de opgave

We willen als regio groeien in balans. Groei in inwoners, wegen, huizen, bedrijvigheid in balans met groei van de kwaliteit van onze leefomgeving. Kwaliteit van de leefomgeving is een breed begrip. Het gaat over een groene omgeving, met ruimte voor (rivier)natuur, waardevolle landschappen, land- en tuinbouw, klimaatadaptatie, mogelijkheden om te recreëren, goede voorzieningen op het gebied van cultuur, cultuurhistorie, recreatie, wonen, zorg, winkels, scholen, sportvoorzieningen, et cetera.

We heten niet voor niets de groene metropoolregio. We vinden het behouden en versterken van groen en blauw van onze regio belangrijk. Onze verstedelijking is nauw verbonden en vervlochten met het landelijk gebied en het groen en blauw in onze regio. Het landelijk gebied van GMR heeft veel variatie in het landschap, waardevolle cultuurhistorie, natuurgebieden en grote rivieren. De hoofdopgave “natuurherstel en robuust watersysteem” uit het NOVEX ontwikkelperspectief is in onze regio dan ook van cruciaal belang. Een groot deel van het landelijk gebied van de GMR is agrarisch gebied. De land- en tuinbouw in onze regio is divers van aard: intensievere land- en tuinbouw wordt afgewisseld door meer natuurinclusieve land- en tuinbouw. Onze regio is rijk aan innovatieve initiatieven voor de transitie van de land- en tuinbouw, die bijdragen aan onze doelen van natuur en het aantrekkelijker maken van het landschap, o.a. voor recreatie. De hoofdopgave “Transitie van de landbouw” uit het NOVEX ontwikkelperspectief is voor onze regio relevant.

Klimaatadaptatie is een belangrijke opgave in onze regio. Steeds vaker en heftiger merken we de gevolgen van droogte, hitte, hevige regenbuien, hoog- en laagwater. Om een gezonde en leefbare regio te blijven, is het noodzakelijk dat we ons aanpassen aan die veranderingen. Belangrijke leidraad daarbij is de Kamerbrief “Water en Bodem sturend”. Daarbij moeten in 2027 alle EU-lidstaten voldoen aan doelen uit de Kaderrichtlijn Water (KRW).

De GMR kent een rijke cultuurhistorie, die zich ook in het landschap laat zien. Deze waardevolle landschappen, (rivier)natuur en cultuurhistorie willen we behouden en versterken. Dat willen we vanwege de intrinsieke waarde van deze landschappen én zodat onze inwoners en bezoekers van deze landschappen kunnen genieten.

De GMR wil een aantrekkelijke regio voor eigen inwoners en toeristen zijn, met toegankelijke recreatieve en toeristische voorzieningen, die passen bij de vraag. We streven naar een goede spreiding van recreanten over de regio. Dit is ten eerste belangrijk voor behoud en herstel van natuur, landschap en cultuurhistorie. In bepaalde gebieden willen we niet te veel en soms zelfs geen bezoekers, zodat natuur en landschap zich kunnen herstellen en ontwikkelen. Spreiding van recreatie is belangrijk voor een goede beleving van natuur, landschap en cultuurhistorie en voor de leefbaarheid van steden en dorpen.
In de afgelopen periode hebben we drie verhaallijnen gekozen die we op regionaal niveau verder willen ontwikkelen. Deze verhaallijnen zijn: Romeins verleden, WOII en Leven met het water. Een beleefbare regio met mooie verhalen draagt bij aan de identiteit van onze regio en aan een aantrekkelijk en gezond woon- en leefklimaat. Met nieuwe, slimme verbindingen en samenwerkings-verbanden verleiden we op termijn gasten om nieuwe plekken en producten te ontdekken. Zo draagt toerisme bij aan welvaart en welzijn in de regio en het versterken van het regionale verdienvermogen. Tegelijkertijd levert deze aanpak een bijdrage aan de (be)leefbaarheid van huidige hotspots.
Hiervoor is een goed routenetwerk en een goede herkenbaarheid, bekendheid, vindbaarheid en bereikbaarheid van recreatieve locaties en routes voor zowel inwoners als toeristen belangrijk. We doen dit in nauwe samenwerking met Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen (TVAN). Daarbij is de vitaliteit van onze recreatief-toeristische sector van belang. Om te kunnen voldoen aan de groeiende vraag naar recreatief-toeristische voorzieningen is een gezonde recreatief-toeristische sector, met een gevarieerd aanbod, nodig.

In de GMR hebben we een bloeiend creatief klimaat en cultureel leven en kennen we een sterke culturele infrastructuur. Kunst en cultuur dragen bij aan een aantrekkelijk woon- en werkklimaat, zijn belangrijk voor het sociale klimaat en de leefbaarheid van de regio.
Cultuurregio 025 kent een eigen culturele signatuur en kracht. Bijzonder is dat nagenoeg de complete culturele keten van opleiding, productie en presentatie in 025 aanwezig is voor alle kunstvormen: toneel, muziek, dans, film, letteren, beeldende kunst, vormgeving en mode. De (inter)nationale top is hier aanwezig, evenals een innovatief middensegment met makers, gezelschappen, kleine en middelgrote podia, (kunst- en erfgoed) musea en festivals, expositieruimten, creatieve ondernemers, broedplaatsen en productiehuizen. Daarnaast kent de regio bloeiende amateurkunstgezelschappen die onze dorpskernen leefbaar en levendig houden. We vinden het belangrijk dat elk Gelders kind zich kan ontplooien en we willen cultuur, ons erfgoed en (de voorstellingen in) onze culture instellingen toegankelijk houden voor iedereen.

Wij concentreren ons op bovenstaande thema's. Omdat het bij ieder van deze thema's belangrijk is om regionaal samen te werken. Dit betekent niet dat voorzieningen zoals scholen, winkels en sport niet belangrijk zijn. Integendeel: die maken eveneens een belangrijk onderdeel uit van de leefomgeving en leefkwaliteit. Maar dit zijn zaken die door gemeenten individueel of in andere, bestaande bovenlokale verbanden worden opgepakt. Het thema bruisende binnensteden, krachtige kernen komt in deze regionale agenda, in tegenstelling tot de vorige regionale agenda, dan ook niet terug: datgene wat we regionaal op willen pakken is inmiddels belegd binnen verschillende andere opgaven.

Onze doelen

- "Meer landschap, meer stad"; groen en blauw in stedelijk en landelijk gebied versterken:
  - behoud en herstel van natuur en biodiversiteit
  - een robuust water- en riviersysteem, dat past bij de veranderende klimaatomstandigheden
  - het creëren van drieduizend hectare extra uitloopgebied in onze regio, waarin inwoners en bezoekers kunnen recreëren
- een aantrekkelijke regio zijn voor bezoekers van binnen en buiten de regio:
  - goede en toegankelijke toeristische-recreatieve voorzieningen
  - een goede spreiding van recreatief-toeristische voorzieningen over de regio, o.a. met het oog op natuurbehoud en herstel
  - goede culturele voorzieningen en een actief cultureel netwerk van topinstellingen, midden-segment, amateurkunst, cultuureducatie en vrijwilligers

Onze activiteiten

We werken aan de realisatie van onze doelen via drie speerpunten. In de afgelopen jaren hebben we gewerkt aan het concreet en uitvoerbaar maken van onze ambities. We zijn gestart met de uitvoering van die plannen. Voor de periode 2025-2028 ligt onze focus op de uitvoering. Dat doen we als regio niet zelf; de uitvoering gebeurt door gemeenten en andere partners. Wij ondersteunen die uitvoering wel. Door betrokkenen bij elkaar te brengen, samenwerking te organiseren, gebiedsprocessen te helpen organiseren, financieringsstrategieën te ontwikkelen en middelen te helpen organiseren, te lobbyen en ons verhaal in te brengen in NOVEX en andere samenwerkingen. Daarnaast zorgen we dat we onze aanpak, samen met alle betrokkenen, aanpassen op nieuwe kansen en ontwikkelingen.

Speerpunt groen-blauw raamwerk en landelijk gebied

- **uitvoeringsprogramma groen-blauw raamwerk en landelijk gebied**
  Uitvoeren van dit programma in nauwe samenhang met de gebiedsprocessen, zoals beschreven bij de Groene groeiregio in paragraaf 2.1. Dit betekent verdere uitwerking en uitvoering van het groen-blauw raamwerk, waarbij we ons focussen op regio-overstijgende thema's en gebieden. Belangrijke thema's zijn de invulling van water en bodem sturend en de bijdragen van land- en tuinbouw en de landbouwtransitie aan onze doelen in het groen en blauw. Voor de uitvoering van het groen-blauw raamwerk is capaciteit nodig bij gemeenten. Deze brengen we in kaart en we helpen gemeenten met het organiseren hiervan en het zoeken naar financiering hiervoor.
  De gebieden waarop we ons richten zijn:
  - het Liemerse Broek en de recreatieve uitloopgebieden in de Liemers
  - de doorontwikkeling en realisatie van Park Lingezegen en de Ambitie voor de Boven-Linge in het Middengebied
  - de Groene Mantel in het Rijk van Nijmegen, met daarbinnen o.a. de Blauwe motor, groen-blauwe dooradering en Kop Malden
  - natuur- en beekherstel in de Veluwezoom
  - Gelderse Poort in relatie tot de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) en Integraal riviermanagement (IRM); binnen deze programma's onderzoeken we of we onze doelen voor natuurherstel en een robuust watersysteem in samenhang en samenwerking kunnen realiseren
  - groen en blauw in de stad en daarmee een bijdrage leveren aan klimaatadaptatie; zie Circulaire regio
- **lobby en organiseren financiering**
  Provincie Gelderland en het Rijk zijn al belangrijke partners in de uitvoering van onze activiteiten, we blijven actief werken aan het realiseren van samenwerking, delen van kennis en verwerven van financiering. Op Europees vlak verkennen we de mogelijkheden voor het verkrijgen van financiering voor de uitvoering en het delen van kennis.

Speerpunt recreatie en toerisme

- **voorbereiden ruimtelijke keuzes om recreatie en bezoekers beter te spreiden over de regio**
  Waar we op veel onderwerpen de afgelopen jaren al een mooie basis hebben gelegd en ons nu op uitvoering kunnen richten, geldt dat niet voor de spreiding van recreatie. We moeten op basis van het groen-blauw raamwerk en het toeristisch-recreatieve aanbod in de regio nadenken over hoe spreiding van recreatie en toerisme over de regio kan worden gestimuleerd. Een belangrijk vraag hierbij is hoe recreatie en toerisme goed kan samengaan met andere functies, zoals natuur, landschap en landbouw. Samen met de Verbonden regio kijken we hoe hubs en toeristische overstappunten (TOP's) hier een rol in kunnen spelen. In 2024 maken we hiermee een start, maar wij zullen dit verder moeten uitwerken en verfijnen in 2025 en daarna.
- **uitvoeren ambitiedocument en uitvoeringsplan verhaallijnen**
  In 2024 maken we een ambitiedocument en uitvoeringsplan voor de verhaallijnen. De uitwerking van de verhaallijnen WOII, Leven met het water en Romeinen maken hier in ieder geval onderdeel van uit. Vanaf 2025 gaan we werken aan de uitvoering van dit plan. Het (helpen) uitvoeren van het Masterplan Romeins verleden maakt hier onderdeel van uit.
- **fiets- en wandelroutenetwerk verder uitbreiden en beleving toevoegen**
  In samenwerking met de Verbonden regio werken we aan de verdere uitbreiding van fiets- en wandelroutenetwerken door bijvoorbeeld TOP's te realiseren. Het beheer en onderhoud van de routenetwerken maakt vooralsnog geen onderdeel uit van de bijdrage en rol van de GMR. We zijn wel betrokken bij het nadenken en besluiten over de manier waarop dit wordt georganiseerd. Mocht in 2024 blijken dat we een rol hebben in beheer en onderhoud, dan doen we hiervoor een voorstel aan gemeenten, inclusief de benodigde randvoorwaarden in capaciteit en geld.

- **profileren bezoekersmogelijkheden in de regio**
  We gaan samen met o.a. TVAN de verschillende recreatie- en bezoekersmogelijkheden in de regio goed en in balans op de kaart zetten en profileren. We doen dit vanuit de uitgangspunten van de samenwerkende gemeenten, waar de drie verhaallijnen onderdeel van zijn.

Speerpunt cultuur

- **uitvoeringsplan transformatievoorstel cultuur**
  We richten ons op het afronden van de uitvoering van het uitvoeringsplan om onze culturele infrastructuur te versterken. Daarnaast zorgen we dat de resultaten van dit uitvoeringsplan een plek krijgen binnen de bestaande organisaties en initiatieven. We doen dit samen met de provincie. Het gaat hier om het borgen van de resultaten van vier van de vijf hoofdlijnen van het uitvoeringsplan: innovatie in de culturele sector, cultuureducatie, opleiding van professionals in de kunst en het versterken van de ondersteuning van amateurkunst en vrijwilligers. De hoofdlijn van het versterken van de verhaallijn Romeinen, wordt geborgd in het uitwerken van de drie verhaallijnen (zie speerpunt recreatie en toerisme).
- **verkenning Nijmegen culturele hoofdstad**
  Nijmegen verkent of zij een bod wil doen voor culturele hoofdstad 2033. We hebben afgesproken samen op te trekken in die verkenning en een eventueel vervolg daarop. We richten ons op het ontwikkelen van een bod dat bijdraagt aan onze regionale opgaven en vraagstukken in brede zin (dus niet alleen cultuur).
- **aansluiten bij landelijke en provinciale ontwikkelingen**
  Op landelijk niveau wordt steeds meer gekeken naar de (cultuur)regio's als het gaat om cultuur en cultuurbeleid. We volgen deze ontwikkelingen en spelen daar op in. Ditzelfde geldt voor de ontwikkelingen op provinciaal niveau.

Financieel overzicht

In onderstaand overzicht staat de begroting voor de Ontspannen regio voor de planperiode van deze agenda en de realisatie van de begroting van 2023. Voor 2024 wordt nog een begrotingswijziging voorgelegd, die een direct gevolg is van de begrotingswijziging die in 2023 op het speerpunt Duurzaam toerisme is geaccordeerd. Hiermee komt de totale begroting voor 2024 uit op € 770.000.

	realisatie	begroting	meerjarenraming			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
(bedragen x € 1.000)						
Ontspannen regio						
Lasten	500	531	704	722	722	722
Baten	500	531	704	722	722	722
Saldo baten en lasten	-	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserve	-	-	-	-	-	-
Saldo na reserves	-	-	-	-	-	-

5. Verbonden regio

Toelichting op de opgave

Deze opgave gaat over veilige en duurzame bereikbaarheid van onze regio. Onze mobiliteit verbindt meer stad met meer landschap. We zetten daarom in op een mobiliteitskoers in evenwicht met de andere opgaven in de regio. We werken vanuit een integraal perspectief, zodat de toekomstige mobiliteitsmaatregelen niet alleen goed zijn voor onze bereikbaarheid, maar ook bijdragen aan een prettige leef- en woonomgeving, gezondheid en natuur en recreatie.

De verstedelijkingsopgave in de regio is groot. Er zijn 60.000 extra woningen en extra werklocaties nodig tot 2040. De mobiliteitsdruk neemt toe. Uitgaande van het huidige mobiliteitsgedrag, ontstaan door 60.000 extra woningen alleen al zo'n 300.000 extra dagelijkse autoritten. Zonder extra investeringen zijn de nieuwe woningen letterlijk en figuurlijk onbereikbaar. De locatie waar we bouwen, maakt voor mobiliteit veel uit. De regio kiest bewust ervoor om de extra benodigde woningen zo veel als mogelijk te bouwen in bestaand stedelijk gebied rondom OV-knooppunten. Dit leidt niet alleen tot minder extra autoritten, maar geeft daarnaast een mobiliteitstransitie naar meer openbaar vervoer, meer fietsgebruik en meer verplaatsingen te voet. Een groot aantal mobiliteitsmaatregelen zijn essentieel voor onze woningbouwopgave. Zonder verbeterde ontsluiting en mobiliteitsmaatregelen is het onmogelijk de afgesproken aantallen woningen en bijbehorende werklocaties te realiseren. We signaleren in toenemende mate knelpunten in het mobiliteitsnetwerk, die alleen in samenhang op te lossen zijn.

In het landelijk gebied stijgt het autogebruik en is alternatief vervoer te beperkt aanwezig. Alternatieven voor autovervoer zijn nodig om het landelijk gebied voor iedereen duurzaam bereikbaar te houden.
Het beter op elkaar laten aansluiten van verschillende modaliteiten is noodzakelijk voor de mobiliteits-transitie en de bereikbaarheid van de regio. Regionale samenwerking is hiervoor een voorwaarde. De mobiliteitstransitie geldt niet alleen voor de toekomstige inwoners. Ook de huidige inwoners in de regio krijgen hiermee te maken. De transitie vraagt investeringen in onze infrastructuur en gedrags-verandering van onze bewoners. Daarvoor is het nodig dat mensen minder gaan reizen, vaker buiten de spits reizen of vaker kiezen voor een duurzaam alternatief.

Onze ambitie is duurzame bereikbaarheid voor inwoners en bedrijfsleven. Bereikbaarheid is voor inwoners en bedrijfsleven cruciaal om mee te doen aan de maatschappij. We zetten meer in op nabijheid en het voorkomen van bereikbaarheidsongelijkheid. Met de nieuwe OV-concessie voor de regio op komst (2026) is er een reële kans op verschraling van het OV-aanbod. We vragen met klem aandacht voor het behoud van het OV-aanbod. De in 2024 vastgestelde position paper en bijbehorende ambitienetwerkkaart is leidraad voor onze verdere aanpak.

We zien steeds grotere verschillen tussen stad en ommeland. In het landelijk gebied neemt het gebruik van OV en fiets af en stijgt het autobezit en autogebruik. Terwijl in de steden het autogebruik stabiliseert, het OV-aandeel standhoudt en de fiets enorm groeit. De toenemende autoafhankelijkheid leidt ertoe dat inwoners zonder rijbewijs of zonder auto in bepaalde kernen niet meer volwaardig mee kunnen doen in de samenleving. En het draagt niet bij aan de gewenste verduurzaming van onze mobiliteit.

Vanuit het klimaatakkoord zijn tussen Rijk, provincie en regio afspraken gemaakt om integrale duurzame mobiliteitsmaatregelen uit te werken. Voor het verminderen van de CO_2-uitstoot zijn concrete doelen afgesproken: 55% CO_2-reductie in 2030 (ten opzichte van 1990) en nagenoeg geen CO_2-uitstoot meer in 2050. Deze doelen zijn breed omarmd en vragen om flinke ingrepen, niet in de laatste plaats in onze mobiliteit. Immers, ruim 25% van de CO_2-uitstoot komt door onze mobiliteit. Om de afgesproken CO_2-reductie te behalen, zijn duurzame mobiliteitsmaatregelen nodig. In 2024 zijn

hiervoor de koers en ambities uitgewerkt in een Regio Mobiliteitsprogramma (RMP). In de periode 2025-2028 maken we samen met de provincie en de gemeenten afspraken over de verdere implementatie van het RMP. Wij onderzoeken of een eventueel regionaal mobiliteitsfonds van toegevoegde waarde is en wat de consequenties daarvan zijn.

Vanuit Europa gezien vormt de GMR een strategisch knooppunt van transportcorridors. In Den Haag worden plannen ontwikkeld voor oplossingen op de lange termijn, voor extra capaciteit voor goederenvervoer via weg, water en spoor in Oost-Nederland. De GMR heeft hierin geografisch gezien een strategische schakelrol. Deze goederencorridors concurreren in ruimte met andere opgaven in onze regio, zoals de woningbouwopgave. Een verwachte toename in goederenvervoer heeft impact op de bereikbaarheid en leefbaarheid in de regio zelf. En kan een toenemend gevoel van onveiligheid, overlast en/of gezondheidsproblemen voor onze inwoners betekenen.

Het wordt steeds drukker op onze wegen. Met de toenemende verkeerdrukte wordt de kans op ongelukken groter. Naast een goede bereikbaarheid is het vooral belangrijk dat het veilig is in het verkeer. De oplossing daarvoor ligt niet alleen in een goede infrastructuur met veilige wegen en fietspaden. Het gedrag van iedereen die aan het verkeer deelneemt, speelt hierin een belangrijke rol. Om verkeersslachtoffers te voorkómen, pakken we de belangrijkste risico's aan (risico-gestuurde aanpak).

Onze doelen

Mobiliteit en bereikbaarheid staan niet op zichzelf, maar moeten in balans zijn met de andere doelen rondom verstedelijking, klimaat, veiligheid en gezonde leefomgeving. We willen terughoudend zijn met het uitbreiden van de ruimte die voor mobiliteit nodig is, omdat de schaarse ruimte ook nodig is voor andere functies. We streven daarom niet naar maximalisatie van de bereikbaarheid, maar naar een optimale bereikbaarheid in relatie tot de andere doelstellingen. Mobiliteit en bereikbaarheid zijn integrale vraagstukken geworden. We willen bijdragen aan de doelen van brede welvaart en een bijdrage leveren aan de afgesproken CO_2-reductie.

- **toekomstbestendig mobiliteitsnetwerk**
  Een toekomstbestendig mobiliteitsnetwerk is een randvoorwaarde om de ambities van onze verstedelijkingsopgave tot 2040 uit te voeren. We willen de bereikbaarheid verbeteren en ons mobiliteitssysteem toekomstbestendig maken door:
  - het beter benutten van de beschikbare capaciteit van onze infrastructuur, door te stimuleren om minder, buiten de spits of op minder drukke dagen te gaan reizen
  - daar waar knelpunten blijven bestaan, streven we naar een vergroting van de capaciteit en doorstroming van het mobiliteitsnetwerk; dat geldt zowel voor fiets, bus, trein als auto
- **toegang voor iedereen**
  Iedereen heeft recht op bereikbaarheid, zodat iedereen kan meedoen in onze samenleving. Iedere inwoner in de GMR heeft in 2028 alternatieven voor de (eigen) auto beschikbaar binnen loopafstand (deelmobiliteit, (flexibel) OV) of korte fietsafstand (HOV). Bereikbaarheid wordt niet alleen bepaald door de afstand (nabijheid) en snelheid (reistijd), maar ook door de toegankelijkheid en betaalbaarheid van vervoermiddelen en het voorhanden zijn van alternatieven. We willen dat onze inwoners in 2028 meer ontplooiingsmogelijkheden hebben dan nu. Concreet willen we dat onze inwoners meer arbeidsplaatsen/voorzieningen binnen een acceptabele reistijd binnen bereik hebben.
- **duurzame manier van reizen**
  We streven naar een mobiliteitssysteem waarin het logischer en aantrekkelijker is om een bewuste keuze te maken voor een duurzame manier van reizen. Dat wil zeggen: niet of op een ander tijdstip reizen, of met een duurzaam vervoersmiddel of een ketenreis met een combinatie daarvan. Onze meetbare doelstelling is dat er eind 2026 zo'n 20.000 nieuwe 'Slimme & Schone reizigers' zijn ten opzichte van 2022.

- **veiligheid**
  Onze ambitie is nul verkeersslachtoffers via een risico-gestuurde aanpak. Eind 2028 is het aantal verkeersdoden en -gewonden in elke gemeente ten opzichte van 2021 gedaald.
- **gezondheid en aantrekkelijke leefomgeving**
  We willen meer korte ritten met de fiets. In 2028 is de fiets en de e-bike het meest gekozen vervoermiddel in onze regio voor korte ritten. Daarmee verbeteren we enerzijds de vitaliteit van onze inwoners en zorgen anderzijds voor een gezondere luchtkwaliteit.

Onze activiteiten

Voor het realiseren van onze doelen werken we met twee speerpunten.

Speerpunt voorzieningen en infrastructuur

- **uitwerken mobiliteitsafspraken met Rijk**
  Investeringen in ons mobiliteitsnetwerk zijn noodzakelijk om de regio bereikbaar te houden. Hiervoor hebben we afspraken gemaakt met het Rijk en de provincie. We zetten in op het uitwerken hiervan. De afspraken hebben betrekking op:
  - verbreding A50
  - realisatie doortrekking A15/verbreding A12
  - spoor Utrecht-Arnhem-Duitse grens
  - vrije spoorkruising Arnhem-Oost
  - netwerkanalyse 2030-2040 Regio Foodvalley/GMR
  - RegioExpres: sneltrein op spoor Arnhem-Doetinchem-Winterswijk
- **investeringen in spoor**
  Op het spoor is en wordt fors geïnvesteerd. Door realisatie van het Programma Hoogfrequent Spoor (PHS), de aanpak van Station Nijmegen en elektrificatie van de Maaslijn.
  Belangrijke wensen voor ons zijn de frequentieverhoging van de sprinter tussen Nijmegen-Wijchen-Oss-Den Bosch en de Maaslijn, het verbeteren van de spoorlijn Tiel-Arnhem, het versterken van de ICE-verbinding tussen Arnhem en Frankfurt/Berlijn en het versnellen van de IJssellijn. Het knelpunt brug Ravenstein en de overwegveiligheid zijn hierbij aandachtspunten. Daarnaast speelt de discussie over de noordtak van de Betuweroute. Door deel te nemen aan alle (ambtelijke en bestuurlijke) relevante overleggen over goederenvervoer zorgen we ervoor dat we de belangen van de regio bewaken.
- **gebiedsaanpakken**
  In 2024 is toegewerkt naar een gericht maatregelenpakket voor drie gebiedsaanpakken: A325 corridor, Zuid- en Westflank Nijmegen en Oostflank Arnhem. In de gebiedsaanpakken komen onze integrale mobiliteitsopgaven samen. Hierbij is een directe koppeling gelegd met de NOVEX uitvoeringsagenda. Dit concretiseren we in 2025 en verder.
- **agenderen mobiliteitsprojecten op en rondom rijkswegen**
  Naast de projecten waarover afspraken zijn gemaakt, zijn drie projecten gedefinieerd die we op de agenda willen zetten. Te weten:
  - rondom de A50 aandacht voor het onderliggend wegennet en de bijbehorende mobiliteitstransitie
  - mobiliteitspluspakket boven op de bestaande plannen van de A15/A12; een eerste aanzet is in 2024 voorbereid
  - pré-verkenning naar de knelpunten rondom de A73
- **actieve mobiliteit als speerpunt in transitie naar meer duurzame mobiliteit**
  In de GMR is actieve mobiliteit (lopen en fiets) speerpunt in de transitie naar meer duurzame mobiliteit. In de regio zijn veel autoritten korter dan 7,5 kilometer. Een afstand die op de fiets en zeker op de e-bike voor veel inwoners, werknemers en bezoekers goed te doen is. Het stimuleren

van de overstap van auto naar fiets op deze ritten, vraagt om een breed pakket aan maatregelen. De GMR is hier aanjager van en richt zich met name op projecten die gemeentegrenzen overschrijden. We blijven inzetten op het verder ontwikkelen en verbeteren van ons doorfietsroutenetwerk. Actiepunten hierbij zijn: uitbouwen van het netwerk, beter voeden van de woongebieden en naar OV-knooppunten met goede fietsparkeermogelijkheden, integreren van recreatieve fietsroutes in het doorfietsnetwerk en gerichte ingrepen om de verkeersveiligheid te waarborgen.

- **regionaal mobiliteitsnetwerk**
  Goede bereikbaarheid vraagt om het optimaal benutten van verschillende modaliteiten. Technologische ontwikkelingen maken het reizigers steeds makkelijker om goed geïnformeerd voor de meest handige vervoerwijze te kiezen. Dit betekent dat de verknoping van de mobiliteitsnetwerken aandacht behoeft. Hubs en deelmobiliteit zijn hier onderdeel van, bijvoorbeeld via buurt- en stadrandhubs met overstapmogelijkheden op deelmobiliteit (deelfiets, deelscooter en deelauto). Onze rol is om zowel te inspireren als af te stemmen. Het gaat daarbij niet alleen om fysieke investeringen in bijvoorbeeld fietspaden, OV en hubs. Het gaat om aanvullende (flankerende) mobiliteitsmaatregelen zoals parkeernormen en deelmobiliteit, verlagen van snelheid, stringenter parkeerbeleid, verminderen van rijstroken en zero-emissiezones. Daar waar mogelijk willen we gebruik maken van financiële mogelijkheden bij het Rijk en de provincie.
- **belangenbehartiging openbaar vervoer**
  De GMR is niet zelf de opdrachtgever voor het openbaar vervoer. We zijn de vertolker van het regionale belang voor het openbaar vervoer namens de samenwerkende gemeenten. Of het nu gaat om versterking van het HOV-netwerk, de realisatie van stadsrandhubs, de lobby voor behoud van OV-aanbod, de wens tot integratie van het doelgroepenvervoer of de opstart van deelmobiliteit.
- **verkeersveiligheidsbeleid**
  De daling van het aantal verkeersdoden stagneert, terwijl het aantal verkeersgewonden toeneemt. De gemeenten in de regio hebben ieder hun eigen verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van verkeersveiligheidsbeleid. Wij spelen een stimulerende en ondersteunende rol, door samen met de gemeenten toe te werken naar een integraal en uniform verkeersveiligheidsbeleid. De risicogestuurde aanpak vormt de kern van onze aanpak.

Speerpunt duurzame mobiliteit en gedrag

- **programma Slim & Schoon Onderweg**
  Dit programma gaat om het stimuleren van duurzaam en slim reisgedrag. De maatregelen uit het programma helpen inwoners, forensen, bezoekers en (logistieke) ondernemers bewust te kiezen. Een gedragsaanpak op mobiliteit vergt een lange adem. We willen daarom in de periode 2025-2028 vasthouden aan de focus van de aanpak.
  De scherpere CO_2-regels maakt onze gedragsaanpak voor mobiliteit steeds minder vrijblijvend. Landelijk worden werkgevers verplicht onderzoek te doen naar de eigen CO_2-prestaties en de CO_2-uitstoot te verminderen. De werkgeversaanpak in het programma speelt hierop in.
- **efficiënt gebruik beschikbare infrastructuur**
  We ontwikkelen maatregelen die een efficiënt gebruik van de beschikbare infrastructuur stimuleren. We gebruiken hierbij technologie en werken data-gedreven. De regio heeft een coördinerende rol. Vanwege beperkte capaciteit bij gemeenten, kan de regio de gemeenten helpen met capaciteit of met praktische hulp, bijvoorbeeld via een toolbox. De regio deelt kennis over succesvolle aanpakken en kansen voor opschalen met partners. Bij efficiënt gebruik van infrastructuur hoort ook veilig gebruik. We stimuleren verkeersveiligheid door gerichte verkeerseducatie en gedragscampagnes.

- **duurzame logistiek**
  Logistiek is een belangrijk onderdeel om CO_2 in mobiliteit te verminderen. Samen met de Productieve en Circulaire regio zetten we in op: het versnellen van de realisatie van de laad-infrastructuur, het versterken van multimodaliteit, het signaleren van externe ontwikkelingen en ruimtelijke inpassing van logistieke hubs en bouwlogistiek.
  We werken gericht aan drie opdrachten:
  - versnelde uitrol laadinfrastructuur
    Wij willen een brug slaan tussen de centrale aanpak vanuit het landsdeel Oost (Nationale Agenda Laadinfrastructuur-Oost) en de regiogemeenten. Via kennisdeling en pilotprojecten stimuleren we een tijdige realisatie van voldoende laadinfrastructuur voor personenvervoer, logistiek en OV, waarbij we oog hebben voor de problemen rondom netcongestie.
  - versterken en verschonen multimodaliteit
    We werken als 'bovengemiddeld knooppunt' samen met het ministerie van IenW via het MIRT (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport) Programma Topcorridors, waarbij slim en schoon voor ons als regio centraal staat. De projecten met het Rijk zorgen ervoor dat we de meest duurzame schakel in het Europese TEN-T corridor-netwerk worden. En dat de bereikbaarheid in de regio niet verder onder druk komt te staan als gevolg van toenemend internationaal goederenvervoer. We willen meer duurzame logistiek met een groter aandeel binnenvaart en spoor. Hierdoor realiseren we een lagere CO_2-uitstoot, verbeterde luchtkwaliteit en minder congestie op de weg. Het verknopen van de verschillende modaliteiten is hiervoor noodzakelijk. De aanpak vanuit de GMR focust op het versterken van de samenwerking tussen binnenhavens, het stimuleren van een 'modal shift' bij het bedrijfsleven naar water en spoor en het verduurzamen van de binnenvaart.
  - signaleren externe ontwikkelingen
    We zijn de vertolker van het regionale belang bij landelijke goederenvervoer-vraagstukken, zoals Goederen corridor Noordoost Europa (GNOE). We streven daarbij naar betrouwbare, robuuste, duurzame en veilige goederenvervoercorridors en het voorkomen van conflicten met onze woningbouwlocaties en andere regionale afspraken. Daarnaast willen we zorgen dat externe veiligheid op de bestaande routes niet toeneemt en dat de normen voor geluids-grenswaardes en trillinghinder worden gerespecteerd.

Financieel overzicht

In onderstaand overzicht staat de begroting voor de Verbonden regio voor de planperiode van deze agenda en de realisatie van de begroting van 2023.

	realisatie	begroting	meerjarenraming			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
(bedragen x € 1.000)						
Verbonden regio						
Lasten	1.945	1.268	1.224	1.255	1.255	1.255
Baten	1.945	1.268	1.224	1.255	1.255	1.255
Saldo baten en lasten	-	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserve	-	-	-	-	-	-
Saldo na reserves	-	-	-	-	-	-

6. Circulaire regio

Toelichting op de opgave

Deze opgave gaat over het zuiniger en slimmer omgaan met energie, grondstoffen en producten. Hoe kunnen we onze ecologische voetafdruk zo klein mogelijk maken en in balans houden met de andere opgaven die we als regio nastreven, zoals het creëren van voldoende woonruimte, werkgelegenheid en recreatievoorzieningen?

Circulaire economie is een transitievraagstuk waar de hele samenleving mee te maken heeft. We willen verspilling voorkomen, anders ontwerpen, de levensduur van producten verlengen en producten leasen, hergebruiken en recyclen. Dit is hard nodig, want er raken nog veel grondstoffen verloren, omdat we ze bijvoorbeeld verbranden. In Nederland vond in 2023 al op 12 april de zogenaamde Earth Overshoot Day plaats, de dag waarop Nederland de biocapaciteit heeft gebruikt die voor een jaar beschikbaar is. De GMR wil voorsorteren op een toekomst, waarin materialen en grondstoffen steeds schaarser worden en wil anticiperen op Rijks- en overheidsbeleid zoals het Nationaal Programma Circulaire Economie.

Circulariteit, klimaat en energie worden in landelijk en Europees beleid steeds meer geïntegreerd benaderd. Onder meer omdat circulariteit nodig is om klimaatdoelen te halen. Maar ook omdat het verstandig is om de energietransitie zo circulair mogelijk te laten verlopen, aangezien materialen en grondstoffen schaarser worden. We hebben de ambitie om uit te groeien tot circulaire topregio, nationaal en internationaal bekend om inspirerende circulaire initiatieven en projecten. We willen dat gemeenten, bedrijven en inwoners weten dat de GMR een circulaire topregio is en dat zij hier trots op zijn. En dat onze regio bezoekers vanuit andere landen en regio's inspireert.
Onze focus ligt bij het circulair ontwikkelen van de bouwketen, de grond-, weg- en waterbouwsector (GWW) en een aantal productie-/reststoffenketens waar we als gezamenlijke overheden verschil kunnen maken. Onze gezamenlijke inkoopkracht weten we goed te benutten om de circulaire transitie in onze regio te versnellen.

De circulaire opgave draagt bij aan het slimmer omgaan met de gevolgen van klimaatverandering door klimaatadaptatie. Onderwijsinstellingen en bedrijven in onze regio en daarbuiten bouwen veel kennis op over thema's als hitte, droogte en extreme regenval. Die kennis kunnen we breed toepassen bij projecten in onze gemeenten. Zo leren we om klimaatbestendig te bouwen, vergroenen we stad en dorp, weten we beter om te gaan wateroverlast, hitte en droogte en gaan we steeds slimmer om met het opvangen, vasthouden en hergebruiken van water.

Het realiseren van de klimaatdoelen van Parijs (2015) is nodig om verdere opwarming van de aarde en de gevolgen daarvan te voorkomen. Het Rijk heeft als doel vastgelegd om de uitstoot van broeikasgassen met tenminste 55% te verminderen in 2030 en met 95-100% in 2050. We stappen daarom over van fossiele op duurzame energiebronnen, zoals zon en wind. In onze Regionale Energiestrategie (RES) hebben we onze ambities en aanpak uitgewerkt. Tegelijkertijd staat ons energiesysteem onder grote druk door de toegenomen vraag naar elektriciteit. Nieuwe en bestaande woonwijken en bedrijven, duurzame mobiliteit en ook duurzame opwek van energie doen de behoefte aan elektriciteit enorm stijgen. Netcongestie is in kort tijdsbestek een belangrijke belemmering geworden voor het realiseren van onze opgaven. Dit vraagt om regionale afstemming en het voorbereiden van keuzes door provincie en gemeenten.

Onze doelen

- de GMR ontwikkelt zich tot een nationaal en internationaal bekende circulaire topregio
- gemeenten kopen circulair in en gemeentelijke opdrachten worden circulair aanbesteed
- in 2030 is de bouwsector in onze regio minstens 50% circulair en 100% in 2050, deze ambitie is vastgelegd in de Woondeal 2.0
- de regio is klimaatbestendig
- bedrijven, inwoners en gemeenten gebruiken minder fossiele energie
- in 2030 is de opwek van 1,62 Twh duurzame elektriciteit in onze regio gerealiseerd
- ons energiesysteem is stabieler en er is er weer voldoende ruimte voor nieuwe aansluitingen

Onze activiteiten

Voor het realiseren van bovenstaande doelen, gaan we op meerdere manieren aan de slag. We hebben onze activiteiten geordend in vier speerpunten.

Speerpunt grondstoffen en ketens

Onder dit speerpunten vallen activiteiten die bijdragen aan het ontwikkelen tot een circulaire topregio. En natuurlijk hoort hierbij dat we als overheden dan zelf het goede voorbeeld geven en circulair inkopen.

- **circulaire projecten stimuleren en uitdragen**
  We zorgen samen met onze partners voor een omgeving waarin circulaire projecten tot bloei kunnen komen. We werken hierbij samen met TEB (programma slimme duurzaamheid) en partijen als VNO-NCW, Kiemt, Lifeport@ en de regionale omgevingsdiensten. We participeren in een aantal nationale en internationale bijeenkomsten. Deze selecteren we op basis van waar we echt een meerwaarde kunnen leveren door ons verhaal te vertellen door onze (bestuurlijke) boegbeelden en/of kunnen leren van andere circulaire koplopers. We benutten de Regio Deal om de circulaire netwerken van bedrijven, kennisinstellingen en gemeenten rondom Arnhem en Nijmegen nog steviger met elkaar te verbinden. In samenwerking met de Productieve regio besteden we aandacht aan voldoende ruimte voor circulaire bedrijven.
- **circulair inkopen door gemeenten**
  Als circulaire topregio willen we zoveel mogelijk circulair inkopen. Hierdoor wordt de vraag naar circulaire producten en diensten aangewakkerd en bevorderen we duurzame logistiek. We ondersteunen de regiogemeenten bij het uitwisselen van kennis en ervaring. We brengen de voltooide circulaire inkoopprojecten in beeld om andere gemeenten te inspireren. We stimuleren en faciliteren dat gemeenten de circulaire economie en circulaire inkopen in het beleid verankeren. Indien gemeenten hiervoor het Manifest MVOI als middel willen gebruiken, ondersteunen we hen daarbij.
- **grondstoffen- productieketens sluiten**
  We dragen bij aan het circulair en/of biobased maken van een of twee regionale grondstoffen-ketens per jaar. Daarnaast streven we naar een regionaal ecosysteem waarin hergebruik van grondstoffen en materialen steeds verder toeneemt. Grondstoffen- en materialenhubs kunnen hieraan bijdragen. We houden hierbij de focus op grondstoffen en ketens waar we vanuit onze regio een verschil mee kunnen maken, zoals bijvoorbeeld luiers, incontinentiemateriaal, zorgafval, zonnepanelen, voedsel en textiel. We proberen hierin verbindingen te leggen om innovaties en samenwerking binnen ketens te versnellen. We werken intensief samen met de Productieve regio om bedrijven en bedrijventerreinen te helpen om zich circulair door te ontwikkelen.

Speerpunt circulaire bouw en infra

Eind 2023 bedraagt het aandeel circulair bouwen 10%. We weten echter dat bij projecten waarvan nu de voorbereiding start, 50% technisch goed mogelijk is. Ondanks het huidige lage percentage, is 50% in 2030 dus realistisch haalbaar. Ons eerder gehanteerde regionale doel van 25% circulair in 2025 lijkt niet meer haalbaar, aangezien deze projecten al in voorbereiding zijn. Het is belangrijk dat direct bij de start van de voorbereiding van een project circulariteit op de agenda staat. Om dit te stimuleren, blijven we het gebruik van de impactladder voor conceptuele (industriële) en circulaire bouw stimuleren.

- programma Conceptueel en Circulair Bouwen 2023-2030 (CCB)
  Dit programma is onderdeel is van de Regio Deal. Het programma CCB loopt tot 2030. Financiering via de Regio Deal is tot en met 2026. Voor de jaren daarna is andere financiering nodig.
- project Circulair opdrachtgeverschap grond-, weg- en waterbouw (GWW)
  We werken aan circulair opdrachtgeverschap voor de GWW. Dit project loopt tot en met 2025, met financiering via de Regio Deal. We geven dit project na 2025 een passend vervolg met mogelijk cofinanciering vanuit de Regio Deal.

Via het programma en project richten we ons op de zaken die gemeenten moeilijk alleen kunnen en zaken die gemeenten direct werk uit handen nemen.

- **terugdringen materiaalgebruik**
  We focussen op het terugdringen van het gebruik van bouwmaterialen van primaire abiotische grondstoffen. We stimuleren daarom het produceren, verwerken en toepassen van biobased bouwmaterialen. Voor het stimuleren van meer hergebruik van bouwmaterialen, faciliteren we eenvoudige en effectieve methoden en systemen voor het matchen van vraag en aanbod voor alle spelers in de bouwketen.
- **regiobreed instrumentarium voor circulair bouwen**
  We richten ons op eenduidige en consistente regiobrede instrumenten voor circulair bouwen en een circulaire bouweconomie. Dat betekent dat ambities en werkwijzen van opdracht gevende partijen duidelijk en voorspelbaar worden gemaakt. We verwachten dat het initiatief Via-T van VO-campus zal bijdragen aan de scholing en ontwikkeling van expertise voor bouwende partijen.
- **aanbestedingstandaarden**
  Wat betreft aanbesteding ontwikkelen we consequente minimale standaarden die voorspelbaar stapsgewijs omhooggaan. Samen en goed afgestemd met andere duurzaamheidsambities zoals energieneutraal bouwen, klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen.
- **kennisdelen**
  Om meer en sneller circulair te kunnen bouwen, moet kennis over circulariteit breed aanwezig zijn bij alle gemeenten en andere stakeholders. We organiseren en faciliteren dat bij alle stakeholders door kennis te verspreiden, te zorgen voor normering en de ambtelijke organisatie te ondersteunen. We werken hierbij doelgericht samen met bedrijven en andere stakeholders.

Speerpunt water en klimaatadaptatie

Als regio streven we ernaar dat we steeds beter worden in het opvangen, vasthouden en hergebruiken van water. We willen maatregelen nemen om goed om te gaan met wateroverlast, droogte en/of hittestress. We zetten ons in om bebouwd gebied in stad en dorp verder te vergroenen, en we leren steeds beter klimaatbestendig en watervriendelijk te bouwen. Dit doen we in samenhang met de Ontspannen regio, die zich vooral richt op de ruimtelijke aspecten van klimaatadaptatie, en Productieve regio, die zicht richt op klimaatadaptieve werklocaties. Gelet op het feit dat klimaat-

adaptatie bij verschillende opgaven een thema is, bekijken we of de positionering van dit speerpunt aanpassing behoeft.

- **afstemming tussen opgaven**
  Veel partijen, zoals provincie, waterschappen, gemeenten en de Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie-regio's (RAS-regio's), werken intensief aan klimaatadaptieve plannen. De GMR is actief in de afstemming met al deze partijen.
- **landelijke maatlat klimaatadaptief bouwen**
  We ondersteunen het gebruik van deze maatlat. Het is de bedoeling dat alle gemeenten hiermee gaan werken.
- **samenwerking en kennisontwikkeling**
  We dragen bij aan drie projecten in de Regio Deal Arnhem-Nijmegen.
  - Built4Heath: op testlocaties worden de gezondheidseffecten van hittestress gemeten
  - Soil Valley: een sterk consortium - met bedrijven, mbo, hbo en wo - doet metingen op de stuwwal (Berg en Dal) en in rivierklei (Duivens Broek)
  - Lifeport Cool Lab: op zes testlocaties worden plannen voor vergroening uitgewerkt

  Hiermee ontwikkelen we en ontsluiten we de benodigde kennis. Dat doen we samen met TEB, KIEMT en Lifeport@ met leerprojecten en daarbij betrekken we regionale kennisinstituten WUR, HVHL, RU, HAN, ROC's en Radboudumc. We delen de beschikbare kennis en kunde binnen de gehele GMR. We organiseren kennissessies en ontwikkelen een toolbox water en klimaatadaptatie. Hierbij stimuleren we gemeenten om de landelijke methodiek Menukaart Hitte in de gebouwde omgeving toe te passen, die uitgaat van gebied, gebouw en gebruiker.
- **klimaatadaptatie op werklocaties**
  In samenwerking met de Productieve regio dragen we met kennis en kunde bij aan de uitdaging om werklocaties te vergroenen en daarmee meer klimaatadaptief te maken.
- **verwerven en benutten landelijke en Europese middelen**
  We zijn aangesloten op provinciale, landelijke en Europese netwerken om de mogelijkheden voor (inter)nationale financiering te benutten.

Speerpunt energietransitie

- **Regionale Energiestrategie (RES)**
  De uitvoering van de RES continueren we. We ondersteunen en faciliteren gemeenten in het realiseren van de afspraken uit het bod van de RES 1.0. We richten ons op het helpen van gemeenten bij het realiseren van projecten voor duurzame opwek van elektriciteit en op energie-besparing. We bereiden ons voor op een nieuw bod voor 2030 en verder.
- **warmtestructuur**
  We werken de regionale warmtestructuur met bronnenstrategie verder uit. We doen dit in samen-hang met de gemeentelijke warmteprogramma's. We versterken warmtetransitieprojecten van gemeenten.
- **energiesysteem**
  We werken aan oplossingen om netcongestie te beperken door regionaal te programmeren en samen met partners als Liander en Tennet tot de juiste investeringen en oplossingen te komen. Dit doen we in samenwerking met de opgaven Groene groeiregio, Verbonden regio en Productieve regio. Gemeenten ondersteunen we in het maken van de juiste keuzes als het gaat om nieuwe aansluitingen op het energienetwerk. Innovatie blijft van belang. Wij faciliteren dit als regio. Denk aan opslagmogelijkheden van energie, zoals de toepassing van waterstof. We stimuleren de ontwikkeling van smart energy hubs en nieuwe duurzame energiedragers. Connectr speelt een belangrijke rol in dit speelveld.

- **verduurzaming gemeentelijk energieverbruik**
  Het elektriciteitsverbruik van gemeenten is al volledig vergroend. We helpen gemeenten om het gebruik van fossiele brandstoffen (met name gas) voor het gemeentelijk vastgoed steeds verder uit te faseren en blijven de gezamenlijke inkoop van energie verzorgen.
- **CO_2-beprijzing en CO_2-monitoring**
  We werken in internationaal verband aan het verder uitwerken van CO_2-beprijzing als instrument voor gemeenten (gekoppeld aan het vierjarige Europese project Decarb-Pro). Daarnaast zorgen we voor jaarlijks inzicht in hoe onze regio ervoor staat bij het verminderen van de CO_2-uitstoot.
- **Nationaal Isolatieprogramma (NIP)**
  Gemeenten voeren NIP uit. Het voldoen aan de Flora- en Faunawetgeving is hierbij erg complex en vraagt veel inzet. Gemeenten hebben de GMR gevraagd hierbij ondersteuning te bieden. In welke vorm, werken we nog verder uit.
- **Regionaal Expertiseteam Energie (REE)**
  In 2023 hebben we als regio het initiatief genomen om het REE op te richten. Met steun van de provincie Gelderland richt dit onafhankelijke team zich op het ondersteunen van bedrijven om hun energievraag te verduurzamen. We blijven gemeenten uitnodigen en stimuleren om slim gebruik te maken van de diensten van het REE.
- **verslimmen aanpak laadinfrastructuur**
  In samenwerking met de gemeenten en andere lokale stakeholders ondersteunen we laad-mogelijkheden op kansrijke plekken in de regio. Laadinfrastructuur is noodzakelijk voor de transitie naar Zero Emissie (ZE) voertuigen. Netcongestie vertraagt deze transitie. Logistieke kavels op bedrijventerreinen zijn mogelijk kansrijk voor (tijdelijke) decentrale energiesystemen en collectieve voorzieningen. Met de regionale kennis en kunde via het REE en de logistiek makelaars uit het programma Slim & Schoon Onderweg (onderdeel van de Verbonden regio) wordt door de GMR een brug geslagen tussen een landelijke aanpak via het landsdeel Oost en onze regiogemeenten
- **kennisdelen**
  We delen kennis over o.a. aardgasvrije wijken, duurzame opwek, expertisecentra en energie-loketten.

Financieel overzicht

In onderstaand overzicht staat de begroting voor de Circulaire regio voor de planperiode van deze agenda en de realisatie van de begroting van 2023.

	realisatie	begroting	meerjarenraming			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
(bedragen x € 1.000)						
Circulaire regio						
Lasten	1.652	1.679	2.452	2.515	2.515	2.515
Baten	1.652	1.679	2.452	2.515	2.515	2.515
Saldo baten en lasten	-	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserve	-	-	-	-	-	-
Saldo na reserves	-	-	-	-	-	-

7. Begroting 2025-2028

De begroting van de GMR is opgebouwd uit twee delen:
- Het regiobureau
- De vijf opgaven

De begroting is opgesteld voor de jaren 2025-2028 en materieel sluitend.
Het benodigde budget voor het regiobureau wordt gefinancierd uit een bijdrage van alle zeventien deelnemende gemeenten. Om deze bijdrage te berekenen, hanteren we het inwoneraantal per 1 januari 2024 als verdeelsleutel (bijlage 3).
Naast de gemeentelijke bijdrage voor de kosten van het regiobureau, betalen de gemeenten een bijdrage voor TEB. De regio heeft op grond van de gemeenschappelijke regeling de bevoegdheid om namens de colleges TEB te subsidiëren. Voor 2025 is begroot dat veertien gemeenten TEB subsidiëren, waaronder de gemeente Montferland. Ook voor deze bijdrage hanteren wij het inwoneraantal per 1 januari 2024.
De middelen voor de vijf opgaven worden gevormd door gemeenten die intekenen op die opgave en subsidies van bijvoorbeeld provincie of Rijk en partners (zoals koepelorganisaties, onderwijs-instellingen of bedrijven).

Samengevat zijn voor 2025 de bijdragen per inwoner[1] in onderstaande tabel opgenomen.
(deze tabel is gebaseerd op de primaire begroting):

Bijdrage per inwoner	2024		2025	
Regiobureau		€ 2,71		€ 2,77
Groene groeiregio	€ 0,99		€ 1,18	
Productieve regio	€ 1,05		€ 0,92	
Ontspannen regio	€ 0,66		€ 0,92	
Verbonden regio	€ 1,58		€ 1,59	
Circulaire regio	€ 1,56		€ 1,63	
		€ 5,84		€ 6,24
Totaal		€ 8,55		€ 9,01

De bijdrage voor TEB bedraagt € 1,04 per inwoner. De afspraak over de bijdrage aan TEB loopt tot en met 2025.
De totale bijdrage neemt ten opzichte van 2024 met € 0,46 toe. Oorzaken zijn o.a. de inflatie en de stijging van de cao-lonen. De onzekerheid rondom cofinanciering beïnvloedt de hoogte van de inwonerbijdrage.
Door het veranderende politieke landschap zijn wij voorzichtig met het opnemen van gelden van derden, zoals Rijk en provincie. Voor RES- en Woondeal-gelden kan een uitzondering gemaakt worden op het voorzichtigheidsprincipe, omdat deze gelden meerjarig zijn toegekend.

7.1 Het regiobureau

Het regiobureau heeft de volgende taken:
- het inhoudelijk en financieel voorbereiden van de opgaven en het zorgen voor coördinatie en integraliteit van de opgaven
- organisatie, voorbereiden en uitwerken van vergaderingen van dagelijks en algemeen bestuur
- profilering, positionering en lobby van de regio (provincie, Rijk, Euregio, Europa)

[1] Met uitzondering van de gemeente Mook en Middelaar die 50% korting krijgt op de inwonerbijdrage aan het procesgeld van het regiobureau (artikel 29, lid 3 van de gemeenschappelijke regeling). Dit vanwege de unieke situatie dat het als enige gemeente gelegen is in de provincie Limburg, waardoor het als enige niet-Gelderse gemeente o.a. niet altijd gebruik kan maken van investeringen in de regio vanuit de provincie Gelderland.

- informatie, communicatie en ontmoeting in/van de regio (bestuurders en raden) aanspreekpunt voor externe partners
- ondersteuning en advisering van colleges en raden en de regioagendacommissie bij het regionale werk
- tijdig zien en vertalen van nieuwe opgaven en kansen voor de regio
- bedrijfsvoering (zoals financiën, archief, privacy, juridische zaken, aanbestedingsbeleid en personeelszaken)
- verstrekken subsidie aan TEB

De begroting van het regiobureau bouwt voort op het in 2021 geactualiseerde bedrijfsplan. In de praktijk is gebleken dat de regie op communicatie en profilering van de GMR beter vanuit het regiobureau kan worden aangestuurd. In de begroting van 2025 is de ingezette lijn van de begroting 2024 verder doorgezet.
Ten opzichte van 2024 is een indexatie van 6,54%, conform de Begrotingsrichtlijnen Regio Nijmegen 2024 (BRN), toegepast.
De gemeente Mook en Middelaar krijgt een korting van 50% op de inwonerbijdrage (zie voetnoot 1).

7.1.1. Jaarlijks terugkerende arbeidskosten met een vergelijkbaar volume

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat afzonderlijke aandacht moet worden besteed aan jaarlijks terugkerende arbeidskosten met een vergelijkbaar volume. Zoals uit de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling blijkt, wordt aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume geen voorziening getroffen of op een andere wijze een verplichting opgenomen. Alle aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen zijn in de exploitatiebegroting verwerkt.

7.1.2. Investeringsbegroting

De organisatie verwacht in 2025 geen investeringen te doen. Vandaar dat de investeringsbegroting en daarmee toe te kennen investeringskredieten niet zijn opgenomen.

Kosten regiobureau en bijdrage TEB

Regiobureau	taakveld	2025	2026	2027	2028
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Personele kosten	0.4	1.586	1.626	1.626	1.553
Overhead	0.4	459	470	500	470
Lobby, positionering en profilering	0.4	55	56	56	56
Communicatie en ontmoeting	0.4	185	188	203	138
Onvoorzien	0.4	100	103	103	103
Af: Bijdrage 5% subsidie aan Regiobureau		-104	-107	-107	-107
Totaal lasten		**2.281**	**2.336**	**2.381**	**2.213**
Baten					
Inwonerbijdrage gemeenten	0.4	2.126	2.262	2.307	2.214
Subsidie provincie inwonerbijdrage	0.4	0	0	0	0
Overige bijdrage	0.4	155	74	74	-1
Totaal baten		**2.281**	**2.336**	**2.381**	**2.213**
Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**
Dekking extern (provincie)		0	0	0	0
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)		2.126	2.262	2.307	2.214
Aantal inwoners		772.288	779.211	785.123	785.123
Bijdrage per inwoner in euro's		2,77	2,90	2,94	2,82

Bijdrage TEB	**2025**	**2026***	**2027***	**2028***
Aantal deelnemende gemeenten	14	13	13	13
Aantal inwoners deelnemers basisjaar	**718.959**	**687.927**	**693.416**	**694.938**
Bijdrage per inwoner in euro's	1,04	1,04	1,04	1,04
Bijdrage TEB	748	715	721	723

*In 2026 start een volgende periode van 5 jaar bijdrage TEB. Hierover moet formele besluitvorming nog plaatsvinden. In dit overzicht is mogelijke bijdrage van gemeente Montferland vanaf 2026 niet opgenomen omdat GMR niet bevoegd is subsidie te verlenen namens niet aangesloten gemeenten.

7.2 De vijf opgaven

De opgaven en de projecten en de daarbij behorende begroting hebben begin 2025 een looptijd van één jaar. Bij de berekening van de bijdrage per inwoner is uitgegaan van:

1. Het aantal inwoners op 1 januari 2024.
2. Het aantal gemeenten dat een overeenkomst voor de opgaven heeft gesloten voor 2023-2024.

De financiële uitwerking van de opgaven is ook dit jaar voorbereid in het betreffende bestuurlijke opgaveteam. Uitgangspunt is dat de regionale agenda 2023-2024 tot resultaten heeft geleid, die het vertrekpunt vormen voor deze nieuwe regionale agenda.

Sinds de regionale agenda 2023-2024 wordt de methodiek van indexeren conform BRN toegepast. Voor 2025 komt deze index uit op 6,54%. Dit percentage is voor alle opgaven en het regiobureau gebruikt. Afwijkingen op deze begroting die in het verloop van 2025 ontstaan, worden conform het Spoorboekje P&C-cyclus 2024-2025 in het najaar aan het algemeen bestuur voorgelegd.

7.2.1 Groene groeiregio

Groene groeiregio	taakveld	2025	2026	2027	2028
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Algemeen	0.4	215	220	220	220
Speerpunten					
Versnellingsopgave woningbouw	8.1	1.130	1.158	1.158	1.158
Groeiprocessen (uitwerking verstedelijkingsstrategie)	8.2	277	283	283	283
Ruimtelijke integratie opgaven	3.1	161	165	165	165
Totaal lasten		**1.783**	**1.826**	**1.826**	**1.826**
Baten					
Algemeen	0.4	215	220	220	220
Speerpunten					
Versnellingsopgave woningbouw	8.1	1.130	1.158	1.158	1.158
Groeiprocessen (uitwerking verstedelijkingsstrategie)	8.2	277	283	283	283
Ruimtelijke integratie opgaven	3.2	161	165	165	165
Totaal baten		**1.783**	**1.826**	**1.826**	**1.826**
Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**
Dekking extern (provincie/Woondeal)		870	893	893	893
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)		913	934	934	934
Aantal inwoners		772.288	779.211	785.123	786.645
Bijdrage per inwoner in euro's		**1,18**	**1,20**	**1,19**	**1,19**

7.2.2 Productieve regio

Productieve regio	taakveld	2025	2026	2027	2028
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Algemeen	0.4	316	325	332	338
speerpunten					
Stimuleren ondernemerschap mkb	3.1	75	93	95	91
Human Capital	3.1	158	158	0	0
Toekomstbestendige werklocaties	3.1	165	192	160	260
Totaal lasten		**714**	**768**	**587**	**689**
Baten					
Algemeen	0.4	316	325	332	338
speerpunten					
Stimuleren ondernemerschap mkb	3.1	75	93	95	91
Human Capital	3.1	158	158	0	0
Toekomstbestendige werklocaties	3.1	165	192	160	260
Totaal baten		**714**	**768**	**587**	**689**
Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**
Dekking extern		0	0	0	0
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)		714	768	587	689
Aantal inwoners		772.288	779.211	785.123	786.645
Bijdrage per inwoner in euro's		**0,92**	**0,99**	**0,75**	**0,88**

7.2.3 Ontspannen regio

Ontspannen regio	taakveld	2025	2026	2027	2028
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Algemeen	0.4	145	149	149	149
speerpunten					
Duurzaam toerisme	3.4	0	0	0	0
Bruisende binnensteden, krachtige kernen	3.1	0	0	0	0
Groen-blauw raamwerk	5.5	212	217	217	217
Sterke culturele infrastructuur	5.5	0	0	0	0
Recreatie en toerisme	5.5	322	330	330	330
Cultuur	5.5	25	26	26	26
Totaal lasten		**704**	**722**	**722**	**722**
Baten					
Algemeen	0.4	145	149	149	149
speerpunten					
Duurzaam toerisme	3.4	0	0	0	0
Bruisende binnensteden, krachtige kernen	3.1	0	0	0	0
Groen-blauw raamwerk	5.5	212	217	217	217
Sterke culturele infrastructuur	5.5	0	0	0	0
Recreatie en toerisme	5.5	322	330	330	330
Cultuur	5.5	25	26	26	26
Totaal baten		**704**	**722**	**722**	**722**
Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**
Dekking extern		0	0	0	0
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)		703	721	721	721
Aantal inwoners		764.135	771.226	777.110	778.632
Bijdrage per inwoner in euro's		**0,92**	**0,93**	**0,93**	**0,93**

7.2.4 Verbonden regio

Verbonden regio	taakveld	2025	2026	2027	2028
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Algemeen	0.4	489	501	501	501
speerpunten					
Fysieke Netwerken	2.1	385	395	395	395
Deelmobiliteit en gedragsaanpak	2.1	350	359	359	359
Totaal lasten		**1.224**	**1.255**	**1.255**	**1.255**
Baten					
Algemeen	0.4	489	501	501	501
speerpunten					
Fysieke Netwerken	2.1	385	395	395	395
Deelmobiliteit en gedragsaanpak	2.1	350	359	359	359
Totaal baten		**1.224**	**1.255**	**1.255**	**1.255**
Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**
Dekking extern		0	0	0	0
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)		1.224	1.255	1.255	1.255
Aantal inwoners		772.288	779.211	785.123	786.645
Bijdrage per inwoner in euro's		**1,59**	**1,61**	**1,60**	**1,59**

7.2.5 Circulaire regio

Circulaire regio	taakveld	2025	2026	2027	2028
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Algemeen	0.4	184	189	189	189
speerpunten					
Circulaire bouw en infrastructuur	3.1	633	649	649	649
Circulaire economie: grondstoffen en ketens	3.1	125	129	129	129
Water en klimaatadaptatie	3.1	68	70	70	70
Transitie naar duurzame energie	3.1	1.442	1.478	1.478	1.478
Totaal lasten		**2.452**	**2.515**	**2.515**	**2.515**
Baten					
Algemeen	0.4	184	189	189	189
speerpunten					
Circulaire bouw en infrastructuur	3.1	633	649	649	649
Circulaire economie: grondstoffen en ketens	3.1	125	129	129	129
Water en klimaatadaptatie	3.1	68	70	70	70
Transitie naar duurzame energie	3.1	1.442	1.478	1.478	1.478
Totaal baten		**2.452**	**2.515**	**2.515**	**2.515**
Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**
Dekking extern		1.210	1.240	1.240	1.240
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)		1.243	1.274	1.274	1.274
Aantal inwoners		764.135	771.226	777.110	778.632
Bijdrage per inwoner in euro's		**1,63**	**1,65**	**1,64**	**1,64**

7.3 Totaaloverzicht baten en lasten begroting per taakveld

	taakveld	2025	2026	2027	2028
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Algemeen/regiobureau	*0.4*	3.630	3.720	3.772	3.610
Subsidie TEB	*3.1*	748	715	721	723
Opgaven					
1. Groene groeiregio	*3.1*	161	165	165	165
	8.1	1.130	1.158	1.158	1.158
	8.2	277	283	283	283
2. Productieve regio	*3.1*	398	443	255	351
3. Ontspannen regio	*5.5*	559	573	573	573
4. Verbonden regio	*2.1*	735	754	754	754
5. Circulaire regio	*3.1*	2.268	2.326	2.326	2.326
Totaal lasten		**9.906**	**10.137**	**10.007**	**9.943**
Baten					
Algemeen/regiobureau	*0.4*	3.630	3.719	3.764	3.596
Subsidie TEB	*3.1*	748	715	721	723
Opgaven					
1. Groene groeiregio	*3.1*	161	165	165	165
	8.1	1.130	1.158	1.158	1.158
	8.2	277	283	283	283
2. Productieve regio	*3.1*	398	444	263	365
3. Ontspannen regio	*5.5*	559	573	573	573
4. Verbonden regio	*2.1*	735	754	754	754
5. Circulaire regio	*3.1*	2.268	2.326	2.326	2.326
Totaal baten		**9.906**	**10.137**	**10.007**	**9.943**
waarvan gelden derden		*2.080*	*2.134*	*2.134*	*2.134*
Saldo		0	0	0	0

7.4 Geprognosticeerde balans

Geprognosticeerde balans		T-2	T-1	T	T+1	T+2	T+2
ACTIVA		**2023 31-dec EUR**	**2024 31-dec EUR**	**2025 31-dec EUR**	**2026 31-dec EUR**	**2027 1-jan EUR**	**2028 1-jan EUR**
Materiële vaste activa							
A127	Overig	44.495	34.695	24.895	15.095	5.295	0
		44.494	34.695	24.895	15.095	5.295	0
Financiële vaste activa							
A1332c	Overige uitzettingen met een looptijd > 1 jaar	4.768	4.768	4.768	4.768	4.768	4.768
		4.768	4.768	4.768	4.768	4.768	4.768
Vlottende activa uitzettingen							
A215	Vooruitbetalingen	37.099	40.000	42.500	42.500	42.500	42.500
A221	Vorderingen op openbare lichamen	2.014.400	1.755.000	1.665.000	1.740.000	1.740.000	1.740.000
A23	Liquide middelen	3.604.077	3.205.417	3.206.217	3.249.517	3.185.499	3.177.000
		5.655.576	5.000.417	4.913.717	5.032.017	4.967.999	4.959.500
TOTAAL ACTIVA		5.704.839	5.039.880	4.943.380	5.051.880	4.978.062	4.964.268

PASSIVA		**2023 31-dec EUR**	**2024 31-dec EUR**	**2025 31-dec EUR**	**2026 31-dec EUR**	**2027 1-jan EUR**	**2028 1-jan EUR**
Eigen Vermogen							
P111	Algemene reserve	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
P112	Bestemmingsreserve	83.255	0	0	0	0	
P114	Saldo van rekening	197.682	0	0	0	0	
		380.937	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
Voorziening							
P12	Voorziening verlofuren	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Vlottende passiva							
P213	Overige vlottende schulden	1.540.756	2.062.880	1.966.380	2.074.880	2.001.062	1.987.268
Overlopende passiva							
P29c	Vooruit ontvangen bijdragen overige overheid	3.556.450	2.650.000	2.650.000	2.650.000	2.650.000	2.650.000
P29d	Overlopende passiva	216.696	217.000	217.000	217.000	217.000	217.000
		5.313.902	4.929.880	4.833.380	4.941.880	4.868.062	4.854.268
TOTAAL PASSIVA		5.704.839	5.039.880	4.943.380	5.051.880	4.978.062	4.964.268

8. Bedrag heffing vennootschapsbelasting

Samenwerkingsverbanden zijn vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting, indien aan drie cumulatieve voorwaarden is voldaan:

1. De activiteiten van het samenwerkingsverband moeten worden verricht voor de onmiddellijke of middellijke participerende publiekrechtelijke rechtspersonen.
2. De activiteiten zouden bij de participanten in het samenwerkingsverband niet tot belastingplicht hebben geleid of zouden zijn vrijgesteld als zij de activiteiten zelf zouden hebben verricht.
3. De participanten moeten naar evenredigheid van de afname van de activiteiten van het samenwerkingsverband bijdragen in de kosten van het samenwerkingsverband. Bij een gemeenschappelijke regeling wordt geacht hieraan te zijn voldaan.

Nadrukkelijk is deze vrijstelling bedoeld voor activiteiten aan of ten behoeve van de deelnemers aan een samenwerkingsverband en niet voor activiteiten ten behoeve van of aan een derde partij. De vrijstelling heeft alleen betrekking op de winst die wordt gerealiseerd door levering aan de deelnemende gemeenten. Wanneer de winst wordt gerealiseerd in verband met de levering aan derden, moet hierover in beginsel vennootschapsbelasting worden betaald.

De GMR verricht voor derden vooral werk voor “activiteiten verricht in verband met de uitoefening van een overheidstaak of van een publiekrechtelijke bevoegdheid”. Daarbij worden de werkzaamheden kostendekkend uitgevoerd.
De organisatie voldoet aan bovenstaande drie voorwaarden en is derhalve vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting.

9. Paragrafen

9.1 Paragraaf 1: Risico's en weerstandsvermogen

Op grond van artikel 11 BBV moet de GMR in de paragraaf weerstandsvermogen[2] inzicht verschaffen in de robuustheid van de begroting.
Het weerstandsvermogen van de GMR is het vermogen om niet-structurele financiële tegenvallers te kunnen opvangen, zodat de taken kunnen worden voortgezet. De GMR is nauwelijks ontvankelijk voor risico's. Het risicoprofiel is heel laag. Bovendien is een algemene reserve gevormd voor het opvangen van deze risico's.
Wij onderschrijven de principes van risicomanagement en risicobeheersing in ons werk. Dit houdt in dat risico's gekoppeld worden aan de doelstellingen en dat maatregelen worden genomen om de risico's te beheersen.

Beleid ten aanzien van reserves en voorzieningen

De GMR heeft een reserve voor het exploitatierisico, in dit geval de algemene reserve, gevormd. Deze reserve (€ 100.000) wordt toereikend geacht, gelet op de voorwaarden in de gemeenschappelijke regeling.

Stille reserves

De GMR heeft geen stille reserves.

Stelposten

In de begroting 2025 is een stelpost van € 100.000 opgenomen. Dit bedrag is gereserveerd voor projecten die ten tijde van het opstellen van deze begroting nog niet voorzien waren.

Risico's

De risico's kunnen worden ingedeeld in:
1. Risico's voortvloeiend uit het eigen beleid
2. Risico's voortvloeiend uit het beleid van hogere overheid
3. Risico's voortvloeiend uit de samenwerking met andere gemeenten en instanties
4. Risico's voortvloeiend uit het doen/nalaten van derden
5. Risico's voortvloeiend uit voor de regio niet te beïnvloeden autonome ontwikkelingen

ad. 1. risico's voortvloeiend uit eigen beleid
In de begroting 2025 is op basis van ervaringscijfers tot en met 2023 een bedrag van € 60.000 opgenomen. Ten aanzien van de juistheid van de inschatting bestaat enige voorzichtigheid, ten gevolge van de volatiliteit van het rentepercentage.

ad. 2. risico's voortvloeiend uit het beleid van hogere overheid
In de regionale agenda 2025-2028 wordt bij de opgave Verbonden regio inhoudelijk ingegaan op het project Slim & Schoon Onderweg. In de begroting 2025 zijn op basis van onzekerheid van toekenning van financiële middelen geen uitgaven opgenomen.

ad. 3. risico's voortvloeiend uit de samenwerking met andere gemeenten en instanties
In de begroting 2025 is definitief uitgegaan van de uittreding van de gemeente Montferland. In de bijdrage voor TEB is zonder uittreding van de gemeente Montferland gerekend.

[2] Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit (zijnde de middelen waarover de GMR beschikt/kan beschikken om niet begrote kosten te dekken) en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten.

Als gevolg van een slechtere financiële situatie bij gemeenten bestaat de kans dat de GMR een bezuinigingstaakstelling krijgt opgelegd. Dit kan tot gevolg hebben dat doelstellingen uit de regionale agenda niet worden gehaald.
De GMR is een netwerkorganisatie. Indien menskracht buiten de gemeenten om, op een krappe arbeidsmarkt aangetrokken moet worden, bestaat een risico van extra prijsstijgingen.

ad. 4. risico's voortvloeiend uit het doen/nalaten van derden
In de begroting van 2025 is rekening gehouden met langdurig ziekteverzuim van één medewerker (2e spoor, 70%). Een tegemoetkoming in de loonkosten vanuit het UWV is buiten beschouwing gelaten.

ad. 5. risico's voortvloeiend uit voor de regio niet te beïnvloeden autonome ontwikkelingen
De gevolgen van de cao-onderhandelingen en prijsstijgingen werken door in het jaarresultaat. Gezien de forse inflatie van de afgelopen jaren, is een indexering van de kosten in 2025 van 6,54% toegepast.
In de meerjarenbegroting van 2026-2028 is geen rekening gehouden met het aflopen van de huur-overeenkomst van de kantoorruimte aan de Nijverheidsweg 2a te Elst, per 31 augustus 2026.

Secundaire arbeidsvoorwaarden
Op grond van de gemeenschappelijke regeling volgt de GMR de cao SGO, waarin de secundaire arbeidsvoorwaarden zijn vastgelegd.

Werkkostenregeling
De huidige werkkostenregeling is ingegaan op 1 januari 2020. Per 2024 is de vrije ruimte in de WKR verruimd tot 1,92% tot een loonsom van € 400.000. Over het restant van de loonsom wordt gerekend met 1,18%. Voor de vergoedingen boven dit bedrag moet een eindheffing van 80% worden betaald. Naar verwachting komt de organisatie in 2025 niet boven de forfaitaire ruimte uit.

9.2 Paragraaf 2: Financiering

De begroting van de GMR wordt grotendeels door de deelnemende gemeenten gedragen. De in de gemeenschappelijke overeengekomen afspraak voor wat betreft de bijdragen van gemeenten (artikel 29, lid 1) waarborgt dat de inkomende en uitgaande geldstromen in evenwicht zijn. Financiering van de organisatie door het aantrekken van leningen is niet aan de orde.

Rentelasten/rentebaten
De regio heeft met de Rabobank een rekening-courant-overeenkomst gesloten en maakt gebruik van Schatkistbankieren bij het ministerie van Financiën.
De rente wordt niet aan de taakvelden toegekend.

Financieringspositie
De GMR kent geen langlopende financieringsmiddelen.

Rente-risiconorm
De GMR heeft geen vaste schuld en derhalve is de rente-risiconorm niet van toepassing.

9.3 Paragraaf 3: Bedrijfsvoering

Artikel 14 van de het BBV verplicht de organisatie om de stand van zaken en de voornemens voor de bedrijfsvoering weer te geven. De gemeenten hebben gekozen voor een compacte organisatie van het regiobureau, die ten dienste staat van de opgave-gerichte samenwerking.

Taken en bevoegdheden zijn geformaliseerd in de gemeenschappelijke regeling en onderliggende regelingen en mandaatbesluiten. Voor de hoge ambities in het programma ter uitvoering van regionale visie en agenda is een efficiënt en slagvaardig bureau nodig. Voor de bureau-ondersteunende taken, zoals archief en P&O, wordt gebruik gemaakt van de dienstverlening van de gemeente Nijmegen.
De GMR is een netwerksamenwerking. Uitgangspunt van de regionale samenwerking is dat deze wordt ondersteund door een regiobureau, waarbij optimaal gebruik gemaakt wordt van de in de gemeenten aanwezige capaciteit en kennis.

Financiën
De ontwikkeling van adequate bedrijfsvoering (scheiding van functies, administratieve organisatie, bewaking, verantwoording en rechtmatigheid) is een continu proces. De regiodirecteur is tekeningsbevoegd en heeft mandaat om opdracht tot betaling te geven. De controller beheert en regisseert de financiële organisatie; ABAB verzorgt de administratie.

BTW
De bedragen in de begroting zijn exclusief BTW. De door de organisatie betaalde BTW wordt gecompenseerd door de regiogemeenten. Deze zogenaamde doorschuif BTW/transparantie BTW wordt verantwoord in de jaarrekening en is opgenomen in de balans.

Personeelszaken
Op het personeel van de GMR is de rechtspositie van de gemeenschappelijke regeling van toepassing. Voor de inzet van de bedrijfsgezondheidsdienst wordt gebruik gemaakt van de gemeente Nijmegen. Een personeelsconsulent van deze gemeente is tevens adviseur van de GMR en aanspreekpunt voor het personeel. De salarisadministratie wordt eveneens door de gemeente Nijmegen verzorgd.

Automatisering
De hardware wordt door de GMR zelf aangeschaft. Verder maakt de regio gebruik van een particuliere dienstverlener, Skyliner. Skyliner adviseert bij aankoop (kwantumkorting) en ondersteunt de organisatie bij de dagelijkse werkzaamheden (helpdesk).

Interne zaken
De postregistratie vindt plaats op het regiobureau en van hieruit worden de verslaglegging, correspondentie en agendabeheer voor het bestuur verzorgd.
Archivering en archiefbewaring worden ingehuurd bij de particuliere organisatie M&N partners.

Huisvesting
De GMR huurt een kantoorruimte in een bedrijfsverzamelgebouw in Elst (Gld). Verder huren wij voor de afdeling Public Affairs een kantoorruimte in Brussel.

Overhead
Volgens het wijzigingsbesluit vernieuwing BBV moeten de kosten van overhead conform de definitie in de notitie Overhead van de commissie BBV inzichtelijk worden gemaakt. In paragraaf 7.1 is de specificatie van het regiobureau opgenomen. Daarnaast is binnen elke opgave overhead opgenomen voor managementkosten.

Rechtmatigheid
Met ingang van 2022 is de rechtmatigheidsverantwoording gewijzigd. Het algemeen bestuur dient sinds dat moment vooraf de kaders en normen te bepalen voor de rechtmatigheidsverantwoording voor het dagelijks bestuur en de getrouwheid voor de accountant. Gedurende het jaar dient het dagelijks bestuur uitvoering te geven aan de vastgestelde kaders en normen. Het dagelijks bestuur legt in de jaarstukken verantwoording af over de rechtmatigheid.

Bij het schrijven van deze begroting stond deze wetswijziging nog ter discussie en was de wijziging nog niet opgenomen in de BBV en de wet Bado.

9.4 Paragraaf 4: Verbonden partijen

De GMR heeft zelf geen verbonden partijen, met dien verstande dat zij voor de regiogemeenten wel een verbonden partij is. In de Gemeentewet is opgenomen dat de kosten gemeenschappelijke regelingen behoren tot de verplichte uitgaven van gemeenten. In de gemeenschappelijke regeling is opgenomen dat de verdeling tussen de regiogemeenten geschiedt op basis van inwoneraantal 1 januari van het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar.

9.5 Paragraaf 5: Ontwikkeling van het EMU saldo

Het EMU-saldo of vorderingensaldo is het financieringssaldo waarin het exploitatieresultaat wordt gecorrigeerd voor baten en lasten die financiële uitgaven of inkomsten zijn.

Berekening EMU-saldo	2023	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Omschrijving	Begroting	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Euro x 1.000							
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-		-	-	-	-	-
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	-12		-10	-10	-10	-10	-5
3. Mutatie voorzieningen (dotatie - onttrekkingen)	-		-	-	-	-	-
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-		-	-	-	-	-
5. Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van de financiële vaste activa	-		-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo	**-12**		**-10**	**-10**	**-10**	**-10**	**-5**

BIJLAGEN

Bijlage 1: Kerngegevens

Adresgegevens Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Bezoekadres:
Nijverheidsweg 2a
6662 NG Elst

Telefoon
06 - 10 16 91 43

Website
www.groenemetropoolregio.nl

Bijlage 2: Deelnemende gemeenten

Deelnemers	Groene groeiregio	Productieve regio	Ontspannen regio	Verbonden regio	Circulaire regio	TEB
Arnhem	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Berg en Dal	ja	ja	ja	ja	ja	nee
Beuningen	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Doesburg	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Druten	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Duiven	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Heumen	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Lingewaard	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Montferland	nee	nee	-	nee	-	ja
Mook en Middelaar	ja	nee	nee	ja	nee	nee
Nijmegen	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Overbetuwe	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Renkum	ja	ja	ja	ja	ja	nee
Rheden	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Rozendaal	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Westervoort	ja	ja	ja	ja	ja	nee
Wijchen	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Zevenaar	ja	ja	ja	ja	ja	ja

Aangezien niet alle gemeenten standaard deelnemen aan bovenstaande inzet, staat hieronder een overzicht van de aantallen deelnemende gemeenten.

Deelnemers		**1-1-2020**	**1-1-2021**	**1-1-2022**	**1-1-2023**	**1-1-2024**
Groene groeiregio	**17**	786.570	788.278	793.619	801.794	772.288
Productieve regio	**16**	778.723	780.368	785.634	793.809	764.135
Ontspannen regio	**16**	742.714	744.330	749.285	756.926	764.135
Verbonden regio	**17**	786.570	788.278	793.619	801.794	772.288
Circulaire regio	**16**	742.714	744.330	749.285	756.926	764.135
The Economic Board	**14**	697.356	698.937	704.383	711.810	718.959

Bijlage 3: Inwoneraantallen per gemeente

Deelnemers GMR	Per 1-1-2020	Per 1-1-2021	Per 1-1-2022	Per 1-1-2023	Per 1-1-2024
Arnhem	161.368	162.477	163.964	165.712	167.651
Berg en Dal	34.990	35.008	34.946	35.421	35.478
Beuningen	25.891	26.165	26.232	26.576	26.723
Doesburg	11.078	11.064	11.034	11.081	11.081
Druten	18.918	18.407	19.177	19.511	19.581
Duiven	25.124	25.067	24.944	24.939	24.869
Heumen	16.450	16.569	17.197	16.793	16.839
Lingewaard	46.606	46.863	46.969	47.217	47.342
Montferland	36.009	36.038	36.349	36.883	-
Mook en Middelaar	7.847	7.910	7.985	7.985	8.153
Nijmegen	177.698	177.453	179.081	182.465	187.011
Overbetuwe	47.909	48.214	48.265	48.703	48.909
Renkum	31.404	31.412	31.360	31.468	31.419
Rheden	43.736	43.536	43.429	43.584	43.656
Rozendaal	1.705	1.726	1.756	1.752	1.831
Westervoort	14.973	15.011	14.945	15.110	15.152
Wijchen	41.124	41.259	41.343	41.540	41.543
Zevenaar	43.740	44.099	44.643	45.054	45.050
totaal	786.570	788.278	793.619	801.794	772.288

Aan de gemeenteraden en colleges van B&W
van de 18 gemeenten in de
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Datum	:	15 april 2024
Uw kenmerk	:	
Ons kenmerk	:	2024-GMDB-17
Contactpersoon	:	Henk van den Berg
Telefoonnummer	:	06-46737374

Onderwerp: aanbieden ontwerp-regionale agenda en conceptbegroting Groene Metropoolregio 2025-2028

Geacht college, geachte raad,

Met gepaste trots presenteren wij u de ontwerp-regionale agenda 2025-2028 inclusief conceptbegroting 2025-2028.

Dit is de derde regionale agenda van onze regionale samenwerking. Bij de behandeling van de regionale agenda 2023-2024 is de wens uitgesproken door (bijna) alle gemeenteraden om in het vervolg een vierjarige agenda te presenteren. De regionale agenda is opgebouwd uit de vijf opgaven en het regiobureau. De inhoud van de opgaven is na een intensief proces binnen het bestuurlijk platform tot stand gekomen. De opgaven kennen wederom speerpunten die bij enkele opgaven gewijzigd zijn ten opzichte van de huidige regionale agenda.

Onze regio staat voor de uitdaging om de groei van wonen, werken en mobiliteit zo te realiseren dat we een balans vinden tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit. We noemen dat groene groei. We gaan ervan uit dat wat de afgelopen jaren in gang is gezet, doorgezet kan worden. Dat we aan het werk kunnen met alle plannen die in de afgelopen drie jaren zijn gemaakt. Voor de periode 2025-2028 ligt onze focus op uitvoering. Deze regionale agenda en begroting vormen de komende vier jaren de basis voor de inzet van menskracht en middelen.

Wij vragen u
Aan u wordt gevraagd of u zich herkent in de (uitwerking van de) ambities en bijbehorende acties in de concept-regionale agenda 2025- 2028. Door de samenhang tussen de vijf integrale opgaven wordt het steeds minder logisch om aan één of meerdere opgaven niet deel te nemen. Deze agenda is dan ook een uitdrukkelijke uitnodiging om in te tekenen op alle opgaven.

De gemeenteraden worden uitgenodigd een zienswijze in te dienen. We vragen u vóór 26 juli 2024 te reageren.

Inwonerbijdrage 2025
De inwonerbijdrage 2025 is opgebouwd uit de bijdrage voor het regiobureau (€ 2,77) en bijdragen voor de vijf inhoudelijke opgaven (gezamenlijk € 6,24). Daarmee komt de inwonerbijdrage voor 2025 uit op € 9,01.

Net als bij de begroting 2024 is bij het samenstellen van deze begroting gebruik gemaakt van de Begrotingsrichtlijnen Regio Nijmegen 2025 (bijlage 2).

Verdere procedure
Na de zienswijzeprocedure wordt de regionale agenda 2025-2028 inclusief begroting 2025-2028 op 11 september 2024 vastgesteld door het algemeen bestuur. Voor dat moment ontvangen de gemeenteraden de op te stellen zienswijzennotitie. Zeventien gemeenten worden vervolgens uitgenodigd op de vijf opgaven in te tekenen voor een periode van vier jaar.

Het regiobureau biedt aan een actieve rol te spelen bij de behandeling van de regionale agenda en begroting door de gemeenteraad. U kunt hiervoor contact opnemen met Henk van den Berg.

Wij zien uw zienswijze tegemoet.

Met vriendelijke groet,
het dagelijks bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Drs. H.M.F. Bruls	H. Tiemens
Voorzitter	secretaris

Bijlagen:
1. Ontwerp-regionale agenda en conceptbegroting Groene Metropoolregio 2025-2028
2. Begrotingsrichtlijnen regio Nijmegen (BRN) 2025

in afschrift aan: regiocoördinatoren

Begrotingsrichtlijnen

Regio Nijmegen

(BRN)

2025

Gemeente Nijmegen
Adviesfunctie Gemeenschappelijke Regelingen
November 2023

Inhoudsopgave

Samenvatting 3
Algemeen 3
Opdrachtgever 4
Procedure 4
1. Indexering gemeentelijke bijdrage 5
2. Uitgangspunten voor het opstellen van de begroting 2025 8
2.1 Procedure aanbieden en vaststellen van de begroting 8
2.2 Financiële begrotingsuitgangspunten 8
2.3 Indexering van de gemeentelijke bijdrage 8
2.4 Financiering 9
3. Jaarrekening 2023 12
3.1 Algemeen 12
3.2 Resultaatbestemming 12
3.3 BTW compensatiefonds 12
3.4 WGR voorgeschreven termijnen 12
3.5 Planning besluitvorming jaarrekeningen 2023 & begroting 2025 13
4. Financiële en beleidsmatige kaders 2025 13
5. Begrotingswijzigingen 2023 en 2024 13
6. Managementrapportages 13
7. Begroting 2025 en meerjarenbegroting 2026-2028 15
7.1 Algemeen 15
7.2 BTW compensatiefonds 15
7.3 Risico's 15
7.4 WGR en termijnen 15
7.5 Planning besluitvorming GR-jaarrekening 2023 en GR-begroting 2025 16
7.6 Toelichting GR-en op kaderbrieven. 16
Bijlage 1 Inwonersaantallen. 17
Inwoneraantallen 17

Samenvatting

In de onderstaande tabellen geven we een overzicht van de indexeringspercentages en de vaste verhouding tussen de loonkosten en de materiele kosten op grond waarvan de indexeringspercentages zijn berekend. In het PFO van 28 november 2022 is deze afspraak om deze vaste verhouding tussen de loonkosten en de materiele kosten te hanteren, als onderdeel van de maatwerkafspraken voor deze instellingen, voor de komende 4 jaar gemaakt.

Voor de MGR en de MARN geldt het BRN-indexeringspercentage zoals we in deze richtlijn hebben berekend. Deze bedraagt voor het jaar 2025 **6,54%.** Voor de MGR geldt de algemene afspraak dat de gemeenten het volledige Participatiebudget één op één overhevelen naar de MGR. Enkele onderdelen van het Participatiebudget zijn vanaf het jaar 2023 overgeheveld naar de algemene uitkering en zijn niet meer als zodanig herkenbaar. In de jaren 2023 en 2024 hanteren we regionaal de afspraak van het laatste bekende Participatiebudget en indexeren we dit over te dragen budget. Op dit moment is regionale besluitvorming over de bepaling van het over te hevelen Participatiebudget vanaf 2025 nog niet afgerond. Voorstel aan de raden in de regio is om vanaf 2025 het Participatiebudget te bepalen op basis van de Rijkscirculaires in combinatie met een landelijk ontwikkelde rekentool van Bureau Berenschot. In januari en februari 2024 verwachten we hierover besluitvorming van de raden in de regio. Zie voor de verdere afspraken en de werkwijze hetgeen is opgeschreven in paragraaf 2.4 bij de MGR.

Voor de verschilende GR-en worden de volgende indexeringspercentages voor het opstellen van de begroting 2025 gehanteerd:

Indexering 2025	GGD	VRGZ	ODRN
Rekenmethodiek	**GGD**	**VRGZ**	**ODRN**
Weginsfactor loon	0,78	0,70	0,84
Weginsfactor materieel	0,22	0,30	0,16
Totaal	**1,00**	**1,00**	**1,00**

Voorcalculatie 2025		Factor	GGD	Factor	VRGZ	Factor	ODRN
Loonindex	5,40%	0,78	4,21%	0,70	3,78%	0,84	4,54%
Materiële index	2,80%	0,22	0,62%	0,30	0,84%	0,16	0,45%
Totaal voorcalc. 2025			**4,83%**		**4,62%**		**4,98%**

Nacalculatie 2023		Factor	GGD		Factor	VRGZ		Factor	ODRN
Loonindex	9,92%	0,78	7,74%	11,76%	0,70	8,23%	9,06%	0,84	7,61%
Opgenomen in B2023 (BRN 2023)	2,00%	0,78	-1,56%	2,00%	0,70	-1,40%	2,00%	0,84	-1,68%
Opgenomen in B2024 over 2023 (bijgesteld)	7,92%	0,78	-6,18%	9,76%	0,70	-6,83%	7,31%	0,84	-6,14%
Materiële index		geen nacalculatie			geen nacalculatie			geen nacalculatie	
Totaal nacalc. 2023			**0,00%**			**0,00%**			**-0,21%**
Index begroting 2025			**4,83%**			**4,62%**			**4,77%**

Algemeen

De gemeenten in de Regio Nijmegen (vanaf 1-1-2016: Nijmegen, Wijchen, Beuningen, Heumen, Mook en Middelaar, West Maas en Waal, Berg en Dal, Druten) hebben besloten dat vanaf 1 juli 2005 de begroting- en verantwoordingsproducten van een aantal Gemeenschappelijke Regelingen (GR-en) worden beoordeeld door de AGR (adviesfunctie GR-en), hierna ook te

noemen de adviesfunctie. De AGR is gepositioneerd bij de afdeling Financiën van de Gemeente Nijmegen. Inmiddels leveren verschillende regiogemeenten ondersteuning aan de gemeente Nijmegen bij het beoordelen van de stukken van de GR-en. De Adviesfunctie adviseert primair de deelnemende gemeenten en in het verlengde hiervan ook het Algemeen Bestuur (AB). De begrotingen en jaarrekeningen van de GR-en worden door de Adviesfunctie getoetst aan de Begrotingsrichtlijnen Regio Nijmegen (BRN). Deze richtlijnen worden in de verschillende colleges vastgesteld. Daarbij worden de financiële meerjarenposities en de risico´s van de GR-en beoordeeld.

De BRN bevatten de planning en de uitgangspunten die de GR-en kunnen hanteren bij het opstellen van de jaarrekening 2023 en de begroting 2025.
Het betreft de volgende GR-en:

- GGD-GZ (Gemeentelijke Gezondheidsdienst Gelderland Zuid)
- VRGZ (Veiligheidsregio Gelderland-Zuid)
- MARN (Milieusamenwerking Afvalverwerking Regio Nijmegen)
- ODRN (Omgevingsdienst Regio Nijmegen)
- MGR (Modulaire Gemeenschappelijke Regeling)
- DRAN (Doelgroepenvervoer Regio Arnhem-Nijmegen, nemen alleen BRN over, maar wordt niet beoordeeld)

Ook de planning qua besluitvorming voor de GR-en ten aanzien van een eventuele kaderbrief 2025, jaarrekening 2023 en de begroting 2025 is opgenomen in deze richtlijnen. Zie § 7.5.
De in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) opgenomen kaders voor de begroting en jaarrekening en de wetgeving inzake Gemeenschappelijke Regelingen zijn vanzelfsprekend van toepassing voor de GR-en.

Opdrachtgever

De opdrachtgever voor de samenstelling van de begrotingsrichtlijnen Regio Nijmegen is het Portefeuillehouders Financiën Overleg (PFO) regio Nijmegen. De Gemeenschappelijke regelingen GGD-GZ, de VRGZ, de ODRN en de DRAN kennen een bredere kring belanghebbenden dan alleen de regio Nijmegen. In de GGD-GZ en de VRGZ zijn naast de gemeenten uit de regio Nijmegen ook de gemeenten uit het Rivierenland opgenomen. Hierdoor is afgesproken dat de BRN ter beschikking worden gesteld aan de gemeenten in Rivierenland. Het PFO regio Nijmegen hecht eraan dat de gemeenten in Rivierenland kennisnemen van deze richtlijnen en zou het praktisch vinden wanneer de gemeenten in Rivierenland deze richtlijnen overnemen. Bereidheid tot nadere toelichting is altijd aanwezig (e-mail: gr-adviesfunctie@nijmegen.nl).
Door het vaststellen van de GR-begroting en GR-jaarrekening in het AB van elke GR worden de uitgangspunten van deze BRN al dan niet verzilverd.

Procedure

De BRN 2025 wordt als volgt vastgesteld:

Stap	Actie
Concept BRN voor toets naar gemeenschappelijke regeling	Eind oktober 2023; afgerond begin november en eventuele op/aanmerkingen verwerkt
BRN bespreken in ambtelijk vooroverleg hoofden financiën	23 november 2023
Akkoord geven BRN in regio PFO financiën	4 december 2023
Vaststellen BRN in Colleges	Vóór eind december 2023
BRN definitief beschikbaar voor GR	1 januari 2024

1. Indexering gemeentelijke bijdrage

In 2017 (BRN 2019) is een nieuwe indexeringssystematiek vastgesteld. Door rekening te houden met de overheidskenmerken van een GR en, door afhankelijk daarvan, deze systematiek te evalueren en te actualiseren is de systematiek toekomstproef ingesteld. Een kleine wijziging t.o.v. de vastgestelde systematiek is: het Centraal Plan Bureau (CPB) publiceert bij de Macro Economische Verkenningen (MEV) in september geen doorkijk op langere termijn (meer). Deze doorkijk wordt alleen bij het Centraal Economisch Plan (CEP) in maart gepubliceerd. Daarom is voor de BRN het CEP maatgevend geworden voor de begrotingen (doorkijk op langere termijn). De MEV (september) wordt gebruikt voor de eenmalige actualisatie van de indexering. Wij handhaven ook voor de BRN 2025 dezelfde methodiek.

Overheidskenmerken
De gemeenschappelijke regelingen kennen aan de inkomstenkant een aantal geldstromen zoals de gemeentelijke bijdragen en eventuele andere inkomstenbronnen. Deze geldstromen dekken de personeelskosten (ongeveer 70% van de begrote lasten) en de materiele lasten (ongeveer 30%). Een deel van deze lasten is moeilijk te beinvloeden.
De prijscomponent van de personele kosten wordt bepaald door effecten van cao-onderhandelingen, pensioenpremies en andere externe factoren.
Voor de indexering van personele kosten is gekozen voor de prijsindex beloning werknemers overheid, zoals opgenomen in het CEP (maart) en is terug te vinden in de bijlage Middelen en bestedingen bij het CEP (kolom bestedingen).
Voor de indexering van de materiële lasten worden verschillende percentages gepubliceerd. Gekozen is voor de prijsmutatie Bruto Binnenlands product (BBP).

Toekomstproof
Qua systematiek kan deze wijze van indexeren van de geldstromen van de de Gemeenschappelijke Regelingtoekomstproof genoemd worden, aangezien hier rekening wordt gehouden met reële loonkosten en materiële lastenstijgingen van de GR-en.
Een eventueel (nadelig) effect van deze keuze ligt echter bij gemeenten. Lagere vergoedingen in het gemeentefonds voor loon- en prijsstijgingen, dan wel andere effecten van de normeringssystematiek van het Rijk (bekend als 'samen de trap op, samen de trap af') worden bij deze indexeringsmethodiek niet doorberekend aan de Gemeenschappelijke Regelingen. Mochten er in enig jaar zodanige maatregelen van rijkswege getroffen worden dat gemeenten zelf materiële bezuinigingsopdrachten door moeten voeren, zal beoordeeld worden of ook aan de GR-en een bezuinigingstaakstelling moet worden opgelegd. Deze afweging is echter van een andere orde dan een te lage indexvergoeding meegeven.

Actualisatie versus nacalculatie
Het PFO heeft afgezien van een systeem van nacalculatie.
Per GR wordt de begroting in een vroeg stadium opgesteld, waardoor zich tussen het moment van opstellen van de begroting en de realisatie in het betreffende begrotingsjaar mutaties op kunnen treden (bijvoorbeeld: het ingaan van een nieuwe cao is met een jaar opgeschoven).
Zo is gekozen om de index te actualiseren in het volgende begrotingsjaar. Deze actualisatie wordt dan beperkt tot één jaar en verwerkt in de nieuwe BRN-index. Dit wil zeggen dat bepalen van indexering in september 2022 (publicatie CEP mrt 2022, index 2024), ten behoeve van de begroting 2024, geactualiseerd wordt in september 2023 (publicatie MEV september 2023, index 2024). Deze actualisatie uit zich dan als correctie op de BRN-norm 2024 in de BRN 2025.

Ondanks dat de huidige inflatiecijfers niet overeenkomen met de BRN-norm is er gekozen om de huidige systematiek te handhaven. Deze systematiek sluit aan op de indexering systematiek die het Rijk toepast. Met het handhaven van de systematiek wordt de loon- en prijscompensatie vanuit het Rijk evenredig doorgesluisd naar de verbonden partijen. Aanpassing van de systematiek betekent dat gemeenten impliciet minder eigen keuzevrijheid hebben. Wij adviseren het verschil tussen de werkelijke loon- en prijsontwikkeling en de compensatie hiervoor door toepassing van de BRN expliciet te maken en onderdeel te maken van de begroting. Hierdoor kan er expliciet over worden besloten.

Maatwerk

Bezien is in hoeverre maatwerk per gemeenschappelijke regeling nodig of wenselijk is. Geconstateerd is dat niet alle gemeenschappelijke regelingen dezelfde manier van financiering kennen. Om die reden wordt in de BRN ook opgenomen welke financieringsbronnen er per GR zijn en wat gefinancierd wordt door een gemeentelijke bijdrage. Dit wijzigt niet in de nieuwe indexeringssystematiek. Verder is ook bezien of er grote afwijkingen zijn in de verhouding tussen lonen en materiële lasten per GR. Omwille van de eenvoud en duidelijkheid is ervoor gekozen om met deze verhouding 70% - 30% te gaan werken. Opgemerkt wordt dat de GGD-GZ, VRGZ en ODRN hiervan afwijken en een andere verhouding hebben vastgesteld in het AB.

Deze GR-en actualiseren niet op grond van de MEV september 2 jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar, maar nemen de werkelijke loonkostenstijgingen van januari van het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar mee. Normering voor de VRGZ en GGD GZ volgens besluitvorming AB luidt als volgt:

- Voorcalculatie: index is gelijk aan de index volgens de BRN-norm ; voor 2025 is dit 6,54%;
- Nacalculatie: in het begrotingsjaar (2024 in dit voorbeeld) wordt het verschil tussen werkelijkheid en raming t.l.v. de algemene reserve gebracht;
- Het verschil tussen de voorcalculatie 2024 en de werkelijkheid is in januari 2025 over 2024 bekend en wordt in de eerstvolgende begroting 2026 via de nacalculatie gewijzigd.

De normering voor 2025

De BRN-indexering op de gemeentelijke bijdragen wordt bepaald op de in de mei- en september circulaire gepubliceerde indexcijfers, welke gebaseerd zijn op het CEP (Centraal Economisch Plan, meicirculaire)) en de MEV (Macro Econonische Verkenningen, septembercirculaire):

1. Het gaat om de volgende indexcijfers;
   a. de prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers;
   b. Prijs Bruto Binnenlands Product (PBBP) als indexering voor de materiële lasten.
2. Deze indexering wordt met een weging van 70% voor loon en 30% voor materieel berekend tot één BRN-index voor de gemeentelijke bijdragen.
3. Er wordt één jaar geactualiseerd, gebaseerd op de gegevens uit de MEV (septemberpublicatie 2023). Deze actualisatie is verwerkt in de BRN-index 2025.

De BRN-norm voor 2025 is 6,54%

Publicatie CEP-maart 2022: index 2024 is	3,48% (loon 3,9%, materieel 2,5%)			[1]
Publicatie CEP-maart 2023: index 2025 is	4,62% (loon 5,4%, materieel 2,8%)			[2]
Publicatie MEV-september 2023: index 2024 is	5,40% (loon 6,3%, materieel 3,3%)			[3]
				[3]
Publicatie CEP maart 2022				
Index 2024		3,48%		
BRN 2024		4,94%		
Publicatie CEP- maart / MEV-september				
Index 2025 (CEP-maart 2023)			4,62%	[2]
Actueel index 2024 (MEV-sept. 2023)	5,40%			[3]
Meegenomen index 2024 (CEP- maart 2022)	3,48%			[1]
Actualisatie/correctie index 2024			1,92%	[3]-[1]
BRN 2025			**6,54%**	

Berekening

De GGD, ODRN en de VRGZ hebben een afwijkende indexering en zullen dan ook hun eigen berekening volgen.
Volgens info van GGD, VRGZ en ODRN zal de voorcalculatorische index 2025 4,83% voor de GGD, 4,62% voor de VRGZ en 4,98% voor de ODRN zijn (in verband met weging personeel/materieel).
De nacalculatie over 2023 (loonindex) is daadwerkelijk vertaald in de gewijzigde begroting 2023 en de begroting 2024 voor de GGD en voor de VRGZ . Daarom is er voor nu geen nacalculatie over 2023.
Aangezien de ODRN bij de gewijzigde begroting 2023 en de begroting 2024, de CAO-index voor het jaar 2023 heeft doorberekend op basis van aannames van dat moment, corrigeren we nu op basis van werkelijke cijfers. Daardoor valt de nacalculatie iets lager uit dan die van de GGD en de VRGZ. Voor de ODRN bedraagt deze -0,21%.
Per saldo stijgt de indexering van de ODRN met 4,77 %.

De totaal index van de begroting 2025 bestaat uit voorcalculatie 2025 en de nacalculatie 2023.
Totaal index begroting 2025:
GGD: 4,83% = 4,83%+0,00%
VRGZ: 4,62% = 4,62%+0,00%
ODRN: 4,77 % = 4,98% -0,21%.

2. Uitgangspunten voor het opstellen van de begroting 2025

2.1 Procedure aanbieden en vaststellen van de begroting

Uitgangspunt bij de (financiële) opstelling van de Begroting 2025 is de door het Algemeen bestuur (AB) van de GR vastgestelde begroting 2024, inclusief eventuele vastgestelde begrotingswijzigingen 2024. De gemeenten geven geen nadere richtlijnen ten aanzien van de hoogte of de samenstelling van de kosten in de begroting. In het verlengde hiervan worden ook geen voorschriften ten aanzien van het aantal toegestane FTE's verstrekt. Het is aan de directie van de betreffende GR een keuze te maken in de samenstelling van de productiemiddelen, dus ook ten aanzien van de keuze voor eigen personeel, inhuur dan wel uitbesteding. Van het dagelijks bestuur (DB) van de GR wordt verwacht, dat zij een (structureel) financieel sluitende begroting aanbiedt aan de deelnemende gemeenten. De hierbij door de GR gehanteerde begrotingsuitgangspunten dienen in de begroting van de GR inzichtelijk te worden weergegeven.

De deelnemende gemeenten geven vervolgens hun zienswijze aan het DB van de GR over de door de GR aangeboden begroting 2025, de hierbij voorgestelde inhoudelijke koers, de gevraagde gemeentelijke bijdragen c.a. Tenslotte wordt de begroting 2025 in het Algemeen Bestuur van de desbetreffende GR behandeld en vastgesteld.

Het DB zendt de begroting 2025 binnen 2 weken na vaststelling, doch uiterlijk 15 september 2024 naar GS of ministerie.

2.2 Financiële begrotingsuitgangspunten

De Portefeuillehouders Financiën uit de regio Rijk van Nijmegen hebben in het PFO van 4 december 2023 de indexering van de voorliggende BRN goedgekeurd en geven het dringende advies af om de deze BRN-richtlijn 2025 vast te stellen in de betreffende colleges. Daarmee zijn de financiële uitgangspunten voor de begrotingssamenstelling vastgesteld. Deze richtlijnen schrijven voor dat:

- de GR een reële begroting op dient te stellen;
- de GR een (structureel) sluitende begroting moet presenteren;
- de indexering van de gemeentelijke bijdrage voor wettelijke taken 6,54 % is en
- de gemeentelijke bijdrage taakstellend is;
- de nieuwe taken vanuit het Rijk moeten plaatsvinden binnen het verkregen rijksbudget;
- er regels gelden voor overige financiering;
- de individueel met gemeenten gemaakte afspraken hun eigen spelregels kennen;
- externe opdrachten eveneens hun eigen indexering en normering kennen.

2.3 Indexering van de gemeentelijke bijdrage

De toe te passen indexering heeft betrekking op de gemeentelijke bijdragen. Het vaststellen van een algemeen indexpercentage heeft dus betrekking op de algemene gemeentelijke bijdragen voor de uitvoering van wettelijke taken. Voor deze gemeentelijke bijdragen hebben de Portefeuillehouders Financiën uit de regio in het PFO van 4 december 2023, besloten om:

De GR-en rekening te laten houden met een indexering van de gemeentelijke bijdragen voor de begroting 2025, zoals in de samenvatting van deze BRN opgenomen percentages.

2.4 Financiering

Naast de financiering door gemeentelijke bijdragen op grond van wettelijke, uniforme taken, kennen de GR-en andere inkomstenbronnen. De in deze BRN genoemde gemeentelijke bijdragen worden niet verstrekt voor maatwerk of facultatieve afspraken. Hiervoor sluit de GR zelf op maat gesneden overeenkomsten met de desbetreffende gemeenten. Wij gaan ervan uit dat deze overeenkomsten kostendekkend worden afgesloten en dat mogelijke hierbij spelende financiële risico´s in deze overeenkomsten worden verdisconteerd dan wel op een andere wijze door de GR zelf worden opgevangen. Onderstaand worden enkele bijzonderheden per GR aangegeven.

MARN

De MARN kent, in tegenstelling tot de andere gemeenschappelijke regelingen, (nog) geen gemeentelijke bijdrage. De exploitatie van de MARN wordt vooralsnog gedekt met rente die de GR MARN ontvangt uit de annuïtaire geldlening aan ARN B.V. In de nabije toekomst zal dit ontoereikend zijn en is een gemeentelijke bijdrage (wellicht) noodzakelijk. In het AB wordt binnenkort gesproken over een mogelijke wijziging van de duurzame financiering van de MARN.

MGR

Onderdeel Werkbedrijf

De re-integratiemiddelen ‘’klassiek’, Wajong en het reguliere begeleidingsbudget maken sinds 2023 onderdeel uit van de algemene uitkering (onderdeel cluster participatie). Dit betekent dat deze middelen niet meer ‘zichtbaar’ zijn voor gemeenten. De afdracht van het participatiebudget aan het WerkBedrijf is derhalve op de overeengekomen en vastgelegde wijze niet meer mogelijk. In het PFO W&I is er begin september 2023 overeenstemming bereikt om vanaf 2025 de door Berenschot ontwikkelde ‘rekentool’ te hanteren. Met deze rekentool is het participatiebudget uit de algemene uitkering te herleiden. De rekentool van Berenschot hanteert hiervoor gegevens die rechtstreeks te herleiden zijn uit de circulaires van het Rijk (mei- en septembercirculaire). Door het hanteren van de rekentool is per gemeente het participatiebudget inzichtelijk te maken en kan de afdracht aan de MGR/WerkBedrijf per gemeente bepaald worden. Periodiek zal, op basis van de Rijkcirculaires, de hoogte en de afdracht van het participatiebudget aan het WerkBedrijf herijkt worden. De Rijksmiddelen ‘nieuw beschut’ blijven onderdeel uitmaken van de integratie-uitkering Participatie. Deze middelen maken tevens onderdeel uit van het budget dat afgedragen wordt aan het WerkBedrijf. De tijdelijke compensatie van de gemeente Nijmegen aan de regiogemeenten in 2025 en 2026 én de taakstellende bezuiniging (naar verwachting vanaf 2027) voor het WerkBedrijf, zijn in onderstaand financiële overzicht per gemeente buiten beschouwing gelaten.

Uitkeringsjaar 2025

Gemeente	Aandeel werkbedrijf 2025	
Berg en Dal	€	1.922.392
Beuningen	€	1.069.773
Druten	€	843.000
Heumen	€	649.045
Nijmegen	€	15.421.758
Mook en Middelaar	€	239.051
Wijchen	€	1.994.605
Totaal	**€**	**22.139.624**

Onderdeel SW

Ten aanzien van de financiering van SW-activiteiten wordt aan de gemeenten door de MGR het aantal werkelijke SE per gemeente tegen een kostendekkend tarief in rekening gebracht. Bij dit kostendekkend tarief wordt rekening gehouden met werkelijke salarisstijgingen (cao SW en voor ambtelijk personeel Cao-ambtenaren), werkelijke uitstroom

pensioengerechtigden per gemeente en een aanname overige uitstroom SW en verder de te generen opbrengsten naar reële verwachtingen.

Als kader wordt hierbij gesteld dat:

- De kostprijs SW zich per SE zal ontwikkelen binnen de bandbreedte van de BRN-norm
- De toegevoegde waarde per fte zal zich tevens ontwikkelen binnen de bandbreedte van de BRN-norm.

De door gemeente ontvangen WSW-subsidie, onderdeel van het participatiebudget, blijft als dekking bij de gemeenten. Het optredende tekort voor gemeenten (verschil kostprijs maal SE minus WSW-budget) wordt inzichtelijk gemaakt in de begroting van de MGR, zodat gemeenten hun eigen raming hierop aan kunnen passen. Hierbij kan uitgegaan worden van de WSW bijdragen volgens de bijlage septembercirculaire 2023. Voor de bedragen voor de oplading voor de begroting 2025 gaan we uit van de volgende opstelling.

Gemeente	Begeleiding Beschut	WSW 2025	Totaal
Berg en Dal	€ 182.933	€ 3.387.388	€ 3.570.321
Beuningen	€ 127.857	€ 2.656.454	€ 2.784.311
Druten	€ 86.549	€ 1.920.903	€ 2.007.452
Heumen	€ 68.846	€ 1.145.595	€ 1.214.441
Nijmegen	€ 1.729.013	€ 20.233.651	€ 21.962.664
Mook en Middelaar	€ 33.439		€ 33.439
West Maas en Waal		€ 1.037.102	€ 1.037.102
Wijchen	€ 228.175	€ 3.677.614	€ 3.905.789
Totaal	**€ 2.456.812**	**€ 34.058.707**	**€ 36.515.519**

Voor de Loonkostensubsidie wordt uitgegaan van de laatst bekende bedragen voor het jaar 2024 (bron: voorlopig Buig budget 2024). Deze bedragen worden ook voor het jaar 2025 opgenomen .

Gemeente	Loonkostensubsidie
Berg en Dal	€ 708.376
Beuningen	€ 661.323
Druten	€ 447.873
Heumen	€ 182.927
Nijmegen	€ 4.849.466
Mook en Middelaar	€ 153.455
Wijchen	€ 898.576
Totaal	**€ 7.901.996**

Onderdeel IRVN en bestuursondersteuning

Voor IRVN en bestuursondersteuning geldt eveneens de BRN-norm 2025.

Vastgoed

Voor de panden in eigendom van de MGR (de panden van voorheen Breed) wordt een afzonderlijke exploitatie opgesteld.

Overhead

De norm voor overhead overeenkomstig de BBV-voorschriften is bepaald op maximaal 25%.

VRGZ

De VeiligheidsRegio Gelderland Zuid, heeft naast de bijdragen van gemeenten en de bijdrage Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDUR) ten behoeve van de crisis- en rampenbestrijding een geldstroom afkomstig van zorgverzekeraars ten behoeve van de Regionale Ambulance Voorziening. De hiermee samenhangende uitgaven en bijdragen kennen een eigen normering.

GGD-Gelderland Zuid

Bij de GGD Gelderland-Zuid zijn de bijdragen van gemeenten voor wettelijke taken een belangrijke financieringsbron. Voor deze taken wordt de standaard index aangehouden. Daarnaast heeft de GGD Gelderland-Zuid ook diverse niet wettelijke taken waarvoor zij subsidies van overheden en derden ontvangen. Deze financieringsbronnen kennen hun eigen normeringen en indexeringen. Wanneer er rijksmiddelen beschikbaar worden gesteld voor wettelijke taken, zal binnen dat betreffende rijksbudget gewerkt moeten worden. Bijvoorbeeld coronavaccinaties.
Het budget Veilig Thuis kent nog zijn eigen dynamiek.

3. Jaarrekening 2023

3.1 Algemeen

De jaarrekeningen 2023 worden door de GR-en met de volgende documenten opgeleverd:

- Accountantsverklaringen
- Accountantsrapport

3.2 Resultaatbestemming

4. De jaarrekening bevat een afzonderlijk, onderbouwd voorstel tot resultaatbestemming.

3.3 BTW compensatiefonds

Met de invoering van het gewijzigde BTW-regime voor gemeenten, kunnen gemeenten de BTW, welke door gemeenschappelijke regelingen niet kan worden teruggevorderd, terugvorderen bij de Inspecteur van de Omzetbelasting op grond van het BTW Compensatiefonds (BCF). Gemeenschappelijke Regelingen dienen hiervoor direct na het verstrijken van het boekjaar - vóór 15 januari - de noodzakelijke informatie te verschaffen.

3.4 WGR voorgeschreven termijnen

De Wet gemeenschappelijke regelingen (hierna: Wgr) is gewijzigd per 1 juli 2022 met als doel de versterking van de politieke controle en democratische legitimiteit. Met de Wijzigingswet verandert ook de planning- en control-cyclus, met name de begrotingscyclus. Dit geldt bij alle rechtsvormen waarbij de Wet gemeenschappelijke regelingen verplicht een eigen begroting en jaarrekening voorschrijft, te weten gemeenschappelijke openbare lichamen, gemeenschappelijke organen en bedrijfsvoeringorganisaties.

In de Wgr zijn voor de begroting, de voorlopige jaarrekening, de vastgestelde jaarrekening de termijnen en vereisten voorgeschreven.-

- Het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam, het bestuur van de bedrijfsvoering organisatie of het gemeenschappelijk orgaan zendt vóór 30 april van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, de algemene financiële en beleidsmatige kaders en de voorlopige jaarrekening aan de raden van de deelnemende gemeenten (artikel 34b Wgr)
- Het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam, het bestuur van de bedrijfsvoering organisatie of het gemeenschappelijk orgaan zendt de jaarrekening binnen twee weken na de vaststelling, doch in ieder geval vóór

15 juli van het jaar volgende op het jaar waarop de jaarrekening betrekking heeft, aan gedeputeerde staten (artikel 34 lid 4 Wgr)
- Het algemeen bestuur van het openbaar lichaam, het bestuur van de bedrijfsvoering organisatie of het gemeenschappelijk orgaan stelt de jaarrekening vast in het jaar volgende op het jaar waarop deze betrekking heeft (artikel 34 lid 3 Wgr)

Afspraak PFO
Één van de wijzigingen betreft de verruiming van de begrotingscyclus. Ondanks dat de wet een verruiming biedt bij het aanleveren van de jaarstukken en de conceptbegrotingen is in het PFO-overleg van Financiën in de regio besloten om vast te houden aan de besluitvorming voor de zomer. De oorzaak hiervan zijn de vele afstemmingen in de regio en de vakanties die in het proces voor de aanlevering van de zienswijze aan de Raden vallen. Volgens de wet mag altijd eerder aangeleverd worden. Echter de voorgestane datum die in de wet is opgenomen, mag niet overschreden worden. De VRGZ, MARN, MGR, BVO DRAN en GMR zijn hiervan op de hoogte gesteld door de griffie en afgesproken is dat de planning voor het aanleveren van de jaarstukken en de conceptbegrotingen zoals voorheen (rondom 1 april) blijft staan. Met de GR-en zijn in dezelfde trend afspraken gemaakt over de data van aanlevering van de stukken betreffende jaarrekening 2023 en begroting 2025.

3.5 Planning besluitvorming jaarrekeningen 2023 & begroting 2025

Aangezien de processen jaarrekening 2023 en begroting 2025 samenlopen, is de planning van beide documenten samengevoegd en éénmaal opgenomen. Wel wordt nog even gewezen op de verplichting tot tijdig aanleveren aan het CBS van de SISA-gegevens.

4. Financiële en beleidsmatige kaders 2025

Het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam, het bestuur van de bedrijfsvoeringsorganisatie of het gemeenschappelijk orgaan zendt vóór 30 april van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, de algemene financiële en beleidsmatige kaders en de voorlopige jaarrekening aan de raden van de deelnemende gemeenten. Dit staat in artikel 34b van de WGR. Dat betekent dat voor 30 april 2024 de voorlopige jaarrekening 2023 alsmede de algemene financiële en beleidsmatige kaders bij de raden van de deelnemende gemeenten moet zijn ontvangen.

In overleg met de verschillende GR-en wijken we van deze planning af en trekken we de planning wat naar voren, zodat de afwikkeling van de zienswijze op zowel rekening als begroting van de 5 GR-en nog het zomerreces 2024 plaats kan vinden.

5. Begrotingswijzigingen 2023 en 2024

Aangezien de wettelijke termijnen ervoor zorgen dat de tijd tussen begrotingssamenstelling en uitvoeringsjaar vrij groot is (kaders over begroting 2025 in november 2023) is de begroting nog steeds een financieel kader waar de nadere invulling in een later stadium plaats zal vinden. Wanneer moet de begroting gewijzigd worden? Een begroting wordt gewijzigd wanneer er majeure beleidswijzigingen zijn en/of er aanleiding is om de bijdragen van gemeenten te wijzigen (zowel positief als negatief).

Een begrotingswijziging volgt hetzelfde besluitvormingstraject als de begroting: opstellen door DB, aanbieden aan raden, zienswijze door raden, vaststellen door AB en doorzenden naar de provincie. Indien de begrotingswijziging daar aanleiding voor geeft, zal deze worden voorzien van een advies van de Adviesfunctie Gemeenschappelijke Regelingen.

6. Managementrapportages

De financiële verordening van ieder GR bevat bepalingen over de managementrapportages welke jaarlijks van de GR verwacht worden, samen met regels over het toelichten van eventuele afwijkingen. De rapportages worden over het

algemeen door het DB aan het AB aangeboden en vastgesteld. De gemeenten kunnen hun inbreng geven op de inhoud van de managementrapportages bij het AB waarin ze vertegenwoordigd zijn.

Planning managementrapportages volgens de financiële verordeningen		
GR	**Over periode**	**Bijzonderheden**
VRGZ	Jan t/m april Jan t/m augustus	Afwijkingen worden toegelicht en zo nodig wordt een begrotingswijziging gemaakt. De planning kan afhankelijk van de AB-vergaderdata per periode met 1 maand plus of min aangepast worden.
GGD GZ	Jan t/m april Jan t/m augustus	Over afwijkingen wordt gerapporteerd en zo nodig wordt begrotingswijziging aangeboden. De planning kan afhankelijk van de AB-vergaderdata per periode met plus of min 1 maand aangepast worden.
MGR	Jan t/m maart Jan t/m juni	Binnen een maand na kwartaal worden deze aangeboden aan AB, gaat in op de relevante afwijkingen.
ODRN	Jan t/m maart Jan t/m juli	Naar AB Afwijkingen worden toegelicht.
MARN	Geen termijnen opgenomen	Afwijkingen worden toegelicht.

7. Begroting 2025 en meerjarenbegroting 2026-2028

7.1 Algemeen

De begroting 2025 wordt gebaseerd op:

- Indien van toepassing de vastgestelde kaderbrief 2025;
- De goedgekeurde begroting 2024 (inclusief tussentijdse wijzigingen);
- De BRN en de financieringsregels zoals opgenomen in hoofdstuk 2 en 3 van dit document.

De meerjarenraming wordt gebruikt voor de beoordeling van het structureel sluitend zijn van de begroting en een beoordeling van de financiële positie.

7.2 BTW compensatiefonds

Met de invoering van het gewijzigde BTW-regime voor gemeenten , kunnen gemeenten de BTW, welke door gemeenschappelijke regelingen niet kan worden teruggevorderd, terugvorderen bij de Inspecteur van de Omzetbelasting op grond van het BTW Compensatiefonds (BCF). Gemeenschappelijke Regelingen geven in de begroting de verwachte BTW-teruggave aan.

7.3 Risico's

In de begroting (en jaarrekening) wordt een risicoparagraaf opgenomen. Deze risico's moeten vertaald worden naar een risicoprofiel, zodat gemeenten in hun eigen paragraaf *weerstandsvermogen en risicobeheersing* ook de risico's van de gemeenschappelijke regeling op kunnen nemen.

7.4 WGR en termijnen

In de WGR artikel 35 zijn voor de begroting (en begrotingswijzigingen) onderstaande termijnen en vereisten genoemd:

1. Het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam, het bestuur van de bedrijfsvoeringsorganisatie of het gemeenschappelijk orgaan zendt de ontwerpbegroting twaalf weken voordat zij aan het algemeen bestuur wordt aangeboden, onderscheidenlijk twaalf weken voordat zij door het bestuur van de bedrijfsvoeringsorganisatie of het gemeenschappelijk orgaan wordt vastgesteld, toe aan de raden van de deelnemende gemeenten.

2. De ontwerp-begroting wordt door de zorg van de besturen van de deelnemende gemeenten voor een ieder ter inzage gelegd en, tegen betaling van de kosten, algemeen verkrijgbaar gesteld.

3. De raden van de deelnemende gemeenten kunnen bij het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam, het bestuur van de bedrijfsvoeringsorganisatie onderscheidenlijk het gemeenschappelijk orgaan hun zienswijze over de ontwerp-begroting naar voren brengen. Het dagelijks bestuur voegt de commentaren waarin deze zienswijze is vervat bij de ontwerp-begroting, zoals deze aan het algemeen bestuur wordt aangeboden.

4. Het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam, het bestuur van de bedrijfsvoeringsorganisatie onderscheidenlijk het gemeenschappelijk orgaan stelt de raden van de deelnemende gemeenten voorafgaande aan het vaststellen van de begroting schriftelijk en gemotiveerd in kennis van zijn oordeel over de zienswijze, bedoeld in het derde lid, alsmede van de eventuele conclusies die het daaraan verbindt.

5. Nadat deze is vastgesteld, zendt het algemeen bestuur van het openbaar lichaam, het bestuur van de bedrijfsvoeringsorganisatie onderscheidenlijk het gemeenschappelijk orgaan, zo nodig, de begroting aan de raden van de deelnemende gemeenten, die ter zake bij gedeputeerde staten hun zienswijze naar voren kunnen brengen.

6. Het eerste, derde en vierde lid zijn van toepassing op besluiten tot wijziging van de begroting. In de gemeenschappelijke regeling kan worden bepaald ten aanzien van welke categorieën begrotingswijzigingen hiervan kan worden afgeweken.

7. De artikelen 186 tot en met 213 van de Gemeentewet zijn van overeenkomstige toepassing, voor zover daarvan bij of krachtens deze wet niet is afgeweken.

7.5 Planning besluitvorming GR-jaarrekening 2023 en GR-begroting 2025

Per GR is de planning van de besluitingvorming in 2023 rondom de jaarrekeningen 2022 en de begroting 2024 als volgt:

GR	DB*	Afstemming GR & Adviesfunctie	Adviesfunctie	Gemeenten(raad)	AB
VRGZ	21 maart 2024	19 april 2024	26 april 2024	juni 2024	4 juli 2024
GGD GZ	21 maart 2024	19 april 2024	26 april 2024	juni 2024	4 juli 2024 (jaarr.) & 5 sept. 2024 (begr.)
MGR	28 maart 2024	19 april 2024	26 april 2024	juni 2024	3 juli 2024
ODRN	11 april 2024 (29 maart ontvangen we conc.stukken)	19 april 2024	26 april 2024	juni 2024	11 juli 2024 (jaar.) & 29 augustus 2024 (begr.)
MARN	14 maart 2024	19 april 2024	26 april 2024	juni 2024	4 juli 2024

***** DB betreft de vergaderdatum van het DB. Toezenden naar gemeenten volgt z.s.m. maar heeft over het algemeen een doorlooptijd van enkele dagen.

Aan de GR-en wordt gevraagd hun documenten eerder al in conceptvorm aan de adviesfunctie aan te bieden, zodat eerder gestart kan worden met het beoordelen van de stukken (dit in verband met de zeer krappe doorlooptijd en gelijktijdigheid van de adviezen).

7.6 Toelichting GR-en op kaderbrieven.

Door de aanlevering van de de kaderbrieven voor het begrotingsjaar 2025 is het volgende afgesproken. Op 11 december 2023 vindt er een regionale bijeenkomst plaats voor de raden, waarin de GR-en zelf de kaderbrieven komen toelichten. De bespreking in de Raad vindt dan plaats in de vergadercyclus van januari 2024 (in Nijmegen: gespreksrondes 17 januari 2024 en besluitvorming op 31 januari 2024).

Nijmegen

Bijlage 1 Inwonersaantallen.

Inwoneraantallen

Gemeenten (deelname AGR)	1-1-2024
Berg en Dal	35.920
Beuningen	26.673
Druten	19.700
Heumen	16.930
Mook en Middelaar	8.134
Nijmegen	185.750
West Maas en Waal	20.250
Wijchen	42.303
Totaal	**355.600**

Overzicht aantal inwoners gemeenten Regio Rivierenland	
Buren	27.798
Culemborg	29.924
West Betuwe:	52.910
* Geldermalsen	
* Lingewaal	
* Neerijnen	
Maasdriel	26.153
Neder-Betuwe	25.574
Tiel	42.900
Zaltbommel	30.650
Subtotaal	235.909
Druten	19.700
West Maas en Waal	20.250
Subtotaal	39.950
Totaal Rivierenland	**275.888**

AAN:
de gemeenteraden en colleges van de 17 deelnemende Gemeenten

Datum	:	24 januari 2024
Uw kenmerk	:	
Ons kenmerk	:	
Zaaknummer	:	2024-GMDB-7
Contactpersoon	:	H. van den Berg
Telefoonnummer	:	06 – 46 73 73 74

Onderwerp: financiële en algemene uitgangspunten begroting 2025

Geachte heer, mevrouw,

Inleiding
Deze (kader-)brief vindt zijn basis in het Spoorboekje P&C-cyclus 2023-2024. Wij informeren u over beleidsmatige en financiële ontwikkelingen voor de begroting 2025 e.v. van de Groene Metropoolregio. De conceptbegroting wordt, als onderdeel van de concept-regionale agenda 2025-2028 in april aan de gemeenten aangeboden.

Wij vragen de colleges en gemeenteraden kennis te nemen van deze brief. De informatie uit de brief kunt u betrekken bij het opstellen van uw eigen financiële producten.

Vertrekpunt
De actuele regionale agenda 2023-2024 heeft een looptijd van 2 jaar. Met deze periode van twee jaar is tegemoetgekomen aan de breed gedragen wens vanuit veel gemeenteraden. Dit betekent dat we dat de begroting voor 2025 gebaseerd wordt op een nieuwe regionale agenda die een looptijd kent van vier jaar: 2025-2028. Sinds het laatste kwartaal van 2023 wordt gewerkt aan deze regionale agenda. De oplading van de agenda gebeurt door het Bestuurlijk Platform van de betreffende opgave.
De uiteindelijke afweging geschiedt, conform de Gemeenschappelijk Regeling, door het algemeen bestuur (in september 2024) gehoord de zienswijzen van de gemeenten.

Uitgangspunten
Voor het opstellen van de begroting 2025 e.v. hanteren we de volgende uitgangspunten:

1. de begroting 2025-2028 heeft als uitgangspunt de activiteiten die zijn vastgelegd in de concept-regionale agenda 2025-2028 die momenteel in voorbereiding is;
2. het Bedrijfsplan GMR en de vastgestelde financiële verordeningen;
3. het Spoorboekje P&C-cyclus 2023-2024;
4. de GMR hanteert de indexeringsmethodiek zoals die is opgesteld door de adviesfunctie gemeenschappelijke regelingen en vastgelegd in de Begrotingsrichtlijnen regio Nijmegen (BRN). De index voor 2025 is 6,54%;
5. de totale inwonerbijdrage is opgebouwd uit de opgaven en het regiobureau;
6. hoogte algemene reserve is conform de Gemeenschappelijke Regeling maximaal € 100.000,00;
7. de bijdrage aan The Economic Board is voor 2025 ongewijzigd ten opzichte van 2024 met dien verstande dat met het aanbieden van de begroting 2024 het verzoek is ontvangen om de inwonerbijdrage (€ 1,00 per inwoner sinds 2026) te indexeren. Ons bestuur heeft begrip voor dit verzoek en heeft het bestuur van de The Economic Board uitgenodigd voor een gesprek. Voor zover de uitkomst van dit gesprek consequenties heeft voor de begroting 2025, dan wordt dit expliciet voorgelegd aan de gemeenten.

8. het vertrek van de gemeente Montferland per 31 december 2024 leidt tot een verhoging van de inwonerbijdrage ingaande 2025. Ons bestuur kiest er in eerste aanleg voor de regionale ambitie (en activiteiten) niet aan te passen;
9. de Netwerkdirectie wordt gevraagd een 'uitvoeringstoets' uit te voeren op de concept-regionale agenda;
10. bij het opstellen van de concept-regionale agenda is ons bestuur bewust van de financiële situatie van de gemeenten ingaande 2026 (*financiële ravijn)*;
11. bij het bepalen van de hoogte van de inwonerbijdrage is het uitgangspunt dat de deelname van de gemeenten aan de 5 opgaven onveranderd is ten opzichte van de regionale agenda 2023-2024;
12. ter dekking van de kosten die het regiobureau maakt voor de opgaven, wordt ingaande 2025 een bijdrage gevraagd van de ontvangen subsidiegelden (> € 125.000). Dit percentage bedraagt 5%.

Ontwikkelingen

- **Inflatie**
  Ook de Groene Metropoolregio wordt geconfronteerd met stijging van de loonkosten en prijzen. Een aantal jaren is besloten op basis van de BRN-methodiek de inwonerbijdrage te indexeren. Voor 2025 bedraagt het percentage 6,54%. In de begroting 2024 e.v. is nog uitgegaan van 3,5%. In de lijn van eerdere besluiten van het algemeen bestuur zijn wij van plan het verschil (3.04%) in de begroting van 2025 mee te nemen.

- **Arbeidsmarkt**
  Het is een inmiddels genoegzaam bekend dat er krapte is op de arbeidsmarkt. Gemeenten ervaren dit en daarmee de GMR ook. De regionale samenwerking is een netwerkorganisatie waarbij één van de uitgangspunten is dat medewerkers van de 17 samenwerkende gemeenten actief, veelal in deeltijd, een bijdrage leveren aan de 5 opgaven en de speerpunten binnen deze opgaven. De personele krapte bij de gemeenten maakt dat de Groene Metropoolregio steeds vaker genoodzaakt wordt externen in te huren. Dit heeft naast een prijseffect ook consequenties voor (de versteviging) van het regionale netwerk. Voor de Netwerkdirectie is dit een actueel gespreksthema.

- **Regiobureau**
  De basisbezetting van het regiobureau is nu op orde. Het wegvallen van de inwonerbijdrage van Montferland leidt niet aanpassing van de bezetting in 2025. Geheel in de lijn van de netwerkgedachte van de regionale samenwerking zijn een aantal medewerkers (veelal parttime) gedetacheerd door gemeenten. Voor die medewerkers die nagenoeg fulltime zijn gedetacheerd is nu de vraag gekomen om de detachering te beëindigen of om te zetten in een dienstverband. Hierover zal in 2e/3e kwartaal een besluit moeten worden genomen.

- **Regio Deal "Gezonde groene groei"**
  De Regio Deal van de regio Arnhem-Nijmegen is op 1 november 2023 ondertekend tijdens een feestelijke bijeenkomst in Ede. Deze Regio Deal richt zich op de aanpak van belangrijke opgaven en verbetering van de kwaliteit van leven, wonen en werken van inwoners en ondernemers in de regio Arnhem-Nijmegen. Door het Rijk is 15 miljoen beschikbaar gesteld; de partners in de regio dragen minimaal hetzelfde bedrag bij als cofinanciering.

  Besloten is dat de Groene Metropoolregio de coördinatie en de daarbij horende ondersteuning verzorgt (periode 2024-2027). In de begroting 2025 e.v. worden deze kosten verwerkt. Dekking van deze kosten komt deels uit de toegekende Rijksbijdrage en een deel komt voor rekening van de Groene Metropoolregio. De provincie Gelderland gaat de kassiersfunctie vervullen.

Bij een deel van de projecten binnen de programmalijnen is de Groene Metropoolregio inhoudelijk betrokken. De benodigde cofinanciering is opgenomen in de opgaven.

- **Gemeente Montferland**
  Met het verzoek tot uittreding is het traject in werking gezet zoals opgenomen in de regeling die ziet op uittreding uit de samenwerking. Inzet is erop gericht om de Gemeenschappelijk Regeling in het vierde kwartaal 2024 gewijzigd te hebben. Per 1 januari 2025 bestaat de samenwerking uit 17 gemeenten. Op dit moment wordt een rapport opgesteld om de consequenties van de uittreding in beeld te brengen en dit rapport dient als basis voor het bepalen van een uittredingsvergoeding. Rekening moet worden gehouden met een verhoging van de inwonerbijdrage 2025 voor het regiobureau en de 3 opgaven waarin Montferland op dit moment aan deelneemt.

- **Provincie Gelderland**
  De provincie Gelderland is bij de versterking van de regionale samenwerking in onze regio een belangrijke partner gebleken. Samen is gewerkt aan een regionale visie, de regionale agenda 2022 en de regionale agenda 2023-2024.
  In 2022 sloten de Groene Metropoolregio, he Economic Board en de provincie een bestuursakkoord om de bestaande samenwerking te bestendigen en is een investeringsagenda opgesteld. De provincie is met The Economic Board ook partner in de Regio Deal en het gesloten Human Capital Akkoord.

  De provinciale verkiezingen in 2023 heeft geleid leiden tot een nieuwe samenstelling van de staten en een nieuw college van GS. Onze inspanningen zijn en blijven erop gericht om de gezamenlijke onderschreven ambities tot uitvoering te brengen met passende en toereikende (financiële) steun van onze provinciale partner. In 2024 wordt de investeringsagenda tegen het licht gehouden en zal naar verwachting vooral de relatie met de Regio Deal een plaats krijgen in de te maken afspraken.

- **RES (Regionale Energie Strategie)**
  Met ingang van 2023 heeft het Rijk een jaarlijkse bijdrage van ongeveer € 500.000 structureel toegekend tot 2030. Om de ambities en afspraken uit de RES 1.0 uit te voeren en in te kunnen spelen op actuele ontwikkelingen is een bedrag van ongeveer 4,5 ton jaarlijks nodig, boven op de rijksbijdrage.

  Gemeenten beschikken nu over een stevig gegroeid budget voor klimaataanpak. Voor de regiogemeenten gezamenlijk ca. € 13 miljoen. Financieel betekent dit dat de gevraagde inwonerbijdrage voor de opgave Circulaire regio met ingang van 2024 met € 0,57 is toegenomen ten behoeve van RES-taken. Dekking kunnen gemeenten financieren uit de “Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE)” Hiermee heeft het AB al eerder ingestemd.

- **Woondeal 2.**1
  Een jaar geleden konden wij u melden dat de financiering van de activiteiten voor de Woondeal onder druk stond door onduidelijkheid over de procesgelden voor de gesloten Woondeal. Onze inspanningen hebben ertoe geleid dat inmiddels door de provincie Gelderland voor de periode 2024-2028 middelen beschikbaar zijn gesteld voor procesgelden en voor een flexpool (jaarlijks € 870.000). De noodzakelijke cofinanciering voor de procesgelden bedraagt jaarlijks ca. 50% (€ 250.000).

Proces begroting 2025-2028
In eerdergenoemd spoorboekje is het begrotingsproces uiteengezet. Hieronder in grote lijnen de stappen die gezet worden:

- *10 april 2024* — *Behandeling conceptbegroting 2025-2028 door het algemeen bestuur en aanbieding aan de gemeenten.*
  Zienswijzeperiode gemeenteraden loopt tot 12 juli 2024
- *11 september 2024* — *Vaststellen begroting 2025-2028 door het algemeen bestuur*

Slot
Met deze brief hebben wij getracht u een beeld te geven van actuele ontwikkelingen die van invloed zijn op de op te stellen begroting voor 2025 e.v. Wij hopen dat deze brief in een behoefte voorziet. Mocht de brief aanleiding geven tot vragen dan kunt u contact opnemen met Henk van den Berg.

Met vriendelijke groet,
Het dagelijks bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

De voorzitter — de secretaris

Drs. H.M.F. Bruls — Drs. H. Tiemens

i.a.a.: RAC, algemeen bestuur, Regiobureau (Duin, Kerkhof, Van den Berg)

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4160072

Onderwerp: Zienswijze jaarstukken 2023 Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen

Kernboodschap

In overeenstemming met de bepalingen uit de gemeenschappelijke regeling heeft de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen haar jaarverslag en jaarrekening 2023 aangeboden. Wij stellen de raad voor om hierover een positieve zienswijze uit te brengen.

Voorstel

1. Met bijgevoegde zienswijzebrief te reageren op de jaarstukken 2023 van de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen (GMR).

Inleiding

Op 28 maart 2024 heeft de GMR de Jaarstukken 2023 toegezonden. Volgens de bepalingen in de gemeenschappelijke regeling wordt de gemeenteraad in de gelegenheid gesteld om binnen een termijn van acht weken, te weten uiterlijk 7 juni 2024, een zienswijze in te dienen.

Beoogd effect

Door een zienswijze af te geven wordt voldaan aan de bepalingen uit de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) en de gemeenschappelijke regeling Arnhem-Nijmegen.

Argumenten

1.1 In het jaarverslag en de jaarrekening 2023 wordt verantwoording afgelegd over de uitgevoerde activiteiten, behaalde resultaten en de uitgaven.

De jaarstukken 2023 betreffen het derde verslagjaar van de GMR. De regionale agenda 2023-2024 was leidend bij de uitvoering van de werkzaamheden. Er wordt gewerkt aan de hand van vijf opgaven: Verbonden-, Productieve-, Circulaire-, Ontspannen- en Groene Groeiregio.
De uitvoering van de ambitieuze agenda is van grote toegevoegde waarde voor onze stad en de regio Arnhem Nijmegen. De activiteiten geven vorm aan het partnerschap in onze regio. Daarin is aandacht voor majeure opgaven, gebiedsgericht werken en regionale samenwerking op lobby

GEMEENTE Arnhem

	richting provincie, rijk en Europa. Alle opgaven dragen daardoor direct bij aan de versterking van Arnhem en de regio. In het jaarverslag is weergegeven welke activiteiten binnen de vijf opgaven zijn ondernomen en de resultaten die daarmee zijn behaald. Enkele worden hier vermeld. De GMR-activiteiten in de opgave Verbonden regio zijn in lijn met hetgeen Arnhem beoogt op het gebied van duurzame mobiliteit. In 2023 is binnen de opgave Productieve Regio gestart met de voorbereiding van een nieuwe regionaal programma werklocaties (RPW). Het vastgestelde regionale Human Capital akkoord is tot uitvoering gebracht. Daarvoor werd bij de The Economic Board (TEB) een kwartiermaker aangesteld. Uit onderzoek dat op initiatief vanuit de opgave Ontspannen regio werd uitgevoerd kwam naar voren dat de toeristisch-recreatieve sector in onze regio zeer vitaal is. De onderzoek-aanbevelingen die hieruit volgden zijn samen met de provincie ter hand genomen. Bij de opgave Circulaire regio werd o.a. de regionale planMER afgerond, ging het Regionaal Expertiseteam Energie (REE) van start en werd het programma circulair bouwen stevig neergezet. Aandacht ging naar de aanpak van urgente netcongestieproblemen en er werd een begin gemaakt met de herziening van de Regionale Energiestrategie (RES). In maart 2023 is door alle gemeenten, de minister en de provincie de Woondeal 2.0, een onderdeel van de opgave Groene groeiregio, ondertekend. Binnen deze integrale opgave werd gewerkt aan versnelling van de woningbouw, in NOVEX-verband een ontwikkelingsperspectief opgesteld en gewerkt aan de doorontwikkeling van het groen-blauwe raamwerk. Dat regionale samenwerking loont blijkt uit het feit dat het Rijk vijftien miljoen euro beschikbaar heeft gesteld voor de Regio Deal Gezonde Groene Groei. Hieraan heeft de GMR een belangrijke bijdrage geleverd. In 2023 heeft ook een eerste evaluatieonderzoek plaatsgevonden, waaruit een positief beeld over de Groene Metropoolregio kwam. De aanbevelingen om de goede samenwerking verder te verbeteren en verdiepen zijn actief opgepakt. De GMR heeft in oktober 2022 een aanpak met betrekking tot diversiteit en inclusie vastgesteld. Voor Arnhem zijn dit belangrijke onderwerpen. Wij complimenteren de GMR voor hun inzet in deze en kijken uit naar de verdere uitvoering van hun plannen.
1.2	*In de gemeenschappelijke regeling is vastgelegd dat een positief financieel resultaat terugvloeit naar de deelnemende gemeenten.*
	De GMR stelt de raad voor om het positief rekeningresultaat, behoudens € 75.000, terug te betalen aan de achttien regiogemeenten. Het genoemde bedrag wil de GMR in 2024 inzetten voor de dekking van de projectmanagementkosten voor de Regio Deal. Wij staan positief tegenover dit bestedingsvoorstel. Wij zijn immers blij dat onze regio in 2023 deze regiodeal toegekend heeft gekregen. Ten tijde van het opstellen van de begroting 2024 konden deze kosten nog niet worden voorzien.

Kanttekeningen en risico's

1.1	*Een aantal activiteiten zijn anders gelopen dan begroot.* Een klein deel van de geplande projecten of activiteiten uit de regionale agenda 2023 zijn niet volledig uitgevoerd of er zijn extra (externe) financiële middelen verkregen. Het MKB-speerpunt is bijvoorbeeld anders ingevuld dan beoogd. Het speerpunt Bruisende Binnensteden, Krachtige Kernen is afgerond nadat de activiteiten grotendeels bij andere opgaven werden belegd. Middelen voor andere projecten blijven gereserveerd, omdat de uitvoering nog doorloopt in 2024. Een en ander is in nauw overleg met de regiogemeenten besloten.

Participatie

Bij de uitvoering van de projecten en activiteiten betrekt de GMR niet alleen de gemeenten, de provincie en het rijk maar ook een groot aantal maatschappelijke actoren. De essentie van de werkzaamheden van The Economic Board is juist het triple helix-verband, waarin overheid, onderwijs en ondernemers samenwerken.

Financiën

Een klein deel van de geplande projecten uit de regionale agenda 2023 is niet volledig of goedkoper uitgevoerd. Dan wel zijn hiervoor externe middelen ontvangen. Daardoor resteert voor de vijf opgaven een bedrag van € 166.634. Daarnaast kent het regiobureau een rekeningresultaat van € 197.682 als gevolg van lagere kosten en personeelslasten alsmede hogere rentebaten dan begroot.

Al met al kent de jaarrekening 2023 van de GMR een overschot van € 364.316. De GMR stelt voor om in 2024 hiervan € 75.000 aan het projectmanagement Regio Deal te besteden. Resteert een bedrag van € 289.316 dat naar rato aan de deelnemende gemeenten zal worden terugbetaald.

Uitvoering

De zienswijze van de Arnhemse gemeenteraad dient uiterlijk 7 juni bij het Dagelijks Bestuur (DB) van de GMR bekend te zijn. Het DB biedt de jaarstukken 2023 daarna met een reactie op de gebundelde raadszienswijzen aan het Algemeen Bestuur (AB) aan. In het AB, waarin de gemeente Arnhem bestuurlijk is vertegenwoordigd, stelt de jaarstukken op 21 juni2024 vervolgens vast.

Communicatie

Dit raadvoorstel wordt gepubliceerd via de gebruikelijke wijze van openbaarmaking van de stukken.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel zienswijze Jaarstukken 2023
- Aanbiedingsbrief
- Jaarstukken GMR 2023
- Jaarverslag en Jaarrekening 2023 Stichting The Economic Board
- Accountantsverklaring: wordt nagezonden

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	4160072

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 april 2024, nummer: 4160072;

gelet op artikel 35 van de Gemeentewet, artikel 31, lid 8 van de gemeenschappelijke regeling Arnhem-Nijmegen en artikel 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

besluit:

1. Met bijgevoegde zienswijzebrief te reageren op de jaarstukken 2023 van de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Aan gemeenteraden van de 18 gemeenten in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Datum	:	15 april 2024
Uw kenmerk	:	
Ons kenmerk	:	2024-GMAB-18
Contactpersoon	:	Henk van den Berg
Telefoonnummer	:	06-46737374

Onderwerp: aanbieden jaarstukken 2023 Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Geachte gemeenteraad,

Het algemeen bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen heeft op 10 april jongstleden kennisgenomen van de jaarstukken 2023, zoals door het dagelijks bestuur op 27 maart in concept zijn vastgesteld. De jaarstukken bestaan uit:

- concept-jaarverslag – voor de inhoudelijke verantwoording van het regiobureau en de vijf opgaven;
- concept-jaarrekening – de verantwoording van financiële resultaten.

Helaas is het niet mogelijk de accountantsverklaring (en rapport van bevindingen) aan te bieden. Door ontwikkelingen op nationaal niveau met betrekking tot de BBV en de wet Fido, kan onze accountant de verklaring op dit moment nog niet afgeven. Het algemeen bestuur is hierover op 10 april door ons geïnformeerd. Zodra de verklaring is ontvangen, sturen wij u die toe.

De Groene Metropoolregio is bevoegd tot subsidiering van The Economic Board. Om die reden bieden wij u ook het jaarverslag en jaarrekening van The Economic Board aan.

Resultaat 2023

Het jaar sluit met een positief resultaat van € 364.316,00. Aan het algemeen bestuur is voorgesteld het resultaat, in lijn van de bepaling in de Gemeenschappelijk Regeling (art. 31 lid 8), terug te laten vloeien naar de gemeenten.
Uitzondering hierop vormen de projectmanagementkosten voor de Regio Deal 2024 ten bedrage van € 75.000,00. Voorstel is voor deze kosten een bestemmingsreserve te vormen; het algemeen bestuur heeft dit voorstel voor de bestemming van het resultaat onderschreven. Per saldo resteert € 289.316,00 voor 18 gemeenten.

Proces

De jaarstukken bieden wij u hierbij aan. Wij nodigen u uit een zienswijze in te dienen. We vragen u vóór 7 juni 2024 te reageren. Definitieve vaststelling van de jaarstukken is, gelet op de wettelijke bepalingen, gepland in de vergadering van het algemeen bestuur op 3 juli 2024.

Met vriendelijke groet,
het dagelijks bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Drs. H.M.F. Bruls — Voorzitter

H. Tiemens — Secretaris

Bijlagen:

- jaarstukken 2023 Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
- jaarverslag en jaarrekening The Economic Board 2023 met aanbiedingsbrief

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

CONCEPT

JAARSTUKKEN 2023

10 april 2024

Inhoudsopgave

Voorwoord 3

1. Jaarverslag 4

1.1. Inleiding 4
1.2. Programmaverantwoording regiobureau 4
1.3. Programmaverantwoording opgaven- - regionale agenda 9
1.4. Resultaat 2023 uitgelegd en samengevat 16
1.5. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien 17
1.6. Vennootschapsbelasting 17

2. Paragrafen 18

2.1. Risicobeheersing en weerstandsvermogen 18
2.2. Financiering 20
2.3. Bedrijfsvoering 20

3. Jaarrekening 23

3.1. Staat van baten en lasten 24
3.2. Toelichting op de staat van baten en lasten 25
3.3. Rechtmatigheidsverantwoording 28
3.4. Incidentele en structurele baten en lasten 30
3.5. Analyse begrotingsrechtmatigheid 30
3.6. Balans per 31 december 2023 32
3.7. Grondslagen voor waardering- en resultaatbepaling 33
3.8. Toelichting op de posten van de jaarrekening 36
3.9. Niet in de balans opgenomen verplichtingen 42
3.10. Publicatie Wet normering topinkomens 42
3.11. IV3 Taakvelden onderverdeling 48

BIJLAGEN 49

Bijlage 1: Algemene informatie regiobureau en inwoneraantallen 49
Bijlage 2: Bestuurlijk opgaveteams op 31-12-2023 50

Voorwoord

Hierbij bieden wij u de jaarstukken 2023 aan van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening. De indeling van de jaarstukken volgt de opgavegerichte samenwerking: vijf integrale opgaven naast de verantwoording van het regiobureau.

Resultaat 2023

Uit de staat van baten en lasten (paragraaf 3.1.) blijkt een resultaat van € 197.682 voor 2023. Dit bedrag is het rekeningresultaat van het regiobureau. Daarnaast is een klein deel van de geplande projecten uit de regionale agenda 2023 niet (volledig) uitgevoerd of zijn er extra financiële middelen verkregen. Dit heeft tot gevolg dat een deel van de ontvangen inwonerbijdrage niet is besteed. Bij de opgaven resteert een bedrag aan inwonerbijdrage van € 166.634. Zie hiervoor de specificatie in paragraaf 3.6. Balans per 31 december 2023: Overige vlottende schulden.

Bestemming resultaat 2023

Het overschot van de ontvangen inwonerbijdrage, dat deel dat niet is uitgegeven of verplicht, bedraagt per 31 december 2023 € 364.316. Volgens artikel 31 lid 8 van de gemeenschappelijke regeling vloeit een positief saldo naar rato terug naar de deelnemende gemeenten. Voorgesteld wordt een bedrag van € 75.000 te benutten voor de dekking van de projectmanagementkosten 2024 voor de Regio Deal Arnhem-Nijmegen. Ter dekking van het deel van de kosten voor rekening van de GMR waarvoor in de begroting 2024 geen dekking aanwezig is.

Elst, 27 maart 2024
Dagelijks bestuur Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

1. Jaarverslag

1.1. Inleiding

Voor het jaar 2023 is de regionale agenda 2023-2024 leidend. Deze is door het algemeen bestuur op 6 juli 2022 goedgekeurd. Deze begroting voor de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR) voldoet aan de BBV-richtlijnen en valt onder het repressief toezicht van Gedeputeerde Staten van Gelderland, mede namens Gedeputeerde Staten van Limburg.
De vijf opgaven werkten in 2023 elk met een eigen begroting, waarvoor de benodigde middelen bij de gemeenten werden gecollecteerd of van samenwerkingspartners werden ontvangen.
Door de deelnemende gemeenten zijn via de inwonerbijdrage de middelen voor het regiobureau bijeengebracht. De inwonerbijdrage is vastgesteld op € 2,57.
Het algemeen bestuur heeft in haar vergadering van 29 november met een tweede begrotings-wijziging de definitieve begroting vastgesteld.

1.2. Programmaverantwoording regiobureau

Het regiobureau verzorgt de ondersteuning van het dagelijks bestuur, het algemeen bestuur en de netwerkdirectie. Volgens een vast jaarschema ontmoeten zij elkaar op wisselende plaatsen in de regio. De vergaderingen van het algemeen bestuur zijn openbaar en worden live uitgezonden. De vergaderstukken staan op de website.
Het kabinet heeft op 17 februari 2023 besloten om met de regio Arnhem-Nijmegen een Regio Deal te sluiten om de brede welvaart in het gebied te verbeteren. Van de 23 regio's die een voorstel indienden, zijn er 14 gehonoreerd. En onze regio hoort daarbij. Door het Rijk is € 15 miljoen beschikbaar gesteld voor deze Regio Deal en daar staat minimaal net zoveel cofinanciering van de deelnemende partijen tegenover. Er wordt dus met de uitvoering van de Regio Deal minimaal € 30 miljoen geïnvesteerd in de regio. Dit is een vierjarig programma over 2024-2027. De provincie Gelderland is kassier voor de Regio Deal.
In 2023 is in het eerste halfjaar een evaluatieonderzoek uitgevoerd. In het algemeen bestuur van 6 september is het evaluatieonderzoek besproken. Dit is een kwalitatief onderzoek, met als doel om na de eerste twee jaar de ervaringen met de samenwerking in GMR-verband op te halen. In algemene zin zijn de verwachtingen van de samenwerking uitgekomen. Er is natuurlijk nog wat te verbeteren. Daarvoor zijn vier aanbevelingen gedaan en daar zijn we mee aan de slag gegaan.
In 2023 besloot de gemeente Montferland om zich aan te sluiten bij de Regio Achterhoek. Na de ontvangst van de formele brief van het college van Montferland trad de "Richtlijn uittreding gemeen-schappelijke regeling Arnhem-Nijmegen" in werking. We zetten erop in om per 31 december 2024 het lidmaatschap formeel te beëindigen.

1.2.1. Regiobureau

Het regiobureau besteedde in 2023 veel aandacht aan de versterking van de netwerkfunctie. Dit was nodig, omdat de krapte op de arbeidsmarkt ertoe leidt dat het voor gemeenten steeds lastiger is om medewerkers voor de regionale opgaven beschikbaar te stellen. Het gevolg is dat externen moeten worden ingehuurd. Dat draagt in algemene zin niet bij aan het versterken van de netwerkorganisatie die de GMR wil zijn.
Dit probleem is afgelopen jaar nadrukkelijk op de agenda van de netwerkdirectie gekomen. Samen met de netwerkdirectie werken we aan maatregelen die bijdragen aan een oplossing.
Eind 2023 waren er 12,5 fte werkzaam op het regiobureau. Het totaal aantal fte verbonden aan de GMR bedroeg op dat moment 18,5 fte. Dit verschil is ontstaan, omdat een aantal langer lopende detacheringen vanuit gemeenten en provincie zijn omgezet in een vast dienstverband bij de GMR.

Deze medewerkers zijn verbonden aan de opgaven en worden vanuit de inwonerbijdragen uit deze opgaven betaald.

1.2.2. Informatie

Voor het slagen van een goede regionale samenwerking, is het belangrijk dat de gemeenschappelijke regeling dicht bij de deelnemende gemeenten blijft. Naast ontmoetingen is goede informatie-voorziening van groot belang. Leidraad hiervoor is het Informatieprotocol. Het algemeen bestuur stelde deze in september 2021 vast. Na effectuering van de aanpassing van de gemeenschappelijke regeling, als gevolg van herziening van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr), updaten we de leidraad.

1.2.3. Profilering, positionering en lobby

Door het team Public Affairs (PA) wordt nadrukkelijk samengewerkt met de opgavemanagers en speerpuntcoördinatoren, de PA-adviseurs uit de regiogemeenten en met The Economic Board (TEB). Naast de rol die PA heeft gespeeld in het behalen van resultaten binnen de opgaven, zijn de volgende resultaten expliciet te melden.

Rijk & provincie

Het jaar 2023 is een bijzonder jaar, omdat er twee belangrijke verkiezingen plaatsvonden. De Provinciale Statenverkiezingen in maart en de Tweede Kamerverkiezingen in november. Voor de GMR waren beide verkiezingen aanleiding om goed naar haar eigen positionering en inzet richting provincie en Rijk te kijken. Daarom zijn er - al dan niet met partners van binnen en buiten de regio zoals TEB en andere Gelderse regio's - gezamenlijke position papers opgesteld en via verschillende kanalen onder de aandacht gebracht van lijsttrekkers en andere politieke hoofdrolspelers. Vanuit PA is daarnaast sterker dan voorheen ingezet op samenwerking met andere Nederlandse metropoolregio's met vergelijkbare uitdagingen, om een gezamenlijke inzet te bewerkstellingen.
Naast activiteiten rondom de verkiezingen, hebben we de eerdere intensivering van de ambtelijke en politieke contacten met het Rijk voortgezet. Hier kwamen diverse werkbezoeken in de regio uit voort. Zoals de bezoeken van staatssecretaris Gunay Uslu aan Cultuurregio 025, het bezoek van minister Hugo de Jonge aan Nijmegen in het kader van het symposium over circulair en conceptueel bouwen en een delegatie vanuit het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over de visie op het landelijk gebied en het groen-blauw raamwerk in onze regio.

Europa

De huurovereenkomst van het Brusselse appartement, waar de regio sinds 2014 gebruik van maakte, aan de Avenue Henri Dietrich is in het eerste kwartaal van 2023 beëindigd. Het aanhouden van deze permanente woonruimte werd niet langer passend bevonden bij de werkwijze van de GMR in de Europese context. Hiermee besparen we jaarlijks circa € 20.000. De huurovereenkomst van het Brusselse kantoor aan Square de Meeûs nr. 1 is wel verlengd. Per 1 juni 2023 wordt deze kantoorruimte ook door het secretariaat van het Europese Vanguard Initiative gebruikt. De jaarlijkse huurkosten zijn hierdoor gehalveerd met ca € 10.000.
In het eerste kwartaal is de Interreg NWE aanvraag 'DeCarb-Pro' gericht op CO_2-beprijzing goed-gekeurd. De GMR werkt in dit Europese project samen met Duitse, Franse, Belgische en Ierse partners aan de ontwikkeling van een instrumentarium voor CO_2-beprijzing, dat kan worden toegepast binnen inkoop- en aanbestedingstrajecten. Hiervoor beschikt de GMR in de periode 2024-2027 over een budget van ca. € 280.000, waarvan 55% cofinanciering uit Europese middelen.
Aanvullend op het ICLEI-lidmaatschap van de gemeente Nijmegen, is de GMR in 2022 lid geworden van het ICLEI-netwerk. De kosten hiervoor bedragen € 2.500 per jaar. Mede als gevolg hiervan is de regio in 2023 opnieuw gekozen om vertegenwoordigd te zijn in de ICLEI Europe Regional Executive Commitee. Hiermee heeft de regio haar stevige basis binnen dit vooraanstaande Europese netwerk

behouden. Het voordeel hiervan is, dat de GMR vroegtijdig weet heeft van subsidiemogelijkheden voor de regio, voor bijvoorbeeld klimaatadaptatie.
Ook binnen POLIS behouden we in 2023 de positie van de GMR, met - na 1 jaar pauze - een herverkiezing in het Management Committee van dit grootste Europese mobiliteitsnetwerk.
Het GMR-lidmaatschap van het Health Valley Netherlands (€ 1.040 jaarlijkse kosten) is in het vierde kwartaal van 2023 opgezegd. Dit door minder focus van de GMR op zorg(innovatie) en het feit dat veel regionale stakeholders, waaronder gemeente Arnhem en gemeente Nijmegen, maar ook TEB, Kiemt en HAN lid zijn en het regionale belang van zorg binnen het netwerk hierdoor voldoende wordt afgedekt.

Duitsland
De inzet op samenwerking over de grens vanuit de GMR is in 2023 voortgezet en uitgebouwd. Vermeldenswaardig zijn hierin de bestuurlijke regioreis naar het Rijnland en Ruhrgebied in mei en de ondertekening van de Regio Deal in november. De driedaagse regioreis stond in het teken van grote transities, of zoals onze oosterburen zeggen, Strukturwandel. In de Regio Deal staat, in programmalijn 5, grenzeloos samenwerken centraal. Hiervoor werkt de GMR samen met de HAN en KIEMT.

1.2.4. Ontmoeting
Tijdens het tweede regiocongres, met de titel ‘Kracht in de regio’, viel in februari het woord ‘samenwerking’ wel heel vaak. Zo’n 400 deelnemers kwamen naar Musis & Stadstheater Arnhem om te horen en te ontdekken wat de kracht is van onze GMR. Mooi om te zien dat er groei zit in de animo voor dit jaarlijkse congres. Het was een middag vol energie, ontmoetingen en inspiratie.

RegioOntmoet vond in 2023 plaats in Arnhem, Overbetuwe en Nijmegen. RegioOntmoet is een ontmoetingsmoment voor collegeleden, inclusief gemeentesecretarissen.
RegioOverleg(t) was in 2023 in Nijmegen, Rozendaal, Heumen en Beuningen. De Regio Overleg(t)-dagen zijn belangrijke vergader- en netwerkmomenten voor collegeleden en gemeentesecretarissen.

Tijdens de regiosafari bezochten bestuurders in februari drie bedrijven. Samen met een select gezelschap van mbo- en hbo-studenten ging de tour door de regio. Een mooi en inspirerend initiatief in de week van de circulaire economie.
In mei organiseerde de GMR een wandelsafari in Lent. Daarbij stond de regionale woonzorgvisie en de huisvesting (nieuwbouw) van aandachtgroepen centraal.
In juni was een van de lessen tijdens het werkatelier Wonen & Zorg in Duiven: ‘Kijk door een andere bril en luister naar de bewoners’. Gemeenten, wooncorporaties en zorgaanbieders kwamen samen om mee te denken over een beter woonaanbod voor aandachtsgroepen, met de focus op bouw in bestaande wijken.

In 2023 kwam het netwerk van regiocoördinatoren weer maandelijks bij elkaar. Deze groep vormt een stevig onderling netwerk en de regiocoördinatoren vervullen binnen de eigen gemeentelijke organisatie een belangrijke schakelfunctie tussen het regiobureau en gemeenten.

De regioagendacommissie geeft advies aan het algemeen bestuur. Naast de reguliere overleggen, afwisselend in Arnhem en Nijmegen, zijn er bijeenkomsten georganiseerd voor de ruim 400 raadsleden. In mei maakten zij een bustour door onze regio. Daarbij stond de doorontwikkeling van de Verstedelijkingsstrategie en het groen-blauw raamwerk centraal. De deelnemers brachten een bezoek aan Park Lingezegen, de innovatieve woningbouwlocatie NDW21 en natuurgebied Driegaarden. Op 6 oktober kwamen raadsleden in Nijmegen bijeen om met elkaar in gesprek te gaan over de ruimtelijke inrichting van de regio. Samen puzzelden zij met de ruimtelijke ontwikkelingen binnen de vier deelgebieden binnen onze regio. Deze werkvorm gaf voldoende stof voor gesprek tussen de aanwezige raadsleden.

1.2.5. Communicatie

De meeste activiteiten van communicatie zijn uitgevoerd binnen de opgaven. De meest in het oog springende activiteiten vanuit het regiobureau in 2023:

- De website is doorontwikkeld en er zijn functionaliteiten toegevoegd. Er is veel tijd en energie gestoken in het digitaal zo toegankelijk mogelijk maken van de website. We vinden het belangrijk dat iedereen onze informatie makkelijk kan bekijken en vinden. Het digitaal toegankelijk maken van de website doen we op basis van het “Tijdelijk besluit digitale toegankelijkheid overheid”. Op dit moment voldoet onze website nog niet volledig aan deze eisen. Nieuwe teksten, video’s en afbeeldingen laten we waar mogelijk, geheel aan de huidige toegankelijkheidseisen voldoen. In 2023 is de status van toegankelijkheid C: de eerste maatregelen zijn genomen.
- De nieuwsbrief is in totaal 12 keer verschenen. Het aantal abonnees is gegroeid naar meer dan 750.
- Er zijn rechtenvrije en kwalitatief hoogwaardige drone-beelden (video) van de regio verzameld. De fotografiecollectie is verder aangevuld met nieuwe afbeeldingen.
- De Groene Post, een digitaal informatieoverzicht voor bestuurders en ambtenaren, verscheen zo goed als wekelijks.
- Via de social mediakanalen houden wij geïnteresseerden op de hoogte van wat er speelt. Op LinkedIn kwamen er in 2023 zo’n 1.000 volgers bij en eind van het jaar bedroeg het aantal volgers bijna 4.000. Het aantal X-volgers was eind 2023 iets meer dan 3.000.
- De kwartaalrapportage, die sinds 2022 verschijnt, blijkt in een grote behoefte te voorzien. In deze rapportage staan de belangrijkste activiteiten en ontwikkelingen binnen de vijf opgaven en het regiobureau. Deze kwartaalberichten verschijnen aan het einde van de eerste maand van een nieuw kwartaal. Ze versterken de verbinding tussen de GMR, de deelnemende gemeenten en de partners. De vier rapportages vormen daarmee de bouwstenen voor een, beknopt en leesbaar, jaarverslag.

1.2.6. Klachtenfunctionaris

In de gemeenschappelijke regeling (artikel 25) is een klachtenregeling opgenomen. De gemeentelijke Ombudsman voor het Rijk van Nijmegen heeft in 2023 geen klachten ontvangen.

1.2.7. Verantwoording regiobureau

Door de veranderde wetgeving rondom rechtmatigheid, is afgelopen jaar veel aandacht geweest voor de verordeningen over de financiële organisatie. Uitgangspunt is dat de rechtmatigheid opgenomen wordt onder de paragraaf Bedrijfsvoering en daarmee afgegeven wordt door het dagelijks bestuur. Twee jaar na de oprichting zijn de relevante verordeningen vernieuwd en aangevuld. Het algemeen bestuur heeft deze verordeningen in november 2023 vastgesteld. De GMR heeft voor het vaststellen van de rechtmatigheid een opdracht verstrekt aan Mijn VIC voor een gedegen onderzoek.
Bij het uitbrengen van dit jaarverslag was de wetgeving rondom de rechtmatigheid nog niet geformaliseerd. In een brief van de Algemene Rekenkamer aan de minister van Binnenlandse zaken en Koninkrijkrelaties van 6 februari 2024 heeft zij met vijf aandachtpunten uiteengezet waarom de voorgenomen wijzigingen van het BBV en de wet Bado nog niet opgenomen kunnen worden.
Dit had effect op de controle van de jaarrekening 2023 door accountant Flynth. Met de wetenschap van de inhoud van bovenstaande brief, heeft Flynth aanvullende werkzaamheden verricht. Dit levert naar verwachting meerwerk op en dat betekent dus hogere kosten.

Na twee volledige boekjaren is het mogelijk om de verhouding tussen inwonerbijdrage en externe gelden inzichtelijk te maken. Daarbij gaan we uit van de daadwerkelijke besteding van de middelen; de restituties zijn verrekend.

bedrag x 1.000	**2022**		**2023**	
Besteding inwonerbijdragen	€ 4.515	*69%*	€ 5.250	*67%*
Besteding subsidies	€ 2.047	*31%*	€ 2.644	*33%*
	€ 6.563		€ 7.894	

Met de groei van het aantal subsidies en opdrachten, steeg de verantwoordingsdruk. Hierdoor groeide de inzet van de administratieve dienstverlener en de controller. Tot op heden hanteren we geen verrekening voor overheadkosten. Daardoor komen deze kosten ten laste van het regiobureau. Voor het begrotingsjaar 2025 staat een wijziging van deze systematiek op de agenda.

Begin 2023 werd duidelijk dat het Rijk met TEB, provincie Gelderland en de GMR een Regio Deal ging sluiten ter waarde van 15 miljoen euro. In november is het convenant getekend en per 1 april 2024 kunnen de projecten starten.
De voorbereidingen voor de projectstructuur, het inrichten van de kassiersfunctie en de governance vormden een rode draad in de werkzaamheden van het regiobureau afgelopen jaar. Hierbij is ondersteuning gezocht bij een extern bureau, dat ervaring had met het sluiten van een Regio Deal. De kosten voor het externe bureau en de inzet van eigen medewerkers is volledig, door de GMR en haar partners van de Regio Deal, betaald uit de middelen van 2023.

Uit de spendanalyse 2021-2023 blijkt, dat een aantal specialistische adviesbureaus langdurig aan de opgaven verbonden zijn. Het risico bestaat dan dat, ondanks een verbeterde inkoop- en aanbestedingsprocedure, de Europese aanbestedingswet in het gedrang komt. Om te voorkomen dat wij onrechtmatig inkopen en aanbesteden is daarom in het vierde kwartaal 2023 een raamcontract met een inkoopspecialist gesloten. Voortaan ondersteunt zij de GMR bij deze processen.

1.2.8. Verantwoording rekeningresultaat regiobureau

In 2023 bedroeg het voordelig rekeningresultaat van het regiobureau € 197.682. Dit is ruim € 150.000 beter dan het rekeningresultaat dat in augustus in de tussenrapportage stond. De belangrijkste verschillen die tot dit nieuwe betere resultaat hebben geleid zijn:

1. De rentebaten zijn € 60.000 hoger geprognosticeerd. De liquiditeitspositie en de rente op de rekeningcourant bij het ministerie van Financiën waren hoger dan voorzien. Dit komt o.a. door de ontvangst van subsidiegelden, die pas in de loop van het jaar worden uitgegeven.
2. De personele lasten zijn uiteindelijk € 20.000 lager uitgekomen.
3. Bij het opstellen van de tussentijdse cijfers was nog niet bekend dat de kantoorunit in Brussel deels verhuurd zou worden. Dat leidde tot € 10.000 minder kosten.
4. De accountants- en administratiekosten worden conform artikel 49 van de BBV verantwoord in het jaar waarin de prestatie plaatsvindt. Deze methodiek wijkt af van de uitgangspunten bij de berekening van de prognose, waarbij de kosten als last in 2023 zijn meegenomen (ca. € 60.000).

1.2.9. Wat heeft het regiobureau gekost?

	Begroting 2023 EUR	Wijziging begroting EUR	Begroting gewijzigd EUR	Realisatie 2023 EUR	Verschil realisatie vs begroting EUR
Programma Regiobureau					
Lasten	2.032.458	-148.380	1.884.078	1.913.791	-29.713
Baten	2.032.458	-	2.032.458	2.104.728	-72.270
Reserves onttrekking	-	-	-	6.745	-6.745
Saldo	**-**	**148.380**	**148.380**	**197.682**	**-49.302**

1.3. Programmaverantwoording opgaven - regionale agenda

1.3.1. Verbonden regio

Van het beschikbare bedrag (€ 1,33 miljoen) is € 1,26 miljoen uitgeven of een financiële verplichting aangegaan. De capaciteit binnen de opgaven was qua inzet van de opgavemanager, speerpuntcoördinatoren, communicatieadviseur en ondersteuning conform planning. De detacheringscontracten bij de verschillende gemeenten zijn iets lager uitgevallen ten opzichte van de oorspronkelijke begroting. Er was voorzien dat de adviseur mobiliteit begin 2023 zou starten. Dit is helaas niet gelukt. Het contract is pas eind 2023 ingegaan. In 2023 is wel gestart met het RMP (het regionaal mobiliteitsprogramma). We huurden hiervoor een externe adviseur in en voerden een nulmeting uit. Dit proces ronden we in juni 2024 af.

De processen/projecten uit de regionale agenda zijn grotendeels uitgevoerd of in gang gezet. De regio heeft een mobiliteitsplus-pakket onder de aandacht van het ministerie van Infrastructuur & Water gebracht. Met dit mobiliteitsplus-pakket krijgen we meer inzicht in de mogelijke mobiliteitsmaatregelen A12/A15 als er forse vertraging in de realisatie ontstaat. In het najaar van 2023 verleenden we opdracht om het maatregelenpakket te concretiseren.

Er is, in afstemming met de regio Noordoost Brabant, de gemeenten Oss en Wijchen en de provincies Gelderland en Noord-Brabant, een verkenning uitgevoerd. De definitieve verkenning naar de potentie, kansen en mogelijkheden voor een kwalitatief hoogwaardige fietsverbinding tussen Oss en Wijchen, hebben we in september 2023 opgeleverd. De voorkeursroute is op 28 september 2023 bekrachtigd in de Stuurgroep A50. Met behulp van de GMR vroegen gemeenten subsidies voor meerdere grote fietsprojecten in de regio aan, ter waarde van € 3,49 miljoen. Naast investeringen in het RijnWaalpad in Arnhem Zuid, SFR De Liemers en SFR Arnhem Velp (Arnhem), wordt daarmee de uitvoering van de fietsstraat Kraaijenhoflaan in Nijmegen mogelijk, als onderdeel van het Batavierenpad.

Het onderzoek rondom Landbouwverkeer is in juni 2023 opgeleverd. Het bestuurlijk platform Verbonden regio wil samen met de provincie Gelderland komen tot een landbouwroutenetwerk.

In 2023 is opdracht verleend aan Viastat. Met dit programma kan elke gemeente in de regio actuele verkeersveiligheidsdata ophalen. Daarnaast is opdracht gegeven aan de firma Dokdata en Arcadis om voor de gemeenten een top vijf per gemeente op te stellen van wegsituaties met de hoogste risico-indicaties.

Het onderzoek naar de raakvlakken tussen hubs en toeristische overstappunten (TOPs) is afgerond en in december 2023 opgeleverd. In het najaar van 2023 is een onderzoek gestart naar de potentie van een eventuele mobiliteitshub op de A73-corridor Druten - Beuningen - Nijmegen.

Het programmaplan Slim & Schoon Onderweg (S&SO) 2023-2026 is op 27 maart 2023 vastgesteld door de gezamenlijke partners, inclusief het uitvoeringsplan en de begroting voor 2023. Vandaar dat de subsidie voor 2023 pas laat is aangevraagd en een deel van de beschikbare middelen niet in 2023 is uitgegeven (waaronder de werkgeversaanpak).

De programmakosten binnen S&SO vallen eveneens lager uit. Met name de communicatie en ondersteuning van het programma organiseren we in eigen huis en niet meer door externe inhuur.

Van alle ontvangen subsidie staat € 700.000 als ontvangen subsidie derden (provincie Gelderland) in 2023 nog open. Dit gaat over projecten binnen het programma S&SO, fiets en het RMP, die grotendeels conform subsidiebeschikking in 2023/2024 worden uitgevoerd (deze bijdragen gaan over de jaarschijven heen). De subsidie over 2023 wordt in de loop van 2024 vastgesteld.
In 2023 voerden we een paar projecten niet uit door capaciteitsproblemen bij gemeenten en de GMR. Het gaat hierbij om o.a. analyse naar de verkeersveiligheid rondom scholen, het actiepakket zuidflank Nijmegen inclusief locatieonderzoek voor een eventuele hub, de verdere voorbereiding van de fietsroute tussen Huissen en Arnhem en het Bicycle oriented development onderzoek in de rest van de regio. Daar staat tegenover dat er extra kosten zijn door de voorbereiding op de Mobility conferentie 2024, een onderzoek naar bereikbaarheidsongelijkheid en een onderzoek naar laadinfra. Het totale bedrag qua onderuitputting 2023 voor de opgave Verbonden Regio bedraagt € 700.000.

1.3.2. Productieve regio

Van de achttien gemeenten heeft alleen Mook en Middelaar niet ingetekend voor deelname aan de Productieve regio.
De verdeling over de speerpunten is gedurende het jaar gewijzigd. Voor het nieuwe Regionaal Programma Werklocaties (RPW) gingen we al in 2023 aan de slag met een aantal onderzoeken. Het RPW is verankerd in de omgevingsverordening van de provincie: minimaal één keer in de vier jaar moet er een nieuw RPW worden vastgesteld. Op 1 januari 2025 moet er een nieuw RPW liggen. In het RPW zetten we grote stappen naar een kwalitatieve verbetering en nemen we nieuwe actuele thema's mee, zoals de ruimtebehoefte voor circulaire economie, de energietransitie, vergroening, verdichting en herstructurering. Nieuwe en complexe onderwerpen waarvoor extra onderzoeken nodig zijn. Een deel van die onderzoeken voerden we in 2023 al uit, om het proces naar een nieuw RPW tijdig af te kunnen ronden. Dat leidde in 2023 tot extra kosten voor werklocaties. De kosten daarvoor hebben we gedekt met gelden uit het mkb.
Voor het mkb startten we met een aantal aanbodgerichte trajecten, zoals een onderzoek naar mogelijkheden voor financiële steun tot € 1 miljoen voor mkb'ers, toekomstbestendig ondernemen om kennis, kunde en slagkracht van mkb'ers te verbeteren en financiële mogelijkheden voor mkb'ers in Europa. Gebleken is, dat wij vanuit de GMR het mkb met onze tools niet goed bereiken, ondanks doelgerichte en herhaaldelijke inzet. Er is wel veel behoefte aan ondersteuning aan het mkb, zowel bij de ondernemers zelf als bij de instanties die hierbij betrokken zijn. We hebben al die partijen bij elkaar geroepen en daar is een duidelijke (maar andere) rol van de GMR uit voortgekomen; een verbindende rol tussen alle instanties om gezamenlijk te komen tot inzicht in de behoefte van de mkb'er, een structurele samenwerking met alle stakeholders, afstemming en gezamenlijke ontwikkeling van tools etc. De kosten voor het mkb zijn daardoor lager dan begroot. Een deel hiervan is ingezet voor de onderzoeken naar werklocaties. Een deel is niet besteed en draagt bij aan het overschot aan inwoner-bijdrage.
Voor 2023 is voor het Human Capital Akkoord € 150.000 primair begroot. Hiervan is € 55.000 besteed aan onze speerpuntcoördinator Human Capital. De rest was gereserveerd voor TEB voor o.a. een kwartiermaker voor de borging van het Human Capital Akkoord, communicatie en het organiseren van bijeenkomsten. Dit bedrag is nagenoeg helemaal besteed; op € 4.000 na. Dit vloeit terug naar de gemeenten als overschot aan inwonerbijdrage.
De productieve regio heeft daardoor in totaliteit een overschot aan inwonerbijdrage van bijna € 51.000.

1.3.3. Circulaire regio

Circulaire bouw en infra

Op basis van een tussenevaluatie van het project "Circulair opdrachtgeverschap en circulaire inkoop in de grond-, weg- en waterbouw" (Circulaire GWW) bekrachtigden gemeenten de gewijzigde aanpak van het project naar meer 'learning by doing'. Naast de vijf kennistafels introduceerden we daarom

een ‘menukaart’, waarmee gemeenten op maat ondersteuning kunnen krijgen bij het meer circulair aanpakken van een concreet GWW-project. De provincie Gelderland heeft een financiële bijdrage van € 75.000 geleverd voor deze ondersteuning bij GWW-projecten. Er is gestart met een digitale grondstoffenbank (DuSpot), die zorgt dat bij werkzaamheden vrijkomende materialen elders in de regio hergebruikt kunnen worden. Vanaf 1 januari 2024 nemen alle zestien gemeenten deel aan deze grondstoffenbank. Het programma Conceptueel en Circulair Bouwen (CBB) 2023-2030 is in juni opgeleverd en kreeg in een gecombineerd bestuurlijk platform van de Circulaire en Groene groeiregio brede steun.. Het project Circulaire GWW en het CBB zijn onderdeel gemaakt van het Regio Deal-voorstel “Toekomstbestendig bouwen”. Daarmee hopen en verwachten we een substantiële financiële bijdrage van het Rijk te krijgen voor de periode 2024-2026.
Ondertussen is het beoordelen van (woning)bouwprojecten met onze circulaire impactladder ‘gewoon’ doorgegaan. Dat geeft niet alleen inzicht in de mate van circulariteit van bouwprojecten, maar is door gericht advies een directe stimulans om de bouwprojecten meer circulair te maken.

Grondstoffen en ketens
We werken toe naar het ontwikkelen van circulaire ketens en grondstoffenhubs. Daarvoor richtten we ons in 2023 op drie ketens: 1) recycling van zonnepanelen 2) recycling van luiers en incontinentie uit de zorg en 3) verwerking van niet-specifiek ziekenhuisafval. Voor alle grondstoffen waren er gesprekken en bijeenkomsten.
Een ander aandachtspunt in onze regionale agenda is het ondersteunen van gemeenten bij het circulair inkopen van producten en diensten en het zorgen voor een stimulerend platform voor uitwisseling van kennis en ervaring
Op landelijk niveau waren er al een aantal verkennende onderzoeken naar de ruimtelijke impact van circulaire economie. Samen met de Productieve regio gaf de GMR opdracht voor een rapportage, die een inschatting geeft van de ruimtelijke effecten van de ontwikkeling van de circulaire economie in onze regio. Deze wordt in 2024 bestuurlijk besproken en zorgt voor input bij de ontwikkeling van het nieuwe RPW.

Water en klimaatadaptatie
In 2023 gaven we uitvoering aan de Startnotitie Water en Klimaatadaptatie, die in het voorjaar van 2023 was vastgesteld. De ontwikkeling van projecten in de Regio Deal kreeg leidde tot aanvragen voor enkele projecten om meer gedeelde kennis en ervaring te krijgen over klimaatadaptatie-maatregelen:

- Lifeport Cool Lab: Koel netwerk Arnhem, Groene Corridor Nijmegen, Dorpspleinen in Heumen en Overbetuwe, Woonwijk in Westervoort en zorginstellingen in Arnhem.
- Soil Valley: Verdroging en piekbuien in een stuwwallengebied in Berg en Dal en laaggelegen gebied Duiven.

We leverden daarnaast een bijdrage aan de aanvraag voor het SIA-project Groenblauwe stad, waar Van Hall Larenstein (HvHL) trekker van is en waaraan de gemeenten Arnhem, Duiven, Nijmegen, Rheden met cases deelnemen. De aanvraag is gehonoreerd. Het gaat om onderzoek naar de effectiviteit van maatregelen, die integraal bijdragen aan klimaatadaptatie, biodiversiteit, leefbaarheid en gezondheid.
Een overlopende verplichting van € 21.000 uit het jaar 2022 bij de speerpunten klimaatadaptatie en transitie naar duurzame energie is niet in 2023 besteed. Dit bedrag retourneren we aan de gemeenten.

Energietransitie
Voor het project gemeentelijke inkoop van energie is in 2023 de nieuwe contractbeheerder, samen met leverancier Eneco, een traject gestart om te bekijken hoe we de gemeenten kunnen ondersteunen om hun gebruik van aardgas de komende jaren terug te dringen. En er is in de zomer van 2023 een enquête uitgevoerd onder alle gemeenten. Daarmee achterhaalden we of de gemeenten verwachten dat zij de doelstelling halen en vooral waar ze nog ondersteuning konden gebruiken. Uit

de enquête kwam naar voren dat gemeenten de netcongestie op dit moment als het grootste probleem in de besparingsopgave zien. Andere veel genoemde knelpunten zijn beschikbare financiën en voldoende capaciteit bij de installateurs. Een werkgroep ging aan de slag met de uitkomsten van de enquête.

Het Uitvoeringsprogramma Regionale Energiestrategie (RES) 2024-2030 is vastgesteld. In dit plan staat wat de RES-organisatie gaat leveren en welke middelen hiermee gemoeid zijn. Buiten de financiële bijdrage van het Rijk, is in de begroting van de GMR een structurele inwonerbijdrage vastgesteld voor de uitvoering van de RES-taken vanaf 2024. De restantmiddelen uit het jaar 2022 voor de uitvoering van RES-taken zijn in 2023 volledig benut.
In juli 2023 is het tweejaarlijkse voortgangsrapport aan het Nationaal Programma RES (NPRES) overhandigd. De GMR stelde in 2021 een aanbod vast van 1.62 TWh. Op dit moment is meer dan de helft van dit aanbod gerealiseerd (inclusief concrete plannen en initiatieven die richting uitvoering gaan). Een aandachtspunt bij de implementatie van de RES 1.0 blijft het vinden van een balans tussen wind- en zonprojecten.
De regionale planMER is in 2023 afgerond en is voorzien van een advies van de commissie MER. De integratie van het MER-plan van de GMR met het provinciale MER-plan is in uitvoering. Op basis van het MER-plan is een proces gestart om zoekgebieden voor windenergie binnen verschillende gemeenten te verankeren in het gemeentelijk beleid. Daardoor wordt de weg vrijgemaakt voor de ontwikkeling van windprojecten.
In 2023 is gestart met het proces om de RES 1.0 te herzien. Deze herziening richt zich op drie sporen: duurzame energieopwekking, de warmtetransitie en het energiesysteem.
Met de toenemende druk op het elektriciteitsnet wordt het steeds uitdagender om ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken. Daarom zijn we dit jaar gestart met regionaal integraal programmeren. Via subregionale gebiedstafels kregen we inzicht in de vraag en het aanbod van energie tot 2050. Dit inzicht dient als input voor investeringsbeslissingen voor de lange termijn na 2030 en als aanpak voor netcongestieproblemen. Regionale inzichten vormen input voor de provinciale Programmatische Energie Infrastructuurkeuzes (PMiek), met als doel om samenwerking en prioritering van energie-infrastructuur te bevorderen.
Om ervoor te zorgen dat de warmteclusters rondom ARN en AVR optimaal ontwikkelen, zijn er sinds begin 2023 procesbegeleiders actief. In nauwe samenwerking met betrokken gemeenten onderzoeken zij hoe de warmtebronnen van elk cluster het beste worden ingezet. Om de regionale samenwerking in de warmtetransitie te versterken, dienden we een aanvraag in voor een Specifieke Uitkering (Spuk) bij het ministerie van Binnenlandse Zaken. Voor de komende jaren is een bedrag van € 565.000 toegekend.
Op 1 juni is het REE van start gegaan. Er is een provinciale subsidie toegekend van € 225.000. In de zomerperiode is een volledig REE team geworven. Sinds 1 september is het REE op volle sterkte en voorziet het team bedrijven van energieadviezen. Er zijn ondernemersorganisaties en bedrijvenverenigingen in de regio bezocht, om het REE onder de aandacht te brengen. Negen gemeenten stelden inmiddels een subsidieregeling voor individuele bedrijven in, waarmee bedrijven subsidie kunnen aanvragen om externe energie-adviseurs te bekostigen. In 2024 is dat voor in elf van de zestien deelnemende gemeenten het geval. Sinds september kwam het aantal hulpvragen vanuit bedrijven op gang. Er zijn vanaf medio 2023 meer dan 150 bedrijven geholpen. Er is een expertpool van externe energieadviseurs opgezet, die bedrijven ondersteunt bij complexe energievragen. Deze externe expertpool omvat inmiddels ruim 50 contacten. Vanaf 1 oktober 2023 heeft het REE de uitvoering van de campagne Arnhem Zet de Knop Om (AZDKO) overgenomen. Dat betekent dat het REE bedrijven adviseert in samenspraak met de ingeschakelde energie-experts, de website van AZDKO (Powered by REE) beheert en helpt met de afhandeling van binnengekomen subsidieaanvragen. ConnectR is sinds september 2023 de vaste werk- en vergaderplek van het REE. Dit droeg bij aan de naamsbekendheid van het REE en zorgde voor synergie en samenwerking met partijen die tevens op ConnectR gevestigd zijn.

Dit jaar is het Interreg project ‘DeCarb-Pro’ aangevraagd, toegekend en gestart. Dit staat voor Decarbonization procurement en is een project over CO_2-beprijzing. De GMR is hiervoor gevraagd door het Klimaatverbond, omdat ze kleinere gemeenten wilden betrekken. Het biedt ons de mogelijkheid om vanuit een internationaal netwerk van partijen (overheidspartijen in Duitsland, Ierland, Frankrijk en België) het instrument van CO_2-beprijzing de komende jaren nader te onderzoeken en te bekijken wat het kan betekenen voor onze gemeenten in relatie tot onze inkoopprocessen, waaronder de inkoop van energie.
De provincie heeft een provinciaal ontwikkelingsprogramma geothermie. Dit was voor vier gemeenten in onze regio aanleiding om de samenwerking rond dit thema op te zoeken. Dit betreft Lingewaard, Overbetuwe, Arnhem en Nijmegen, kortweg LOAN. We hielpen hen met het schrijven van een initiatiefdocument en faciliteerden vanuit een tijdelijke rol de opstart van dit LOAN-geothermie project.

Dit jaar leverden we een bijdrage aan het ophelderen van de taakstelling rondom natuurwetgeving bij de aanpak van het isoleren van woningen. De ‘patstelling’ van natuur ‘versus’ energietransitie, is complexe materie voor gemeenten. We hebben een coördinerende rol opgepakt, in overleg met de bestuurlijk trekkers.

Jaarevent ‘Op weg naar een circulaire topregio’
In november organiseerde de GMR het circulaire jaarevent in de VASIM in Nijmegen. Ruim 200 bestuurders en medewerkers van gemeenten, collega-overheden, bedrijven en studenten namen deel aan het event, met voor velen een actieve rol. Naast een plenair gedeelte onder voorzitterschap van bestuurlijk opdrachtgever Tobias van Elferen, organiseerden we achttien verschillende workshops met thema’s vanuit alle hierboven genoemde speerpunten.
Deze dag gaf een goede impuls aan de versteviging van het circulaire netwerk in onze regio en was voor bezoekers bijzonder informatief. Een veertigtal enthousiaste masterstudenten Circulaire Economie van de HAN zorgden voor extra inspiratie en verslaglegging.

Er gaat vanuit de Circulaire regio € 36.000 retour naar de gemeenten.

1.3.4. Ontspannen regio

Voor Duurzaam toerisme zijn de activiteiten voor verhaallijnen en vitaliteit deels doorgeschoven naar 2024, omdat een subsidie van de provincie later kwam dan verwacht. In verband hiermee, is een deel van de middelen (zowel inwonerbijdrage als - deels nog toe te kennen - subsidie van de provincie) bij de begrotingswijziging en na instemming van het algemeen bestuur overgeheveld naar 2024. In de loop van 2023 zijn de activiteiten van Bruisende Binnensteden, Krachtige Kernen grotendeels belegd bij andere opgaven. Hiervoor zijn dan ook geen kosten gemaakt, anders dan de kosten die nog doorliepen vanuit 2022.
De andere activiteiten binnen de verschillende speerpunten zijn conform regionale agenda uitgevoerd:

- we begeleiden de aanleg van het wandelroutenetwerk door TVAN, die vooralsnog volgens schema verloopt;
- we coördineren de gesprekken met TVAN en gemeenten om te komen tot een nog betere en transparantere samenwerking;
- we werkten het groen-blauw raamwerk verder uit en we onderbouwden en leverden inbreng in het Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG);
- we maakten een begin met de uitvoeringsagenda groen-blauw raamwerk en landelijk gebied;
- we voerden het uitvoeringsplan Transformatievoorstel cultuur uit, zoals afgesproken.

De kosten van het speerpunt groen-blauw raamwerk zijn daarbij lager uitgevallen dan begroot. Dit omdat de provincie Gelderland het grootste deel van de kosten van externe inhuur voor verdere uitwerking voor haar rekening heeft genomen, in het kader van het VLGG. We hebben hier gebruik kunnen maken van de kennis en capaciteit die bij de provincie op dit vlak aanwezig is. Daarnaast hebben we extra geïnvesteerd in capaciteit voor dit speerpunt bij de GMR, om de uitwerking van het

groen-blauw raamwerk verder vorm te geven en om onze inbreng in het Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG) goed te kunnen coördineren.
Bij het speerpunt Cultuur zijn de kosten hoger dan vooraf ingeschat: het coördineren van en communiceren over de actielijnen van het uitvoeringsplan Transformatievoorstel Cultuur vroeg meer inzet dan vooraf ingeschat. Dit gold vooral voor de actielijn innovatie, waarvoor vorig jaar de subsidies zijn voorbereid, ingediend, beoordeeld en toegekend.
Per saldo zijn daarmee de kosten van de Ontspannen regio voor 2023 even hoog als de opbrengsten, die eveneens lager uitvielen door het niet deelnemen van de gemeenten Mook en Middelaar en Montferland.
Tot slot is er een overlopend bedrag van 2022 van € 9.362 niet besteed in 2023. Dit bedrag wordt teruggeven aan de gemeenten.

1.3.5. Groene groeiregio

De begroting van de Groene groeiregio bestaat uit vier onderdelen. De posten algemeen, verstedelijkingsopgave en ruimtelijke integratie opgaven zijn relatief klein en in zijn geheel opgebruikt. Hiervoor betalen we o.a. speerpuntcoördinatoren en activiteiten voor het opstellen van kaarten voor het regioarrangement, de financiering van de gebiedsprocessen en onze bijdrage voor NOVEX.
De post versnelling woningbouw bestaat uit 2 inkomsten: de inwonerbijdrage en subsidies van Rijk en provincie. De rijkssubsidie is in 2023 opgebruikt en voor de subsidie van de provincie is verlenging aangevraagd en verleend (t/m 2025). De activiteiten voor de woningbouw zijn betaald uit beide inkomsten; de inwonerbijdrage is daarvoor volledig benut. Er is een overschot uit 2022 (€ 180.000) gebruikt voor de Woondeal-activiteiten. De Woondeal-subsidies lopen door in 2024 (€ 245.000) en daarnaast zijn door de provincie nieuwe gelden toegezegd.

In 2023 stelden we een regioarrangement op, dat naar alle gemeenteraden is gestuurd (en is vastgesteld). Hiermee ontwikkelden we een gedeelde ruimtelijke visie in de GMR, samen met partners zoals de provincie Gelderland.
We onderzochten wat de aanvullende rol van de GMR in landelijk gebied kan betekenen. We werkten samen met de Ontspannen regio aan de doorontwikkeling van het groen-blauw raamwerk en de vier koplopergebieden.
Samen met de Circulaire regio organiseerden we per deelgebied gebiedsateliers over netcongestie en de woningbouwopgave. Daarbij keken we naar de noodzakelijke maatregelen in de energie-voorziening.
Het onderzoeksrapport “Welkom in de toekomst!” is opgeleverd, dat we samen met o.a. de WUR opstelden. In het rapport is gekeken naar de ontwikkeling in de regio en hoe de regio er over 100 jaar uit zou kunnen zien. Het onderzoeksrapport is bij diverse bijeenkomsten gepresenteerd.
Met raadsleden spraken we over de ruimtelijke opgaven. We organiseerden een bustour, waarin de doorontwikkeling van de verstedelijkingsstrategie en het groen-blauw raamwerk centraal stond. En we organiseerden een bijeenkomst met een spelvorm waarin we samen de ‘ruimtelijke puzzel’ legden in de verschillende deelgebieden. Er waren per deelgebied webinars over het ruimtelijk regioarrangement en het groen-blauw raamwerk.
In NOVEX verband (met Rijk en Regio Foodvalley) stelden we een Ontwikkelperspectief op; de uitbreiding van de Verstedelijkingsstrategie met o.a. een onderdeel landelijk gebied en het groen-blauw raamwerk. Dit NOVEX Ontwikkelperspectief is naar alle colleges gestuurd. Daarnaast is de uitvoeringsagenda NOVEX opgesteld; dit is een gezamenlijk maatregelpakket voor de uitvoering van het Ontwikkelperspectief.
Tevens bereidden we de bestuurlijk overleggen (BO) MIRT en Leefomgeving voor met onze partners (Rijk en provincie).
De uitgangspunten van het regioarrangement van de GMR zijn doorvertaald naar de gebieds-programma’s Liemers, Veluwe, Middengebied en Rijk van Nijmegen. Deze programma’s zijn verder doorontwikkeld.

Voor het onderdeel woningbouwversnelling werkten we in 2023 aan de volgende zaken:

- Een nieuwe Woondeal 2.0, die door alle 18 gemeenten, de minister en de provincie is ondertekend op 8 maart.
- Een regionaal woonbehoefteonderzoek.
- Een nieuwe huisvestingsverordening met gezamenlijke afspraken over de woonruimteverdeling van huurwoningen Deze is in het najaar van 2023 vastgesteld door achttien gemeenten.
- Een regionale woonzorgvisie. Daarin bereiden we afspraken voor over de verdeling van de huisvesting voor specifieke aandachtsgroepen; er zijn o.a. diverse ateliers georganiseerd.
- Diverse aanvragen voor onze Flexpool, waarin we gemeenten met personele capaciteit ondersteunen bij complexe gebiedsontwikkelingen.
- Samen met de Circulaire regio maakten we een regionaal programma voor conceptueel en circulair bouwen. Het draagt eraan bij dat we in de regio dezelfde ambities formuleren, dezelfde methodes en werkwijzen hanteren en kennis en capaciteit borgen.
- We stelden een aanpak met handleiding op over het beter benutten van de bestaande voorraad woningen en we organiseerden samen met de provincie Gelderland een seminar over dit onderwerp.
- Er is recent onderzoek naar de huisvestingsbehoefte van arbeidsmigranten in de regio gedaan. Daarbij is gekeken naar de economische structuur, waar arbeidsmigranten wonen en werken en of het woonaanbod aansluit op de behoefte. Dit is samen met de Productieve regio opgestart.

1.3.6. Wat heeft het gekost

	Begroting 2023 EUR	Wijziging begroting EUR	Begroting gewijzigd EUR	Realisatie 2023 EUR	Verschil realisatie vs begroting EUR
Verbonden regio					
Lasten	1.182.000	1.198.603	2.380.603	1.944.515	436.088
Baten	1.182.000	1.281.926	2.463.926	1.944.515	519.411
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Saldo	**-**	**83.323**	**83.323**	**-**	**83.323**
Productieve regio					
Lasten	748.325	-43.577	704.748	658.381	46.367
Baten	748.325	-7.528	740.797	658.381	82.416
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Saldo	**-**	**36.049**	**36.049**	**-**	**36.049**
Circulaire regio					
Lasten	685.523	1.113.347	1.798.870	1.651.728	147.142
Baten	685.523	1.176.425	1.861.948	1.651.728	210.220
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Saldo	**-**	**63.078**	**63.078**	**-**	**63.078**
Ontspannen regio					
Lasten	795.850	-363.032	432.818	499.974	-67.156
Baten	795.850	-338.032	457.818	499.974	-42.156
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Saldo	**-**	**25.000**	**25.000**	**-**	**25.000**
Groene groeiregio					
Lasten	1.557.000	-413.806	1.143.194	1.194.698	-51.504
Baten	1.557.000	-288.756	1.268.244	1.194.698	73.546
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Saldo	**-**	**125.050**	**125.050**	**-**	**125.050**

1.4. Resultaat 2023 uitgelegd en samengevat

De inwonerbijdrage bij de GMR kan gerelateerd worden aan twee programma's binnen de jaarrekening. Enerzijds het regiobureau met een exploitatierekening en anderzijds het programma Opgaven met een projectadministratie.
Kenmerkend voor het regiobureau is dat het de bedrijfsvoering betreft en de activiteiten over het algemeen aan een kalenderjaar zijn gerelateerd. De ontvangen inwonerbijdrage bij het regiobureau wordt volledig in de staat van baten en lasten opgenomen. Daartegenover komen de uitgaven te staan en per saldo resteert het rekeningresultaat. Een positief resultaat vloeit terug naar de deelnemende gemeenten, een negatief saldo komt, mist toereikend, ten laste van de algemene reserve.
Het programma Opgaven omvat een groot aantal activiteiten die elk afzonderlijk als een project gedefinieerd kunnen worden. Deze projecten zijn vastgelegd in de regionale agenda en voor deze projecten heeft de GMR met achttien gemeenten opgaveovereenkomsten afgesloten. De doorlooptijd van de projecten wijkt in veel gevallen af van het kalenderjaar. Daar wordt in dit programma de inwonerbijdrage en subsidies niet volledig in staat van baten en lasten opgenomen, maar worden de kosten van de projecten gedekt door de inwonerbijdrage en subsidies vanuit de balans. Einde boekjaar resulteert een rekeningresultaat van € 0 en resteert een overschot op de balans. Mocht het

project over de jaargrens heen lopen dan blijven de gelden beschikbaar voor het project. Is het project voltooid of niet uitgevoerd, dan resteert een schuld aan de deelnemende gemeenten en subsidieverstrekkers en moet dat deel terugbetaald worden.
Voor 2023 is het resultaat als volgt:

Regiobureau	€	197.682	(resultaat)
Opgaven	€	166.634	(schuld)
Totaal	€	364.316	(saldo onbenutte inwonerbijdrage 2023)

Een nadere toelichting op de terug te betalen inwonerbijdrage is opgenomen in paragraaf 3.8.
Conform artikel 31 lid 8 van de gemeenschappelijke regeling vloeit een positief saldo naar rato terug naar de deelnemende gemeenten.

1.5. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

	Begroting 2023 EUR	Wijziging begroting EUR	Begroting gewijzigd EUR	Realisatie 2023 EUR	Verschil realisatie vs begroting EUR
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien					
Lasten	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-		-
Saldo	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Conform Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet de post Onvoorzien apart als programma worden gepresenteerd. In 2023 zijn geen kosten ten laste van de post Onvoorzien geboekt. Deze post muteert dus niet het resultaat.

1.6. Vennootschapsbelasting

1. Bedrag voor heffing voor Vennootschapsbelasting.
   In artikel 25, lid 1, onder b, (BBV) wordt gevraagd het bedrag voor heffing voor Vennootschapsbelasting te vermelden. Dit is voor de GMR niet van toepassing.
2. Inzicht in gebruik van geraamde bedrag voor onvoorzien
   In artikel 25, lid 1, onder c, (BBV) wordt gevraagd om in de programmaverantwoording het gebruik van het geraamde bedrag voor onvoorzien op te nemen. In de begroting 2023 is niets geraamd. In de realisatie is dus geen bedrag opgenomen.

2. Paragrafen

2.1. Risicobeheersing en weerstandsvermogen

Op grond van artikel 11 BBV moet de GMR in de paragraaf weerstandsvermogen[1] inzicht verschaffen in de robuustheid van de rekening. Het weerstandsvermogen van de GMR is het vermogen om niet structurele financiële tegenvallers op te vangen, zodat de taken kunnen worden voortgezet.

2.1.1. Risico's

De risico's kunnen worden ingedeeld in:

1. risico's voortvloeiend uit eigen beleid;
2. risico's voortvloeiend uit het beleid van een hogere overheid;
3. risico's voortvloeiend uit de samenwerking met andere gemeenten en instanties;
4. risico's voortvloeiend uit het doen/nalaten van derden;
5. risico's voortvloeiend uit voor de regio niet te beïnvloeden autonome ontwikkelingen.

Risico's voortvloeiend uit het eigen beleid

Er zijn geen risico's voortvloeiend uit het eigen beleid. Om eventuele tekorten op de exploitatie op te vangen is er op grond van de gemeenschappelijke regeling artikel 31, lid 8 een reserve van € 100.000 gevormd.

Risico's voorvloeiend uit het beleid van een hogere overheid

Het risico dat een gemeente niet aan zijn betalingsverplichting (de inwonerbijdrage) voldoet, wordt zeer klein geacht. Daarnaast is in de gemeenschappelijke regeling artikel 29, lid 6 vastgelegd dat gemeenten zorgen dat het samenwerkingsverband te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan haar verplichtingen te kunnen voldoen. Het risico voor de GMR bedraagt bij de achttien deelnemende gemeenten, conform de begroting, gemiddeld € 380.850. Daarbij geldt een brandbreedte van € 15.000 voor de gemeente Rozendaal tot € 1.560.000 voor de gemeente Nijmegen.

Risico's voortvloeiend uit de samenwerking met andere gemeenten en instanties

Gekeken naar de voorgaande punten en de flexibele inzet van adviseurs, kan het achterwege blijven van financiering van gemeenten, provincie en anderen opgevangen worden door het afvloeien van flexibele inzet. Er is een zeer laag risico dat gelden niet betaald worden. Mocht dit het geval zijn, dan worden projecten on-hold gezet en stroomt de flexibele inzet per direct uit.

Risico's voorvloeiend uit het doen/nalaten van derden

De risico's worden beperkt door het hanteren van onze eigen inkoopvoorwaarden. Het maximale risico volgens het verplichtingenregister begin 2024 bedroeg € 77.000 voor een leverancier.

Risico's voorvloeiend uit voor de regio niet te beïnvloeden/autonome ontwikkelingen

Gevolgen van de uitvoering van de Cao 2023 en verdere prijsstijgingen in het verantwoordingsjaar 2023 werken beperkt door in het jaarresultaat van 2023. De recente loonstijging o.b.v. de Cao 2024-2025 bedraagt 5%. Bij een loonsom van € 2,2 miljoen betekent dit een risico van € 110.000 voor het nieuwe boekjaar 2024.

[1] Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit (zijnde de middelen waarover de GMR beschikt of kan beschikken om niet-begrote kosten te dekken) en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten. Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van de GMR.

Overige verzekerde risico's

De GMR heeft de kantoorinboedel verzekerd tegen brand en diefstal. Voor het personeel is een aansprakelijkheids- en ongevallenverzekering afgesloten. De aansprakelijkheid van bestuurders in de GMR is afgedekt door de verzekering van de gemeente voor de betreffende bestuurder.

2.1.2. Overzicht reserves 2023

Op grond van de gemeenschappelijke regeling mag de algemene reserve € 100.000 zijn. Deze algemene reserve is eind 2022 gevormd uit het rekeningresultaat van 2021 en is in 2023 niet gemuteerd.
Eind 2021 is een bestemmingsreserve gevormd voor optimalisatie van het regiobureau en het versnellen van de opgaven. Deze reserve is deels in 2022 en deels in 2023 benut. Er resteert nu nog € 83.255. Hieronder de specificatie van deze reserve:

Naam reserve/ Voorziening	Doel/functie	Maximum hoogte
Bestemmingsreserve	Opgebouwd in 2021, te besteden in 2022 en verder. Het doel is extra inzet te plegen op: • Optimalisatie regiobureau Opleidingen Communicatie • Versnellen opgaven Integrale aanpak logistiek	 € 25.000 € 23.255 € 35.000

Rente

Ten aanzien van de rente van de reserves is het algemene beleidsuitgangspunt om deze ten gunste van de exploitatie te brengen.

Conclusie

Kenmerkend voor het risicoprofiel van de GMR is dat de organisatie beperkt risico loopt en dat voor dit risico een algemene reserve is gevormd. Op basis van de gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen, artikel 29 lid 6, is de beschikking over voldoende middelen en het nakomen van verplichtingen te allen tijde door de deelnemende gemeenten gewaarborgd.

Financiële kengetallen

In de paragraaf worden enkele financiële kengetallen opgenomen. De berekeningswijze is via een ministeriële regeling voorgeschreven. Hiermee wordt de (onderlinge) vergelijkbaarheid (van gemeenschappelijke regelingen) bevorderd.

	Rekening 2023
Netto schuldquote	0,0%
Solvabiliteitsratio	6,68%
Structurele exploitatieruimte	83,28%

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. De uitkomst geeft geen aanleiding tot verhoogde risico's.

De solvabiliteitsratio geeft het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal weer. Deze ratio ligt net onder de gebruikelijke norm van de provincie, maar past bij een startende organisatie.
Een positief percentage structurele exploitatieruimte geeft aan dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

2.2. Financiering

Artikel 13 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat de GMR beschrijft hoe zij in 2023 de investeringen heeft gefinancierd. Het doel van deze paragraaf is inzicht te verschaffen in de financieringssystematiek en de risico's die daarmee samenhangen. Met deze paragraaf wordt eveneens voldaan aan een aantal verplichtingen volgend uit de Wet Financiering Decentrale Overheden (wet Fido). In de vergadering van het algemeen bestuur op 6 september 2023 is het treasury statuut goedgekeurd.

Rentelasten/baten

De GMR heeft in 2021 met de Rabobank een rekeningcourant-overeenkomst gesloten. Per 1 maart 2022 wordt deelgenomen aan het voor gemeenschappelijke regelingen verplicht gestelde Schatkistbankieren.

Rentelasten:	In 2023 sprake van minimale rentelasten.
Rentebaten:	In 2023 ongeveer € 108.000 aan rentebaten ontvangen.
Renteresultaat:	In 2023 geen sprake van renteresultaat.
Toerekening rente aan taakvelden:	In 2023 geen rente toegerekend aan taakvelden.

Financieringspositie

Er is een rekeningcourant-overeenkomst met de Rabobank met een tegoed van € 82.673. De GMR kent geen langlopende financieringsmiddelen.

Rente-risiconorm

Om het herfinancieringsrisico voor de samenwerkingsverbanden te beperken, is een norm ingesteld waaraan de samenwerkingsverbanden worden getoetst: de rente-risiconorm.
De rente-risiconorm is voor de GMR niet van toepassing, aangezien er geen externe langdurige financiering is afgesloten.

Geldstromenbeheer

De GMR is verplicht liquiditeitsoverschotten met een drempelbedrag van € 1 miljoen af te storten bij het Rijk (Schatkistbankieren).

2.3. Bedrijfsvoering

Artikel 14 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht de GMR om in elk geval de stand van zaken en de voornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering weer te geven. Met bedrijfsvoering worden bedrijfsprocessen bedoeld die nodig zijn om de beleidsdoelstellingen uit de vijf opgaven te realiseren. Hierbij staat het belang van een rechtmatig, doelmatig en doeltreffend beleid en beheer voorop.
Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor een adequate bedrijfsvoering, het algemeen bestuur heeft hierbij een kader stellende en controlerende taak. De directeur is tekeningsbevoegd en heeft mandaat om personeel aan te nemen, verplichtingen aan te gaan tot € 100.000 en om opdracht tot betaling te geven.

Huisvesting
Vanaf september 2021 heeft de GMR haar eigen kantoor met elf werkplekken en een aantal vergaderzalen. Door de medewerkers wordt veel hybride gewerkt, maar met de groei van het aantal adviseurs die veelal parttime aan de GMR verbonden zijn, ontstaat druk op de werkruimte. In 2024 moet worden bezien of de huisvesting voldoende is.

Personeelszaken en automatisering
In 2023 is de in 2022 afgesloten dienstverleningsovereenkomst met de gemeente Nijmegen voor het uitbesteden van salarisadministratie en ondersteuning op personeelszaken verlengd.
Met ingang van 2023 is M&I partners verantwoordelijk voor de volgende rollen: functionaris gegevens-bescherming, privacy officer, SISA functioneel beheer en informatiemanagement. Voorheen werden deze werkzaamheden door de gemeente Arnhem verzorgd.

Archief
Sinds eind 2022 wordt de GMR door Cavero ondersteunt bij de inrichting van gedegen archiverings-proces. In 2023 is de implementatie afgerond.

Verbonden partijen
De GMR heeft, zoals bedoeld in de BBV-voorschriften, geen verbonden partijen.

Schatkistbankieren
De GMR maakt sinds 2022 gebruik van een Schatkistbankieren-faciliteit.

Planning & Control en administratie
Naast de reguliere werkzaamheden uit de planning en control cyclus en het (laten) voeren van de financiële administratie, zijn ondersteunende werkzaamheden verricht voor de vijf opgaven; bijvoorbeeld subsidieaanvragen en -verantwoordingen.

Btw-compensatiefonds
De zogenaamde transparante c.q. doorschuif btw kan door de GMR aan de deelnemende gemeenten worden gefactureerd. Deze gemeenten kunnen deze facturen vervolgens bij het zogenaamde btw-compensatiefonds verhalen. In dit jaarverslag worden de cijfers exclusief btw gepresenteerd.
De overige paragrafen BBV zijn niet van toepassing op GMR.

Rechtmatigheidsverantwoording

Vanaf het verslagjaar 2023 is het dagelijks bestuur verantwoordelijk om een rechtmatigheids-verantwoording af te geven en deze op te nemen in de jaarrekening. In deze verklaring verantwoordt het dagelijks bestuur zich direct tot het algemeen bestuur over het (financieel) rechtmatig handelen van de organisatie.

Het dagelijks bestuur verantwoordt zich aan het algemeen bestuur in hoeverre de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Dit houdt de controle in of afwijkingen in overeenstemming zijn met door het algemeen bestuur vastgestelde kaders zoals de begroting en interne verordeningen en met de bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Het algemeen bestuur bepaalt vanaf het begrotingsjaar 2023 de verantwoordingsgrens en de spelregels. De uitgangspunten waarin het dagelijks bestuur moet voldoen zijn vastgelegd in de door de Commissie BBV uitgegeven Kadernota Rechtmatigheid 2023.

In het hoofdstuk 3.3 van dit jaarverslag is de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen over het boekjaar 2023. De uitkomst is dat geconstateerde afwijkingen onder de verantwoordingsgrens blijven (3% van de lasten) en daarmee sprake is van een ‘schone’ rechtmatigheidsverantwoording. Op basis van de spelregels door het algemeen bestuur moeten individuele afwijkingen groter dan € 10.000 aanvullend worden toegelicht in deze paragraaf bedrijfsvoering.

Uit de analyse op de begrotingsrechtmatigheid blijkt dat sprake is van afwijkingen van begrote baten en lasten. Per saldo resteert een afwijking van € 298.553 als afwijking die niet is meegenomen in een tussentijdse begrotingswijziging en niet aan het algemeen bestuur gecommuniceerd. De afwijkingen bestaan uit:

- Overschrijding baten Regiobureau (€ 42.557)
- Onderschrijding baten Groene groeiregio (€ 73.546)
- Onderschrijding lasten (€ 436.088) en baten (€ 519.411) Verbonden regio (per saldo € 83.324)
- Onderschrijding lasten (46.367) en baten (82.416) Productieve regio (per saldo € 36.049)
- Onderschrijding lasten (€ 147.142) en baten (€ 210.220) Circulaire regio (per saldo € 63.078)

Met het algemeen bestuur worden nadere afspraken gemaakt op welke wijze, in afwijking van begrotingswijzigingen, in de toekomst het algemeen bestuur tijdig kan worden geïnformeerd over onderschrijdingen van baten en lasten en overschrijdingen van baten.

3. Jaarrekening

In dit hoofdstuk staan de volgende financiële overzichten:

- Staat van baten en lasten
- Toelichting op de staat van baten en lasten
- Rechtmatigheidsverantwoording 2023
- Incidentele en structurele baten en lasten
- Analyse begrotingsonrechtmatigheid
- Balans per 31 december 2023
- Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- Toelichting op de posten van de jaarrekening
- Niet in de balans opgenomen verplichtingen
- Publicatie Wet normering topinkomens (WNT)
- Taakvelden

3.1. Staat van baten en lasten

Staat van baten en lasten	Begroting 2023 EUR	Wijziging begroting EUR	Begroting gewijzigd EUR	Realisatie 2023 EUR	Verschil realisatie vs begroting EUR
Programma Regiobureau					
Lasten	2.032.458	-148.380	1.884.078	1.913.791	-29.713
Baten	2.032.458	-	2.032.458	2.104.728	-72.270
Reserves onttrekking	-	-	-	6.745	-6.745
Saldo	**-**	**148.380**	**148.380**	**197.682**	**-49.302**
Programma opgave regionale agenda (bestaande uit) Verbonden regio					
Lasten	1.182.000	1.198.603	2.380.603	1.944.515	436.088
Baten	1.182.000	1.281.926	2.463.926	1.944.515	519.411
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Saldo	**-**	**83.323**	**83.323**	**-**	**83.323**
Productieve regio					
Lasten	748.325	-43.577	704.748	658.381	46.367
Baten	748.325	-7.528	740.797	658.381	82.416
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Saldo	**-**	**36.049**	**36.049**	**-**	**36.049**
Circulaire regio					
Lasten	685.523	1.113.347	1.798.870	1.651.728	147.142
Baten	685.523	1.176.425	1.861.948	1.651.728	210.220
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Saldo	**-**	**63.078**	**63.078**	**-**	**63.078**
Ontspannen regio					
Lasten	795.850	-363.032	432.818	499.974	-67.156
Baten	795.850	-338.032	457.818	499.974	-42.156
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Saldo	**-**	**25.000**	**25.000**	**-**	**25.000**
Groene groeiregio					
Lasten	1.557.000	-413.806	1.143.194	1.194.698	-51.504
Baten	1.557.000	-288.756	1.268.244	1.194.698	73.546
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Saldo	**-**	**125.050**	**125.050**	**-**	**125.050**
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien					
Lasten	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-	-
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Saldo	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Totaal lasten	**7.001.156**	**1.343.155**	**8.344.311**	**7.863.087**	**433.757**
Totaal baten	**7.001.156**	**1.824.035**	**8.825.191**	**8.054.024**	**771.167**
SALDO BATEN EN LASTEN	**-**	**480.880**	**480.880**	**190.937**	**289.943**
Mutatie bestemmingsreserve	**-**	**-**	**-**	**6.745**	**-6.745**
RESULTAAT	**-**	**480.880**	**480.880**	**197.682**	**283.198**

3.2. Toelichting op de staat van baten en lasten

De baten en lasten over 2023 bedragen respectievelijk € 8.054.024 en € 7.863.087. Er is een mutatie in de bestemmingsreserve geweest van € 6.745. Het verschil in de baten en lasten en mutatie bestemmingsreserve resulteert in een voordelig rekeningresultaat van € 197.682, wat gelijk is aan het resultaat van het regiobureau.

Programma regiobureau

De baten en lasten over 2023 van het regiobureau bedragen respectievelijk € 2.104.728 en € 1.913.791.

Regiobureau	Begroting 2023 EUR	Wijziging begroting EUR	Begroting gewijzigd EUR	Realisatie 2023 EUR	Verschil realisatie vs begroting EUR
Programma regiobureau					
Lasten					
1.1 Salarissen en sociale lasten	1.336.877	-	1.336.877	1.374.925	-38.048
3.3 Pachten	86.578	-	86.578	77.861	8.717
3.8 Overige goederen en diensten	609.003	-	609.003	560.012	48.991
7.3 Afschrijvingen	-	-	-	9.798	-9.798
7.4 Toegerekende reële en bespaarde rente	-	-148.380	-148.380	-108.805	-39.575
Onvoorzien	-	-	-	-	-
Saldo lasten regiobureau	**2.032.458**	**-148.380**	**1.884.078**	**1.913.791**	**-29.713**
Baten					
inwonerbijdrage gemeenten	2.032.458	-	2.032.458	2.111.456	-78.998
overige baten	-	-	-	-6.728	6.728
Saldo baten regiobureau	**2.032.458**	**-**	**2.032.458**	**2.104.728**	**-72.270**
Saldo regiobureau	**-**	**148.380**	**148.380**	**190.937**	**-42.557**
Reserves toevoeging	-	-	-	-	-
Reserves onttrekking	-	-	-	6.745	-6.745
Mutatie bestemmingsreserve	**-**	**-**	**-**	**-6.745**	**6.745**
Resultaat regiobureau	**-**	**148.380**	**148.380**	**197.682**	**-49.302**

Programma opgaven

Voor de opgaven zijn door de GMR ongeveer € 5.949.000 aan lasten gerealiseerd. Deze lasten worden gefinancierd door inwonerbijdrage door de deelnemende gemeenten en subsidies van o.a. provincie en Rijk.

In onderstaande tabellen is per opgave is een specificatie per speerpunt weergegeven.

Verbonden regio	Begroting 2023 EUR	Wijziging begroting EUR	Begroting gewijzigd EUR	Realisatie 2023 EUR	Verschil realisatie vs begroting EUR
Programma Verbonden regio					
Lasten					
Algemeen	227.000	85.914	312.914	230.674	82.240
gebiedsgerichte corridors	190.000	-45.620	144.380	117.455	26.925
Fiets	225.000	-45.230	179.770	203.222	-23.452
hubs en knooppunten	100.000	1.173	101.173	61.358	39.815
gedrag en duurzame mobiliteit	330.000	1.242.366	1.572.366	1.239.995	332.371
Verkeersveiligheid	110.000	-40.000	70.000	91.811	-21.811
Saldo lasten Verbonden regio	**1.182.000**	**1.198.603**	**2.380.603**	**1.944.515**	**436.088**
Baten					
inwonerbijdrage gemeenten	1.182.000	-	1.182.000	944.907	237.093
bijdrage uit subsidies	-	1.281.926	1.281.926	999.608	282.318
Resultaat voor bestemming Verbonden regio	**1.182.000**	**1.281.926**	**2.463.926**	**1.944.515**	**519.411**
Saldo Verbonden regio	**-**	**83.323**	**83.323**	**-**	**83.323**
Reserves toevoeging	-	-	-	-	-
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Mutatie bestemmingsreserve	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat Verbonden regio	**-**	**83.323**	**83.323**	**-**	**83.323**

Productieve regio	Begroting 2023 EUR	Wijziging begroting EUR	Begroting gewijzigd EUR	Realisatie 2023 EUR	Verschil realisatie vs begroting EUR
Programma Productieve regio					
Lasten					
Algemeen	273.325	3.769	277.094	259.583	17.511
doorontwikkeling health, hightech en energy	-	-	-	-	-
toekomstbestendige werklocaties	160.000	-41.429	118.571	187.317	-68.746
human Capital	150.000	-21.466	128.534	132.105	-3.571
stimuleren ondernemerschap in het mkb	165.000	15.549	180.549	71.951	108.598
versterking van duurzame logistiek	-	-	-	7.425	-7.425
Saldo lasten Productieve regio	**748.325**	**-43.577**	**704.748**	**658.381**	**46.367**
Baten					
inwonerbijdrage gemeenten	748.325	-7.528	740.797	614.147	126.650
bijdrage uit subsidies	-	-	-	44.234	-44.234
Saldo baten Productieve regio	**748.325**	**-7.528**	**740.797**	**658.381**	**82.416**
Saldo Productieve regio	**-**	**36.049**	**36.049**	**-**	**36.049**
Reserves toevoeging	-	-	-	-	-
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Mutatie bestemmingsreserve	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat Productieve regio	**-**	**36.049**	**36.049**	**-**	**36.049**

Circulaire regio	Begroting 2023	Wijziging begroting	Begroting gewijzigd	Realisatie 2023	Verschil realisatie vs begroting
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Programma Circulaire regio					
Lasten					
Algemeen	164.320	13.822	178.142	161.754	16.388
circulaire bouw en infrastructuur	156.618	129.852	286.470	244.597	41.873
circulaire economie: grondstoffen en ketens	112.970	-46.768	66.202	78.136	-11.934
water en klimaatadaptatie	61.620	-16.290	45.330	39.903	5.427
transitie naar duurzame energie	189.995	1.032.731	1.222.726	1.127.338	95.388
Saldo lasten Circulaire regio	**685.523**	**1.113.347**	**1.798.870**	**1.651.728**	**147.142**
Baten					
inwonerbijdrage gemeenten	685.523	-	685.523	451.380	234.143
bijdrage uit subsidies	-	1.176.425	1.176.425	1.200.348	-23.923
Saldo baten Circulaire regio	**685.523**	**1.176.425**	**1.861.948**	**1.651.728**	**210.220**
Saldo Circulaire regio	**-**	**63.078**	**63.078**	**-**	**63.078**
Reserves toevoeging	-	-	-	-	-
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Mutatie bestemmingsreserve	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat Circulaire regio	**-**	**63.078**	**63.078**	**-**	**63.078**

Ontspannen regio	Begroting 2023	Wijziging begroting	Begroting gewijzigd	Realisatie 2023	Verschil realisatie vs begroting
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Programma Ontspannen regio					
Lasten					
Algemeen	140.850	-4.903	135.947	126.812	9.135
duurzaam toerisme	365.000	-282.704	82.296	137.449	-55.153
groen-blauw raamwerk	240.000	-73.685	166.315	160.620	5.695
cultuur en erfgoed	50.000	-1.740	48.260	75.093	-26.833
Saldo lasten Ontspannen regio	**795.850**	**-363.032**	**432.818**	**499.974**	**-67.156**
Baten					
inwonerbijdrage gemeenten	495.850	-102.700	393.150	379.629	13.521
bijdrage uit subsidies	300.000	-235.332	64.668	120.345	-55.677
Saldo baten Ontspannen regio	**795.850**	**-338.032**	**457.818**	**499.974**	**-42.156**
Saldo Ontspannen regio	**-**	**25.000**	**25.000**	**-**	**25.000**
Reserves toevoeging	-	-	-	-	-
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Mutatie bestemmingsreserve	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat Ontspannen regio	**-**	**25.000**	**25.000**	**-**	**25.000**

Groene groeiregio	Begroting 2023 EUR	Wijziging begroting EUR	Begroting gewijzigd EUR	Realisatie 2023 EUR	Verschil realisatie vs begroting EUR
Programma Groene groeiregio					
Lasten					
Algemeen	142.000	56.950	198.950	179.747	19.203
woning in balans: versnellen van de woningbouw	1.045.000	-367.693	677.307	800.204	-122.897
uitwerking verstedelijkingsstrategie	210.000	-29.020	180.980	137.077	43.903
leefomgeving: verbinden van de ruimtelijke opgaven	160.000	-74.043	85.957	77.670	8.287
Saldo lasten Groene groeiregio	**1.557.000**	**-413.806**	**1.143.194**	**1.194.698**	**-51.504**
Baten					
inwonerbijdrage gemeenten	742.000	7.937	749.937	683.115	66.822
bijdrage uit subsidies	815.000	-296.693	518.307	511.583	6.724
Saldo baten Groene groeiregio	**1.557.000**	**-288.756**	**1.268.244**	**1.194.698**	**73.546**
Saldo Groene groeiregio	**-**	**125.050**	**125.050**	**-**	**125.050**
Reserves toevoeging	-	-	-	-	-
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Mutatie bestemmingsreserve	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat Groene groeiregio	**-**	**125.050**	**125.050**	**-**	**125.050**

3.3. Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid dagelijks bestuur

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het dagelijks bestuur toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door het algemeen bestuur vastgestelde kaders zoals de begroting en verordeningen van de Groene Metropoolregio Arnhem – Nijmegen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door het algemeen bestuur op 29-11-2023 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door het algemeen bestuur bepaald en bedraagt 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 235.893.De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de commissie BBV van november 2023.

Bevinding

Het dagelijks bestuur is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

In onderstaande tabel zijn alle afwijkingen opgenomen die gedurende het jaar zijn geconstateerd.

		Bedrag
Begrotingscriterium		
1a. Overschrijding lasten programma's	€	76.504
1b. Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	€	0
2. Ongeautoriseerde reservemutaties	€	0
3. Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan het algemeen bestuur zijn gemeld.	€	298.553
Totaal begrotingsonrechtmatigheden	**€**	**375.057**
4. Totaal van de begrotingsonrechtmatigheden (van onderdeel 1 en 2) dat past binnen het vooraf gestelde beleid en daarmee vooraf als acceptabel is geduid vermelden en verwijzen naar dit vooraf vastgestelde beleid.	€	298.553
5. Resterend saldo aan begrotingsonrechtmatigheden	€	76.504
Voorwaardencriterium		
Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed	€	0
Overige bevindingen inzake voorwaarde criterium	€	0
Totaal onrechtmatigheden voorwaardencriterium	**€**	**0**
M&O criterium		
Overige bevindingen inzake M&O criterium	€	0
Totaal onrechtmatigheden M&O criterium	€	0

Op basis van de bepalingen in de Kadernota Rechtmatigheid 2023 worden afwijkingen hieronder individueel toegelicht.

1a. Overschrijding lasten op programma's

Op zowel het programma Ontspannen regio (€ 25.000) als Groene groeiregio (€ 51.504) is er sprake van overschrijding van de lasten.
Voor de Ontspannen regio is de overschrijding ontstaan ten gevolge van een onvolledige verwerking van de begrotingswijziging dd. 29 november 2023. Deze € 25.000 inwonerbijdrage wordt gereserveerd zoals gesteld in de begrotingswijziging voor Duurzaam toerisme in 2024 waarbij cofinanciering vereist is.
Bij de Groene groeiregio heeft zich na de begrotingswijziging de kans voorgedaan om een project eerder te starten. Financiering van dit project komt uit subsidiegelden.

3. en 4. Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid

Uit de analyse op de begrotingsrechtmatigheid blijkt dat sprake is van afwijkingen van begrote baten en lasten. Per saldo resteert een afwijking van € 298.553 als afwijking die niet is meegenomen in een tussentijdse begrotingswijziging en niet aan het algemeen bestuur gecommuniceerd. De afwijkingen bestaan uit:

- Overschrijding baten Regiobureau (€ 42.557)
- Onderschrijding baten Groene groeiregio (€ 73.546)
- Onderschrijding lasten (€ 436.088) en baten (€ 519.411) Verbonden regio (per saldo € 83.324)
- Onderschrijding lasten (46.367) en baten (82.416) Productieve regio (per saldo € 36.049)
- Onderschrijding lasten (€ 147.142) en baten (€ 210.220) Circulaire regio (per saldo € 63.078)

Met het algemeen bestuur worden nadere afspraken gemaakt op welke wijze, in afwijking van begrotingswijzigingen, in de toekomst het algemeen bestuur tijdig kan worden geïnformeerd over onderschrijdingen van baten en lasten en overschrijdingen van baten.

3.4. Incidentele en structurele baten en lasten

Regiobureau	Realisatie 2023	Incidenteel	Structureel
	EUR	EUR	EUR
Programma Regiobureau			
Lasten			
1.1 Salarissen en sociale lasten	1.374.925	-	1.364.925
3.3 Pachten	77.861	-	77.861
3.8 Overige goederen en diensten	560.012	195.122	364.890
7.3 Afschrijvingen	9.798	-	9.798
7.4 Toegerekende reële en bespaarde rente	-108.805	-	-108.805
Reserves onttrekking	-6.745	-6.745	-
Lasten	**1.907.046**	**188.377**	**1.718.669**
Baten			
bijdrage deelnemende gemeenten	2.111.456	39.727	2.071.729
subsidies	-	-	-
overige baten	-6.728	-6.728	-
Baten	**2.104.728**	**32.999**	**2.071.729**

In de staat van baten en lasten van het regiobureau is in 2023 een onttrekking van de bestemmingsreserve van € 6.745 geweest voor o.a. kleine aanpassingen voor het regiobureau.
De pachten bestaan uit huurpenningen voor het regiobureau in Elst en de huisvesting van Public Affairs in Brussel. Er vonden operationele kosten voor kleine verbouwingen en onderhoud plaats.

Opgaven

De opgaven bestaan uit programma's die gefinancierd worden uit inwonerbijdragen en subsidies. In 2023 zijn voor de opgaven geen incidentele uitgaven gedaan.

3.5. Analyse begrotingsrechtmatigheid

Bij de totstandkoming van de rechtmatigheidsverantwoording over 2023, zoals opgenomen in hoofdstuk 2.3, heeft de GMR een toetsing gedaan op het begrotingscriterium.

In de toelichting op het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) wordt begrotingsrechtmatigheid omschreven als:
"Financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's (begrotingscriterium). In de begroting zijn de maxima voor de lasten vermeld die door de raad zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de toereikendheid van het begrotingsbedrag, evenals het begrotingsjaar van belang zijn."

Op basis van de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de commissie BBV wordt onderscheid gemaakt tussen begrotingsafwijkingen die wel en niet meetellen in de foutevaluatie als basis voor de rechtmatigheidsverantwoording. Ten opzichte van voorgaand jaar is nieuw in de Kadernota Rechtmatigheid dat begrotingsonderschrijdingen van lasten en begrotingsoverschrijdingen en -onderschrijdingen van baten moeten worden meegenomen in de evaluatie.

In de volgende tabel staan per programma de lastenoverschrijding ten opzichte van de begroting per ‘soort’ begrotingsafwijking weergegeven. De toelichting per ‘soort begrotingsafwijking staat hiervoor weergegeven.

Programma	Afwijking lasten EUR	Afwijking baten EUR	Over-onderschrijding	Conclusie t.a.v. rechtmatigheid
Regiobureau	0	42.557	Overschrijding	Niet meetellen bij tijdig melden
Verbonden regio	0	83.324	Onderschrijding	Niet meetellen bij tijdig melden
Productieve regio	0	36.048	Onderschrijding	Niet meetellen bij tijdig melden
Circulaire regio	0	63.078	Onderschrijding	Niet meetellen bij tijdig melden
Ontspannen regio	25.000	0	Overschrijding	Meenemen in de foutevaluatie
Groene groeiregio	0	73.547	Onderschrijding	Niet meetellen bij tijdig melden
Groene groeiregio	51.303	0	Overschrijding	Meenemen in de foutevaluatie

Op basis van de bepalingen in de Kadernota Rechtmatigheid 2023 worden de afwijkingen hieronder individueel toegelicht.

Overschrijdingen van lasten die meetellen in de foutevaluatie
De GMR heeft in 2023 op twee programma’s een overschrijding die moet worden meegeteld in de foutevaluatie. De overschrijdingen hebben betrekking op de lasten van de programma’s Ontspannen regio (€ 25.000) en Groene groeiregio (€ 51.503). Deze begrotingsoverschrijdingen zijn niet gemeld en/of in 2023 ondervangen met een begrotingswijziging. Mocht een soortgelijke situatie zich in de toekomst opnieuw voordoen, dan zal tijdig een begrotingswijziging worden verwerkt.

Overschrijdingen van baten en/of onderschrijding van lasten en baten die niet tot een begrotingswijziging hebben geleid maar bij tijdig melden niet meetellen in de foutevaluatie
Uit de analyse op de begrotingsrechtmatigheid blijkt dat voor de programma’s Regiobureau. Verbonden regio, Productieve regio, Circulaire regio en Groene groeiregio (baten) sprake is van afwijkingen van begrote baten en lasten. Het algemeen bestuur autoriseert de begroting op het saldo van baten en lasten; in bovenstaande analyse is daarmee rekening gehouden.
Voor deze programma’s resteert een afwijking van € 298.553 als overschrijding op de baten en onderschrijdingen op baten en lasten. Met het algemeen bestuur zijn nadere afspraken gemaakt op welke wijze, in afwijking van begrotingswijzigingen, het algemeen bestuur tijdig kan worden geïnformeerd over onderschrijdingen van baten en lasten en overschrijdingen van baten. Deze afspraken worden nog voorafgaand aan het vaststellen van de jaarrekening 2023 gemaakt, waarmee bovenstaande afwijkingen niet meegeteld hoeven worden in de foutevaluatie.

Toelichting op begrotingsafwijkingen
In de paragrafen is per programma een toelichting opgenomen op de begrotingsafwijkingen.

3.6. Balans per 31 december 2023

ACTIVA	2023 31 december EUR	2022 31 december EUR
Materiële vaste activa		
Investeringen met economisch nut	44.495	54.294
	44.495	54.294
Uitzettingen met een looptijd > 1 jaar		
Borgsom	4.768	4.768
	4.768	4.768
Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	2.014.400	1.713.389
Liquide middelen	3.604.077	3.467.886
Overlopende activa		
Nog te ontvangen rente	37.099	9.457
	5.655.576	5.190.732
TOTAAL ACTIVA	**5.704.839**	**5.249.794**

PASSIVA	2023 31 december EUR	2022 31 december EUR
Eigen Vermogen		
Onverdeeld resultaat boekjaar	197.682	157.799
Algemene reserve	100.000	100.000
Bestemmingsreserve	83.255	90.000
	380.937	347.799
Voorzieningen		
Voorziening verlofuren	25.000	-
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd <1 jaar		
Overige vlottende schulden	1.540.756	1.607.770
Overlopende passiva		
Vooruit ontvangen bedragen van overige Nederlandse overheidslichamen	3.556.450	2.903.248
Overlopende passiva	201.698	390.977
	5.298.904	4.901.995
TOTAAL PASSIVA	**5.704.839**	**5.249.794**

3.7. Grondslagen voor waardering- en resultaatbepaling

Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) daarvoor geeft.
De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.
De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Verliezen en risico's, die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen al zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd.

Bedrag heffing vennootschapsbelasting

Samenwerkingsverbanden zijn vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting, ingeval aan drie cumulatieve voorwaarden is voldaan:

1. De activiteiten van het samenwerkingsverband moeten worden verricht voor de onmiddellijk of middellijk participerende publiekrechtelijke rechtspersonen;
2. De activiteiten zouden bij de participanten in het samenwerkingsverband niet belastingplicht hebben geleid of zouden zijn vrijgesteld als zij de activiteiten zelf zouden hebben verricht;
3. De participanten moeten naar evenredigheid van de afname van de activiteiten van het samenwerkingsverband bijdragen in de kosten van het samenwerkingsverband. Bij een gemeenschappelijke regeling wordt geacht hieraan te zijn voldaan.

Nadrukkelijk is deze vrijstelling bedoeld voor activiteiten aan of ten behoeve van de deelnemers aan een samenwerkingsverband en voor activiteiten ten behoeve van of aan een derde partij. De vrijstelling heeft alleen betrekking op het overschot dat wordt gerealiseerd door levering aan de deelnemende gemeenten. Wanneer winst wordt gerealiseerd in verband met de levering aan derden moet hierover in beginsel vennootschapsbelasting betaald worden.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van de activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Algemene waarderingsgrondslagen voor rechtmatigheidsverantwoording

De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van kader zoals besloten in de financiële verordening en op basis van de kadernota rechtmatigheid. Dat betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten en laten en balansmutaties, alsmede de baten en lasten inzake de specifieke uitkeringen o grond van artikel 17, Financiële verhoudingswet;
- De financiële rechtmatigheid waaronder het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en misbruik en oneigenlijk gebruik criterium omvat:
    - Voor het voorwaardencriterium bestat de norm uit het normenkader zoals op 29-11-2023 door het algemeen bestuur is vastgesteld;
    - Voor het begrotingscriterium geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig zijn, waarbij voor een aantal scenario's in de financiële verordening is beschreven wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn. Voor over- en

onderschrijdingen van lasten en onderschrijdingen van investeringskredieten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan het algemeen bestuur zijn gemeld.
    - Ten aanzien van het M&O criterium is de beleidsnotitie M&O beleid van onze organisatie leidend bij het voorkomen en opsporen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Omdat alleen bij misbruik sprake is van een onrechtmatigheid zijn eventuele gevallen van misbruik (mits cumulatief met andere fouten of onduidelijkheden boven de verantwoordingsgrens) opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.
- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV alsmede onze eigen financiële verordening. Dit betekent dat:
    - Een verantwoordingsgrens van 3% is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
    - Een rapporteringstolerantie van € 10.000 is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen.

Grondslagen voor de waardering van de activa en passiva

Materiële vaste activa
De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. De afschrijvingen zijn in het algemeen lineair berekend en gerelateerd aan de verwachte economische levensduur, met inachtneming van de restwaarde. Eventuele tegemoetkomingen worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs.

Financiële vaste activa
De overige financiële vaste activa zijn bij de eerste verwerking in de balans gewaardeerd tegen de reële waarde, die gelijk is aan de kostprijs op het moment van de transactie. Na deze eerste verwerking vindt de waardering plaats tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn meestal gelijk aan de nominale waarde van de vordering. Voorzieningen wegens oninbaarheid zijn in mindering gebracht op de aldus bepaalde waarde van de vordering.

Debiteuren
De debiteuren zijn bij de eerste verwerking in de balans gewaardeerd tegen de reële waarde, die gelijk is aan de kostprijs op het moment van de transactie. Voorzieningen wegens oninbaarheid zijn in mindering gebracht op de aldus bepaalde waarde van de vordering. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen
De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor zover liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, is hiermee indien noodzakelijk, bij de waardering rekening gehouden.

Overige activa en passiva
Alle overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders is vermeld.

Eigen vermogen
De grondslag van het eigen vermogen is bepaald als de resultante van de, volgens wettelijke voorschriften van het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, afzonderlijk gewaardeerde activa en de schulden, voorzieningen en overlopende posten.

Grondslagen voor de resultaatbepaling
Alle posten in de rekening van baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

De aangegane verplichtingen die betrekking hebben op projecten die worden gefinancierd uit de baten van het lopende boekjaar worden ten laste van de rekening van baten en lasten gebracht.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen en verliezen die op balansdatum die in rechte afdwingbaar zijn of zijn aan te merken als een 'feitelijke' verplichting waarbij het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen of verliezen middelen of andere activa de onderneming zullen verlaten en van de verplichtingen en verliezen een betrouwbare schatting is te maken.
Het bedrag dat als voorziening wordt opgenomen, is de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de betreffende verplichtingen en verliezen af te wikkelen. Bij deze schatting is zoveel mogelijk rekening gehouden met alle risico's en onzekerheden die samenhangen met de voorziening. Voor zover de uitgaven voor de afwikkeling van voorzieningen op derden kunnen worden verhaald, zijn deze vergoedingen niet de voorziening betrokken maar als een afzonderlijk actief op de balans opgenomen.
Tenzij anders vermeld in deze toelichting, zijn de voorzieningen gewaardeerd tegen de nominale waarde. Bij waardering tegen de contante waarde is de voorziening contant gemaakt tegen de actuele marktrente per balansdatum (disconteringsvoet vóór belastingen), gebaseerd op hoogwaardige ondernemingsopbligaties.

3.8. Toelichting op de posten van de jaarrekening

Materiële vaste activa

Het waardeverloop van de overige materiële vaste activa is als volgt samen te vatten:

Investeringen met economisch nut	Investeringen met economisch nut EUR	Totaal EUR
Stand begin boekjaar		
Aanschaffingsprijs	64.092	64.092
Cumulatieve afschrijvingen	-	-
Boekwaarde	**64.092**	**64.092**
Mutaties		
Investeringen	-	-
Afschrijvingen	-19.597	-19.597
Saldo	-19.597	-19.597
Stand einde boekjaar		
Aanschaffingsprijs	64.092	64.092
Cumulatieve afschrijvingen	-19.597	-19.597
Boekwaarde	**44.495**	**44.495**

Uitzettingen met een looptijd > 1 jaar

Alle vorderingen hebben een looptijd langer dan één jaar.

Overige uitzettingen met een looptijd > 1 jaar	2023 EUR	2022 EUR
Borgsom	4.768	4.768
Totaal	**4.768**	**4.768**

Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar

Alle vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

Overlopende activa	2023 EUR	2022 EUR
Nog te ontvangen rente	37.099	9.457
Totaal	**37.099**	**9.457**

Vorderingen op openbare lichamen

De post vorderingen op openbare lichamen bedraagt ultimo € 2.014.400. De openstaande vorderingen bestaan uit:

Debiteuren (deelnemende gemeente en provincie)	€ 70.833	
Door te schuiven btw inzake transparantieregeling	€ 1.238.817	
Nog te ontvangen subsidies	€ 704.750	(is 20% na verantwoording)

Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar	2023	2022
	EUR	EUR
Btw-compensatiefonds samenwerkingsverband	1.238.817	1.046.337
Debiteuren (gemeenten en provincie)	70.833	63.340
Nog te ontvangen subsidies	704.750	603.712
totaal	**2.014.400**	**1.713.389**

Liquide middelen

De post liquide middelen bestaat uit een bankrekening bij de Rabobank, Schatkistbankieren en een creditcardsaldo. Er zijn geen kasgelden aanwezig.

Liquide middelen	2023	2022
	EUR	EUR
Rabobank NL15 RABO 039 8279 02	82.673	728.234
Schatkistbankieren NL51 RABO 0374 5541 61	3.521.125	2.737.109
Creditcard	279	2.543
totaal	**3.604.077**	**3.467.886**

Uitzettingen in ’s Rijks schatkist

Voor het schatkistbankieren is een drempelbedrag berekend. Dit drempelbedrag is ingesteld om te voorkomen dat elke dag alle positieve banksaldi afgeroomd moeten worden naar nihil. Het drempelbedrag is € 1.000.000 (0,75% van de begrote lasten met een minimum van € 250.000).

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
		Verslagjaar			
(1)	**Drempelbedrag**	**1.000**			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	**Kwartaalcijfers op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen**	**818**	**237**	**602**	**376**
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	182	763	398	624
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

(1) Berekening drempelbedrag					
		Verslagjaar			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	7.693			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	7.693			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat				
(1) = (4b)*0,02 + (4c)*0,002 met een minimum van €1.000.000 als het begrotingstotaal kleiner of gelijk is aan 500 mln. En als begrotingstotaal groter dan € 500 miljoen is, is het drempelbedrag gelijk aan € 10 miljoen, vermeerderd met 0,2% van het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat.	Drempelbedrag	1000			

(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	73.591	21.523	55.360	34.581
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	818	237	602	376

Eigen Vermogen

Het eigen vermogen bedraagt € 183.255 en bestaat uit een algemene reserve van € 100.000 en een bestemmingsreserve van € 83.225.

Verloop overzicht eigen vermogen

Resultaat boekjaar	**2023**	**2022**
	EUR	**EUR**
Beginstand	157.799	331.012
Allocatie van het resultaat voorgaand jaar	-157.799	-331.012
Mutatie uit resultaatbestemming	197.682	157.799
Eindstand	**197.682**	**157.799**

Algemene reserve	**2023**	**2022**
	EUR	**EUR**
Beginstand	100.000	-
Allocatie van het resultaat voorgaand jaar	-	100.000
Eindstand	**100.000**	**100.000**

Bestemmingsreserve	**2023**	**2022**
	EUR	**EUR**
Beginstand	90.000	-
Allocatie van het resultaat voorgaand jaar	-	231.012
Onttrekkingen	-6.745	141.012
Eindstand	**83.255**	**90.000**

Voorziening verlofuren

Met ingang van 2023 wordt voor de bovenmatige saldi van de bovenwettelijke verlofuren conform BBV een voorziening getroffen. Het bedrag is vastgesteld op basis van een schatting.

Voorziening verlofuren	**2023**	**2022**
	EUR	**EUR**
Beginstand	0	0
Mutatie	25.000	0
Eindstand	**25.000**	**0**

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar

Overige vlottende schulden

De overige vlottende schulden bedragen ultimo 2023 € 1.877.463. Hierover is geen rente verschuldigd.

Crediteuren	**2023**	**2022**
	EUR	**EUR**
Crediteuren	1.213.857	1.535.855
Totaal	**1.213.857**	**1.535.855**

Overige schulden	2023	2022
	EUR	EUR
Loonheffing	119.524	56.018
Nettolonen	73	112
Afdracht premies sociale verzekeringen	228	-
Premies pensioen- en sociale fondsen	27.056	13.350
Nog te betalen declaraties	1.496	2.435
Betalingen onderweg	178.522	-
Totaal	**326.899**	**71.915**

Overlopende passiva

De post vooruit ontvangen bijdragen overige overheid bedraagt ultimo 2023 € 3.556.450.
De opgaven binnen de GMR worden gefinancierd vanuit inwonerbijdragen en subsidies.

Overlopende passiva	2023	2022
	EUR	EUR
Nog te betalen kosten	194.297	336.409
Nog te betalen accountants- en administratiekosten	2.222	32.069
Nog te betalen overige kosten	4.500	7.500
Nog te betalen verlofuren	-	15.000
Tussenrekening PGB	679	-
Totaal	**216.698**	**390.978**

De presentatie van de overlopende passiva en overige schulden is conform artikel 49 lid 1a van de BBV aangepast. Hierdoor zijn de vergelijkende cijfers opnieuw gerubriceerd.

Vooruit ontvangen bijdragen overige Nederlandse overheidslichamen	2023	2022
	EUR	EUR
Subsidies	1.685.091	2.652.530
Overlopende inwonerbijdrage regiobureau	27.300	87.560
Overlopende verplichtingen inwonerbijdrage	804.918	-
Overlopende verplichtingen subsidies	872.507	-
Terug te betalen inwonerbijdrage (opgaven)	166.634	163.158
Totaal	**3.556.450**	**2.903.248**

Het saldo van de inwonerbijdrage voor de opgaven vanuit de gemeenten bedraagt ultimo 2023 € 971.552. Hiervan is € 804.918 verplicht, het restant € 166.634 wordt terugbetaald.
Het saldo van de subsidies en de inwonerbijdrage is gespecificeerd in de tabel op de volgende pagina.

Vooruit ontvangen overige Nederlandse overheidslichamen

	Saldo 01-01-2023 EUR	Herallocatie EUR	Saldo 01-01-2023 EUR	Ontvangen bedragen EUR	Middelen besteed EUR	Saldo 31-12-2023 EUR	Verplicht EUR	Nog te besteden EUR
Verbonden regio	1.314.662	-150.140	1.164.522	1.498.746	999.784	1.663.483	485.363	1.178.120
Productieve regio	46.753	-46.753	-	145.833	44.234	101.599	6.848	94.751
Circulaire regio	399.775	-21.377	378.398	987.691	1.104.444	261.420	131.704	129.716
Ontspannen regio	103.121	-53.121	50.000	121.345	133.985	37.360	-	37.360
Groene groeiregio	788.219	-179.928	608.291	247.083	361.641	493.733	248.592	245.144
Totaal	**2.652.530**	**-451.319**	**2.201.211**	**3.000.698**	**2.644.088**	**2557.595**	**872.507**	**1.685.091**

In onderstaande tabel zijn de inwonerbijdrage met een specifiek bestedingsdoel toegelicht

	Saldo 01-01-2023 EUR	Herallocatie EUR	Saldo 01-01-2023 EUR	Ontvangen bedragen EUR	Middelen besteed EUR	Saldo 31-12-2023 EUR	Verplicht EUR	Terug te betalen EUR
Verbonden regio	-	150.140	150.140	1.182.000	944.907	387.233	317.076	70.157
Productieve regio	-	46.753	46.753	740.707	614.269	173.191	122.407	50.784
Circulaire regio	-	21.377	21.377	685.523	547.508	159.392	123.061	36.331
Ontspannen regio	-	53.121	53.121	468.150	366.206	155.065	145.703	9.362
Groene groeiregio	-	179.928	179.928	749.937	833.194	96.671	96.671	-
Totaal	**-**	**451.319**	**451.319**	**3.826.317**	**3.306.084**	**971.552**	**804.918**	**166.634**

3.9. Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Huurverplichtingen

De GMR is een huurovereenkomst aangegaan inzake kantoorruimte aan de Nijverheidsweg 2a te Elst. De huurverplichting is aangegaan voor een periode van 5 jaar en loopt tot en met 31 augustus 2026. De totale huurverplichting bedraagt € 114.903 (conform artikel 11.8 uit de huurovereenkomst zijn de eerste 4 maanden vrijgesteld).

Huurverplichting binnen 1 jaar	€ 43.089
Huurverplichting binnen 1-5 jaar	€ 71.815

De GMR is een huurovereenkomst aangegaan aan de Square de Meeûs 1-1000 te Brussel. De huurverplichting is aangegaan voor een periode van 3 jaar en loopt tot en met 31 maart 2025.

De totale huurverplichting bedraagt € 40.642

Huurverplichting binnen 1 jaar	€ 32.514
Huurverplichting binnen 1-5 jaar	€ 8.128

Accountants- en administratiekosten

Met ingang 2023 worden de accountants- en administratiekosten conform artikel 49 van het BBV verantwoord in het jaar waarin de prestatie plaatsvindt. Voor 2024 wordt een uitgave van € 59.250 verwacht.

3.10. Publicatie Wet normering topinkomens

Op 1 januari 2013 is de WNT in werking getreden. De WNT is van toepassing op de GMR. De maximale bezoldiging van een topfunctionaris bedraagt per kalenderjaar ten hoogste € 223.000, dit betreft het algemeen bezoldigingsmaximum.

De leden van het dagelijks- en algemeen bestuur van de GMR vallen onder het begrip topfunctionaris als bedoeld in de WNT, maar ontvangen van de GMR geen bezoldiging.

De directie van de GMR valt onder het begrip topfunctionaris als bedoeld in de WNT. De directie bestaat uit één lid:
drs. H. Tiemens (1 januari 2023 - 31 december 2023)

De bezoldiging van de directie heeft de maximale bezoldiging niet overschreden.

Abusievelijk zijn de leden van het dagelijks- en algemeen bestuur in de jaarrekening van 2022 niet opgenomen in de Publicatie Wet normering topinkomens. Deze omissie wordt in deze jaarrekening gecorrigeerd, zie onder de tabellen van j2023.

Verantwoordingsmodellen

WNT-verantwoording 2023 GMR

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.

Gegevens 2023	
Bedragen in EUR	**H. Tiemens**
Functiegegevens	**Regiodirecteur**
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	129.066
Beloningen betaalbaar op termijn	21.570
Subtotaal	150.469
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	150.637
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Gegevens 2022	
Bedragen in EUR	**H. Tiemens**
Functiegegevens	**Regiodirecteur**
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	120.172
Beloningen betaalbaar op termijn	22.032
Subtotaal	142.204
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	216.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	142.204
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

Niet van toepassing.

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

Niet van toepassing.

1d. Topfunctionarissen met een totale bezoldiging van € 1.900 of minder

Gegevens 2023		
Algemeen bestuur		
NAAM TOPFUNCTIONARIS	**FUNCTIE**	**PERIODE**
A. Marcouch (burgemeester Arnhem)		01/01 – 31/12
M. Slinkman (burgemeester Berg en Dal)		01/01 – 31/12
D.A. Bergman (burgemeester Beuningen)		01/01 – 31/12
L.W.C.M. van der Meijs (burgemeester Doesburg)		01/01 – 31/12
S.W.P.J. Sengers (burgemeester Druten)		22/03 – 31/12
H.B. Hieltjes (burgemeester Duiven)		01/01 – 31/12
J. Minses (burgemeester Heumen)		01/01 – 31/12
P.T.A.M. Kalfs (burgemeester Lingewaard)		01/01 – 31/12
H.H. de Vries (burgemeester Montferland)		01/01 – 31/12
H. Rodoe (wethouder Mook en Middelaar)		01/01 – 31/12
H.M.F. Bruls (burgemeester Nijmegen)	Voorzitter	01/01 – 31/12
P. Hoytink-Roubos (burgemeester Overbetuwe)		01/01 – 31/12
A.M.J. Schaap (burgemeester Renkum)		01/01 – 31/12
C.F. van Eert (burgemeester Rheden)		01/01 – 31/12
E. Weststeijn (burgemeester Rozendaal)		01/01 – 31/12
A.J. van Hout (burgemeester Westervoort)		01/01 – 31/12
R.D. Helmer - Englebert (burgemeester Wijchen)		01/01 – 31/12
L.J.E.M. van Riswijk (burgemeester Zevenaar)		01/01 – 31/12
C.A.A. van Rhee - Oud Ammersveld (burgemeester Druten)		01/01 – 31/12

Dagelijks bestuur		
NAAM TOPFUNCTIONARIS	**FUNCTIE**	**PERIODE**
P.T.A.M. Kalfs (burgemeester Lingewaard)		01/01 – 31/12
H.F.M. Bruls (burgemeester Nijmegen)	Voorzitter	01/01 – 31/12
L.J.E.M. van Riswijk (burgemeester Zevenaar)		01/01 – 31/12

In de jaarrekening 2022 is ten onrechte geen melding gemaakt van topfunctionarissen met een bezoldiging van < € 1.800. Dit overzicht is in de jaarrekening van 2022 niet opgenomen, aangezien de bestuurders geen enkele vergoeding ontvangen voor hun werkzaamheden. Deze onjuiste presentatie leidt niet tot onverschuldigde betalingen.

Gegevens 2022		
Algemeen bestuur		
NAAM TOPFUNCTIONARIS	**FUNCTIE**	**PERIODE**
A. Marcouch (burgemeester Arnhem)		01/01 – 31/12
M. Slinkman (burgemeester Berg en Dal)		01/01 – 31/12
D.A. Bergman (burgemeester Beuningen)		01/01 – 31/12
L.W.C.M. van der Meijs (burgemeester Doesburg)		01/01 – 31/12
C.A.A. van Rhee – Oud Ammersveld (burgemeester Druten)		22/03 – 31/12
H.B. Hieltjes (burgemeester Duiven)		01/01 – 31/12
J. Minses (burgemeester Heumen)		13/01 – 31/12
P.T.A.M. Kalfs (burgemeester Lingewaard)		03/02 – 31/12
H.H. de Vries (burgemeester Montferland)		01/01 – 31/12
H. Rodoe (wethouder Mook en Middelaar)		01/01 – 31/12
H.M.F. Bruls (burgemeester Nijmegen)	Voorzitter	01/01 – 31/12
P. Hoytink-Roubos (burgemeester Overbetuwe)		01/01 – 31/12
A.M.J. Schaap (burgemeester Renkum)		01/01 – 31/12
C.F. van Eert (burgemeester Rheden)		01/01 – 31/12
E. Weststeijn (burgemeester Rozendaal)		01/01 – 31/12
A.J. van Hout (burgemeester Westervoort)		01/01 – 31/12
R.D. Helmer - Englebert (burgemeester Wijchen)		18/11 – 31/12
L.J.E.M. van Riswijk (burgemeester Zevenaar)		01/01 – 31/12
H.W.M. Witjes (wethouder Lingewaard)		01/01 – 02/02
M. van Beek (burgemeester Wijchen)		01/01 – 17/11
G.M. Mittendorff (burgemeester Heumen)		01/01 – 12/01

Dagelijks bestuur		
NAAM TOPFUNCTIONARIS	**FUNCTIE**	**PERIODE**
P.T.A.M. Kalfs (burgemeester Lingewaard)		03/02 – 31/12
H.M.F. Bruls (burgemeester Nijmegen)	Voorzitter	01/01 – 31/12
L.J.E.M. van Riswijk (burgemeester Zevenaar)		01/01 – 31/12
H.W.M. Witjes (wethouder Lingewaard)		01/01 – 02/02

1e. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van meer dan € 1.900
Niet van toepassing.

1f. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van meer dan € 1.900 waarop de anticumulatiebepaling van toepassing is
Niet van toepassing.

1g. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van € 1.900 of minder waarop de anticumulatiebepaling van toepassing is
Niet van toepassing.

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen
Niet van toepassing.

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT
Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

3.11. IV3 Taakvelden onderverdeling

IV3 Taakvelden	Begroting EUR	Baten EUR	Lasten EUR	Saldo EUR
0. Bestuur en ondersteuning				
0.4 Overhead	3.063.695	3.063.297	2.865.617	150.215
	3.063.695	**3.063.297**	**2.913.084**	**150.215**
2. Verkeer, vervoer en waterstaat				
2.1 Verkeer en vervoer	2.151.012	1.713.842	1.713.841	-
	2.151.012	**1.713.842**	**1.713.841**	**-**
3. Economie				
3.1 Economische ontwikkeling	3.011.892	1.966.904	1.966.905	-
3.4 Economische promotie	54.668	137.449	137.449	
	3.066.560	**2.104.353**	**2.104.354**	**-**
5. Sport, cultuur en recreatie				
5.5 Cultureel erfgoed	290.000	235.714	235.714	-
	290.000	**235.714**	**235.714**	**-**
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
8.1 Ruimtelijke ordening	748.307	800.203	800.203	-
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	210.000	137.077	137.077	-
	958.307	**937.280**	**937.280**	**-**
Totaal	**9.529.574**	**8.054.486**	**7.856.806**	**150.215**

In 2023 zijn binnen de opgaven Verbonden regio, Productieve regio en Circulaire regio een aantal onderdelen onder het taakveld 0.4 gerubriceerd. Dit leidt tot een andere presentatie van de begroting 2023.

Elst, 27 maart 2024
Het bestuur,

H.M.F. Bruls
H. Tiemens

BIJLAGEN

Bijlage 1: Algemene informatie regiobureau en inwoneraantallen

Algemene informatie regiobureau Groene Metropoolregio

Naam : Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Rechtspersoon : Publiekrechtelijke rechtspersoon
Bezoekadres : Nijverheidsweg 2a, 6662 NG Elst
Kamer van Koophandel : 81903421
Telefoon : 06 - 10169143

Inwoneraantallen

Gemeente	Per 01-01-2022
Arnhem	163.964
Berg en Dal	39.946
Beuningen	26.232
Doesburg	11.034
Druten	19.177
Duiven	24.944
Heumen	17.197
Lingewaard	46.969
Montferland	36.349
Mook en Middelaar	7.985
Nijmegen	179.081
Overbetuwe	48.265
Renkum	31.360
Rheden	43.429
Rozendaal	1.756
Westervoort	14.945
Wijchen	41.343
Zevenaar	44.643
Totaal	**793.619**

Bijlage 2: Bestuurlijk opgaveteams op 31-12-2023

Verbonden regio

Nemina Kundiç (Arnhem)	*- bestuurlijk opdrachtgever*
Igor van der Valk (Lingewaard)	*- contactpersoon netwerkdirectie*
Wijnte Hol (Overbetuwe)	Frans Houben (Beuningen)
Johan Sluiter (Lingewaard)	Twan van Bronkhorst (Wijchen)
Cilia Daemen (Nijmegen)	Toon Albers (Zevenaar)
Vincent Arts (Heumen)	

Productieve regio

Sigrid Sengers (Druten)	*- bestuurlijk opdrachtgever*
Peter Werkman (Doesburg)	*- contactpersoon netwerkdirectie*
Huub Hieltjes (Duiven)	John Brom (Nijmegen)
Ronald ter Hoeven (Rheden)	Arthur Boone (Zevenaar)
Maurits van der Geijn (Arnhem)	Jeanette Derksen (Montferland)

Circulaire regio

Tobias van Elferen (Nijmegen)	*- bestuurlijk opdrachtgever*
Dyanne Kocken (Beuningen)	*- contactpersoon netwerkdirectie*
Joa Maouche (Renkum)	Dimitri Horsthuis-Tangelder (Overbetuwe)
Hans Sluiter (Westervoort)	Maarten van den Bos (Lingewaard)
Pascal Cobussen (Beuningen)	Bea Schouten (Wijchen)
Bart Kagei (Zevenaar)	Alex ten Westeneind (Berg en Dal)

Ontspannen regio

Agnes Schaap (Renkum)	*- bestuurlijk opdrachtgever*
Edwin van der Velde (Berg en Dal)	*- contactpersoon netwerkdirectie*
René Post (Overbetuwe)	Noël Vergunst (Nijmegen)
Stan Hillenaar (Doesburg)	Alwin Steeg (Beuningen)
Nick Hubers (Lingewaard)	Erik Weijers (Berg en Dal)
Jan Derksen (Westervoort)	Marco van der Wel (Arnhem)
Ester Weststeijn (Rozendaal)	Dorus Klomberg (Rheden)

Groene groeiregio

Carol van Eert (Rheden)	*- bestuurlijk opdrachtgever*
Boy Jansen (Druten)	*- contactpersoon netwerkdirectie*
Aad van Orden (Zevenaar)	Cathelijne Bouwkamp (Arnhem)
Noël Vergunst (Nijmegen)	Dimitri Horsthuis-Tangelder (Overbetuwe)
Sijmen Versluijs (Beuningen)	Gea Hofstede (Rheden)
Geert Gerrits (Wijchen)	Ronald Thoonen (Druten)

Nijverheidsweg 2a
6662 NG Elst
info@groenemetropoolregio.nl
www.groenemetropoolregio.nl

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

Jaarverslag en jaarrekening 2023

The Economic Board Regio Arnhem Nijmegen

THE ECONOMIC BOARD
Regio Arnhem Nijmegen

2023 in vogelvlucht

Regio Deal
'Gezonde groene groei'
Bijdrage € 15 miljoen Rijk,
6 programmalijnen,
25 projecten € 30 miljoen cofinanciering

Human Capital Akkoord
'Samenwerken aan een arbeidsmarkt die werkt', ondertekening door de initiatiefnemers Groene Metropoolregio, provincie Gelderland en The Economic Board met de arbeidsmarktregio's en ca 35 partners (ondernemers, onderwijsinstellingen en organisaties)

Lifeport Scholarship
heeft als doel studenten uit getroffen gebieden hun studie te laten voortzetten en afronden bij een van de kennisinstellingen in onze regio.

9 studenten hebben een Scholarship bijdrage ontvangen

Communicatie
Twee nieuwe websites gelanceerd:
- theeconomicboard.com
- Lifeport.nl

Europese samenwerking
EU Brussel, Duisburg, Business Metropool Ruhr

Bezoek van ministers aan de regio
Adriaansens, de Jonge, Dijkgraaf, Kaag

The Economic Board werkt momenteel met haar partners aan een portefeuille met programma's en projecten met een grote potentiele bijdrage aan de Brede Welvaart in onze regio:
- meer dan 15.000 nieuwe banen
- meer dan 200 nieuwe ondernemingen
- meer dan €1,7 mrd economische waarde en investeringen

Naar inhoudsopgave

Voorwoord

We hebben afgelopen jaar hard gewerkt aan de versterking van de brede welvaart in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen. Een jaar waarin we samen met de regio, de provincie en het Rijk de Regio Deal 'Gezonde groene groei' hebben getekend, met onze kennisinstellingen en ondernemers een Lifeport Scholarship hebben geïnitieerd en met vele partners uit de triple helix een Human Capital Akkoord hebben getekend.

Onze programma's, projecten en activiteiten weergegeven in dit jaarverslag bouwen verder op het Bestuursakkoord van de provincie Gelderland, Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen en The Economic Board, vanuit het brede netwerk van overheden, kennisinstellingen en bedrijven.

De clusters Energy, Health, Hightech met cross-over Food zijn leidend in onze regio op het gebied van innovatie, technologie en ondernemerschap, met inzet die bijdraagt aan de welvaart en welzijn van onze inwoners. Ook in 2023 was de inzet op nieuwe technologie innovaties voor maatschappelijke vraagstukken een belangrijke inzet. Op deze manier dragen we bij aan het vinden van oplossingen voor de maatschappelijke uitdagingen in heel Nederland, alsook in het buitenland.

Maar net als vorig jaar vraagt de actualiteit daarbinnen om een aantal aandachtspunten die het verdienen om apart te worden uitgelicht. We hebben te maken met een uiterst krappe arbeidsmarkt, energiezekerheid en netcongestie, het door ontwikkelen van de sociaal maatschappelijke uitdagingen en het stimuleren van private betrokkenheid bij en investeringen in publieke activiteiten.

Eén van de meest urgente aandachtspunten is het elektriciteitsnet. De transitie van fossiele naar hernieuwbare energie moet worden gemaakt, maar de realiteit is dat de elektriciteitsnetwerken hun maximale capaciteit hebben bereikt. Dat vormt een directe belemmering voor werken, wonen en mobiliteit. Investeringen in energie-infrastructuur hebben de hoogste prioriteit. Voor de uitbreiding en verduurzaming van bedrijventerreinen en de woningbouw opgave is het noodzakelijk om het elektriciteitsnet versneld te verzwaren, extra technici op te leiden en aan te trekken, lokale energy hubs te realiseren die bedrijventerreinen minder afhankelijk maken van het energienet en duurzaam opgewekte energie efficiënter te gebruiken en te besparen.

In de clusters blijven onze ondernemers, van startup, scale up, mkb of koploper, een belangrijke rol vervullen in innovaties en de benodigde transities. Kennisinstellingen die een belangrijke bijdragen leveren aan omscholingstrajecten van 'krimpberoepen' naar technische functies, digitale programma's voor mkb'ers, maar ook financiële partners die mee blijven denken met financieringsmogelijkheden voor mkb, startups en groeibedrijven. Tevens is de inzet van AI (Artificial Intelligence) vanuit de onderwijs- en kennisinstellingen cruciaal om tot oplossingen te komen in de netcongestie, gezondheidszorg, maar ook in het tekort van de arbeidsmarkt.

Alleen door samen te werken kunnen we tot oplossingen komen. Onze rol als initiator, aanjager, verbinder, regisseur, projectleider of hulpmotor blijft hierbij van groot belang.

Ahmed Marcouch
Voorzitter

Jan van Dellen
Algemeen Directeur

Naar inhoudsopgave

Inhoudsopgave

2023 in vogelvlucht 2

Voorwoord 3

Hoofdstuk 1
Samen werken aan een gezond en duurzaam leven in Lifeport 5

Hoofdstuk 2
Opgaven en activiteiten 6

2.1 Innovatie, technologie en ondernemen 6
2.2 Talent 16
2.3 Regionale welvaart en welzijn 19

Tijdlijn 25

Hoofdstuk 3
Organisatie & Financiën 27

3.1 Organisatie 27
3.2 Financiën 29
Jaarrekening incl. accountantsverklaring 43

Bijlage 1
Overzicht activiteiten met doelstellingen en resultaten 31

Bijlage 2
De Board 41

Hoofdstuk 1

Samen werken aan een gezond en duurzaam leven in Lifeport

Samenwerking in de regio

The Economic Board werkt samen met de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (samenwerking van de 18 gemeenten van de regio), provincie Gelderland, kennisinstellingen, overheden en ondernemers in de regio. Daarnaast werkt zij samen met verschillende uitvoeringsorganisaties die de strategie omzetten in uitvoering. Bijvoorbeeld Connectr voor de energie-transitie, Briskr voor Health & Hightech, Noviotech campus is innovatie-campus voor Health & Hightech en Kiemt en Lifeport@ (voorheen RvN@) zijn de partners voor energie en circulariteit. Maar ook Oost NL en Think East Netherlands zijn belangrijke partners in het ecosysteem voor grootschalige investeringen in gebiedsontwikkeling of doorbraak van innovaties en transities. Daarnaast zijn samenwerkingen met onze collega economic boards van belang voor een gezamenlijke lobby voor waterstof, maar ook met Economic Board Foodvalley om wederzijdse uitdagingen in reductie van CO2 of circulaire economie uit te wisselen.

Activiteiten en speerpunten 2023

Zoals in het jaarplan 2023 aangekondigd waren de activiteiten speerpunten van 2023: de Regio Deal, Lifeport, funding en de clusters, programma's en projecten. Deze programma's, projecten en activiteiten zijn in lijn met het strategisch plan 2020-2025 van The Economic Board en worden samen met overige activiteiten in deze verantwoording weergegeven in de drie vastgestelde hoofdlijnen met daaronder de vijf gedefinieerde opgaven:

1 Innovatie, technologie en ondernemen

Opgave 1 Technologie-marktcombinaties voor maatschappelijke vraagstukken

Opgave 2 Financiering & ondersteuning mkb, startups en scale-ups

2 Talent

Opgave 3 Arbeidsmarkt in balans

3 Regionale welvaart en welzijn

Opgave 4 Hulpmotor voor brede welvaart

Opgave 5 Instrumenten voor publiek-private ecosystemen

In dit deel, tot en met pagina 24, geven we per opgave een samenvattende beschrijving van de activiteiten waar The Economic Board afgelopen jaar aan heeft bijgedragen. We lichten dit toe aan de hand van voorbeelden van activiteiten. Een totaaloverzicht van alle activiteiten met doelstellingen, onze rollen en resultaten is weergegeven in Bijlage 1.

Hoofdstuk 2

Opgaven en activiteiten

2.1 Innovatie, technologie en ondernemen

Opgave 1

Technologie-marktcombinaties voor maatschappelijke vraagstukken

The Economic Board Regio Arnhem Nijmegen ontwikkelt meerjarige publiek-private programma's die zich op het snijvlak van (sleutel) technologieën en/of markten bevinden met als doel bij te dragen aan maatschappelijke opgaven. Het benutten van economische kansen gaat hand in hand met het werken aan maatschappelijke thema's en nieuwe sleuteltechnologieën. De regio Arnhem-Nijmegen biedt door haar enorme innovatiekracht en ecosystemen de mogelijkheid om maatschappelijke opgaven en kansen in de regio te versterken. We richten ons op de clusters, passend binnen het DNA van de regio, Energy, Health, Hightech, Food en de belangrijke speerpunten Slimme Duurzaamheid, Arbeidsmarkt en AI. De clusters Energy, Health en Hightech met de speerpunten Slimme Duurzaamheid en AI worden in paragraaf 2.1 verder beschreven.

"Innovatie vraagt om keuzes durven maken. In de regio Arnhem-Nijmegen is de focus gelegd op de sectoren Energy, Health, Hightech en Food. Hier zijn prachtige bedrijven en instellingen die sterk zijn op deze thema's. Er zijn ecosystemen gerealiseerd zodat deze bedrijven en instellingen zich verder kunnen versterken. Voor een aantal grote transities kunnen we zo een voorbeeld zijn voor heel Nederland. Denk aan innovatieve oplossingen voor de energietransitie, de gezondheidszorg, de chip en AI innovaties, oplossingen voor een schoner milieu met CO2reductie, gezonde levenstijl en voeding voor een langer en gezonder leven.

De samenwerking van overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven in deze regio, heeft de kracht om bij te dragen aan deze maatschappelijke uitdagingen. Deze samenwerking in de regio is essentieel om een voorbeeld regio voor de Nederland te zijn."

Helga Witjes
Lid The Economic Board en gedeputeerde Economie en Innovatie

Energy

Het energie- en klimaatbeleid in Nederland bevindt zich in een cruciale fase van uitvoering en de urgentie is hoog. Nederland staat voor een grote opgave in de energietransitie.

De regio Arnhem-Nijmegen ondervindt – net als de rest van Nederland – enorme hinder van het tekort aan netcapaciteit. Duurzame opwek met zonneparken en windmolens en een sterke groei in gebruik van elektriciteit door industrie en vervoer vragen om oplossingen voor de netcongestie. Dat levert een van de grootste uitdagingen op voor het slagen van de energietransitie.

Hoe zorgen we ervoor dat er genoeg schone energie beschikbaar is voor huishoudens, bedrijven en de accu van onze auto? Energiezekerheid is van het grootste belang voor bedrijven en huishoudens. In de regio Arnhem-Nijmegen lopen inmiddels vele projecten om te onderzoeken hoe je duurzaam opgewekte energie efficiënt kan opslaan en verdelen. We zetten in op ontwikkelingen zoals batterijtechnologie, waterstof en slimme warmtenetten. Beschikbaarheid van voldoende energie is een absolute vestigingsvoorwaarde voor bedrijven.

Arnhems Buiten

Doel

Werklocatie Arnhems Buiten is begin 2023 aangekocht door City developer-S en Perspectieffonds Gelderland (Oost NL) en moet ruimte geven aan de ontwikkeling van innovatieve bedrijven. Het gebied wordt verder ontwikkeld voor een aantrekkelijker vestigingsklimaat en versnelling van de energietransitie. Gedacht wordt aan een campus, waarbij samenwerking in de triple helix-- overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen - elkaar versterkt. Bekeken wordt of digitalisering binnen de energiesector een plek kan krijgen in deze ontwikkeling. Dit zal talent en bedrijvigheid aantrekken gericht op de energietransitie, waardoor de regio Arnhem-Nijmegen nog beter op de kaart wordt gezet als aanjager van innovaties in klimaat neutrale energie.

Resultaat

The Economic Board heeft de afgelopen maanden met de ontwikkelaar, Oost NL en de gemeente Arnhem als adviseur opgetreden voor een strategische invulling en om de Hotspot Energy in en rondom Arnhem te verstevigen. Een eerste investeerder Hyosung, Zuid-Koreaans energiereus, heeft inmiddels een contract getekend om 60mio te investeren in dit gebied.

Smart Energy Hubs

Doel

Nederland zit midden in een energietransitie. Energie uit fossiele brandstoffen maakt plaats voor energie uit hernieuwbare bronnen, zoals water, wind en zon. Onze energienetwerken kunnen de energie-transitie niet aan. Terwijl energiezekerheid van het grootste belang is voor bedrijven en huishoudens. Om dit probleem te tackelen zijn in Oost-Nederland living labs opgezet. Dit gebeurt in zogenoemde Smart Energy Hubs. In regio Lifeport wordt op drie bedrijventerreinen Smart Energy Hubs gerealiseerd, te weten Innofase in Duiven, TPN-West in Nijmegen/Beuningen en Brickvalley in de omgeving Lingewaard en Zevenaar. Op deze bedrijventerreinen wordt aan oplossingen voor de netcongestie gewerkt door in te zetten op de realisatie van decentrale energiesystemen. Zo wordt er gebouwd aan stabiele, flexibele, lokale duurzame alternatieven voor energieopwekking, -opslag en -gebruik en worden in de regio ontwikkelde innovaties op de bedrijventerreinen toegepast.

Resultaat

Vanwege het enorme belang van de versnelling van de energie-transitie bundelen diverse bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen hun krachten. Onderzoek en onderwijs zullen in samenwerking met bedrijven en de overheid de innovatie naar een duurzame en slimme energiemix verder moeten ontwikkelen. Met de Smart Energy Hubs bouwen we stapsgewijs aan een evenwichtig energiesysteem. Door de Smart Energy Hub ontwikkeling in Lifeport aan te jagen en te versnellen sluiten we aan bij de propositie van Oost-Nederland om als living lab voor slimme decentrale energiesystemen te fungeren. Afgelopen jaar is naast TPN-West ook met de bedrijfsterreinen IJsseloord en Nieuwe Haven in Arnhem een Green Deal getekend. Dit is het startschot voor concrete acties om deze bedrijventerreinen te verduurzamen en toekomstbestendig te maken. Samen staan bedrijfsleven, onderwijs en overheid voor de duurzame ambitie waarin klimaatadaptatie, circulariteit en de energietransitie een plek krijgen. De meeste bedrijven hebben er voor getekend om hier een Smart Energy Hub (SEH) te maken, om met elkaar de aansluitcapaciteit uit te wisselen. De behoefte aan een aanpak op bedrijfsterreinen is groot, sinds door netcongestie er geen stroom meer geleverd kan worden en er geen bedrijfsuitbreidingen meer gehonoreerd kunnen worden.

In Living Lab SEH Oost-Nederland wordt gewerkt aan blauwdrukken waardoor straks de opschaling naar andere bedrijventerreinen sneller gaat. Afgelopen jaar is door The Economic Board met VNO-NCW en Oost NL verder ingestoken in een lobby richting Den Haag en Europa voor het belang én de financiering van de Smart Energy Hubs.

“Door de snelle verduurzaming, de groeiende economie, de digitalisering van de samenleving en de woning- en bedrijfsterreinen-opgave groeit de vraag naar elektriciteit explosief. De ontwikkelingen gaan sneller dan de netbeheerder de netten kan versterken en daardoor raakt het net op steeds meer plekken ‘vol’. Zo ook in Gelderland. Goede samenwerking tussen netbeheerders, overheden, kennisinstellingen, marktpartijen en alle energie gebruiker is hierin essentieel, omdat toegang tot energie vraagt om nog snellere opschaling in de uitvoering en we alleen samen zorgen dat flexibel energiegebruik en energiebesparing centrale thema’s worden voor de komende jaren. Hiermee laten we zien dat onze regio kan bijdragen aan de oplossingen die er zijn voor de energietransitie”

Bram Sieben
Directeur Corporate & Social Affairs bij Alliander en Lid The Economic Board

Health & Hightech

Health en Hightech zijn twee belangrijke economische clusters voor de regio die kunnen bijdragen aan een brede maatschappelijke welvaart. In Lifeport Regio Arnhem Nijmegen is de gezondheidszorg de grootste werkgever. Eén op de vier werknemers is werkzaam in de gezondheidszorg en zorg gerelateerde beroepen (in Nederland is dit één op de zes).

De topsectoren Health & Hightech zijn niet alleen voor de werkgelegenheid cruciaal, maar zorgen ook dat de transities in de gezondheidszorg worden versneld en dat nieuwe technologieën de kwaliteit van de zorg vergroten. De uitdagingen in de zorg zijn organisatie overstijgend; waarbij intensieve samenwerking nodig is voor systeemverandering. Vanaf 2030 is het beleid erop gericht dat 50% van de zorg meer (of vaker) in de eigen leefomgeving (in plaats van in de zorginstelling) georganiseerd gaat worden. Naast de technologische uitdagingen zal met name het zorgverleningsconcept hierbij ingrijpend moeten worden gewijzigd. Daarnaast zal er in het kader van de preventie meer samenhang moeten worden aangebracht tussen de woonruimte van de inwoner, zijn werk en persoonlijke gezondheidssituatie. In dat kader zijn wij op zoek naar een nieuw systeem waar zorg duurzaam wordt ingericht in de leefomgeving van de inwoner en waarbij gezond zijn én blijven net zo belangrijk is als goede zorg.

De regio heeft sterke posities in Digital Health en Neuro Science met het Donders Instituut (gezamenlijk Instituut van Radboudumc en Radboud Universiteit), AI, Drug Discovery & Development en in de semicon sector (dit omvat zowel chipproductie, apparatuur als de packaging van chips).

Digital Health Challenge Lab

Doel

Om de zorg toegankelijk, beheersbaar en betaalbaar te houden is meer preventie nodig en moet de zorg dichter bij de inwoner worden georganiseerd. Het doel van het project is om op basis van vragen (challenges) van inwoners en professionals in een drietal wijken nieuwe zorgconcepten te ontwikkelen. Deze concepten zorgen ervoor dat mensen langer zelfredzaam zijn, minder zorgpersoneel nodig is en dat de gezondheidsverschillen afnemen.

Resultaat

Briskr is projectleider van dit project dat in de Regio Deal is opgenomen. Afgelopen half jaar is in gezamenlijkheid met de consortiumpartners het projectidee nader uitgewerkt waardoor het als een dragend project binnen de Regio Deal is aangemerkt.

Campusontwikkeling

Doel

De campussen zijn een magneet voor talent, ondernemerschap en investeerders. Hiermee leveren de campuslocaties een bijdrage aan het ondersteunen en faciliteren van (de groei van) innovatieve ondernemers, het vergroten van de maatschappelijke impact van innovaties en het vasthouden en aantrekken van talent. In de regio Arnhem-Nijmegen denken we mee met een aantal campusontwikkelingen. In en rond Nijmegen wordt meegedacht met de campussen die zich richten op de clusters Health en Hightech. Arnhems Buiten is eerder reeds genoemd. Daarnaast zijn er ruimtelijke ontwikkelingen bij de gemeente Overbetuwe (in relatie tot Rijnstate Elst) en Van Hall Larenstein voor het realiseren van werklocaties voor starters en scale-up ondernemers.

Resultaat

Potentiële investeerders, nationale en internationale organisaties hebben in 2023 regelmatig onder leiding van Oost NL en in gezamenlijkheid met The Economic Board diverse regionale campussen bezocht. The Economic Board heeft afgelopen jaar als strategisch adviseur bijgedragen aan de initiatieven: Campus Nijmegen, Health Campus Elst (relatie Rijnstate poli Zuid), Ontwikkeling Noviotech Campus, Arnhems Buiten, Energy Arnhem (IPKW, HAN, Arhems Buiten, Hyster Yale in Nijmegen). Ook heeft zij in gezamenlijkheid met Oost NL de NFIA (Netherlands Foreign Investment Agency) rondgeleid op Noviotech Campus en de campussen Radboudumc en Radboud Universiteit.

“De uitdagingen in de zorg zijn complex en organisatie overstijgend. We zullen ons met elkaar moeten richten op gezondheid én voorkomen van ziekten in plaats van alleen op de zorg. Serieus inzetten op preventie betekent de leefomgeving anders inrichten wat betreft wonen, werken, vrije tijd en voeding. Met onze huidige kennis op het gebied van menselijk gedrag, sociale behoeften, medische zorg en met technologie als hulpmiddel moet het mogelijk zijn dergelijke stappen ten goede praktisch te organiseren. Samen verder bouwen aan de meest innovatieve zorgregio voor een gezond en duurzaam leven.”

Bertine Lahuis
Voorzitter Raad van Bestuur Radboudumc en Lid The Economic Board

Slimme Duurzaamheid

Lifeport Circular Lab

Doel

Lifeport Circular Lab is de coalitie voor kennisdeling en bevordering van innovaties in circulaire verstedelijking, klimaatadaptatie en circulaire economie en leefomgeving. Lifeport Circular Lab jaagt leerprojecten en leeromgevingen aan voor de professional van de toekomst en legt structurele verbindingen tussen kennis en onderwijs, ondernemerschap en de overheid.

Resultaat

De helixgroep Slimme Duurzaamheid, met 10 regionale partners uit de triple helix, is afgelopen jaar maandelijks bijeengekomen om te werken aan de drie hubs van het Lifeport Circular Lab. Er zijn strategische acties besproken om de ecosystemen rond klimaatadaptatie, toekomstbestendig bouwen en circulaire economie te versterken. Binnen de 3 hubs is gewerkt aan verschillende projecten:

Klimaatadaptatie

Soil Valley: Dit consortium met onder meer Royal Eijkelkamp en Kiemt werkt aan een campus waar ondernemers, startups, onderzoeksinstellingen, onderwijs en overheden samenwerken aan de uitdagingen rond bodem en water. The Economic Board adviseert het consortium, bijvoorbeeld over draagvlak in de regio door betrekken van regionale pilotlocaties in Berg en Dal en de Liemers. Zij agendeerde het thema door een presentatie bij de Board en het betrekken van Boardleden en agendeerde thema bij provincie en kennisinstellingen.

Lifeport Cool Lab: In het project Lifeport Cool Lab (LCL) onderzoeken gemeenten samen met regionale opleiders HAN, Van Hall Larenstein en Yuverta welke methodes geschikt zijn om verkoeling te brengen in de stedelijke openbare ruimte, omdat het klimaat verandert. Op zes locaties testen onderzoekers verschillende klimaatadaptaties, zogenoemde groene interventies, en de effecten van participatietrajecten bij deze interventies. The Economic Board adviseert het consortium, onder meer door het leggen van verbindingen met andere gerelateerde projecten, door meelezen op de aanvraag voor de Regio Deal en door het betrekken van (financiële) partners in het consortium.

Toekomstig-bestendig bouwen

Doel

Binnen de regio wordt door veel partijen gewerkt aan de transitie naar conceptueel circulair bouwen. The Economic Board fungeert als verbinder. Daarnaast draagt zij bij aan een actieve lobby richting het Rijk om maatregelen mogelijk te maken die conceptueel en circulair bouwen bevorderen.

Resultaat

In 2023 is samen met Via-T, kenniscentrum voor duurzaamheid, circulariteit, innovatie en vakmanschap gewerkt aan de regionale positionering van het kenniscentrum, door het stimuleren van de samenwerking met belangrijke partners, door het bieden van een podium, bijvoorbeeld tijdens het symposium Lifeport Circular Lab en het uitdragen van het belang van het kenniscentrum in het netwerk. Samen met Via-T is gewerkt aan het uitwerken van de businesscase en zijn activiteiten en projecten voor de komende jaren uitgewerkt.

Circulaire Economie
Doel

Circulaire Regio Arnhem Nijmegen: dit consortium van bedrijven en instellingen in het Rijk van Nijmegen werkt aan een programma ter versterking van het regionale ecosysteem rond circulaire economie. De Circulaire Raad Rijk van Nijmegen, die circulaire projecten aanjaagt is onderdeel van deze sterke triple-helix samenwerking, werkt tevens aan realisatie van een leerstoel Circulaire Business Ecosystems. The Economic Board ondersteunt de samenwerking bij het verwerven van financiering voor het programma (bijvoorbeeld via de Regio Deal), we werken aan regionale opschaling van de werkzaamheden van de Circulaire raad en verbinden partijen in en buiten de regio aan de campus hub gezond circulair om méér studenten en bedrijven te laten samenwerken aan de transitie naar een circulaire economie, zoals het project rond het stationsgebied in Nijmegen.

Resultaat

In Arnhem is een Circulaire Raad in oprichting. The Economic Board adviseert over verbinding en versteking van het ecosysteem.

Doel

Circulaire en duurzame bedrijventerreinen

Resultaat

The Economic Board was mede-initiatiefnemer bij de Green Deal TPN-West. Zij heeft de bedrijvenvereniging inhoudelijk ondersteund bij het voorbereiden van de Green Deal welke eind januari 2023 door alle partners is ondertekend. Deze vorm van “bedrijventerreinen-samenwerking” kan interessant zijn voor andere bedrijventerreinen om ook daar verder te verduurzamen. The Economic Board agendeert de regionale bedrijventerreinen NTC, TPN-West en IPKW bij diverse landelijke ontwikkelingen, zoals groeifonds “Werklandschappen van de toekomst” en IVN Groene Bedrijventerreinen.

“Klimaatverandering heeft een grote invloed op de waterstanden in onze regio. Dat geldt niet alleen voor een teveel aan water maar ook voor tekorten. Klimaatverandering is een belangrijke oorzaak van waterschaarste. Het klimaat verandert, het wordt steeds warmer, en dat merken we ook in de stedelijke openbare ruimte. Om verkoeling te brengen voor de bewoners is actie nodig. In het Lifeport Cool Lab onderzoeken gemeenten samen met opleiders HAN, Van Hall Larenstein en Yuverta welke methodes daarvoor het meest geschikt zijn. Op zes locaties testen onderzoekers verschillende klimaatadaptaties, zogenoemde groene interventies.”

Jan van Iersel
Voorzitter College van Bestuur Hogeschool Van Hall Larenstein en Lid The Economic Board

ARTIFICIAL INTELLIGENCE (AI) KUNSTMATIGE INTELLIGENTIE

Een onderdeel van een goed vestigingsklimaat is investeren in technologie. De regio Arnhem-Nijmegen heeft alle ingrediënten in huis om een substantiële bijdrage te leveren aan de AI-positie van Oost-Nederland, Nederland en Europa. De regio huisvest volop goed geschoolde werknemers, excellente kennis en bedrijven die AI toepassen. In de regio Arnhem-Nijmegen vindt veel AI-onderzoek plaats, onder meer bij zeven faculteiten op de Radboud Universiteit, waar men al meer dan 30 jaar met AI bezig is, het Radboudumc en het Donders Institute for Brain and Cognition, dat baanbrekend onderzoek in neurotechnologie verricht. Ook is een groot aantal innovatiecentra voor kunstmatige intelligentie vertegenwoordigd, de zogenaamde ICAI-labs (Innovation Centre for Artificial Intelligence). En tenslotte is een toenemend aantal AI-gerelateerde bedrijven met toepassingen actief.

De technologie stelt computers en systemen in staat om te analyseren, te leren en zelfs te creëren. Maar AI is ook zoveel meer. We kunnen bijvoorbeeld met deze techniek kanker sneller en scherper diagnosticeren, medicijnen en materialen sneller en beter ontwikkelen, het ontwerpen van het meest geschikte energienet en kunnen herstel- en schoonmaakwerkzaamheden in de openbare ruimte veel beter worden gepland.

Ondernemen met AI en Data

Doel

We willen AI meer inzetten om een bijdrage te leveren aan het verdienvermogen en onze brede welvaart. Wat is er nodig om de kansen van AI zo goed mogelijk te verzilveren voor onze mkb ondernemers?
In samenwerking met Radboud universiteit, Twente Board, Universiteit Twente en Oost NL zorgde The Economic Board voor de realisatie van het MKB Datalab-Oost. Dit MKB Datalab gestart in mei 2023, helpt het mkb en (semi-)overheidsinstellingen waarde te halen uit hun data met de inzet van masterstudenten van Radboud Universiteit en Universiteit Twente. Studenten Artificial Intelligence en Data Science gaan onder professionele begeleiding van universitair docenten aan de slag met vraagstukken vanuit midden- en kleinbedrijf en (semi-) overheidsinstellingen.

Resultaat

Vanuit MKB Datalab heeft een student een kunstmatige intelligentie tool ontwikkeld, welke de DAR gaat helpen vanuit het Klant Contact Center (KCC) beter inzicht te krijgen in meldingen van klanten en klachten helpt te voorkomen. In het AI for Energy Grids Lab, ICAI-lab geopend in maart 2023, wordt onderzocht wat AI en algoritmes kunnen betekenen voor het energienet. Alliander combineert zijn eigen kennis met die van de RU, de HAN, de TU Delft en Universiteit Twente. Een samenwerking waarin de eigen kennis van Alliander wordt gecombineerd met die van de Radboud Universiteit, HAN, TU Delft en Universiteit Twente. The Economic Board neemt deel aan de Nederlandse AI Coalitie, AI Hub Oost-Nederland. The Economic Board heeft het initiatief genomen om met een aantal Boardleden te onderzoeken hoe kunnen we van AI economie maken. Kan AI talent aantrekken of behouden voor de arbeidsmarkt, kunnen toepassingen van AI een bijdrage leveren aan het oplossen of versnellen van onze transities, is er met AI toepassingen een verdienmodel? Allemaal

aspecten die de toepassingen van innovatieve en nieuwe technologieën in allerlei domeinen kan stimuleren om de maatschappelijke en economische impact van de regio nationaal én internationaal te vergroten. Dit met als doel kan zijn om te kijken hoe ondernemerschap gestimuleerd kan worden en hoe AI schaalbaar kan worden ingezet in de regio in relatie tot de kennisinstellingen en impact op de Brede welvaart. Eind 2023 heeft een eerste verkennende sessie hierover plaatsgevonden en wordt in 2024 een vervolg aan gegeven.

Opgave 2

Financiering & ondersteuning mkb, startups en scale-ups

MKB, startups en scale-ups spelen een belangrijke rol in het vinden van innovatieve oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. De onderwijs- en kennisinstellingen, de grote bedrijven en de verschillende innovatiecampussen vormen broedplaatsen voor nieuwe ideeën. Het mkb in de regio Arnhem-Nijmegen is een belangrijke motor van onze economie.

The Economic Board zorgt dat mkb, startups en scale-ups aandacht krijgen voor o.a. financieringen, advies, media aandacht, parel award, om continue ook de stem van de ondernemer te laten horen en mee te nemen.

Financieringstafel

Doel
Start- en scale-ups en MKB's met een innovatief vraagstuk ondersteunen met zowel innovatie als financiering. De Financieringstafel is een gezamenlijk initiatief van The Economic Board, OostNL met de grootbanken ING, Rabobank en ABN-AMRO.

Resultaat
Afgelopen eerste pilot jaar zijn er verschillende aanvragen ingediend. Enkele hiervan in behandeling, een aantal is verder geholpen en een aantal aanvragen is afgevallen.

Parel Award

Doel
Bedrijf of organisatie met een bijzonder, innovatief of duurzaam initiatief ontvangt van The Economic Board een parel-award. De parel wordt uitgereikt aan organisaties met impact door grootte, bereik of innovatie, werkzaam op het gebied van Energy, Health, Hightech of Food. De prestaties van deze bedrijven of organisaties zijn een inspiratie voor andere bedrijven en zetten onze regio (inter)nationaal op de kaart.

Resultaat
Afgelopen jaar is de Lifeport Parel uitgereikt aan EKI-Papierfabriek Nijmegen en Royal Berry. Met hun prestaties passend binnen de speersectoren van de regio Arnhem-Nijmegen zijn EKI - de Papier-fabriek en Royal Berry een inspiratie voor vele andere bedrijven en zetten zij Gelderland (inter)nationaal op de kaart.

BANN

Doel
Het Business Angel Netwerk Nijmegen is het netwerk van informal investors dat het ecosysteem van Nijmeegse start-ups en scale-ups versterkt. Het accent ligt op medische hightech. Door dit netwerk kunnen vraag en aanbod van investeringen beter op elkaar worden afgestemd.

Resultaat
Het netwerk (een samenwerking van Aeternus, BDO, Brillant Work, Briskr, Catalyze, EP&C, JLABS, Oost NL, Gemeente Nijmegen, Rabobank, The Economic Board, Poelmann van den Broek en Qserve) is steeds succesvoller in het verbinden van start-ups en scale-ups met investeerders. In 2023 zijn er drie bijeenkomsten geweest waarin elk keer vier start- of scale-ups een pitch hebben geven. The Economic Board heeft hier een presentatie gegeven.

"Voor ondernemers is de locatie van hun bedrijf van cruciaal belang, maar nog belangrijker is de ruimte die deze plek biedt voor groei en innovatie. Ondernemen vraagt om een gedurfde balans tussen risico's nemen en kansen grijpen aan de ene kant en streven naar stabiliteit en duurzaamheid op de lange termijn aan de andere kant. Perspectief op ruimte en het aantrekken en behouden van medewerkers is essentieel. Een regio waar men fijn woont en met plezier werkt, moet vanzelf-sprekend zijn. Daarom is het belangrijk dat we als ondernemers, onderwijs en overheden nauw samenwerken aan een optimaal klimaat voor ondernemerschap en aan een nog mooiere omgeving om te wonen. Ik ben trots op wat we samen bereiken om een duurzame economie in onze regio te bevorderen."

Ilko Bosman
Voorzitter VNO-NCW regio Arnhem-Nijmegen en Lid The Economic Board

2.2 Talent

Opgave 3

Arbeidsmarkt in balans: de juiste mensen op de juiste plek

De regio Arnhem-Nijmegen staat voor enorme opgaven rond de energietransitie, klimaatadaptatie, woningbouw en zorg. De krappe arbeidsmarkt remt een voortvarende aanpak. In de regio Arnhem-Nijmegen is in verschillende sectoren sprake van zowel een krapte op de arbeidsmarkt als een tekort aan de juiste kennis en vaardigheden voor de banen van nu en in de toekomst. Medio april 2023 ondertekenden The Economic Board, de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen en provincie Gelderland het Human Capital Akkoord regio Arnhem-Nijmegen. Gezamenlijk werken overheden, kennisinstellingen en werkgevers toe naar een arbeidsmarkt die 'werkt'. Doel is als regio te zorgen voor voldoende en goed gekwalificeerd personeel. De agenda wordt praktisch ingevuld door vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers, de arbeidsmarktregio's, kennisinstellingen en beroepsopleidingen op alle niveaus.

Wij verbinden en ondersteunen bestaande en nieuwe initiatieven met kennis en middelen. Het Human Capital Akkoord focust op drie thema's; Leven Lang Ontwikkelen voor iedereen, het aantrekken en behouden van talent en het activeren van onbenut arbeidspotentieel.

Human Capital Akkoord

Doel

Samenwerken aan een arbeidsmarkt die werkt in de regio Arnhem-Nijmegen, waarin de tekorten in de zorg-, techniek- en energiesector worden aangepakt aan de hand van de doelstellingen:

1. Leven Lang Ontwikkelen voor iedereen: de bij- en omscholing van werkzoekenden en werkenden.
2. Aantrekken en behouden van talent: het aantrekken van (internationale) medewerkers in schaarse profielen en het behouden van studenten uit de regio.
3. Activeren onbenut arbeidspotentieel: het gericht begeleiden van mensen naar een passende baan en het aanbieden van maatwerktrajecten.

Resultaat

In 2023 is het Human Capital Akkoord (HCA) gesloten met meer dan 35 partijen uit de regionale triple helix. The Economic Board, de Groene Metropoolregio en de provincie hebben, samen met ondernemers en kennis- en onderwijsinstellingen, op 13 april het Human Capital Akkoord regio Arnhem-Nijmegen officieel feestelijk ondertekend. En ook de Arbeidsmarktregio Rijk van Nijmegen en Midden-Gelderland zijn in de tweede helft van 2023 beter aangesloten bij het HCA.

Door de drie initiatiefnemers is verder gewerkt aan de volgende fase: van akkoord naar impact. Met de werktafels is aan de slag gegaan met het ondersteunen van projecten en het verkennen van samenwerkingen. Verschillende partners zijn met elkaar verbonden en diverse samenwerkingen zijn tot stand gebracht.

Tijdens de Ambassadeursbijeenkomst in juli is een eerste aantal projecten gepresenteerd. Deze vijf projecten hebben in het najaar van

2023 verdere stappen gezet (Digitaal integraal met impact, traineeship laadinfra, C-university, IT Student Lab en activeren onbenut arbeidspotentieel).

Binnen de werktafel LLO Health is met een consortium van bedrijven en instellingen gewerkt aan het project 'Digitaal integraal met impact.' Dit project helpt zorg- en welzijnsinstellingen een visie en concrete aanpak te ontwikkelen om medewerkers te faciliteiten bij de adoptie van digitale technologie in het werk. Hiervoor wordt een 'menukaart' samengesteld dat de instellingen ontzorgt. Een kwartiermaker is in het najaar van 2023 gestart om dit project verder te borgen, om te lobbyen voor structurele middelen en om te zorgen voor een samenhangende aanpak om in de praktijk te testen.

Met ondersteuning van The Economic Board is in 2023 IT Student Lab een stichting geworden, is succesvol subsidie aangevraagd en is de samenwerking met softwarebedrijf Avisi geformaliseerd.

C-University werkt verder aan de integratie van embedded technologie in het middelbaar en mbo-onderwijs in de regio. In 2023 zijn afspraken gemaakt met onder meer het ROC Nijmegen en de HAN, en is met ondersteuning van The Economic Board een samenwerking met Avisi en House Of IT gestart om een Junior IT Challenge te organiseren voor middelbare scholieren.

Connectr werkt in 2023 aan het stimuleren van Laadinfra- en batterijtechnologie in de regio. Voor het behoud van starters in de regio en voor het werven van geschikt personeel voor het cluster van bedrijven rond dit thema, wordt gewerkt aan een bedrijfsoverstijgend traineeship Laadinfra. Er zijn gesprekken gevoerd over consortiumpartners, vorm en inhoud en in 2024 leidt dit hopelijk tot start van de eerste trainees. Een werkend concept kan vervolgens voor andere sectoren 'gekopieerd' worden.

De werktafel Onbenut Arbeidspotentieel heeft een project gekozen dat beide Arbeidsmarktregio's verbindt. In samenwerking met onder meer de vakbonden wordt proefondervindelijk vastgesteld op welke manier onbenut potentieel het beste bereikt kan worden voor bemiddeling naar werk.

Een extern adviseur heeft een advies geschreven over het vervolg van de uitvoering het Human Capital Akkoord (HCA). Hierin is aangeraden om de regie van de uitvoering van het HCA bij The Economic Board te beleggen. In afstemming met de Groene Metropoolregio en de provincie Gelderland is dit advies uitgewerkt naar een nieuw governance structuur en een plan van aanpak waarbij vanaf januari 2024 The Economic Board de regio zal gaan voeren op het HCA. Het succes van een werkende arbeidsmarkt, is een triple helix verantwoordelijkheid van alle partijen die het HCA hebben ondertekend, met een regionale agenda waarin iedereen zich herkent en is vastgesteld voor de periode 2023-2026.

Naar inhoudsopgave

Lifeport Welcome Center

Doel

Eén centraal punt waar internationale kenniswerkers, studenten en hun familieleden terecht kunnen voor overheidsdienstverlening door gemeenten en IND.

Doel

Begin 2023 is de eerste bezoeker gastvrij ontvangen bij het Lifeport Welcome Center in Nijmegen. Bij dit loket kunnen internationale kenniswerkers en hun gezinsleden, wetenschappelijk onderzoekers, studenten, start-ups en buitenlandse investeerders alles voor hun verblijf in de regio regelen. Dit is opgezet vanuit de regionale wens om meer internationaal talent aan te trekken én te behouden voor de regio. Voor HR-professionals uit de regio is een bijeenkomst georganiseerd om insights en ervaringen te delen over het aantrekken, welkom heten en behouden van internationaal talent voor de regio. The Economic Board is in het najaar een verkenning gestart voor een mogelijke samenwerking tussen LWC en WTC Arnhem.

“De arbeidsmarkt verandert continu; banen verschijnen, verdwijnen en veranderen. We staan voor een grote transformatie en dat brengt uitdagingen én kansen met zich mee. Gekwalificeerde mensen zijn hard nodig in onze regio. Als HAN werken we samen met ondernemers en overheden aan een duurzame samenleving, met een inclusieve arbeidsmarkt en waar een leven lang ontwikkelen centraal staat. Ook al heb je al een diploma op zak, klaar met leren ben je nooit...”

Rob Verhofstad
Voorzitter College van Bestuur HAN University of Applied Sciences en Lid The Economic Board

2.3 Regionale welvaart en welzijn

Opgave 4

De triple helix als hulpmotor voor brede welvaart

The Economic Board werkt aan een sterke, duurzame, welvarende en economische regio, gericht op innovaties met positieve impact op de kwaliteit van leven, wonen en werken (zgn Brede Welvaart) in de regio Arnhem-Nijmegen. Zij werkt aan zowel economisch als sociaal maatschappelijke opgaven met positieve impact op de Brede Welvaart. Uit onderzoek blijkt dat de Brede Welvaart in de regio Arnhem-Nijmegen al jaren afneemt.
Brede welvaart gaat in essentie over het welzijn van mensen. Naast werk en inkomen gaat het ook om zaken als gezondheid, onderwijs, milieu en leefomgeving, sociale cohesie, persoonlijke ontplooiing en (on)veiligheid. Hoewel de regio het economisch redelijk goed doet zijn er nog grote maatschappelijke uitdagingen, die vragen om een gezamenlijke aanpak. Het betekent dat we de uitdagingen die er liggen op het gebied van wonen, werken en mobiliteit aan elkaar koppelen en werken aan slimme concrete en praktische oplossingen. We ondersteunen maatschappelijke initiatieven. Dat wil zeggen sociaal investeren met betrokkenheid van zowel overheden, bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties.

Hierna genoemde voorbeelden is The Economic Board samen met partners bezig met de uitwerking van een technische oplossing en een business case voor de samenwerking van NXP in Nijmegen met de woningcorporaties en de gemeente Nijmegen. Als dit project slaagt dan draagt dit bij aan een lagere energierekening voor aanpalende woonwijken met zo'n 10.000 huishoudens, en levert hiermee een bijdrage op een aspect van de brede welvaart, energie armoede.

"Bij brede welvaart gaat het om de verbinding tussen sociaal maatschappelijke en economische agenda's. Het is van belang om in samenhang te denken. Het omvat alles wat mensen van waarde vinden. Naast materiële welvaart tellen ook zaken als gezondheid, onderwijs, milieu en leefomgeving, sociale cohesie, persoonlijke ontplooiing en (on)veiligheid. We willen de innovaties die ontstaan uit de samenwerkingen in onze regio ook écht laten landen bij onze inwoners en ondernemers. Dan moet je denken aan bijvoorbeeld het verlagen van de energiekosten in de energietransitie, maar ook de kwaliteit van de zorg verbeteren."

John Brom
wethouder gemeente Nijmegen en
Lid The Economic Board

JINC-samenwerking

Doel

JINC strijdt voor een samenwerking waarin je achtergrond niet je toekomst bepaalt, waarin ieder kind kansen krijgt. Honderdduizenden kinderen groeien op in een omgeving met veel werkloosheid en weinig rolmodellen. Daarom helpt JINC-jongeren van 8 tot 16 jaar op weg naar een goede start op de arbeidsmarkt. The Economic Board ondersteunt JINC met diverse projecten.

Resultaat

In maart heeft een aantal boardleden meegedaan met de sollicitatie-training en tevens de lancering van JINC in Nijmegen. Op 1 juni 2023 stond de top van toonaangevende organisaties in heel Nederland haar stoel af Lifeport Scholarship aan een leerling die opgroeit in een omgeving met sociaaleconomische achterstand. Ook enkele leden van The Economic Board hebben voor één dag hun functie volledig overgedragen.

Lifeport Scholarship

Doel

Studenten in de regio Arnhem-Nijmegen die afkomstig zijn uit crisis-gebieden kunnen in aanmerking komen voor hulp. Het Lifeport Scholarship heeft als doel studenten uit getroffen gebieden hun studie te laten voortzetten en afronden bij een van de kennisinstellingen in onze regio. Daarvoor ontvangen ze een bijdrage in het levenson-derhoud.

Resultaat

Aan het begin van het nieuwe studiejaar ontvingen de eerste vijf studenten een bijdrage vanuit het Lifeport Scholarship. Ook de oorlog in de Gazastrook heeft geleid tot een aanvraag én bijdrage vanuit het Scholarship. In totaal zijn er in 2023 negen studenten geholpen vanuit het Lifeport Scholarship.

RIJK VAN NIJMEGEN

Samen met elkaar babbelen en leren in de bieb over de ontwikkeling van je baby

Amusement Orkest speelt in Mozaïek

Fokko Erhart over natuurontwikkeling

Oplossing voor buitenlandse studenten uit crisisgebieden die financieel in de problemen komen

Student Soe redt het nét door nieuw studiefonds

Buitenlandse studenten die door een crisis in hun thuisland financieel in de problemen komen, kunnen aanspraak maken op een nieuw studiefonds in de regio.

Het geld van mijn ouders is sinds de staatsgreep de helft minder waard

Er is enorm veel behoefte aan goede mensen. Ook daarom willen we helpen

Man laat revolver zien tijdens Vierdaagse

Naar inhoudsopgave

Opgave 5

Instrumenten ter ondersteuning van publiek-private ecosystemen

Informatiedeling en samenwerking gemeenten en The Economic Board

Doel

Gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen beter informeren over de activiteiten van The Economic Board.

Resultaat

In de maanden mei tot en september heeft Jan van Dellen samen met enkele leden van de Board een ronde gemaakt langs de colleges en/of raden van de 18 gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen. Dit waren waardevolle gesprekken. Deze bezoeken werden door beide partijen, de gemeenten én The Economic Board, zeer op prijs gesteld. Veel zaken waar The Economic Board zich mee bezig houdt waren niet of onvoldoende bekend en TEB is beter geïnformeerd van wat er in de verschillende gemeenten speelt.

LOBBY

Doel

Belangen en initiatieven van de regio Arnhem-Nijmegen zijn vaak nog te weinig bekend bij belangrijke spelers in Den Haag, Europa en in de samenwerking met Duitsland. The Economic Board lobbyt al dan niet in samenwerking met de provincie en de Groene Metropoolregio bij het Rijk om de regionale belangen kenbaar te maken en hoe deze bijdragen aan de ontwikkeling van Nederland en Europa. Dit wordt gedaan door evenementen te organiseren en gesprekken te voeren met ambtenaren en bewindspersonen. Maar ook lobby richting de provincie is belangrijk.

Resultaat

Manifest voor nieuwe leden Provinciale Staten
The Economic Board heeft aan de nieuwe Statenleden een Manifest aangeboden met daarin handvatten en aandachtspunten voor de komende bestuursperiode. Deze zijn gericht op het maken van een ondernemersvriendelijk provinciaal beleid, dat bijdraagt aan de brede welvaart en aan versnellingen in de opgaven waar wij voor staan.

Resultaat

Ontmoeting (kandidaat) Kamerleden
Provincie Gelderland, Provincie Overijssel organiseerde samen met de economic boards en de regio's in beide provincies een ontmoeting met kandidaat-Kamerleden. Tijdens deze bijeenkomst bespraken bestuurders en vertegenwoordigers van provincies, regio's en het bedrijfsleven verschillende thema's met betrekking tot de uitdagingen in Oost-Nederland. Naast het belang van bereikbaarheid, met focus op woningbouw en mobiliteit, werd ook de rol van Arnhem in de energietransitie (met Connectr, Alliander, TenneT, KEMA) benoemd. De bestuurders en ondernemers benadrukten het belang van aandacht voor Oost-Nederland in 'Den Haag' voor de komende jaren.

Resultaat

Ontvangst ministers in de regio
Afgelopen jaar hebben diverse ministers een bezoek gebracht aan onze regio. Bijvoorbeeld: Minister Micky Adriaansens bracht in het najaar een bezoek aan het hoofdkantoor van TenneT in Arnhem. In een rondetafelgesprek met TenneT, Alliander VNO-NCW en The Economic Board Regio Arnhem Nijmegen hebben we de unieke rol van de stad en regio in de energietransitie besproken. Belangrijk onderwerp van gesprek was hoe de regio Arnhem-Nijmegen als dé innovatieve energieregio als voorbeeld kan dienen voor heel Nederland.

Minister Hugo de Jonge bracht een bezoek aan Nijmegen en maakte een rondleiding door de (circulair) gerenoveerde wijk Jerusalem, waar nieuwbouw sneller gaat dan een grondige renovatie. De regio wil koploper zijn bij het conceptueel, duurzaam en circulair bouwen en heeft tegelijkertijd een enorme bouwopgave. Daarom willen we een taskforce oprichten om de opgaven te versnellen met pragmatische oplossingen. Jean Schreurs overhandigde namens de GMR en The Economic Board aan de minister het convenant voor de taskforce.

Resultaat

European Week of Regions and Cities
De Europese Week van regio's en steden is het grootste jaarlijkse evenement in Brussel waarin steden en regio's hun vermogen demonstreren om groei en werkgelegenheid te creëren en het belang van het lokale en regionale niveau voor goed Europees bestuur te bewijzen. The Economic Board was hier (9 t/m 12 oktober) aanwezig samen met bestuurders vanuit overheid en kennisinstellingen. Tijdens de vele interessante workshops en netwerkbijeenkomsten werd steeds meer duidelijk hoe belangrijk Europa voor Nederland is. The Economic Board heeft een presentatie gegeven over de innovaties in onze regio, waar liggen onze sterke kanten en wat hebben we al bereikt op het gebied van Health, Hightech en Energy. Samen met regio Stedendriehoek heeft The Economic Board een pleidooi gehouden voor een waterstofverbinding in Oost-Nederland.

Resultaat

Tweede Kamer verkiezingen 2023 – broekzaknotitie t.b.v. bestuurders
Het Rijk is een onmisbare partner in het realiseren van onze ambities voor de regio Arnhem-Nijmegen. Wij staan voor complexe uitdagingen op het gebied van wonen, mobiliteit, energietransitie, arbeidsmarkt, gezondheid, economie en circulariteit. De Tweede Kamerverkiezingen waren een goed moment om het belang van nauwe samenwerking tussen het Rijk en onze regio te benadrukken, ook voor de toekomst. Daarom hebben we gezamenlijk met de Groene Metropoolregio een document opgesteld dat uitlegt hoe wij de ontwikkeling van onze regio zien. Deze is naar bestuurders in onze regio verstuurd om te gebruiken in hun gesprekken met het Rijk.

REGIO DEAL

Doel

De Regio Deal richt zich op de aanpak van belangrijke opgaven en verbetering van de kwaliteit van leven, wonen en werken van inwoners en ondernemers (zgn. brede welvaart) in de regio Arnhem-Nijmegen. Het Rijk en de regio zetten met deze Regio Deal in op een ‘Gezonde groene groei’ door oplossingen voor de grote en lastige opgaven in de zorg, woningbouw, economie en arbeidsmarkt.

Resultaat

Resultaat Deze Regio Deal zorgt ervoor dat we in de regio vooruit kunnen met cruciale innovaties en ontwikkelingen in de zorg, woningbouw, bedrijventerreinen en arbeidsmarkt. Zo kunnen wij de kwaliteit van leven, wonen en werken verbeteren. Medio februari 2023 heeft het Rijk aangegeven 15 miljoen te investeren in een gezonde groene groei in de regio Arnhem-Nijmegen. De Regio Deal van de regio Arnhem-Nijmegen is op 1 november ondertekend in aanwezigheid van demissionair minister Hugo de Jonge. De Regio Deal ‘Gezonde groene groei’ bestaat uit zes programmalijnen, gericht op gezond leven, toekomstbestendig wonen, sterke bedrijvigheid, werkende arbeidsmarkt, grenzeloos samenwerken en wijk- en dorpsgerichte aanpak. Per programmalijn worden verschillende projecten aangeduid. In de tweede helft van 2023 is samen met de projectpartners een verdere doorvertaling naar de specifieke projecten uitgewerkt. De uitwerking van de regeling heeft vertraging opgelopen. De systematiek die het Rijk voor deze 4e tranche van de Regio Deals hanteert, sloot niet aan op de wens van Rijk én regio om ook consortia van bedrijven, kennisinstellingen en overheden te ondersteunen. Naar verwachting kunnen de uitgewerkte aanvragen in april 2024 bij de regiokassier worden ingediend.

Lifeport
Regio Arnhem Nijmegen

Doel

Lifeport Regio Arnhem Nijmegen staat voor een gezond en duurzaam leven om te wonen, werken en studeren. Lifeport is het innovatie-netwerk van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen dat op het gebied van Energy, Health, Hightech en Food en de cross-overs ertussen tot slimme oplossingen komt. Met het merk Lifeport Regio Arnhem zetten we innovaties in de sectoren Energy, Health, Hightech en Food en de cross-overs daartussen in de etalage. We vertellen hoe vernieuwende bedrijven, vooraanstaande kennisin-stituten en baanbrekende projecten zich in de regio Arnhem-Nijmegen ontwikkelen. Hierbij hebben we behoefte aan één herkenbare naam die al deze verhalen met elkaar verbindt. Een naam die aantrekkelijk, geloofwaardig en onderscheidend is en herkenbaar en vindbaar voor Den Haag, Brussel, Europa en ver daarbuiten.

Resultaat

In 2021 is gezamenlijk gekozen voor het merk Lifeport voor de regio Arnhem-Nijmegen. Met de naam Lifeport Regio Arnhem Nijmegen creëren we een gezamenlijk verhaal en profiel die de ambities van de regio samenvatten: gezond en duurzaam leven. Als Lifeport heeft de regio een herkenbaar gezicht. Afgelopen jaar zijn we gestart met de herijking van het merk en de visie rondom Lifeport. Er zijn verschillende stakeholder meetings geweest, er is een nieuwe Lifeport website gelanceerd, er vonden verkennende gesprekken plaats met de HAN, Radboud Universiteit en Radboudumc voor een bundeling van Lifeport op de verschillende campussen en er is gestart met het schrijven van een visiedocument Lifeport Regio Arnhem Nijmegen.

“Met Lifeport creëren we een gezamenlijk verhaal waarmee we het regionale profiel versterken en de ambities van de regio samenvatten. Lifeport stelt een gezond en duurzaam leven voorop, met aandacht voor circulariteit, gezondheid, milieu, menselijke waarden, diversiteit en inclusiviteit. Brede welvaart dus. Vanuit de onderwijsinstellingen is het belangrijk om samen te werken met het bedrijfsleven en overheid.

Een belangrijk thema is het vinden en vasthouden van talent, álle talent, jong en oud. Hoe houden we deze talenten in onze regio? Dat heeft te maken met aantrekkingskracht. Samen gezond leven, in een gezonde omgeving, op duurzame wijze, voor nu en toekomstige generaties; dat is Lifeport”

Daniel Wigboldus
voorzitter College van Bestuur Radboud Universiteit, Lid The Economic Board

Tijdlijn

Per maand enkele belangrijke gebeurtenissen die plaatsvonden in 2023.
Het overzicht is niet uitputtend.

Januari

- Ontvangst eerste expat Lifeport Welcome Center
- Ondertekening Green Deal TPN West
- Derde Brainstorm bureau The Economic Board
- Werksessies Lifeport - denktank
- Ambassadeursbijeenkomst HCA (ontbijtsessie)
- Parel Award EKI-Papierfabriek
- Boardvergadering The Economic Board

Februari

- Ondertekening eerste steunverklaring HCA - Scalabor
- Arnhem Meets Duisburg - ondertekening LOI
- Werkbezoek Silvio Erkens kamerlid bij Connectr
- Week circulaire economie - ondernemers in het zonnetje gezet
- Masterclass Artificial Intelligence for Business
- Besluit Rijk inzake Regio Deal Gezonde groene groei

Maart

- Energy innovation in Lifeport lancering
- Health & Hightech café
- Sollicitatietraining JINC - lancering Nijmegen
- Boardvergadering The Economic Board en bezoek Brainport
- Ontvangst Business Metropole Ruhr - Health
- Health Valley Event

April

- Dinershow Rijn Ijssel
- Congres NL AIC
- Manifest TEB aangeboden aan nieuwe Provinciale Staten
- Ondertekening Human Capital Akkoord
- SoilValley event

Mei

- Meeting of the HR-minds
- Regio Reis Ruhrgebied en Rheinland
- Bezoek Minister de Jonge aan Nijmegen
- Bezoek ronde langs 18 gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen
- Kick off MKB datalab
- MovetoMatch 1 jarig bestaan - presentatie The Economic Board
- Bezoek Seaports Groningen - Eemshaven

Juni

- Access to Energy dialogue
- Baas van Morgen
- Lifeport Denktank sessie
- Inspiratiediner Foodvalley
- Future Day - Energie cluster
- Boardvergadering The Economic Board
- Netwerkevent tijdens Outdoor Gelderland
- Bezoek Duitse ambassadeur, Nederlandse ambassadeur Dld en Consul generaal
- Bezoek Invest in Holland -life sciences & health
- Lifeport Festival Circulair
- Nationale Kickoff LLO Katalysator - Nieuwegein
- Bezoek minister en ambassadeur Filipijnen aan Health Hightech Nijmegen - NTC

Naar inhoudsopgave

Juli

- Ambassadeursbijeenkomst Human Capital Akkoord regio Arnhem-Nijmegen
- Bezoek ronde langs 18 gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen
- Health & Hightech plein tijdens Vierdaagsefeesten
- Lancering nieuwe website theeconomicboard.com

Augustus

- Eerste studenten geholpen met Lifeport Scholarship

September

- Lifeport Circular Lab symposium
- Green Deal IJsseloord Arnhem
- Future of US- The Economic Board was aanwezig op IPKW in Arnhem met een stand Boardvergadering The Economic Board: Jaarplan 2024 en focus komende jaren
- Boardvergadering The Economic Board over jaarplan 2024 en focus voor de komende jaren
- Ondertekening Human Capital Akkoord door Arbeidsmarkt Rijk van Nijmegen

Oktober

- Green Deal Nieuwe Haven Arnhem
- European Week of Region and Cities – Brussel
- Nationale Finale Innovatiefste Student

November

- Ondertekening Regio Deal
- Bezoek minister Adriaansens in Arnhem - Energietransitie
- Ontvangst kandidaat- Kamerleden Oost-Nederland
- Dag van de Ondernemer
- Ondertekening Human Capital Akkoord Arbeidsmarkt Midden-Gelderland
- Boardvergadering The Economic Board over de samenwerking met Oost NL en de regio
- BANN event
- Dag van de Ondernemer
- Ondertekening Human Capital Akkoord arbeidsmarktregio Gelder-land-Midden

December

- Grenslandconferentie Nijmegen – workshop Internationaal Talent
- Inspiratiediner The Economic Board, ROC Nijmegen en VNO-NCW Midden; 'met nieuwe energie naar een gezonde toekomst' bij ROC Nijmegen
- Parel Award uitreiking Royal Berry

Symposium Lifeport Circulair Lab

Hoofdstuk 3

Organisatie en Financiën

3.1 Organisatiestructuur

The Economic Board stimuleert samenwerking voor een gezond en duurzaam leven in Lifeport. The Economic Board is een netwerk van veel organisaties die samenwerken aan de innovaties in de speersectoren van de regio; Energy, Health, Hightech en Food als cross-over ten gunste van de stijging van de Brede Welvaart in de regio. Zij werkt aan het versterken van verbindingen in de regio Arnhem-Nijmegen, vanuit de economisch kracht met de nadruk op de samenwerking vanuit de triple helix de ondernemers, onderwijsinstellingen en overheid.

De Board bestaat uit 18 topbestuurders en CEO's vanuit kennis-en onderwijsinstellingen, overheden en ondernemers, die een belangrijke bijdrage leveren aan het gesprek over een gezond en duurzaam leven in Lifeport. De Board vormt het algemeen bestuur van de stichting en bepaalt de strategische koers van de organisatie. De boardleden zijn als ambassadeurs actief betrokken bij de thema's en grote projecten en zetten hun netwerk hiervoor in.

Bezoek Board aan Brainport Eindhoven

De Board wordt ondersteund door het projectbureau van The Economic Board. Op strategisch, tactisch en operationeel niveau maakt en onderhoudt zij verbindingen tussen kennisinstellingen, bedrijfsleven en overheden en legt zij de basis voor samenwerking en alliantie. The Economic Board vervult voor de projecten en programma's verschillende rollen. Zie in onderstaand figuur weergegeven. Het projectbureau wordt aangestuurd door een algemeen directeur. In 2023 waren er 16 medewerkers werkzaam voor The Economic Board, gelijk aan 6,92 FTE. Niet alle medewerkers zijn in dienst van The Economic Board, een aantal medewerkers, zoals de strategen, is in kind beschikbaar gesteld.

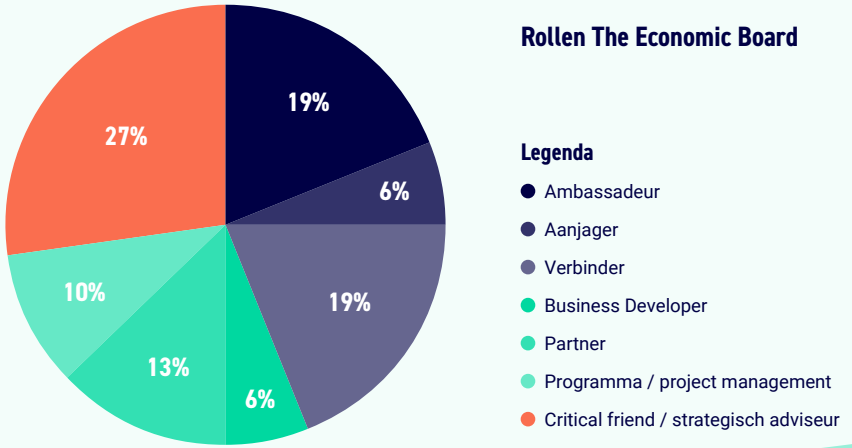

Naar inhoudsopgave

In contact met ons netwerk

Communicatie

Het profileren van de regio Arnhem-Nijmegen op economisch en sociaal maatschappelijk gebied, rondom de clusters Energy, Health, Hightech, Food en de speerpunten Slimme Duurzaamheid, Human Capital en AI vindt zowel binnen als buiten de regio plaats. In een concurrerende en internationale wereld is het essentieel te laten zien waar je kracht ligt. Afgelopen jaar heeft The Economic Board deelgenomen aan diverse communicatie- en projectwerk-groepen die verband houden met het DNA, gekoppeld aan de clusters, van de regio. We laten zien aan welke thema's we werken. We communiceren vanuit relevante, op feiten gebaseerde inhoud en spelen in op de actualiteit. We benoemen obstakels en belemmeringen en dragen oplossingen aan waar het netwerk mee aan de slag gaat. Dit doen we onder andere via de website theeconomicboard.com en lifeport.nl, de maandelijkse nieuwsbrief, onze sociale mediakanalen en via verschillende mediapartners. Medio 2023 is een geheel vernieuwde website theeconomicboard.com gepresenteerd en is er gewerkt aan de realisatie van een nieuwe website lifeport.nl. Deze website is begin 2024 gelanceerd. We maken in nieuws- of vakmedia zichtbaar hoe The Economic Board met haar initiatieven en programma's impact realiseert op een gezond en duurzaam leven in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen en welke bijdrage dit levert aan het versterken van de brede welvaart van haar inwoners en ondernemers.

Events

Alle events, meetups en kennissessies die wij organiseren of aan bijdragen, dragen bij aan de ambities en doelstellingen van The Economic Board. Onze medewerkers bezoeken ook events van andere netwerkorganisaties en andere partners. The Economic Board, VNO-NCW Midden en ROC Nijmegen organiseerden in het restaurant van ROC Nijmegen begin december een Inspiratiediner met inspirerende table speeches rondom de thema's energie en arbeidsmarkt. Deze avond werd verzorgd door eerstejaars studenten van ROC Nijmegen. Aandacht voor het MBO, innovaties voor de arbeidsmarkt, samenwerking in de regio. Zomaar een aantal thema's waar gezamenlijk verder aan gewerkt wordt.

Inspiratiediner 'Met nieuwe energie naar een gezonde toekomst'

3.2 Financiën

De werkelijk gerealiseerde baten bedroegen in 2023 € 1.459.079 terwijl € 1.211.757 was begroot. De toename ten opzichte van de initiële begroting is toe te schrijven aan extra cash bijdragen van kennisinstellingen en bedrijfsleven voor onder andere het Lifeport Scholarship, het Human Capital Akkoord en een extra subsidie vanuit de provincie Gelderland ten behoeve van het aanjagen en versnellen van de regionale economische ontwikkelingen. De in kind bijdragen zijn toegenomen door een hogere inzet van in kind ter beschikking gestelde strategen. Het negatieve exploitatieresultaat van € 3.978 is ten laste gebracht van de bestemmingsreserve.

The Economic Board ontvangt jaarlijks een basisfinanciering van de gemeenten via de Groene Metropoolregio. Deze financiering bestaat uit een bijdrage van € 1,- per inwoner van de deelnemende gemeenten. In 2023 hebben 14 gemeenten bijgedragen aan The Economic Board. Naast deze bijdragen ontvangt The Economic Board cash- en in kind bijdragen van kennisinstellingen, overheden en bedrijfsleven binnen de triple-helix.

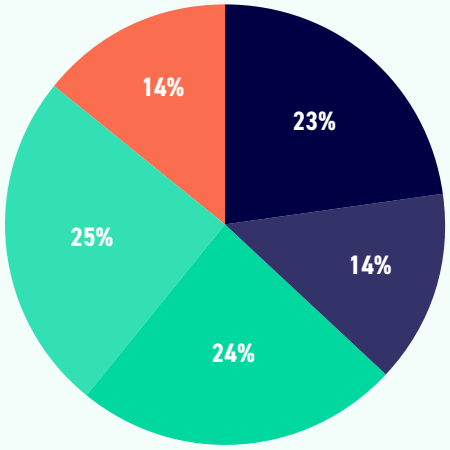

Activiteiten over Opgaven

Legenda

- Technologie- marktcombinaties
- MKB, start en scale-ups ondersteunen / financiering
- Arbeidsmarkt
- Triple helix als hulpmotor voor brede welvaart
- Instrumenten publiek-private ecosystemen

Van de begroting 2023 is 48% afkomstig van de jaarlijkse bijdragen van de deelnemende gemeenten, 14% van de Provincie Gelderland en 38% van kennisinstellingen en bedrijfsleven binnen de triple helix samenwerking. Van de totale begroting 2023 is 85% besteed aan de programma's en opgaven van The Economic Board. Onderstaand dashboard geeft de verdeling weer in percentage per opgave.

In 2022 is gestart met een eerste stap naar een andere indeling van rapporteren, die in 2023 verder is verfijnd naar een nieuwe indeling van rapporteren. Deze indeling is in lijn met onze eerdere rapportages over 2023 waarin wij hebben gekozen om de verschillende programma's, projecten en speerpunten binnen de clusters samen te brengen in drie hoofdlijnen en vijf concrete opgaven. Deze nieuw ingeslagen weg zal worden voortgezet.

Personeel

In 2023 is in totaal 6.92 fte werkzaam bij The Economic Board. Daarnaast is 1.39 fte aan strategen in kind ter beschikking gesteld door kennisinstellingen, overheden en bedrijfsleven. De personeelskosten zijn volgens inzet verdeeld over de 5 opgaven.

ANBI-status

Sinds 2017 is de Stichting Economic Board Arnhem Nijmegen aangemerkt als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Partijen die ons willen helpen bij onze doelstelling door middel van een donatie, kunnen deze gift aftrekken van de winst- of inkomstenbelasting.

Financiële kerngegevens

Over de jaarrekening 2023 van The Economic Board is op 5 maart 2024 door de externe accountant Reith & Ten Böhmer Accountants en Belastingadviseurs, in de persoon van de heer N.H.M. Reith AA, een goedkeurende controleverklaring verstrekt. Voor een verdere toelichting op de cijfers 2023, verwijzen wij u naar de jaarrekening, zie pagina 43.

Baten in €	
Overheidsfinanciering (bijdragen gemeenten via Groene Metropoolregio)	704.383
Bijdragen Provincie Gelderland	100.000
Projecten en overige baten	98.042
Bijdragen in kind	**440.674**
De bijdragen in kind betreffen bijdragen van: Radboud Universiteit, KplusV, Buro Kantelaar, Gemeente Nijmegen, Radboudumc, Google Grants, HAN University of Supplied Sciences, De Droomfabriek, EnergieMarke, diverse strategen	
Bijdragen in cash	**115.980**
De cash bijdragen betreffen bijdragen van: HAN University of Supplied Sciences, Groene Metropoolregio, CCV Nederland, NXP Semiconductors Nederland	
Totaal	**1.459.079**

Lasten in €	
Organisatiekosten	
Huisvesting	96.099
Overige kosten	7.764
Projectbureau	
Organisatiekosten	60.017
Advieskosten	14.813
Overige kantoorkosten	37.971
Subtotaal	**216.664**
Projecten en programma's	
Innovatie, technologie en ondernemen	464.395
Opgave 1 Sleuteltechnologieën en technologie-marktcombinaties	
Opgave 2 Financiering & ondersteuning mkb, startups en scale-ups	
Talent	454.858
Opgave 3 Arbeidsmarkt in balans	
Regionale welvaart en welzijn	327.139
Opgave 4 Hulpmotor voor brede welvaart	
Opgave 5 Instrumenten voor publiek en private ecosystemen	
Subtotaal	**1.246.393**
Totaal	**1.463.057**
Exploitatieresultaat	-3.978

Klik hier om naar de jaarrekening te gaan

Naar inhoudsopgave

Bijlage 1

Overzicht van activiteiten, doelstellingen en resultaten 2023

Naar inhoudsopgave

Naam project	Omschrijving	Resultaat 2023
Opgave 1 Technologie marktcombinaties voor maatschappelijke vraagstukken		
Arnhems Buiten / Energy Innovation Campus **Rol:** aanjager en strategisch adviseur	Doorontwikkeling werklocatie wat verder wordt ontwikkeld voor een aantrekkelijker vestigingsklimaat en de versnelling van de energietransitie. Het gebied moet ruimte geven aan de ontwikkeling van innovatieve bedrijven. Een campus initiatief wordt opgezet, waarbij de triple helix samenwerking – overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen – elkaar zal versterken. Dit zal talent en bedrijvigheid aantrekken gericht op de energietransitie, waardoor de regio nog beter op de kaart wordt gezet als aanjager van innovaties in klimaatneutrale energie.	The Economic Board denkt mee en adviseert m.b.t. de doorontwikkeling werklocatie, gebied Arnhems Buiten. Dit gebied is begin 2023 aangekocht door City developer-S en Perspectieffonds Gelderland (Oost NL). Onderzocht wordt of hier een campus kan landen.
Zonnepark woningcorporaties en wijken rond NXP **Rol:** verbinder en aanjager	Met dit project wordt onderzocht of een zonnepark kan worden ontwikkeld met minstens 10.000 aangesloten woningen en huishoudens, die collectief zonne-elektriciteit opwekken.Door de ligging van NXP tussen de woonwijken bestaat een unieke mogelijkheid om te bezien of een overschot aan lokaal opgewekte energie kan worden terug geleverd aan NXP mogelijk ondersteund met enkele buurtbatterijen.	Er is een opzet voor een projectplan gemaakt en het project is meegenomen in de projecten van de Regio Deal. TEB heeft een consortium bij elkaar gebracht en bestuurders geactiveerd. Tevens is gezocht naar een projectleider die dit project verder moet trekken. Verwachting is begin 2024 akkoord voor de projectleider te hebben en dat medio 2024 gestart kan worden.
Smart Energy Hub **Rol:** aanjager, verbinder en strategisch adviseur	Onze energienetwerken kunnen de energietransitie niet aan, vanwege onvoldoende capaciteit. In Oost-Nederland is het living lab Smart Energy Hubs opgezet. In Lifeport zijn hierbinnen drie bedrijventerreinen bezig om een Smart Energy Hub te ontwikkelen, te weten Innofase (Duiven), TPN-West Nijmegen/ Beuningen en Brickvalley (omgeving Lingewaard en Zevenaar). Op deze bedrijventerreinen wordt aan oplossingen voor de netcongestie gewerkt door in te zetten op de realisatie van decentrale energiesystemen. Zo wordt er gebouwd aan stabiele, flexibele, lokale duurzame alternatieven voor energieopwekking, -opslag en -gebruik en worden in de regio ontwikkelde innovaties op de bedrijventerreinen toegepast.	Met de Smart Energy Hubs bouwen we stapsgewijs aan een evenwichtig energiesysteem. Voor bedrijventerrein InnoFase hebben 17 partijen een intentieovereenkomst getekend om hier een smart energy hub te maken om lokaal opgewekte duurzame energie op ieder moment beschikbaar te maken. Ook TPN West in Nijmegen, Brickvalley (steenfabrieken langs Waal en Rijn) zijn de bedrijventerreinen waar een Smart Energy Hub aanpak verkend en opgepakt wordt. Ze zitten allemaal in een verschillend tempo van ontwikkeling, variërend van initiatieffase tot bijna operationeel. The Economic Boardl heeft samen met bedrijvenvereniging TPN-West en vele partners gewerkt aan een Green Deal voor TPN-West welke begin januari 2023 is ondertekend. En The Economic Board heeft samen VNO-NCW en Oost NL ingezet op een lobby richting Den Haag en Europa.
TPN-West - Green Deal **Rol:** aanjager en verbinder	Het creëren van een toekomstbestendig, aantrekkelijk bedrijventerrein, dat ervoor zorgt dat werkgelegenheid behouden blijft en nieuwe verdienmodellen kunnen worden aangegrepen. Het realiseren van één of meerdere 'klimaatbestendige proeftuinen'. En o.a. het realiseren van van één of meerdere Smart Energy-Hubs.	Begin januari 2023 is de eerste Green Deal van Oost-Nederland gesloten op bedrijventerrein TPN-West in Nijmegen. De ondernemers, vertegenwoordigd door de bedrijvenvereniging, gemeenten Nijmegen en Beuningen, provincie Gelderland, HAN, VNO-NCW, The Economic Board en de Rabobank hebben samen getekend voor de duurzame ambitie waarin klimaatadaptatie, circulariteit en de energietransitie een plek krijgen.
Green Deal Nieuwe Haven en IJsseloord (Arnhem) **Rol:** aanjager en verbinder	Arnhem heeft ambities om haar bedrijventerreinen te verduurzamen en toekomstbestendig te laten zijn in 2030. Kansen worden verkend en opgepakt in de energietransitie en klimaatadaptatie, op het gebied van mobiliteit en richting een circulaire economie. Kansen worden verkend en opgepakt om bedrijventerreinen energiepositief en klimaatbestendig te maken voor 2030. Daarnaast wordt een start gemaakt om het bedrijventerrein volledig circulair te maken. Rondom de Nieuwe Haven in Arnhem bestaat een aantal energie issues waarvoor een oplossing wordt gezocht, een energy hub zou een oplossing kunnen zijn.	Begin september 2023 was de officiële ondertekening van een Green Deal IJsseloord I en in oktober voor bedrijventerrein Nieuwe Haven. De ondertekeningen waren het startschot voor concrete acties op de bedrijventereinen. In de Green Deal wordt alles met elkaar verbonden in vier werkgroepen: klimaatadaptatie en vergroening, energie, circulariteit en mobiliteit. The Economic Board heeft deze Green Deals mede ondertekend.

Naam project	Omschrijving	Resultaat 2023
Opgave 1 Technologie marktcombinaties voor maatschappelijke vraagstukken		
Living Lab / Innovatielab Connectr **Rol:** partner en strategisch adviseur	Het Connectr Innovatielab op Industriepark Kleefse Waard (IPKW) wordt een aantrekkelijke plek, waarin alle spelers in het energy cluster fysiek bijeenkomen om samen te werken en elkaars groei te versnellen.	De werk- en leerlocatie is eind 2023 in gebruik genomen en hier zal in 2024 nog veel aandacht naar uit gaan.
Digital Health Challenge Lab **Rol:** ambassadeur, partner en strategisch adviseur	Om de zorg toegankelijk, beheersbaar en betaalbaar te houden is meer preventie nodig en moet de zorg dichter bij de inwoner worden georganiseerd. Het doel van het project is om op basis van vragen (challenges) van inwoners en professionals in een drietal wijken nieuwe zorgconcepten te ontwikkelen. Deze concepten zorgen ervoor dat inwoners langer zelfredzaam zijn, minder zorgpersoneel nodig is en dat de gezondheidsverschillen afnemen.	Afgelopen jaar is in gezamenlijkheid met het consortium het Projectplan en team gefinaliseerd incl. financiering (opgenomen in de Regio Deal als dragend project.
Build4Health **Rol:** verbinder	Inactiviteit is aantoonbaar verbonden met tal van (chronische) ziekten en mentale aandoeningen. Het doel van dit project is het testen van de effecten van ruimtelijke interventies en gedragsbeïnvloeding die leiden tot meer bewegen en sociale contacten op de gezondheid in verschillende contexten.	Afgelopen jaar is het projectplan en projectteam gefinaliseerd incl. financiering (opgenomen in de Regio Deal als dragend project.
Healthy Data **Rol:** verbinder en aanjager	Om persoonlijke data veilig beschikbaar te maken voor het monitoren en behandelen van patiënten thuis is een onderliggende en verbindende data-infrastructuur voor de wijken nodig. Het is op dit moment nog niet mogelijk om data van een thuisomgeving te combineren met de streng beveiligde data-infrastructuur in de ziekenhuizen, zorginstellingen of via huisartsen. Een verbindende data-infrastructuur zal een meer gepersonlaiseerde behandeling op basis van continue data mogelijk maken voor zowel behandelaars als inwoners in hun eigen thuissituatie.	Het projectplan was eind 2022 ingediend binnen de Regio Deal, maar is niet aangemerkt als dragend project. Er wordt nu gezocht naar andere financiële middelen om dit project alsnog uit te kunnen voeren.
Health Campus Elst Centraal **Rol:** ambassadeur en strategisch adviseur	De innovatieve clusters Health, Hightech en Energy kennen een aantal geografische brandpunten in de regio. Dat zijn primair de campussen, maar ook de werklocaties die zich richten op innovatieve bedrijvigheid of die ruimte bieden aan campus gerelateerde bedrijvigheid voor productie. Het gebied rondom station Elst Centraal in de gemeente Overbetuwe is volop in ontwikkeling. Het gebied rondom de ziekenhuis dependance Rijnstate is nog niet ingevuld. De gemeente wil graag inzicht in de mogelijke invulling van een bedrijvenprogramma op het nog braakliggende terrein, waarbij men wil onderzoeken of dit ondersteunend kan zijn aan het regionale speerpunt Health binnen de Lifeport regio.	In 2023 is er door de gemeente Overbetuwe een kernteam opgericht dat het proces rond de Health Campus ontwikkeling met diverse stakeholders begeleidt. Vervolgens wordt een plan van aanpak opgesteld, inclusief: planning, financiën, projectorganisatie, krachtenveldanalyse, projectcommunicatie en risicoanalyse.
Ecosysteem Health en Hightech **Rol:** verbinder, partner en strategisch adviseur	Briskr werkt met een aantal partners, waaronder The Economic Board, samen aan een acquisitiestrategie om juist die bedrijven aan te trekken die bijdragen aan een duurzame economische groei, het versterken van ecosystemen en het creëren van oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. Uit het onderzoek moet een specifiek beeld komen; waarin onderscheidt onze regio zich van andere kennisregio's.	Een onderzoeksbureau heeft de opdracht gekregen om een focus aan te brengen in de acquisitiestrategie. Ten eerste een een inventarisatie maken: Welke bedrijvigheid, faciltieiten en kennis zijn er op dit vakgebied in de regio en waar zou nog behoefte aan zijn. Het onderzoek is eind 2023 gepresenteerd, de acquisitie werkgroep met leden van de verschillende partijen gaat invulling geven aan de adviezen.

Naam project	Omschrijving	Resultaat
Opgave 1 Technologie marktcombinaties voor maatschappelijke vraagstukken		
Koersdocument Health & Hightech **Rol:** aanjager, partner en strategisch adviseur	Het Koersdocument Health & Hightech is opgesteld om in de regio meer en beter richting te kunnen geven aan de individuele inspanningen van overheden, ondernemers en kennisintellingen, de economische ondersteuningstructuur en de collectieve inspanningen ter bevordering van health en hightech, binnen The Economic Board, de Groene Metropoolregio maar ook in Briskr verband. Briskr is het programma dat startups en mkb ondersteunt om sneller te groeien en een grotere impact te maken binnen Health en Hightech. Hiermee wordt het ecosysteem versterkt.	Het koersdocument is tot stand gekomen in co-creatie tussen programma-bureau Briskr en de helixgroep Health & Hightech. Hiermee is het doel om de gekozen richtingen verder te continueren, te versterken en te concretiseren met vele regionale partners. In 2024 zal gedragenheid voor deze koers moeten worden bewerkstelligd bij de partners binnen Briskr en The Economic Board.
INTEGRATR Innovation Campus (Hyster Yale) **Rol:** verbinder en strategisch adviseur	Hyster-Yale Group ontwikkelt een shared facility voor zero emission Heavy Duty Mobile Equipment in nauwe samenwerking met Connectr. Men wil een campus ontwikkelen om kennis uit te wisselen, in het kader van de energie transitie voor zware voertuigen, voor zowel waterstof als elekrtisch. Om de energietransitie te realiseren, wil Hyster-Yale Group een prototype en testfaciliteit ontwikkelen, als satelliet van Connectr.	Er worden steunverklaringen verzameld in de vorm van Letters of Support. Aantrekken financiering voor programmering INTEGRATR Innovation Campus, gericht op technologieontwikkeling en human capital (leven lang leren en ontwikkelen).
Chip Design & Packaging **Rol:** aanjager en verbinder	Europa wil op eigen benen staan als het gaat om chipdesign. De regio's Twente en Brainport Eindhoven zijn gezamenlijk bezig met een strategische bepaling rondom chip design & packaging. Dit omvat het samenbrengen van relevante stakeholders in Nederland tot een krachtig chipdesign ecosysteem. Het doel is om een consortium te bouwen wat kan leiden tot een groeifondsaanvraag.	The Economic Board is samen met Briskr, Oost NL, gemeente Nijmegen en provincie Gelderland in overleg om de regio Arnhem-Nijmegen hierbij te laten aan sluiten. The Economic Board ondersteunt het consortium door verbanden te leggen met initiatieven in de regio.
Regio Arnhem Nijmegen Europese Hotspot Energy **Rol:** strategisch adviseur	In de regio Arnhem-Nijmegen werken bedrijven, overheid, onderwijs en onderzoek samen om met energie-innovaties de transitie de versnellen en op te schalen naar een hoger niveau van toepassing. Energy hotspot Arnhem kent een uniek ecosysteem van traditionele grote spelers als TenneT, Alliander, DNV-GL, KEMA en DEKRA en innovatieve mkb-bedrijven. Het samenspel tussen deze partijen leidt tot innovatieve oplossingen en een versnelling in de energie-transitie. Niet in de laatste plaats omdat zij daarin gezamenlijk optrekken met onderwijspartijen van binnen en buiten de regio, zoals de Radboud Universiteit, de TU Delft en de HAN University of Applied Sciences. De regio heeft de ambitie een toonaangevend Europese energiehotspot te zijn in 2025.	In opdracht van Oost NL en de gemeente Arnhem is in 2023 onderzoek uitgevoerd door KplusV en ERAC naar vervolgstappen voor de regio-ambitie rond het speerpuntcluster Energy. Aan The Economic Board is gevraagd om in 2024 met een verdere verdieping te komen op de regio-ambitie: "De regio Arnhem-Nijmegen is in 2025 place to be for Energy", met name voor het versneld toepasbaar maken van energie-innovaties.
Lifeport Cool Lab **Rol:** verbinder, aanjager en adviseur	In het project Lifeport Cool Lab (LCL) onderzoeken vijf gemeenten samen met opleiders HAN, Van Hall Larenstein en Yuverta welke methodes geschikt zijn om verkoeling te brengen in de stedelijke openbare ruimte, omdat het klimaat verandert. Op zes locaties testen onderzoekers verschillende klimaatadaptaties, zogenoemde groene interventies.	In 2023 is in het consortium gewerkt aan uitwerking van het project, zijn locaties geselecteerd en leerprojecten gedefinieerd. Het project is ingediend voor een bijdrage uit de Regio Deal en staat op de lijst van dragende projecten. In 2024 wordt financiering definitief aangevraagd, waarbij HAN penvoerder is.

Naam project	Omschrijving	Resultaat
Opgave 1 Technologie marktcombinaties voor maatschappelijke vraagstukken		
Campus Hub Gezond Circulair **Rol:** verbinder en aanjager	Het verbinden van de kennisinstellingen in de regio en dus van talent aan de grote transitievragen (rond energie, duurzaamheid, circulariteit en health uitdagingen) door concrete opdrachten uit te werken in de Campus Hub Gezond Circulair in Lifeport Living Labs – monolevel (per kennisinstelling) en in de onderwijswaaier - en door de opbrengsten te delen met de andere hubs in de Lifeportregio (zoals Via-T en Soil Valley).	De Campus Hub Gezond Circulair is inmiddels gestart met een samenwerking tussen de talentprogramma's van de drie onderwijsinstellingen: het TalentLAB van het ROC, de Talent Academy van de HAN en de Radboud Honours Academy van de RU. RvN@ voert de coördinatie en de regie. Inmiddels wordt er vanuit de Campus Hub Gezond Circulair gewerkt aan drie opdrachten: een multilevel opdracht vanuit de Food Community van RvN@ (talent in food), een multilevel opdracht vanuit het Stationsgebied Nijmegen (bouwlogistiek) en een opdracht van Orange X (Foodhal).
Toekomstig-bestendig bouwen **Rol:** verbinder en aanjager	Bevorderen van de snelheid en kwaliteit van circulair bouwen, door gebruik te maken van een eenduidige gezamenlijke regionale aanpak van Circulair Conceptueel Bouwen (CCB) en de circulaire inrichting van de openbare ruimte. Naast duurzaam bouwen wordt er ook gekeken naar hoe de woningbouw versneld kan worden. Binnen de regio wordt door veel partijen gewerkt aan de transitie naar conceptueel circulair bouwen.	In 2023 is samen met Via-T, kenniscentrum voor duurzaamheid, circulariteit, innovatie en vakmanschap gewerkt aan de regionale positionering van het kenniscentrum, door stimuleren van samenwerking met belangrijke partners als de Groene Metropoolregio, door het bieden van een podium, bijvoorbeeld tijdens het symposium Lifeport Circular Lab en het uitdragen van het belang van het kenniscentrum in het netwerk. Samen met Via-T is gewerkt aan het uitwerken van de businesscase en zijn activiteiten en projecten voor de komende jaren uitgewerkt.
VIA-T **Rol:** verbinder en strategisch adviseur	VIA-T is de Hub voor innovatie en talentontwikkeling in de toekomstbestendige bebouwde en gebouwde leefomgeving om zo een bijdrage te leveren aan de brede welvaart in de regio. Concreet wil VIA-T een oplossing bieden voor kennisdeling, borging en daarmee ook talentontwikkeling die nodig is om een circulaire transitie in de gebouwde en bebouwde toekomstbestendige leefomgeving te realiseren.	Het Consortium, propositie en businessplan zijn uitgewerkt. Binnen deze hub zijn op gebied van innovatie en onderzoek, kennisdeling en talentontwikkeling en inspiratie diverse projecten in uitvoering, die bijdragen aan de regionale ambities en doelstellingen van de Regio Deal en Woondeal (de eerste 5000 circulaire woningen). The Economic Board is een belangrijke verbinder in dit proces, wij bewaken de samenhang en stimuleren de samenwerking.
Circulaire regio Arnhem Nijmegen **Rol:** aanjager en verbinder	Een consortium van bedrijven en instellingen in het Rijk van Nijmegen werkt aan een programma ter versterking van het regionale ecosysteem rond circulaire economie.	Met ondersteuning van The Economic Board is financiering verworven voor het programma, we werken aan regionale opschaling van de werkzaamheden van de Circulaire raad en verbinden partijen in en buiten de regio aan de campushub gezond circulair om méér studenten en bedrijven te laten samenwerken aan de transitie naar een circulaire economie, zoals het project rond het stationsgebied in Nijmegen.
AI in openbare ruimte - Dar **Rol:** strategisch adviseur	Door AI in te zetten voor de verwerking van beelden die in de openbare ruimte worden verkregen, kunnen herstel- en schoonmaakwerkzaamheden veel beter worden gepland, waardoor de omgeving schoner en veiliger is, terwijl er minder km worden gereden (CO_2 uitstoot beperking) en minder manuren nodig zijn (handig met huidige arbeidsmarkt tekorten)	In 2023 is door verschillende partijen onderzoek gedaan naar hoe dit project ingestoken kan worden. Zo is met verschillende aanbieders van software gesproken, met de gemeente Nijmegen onderzoek gedaan naar de implicaties van privacy en met de Dar gekeken welke data beschikbaar of bruikbaar is. Ook is in 2023 een student van de Radboud Universiteit aan de slag gegaan bij de Dar, vanuit het mkb datalab.

Naam project	Omschrijving	Resultaat
Opgave 2 Financiering & ondersteuning mkb, startups en scale-ups		
MKB Datalab **Rol:** verbinder en ambassadeur	Met de oprichting van het MKB Datalab Oost willen we in Oost-Nederland een bijdrage leveren aan het dichten van de kloof tussen wat de potentiële mogelijkheden zijn op het gebied van AI en data science voor de mkb'er en wat er door mkb'ers op dit moment al wordt toegepast.	In samenwerking met Radboud AI, een onderzoeks- en toepassingsprogramma van Radboudumc en Radboud Universiteit (RU) is het MKB Datalab in mei 2023 gelanceerd. The Economic Board was mede initiator van dit AI-datalab. Het lab ondersteunt mkb-ondernemers bij datagericht ondernemen. Studenten van de RU gaan aan de slag met data- en AI-vraagstukken van mkb-ondernemers. In februari 2023 is de workshop, 'AI for Business'-masterclasses en inspiratie-sessie georganiseerd voor mkb-bedrijven om kennis te maken met AI en wat het voor hen kan betekenen.
AI en economie **Rol:** verbinder en aanjager	De regio Arnhem-Nijmegen heeft alle ingrediënten in huis om een substantiële bijdrage te leveren aan de AI-positie van Oost-Nederland, Nederland en Europa. Hoe kunnen we AI meer inzetten voor onze (mkb) ondernemers? Kan AI onze ondernemers ondersteunen in oplossingen voor het tekort op de arbeidsmarkt, dat wil zeggen; kan AI talent aantrekken of behouden voor de arbeidsmarkt, kunnen toepassingen van AI een bijdrage leveren aan het oplossen of versnellen van onze transities, is er met AI toepassingen een verdienmodel?	The Economic Board heeft het initiatief genomen om met een aantal kennisin-stellingen en ondernemers te onderzoeken of er van AI (Artificial Intelligence) economie gemaakt kan worden. Een eerste verkennende sessie heeft positieve reacties gegeven op de vraag of we economie kunnen maken van AI en welke maatregelen we kunnen nemen om ondernemerschap te stimuleren in ons ecosysteem.
Parel Award **Rol:** Initiatiefnemer en verbinder	Met de parel award onderscheidt The Economic Board organisaties uit de regio Arnhem-Nijmegen die een voorbeeld zijn voor anderen. Organisaties met impact door grootte, bereik of innovatie, werkzaam op het gebied van Energy, Health, Hightech en Food. De Lifeport Parel Award gaat jaarlijks naar bedrijven en organisaties die zich onderscheiden door interessante innovaties of juist door hun beproefde bedrijfsprocessen. Impact door innovatie, dát is waar de Parels zich mee onderscheiden.	In 2023 hebben EKI- Papierfabriek Nijmegen en Royal Berry uit Bemmel de Lifeport Parel Award ontvangen. Hiermee worden de inspanningen van deze ondernemers op het gebied van innovatie, duurzaamheid, food en human capital beloond. De prestaties van deze twee mooie bedrijven zijn een inspiratie voor andere bedrijven en zetten onze regio (inter)nationaal op de kaart.
Lifeport Kaart **Rol:** initiatiefnemer, verbinder en projectleider	De interactieve Lifeport kaart (https://lifeport.nl/ontdek-lifeport/) is één online platform waarop alle bedrijven, organisaties en innovaties zichtbaar zijn, die actief zijn op het gebied van Energy, Heallth, Higthtech, AI, Food en slimme duurzaamheid.	De Lifeport kaart geeft een overzicht van meer dan 500 bedrijven in de regio Arnhem-Nijmegen. Begin 2023 is in samenwerking met Kiemt, Connectr en gemeente Arnhem een overzicht toegevoegd aan de interactieve kaart met alle innovaties op energiebebied in onze regio (https://kaart.lifeport.nl/maps/energy-innovations/). Daarnaast is er een aparte kaart opgezet met partijen in het semicon cluster, ofwel de chip industrie. Deze kaart wordt gebruikt om de eerder genoemde activiteiten rond de ontwikkeling van dit cluster te ondersteunen (https://kaart.lifeport.nl/maps/semicon-lifeport/).

Naam project	Omschrijving	Resultaat
Opgave 2 Financiering & ondersteuning mkb, startups en scale-ups		
Dag van de Ondernemer	De Dag van de Ondernemer, vrijdag 17 november 2023, is een initiatief van mkb-Nederland om respect en waardering te tonen aan ondernemers voor hun inzet en het belang van ondernemers te onderstrepen. Aandacht voor hun huidge economische situatie en meedenken met advies, geven de ondernemers perspectief en mogelijke oplossingen voor de toekomst.	The Economic Board is op de Dag van de Ondernemer bij een aantal ondernemers persoonlijk langsgegaan om aandacht te vragen voor én mee te denken in hun problematiek en hen verder te helpen in hun ondernemerschap.
Toekomstbestendige bedrijventerreinen **Rol:** aanjager en ambassadeur	Voldoende en kwalitatief goede bedrijventerreinen ontwikkelen door te werken aan de toekomstbestendigheid (en daarmee aantrekkelijkheid)van deze terreinen. Dat gebeurt door een hogere organisatiegraad, grotere en duurzame beschikbaarheid van duurzame energie, betere (digitale) bereikbaarheid en een goede balans tussen leefomgeving en industrie. Daarnaast wordt er ook gekeken naar vergroening en circulariteit.	Het project is in 2023 geselecteerd als dragend project binnen de Regio Deal. Het consortium heeft verder gewerkt aan de ontwikkeling van het project zodat dit in 2024 van start kan binnen de Regio Deal.
BANN **Rol:** verbinder en partner	Het Business Angel Netwerk Nijmegen, opgezet door Briskr, Oost NL, Gemeente Nijmegen, Rabobank en The Economic Board, verbindt startups en scale-ups met investeerders. Het accent ligt op medische hightech. Door dit netwerk kunnen vraag en aanbod van investeringen beter op elkaar worden afgestemd.	In 2023 zijn er drie BANN-bijeenkomsten georganiseerd waar start- en scale-ups een pitch hebben gegeven. The Economic Board heeft hier een presentatie verzorgd.
Campus Nijmegen **Rol:** verbinder en partner	Het project Campus Nijmegen richt zich op het versterken van een aantrekkelijk vestigingsklimaat op de Nijmeegse campussen ten behoeve van de sterke clusters Health en Hightech. De campussen zijn een magneet voor talent, ondernemerschap en investeerders.	In 2023 hebben de stakeholders een actie agenda opgesteld voor de komende jaren. Voor het behalen van de doelstellingen zoeken de stakeholders de samenwerking met regionale partijen zoals The Economic Board en de Groene Metropoolregio.
Financieringstafel **Rol:** aanjager	Start- en scale-ups en mkb's met een innovatief vraagstuk ondersteunen met zowel innovatie als financiering. De Financieringstafel is een gezamenlijk initiatief van The Economic Board, Oost NL met de grootbanken ING, Rabobank en ABN-AMRO.	In het eerste pilot jaar 2023 zijn er zes aanvragen ingediend. Met deze publiek-private samenwerking maken we impact om innovaties te versnellen en zo te kunnen bijdragen aan maatschappelijke vraagstukken.

Naam project	Omschrijving	Resultaat
Opgave 3 Arbeidsmarkt in balans: de juiste mensen op de juiste plek		
Human Capital Akkoord **Rol:** ambassadeur, programmamangement, verbinden en aanjagen	Samenwerken aan een arbeidsmarkt die werkt in de regio Arnhem-Nijmegen, waarin de tekorten in de zorg-, techniek- en energiesector worden aangepakt aan de hand van de doelstellingen: 1. Leven Lang Ontwikkelen voor iedereen: de bij- en omscholing van werkzoekenden en werkenden. 2. Aantrekken en behouden van talent: het aantrekken van (internationale) medewerkers in schaarse profielen en het behouden van studenten uit de regio. 3. Activeren onbenut arbeidspotentieel: het gericht begeleiden van mensen naar een passende baan en het aanbieden van maatwerktrajecten.	In 2023 is het Human Capital Akkoord (HCA) gesloten met ca 35 partijen uit de regionale triple helix.Tijdens de Ambassadeursbijeenkomst in januari is de proces en voortgang gepresenteerd en in juli 2023 is een eerste aantal projecten van de werktafels gepresenteerd. De vijf projecten zijn in het najaar verder uitgewerkt (digitaal integraal met impact, traineeship laadinfra, C-university, IT Student Lab en activeren onbenut arbeidspotentieel). Voor het project Digitaal integraal met impact, werktafel LLO Health, is in het najaar een kwartiermaker gestart. Een extern adviseur heeft een advies geschreven over het vervolg van de uitvoering het HCA. Dit advies is verder uitgewerkt naar een nieuw governance structuur en een plan van aanpak waarbij vanaf januari 2024 The Economic Board de regio zal gaan voeren op het HCA. Ook de Arbeids-marktregio Rijk van Nijmegen en Midden-Gelderland zijn in de tweede helft van 2023 beter aangesloten bij het HCA.
Human Capital Akkoord: IT Challenge **Rol:** ambassadeur en verbinder	Méér jonge mensen interesseren voor een baan in de IT, zodat deze meer kiezen voor een studie die hiervoor opleidt. Hiermee het tekort aan IT-ers in de regio verkleinen	Een wedstrijd voor jongeren in de laatste 2 jaar van VO (alle niveau's) in de regio, waarbij ze vaardigheden moeten gebruiken die nodig zijn voor IT (breed, van softwaredevelopment tot embedded), waar zo'n honderd jongeren uit de regio aan mee doen en zo leren over vak dat ze kunnen kiezen. In 2023 is een consortium opgericht met diverse partijen.
Lifeport Welcome Center **Rol:** ambassadeur, aanjager en verbinder	Eén centraal punt waar internationale kenniswerkers, studenten en hun familieleden terecht kunnen voor overheidsdienstverlening door gemeenten en IND. Bij dit loket kunnen internationale kenniswerkers en hun gezinsleden, wetenschappelijk onderzoekers, studenten, start-ups en buitenlandse investeerders alles voor hun verblijf in Nijmegen regelen.	Begin 2023 is de eerste officiële bezoeker welkom geheten bij het Lifeport Welcome Center in Nijmegen. Lifeport Welcome Center is een initiatief van The Economic Board en provincie Gelderland en gemeente Nijmegen vanuit de regionale wens meer internationaal talent aan te trekken én te behouden voor de regio. Voor HR-professionals uit de regio zijn er afgelopen jaar twee bijeen-komsten georganiseerd om insights en ervaringen delen over het aantrekken, welkom heten en behouden van internationaal talent voor de regio.

Naam project	Omschrijving	Resultaat
Opgave 4 De triple helix als hulpmotor voor brede welvaart		
Lifeport Scholarship **Rol:** projectleider, aanjager en verbinder	Lifeport Scholarship is ontwikkeld voor studenten studerend aan een van de onderwijsinstellingen in de regio Arnhem-Nijmegen en afkomstig uit conflictgebieden. The Economic Board heeft het scholarship geïnitieerd om de studenten afkomstig uit crisisgebieden te helpen. De getroffen studenten worden geholpen met een bijdrage in de kosten voor levensonderhoud zodat zij hun studie kunnen voortzetten en afronden bij een van de kennisinstellingen in onze regio.	Aan het begin van het nieuwe studiejaar (sept 2023) ontvingen de eerste vijf studenten een Lifeport Scholarship. Ook de oorlog in de Gazastrook heeft geleid tot een aanvraag én bijdrage vanuit het Lifeport Scholarship. In totaal zijn er in 2023 negen studenten geholpen met het Lifeport Scholarsh
JINC **Rol:** ambassadeur en verbinder	JINC strijdt voor een samenwerking waarin je achtergrond niet je toekomst bepaalt, waarin ieder kind kansen krijgt. Honderduizenden kinderen groeien op in een omgeving met veel werkloosheid en weinig rolmodellen. Daarom helpt JINC jongeren van 8-16 jaar op weg naar een goede start op de arbeidsmarkt. The Economic Board tondersteunt JINC met diverse projecten.	In maart heeft een aantal Boardleden meegedaan met de sollicitatietraining en tevens de lancering van JINC in Nijmegen. Op 1 juni 2023 stond de top van toonaangevende organisaties in heel Nederland haar stoel af aan een leerling die opgroeit in een omgeving met sociaaleconomische achterstand. Ook enkele leden van The Economic Board hebben voor één dag hun functie overgedragen.
Opgave 5 Instrumenten ter ondersteuning van publiek-private ecosystemen		
Lobby **Rol:** aanjager, verbinder en projectleider	Belangen en initiatieven van de regio Arnhem-Nijmegen zijn vaak nog te weinig bekend bij belangrijke spelers in Den Haag, Europa en in de samenwerking met Duitsland. Belangrijk om de regionale belangen kenbaar te maken en hoe deze bijdragen aan de ontwikkeling van Nederland en Europa.	Manifest nieuwe leden Provinciale staten, ontmoeting (kandidaat) Kamerleden, ontvangst ministers in de regio, European Week of Regions and Cities, broekzaknotitie t.b.v Tweede Kamerverkiezingen, Waterstoflobby, werkbezoeken en diverse netwerkgesprekken.
Waterstof Convenant **Rol:** aanjager en verbinder	Doel is om dit jaar een convenant aan het ministerie EZK en Gasunie aan te bieden, om ook daadwerkelijk een zijtak naar oost Nederland mogelijk te maken om waterstof te kunnen afnemen	Inmiddels werken we in Oost-Nederland samen met zes economic boards om het volume van afname van waterstof op de halen. We zijn op dit moment een plan van aanpak aan het afronden, waarna we met vele partijen OostNL, Think East, Gasunie, ministerie EZK, Provincie, GMR, VNO-NCW, ondernemers de inventarisatie gaan uitvoeren.

Naam project	Omschrijving	Resultaat
Opgave 5 Instrumenten ter ondersteuning van publiek-private ecosystemen		
Lifeport Regio Arnhem Nijmegen **Rol:** projectleider, aanjager en verbinder	Lifeport staat voor een gezond en duurzaam leven om te wonen, werken en te studeren. Lifeport is het innovatienetwerk van de regio Arnhem Nijmegen dat op het gebied van Health, Hightech, Food en Energy en de crossovers ertussen tot slimme oplossingen komt. Lifeport is een groene regio waar vele functies samenkomen. De gezamenlijke noemer, of het merk, waarmee de regio zich profileert: innoveren om een gezond en duurzaam leven mogelijk te maken voor iedereen.	In 2023 zijn er verschillende denktank sessies geweest met stakeholders uit de regio over de profilering van Lifeport. In het najaar is er gewerkt aan een nieuwe website voor Lifeport. Eveneens is er een visiedocument en een communicatieplan geschreven voor de profilering van Lifeport Regio Arnhem Nijmegen, welke in 2024 verder zal worden uitgerold.
Regio Deal **Rol:** partner, verbinder en aanjager	De Regio Deal van de regio Arnhem-Nijmegen is op 1 november ondertekend door demissionair minister de Jonge. Deze Regio Deal richt zich op de aanpak van belangrijke opgaven en verbetering van de kwaliteit van leven, wonen en werken van inwoners en ondernemers (zgn. brede welvaart) in de regio Arnhem-Nijmegen. Het Rijk en de regio zetten met deze Regio Deal in op een 'Gezonde groene groei' door oplossingen voor de grote en lastige opgaven in de zorg, woningbouw, economie en arbeidsmarkt. Deze Regio Deal zorgt ervoor dat wij vooruit kunnen met cruciale innovaties en ontwikkelingen in de zorg, woningbouw, bedrijventerreinen en arbeidsmarkt. Zo kunnen wij de kwaliteit van leven, wonen en werken verbeteren.	In 2023 heeft het Rijk toegezegd om een bijdrage te leveren aan de Regio Deal Arnhem Nijmegen; gezonde groene groei met een bijdrage van € 15 miljoen voor versterking van de brede welvaart in onze regio. Afgelopen jaar heeft The Economic Board samen met provincie Gelderand en de Groene Metropoolregio gewerkt aan de uitwerking van de Regio Deal. Tijdens een stakeholdersessie in maart hebben zo'n 100 betrokkenen gediscussieerd over een eerste aanzet voor prioritering, gebaseerd op het vooraf opgestelde beoordelingskader. Besproken is of projecten kunnen worden gebundeld, van andere financiering kunnen worden voorzien, of kunnen worden ingeperkt. Mogelijk dragende projecten zijn vervolgens door de projectpartners verder uitgewerkt om voor de Regio Deal in aanmerking te komen. The Economic Board heeft bij vele projecten een verbindende en adviserende rol gehad. De uiteindelijke selectie van projecten is gebaseerd op het beoordelingskader, dat bestaat uit een aantal technische eisen.
Newsroom Health & Hightech **Rol:** verbinden en partner	De Newsroom HHT geeft invulling en uitvoering aan het zenden van boodschappen over het cluster Health & Hightech. Dit gebeurt door het ophalen van de nieuwswaardige verhalen en gebeurtenissen in het cluster, deze journalistiek te bewerken en vervolgens stelselmatig en consistent gericht uit te zetten naar relevante doelgroepen/media. Daarbij zijn de crossovers tussen enerzijds kennisinstellingen en bedrijven en anderzijds Health en Hightech interessant.	Na de eerste twee pilotjaren is een herijking gemaakt voor het vervolg van de Newsroom HHT. Er is gewerkt aan een herziene opzet met uitbreiding van partners. Vanwege wisselingen in het netwerk Health & Hightech is er in 2023 nog geen concreet vervolg gegeven aan de uitrol van de Newsroom.
Newsroom Energy **Rol:** verbinden en partner	De newsroom Energy wil een belangrijke bijdrage leveren om de regio als energy hotspot van Europa, met Arnhem als elektriciteitshoofdstad op de kaart te zetten. Op regionaal, nationaal (focus voor 2024) en internationaal (vanaf 2025) niveau door 'marketing by journalism'. De newsroom geeft invulling en uitvoering aan het zenden van boodschappen over het cluster Energy.	De Newsroom Energy is in ontwikkeling. Op dit moment bestaat de newsroom Energy uit een samenwerking van communicatieprofessionlas van de verschillende bedrijven en instellingen die zich bezig houden met het thema Energy. De newsroom wil invulling en uitvoering gaan geven aan het zenden van boodschappen over het cluster Energy en de profilering van de regio op deze thematiek.

Bijlage 2

De Board

Naar inhoudsopgave

Ahmed Marcouch

Burgemeester gemeente Arnhem, voorzitter The Economic Board

Ilko Bosman

Voorzitter VNO-NCW regio Arnhem-Nijmegen

John Brom

Wethouder gemeente Nijmegen, lid DB, voorzitter auditcommissie

Rens Buchwaldt

Raad van Bestuur van de Wageningen University & Research

Huub Hieltjes

Burgemeester gemeente Duiven

Sander Hulsebos

CEO van Hoogwegt Group, lid auditcommissie

Jan van Iersel

Voorzitter College van Bestuur Van Hall Larenstein University of Applied Sciences

Nermina Kundić

Wethouder gemeente Arnhem

Bertine Lahuis

Voorzitter Raad van Bestuur Radboudumc

Peter van Mulkom

Voorzitter College van Bestuur ROC Nijmegen

Bram Sieben

Directeur Corporate & Social Affairs Alliander

Jean Schreurs

Executive Director NXP Semiconductors Netherlands BV

Enny van de Velden

Voorzitter en CCO CCV Group, lid DB, vicevoorzitter The Economic Board

Rob Verhofstad

Voorzitter College van Bestuur HAN University of Applied Sciences, lid auditcommissie

René Verhulst

Burgemeester gemeente Ede, voorzitter Regio Foodvalley

Helga Witjes

Gedeputeerde provincie Gelderland

Daniël Wigboldus

Voorzitter College van Bestuur Radboud Universiteit, lid DB

d.d. 22 maart 2024

Jaarrekening Stichting Economic Board Regio Arnhem Nijmegen 2023

Naar inhoudsopgave

JAARREKENING 2023

STICHTING ECONOMIC BOARD REGIO ARNHEM-NIJMEGEN

NIJMEGEN

I N H O U D S O P G A V E

RAPPORT

A.	Opdracht	pagina 3
B.	Samenstellingsverklaring	pagina 3
C.	Algemeen	pagina 4
D.	Resultaten	pagina 4

JAARREKENING

1.	Balans per 31 december 2023	pagina 6
2.	Staat van baten en lasten over 2023	pagina 8
3.	Kasstroomoverzicht 2023	pagina 9
4.	Grondslagen voor waardering en bepaling exploitatieresultaat	pagina 10
5.	Toelichting op de balans per 31 december 2023	pagina 12
6.	Toelichting op de staat van baten en lasten	pagina 15

Overige gegevens

1.	Ontbreken van de verklaring	pagina 21
2.	Statutaire regeling bestemming exploitatieresultaat	pagina 21

Stichting Economic Board regio Arnhem-Nijmegen
Toernooiveld 300
6525 EC Nijmegen

Nijmegen, 5 maart 2024

Geacht bestuur,

A. Opdracht

Ingevolge uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2023 van Stichting Economic Board regio Arnhem-Nijmegen te Nijmegen samengesteld.

Het bestuur van de stichting is op grond van wettelijke bepalingen verantwoordelijk voor de jaarrekening.

B. Samenstellingsverklaring

De jaarrekening van Stichting Economic Board regio Arnhem-Nijmegen te Nijmegen is door ons samengesteld op basis van de van u gekregen informatie. De jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2023 en de staat van baten en lasten over 2023 met de daarbij horende toelichting. In deze toelichting is onder andere een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving opgenomen.

Bij deze jaarrekening wordt door de externe accountant Reith & Ten Böhmer, in de persoon van de heer N.H.M. Reith AA, een controleverklaring verstrekt. Voor deze controleverklaring verwijzen wij naar de overige gegevens.

C. Algemeen

Bedrijfsgegevens
De stichting heeft ten doel het versterken van de samenwerking tussen ondernemers, kennisinstellingen en overheden op de groeisectoren Health, Energy en Food en de cross-overs daartussen om daarmee de economische slagkracht van de regio Arnhem-Nijmegen verder te ontwikkelen en de regionale groeikansen te benutten met alle voor dat doel dienstige middelen.

Directie
Per balansdatum wordt de directie gevoerd door de heer J. van Dellen.

D. Resultaten

Het exploitatieresultaat over 2023 bedraagt € 3.978 negatief.
De vergelijking van de staat van baten en lasten ten opzichte van de begroting ziet er als volgt uit:

	Gerealiseerd		Begroot		Verschil
	€	%	€	%	€
Basisfinanciering GMR	704.383	48,2	704.383	48,2	0
Basisfinanciering Provincie Gelderland	100.000	6,8	100.000	6,8	0
Bijdragen in kind	440.674	30,2	440.674	30,2	0
Bijdragen cash	115.980	7,9	115.980	7,9	0
Project- en overige baten	98.042	6,7	100.000	11,6	-1.958
Totaal Baten	**1.459.079**	**99,87**	**1.461.037**	**100,0**	**-1.958**
Personeels- en salariskosten (* en #)	877.466	60,1	865.365	59,2	12.101
Huisvestingskosten (*)	96.099	6,6	94.060	6,4	2.039
Reiskosten	3.239	0,2	14.500	1,0	-11.261
Projectondersteuning (* en #)	231.263	15,8	235.980	16,2	-4.717
Communicatie / Media (*)	197.681	13,5	192.000	13,1	5.681
Advieskosten	14.813	1,0	12.500	0,9	2.313
Administratiekosten	13.985	1,0	15.000	1,0	-1.015
Afschrijvingskosten	4.525	0,3	6.000	0,4	-1.475
Kantoorkosten	23.986	1,6	24.500	1,7	-514
Onvoorzien	0	0,0	1.132	0,1	-1.132
Totaal Lasten	**1.463.057**	**100,3**	**1.461.037**	**100,0**	**2.020**
Exploitatieresultaat	**-3.978**	**-0,3**	**0**	**0,0**	**-3.978**

*De met een * gemarkeerde posten bevatten een in kind bijdrage, deze worden onder de baten en lasten nader toegelicht (pagina's 14 t/m 16).*

De met een # gemarkeerde posten bevatten een partner bijdrage, deze worden onder de baten en lasten nader toegelicht (pagina's 14 t/m 16).

Toelichting substantiële afwijkingen gerealiseerd ten opzichte van begroot:

Reiskosten:
De km-vergoeding wordt vanaf januari 2023 via de salarisadministratie uitbetaald en niet meer via de post reiskosten. Hierdoor ontstaat in de post personeels- en salariskosten een overschrijding van het oorspronkelijke begrote bedrag.

Projectondersteuning:
De kosten voor het project "Human Capital Akkoord" zijn opgenomen onder deze post.
Dit betreft een separaat project gefinancierd buiten de reguliere basisfinanciering om. Dit project is begin 2022 van start gegaan. Lasten 2023 bedragen circa € 45.000 t.o.v. nihil begroot.
Daarnaast is er voor het project "Aanjaag- versnellingsmiddelen regionale economische ontwikkelingen", wat buiten de reguliere basisfinanciering valt, een bedrag begroot van € 100.000. Vanwege de verdeling van de lasten over de looptijd van het project, 1 juli 2023 t/m 30 juni 2024, is in 2023 een bedrag van € 50.000 opgenomen als lasten. Hier is bij de initiële begroting geen rekening mee gehouden.

Tot het verstrekken van nadere toelichting zijn wij gaarne bereid.

Hoogachtend,
De Administratiekamer B.V.

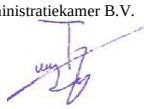

De heer A.W.N. Wijers

1. BALANS PER 31 DECEMBER 2023
(na verwerking exploitatieresultaat)

	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Vaste activa		
Materiële vaste activa	**11.503**	**14.699**
Vlottende activa		
Overige vorderingen	23.076	10.641
	23.076	**10.641**
Liquide middelen	**181.175**	**122.892**
Totaal	**215.754**	**148.232**

	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Stichtingskapitaal		
Continuïteitsreserve	50.000	50.000
Bestemmingsreserve	-9.385	-5.407
	40.615	**44.593**
Kortlopende schulden		
Crediteuren	42.272	42.455
Belastingen	15.228	13.754
Overige schulden	117.639	47.430
	175.139	**103.639**
Totaal	**215.754**	**148.232**

2. STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2023

	2023	2022
	€	€
Basisfinanciering GMR	704.383	698.937
Basisfinanciering Provincie Gelderland	100.000	100.000
Bijdragen in kind	440.674	398.216
Bijdragen cash	115.980	0
Project- en overige baten	98.042	41.667
Totaal Baten	**1.459.079**	**1.238.820**
Personeels- en salariskosten	877.466	734.894
Huisvestingskosten	96.099	92.868
Reiskosten	3.239	4.777
Projectondersteuning	231.263	224.847
Communicatie/Media	197.681	197.422
Advieskosten	14.813	15.479
Administratiekosten	13.985	14.971
Afschrijvingskosten	4.525	5.200
Kantoorkosten	23.986	23.734
Onvoorzien	0	0
Totaal Lasten	**1.463.057**	**1.314.192**
Exploitatieresultaat	**-3.978**	**-75.372**

3. KASSTROOMOVERZICHT OVER 2023

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

	2023	
	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat	-3.978	
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen	4.525	
Veranderingen in het werkkapitaal		
Mutatie vorderingen	-12.435	
Mutatie kortlopende schulden	71.500	
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		59.612
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investeringen in materiële vaste activa		-1.329
		58.283

Samenstelling geldmiddelen

	2023	
	€	€
Liquide middelen per 1 januari	122.892	
Mutatie liquide middelen boekjaar	58.283	
Geldmiddelen per 31 december		181.175

4. GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN BEPALING EXPLOITATIERESULTAAT

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

Stichting Economic Board regio Arnhem-Nijmegen is statutair gevestigd te Nijmegen en feitelijk gevestigd op Toernooiveld 300, 6525 EC te Nijmegen. De stichting is ingeschreven bij het handelsregister onder nummer 65371992.

De stichting heeft ten doel het versterken van de samenwerking tussen ondernemers, kennisinstelleingen en overheden op de groeisectoren Health, Energy en Food en de cross-overs daartussen om daarmee de economische slagkracht van de regio Arnhem-Nijmegen verder te ontwikkelen en de regionale groeikansen te benutten met alle voor dat doel dienstige middelen.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Continuïteitsveronderstelling

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling, Na balansdatum is bekend geworden dat veertien van de achttien regiogemeenten via de inwonersbijdrage zullen blijven bijdragen aan de basisfinanciering van The Economic Board. De bijdrage van de gemeenten zal in 2024 uit komen op € 711.810.

Waarderingsgrondslagen voor de balans

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen aanschaffingswaarde of vervaardigingskosten, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waarde-verminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de aanschaffings- of vervaardigingskosten, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

De materiële vaste activa waarvan de stichting krachtens een financiële lease-overeenkomst de economische eigendom heeft, worden geactiveerd. De uit de financiële lease-overeenkomst voortkomende verplichting wordt als schuld verantwoord. De in de toekomstige leasetermijnen begrepen interest wordt gedurende de looptijd van de financiële lease-overeenkomst ten laste van het resultaat gebracht.

Vorderingen

De vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen. Voor zover niet anders is vermeld hebben de vorderingen een looptijd van korter dan 1 jaar.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeeerd tegen nominale waarde.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Waarderingsgrondslagen voor de staat van baten en lasten

Baten

De baten bestaan uit subsidiebijdragen van €1 per inwoner van de deelnemende gemeenten.

Overige bedrijfskosten

De kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Afschrijvingen

De afschrijvingen op materiële vaste activa zijn berekend door middel van vaste percentages van de aanschaffingswaarde, op basis van economische levensduur. Boekwinsten en - verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen, boekwinsten alleen voor zover deze niet in mindering zijn gebracht op vervangende investeringen.

Bestemming exploitatieresultaat 2023
Het exploitatieresultaat over 2023 bedraagt € 3.978 negatief.
De voorgestelde bestemming is opgenomen onder de toelichting op de balans.

5. TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2023

	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Materiële vaste activa		
Stand 1 januari	14.699	18.514
Investeringen	1.329	1.385
Afschrijving (-)	4.525	5.200
Stand 31 december	11.503	14.699

De materiële vaste activa betreft inventaris. Er wordt voor de inventaris geen restwaarde gehanteerd.

Overige vorderingen		
Vooruitbetaalde kosten	585	575
Waarborg	225	225
Subsidie Provincie Gelderland	15.000	0
Overige vorderingen	7.266	9.841
	23.076	10.641

Liquide middelen		
Rabobank The Economic Board	119.193	72.892
Rabobank Lifeport Scholarship	11.982	0
Rabobank spaarrekening The Economic Board	50.000	50.000
	181.175	122.892

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting.

	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Continuïteitsreserve		
Stand 1 januari	50.000	50.000
Dotatie boekjaar	0	0
Stand 31 december	50.000	50.000
Bestemmingsreserve		
Stand 1 januari	-5.407	69.965
Resultaat boekjaar	-3.978	-75.372
Stand 31 december	-9.385	-5.407
Crediteuren		
Crediteuren	42.272	42.455
	42.272	42.455
Belastingen		
Loonheffingen	15.228	13.754
	15.228	13.754
Overige schulden		
Voorziening vakantiegeld	21.921	14.820
Nettolonen	2.008	87
Overige te betalen kosten	1.600	5.023
Rabobank Creditcard	110	0
Vooruitontvangen project "Human Capital Akkoord"	0	27.500
Vooruitontvangen project "Aanjaag- versnellingsmiddelen regionale economische ontwikkelingen"	30.000	0
Nog te betalen project "Aanjaag- versnellingsmiddelen regionale economische ontwikkelingen"	50.000	0
Nog te betalen "Lifeport Scholarship"	12.000	0
	117.639	47.430

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

De stichting heeft per 15 april 2019 een huurovereenkomst afgesloten voor de huur van een kantoor- en bedrijfsruimte. De huurverplichting bedraagt op jaarbasis € 93.973,80 exclusief btw. Er is sprake van onbelaste huur. De looptijd van de verplichting loopt tot en met 31 augustus 2024. Opzegging kan gebeuren met inachtneming van een termijn van drie maanden.

De stichting heeft in 2022 via de Provincie Gelderland een subsidie toegekend gekregen ten behoeve van het ontwikkelen van een programma om te komen tot een Human Capital Akkoord regio Arnhem–Nijmegen. Een akkoord waarbij helixpartners zich committeren en bijdragen aan te formuleren doelen, werkwijze, projecten en financiering voor de komende 4 jaar voor een toekomstbestendige arbeidsmarkt en voor het oplossen van tekortsectoren zoals techniek, bouw, energietransitie en zorg. Voor het Akkoord dient zowel bestuurlijk als uitvoerend draagvlak en commitment te worden bereikt. Het project loopt van 1 april 2022 tot en met 1 oktober 2023. De totale subsidie voor het project is vastgesteld op € 75.000. 80% hiervan zijnde € 60.000 is als voorschot uitgekeerd in 2022. Het restant voorschot van 20% zijnde € 15.000 wordt uitgekeerd in 2024. Via de Groene Metropoolregio is voor dit project in 2022 een éénmalige bijdrage ontvangen van € 10.000. Deze baten worden op basis van permanence uitgesmeerd over de looptijd van het project.

De stichting heeft in 2023 via de Provincie Gelderland een subsidie toegekend gekregen voor aanjaag- en versnellingsmiddelen t.b.v. de regionale economische ontwikkeling van The Economic Board. Dit betreft een bijdrage voor de strategische agenda van The Economic Board, die door triple helix advies de meerwaarde en de impact vergroot in de regio. Het project loopt van 1 juli 2023 tot 1 juli 2024. De totale subsidie voor het project is vastgesteld op € 100.000. 80% hiervan zijnde € 80.000 is als voorschot uitgekeerd in 2023.
Het restant voorschot van 20% zijnde € 20.000 wordt uitgekeerd in 2024.
Deze baten worden op basis van permanence uitgesmeerd over de looptijd van het project.

6. TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2023

	2023	2022
	€	€
Basisfinanciering GMR		
Subsidie gemeenten	704.383	698.937
	704.383	698.937
Basisfinanciering Provincie Gelderland		
Subsidie Provincie Gelderland	100.000	100.000
	100.000	100.000
Bijdragen in kind		
Radboud Universiteit	49.416	50.000
KplusV	13.842	34.122
Buro Kantelaar	7.865	59.145
Gemeente Nijmegen	56.628	51.183
Radboudumc	56.628	34.122
Google Grants	120.000	120.000
HAN - University of Applied Sciences	12.584	49.644
De Droomfabriek	15.101	0
EnergieMarke	53.240	0
Diverse strategen	55.370	0
	440.674	398.216
Bijdragen cash		
HAN - University of Applied Sciences	50.000	0
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen	10.980	0
CCV Nederland	50.000	0
NXP Semiconductors Nederland	5.000	0
	115.980	0
Project- en overige baten		
Subsidie Provincie Gelderland project "Human Capital Akkoord"	37.500	37.500
Subsidie Provincie Gelderland project "Aanjaag- versnellingsmiddelen regionale economische ontwikkelingen"	50.000	0
Bijdrage GMR project "Human Capital Akkoord"	5.000	5.000
Terugbetaling subsidie gemeenten	0	-908
Overige baten	5.542	75
	98.042	41.667

	2023	2022
	€	€
Personeels- en salariskosten		
Loonkosten	431.639	435.920
Voorziening vakantiegeld	34.078	22.953
Sociale verzekeringen	76.314	54.526
Pensioenpremie	15.527	3.528
Ziekengeldverzekering	17.990	13.711
Reiskostenvergoedingen	6.752	4.138
Onkostenvergoedingen	3.600	1.200
Werkkostenregeling vrije ruimte	6.229	6.423
Scholingskosten	1.835	9.509
Overige personeelskosten	1.264	4.414
	595.228	556.322
Loonkosten (in kind, *)	271.258	178.572
Bijdragen partners (cash, #)	10.980	0
	877.466	734.894

KplusV, Buro Kantelaar, Gemeente Nijmegen, Radboudumc, EnergieMarke, De Droomfabriek en HAN - University of Applied Sciences hebben in 2023 strategen ter beschikking gesteld voor de clusters en opgaven van The Economic Board. Daarnaast hebben diverse strategen hun expertise ter beschikking gesteld voor de opgaven van The Economic Board.

De Groene Metropoolregio heeft in 2023 een cash bijdrage geleverd voor de verdere uitwerking van het Human Capital Akkoord.

Huisvestingskosten		
Huur	44.558	40.222
Parkeerkosten	2.125	2.446
Overige huisvestingskosten	0	200
	46.683	42.868
Huur (in kind, *)	49.416	50.000
	96.099	92.868

De Radboud Universiteit heeft in 2023 een in kind bijdrage geleverd aan de huur van de kantoorruimte van The Economic Board.

Reiskosten		
Declaratie zakelijke kilometers	0	1.844
Reis- en verblijfkosten	3.239	2.933
	3.239	4.777

	2023	2022
	€	€
Projectondersteuning		
Projectstimulering	16.368	59.541
Events	8.473	27.500
Project Regio Deal	5.966	48.086
Kosten project "Human Capital Akkoord"	45.456	40.076
Kosten project "Aanjaag- versnellingsmiddelen regionale economische ontwikkelingen"	50.000	0
	126.263	175.203
Lifeport Welcome Center (in kind, *)	0	49.644
Lifeport Welcome Center (cash, #)	50.000	0
Lifeport Scholarship (cash, #)	55.000	0
	231.263	224.847

De HAN - University of Applied Sciences heeft in 2023 een cash bijdrage geleverd voor de verdere ontwikkeling van het Lifeport Welcome Center in Nijmegen.

CCV Nederland en NXP Semiconductors Nederland hebben in 2023 een cash bijdrage geleverd aan het Lifeport Scholarship, een beurs voor bijdrage in het levensonderhoud voor studenten uit conflictgebieden.

Communicatie/Media		
Abonnementen en contributies – Print / digitaal	277	1.255
Abonnementen en contributies – Tools	4.219	11.931
Vertalingen	1.464	165
Website – Techniek	16.790	11.213
Website – Content	27.788	26.957
Events	4.048	3.070
Advertentie- en reclame-uitgaven	11.313	11.852
Vormgeving	1.209	2.466
Corporate	4.704	4.054
Campagnes	5.869	4.459
	77.681	77.422
Campagnes Googel Grants (in kind, *)	120.000	120.000
	197.681	197.422

Het Google Grants Fund stelt (in kind) online advertentiebudget ter beschikking aan organisaties met een ANBI status. Dit budget wordt aangewend om de vindbaarheid van de website te vergroten. De in kind bijdrage van € 120.000 is in 2023 volledig ter beschikking gesteld aan het Lifeport Welcome Center.

	2023	2022
	€	€
Advieskosten		
Accountant- en notariskosten	8.836	12.606
Advieskosten	5.977	2.873
	14.813	15.479
Administratiekosten		
Administratiekosten	12.168	13.515
Salarisadministratie	1.817	1.456
	13.985	14.971
Afschrijvingskosten		
Afschrijvingskosten	4.525	5.200
Kantoorkosten		
Kantoorartikelen	5.490	1.523
Internet en automatiseringskosten	12.037	13.682
Telefoon	348	1.355
Verzekeringen	2.328	2.299
Kleine aanschaffingen	60	30
Contributies en abonnementen	0	8
Representatiekosten	3.138	3.787
Rente en bankkosten	565	893
Overige kantoorkosten	20	157
	23.986	23.734
Onvoorzien		
Uitgaven onvoorzien	0	0

Binnen de Stichting Economic Board regio Arnhem-Nijmegen waren over het boekjaar 2023 6,92 fte werkzaam (2022: 5,69 fte). Deze fte is verdeeld over 8 medewerkers.
De salarissen binnen de Stichting Economic Board regio Arnhem-Nijmegen voldoen voor 2023 aan de vereisten van de Wet normering topinkomens (WNT)

ONDERTEKENING BESTUUR VOOR AKKOORD

Nijmegen, 22 maart 2024

Directeur:	De heer J. van Dellen

Dagelijks bestuur:

Voorzitter:	De heer A. Marcouch
Vicevoorzitter:	Mevrouw H. van de Velden
Voorzitter financiële auditcommissie:	De heer J.A.R. Brom
Lid dagelijks bestuur:	De heer D. H. J. Wigboldus

Algemeen bestuur:

Bestuurder:	De heer I. P. Bosman
Bestuurder:	De heer L. A. C. Buchwaldt
Bestuurder:	De heer H.B. Hieltjes
Bestuurder:	De heer S. C. Hulsebos
Bestuurder:	De heer J. van Iersel
Bestuurder:	Mevrouw N. Kundić
Bestuurder:	Mevrouw B. E. Lahuis
Bestuurder:	De heer P. A. A. van Mulkom
Bestuurder:	De heer J. A. W. Schreurs
Bestuurder:	De heer B. Sieben

Bestuurder:	De heer L. J. M. Verhofstad
Bestuurder:	De heer L. J. Verhulst
Bestuurder:	Mevrouw H. W. M. Witjes

OVERIGE GEGEVENS

1. Ontbreken van de verklaring

Conform artikel 15.3 van de oprichtingsakte wordt de accountantsverklaring door de directie van de stichting aan deze jaarrekening toegevoegd.

2. Statutaire regeling bestemming exploitatieresultaat

In de statuten is geen vermelding over de bestemming van het exploitatieresultaat opgenomen. Echter in de vergadering is overeengekomen, dit resultaat mee te nemen naar een opvolgend jaar.

THE ECONOMIC BOARD
Regio Arnhem Nijmegen

The Economic Board
Mercator II, Toernooiveld 300
6525 EC NIJMEGEN
T +31 (0) 85 040 9980
E bureau@theeconomicboard.com

theeconomicboard.com / lifeport.nl

GEMEENTE Arnhem

Datum	:	23 april 2024
Uw kenmerk	:	
Ons kenmerk	:	
Zaaknummer	:	4160072
Contactpersoon	:	Yvonne Hazelaar
Telefoonnummer	:	0800 - 1809

Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen
T.a.v. De heer H. Bruls
Nijverheidsweg 2A
6662 NG Elst

Onderwerp: Zienswijze Jaarstukken 2023 Groene Metropoolregio

Geachte heer Bruls,

Op 28 maart 2024 hebben wij van u de jaarstukken over 2023 ontvangen met het verzoek om hierop een zienswijze uit te brengen. Hierbij waren ook het jaarverslag en de jaarrekening van The Economic Board (TEB) gevoegd, omdat de Groene Metropoolregio (GMR) bevoegd is om TEB te subsidiëren.

Wij hebben kennis genomen van de jaarstukken 2023 en stellen vast dat er goede resultaten zijn geboekt. De regionale agenda 2023-2024 was leidend bij de uitvoering van de werkzaamheden. In het jaarverslag wordt een inhoudelijke terugblik gegeven op de activiteiten die vanuit de vijf opgaven zijn ondernomen en de goede resultaten die daarmee zijn behaald. De activiteiten geven vorm aan het partnerschap in onze regio en zijn van grote toegevoegde waarde. Uit het evaluatieonderzoek, dat in 2023 is uitgevoerd, kwam een positief beeld over de Groene Metropoolregio. De aanbevelingen om de goede samenwerking verder te verbeteren en verdiepen zijn actief opgepakt.

Het jaar 2023 sluit u af met een positief resultaat van € 364.316. Wij stemmen in met uw voorstel om hiervan in 2024 € 75.000 te besteden aan het projectmanagement Regio Deal. Het is in lijn met de afspraak, die vastgelegd is in de gemeenschappelijke regeling, om het restantbedrag naar rato terug te laten vloeien naar de gemeenten.

Alles overziend geeft de Arnhemse gemeenteraad een positieve zienswijze op de Jaarstukken 2023 van de Groene Metropoolregio af.

Hoogachtend,
De griffier, De voorzitter,

Heliumstraat 64
2718 SL ZOETERMEER
telefoon (088) 236 80 00
e-mail Audit@flynth.nl

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2023 van de Gemeenschappelijke Regeling Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen te Elst gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2023 als van het vermogen van de Gemeenschappelijke Regeling Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen per 31 december 2023 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2023;
2. het overzicht van baten en lasten over 2023; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen waaronder de rechtmatigheidsverantwoording van het dagelijks bestuur over de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties over 2023;
4. de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de controleverordening die is vastgesteld door het algemeen bestuur op 15 november 2023 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2023 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij zijn onafhankelijk van de Gemeenschappelijke Regeling Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende geschikt is als basis voor ons oordeel.

Paragraaf ter benadrukking van bepaalde aangelegenheden - rechtmatigheidsverantwoording
Wij vestigen de aandacht op het onderdeel rechtmatigheidsverantwoording in de toelichting op de jaarrekening op pagina 28 tot en met 30. Het dagelijks bestuur heeft in deze rechtmatigheidsverantwoording toegelicht dat een deel van de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand is gekomen. Het totaal aan geconstateerde afwijkingen (rechtmatigheidsfouten), voor een bedrag van in totaal € 1.907.179, bestaande uit € 1.777.989 aan fouten ten aanzien van het begrotingscriterium en € 129.190 aan fouten ten aanzien van het voorwaardencriterium, liggen boven de door het algemeen bestuur vastgestelde verantwoordingsgrens. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Flynth Audit B.V. is lid van BKR International. Bankrekeningnummer IBAN NL67 RABO 0106 6642 20 - BIC: RABONL2U.
Handelsregister 09063021. www.flynth.nl.
Dienstverlening vindt plaats onder algemene voorwaarden, op aanvraag verkrijgbaar en gedeponeerd bij de KvK in Arnhem.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel
Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden bezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit
Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 78.631. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2023. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 3.931 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6 sub a WNT en artikel 5 lid 1 sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie
De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Get dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur voor de jaarrekening
Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen van het algemeen bestuur, opgenomen bepalingen zoals opgenomen in het normenkader 2023 en voor het getrouw toelichten van de financiële rechtmatigheid in de jaarrekening.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de Gemeenschappelijke Regeling in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid en het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de Gemeenschappelijke Regeling.

Onze verantwoordelijkheid voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, de controleverordening die is vastgesteld door het algemeen bestuur, het Controleprotocol WNT 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de Gemeenschappelijke Regeling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de Gemeenschappelijke Regeling in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder.

Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan omtrent de financiële positie. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen echter van materiële betekenis zijn voor de financiële positie van de Gemeenschappelijke Regeling;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Zoetermeer, 4 juni 2024
Flynth Audit B.V.

Digitaal ondertekend door Jankhim Han

D.J. Han RA

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

J.H.

Aan : Colleges van B&W en gemeenteraden van de deelnemende gemeenten aan de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Datum	:	10 juni 2024
Uw kenmerk	:	
Ons kenmerk	:	2024-GMDB-31
Contactpersoon	:	Harriët Tiemens
Telefoonnummer	:	06 – 21 87 55 93

Onderwerp: definitieve jaarstukken 2023

Geachte leden van het college van B&W,
Geachte leden van de gemeenteraad,

Allereerst willen wij ons verontschuldigen voor het late tijdstip van aanleveren van de definitieve jaarstukken 2023 inclusief goedkeurende controleverklaring van de accountant.
Met deze brief geven wij aan welke wijzigingen naar aanleiding van de controle van de accountant zijn aangebracht in de jaarstukken.

Dinsdag 4 juni 2024 jongstleden, heeft onze accountant Flynth, de controle van de jaarstukken van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen afgerond. Op basis van deze controle is door de accountant een goedkeurende verklaring afgegeven.

Uit de accountantscontrole komen geen wijzigingen voort op het rekeningresultaat (blijft € 197.682) of de teruggave aan gemeenten (blijft € 166.634).

Op aanwijzing van de accountant is tekst aangepast en enkele posten zijn onder een andere rubriek opgenomen (zie appendix).
Daarnaast zijn er, in overleg met de accountant, wijzigingen in de rechtmatigheidscontrole aangebracht. Tijdens het proces van opstellen van de jaarstukken waren de landelijke richtlijnen hierover nog onderwerp van (vaktechnische) discussie.

Uit de herziene rechtmatigheidsverantwoording lijken de geconstateerde afwijkingen (rechtmatigheidsfouten) op het eerste oog aanzienlijk groter dan in de versie van de jaarstukken 2023 die u in april van ons heeft ontvangen.
Dit is het gevolg van een wijziging van de berekeningsmethode. Naar aanleiding van de vaktechnische discussies, moeten afwijkingen bij elkaar opgeteld worden. Dat betekent dat over- en onderschrijdingen op de begroting als absolute bedragen, cumulatief moeten worden meegenomen in de (bruto)berekening.

- In een voorbeeld : 50 meer baten en 50 meer lasten leidt tot een afwijking van bruto 100. In een netto berekening zou het saldo 0 zijn.

Op bladzijde 29 van de jaarstukken 2023 treft u de rechtmatigheidsverantwoording en bijbehorende toelichting aan waaruit een formeel onrechtmatig saldo van € 277.563 blijkt. (Dit saldo is de optelsom van € 148.373 overschrijding van lasten programma's en van € 129.190 betreffende inkopen die ten onrechte niet Europees zijn aanbesteed).

Aan deze brief hebben wij de volgende stukken als bijlage toegevoegd:

- Getekende jaarstukken 2023
- Controleverklaring accountant Flynth
- Accountantsverslag

Als appendix bij deze brief, een overzicht van de wijzigingen ten opzichte van de toegezonden concept-jaarstukken van 10 april.

Wij hopen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Met vriendelijke groet,
Het dagelijks bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen,

De voorzitter

Drs. H.M.F. Bruls

de secretaris

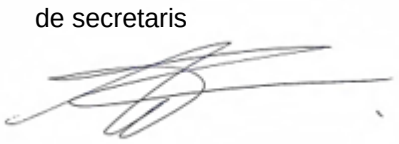

Drs. H. Tiemens

Bijlagen: 3 + 1 appendix

APPENDIX :

De wijzigingen t.o.v. de versie van 10 april zijn:

- Paragraaf 1.2.7. Verantwoording regiobureau
  Door een herrubricering van subsidies en verplichtingen is de tabel met verhouding inwonerbijdrage versus externe gelden aangepast.
- Paragraaf 1.3.1. Verbonden regio
  Het bedrag van onder uitputting bedraagt € 70.157 i.p.v. € 700.000; dit betrof een typefout.
- Paragraaf 1.3.3. Circulaire regio
  Er gaat € 36.331 retour naar gemeenten, eerder bedrag was afgerond op € 36.000.
- Paragraaf 2.3. Bedrijfsvoering
  * Toegevoegd aan eerste alinea …..om opdracht tot betaling te geven tot € 250.000.
  * Rechtmatigheidsverantwoording; onder invloed van actuele wetgeving is de rechtmatigheidsverantwoording herschreven. Belangrijk hierbij is dat de methodiek om de afwijkingen te presenteren gewijzigd is van netto- naar bruto verschillen. Dit betekent dat positieve en negatieve bedragen absoluut met elkaar moeten worden opgeteld en daardoor ontstaan veel grotere bedragen.
  In de jaarrekening worden maatregelen voorgesteld om het algemeen bestuur beter over onder- en overbestedingen te informeren.
  * Voorwaardencriterium
  Toegevoegd is het voorwaardencriterium (t.b.v. aanbestedingen) want uit de controle van de accountant van de spendanalyse bleek dat er afgeweken is van de aanbestedingsprocedure. Hiervoor is destijds overigens wel een AB besluit genomen.
- Paragraaf 3.3. Rechtmatigheidsverantwoording
  Herschreven n.a.v. de gewijzigde systematiek in de paragraaf Bedrijfsvoering.
- Paragraaf 3.6. Balans per 31 december 2023
  Nog te ontvangen subsidies zijn op aanwijzing van de accountant onder Overlopende activa gepresenteerd.
- Paragraaf 3.7 Grondslagen voor waardering- en resultaatbepaling
  Materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs. Vervallen is “verminderd met de cumulatieve afschrijvingen”.
- Paragraaf 3.8. Toelichting op de posten van de jaarrekening
  Investeringen en afschrijvingen zijn uit elkaar getrokken.
  Overlopende activa, nog te ontvangen subsidies moeten hier gepresenteerd worden.
  Ingevoegd is een verloopoverzicht nog te ontvangen subsidies, dat moet een beter inzicht geven in de lopende subsidiebeschikkingen.
  Opstelling van het eigen vermogen, betreft een presentatie wijziging.
  Overige vlottende schulden zijn in verband met rubricering aangepast.
  In de opstelling Overlopende passiva zat een telfout, dit is gecorrigeerd.

Heliumstraat 64
2718 SL ZOETERMEER
telefoon (088) 236 80 00
e-mail Audit@flynth.nl

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2023 van de Gemeenschappelijke Regeling Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen te Elst gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2023 als van het vermogen van de Gemeenschappelijke Regeling Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen per 31 december 2023 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2023;
2. het overzicht van baten en lasten over 2023; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen waaronder de rechtmatigheidsverantwoording van het dagelijks bestuur over de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties over 2023;
4. de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de controleverordening die is vastgesteld door het algemeen bestuur op 15 november 2023 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2023 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij zijn onafhankelijk van de Gemeenschappelijke Regeling Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende geschikt is als basis voor ons oordeel.

Paragraaf ter benadrukking van bepaalde aangelegenheden - rechtmatigheidsverantwoording
Wij vestigen de aandacht op het onderdeel rechtmatigheidsverantwoording in de toelichting op de jaarrekening op pagina 28 tot en met 30. Het dagelijks bestuur heeft in deze rechtmatigheidsverantwoording toegelicht dat een deel van de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand is gekomen. Het totaal aan geconstateerde afwijkingen (rechtmatigheidsfouten), voor een bedrag van in totaal € 1.907.179, bestaande uit € 1.777.989 aan fouten ten aanzien van het begrotingscriterium en € 129.190 aan fouten ten aanzien van het voorwaardencriterium, liggen boven de door het algemeen bestuur vastgestelde verantwoordingsgrens. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Flynth Audit B.V. is lid van BKR International. Bankrekeningnummer IBAN NL67 RABO 0106 6642 20 - BIC: RABONL2U.
Handelsregister 09063021. www.flynth.nl.
Dienstverlening vindt plaats onder algemene voorwaarden, op aanvraag verkrijgbaar en gedeponeerd bij de KvK in Arnhem.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel
Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden bezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit
Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 78.631. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2023. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 3.931 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6 sub a WNT en artikel 5 lid 1 sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie
De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Get dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur voor de jaarrekening
Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen van het algemeen bestuur, opgenomen bepalingen zoals opgenomen in het normenkader 2023 en voor het getrouw toelichten van de financiële rechtmatigheid in de jaarrekening.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de Gemeenschappelijke Regeling in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid en het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de Gemeenschappelijke Regeling.

Onze verantwoordelijkheid voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, de controleverordening die is vastgesteld door het algemeen bestuur, het Controleprotocol WNT 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de Gemeenschappelijke Regeling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de Gemeenschappelijke Regeling in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder.

Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan omtrent de financiële positie. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen echter van materiële betekenis zijn voor de financiële positie van de Gemeenschappelijke Regeling;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Zoetermeer, 4 juni 2024
Flynth Audit B.V.

Digitaal ondertekend door Jankhim Han

D.J. Han RA

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

J.H.

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

JAARSTUKKEN 2023

Flynth Audit B.V.
geheel document digitaal
gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
J.H.
4-6-2024
10 juli 2024

Inhoudsopgave

Voorwoord 3

1. Jaarverslag 4

1.1. Inleiding 4
1.2. Programmaverantwoording regiobureau 4
1.3. Programmaverantwoording opgaven - regionale agenda 9
1.4. Resultaat 2023 uitgelegd en samengevat 16
1.5. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien 17
1.6. Vennootschapsbelasting 17

2. Paragrafen 18

2.1. Risicobeheersing en weerstandsvermogen 18
2.2. Financiering 20
2.3. Bedrijfsvoering 20

3. Jaarrekening 23

3.1. Staat van baten en lasten 24
3.2. Toelichting op de staat van baten en lasten 25
3.3. Rechtmatigheidsverantwoording 28
3.4. Incidentele en structurele baten en lasten 31
3.5. Analyse begrotingsrechtmatigheid 31
3.6. Balans per 31 december 2023 33
3.7. Grondslagen voor waardering- en resultaatbepaling 34
3.8. Toelichting op de posten van de jaarrekening 37
3.9. Niet in de balans opgenomen verplichtingen 44
3.10. Publicatie Wet normering topinkomens 44
3.11. IV3 Taakvelden onderverdeling 50

BIJLAGEN 51

Bijlage 1: Algemene informatie regiobureau en inwoneraantallen 51
Bijlage 2: Bestuurlijk opgaveteams op 31-12-2023 52

Voorwoord

Hierbij bieden wij u de jaarstukken 2023 aan van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening. De indeling van de jaarstukken volgt de opgavegerichte samenwerking: vijf integrale opgaven naast de verantwoording van het regiobureau.

Resultaat 2023

Uit de staat van baten en lasten (paragraaf 3.1.) blijkt een resultaat van € 197.682 voor 2023. Dit bedrag is het rekeningresultaat van het regiobureau. Daarnaast is een klein deel van de geplande projecten uit de regionale agenda 2023 niet (volledig) uitgevoerd of zijn er extra financiële middelen verkregen. Dit heeft tot gevolg dat een deel van de ontvangen inwonerbijdrage niet is besteed. Bij de opgaven resteert een bedrag aan inwonerbijdrage van € 166.634. Zie hiervoor de specificatie in paragraaf 3.8. Toelichting op de posten van de jaarrekening Balans per 31 december 2023 (zie onder Vooruit ontvangen bijdragen overige Nederlandse overheidslichamen. schulden.

Bestemming resultaat 2023

Het overschot van de ontvangen inwonerbijdrage, dat deel dat niet is uitgegeven of verplicht, bedraagt per 31 december 2023 € 364.316, zijnde een het rekeningresultaat van het regiobureau en het saldo van de niet uitgegeven inwonerbijdrage. Volgens artikel 31 lid 8 van de gemeenschappelijke regeling vloeit een positief saldo naar rato terug naar de deelnemende gemeenten. Voorgesteld wordt een bedrag van € 75.000 te benutten voor de dekking van de projectmanagementkosten 2024 voor de Regio Deal Arnhem-Nijmegen. Ter dekking van het deel van de kosten voor rekening van de GMR waarvoor in de begroting 2024 geen dekking aanwezig is.

Elst, 27 maart 2024
Dagelijks bestuur Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

1. Jaarverslag

1.1. Inleiding

Voor het jaar 2023 is de regionale agenda 2023-2024 leidend. Deze is door het algemeen bestuur op 6 juli 2022 goedgekeurd. Deze begroting voor de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR) voldoet aan de BBV-richtlijnen en valt onder het repressief toezicht van Gedeputeerde Staten van Gelderland, mede namens Gedeputeerde Staten van Limburg.
De vijf opgaven werkten in 2023 elk met een eigen begroting, waarvoor de benodigde middelen bij de gemeenten werden gecollecteerd of van samenwerkingspartners werden ontvangen.
Door de deelnemende gemeenten zijn via de inwonerbijdrage de middelen voor het regiobureau bijeengebracht. De inwonerbijdrage is vastgesteld op € 2,57.
Het algemeen bestuur heeft in haar vergadering van 29 november met een tweede begrotings-wijziging de definitieve begroting vastgesteld.

1.2. Programmaverantwoording regiobureau

Het regiobureau verzorgt de ondersteuning van het dagelijks bestuur, het algemeen bestuur en de netwerkdirectie. Volgens een vast jaarschema ontmoeten zij elkaar op wisselende plaatsen in de regio. De vergaderingen van het algemeen bestuur zijn openbaar en worden live uitgezonden. De vergaderstukken staan op de website.
Het kabinet heeft op 17 februari 2023 besloten om met de regio Arnhem-Nijmegen een Regio Deal te sluiten om de brede welvaart in het gebied te verbeteren. Van de 23 regio's die een voorstel indienden, zijn er 14 gehonoreerd. En onze regio hoort daarbij. Door het Rijk is € 15 miljoen beschikbaar gesteld voor deze Regio Deal en daar staat minimaal net zoveel cofinanciering van de deelnemende partijen tegenover. Er wordt dus met de uitvoering van de Regio Deal minimaal € 30 miljoen geïnvesteerd in de regio. Dit is een vierjarig programma over 2024-2027. De provincie Gelderland is kassier voor de Regio Deal.
In 2023 is in het eerste halfjaar een evaluatieonderzoek uitgevoerd. In het algemeen bestuur van 6 september is het evaluatieonderzoek besproken. Dit is een kwalitatief onderzoek, met als doel om na de eerste twee jaar de ervaringen met de samenwerking in GMR-verband op te halen. In algemene zin zijn de verwachtingen van de samenwerking uitgekomen. Er is natuurlijk nog wat te verbeteren. Daarvoor zijn vier aanbevelingen gedaan en daar zijn we mee aan de slag gegaan.
In 2023 besloot de gemeente Montferland om zich aan te sluiten bij de Regio Achterhoek. Na de ontvangst van de formele brief van het college van Montferland trad de "Richtlijn uittreding gemeen-schappelijke regeling Arnhem-Nijmegen" in werking. We zetten erop in om per 31 december 2024 het lidmaatschap formeel te beëindigen.

1.2.1. Regiobureau

Het regiobureau besteedde in 2023 veel aandacht aan de versterking van de netwerkfunctie. Dit was nodig, omdat de krapte op de arbeidsmarkt ertoe leidt dat het voor gemeenten steeds lastiger is om medewerkers voor de regionale opgaven beschikbaar te stellen. Het gevolg is dat externen moeten worden ingehuurd. Dat draagt in algemene zin niet bij aan het versterken van de netwerkorganisatie die de GMR wil zijn.
Dit probleem is afgelopen jaar nadrukkelijk op de agenda van de netwerkdirectie gekomen. Samen met de netwerkdirectie werken we aan maatregelen die bijdragen aan een oplossing.
Eind 2023 waren er 12,5 fte werkzaam op het regiobureau. Het totaal aantal fte verbonden aan de GMR bedroeg op dat moment 18,5 fte. Dit verschil is ontstaan, omdat een aantal langer lopende detacheringen vanuit gemeenten en provincie zijn omgezet in een vast dienstverband bij de GMR.

Deze medewerkers zijn verbonden aan de opgaven en worden vanuit de inwonerbijdragen uit deze opgaven betaald.

1.2.2. Informatie

Voor het slagen van een goede regionale samenwerking, is het belangrijk dat de gemeenschappelijke regeling dicht bij de deelnemende gemeenten blijft. Naast ontmoetingen is goede informatie-voorziening van groot belang. Leidraad hiervoor is het Informatieprotocol. Het algemeen bestuur stelde deze in september 2021 vast. Na effectuering van de aanpassing van de gemeenschappelijke regeling, als gevolg van herziening van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr), updaten we de leidraad.

1.2.3. Profilering, positionering en lobby

Door het team Public Affairs (PA) wordt nadrukkelijk samengewerkt met de opgavemanagers en speerpuntcoördinatoren, de PA-adviseurs uit de regiogemeenten en met The Economic Board (TEB). Naast de rol die PA heeft gespeeld in het behalen van resultaten binnen de opgaven, zijn de volgende resultaten expliciet te melden.

Rijk & provincie

Het jaar 2023 is een bijzonder jaar, omdat er twee belangrijke verkiezingen plaatsvonden. De Provinciale Statenverkiezingen in maart en de Tweede Kamerverkiezingen in november. Voor de GMR waren beide verkiezingen aanleiding om goed naar haar eigen positionering en inzet richting provincie en Rijk te kijken. Daarom zijn er - al dan niet met partners van binnen en buiten de regio zoals TEB en andere Gelderse regio's - gezamenlijke position papers opgesteld en via verschillende kanalen onder de aandacht gebracht van lijsttrekkers en andere politieke hoofdrolspelers. Vanuit PA is daarnaast sterker dan voorheen ingezet op samenwerking met andere Nederlandse metropoolregio's met vergelijkbare uitdagingen, om een gezamenlijke inzet te bewerkstellingen.
Naast activiteiten rondom de verkiezingen, hebben we de eerdere intensivering van de ambtelijke en politieke contacten met het Rijk voortgezet. Hier kwamen diverse werkbezoeken in de regio uit voort. Zoals de bezoeken van staatssecretaris Gunay Uslu aan Cultuurregio 025, het bezoek van minister Hugo de Jonge aan Nijmegen in het kader van het symposium over circulair en conceptueel bouwen en een delegatie vanuit het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over de visie op het landelijk gebied en het groen-blauw raamwerk in onze regio.

Europa

De huurovereenkomst van het Brusselse appartement, waar de regio sinds 2014 gebruik van maakte, aan de Avenue Henri Dietrich is in het eerste kwartaal van 2023 beëindigd. Het aanhouden van deze permanente woonruimte werd niet langer passend bevonden bij de werkwijze van de GMR in de Europese context. Hiermee besparen we jaarlijks circa € 20.000. De huurovereenkomst van het Brusselse kantoor aan Square de Meeûs nr. 1 is wel verlengd. Per 1 juni 2023 wordt deze kantoorruimte ook door het secretariaat van het Europese Vanguard Initiative gebruikt. De jaarlijkse huurkosten zijn hierdoor gehalveerd met ca € 10.000.
In het eerste kwartaal is de Interreg NWE aanvraag 'DeCarb-Pro' gericht op CO_2-beprijzing goed-gekeurd. De GMR werkt in dit Europese project samen met Duitse, Franse, Belgische en Ierse partners aan de ontwikkeling van een instrumentarium voor CO_2-beprijzing, dat kan worden toegepast binnen inkoop- en aanbestedingstrajecten. Hiervoor beschikt de GMR in de periode 2024-2027 over een budget van ca. € 280.000, waarvan 55% cofinanciering uit Europese middelen.
Aanvullend op het ICLEI-lidmaatschap van de gemeente Nijmegen, is de GMR in 2022 lid geworden van het ICLEI-netwerk. De kosten hiervoor bedragen € 2.500 per jaar. Mede als gevolg hiervan is de regio in 2023 opnieuw gekozen om vertegenwoordigd te zijn in de ICLEI Europe Regional Executive Commitee. Hiermee heeft de regio haar stevige basis binnen dit vooraanstaande Europese netwerk

behouden. Het voordeel hiervan is, dat de GMR vroegtijdig weet heeft van subsidiemogelijkheden voor de regio, voor bijvoorbeeld klimaatadaptatie.
Ook binnen POLIS behouden we in 2023 de positie van de GMR, met - na 1 jaar pauze - een herverkiezing in het Management Committee van dit grootste Europese mobiliteitsnetwerk.
Het GMR-lidmaatschap van het Health Valley Netherlands (€ 1.040 jaarlijkse kosten) is in het vierde kwartaal van 2023 opgezegd. Dit door minder focus van de GMR op zorg(innovatie) en het feit dat veel regionale stakeholders, waaronder gemeente Arnhem en gemeente Nijmegen, maar ook TEB, Kiemt en HAN lid zijn en het regionale belang van zorg binnen het netwerk hierdoor voldoende wordt afgedekt.

Duitsland
De inzet op samenwerking over de grens vanuit de GMR is in 2023 voortgezet en uitgebouwd. Vermeldenswaardig zijn hierin de bestuurlijke regioreis naar het Rijnland en Ruhrgebied in mei en de ondertekening van de Regio Deal in november. De driedaagse regioreis stond in het teken van grote transities, of zoals onze oosterburen zeggen, Strukturwandel. In de Regio Deal staat, in programmalijn 5, grenzeloos samenwerken centraal. Hiervoor werkt de GMR samen met de HAN en KIEMT.

1.2.4. Ontmoeting
Tijdens het tweede regiocongres, met de titel ‘Kracht in de regio’, viel in februari het woord ‘samenwerking’ wel heel vaak. Zo’n 400 deelnemers kwamen naar Musis & Stadstheater Arnhem om te horen en te ontdekken wat de kracht is van onze GMR. Mooi om te zien dat er groei zit in de animo voor dit jaarlijkse congres. Het was een middag vol energie, ontmoetingen en inspiratie.

RegioOntmoet vond in 2023 plaats in Arnhem, Overbetuwe en Nijmegen. RegioOntmoet is een ontmoetingsmoment voor collegeleden, inclusief gemeentesecretarissen.
RegioOverleg(t) was in 2023 in Nijmegen, Rozendaal, Heumen en Beuningen. De Regio Overleg(t)-dagen zijn belangrijke vergader- en netwerkmomenten voor collegeleden en gemeentesecretarissen.

Tijdens de regiosafari bezochten bestuurders in februari drie bedrijven. Samen met een select gezelschap van mbo- en hbo-studenten ging de tour door de regio. Een mooi en inspirerend initiatief in de week van de circulaire economie.
In mei organiseerde de GMR een wandelsafari in Lent. Daarbij stond de regionale woonzorgvisie en de huisvesting (nieuwbouw) van aandachtgroepen centraal.
In juni was een van de lessen tijdens het werkatelier Wonen & Zorg in Duiven: ‘Kijk door een andere bril en luister naar de bewoners’. Gemeenten, wooncorporaties en zorgaanbieders kwamen samen om mee te denken over een beter woonaanbod voor aandachtsgroepen, met de focus op bouw in bestaande wijken.

In 2023 kwam het netwerk van regiocoördinatoren weer maandelijks bij elkaar. Deze groep vormt een stevig onderling netwerk en de regiocoördinatoren vervullen binnen de eigen gemeentelijke organisatie een belangrijke schakelfunctie tussen het regiobureau en gemeenten.

De regioagendacommissie geeft advies aan het algemeen bestuur. Naast de reguliere overleggen, afwisselend in Arnhem en Nijmegen, zijn er bijeenkomsten georganiseerd voor de ruim 400 raadsleden. In mei maakten zij een bustour door onze regio. Daarbij stond de doorontwikkeling van de Verstedelijkingsstrategie en het groen-blauw raamwerk centraal. De deelnemers brachten een bezoek aan Park Lingezegen, de innovatieve woningbouwlocatie NDW21 en natuurgebied Driegaarden. Op 6 oktober kwamen raadsleden in Nijmegen bijeen om met elkaar in gesprek te gaan over de ruimtelijke inrichting van de regio. Samen puzzelden zij met de ruimtelijke ontwikkelingen binnen de vier deelgebieden binnen onze regio. Deze werkvorm gaf voldoende stof voor gesprek tussen de aanwezige raadsleden.

1.2.5. Communicatie

De meeste activiteiten van communicatie zijn uitgevoerd binnen de opgaven. De meest in het oog springende activiteiten vanuit het regiobureau in 2023:

- De website is doorontwikkeld en er zijn functionaliteiten toegevoegd. Er is veel tijd en energie gestoken in het digitaal zo toegankelijk mogelijk maken van de website. We vinden het belangrijk dat iedereen onze informatie makkelijk kan bekijken en vinden. Het digitaal toegankelijk maken van de website doen we op basis van het “Tijdelijk besluit digitale toegankelijkheid overheid”. Op dit moment voldoet onze website nog niet volledig aan deze eisen. Nieuwe teksten, video’s en afbeeldingen laten we waar mogelijk, geheel aan de huidige toegankelijkheidseisen voldoen. In 2023 is de status van toegankelijkheid C: de eerste maatregelen zijn genomen.
- De nieuwsbrief is in totaal 12 keer verschenen. Het aantal abonnees is gegroeid naar meer dan 750.
- Er zijn rechtenvrije en kwalitatief hoogwaardige drone-beelden (video) van de regio verzameld. De fotografiecollectie is verder aangevuld met nieuwe afbeeldingen.
- De Groene Post, een digitaal informatieoverzicht voor bestuurders en ambtenaren, verscheen zo goed als wekelijks.
- Via de social mediakanalen houden wij geïnteresseerden op de hoogte van wat er speelt. Op LinkedIn kwamen er in 2023 zo’n 1.000 volgers bij en eind van het jaar bedroeg het aantal volgers bijna 4.000. Het aantal X-volgers was eind 2023 iets meer dan 3.000.
- De kwartaalrapportage, die sinds 2022 verschijnt, blijkt in een grote behoefte te voorzien. In deze rapportage staan de belangrijkste activiteiten en ontwikkelingen binnen de vijf opgaven en het regiobureau. Deze kwartaalberichten verschijnen aan het einde van de eerste maand van een nieuw kwartaal. Ze versterken de verbinding tussen de GMR, de deelnemende gemeenten en de partners. De vier rapportages vormen daarmee de bouwstenen voor een, beknopt en leesbaar, jaarverslag.

1.2.6. Klachtenfunctionaris

In de gemeenschappelijke regeling (artikel 25) is een klachtenregeling opgenomen. De gemeentelijke Ombudsman voor het Rijk van Nijmegen heeft in 2023 geen klachten ontvangen.

1.2.7. Verantwoording regiobureau

Door de veranderde wetgeving rondom rechtmatigheid, is afgelopen jaar veel aandacht geweest voor de verordeningen over de financiële organisatie. Uitgangspunt is dat de rechtmatigheid opgenomen wordt onder de paragraaf Bedrijfsvoering en daarmee afgegeven wordt door het dagelijks bestuur. Twee jaar na de oprichting zijn de relevante verordeningen vernieuwd en aangevuld. Het algemeen bestuur heeft deze verordeningen in november 2023 vastgesteld. De GMR heeft voor het vaststellen van de rechtmatigheid een opdracht verstrekt aan Mijn VIC voor een gedegen onderzoek.
Bij het uitbrengen van dit jaarverslag was de wetgeving rondom de rechtmatigheid nog niet geformaliseerd. In een brief van de Algemene Rekenkamer aan de minister van Binnenlandse zaken en Koninkrijkrelaties van 6 februari 2024 heeft zij met vijf aandachtpunten uiteengezet waarom de voorgenomen wijzigingen van het BBV en de wet Bado nog niet opgenomen kunnen worden.
Dit had effect op de controle van de jaarrekening 2023 door accountant Flynth. Met de wetenschap van de inhoud van bovenstaande brief, heeft Flynth aanvullende werkzaamheden verricht. Dit levert naar verwachting meerwerk op en dat betekent dus hogere kosten.

Na twee volledige boekjaren is het mogelijk om de verhouding tussen inwonerbijdrage en externe gelden inzichtelijk te maken. Daarbij gaan we uit van de daadwerkelijke besteding van de middelen; de restituties zijn verrekend.

bedrag x 1.000		2022			2023	
Besteding inwonerbijdrage	€	4.515	*69%*	€	5.185	*64%*
Besteding subsidies	€	2.047	*31%*	€	2.876	*36%*
	€	6.562		€	8.061	

Met de groei van het aantal subsidies en opdrachten, steeg de verantwoordingsdruk. Hierdoor groeide de inzet van de administratieve dienstverlener en de controller. Tot op heden hanteren we geen verrekening voor overheadkosten. Daardoor komen deze kosten ten laste van het regiobureau. Voor het begrotingsjaar 2025 staat een wijziging van deze systematiek op de agenda.

Begin 2023 werd duidelijk dat het Rijk met TEB, provincie Gelderland en de GMR een Regio Deal ging sluiten ter waarde van 15 miljoen euro. In november is het convenant getekend en per 1 april 2024 kunnen de projecten starten.
De voorbereidingen voor de projectstructuur, het inrichten van de kassiersfunctie en de governance vormden een rode draad in de werkzaamheden van het regiobureau afgelopen jaar. Hierbij is ondersteuning gezocht bij een extern bureau, dat ervaring had met het sluiten van een Regio Deal. De kosten voor het externe bureau en de inzet van eigen medewerkers is volledig, door de GMR en haar partners van de Regio Deal, betaald uit de middelen van 2023.

Uit de spendanalyse 2021-2023 blijkt, dat een aantal specialistische adviesbureaus langdurig aan de opgaven verbonden zijn. Het risico bestaat dan dat, ondanks een verbeterde inkoop- en aanbestedingsprocedure, de Europese aanbestedingswet in het gedrang komt. Om te voorkomen dat wij onrechtmatig inkopen en aanbesteden is daarom in het vierde kwartaal 2023 een raamcontract met een inkoopspecialist gesloten. Voortaan ondersteunt zij de GMR bij deze processen.

1.2.8. Verantwoording rekeningresultaat regiobureau

In 2023 bedroeg het voordelig rekeningresultaat van het regiobureau € 197.682. Dit is ruim € 150.000 beter dan het rekeningresultaat dat in augustus in de tussenrapportage stond. De belangrijkste verschillen die tot dit nieuwe betere resultaat hebben geleid zijn:

1. De rentebaten zijn € 60.000 hoger geprognosticeerd. De liquiditeitspositie en de rente op de rekeningcourant bij het ministerie van Financiën waren hoger dan voorzien. Dit komt o.a. door de ontvangst van subsidiegelden, die pas in de loop van het jaar worden uitgegeven.
2. De personele lasten zijn uiteindelijk € 20.000 lager uitgekomen.
3. Bij het opstellen van de tussentijdse cijfers was nog niet bekend dat de kantoorunit in Brussel deels verhuurd zou worden. Dat leidde tot € 10.000 minder kosten.
4. De accountants- en administratiekosten worden conform artikel 49 van de BBV verantwoord in het jaar waarin de prestatie plaatsvindt. Deze methodiek wijkt af van de uitgangspunten bij de berekening van de prognose, waarbij de kosten als last in 2023 zijn meegenomen (ca. € 60.000).

1.2.9. Wat heeft het regiobureau gekost?

	Begroting 2023 EUR	Wijziging begroting EUR	Begroting gewijzigd EUR	Realisatie 2023 EUR	Verschil realisatie vs begroting EUR
Programma Regiobureau					
Lasten	2.032.458	-148.380	1.884.078	1.913.791	-29.713
Baten	2.032.458	-	2.032.458	2.104.728	-72.270
Reserves onttrekking	-	-	-	6.745	-6.745
Saldo	**-**	**148.380**	**148.380**	**197.682**	**-49.302**

1.3. Programmaverantwoording opgaven - regionale agenda

1.3.1. Verbonden regio

Van het beschikbare bedrag (€ 1,33 miljoen) is € 1,26 miljoen uitgeven of een financiële verplichting aangegaan. De capaciteit binnen de opgaven was qua inzet van de opgavemanager, speerpuntcoördinatoren, communicatieadviseur en ondersteuning conform planning. De detacheringscontracten bij de verschillende gemeenten zijn iets lager uitgevallen ten opzichte van de oorspronkelijke begroting. Er was voorzien dat de adviseur mobiliteit begin 2023 zou starten. Dit is helaas niet gelukt. Het contract is pas eind 2023 ingegaan. In 2023 is wel gestart met het RMP (het regionaal mobiliteitsprogramma). We huurden hiervoor een externe adviseur in en voerden een nulmeting uit. Dit proces ronden we in juni 2024 af.
De processen/projecten uit de regionale agenda zijn grotendeels uitgevoerd of in gang gezet. De regio heeft een mobiliteitsplus-pakket onder de aandacht van het ministerie van Infrastructuur & Water gebracht. Met dit mobiliteitsplus-pakket krijgen we meer inzicht in de mogelijke mobiliteitsmaatregelen A12/A15 als er forse vertraging in de realisatie ontstaat. In het najaar van 2023 verleenden we opdracht om het maatregelenpakket te concretiseren.
Er is, in afstemming met de regio Noordoost Brabant, de gemeenten Oss en Wijchen en de provincies Gelderland en Noord-Brabant, een verkenning uitgevoerd. De definitieve verkenning naar de potentie, kansen en mogelijkheden voor een kwalitatief hoogwaardige fietsverbinding tussen Oss en Wijchen, hebben we in september 2023 opgeleverd. De voorkeursroute is op 28 september 2023 bekrachtigd in de Stuurgroep A50. Met behulp van de GMR vroegen gemeenten subsidies voor meerdere grote fietsprojecten in de regio aan, ter waarde van € 3,49 miljoen. Naast investeringen in het RijnWaalpad in Arnhem Zuid, SFR De Liemers en SFR Arnhem Velp (Arnhem), wordt daarmee de uitvoering van de fietsstraat Kraaijenhoflaan in Nijmegen mogelijk, als onderdeel van het Batavierenpad.
Het onderzoek rondom Landbouwverkeer is in juni 2023 opgeleverd. Het bestuurlijk platform Verbonden regio wil samen met de provincie Gelderland komen tot een landbouwroutenetwerk.
In 2023 is opdracht verleend aan Viastat. Met dit programma kan elke gemeente in de regio actuele verkeersveiligheidsdata ophalen. Daarnaast is opdracht gegeven aan de firma Dokdata en Arcadis om voor de gemeenten een top vijf per gemeente op te stellen van wegsituaties met de hoogste risico-indicaties.
Het onderzoek naar de raakvlakken tussen hubs en toeristische overstappunten (TOPs) is afgerond en in december 2023 opgeleverd. In het najaar van 2023 is een onderzoek gestart naar de potentie van een eventuele mobiliteitshub op de A73-corridor Druten - Beuningen - Nijmegen.
Het programmaplan Slim & Schoon Onderweg (S&SO) 2023-2026 is op 27 maart 2023 vastgesteld door de gezamenlijke partners, inclusief het uitvoeringsplan en de begroting voor 2023. Vandaar dat de subsidie voor 2023 pas laat is aangevraagd en een deel van de beschikbare middelen niet in 2023 is uitgegeven (waaronder de werkgeversaanpak).
De programmakosten binnen S&SO vallen eveneens lager uit. Met name de communicatie en ondersteuning van het programma organiseren we in eigen huis en niet meer door externe inhuur.

Van alle ontvangen subsidie staat € 700.000 als ontvangen subsidie derden (provincie Gelderland) in 2023 nog open. Dit gaat over projecten binnen het programma S&SO, fiets en het RMP, die grotendeels conform subsidiebeschikking in 2023/2024 worden uitgevoerd (deze bijdragen gaan over de jaarschijven heen). De subsidie over 2023 wordt in de loop van 2024 vastgesteld.
In 2023 voerden we een paar projecten niet uit door capaciteitsproblemen bij gemeenten en de GMR. Het gaat hierbij om o.a. analyse naar de verkeersveiligheid rondom scholen, het actiepakket zuidflank Nijmegen inclusief locatieonderzoek voor een eventuele hub, de verdere voorbereiding van de fietsroute tussen Huissen en Arnhem en het Bicycle oriented development onderzoek in de rest van de regio. Daar staat tegenover dat er extra kosten zijn door de voorbereiding op de Mobility conferentie 2024, een onderzoek naar bereikbaarheidsongelijkheid en een onderzoek naar laadinfra. Het totale bedrag qua onderuitputting 2023 voor de opgave Verbonden Regio bedraagt € 70.157..

1.3.2. Productieve regio

Van de achttien gemeenten heeft alleen Mook en Middelaar niet ingetekend voor deelname aan de Productieve regio.
De verdeling over de speerpunten is gedurende het jaar gewijzigd. Voor het nieuwe Regionaal Programma Werklocaties (RPW) gingen we al in 2023 aan de slag met een aantal onderzoeken. Het RPW is verankerd in de omgevingsverordening van de provincie: minimaal één keer in de vier jaar moet er een nieuw RPW worden vastgesteld. Op 1 januari 2025 moet er een nieuw RPW liggen. In het RPW zetten we grote stappen naar een kwalitatieve verbetering en nemen we nieuwe actuele thema's mee, zoals de ruimtebehoefte voor circulaire economie, de energietransitie, vergroening, verdichting en herstructurering. Nieuwe en complexe onderwerpen waarvoor extra onderzoeken nodig zijn. Een deel van die onderzoeken voerden we in 2023 al uit, om het proces naar een nieuw RPW tijdig af te kunnen ronden. Dat leidde in 2023 tot extra kosten voor werklocaties. De kosten daarvoor hebben we gedekt met gelden uit het mkb.
Voor het mkb startten we met een aantal aanbodgerichte trajecten, zoals een onderzoek naar mogelijkheden voor financiële steun tot € 1 miljoen voor mkb'ers, toekomstbestendig ondernemen om kennis, kunde en slagkracht van mkb'ers te verbeteren en financiële mogelijkheden voor mkb'ers in Europa. Gebleken is, dat wij vanuit de GMR het mkb met onze tools niet goed bereiken, ondanks doelgerichte en herhaaldelijke inzet. Er is wel veel behoefte aan ondersteuning aan het mkb, zowel bij de ondernemers zelf als bij de instanties die hierbij betrokken zijn. We hebben al die partijen bij elkaar geroepen en daar is een duidelijke (maar andere) rol van de GMR uit voortgekomen; een verbindende rol tussen alle instanties om gezamenlijk te komen tot inzicht in de behoefte van de mkb'er, een structurele samenwerking met alle stakeholders, afstemming en gezamenlijke ontwikkeling van tools etc. De kosten voor het mkb zijn daardoor lager dan begroot. Een deel hiervan is ingezet voor de onderzoeken naar werklocaties. Een deel is niet besteed en draagt bij aan het overschot aan inwoner-bijdrage.
Voor 2023 is voor het Human Capital Akkoord € 150.000 primair begroot. Hiervan is € 55.000 besteed aan onze speerpuntcoördinator Human Capital. De rest was gereserveerd voor TEB voor o.a. een kwartiermaker voor de borging van het Human Capital Akkoord, communicatie en het organiseren van bijeenkomsten. Dit bedrag is nagenoeg helemaal besteed; op € 4.000 na. Dit vloeit terug naar de gemeenten als overschot aan inwonerbijdrage.
De productieve regio heeft daardoor in totaliteit een overschot aan inwonerbijdrage van bijna € 51.000.

1.3.3. Circulaire regio

Circulaire bouw en infra

Op basis van een tussenevaluatie van het project "Circulair opdrachtgeverschap en circulaire inkoop in de grond-, weg- en waterbouw" (Circulaire GWW) bekrachtigden gemeenten de gewijzigde aanpak van het project naar meer 'learning by doing'. Naast de vijf kennistafels introduceerden we daarom

een ‘menukaart’, waarmee gemeenten op maat ondersteuning kunnen krijgen bij het meer circulair aanpakken van een concreet GWW-project. De provincie Gelderland heeft een financiële bijdrage van € 75.000 geleverd voor deze ondersteuning bij GWW-projecten. Er is gestart met een digitale grondstoffenbank (DuSpot), die zorgt dat bij werkzaamheden vrijkomende materialen elders in de regio hergebruikt kunnen worden. Vanaf 1 januari 2024 nemen alle zestien gemeenten deel aan deze grondstoffenbank. Het programma Conceptueel en Circulair Bouwen (CBB) 2023-2030 is in juni opgeleverd en kreeg in een gecombineerd bestuurlijk platform van de Circulaire en Groene groeiregio brede steun.. Het project Circulaire GWW en het CBB zijn onderdeel gemaakt van het Regio Deal-voorstel “Toekomstbestendig bouwen”. Daarmee hopen en verwachten we een substantiële financiële bijdrage van het Rijk te krijgen voor de periode 2024-2026.
Ondertussen is het beoordelen van (woning)bouwprojecten met onze circulaire impactladder ‘gewoon’ doorgegaan. Dat geeft niet alleen inzicht in de mate van circulariteit van bouwprojecten, maar is door gericht advies een directe stimulans om de bouwprojecten meer circulair te maken.

Grondstoffen en ketens
We werken toe naar het ontwikkelen van circulaire ketens en grondstoffenhubs. Daarvoor richtten we ons in 2023 op drie ketens: 1) recycling van zonnepanelen 2) recycling van luiers en incontinentie uit de zorg en 3) verwerking van niet-specifiek ziekenhuisafval. Voor alle grondstoffen waren er gesprekken en bijeenkomsten.
Een ander aandachtspunt in onze regionale agenda is het ondersteunen van gemeenten bij het circulair inkopen van producten en diensten en het zorgen voor een stimulerend platform voor uitwisseling van kennis en ervaring
Op landelijk niveau waren er al een aantal verkennende onderzoeken naar de ruimtelijke impact van circulaire economie. Samen met de Productieve regio gaf de GMR opdracht voor een rapportage, die een inschatting geeft van de ruimtelijke effecten van de ontwikkeling van de circulaire economie in onze regio. Deze wordt in 2024 bestuurlijk besproken en zorgt voor input bij de ontwikkeling van het nieuwe RPW.

Water en klimaatadaptatie
In 2023 gaven we uitvoering aan de Startnotitie Water en Klimaatadaptatie, die in het voorjaar van 2023 was vastgesteld. De ontwikkeling van projecten in de Regio Deal kreeg leidde tot aanvragen voor enkele projecten om meer gedeelde kennis en ervaring te krijgen over klimaatadaptatie-maatregelen:

- Lifeport Cool Lab: Koel netwerk Arnhem, Groene Corridor Nijmegen, Dorpspleinen in Heumen en Overbetuwe, Woonwijk in Westervoort en zorginstellingen in Arnhem.
- Soil Valley: Verdroging en piekbuien in een stuwwallengebied in Berg en Dal en laaggelegen gebied Duiven.

We leverden daarnaast een bijdrage aan de aanvraag voor het SIA-project Groenblauwe stad, waar Van Hall Larenstein (HvHL) trekker van is en waaraan de gemeenten Arnhem, Duiven, Nijmegen, Rheden met cases deelnemen. De aanvraag is gehonoreerd. Het gaat om onderzoek naar de effectiviteit van maatregelen, die integraal bijdragen aan klimaatadaptatie, biodiversiteit, leefbaarheid en gezondheid.
Een overlopende verplichting van € 21.000 uit het jaar 2022 bij de speerpunten klimaatadaptatie en transitie naar duurzame energie is niet in 2023 besteed. Dit bedrag retourneren we aan de gemeenten.

Energietransitie
Voor het project gemeentelijke inkoop van energie is in 2023 de nieuwe contractbeheerder, samen met leverancier Eneco, een traject gestart om te bekijken hoe we de gemeenten kunnen ondersteunen om hun gebruik van aardgas de komende jaren terug te dringen. En er is in de zomer van 2023 een enquête uitgevoerd onder alle gemeenten. Daarmee achterhaalden we of de gemeenten verwachten dat zij de doelstelling halen en vooral waar ze nog ondersteuning konden gebruiken. Uit

de enquête kwam naar voren dat gemeenten de netcongestie op dit moment als het grootste probleem in de besparingsopgave zien. Andere veel genoemde knelpunten zijn beschikbare financiën en voldoende capaciteit bij de installateurs. Een werkgroep ging aan de slag met de uitkomsten van de enquête.

Het Uitvoeringsprogramma Regionale Energiestrategie (RES) 2024-2030 is vastgesteld. In dit plan staat wat de RES-organisatie gaat leveren en welke middelen hiermee gemoeid zijn. Buiten de financiële bijdrage van het Rijk, is in de begroting van de GMR een structurele inwonerbijdrage vastgesteld voor de uitvoering van de RES-taken vanaf 2024. De restantmiddelen uit het jaar 2022 voor de uitvoering van RES-taken zijn in 2023 volledig benut.
In juli 2023 is het tweejaarlijkse voortgangsrapport aan het Nationaal Programma RES (NPRES) overhandigd. De GMR stelde in 2021 een aanbod vast van 1.62 TWh. Op dit moment is meer dan de helft van dit aanbod gerealiseerd (inclusief concrete plannen en initiatieven die richting uitvoering gaan). Een aandachtspunt bij de implementatie van de RES 1.0 blijft het vinden van een balans tussen wind- en zonprojecten.
De regionale planMER is in 2023 afgerond en is voorzien van een advies van de commissie MER. De integratie van het MER-plan van de GMR met het provinciale MER-plan is in uitvoering. Op basis van het MER-plan is een proces gestart om zoekgebieden voor windenergie binnen verschillende gemeenten te verankeren in het gemeentelijk beleid. Daardoor wordt de weg vrijgemaakt voor de ontwikkeling van windprojecten.
In 2023 is gestart met het proces om de RES 1.0 te herzien. Deze herziening richt zich op drie sporen: duurzame energieopwekking, de warmtetransitie en het energiesysteem.
Met de toenemende druk op het elektriciteitsnet wordt het steeds uitdagender om ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken. Daarom zijn we dit jaar gestart met regionaal integraal programmeren. Via subregionale gebiedstafels kregen we inzicht in de vraag en het aanbod van energie tot 2050. Dit inzicht dient als input voor investeringsbeslissingen voor de lange termijn na 2030 en als aanpak voor netcongestieproblemen. Regionale inzichten vormen input voor de provinciale Programmatische Energie Infrastructuurkeuzes (PMiek), met als doel om samenwerking en prioritering van energie-infrastructuur te bevorderen.
Om ervoor te zorgen dat de warmteclusters rondom ARN en AVR optimaal ontwikkelen, zijn er sinds begin 2023 procesbegeleiders actief. In nauwe samenwerking met betrokken gemeenten onderzoeken zij hoe de warmtebronnen van elk cluster het beste worden ingezet. Om de regionale samenwerking in de warmtetransitie te versterken, dienden we een aanvraag in voor een Specifieke Uitkering (Spuk) bij het ministerie van Binnenlandse Zaken. Voor de komende jaren is een bedrag van € 565.000 toegekend.
Op 1 juni is het REE van start gegaan. Er is een provinciale subsidie toegekend van € 225.000. In de zomerperiode is een volledig REE team geworven. Sinds 1 september is het REE op volle sterkte en voorziet het team bedrijven van energieadviezen. Er zijn ondernemersorganisaties en bedrijvenverenigingen in de regio bezocht, om het REE onder de aandacht te brengen. Negen gemeenten stelden inmiddels een subsidieregeling voor individuele bedrijven in, waarmee bedrijven subsidie kunnen aanvragen om externe energie-adviseurs te bekostigen. In 2024 is dat voor in elf van de zestien deelnemende gemeenten het geval. Sinds september kwam het aantal hulpvragen vanuit bedrijven op gang. Er zijn vanaf medio 2023 meer dan 150 bedrijven geholpen. Er is een expertpool van externe energieadviseurs opgezet, die bedrijven ondersteunt bij complexe energievragen. Deze externe expertpool omvat inmiddels ruim 50 contacten. Vanaf 1 oktober 2023 heeft het REE de uitvoering van de campagne Arnhem Zet de Knop Om (AZDKO) overgenomen. Dat betekent dat het REE bedrijven adviseert in samenspraak met de ingeschakelde energie-experts, de website van AZDKO (Powered by REE) beheert en helpt met de afhandeling van binnengekomen subsidieaanvragen. ConnectR is sinds september 2023 de vaste werk- en vergaderplek van het REE. Dit droeg bij aan de naamsbekendheid van het REE en zorgde voor synergie en samenwerking met partijen die tevens op ConnectR gevestigd zijn.

Dit jaar is het Interreg project ‘DeCarb-Pro’ aangevraagd, toegekend en gestart. Dit staat voor Decarbonization procurement en is een project over CO_2-beprijzing. De GMR is hiervoor gevraagd door het Klimaatverbond, omdat ze kleinere gemeenten wilden betrekken. Het biedt ons de mogelijkheid om vanuit een internationaal netwerk van partijen (overheidspartijen in Duitsland, Ierland, Frankrijk en België) het instrument van CO_2-beprijzing de komende jaren nader te onderzoeken en te bekijken wat het kan betekenen voor onze gemeenten in relatie tot onze inkoopprocessen, waaronder de inkoop van energie.
De provincie heeft een provinciaal ontwikkelingsprogramma geothermie. Dit was voor vier gemeenten in onze regio aanleiding om de samenwerking rond dit thema op te zoeken. Dit betreft Lingewaard, Overbetuwe, Arnhem en Nijmegen, kortweg LOAN. We hielpen hen met het schrijven van een initiatiefdocument en faciliteerden vanuit een tijdelijke rol de opstart van dit LOAN-geothermie project.

Dit jaar leverden we een bijdrage aan het ophelderen van de taakstelling rondom natuurwetgeving bij de aanpak van het isoleren van woningen. De ‘patstelling’ van natuur ‘versus’ energietransitie, is complexe materie voor gemeenten. We hebben een coördinerende rol opgepakt, in overleg met de bestuurlijk trekkers.

Jaarevent ‘Op weg naar een circulaire topregio’
In november organiseerde de GMR het circulaire jaarevent in de VASIM in Nijmegen. Ruim 200 bestuurders en medewerkers van gemeenten, collega-overheden, bedrijven en studenten namen deel aan het event, met voor velen een actieve rol. Naast een plenair gedeelte onder voorzitterschap van bestuurlijk opdrachtgever Tobias van Elferen, organiseerden we achttien verschillende workshops met thema’s vanuit alle hierboven genoemde speerpunten.
Deze dag gaf een goede impuls aan de versteviging van het circulaire netwerk in onze regio en was voor bezoekers bijzonder informatief. Een veertigtal enthousiaste masterstudenten Circulaire Economie van de HAN zorgden voor extra inspiratie en verslaglegging.

Er gaat vanuit de Circulaire regio € 36.331 retour naar de gemeenten.

1.3.4. Ontspannen regio

Voor Duurzaam toerisme zijn de activiteiten voor verhaallijnen en vitaliteit deels doorgeschoven naar 2024, omdat een subsidie van de provincie later kwam dan verwacht. In verband hiermee, is een deel van de middelen (zowel inwonerbijdrage als - deels nog toe te kennen - subsidie van de provincie) bij de begrotingswijziging en na instemming van het algemeen bestuur overgeheveld naar 2024. In de loop van 2023 zijn de activiteiten van Bruisende Binnensteden, Krachtige Kernen grotendeels belegd bij andere opgaven. Hiervoor zijn dan ook geen kosten gemaakt, anders dan de kosten die nog doorliepen vanuit 2022.
De andere activiteiten binnen de verschillende speerpunten zijn conform regionale agenda uitgevoerd:

- we begeleiden de aanleg van het wandelroutenetwerk door TVAN, die vooralsnog volgens schema verloopt;
- we coördineren de gesprekken met TVAN en gemeenten om te komen tot een nog betere en transparantere samenwerking;
- we werkten het groen-blauw raamwerk verder uit en we onderbouwden en leverden inbreng in het Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG);
- we maakten een begin met de uitvoeringsagenda groen-blauw raamwerk en landelijk gebied;
- we voerden het uitvoeringsplan Transformatievoorstel cultuur uit, zoals afgesproken.

De kosten van het speerpunt groen-blauw raamwerk zijn daarbij lager uitgevallen dan begroot. Dit omdat de provincie Gelderland het grootste deel van de kosten van externe inhuur voor verdere uitwerking voor haar rekening heeft genomen, in het kader van het VLGG. We hebben hier gebruik kunnen maken van de kennis en capaciteit die bij de provincie op dit vlak aanwezig is. Daarnaast hebben we extra geïnvesteerd in capaciteit voor dit speerpunt bij de GMR, om de uitwerking van het

groen-blauw raamwerk verder vorm te geven en om onze inbreng in het Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG) goed te kunnen coördineren.
Bij het speerpunt Cultuur zijn de kosten hoger dan vooraf ingeschat: het coördineren van en communiceren over de actielijnen van het uitvoeringsplan Transformatievoorstel Cultuur vroeg meer inzet dan vooraf ingeschat. Dit gold vooral voor de actielijn innovatie, waarvoor vorig jaar de subsidies zijn voorbereid, ingediend, beoordeeld en toegekend.
Per saldo zijn daarmee de kosten van de Ontspannen regio voor 2023 even hoog als de opbrengsten, die eveneens lager uitvielen door het niet deelnemen van de gemeenten Mook en Middelaar en Montferland.
Tot slot is er een overlopend bedrag van 2022 van € 9.362 niet besteed in 2023. Dit bedrag wordt teruggeven aan de gemeenten.

1.3.5. Groene groeiregio

De begroting van de Groene groeiregio bestaat uit vier onderdelen. De posten algemeen, verstedelijkingsopgave en ruimtelijke integratie opgaven zijn relatief klein en in zijn geheel opgebruikt. Hiervoor betalen we o.a. speerpuntcoördinatoren en activiteiten voor het opstellen van kaarten voor het regioarrangement, de financiering van de gebiedsprocessen en onze bijdrage voor NOVEX.
De post versnelling woningbouw bestaat uit 2 inkomsten: de inwonerbijdrage en subsidies van Rijk en provincie. De rijkssubsidie is in 2023 opgebruikt en voor de subsidie van de provincie is verlenging aangevraagd en verleend (t/m 2025). De activiteiten voor de woningbouw zijn betaald uit beide inkomsten; de inwonerbijdrage is daarvoor volledig benut. Er is een overschot uit 2022 (€ 180.000) gebruikt voor de Woondeal-activiteiten. De Woondeal-subsidies lopen door in 2024 (€ 245.000) en daarnaast zijn door de provincie nieuwe gelden toegezegd.

In 2023 stelden we een regioarrangement op, dat naar alle gemeenteraden is gestuurd (en is vastgesteld). Hiermee ontwikkelden we een gedeelde ruimtelijke visie in de GMR, samen met partners zoals de provincie Gelderland.
We onderzochten wat de aanvullende rol van de GMR in landelijk gebied kan betekenen. We werkten samen met de Ontspannen regio aan de doorontwikkeling van het groen-blauw raamwerk en de vier koplopergebieden.
Samen met de Circulaire regio organiseerden we per deelgebied gebiedsateliers over netcongestie en de woningbouwopgave. Daarbij keken we naar de noodzakelijke maatregelen in de energie-voorziening.
Het onderzoeksrapport “Welkom in de toekomst!” is opgeleverd, dat we samen met o.a. de WUR opstelden. In het rapport is gekeken naar de ontwikkeling in de regio en hoe de regio er over 100 jaar uit zou kunnen zien. Het onderzoeksrapport is bij diverse bijeenkomsten gepresenteerd.
Met raadsleden spraken we over de ruimtelijke opgaven. We organiseerden een bustour, waarin de doorontwikkeling van de verstedelijkingsstrategie en het groen-blauw raamwerk centraal stond. En we organiseerden een bijeenkomst met een spelvorm waarin we samen de ‘ruimtelijke puzzel’ legden in de verschillende deelgebieden. Er waren per deelgebied webinars over het ruimtelijk regioarrangement en het groen-blauw raamwerk.
In NOVEX verband (met Rijk en Regio Foodvalley) stelden we een Ontwikkelperspectief op; de uitbreiding van de Verstedelijkingsstrategie met o.a. een onderdeel landelijk gebied en het groen-blauw raamwerk. Dit NOVEX Ontwikkelperspectief is naar alle colleges gestuurd. Daarnaast is de uitvoeringsagenda NOVEX opgesteld; dit is een gezamenlijk maatregelpakket voor de uitvoering van het Ontwikkelperspectief.
Tevens bereidden we de bestuurlijk overleggen (BO) MIRT en Leefomgeving voor met onze partners (Rijk en provincie).
De uitgangspunten van het regioarrangement van de GMR zijn doorvertaald naar de gebieds-programma’s Liemers, Veluwe, Middengebied en Rijk van Nijmegen. Deze programma’s zijn verder doorontwikkeld.

Voor het onderdeel woningbouwversnelling werkten we in 2023 aan de volgende zaken:

- Een nieuwe Woondeal 2.0, die door alle 18 gemeenten, de minister en de provincie is ondertekend op 8 maart.
- Een regionaal woonbehoefteonderzoek.
- Een nieuwe huisvestingsverordening met gezamenlijke afspraken over de woonruimteverdeling van huurwoningen Deze is in het najaar van 2023 vastgesteld door achttien gemeenten.
- Een regionale woonzorgvisie. Daarin bereiden we afspraken voor over de verdeling van de huisvesting voor specifieke aandachtsgroepen; er zijn o.a. diverse ateliers georganiseerd.
- Diverse aanvragen voor onze Flexpool, waarin we gemeenten met personele capaciteit ondersteunen bij complexe gebiedsontwikkelingen.
- Samen met de Circulaire regio maakten we een regionaal programma voor conceptueel en circulair bouwen. Het draagt eraan bij dat we in de regio dezelfde ambities formuleren, dezelfde methodes en werkwijzen hanteren en kennis en capaciteit borgen.
- We stelden een aanpak met handleiding op over het beter benutten van de bestaande voorraad woningen en we organiseerden samen met de provincie Gelderland een seminar over dit onderwerp.
- Er is recent onderzoek naar de huisvestingsbehoefte van arbeidsmigranten in de regio gedaan. Daarbij is gekeken naar de economische structuur, waar arbeidsmigranten wonen en werken en of het woonaanbod aansluit op de behoefte. Dit is samen met de Productieve regio opgestart.

1.3.6. Wat heeft het gekost

	Begroting 2023 EUR	Wijziging begroting EUR	Begroting gewijzigd EUR	Realisatie 2023 EUR	Verschil realisatie vs begroting EUR
Verbonden regio					
Lasten	1.182.000	1.198.603	2.380.603	1.944.515	436.088
Baten	1.182.000	1.281.926	2.463.926	1.944.515	519.411
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Saldo	-	**83.323**	**83.323**	-	**83.323**
Productieve regio					
Lasten	748.325	-43.577	704.748	658.381	46.367
Baten	748.325	-7.528	740.797	658.381	82.416
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Saldo	-	**36.049**	**36.049**	-	**36.049**
Circulaire regio					
Lasten	685.523	1.113.347	1.798.870	1.651.728	147.142
Baten	685.523	1.176.425	1.861.948	1.651.728	210.220
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Saldo	-	**63.078**	**63.078**	-	**63.078**
Ontspannen regio					
Lasten	795.850	-363.032	432.818	499.974	-67.156
Baten	795.850	-338.032	457.818	499.974	-42.156
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Saldo	-	**25.000**	**25.000**	-	**25.000**
Groene groeiregio					
Lasten	1.557.000	-413.806	1.143.194	1.194.698	-51.504
Baten	1.557.000	-288.756	1.268.244	1.194.698	73.546
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Saldo	-	**125.050**	**125.050**	-	**125.050**

1.4. Resultaat 2023 uitgelegd en samengevat

De inwonerbijdrage bij de GMR kan gerelateerd worden aan twee programma's binnen de jaarrekening. Enerzijds het regiobureau met een exploitatierekening en anderzijds het programma Opgaven met een projectadministratie.
Kenmerkend voor het regiobureau is dat het de bedrijfsvoering betreft en de activiteiten over het algemeen aan een kalenderjaar zijn gerelateerd. De ontvangen inwonerbijdrage bij het regiobureau wordt volledig in de staat van baten en lasten opgenomen. Daartegenover komen de uitgaven te staan en per saldo resteert het rekeningresultaat. Een positief resultaat vloeit terug naar de deelnemende gemeenten, een negatief saldo komt, mist toereikend, ten laste van de algemene reserve.
Het programma Opgaven omvat een groot aantal activiteiten die elk afzonderlijk als een project gedefinieerd kunnen worden. Deze projecten zijn vastgelegd in de regionale agenda en voor deze projecten heeft de GMR met achttien gemeenten opgaveovereenkomsten afgesloten. De doorlooptijd van de projecten wijkt in veel gevallen af van het kalenderjaar. Daar wordt in dit programma de inwonerbijdrage en subsidies niet volledig in staat van baten en lasten opgenomen, maar worden de kosten van de projecten gedekt door de inwonerbijdrage en subsidies vanuit de balans. Einde boekjaar resulteert een rekeningresultaat van € 0 en resteert een overschot op de balans. Mocht het

project over de jaargrens heen lopen dan blijven de gelden beschikbaar voor het project. Is het project voltooid of niet uitgevoerd, dan resteert een schuld aan de deelnemende gemeenten en subsidieverstrekkers en moet dat deel terugbetaald worden.
Voor 2023 is het resultaat als volgt:

Regiobureau	€	197.682	(resultaat)
Opgaven	€	166.634	(schuld)
Totaal	€	364.316	(saldo onbenutte inwonerbijdrage 2023)

Een nadere toelichting op de terug te betalen inwonerbijdrage is opgenomen in paragraaf 3.8.
Conform artikel 31 lid 8 van de gemeenschappelijke regeling vloeit een positief saldo naar rato terug naar de deelnemende gemeenten.

1.5. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

	Begroting 2023 EUR	Wijziging begroting EUR	Begroting gewijzigd EUR	Realisatie 2023 EUR	Verschil realisatie vs begroting EUR
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien					
Lasten	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-		-
Saldo	-	-	-	-	-

Conform Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet de post Onvoorzien apart als programma worden gepresenteerd. In 2023 zijn geen kosten ten laste van de post Onvoorzien geboekt. Deze post muteert dus niet het resultaat.

1.6. Vennootschapsbelasting

1. Bedrag voor heffing voor Vennootschapsbelasting.
   In artikel 25, lid 1, onder b, (BBV) wordt gevraagd het bedrag voor heffing voor Vennootschapsbelasting te vermelden. Dit is voor de GMR niet van toepassing.
2. Inzicht in gebruik van geraamde bedrag voor onvoorzien
   In artikel 25, lid 1, onder c, (BBV) wordt gevraagd om in de programmaverantwoording het gebruik van het geraamde bedrag voor onvoorzien op te nemen. In de begroting 2023 is niets geraamd. In de realisatie is dus geen bedrag opgenomen.

2. Paragrafen

2.1. Risicobeheersing en weerstandsvermogen

Op grond van artikel 11 BBV moet de GMR in de paragraaf weerstandsvermogen[1] inzicht verschaffen in de robuustheid van de rekening. Het weerstandsvermogen van de GMR is het vermogen om niet structurele financiële tegenvallers op te vangen, zodat de taken kunnen worden voortgezet.

2.1.1. Risico's

De risico's kunnen worden ingedeeld in:

1. risico's voortvloeiend uit eigen beleid;
2. risico's voortvloeiend uit het beleid van een hogere overheid;
3. risico's voortvloeiend uit de samenwerking met andere gemeenten en instanties;
4. risico's voortvloeiend uit het doen/nalaten van derden;
5. risico's voortvloeiend uit voor de regio niet te beïnvloeden autonome ontwikkelingen.

Risico's voortvloeiend uit het eigen beleid

Er zijn geen risico's voortvloeiend uit het eigen beleid. Om eventuele tekorten op de exploitatie op te vangen is er op grond van de gemeenschappelijke regeling artikel 31, lid 8 een reserve van € 100.000 gevormd.

Risico's voorvloeiend uit het beleid van een hogere overheid

Het risico dat een gemeente niet aan zijn betalingsverplichting (de inwonerbijdrage) voldoet, wordt zeer klein geacht. Daarnaast is in de gemeenschappelijke regeling artikel 29, lid 6 vastgelegd dat gemeenten zorgen dat het samenwerkingsverband te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan haar verplichtingen te kunnen voldoen. Het risico voor de GMR bedraagt bij de achttien deelnemende gemeenten, conform de begroting 2023, gemiddeld € 380.850. Daarbij geldt een brandbreedte van € 15.000 voor de gemeente Rozendaal tot € 1.560.000 voor de gemeente Nijmegen.

Risico's voortvloeiend uit de samenwerking met andere gemeenten en instanties

Gekeken naar de voorgaande punten en de flexibele inzet van adviseurs, kan het achterwege blijven van financiering van gemeenten, provincie en anderen opgevangen worden door het afvloeien van flexibele inzet. Er is een zeer laag risico dat gelden niet betaald worden. Mocht dit het geval zijn, dan worden projecten on-hold gezet en stroomt de flexibele inzet per direct uit.

Risico's voorvloeiend uit het doen/nalaten van derden

De risico's worden beperkt door het hanteren van onze eigen inkoopvoorwaarden. Het maximale risico volgens het verplichtingenregister begin 2024 bedroeg € 77.000 voor een leverancier.

Risico's voorvloeiend uit voor de regio niet te beïnvloeden/autonome ontwikkelingen

Gevolgen van de uitvoering van de Cao 2023 en verdere prijsstijgingen in het verantwoordingsjaar 2023 werken beperkt door in het jaarresultaat van 2023. De recente loonstijging o.b.v. de Cao 2024-2025 bedraagt 5%. Bij een loonsom van € 2,2 miljoen betekent dit een risico van € 110.000 voor het nieuwe boekjaar 2024.

[1] Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit (zijnde de middelen waarover de GMR beschikt of kan beschikken om niet-begrote kosten te dekken) en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten. Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van de GMR.

Overige verzekerde risico's

De GMR heeft de kantoorinboedel verzekerd tegen brand en diefstal. Voor het personeel is een aansprakelijkheids- en ongevallenverzekering afgesloten. De aansprakelijkheid van bestuurders in de GMR is afgedekt door de verzekering van de gemeente voor de betreffende bestuurder.

2.1.2. Overzicht reserves 2023

Op grond van de gemeenschappelijke regeling mag de algemene reserve € 100.000 zijn. Deze algemene reserve is eind 2022 gevormd uit het rekeningresultaat van 2021 en is in 2023 niet gemuteerd.
Eind 2021 is een bestemmingsreserve gevormd voor optimalisatie van het regiobureau en het versnellen van de opgaven. Deze reserve is deels in 2022 en deels in 2023 benut. Er resteert nu nog € 83.255. Hieronder de specificatie van deze reserve:

Naam reserve/ Voorziening	Doel/functie	Maximum hoogte
Bestemmingsreserve	Opgebouwd in 2021, te besteden in 2022 en verder. Het doel is extra inzet te plegen op:	
	• Optimalisatie regiobureau Opleidingen Communicatie	€ 25.000 € 23.255
	• Versnellen opgaven Integrale aanpak logistiek	€ 35.000

Rente

Ten aanzien van de rente van de reserves is het algemene beleidsuitgangspunt om deze ten gunste van de exploitatie te brengen.

Conclusie

Kenmerkend voor het risicoprofiel van de GMR is dat de organisatie beperkt risico loopt en dat voor dit risico een algemene reserve is gevormd. Op basis van de gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen, artikel 29 lid 6, is de beschikking over voldoende middelen en het nakomen van verplichtingen te allen tijde door de deelnemende gemeenten gewaarborgd.

Financiële kengetallen

In de paragraaf worden enkele financiële kengetallen opgenomen. De berekeningswijze is via een ministeriële regeling voorgeschreven. Hiermee wordt de (onderlinge) vergelijkbaarheid (van gemeenschappelijke regelingen) bevorderd.

	Rekening 2023
Netto schuldquote	0,0%
Solvabiliteitsratio	6,68%
Structurele exploitatieruimte	83,28%

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. De uitkomst geeft geen aanleiding tot verhoogde risico's.

De solvabiliteitsratio geeft het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal weer. Deze ratio ligt net onder de gebruikelijke norm van de provincie, maar past bij een startende organisatie.
Een positief percentage structurele exploitatieruimte geeft aan dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

2.2. Financiering

Artikel 13 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat de GMR beschrijft hoe zij in 2023 de investeringen heeft gefinancierd. Het doel van deze paragraaf is inzicht te verschaffen in de financieringssystematiek en de risico's die daarmee samenhangen. Met deze paragraaf wordt eveneens voldaan aan een aantal verplichtingen volgend uit de Wet Financiering Decentrale Overheden (wet Fido). In de vergadering van het algemeen bestuur op 6 september 2023 is het treasury statuut goedgekeurd.

Rentelasten/baten

De GMR heeft in 2021 met de Rabobank een rekeningcourant-overeenkomst gesloten. Per 1 maart 2022 wordt deelgenomen aan het voor gemeenschappelijke regelingen verplicht gestelde Schatkistbankieren.

Rentelasten:	In 2023 sprake van minimale rentelasten.
Rentebaten:	In 2023 ongeveer € 108.000 aan rentebaten ontvangen.
Renteresultaat:	In 2023 geen sprake van renteresultaat.
Toerekening rente aan taakvelden:	In 2023 geen rente toegerekend aan taakvelden.

Financieringspositie

Er is een rekeningcourant-overeenkomst met de Rabobank met een tegoed van € 82.673. De GMR kent geen langlopende financieringsmiddelen.

Rente-risiconorm

Om het herfinancieringsrisico voor de samenwerkingsverbanden te beperken, is een norm ingesteld waaraan de samenwerkingsverbanden worden getoetst: de rente-risiconorm.
De rente-risiconorm is voor de GMR niet van toepassing, aangezien er geen externe langdurige financiering is afgesloten.

Geldstromenbeheer

De GMR is verplicht liquiditeitsoverschotten met een drempelbedrag van € 1 miljoen af te storten bij het Rijk (Schatkistbankieren).

2.3. Bedrijfsvoering

Artikel 14 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht de GMR om in elk geval de stand van zaken en de voornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering weer te geven. Met bedrijfsvoering worden bedrijfsprocessen bedoeld die nodig zijn om de beleidsdoelstellingen uit de vijf opgaven te realiseren. Hierbij staat het belang van een rechtmatig, doelmatig en doeltreffend beleid en beheer voorop.
Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor een adequate bedrijfsvoering, het algemeen bestuur heeft hierbij een kader stellende en controlerende taak. De directeur is tekeningsbevoegd en heeft mandaat om personeel aan te nemen, verplichtingen aan te gaan tot € 100.000 en om opdracht tot betaling tot € 250.000 te geven.

Huisvesting
Vanaf september 2021 heeft de GMR haar eigen kantoor met elf werkplekken en een aantal vergaderzalen. Door de medewerkers wordt veel hybride gewerkt, maar met de groei van het aantal adviseurs die veelal parttime aan de GMR verbonden zijn, ontstaat druk op de werkruimte. In 2024 moet worden bezien of de huisvesting voldoende is.

Personeelszaken en automatisering
In 2023 is de in 2022 afgesloten dienstverleningsovereenkomst met de gemeente Nijmegen voor het uitbesteden van salarisadministratie en ondersteuning op personeelszaken verlengd.
Met ingang van 2023 is M&I partners verantwoordelijk voor de volgende rollen: functionaris gegevensbescherming, privacy officer, SISA functioneel beheer en informatiemanagement. Voorheen werden deze werkzaamheden door de gemeente Arnhem verzorgd.

Archief
Sinds eind 2022 wordt de GMR door Cavero ondersteunt bij de inrichting van gedegen archiveringsproces. In 2023 is de implementatie afgerond.

Verbonden partijen
De GMR heeft, zoals bedoeld in de BBV-voorschriften, geen verbonden partijen.

Schatkistbankieren
De GMR maakt sinds 2022 gebruik van een Schatkistbankieren-faciliteit.

Planning & Control en administratie
Naast de reguliere werkzaamheden uit de planning en control cyclus en het (laten) voeren van de financiële administratie, zijn ondersteunende werkzaamheden verricht voor de vijf opgaven; bijvoorbeeld subsidieaanvragen en -verantwoordingen.

Btw-compensatiefonds
De zogenaamde transparante c.q. doorschuif btw kan door de GMR aan de deelnemende gemeenten worden gefactureerd. Deze gemeenten kunnen deze facturen vervolgens bij het zogenaamde btw-compensatiefonds verhalen. In dit jaarverslag worden de cijfers exclusief btw gepresenteerd.
De overige paragrafen BBV zijn niet van toepassing op GMR.

Rechtmatigheidsverantwoording

Vanaf het verslagjaar 2023 is het dagelijks bestuur verantwoordelijk om een rechtmatigheidsverantwoording af te geven en deze op te nemen in de jaarrekening. In deze verklaring verantwoordt het dagelijks bestuur zich direct tot het algemeen bestuur over het (financieel) rechtmatig handelen van de organisatie.

Het dagelijks bestuur verantwoordt zich aan het algemeen bestuur in hoeverre de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Dit houdt de controle in of afwijkingen in overeenstemming zijn met door het algemeen bestuur vastgestelde kaders zoals de begroting en interne verordeningen en met de bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Het algemeen bestuur bepaalt vanaf het begrotingsjaar 2023 de verantwoordingsgrens en de spelregels. De uitgangspunten waarin het dagelijks bestuur moet voldoen zijn vastgelegd in de door de Commissie BBV uitgegeven Kadernota Rechtmatigheid 2023.

In het hoofdstuk 3.3 van dit jaarverslag is de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen over het boekjaar 2023. De uitkomst is dat geconstateerde bruto afwijkingen boven de verantwoordingsgrens uitkomen (3% van de lasten).

Op basis van de spelregels door het algemeen bestuur moeten individuele afwijkingen groter dan € 10.000 aanvullend worden toegelicht in deze paragraaf bedrijfsvoering.

Uit de analyse op de begrotingsrechtmatigheid blijkt dat sprake is van afwijkingen van begrote baten en lasten. Per saldo resteert een bruto afwijking van € 1.629.616 als afwijking die niet is meegenomen in een tussentijdse begrotingswijziging en niet aan het algemeen bestuur gecommuniceerd. De afwijkingen bestaan uit:

- Overschrijding baten Regiobureau (€ 72.270);
- Onderschrijding baten Groene groeiregio (€ 73.546);
- Onderschrijding lasten (€ 436.088) en baten (€ 519.411) Verbonden regio;
- Onderschrijding lasten (46.367) en baten (82.416) Productieve regio;
- Onderschrijding lasten (€ 147.142) en baten (€ 210.220) Circulaire regio;
- Overschrijding baten (€ 42.156) Ontspannen regio.

De Commissie BBV heeft recent (half april 2024, ruim na het opstellen en de controle van deze jaarrekening 2023) een gewijzigde uitspraak gedaan ten aanzien van begrotingsrechtmatigheid. In afwijking van eerdere publicaties over tijdig melden van acceptabele afwijkingen vindt Commissie BBV dat voor het vaststellen van de begrotingsonrechtmatigheid moet worden uitgegaan van het totaal van de bruto onrechtmatigheden. Het dagelijks bestuur blijft, ingegeven door eerdere toelichting van de Commissie BBV over de ruimte om acceptabele afwijkingen tijdig te melden, bij de toegepaste netto benadering voor vaststelling van de begrotingsonrechtmatigheid. Dit betekent dat het dagelijks bestuur bij vaststelling rekening houdt met acceptabele afwijkingen en uitgaat van het netto saldo van begrotingsonrechtmatigheden. Binnen deze netto benadering blijven afwijkingen binnen de vastgestelde rapportagegrens.

Met het algemeen bestuur worden nadere afspraken gemaakt op welke wijze, in afwijking van begrotingswijzigingen, in de toekomst het algemeen bestuur tijdig kan worden geïnformeerd over onderschrijdingen van baten en lasten en overschrijdingen van baten.

Voorwaardencriterium

De Groene Metropoolregio Arnhem - Nijmegen heeft een zogeheten ‘SPEND-analyse’ uitgevoerd waarmee de rechtmatigheid van aanbestedingen wordt getoetst. Op basis van regelgeving is hierbij uitsluitend een analyse gemaakt ten opzichte van de wettelijke bepalingen in de Aanbestedingswet en Gids Proportionaliteit. Uit deze analyse blijkt één onrechtmatigheid inzake de inhuur van een Mobiliteitsmakelaar.
De Groene Metropoolregio Arnhem – Nijmegen heeft deze opdracht voortijdig moeten verlengen in afwachting van externe financiering om daarmee de noodzakelijke continuïteit van dienstverlening te kunnen garanderen. Daarbij is, middels een bestuursbesluit, afgeweken van een reguliere aanbestedingsprocedure. Dit leidt tot een onrechtmatigheid van € 129.190.
De organisatie is zich bewust van de naleving van de aanbestedingswetgeving en heeft een aantal stappen gezet in 2024 gericht op de voortijdige signalering van potentiële aanbestedingsonrechtmatigheden.

3. Jaarrekening

In dit hoofdstuk staan de volgende financiële overzichten:

- Staat van baten en lasten
- Toelichting op de staat van baten en lasten
- Rechtmatigheidsverantwoording 2023
- Incidentele en structurele baten en lasten
- Analyse begrotingsonrechtmatigheid
- Balans per 31 december 2023
- Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- Toelichting op de posten van de jaarrekening
- Niet in de balans opgenomen verplichtingen
- Publicatie Wet normering topinkomens (WNT)
- Taakvelden

3.1. Staat van baten en lasten

Staat van baten en lasten	Begroting 2023 EUR	Wijziging begroting EUR	Begroting gewijzigd EUR	Realisatie 2023 EUR	Verschil realisatie vs begroting EUR
Programma Regiobureau					
Lasten	2.032.458	-148.380	1.884.078	1.913.791	-29.713
Baten	2.032.458	-	2.032.458	2.104.728	-72.270
Reserves onttrekking	-	-	-	6.745	-6.745
Saldo	**-**	**148.380**	**148.380**	**197.682**	**-49.302**
Programma opgave regionale agenda (bestaande uit)					
Verbonden regio					
Lasten	1.182.000	1.198.603	2.380.603	1.944.515	436.088
Baten	1.182.000	1.281.926	2.463.926	1.944.515	519.411
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Saldo	**-**	**83.323**	**83.323**	**-**	**83.323**
Productieve regio					
Lasten	748.325	-43.577	704.748	658.381	46.367
Baten	748.325	-7.528	740.797	658.381	82.416
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Saldo	**-**	**36.049**	**36.049**	**-**	**36.049**
Circulaire regio					
Lasten	685.523	1.113.347	1.798.870	1.651.728	147.142
Baten	685.523	1.176.425	1.861.948	1.651.728	210.220
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Saldo	**-**	**63.078**	**63.078**	**-**	**63.078**
Ontspannen regio					
Lasten	795.850	-363.032	432.818	499.974	-67.156
Baten	795.850	-338.032	457.818	499.974	-42.156
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Saldo	**-**	**25.000**	**25.000**	**-**	**25.000**
Groene groeiregio					
Lasten	1.557.000	-413.806	1.143.194	1.194.698	-51.504
Baten	1.557.000	-288.756	1.268.244	1.194.698	73.546
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Saldo	**-**	**125.050**	**125.050**	**-**	**125.050**
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien					
Lasten	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-	-
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Saldo	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Totaal lasten	**7.001.156**	**1.343.155**	**8.344.311**	**7.863.087**	**481.224**
Totaal baten	**7.001.156**	**1.824.035**	**8.825.191**	**8.054.024**	**771.167**
SALDO BATEN EN LASTEN	**-**	**480.880**	**480.880**	**190.937**	**289.943**
Mutatie bestemmingsreserve	**-**	**-**	**-**	**6.745**	**-6.745**
RESULTAAT	**-**	**480.880**	**480.880**	**197.682**	**283.198**

3.2. Toelichting op de staat van baten en lasten

De baten en lasten over 2023 bedragen respectievelijk € 8.054.024 en € 7.863.087. Er is een mutatie in de bestemmingsreserve geweest van € 6.745. Het verschil in de baten en lasten en mutatie bestemmingsreserve resulteert in een voordelig rekeningresultaat van € 197.682, wat gelijk is aan het resultaat van het regiobureau.

Programma regiobureau

De baten en lasten over 2023 van het regiobureau bedragen respectievelijk € 2.104.728 en € 1.913.791.

Regiobureau	Begroting 2023 EUR	Wijziging begroting EUR	Begroting gewijzigd EUR	Realisatie 2023 EUR	Verschil realisatie vs begroting EUR
Programma regiobureau					
Lasten					
1.1 Salarissen en sociale lasten	1.336.877	-	1.336.877	1.374.925	-38.048
3.3 Pachten	86.578	-	86.578	77.861	8.717
3.8 Overige goederen en diensten	609.003	-	609.003	560.012	48.991
7.3 Afschrijvingen	-	-	-	9.798	-9.798
7.4 Toegerekende reële en bespaarde rente	-	-148.380	-148.380	-108.805	-39.575
Onvoorzien	-	-	-	-	-
Saldo lasten regiobureau	**2.032.458**	**-148.380**	**1.884.078**	**1.913.791**	**-29.713**
Baten					
inwonerbijdrage gemeenten	2.032.458	-	2.032.458	2.111.456	-78.998
overige baten	-	-	-	-6.728	6.728
Saldo baten regiobureau	**2.032.458**	**-**	**2.032.458**	**2.104.728**	**-72.270**
Saldo regiobureau	**-**	**148.380**	**148.380**	**190.937**	**-42.557**
Reserves toevoeging	-	-	-	-	-
Reserves onttrekking	-	-	-	6.745	-6.745
Mutatie bestemmingsreserve	**-**	**-**	**-**	**-6.745**	**6.745**
Resultaat regiobureau	**-**	**148.380**	**148.380**	**197.682**	**-49.302**

Programma opgaven

Voor de opgaven zijn door de GMR ongeveer € 5.949.000 aan lasten gerealiseerd. Deze lasten worden gefinancierd door inwonerbijdrage door de deelnemende gemeenten en subsidies van o.a. provincie en Rijk.

In onderstaande tabellen is per opgave is een specificatie per speerpunt weergegeven.

Verbonden regio	Begroting 2023 EUR	Wijziging begroting EUR	Begroting gewijzigd EUR	Realisatie 2023 EUR	Verschil realisatie vs begroting EUR
Programma Verbonden regio					
Lasten					
Algemeen	227.000	85.914	312.914	230.674	82.240
gebiedsgerichte corridors	190.000	-45.620	144.380	117.455	26.925
Fiets	225.000	-45.230	179.770	203.222	-23.452
hubs en knooppunten	100.000	1.173	101.173	61.358	39.815
gedrag en duurzame mobiliteit	330.000	1.242.366	1.572.366	1.239.995	332.371
Verkeersveiligheid	110.000	-40.000	70.000	91.811	-21.811
Saldo lasten Verbonden regio	**1.182.000**	**1.198.603**	**2.380.603**	**1.944.515**	**436.088**
Baten					
inwonerbijdrage gemeenten	1.182.000	-	1.182.000	944.907	237.093
bijdrage uit subsidies	-	1.281.926	1.281.926	999.608	282.318
Saldo baten Verbonden regio	**1.182.000**	**1.281.926**	**2.463.926**	**1.944.515**	**519.411**
Saldo Verbonden regio	**-**	**83.323**	**83.323**	**-**	**83.323**
Reserves toevoeging	-	-	-	-	-
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Mutatie bestemmingsreserve	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat Verbonden regio	**-**	**83.323**	**83.323**	**-**	**83.323**

Productieve regio	Begroting 2023 EUR	Wijziging begroting EUR	Begroting gewijzigd EUR	Realisatie 2023 EUR	Verschil realisatie vs begroting EUR
Programma Productieve regio					
Lasten					
Algemeen	273.325	3.769	277.094	259.583	17.511
doorontwikkeling health, hightech en energy	-	-	-	-	-
toekomstbestendige werklocaties	160.000	-41.429	118.571	187.317	-68.746
human Capital	150.000	-21.466	128.534	132.105	-3.571
stimuleren ondernemerschap in het mkb	165.000	15.549	180.549	71.951	108.598
versterking van duurzame logistiek	-	-	-	7.425	-7.425
Saldo lasten Productieve regio	**748.325**	**-43.577**	**704.748**	**658.381**	**46.367**
Baten					
inwonerbijdrage gemeenten	748.325	-7.528	740.797	614.147	126.650
bijdrage uit subsidies	-	-	-	44.234	-44.234
Saldo baten Productieve regio	**748.325**	**-7.528**	**740.797**	**658.381**	**82.416**
Saldo Productieve regio	**-**	**36.049**	**36.049**	**-**	**36.049**
Reserves toevoeging	-	-	-	-	-
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Mutatie bestemmingsreserve	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat Productieve regio	**-**	**36.049**	**36.049**	**-**	**36.049**

Circulaire regio	Begroting 2023	Wijziging begroting	Begroting gewijzigd	Realisatie 2023	Verschil realisatie vs begroting
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Programma Circulaire regio					
Lasten					
Algemeen	164.320	13.822	178.142	161.754	16.388
circulaire bouw en infrastructuur	156.618	129.852	286.470	244.597	41.873
circulaire economie: grondstoffen en ketens	112.970	-46.768	66.202	78.136	-11.934
water en klimaatadaptatie	61.620	-16.290	45.330	39.903	5.427
transitie naar duurzame energie	189.995	1.032.731	1.222.726	1.127.338	95.388
Saldo lasten Circulaire regio	**685.523**	**1.113.347**	**1.798.870**	**1.651.728**	**147.142**
Baten					
inwonerbijdrage gemeenten	685.523	-	685.523	451.380	234.143
bijdrage uit subsidies	-	1.176.425	1.176.425	1.200.348	-23.923
Saldo baten Circulaire regio	**685.523**	**1.176.425**	**1.861.948**	**1.651.728**	**210.220**
Saldo Circulaire regio	**-**	**63.078**	**63.078**	**-**	**63.078**
Reserves toevoeging	-	-	-	-	-
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Mutatie bestemmingsreserve	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat Circulaire regio	**-**	**63.078**	**63.078**	**-**	**63.078**

Ontspannen regio	Begroting 2023	Wijziging begroting	Begroting gewijzigd	Realisatie 2023	Verschil realisatie vs begroting
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Programma Ontspannen regio					
Lasten					
Algemeen	140.850	-4.903	135.947	126.812	9.135
duurzaam toerisme	365.000	-282.704	82.296	137.449	-55.153
groen-blauw raamwerk	240.000	-73.685	166.315	160.620	5.695
cultuur en erfgoed	50.000	-1.740	48.260	75.093	-26.833
Saldo lasten Ontspannen regio	**795.850**	**-363.032**	**432.818**	**499.974**	**-67.156**
Baten					
inwonerbijdrage gemeenten	495.850	-102.700	393.150	379.629	13.521
bijdrage uit subsidies	300.000	-235.332	64.668	120.345	-55.677
Saldo baten Ontspannen regio	**795.850**	**-338.032**	**457.818**	**499.974**	**-42.156**
Saldo Ontspannen regio	**-**	**25.000**	**25.000**	**-**	**25.000**
Reserves toevoeging	-	-	-	-	-
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Mutatie bestemmingsreserve	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat Ontspannen regio	**-**	**25.000**	**25.000**	**-**	**25.000**

Groene groeiregio	Begroting 2023 EUR	Wijziging begroting EUR	Begroting gewijzigd EUR	Realisatie 2023 EUR	Verschil realisatie vs begroting EUR
Programma Groene groeiregio					
Lasten					
Algemeen	142.000	56.950	198.950	179.747	19.203
woning in balans: versnellen van de woningbouw	1.045.000	-367.693	677.307	800.204	-122.897
uitwerking verstedelijkingsstrategie	210.000	-29.020	180.980	137.077	43.903
leefomgeving: verbinden van de ruimtelijke opgaven	160.000	-74.043	85.957	77.670	8.287
Saldo lasten Groene groeiregio	**1.557.000**	**-413.806**	**1.143.194**	**1.194.698**	**-51.504**
Baten					
inwonerbijdrage gemeenten	742.000	7.937	749.937	683.115	66.822
bijdrage uit subsidies	815.000	-296.693	518.307	511.583	6.724
Saldo baten Groene groeiregio	**1.557.000**	**-288.756**	**1.268.244**	**1.194.698**	**73.546**
Saldo Groene groeiregio	**-**	**125.050**	**125.050**	**-**	**125.050**
Reserves toevoeging	-	-	-	-	-
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Mutatie bestemmingsreserve	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat Groene groeiregio	**-**	**125.050**	**125.050**	**-**	**125.050**

3.3. Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid dagelijks bestuur

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het dagelijks bestuur toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door het algemeen bestuur vastgestelde kaders zoals de begroting en verordeningen van de Groene Metropoolregio Arnhem – Nijmegen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door het algemeen bestuur op 29-11-2023 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door het algemeen bestuur bepaald en bedraagt 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 235.893.De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de commissie BBV van november 2023.

Bevinding

Op basis van het standpunt van de Commissie BBV komt volgens de Kadernota Rechtmatigheid 2023 de bruto begrotingsafwijking boven de verantwoordingsgrens uit en zijn volgens dit standpunt van de Commissie BBV de verantwoorde baten, lasten en balansmutaties niet rechtmatig tot stand gekomen.

Aangezien het dagelijks bestuur van mening is dat acceptabele afwijkingen in de beoordeling meegenomen dienen te worden, wordt de begrotingsonrechtmatigheid kleiner maar blijft deze boven de goedkeuringsgrens.

Begrotingscriterium	Bruto afwijking Euro	Geaccepteerd Euro	Formeel onrechtmatig Euro
Overschrijding lasten programma's	148.373		148.373
Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	0		
Ongeautoriseerde reservemutaties	0		
Onderschrijding van lasten, welke tijdig via de jaarstukken wordt gemeld en verklaard	629.597	629.597	
Onderschrijding van baten, welke tijdig via de jaarstukken wordt gemeld en verklaard	885.593	885.593	
Overschrijding van baten, welke tijdig via de jaarstukken wordt gemeld en verklaard	114.426	114.426	
Totaal Begrotingscriterium	**1.777.989**	**1.629.616**	**148.373**
Voorwaardencriterium			
Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed	129.190		129.190
Overige bevindingen inzake voorwaarde criterium	0		
Totaal Voorwaardencriterium	**129.190**	**0**	**129.190**
M&O criterium			
Overige bevindingen inzake M&O criterium	0		0
Totaal M&O criterium	**0**	**0**	**0**
Totaal	**1.907.179**	**1.629.616**	**277.563**

Op basis van bovengenoemde bruto benadering wordt conform bovenstaande tabel € 1.777.989 op basis van het laatste standpunt van Commissie BBV als basis bij het vaststellen van de begrotingsonrechtmatigheid in relatie tot de goedkeuringsgrens gehanteerd. Volgens de door het dagelijks bestuur gehanteerde netto benadering komt de begrotingsonrechtmatigheid op € 148.373. De onrechtmatigheden op het voorwaardencriterium bedragen € 129.190. Er zijn geen onrechtmatigheden geconstateerd op het M&O criterium en op het voorwaardencriterium. Daarmee komt het totaal van de onrechtmatigheden (vastgesteld) op € 277.563.

Hieronder worden de afwijkingen individueel toegelicht.

Overschrijding lasten op programma's

Op de programma's Ontspannen regio (€ 67.156), Groene groeiregio (€ 51.504) en Regiobureau (€ 29.713) is sprake van overschrijding van de lasten.
Voor de Ontspannen regio is de overschrijding ontstaan door een onvolledige verwerking van de begrotingswijziging dd. 29 november 2023.
Bij de Groene groeiregio heeft zich na de begrotingswijziging de kans voorgedaan om een project eerder te starten. Financiering van dit project komt uit subsidiegelden.
De overschrijding bij het Regiobureau is met name veroorzaakt door het vormen van de voorziening verlofuren.

Onderschrijding van lasten welke tijdig via jaarstukken wordt gemeld en verklaard

Door krapte op de arbeidsmarkt blijven projecten uit de betrokken opgaven achter op het vastgestelde tijdspad.

Onderschrijding van lasten, welke tijdig via jaarstukken wordt gemeld en verklaard

Ten gevolge van het niet volledig inzetten van de benodigde capaciteit, blijft de uitnutting van de baten (inwonerbijdrage en subsidie) achter.

Overschrijding van baten welke tijdig via de jaarstukken wordt gemeld en verklaard

In de begroting 2023 van het Regiobureau zijn de rentebaten niet opgenamen.
De overschrijding van de baten bij Ontspannen regio is ontstaan door onvolledige verwerking van de begrotingswijziging dd. 29 november 2023.

Met het algemeen bestuur worden nadere afspraken gemaakt op welke wijze, in afwijking van begrotingswijzigingen, in de toekomst het algemeen bestuur tijdig kan worden geïnformeerd over onderschrijdingen van baten en lasten en overschrijdingen van baten.

Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed

Voor een toelichting op het onderdeel Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed, wordt verwezen naar paragraaf 2.3 Bedrijfsvoering (blz 22).

3.4. Incidentele en structurele baten en lasten

Regiobureau	Realisatie 2023 EUR	Incidenteel EUR	Structureel EUR
Programma Regiobureau			
Lasten			
1.1 Salarissen en sociale lasten	1.374.925	-	1.364.925
3.3 Pachten	77.861	-	77.861
3.8 Overige goederen en diensten	560.012	195.122	364.890
7.3 Afschrijvingen	9.798	-	9.798
7.4 Toegerekende reële en bespaarde rente	-108.805	-	-108.805
Reserves onttrekking	-6.745	-6.745	-
Lasten	**1.907.046**	**188.377**	**1.718.669**
Baten			
bijdrage deelnemende gemeenten	2.111.456	39.727	2.071.729
Subsidies	-	-	-
overige baten	-6.728	-6.728	-
Baten	**2.104.728**	**32.999**	**2.071.729**

In de staat van baten en lasten van het regiobureau is in 2023 een onttrekking van de bestemmingsreserve van € 6.745 geweest voor o.a. kleine aanpassingen voor het regiobureau.
De pachten bestaan uit huurpenningen voor het regiobureau in Elst en de huisvesting van Public Affairs in Brussel. Er vonden operationele kosten voor kleine verbouwingen en onderhoud plaats.

Opgaven

De opgaven bestaan uit programma's die gefinancierd worden uit inwonerbijdragen en subsidies. In 2023 zijn voor de opgaven geen incidentele uitgaven gedaan.

3.5. Analyse begrotingsrechtmatigheid

Bij de totstandkoming van de rechtmatigheidsverantwoording over 2023, zoals opgenomen in hoofdstuk 2.3, heeft de GMR een toetsing gedaan op het begrotingscriterium.

In de toelichting op het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) wordt begrotingsrechtmatigheid omschreven als:
"Financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's (begrotingscriterium). In de begroting zijn de maxima voor de lasten vermeld die door de raad zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de toereikendheid van het begrotingsbedrag, evenals het begrotingsjaar van belang zijn."

Op basis van de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de commissie BBV wordt onderscheid gemaakt tussen begrotingsafwijkingen die wel en niet meetellen in de foutevaluatie als basis voor de rechtmatigheidsverantwoording. Ten opzichte van voorgaand jaar is nieuw in de Kadernota Rechtmatigheid dat begrotingsonderschrijdingen van lasten en begrotingsoverschrijdingen en -onderschrijdingen van baten moeten worden meegenomen in de evaluatie.

In de volgende tabel staan per programma de lastenoverschrijding ten opzichte van de begroting per ‘soort’ begrotingsafwijking weergegeven. De toelichting per ‘soort begrotingsafwijking staat hiervoor weergegeven.

Programma	Afwijking lasten EUR	Afwijking baten EUR	Over-onderschrijding	Conclusie t.a.v. rechtmatigheid
Regiobureau	0	42.557	Overschrijding	Niet meetellen bij tijdig melden
Verbonden regio	0	83.324	Onderschrijding	Niet meetellen bij tijdig melden
Productieve regio	0	36.048	Onderschrijding	Niet meetellen bij tijdig melden
Circulaire regio	0	63.078	Onderschrijding	Niet meetellen bij tijdig melden
Ontspannen regio	25.000	0	Overschrijding	Meenemen in de foutevaluatie
Groene groeiregio	0	73.547	Onderschrijding	Niet meetellen bij tijdig melden
Groene groeiregio	51.303	0	Overschrijding	Meenemen in de foutevaluatie

Op basis van de bepalingen in de Kadernota Rechtmatigheid 2023 worden de afwijkingen hieronder individueel toegelicht.

Overschrijdingen van lasten die meetellen in de foutevaluatie
De GMR heeft in 2023 op twee programma’s een overschrijding die moet worden meegeteld in de foutevaluatie. De overschrijdingen hebben betrekking op de lasten van de programma’s Ontspannen regio (€ 25.000) en Groene groeiregio (€ 51.503). Deze begrotingsoverschrijdingen zijn niet gemeld en/of in 2023 ondervangen met een begrotingswijziging. Mocht een soortgelijke situatie zich in de toekomst opnieuw voordoen, dan zal tijdig een begrotingswijziging worden verwerkt.

Overschrijdingen van baten en/of onderschrijding van lasten en baten die niet tot een begrotingswijziging hebben geleid maar bij tijdig melden niet meetellen in de foutevaluatie
Uit de analyse op de begrotingsrechtmatigheid blijkt dat voor de programma’s Regiobureau. Verbonden regio, Productieve regio, Circulaire regio en Groene groeiregio (baten) sprake is van afwijkingen van begrote baten en lasten. Het algemeen bestuur autoriseert de begroting op het saldo van baten en lasten; in bovenstaande analyse is daarmee rekening gehouden.
Voor deze programma’s resteert een afwijking van € 298.553 als overschrijding op de baten en onderschrijdingen op baten en lasten. Met het algemeen bestuur zijn nadere afspraken gemaakt op welke wijze, in afwijking van begrotingswijzigingen, het algemeen bestuur tijdig kan worden geïnformeerd over onderschrijdingen van baten en lasten en overschrijdingen van baten. Deze afspraken worden nog voorafgaand aan het vaststellen van de jaarrekening 2023 gemaakt, waarmee bovenstaande afwijkingen niet meegeteld hoeven worden in de foutevaluatie.

Toelichting op begrotingsafwijkingen
In de paragrafen is per programma een toelichting opgenomen op de begrotingsafwijkingen.

3.6. Balans per 31 december 2023

ACTIVA	2023 31 december EUR	2022 31 december EUR
Materiële vaste activa		
Investeringen met economisch nut	44.495	54.294
	44.495	54.294
Uitzettingen met een looptijd > 1 jaar		
Borgsom	4.768	4.768
	4.768	4.768
Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	1.309.650	1.109.677
Liquide middelen	3.604.077	3.467.886
Overlopende activa		
Nog te ontvangen rente	37.099	9.457
Nog te ontvangen subsidies	704.750	603.712
	5.655.576	5.190.732
TOTAAL ACTIVA	**5.704.839**	**5.249.794**

PASSIVA	2023 31 december EUR	2022 31 december EUR
Eigen Vermogen		
Onverdeeld resultaat boekjaar	197.682	157.799
Algemene reserve	100.000	100.000
Bestemmingsreserve	83.255	90.000
	380.937	347.799
Voorzieningen		
Voorziening verlofuren	25.000	-
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd <1 jaar		
Overige vlottende schulden	1.540.756	1.607.770
Overlopende passiva		
Vooruit ontvangen bedragen van overige Nederlandse overheidslichamen	3.556.450	2.903.248
Overlopende passiva	201.698	390.977
	5.298.904	4.901.995
TOTAAL PASSIVA	**5.704.839**	**5.249.794**

3.7. Grondslagen voor waardering- en resultaatbepaling

Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) daarvoor geeft.
De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.
De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Verliezen en risico's, die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen al zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd.

Bedrag heffing vennootschapsbelasting

Samenwerkingsverbanden zijn vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting, ingeval aan drie cumulatieve voorwaarden is voldaan:

1. De activiteiten van het samenwerkingsverband moeten worden verricht voor de onmiddellijk of middellijk participerende publiekrechtelijke rechtspersonen;
2. De activiteiten zouden bij de participanten in het samenwerkingsverband niet belastingplicht hebben geleid of zouden zijn vrijgesteld als zij de activiteiten zelf zouden hebben verricht;
3. De participanten moeten naar evenredigheid van de afname van de activiteiten van het samenwerkingsverband bijdragen in de kosten van het samenwerkingsverband. Bij een gemeenschappelijke regeling wordt geacht hieraan te zijn voldaan.

Nadrukkelijk is deze vrijstelling bedoeld voor activiteiten aan of ten behoeve van de deelnemers aan een samenwerkingsverband en voor activiteiten ten behoeve van of aan een derde partij. De vrijstelling heeft alleen betrekking op het overschot dat wordt gerealiseerd door levering aan de deelnemende gemeenten. Wanneer winst wordt gerealiseerd in verband met de levering aan derden moet hierover in beginsel vennootschapsbelasting betaald worden.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van de activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke auitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Algemene waarderingsgrondslagen voor rechtmatigheidsverantwoording

De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van kader zoals besloten in de financiële verordening en op basis van de kadernota rechtmatigheid. Dat betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten en laten en balansmutaties, alsmede de baten en lasten inzake de specifieke uitkeringen o grond van artikel 17, Financiële verhoudingswet;
- De financiële rechtmatigheid waaronder het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en misbruik en oneigenlijk gebruik criterium omvat:
    - Voor het voorwaardencriterium bestaat de norm uit het normenkader zoals op 29-11-2023 door het algemeen bestuur is vastgesteld;
    - Voor het begrotingscriterium geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig zijn, waarbij voor een aantal scenario's in de financiële verordening is beschreven wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn. Voor over- en

onderschrijdingen van lasten en onderschrijdingen van investeringskredieten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan het algemeen bestuur zijn gemeld.
    - Ten aanzien van het M&O criterium is de beleidsnotitie M&O beleid van onze organisatie leidend bij het voorkomen en opsporen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Omdat alleen bij misbruik sprake is van een onrechtmatigheid zijn eventuele gevallen van misbruik (mits cumulatief met andere fouten of onduidelijkheden boven de verantwoordingsgrens) opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.
- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV alsmede onze eigen financiële verordening. Dit betekent dat:
    - Een verantwoordingsgrens van 3% is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
    - Een rapporteringstolerantie van € 10.000 is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen.

Grondslagen voor de waardering van de activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs. De afschrijvingen zijn in het algemeen lineair berekend en gerelateerd aan de verwachte economische levensduur, met inachtneming van de restwaarde. Eventuele tegemoetkomingen worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs.

Financiële vaste activa

De overige financiële vaste activa zijn bij de eerste verwerking in de balans gewaardeerd tegen de reële waarde, die gelijk is aan de kostprijs op het moment van de transactie. Na deze eerste verwerking vindt de waardering plaats tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn meestal gelijk aan de nominale waarde van de vordering. Voorzieningen wegens oninbaarheid zijn in mindering gebracht op de aldus bepaalde waarde van de vordering.

Debiteuren

De debiteuren zijn bij de eerste verwerking in de balans gewaardeerd tegen de reële waarde, die gelijk is aan de kostprijs op het moment van de transactie. Voorzieningen wegens oninbaarheid zijn in mindering gebracht op de aldus bepaalde waarde van de vordering. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor zover liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, is hiermee indien noodzakelijk, bij de waardering rekening gehouden.

Overige activa en passiva

Activa worden conform artikel 63 BBV lid 1 gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Passiva wordt gewaardeerd conform artikel 63 BBV lid 7 op basis van nominale waarde.

Eigen vermogen

De grondslag van het eigen vermogen is bepaald als de resultante van de, volgens wettelijke voorschriften van het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, afzonderlijk gewaardeerde activa en de schulden, voorzieningen en overlopende posten.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Alle posten in de rekening van baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.
De aangegane verplichtingen die betrekking hebben op projecten die worden gefinancierd uit de baten van het lopende boekjaar worden ten laste van de rekening van baten en lasten gebracht.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen en verliezen die op balansdatum die in rechte afdwingbaar zijn of zijn aan te merken als een 'feitelijke' verplichting waarbij het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen of verliezen middelen of andere activa de onderneming zullen verlaten en van de verplichtingen en verliezen een betrouwbare schatting is te maken.
Het bedrag dat als voorziening wordt opgenomen, is de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de betreffende verplichtingen en verliezen af te wikkelen. Bij deze schatting is zoveel mogelijk rekening gehouden met alle risico's en onzekerheden die samenhangen met de voorziening. Voor zover de uitgaven voor de afwikkeling van voorzieningen op derden kunnen worden verhaald, zijn deze vergoedingen niet de voorziening betrokken maar als een afzonderlijk actief op de balans opgenomen.
Tenzij anders vermeld in deze toelichting, zijn de voorzieningen gewaardeerd tegen de nominale waarde. Bij waardering tegen de contante waarde is de voorziening contant gemaakt tegen de actuele marktrente per balansdatum (disconteringsvoet vóór belastingen), gebaseerd op hoogwaardige ondernemingsopbligaties.

3.8. Toelichting op de posten van de jaarrekening

Materiële vaste activa

Het waardeverloop van de overige materiële vaste activa is als volgt samen te vatten:

Investeringen met economisch nut	Investeringen met economisch nut EUR	Totaal EUR
Stand begin boekjaar		
Aanschaffingsprijs	64.092	64.092
Cumulatieve afschrijvingen	-9.798	-9.798
Boekwaarde	**54.294**	**54.294**
Mutaties		
Investeringen	-	-
Afschrijvingen	-9.798	-9.798
Saldo	-9.798	-9.798
Stand einde boekjaar		
Aanschaffingsprijs	64.092	64.092
Cumulatieve afschrijvingen	-19.597	-19.597
Boekwaarde	**44.495**	**44.495**

Uitzettingen met een looptijd > 1 jaar

Alle vorderingen hebben een looptijd langer dan één jaar.

Overige uitzettingen met een looptijd > 1 jaar	2023 EUR	2022 EUR
Borgsom	4.768	4.768
Totaal	**4.768**	**4.768**

Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar

Alle vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

Overlopende activa	2023 EUR	2022 EUR
Nog te ontvangen rente	37.099	9.457
Nog te ontvangen subsidies	704.750	603.712
Totaal	**741.849**	**613.169**

Verloopoverzicht Nog te ontvangen subsidies

Omschrijving	Zaaknummer	Saldo 01-01-2023 EUR	Beschikking EUR	Ontvangen EUR	Saldo 31-12-2023 EUR
Slim en Schoon 2022	2023-010818	462.712	-	293.322	169.390
Vitaliteit toeristische sector	2022-008376	10.000	-	10.000	-
Koploperregio	2022-000084122	31.000		31.000	-
Multidisciplinaire leerlijn bouwen regisseren	2022-0118661	50.000	-	40.000	10.000
Woondeal 2e tranche	2022-012073	50.000	-	13.022	36.978
Slim en Schoon 2023	2023-009774		264.858	-	264.858
Wijchen – Oss	2023-002998		10.000	-	10.000
Human Capital	2023-006348		20.000	-	20.000
Cicrulaire GWW	2023-004576		15.000	-	15.000
Circulair en conceptueel bouwen	2023-011107		13.000	-	13.000
REE	2023-004501		45.000	-	45.000
DeCarb Pro	Interreg		56.304	-	56.304
Vitaliteitsprogramma	2023-011810		6.700	-	6.700
Verhaallijnen	2023-011810		3.500	-	3.500
Woondeal 2023	2023-004272		41.054	-	41.054
Procesgelden reg. Woondeals Prov.GLD	2022-016158		64.833	51.866	12.966
Totaal		**603.712**	**540.249**	**439.210**	**704.750**

Vorderingen op openbare lichamen

De post vorderingen op openbare lichamen bedraagt ultimo € 1.309.650. De openstaande vorderingen bestaan uit:

Debiteuren (deelnemende gemeente en provincie)	€ 70.833
Door te schuiven btw inzake transparantieregeling	€ 1.238.817

Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar	**2023**	**2022**
	EUR	**EUR**
Btw-compensatiefonds samenwerkingsverband	1.238.817	1.046.337
Debiteuren (gemeenten en provincie)	70.833	63.340
totaal	**1.309.650**	**1.109.677**

Liquide middelen

De post liquide middelen bestaat uit een bankrekening bij de Rabobank, Schatkistbankieren en een creditcardsaldo. Er zijn geen kasgelden aanwezig.

Liquide middelen	**2023**	**2022**
	EUR	**EUR**
Rabobank NL15 RABO 039 8279 02	82.673	728.234
Schatkistbankieren NL51 RABO 0374 5541 61	3.521.125	2.737.109
Creditcard	279	2.543
totaal	**3.604.077**	**3.467.886**

Uitzettingen in ’s Rijks schatkist

Voor het schatkistbankieren is een drempelbedrag berekend. Dit drempelbedrag is ingesteld om te voorkomen dat elke dag alle positieve banksaldi afgeroomd moeten worden naar nihil. Het drempelbedrag is € 1.000.000 (0,75% van de begrote lasten met een minimum van € 1.000.000).

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
		Verslagjaar			
(1)	**Drempelbedrag**	**1.000**			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	**Kwartaalcijfers op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen**	**818**	**237**	**602**	**376**
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	182	763	398	624
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

(1) Berekening drempelbedrag					
		Verslagjaar			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	7.693			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	7.693			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat				
(1) = (4b)*0,02 + (4c)*0,002 met een minimum van €1.000.000 als het begrotingstotaal kleiner of gelijk is aan 500 mln. En als begrotingstotaal groter dan € 500 miljoen is, is het drempelbedrag gelijk aan € 10 miljoen, vermeerderd met 0,2% van het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat.	Drempelbedrag	1000			

(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	73.591	21.523	55.360	34.581
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	818	237	602	376

Eigen Vermogen

Het eigen vermogen bedraagt € 380.937 en bestaat uit een algemene reserve van € 100.000 en een bestemmingsreserve van € 83.225 en onverdeeld resultaat boekjaar van € 197.682.

Verloop overzicht eigen vermogen

Algemene reserve	**2023**	**2022**
	EUR	**EUR**
Beginstand	100.000	-
Allocatie van het resultaat voorgaand jaar	-	100.000
Eindstand	**100.000**	**100.000**

Bestemmingsreserve	**2023**	**2022**
	EUR	**EUR**
Beginstand	90.000	-
Allocatie van het resultaat voorgaand jaar	-	231.012
Onttrekkingen	-6.745	-141.012
Eindstand	**83.255**	**90.000**

Resultaat boekjaar	**2023**	**2022**
	EUR	**EUR**
Beginstand	157.799	331.012
Allocatie van het resultaat voorgaand jaar	-157.799	-331.012
Mutatie uit resultaatbestemming	197.682	157.799
Eindstand	**197.682**	**157.799**

Voorziening verlofuren

Met ingang van 2023 wordt voor de bovenmatige saldi van de bovenwettelijke verlofuren conform BBV een voorziening getroffen. Het bedrag is vastgesteld op basis van een schatting.

Voorziening verlofuren	**2023**	**2022**
	EUR	**EUR**
Beginstand	0	0
Mutatie	25.000	0
Eindstand	**25.000**	**0**

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar

Overige vlottende schulden

De overige vlottende schulden bedragen ultimo 2023 € 1.540.756. Hierover is geen rente verschuldigd.

Crediteuren	**2023**	**2022**
	EUR	**EUR**
Crediteuren	1.213.857	1.535.855
Totaal	**1.213.857**	**1.535.855**

Overige schulden	2023 EUR	2022 EUR
Loonheffing	119.524	56.018
Nettolonen	73	112
Afdracht premies sociale verzekeringen	228	-
Premies pensioen- en sociale fondsen	27.056	13.350
Nog te betalen declaraties	1.496	2.435
Betalingen onderweg	178.522	-
Totaal	**326.899**	**71.915**

Overlopende passiva

De post vooruit ontvangen bijdragen overige overheid bedraagt ultimo 2023 € 3.556.450.
De opgaven binnen de GMR worden gefinancierd vanuit inwonerbijdragen en subsidies.

Vooruit ontvangen bijdragen overige Nederlandse overheidslichamen	2023 EUR	2022 EUR
Subsidies	1.685.091	2.652.530
Overlopende inwonerbijdrage regiobureau	27.300	87.560
Overlopende verplichtingen inwonerbijdrage	804.918	-
Overlopende verplichtingen subsidies	872.507	-
Terug te betalen inwonerbijdrage (opgaven)	166.634	163.158
Totaal	**3.556.450**	**2.903.248**

Het saldo van de inwonerbijdrage voor de opgaven vanuit de gemeenten bedraagt ultimo 2023 € 971.552. Hiervan is € 804.918 verplicht, het restant € 166.634 wordt terugbetaald.
Het saldo van de subsidies en de inwonerbijdrage is gespecificeerd in de tabel op de volgende pagina.

Overlopende passiva	2023 EUR	2022 EUR
Nog te betalen kosten	194.297	336.409
Nog te betalen accountants- en administratiekosten	2.222	32.069
Nog te betalen overige kosten	4.500	7.500
Nog te betalen verlofuren	-	15.000
Tussenrekening PGB	679	-
Totaal	**201.698**	**390.978**

De presentatie van de overlopende passiva en overige schulden is conform artikel 49 lid 1a van de BBV aangepast. Hierdoor zijn de vergelijkende cijfers opnieuw gerubriceerd.

Vooruit ontvangen overige Nederlandse overheidslichamen

	Saldo 01-01-2023 EUR	Herallocatie EUR	Saldo 01-01-2023 EUR	Ontvangen bedragen EUR	Middelen besteed EUR	Saldo 31-12-2023 EUR	Verplicht EUR	Nog te besteden EUR
Verbonden regio	1.314.662	-150.140	1.164.522	1.498.746	999.784	1.663.483	485.363	1.178.120
Productieve regio	46.753	-46.753	-	145.833	44.234	101.599	6.848	94.751
Circulaire regio	399.775	-21.377	378.398	987.691	1.104.444	261.420	131.704	129.716
Ontspannen regio	103.121	-53.121	50.000	121.345	133.985	37.360	-	37.360
Groene groeiregio	788.219	-179.928	608.291	247.083	361.641	493.733	248.592	245.144
Totaal	**2.652.530**	**-451.319**	**2.201.211**	**3.000.698**	**2.644.088**	**2.557.595**	**872.507**	**1.685.091**

In onderstaande tabel zijn de inwonerbijdrage met een specifiek bestedingsdoel toegelicht

	Saldo 01-01-2023 EUR	Herallocatie EUR	Saldo 01-01-2023 EUR	Ontvangen bedragen EUR	Middelen besteed EUR	Saldo 31-12-2023 EUR	Verplicht EUR	Terug te betalen EUR
Verbonden regio	-	150.140	150.140	1.182.000	944.907	387.233	317.076	70.157
Productieve regio	-	46.753	46.753	740.707	614.269	173.191	122.407	50.784
Circulaire regio	-	21.377	21.377	685.523	547.508	159.392	123.061	36.331
Ontspannen regio	-	53.121	53.121	468.150	366.206	155.065	145.703	9.362
Groene groeiregio	-	179.928	179.928	749.937	833.194	96.671	96.671	-
Totaal	**-**	**451.319**	**451.319**	**3.826.317**	**3.306.084**	**971.552**	**804.918**	**166.634**

3.9. Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Huurverplichtingen

De GMR is een huurovereenkomst aangegaan inzake kantoorruimte aan de Nijverheidsweg 2a te Elst. De huurverplichting is aangegaan voor een periode van 5 jaar en loopt tot en met 31 augustus 2026. De totale huurverplichting bedraagt € 114.903 (conform artikel 11.8 uit de huurovereenkomst zijn de eerste 4 maanden vrijgesteld).

Huurverplichting binnen 1 jaar	€ 43.089
Huurverplichting binnen 1-5 jaar	€ 71.815

De GMR is een huurovereenkomst aangegaan aan de Square de Meeûs 1-1000 te Brussel. De huurverplichting is aangegaan voor een periode van 3 jaar en loopt tot en met 31 maart 2025.

De totale huurverplichting bedraagt € 40.642

Huurverplichting binnen 1 jaar	€ 32.514
Huurverplichting binnen 1-5 jaar	€ 8.128

Accountants- en administratiekosten

Met ingang 2023 worden de accountants- en administratiekosten conform artikel 49 van het BBV verantwoord in het jaar waarin de prestatie plaatsvindt. Voor 2024 wordt een uitgave van € 59.250 verwacht.

3.10. Publicatie Wet normering topinkomens

Op 1 januari 2013 is de WNT in werking getreden. De WNT is van toepassing op de GMR. De maximale bezoldiging van een topfunctionaris bedraagt per kalenderjaar ten hoogste € 223.000, dit betreft het algemeen bezoldigingsmaximum.

De leden van het dagelijks- en algemeen bestuur van de GMR vallen onder het begrip topfunctionaris als bedoeld in de WNT, maar ontvangen van de GMR geen bezoldiging.

De directie van de GMR valt onder het begrip topfunctionaris als bedoeld in de WNT. De directie bestaat uit één lid:
drs. H. Tiemens (1 januari 2023 - 31 december 2023)

De bezoldiging van de directie heeft de maximale bezoldiging niet overschreden.

Abusievelijk zijn de leden van het dagelijks- en algemeen bestuur in de jaarrekening van 2022 niet opgenomen in de Publicatie Wet normering topinkomens. Deze omissie wordt in deze jaarrekening gecorrigeerd, zie onder de tabellen van 2023.

Verantwoordingsmodellen

WNT-verantwoording 2023 GMR

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.

Gegevens 2023	
Bedragen in EUR	**H. Tiemens**
Functiegegevens	**Regiodirecteur**
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	129.066
Beloningen betaalbaar op termijn	21.570
Subtotaal	150.469
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	150.637
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Gegevens 2022	
Bedragen in EUR	**H. Tiemens**
Functiegegevens	**Regiodirecteur**
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	120.172
Beloningen betaalbaar op termijn	22.032
Subtotaal	142.204
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	216.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	142.204
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

Niet van toepassing.

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

Niet van toepassing.

1d. Topfunctionarissen met een totale bezoldiging van € 1.900 of minder

Gegevens 2023		
Algemeen bestuur		
NAAM TOPFUNCTIONARIS	**FUNCTIE**	**PERIODE**
A. Marcouch (burgemeester Arnhem)		01/01 – 31/12
M. Slinkman (burgemeester Berg en Dal)		01/01 – 31/12
D.A. Bergman (burgemeester Beuningen)		01/01 – 31/12
L.W.C.M. van der Meijs (burgemeester Doesburg)		01/01 – 31/12
S.W.P.J. Sengers (burgemeester Druten)		22/03 – 31/12
H.B. Hieltjes (burgemeester Duiven)		01/01 – 31/12
J. Minses (burgemeester Heumen)		01/01 – 31/12
P.T.A.M. Kalfs (burgemeester Lingewaard)		01/01 – 31/12
H.H. de Vries (burgemeester Montferland)		01/01 – 31/12
H. Rodoe (wethouder Mook en Middelaar)		01/01 – 31/12
H.M.F. Bruls (burgemeester Nijmegen)	Voorzitter	01/01 – 31/12
P. Hoytink-Roubos (burgemeester Overbetuwe)		01/01 – 31/12
A.M.J. Schaap (burgemeester Renkum)		01/01 – 31/12
C.F. van Eert (burgemeester Rheden)		01/01 – 31/12
E. Weststeijn (burgemeester Rozendaal)		01/01 – 31/12
A.J. van Hout (burgemeester Westervoort)		01/01 – 31/12
R.D. Helmer - Englebert (burgemeester Wijchen)		01/01 – 31/12
L.J.E.M. van Riswijk (burgemeester Zevenaar)		01/01 – 31/12
C.A.A. van Rhee - Oud Ammersveld (burgemeester Druten)		01/01 – 31/12

Dagelijks bestuur		
NAAM TOPFUNCTIONARIS	**FUNCTIE**	**PERIODE**
P.T.A.M. Kalfs (burgemeester Lingewaard)		01/01 – 31/12
H.F.M. Bruls (burgemeester Nijmegen)	Voorzitter	01/01 – 31/12
L.J.E.M. van Riswijk (burgemeester Zevenaar)		01/01 – 31/12

In de jaarrekening 2022 is ten onrechte geen melding gemaakt van topfunctionarissen met een bezoldiging van < € 1.800. Dit overzicht is in de jaarrekening van 2022 niet opgenomen, aangezien de bestuurders geen enkele vergoeding ontvangen voor hun werkzaamheden. Deze onjuiste presentatie leidt niet tot onverschuldigde betalingen.

Gegevens 2022		
Algemeen bestuur		
NAAM TOPFUNCTIONARIS	**FUNCTIE**	**PERIODE**
A. Marcouch (burgemeester Arnhem)		01/01 – 31/12
M. Slinkman (burgemeester Berg en Dal)		01/01 – 31/12
D.A. Bergman (burgemeester Beuningen)		01/01 – 31/12
L.W.C.M. van der Meijs (burgemeester Doesburg)		01/01 – 31/12
C.A.A. van Rhee – Oud Ammersveld (burgemeester Druten)		22/03 – 31/12
H.B. Hieltjes (burgemeester Duiven)		01/01 – 31/12
J. Minses (burgemeester Heumen)		13/01 – 31/12
P.T.A.M. Kalfs (burgemeester Lingewaard)		03/02 – 31/12
H.H. de Vries (burgemeester Montferland)		01/01 – 31/12
H. Rodoe (wethouder Mook en Middelaar)		01/01 – 31/12
H.M.F. Bruls (burgemeester Nijmegen)	Voorzitter	01/01 – 31/12
P. Hoytink-Roubos (burgemeester Overbetuwe)		01/01 – 31/12
A.M.J. Schaap (burgemeester Renkum)		01/01 – 31/12
C.F. van Eert (burgemeester Rheden)		01/01 – 31/12
E. Weststeijn (burgemeester Rozendaal)		01/01 – 31/12
A.J. van Hout (burgemeester Westervoort)		01/01 – 31/12
R.D. Helmer - Englebert (burgemeester Wijchen)		18/11 – 31/12
L.J.E.M. van Riswijk (burgemeester Zevenaar)		01/01 – 31/12
H.W.M. Witjes (wethouder Lingewaard)		01/01 – 02/02
M. van Beek (burgemeester Wijchen)		01/01 – 17/11
G.M. Mittendorff (burgemeester Heumen)		01/01 – 12/01

Dagelijks bestuur		
NAAM TOPFUNCTIONARIS	**FUNCTIE**	**PERIODE**
P.T.A.M. Kalfs (burgemeester Lingewaard)		03/02 – 31/12
H.M.F. Bruls (burgemeester Nijmegen)	Voorzitter	01/01 – 31/12
L.J.E.M. van Riswijk (burgemeester Zevenaar)		01/01 – 31/12
H.W.M. Witjes (wethouder Lingewaard)		01/01 – 02/02

1e. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van meer dan € 1.900
Niet van toepassing.

1f. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van meer dan € 1.900 waarop de anticumulatiebepaling van toepassing is
Niet van toepassing.

1g. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van € 1.900 of minder waarop de anticumulatiebepaling van toepassing is
Niet van toepassing.

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen
Niet van toepassing.

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT
Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

3.11. IV3 Taakvelden onderverdeling

IV3 Taakvelden	Begroting EUR	Baten EUR	Lasten EUR	Saldo EUR
0. Bestuur en ondersteuning				
0.4 Overhead	3.063.695	3.063.297	2.865.617	197.680
	3.063.695	**3.063.297**	**2.865.617**	**197.680**
2. Verkeer, vervoer en waterstaat				
2.1 Verkeer en vervoer	2.151.012	1.713.842	1.713.841	-
	2.151.012	**1.713.842**	**1.713.841**	**-**
3. Economie				
3.1 Economische ontwikkeling	2.307.509	1.966.904	1.966.905	-
3.4 Economische promotie	54.668	137.449	137.449	
	3.066.560	**2.104.353**	**2.104.354**	**-**
5. Sport, cultuur en recreatie				
5.5 Cultureel erfgoed	290.000	235.714	235.714	-
	290.000	**235.714**	**235.714**	**-**
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
8.1 Ruimtelijke ordening	748.307	800.203	800.203	-
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	210.000	137.077	137.077	-
	958.307	**937.280**	**937.280**	**-**
Totaal	**8.825.191**	**8.054.486**	**7.856.806**	**197.680**

In 2023 zijn binnen de opgaven Verbonden regio, Productieve regio en Circulaire regio een aantal onderdelen onder het taakveld 0.4 gerubriceerd. Dit leidt tot een andere presentatie van de begroting 2023.

Elst, 27 maart 2024
Het bestuur,

H.M.F. Bruls
H. Tiemens

BIJLAGEN

Bijlage 1: Algemene informatie regiobureau en inwoneraantallen

Algemene informatie regiobureau Groene Metropoolregio

Naam : Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Rechtspersoon : Publiekrechtelijke rechtspersoon
Bezoekadres : Nijverheidsweg 2a, 6662 NG Elst
Kamer van Koophandel : 81903421
Telefoon : 06 - 10169143

Inwoneraantallen

Gemeente	Per 01-01-2022
Arnhem	163.964
Berg en Dal	39.946
Beuningen	26.232
Doesburg	11.034
Druten	19.177
Duiven	24.944
Heumen	17.197
Lingewaard	46.969
Montferland	36.349
Mook en Middelaar	7.985
Nijmegen	179.081
Overbetuwe	48.265
Renkum	31.360
Rheden	43.429
Rozendaal	1.756
Westervoort	14.945
Wijchen	41.343
Zevenaar	44.643
Totaal	**793.619**

Bijlage 2: Bestuurlijk opgaveteams op 31-12-2023

Verbonden regio

Nemina Kundiç (Arnhem)	*- bestuurlijk opdrachtgever*
Igor van der Valk (Lingewaard)	*- contactpersoon netwerkdirectie*
Wijnte Hol (Overbetuwe)	Frans Houben (Beuningen)
Johan Sluiter (Lingewaard)	Twan van Bronkhorst (Wijchen)
Cilia Daemen (Nijmegen)	Toon Albers (Zevenaar)
Vincent Arts (Heumen)	

Productieve regio

Sigrid Sengers (Druten)	*- bestuurlijk opdrachtgever*
Peter Werkman (Doesburg)	*- contactpersoon netwerkdirectie*
Huub Hieltjes (Duiven)	John Brom (Nijmegen)
Ronald ter Hoeven (Rheden)	Arthur Boone (Zevenaar)
Maurits van der Geijn (Arnhem)	Jeanette Derksen (Montferland)

Circulaire regio

Tobias van Elferen (Nijmegen)	*- bestuurlijk opdrachtgever*
Dyanne Kocken (Beuningen)	*- contactpersoon netwerkdirectie*
Joa Maouche (Renkum)	Dimitri Horsthuis-Tangelder (Overbetuwe)
Hans Sluiter (Westervoort)	Maarten van den Bos (Lingewaard)
Pascal Cobussen (Beuningen)	Bea Schouten (Wijchen)
Bart Kagei (Zevenaar)	Alex ten Westeneind (Berg en Dal)

Ontspannen regio

Agnes Schaap (Renkum)	*- bestuurlijk opdrachtgever*
Edwin van der Velde (Berg en Dal)	*- contactpersoon netwerkdirectie*
René Post (Overbetuwe)	Noël Vergunst (Nijmegen)
Stan Hillenaar (Doesburg)	Alwin Steeg (Beuningen)
Nick Hubers (Lingewaard)	Erik Weijers (Berg en Dal)
Jan Derksen (Westervoort)	Marco van der Wel (Arnhem)
Ester Weststeijn (Rozendaal)	Dorus Klomberg (Rheden)

Groene groeiregio

Carol van Eert (Rheden)	*- bestuurlijk opdrachtgever*
Boy Jansen (Druten)	*- contactpersoon netwerkdirectie*
Aad van Orden (Zevenaar)	Cathelijne Bouwkamp (Arnhem)
Noël Vergunst (Nijmegen)	Dimitri Horsthuis-Tangelder (Overbetuwe)
Sijmen Versluijs (Beuningen)	Gea Hofstede (Rheden)
Geert Gerrits (Wijchen)	Ronald Thoonen (Druten)

Nijverheidsweg 2a
6662 NG Elst
info@groenemetropoolregio.nl
www.groenemetropoolregio.nl

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Accountantsverslag controle 2023

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

Flynth

Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
T.a.v. het algemeen bestuur
Nijverheidsweg 2a
6662 NG ELST

Heliumstraat 64
2718 SL ZOETERMEER
telefoon (088) 236 80 00
e-mail Audit@flynth.nl

kenmerk
661077217/JH/1410

behandeld door
D.J. Han RA

datum
4 juni 2024

onderwerp
Accountantsverslag 2023

Geachte leden van het algemeen bestuur,

Hierbij ontvangt u ons accountantsverslag over het boekjaar 2023. Dit verslag bevat de belangrijkste uitkomsten van de door ons uitgevoerde werkzaamheden, waarvan wij vinden dat die voor u relevant zijn voor een goed begrip van de jaarrekening 2023 en voor het beoordelen van de financiële positie van uw organisatie.

De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de directie. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2023 gecontroleerd.

Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2023 van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.

De bevindingen en beschouwingen in dit verslag komen voort uit onze controlewerkzaamheden. Het verslag van bevindingen is, zoals hiervoor reeds verwoord, bedoeld om u te ondersteunen in uw beoordeling van de jaarrekening 2023. Wij wijzen u erop dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole.

Wij bedanken de medewerkers van uw organisatie voor de prettige samenwerking en zijn vanzelfsprekend graag bereid een nadere toelichting te verstrekken.

Met vriendelijke groet,
Flynth Audit B.V.

Digitaal ondertekend door Jankhim Han

D.J. Han RA

Flynth Audit B.V. is lid van BKR International. Bankrekeningnummer IBAN NL67 RABO 0106 6642 20 - BIC: RABONL2U.
Handelsregister 09063021. www.flynth.nl
Dienstverlening vindt plaats onder algemene voorwaarden, op aanvraag verkrijgbaar en gedeponeerd bij de KvK in Arnhem.

Inleiding

In het kader van de door het algemeen bestuur aan ons verstrekte opdracht voor de controle van de jaarrekening 2023 van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen brengen wij u hierbij verslag uit van onze belangrijkste bevindingen naar aanleiding van onze eindejaars controlewerkzaamheden die wij in februari zijn opgestart en onlangs hebben kunnen afronden.

Dit accountantsverslag is bedoeld om u te ondersteunen in uw beoordeling van de jaarrekening 2023. Wij wijzen u erop dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole.

Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening van uw gemeenschappelijke regeling.

Structuur rapportage

Hoofdstuk 1	Bestuurlijke samenvatting
Hoofdstuk 2	Jaarrekening
Hoofdstuk 3	Jaarverslag
Hoofdstuk 4	Significante risico’s
Hoofdstuk 5	Interne beheersing
Hoofdstuk 6	Externe ontwikkelingen
Bijlage A	(Gecorrigeerde) bevindingen
Bijlage B	SiSa – Fouten en onzekerheden 2023
Bijlage C	Communicatie
Bijlage D	Onze communicatie met u

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico’s
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Bestuurlijke samenvatting

Onze belangrijkste conclusies

Controleverklaring	De voor fouten gehanteerde materialiteit bedraagt € 78.631 (betreft 1% van de lasten inclusief dotatie reserves). Voor de uitvoeringsmaterialiteit hebben wij € 58.973 (75% van de materialiteit) gehanteerd. Dit betekent dat indien de fouten onder de € 78.631 blijven, er een goedkeurende controleverklaring verstrekt kan worden. De bevindingen in onze rapportage zijn opgenomen vanaf € 3.900. De gehanteerde grenzen sluiten aan op uw controleverordening.
Reikwijdte van de controle	In de opdrachtbevestiging heeft u ons de opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2023. De reikwijdte van onze controle staat hierin omschreven. Gedurende het verloop van de controle over boekjaar 2023 is op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. Tijdens de uitvoering hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2023 voldoende voor de doelstelling van de controle van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.
Grondslagen en verantwoording conform BBV	De accountantscontrole omvat onder meer een onderzoek naar de toepassing van de grondslagen in de jaarrekening. Naar onze mening zijn de door de directie gekozen grondslagen voor waardering en resultaatbepaling aanvaardbaar, conform wet- en regelgeving en consistent toegepast. In het boekjaar 2023 zijn geen wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van de belangrijkste verslaggevingsgrondslagen in het BBV en relevante notities uitgebracht door de Commissie BBV.
Schattingen	Schattingen op basis waarvan een aantal jaarrekeningposten worden bepaald zijn gebaseerd op inzichten van het management. Wij hebben de belangrijkste gehanteerde factoren en veronderstellingen betrokken in onze controle. Wij hebben vastgesteld dat de schattingen en veronderstellingen aanvaardbaar zijn in het kader van de jaarrekening als geheel. Aandachtspunt is en blijft het toereikend onderbouwen van de uitgangspunten die ten grondslag liggen aan de voorziening.
Analyse vermogen en resultaat	Het gerealiseerde resultaat (inclusief de mutaties in de reserves) is € 197.682. Voor een nadere toelichting hierop verwijzen wij u naar hoofdstuk 3 van de jaarrekening.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Bijlagen

Kernpunten van onze jaarrekeningcontrole

Voorzieningen	Bij het opstellen van de jaarrekening moet de directie belangrijke schattingen, beoordelingen en aannames toepassen en toelichten. Wij hebben de belangrijkste schattingen, beoordelingen en aannames van de directie beoordeeld en zijn tot de conclusie gekomen dat de schatting omtrent de voorziening spaarverlof duidelijker onderbouwd dient te worden. Hierbij dient een inschatting gemaakt te worden van het aantal uren dat voorzien moet worden op basis van ervaringscijfers en dient het uurtarief volledig berekend te worden. Dit laatste betekent inclusief de opslag IKB en sociale lasten.
Rechtmatigheids-verantwoording	Wij hebben een reperformance uitgevoerd op de spendanalyse om de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording omtrent het voorwaardecriterium vast te stellen. Ten aanzien van de aanbestedingsregels heeft de Groene Metropoolregio een onrechtmatigheid van € 129.190 opgenomen.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Bijlagen

Jaarrekening

Flynth

661277217/JH/1410

Jaarrekening – Rechtmatigheidsverantwoording (1/4)

Definitie rechtmatigheid

Het juridische begrip rechtmatigheid heeft betrekking op alle geldende wet- en regelgeving. Rechtmatigheid is dan het handelen in overeenstemming met de wet- en regelgeving. Het begrip rechtmatigheid in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording is een minder omvattend begrip. Hierbij bestaat er een duidelijke relatie met het financieel beheer. Er moet immers worden verantwoord dat baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Het gaat om de financiële beheershandelingen.

Verantwoordings- en rapportagegrens

De door u te hanteren verantwoordingsgrens valt binnen een bandbreedte van 0% en 3% van de totale lasten van de organisatie, inclusief toevoegingen aan de reserves. Voor zowel de fouten als voor onduidelijkheden afzonderlijk geldt hetzelfde percentage, waarbij fouten en onduidelijkheden niet bij elkaar opgeteld worden.

We hebben vastgesteld dat in de financiële verordening de verantwoordingsgrens is opgenomen ter hoogte van 3%. In de financiële verordening heeft u verder een rapportagegrens opgenomen van € 10.000. Het besluit accountantscontrole decentrale overheden schrijft voor onze accountantscontrole een percentage van 1% voor fouten voor, waardoor uw verantwoording een lagere mate van zekerheid verschaft dan onze controle.

Normen en toetsingskader

Het normenkader voor de rechtmatigheidsverantwoording betreft uw inventarisatie van de voor de verantwoording relevante regelgeving.

Het normenkader heeft u geactualiseerd op basis van wijzigingen in wet- en regelgeving en is door het algemeen bestuur vastgesteld. Uw inventarisatie van regelgeving bestaat uit externe en interne regelgeving. We constateren dat u de actualisatie nauwkeurig heeft uit gevoerd en het normenkader aansluit op de geldende externe en interne regelgeving.

Het operationaliseren van het normenkader is een taak van de directie (dagelijks bestuur) en wordt vastgelegd in een toetsingskader. In het toetsingskader is per wet/regeling/verordening vastgelegd welke artikelen relevant zijn voor de toetsing. Uw organisatie heeft ervoor gekozen het toetsingskader op te nemen in de werkprogramma's van de Verbijzonderde Interne Controle (hierna: VIC).
Op basis van de kadernota rechtmatigheid ben u niet verplicht het toetsingskader vast te stellen, maar we adviseren u het toetsingskader wel vast te stellen vanuit een oogpunt van transparantie.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Jaarrekening - Rechtmatigheidsverantwoording (2/4)

Begrotingscriterium

Bij de rechtmatigheidsverantwoording vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. Financiële beheershandelingen die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's (begrotingscriterium).

Uitgangspunt is het niveau waarop het algemeen bestuur de budgetten in de begroting en bij investeringen geautoriseerd heeft, in lijn met de door u vastgestelde financiële verordening. In de begroting zijn de bedragen voor de lasten en baten vermeld die door het algemeen bestuur zijn vastgesteld. De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn op hoofdlijnen door de wetgever bepaald (artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet) en heeft het algemeen bestuur nader ingevuld en geconcretiseerd in de financiële verordening.
Uw algemeen bestuur heeft het begrotingscriterium geconcretiseerd door voor te schrijven dat:

- De begrotingsrechtmatigheid wordt beoordeeld op het niveau waarop de begroting door het bestuur is geautoriseerd.
- Bij investeringsprojecten wordt de begrotingsrechtmatigheid beoordeeld op het niveau van het totaal
- gevoteerde kredietbedrag. Een overschrijding van het jaarbudget, passend binnen het totaalbedrag van het krediet, wordt daarmee als rechtmatig beschouwd.
- Uitgangspunt is dat iedere afwijking van de begroting als onrechtmatig wordt beschouwd. Afwijkingen worden als acceptabel aangemerkt in de volgende situaties:
  - er is sprake van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren;
  - er is sprake van een overschrijding op een open-einde regeling;
  - de overschrijding is geautoriseerd door middel van de vaststelling van een tussentijdse rapportage.
- Begrotingsonrechtmatigheden die passen binnen het bestaande beleid, worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording (voor zover de verantwoordingsgrens voor afzonderlijke fouten of onduidelijkheden is overschreden), maar worden niet nader toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de juiste investering, het toereikend zijn van het begrotingsbedrag en het begrotingsjaar van belang zijn.

Als blijkt dat de gerealiseerde bedragen hoger zijn dan de, ook na de laatste begrotingswijziging, geraamde bedragen dan kan er sprake zijn van onrechtmatige uitgaven (begrotingsonrechtmatigheid). Deze lasten zijn dan namelijk buiten het budgetrecht van het algemeen bestuur tot stand gekomen.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Jaarrekening - Rechtmatigheidsverantwoording (3/4)

Begrotingsrechtmatigheid

Begrotingscriterium	Bruto afwijking Euro	Geaccepteerd Euro	Formeel onrechtmatig Euro
Overschrijding lasten programma's	148.373		148.373
Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	0		
Ongeautoriseerde reservemutaties	0		
Onderschrijding van lasten, welke tijdig via de jaarstukken wordt gemeld en verklaard	629.597	629.597	
Onderschrijding van baten, welke tijdig via de jaarstukken wordt gemeld en verklaard	885.593	885.593	
Overschrijding van baten, welke tijdig via de jaarstukken wordt gemeld en verklaard	114.426	114.426	
Totaal Begrotingscriterium	**1.777.989**	**1.629.616**	**148.373**
Voorwaardencriterium			
Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed	129.190		129.190
Overige bevindingen inzake voorwaarde criterium	0		
Totaal Voorwaardencriterium	**129.190**	**0**	**129.190**
M&O criterium			
Overige bevindingen inzake M&O criterium	0		0
Totaal M&O criterium	**0**	**0**	**0**
Totaal	**1.907.179**	**1.629.616**	**277.563**

Uit de werkzaamheden uitgevoerd door ons om de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording te toetsen zijn we niet tot een ander oordeel gekomen dan de directie.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Jaarrekening - Rechtmatigheidsverantwoording (4/4)

Voorwaarde criterium

Het voorwaarde criterium heeft betrekking op de eisen die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen. De eisen/voorwaarden zijn afkomstig uit diverse wet- en regelgeving.

In de hierna volgende paragrafen worden de voorwaarden met de hoogste impact / risico binnen de jaarrekening nader toegelicht.

Voorwaarde criterium - Aanbestedingswet

De regels over aanbesteden staan in de Aanbestedingswet 2012 en het Aanbestedingsbesluit. Om de rechtmatigheid van de aanbestedingen vast te stellen heeft u een analyse uitgevoerd op de verstrekte inkoopopdrachten over een periode van vier jaar. In de analyse heeft u beoordeeld of de opdrachten tijdig zijn aanbesteed. Voor de aanbestede opdrachten is beoordeeld of de realisatie van de inkoopopdracht aansluit op de aanbesteding.

Bij de controle van de uitgevoerde werkzaamheden m.b.t. de naleving van de aanbestedingswet hebben wij 1 bevinding onderkend die niet eerder door de organisatie is onderkend. De organisatie heeft met deze bevinding ingestemd en heeft de bevinding opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.

Na doorvoeren van deze correctie geeft de rechtmatigheidsverantwoording op het voorwaardecriterium een getrouw beeld.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Jaarrekening – Schattingen

Algemeen

Bij het opstellen van de jaarrekening moet de directie belangrijke boekhoudkundige schattingen, beoordelingen en aannames toepassen en toelichten. Wij hebben de belangrijkste schattingen, beoordelingen en aannames van de directie beoordeeld en zijn tot de conclusie gekomen dat deze zijn gebaseerd op passende bewijsstukken en goed uitgebalanceerde overwegingen. Onderstaande tabel bevat een overzicht van onze bevindingen met betrekking tot die schattingen en oordelen.

Belangrijk schattingen	Mate van Subjectiviteit	Onze beoordeling 2022	Onze beoordeling 2023	Toelichting
Voorzieningen	Gemiddeld			De voorziening heeft betrekking op verlofsparen. Aandachtspunt is het onderbouwen van de inschatting van het management. Hierbij dient een inschatting gemaakt te worden van het aantal uren dat voorzien moet worden op basis van ervaringscijfers en dient het uurtarief volledig berekend te worden. Dit laatste betekent inclusief de opslag IKB en sociale lasten. Wij hebben een ongecorrigeerd controleverschil opgenomen in de foutenevaluatie.
Waardering overlopende posten	Laag			Minimaal jaarlijks worden de overlopende posten geactualiseerd. Uit de controle volgen diverse controlebevindingen die gecorrigeerd zijn. Na correctie kunnen wij ons vinden in de wijze waarop de inschatting van deze posten is gemaakt.

 = controleverschil

 = Optimistisch

 = Evenwichtig

 = Voorzichtig

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Jaarrekening – Nadere toelichting

Wijziging in overige wet- en regelgeving

In de jaarrekening 2023 zijn geen stelsel- of schattingswijzigingen verwerkt.

De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen heeft de jaarrekening verder opgesteld volgens de verslaggevingsvereisten van het besluit begroting en verantwoording (BBV).

Bevestiging de directie

Wij vragen de directie ter confirmatie een schriftelijke bevestiging aangaande zijn verantwoordelijkheden inzake de financiële verslaggeving. Deze bevestiging wordt ontvangen bij het tekenen van de controleverklaring.

Reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het management noch de directie geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door de medewerkers en de directie de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Wet Normering Topinkomens (WNT)

Wij hebben de WNT-verantwoording gecontroleerd en vastgesteld dat deze, na de doorgevoerde correctie, juist is verantwoord in de definitieve jaarrekening. De correctie zag toe op het opnemen van de toezichthoudende topfunctionarissen (i.c. leden van het algemeen en dagelijks bestuur).

Wij wijzen u erop dat een wettelijke verplichting is om het jaarverslag openbaar te maken. Openbaarmaking kan gebeuren door het plaatsen van uw jaarverslag op uw website. Wij hebben geconstateerd dat uw jaarrekening over voorgaand jaar op uw site is geplaatst.

Binnen de WNT gelden specifieke regels voor de samenloop van uitvoerende topfuncties bij verschillende WNT-instellingen. In overeenstemming met het controleprotocol WNT hebben wij geen controlewerkzaamheden uitgevoerd op de naleving van deze anticumulatieregeling. Dit is net als in voorgaande jaren in de controleverklaring tot uitdrukking gebracht.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Jaarrekening – Nadere toelichting

Proces opstellen jaarrekening

Gedurende de controle hebben wij een grote hoeveelheid aan controleverschillen en correcties geconstateerd doordat het afsluitproces en het proces voor het opstellen van de jaarstukken onvoldoende kwaliteitswaarbogen bevat. Daarnaast merken wij op dat de wijze van administreren, met een veelheid aan specificaties leidt tot fouten. Wij adviseren dan ook het proces van opstellen van de jaarstukken te professionaliseren.

In ‘bijlage C - Onze communicatie met u’ zullen wij nader ingaan op het proces van de controle.

Baten (subsidies)

Bij de controle op de baten hebben we geconstateerd dat de subsidiebaten worden onderbouwd aan de hand van een reeks specificaties, welke voor een belangrijk deel handmatig worden gevuld. Hierdoor bestaat het risico op fouten. Wij hebben diverse fouten geconstateerd die tot correcties hebben geleid. Zo hebben wij specificaties ontvangen die niet op de administratie en/of jaarrekening aansluiten. Daarnaast zijn correcties doorgevoerd op de te besteden subsidies die niet zijn gealloceerd aan de betreffende subsidie.

We adviseren u dit proces te professionaliseren, door onder andere zoveel als mogelijk gebruik te maken van de administratie in het boekhoudpakket en celverwijzingen.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico’s
Interne beheersing
Bijlagen

Jaarverslag

Flynth

661277217/JH/1410

Jaarverslag – Kwaliteit toelichting

Jaarverslag voldoet aan eisen BBV

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn diverse eisen opgenomen voor de vorm en inhoud van het jaarverslag. Wij hebben vastgesteld dat uw jaarverslag voldoet aan de eisen die het BBV hieraan stelt.

Kwaliteit paragrafen

Wij zijn verplicht vast te stellen of wij op grond van de tijdens de controle verkregen informatie onjuistheden of tegenstrijdigheden hebben geconstateerd tussen de jaarrekening en het jaarverslag die gebruikers van de jaarstukken zouden kunnen beïnvloeden. Dit is naar onze mening niet het geval.

Verenigbaarheid jaarrekening en jaarverslag

Wij zijn verplicht vast te stellen of wij op grond van de tijdens de controle verkregen informatie onjuistheden of tegenstrijdigheden hebben geconstateerd tussen de jaarrekening en het jaarverslag die gebruikers van de jaarstukken zouden kunnen beïnvloeden. Dit is naar onze mening niet het geval.

Informatiewaarde

We hebben de informatiewaarde van uw jaarrekening gebaseerd op de inzichtelijkheid, concreetheid en kwaliteit van de analyses vanuit perspectief van het algemeen bestuur. De inzichtelijkheid is toereikend en geeft de gebruiker voldoende inzicht in de ontwikkelingen, gerealiseerde prestaties en de oorzaken van de afwijkingen.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Jaarverslag - Kengetallen

Relatie tussen kengetallen

De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden bezien. Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden verkregen van de financiële positie van uw organisatie. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van uw financiële positie.

De analyse van de weerstandsratio en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol is vastgesteld of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat.

Solvabiliteit

Het solvabiliteitsratio bedraagt ultimo 2023 6,68%. Voor de solvabiliteit geldt dat hoe hoger dit percentage is, hoe beter uw organisatie in staat is om haar verplichtingen op lange termijn te voldoen.

De netto schuldquote bedraagt 0%. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van uw organisatie ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Significante risico’s

Jaarrekening – Significante risico’s

Omschrijving risico	Aanpak management	Eigen controlewerkzaamheden
Het management bevindt zich in een positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersing te doorbreken die anderszins effectief lijkt te werken. Het risico is verondersteld te allen tijde aanwezig te zijn bij jaarrekeningcontroles. Wij hebben risico onderkend ten aanzien van de memoriaal boekingen die worden gemaakt in het afsluitproces.	Gegeven de aard van het risico, waarbij interne beheersing wordt doorbroken, kan dit risico niet worden gemitigeerd door middel van interne beheersing.	Het doorbreken van beheersmaatregelen door het management is op basis van de controlestandaarden altijd een significant risico. Interne beheersmaatregelen, ongeacht hoe goed in opzet en bestaan, kunnen risico’s van materiële onjuistheden in de jaarrekening slechts beperken, en niet volledig mitigeren, wegens de inherente beperkingen van interne beheersmaatregelen. Wij hebben de opzet en implementatie geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten en het maken van schattingen. Tevens hebben wij specifieke aandacht gegeven aan de toegangsbeveiligingen in het IT-systeem en de mogelijkheid dat hierdoor functiescheidingen worden doorbroken. Wij hebben journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht. Deze werkzaamheden omvatten onder meer inspectie van informatie uit brondocumenten. Wij hebben geen significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening geïdentificeerd. Tevens hebben wij specifieke controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van belangrijke schattingen van de directie zoals de hoogte van de voorziening. Hierbij hebben we in het bijzonder aandacht gehad voor het inherente risico van vooringenomenheid van de directie bij deze posten. Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het doorbreken van de interne beheersing door de directie.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico’s
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Conclusie
Met onze werkzaamheden hebben wij voornoemde significante risico’s kunnen mitigeren.

Jaarrekening – Verantwoordelijkheden m.b.t. fraude

Uw verantwoordelijkheid

- De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het algemeen bestuur en de directie. Deze verantwoordelijkheid betreft ook het opzetten en onderhouden van interne beheersmaatregelen met betrekking tot de betrouwbaarheid van de financiële rapportage, de werking van de bedrijfsvoering en naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving.
- Het uitvoeren, vastleggen en actualiseren van de frauderisicoanalyse als geïntegreerd onderdeel van de bij uw onderneming in gebruik zijnde interne beheersing, een evaluatie van de mogelijke impact en waarschijnlijkheid van frauderisico's en de ondernomen acties om frauderisico's te beperken, inclusief de risico's van omkoping, corruptie en frauderisico's met betrekking tot cybersecurity.
- Het waarborgen dat de cultuur en de omgeving van uw organisatie integer zijn en ethisch gedrag bevorderen.
- Het onderzoeken van iedere vermeende of vermoede misstand die onder de aandacht het algemeen bestuur en de directie wordt gebracht; en
- Daarnaast is het algemeen bestuur verantwoordelijk voor het monitoren van het risico op managementfraude, voor het bepalen of de interne beheersmaatregelen voldoende zijn om frauderisico's te identificeren, voor de beoordeling van de competentie en integriteit van zichzelf en van het overige management en voor het versterken van een cultuur van integriteit en ethisch gedrag.

Onze verantwoordelijkheid

- Wij verkrijgen bevestigingen van de directie en anderen binnen de entiteit ten aanzien van de interne beheersing, risico-inschattingen (inclusief de processen om de risico's op fraude in de entiteit te identificeren en erop in te spelen), en eventuele kennis met betrekking tot fraude of vermoede fraude.
- Verder hebben wij de directie verzocht om informatie die het eventueel aan zijn werknemers heeft meegedeeld over haar visie op bedrijfspraktijken en ethisch gedrag.
- Daarnaast hebben wij inzicht verkregen in de wijze waarop de met governance belaste personen toezicht uitoefenen op de door de directie gevolgde processen om de risico's op fraude te identificeren en hierop in te spelen.
- Wij hebben de geplande controlewerkzaamheden gecommuniceerd met het algemeen bestuur.
- Wij moeten adequaat reageren op tijdens de controle geconstateerde (vermoede) fraude.
- Wij rapporteren over onze gevolgde controleaanpak met betrekking tot fraude(risico's) in de controleverklaring.

Geen aanwijzingen

Tijdens onze controlewerkzaamheden zijn geen aanwijzingen van fraude onder onze aandacht gekomen.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Flynth

Interne beheersing

Algeheel beeld interne beheersing

Procesmonitor

Proces	Status 2023	Status 2022
Financial reporting (P&C Cyclus)		
Inkopen		
Betalingen		
Treasury		
Personeel en salarisadministratie		

Wij verwijzen naar de reeds uitgebrachte management letter waarin we nader zijn ingegaan op de interne beheersmaatregelen in de diverse processen.

Toelichting	
	De inrichting van het proces is zodanig dat een (deels)systeem gerichte controle mogelijk is. De systeem gerichte controle is alleen mogelijk wanneer proces opzet is beschreven waardoor er sprake is van een uniforme werkwijze, de IT passende maatregelen heeft, toereikende en zichtbare interne beheersing en de VIC de werking heeft vastgesteld.
	De inrichting van het proces voldoen gedeeltelijk, maar de risico's die ermee samenhangen, vormen geen directe bedreiging voor de bedrijfsprocessen en de risico's zijn met aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden af te dekken.
	De inrichting van het proces voldoet niet en geeft aanvullende wezenlijk aanvullende risico's voor de jaarrekening controle.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Bijlagen

Flynth

Externe ontwikkelingen

De hierna volgende ontwikkelingen brengen wij onder uw aandacht, omdat ze mogelijk ook voor uw organisatie van belang zijn.

Externe ontwikkelingen (1/2)

Werkkostenregeling

De toepassing van de werkkostenregeling vraagt aandacht om correct toe te passen. We zien in de praktijk dat het aanwijzen van vergoedingen, verstrekkingen en ter beschikkingstellingen aan werknemers, geregeld te laat worden aangewezen.

Aanwijzen luistert heel nauw, dit moet uiterlijk worden gedaan op het moment dat de vergoeding wordt uitbetaald, vorderbaar en inbaar is en/of rentedragend. Verder zien wij dat niet altijd de juiste kosten worden ondergebracht onder de gerichte vrijstellingen, dit geldt bijvoorbeeld voor personeelsuitjes, lunches op de werkplek, vergoedingen aan externen niet in loondienst. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor loon in natura en eigen bijdrage van de werknemers hiervoor. Dit geldt voor de financiële en salarisadministratie. Verder vindt er niet altijd een regelmatig overleg plaats tussen de afdelingen financiën, salarisadministratie, HR en soms facilitair. Hierdoor is uiteindelijk de salarisadministratie niet volledig op de hoogte van alles wat te maken heeft met de werkkostenregeling, maar zij dienen wel de loonaangifte in. Verder wordt er niet altijd rekening gehouden met het gebruikelijkheidscriterium van € 2.400 per werknemer per jaar, wat in ieder geval mag worden ondergebracht in de vrije ruimte van de werkkostenregeling. Het is daarom van belang om hier als werkgever goed op te letten.

Inhuur van externen

Op 1 mei 2006 is de Verklaring Arbeidsrelatie vervallen en vanaf dat moment is de Wet DBA van kracht geworden. Hierbij heeft de Belastingdienst in overleg modelovereenkomsten bij de inhuur van externen, direct of via bijvoorbeeld een uitzendbureau, of bemiddelingsbureau opgesteld.

Op het moment dat exact volgens deze regels wordt gewerkt, loopt de opdrachtgever geen risico, in de praktijk is dat echter over het algemeen niet zo. Een externe doet mee aan het personeelsfeest, ontvangt een kerstpakket, werkt op een laptop van de opdrachtgever, werkt er al jaren 4 dagen per week etc. De modelovereenkomsten voor vrije vervanging zijn bijvoorbeeld per 1 januari 2024 vervallen waar niet altijd op wordt gelet.

Tot en met 2024 geldt er vanuit de Belastingdienst nog het handhavingsmoratorium, maar dat vervalt per 1 januari 2025. Dit houdt in dat de Belastingdienst dan kan gaan naheffen, niet terug naar het verleden, maar wel vanaf dat moment. Op dit moment wordt er ook gecontroleerd door de Belastingdienst, zij hebben hiervoor extra personeel aangenomen en bij deze controles wordt vaak geconstateerd dat er geen sprake is van een externe, maar gewoon van een werknemer. Dit bijvoorbeeld omdat iemand via zijn eigen B.V. wordt ingehuurd tijdens ziek en piekdiensten. Van belang om in 2024 ervoor te gaan zorgen dat het proces bij de inhuur van externen op orde wordt gebracht.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Externe ontwikkelingen (2/2)

Duurzaamheid - ESG

In een tijdperk waarin duurzaamheid en maatschappelijke verantwoordelijkheid centraal staan, wordt de noodzaak voor duurzaamheidsverslaggeving in de publieke sector steeds urgenter. Organisaties in de publieke sector hebben een intrinsieke verantwoordelijkheid om transparantie te bieden over hun impact op mens en milieu. Het opstellen en delen van een duurzaamheidsverslag is niet langer een optionele praktijk, maar eerder een essentiële stap naar het opbouwen van vertrouwen, het voldoen aan verwachtingen van belanghebbenden en het stimuleren van positieve verandering.

Duurzaamheidsverslaggeving is momenteel geen wettelijke vereiste voor organisaties in de publieke sector, maar het belang ervan wordt steeds groter. De samenleving hecht veel waarde aan duurzaamheid en verslaggeving hierover. Vanaf het boekjaar 2024 zullen beursgenoteerde bedrijven zich conformeren aan de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) en de European Sustainability Reporting Standards (ESRS) als leidende richtlijnen voor duurzaamheidsverslaggeving.

Duurzaamheidsonderwerpen worden volgens de laatste standaarden gecategoriseerd in Environmental, Social en Governance, ofwel ESG. Dit gaat dus verder dan alleen klimaat gerelateerde aspecten. In de ESRS is een nuttig kader opgenomen van thema's die relateren aan ESG. Het is echter geen allesomvattend model, aangezien er voor organisaties mogelijk relevante thema's zijn die niet zijn opgenomen, en omgekeerd. Het kader en de thema's zoals opgenomen in de ESRS kan ook de publieke sector ondersteunen bij verantwoordingsprocessen.

Voor publieke organisaties die geen onderneming voeren (zijnde een grote B.V. of N.V.) is de CSRD momenteel niet van toepassing. Het is nog niet duidelijk of andere Nederlandse rechtspersonen waaronder die in de publieke sector in de toekomst mogelijk verplicht zullen worden om een duurzaamheidsverslag op te stellen. Mogelijk kunt u wel worden benaderd door een CSRD plichtige onderneming die u vragen stelt over uw duurzaamheidsbeleid en doelstellingen.

Gezien de kerntaak van de publieke sector om duurzame meerwaarde voor de samenleving te creëren, ligt het voor de hand dat de sector bekend is met het rapporteren van toegevoegde waarde in het jaarverslag. Het toevoegen van duurzaamheidsinformatie zou dan ook een logische stap zijn. De publieke sector kan hierbij leren van (beursgenoteerde) bedrijven om op die manier meer maatschappelijke waarde te genereren.

Indien u meer informatie wenst over dit onderwerp, verzoeken wij u dit aan te vragen bij uw bekende contactpersoon bij Flynth.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Bijlagen

Bijlage A1 – Niet-gecorrigeerde bevindingen

Omschrijving	Fouten	Onzekerheden
Voorziening spaarverlof te hoog ingeschat	€ 6.447	€ -
Betalingsverplichting Slim en Schoon 2021 is te laag opgenomen	€ -	€ 12.584

Aanbiedingsbrief
Samenvatting
Jaarverslag
Jaarrekening
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Bijlage A2 – Gecorrigeerde bevindingen

Omschrijving	Fouten	Onzekerheden
Nog te betalen accountants- en advieskosten te hoog opgenomen	€ 57.467	€ -
Schulden juridische dienstverlening te laag opgenomen	€ 27.300	€ -

Naast de ongecorrigeerde verschillen op de vorige pagina zijn de volgende correctie wel doorgevoerd:

1. Rechtmatigheidsverantwoording:
   a) aanpassen fout voorwaardencriterium;
   b) aanpassen begrotingsrechtmatigheid.
2. Meerdere aanpassingen in de toelichting in de jaarstukken ten einde te voldoen aan de voorwaarden van het BBV.

Aanbiedingsbrief
Samenvatting
Jaarverslag
Jaarrekening
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Bijlage B - Onze onafhankelijkheid is gewaarborgd

Bevestiging van onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn opgenomen in de ‘Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)’ van de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) en vormen een belangrijk onderdeel van het ‘normenkader’ waaraan een accountant moet voldoen.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen inclusief haar verbonden derden, in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Rotatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht.

Er heeft voor de accountantscontrole 2023 geen rotatie plaatsgevonden. Het is eveneens niet noodzakelijk om voor de accountantscontrole 2024 te roteren.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Flynth en haar medewerkers en Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, inclusief haar verbonden derden, die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken die aan u gerapporteerd moeten worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Flynth, een bestuurder of interne toezichthouder van Flynth of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan ondernemingen in de groep of een bij de rechtspersoon betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid, die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben, ontvangen of verstrekt.

Aanbiedingsbrief
Samenvatting
Jaarverslag
Jaarrekening
Significante risico’s
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Bijlage C - Onze communicatie met u

Bevestiging van onafhankelijkheid

Door middel van dit accountantsverslag informeren wij het bestuur over de belangrijkste aangelegenheden naar aanleiding van onze accountantscontrole 2023.

Bevestigingen van het bestuur
Wij hebben bij het bestuur ter confirmatie een schriftelijke bevestiging opgevraagd aangaande uw verantwoordelijkheden inzake de jaarrekening en de andere informatie. Deze bevestiging ontvangen wij op het moment dat wij de controleverklaring gaan ondertekenen.

Onze communicatie met het algemeen bestuur

Wij hebben in ons controleplan gecommuniceerd over onze verantwoordelijkheden en onafhankelijkheid. Door middel van ons controleplan hebben wij ook een beschrijving gegeven van de reikwijdte en timing van onze controle, waaronder significante risico's en materialiteit.

Eveneens door middel van dit accountantsverslag informeren wij het algemeen bestuur over de belangrijkste aangelegenheden naar aanleiding van onze accountantscontrole 2023.

Geen meningsverschillen met bestuur en/of beperkingen in reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het bestuur geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze opdracht door de directie en de medewerkers van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Proces van de controle

Wij hebben een intensief controleproces gehad met de organisatie. Bij de start van de jaarrekeningcontrole was niet alle gevraagde informatie beschikbaar en was de jaarrekening niet gereed. Daarnaast leidde de beperkte opgeleverde controledocumentatie tot veel aanvullende vragen. Dit heeft tot een vertraging geleid in het controletraject.

Wij gaan met de organisatie evalueren op welke wijze voor zowel ons als de organisatie de controle efficiënter kan worden uitgevoerd. Belangrijk aandachtspunt is om bij aanvang van de controle te kunnen beschikken over een volledig controledossier. Ten aanzien van de controledocumentatie is het van belang dat deze navolgbaar is alsmede dat de ontvangen informatie is onderbouwd met objectieve controleinformatie.

Aanbiedingsbrief
Samenvatting
Jaarverslag
Jaarrekening
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Disclaimer en beperking in gebruik en verspreidingskring

Dit accountantsverslag is alleen bestemd voor het bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen en mag niet in zijn geheel of gedeeltelijk worden verstrekt of aangehaald zonder onze schriftelijke toestemming vooraf. Er wordt geen verantwoordelijkheid aan een derde partij geaccepteerd, omdat dit verslag daar niet voor opgesteld en bedoeld is. Dientengevolge nemen wij geen enkele verplichting of plicht van zorg aan ieder ander persoon aan wie dit verslag getoond of in zijn handen komt, op ons.

De in dit accountantsverslag aan de orde gestelde onderwerpen zijn door ons geconstateerd gedurende onze controleopdracht waarvan wij van mening zijn dat zij aandacht van het algemeen bestuur en de directie behoeven. Het is geen allesomvattend verslag van alle geconstateerde zaken en in het bijzonder kunnen wij niet verantwoordelijk worden gesteld voor het rapporteren van alle bedrijfsrisico's of tekortkomingen in het systeem van interne beheersing. Elke conclusie, opinie of opmerking in dit accountantsverslag is verstrekt in de context van onze controleverklaring over de jaarrekening als geheel.

Evenzo geldt dat de opmerkingen, bevindingen en aanbevelingen met betrekking tot het systeem van interne beheersing niet gelezen moeten worden als een afzonderlijke opinie van het systeem van interne beheersing en haar werking.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Zienswijze conceptagenda en -begroting 2025-2028 Groene Metropoolregio’
Raadsvoorstel ‘Zienswijze jaarstukken 2023 Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen’

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Eppich (VVD), Nede (ChristenUnie), Neutkens (Volt), Heemskerk (D66), Lu (PvdD), Gerretschen (GroenLinks), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal).

De fracties van de SP, CDA, BBA, PvdA, PVV, DENK, Forum voor Democratie waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Kundic (wethouder), Hazelaar (bestuursadviseur)

Bespreking

De voorzitter opent de vergadering en start met de informatieve bespreking. Hierin heeft de heer Barends ingesproken. Ook zijn er enkele technische gevragen gesteld.

Er is geen quorum voor de start van de meningsvormende bespreking.

Toezeggingen

1. Geen

Conclusie

Aan het einde van de vergadering concludeert de voorzitter dat de informatieve bespreking is afgerond. De voorzitter zal het dagelijks bestuur adviseren beide voorstellen direct ter besluitvorming te agenderen.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

C. Prinsen

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Plan gezonde leefomgeving

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
26-6-2024

Type voorstel
Raadsvoorstel

Spreekrecht publiek?
Ja

Voorgesteld resultaat:
Start en afronding informatieve en meningsvormende bespreking

Voorgesteld besluit / Kernboodschap

De gemeenteraad wordt voorgesteld het *Plan gezonde leefomgeving* vast te stellen. Het Plan Gezonde Leefomgeving is een uitwerking van de Omgevingsvisie en wordt eens per drie jaar opnieuw vastgesteld. Het betreft een overkoepelende, integrale aanpak die ervoor zorgt dat de gezonde leefomgeving als een van de uitgangspunten wordt meegenomen bij ontwikkelingen in Arnhem, en die inzichtelijk maakt welke plekken in Arnhem aandacht verdienen om gezonder te worden

Het voorstel geeft uitwerking aan de volgende ambities:

- een permanente verbetering van de luchtkwaliteit
- lawaai terug dringen
- het stadsklimaat en de natuur beschermen en verbeteren een voor het gebruiksdoel geschikte bodem en schoner oppervlakte- en grondwater
- nieuwe verontreinigingen voorkomen
- lichtvervuiling verminderen
- hittestress voorkomen

Het Plan Gezonde Leefomgeving bestaat uit twee delen. In het eerste deel worden 4 uitgangspunten uiteengezet, zoals de inzet op meten en monitoren via de wijkgezondheidsprofielen. Vervolgens worden via de 6 thema's (schone lucht, verminderen omgevingsgeluid, verminderen hittestress, schone bodem, schoon water, tegengaan lichtvervuiling) de huidige situatie, de ambitie en de plannen beschreven. Op een aantal thema's, zoals luchtkwaliteit en geluid is er al bestaand beleid welke in het plan verder wordt aangescherpt of versnelt. Op andere onderwerpen, zoals het verminderen van lichthinder, is er nog geen integrale beleidsvisie. De plannen variëren daarom per thema van strategisch niveau tot uitvoerend.

Het plan gezonde leefomgeving moet leiden tot diverse uitvoeringsprogramma's. De eerste uitvoeringsagenda welke de gemeenteraad zal worden voorgelegd is de uitvoeringsagenda Lucht 2024-2030.

Financiën:
De kosten voor het realiseren van dit plan zijn in drie delen uit te splitsen: Strategisch verbinden, uitvoeren van projecten en monitoring. Voor de eerste drie jaren (2025 t/m 2027) is voor alle onderdelen in totaal € 335.000 p/j benodigd. Vanaf 2028 is voor strategisch verbinden structureel € 150.000 p/j benodigd. Dekking kan grotendeels gevonden worden in een aantal bestaande budgetten (middelen ODRA, milieu en luchtagenda). Voor de jaren 2025-2027 is er incidenteel nog een bedrag van €450.000 (€ 150.000 per jaar) nodig. Hiervoor is in de Perspectiefnota een voorstel voor dekking gedaan (pg. 22 PPN)

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Marco van der Wel

Ambtenaar
Frank Cornelisse
frank.cornelisse@arnhem.nl
0625492792

Raadsadviseur
Maaike Piscaer
maaike.piscaer@arnhem.nl
0631114892

Toelichting voorgestelde behandelwijze

Informatieve bespreking
Er hebben zich bij het publiceren van de agenda nog geen insprekers gemeld.

Meningsvormende bespreking

Er wordt in twee termijnen vergaderd.

1. Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld.
2. De portefeuillehouder reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest. De portefeuillehouder beantwoordt de gestelde vragen, waarbij hij of zij antwoorden kan samenvoegen waardoor herhaling van vrijwel overeenkomstige punten achterwege blijft. De voorzitter ziet erop toe dat de beantwoording van de wethouder ter zake is en in gaat op de gestelde vragen.

Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken.

Mogelijk resultaat:

Afronding meningsvormende bespreking. Uitkomst van de meningsvormende bespreking kan zijn:

1. Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase
2. Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de bespreking van de moties en amendementen.

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4119863

Onderwerp: Plan Gezonde Leefomgeving

Kernboodschap

Arnhem is een bruisende, gezellige, groene stad, waar ook nieuwe inwoners een fijn thuis moeten kunnen vinden. Om ervoor te zorgen dat de gezonde leefomgeving in Arnhem wordt beschermd en waar mogelijk verbeterd, heeft Arnhem het Plan Gezonde Leefomgeving vastgesteld. Hierin borgt de gemeente dat gezondheid en de gezonde leefomgeving uitgangspunten zijn bij nieuwe ontwikkelprojecten. Ook maakt dit plan het mogelijk om gebieden die nu ongezond zijn, bijvoorbeeld door slechte luchtkwaliteit en geluidsoverlast, aan te pakken. Zo blijft Arnhem ook onder de Omgevingswet zorgen voor een gezonde leefomgeving voor huidige en nieuwe inwoners.

Voorstel

1. Het Plan Gezonde Leefomgeving vast te stellen.

Inleiding

Arnhem is een mooie, groenblauwe, bruisende stad. Op sommige plekken is de leefomgeving echter nog niet gezond, vooral op plekken waar de lage luchtkwaliteit en overlast door geluid samenkomen. Arnhem staat tegelijk voor grote ontwikkelopgaven, die randvoorwaardelijk zijn en niet ter discussie staan. Daardoor kan de gezonde leefomgeving op bepaalde plekken verder onder druk komen te staan. Dit Plan zorgt ervoor dat we bij die ontwikkelingen ook scherp blijven kijken naar de gezonde leefomgeving, en dit als uitgangspunt meenemen bij die ontwikkelingen vanuit de gedachte: ontwikkelen moet om mensen een thuis te kunnen bieden, maar hoe kunnen we dat op een zo gezond mogelijke manier doen?

Met dit Plan gaan we dus vooral iets veranderen aan de aanpak van projecten en hoe we naar de gezonde leefomgeving kijken. Daar waar we eerder ontwikkelingen alleen toetsten aan de wettelijke normen, gaan we nu gebiedsgericht en integraal naar de gezonde leefomgeving kijken. We gaan beter en completer monitoren hoe het gaat met de gezonde leefomgeving, ook om inzicht te krijgen in cumulatie van negatieve gezondheidseffecten. Dit doen we in samenhang met het Duurzaam Mobiliteitsplan, de visie Duurzame (Stads)landbouw en Duurzaam Voedsel, de Woonvisie, ontwikkelingen zoals Arnhem Oost etc..

Arnhem GEMEENTE

De benadering van de gezonde leefomgeving is bij uitstek een onderwerp dat integraal opgepakt moet worden. Het Plan Gezonde Leefomgeving is de overkoepelende paraplu, waarin we ambities uit de omgevingsvisie terugzien, waarmee we een brede monitoring ontwikkelen, en waar vanuit we andere opgaven ondersteunen met advies. Naast ontwikkelingen, geeft de brede monitoring ook inzicht in de plekken in Arnhem waar de leefomgeving nog niet gezond genoeg is, en waar we samen met bewoners en mede vanuit andere opgaven, activiteiten kunnen ondernemen om dit te verbeteren.

Beoogd effect

Een overkoepelende, integrale aanpak die ervoor zorgt dat de gezonde leefomgeving als een van de uitgangspunten wordt meegenomen bij ontwikkelingen in Arnhem, en die inzichtelijk maakt welke plekken in Arnhem aandacht verdienen om gezonder te worden. Zodat we effectief en doelgericht kunnen werken aan een nog gezonder Arnhem.

Argumenten

1.1	*Het Plan voorkomt dat er bij ontwikkelingen achteraf aanpassingen nodig zijn om een gezonde leefomgeving te borgen, of dat de leefomgeving in de belangenafweging wordt vergeten.* Daarvoor leggen we twee beleidskeuzes vast: 1. De gezonde leefomgeving is onderdeel van het te ontwikkelen omgevingskwaliteitskader, zoals genoemd in de omgevingsvisie. Zo trekken we nu de kaders breder dan alleen de traditionele uitgangspunten (vanuit de welstand). 2. We betrekken een onafhankelijk advies ten aanzien van de gezondheidseffecten bij grotere ontwikkelprojecten (>50 woningen).
1.2	*In het Plan is geborgd dat er voldoende ruimte blijft voor de nodige stadsontwikkeling.* Het gaat er bij het meenemen van de gezonde leefomgeving niet om of een ontwikkeling wel of niet door kan gaan, maar over hoe de gewenste ontwikkeling op een voor de leefomgeving zo gezond mogelijke manier kan plaatsvinden. Het blijft mogelijk om bij zwaarwegend belang, gemotiveerd af te wijken van de streefwaarden voor een gezonde leefomgeving, zodat de ontwikkeling van Arnhem doorgang kan vinden. Daarbij kan dan actief gezocht worden naar compenserende maatregelen.
1.3	*In de begroting 2024 en in de startnotitie voor het Duurzaam Mobiliteitsplan is afgesproken om strengere normen te stellen aan de milieuzone als het Rijk die mogelijk maakt.* Met de in het Plan en in de onderliggende uitvoeringsagenda Lucht (volgt direct op dit Plan), voorgestelde herziening van de milieuzone, volgen we de strengere normen die het Rijk mogelijk maakt. Ook gaan we na of uitbreiding van de milieuzone noodzakelijk is. In het Plan is hiervoor een onderzoeksvraag opgenomen.
1.4	*We houden voor het tegengaan van geluidshinder vast aan het staande beleid in Arnhem met ambitieuzere streefwaarden voor bepaalde gebieden zoals woonwijken.*

	Geluid is naast lucht een belangrijk aspect dat de gezondheid van Arnhemmers raakt. Het vasthouden aan deze waarden zorgt ervoor dat we kritisch kijken naar hoe we zo kunnen bouwen dat geluidshinder beperkt wordt of we de bron van geluid kunnen aanpakken. In een overspannen woningmarkt is het van belang dat we voorkomen dat kwetsbare mensen op de woningmarkt (studenten/sociale huurders/kinderen) in een ongezonde leefomgeving terecht komen. Ook deze aanpak heeft geen direct beperkende invloed op de woningbouwopgave. Omdat dat het staand beleid is en dit daarmee een beleidsneutrale keuze is. Bovendien gaat het om streefwaarden, waar gemotiveerd van afgeweken kan worden.
1.5	*Met een wijkmonitor die inzicht geeft in de gezondheidssituatie in iedere wijk, kunnen we zien waar cumulatieve gezondheidseffecten zijn en waar gezondheid extra aandacht of actie verdient.* De monitor brengt niet alleen in beeld hoe de gezonde leefomgeving ervoor staat (luchtkwaliteit, geluidsoverlast), maar ook hoe groen de wijk is, hoeveel mogelijkheden voor beweging er zijn etc. Zo'n monitor is niet allesbepalend, omdat er binnen een wijk nuances kunnen zijn, maar heeft wel een hele waardevolle signaalfunctie die goed past bij de gebiedsgerichte aanpak.
1.6	*De resultaten van een pilot met een wijkgezondheidsmonitor zijn veelbelovend* In samenwerking met de GGD en de wijkteams en teams leefomgeving hebben we een opdracht uit laten voeren voor een pilot, om te kijken wat er mogelijk is met betrekking tot een wijkgezondheidsmonitor. Het resultaat is veelbelovend, en na een aantal aanpassingen goed bruikbaar als signalering. In een oogopslag kunnen we straks zien in welke wijken er meer en waar er minder aandachtspunten zijn voor de gezondheid in de breedte.

Kanttekeningen en risico's

1.1	*In de omgevingsvisie staat de opdracht om de huidige gebiedsbenadering uit de structuurvisie (2012) in lijn te brengen met de ontwikkelingsgebieden uit de omgevingsvisie. In dit plan borgen we de gebiedsgerichte milieustrategie op een andere manier.* We hebben op dit moment de afweging gemaakt dat het intekenen van gebiedstypen met daaraan gekoppeld streefwaarden voor milieuaspecten zoals lucht, geluid en bodem, onvoldoende meerwaarde heeft. Dat komt omdat binnen gebieden grote variatie is per milieuaspect. Daarom zijn we van mening dat het intekenen van concrete lijnen met daaraan gekoppeld ambities, in dit stadium valse zekerheid en veel verwarring op kunnen gaan leveren voor inwoners en bij projectontwikkelingen. Het Plan is er meer op gericht om op basis van gedegen monitoringsinformatie en gebieds-specifieke situaties, te bepalen welk handelingsperspectief er is voor de gezonde leefomgeving. Gecombineerd met opname in het omgevingskwaliteitskader en de onafhankelijke advisering, borgen we de gezonde leefomgeving beter. Tegelijk blijft zo ruimte bestaan om in ontwikkelgebieden een gesprek te organiseren over de belangenafweging.

Participatie

Bij de totstandkoming van de omgevingsvisie is een uitgebreid participatietraject gevolgd. Dit heeft geresulteerd in een visie waarin de gezonde leefomgeving als een van de leidende principes is opgenomen. Omdat dit plan een voortvloeisel is uit die visie, en vooral richtinggevende uitspraken doet waarbij er niet direct veranderingen of keuzes worden gemaakt op gebiedsniveau, was het niet van toepassing om opnieuw een soortgelijk participatietraject aan te gaan.

Bij de doorwerking van het plan op gebiedsniveau richting planvorming, is het nadrukkelijk wel weer de bedoeling om met participatie te werken. Dan gaat het bijvoorbeeld om verbeteringen voor, of het voorkomen van verslechtering van, de gezonde leefomgeving op wijkniveau. Waarbij samen opgetrokken wordt met bewoners en de wijkteams.

Financiën

De kosten voor het realiseren en beschermen van een gezonde leefomgeving zijn in drie delen uit te splitsen:

1. Strategisch verbinden (structureel): advisering in ontwikkelprojecten en uitvoeren van delen van het Plan (o.a. input voor het omgevingskwaliteitskader). Contact met partners en burgers.
2. Uitvoeren van projecten, waaronder uitbreiden milieuzone, onderzoek geluidshinder en rustige zones, aanscherpen handhaving, in kaart brengen zeer zorgwekkende stoffen, subsidies etc..
3. Monitoring.

De plannen zijn voldoende financieel gedekt om in 2024 aan de slag te gaan. Er is nog een tekort voor het volledig realiseren van het Plan Gezonde Leefomgeving van € 150.000 p/j voor de jaren 2025 t/m 2027. Hiervoor zal een dekkingsvoorstel worden gedaan in de Perspectiefnota 2025.

Uitvoering

Het plan leidt, naast betere, integrale, vroegtijdige inbreng van het thema gezonde leefomgeving en een samenhangende monitoring op gezondheid, tot diverse uitvoeringsprogramma's. Het eerste is de uitvoeringsagenda lucht.

Communicatie

Het Plan Gezonde Leefomgeving wordt gepubliceerd.

Bijlage

Stukken voor gemeenteraad

- Plan Gezonde Leefomgeving

Besluit van	
Zaaknummer	4119863

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 16 april 2024, nummer: 4119863;

besluit:

1. Het Plan Gezonde Leefomgeving vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

PLAN GEZONDE LEEFOMGEVING

Arnhem maakt buiten gezond

GEMEENTE Arnhem

Voorwoord

We leven gezonder, langer en gelukkiger in een omgeving waar we schone lucht inademen, waar we in schone grond kunnen tuinieren en waar we in alle rust een wandeling kunnen maken in een groene omgeving.

De fysieke leefomgeving buiten - bestaande uit lucht, water, bodem, geluid en licht - is van invloed op de gezondheid van mensen, dieren en de natuur in zijn geheel. Arnhem staat bekend als een mooie, groene stad, met veel bomen, parken, water en natuur. Toch is er nog veel te doen om de gezonde leefomgeving te beschermen en te verbeteren. We staan voor een grote opgave om ervoor te zorgen dat het leven in de stad goed en gezond blijft. Op een aantal plekken in onze stad zijn flinke verbeteringen mogelijk. Op die plekken is de leefomgeving ongezond, vooral daar waar luchtvervuiling en geluidshinder samenkomen en ophopen.

Arnhem is een stad die volop groeit en in ontwikkeling is. We willen steeds meer mensen een thuis bieden en moeten daarom veel woningen bijbouwen. Hierdoor wordt het drukker in de stad en is er meer verkeer. Ook zijn we een bruisende stad met veel cultuur en gezelligheid; er is veel te doen voor onze inwoners en voor bezoekers. Deze drukte en onze ambities als ontwikkelende stad staan soms op gespannen voet met het behouden en verbeteren van de gezonde leefomgeving.

Omdat de fysieke leefomgeving kwetsbaar is en we de groei van onze stad in goede banen moeten leiden ligt voor u het Plan Gezonde Leefomgeving, met het motto “Arnhem Maakt Buiten Gezond”.

Met dit plan stellen we ons als doel om de fysieke leefomgeving te beschermen en gezonder te maken. We zorgen dat de gezonde leefomgeving een uitgangspunt is bij de verdere ontwikkeling van Arnhem. Ook pakken we plekken aan waar de leefomgeving nog niet gezond is met voorrang aan. We hebben extra aandacht voor de kwetsbaardere inwoners en bezoekers zoals kinderen, ouderen en chronisch zieken.

De ambities zijn groot, maar dat verdient de stad. Arnhem maakt ook buiten gezond!

Marco van der Wel, wethouder
Natuur, Milieu en Zorg

Leeswijzer

Het Plan Gezonde Leefomgeving bestaat uit twee delen. In het eerste deel worden een aantal algemene uitgangspunten voor de gezonde leefomgeving uiteengezet. Vervolgens beschrijven we in dit plan per aspect van de leefomgeving de huidige situatie, de ambitie en de plannen.

In het Plan staan de nieuwe en/of impactvolle uitgangspunten, ambities, plannen voor Arnhem en beleidskeuzes uitgelicht. Op een aantal thema's, zoals luchtkwaliteit en geluid, heeft Arnhem al bestaand beleid dat we in het plan verder aanscherpen, versnellen of versterken. Op andere onderwerpen staan we nog aan het begin, zoals het verminderen van lichthinder. Daarom variëren de plannen per thema, en zelfs binnen thema's, van strategisch niveau tot uitvoerend. Hiervoor is gekozen omdat we met dit plan zo concreet mogelijk willen zijn op basis van waar we nu staan en wat we nu weten. Waar relevant bestaand beleid van toepassing is, verwijzen we daar naar in dit Plan. Zo geeft dit Plan een totaaloverzicht van de inzet voor een gezonde leefomgeving.

Het Plan is een uitwerking van de omgevingsvisie. De beleidscyclus die bij de omgevingsvisie hoort staat hiernaast. Voor de uitwerking van het plan staat in het raadsvoorstel een financiële paragraaf met de benodigde middelen om de activiteiten voor een gezonde leefomgeving te kunnen realiseren. Het Plan wordt eens per drie jaar opnieuw vastgesteld om de gebiedsgerichte, integrale aanpak voor een gezonde leefomgeving ook voor de toekomst te borgen.

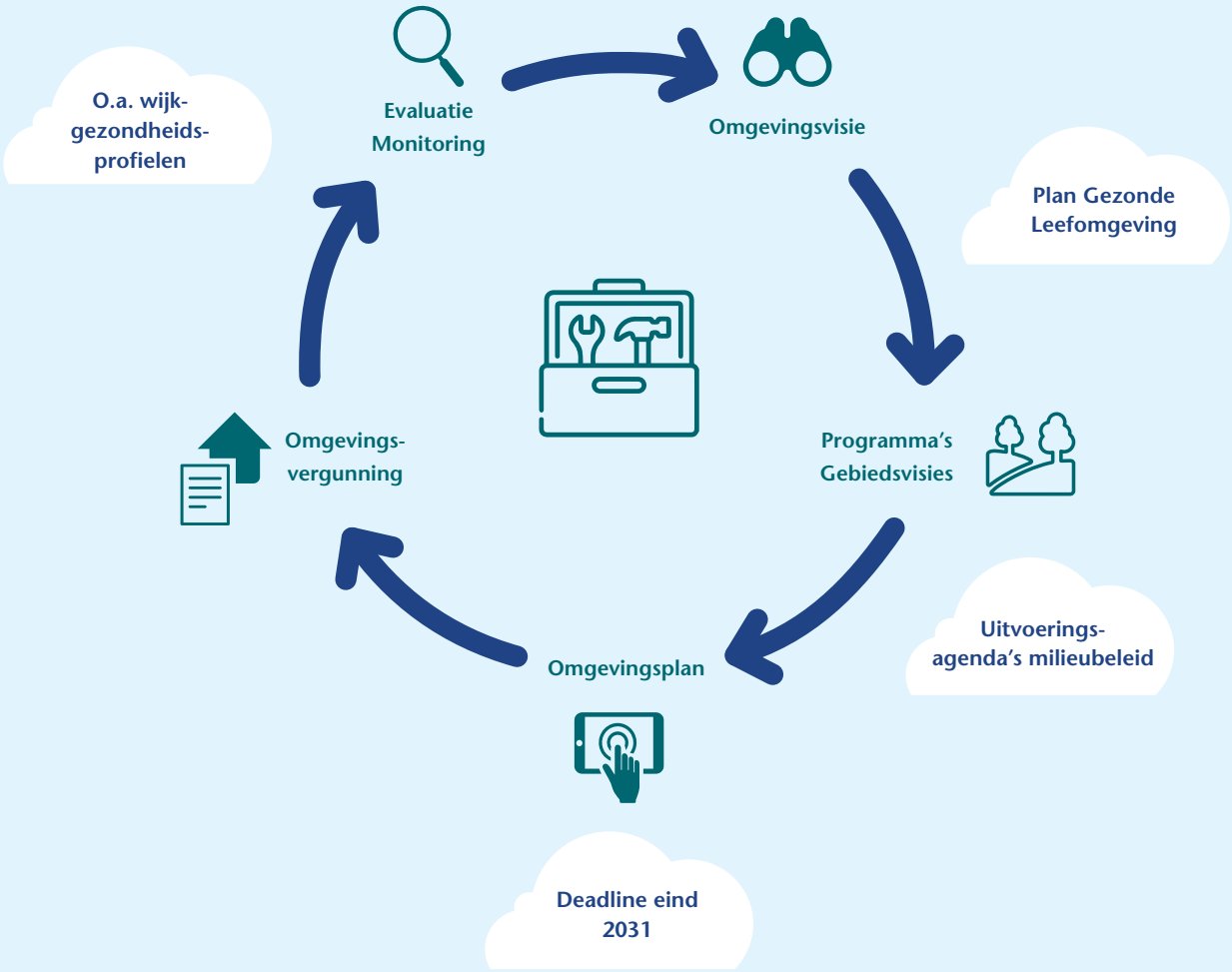

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Leeswijzer	3
Introductie	5
Uitgangspunten	7
Schone lucht	12
Verminderen omgevingsgeluid	16
Verminderen hittestress	21
Schone bodem	25
Schoon water	29
Tegengaan lichtvervuiling	32

Introductie

Het Plan Gezonde Leefomgeving is het Arnhemse Milieuplan, zoals aangekondigd in het Coalitieakkoord 2022 – 2026[1]. Het Plan geeft uitwerking aan de volgende ambities uit de Omgevingsvisie om gezondheidswinst voor iedereen in Arnhem te realiseren:

- een permanente verbetering van de luchtkwaliteit
- lawaai terug dringen
- het stadsklimaat en de natuur beschermen en verbeteren
- een voor het gebruiksdoel geschikte bodem en schoner oppervlakte- en grondwater
- nieuwe verontreinigingen voorkomen
- lichtvervuiling verminderen
- hittestress voorkomen

Arnhem kent vele visies en plannen, zoals voor mobiliteit, vergroenen, gezond en fit, de binnenstad en stadslandbouw. In al deze plannen speelt gezondheid wel een rol, maar is er nog geen integrale sturing op ambities en monitoringten aanzien van de gezonde leefomgeving. Daar zit de meerwaarde in van het Plan. Kort samengevat zorgen we met dit plan voor:

- Formuleren van gebiedsgerichte ambities en waar mogelijk normen en streefwaarden voor de gezonde leefomgeving
- Integrale monitoring op gezondheid samen met andere onderdelen in de organisatie
- Vroegtijdige, integrale en continue advisering over en verankering van de gezonde leefomgeving bij ontwikkeltrajecten

Met het Plan maken we een vertaling van de ambities uit de Omgevingsvisie naar wat dit betekent voor Arnhem in verschillende delen van de stad. De komende periode wordt dit vertaald naar concrete normen in het Omgevingsplan en uitgangspunten in het Omgevingskwaliteitskader. Op onderdelen waar extra inzet of onderzoek nodig is, vormt het Plan een kapstok voor concrete uitvoeringsagenda's.

Ook draagt het Plan bij aan een brede benadering van gezondheid. Die benadering gaat ervan uit dat gezond zijn meer is dan niet ziek zijn. Gezondheid wordt bepaald door een groot aantal variabelen die invloed op elkaar hebben. De komende jaren wordt dit verder geconcretiseerd door te monitoren op integrale gezondheidseffecten en op basis daarvan het beleid verder aan te scherpen.

Afbakening

Een gezonde fysieke leefomgeving de basis

Een gezonde leefomgeving is een omgeving buiten die mensen als prettig ervaren, waar gezonde keuzes gemakkelijk en logisch zijn en waar negatieve invloeden op gezondheid en op de natuur zo klein mogelijk zijn. De gemeente werkt hieraan met maatregelen die de gezondheid *bevorderen* en de gezondheid *beschermen*. In het Plan Gezonde Leefomgeving richten we ons op het *beschermen* van de leefomgeving buiten. We willen dat de Arnhemse bodem, lucht en water van goede kwaliteit zijn, zowel in stedelijke omgeving als in het buitengebied. Een

[1] https://www.arnhem.nl/Bestuur/Ambities_en_beleid/Coalitieakkoord_2022_2026

gezonde leefomgeving voor planten en dieren is de basis voor een sterk ecosysteem dat ons van schoon drinkwater en gezond voedsel kan voorzien. Daarin is er zo min mogelijk geluid- en lichthinder, en zijn we goed bestand tegen toenemende hittestress.

Het *bevorderen* van de fysieke, sociale en mentale gezondheid maakt geen onderdeel uit van dit Plan Gezonde Leefomgeving maar heeft een plek in andere visies en plannen. Zo werken we onder andere aan het stimuleren van wandelen en fietsen in het duurzame mobiliteitsplan en het Plan Gezond en Fit. Ook werken we aan het bevorderen van de *sociale* en *mentale* gezondheid zoals door het werken aan voldoende werkgelegenheid, het borgen van de veiligheid en het stimuleren van ontmoeting met onder andere de visie op het Sociaal Domein (2021) en het Jeugdbeleid (2021-2025).

Hoewel we op deze thema's geen nieuwe ambities stellen of beleidskeuzes maken in dit plan, is het bevorderen van de fysieke, sociale en mentale gezondheid wel onderdeel van de monitoring. Daarmee krijgen we in Arnhem goed zicht op de cumulatieve gezondheidseffecten (zie uitgangspunt 4. Berekenen, meten en monitoren).

Keuze voor thema's

Er zijn voor nu zes thema's, uitgekozen vanwege hun impact op de gezonde leefomgeving en het instrumentarium dat de gemeente heeft om dit thema te beïnvloeden:

- Lucht
- Geluid
- Hitte
- Bodem
- Water
- Licht

Voor deze thema's is uitgewerkt wat de stand van zaken is, wat de ambitie is voor Arnhem en hoe we de gezonde leefomgeving beschermen en waar mogelijk verbeteren. We starten in het Plan met de thema's die het belangrijkst zijn voor Arnhem, omdat we er als gemeente invloed op hebben en de impact op de gezonde leefomgeving groot is. Binnen de fysieke leefomgeving zijn meer thema's relevant waarvoor Arnhem eigen beleid kent of wettelijke taken uitvoert, waaronder trillingen, elektromagnetische straling, geur, windhinder en externe veiligheid. Voor deze thema's is nu geen aanleiding om nieuwe plannen op te stellen. We houden wel vinger aan de pols op deze onderwerpen door een brede monitor waar deze thema's onderdeel van zijn. Op termijn kan dat leiden tot nieuwe plannen en maatregelen.

Uitgangspunten

Om de gezonde leefomgeving beter te beschermen stellen we vier algemene uitgangspunten vast. Daarnaast stellen we per milieuthema eigen thematische ambities op. In deze paragraaf lichten we de vier algemene uitgangspunten verder toe.

De uitgangspunten in het kort

1. *Gebiedsgerichte normen en gerichte handhaving*
   De leefomgeving in Arnhem moet minimaal voldoen aan de wettelijke vereisten. Daar bovenop stellen we, bij de uitwerking van het omgevingsplan, specifieke normen en streefwaarden per gebied waarbij we eerst focussen op gebieden met lage omgevingskwaliteit in combinatie met veel impact, oftewel waar veel (kwetsbare) inwoners wonen.

2. *Gezonde leefomgeving een uitgangspunt in ruimtelijke keuzes en beleidsthema's*
   De gezonde leefomgeving en gezondheidsbevordering wordt, conform de omgevingswet, een vast onderdeel van de belangenafweging in ons ruimtelijk beleid, in gebiedsontwikkelingen en bij beleidsthema's die invloed hebben op gezondheid en de gezonde leefomgeving zoals mobiliteit, economie, wonen en groen.

3. *Preventie: emissies en vervuiling voorkomen*
   Bij het verbeteren van de gezondheid werken we ten eerste aan preventie; het voorkomen van schadelijke effecten van de leefomgeving op de gezondheid. Vervolgens kijken we naar verminderen van schadelijke effecten en daarna naar compensatie, bijvoorbeeld door een gezonde omgeving dichtbij te realiseren of op andere onderdelen de leefomgeving gezonder te maken.

4. *Berekenen, meten én monitoren*
   We baseren onze prioritering en aanpak op metingen, berekeningen, blootstelling en ervaringen van de gezondheid en de fysieke leefomgeving.

1. Gebiedsgerichte normen en heldere handhaving

Wettelijke normen als uitgangspunt

Voorop staat dat de gemeente de wettelijke zorgtaak heeft om de kwaliteit van de leefomgeving en daarmee ook de gezondheid van mensen in Arnhem te beschermen. Dit betekent dat we proberen het lawaai in de stad te verminderen en te zorgen voor schone lucht, water en bodem. Daarom willen we in heel Arnhem voldoen aan de wettelijke vereisten voor alle aspecten van de gezonde leefomgeving.

Gebiedsgerichte ambities

De wettelijke vereisten zijn voor Arnhem de ondergrens voor de milieukwaliteit. Daarnaast sturen we gebiedsgericht op ambitieuzere doelen, streefwaarden. Daarbij kijken we naar wat past bij het gebied. Zo is rust in de ene buurt belangrijk, terwijl het in de andere buurt, zoals het centrum, best wat drukker mag zijn. De natuur vraagt soms ook om meer beschermende maatregelen dan enkel het naleven van wettelijke vereisten. Dit betekent dat we onze milieuambities (streefwaarden) afstemmen op de levendigheid en het gebruik van een gebied.

Wanneer we meer drukte accepteren, moet daar wel wat tegenover staan, zoals het beschikken over een geluidsluwe buitenruimte, een park of groene route op korte afstand en een hoog voorzieningenniveau. Daarom willen we gebiedsgericht sturen en samen met bewoners kijken welke maatregelen we kunnen nemen om de gezonde leefomgeving in hun wijk of buurt te verbeteren. Daarbij blijft het beschermen van de gezonde leefomgeving maatwerk, aangezien ook binnen een drukke stadswijk zeer groene gebieden kunnen voorkomen en in heel rustige woonwijken drukke gebieden, zoals langs ontsluitingswegen.

Daarin hanteren we de hiernaast afgebeelde ambitieladder. Onder 1 staat de hoogst haalbare ambitie voor Arnhem: de gezonde leefomgeving is een uitgangspunt in het ontwerp en beheer van nieuwe stedelijke ontwikkelingen, zodat de leefomgeving gezond is voor de mens, natuur en dieren. Voor de bestaande stad is punt 1 niet van toepassing en start de ambitieladder bij punt 2: het voldoen aan de gebiedsgerichte streefwaarden.

Vertaling naar kaarten en uitvoeringsagendas

In dit Plan stellen we ambities voor de gezonde leefomgeving en maken we gebruik van kaarten, data en ander beeldmateriaal om duidelijk te maken wat de staat van de leefomgeving in de stad is en welke ambities we stellen. Zo wordt het voor inwoners en organisaties duidelijk welke ambities we nastreven op verschillende plekken in de stad. De kaarten worden bij de uitwerking van het omgevingsplan digitaal vormgegeven en ontsloten waardoor ze gemakkelijk te raadplegen zijn voor Arnhemmers. Ook stellen we deze kaarten driejaarlijks bij aan de hand van nieuwe inzichten, metingen en wensen.

Heldere vergunning- en handhavingskaders

De Omgevingsdienst Regio Arnhem (de ODRA) is samen met de gemeente verantwoordelijk voor de vergunningverlening, toezicht en handhaving van de normen die door de gemeente worden gesteld. We werken daarom nauw samen met de ODRA en ontwikkelen heldere VTH (vergunning/toezicht/handhaving) kaders gericht op beperken van negatieve impact op de gezonde leefomgeving.

Figuur 1 Ambitieladder ontwikkelen voor de gezonde leefomgeving

2. Gezonde leefomgeving als uitgangspunt

Gezonde leefomgeving als uitgangspunt in ruimtelijke keuzes en gebiedsontwikkelingen

Arnhem groeit. Door een toenemend aantal inwoners, wordt het drukker in de stad, maar ook in de parken en de natuur in en nabij Arnhem. We moeten voorkomen dat door drukte, lawaai, verstening en luchtvervuiling Arnhem een ongezonde stad wordt om in te wonen. Daarom verankeren we de gezonde leefomgeving als een uitgangspunt in ruimtelijke keuzes, nieuwe ontwikkelingen en het beheer van de openbare ruimte. We zorgen ervoor dat de groei van onze stad de gezondheid en de natuur zo min mogelijk schaadt of zelfs verbetert. Daarbij houden we ook ruimte voor maatwerk, zodat ontwikkelingen in de stad doorgang kunnen vinden, maar met aandacht voor de lokale gezondheidseffecten.

Uitwerking in het Omgevingskwaliteitskader

Dit uitgangspunt heeft invloed op de manier waarop we de leefomgeving willen (laten) ontwerpen, inrichten en beheren. Een goed ontwerp van de (gebouwde) omgeving kan ervoor zorgen dat de (mentale) gezondheid van de bewoners en omringende natuur beschermd wordt. Daarom ontwikkelen we een Omgevingskwaliteitskader als één van de uitwerkingen van de omgevingsvisie. De gezonde leefomgeving wordt, naast de gebruikelijke ruimtelijke ontwikkelingsthema's, onderdeel van dit Omgevingskwaliteitskader.

Ook is er meer aandacht voor gezonde leefomgeving, duurzaamheid en milieu in planontwikkeling en vragen we de GGD om in de planuitwerking van ruimtelijke ontwikkelingen van meer dan 50 woningen te adviseren over gezonde leefomgeving. Zo betrekken we de gezonde leefomgeving als uitgangspunt in een vroeg stadium in de belangenafweging en krijgen we inzicht in verbetermogelijkheden, risico-vermindering, kansen en maatregelen om de gezonde leefomgeving te beschermen. Voorbeelden van manieren waarop een goed ontwerp kan leiden tot een gezondere leefomgeving:

- We stimuleren dat er hittebestendig, klimaatadaptief en natuurinclusief wordt gebouwd. Ook stimuleren we circulair, biobased en fabrieksmatig (oftewel massaal in een fabriek geproduceerd) bouwen, wat helpt bij het verminderen van schadelijke emissies naar bodem en lucht;
- We willen gebouwen zodanig positioneren dat het gebouw geluid tegenhoudt, zodat je achter in de tuin een rustige plek creëert;
- Bouwen in de ondergrond kan bijdragen aan een gezonde leefomgeving boven de grond. Hiervoor bezien we de bodem als derde dimensie in ruimtelijke ordening (driedimensionale ruimtelijke ordening). Door vervuilende functies zoals parkeergarages onder de grond te plaatsen, ontstaat bovengronds ruimte voor groen en sportmogelijkheden, wat bijdraagt aan de gezonde leefomgeving.

Arnhem toetst beleidsvoornemens aan impact op de gezonde leefomgeving

Bijna alle plannen van de gemeente raken wel aan de fysieke leefomgeving. Zo heeft het mobiliteitsbeleid bijvoorbeeld veel invloed op de mate van luchtvervuiling en de plekken waar mensen eraan worden blootgesteld. Maar ook beleidsthema's als economie, wonen, openbare ruimte en groen zijn van invloed op de gezonde leefomgeving. Daarom laten we bij grote beleidsvoornemens die invloed hebben op de leefomgeving in een vroeg stadium de GGD de beleidsvoornemens toetsen op de impact op gezondheid en de gezonde leefomgeving en passen we het beleid indien nodig aan.

Extra bescherming kwetsbare groepen

We hebben extra aandacht voor de bescherming van kwetsbare groepen in Arnhem, waaronder ouderen, kinderen en chronisch zieken. Zo hebben mensen met COPD, hart- en vaatziekten, kinderen (met onvolgroeide longen) en ouderen aantoonbaar meer last van slechte luchtkwaliteit en houtstook. Ook hebben kwetsbare groepen vaak extra last van geluidsoverlast, en hebben we aandacht voor de vraag of het verstandig is om gebouwen voor deze doelgroepen (zoals scholen of woningen) dichtbij hoogspanningsmasten en andere stralingsbronnen te plaatsen. We hanteren onderstaande bufferzones[2] voor luchtkwaliteit langs

Figuur 2 Bufferzones voor luchtkwaliteit hoofd- en snelwegen

[2] Bufferzones: zones rond drukke wegen met de volgende afstanden: snelweg: 150 meter, weg buiten de bebouwde kom: 50 meter, weg binnen de bebouwde kom: 25 meter.

drukke wegen waarbinnen enkel nieuwe gebouwen mogen worden ontwikkeld voor kwetsbare groepen mits er wordt aangetoond dat deze ontwikkelingen geen gezondheidsgevolgen voor kwetsbare groepen opleveren. Bij deze afweging kijken we naar streefwaarden en vragen we advies van de GGD, zodat we kwetsbare groepen in de breedte goed beschermen.

3. Preventie: emissies en vervuiling voorkomen

Inzet op preventie

Schadelijke stoffen en emissies die niet in de leefomgeving terecht komen, hoeven ook niet weggenomen of gesaneerd te worden. Daarom willen we nog meer inzetten op preventie; het voorkómen van nieuwe emissies en verontreinigingen. Hiervoor willen we de komende periode beter zicht krijgen op wat de huidige bronnen van vervuilende emissies zijn naar water, bodem en lucht. Op een deel van de stoffen hebben we geen zicht omdat ze niet geregistreerd hoeven worden. Daarom gaan we inventariseren welke emissies er te verwachten zijn, bij bedrijven, particulieren, landbouw en verkeer. Vervolgens kunnen we gerichter meten. We gaan kijken hoe we aan de bronkant (gebruik en uitstoot) waar nodig beperkingen kunnen opleggen.

Zeer zorgwekkende stoffen

We worden ons er steeds meer bewust van dat er nieuwe stoffen zijn die mogelijk slecht zijn voor de gezondheid: de zeer zorgwekkende stoffen (ZZS). We willen voorkomen dat deze stoffen in het milieu belanden. Daarom werken we samen met de ODRA aan het vergroten van de kennis over ZZS'en, onder andere door zicht te houden op de laatste landelijke ontwikkelingen en het in beeld brengen van de grootverbruikers en uitstoters. We zorgen samen met de ODRA dat bedrijven de informatieplicht en regels naleven. We kijken samen met de provincie Gelderland en de gemeente Nijmegen naar vervuiling door PFAS en gaan inventariseren of er in Arnhem risico is op verontreiniging door fipronil en microplastics. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat maakt beleid om de uitstoot van ZZS te minimaliseren en te zorgen dat de kans op schadelijke effecten in 2050 verwaarloosbaar wordt.

4. Berekenen, meten én monitoren

Zicht op blootstelling

Traditioneel milieubeleid is vooral gericht op het meten en berekenen van verontreinigingen en vervuiling. In Arnhem hebben we daardoor veel informatie over de staat van de fysieke leefomgeving. Om inzicht te krijgen in de effecten op de gezondheid van de mensen, is het ook belangrijk om inzicht te krijgen in de blootstelling van Arnhemmers aan dergelijke verontreinigingen.

Een voorbeeld is de mate waarin luchtkwaliteit invloed heeft op de gezondheid. We meten en berekenen nu op verschillende plekken de luchtkwaliteit, maar het effect daarvan op de gezondheid is soms anders dan de cijfers suggereren. Het kan bijvoorbeeld afhangen van de verblijfduur van mensen of het aantal mensen dat er woont. Daarom gaan we in kaart brengen hoeveel mensen blootgesteld worden aan slechte luchtkwaliteit en in welke mate. Ook kijken we daarbij specifiek naar kwetsbare groepen zoals kinderen, mensen met luchtwegziekten en ouderen. Op basis van deze informatie kijken we of het huidige beleid aangepast moet worden om de negatieve gezondheidseffecten te verminderen.

Naast meten en berekenen ook ervaren overlast meewegen

Gezondheid is van meer factoren afhankelijk zoals beweging, woongenot en groen. Daarom gaan we kijken naar het cumulatieve gezondheidseffect. Dezelfde uitstoot kan in de ene wijk namelijk meer invloed hebben op de gezondheid dan in de andere wijk door een andere bevolkingssamenstelling, omdat er meer gevoelige mensen wonen: ouderen, kinderen, mensen met luchtwegproblemen etc.. We gaan per wijk kijken naar de gezondheidsindicatoren van zowel lichamelijk/ mentale gezondheid, de sociale gezondheid als de fysieke leefomgeving.

Naast het feitelijk meten en berekenen van de effecten op de gezondheid, zijn ook ervaringen van mensen belangrijk. Daarom werken we samen met de GGD aan de Wijkgezondheidsprofielen die per wijk de kwaliteit van de leefomgeving in kaart brengt en de ervaren gezondheidsimpact een grotere plek krijgt. Uit de Wijkgezondheidsprofielen volgt een integraal, gebiedsgericht beeld van de gezondheidseffecten. Op basis van onder andere deze Wijkgezondheidsprofielen gaan we samen met de Teams Leefomgeving en sociale wijkteams gebiedsgericht aan de slag met het verbeteren van de gezonde leefomgeving aansluitend op de Koersnota Van Wijken Weten.

Onze plannen in het kort

Waar dat nodig of wenselijk is stellen we specifieke normen en streefwaarden per gebied op in het nader uit te werken Omgevingsplan;

Arnhem ontwikkelt als een van de uitwerkingen van de omgevingsvisie een Omgevingskwaliteitskader. De gezonde leefomgeving wordt, naast de gebruikelijke ruimtelijke ontwikkelingsthema's, onderdeel van dit Omgevingskwaliteitskader;

De GGD wordt actief in grote ruimtelijke ontwikkelingen betrokken om vanuit een vroeg stadium betrokken te adviseren over de gezonde leefomgeving als uitgangspunt. Zo krijgen we inzicht in verbetermogelijkheden, risico-vermindering, kansen en maatregelen om de gezonde leefomgeving te beschermen.

Bij grote beleidsvoornemens die impact hebben op de gezonde leefomgeving geeft de GGD advies over de uitwerking op en doet aanpassingsvoorstellen ten behoeve van de gezondheid.

We stemmen de ambities af met de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) voor een effectieve handhavingsstrategie;

Op basis van de wijkgezondheidsprofielen gaan we na het vastellen van dit plan met de Teams Leefomgeving gebiedsgericht aan de slag met het verbeteren van de gezonde leefomgeving, daar waar dit wordt herkend door Arnhemmers.

We brengen de staat van gezonde leefomgeving gebiedsgericht in kaart, onder andere in de Wijkgezondheidsprofielen;

Meten is weten. We controleren onze milieumonitoring voor water, bodem en lucht. Waar nodig gaan we gerichter meten en leggen we vervolgens aan de bronkant nieuwe beperkingen op;

We vergroten samen met de ODRA de kennis over ZZS, brengen substantiele uitstoters in beeld en zorgen dat bedrijven de informatieplicht en regels naleven;

Beleid

Uitvoering

Meten en monitoren

Onderzoek

Schone lucht

Luchtverontreiniging heeft van alle milieuthema's de zwaarste negatieve impact op onze gezondheid. De GGD geeft aan dat inwoners van Arnhem gemiddeld een jaar eerder overlijden dan wanneer er geen luchtverontreiniging zou zijn. Ook heeft effect op hart- en vaatziekten, longkanker en astma. In Gelderland is bij 1 op de 7 longkankerpatiënten de ziekte toe te schrijven aan luchtverontreiniging. In Arnhem zou 1 op de 5 kinderen met astma de ziekte niet hebben wanneer er geen luchtverontreiniging was. Daarom gaat de gemeente werk maken van schonere lucht in Arnhem.

Beleidskeuzes

1. We zetten in op gezonde lucht voor iedereen in Arnhem
   We blijven streven naar de doelen uit het Schone Luchtakkoord. We bereiden ons voor op de strengere normen in de nieuwe richtlijn die nu in Europa in voorbereiding is. Op de lange termijn streven we naar de WHO-advieswaarden uit 2021 voor stikstofdioxiden en fijnstof.
2. Blootstelling aan een slechte luchtkwaliteit moet zoveel mogelijk voorkomen worden.
   Waar de lucht van mindere kwaliteit is, willen we de blootstelling van mensen aan die lucht zoveel mogelijk voorkomen en beperken.
3. Kwetsbare groepen worden beschermd
   Kwetsbare groepen zoals ouderen, kinderen en mensen met luchtwegaandoeningen of astma worden extra beschermd.

De bronnen voor luchtvervuiling

Gemotoriseerd verkeer grootste uitstoter

Gezondheidsschade door luchtverontreiniging is veelal toe te schrijven aan fijnstof (PM10, PM2.5 en roet), stikstofdioxiden (NO_2) en laaghangende ozon (O_3). Fijnstof bestaat uit deeltjes die je niet kunt zien, maar die toch in de lucht zweven. Dit kan bestaan uit reststoffen uit verbrandingsprocessen, slijtage van banden, maar bijvoorbeeld ook uit opgewaaid stuifzand en pollen. De grootste veroorzaker van luchtvervuiling in Arnhem is verkeer. Verkeer is verantwoordelijk voor 65% van de stikstofoxiden en 28% van het fijnstof in de lucht. Ook komt er veel fijnstof vrij bij het stoken van kachels op hout, wat kan leiden tot lokale gezondheidsklachten en geurhinder. Naast gezondheidsschade heeft stikstofuitstoot ook gevolgen voor de natuur en de bodem. Deze gevolgen voor de gezonde bodem staan uitgewerkt in de paragraaf 'Verbeteren Bodemkwaliteit'.

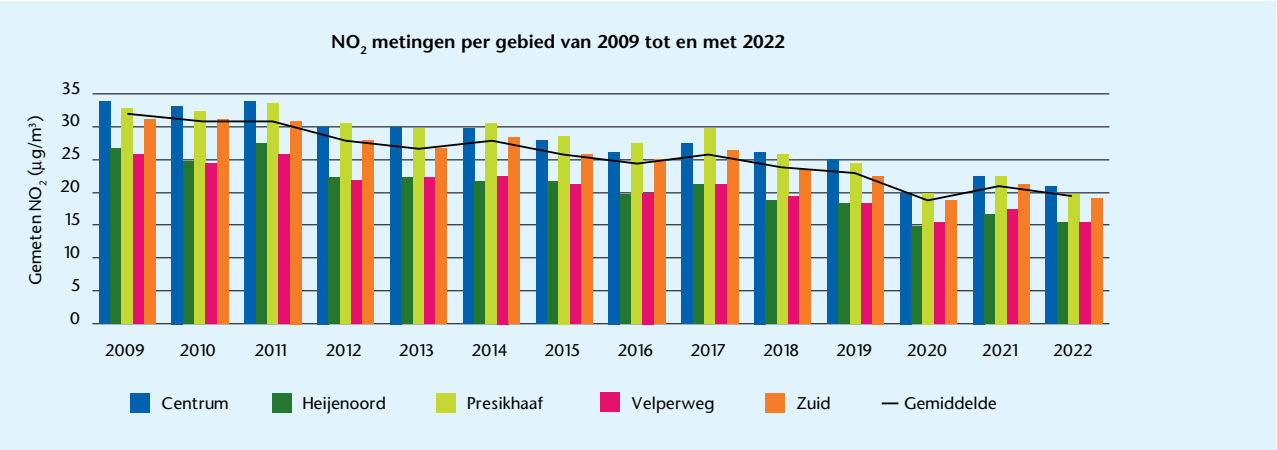

Figuur 3 NO_2 metingen per gebied van 2009 tot 2022

Huidige situatie

Veel luchtvervuiling bij drukke wegen

In bovenstaande figuur staan de metingen van NO_2 per gebied in Arnhem afgebeeld. Arnhem meet NO_2 op 34 plekken, langs wegen, de Rijn, en het spoor. Een deel van de concentratie in de lucht komt niet van lokale bronnen, maar van buiten Arnhem. De luchtkwaliteit in Arnhem is met name slecht nabij de centrumring en de snelwegen door het ophopen van luchtvervuiling afkomstig van gemotoriseerd verkeer. Het effect hiervan op de gezondheid wordt versterkt op plekken waar veel mensen aan deze luchtvervuiling wordt blootgesteld, zoals bij de centrumring.

Arnhem voldoet aan wettelijke normen

Uit de metingen blijkt dat Arnhem voldoet aan de wettelijke luchtkwaliteitsnormen op dit moment. Tegelijkertijd heeft luchtvervuiling nog steeds een negatieve invloed op de gezondheid. Daarom is in 2019 de Arnhemse Luchtagenda 'Naar een schonere lucht in 2025' vastgesteld. Ook hebben we naast de uitvoering van de Luchtagenda het Schone Luchtakkoord (SLA) ondertekend. In dit samenwerkingsverband zetten we ons in voor een schonere en gezondere lucht voor Arnhem.

Figuur 4 Overschrijdingspunten Europese normen voor NO_2 in 2030 (Bron: CIMLK.nl)

Centrumring niet gezond zonder verdere aanscherping

Daarnaast zijn er verdere aanscherpingen nodig om te zorgen dat de luchtkwaliteit in de toekomst voldoet aan wettelijke normen. De Europese Unie bereidt nu een aanscherping van de luchtkwaliteitsrichtlijn voor die naar verwachting in 2030 bindend gaat zijn in alle lidstaten. Op basis van bestaand beleid lijken we die niet te gaan halen. Een eerste berekening voor 2030 geeft aan dat er dan, met name rond de centrumring, zo'n 17 overschrijdingspunten zullen zijn waar we de EU-normen voor stikstofdioxide (NO_2) niet gaan halen.

Ambities voor schone lucht

We kunnen niet stil zitten

Om de negatieve gezondheidseffecten verder te beperken heeft de Wereld Gezondheidsorganisatie (WHO) de advieswaarden verder aangescherpt in 2021. In Arnhem willen we toewerken naar de nieuwe advieswaarden van de WHO en ons voorbereiden op de aanscherping van de EU-richtlijn. Het behalen van deze ambities is een zeer grote opgave. Daarvoor zijn Europese en landelijke inspanningen nodig. En in Arnhem willen we ook doen wat mogelijk is. In onderstaande tabel vind je de huidige ambitie van Arnhem (SLA streefdoel), de geldende Europese normen, de voorgestelde aanscherpingen in 2030 en de meest recente advieswaarden van de WHO. Conclusie: we zijn op weg naar het behalen van de huidige EU normen en de SLA streefdoelen voor 2030 mits we doorgaan met het implementeren van de luchtmaatregelen. Voor het behalen van de nieuwe EU-normen is extra beleid nodig. Dat geldt zeker voor het benaderen van de nieuwe advieswaarden van de WHO.

Indicator	Huidige EU normen tot 2030	SLA streef-doel tot 2030	Nieuwe EU normen vanaf 2030	Nieuwe WHO advies
$PM_{2.5}$	25	10	10	5
PM_{10}	40	20	20	15
NO_2	40	40	20	10

Haalbaar met huidig en gepland beleid
Haalbaar met extra inzet EU, NL en Arnhem
Niet haalbaar op korte termijn

Plannen voor schone lucht

Aanscherpen van het luchtkwaliteitsbeleid

Met de aankomende Uitvoeringsagenda Lucht 2024-2030, die volgend op dit plan als eerste uitvoeringsagenda wordt voorgelegd aan de raad, evalueren we ons huidig beleid en geven we aan waar aanvullende maatregelen nodig zijn om de afgesproken SLA-doelen te halen. We brengen de blootstellingseffecten van slechte luchtkwaliteit in samenwerking met de GGD verder in kaart, en verkennen we hoe deze effecten verder teruggebracht kunnen worden. Ook leggen we de intentie vast om ons luchtbeleid periodiek te evalueren en waar nodig aan te passen.

Voorbereiden op nieuwe normstellingen

Ook bereiden we ons voor op de nieuwe EU-normen en voor de lange termijn op het behalen van de WHO-normen voor schone lucht. We verwachten dat eind 2024 duidelijk wordt wat de nieuwe EU-normen gaan worden en wat Arnhem er aan moet doen om deze te behalen. Zo zal er waarschijnlijk verdergaand luchtbeleid nodig worden om de nieuwe EU-normen en op lange termijn de advieswaarden van de WHO te halen. Daarbij maken we inzichtelijk wat een reëel tempo is, in relatie tot de invloed die de gemeente Arnhem en andere partners hebben op de luchtkwaliteit.

Luchtvervuiling door verkeer beperken

Gemotoriseerd verkeer is de grootste veroorzaker van lokale vervuiling, zoals hoge concentraties NO_2. Daarom werken we in het Duurzaam Mobiliteitsplan aan maatregelen die helpen om de luchtkwaliteit te verbeteren op plekken waar die op dit moment ondermaats is en waar veel Arnhemmers aan luchtvervuiling worden blootgesteld, zoals het ontlasten van de centrumring. Arnhem heeft al een milieuzone om dieselauto's en dieselvrachtverkeer uit de stad te weren. We onderzoeken nu hoe we de milieuzone aan kunnen scherpen tot aan wat maximaal wettelijk is toegestaan conform het coalitieakkoord, of kunnen uitbreiden naar een groter gebied. Ook kan de effectiviteit van de milieuzone verbeterd worden door te monitoren op uitval en door strakker te sturen dat hij zoveel mogelijk

actief is. Daarnaast onderzoeken we ook of de milieuzone in een later stadium verder uitgebreid kan worden om de SLA-doelen voor gezondheid te halen. Tevens voeren we vanaf 2026 een zero-emissiezone in voor stadslogistiek, die in samenhang met de milieuzone wordt bekeken. Hierbij zal conform hetgeen in het coalitieakkoord is afgesproken oog zijn voor mensen die hierdoor in de problemen komen.

Effecten houtstook beperken

We gaan de effecten van houtstook op de luchtkwaliteit verder terugdringen door het geven van voorlichting en informatie. Met subsidie stimuleren we om rookgaskanalen onklaar te maken en/of te verwijderen. Er wordt onderzocht of een verbod op open haarden bij nieuwbouw mogelijk is. Samen met de Teams Leefomgeving wordt wijkgericht gekeken naar hoe het gebruik van de houtkachel verbeterd kan worden. En we werken nauw samen met toezichthouders van de ODRA om beter in kaart te krijgen waar veel houtstookoverlast plaatsvindt en hoe we daarop kunnen handhaven. Naast deze maatregelen zijn we ook betrokken bij het landelijk onderzoek naar de gezondheidseffecten van houtrook. Arnhem heeft zich aangemeld als samenwerkingspartner in het onderzoeksvoorstel houtrook in het kader van de Nationale Wetenschapsagenda samen met o.a. TNO en het RIVM.

Gerichter meten luchtvervuiling

Om nog beter inzicht te kijken in de luchtkwaliteit gaan we in Arnhem extra meetpunten installeren voor het meten van fijnstof (PM2,5) en breiden we het huidige NO_2-meetnet uit met PM2,5-meters. Ook leggen we de verbinding tussen luchtkwaliteit en het aantal mensen die eraan worden blootgesteld. En we willen de berekende methode (CIMLK) samen met het RIVM verbeteren. Zo krijgen we meer inzicht in welke maatregelen de meeste gezondheidswinst opleveren. Jaarlijks worden de metingen geanalyseerd en gaan we bijsturen met maatregelen in het kader van de Uitvoeringsagenda Lucht 2024-2030. Ten slotte onderzoeken we welk type fijnstofdeeltjes veel impact hebben op de gezondheid om daarmee het beleid aan te scherpen.

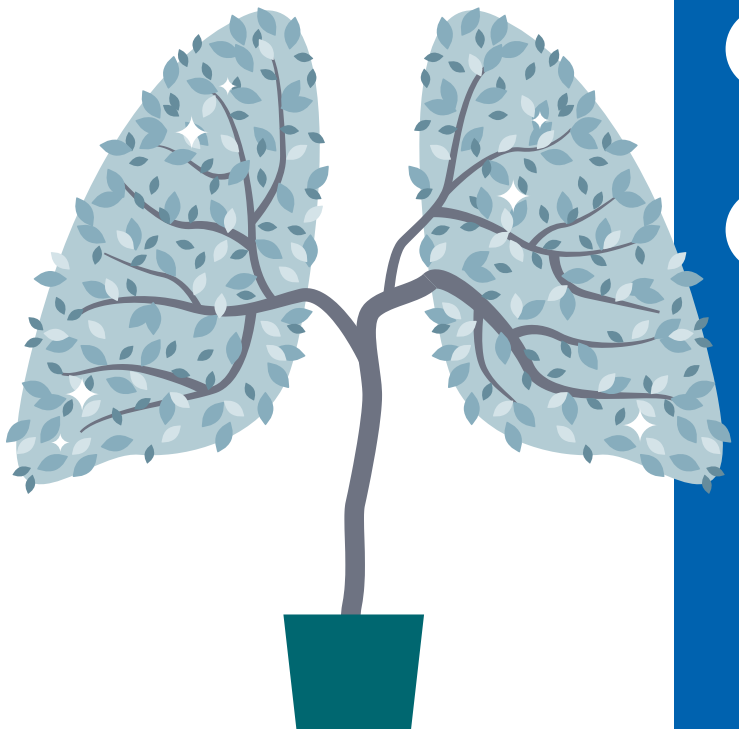

Onze plannen in het kort

- We evalueren of we de SLA-doelen halen en stellen nieuwe maatregelen op in de Uitvoeringsagenda Lucht 2024-2030 om te kunnen voldoen aan de Europese richtlijn.
- We onderzoeken een eventueel verbod op open haarden bij nieuwbouw.
- We beperken de luchtvervuiling in lijn met de verkeersplannen in het Duurzaam Mobiliteitsplan, o.a. door in te zetten op aanscherping en uitbreiding van de milieuzone, ontlasten van de centrumring en invoeren zero-emissiezone voor stadslogistiek.
- We geven subsidie om rookgaskanalen weg te halen en voorlichting om de effecten van houtstook op de luchtkwaliteit terug te dringen.
- We scherpen onze luchtkwaliteitsmetingen aan, o.a., door meer PM2,5-meetpunten te installeren, blootstelling als factor mee te wegen en te onderzoeken welke fijnstofdeeltjes veel impact hebben op de gezondheid.

Beleid
Meten en monitoren
Uitvoering
Onderzoek

Verminderen omgevingsgeluid

Geluid hoort bij een levendige, bruisende stad. Denk aan het dagelijks verkeer en aan het uitgaansleven, de horeca en evenementen. Te veel geluid kan leiden tot hinder en slaapverstoring, stress en vermoeidheid. Ook kan het negatief zijn voor leerprestatie van kinderen. Bij langdurige blootstelling is er een risico op onder andere hoge bloeddruk en hartklachten. Ook dieren hebben last van omgevingslawaai die natuurlijke ritmes verstoord, bijvoorbeeld bij zangvogels en kikkersoorten die elkaar niet meer kunnen horen. Het beperken van (ernstige) geluidshinder draagt dus bij aan een betere gezondheid voor alle Arnhemmers.

Beleidskeuzes

1. Elk gebied een passend geluidsniveau
   Op sommige plekken in de stad mag het best wat drukker zijn, op andere plekken hoort rust.
2. Actieve aanpak geluidshinder
   Arnhem houdt vast aan ambitieuzere lokale streefwaarden dan landelijk voorgeschreven.
3. Minder geluidsoverlast van verkeer.
   Daarbij hebben we extra aandacht voor knelpunten met veel overlast, zoals de Pleijroute, de Centrumring en de 30 km/u wegen.
4. Ook buiten wordt rustiger.
   Voorheen waren geluidsregels vooral gericht op binnenruimtes: rust in je huis of op je werk. We gaan ons ook richten op een rust in de buitenruimte.

De bronnen van geluidshinder

Gemotoriseerd wegverkeer is de belangrijkste bron

De belangrijkste bron van geluidshinder is gemotoriseerd wegverkeer. Arnhem wordt ontsloten via een aantal (snel) wegen die ten noorden van de stad direct grenzen aan stadwijken en in het zuiden door de stad heen lopen. Daarnaast vormen de Centrumring, de N225 en de Nijmeegseweg ook belangrijke verkeersaders door Arnhem. Ook is Arnhem een belangrijk spoorwegknooppunt. De spoorlijn Utrecht-Duitsland loopt dwars door de stad. De spoorlijnen richting het zuiden (Nijmegen) en het noorden (Zwolle) takken daarvan af en lopen eveneens langs woonwijken. Daarnaast is er in Arnhem ook incidentele geluidshinder, o.a. van buren, bedrijven, vliegverkeer en evenementen.

Huidige situatie

Het meeste geluidsoverlast komt van wegverkeer

In 2022 zijn in opdracht van de gemeente Arnhem geluidsbelastingskaarten opgesteld van wegverkeerslawaai, spoorlawaai, industrielawaai en vliegverkeerslawaai.
Uit de geluidsbelastingkaarten volgt dat de meeste geluidsbelasting afkomstig is van het wegverkeer.
De meeste geluidsbelasting is te vinden bij de grote ontsluitingswegen van provinciale- en rijksinfrastructuur (spoorlijnen, Pleijroute en A12).

Uit berekeningen blijkt dat 9,2% van de Arnhemmers ernstig gehinderd wordt door weg- of railverkeer, waarvan het grootste deel komt van wegverkeer, 8,77%. Het aantal slaapverstoorden bedraagt in 2021 1,85%[3]. Het aantal woningen en gebouwen met een hogere geluidbelasting neemt licht toe, vooral omdat er langs wegen de meeste nieuwe woningen bijkomen. Tegelijkertijd wordt er steeds meer stil asfalt toegepast. Daardoor is er ondanks de toename van woningen langs wegen, slechts een lichte toename van het aantal woningen en gebouwen met een

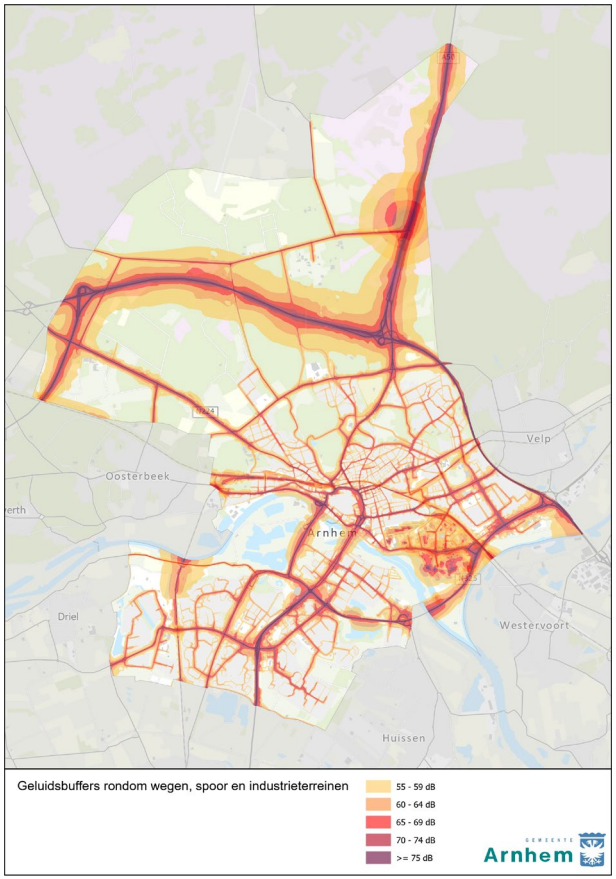

Figuur 5 Gemiddelde geluidsbelasting wegverkeer 2021 Lden (day-evening-night). https://www.arnhem.nl/Inwoners/wonen_en_milieu/Lucht_en_geluid/Geluid/Geluidskaarten_Arnhem

[3] Notitie Geluidsbelastingkaarten 2022

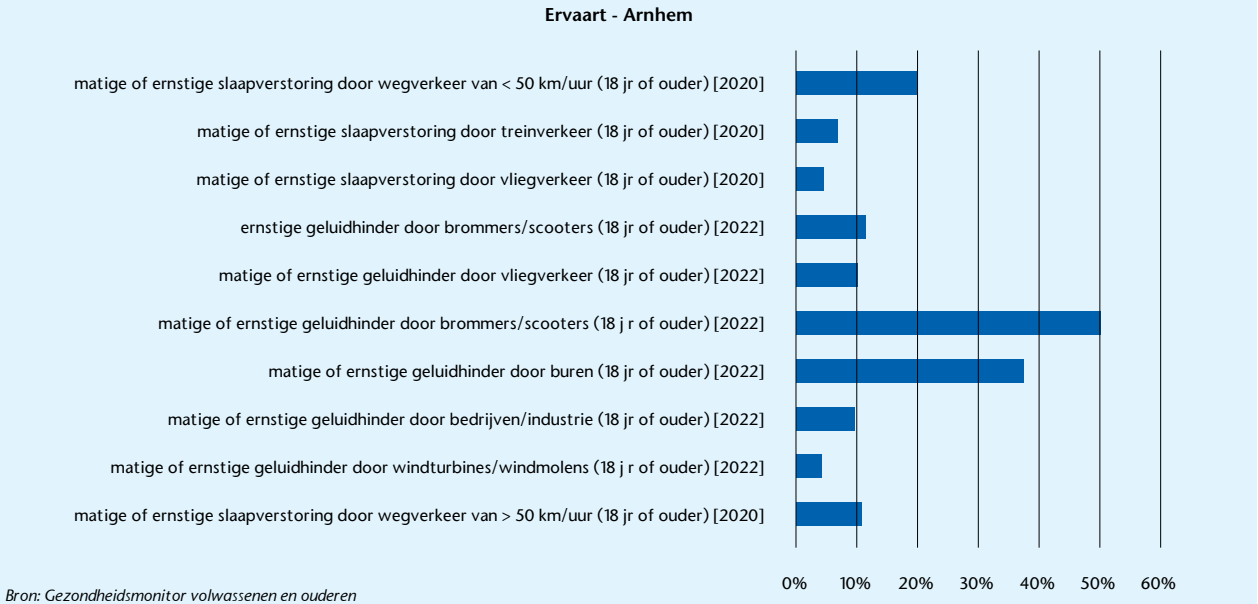

Bron: Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen

relatief hoge geluidsbelasting. Het is minder duidelijk waar en hoe geluidsoverlast effect heeft op de natuur rondom Arnhem, alhoewel het aannemelijk lijkt dat met name de snelweg in Arnhem Noord een sterk verstorend effect heeft.

20% van de volwassen ervaren slaapverstoring

Naast berekenen, monitort de GGD ook de ervaren geluidshinder. Uit de monitor van de GGD Gelderland-Midden 2020[4] blijkt dat de helft van de volwassenen matige of ernstige geluidshinder ervaart in Arnhem. 20% van de volwassenen heeft last van matige of ernstige slaapverstoring door wegverkeer onder de 50 km/u. In Arnhem wordt ten opzichte van de andere gemeenten uit de regio meer geluidsoverlast van wegverkeer ervaren, vooral als de maximumsnelheid lager is dan 50 km/uur, omdat hier 's nachts veel wordt geracet. De grootste bron waar men geluidshinder door ervaart zijn brommers en scooters (50% van de ondervraagden).

Ambitie om omgevingsgeluid te verminderen

Elk gebied een passend geluidsniveau

In Arnhem willen we de negatieve gezondheidseffecten door geluid beperken. Maar dat kan op gespannen voet staan met de bruisende stad die Arnhem is en met het verdichten van de stad door de bouw van woningen. Daarom werken we met gebiedsgerichte streefwaarden, passend bij het karakter van de wijk, buurt of het gebied. In sommige gebieden, zoals het centrum, mag het best wat drukker zijn maar bij andere gebieden, zoals woonwijken, hoort een rustigere omgeving. Figuur 6 geeft een indicatie van gebiedstyperingen voor geluid. Deze kaart kan alleen globaal gebruikt worden voor streefwaarden, omdat binnen de gebiedscontouren veel variatie is in de gewenste streefwaarden, soms zelfs op perceels- of gevelniveau. In het beleidsplan Geluid hebben we dit nader uitgewerkt. Met de komst van de Omgevingswet wordt het mogelijk om de streefwaarden voor geluid te verruimen. Arnhem houdt vast aan de ambitieuzere streefwaarden die we op dit moment hanteren. Bij het toevoegen van woningen blijven we maatwerk hanteren, afhankelijk van het karakter van het gebied en kijken we ook naar maatregelen om geluidshinder terug te dringen.

Plannen voor meer rust in de stad

Uitvoeringsagenda Geluid

In 2024 gaat het college het Actieplan Omgevingslawaai (Uitvoeringsagenda geluid) vernieuwen als opvolger van het Actieplan Omgevingslawaai 2021-2023. Het actieplan is bedoeld om knelpunten in bestaande situaties op te lossen op basis van de geluidsbelastingkaarten die in 2022 zijn opgesteld. Een voorbeeld van een maatregel die we toepassen om geluidshinder te verminderen is het gebruik van stil asfalt.

Minder geluidshinder door verkeer

De maatregelen uit het Duurzame Mobiliteitsplan dragen bij aan het terugdringen van geluidshinder, waaronder door het verminderen van de maximumsnelheid naar 30 kilometer per uur, het stimuleren van wandelen en fietsen,

[4] https://incijfers.ggdgm.nl/viewer

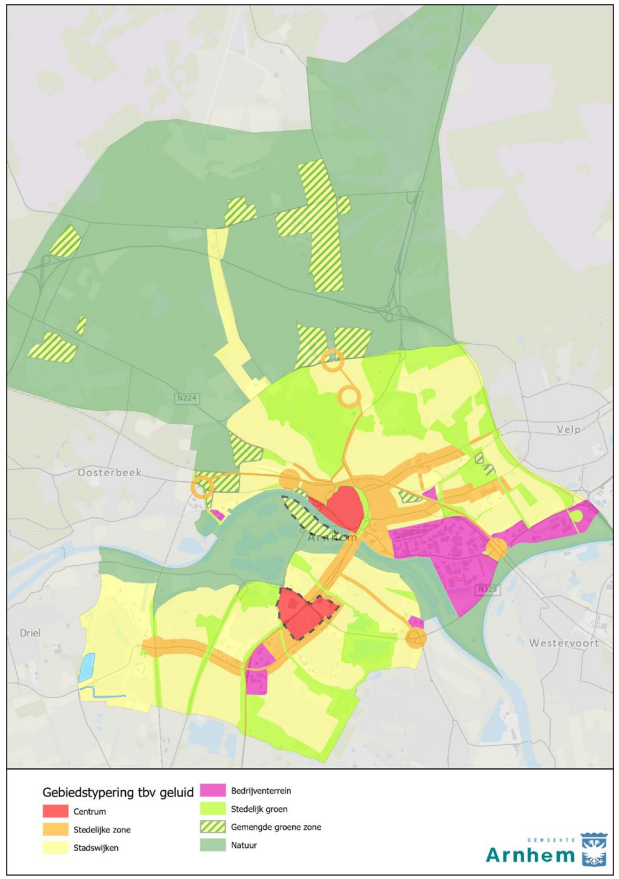

Figuur 6 Gebiedstyperingen voor geluid in Arnhem

de realisatie van verschillende OV-hubs rond de binnenstad en het ontmoedigen van autoverkeer in de binnenstad. Daarbij hebben we extra aandacht in de planontwikkeling voor knelpunten met veel overlast, zoals de Pleijroute en centrumring, waar we kijken of we met lokale maatregelen acute geluidshinder kunnen verhelpen.

Aanpak snelheidsovertredingen op 30km/u wegen

In sommige wijken wordt er 's nachts veel te hard gereden, waardoor Arnhemmers uit de slaap worden gehouden. Vaak gaat dit om lange, rechte 30 km/u wegen die overdag niet veel overlast veroorzaken, maar die 's nachts worden gebruikt om hard te rijden. In het duurzame mobiliteitsplan kijken we samen met Arnhemmers in welke wijken we dit kunnen aanpakken door een geloofwaardige weginrichting en handhaving[5].

Ook buiten wordt rustiger

Voor een gezonde leefomgeving is het belangrijk dat het niet alleen binnen, maar ook buiten rustiger wordt. Arnhem was hierin al koploper: we zijn de eerste Nederlandse gemeente die in het beleid heeft vastgelegd dat er bij nieuwe geluidsgevoelige gebouwen zoals woningen ook geluidsluwe buitenruimtes moeten worden gecreëerd. Maar om de Arnhemmers en met name de natuur echt goed te beschermen tegen geluidsoverlast nemen we nieuwe maatregelen. We onderzoeken samen met de Teams Leefomgeving waar en op welke plekken Arnhemmers nu overlast ervaren van geluidshinder in de publieke ruimte.

En we kijken welke maatregelen, zoals aanpak van de bron, afscherming of het vergroten van de afstand tot de bron, we hiertegen kunnen treffen in overleg met omwonenden en gebouweigenaren.

Rustige zones in de stad

We willen de resultaten uit het onderzoek hierboven gebruiken om rustige zones te creëren in Arnhem: plekken waar Arnhemmers in relatieve rust kunnen wandelen en recreëren. In zulke rustige zones kunnen veel opgaven samenkomen, zoals hittestress, sport en bewegen, loop- en fietsmobiliteit, stadslandbouw en natuur in de stad. Met slim inrichten kan er veel samenkomen in de rustige zones, zoals door slim plaatsen van groen en bankjes. Daarom pakken we de zoektocht naar rustige zones integraal op, zodat we op drukke plekken in de stad rustige gebieden creëren die goed aansluiten bij de andere opgaves van de stad.

Aanpakken ongelijke impact van geluidshinder

We zien dat veel Arnhemmers last hebben van geluidshinder, maar de impact van geluidshinder is niet overal gelijk. Niet iedere Arnhemmer heeft de middelen om zich tegen geluidsoverlast te beschermen door bijvoorbeeld zelf de eigen woning geluidsdichter te maken. Daarom gaan we in de Wijkgezondheidsprofielen in kaart brengen in welke wijken de meeste overlast van geluidshinder plaatsvindt. Daarna verkennen we samen met buurtbewoners, Teams Leefomgeving en gebouwbeheerders welke aanvullende maatregelen er genomen kunnen worden.

[5] link naar DMP

Onze plannen in het kort

In de uitwerking van het Omgevingsplan houden we vast aan ambitieuzere lokale streefwaarden en gaan we niet mee in de landelijke, onder de omgevingswet toegestane verruiming van de geluidsnorm voor wegverkeer. Hiervan kan alleen gemotiveerd worden afgeweken bij zwaarwegende belangen zoals woningbouw.

We stellen een nieuw (verplicht) Actieplan Omgevingslawaai op om knelpunten in bestaande situaties op te lossen op basis van de geluidsbelastingkaarten die in 2022 zijn opgesteld.

We verminderen snelheidsovertredingen op 30 km/u wegen met aanpassingen aan de weginrichting en effectieve handhaving zoals opgenomen in het Duurzaam Mobiliteitsplan.

We onderzoeken waar geluidsoverlast in de Arnhemse buitenruimte te hoog is en hoe we daartegen kunnen optreden.

Op basis van dit overzicht onderzoeken we waar we in Arnhem rustige en koele zones kunnen creëren waar men in het groen kan wandelen en recreëren.

We onderzoeken waar Arnhemmers zich niet kunnen beschermen tegen geluidsoverlast en met welke maatregelen we hen kunnen helpen.

Beleid

Meten en monitoren

Uitvoering

Onderzoek

Verminderen hittestress

Hitte heeft een negatieve invloed op de gezondheid

Door de klimaatverandering stijgen de temperaturen wereldwijd. Vooral in dichtbebouwde gebieden neemt de opwarming sterk toe. Iedereen heeft last van langdurige hitte en hittegolven, maar bij kwetsbare groepen zoals ouderen, chronisch zieken en jonge kinderen leidt dit tot ernstige gevolgen voor de gezondheid. Bekend is dat het sterftecijfer bij hittegolven vooral stijgt bij kwetsbare en oudere bewoners. Ook nemen slaapproblemen bij warme nachten bij bijna alle mensen toe, wat als gevolg heeft dat mensen minder uitgerust zijn en daardoor minder productief zijn en eerder fouten maken.

Beleidskeuzes

1. We voorkomen de negatieve gezondheidseffecten van langdurige hitte in Arnhem zoveel mogelijk.
2. Naast het verkoelen van de buitenruimte, gaan we extra inzetten op maatregelen gericht op het gebouw en de gebruiker.

De bronnen van hitte

Door klimaatverandering neemt de temperatuur toe

Klimaatverandering zorgt ervoor dat de gemiddelde temperatuur wereldwijd toeneemt en dat de hitte-extremen toenemen. In steden wordt dit effect verstrekt omdat er minder wind is en bestrating en gebouwen de energie van de zon opnemen en als warmte afstaan aan de omgeving. Dit noemen we het stedelijk hitte-eiland effect. Daarnaast zorgen menselijke activiteiten zoals industrie en verkeer voor een toename van de temperatuur. Airco's kunnen woningen binnen verkoelen, maar warmen de buitenruimte juist verder op, wat bijdraagt aan de hittestress.

Huidige situatie

Opwarming verschillend in Arnhem

Arnhem heeft een relatief gunstig stadsklimaat vanwege de ligging aan de grote rivieren, het vele groen in en rond de stad en de groene hellingen van de Veluwezoom. Het meest gevoelig voor hitte zijn de binnenstad, de omringende oudere wijken, de omgeving van winkelcentrum Kronenburg

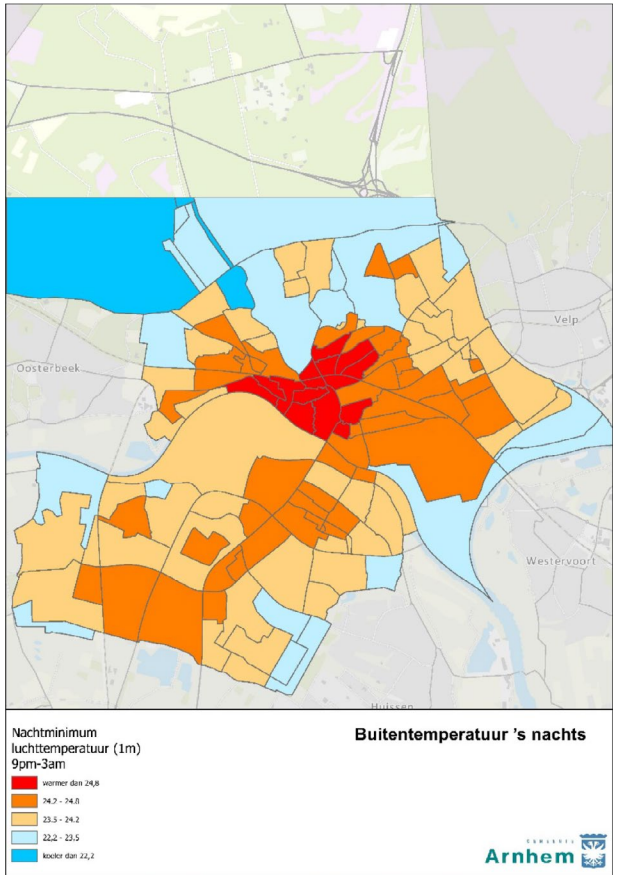

Figuur 7 Nachtminimum luchttemperatuur

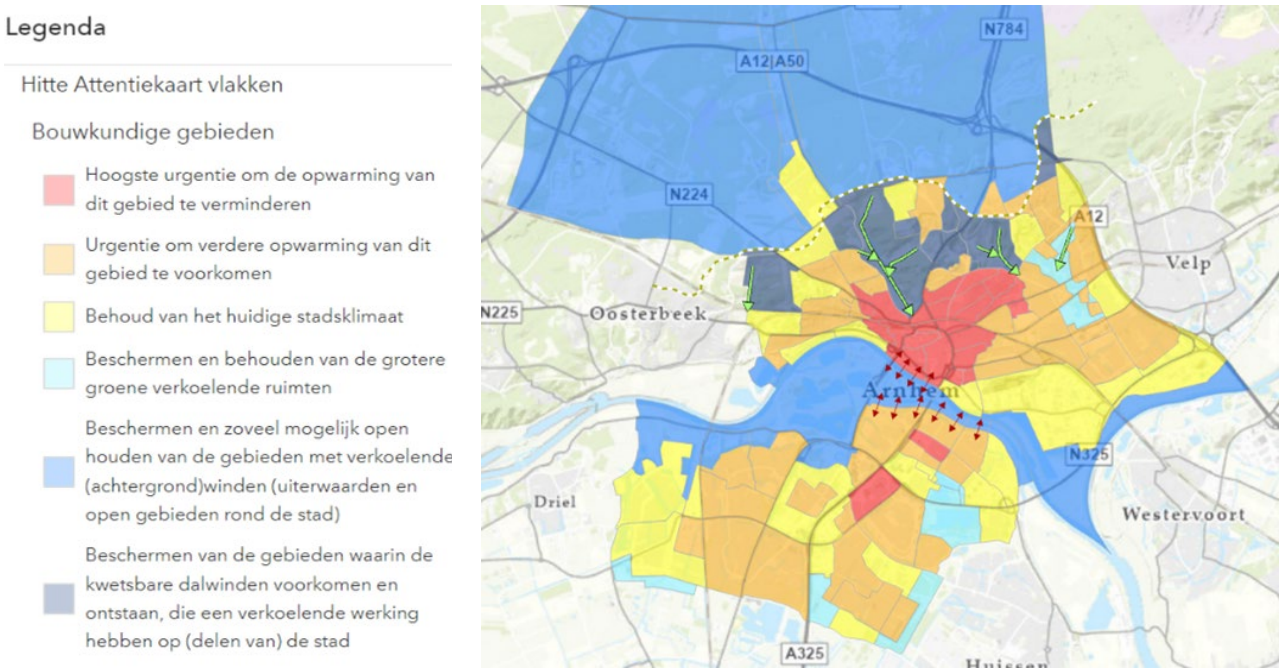

Figuur 8 Hitte-attentiekaart van Arnhem (uit Strategie Klimaatadaptatie Arnhem 2020-2030)

en de bedrijven- en industrieterreinen[6]. Maar opwarming van het stedelijk gebied is iets dat voor heel Arnhem speelt.

Omdat we woningen gaan toevoegen, neemt de bebouwingsdichtheid in Arnhem verder toe. Ook is op die plekken minder ruimte voor groen om zonnestralen te temperen en zijn er meer menselijke activiteiten die warmte uitstoten zoals industrie en verkeer. Zo koelt de stad 's nachts langzamer af, waardoor het temperatuurverschil met het platteland dan het grootst is. Dat is goed te zien op onderstaande kaart, die aangeeft hoe warm elke wijk 's nachts is tijdens warme perioden.

De hitteattentiekaart

Om inzicht te krijgen in de mate van opwarming van de stad tijdens hittegolven, hebben we een hittekaart laten maken. Deze kaart combineert onder meer windrichting en windsnelheid met informatie over de stad zoals hoogteverschillen, wijkopbouw en grondgebruik (water en groen). Zo is in één oogopslag duidelijk waar het in de stad het gemakkelijk (te) heet wordt en waar niet.

Op basis van de hittekaart hebben we een 'hitteattentiekaart' (figuur 8) ontwikkeld. Deze kaart geeft een indeling van Arnhem weer met categorieën van gevoeligheid voor hoge temperaturen tijdens warme periodes. Daarmee wordt de urgentie duidelijk van het verminderen van de opwarming op warmte plekken (oranje en vooral rode gebieden) en de bescherming van de verkoelende delen (blauwe eenheden). Deze hitteattentiekaart is al eerder vastgesteld door het college in de Strategie Klimaatadapatie 2020-2030 en geeft de aandachtspunten en prioritering waarop we ons hittebeleid ijken. De rode pijlen geven weer waar we de verkoelende werking vanuit open gebied op stedelijk gebied willen versterken.

Bij het tegengaan van hittestress hanteren we de drie schaalniveaus van de landelijke Menukaart Hitte, namelijk Gebied, Gebouw en Gebruiker. Als het gaat om Gebied dan zijn we in Arnhem op de goede weg. Hittestress is één van de belangrijkste aandachtsgebieden vanuit de strategie klimaatadaptatie en is integraal onderdeel van het programma Radicaal Vergroenen. Met projecten als 10% minder verharding, het toepassen van de 3-30-300-regel voor meer groen en de realisatie van het Koele Netwerk beogen we de hittestress in Arnhem te verminderen en zo de negatieve gezondheidseffecten beperken. Als het gaat om de twee andere schaalniveaus, gebouw en gebruiker, gaan we het beleid intensiveren.

[6] https://vng.nl/sites/default/files/2020-07/strategie_klimaatadaptatie_arnhem_2020_2030.pdf

Ambitie voor een gezond klimaat in de stad

De ambitie is om zo veel mogelijk te voorkomen dat kwetsbare Arnhemmers negatieve gezondheidseffecten ondervinden van hoge temperaturen, zowel binnen- als buitenshuis. Daarom hebben we speciale aandacht voor gebouwen waar kwetsbare groepen wonen of onderwijs krijgen. Het is de uitdaging voor Arnhem om woningen toe te voegen en tegelijkertijd de stad koel te houden.

Plannen voor een koele stad

Onderzoeken maatregelen tegen hittestress gericht op gebouwen en gebruikers

Voor maatregelen gericht op het gebouw en de gebruiker hebben we nog kennisleemtes die we de aankomende jaren moeten gaan invullen. Daarvoor is inzet nodig vanuit zowel het sociaal domein als het fysiek domein. Voor deze kruisbestuiving is het ook gewenst dat we het netwerk van sociale partners uitbreiden. Alleen zo kunnen we de gezondheidsrisico's oppakken en het centraal zetten in onze plannen om Arnhem hittebestendig te maken.

Lokaal Hitteplan uitrollen en uitbreiden

We willen de negatieve gezondheidseffecten van langdurige hitte zoveel mogelijk beperken. Daarom is samen met de GGD een eerste Lokaal Hitteplan voor Arnhem opgesteld. Dit plan richt zich in eerste instantie op thuiswonende 75-plussers en is een sociaal plan, gericht op ondersteuning van doelgroepen bij extreme hitte. Ons doel is om het Lokaal Hitteplan in de aankomende jaren uit te breiden met meer kwetsbare doelgroepen.

Toegang tot koele (binnen)plekken voor kwetsbare doelgroepen

Voor kwetsbare doelgroepen, zoals ouderen, zorgen we dat er koele uitvalsmogelijkheden zijn. Ten eerste gaan we onderzoeken welke bewoners het meest kwetsbaar zijn voor de gevolgen van langdurige hitte. Voor hen realiseren we het Koele Netwerk in de openbare ruimte, bestaande uit schaduwroutes op belangrijke looproutes en koele plekken. We gaan daarnaast extreme hitte (code rood) definiëren en verkennen wat er nodig is. We brengen in kaart welke organisaties een rol kunnen spelen wanneer langdurige extreme hitte zou voorkomen. Ook gaan we criteria opstellen waar koele binnenlocaties voor onze meest kwetsbare inwoners aan moeten voldoen en onderzoeken we welke plekken voldoen aan de criteria. Samen met andere gemeenten en veiligheidsregio's die actief zijn op dit thema wisselen we kennis uit over hoe overheden acteren wanneer er sprake is van extreme hitte. Met de inzet van de 3/30/300 regel zoals vastgelegd in de Omgevingsvisie zorgen we voor het planten van meer bomen en creëren van (stads)parken.

Onze plannen in het kort

- We realiseren toegang tot koele (binnen) plekken voor kwetsbare doelgroepen.
- We implementeren het lokaal Hitteplan en breiden het uit naar meer kwetsbare doelgroepen.
- We breiden het netwerk van sociale partners die zich verbinden aan het Lokaal hitteplan uit.
- We onderzoeken welke maatregelen we tegen hittestress kunnen nemen specifiek gericht op de thema's gebouwen en gebruikers.

Beleid

Uitvoering

Meten en monitoren

Onderzoek

Schone bodem

In de leefomgeving is de bodem, letterlijk en figuurlijk, de basis. Een vitale bodem is van belang voor een gezond ecosysteem voor mensen en dieren, voor schoon grondwater en een rijke biodiversiteit. De afgelopen 150 jaar hebben industrialisatie en uitbreiding van het stedelijk gebied hun sporen achtergelaten in de Arnhemse bodem. Verontreinigingen in de bodem kunnen gezondheidsrisico's opleveren voor diegene die erin speelt of erop woont. Zo zijn er in een aantal wijken tuinen met te veel loodverontreiniging wat schadelijk kan zijn als hierin jonge kinderen spelen of groente verbouwd wordt. Bodemverontreiniging is een belangrijke, gemeentelijke wettelijke taak. De grote verontreinigingen in de Arnhemse bodem zijn bekend en worden actief beheerd.

Beleidskeuzes

1. Iedere Arnhemmer met een tuin kan hierin gerust (moes-)tuinieren.
   De bodem in de tuin heeft daarvoor de juiste kwaliteit.
2. We sturen slim op bodemkwaliteit.
   Waar mensen minder in contact komen met de bodem, zoals onder bebouwing of verharding, stellen we minder hoge eisen zonder de gezondheid te schaden.
3. Groene, vitale bodems
   We sturen erop dat Arnhemse bodems bijdragen aan biodiversiteit in de natuur, CO_2-vastlegging en een goede waterhuishouding.
4. Bescherm de bodem bij nieuwe opgaven
   Bij nieuwe opgaven die effect hebben op de bodem, zoals geothermie of elektrificatie, zijn we alert of deze geen nieuwe verontreinigingen veroorzaken

De bronnen van bodemverontreiniging

Oude verontreinigingen in de bodem en loodverontreiniging

Bodemverontreiniging is veelal in het verleden ontstaan door bedrijfsactiviteiten. Met name in de bovenste 1 á 2 meter van de grond bevinden zich verbrandingsresten uit kolenkachels, puin van gesloopte bebouwing en afval en uitstoot uit schoorstenen van oude bedrijfjes. Ook met opslag en gebruik van brandstoffen en hulpstoffen (denk aan tankstations en chemische wasserijen) werd vroeger minder zorgvuldig omgesprongen. Dit heeft geleid tot bellen of 'pluimen' van verontreinigd grondwater, soms tot tientallen meters diep.

Loodverontreiniging

Daarnaast is er loodverontreiniging ontstaan afkomstig van de industrie, maar kan er ook nu nog lood in de bodem terecht komen door loodverf of loden waterleidingen. Lood kan schadelijk zijn voor het leervermogen van jonge kinderen, wanneer zij het lood binnenkrijgen tijdens het buiten spelen. Ook kan het eten van groenten uit een verontreinigde tuin schadelijk zijn.

Stikstof

Ook toegenomen uitstoot van stikstofdioxide (NO_2) en ammoniak (NH_3) schaden de gezondheid van de bodem. Door deze stoffen wordt de bodem steeds rijker aan voedingsstoffen. Daardoor groeien bepaalde plantensoorten sneller en overwoekeren ze zeldzame soorten, wat een bedreiging is voor de biodiversiteit. Ook de bodembiodiversiteit lijdt hieronder, waardoor de bodem minder CO_2 vastlegt, minder goed water kan vasthouden en mineralen sneller uitspoelen.

Huidige situatie

De binnenstad van Arnhem en de oudere wijken daaromheen zijn verontreinigd geraakt door ophogingen en bedrijfsactiviteiten. Loodverontreiniging in tuinen in oudere wijken ten noorden en oosten van de binnenstad is een bekend gezondheidsrisico. Op de kaart zijn zowel verontreinigingen in bodem als in grondwater zichtbaar gemaakt door de rode (bodem) en blauwe (grondwater) gebieden.

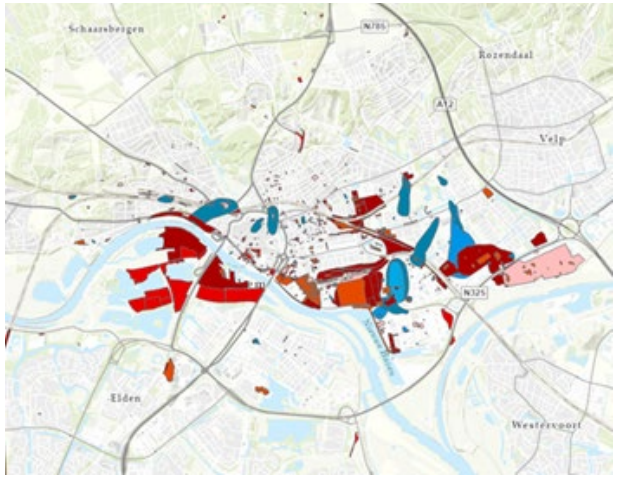

Aanpak bodemverontreiniging op koers

De aanpak van bodemverontreiniging in Arnhem ligt op koers. Op het moment zijn er nog 16 (voormalige) bedrijfslocaties waar een (meerjarige) sanering loopt of sprake is van nazorg. Als nieuwe verontreinigingen worden ontdekt beoordelen we of er risico's zijn voor de gezondheid en de leefomgeving bij het huidige gebruik. Ook het toekomstig verloop van verontreinigingen, met name in

het grondwater, wordt meegewogen. Als de verontreiniging zich lijkt te verplaatsen richting kwetsbare gebieden zoals Natura2000 gebieden of waterwingebieden, dan zijn alsnog sanerende maatregelen nodig.

Ambitie voor een gezonde bodem

Loodverontreiniging in tuinen aanpakken

We streven ernaar dat iedere Arnhemmer in de eigen tuin kan (moes-)tuinieren. De bodem moet van hoge kwaliteit zijn op plekken waar mensen in aanraking komen met verontreinigingen in de bodem. Dat kan zijn indirect, zoals bij het schoffelen in de aarde, of indirect door het eten van groentes geteeld in verontreinigde grond.

We maken de bodem geschikt voor de beoogde functie

Ons uitgangspunt bij nieuwe verontreinigingen blijft de wettelijke zorgplicht. Maar volledig saneren van de Arnhemse bodem bij nieuwe gebiedsontwikkelingen is logistiek ingewikkeld, duur en ook niet altijd even noodzakelijk. Wanneer er immers ergens een parkeerterrein ligt of bedrijfsgebouwen komen is het minder relevant dat de bodem van topkwaliteit is dan wanneer er een moestuin aangelegd wordt. Daarom maken we in Arnhem de bodem geschikt voor de beoogde functie. Binnen de wettelijke kaders accepteren we een lagere bodemkwaliteit in woongebieden waar dat geen of weinig invloed heeft op de gezondheid van mensen. In natuurgebieden en waterwingebieden stellen we strengere eisen. Daarom maken we slimme keuzes door te kijken hoe schoon een locatie precies moet zijn voor de gebruiksfunctie.

Groene, vitale bodems

We streven in Arnhem naar vitale bodems met een goed werkende bodemvoedselkringloop. Dit is van belang voor een gezond milieu en een gezonde Arnhemmer. Een gezonde bodem heeft een zuiverende werking op het grondwater en zorgt voor gezonder groen in de stad. Bovendien dragen vitale bodems ook bij aan de ambities voor de eetbare stad, stadslandbouw en de bestaande (school)moestuinen. We werken hier in nauw samen met Stadslandbouw, de eetbare stad en het Programma Radicaal Vergroenen en sluiten aan bij de Biodiversiteitsagenda. Ook maken we met de Arnhemse Stikstofagenda plannen om de stikstofuitstoot in Arnhem te verminderen en de nadelige effecten daarvan op de Arnhemse natuur en bodems waar nodig te verkleinen.

Plannen voor een gezonde bodem

Faciliteren van tuineigenaren

We benaderen de eigenaren van tuinen waar we een mogelijk risico op loodverontreiniging verwachten en faciliteren hen met advies en maatregelen zodat de bodem gezond genoeg is om in te (moes)tuinieren. In 2019 zijn we gestart met sanering van tuinen met actuele gezondheidsrisico's als gevolg van loodverontreiniging. Begin 2021 zijn we gestart met nieuw onderzoek naar de verontreinigingssituatie in het Spijkerkwartier, St. Marten en een deel van het Arnhemse Broek. In tuinen met lood zullen de actuele risico's worden weggenomen (naar schatting 20-40 tuinen).

Geschikte bodem bij nieuwe gebiedsontwikkelingen

Bij nieuwe gebiedsontwikkelingen gaan we, indien nodig, de bodem saneren. Grote woningbouwprojecten, bijvoorbeeld Rijnpark, worden gebouwd op voormalig industrieel gebied. We willen het mogelijk maken om hoge kwaliteit van de bodem te eisen waar dat nodig is en ruimte te laten waar het kan. Aan de kwaliteit van de bodem in de tuinen en speelplaatsen stellen we hoge eisen. De bodem in de tuinen moet voldoen aan de waarden die bij categorie "wonen" horen. We stellen minder hoge eisen aan openbaar groen, onder infrastructuur of bebouwde oppervlakten. Daarvoor gaan we de bodemklasse 'stedelijk wonen' mogelijk maken. In de bodemfunctieklassenkaart (zie hieronder) is zichtbaar gemaakt hoe het streefbeeld er op wijkniveaus uitziet.

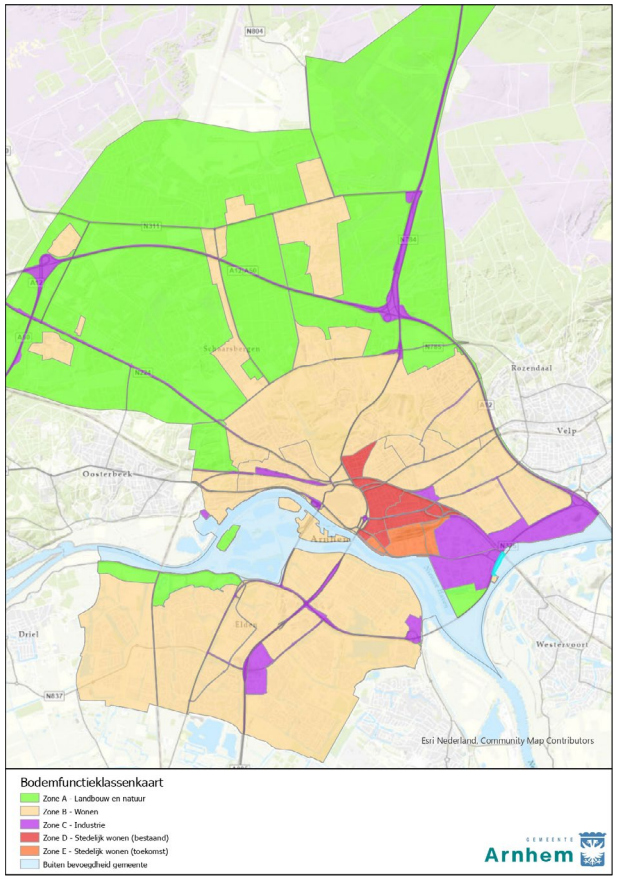

Figuur 9 Nieuwe bodemfunctieklassenkaart Arnhem

Bescherm de bodem bij nieuwe opgaven

Ten slotte hebben we aandacht voor nieuwe maatschappelijke opgaven die effect hebben op de bodem. Denk daarbij aan het leggen van nieuwe kabels voor netcongestie, stikstofdepositie, nieuwe ontwikkelingen in ondergrondse energieopslag, waterstoftransport en geothermie en de effecten van klimaatverandering zoals droogte. Bij alle ingrepen op of in de bodem zijn we alert op contact met verontreinigde grond of grondwater en controleren we of de activiteit geen nieuwe verontreiniging veroorzaakt.

Onze plannen in het kort

Op plekken waar Arnhemmers minder in contact komen met de bodem, zoals onder bebouwing of verharding, maken we de bodemklasse ‘stedelijk wonen’ mogelijk.

We adviseren bewoners over de risico’s van loodverontreinigingen in tuinen en saneren loodverontreiniging actief bij actuele risico’s.

Bij nieuwe gebiedsontwikkelingen gaan we, indien nodig, de bodem saneren. De bodemkwaliteit in tuinen moet voldoen aan de waarden die bij categorie ‘wonen’ horen.

Beleid

Uitvoering

Meten en monitoren

Onderzoek

Schoon water

Water is één van de belangrijkste stoffen in onze leefomgeving. Water beweegt in een kringloop, waardoor vervuild oppervlaktewater kan zorgen voor een slechtere grondwaterkwaliteit en dus een slechtere drinkwaterkwaliteit de toekomst. Schoon oppervlaktewater is van belang voor het natuurlijke ecosysteem in het water. Daarnaast kunnen lange periodes van droogte of juist hevige regenval de waterkwaliteit onder druk zetten. Bij zware regenval of wateroverlast voert water namelijk vervuiling mee naar het riool, naar de natuur, naar de Rijn of via grondwater in ons drinkwater. Goed waterbeleid is daarom van groot belang. Tegelijkertijd is de rol van de gemeente in het waterbeleid is beperkt.

Beleidskeuzes

1. De kwaliteit van oppervlaktewater sluit aan bij het gebruiksdoel
   Samen met waterschappen zorgt de gemeente dat het oppervlaktewater in Arnhem de kwaliteit heeft die past bij het gewenste gebruiksdoel.
2. Meer water vasthouden in Arnhem
   We houden hemelwater beter vast in de Arnhemse bodem, in plaats van het via het riool naar de Rijn te lozen.

De bronnen voor verminderde waterkwaliteit

Bronnen voor een verminderde waterkwaliteit

Een stad kent allerlei bronnen die effect hebben op de waterkwaliteit: plastic, rubber en olie door verkeer, vervuiling door (onkruid)bestrijdingsmiddelen, (kunst)mest en hondenpoep, riooloverstorten, zwerfvuil (plastic) en bouwafval[7]. Al deze vervuilingen spoelen bij regen weg naar het riool of, direct of indirect, naar het oppervlaktewater.

Effect droogte en wateroverlast op waterkwaliteit

Door klimaatverandering krijgt Arnhem enerzijds te maken met droge, warme zomers en anderzijds vaker met hevige regenbuien. Tijdens droogte nemen de problemen van het verslechteren van de waterkwaliteit toe, want de al in het water aanwezige vervuiling verdampt niet met het water mee en concentreert dus. Ook nemen de problemen met blauwalg tijdens warme zomers toe. Hevige regenbuien leiden ook tot slechtere waterkwaliteit wanneer de riolen de grote hoeveelheden water niet aankunnen. Dan kunnen de riolen overstorten waardoor (sterk) verdund afvalwater naar het oppervlaktewater kan stromen. Op die manier kunnen verontreinigingen zoals medicijn- en hormoonresten die normaal met het riool worden afgevoerd toch in het oppervlaktewater terecht komen. In Arnhem Zuid komt dit niet voor, maar in Arnhem Noord is dit nog een risico.

Huidige situatie

Water van voldoende kwaliteit

Over het algemeen is de kwaliteit van het Arnhemse oppervlaktewater voldoende tot zelfs zeer goed. Tegelijkertijd wordt er in stedelijk gebied niet zo veel gemeten aan de waterkwaliteit en worden ook niet alle chemische stoffen die bijvoorbeeld in de KRW-lijst staan gemonitord. Binnen de gemeentegrenzen van Arnhem liggen twee wingebieden voor drinkwater die door de provinciale omgevingsverordening extra worden beschermd. De grondwaterkwaliteit en -kwantiteit voor deze drinkwaterwinningen is goed op orde en het water wat hier gewonnen wordt is van goede kwaliteit. Toch blijft waakzaamheid tegen verontreiniging belangrijk omdat deze winningen als kwetsbaar bestempeld zijn vanwege het ontbreken van (goed) afsluitende (klei) lagen in de ondergrond. In delen van Arnhem zijn wel grondwaterverontreinigingen veroorzaakt door voormalige bedrijfsactiviteiten (zie het hoofdstuk ‘schone bodem’).

Zorgen over de toekomst van ons water

Tegelijkertijd kunnen we niet stil zitten. Vanwege klimaatverandering zullen we slimmer met ons water moeten omgaan, bij tekorten en bij overschotten. Toenemende droogte en een stijgende vraag, ook door toename van het aantal inwoners, kunnen op termijn ook leiden tot een drinkwatertekort. Door toenemende bovengrondse en ondergrondse druk op de openbare ruimte dat het grond- en oppervlaktewater verder onder druk komt te staan. Verharde tuinen en toenemend gebruik van onkruidbestrijdingsmiddelen zorgen voor een slechtere grondwaterkwaliteit[8]. Het beschermen van de waterkwaliteit en -kwantiteit is dus een blijvend aandachtspunt.

Gedeelde verantwoordelijkheid

De gemeente heeft weinig verantwoordelijkheid voor waterkwaliteit binnen de gemeentegrenzen. De provincie is bevoegd gezag voor het grondwater en de omringende waterschappen en Rijkswaterstaat zijn verantwoordelijk voor het halen van de kwaliteitsdoelen voor oppervlaktewater en voor het halen van de KRW-doelen.

[7] https://www.onswater.nl/onderwerpen/oorzaken-van-vervuiling
[8] https://www.rivm.nl/publicaties/particulier-gebruik-van-gewasbeschermingsmiddelen

Ambitie voor schoon water

De kwaliteit van oppervlaktewater sluit aan bij het gebruiksdoel

We nemen als gemeente de verantwoordelijkheid om te doen waar we zelf invloed op hebben om de waterkwaliteit te verbeteren in de breedste zin van het woord. Bijvoorbeeld door de vervuiling met zwerfafval of het effect van riooloverstorten te verminderen of te voorkomen. Daarbij is de doelstelling om het oppervlaktewater geschikt te maken voor het gewenste gebruiksdoel en dat kan van plek tot plek verschillen.

Meer water vasthouden in Arnhem

Het Arnhems waterbeheer was traditioneel gericht om water zo snel mogelijk af te voeren en te lozen op de Rijn. In de huidige context van klimaatverandering is het juist essentieel om zoveel mogelijk water in de bodem op te slaan. Daarmee verhogen we de watervoorraad in de bodem wat zowel belangrijk is voor het groen in en om de stad als voor de drinkwatervoorziening in de toekomst. Bovendien verkleinen we de kans op riooloverstorten. In de praktijk betekent dat: minder steen, meer groen, meer water en gezondere bodems die goed water kunnen opslaan. Daarom werken we binnen het Programma Radicaal Vergroenen aan het vergroenen van de stad, onder meer via het verminderen van verharding en de 3-30-300 regel.

Onze plannen voor goede waterkwaliteit

Uitvoeringsagenda stadswater om vervuiling te verminderen

In de Uitvoeringsagenda Stadswater gaan we met een frisse blik samen met de waterschappen naar de kwaliteit van ons oppervlaktewater kijken en onderzoeken welke kwaliteit we waar zouden willen creëren. In de Uitvoeringsagenda werken we vervolgens uit welke acties het meest effectief zijn in het verbeteren van de waterkwaliteit, waaronder uitspoeling van dierlijke uitwerpselen verminderen, verminderen van bouwafval en verminderen van zwerfafval.

Zuinig omgaan met water

Ook zien we door de toenemende droogte dat Arnhemmers bewuster en zuiniger omgaan met hun watergebruik. We ondersteunen hen hierin in de Strategie Klimaatadaptatie. We helpen bewoners om uit te zoeken hoe zij in de eigen woning efficiënter om kunnen gaan met water, bijvoorbeeld door regenwater op te vangen en in te zetten voor het spoelen van het toilet of het besproeien van de tuin. Samen met Vitens onderzoeken we hoe we nieuwe ontwikkelingen zoals woningbouwprojecten waterzuinig kunnen maken.

Onze plannen in het kort

We stellen een Uitvoeringsagenda Stadswater op samen met de waterschappen, waarin we acties formuleren hoe we de kwaliteit van het oppervlaktewater kunnen verbeteren.

We helpen bewoners zuiniger omgaan met water en richten nieuwe ontwikkelingen waterzuiniger in.

We beschermen het grondwater beter tegen nieuwe bronnen van vervuiling.

Tegengaan lichtvervuiling

Arnhem wordt ’s nachts goed verlicht: de stad is goed zichtbaar vanuit de ruimte, want we gebruiken veel kunstlicht om onze straten, pleinen en wegen te verlichten. Dat is goed voor de sociale veiligheid en de verkeersveiligheid. Tegelijkertijd heeft kunstlicht een negatief effect op de leefomgeving. Het heeft een verstorend effect op de natuur in en om de stad en mensen kunnen er slechter door gaan slapen. Ook verliezen we het contact met onze natuurlijke omgeving, de nacht en de sterrenhemel. Het beperken van kunstlicht is belangrijk voor de gezonde leefomgeving.

Beleidskeuzes

1. Donker waar het kan, licht waar het moet.
   Licht is nodig voor de (sociale) veiligheid, maar te veel licht werkt verstorend voor mensen en natuur. Bovendien besparen we hiermee energie.

De bronnen van lichtoverlast

Lichtmasten en straatlantaarns, maar ook reclames en etalages

Er zijn verschillende bronnen van lichtoverlast in de stad. Deze bronnen hebben wisselend effect op gezondheid van mensen, maar ook dieren en planten. De voornaamste bronnen van lichthinder voor mensen zijn lichtmasten van sportvelden en straatverlichting die door bijvoorbeeld vervelende plaatsing of overmatige verlichtingssterkte hinder in de woning of in de tuin veroorzaken. Ook verstoren deze bronnen het dag- en nachtritme van de natuur in de stad. Andere bronnen van lichthinder zijn het gebruik van kunstlicht bij reclameverlichting, de aan- en verlichting van gebouwen en van winkeletalages. Al deze bronnen staan ’s nachts soms onnodig aan, wat zorgt voor lichtvervuiling en strooilicht.

Huidige situatie

Arnhems licht in de nacht

Op satellietbeelden is goed zichtbaar hoe duidelijk Arnhem ’s nachts verlicht is (zie kaart hieronder). Het is duidelijk dat er in Arnhem veel gebruik wordt gemaakt van kunstlicht. Met name langs hoofdwegen en in drukke gebieden zoals in de binnenstad is er veel lichtvervuiling, passend bij een stadscentrum. Gebouwen die ’s nachts onterecht verlicht blijven kunnen lokaal voor overlast zorgen. Ook in woonwijken zien we nog veel lichtvervuiling. Daarentegen is in de kaart ook duidelijk dat het in de Arnhemse natuurgebieden ’s nachts wel donker is, aansluitend op het beleid van de stad. Verlichting in stadsparken blijven wel een aandachtspunt.

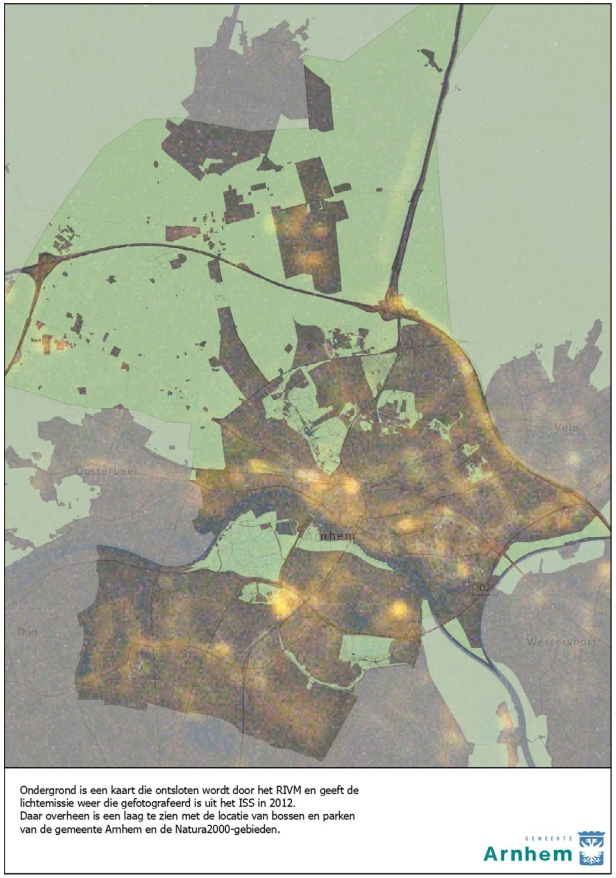

Figuur 10 Nachtelijke lichthinder bij natuur en parken in Arnhem

Eerste stappen om lichthinder tegen te gaan

De gemeente neemt al enkele stappen tegen lichthinder en lichtvervuiling. We verminderen lichtvervuiling van straatlantaarns door in sommige woongebieden of op bepaalde hoofdwegen en hoofdfietsroutes de verlichting op vaste tijden te dimmen als er minder verkeer is. Ook voorkomen we strooilicht door slimme armaturen toe te passen. Daarbij blijft verkeers- en sociale veiligheid uiteraard wel het uitgangspunt. Ook hebben we in het verleden vastgelegd dat wegen rondom Veluwse natuurgebieden ’s nachts onverlicht blijven, en zijn er beleidsregels voor lichtmasten bij sportvelden.

Nog geen integrale beleidsvisie

Een integrale beleidsvisie tegen lichthinder en lichtvervuiling ontbreekt nog. Zo zijn er in Arnhem nog geen duidelijke afspraken over hoe en wanneer reclameverlichting mag worden toegepast, en ook niet waar dit in de stad mag worden geplaatst. En daarmee is het ook lastig voor zowel de gemeente, Arnhemmers en de gebruikers van de installatie om met elkaar in gesprek te gaan en te bekijken welke maatregelen er getroffen moeten worden. Datzelfde geldt ook voor de verlichting van etalages en de aan- en verlichting van gebouwen, waar nog geen beleidskeuzes in gemaakt zijn. Bovendien geven beschikbare meetgegevens nog geen duidelijk beeld van de situatie en de overlast. Ook is er onvoldoende duidelijk hoe de gemeente invloed

kan uitoefenen op het verlichtingsbeleid van particuliere eigenaren.

Ambitie voor minder lichtvervuiling

Donker waar het kan, licht waar het moet

De ambitie is om zoveel mogelijk lichtvervuiling te voorkomen. Daarbij blijft verkeers- en sociale veiligheid uiteraard wel het uitgangspunt.

Plannen voor minder lichtvervuiling

Uitvoeringsagenda donkerte

Daarom gaat de gemeente een uitvoeringsagenda donkerte ("Arnhem in the dark") opstellen zodat we weer prettig en gezond kunnen leven in de nachtelijke stad. Daarin nemen we zowel tegen lichthinder (verstorende effecten van kunstlicht op mens en dier) als lichtvervuiling (te veel licht waardoor we de sterren niet meer zien) maatregelen, omdat beide niet thuishoren in een gezonde leefomgeving. Daarom onderzoeken wij in de uitvoeringsagenda donkerte ook welke nieuwe regelgeving voor reclameverlichting, de aan- en verlichting van gebouwen en etalageverlichting mogelijk en wenselijk is.

Aan de slag met pilots en projecten

Een belangrijk uitgangspunt is dat wij dit wijkgericht en gebiedsgericht willen opstellen, en in overleg gaan met bewoners waar en wanneer wij welke maatregelen tegen lichtoverlast kunnen treffen zonder in te leveren op sociale veiligheid en verkeersveiligheid. Onder het motto "donker waar het kan, licht waar het moet" willen we met pilots en projecten onderzoeken waar we bijvoorbeeld kunnen afschakelen, zonder de leefomgeving onveiliger te maken. Daarbij zetten we in ieder geval in op een aantal concrete acties.

Beter zicht op licht

Om beter te begrijpen hoe en waar licht invloed heeft op de gezondheid van Arnhemmers, gaan we beter in kaart brengen waar veel overlast van kunstlicht plaatsvindt en hoe kunstlicht invloed heeft op menselijke en diergezondheid. Dit doen we o.a. in de Wijkgezondheidsprofielen, in afstemming met Arnhemmers, de wijkteams, de GGD en ecologen en met nieuw onderzoek en nieuwe metingen. Ook gaan we in onze meldinstrumenten meer ruimte inrichten voor het melden van lichthinderklachten. Vervolgens vertalen we dit in wijkgerichte maatregelen.

Regels voor reclame-installaties, aan- en verlichting van gebouwen en etalages

De gemeente krijgt steeds meer klachten binnen over het gebruik van verlichte reclame-installaties en etalageverlichting. Daarvoor ontbreekt nog een beleidskader en daardoor kunnen er geen keuzes worden gemaakt: welke soorten verlichte reclame en etalageverlichting staan we wel toe in de stad, en welke niet? Hoe kunnen omwonenden daar beter bij betrokken worden, zodat we duidelijkere keuzes maken over het inrichten van de leefomgeving? Ook voor de aan- en verlichting van gebouwen willen we duidelijke regels stellen om nachtelijk strooilicht te verminderen.

Minder kunstlicht rond natuurgebieden

Sinds 2011 is de nota lichthinder op de Veluwe al van kracht, waarin de gemeente maatregelen neemt om de duisternis op de Veluwe te beschermen. Nu gaan we verder kijken waar we de natuur tegen (teveel) kunstlicht kunnen beschermen, ook in de stad zelf (zie ook bijlage 2). We gaan nog meer doen om lichtvervuiling in onze natuurgebieden, met name de Natura 2000 gebieden, te verminderen.

Daarom onderzoeken we of het effect van de openbare verlichting op andere natuurgebieden en parken in de stad kunnen verminderen door bijvoorbeeld verlichting af te schakelen, periodiek te dimmen, gebruik te maken van nabijheidssensoren of andere kleurtemperaturen die minder schadelijk zijn voor de natuur.

Beschermen van duisternis op de Veluwe

De natuur op de Veluwe staat onder druk. Ook het gebruik van kunstlicht, bijvoorbeeld bij fietspaden en vakantieparken, tast de natuurwaarde van de Veluwe aan. Daarom gaan we in gesprek met andere gemeentes rond de Veluwe om te onderzoeken of we tot gezamenlijke verlichtingsafspraken voor natuur en buitengebied kunnen komen. De eerste stap hierin zal zijn om samen activiteiten te organiseren voor de Nacht van de Nacht

Strooilicht straatverlichting structureel voorkomen

Tenslotte leggen wij de ambitie vast om structureel strooilicht bij straatverlichting te voorkomen door het toepassen van slimme armaturen die strooilicht voorkomen. Bij de vervanging van oude straatlantaarns zullen we, naast het toepassen van duurzamere LED-verlichting, ook slimme armaturen inbouwen en daarmee strooilicht en hemelvervuiling voorkomen

Onze plannen in het kort

We stellen een Uitvoeringsagenda Donkerte in Arnhem op, met beleid om kunstlicht in en om Arnhem te beperken.

We stellen nieuwe beleidsregels op voor reclameverlichting, de aan- en verlichting van gebouwen en van winkeletalages.

We verminderen strooilicht van straatverlichting door gebruik te maken van slimme armaturen.

Per wijk brengen we in kaart waar mens en natuur last heeft van kunstlicht, van welke bron, en wat we daartegen kunnen doen. We onderzoeken waar openbare verlichting rond natuur en stadsparken verder verminderd kan worden.

We zetten ons in de gemeente en ook regionaal in voor het beschermen van duisternis op de Veluwe.

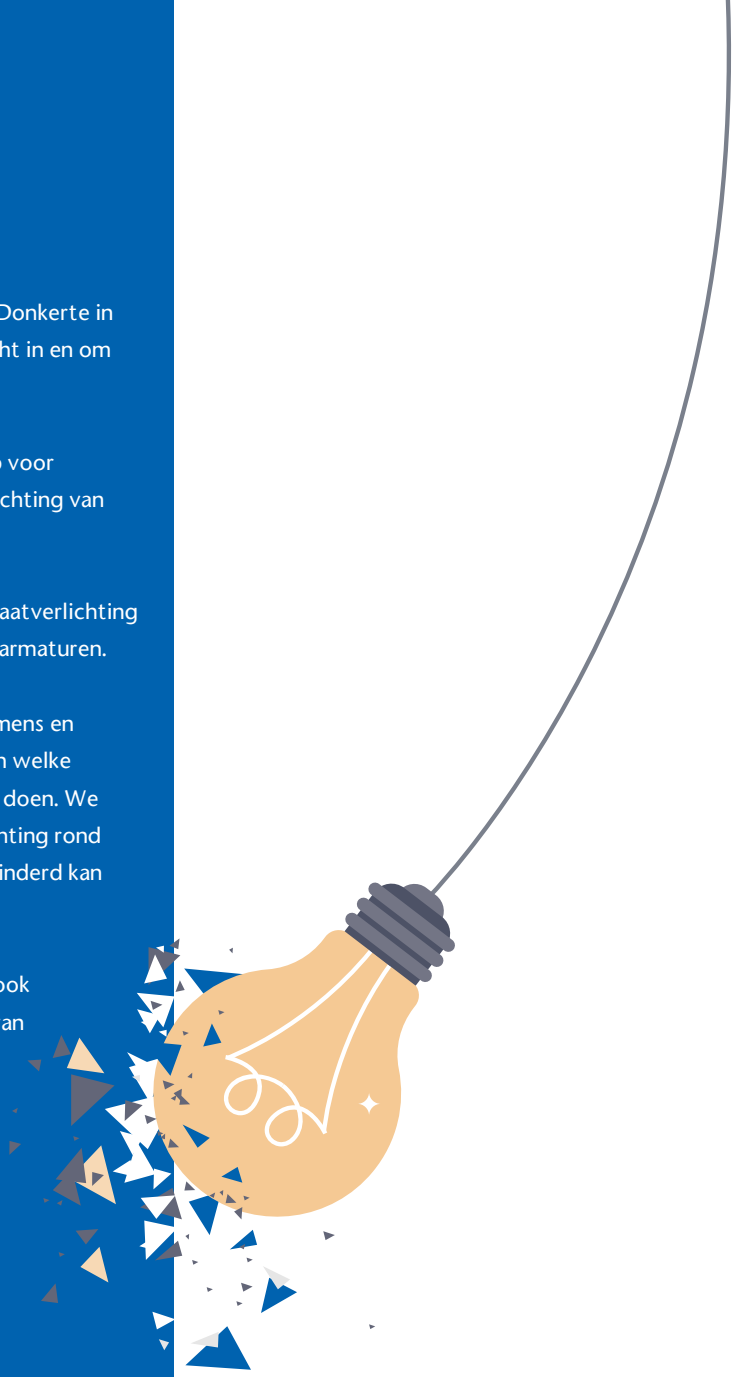

Beleid

Uitvoering

Meten en monitoren

Onderzoek

GEMEENTE Arnhem

Aan de Gemeenteraad

Datum	: 18 juni 2024
Zaaknummer	: 4136350
Contactpersoon	: Paul Hofmeijer en Auke Hol
Telefoonnummer	: 06 2952 0024

Onderwerp: Uitvoeringsagenda Lucht 2024 - 2030

Geachte voorzitter en leden,

Het is van groot belang voor onze gezondheid en de leefbaarheid van de stad dat de kwaliteit van de lucht goed is. Voor inwoners is gezondheid een zeer belangrijk onderwerp en zij verwachten van hun overheden maatregelen om de lucht gezonder te maken. De luchtkwaliteit in Europa en ook in Arnhem kan en moet worden verbeterd. Daarom zetten wij in op een gezondere buitenlucht voor al onze inwoners.

De huidige luchtkwaliteitsaanpak en -doelen van de gemeente Arnhem zijn vastgelegd in de Luchtagenda 2018-2025: Naar een schonere lucht in 2025 (vastgesteld door de raad op 13 februari 2019), de bestuurlijke afspraak voorkomend uit de aanpassing van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Lucht 2018 (uit februari 2019), en in het Schone Lucht Akkoord (SLA) (door Arnhem ondertekend op 13 januari 2020).

De bijgevoegde (geactualiseerde) Uitvoeringsagenda Lucht 2024 – 2030 is een onderlegger van het Plan Gezonde Leefomgeving dat nog vastgesteld moet worden door de raad. De agenda komt tevens voort uit het Schone Lucht Akkoord dat reeds is getekend. Het college wil graag met de raad spreken over luchtkwaliteit bij de behandeling van het Plan Gezonde Leefomgeving. Uiteraard zal, als er zaken volgen uit de behandeling van het Plan Gezonde Leefomgeving waardoor ambities worden gewijzigd, dit ook vertaald worden in wijzigingen in deze Uitvoeringsagenda Lucht mocht dat nodig zijn.

U vindt in deze Uitvoeringsagenda Lucht een inschatting van de ontwikkeling van de luchtkwaliteit en een doorlichting van de huidige luchtkwaliteitsmaatregelen met waar nodig aanpassingen of aanscherpingen om de huidige doelen te halen. Het is de bedoeling jaarlijks langs deze weg de luchtkwaliteit en maatregelen te monitoren. Tevens vindt u een doorkijkje naar de nabije toekomst met een nieuwe EU-richtlijn voor luchtkwaliteit en advieswaarden van de WHO uit 2021 in het verschiet waarbij wij streven naar het behalen van de normen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO).

De discussie over mogelijk nieuw beleid in reactie op de nieuwe EU-richtlijn als die aangenomen is en de advieswaarden van de WHO uit 2021 zal u zo spoedig mogelijk (waarschijnlijk eind 2024 of begin 2025) separaat ter besluitvorming worden voorgelegd.

De hoofdbevindingen van de Uitvoeringsagenda Lucht zijn:

- De luchtkwaliteit in Arnhem is meetbaar verbeterd en we zijn goed op weg de huidige doelen van het luchtbeleid te halen.
- Echter, om zeker te stellen dat deze doelen inderdaad gehaald worden, moet het huidige luchtbeleid krachtig worden doorgezet om de reeds afgesproken normen te halen. Het betreft:
    - Het verder ontlasten van de centrumring en Zero Emissie Stadslogistiek (collegebesluit 13 juni 2023).
    - Subsidieregelingen (waarvan de financiën al gedekt zijn) voor:
        - het slopen van oude scooters en brommers
        - stimulering van elektrische deelauto's
        - het onklaar maken van rookgaskanalen
    - Aanscherpen van de milieuzone nu het kan, met oog voor mensen die mogelijk hierdoor in de problemen komen
    - Aanscherping van de OV-concessie busvervoer conform de inzet van de provincie Gelderland op zero-emissie busvervoer
    - Voortzetting van de meetcampagne NOx en uitbreiding van het meetnet
    - Een meetcampagne PM2.5 in combinatie met burgermeetnet om de voortgang in het luchtbeleid te kunnen meten en om de samenleving bij het luchtbeleid te betrekken
    - Een onderzoek op het verbod openhaarden en rookgaskanalen bij nieuwbouw om de overlast van stoken zo veel mogelijk te beperken
    - Extra bescherming kwetsbare groepen bij drukke wegen door blootstelling aan slechtere luchtkwaliteit van nieuwe gebouwen voor deze groepen zo veel mogelijk te voorkomen, conform GGD-advies
- In een volgende stap zodra dat mogelijk is (naar verwachting eind 2024) zal middels een basisanalyse worden bezien hoe het luchtbeleid moet worden aangescherpt:
    - Om zeker te stellen dat de normen in de nieuwe EU-richtlijn (verwachte vaststelling midden 2024) op robuuste wijze zullen worden gehaald.
    - Om invulling te geven aan het streven "naar het behalen van de normen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO)" door stapsgewijs toe te werken naar de advieswaarden van de WHO 2021.

  Hierbij worden uiteraard de resultaten van andere plannen die effect hebben op de luchtkwaliteit betrokken.

In deze Uitvoeringsagenda vindt u een samenvatting en uitwerking van de voorstellen daartoe. Deze voorstellen worden u op hoofdlijnen via andere plannen waaronder de paraplu Plan Gezonde Leefomgeving voorgelegd. Voor zover hierover discussie nodig is, wordt voorgesteld deze te voeren bij de behandeling van het Plan Gezonde Leefomgeving, aangezien hier ook de middelen zullen worden

toegewezen. Uiteraard zullen voor de maatregelen in deze Uitvoeringsagenda Lucht voor zover het gaat om nieuw beleid[1] geen onomkeerbare stappen worden gezet alvorens u kans heeft gehad uw input te leveren bij de bespreking van het Plan gezonde Leefomgeving.

Het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
De secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas A. Marcouch

Bijlage
- Uitvoeringsagenda Lucht 2024 - 2030

[1] Nieuw beleid betreft het beleid dat geen onderdeel is van het door Arnhem reeds ondertekende Schone Lucht Akkoord, de Arnhemse Luchtagenda 2018-2025 of de huidige wettelijke eisen aan gemeentelijk beleid. De mogelijke aanscherping van de Arnhemse milieuzone is een voorbeeld van hetgeen wel als nieuw beleid wordt gezien.

Onderdeel van Plan Gezonde Leefomgeving

Uitvoeringsagenda Lucht 2024 - 2030

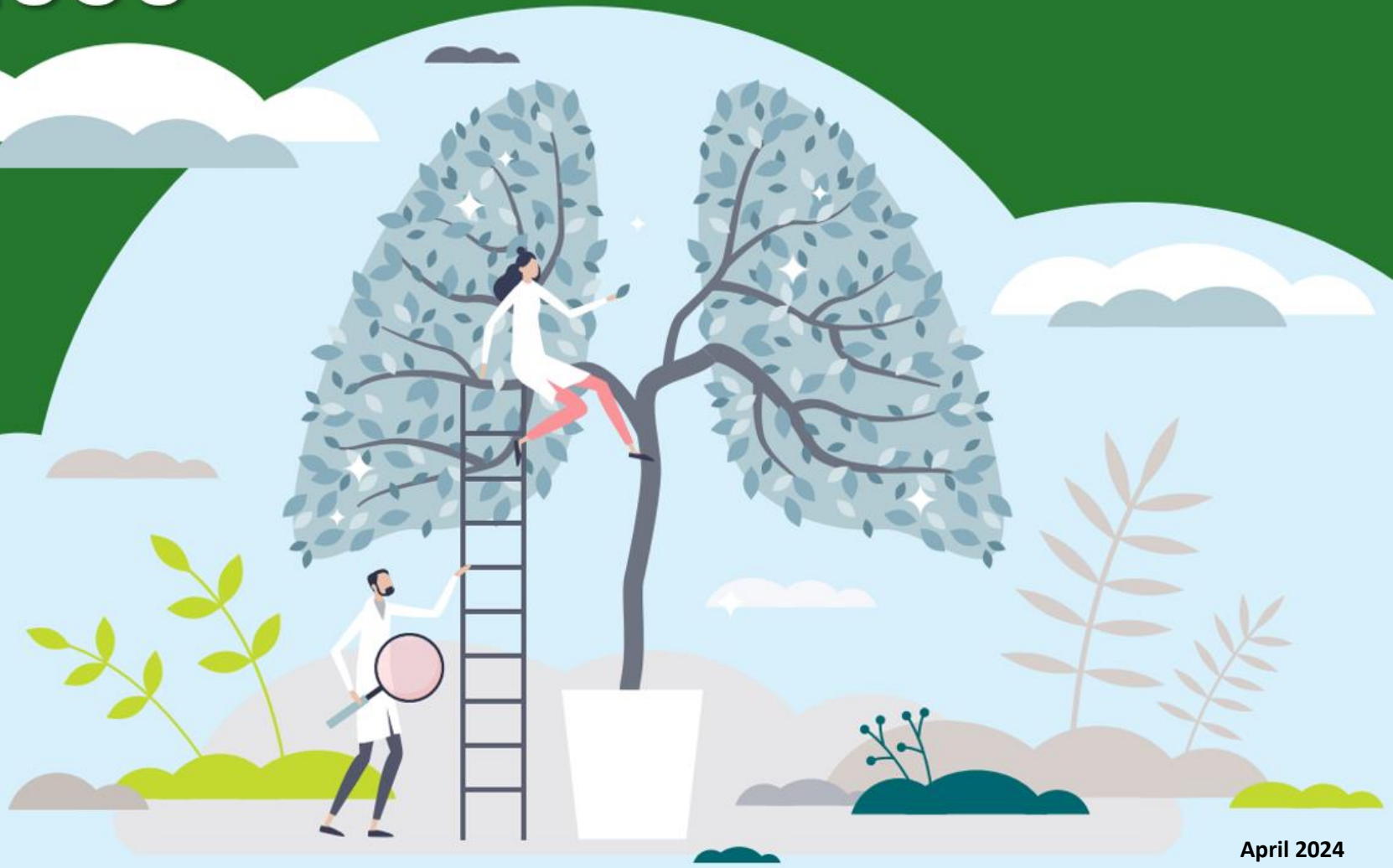

GEMEENTE Arnhem

April 2024

Inhoud

Infographic 3

Samenvatting 4

1. De luchtkwaliteit in Arnhem gaat de goede kant op mits we het luchtbeleid volhouden 5

1.1 De blootstelling moet verder worden beperkt 6

2. Doorlichting en update huidige maatregelen 9

2.1 Inleiding 9

2.2 Emissies beperken 10

2.2.1 Mobiliteitsmaatregelen effectief, paar vertragingen en tegenvallers 10

2.2.2 Maatregelen industrie, mobiele werktuigen, landbouw en bouw kunnen nu nog beperkt zijn . 12

2.2.3 Consumenten voorlichting beperking overlast houtstook 13

2.3 Meten en berekenen 14

2.2 Conclusies en advies 15

3. Vooruitblik en adviezen 16

3.1 Aanscherping luchtnormen in zicht 16

3.2 Onderzoek aanscherping nieuw beleid 16

3.3 Omgevingsprogramma Lucht nog niet nodig 17

Bijlage 1: Verdiepende informatie luchtkwaliteit 18

Bijlage 2: Maatregelen Luchtagenda 2018-2025 22

Bijlage 3: Uitwerking 23

Maatregelen 23

Financieel overzicht 25

Voorwoord

Voor u ligt de Uitvoeringsagenda Lucht 2024 -2030. Hiermee wordt gerapporteerd over de huidige luchtkwaliteitsmaatregelen van Arnhem en over de ontwikkeling van de luchtkwaliteit in onze stad. Daarnaast bevat dit document een advies over hoe wij in de toekomst ons het beste kunnen inzetten voor een schonere lucht en een gezondere stad.

De luchtkwaliteit in Europa en ook in Arnhem kan en moet worden verbeterd. Daarom zet de gemeente in op een gezondere buitenlucht voor al haar inwoners. Luchtkwaliteit is immers heel belangrijk voor de gezondheid. Voor inwoners is gezondheid het belangrijkst en verwachten van hun overheden maatregelen om de lucht gezonder te maken.

In dit document vindt u een inschatting van de ontwikkeling van de luchtkwaliteit en een doorlichting van de huidige luchtkwaliteitsmaatregelen met waar nodig aanpassingen of aanscherpingen om de huidige doelen te halen. Dat is nodig want we halen niet vanzelf onze luchtdoelen. Dit document gaat niet in op nieuwe EU/ WHO waarden en nieuwe maatregelen om deze doelen te behalen omdat dat nu nog niet mogelijk is. Dat zal wel gebeuren zodra de nieuwe EU-richtlijn in vastgesteld en er inzicht is wat het behalen van de nieuwe EU-doelen of advieswaarden van de WHO 2021 betekent voor Arnhem. De verwachting is dat dat eind 2024 wel mogelijk is.

Dit stuk kan gezien worden als onderlegger van het bredere Plan Gezonde Leefomgeving , onderschrijft de ambities daarvan en zoomt verder in op de uitvoering en monitoring van alle maatregelen omtrent het thema lucht. Het werkt samen met andere programma's zoals de zero emissie stadsdistributie (ZES) om sommige maatregelen te verwezenlijken.

Deze rapportage behandelt respectievelijk 1) de huidige en toekomstige luchtkwaliteit in Arnhem, 2) de stand van zaken ten aanzien van luchtmaatregelen, een eventuele noodzaak om bij te sturen om de afgesproken doelen te halen en 3) een doorkijkje naar de toekomst; Europese en landelijke ontwikkelingen en een advies hoe Arnhem daarop zou kunnen inspelen.

Marco van der Wel, wethouder milieu

De huidige situatie

De luchtvervuiling daalt

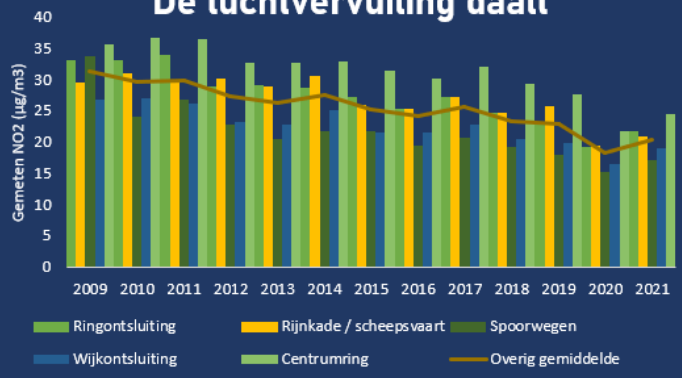

Huidige beleidsdoelen in zicht

- Wettelijke normen: Nationaal Samenwerkingsprogramma Lucht
- Ondertekend convenant: Schone Lucht Akkoord
- Eigen ambities: Arnhemse Luchtagenda 2018-2025

⚠ … maar we zijn er **nog niet**

Toekomstverwachting

Er komen nieuwe normen aan

Stof	Huidige wettelijke EU normen 2005	SLA streefdoel 2030 (advies WHO 2005)	Verwachte EU normen 2030*	EU beleid: streven naar advies WHO 2021
$PM_{2.5}$	25	10	10	5
PM_{10}	40	20	20	15
NO_2	40	40	20	10

Haalbaar met huidige en gepland beleid
Haalbaar met extra inzet EU, NL en Arnhem
Niet haalbaar op korte termijn

Hiervoor is in de toekomst nodig:

- Doorgaan met beleid: waar nodig aanpassingen en aanscherpingen
- Analyse inzet Arnhem, stappenplan voor de toekomst
- Versteviging samenwerking GGD, ODRA, inwoners & ondernemers
- Aanscherping en harmonisering van milieuzone(s)

Belangrijkste bronnen

Concentratieopbouw

Samenwerking is dus van belang!

Maatregelenpakket *Extra in 2024

1. Blootstelling beperken

- Citizen science, burgerberaad, overleg en voorlichting
- Extra bescherming kwetsbare groepen
- Onderzoek verbod rookkanalen (open haarden) nieuwbouw

2. Emissies beperken

- Milieuzones & Zero Emissie Stadslogistiek, ontlasten Centrumring, walstroom Rijnkade, sloopregeling oude scooters
- Emissie eisen voor (chemische) industrie
- Emissiearme/vrije bouw
- Houtstook subsidieregeling rookkanalen

3. Meten en berekenen

- RIVM modelberekeningen
- I.c.m. Arnhems meetnet: NO2 en PM10 meetpunten, extra PM2.5 metingen, en het Burgermeetnet
- Wijkgericht overleg over wijkgezondheidsprofielen

*De nieuwe EU richtlijn wordt naar verwachting in het 2e kwartaal vastgesteld. De hier getoonde waarden zijn dus nog voorlopig. Daarnaast is een basisanalyse nodig om te bezien hoe gemeenten op deze nieuwe EU richtlijn moeten inspelen.

Samenvatting

Arnhem is goed op weg de wettelijke normen, de afgesproken doelen van het Schone Lucht Akkoord (SLA) en het beleid in de Luchtagenda 2018-2025 te halen. De luchtkwaliteit in Arnhem is op alle plekken verbeterd. We nemen de goede maatregelen en het heeft effect, alhoewel er wel enkele vertragingen zijn.

We zijn er echter nog niet. Het luchtbeleid moet krachtig doorgezet worden en behoeft enkele aanvullingen om de afgesproken normen te halen. De gemeente moet als SLA-partner sowieso permanent werken aan gezondere lucht. Bovendien komen er nieuwe wettelijk verplichte normen vanuit de EU aan. Als Arnhem ervoor zou kiezen daarbovenop stevig toe te gaan werken naar de advieswaarden van de World Health Organisation (WHO) uit 2021 dan vraagt dat een nog verdergaande inzet op luchtbeleid. Zodra de nieuwe EU richtlijn is vastgesteld en een nadere analyse is opgesteld hoe op deze richtlijn en de WHO advieswaarden 2021 in te spelen, is waarschijnlijk een aanscherping van het luchtbeleid nodig. In deel 3 wordt dit verder toegelicht.

Omdat Arnhem goed op weg is om de huidige afgesproken doelen te halen, is er slechts continuering van het (soms vertraagde) beleid nodig, naast een beperkte aanvulling.

In deze tabel vindt u om welke beleidsvoorstellen het gaat.

Tabel 1 Overzicht benodigd beleid

Mobiliteit
1. Ontlasten Centrumring
2. Subsidieregeling slopen oude scooters en brommer
3. Milieuzone en OV-concessie aanscherpen
4. Zero emissie stadslogistiek
5. Stimulering elektrische deelauto's
Meten en burgerparticipatie
6. Meetcampage NOx en uitbreiding meetnet en meetcampagne PM2.5 i.c.m. burgermeetnet
Consument
7. Subsidie onklaar maken rookgaskanalen
8. Onderzoek verbod open haarden nieuwbouw
Wonen / RO
9. Extra bescherming kwetsbare groepen bij drukke wegen

Het volhouden en inzetten van het hierboven geschetste beleid is nodig om zeker te stellen dat we alle huidige luchtdoelen en ambities gaan verwezenlijken.

Ten aanzien van de toekomst het volgende. Zoals hierboven aangegeven is, wordt geadviseerd later in het jaar als de nieuwe EU richtlijn is vastgesteld en er een basisanalyse is opgesteld wat de nieuwe EU richtlijn en het stapsgewijs toewerken naar de advieswaarden van de WHO uit 2021 betekent voor gemeenten zoals Arnhem, een nieuwe update van de luchtagenda op te stellen rekening houdend met de nieuwe doelen en ambities en zo nodig een aanscherping van het luchtbeleid. Dit betekent dat het volgende nodig is:

1. Een basisanalyse over inspelen van Arnhem op de nieuwe EU richtlijn (zodra de richtlijn is vastgesteld) en de WHO-advieswaarden met voorstellen in de vorm van *what-if* scenario's, en besluitvorming over een nieuwe update van de luchtagenda Arnhem en de doorwerking naar andere thema's of doelen.
2. Intensief overleg met andere afdelingen, burgers en ondernemers (zowel voorafgaand aan de besluitvorming als daarna).
3. Intensieve samenwerking met de regio, NL en EU.

1. De luchtkwaliteit in Arnhem gaat de goede kant op mits we het luchtbeleid volhouden

De lucht in Arnhem wordt steeds schoner. Wel hebben we nog een weg te gaan, want de gezondheidseffecten zijn nog steeds fors.

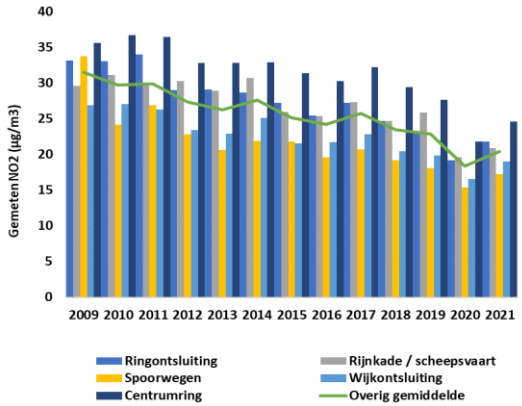

Figuur 1 De dalende trend van luchtverontreinigende stoffen in de hele stad. Bron: jaargemiddelde NO_2 metingen Buro Blauw

De jaargemiddelden van concentraties schadelijke stoffen zoals stikstofoxiden (NO_x) en fijnstof (PM10 en PM2.5)[1] zoals die gemeten worden op 34 meetpunten in de stad door buro Blauw laten een dalende trend zien over de jaren heen, zoals voor NO_2 te zien is in Figuur 1. Deze neergaande trend is niet alleen zichtbaar in de Arnhemse metingen maar ook in de berekeningen van het Centraal Instrument Monitoring Luchtkwaliteit (CIMLK) van het RIVM. Dit terwijl dit niet te wijten lijkt aan het afnemen van het volume van het verkeer (de belangrijkst bron van NO_2). Dit resultaat is waarschijnlijk het resultaat van het gecombineerde beleid van Europese en Nederlandse overheden waaronder Arnhem.

Is de lucht dan nu schoon genoeg?
Nee. Op dit moment hebben we waarschijnlijk geen overschrijding van de wettelijke en EU-normen[2] maar hebben we de streefdoelen van het SLA nog niet gehaald. Zie Tabel 2. Het primaire doel van het SLA is in het akkoord als volgt verwoordt:

"Het doel van het Schone Lucht Akkoord is om de luchtkwaliteit in Nederland permanent te verbeteren. Het is een akkoord tussen Rijk, provincies en een groot aantal gemeenten. Samen streven de deelnemende partijen naar een gezondheidswinst van minimaal 50 procent in 2030 ten opzichte van 2016. Inmiddels hebben alle 12 provincies en meer dan 100 gemeenten (toevoeging auteurs: waaronder Arnhem) het akkoord getekend. Het Schone Lucht Akkoord blijft streven naar de WHO-advieswaarden uit 2005."

De in de tabel getoonde waarden zijn opgesteld door de participanten van het SLA.

Tabel 2: Huidig doelbereik

Stof	Huidige wettelijke EU normen 2005	SLA streef-doel 2030 (advies WHO 2005)	Verwachte EU normen 2030	EU beleid: streven naar advies WHO 2021
$PM_{2.5}$	25	10	10	5
PM_{10}	40	20	20	15
NO_2	40*	40*	20	10

Al gehaald met huidig beleid
Waarschijnlijk gehaald
Nog niet gehaald

[1] Voor andere stoffen als ozon en prioritaire stoffen geldt dat we de concentratie-eisen ruimschoots halen. Deze blijven daarom buiten beschouwing in dit document. Over het beleid ten aanzien van PFAS en andere zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) wordt u separaat geïnformeerd; deze verspreiden zich niet allen via lucht maar ook via water en de bodem.

[2] De meest recente CIMLK berekeningen voor Monitoringsronde 2023, -jaar 2022 laten weliswaar 2 overschrijdingen zien van de jaargemiddelde NO_2 concentratienorm (40 µg/m^3) op de Eusebiusbuitensingel. Nader onderzoek leert dat dat het gevolg is van het gebruik van onjuiste input data voor het CIMLK en dat als daarvoor gecorrigeerd wordt de berekende CIMLK concentratie onder de wettelijke norm komt. Er zijn afspraken gemaakt de inputdata in 2024 door een externe expert te screenen op fouten en zo nodig te corrigeren zodat de CIMLK berekening voor dit jaar met de juiste inputdata geschiedt en zeer waarschijnlijk geen overschrijdingen van de wettelijke NO_2 norm meer laten zien.

De huidige wettelijke doelen en SLA-ambities halen we – volgens de prognose van de CIMLK rekentool - waarschijnlijk wel in 2030 mits we het huidige beleid (o.a. ontlasten centrumring, aanscherping milieuzone) met kracht voort zetten. Dat zal resulteren in 50% meer gezondheidswinst in 2030 ten opzichte van 2016, wat ook een belangrijke ambitie is van het SLA. (Zie Tabel 3, tweede en derde kolom.)

Tabel 3: Verwacht doelbereik in 2030

Stof	Huidige wettelijke EU normen 2005	SLA streef-doel 2030 (advies WHO 2005)	Verwachte EU normen 2030	EU Beleid: streven naar advies WHO 2021
$PM_{2.5}$	25	10	10	5
PM_{10}	40	20	20	15
NO_2	40	40	20	10

haalbaar met huidige en gepland beleid
haalbaar met extra inzet EU, NL en Arnhem
niet haalbaar ondanks maximale inzet

Arnhem zit op dit moment echter wel ruim boven de in 2021 opgestelde advieswaarden van de WHO (zie Tabel 3, laatste kolom). De concentraties moeten dus nog fors naar beneden om te voldoen aan deze advies-waarden. Deze advieswaarden worden op dit moment nog niet in 2030 haalbaar geacht door de stuurgroep van het SLA, maar er is wel commitment bij de SLA deelnemers en het Rijk om stapsgewijs toe te werken naar deze advieswaarden. Ook komt er zoals gezegd een nieuwe luchtkwaliteitsrichtlijn uit de EU met strengere normen voor 2030 (zie deel 3 voor verdere info). Het behalen van deze normen is niet vanzelfsprekend met het huidige beleid, zie Tabel 3, een na laatste kolom.

Kortom: de lucht is weliswaar substantieel schoner geworden, maar is nu nog niet schoon genoeg. We moeten het luchtkwaliteitsbeleid met kracht voort zetten en er moet onderzocht worden hoe we de nieuwe normen gaan halen zodra dat mogelijk is.

1.1 De blootstelling moet verder worden beperkt

1 op de 6 beroertes in Gelderland worden veroorzaakt door luchtvervuiling. Mensen in Arnhem sterven gemiddeld een jaar eerder door luchtvervuiling. 1 op de 5 kinderen met astma (nieuwe gevallen) zou deze aandoening niet hebben als er geen luchtvervuiling was. De effecten van luchtvervuiling zijn vergelijk-baar met het elke dag meeroken van 4 sigaret-ten. In Arnhem zijn de gevolgen van slechtere luchtkwaliteit relatief groter zijn dan in de omliggende regio, zie figuur 2. Daarnaast werd recentelijk bekend dat slechte luchtkwaliteit

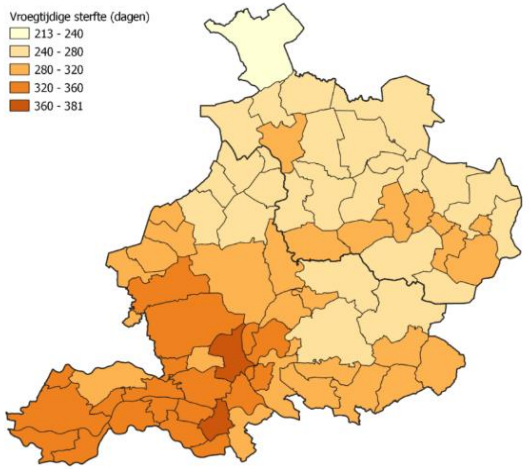

Figuur 2: Vroegtijdige sterfte per gemeente in de regio. Bron: GGD

ook verantwoordelijk is voor meer coronadoden in Nederland.

De GGD geeft aan dat er ook binnen de regio en onze gemeente grote verschillen bestaan (zie figuur 3) en vraagt aandacht voor vermindering van de blootstelling aan luchtverontreiniging. Deze figuren zijn gebaseerd op de in figuur 10 getoonde cijfers van de GGD, te vinden in bijlage 1.

Arnhem onderschrijft het advies van de GGD volledig[3] en zet daarom in op maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren, ook onder de norm waarbij we aandacht hebben voor de

[3] Bron: GGD GHOR Nederland, 2023 (link: https://ggdghor.nl/onderwerp/luchtverontreiniging/#4-ggd-advisering)

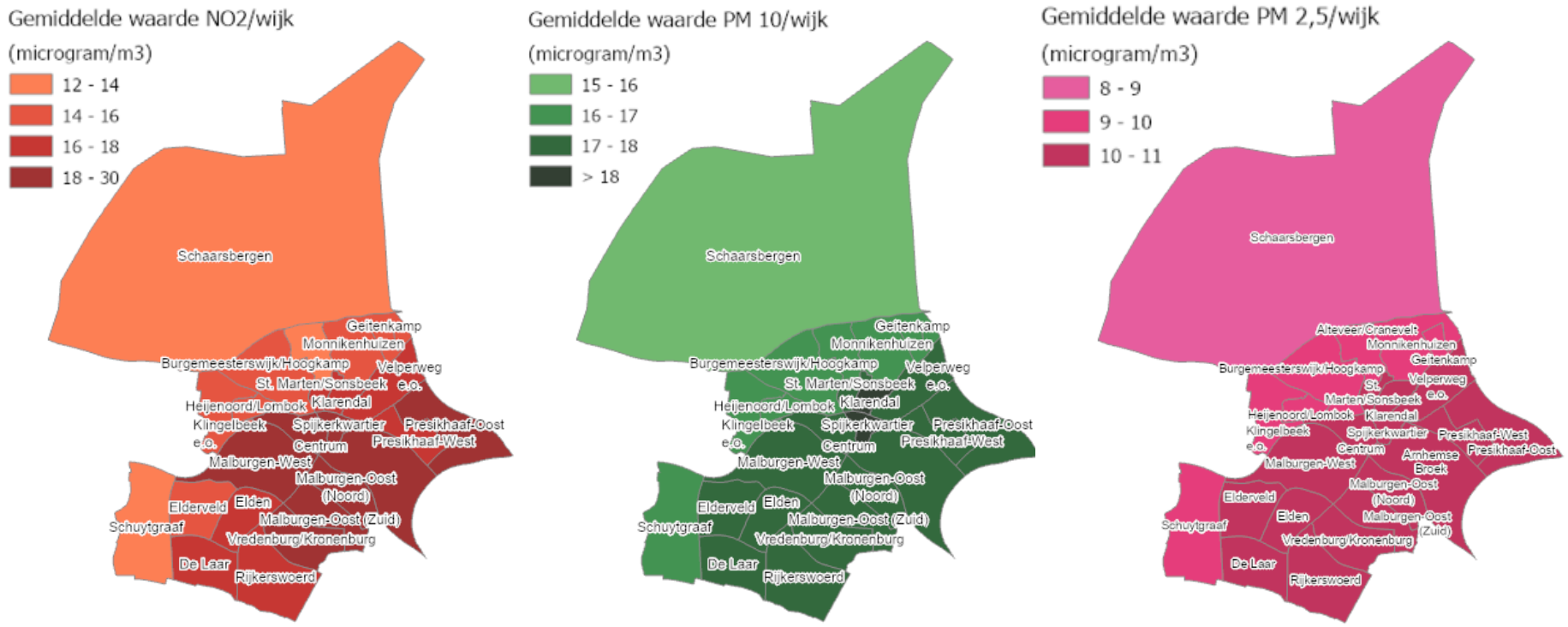

Figuur 3: Gemiddelde waarde NO_2, PM10, en PM2.5 per wijk in Arnhem (zie ook voor de gebruikte getallen figuur 10).

blootstelling. We geven daarom prioriteit aan het nemen van maatregelen daar waar mensen langdurig verblijven.

In concreto betekent dat het volgende:

1. Mensen die extra gevoelig zijn voor slechte luchtkwaliteit (kinderen, ouderen, zwangeren i.v.m. hun ongeboren kind, mensen met luchtwegaandoeningen, hart- en vaatziekten of diabetes) verdienen extra bescherming door langdurig verblijf nabij drukke wegen zo mogelijk te beperken. Arnhem wil daarom nieuwe woningen, woonzorgcentra, kinderdagverblijven, scholen en buitenschoolse opvang bij voorkeur niet positioneren binnen bufferzones nabij drukke wegen (zie voor een eerste versie van een kaartje met bufferzones figuur 4) tenzij aangetoond wordt dat deze ontwikkelingen geen gezondheids-gevolgen voor kwetsbare groepen opleveren of er zwaarwegende redenen zijn dit te accepteren. Bij deze afweging kijken we naar streefwaarden en vragen we advies van de GGD, zodat we kwetsbare groepen in de breedte goed beschermen. We zetten ons in om dat niet alleen te doen in de vergunningsfase voor nieuwe initiatieven als de planvorming

vrijwel afgerond is (zoals dat nu gebeurt) maar ook al in de planvormingsfase. Hierover zullen we overleggen binnen de gemeente, met RWS en de provincie.

2. Verder blijven we ons inzetten op verkeersmaatregelen (zoals het ontlasten van de centrumring en het aanscherpen van de milieuzone) om de blootstelling aan piekconcentraties in en rond de centrumring te verlagen. Dit wordt toegelicht in hoofdstuk 2.
3. Daarnaast blijft natuurlijk staan dat algemene maatregelen voor de hele stad cruciaal zijn want zo zorgen we ervoor dat de luchtverontreiniging waaraan elke inwoner wordt blootgesteld, verminderd.

Arnhem is voornemens samen met bewoners per wijk te kijken welke maatregelen we kunnen nemen om de gezonde leefomgeving in hun wijk of buurt te verbeteren. Dit betekent dat we, na het vaststellen van het Plan Gezonde Leefomgeving en deze uitvoeringsagenda, op basis van de wijkgezondheidsprofielen met de Teams Leefomgeving gebiedsgericht aan de slag gaan met het verbeteren van de gezonde leefomgeving.

Figuur 4 Bufferzones rond drukke wegen waarin geadviseerd wordt geen nieuwbouw te plaatsen

2. Doorlichting en update huidige maatregelen

Arnhem doet al veel om de luchtkwaliteit te verbeteren. In dit hoofdstuk geven we een overzicht van alle maatregelen en vertellen we wat er goed gaat en wat eventueel moet worden bijgestuurd.

2.1 Inleiding

Hoofddoelen Luchtbeleid Arnhem

Zoals gezegd zijn de huidige luchtmaatregelen gericht op het behalen van drie hoofddoelen:

1. De verplichte NSL grenswaarden gebaseerd op de EU-richtlijn Luchtkwaliteit uit 2005
2. De doelen in het ondertekende convenant SLA
3. De doelen in de door Arnhem zelf opgestelde Luchtagenda 2018 -2025

In het SLA en de Luchtagenda is afgesproken dat Arnhem inzet op grotere gezondheidswinst dan de wettelijke grenswaarden bieden, en wil het de negatieve gezondheidseffecten dus verder terugdringen. Ook staat vast dat de luchtkwaliteit er hoe dan ook niet op achteruit mag gaan. Arnhem heeft waarschijnlijk de verplichte NSL grenswaarden gehaald en wil grotere gezondheidswinst bereiken door in te zetten op het halen van de strengere SLA doelen.

Relatieve belang luchtmaatregelen: verkeer en lokale overlast

Als eerste is de vraag aan de orde of we de juiste maatregelen nemen om de luchtkwaliteit te verbeteren.
In de onderstaande tabel vindt u een samenvatting van belangrijke bronnen per stof in Arnhem:

Tabel 4 Belangrijke emissiebronnen per stof in Arnhem

Stof	Belangrijke emissiebronnen
NOx	Wegverkeer uitlaatgassen en mobiele werktuigen
PM10	Wegverkeer niet uitlaatgassen, productgebruik consumenten en chem. Industrie basisproducten
PM2.5	Productgebruik Consumenten, chemische industrie basisproducten, wegverkeer – uitlaatgassen, Mobiele werktuigen

Het is zaak beleid gericht op het behalen van de luchtdoelen te zo veel mogelijk te richten op de belangrijkste emissiebronnen.

In de Luchtagenda 2018-2025 is destijds de effectiviteit van de (toen) nieuwe maatregelen ingeschat, zie bijlage 2. Daaruit kwam dat het ontlasten van de centrumring, de milieuzone en walstroom (voor de plaatselijke vervuiling) de meest effectieve maatregelen waren. Daarnaast zijn er nog vele andere flankerende mobiliteitsmaatregelen die ook aangrijpen op de belangrijkste emissiebronnen van NO_x. Ook naar huidige maatstaven zijn dit goede maatregelen gericht op de hoofdbronnen van de luchtverontreiniging.

De concentraties voor fijnstof komen vooralsnog onder de huidige norm; er is daarom vooralsnog geen aanvullend beleid voor fijnstof nodig naast de mobiliteitsmaatregelen. Wel leiden de emissies van fijnstof tot grote gezondheidseffecten en lokale overlast, dus er is extra inzet nodig om dat zo veel mogelijk te voorkomen. Dit geldt bijvoorbeeld voor houtstook en emissies op de bouwplaats. Hiervoor heeft Arnhem vergaand beleid ontwikkeld, zie het deel over emissie beperken bij industrie en consumenten.

Conclusie: het beleid richt zich op de belangrijkste bronnen met de juiste maatregelen zodat de impact ervan het grootst is. Daarnaast zijn enkele intensiveringen nodig.

Samenwerking is cruciaal

Voor de verbetering van luchtkwaliteit is een goede samenwerking van de betrokken overheden, burgers en ondernemers cruciaal. In Figuur 6 is te zien dat Arnhem zich vooral kan en moet focussen op het aanpakken van

de lokale pieken, het stedelijke achtergrond-niveau van luchtvervuiling en lokale overlast veroorzakers zoals bijvoorbeeld houtstook.

De (inter)nationale overheid is nodig om de landelijke en grensoverschrijdende achter-grondconcentraties van luchtverontreiniging aan te pakken, bijvoorbeeld door emissie-normen voor nieuwe auto's (in emissieklassen) aan te scherpen, en elektrische voertuigen te stimuleren. Lucht houdt zich immers niet aan grenzen.

Daarnaast is het SLA cruciaal voor het luchtbeleid. Niet alleen kan er over en weer veel geleerd worden van elkaar, levert het SLA fondsen maar we hebben elkaar hard nodig om de luchtkwaliteit te verbeteren. Het is dus van belang om als gemeente zichtbaar te zijn, kennis te delen, en het netwerk te onderhouden. De landelijke overleggen, het SLA en het Gelders platform biedt hiervoor veel uitkomst, maar er is ook op eigen initiatief samenwerking met andere (lokale) gemeentes, de GGD, en de ODRA.

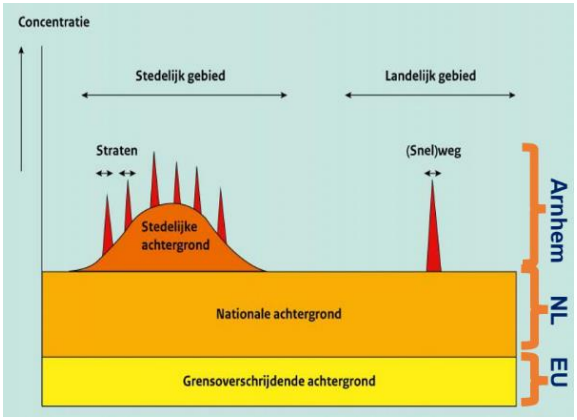

Figuur 6 Concentratie luchtvervuiling en invloed (inter)nationaal en lokaal beleid

2.2 Emissies beperken

De gemeente neemt al veel maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren. Deze maatregelen zijn over het algemeen succesvol[4] maar er zijn vertragingen en soms ook redenen om de maatregelen bij te stellen of aan te scherpen. De maatregelen zijn gericht op de voor luchtkwaliteit belangrijkste sectoren van de economie: mobiliteit, industrie & bouw, en consumenten.

Tabel 5: Overzicht mobiliteitsmaatregelen

Maatregelen mobiliteit	
1 Volumemaatregelen	Milieuzone en OV-concessie eisen, zero emissie stadslogistiek, parkeren, transferia, doorstromen, Dynamisch Verkeers Management (DVM), ontlasten centrumring, autodelen
2 Stimulering schonere voertuigen	Stimulering elektrische auto's, deelauto's, slopen oude brommers, en scooters
3 Stimulering keuze schone vervoers-modaliteiten	Aanleg fietsroutes voor de lange afstand, werkgevers stimuleren voor schoner vervoer
4 Overige maatregelen	Stroom voor aangemeerde schepen (walstroom)

2.2.1 Mobiliteitsmaatregelen effectief, paar vertragingen en tegenvallers

Omdat zoals gezegd de sector mobiliteit ook in 2021 één van de belangrijkste bronnen van luchtverontreiniging (met name NO_x) in Arnhem is, heeft de stad de afgelopen twee decennia zich gefocust op de sector mobiliteit, en circa 30 maatregelen genomen om de luchtverontreinigende emissies van deze sector te beperken. (een samenvatting van deze maatregelen vindt u in tabel 5, de uitgebreide lijst vindt u in bijlage 2).

[4] Arnhem heeft de afgelopen jaren bekend gestaan als een gemeente met een overschrijding van de wettelijke NO_2 norm berekend door het RIVM. Dit blijkt onterecht en zal in het komend jaar gecorrigeerd worden. Wel hebben we nog te maken met een relatief hoge berekening voor de NO_2 concentratie op de Eusebiusbuitensingel terwijl onze metingen ter plekke een veel lagere concentratie aangeven. De inzet is om dit verschil tussen meten en berekenen te verkleinen en natuurlijk is het van belang om dit te blijven monitoren en maatregelen te nemen waar dat nodig is.

De maatregelen zijn er op gericht: het verkeersvolume in het algemeen en van vuile voertuigen in het bijzonder terug te brengen op drukke wegen, de doorstroming te bevorderen (files zijn slecht voor de luchtkwaliteit), het voertuigpark versneld schoner te krijgen, het kiezen van schonere modaliteiten te bevorderen en de emissie van aangemeerde schepen terug te brengen.

Wat gaat goed?
Het effect van de afzonderlijke mobiliteits-maatregelen op luchtkwaliteit is niet te meten / berekenen omdat de luchtkwaliteit de resultante is van alle autonome[5] ontwikkelingen, het EU-beleid, het landelijk beleid en de Arnhemse maatregelen tezamen. We kunnen dankzij ons meetnet wel met zekerheid vaststellen dat de luchtkwaliteit in Arnhem verbeterd is. Dit wordt tevens bevestigd door de berekeningen van het rekenmodel CIMLK. Het is aannemelijk dat het totaal van alle autonome ontwikkelingen en maatregelen daarvoor verantwoordelijk is.

Bekend uit de wetenschappelijke literatuur en door voorbeelden in andere gemeenten is dat het type mobiliteitsmaatregelen dat Arnhem heeft getroffen, zoals de milieuzones en de verkeersmaatregelen, de meest effectieve zijn voor het zoveel mogelijk wegnemen de pieken in luchtvervuiling van met name NO_2 en in mindere mate van PM10. Het is daarom aannemelijk dat het ingezette beleid heeft bijgedragen aan een schonere lucht.

Dat geldt ook voor maatregelen als stimulering van autodelen (nu ca. 85 deelauto's in Arnhem). Na een succesvolle regeling vorig jaar, is er ook in 2024 besloten om een subsidieregeling voor de sloop van oude scooters en brommers te starten met daarbij een beperkte stimulering van elektrische fietsen voor burgers die het niet breed hebben. Er is met succes een lange afstandsfietsroute gerealiseerd. De deelauto's in Arnhem zijn al voor de helft emissievrij. De zero emissie stadslogistiek (ZES) zone zal in juni 2026 van kracht gaan.

Conclusie: op het gebied van mobiliteit heeft Arnhem dus al relatief veel effectieve maatregelen uitgevoerd.

Wat kan beter, moet er worden bijgesteld?
Alhoewel verreweg het grootste deel van de genoemde mobiliteitsmaatregelen inmiddels zijn afgerond, is een aantal maatregelen vertraagd. Het effect hiervan zal dus ook later zichtbaar worden. Dit gaat onder andere om het – naar verwachting zeer effectieve - ontlasten van de Centrumring. Daarnaast zijn ook het aanleggen van P+R mogelijkheden en een vernieuwd parkeerbeleid nog niet gerealiseerd. Deze zijn onderdeel geworden van het Duurzame Mobiliteitsplan (DMP), wat in 2024 zal worden opgeleverd. Het aanleggen van walstroom langs de Rijnkade was vertraagd maar wordt in 2025 gerealiseerd.

Geadviseerd wordt om vooraf goede analyse van de kosten en (geschatte) baten te blijven opstellen. Hiervoor is een nulmeting /berekening (wat de huidige situatie is qua verkeer en lucht) nodig en een duidelijk geformuleerd doel om de voortgang te kunnen monitoren. Vervolgens kan ook waar nodig daarop worden bijgestuurd.

In het algemeen is er vooralsnog geen bijstelling van de verkeersmaatregelen nodig mits we het voorgenomen beleid zoals beschreven in Tabel 5 voortvarend doorzetten. De verwachting is namelijk dat dit toereikend zal zijn om de huidige EU en SLA doelen te halen.

Voor het zeker stellen van het behalen van m nieuwe EU normen en stapsgewijs behalen van de advieswaarden van de WHO 2021 zal opnieuw gekeken moeten worden naar het benodigde beleid waaronder het mobiliteitsbeleid. Daarom zijn vanuit het

[5] Bijvoorbeeld de autonome groei van de mobiliteit met als onderliggende factoren o.a. de groei van de (beroeps)bevolking, de welvaart en de modaliteitskeuze.

thema lucht regelmatige updates van het mobiliteitsbeleid nodig.

Ten aanzien van de milieuzone is er in het coalitieakkoord het volgende afgesproken: "*We handhaven de milieuzone, waar erg vervuilende motorvoertuigen worden geweerd. Als de Rijksoverheid het mogelijk maakt om strengere normen te stellen, dan volgen we die. Op basis van de luchtkwaliteit wordt in het mobiliteitsplan gekeken of uitbreiding van het gebied noodzakelijk is. Mocht dit het geval zijn, dan hebben we oog voor mensen die hierdoor in de problemen komen.*"

De Rijksoverheid maakt het inmiddels mogelijk de milieuzones vanaf 2025 aan te scherpen. De nieuwe EU richtlijn en het stapsgewijs behalen van de WHO-advieswaarden 2021 betekent dat het des te meer logisch is nu in te zetten op een aanscherping van de Arnhemse milieuzone. Daarom wordt gewerkt aan een voorstel voor deze aanscherping. Hierbij dient aandacht te zijn voor:

- mensen die hierdoor in de problemen komen.
- afstemming met alle stakeholders.
- Harmonisatie met het DMP en de ZES.

Daarnaast is uit een evaluatie gebleken dat het beheer van de milieuzone beter verankerd moet worden in de organisatie. De milieuzone heeft structureel budget nodig om te kunnen blijven functioneren en er is een zogenaamde Data Protection Impact Assessment (DPIA) nodig om te voldoen aan de privacyregel-geving.

In 2023 werd de milieuzone 5 maanden lang niet gehandhaafd als gevolg van de introductie van een nieuw systeem. Alhoewel dit een anomalie betreft (in de voorgaande jaren speelde dit niet) moet wel vinger aan de pols gehouden worden om ervoor te zorgen dat het uitstaan / opschorten van de handhaving van de milieuzone niet te lang is. Het gaat hier immers om een belangrijke maatregel om de pieken van luchtverontreiniging rond de centrumring te beperken.

Tenslotte is duidelijk dat de aanscherping van de Milieuzones en de Zero Emissie Zone op elkaar afgestemd moeten worden om verwar-ring zo veel mogelijk te voorkomen en de effectiviteit van deze maatregelen te vergroten. Hierover worden in 2024 afspraken gemaakt.

In 2024 wordt er opnieuw een subsidie-regeling slopen brommers en scooters opengesteld. Deze regeling geeft subsidie aan inwoners die hun oudere motor of brommer willen laten slopen en eventueel inruilen voor een nieuwe elektrische fiets. Door het succes bij de vorige ronde wordt deze subsidie dit jaar opnieuw geïmplementeerd. Het is de bedoeling dat de regeling gebruik maakt van subsidie vanuit het SLA en geld uit het mobiliteits- en klimaatfonds. Tevens wordt er gewerkt aan beleid gericht om het autodelen vanaf 2026 volledig emissievrij uit te besteden.

2.2.2 Maatregelen industrie, mobiele werktuigen, landbouw en bouw kunnen nu nog beperkt zijn

Naast mobiliteit zijn ook de industrie en bouw belangrijke emissiebronnen voor de luchtkwaliteit, zeker voor fijnstof. De grootste bronnen voor de industrie in Arnhem zijn chemische basisproducten en in mindere mate de metaalelektro. Mobiele werktuigen hebben vooral een groot aandeel bij PM2.5. Een overzicht van de maatregelen in deze sector is te zien in tabel 6.

Tabel 6: Overzicht maatregelen industrie, bouw, en landbouw

Luchtmaatregelen (chemische) industrie, landbouw en bouw	
1 Emissiebeperkingen in vergunningen incl. hh	Samenwerking en aansturing ODRA
2 Emissivrij aanbesteden in de bouw	Pilots emissievrij bouwen, SEB convenant, Arnhemse laadvisie 2030
3 Landbouw maatregelen	Nog niet van belang in Arnhem

Wat gaat goed?

In Arnhem wordt hard gewerkt om emissievrij bouwen de standaard te maken. Dit gebeurt op slimme manieren. Langs de Rijnkade wordt

bijvoorbeeld de toekomstige aansluiting voor walstroom gebruikt om de elektrische werktuigen op te laden. Om emissievrije uitbesteding te financieren maakt Arnhem zowel gebruik van subsidies van het SLA als vanuit het convenant Schoon & Emissieloos Bouwen (SEB), dat de gemeente heeft ondertekend.

Om het convenant SEB kracht bij te zetten kiest Arnhem voor de hoogste ambities op dit gebied. Er wordt intensief samengewerkt met de markt om per project te kijken wat mogelijk is. Zo wordt er zo effectief mogelijk werk gemaakt van emissievrije werkplaatsen. Binnenkort komt er een eigen Arnhemse routekaart voor emissievrij bouwen. Daarnaast is de Laadvisie 2030, waarin alle toekomstige laadpunten voor alle soorten elektronische voertuigen in kaart worden gebracht, een belangrijke bijdrage om SEB te realiseren.

Wat kan beter, moet er worden bijgesteld?
Met de vergunningverlening voor de industrie vanuit de ODRA wordt rekening gehouden met het verbeteren van luchtkwaliteit maar dat zou in de toekomst als dat nodig is aangescherpt kunnen worden. Dat is op dit moment echter nog niet het geval. Daarom In ligt in het huidige luchtkwaliteitsbeleid de focus op het beperken van de emissies van mobiliteit, omdat deze sector veruit de grootste bijdrage levert aan luchtverontreinigende emissies.

De uitstoot van PM2.5 moet op termijn wel omlaag om dichterbij de WHO advieswaardes te komen. Dan ligt het voor de hand om in de vergunningvereisten voor nieuwe vergunningen aan te scherpen richting de scherpste Best Beschikbare Techniek (BBT) waardes. Ook is dan meer in situ monitoring nodig om effectief te kunnen handhaven.

Binnen de gemeente bevinden zich een handvol landbouwbedrijven. Dit soort bedrijven draagt in beperkte mate bij aan de luchtvervuiling in Arnhem. In Arnhem is de bijdrage echter zo gering dat voor deze sector geen prioriteit geldt. Mocht daar in de toekomst verandering in komen, dan kunnen de maatregelen vanuit het SLA worden overwogen. Uiteraard zal er worden samengewerkt met buurgemeenten voor geharmoniseerd beleid.

2.2.3 Consumenten voorlichting beperking overlast houtstook

In bijlage 1 zien we dat consumenten een hoge uitstoot van PM10 en PM2.5 veroorzaken. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om oplosmiddelen uit cosmetica, luchtverfrissers, spuitbussen of verf. Ook stoffen die vrijkomen bij hout stoken en vuurwerk afsteken zijn hier onderdeel van. Beleid ten aanzien van consumenten vindt u in tabel 7.

Tabel 7 Overzicht maatregelen consumenten

Luchtmaatregelen consumenten	
1 Voorlichting, alerts en (wijk)overleg stoken	Schone Lucht Arnhem, communicatiecampagnes, workshops
2 subsidieregelingen	Subsidie voor het saneren van rookkanalen

Wat gaat goed?
In 2023 is het 3-jarig houtstook-project Schone Lucht Arnhem afgerond en geëvalueerd. Dit is volbracht in samenwerking met Natuur & Milieu Gelderland (NMG). Verder ligt bij particuliere houtstook de focus op actieve voorlichting en informatie. Er zijn online workshops gegeven aan inwoners over goed kachel stoken om de overlast zo veel mogelijk te bepreken. Ook zijn diverse communicatiekanalen gebruikt om de inwoners van informatie te voorzien, bijvoorbeeld in de kranten, via sociale media.

Het behandelen van overlastmeldingen wordt op een constructieve manier aangepakt, samen met de ODRA. Het aantal meldingen ligt in Arnhem relatief laag. Houtstook kan een polariserend onderwerp zijn, maar in onze gemeente valt dat dus mee, mede dankzij onze open houding met oog voor zowel voor- als tegenstanders.

Arnhem is nauw betrokken bij de landelijke SLA themagroep houtstook. Hier worden nieuwe maatregelen ontwikkelt, zoals het ontwikkelen van een meetmethode voor het vaststellen van de gezondheidsimpact van houtrook. Ook de samenwerking tussen Arnhem en het Rijk is aangehaald om te pleiten voor juridische kaders en middelen tegen overlast.

Wat kan beter? Bijstelling of aanscherping?
Helaas blijft de gemeente afhankelijk van landelijke wet- en regelgeving wat betreft particuliere houtstook. Daarnaast is de politieke urgentie om meer onderzoek te doen naar de schadelijkheid. Juridisch gezien moet overmatige hinder beoordeeld worden aan de hand van een meetbare norm. Op dit moment heeft Nederland en dus ook Arnhem deze norm en de bijbehorende regelgeving niet en daarom is handhaving in juridische zin nog niet mogelijk. Dit is aan het Ministerie.

Met een subsidie gaan we inwoners stimuleren om rookgaskanalen onklaar te maken of volledig te verwijderen. Erfgoed en monumenten zijn voor deze regeling uitgezonderd omdat het niet wenselijk is om het aanbeeld van deze woningen te veranderen. Wel ligt hier een uitdaging met beperkte capaciteit voor de uitvoering. Wat betreft handhaving op houtrookoverlast blijft de gemeente zich inzetten op voorlichting en informatie, online en ter plaatse. Zodra de landelijke wet- en regelgeving komt tot normstelling en monitoringsopties zal Arnhem de norm gaan handhaven.

Tenslotte zal – ondanks het feit dat verbieden niet goed bij de huidige Arnhemse aanpak past - ook onderzoek gedaan worden naar de mogelijkheid om openhaarden in de nieuwbouw te verbieden. In andere gemeentes zoals Nijmegen zijn op dit gebied namelijk interessante ontwikkelingen.

2.3 Meten en berekenen

Het luchtbeleid is gericht op het realiseren van lage concentraties luchtverontreinigende stoffen, het beperken van overlast en het permanent helpen verbeteren van de gezondheid van de inwoners.

Hiervoor is het cruciaal te weten in hoeverre Arnhem deze doelen haalt door naast te berekenen ook te meten. De gemeente meet zelf door middel van een meetnet, maar ook in samenwerking met de inwoners, en instanties zoals de ODRA en het RIVM. De maatregelen geven zowel de gemeente als de inwoner inzicht in de luchtkwaliteit, en dus ook wat ze kunnen doen om het te verbeteren.

Wat gaat goed?
Arnhem heeft al een relatief uitgebreid meetnet, bestaande uit 34 NO_2 meetpunten en één continu monitoring station voor zowel NO_x als PM10. Daarnaast staan er meetpunten in de stad van de ODRA en de provincie. Dankzij deze metingen en de berekeningen van het CIMLK hebben we al een goed beeld van de trend van luchtkwaliteit voor de stoffen NO_2 en PM10 over de afgelopen 10 jaar.

Wat kan beter, moet er worden bijgesteld?
Tot nu toe werd er nog niet gemeten aan PM2.5 oftewel extra klein fijnstof. Dit terwijl inmiddels wetenschappelijk bekend is dat met name het kleinste stof verantwoordelijk is voor de grootste gezondheidsschade. Daarom kiest de WHO voor bijzonder lage advies-waarden van PM2.5, die overigens op de korte termijn heel moeilijk te halen zullen zijn. Redenen om wel de PM2.5 concentraties te monitoren.

Gezien het bovenstaande wordt het meetnet in 2024 uitgebreid met 14 professionele PM2.5 meetpunten verspreid over de wijken van de stad. (Een kaartje van de nieuwe en de oude meetpunten en de gemeten waardes wordt beschikbaar gesteld.) Zo krijgen we een completer beeld van de luchtkwaliteit en kunnen we waar nodig gerichter maatregelen nemen. Het meetnet wordt onderdeel van onze jaarlijkse monitoringsupdate.
Deze uitbreiding van het meetnet gebeurt wederom in samenwerking met bewoners die graag betrokken willen zijn, in het kader van

participatie. Participatie van bewoners wordt namelijk steeds belangrijker. De meeste mensen willen de gezondheidsschade zo veel mogelijk beperken en een substantieel deel wil hierbij ook betrokken worden. De voortgang van de maatregelen en de metingen/berekeningen moeten consequent worden blijven toegelicht. Daarom heeft Arnhem in het verleden inwoners betrokken om via workshops zelf een meetpunt op te zetten voor fijnstof. De zelf gemeten waardes blijken helaas niet te valideren en kennen grote variaties. In de praktijk zijn ze daarom ook niet bruikbaar als graadmeter voor het beleid. Maar de betrokkenheid van bewoners is desalniettemin wel heel belangrijk. Er zal daarom onder andere via het wijkoverleg over wijkgezondheidsprofielen meer rekening worden gehouden met de bruikbaarheid van de meetgegevens bijvoorbeeld door intensievere begeleiding in combinatie met het actueel delen van wel gevalideerde meetgegevens.

Tenslotte zal in de toekomst ook meer worden gekeken naar incidentele vormen van participatie zoals schoolcampagnes en intensievere gesprekken over onderwerpen zoals de milieuzone. Een structurele aanpak hiervoor moet worden onderzocht. Een meer participatieve aanpak is in ieder geval ook in lijn met de kaders van de Omgevingswet en het Plan Gezonde Leefomgeving.

2.2 Conclusies en advies

Arnhem is goed op weg de afgesproken de wettelijke normen, de afgesproken doelen van het Schone Lucht Akkoord en het beleid in de Luchtagenda 2018-2025 voor 2030 te halen. We nemen de goede maatregelen en het heeft effect alhoewel er wel enkele vertragingen zijn. Maar we zijn er nog niet. Het luchtbeleid moet krachtig doorgezet worden en behoeft enkele aanvullingen om op tijd de afgesproken normen te halen. Dat is niet alleen nodig om de afgesproken doelen te behalen maar ook om de nieuwe wettelijk verplichte EU doelen (die binnenkort verwacht worden) te halen. En om stapsgewijs toe te gaan werken naar de advieswaarden van de WHO (2021) (zie ook deel 3).

In de onderstaande tabel 8 vindt u een samenvatting van het benodigde beleid. Dat kan gezien worden als een verder doorzetting en uitwerking van de bestaande Arnhemse inzet en afspraken.

Tabel 8 Overzicht benodigd beleid

Mobiliteit
1. Ontlasten Centrumring
2. Subsidieregeling slopen oude scooters en brommer
3. Milieuzone en OV-concessie aanscherpen
4. Zero emissie stadslogistiek
5. Stimulering elektrische deelauto’s
Meten en burgerparticipatie
6. Meetcampage NOx en uitbreiding meetnet en meetcampagne PM2.5 i.c.m. burgermeetnet
Consument
7. Subsidie onklaar maken rookgaskanalen
8. Onderzoek verbod open haarden nieuwbouw
Wonen / RO
9. Extra bescherming kwetsbare groepen bij drukke wegen

3. Vooruitblik en adviezen

In 2024 komen er nieuwe wettelijk verplichte EU-normen aan, en er zijn sinds 2021 nieuwe (strenge) advieswaarden van de WHO voor luchtkwaliteit. Hierdoor zal ook in de toekomst stevig luchtbeleid nodig zijn.

3.1 Aanscherping luchtnormen in zicht

In het eerste hoofdstuk in tabel 2 zijn de bestaande en nieuwe normen zichtbaar en daaronder een inschatting van de haalbaarheid hiervan.

Inschatting haalbaarheid van de nieuwe EU-luchtkwaliteitsnorm

Zoals we zien in Figuur 7 (zie de kleine blauwe puntjes) geeft het CIMLK van het RIVM in 2030 vooralsnog een aantal overschrijdingen van de mogelijke nieuwe NO_2 norm van 20 microgram te zien. Het gaat hier wel slechts om een indicatief beeld waarin niet al de ontwikkelingen en het beleid (in de EU, NL en in Arnhem) is meegenomen. Over het bijtijds behalen van de normen van nieuwe richtlijn circuleren zowel negatieve als positieve inschattingen. Enerzijds is de verwachte elektrificatie van het wagenpark (in het huidige CIMLK) mogelijk te optimistisch ingeschat en anderzijds geeft het RIVM in een eerste grofmazig onderzoek aan dat de nieuwe normen desondanks goed haalbaar zijn. Een goede basisanalyse hierover is er echter nog niet.

Figuur 7 Overschrijdingen NO_2 in 2030 (zie kleine blauwe bolletjes) (Bron: CIMLK.nl)

Want het eventueel niet halen van wettelijke luchtkwaliteitsnormen is uiteraard geen goed nieuws voor de gezondheid van de burger en kan (zonder toereikend aanvullend programma) ook grote juridische consequenties hebben voor Arnhem. Dit weten we uit ervaring: in 2005 gold in Nederland feitelijk een bouwstop omdat er toen ook geen zicht was op het halen van de destijds nieuwe normen voor luchtkwaliteit.

Conclusie: wij moeten er absoluut zeker van zijn dat we de nieuwe EU-normen gaan halen. Hiervoor is een nadere basisanalyse nodig zodra de nieuwe normen bekend zijn en is mogelijk een aanscherping van het huidige luchtkwaliteitsbeleid nodig.

Inschatting haalbaarheid van de WHO-advieswaarden uit 2021

De advieswaarden van de WHO zijn niet wettelijk bindend, maar maken wel duidelijk dat de concentraties op termijn nog veel verder omlaag moeten om van een gezonde lucht te kunnen spreken. Internationaal, landelijk en in het SLA is afgesproken allereerst toe te werken naar de in 2005 uitgebrachte WHO advieswaarden vanaf 2030 en daarna stapsgewijs naar de in 2021 aangescherpte advieswaarden want deze worden door de stuurgroep niet haalbaar geacht in 2030 maar wel op langere termijn. Daarom is in Tabel 3 te zien dat ingeschat wordt dat deze advieswaarden op korte termijn onhaalbaar zijn, onder andere omdat op korte termijn de achtergrondconcentraties van Arnhem deze waarden al overschrijden. Het laat wel goed zien hoeveel er nog gezamenlijk gedaan moet worden voordat de luchtkwaliteit acceptabel is.

3.2 Onderzoek aanscherping nieuw beleid

Gezien het belang van het behalen van de nieuwe EU-luchtkwaliteitsnormen is het zaak (ook in juridische zin) om een overtuigende onderbouwing te hebben van hoe wij deze waardes verwachten te halen. Hierover wordt het volgende geadviseerd:

1. Er is een basisanalyse nodig over inspelen van Arnhem op de nieuwe EU richtlijn en de WHO-advieswaarden met voorstellen in de vorm van *what-if* scenario's, en besluitvorming over een nieuwe update van de luchtagenda Arnhem en de doorwerking naar andere thema's of doelen. Hierbij kan mogelijk gebruik gemaakt worden van analyses, stappenplannen en communicatie-plannen van verschillende overheden (onder ander vanuit het SLA, de provincie en andere overheden). Samenwerking leidt immers tot meer efficiëntie, kwaliteit, en draagvlak. Arnhem zal deze samenwerking daarom actief ondersteunen en gebruiken. Deze analyses en plannen moeten begin 2025 uitmonden in een voorstel voor een mogelijke aanscherping van het luchtbeleid waarover nadere besluitvorming zal worden gevraagd.

2. **Vooroverleg andere afdelingen, burgers en ondernemers.** Voorafgaand daaraan moet dit uiteraard ook besproken worden met andere afdelingen die gaan over thema's als mobiliteit, economie en wonen[6]. Daarnaast wordt steeds meer duidelijk dat de bewoners ook betrokken willen worden bij het beleid zij eisen meer gezondheidsbescherming van de overheden. Luchtbeleid moet daarom zo veel mogelijk in samenspraak met de bewoners worden aangepakt en dus moeten we blijven inzetten op burgerparticipatie. Beleid dat gedragen wordt door heel Arnhem en dat integraal rekening houdt met andere aspecten zoals klimaat en economie is immers cruciaal voor een goed, robuust, en gedragen toekomstperspectief.

3. **Invloed regio, NL en EU.** Arnhem moet tevens waar mogelijk invloed uitoefenen om ervoor te zorgen dat gemeentes om ons heen ook minder zullen uitstoten, en met name dat de EU en de landelijke overheid met passend aanvullend beleid komen. Dat zorgt ervoor dat de nieuwe normen sneller haalbaar zullen worden.

3.3 Omgevingsprogramma Lucht nog niet nodig

Op dit moment is er sprake van een berekende overschrijding maar het is met behulp van onafhankelijk onderzoek en een nadere berekening duidelijk geworden dat deze berekening niet klopt en dat Arnhem waarschijnlijk geen overschrijding van de wettelijke norm heeft. De herberekening van het RIVM komend jaar moet dit nog wel bevestigen. Er wordt op dit moment vooralsnog vanuit gegaan dat er dus geen overschrijding van de verplichte omgevingswaarden in Arnhem is. Daarom wordt er vooralsnog niet gekozen voor verplicht of vrijwillig een Omgevings-programma Lucht.
Dit kan in de toekomst veranderen als zou blijken dat de concentratienormen van de nieuwe EU-richtlijn moeilijk te halen zijn of de gemeente meer wil inzetten op de advieswaarden van de WHO.

[6] Het oogsten van synergie met andere beleidsvelden zoals o.a. klimaat (elektrische voer- en werktuigen) en stikstof (beperking emissies) is cruciaal.

Bijlage 1: Verdiepende informatie luchtkwaliteit

Wat verstaan we onder luchtvervuiling?
Luchtvervuiling bestaat uit veel verschillende stoffen, de één schadelijker dan de ander. Om de verontreiniging inzichtelijk te maken focussen we op 3 indicatoren waarvoor normen gelden en 1 indicator waar nog geen norm voor geldt:

- **NO_2** (stikstofdioxide)
- **PM10** (fijnstof van 10 µm of kleiner)
- **PM2.5** (fijnstof van 2.5 µm of kleiner)
- **EC2.5** (fijnstof in de vorm van roet van 2.5 µm of kleiner). Voor deze stof geldt nog geen norm maar wordt wel gezien als een stof die een grote negatieve impact op de gezondheid heeft.

NO_2 en EC2.5 ontstaat bij verbranding en is met name afkomstig uit verkeer (voertuigen en mobiele werktuigen). PM10 is grovere fijnstof en PM2.5 is fijnstof dat dieper de longen indringt en dus schadelijker is voor de gezondheid.

Andere stoffen zijn bijvoorbeeld O_3 (ozon), SO_2 (zwaveldioxide). Deze stoffen blijven belangrijk maar de normen voor deze stoffen worden gehaald en worden voldoende gedekt met ander beleid. Daarom blijven ze hier buiten beschouwing.
Over het beleid ten aanzien van PFAS en andere zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) wordt u separaat geïnformeerd; deze verspreiden zich niet alleen via de lucht maar ook via het water en de bodem.

Hoe meten en berekenen we de luchtkwaliteit in Arnhem?
De indicatoren worden op diverse manieren gemeten op een aantal meetpunten van de gemeente, provincie, inwoners, en de ODRA. Ook berekent het RIVM met behulp van het CIMLK-model de luchtverontreiniging voor verkeer en industrie. Beide methodes kennen relatief grote onzekerheidsmarges.
De berekende en gemeten waardes wijken in de praktijk wel vaak van elkaar af. De redenen hiervoor worden nader bestudeerd. Dit leidt wellicht tot vervolgacties.

Waar komt de luchtvervuiling vandaan?
Dat verschilt per indicatorstof. Een substantieel deel komt van buiten de gemeente overgewaaid. Hier kan Arnhem zelf niet direct iets aan doen. Daarom focussen we op de emissies binnen de gemeente. Hier volgt een analyse per stof gebaseerd op de cijfers van de emissieregistratie van Arnhem 2021 uitgesplitst naar sub sector.

Figuur 8: Bronnen van PM10 en PM2.5 in Arnhem (bron Emissieregistratie)

Voor stikstofoxiden zijn de uitlaatgassen van wegverkeer en mobiele werktuigen verreweg de belangrijkste bron. De meeste luchtmaatregelen zijn daarom terecht gericht op deze bronnen.

Voor PM10 en PM2.5 zijn productgebruik van consumenten en de basisproducten van de chemische industrie belangrijk bronnen, zie figuur 8. *Wegverkeer - niet uitlaatgassen* gaat over bandenslijpsel, dus opnieuw wegverkeer.

Productgebruik van consumenten wordt in de Emissieregistratie als volgt beschreven: "*Nederland rapporteert elk jaar nationaal en internationaal welke verontreinigende stoffen in de lucht terechtkomen door het gebruik van producten. Het gaat bijvoorbeeld om oplosmiddelen uit cosmetica, luchtverfrissers, spuitbussen of verf. En stoffen die vrijkomen bij hout stoken en vuurwerk afsteken".*

Een verdere uitsplitsing volgens de GGD laat de volgende verhoudingen zien:

- 55% houtverbranding (elke vorm)
- 15% huisbranden
- 15% tabaksrook
- 7% vuurwerk
- 6% vleesbereiding
- <2% overig, zoals cosmetica, luchtverfrissers, spuitbussen, en verf

Aan houtstook en vuurwerk wordt binnen de gemeente vooralsnog voldoende aandacht geschonken. Zodra er meer gestuurd moet worden op de emissies van PM2.5 dan nu het geval is zal actie worden ondernomen gericht op een verdere uitsplitsing van deze informatie, en zal aanvullend beleid worden overwogen.

Basisproducten van de chemische industrie worden in de Emissieregistratie als volgt omschreven: *"Process emissions from the chemical industry are allocated to sector 2B8 and sector 2B10, combustion emissions are allocated to sector 1A2c and the use of lubricants is allocated to sector 2D*". Deze informatie geeft aanleiding om zodra dat nodig is het vergunningenbeleid ten aanzien van de procesemissies van de chemische industrie nader te bezien.

Conclusie: alle stoffen overziende zijn met name verkeer, industrie, en consumenten belangrijke emissiebronnen binnen de gemeente Arnhem. Dit zijn dan ook aandachtsgebieden voor effectief beleid. Deze worden dus ook meegenomen in het beleid. Hierover zal nader overleg plaatsvinden met de Omgevingsdienst.

Concentraties en emissies

Emissies van luchtverontreinigende stoffen verspreiden zich in de lucht, gaan reacties aan in de lucht en leiden tot concentraties van luchtverontreiniging. Emissies en concentraties zijn daarom niet hetzelfde omdat concentraties worden veroorzaakt door de lokale, regionale, landelijke en Europese emissies (primaire bronnen) en door de complexe reacties in de lucht (secundaire bronnen).

Voor het luchtbeleid zijn zowel emissies als concentraties belangrijk. Concentraties omdat ze de belangrijkste indicatoren voor gezondheidsschade zijn. Emissies omdat dit de bronnen zijn waar het beleid op moet aangrijpen. Voor de formulering van het Arnhemse luchtbeleid zullen beide in samenhang worden bezien.

Op de volgend pagina ziet u in Figuur 9 een weergave van de luchtverontreiniging concentraties in Arnhem in 2022 conform de GGD tool gcn-app.rivm.nl.

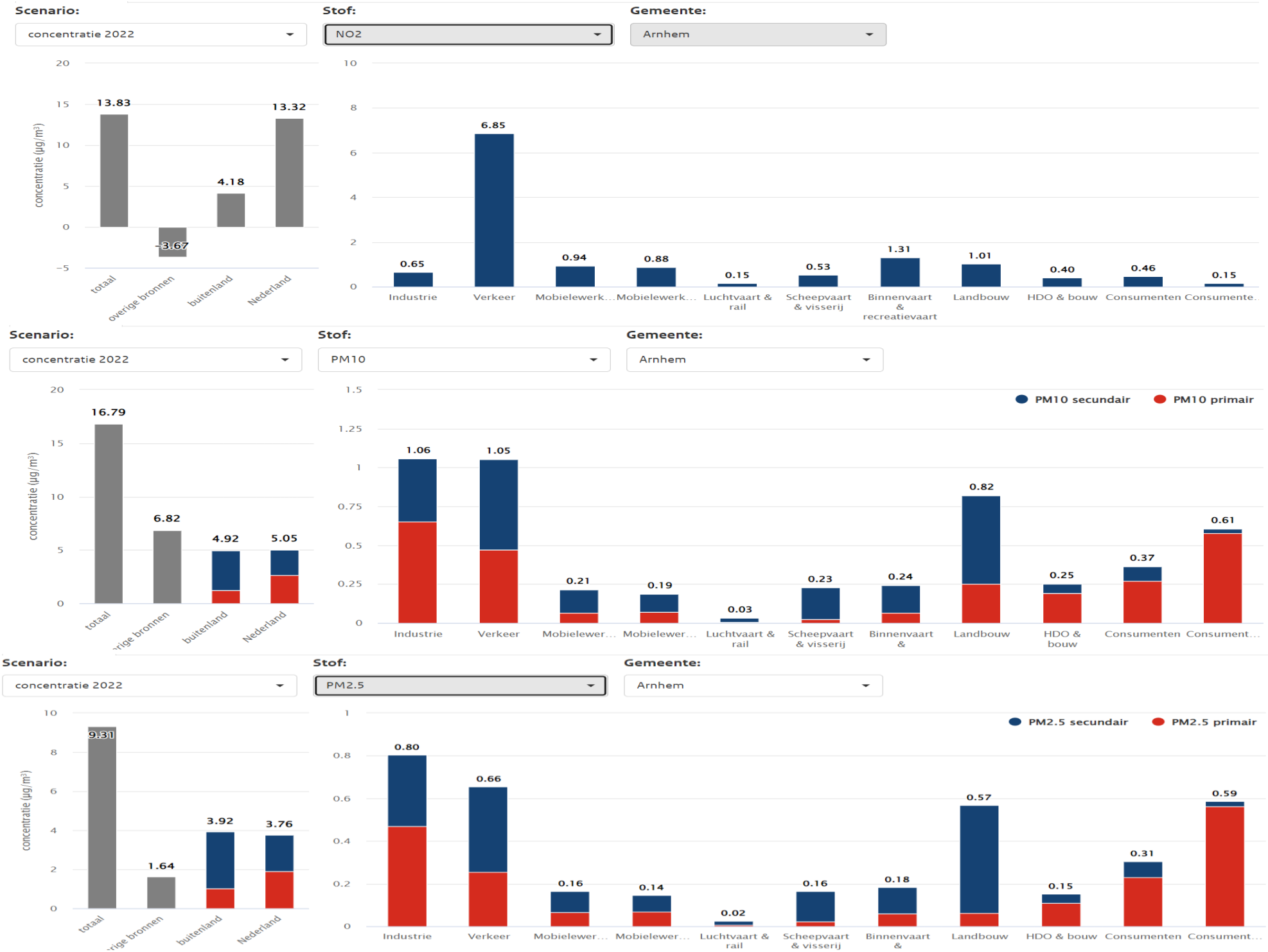

Figuur 9 Concentraties NO2, PM10 en PM2.5 Arnhem 2022 (bron GGD tool gcn-app.rivm.nl)

Wijkcode	Wijknaam	Aantal woningen	Aantal inwoners	NO2_MIN	NO2_MAX	NO2_AVG	PM10_MIN	PM10_MAX	PM10_AVG	PM25_MIN	PM25_MAX	PM25_AVG
WK020201	Centrum	4006	6499	15,19	35,73	19,9	16,86	20,3	17,59	9,98	11,55	10,4
WK020202	Spijkerkwartier	3558	6798	16,62	42,38	19,32	17,62	22,09	18,16	10,41	12,05	10,87
WK020203	Arnhemse Broek	2976	6029	16,08	26,79	18,15	16,52	19,38	17,55	9,82	11,1	10,4
WK020204	Presikhaaf-West	4155	8741	15,79	30,29	17,49	17,2	18,66	17,95	10,21	11,07	10,56
WK020205	Presikhaaf-Oost	3799	7332	15,66	26,86	18,74	16,57	18,27	17,51	9,8	10,72	10,4
WK020206	St. Marten/Sonsbeek	2851	5832	13,86	32,14	17,24	15,75	19,58	17,72	9,17	11,26	10,64
WK020207	Klarendal	4111	7385	14,76	18,59	16,45	16,19	18,57	18,01	9,51	11,22	10,92
WK020208	Velperweg e.o.	4294	8813	14,13	21,65	16,18	16,33	19,56	17,66	9,65	11,42	10,57
WK020209	Alteveer/Cranevelt	1719	3465	12,71	18,95	13,4	15,81	16,73	16,07	9,3	9,7	9,45
WK020210	Geitenkamp	2224	3815	13,28	15,28	14,45	16,24	16,89	16,53	9,61	10,13	9,8
WK020211	Monnikenhuizen	2317	4533	13,61	16,25	14,66	15,85	16,84	16,54	9,31	10,02	9,8
WK020212	Burgemeesterswijk/Hoogkamp	3400	7838	11,92	27,06	15,1	15,34	18,5	16,54	8,87	10,53	9,76
WK020213	Schaarsbergen	747	2338	9,24	18,94	12,01	14,5	17,1	15,28	8,2	9,78	8,76
WK020214	Heijenoord/Lombok	2000	3914	13,58	22,21	15,1	16,13	18,49	16,79	9,47	10,58	9,95
WK020215	Klingelbeek e.o.	889	1382	12,34	20,4	14,97	15,52	18,05	16,45	9,07	10,45	9,72
WK020216	Malburgen-West	2137	4616	13,43	23,22	18,88	16,05	18,24	17,4	9,49	10,89	10,45
WK020217	Malburgen-Oost (Noord)	2922	6454	16,84	22,74	18,76	16,72	18,38	17,47	9,81	11,01	10,48
WK020218	Malburgen-Oost (Zuid)	4268	8980	16,39	26,36	21,11	16,95	18,68	17,86	10,21	11,05	10,76
WK020219	Vredenburg/Kronenburg	4447	8123	14,63	29,58	19,67	16,74	18,6	17,54	9,98	11,03	10,53
WK020220	Elden	1065	2872	15,69	25,74	17,87	16,85	17,91	17,06	10,06	10,63	10,17
WK020221	Elderveld	4240	8858	12,84	17,24	14,09	15,94	17,84	17,08	9,46	10,63	10,29
WK020222	De Laar	5545	11967	14,17	24,57	16,46	16,66	17,9	17,16	10,02	10,65	10,3
WK020223	Rijkerswoerd	5285	12546	13,98	29,85	16,31	16,42	18,22	17,04	9,71	10,68	10,19
WK020224	Schuytgraaf	4960	13158	12,78	17	13,28	15,89	17,22	16,35	9,39	9,97	9,73

Figuur 10 Blootstelling wijken Arnhem 2021 (bron GGD)

De GGD vraagt - zoals hierboven aangegeven - aandacht om blootstellingseffecten op wijkniveau. In de onderstaande tabel vindt u een GGD-overzicht van de concentraties van indicatorstoffen per wijk .

Bijlage 2: Maatregelen Luchtagenda 2018-2025

Verkeer, OV, scheepsvaart, logistiek

De maatregelen die in het verleden genomen zijn of zijn nog van kracht om de luchtkwaliteit in Arnhem te verbeteren zijn te zien in tabel 5.

Tabel 9 Mobiliteitsmaatregelen Luchtagenda 2018-2025

A.I PERSONEN- en BESTELVERKEER - EMISSIES
• A.I.1 Stimuleren elektrisch vervoer, A.I.2 Verschonen gemeentelijk wagenpark, A.I.3 Stimuleren elektrische scooters
• B.I.1 en B.I.2 Instellen milieuzone personenverkeer t/m Euro 3 (diesel) , conform huidige omvang en Instellen milieuzone bestelverkeer t/m Euro 3 (diesel)
• Milieuzones: B.I.1 en B.I.2 Instellen milieuzone personenverkeer t/m Euro 3 (diesel) , conform huidige omvang en Instellen milieuzone bestelverkeer t/m Euro 3 (diesel)
• A.I.1 Stimuleren elektrisch vervoer, A.I.2 Verschonen gemeentelijk wagenpark, A.I.3 Stimuleren elektrische scooters
• F.5 Transferia
• A.VI.1&2 Parkeervoorziening Arnhem-Noord en Zuid
• A.VI.3 Maatregelen BeterBenuttenVervolg
• F.6 Stimuleren verschoning verkeer en vervoer
• F.6.1 Elektrisch autodelen stimuleren
• F.6.2 Inkoop en aanbesteding
• F.6.3 Europese projecten schone mobiliteit
• F.6.4 Stimuleringsregelingen
• F.7 Slimme Mobiliteit
• F.8 Mobiliteitsbeleid
A.II BUSSEN en VRACHTVERKEER - EMISSIES
• A.II.1 Milieuzone vrachtverkeer, F.6.5 Aanscherpen milieuzone vrachtverkeer
• A.II.2 Stadsdistributie/distributiecentra, F.1 Nul-emissiezone binnenstad 2025 en F.2 Stadsdistributie (ook A 2.1 Distributieverkeer over de busbanen)
• A.II.3 Verschonen gemeentelijk wagenpark
• A.II.4 Regiobussen van diesel naar CNG
• F.3 Optimaliseren bouwlogistiek
A.III VERKEER OVERIG - VOLUME EN DOORSTROMING
• A.III.1 Dynamisch verkeersmanagement
• A.III.2 Verbetering doorstroming
• B.III.8) Ontlasten centrumring dosering buiten stad
• NL A.VII.1 DVM(+)*
• NL A.VII.2 Doortrekking A15
• A.III.3 Aanleg snelfietsroutes
• A.V.1 Walstroom binnenvaart en B.V.1 Uitbreiding walstroom Rijnkade

In de Luchtagenda 2018-2025 zijn de volgende effectschattingen te zien in tabel 6.

Tabel 10 Destijds ingeschatte effectiviteit maatregelen

Nr.	Maatregel	Effect NO_2 concentratie op knelpunt
B.I	EMISSIES - LICHT VERKEER	
B.I.1	Instellen milieuzone personenverkeer t/m Euro 3 (diesel) , conform huidige omvang[a)]	0,3 µg/m³
B.I.2 [c)]	Instellen milieuzone bestelverkeer t/m Euro 3 (diesel)	0,2 µg/m³
B.III	VERKEER OVERIG - VOLUME EN DOORSTROMING	
B.III.8[c)]	Ontlasten centrumring door dosering buiten de stad[b)]	0,5 µg/m³
B.V	OVERIGE BRONNEN	
B.V.1 [c)]	Uitbreiding walstroom Rijnkade[b)]	0,3 µg/m³

In deze tabel is te zien dat de milieuzone personenverkeer en bestelverkeer tezamen geschat wordt op een vermindering van 0,5 µg NO_2/m^3. Daarbovenop is uitstoot van het OV via de vorige OV concessie met trolley- en CNG bussen zeer laag.

Het ligt daarom voor de hand het effect van de thans geldende milieuzones hoger in te schatten bijvoorbeeld op een vermindering van 0,5-1,0 NO_2/m^3. Het is echter niet mogelijk het effect van deze milieuzones in de praktijk te meten want de effecten van deze maatregelen kunnen niet geïsoleerd worden van de effecten van alle andere luchtkwaliteitsmaatregelen en omstandigheden zoals de coronapandemie. We kunnen alleen zien dat het totaal aan maatregelen heeft geleid tot een daling van de luchtverontreiniging. Er wordt vanuit gegaan dat deze effectschattingen nog steeds geldig zijn en dat dus het effect van de huidige milieuzones conform hetgeen hierboven berekend is, bedraagt.

Een mogelijke aanscherping van de milieuzone voor personenverkeer naar een verbod van oude dieselauto's van Euro 4 naar 5 en een volledig uitstootvrije OV concessie zal wederom leiden tot een verdergaande reductie van de NO_2 concentratie.

Bijlage 3: Uitwerking

Maatregelen

Hieronder vindt u een lijst met de uitvoerings-gerichte uitwerking van de voorgestelde maatregelen, zoals te zien in Tabel 8. Voor alle deze maatregelen geldt dat deze separaat worden uitgewerkt en worden voorgelegd aan het bestuur.

2. Subsidieregeling slopen oude scooters eventueel in combinatie met aanschaf elektrische fietsen

Doel. Door de regeling zullen er minder scooters door de stad rijden en zal lokale geluidsoverlast en luchtvervuiling verminderen.

Omschrijving. De regeling gaat inwoners bevorderen om hun oude vervuilende brommers of scooters te laten slopen en eventueel een elektrische fiets aan te schaffen. Dit gebeurt door middel van financiële hulp. Minder kapitaalkrachtige inwoners met een Gelrepas krijgen ruimere compensatie.

Organisatie en proces. In een projectgroep zal deze maatregel worden uitgevoerd, samen met mobiliteit, subsidie en communicatie. Lucht & mobiliteit zijn opdrachtgevers, een PIM projectleider stuurt het proces.

Financiën. De totale kosten voor de regeling beslaan ca € 400.000, waarvan € 350.000 specifiek voor het verstrekken van subsidies. Het restant wordt ingezet voor het organiseren van de regeling en de communicatiecampagne. Vanuit het Rijk is cofinanciering (50%) verleend vanuit de specifieke uitkering SLA. Het dekkingsvoorstel zal separaat worden voorgelegd bij de verdere uitwerking van deze regeling.

Planning. De regeling wordt nu voorbereid. Inwoners kunnen de subsidies aanvragen vanaf medio juni 2024 tot het einde van het jaar.

3. Milieuzone en OV-concessie aanscherpen

Doel. Een milieuzone en OV-concessie-eisen zijn zeer effectief in het beperken van hogere concentraties luchtverontreiniging in de zone. Een aanscherping biedt een grotere bescherming daartegen. Dit is afgesproken in het coalitieakkoord en is waarschijnlijk ook nodig ten behoeve van het halen van de nieuwe EU normen.

Omschrijving. Arnhem is voornemens de toelating van de milieuzone en de OV-concessie aan te scherpen van respectievelijk euro 4 naar euro 5 (naar Amsterdams voorbeeld en conform hetgeen de landelijke overheid toelaat) en van emissievrij of aardgas naar alleen emissievrij, ervan uitgaande dat de provincie emissievrije bussen levert). Daarnaast wordt een discussie gestart over de toekomst van de milieuzone.

Organisatie en proces. In een projectgroep zal deze maatregel verder worden uitgewerkt en in een voorstel ter besluitvorming worden voorgelegd aan het bestuur. Ook zal overleg met het burgerberaad plaatsvinden.

Financiën. Er zullen beperkte middelen nodig zijn voor aanpassing, handhaving, ontheffingen, bebording en communicatie. De dekking hiervan wordt gezocht binnen bestaande middelen en wordt separaat voorgelegd.

Planning. Er wordt van uitgegaan dat deze aanscherping in 2026 in zal gaan tegelijk met de Zero Emissie Zone stadslogistiek zodat er voldoende lead time is en extra kosten vermeden worden. In 2024 wordt dit voorstel uitgewerkt. Er zal bezien worden of deze aanscherping in een zienswijze procedure moet worden voorgelegd.

6. Meetcampage incl. uitbreiding meetnet PM2.5 in combinatie met burgermeetnet

Doel. Het blijkt dat meten nodig blijft naast de berekeningen van het RIVM-model, want deze berekeningen kennen veel onzekerheden en geven soms te hoge waarden; dit wordt ook onderkent door het RIVM. Alhoewel ook meten onzekerheidsmarges kent, wordt ingeschat dat meten meer zekerheid biedt en beter te communiceren is met de inwoners. PM2.5 is een stof die steeds belangrijker wordt gevonden; dit extra fijne stof dringt diep door in de longen en veroorzaakt zo extra gezondheidsschade.

Omschrijving. Het bestaande meetnet van 34 NOx meters en een NOx + PM10 meetstation zal worden uitgebreid met 10 a 14 meetpunten van PM2.5 in Arnhem. In beperkte mate worden de meetpunten geplaatst op gevels van inwoners die daarin geïnteresseerd zijn. De meetwaarden worden actief gecommuniceerd met het gemeenschap. De resultaten vormen tezamen met de berekende waarden de belangrijkste indicatoren hoe het met de luchtkwaliteit in Arnhem staat en wordt gebruikt om het huidige beleid door te lichten en waar nodig aan te passen.

Organisatie en proces. Het meetnet wordt uitgebreid in samenwerking met een externe aanbieder en in beperkte mate in overleg met geïnteresseerde inwoners. De meetresultaten zijn te volgen op de website van de aanbieder en worden besproken met inwoners.

Financiën. Het voortzetten van het huidige meetnet en het uitbreiden van het meetnet inclusief de meetcampagnes over 2024 kosten circa €100.000. De kosten hiervan worden in 2025 en verder duidelijk lager omdat de meetinfrastructuur er dan al ligt. De dekking van deze kosten is gevonden in de bestaande middelen.

Planning. Dit wordt in 2024 worden gerealiseerd.

7. Subsidieregeling onklaar maken rookkanalen[7]

[7] Niet zijnde rookgasafvoerkanalen van CV's.

Doel. Het uiteindelijke doel is om de hoeveelheid rookkanalen in de stad te verminderen, zodat ook houtstook vermindert. Dit voorkomt lokale luchtvervuiling en overlast van geur.

Omschrijving. Het verwijderen van rookkanalen is een pilotmaatregel van het SLA .De regeling geldt voor alle inwoners. Inwoners krijgen €1000 subsidie dat ze moeten inzetten om hun rookkanaal te laten verwijderen. De regeling geldt voor 2024 en 2025. De regeling zal niet gelden voor erfgoed en monumenten, omdat het hier niet wenselijk is om het aangezicht te veranderen.

Organisatie en proces. De regeling wordt opgezet voor zover mogelijk naar voorbeeld van andere SLA-partners. De SPUK wordt per 1 maart aangevraagd en ingevoerd in samenwerking met het intergemeentelijk subsidiebureau. De regeling wordt ook in het decentrale uitvoeringsplan SLA van Arnhem opgenomen. Tenslotte zal de regeling worden gecommuniceerd.

Financiën. De subsidieregeling heeft een jaarbudget van €250.000. Voor 2024 wordt €125.000,- daarvan gedekt vanuit een SpUk SLA regeling (50 % financiering). De overige €125.000,- betreft cofinanciering van Arnhem. Dit is al opgenomen in de begroting. Voor 2025 is de verwachting dat wederom aanspraak gemaakt kan worden op de SpUk SLA regeling. De cofinanciering van Arnhem is reeds opgenomen in de begroting.

Planning. Het plan van aanpak wordt nu geschreven. Vervolgens komt er een collegenota en raadsbrief. Dan zal het project worden samengesteld, samen met het subsidieloket om het uit te voeren. In 2025 vindt dan een evaluatie plaats.

8. Onderzoek verbod rookkanalen (open haarden) nieuwbouw

Doel. Overlast door houtrook uit populairder wordende houtkachels en openhaarden komt in heel Nederland voor. Ook in Arnhem alhoewel we hier een beperkt aantal overlastmeldingen kennen en het beleid (voorlichting, communicatie, zelfsturing) hier relatief succesvol is. In Arnhem is er ook minder dan in andere gemeenten polarisatie over dit onderwerp.

Niettemin kan een verbod op rookkanalen (open haarden) bij nieuwbouw een extra bescherming van overlast en het boeken van extra gezondheidswinst opleveren alhoewel een verbod minder goed past bij de Arnhemse cultuur en de juridische houdbaarheid van een verbod nader onderzocht moet worden.

Omschrijving. Arnhem onderzoekt een eventueel verbod op rookkanalen (open haarden) bij nieuwbouw. Daarbij wordt onder andere geleerd van voorbeelden in andere steden zoals Nijmegen.

Organisatie en proces. In een projectgroep zal deze maatregel verder worden uitgewerkt en in een voorstel ter besluitvorming worden voorgelegd aan het bestuur.

Financiën. Eventuele financiële consequenties worden binnen bestaande middelen gedekt. Er wordt uitgezocht in hoeverre de inzet van capaciteit binnen de bestaande formatie opgevangen kan worden.

Planning. Dit onderzoek moet in 2024 worden afgerond met een advies/voorstel en worden voorgelegd aan het college.

9. Extra bescherming kwetsbare groepen bij drukke wegen

Doel. Het beschermen van kwetsbare groepen levert relatief veel gezondheidswinst op voor deze groep als ze gehuisvest worden in een gebied met lage concentratie luchtverontreiniging in plaats van een gebied met hoge concentraties luchtverontreiniging. In het huidige beleid wordt hier al enigszins rekening gehouden bij de plaatsing van gebouwen voor kwetsbare groepen. De hier genoemde aanscherping moet er toe lijden dat het voornnemen om kwetsbare groepen zo goed mogelijk te beschermen, steviger en aan de voorkant in het planningsproces in het beleid wordt verankerd en dat hier steeds meer gevolg aan wordt gegeven.

Omschrijving. Arnhem onderzoekt aanscherping van het beleid langs 2 lijnen te weten:

1. Nieuwe gebouwen voor kwetsbare groepen worden in de regel niet geplaatst in bufferzones rond drukke wegen. Bij uitzondering (als het echt niet anders kan) kan een voorstel dat hiervan afwijkt met toereikende motivatie ter besluitvorming worden voorgelegd aan het bestuur.
2. Managers van bestaande gebouwen met kwetsbare groepen in bufferzones krijgen v.z.v. mogelijk en nuttig informatie en advies om gezondheidsproblematiek zo veel mogelijk te voorkomen.

Voorgestelde definities:

- Kwetsbare groepen: kinderen, lijders aan longaandoeningen (COPD/astma), ouderen en zieken
- Gebouwen met kwetsbare groepen: scholen, bejaarden-/verpleegtehuizen, ziekenhuizen, klinieken voor longaandoeningen
- Drukke wegen: > 10.000 voertuigbeweging per etmaal
- Bufferzones: zones rond drukke wegen met de volgende afstanden: snelweg: 150 meter, weg buiten de bebouwde kom: 50 meter, weg binnen de bebouwde kom: 25 meter.

Bij de uitwerking wordt geleerd van hoe dit beleid in andere steden zoals Amsterdam is vormgegeven en wordt gekeken naar het advies van de GGD hierover.

Organisatie en proces. In een projectgroep zal deze maatregel verder worden uitgewerkt en in een voorstel ter besluitvorming worden voorgelegd aan het bestuur. Ook zal overleg met de externe stakeholders plaatsvinden.

Financiën. Eventuele financiële consequenties worden binnen bestaande middelen gedekt. Er zijn circa 20 mensdagen nodig dit uit te werken en er is wel communicatie nodig. Er wordt uitgezocht in hoeverre de inzet van capaciteit binnen de bestaande formatie opgevangen kan worden.

Planning. Er wordt van uitgegaan dat deze aanscherping in 2025 in zal gaan. In 2024 wordt dit voorstel uitgewerkt.

Financieel overzicht

In Tabel 11 vindt u een samenvatting van de financiële consequenties van het voorgenomen beleid.

Uitgaven Luchtbeleidsdossier:	**2024 Bedrag (ex BTW)**	**2025 Bedrag (ex BTW)**	**2026 Bedrag (ex BTW)**
1. Inhuur	€ 145.000		
2. Meetcampagne,	€ 100.000	€ 50.000	€ 50.000
3. Subsidieregeling rookkanalen	€ 250.000	€ 250.000	
4. Subsidieregeling slopen oude scooters en brommers + beetje stimulering elekt. Fietsen	€ 400.000		
5. Milieuzone: beheer en uitvoering (was 153k in 2019 wordt ca €214.000 in 2025 (+uitvoeren DPIA in 2024)	€ 219.000	€ 214.000	€ 214.000
5. Milieuzone: aanscherping (stelpost)		€ 30.000	
6. Analyse meten en berekenen	€ 1.120		
7. Hulp bij aanleveren input CIMLK	€ 6.000	€ 3.500	€ 3.500
8. Andere uitgaven ?	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
9. Communicatie campagnes			
10. Onderzoek verbod open haarden nieuwbouw			
11. Extra bescherming kwetsbare groepen			
12. Basisanalyse aanscherping beleid in reactie op nieuwe EU normen, advieswaarden WHO 2021 en DMP	€ 30.000		
Totaal Uitgaven	**€ 1.154.120**	**€ 550.500**	**€ 270.500**

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Plan Gezonde Leefomgeving’

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

26 juni 2024 – informatieve en meningsvormende bespreking

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers De Boef (GroenLinks), Weijers (D66), Schrijvers (VVD), Groot (Arnhem Centraal), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Visser (PvdA), Groot (CDA) Snelting (Volt) Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem) Jansen (ChristenUnie)
De fracties van SP, DENK, PVV, Forum voor Democratie, Groep van den Broek waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Van der Wel (wethouder), Cornelisse (wethouderadviseur)

Bespreking

Er hebben zich geen insprekers gemeld voor de informatieve fase, waardoor direct gestart kan worden met de meningsvormende bespreking. Deze vindt plaats in twee termijnen. De bespreking eindigt in verband met de tijd bij de tweede termijn van het college.

Toezeggingen

Wethouder Van der Wel:

Planning uitvoeringsagenda’s Plan Gezonde Leefomgeving
Wethouder van der Wel zegt toe de gemeenteraad een planning te sturen met betrekking tot de verdere uitwerking van het Plan Gezonde Leefomgeving in de Uitvoeringsagenda’s.

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de meningsvormende bespreking nog niet is afgerond. Het voorstel wordt doorgeleid naar een vervolg van de meningsvormende bespreking waarbij gestart wordt bij de tweede termijn van het college.

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

S. Van den Broek

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Visie Rode Loper naar Museum Arnhem

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
26-06-2024

Type voorstel
Raadsvoorstel van college van B&W

Spreekrecht publiek?
Ja

Voorgesteld resultaat:
Start en afronding van de informatieve en meningsvormende bespreking.

Informatieve fase:
Ruimte voor insprekers.

Meningsvormende fase:
Er wordt in maximaal twee termijn vergadert waarin de raadskamer in gesprek gaat met het college en onderling debat kan voeren.

Voorgesteld besluit / Kernboodschap

De raad wordt voorgesteld om de Visie Rode Loper naar Museum Arnhem vast te stellen en daarbij kennis te nemen van het feit dat de maatregelen die opgenomen zijn voor de korte termijn, en waar dekking voor aanwezig is, uitgevoerd worden.

Aandachtspunten

De gemeenteraad wordt voorgesteld om de visie vast te stellen. Daarmee kunnen een aantal maatregelen waar dekking voor is, snel uitgevoerd worden. De visie geeft ook een doorkijk naar maatregelen die op een later moment uitgevoerd kunnen worden. Daarnaast is de visie een bundeling van en aanvulling op lopende initiatieven.

Participatie
Het Museum Arnhem heeft input geleverd voor de visie. Het Museum heeft daarnaast ook een enquête gedaan onder de bezoekers die met de trein waren gekomen.

Relatie Duurzaam Mobiliteitsplan
De eerste ingrepen kunnen direct uitgevoerd worden op korte termijn. In de visie wordt rekening gehouden met het Duurzaam Mobiliteitsplan. Er wordt een eindbeeld geschetst met ambitieuze doelstellingen, waarvoor eerst het Duurzaam Mobiliteitsplan vastgesteld en uitgevoerd dient te worden.

Insprekers
Op het moment van de publicatie van de agenda is er één aanmelding om in te spreken:

- Saskia Bak, directeur Museum Arnhem

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Cathelijne Bouwkamp

Ambtenaar
Harriet Wansink &
Arthur Borst
harriet.wansink@arnhem.nl &
arthur.borst@arnhem.nl
06-27891172 &
06-31102236

Raadsadviseur
Steffan Vos

Steffan.Vos@arnhem.nl

06 - 31114958

Aandachtspunten

Eerdere relevante vergaderstukken

19 december 2018: Aangenomen amendement "Restant budget naar algemene reserve" (18A62)

2 november 2021: Stand van zaken Ontwikkelperspectief Centrum West

1 november 2023: Afdoening Toezeggingen Verbinding station-museum

8 november 2023: Aangenomen motie ‘De rode loper naar het museum’ (23M127)

Moties en Toezeggingen

Dit raadsvoorstel is een uitwerking van de aangenomen motie ‘De rode loper naar het museum’, waarin het college wordt gevraagd om in Q1 van 2024 met een raadsvoorstel te komen voor de ‘verleidende verbinding’ langs de Utrechtseweg naar het museum. Met het opstellen van de ‘Visie Rode Loper naar Museum Arnhem’ wordt deze motie afgedaan.

Voorgestelde behandelwijze

Informatieve bespreking
Ten tijde van publiceren van de agenda is er één aanmeldingen om in te spreken. Insprekers krijgen vijf minuten spreektijd.

Meningsvormende bespreking
Er wordt in twee termijnen vergaderd.

- Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld.
- De portefeuillehouder reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest. De portefeuillehouder beantwoordt de gestelde vragen, waarbij die antwoorden kan samenvoegen waardoor herhaling van vrijwel overeenkomstige punten achterwege blijft. De voorzitter ziet erop toe dat de beantwoording van de wethouder ter zake is en in gaat op de gestelde vragen.
- Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken.

Mogelijk resultaat:

- Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase
- Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de bespreking van moties en amendementen.

GEMEENTERAAD ARNHEM
OVERZICHT INSPREKERS

Visie Rode Loper naar Museum Arnhem

Aangemelde insprekers

Nr.	Naam	(Namens) Organisatie
1	Saskia Bak	Directeur Museum Arnhem

Manier van inspreken

De inspreker(s) krijgen vijf minuten om de bijdrage te geven. Vervolgens is er ruimte om vragen te stellen door raadsleden.

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4162874

Onderwerp: Visie Rode Loper naar Museum Arnhem

Kernboodschap

In de Visie Rode Loper naar Museum Arnhem wordt een eindbeeld geschetst voor een verleidelijke verbinding van het station naar het museum. Voor het realiseren van een aanzienlijk deel van voorgestelde ingrepen op korte termijn is financiele dekking beschikbaar.

Voorstel

1. De Visie Rode Loper naar Museum Arnhem vast te stellen.
2. Kennis te nemen van het feit dat de maatregelen die opgenomen zijn voor de korte termijn, en waar dekking voor aanwezig is, uitgevoerd worden.

Inleiding

Met de heropening van Museum Arnhem en het openstellen van de museumtuin is het museum weer een vaste waarde geworden in de stad, prachtig gelegen op de rand van de stuwwal met uitzicht over het rivierenlandschap. Het station is goed aangesloten op de binnenstad maar ontbeert een logische, prettige en veilige aansluiting naar het museum ten westen van het station. Aspecten als oversteekbaarheid ter plaatse van busroutes, een heldere oriëntatie en de inrichting van de Utrechtsestraat spelen hierin een rol.

Op 8 november 2023 is door de raad de motie ‘De rode loper naar het museum’ met nummer 23M127 aangenomen, waarin het college wordt gevraagd om in Q1 van 2024 met een raadsvoorstel te komen voor de ‘verleidende verbinding’ langs de Utrechtseweg naar het museum.

Met het opstellen van de ‘Visie Rode Loper naar Museum Arnhem’ wordt invulling gegeven aan deze motie.

In de Visie Rode Loper is geanalyseerd hoe de route naar het museum ‘verleidelijk’ kan worden gemaakt. Het gaat hierbij om maatregelen voor een betere verblijfskwaliteit bijvoorbeeld door vergroening en kunstuitingen maar ook voor veilige oversteekpunten en een betere vindbaarheid/ oriëntatie. In de visie wordt per deelgebied aangegeven wat nodig is om de route te verbeteren.

Arnhem GEMEENTE

Voor het hele tracé geldt dat in het eindbeeld een toekomstige herprofilering van de weg wenselijk is waarbij de voetganger meer ruimte krijgt. Deze herprofilering kan op het moment dat het snelheidsregime terug is gebracht naar 30 km en het doorgaand autoverkeer eraf is. Voor die tijd zijn er al diverse stappen die gezet kunnen worden in het verbeteren van de verbinding. De visie geeft een eindbeeld weer en hoe daar in stappen naartoe kan worden gewerkt.

Beoogd effect

Een verleidelijke verbinding tussen het station Arnhem Centraal en het Museum Arnhem.

Argumenten

1.1 Afdoen motie

Op 8 november 2023 heeft de raad ingestemd met de motie ‘De rode loper naar het museum met nummer 23M127 waarin het college wordt gevraagd om met een raadsvoorstel te komen voor de ‘verleidende verbinding’ langs de Utrechtseweg tussen het Station Arnhem Centraal en Museum Arnhem. Met het opstellen van de ‘Visie Rode Loper naar Museum Arnhem’ is de motie afgedaan.

1.2 Bundelen en aanvullen van lopende initiatieven tot een integrale stip op de horizon

De wens om een verleidelijke verbinding te maken naar het museum Arnhem speelt al sinds het besluit om het museum op haar plek te laten en te vernieuwen. Sindsdien zijn er al een aantal verbeterslagen gedaan zoals het opknappen van de museumtuin en het realiseren van een muurschildering (Wilma met de kat). Er zijn meer initiatieven en wensen uitgewerkt maar een deel is nog niet van de grond gekomen vanwege het ontbreken van middelen. Met de Visie op de Rode Loper is alles samengepakt en aangevuld tot één integraal toekomstig beeld dat gefaseerd uit te voeren is.

1.3 Fasering in lange en korte termijn maakt haalbaarheid realistischer

In de visie is bekeken welke onderdelen op de korte termijn uitvoerbaar zijn en welke op de lange termijn. Dit heeft onder andere te maken met de beschikbaarheid van middelen. Maar ook in verband met de benodigde tijd voor afstemming met belanghebbenden, besluitvorming en procedures en met aanpalende ontwikkelingen waarop afgestemd moet worden. In de visie is dit uitgedrukt in: Hink, Stap, Sprong.

Binnen het ‘Hink-Stap-Sprong’-concept kan er op korte termijn, onafhankelijk van wijzigingen in het mobiliteitsbeleid, worden gezocht naar verbeteringen op het gebied van verblijfskwaliteit, oriëntatie en veiligheid voor voetgangers. ‘Hink’ beschrijft dergelijke interventies aan de hand van locatie specifieke ingrepen die op korte termijn kunnen worden gerealiseerd, zonder wijzigingen in de snelheidslimiet van de Utrechtseweg en Utrechtsestraat.

‘Stap’ richt zich op mogelijkheden die meer tijd vergen en sterk verbonden zijn met het duurzaam mobiliteitsplan. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de snelheidslimiet wordt

verlaagd van 50 km/u naar 30 km/u en wordt de materialisering van de trottoirs aangepast om beter aan te sluiten bij de binnenstad.

Een herprofilering van de gehele Utrechtsestraat en Utrechtseweg, met veel ruimte voor voetgangers en een verbeterde uitstraling die een goede route creëert tussen het museum en het station, is een mogelijk gewenst eindbeeld. ‘Sprong’ gaat uit van het gewenste eindbeeld en biedt de meest ambitieuze doelstellingen op het gebied van verblijfskwaliteit en mobiliteit. In ‘Sprong’ is de snelheidslimiet niet alleen 30 km/u, ook is er een knip, locatie nader te bepalen, geïntroduceerd dat het aantal voertuigen sterk reduceert. Passend bij deze knip en verlaging van de maximumsnelheid is een herprofilering van het gehele straatprofiel. Indien gewenst kan ‘Stap’ worden overgeslagen en kan de gehele Utrechtsestraat en Utrechtseweg in één keer worden heringericht.

Kanttekeningen en risico’s

1.1 Raming globaal en beperkte dekking

Als onderdeel van de visie is een raming gemaakt van de kosten van alle voorgestelde onderdelen. Deze raming is globaal omdat er nog geen ontwerpen beschikbaar zijn. Zie verder het kopje Financiën.

Participatie

Museum Arnhem heeft input geleverd voor de visie. Het Museum heeft daarnaast ook een enquête gedaan onder de bezoekers die met de trein waren gekomen. Voor de vergroening van de parkeerplaats is in een reeds lopend project met de directe belanghebbenden afgestemd. Bij de vervolgstappen van de visie voor de lange termijn zal ook het participatieproces met alle stakeholders worden uitgewerkt.

Financiën

In de bijlage Inschatting kosten en ingrepen zijn alle maatregelen per stap aangegeven en is tevens een inschatting gegeven van de kosten die daarmee samenhangen.

Voor de volgende stappen op korte termijn (“Hink”) is dekking aanwezig:

- In de stationshal plaatsen van een kunstwerk (1A) en het verbeteren van de verlichting (1F);
- Bij de uitgang van het station: verbreden, veiliger en toegankelijker maken van de oversteek (2A);
- Kunstwerk op gevel (3B);
- Vergroening langs de Utrechtsestraat bij de Resident (eerste fase) (3.3);
- Herinrichten uitzichtspunt (4C)
- Wayfinding bordjes plaatsen/ verplaatsen.

Voor de overige stappen is nog geen dekking aanwezig.

Uitvoering

De maatregelen die opgenomen zijn voor de korte termijn, en waar dekking voor aanwezig is, worden uitgevoerd. De visie hanteren we verder als uitgangspunt voor de verdere toekomstige stappen in het verbeteren van de verbinding bij toekomstige projecten en ingrepen in het gebied. Dit wordt uitgevoerd bij een herinrichting van de Utrechtsestraat.

Communicatie

Met betrekking tot de uitvoering van de maatregelen communiceren wij met de betrokken belanghebbenden.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Visie Rode Loper naar het Museum Arnhem
- Inschatting kosten en ingrepen

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	4162874

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 april 2024, nummer: 4162874;

gelet op artikel 147 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De Visie Rode Loper naar Museum Arnhem vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

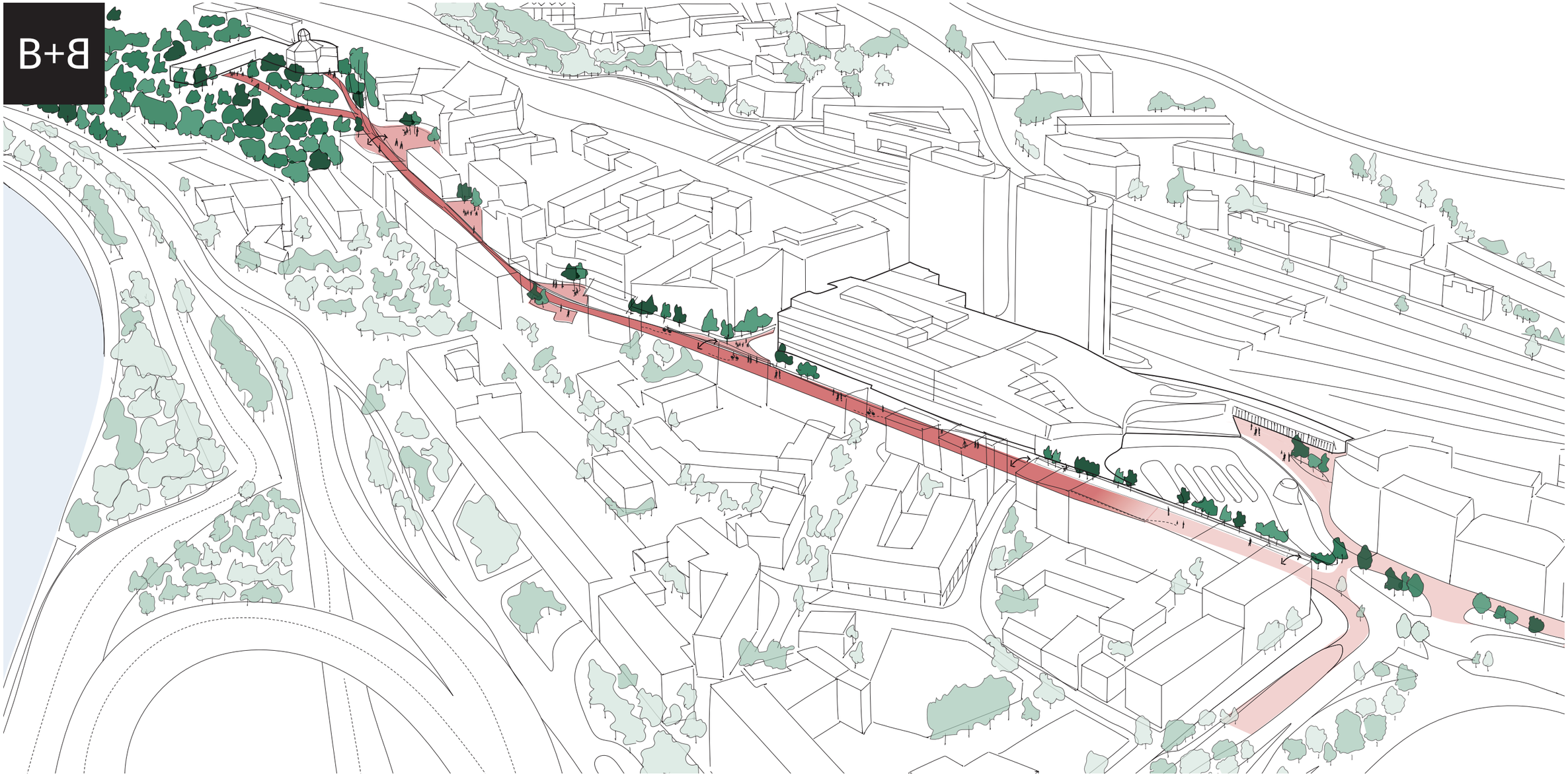

Visie en stappenplan Rode Loper naar Museum Arnhem

Opdrachtgever: Gemeente Arnhem
Datum: 25 april 2024

Visie en stappenplan Rode Loper naar Museum Arnhem is een product van:
Bureau B+B
Kraanspoor 1
1033 SC Amsterdam
www.bplusb.nl
020 6239801

In opdracht van:
Gemeente Arnhem

Bureau B+B
Stedebouw en Landschapsarchitectuur

Kraanspoor 1
1033 SC Amsterdam

+31 (0)20 62 39 801
www.bplusb.nl

Inhoudsopgave

1 Inleiding
Opgave 4

2 Analyse
Context 6
Huidige situatie 8
Routing voetganger 10

3 Ambitie
Ruimte voor de voetganger 12

4 Concept
'Hink' 14
'Stap' 16
'Sprong' 18

5 Thema's
Veiligheid 20
Verblijfskwaliteit 22
Groen 24
Kunst 26
Wayfinding en oriëntatie 28

6 Uitwerkingen
Station en oversteek 30
Utrechtsestraat en voorplein de Resident 32
Utrechtseweg en aangrenzende plantsoenen 34

7 Conclusie
Overzicht locatiespecifieke ingrepen 36

Bijlage
Inschatting kosten ingrepen

Opgave

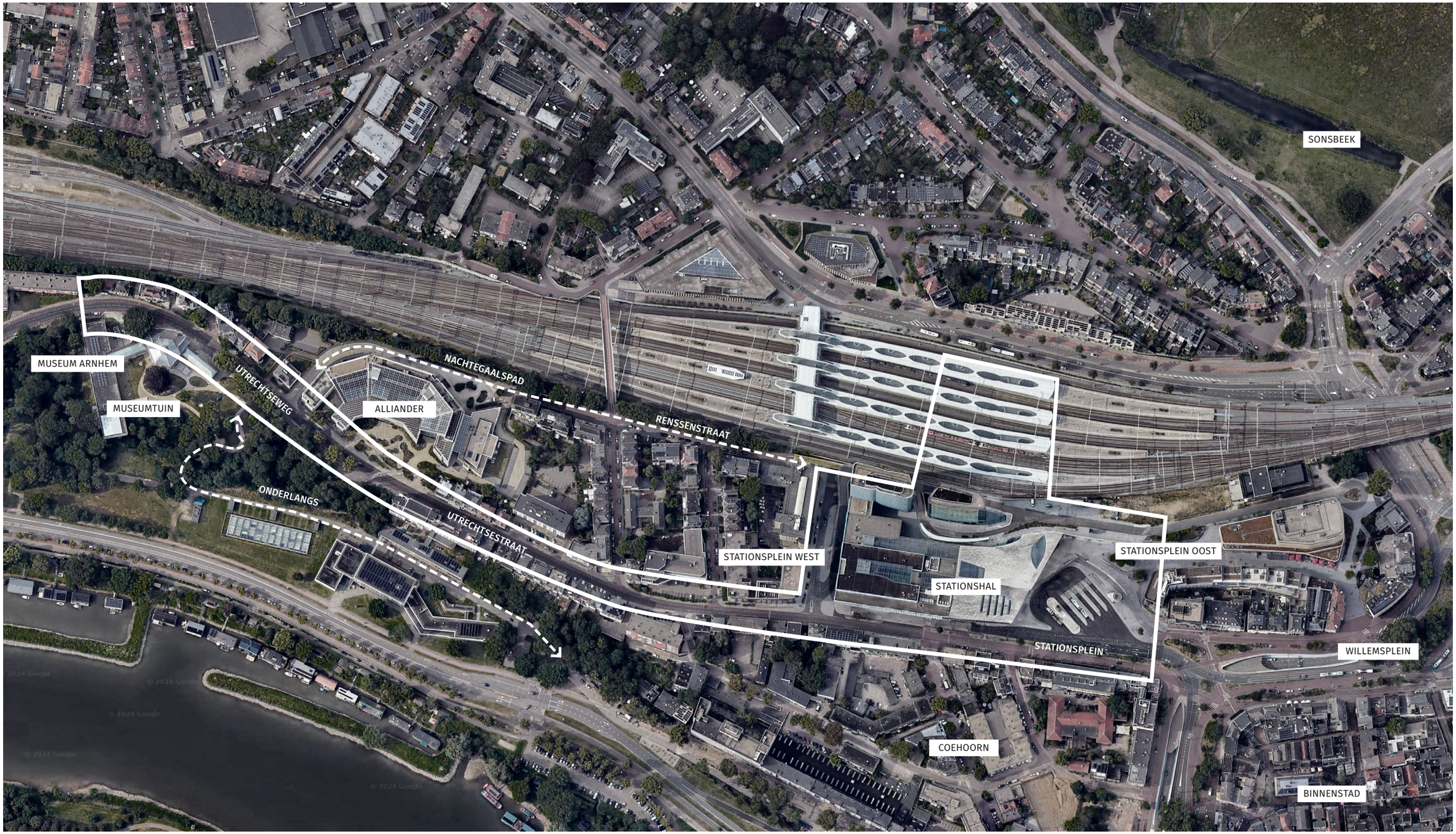
SONSBEEK
MUSEUM ARNHEM
MUSEUMTUIN
UTRECHTSEWEG
NACHTEGAALSPAD
ALLIANDER
RENSSENSTRAAT
ONDERLANGS
UTRECHTSESTRAAT
STATIONSPLEIN WEST
STATIONSHAL
STATIONSPLEIN OOST
STATIONSPLEIN
WILLEMSPLEIN
COEHOORN
BINNENSTAD
© 2024 Google

Opgave

Op 8 november 2023 is door de raad de motie ‘De rode loper naar het museum’ aangenomen, waarin het college wordt gevraagd om met een raadsvoorstel te komen voor de ‘verleidende verbinding’ langs de Utrechtseweg naar het museum.

Met de heropening van Museum Arnhem en het openstellen van de museumtuin is het museum weer een vaste waarde geworden in de stad, prachtig gelegen op de rand van de stuwwal met uitzicht over het rivierenlandschap. Echter, de route te voet en met de fiets tussen Arnhem Centraal en het museum laat te wensen over. Het station is goed aangesloten op de binnenstad maar ontbeert een logische, prettige en veilige aansluiting met de wijken ten westen van het station. Aspecten als oversteekbaarheid ter plaatse van busroutes, een heldere oriëntatie en de inrichting van de Utrechtsestraat spelen hierin een rol. Met de vergroening van het stationsgebied (waar Bureau B+B momenteel aan werkt), de herinrichting van Stationsplein West (SPW30) en de herinrichting van het Willemsplein dient zich de kans aan om de verbinding tussen Arnhem Centraal en het westen, inclusief Museum Arnhem, te bezien binnen de bredere aansluiting van het station en de stad.

De Rode Loper
De Utrechtsestraat en Utrechtseweg zijn de belangrijkste verbindingen tussen het Station en het museum. De meeste bezoekers komen met de trein aan op het Centraal Station of parkeren hun auto in de parkeergarage Arnhem Centraal. Het ligt voor de hand om dit als primaire route te zien voor een bezoek aan het Museum. De route langs het spoor is een luwere route waar mensen desgewenst gebruik van kunnen maken. De zuidelijke route door het Museumpark is een route welke goed benut kan worden om bezoekers na het museumbezoek te verleiden naar de Arnhemse binnenstad te gaan. In afstemming met het Museum is verkend wat nog ontbreekt in de ‘verleidende’ verbinding. Daarbij is geconcludeerd dat de route langs de Utrechtsestraat vooral aandacht verdient. De volgende verbeteringen worden gezien:

1. Verbeteringen verbinding binnen bestaande context
Het is gewenst de volgende verbeteringen te realiseren binnen de bestaande context: verbeteren bewegwijzering vanuit station, verbeteren oversteken Utrechtsestraat vanuit station, vergroenen van de Utrechtsestaat en het beeld verzorgd maken/houden.

2. Vergroten beleving route naar Museum
Aanvullend daarop is het de wens dat de manifestatie van het Museum al zo vroeg mogelijk vanaf het station plaatsvindt. Afgelopen periode heeft dit al gedeeltelijk plaatsgevonden door de Museumtuin meer ‘te openen’ en een muurschildering te realiseren aan de Utrechtsestraat. Voor het eerder manifesteren wordt gedacht aan citydressing en/of kunst op de route.

3. Herinrichten Utrechtseweg
Tot slot is het de wens om tot een ander profiel te komen voor de Utrechtsestraat met meer ruimte voor wandelaar/ fietser.

Context

Museumtuin

Historische binnenstad

Park Sonsbeek

BESTAANDE VERBLIJFSKWALITEITEN

Stationsgebied

Musispark

Janspark

ONTWIKKELINGEN IN DE OPENBARE RUIMTE

Willemsplein

Stationsplein west

Koele netwerken

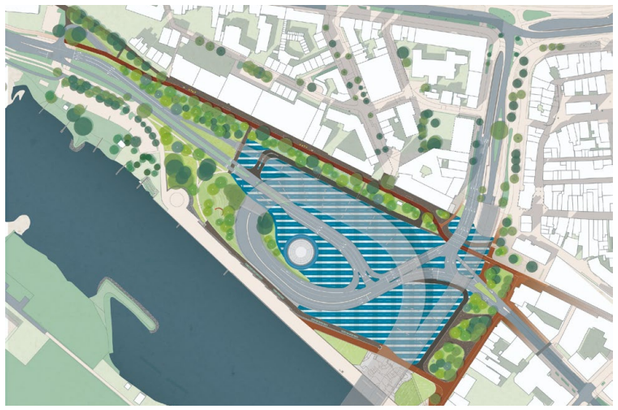

Blauwe golven

Context

De Rode Loper, bestaande uit de Utrechtsestraat en de Utrechtseweg, bevindt zich aan de bovenzijde van de karakteristieke stuwwal die kenmerkend is binnen de stedenbouwkundige opzet van Arnhem. De hoogteverschillen afkomstig uit het oorspronkelijke landschap zijn in de huidige context getransformeerd tot levendige groenstructuren in de stad.

De historische binnenstad van Arnhem bestaat uit een compact netwerk van levendige pleinen en straten. Het omringende stedelijke netwerk is de afgelopen decennia drastisch getransformeerd. Grootstedelijke en infrastructurele ontwikkelingen zoals het stationsgebied, het Willemsplein en de Singels staan in groot contrast met de binnenstad. Allen hebben een grootstedelijke functie en zijn de afgelopen decennia getransformeerd tot zowel infrastructurele als groene structuren in Arnhem. De Rode Loper, bestaande uit de Utrechtsestraat en Utrechtseweg, kent niet deze grootstedelijke infrastructurele inrichting. De straat loopt parallel aan de stuwwal en de Nederrijn.

Arnhem kent een rijke diversiteit aan openbare ruimte met verblijfskwaliteit. Met zijn weelderige bossen, kronkelende paden en schilderachtige vijvers biedt Sonsbeek Park een toevluchtsoord midden in de stad, perfect voor ontspanning en recreatie. Vanaf de hogergelegen stuwwallen zijn er prachtige vergezichten over het rivierenlandschap van de Nederrijn. De Singels zijn ingericht als groene wandelparken, de historische binnenstad wordt verrijkt met levendige pleinen en één van de meest recente toevoegingen, de Museumtuin, is een bruisende plek aan de westzijde van de stad.

Arnhem heeft grote ambities om de kwaliteit van de openbare ruimte te verbeteren. Onder andere het Willemsplein, de Blauwe Golven en Stationsplein West zullen de komende jaren transformeren. Tot slot staat klimaatadaptiviteit en vergroening van de openbare ruimte hoog op de agenda; de ontwerpstudie 'Koele Netwerken' onderzoekt de mogelijkheden van vergroening van de binnenstad. Bureau B+B werkt parallel aan de visie voor de Rode Loper aan de vergroeningsstrategie voor het stationsgebied.

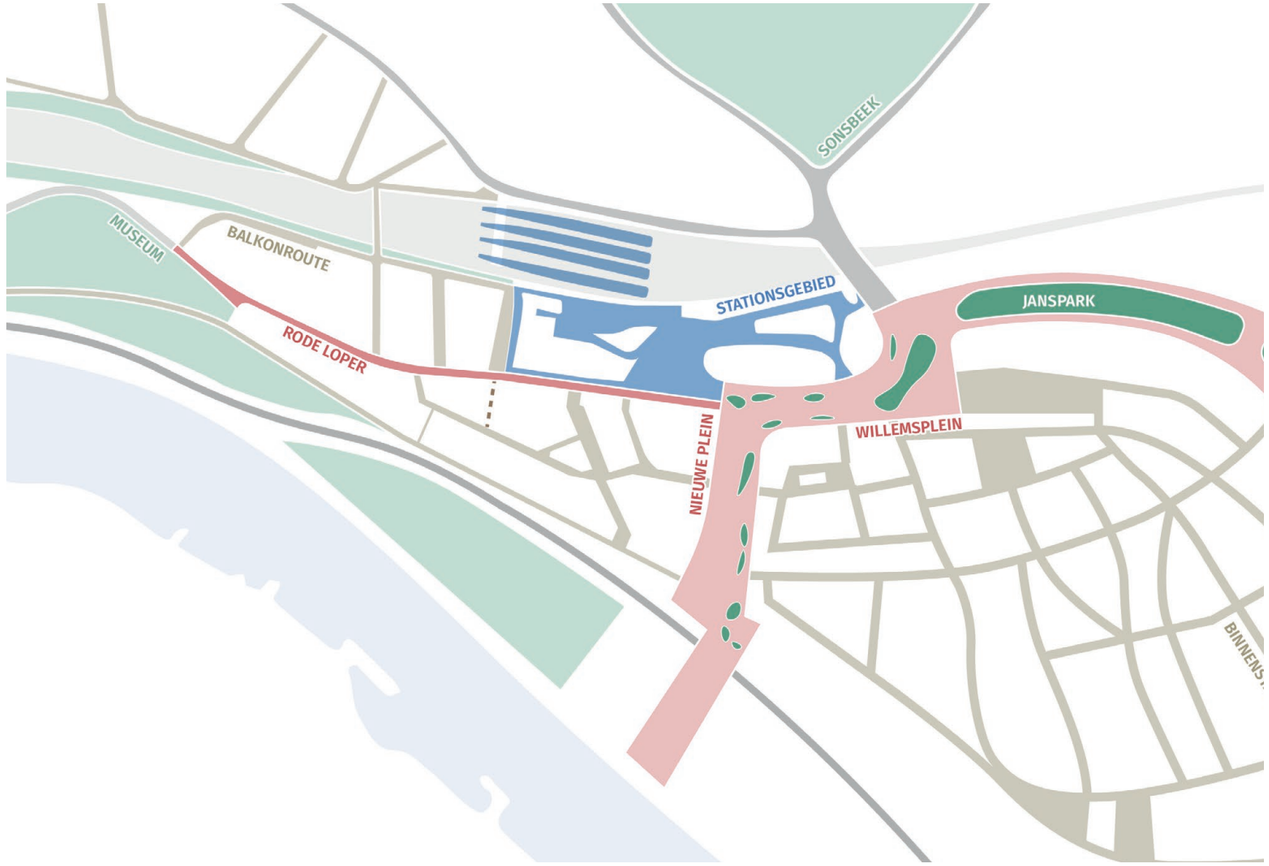

Historisch landschap van stuwwalen en rivieroevers

Huidige situatie

Huidige situatie

Het Stationsplein, de Utrechtsestraat en de Utrechtseweg kampen met een aanzienlijke verkeersdruk. Deze wegen fungeren als belangrijke verkeersaders, niet alleen voor het lokale verkeer, maar ook voor regionaal verkeer richting het oosten dat de Rode Loper als doorgangsroute gebruikt. Daarnaast is de Rode Loper een belangrijke route voor fietsers, zowel grote groepen scholieren als reguliere fietsers.

Het Stationsplein vormt de overgangszone tussen de historische binnenstad, deels uitgevoerd in gebakken klinkers, en omliggende wijken aan de westzijde van het stationsgebied. De materialisatie van de gehele loper bestaat uit asfalt en trottoirs in betonnen tegelverharding. In het smalle straatprofiel van de Rode Loper is asfalt en verharding dominant. Voetgangers zijn in het huidige profiel ondergeschikt aan de overige weggebruikers en verplaatsen zich over smalle trottoirs. Voetgangersoversteken zijn onoverzichtelijk en de grote verkeersdruk en vele verschillende weggebruikers zijn regelmatig in conflict met elkaar door een verwarrende inrichting van de openbare ruimte.

Ondanks deze problemen heeft de Rode Loper grote kwaliteiten. Het straatprofiel wordt verrijkt met een grote diversiteit aan karakteristieke gevels die een prachtige introductie vormen op de historische kwaliteit van de binnenstad. Daarnaast ontstaat op de overgang tussen de Utrechtseweg en de Utrechtsestraat een sterke relatie met het aangrenzende open landschap. Prachtige vergezichten, grote bomen en royaal aangeplante plantsoenen geven de Rode Loper een aangename uitstraling. Het straatprofiel is hier breder en de bredere trottoirs voelen aangenaam voor de voetganger. Aan het eind van de Rode Loper bevindt zich Museum Arnhem en bijbehorende museumtuin. Het museumgebouw is al snel zichtbaar en staat als icoon aan de straat. Het aanzicht, gezien vanuit het oosten, is echter niet uitnodigend en anoniem door blinde gevels.

Stationsplein

Utrechtsestraat

Utrechtsestraat

Utrechtsestraat

Voorterrein Alliander

Museumtuin

Routing voetgangers

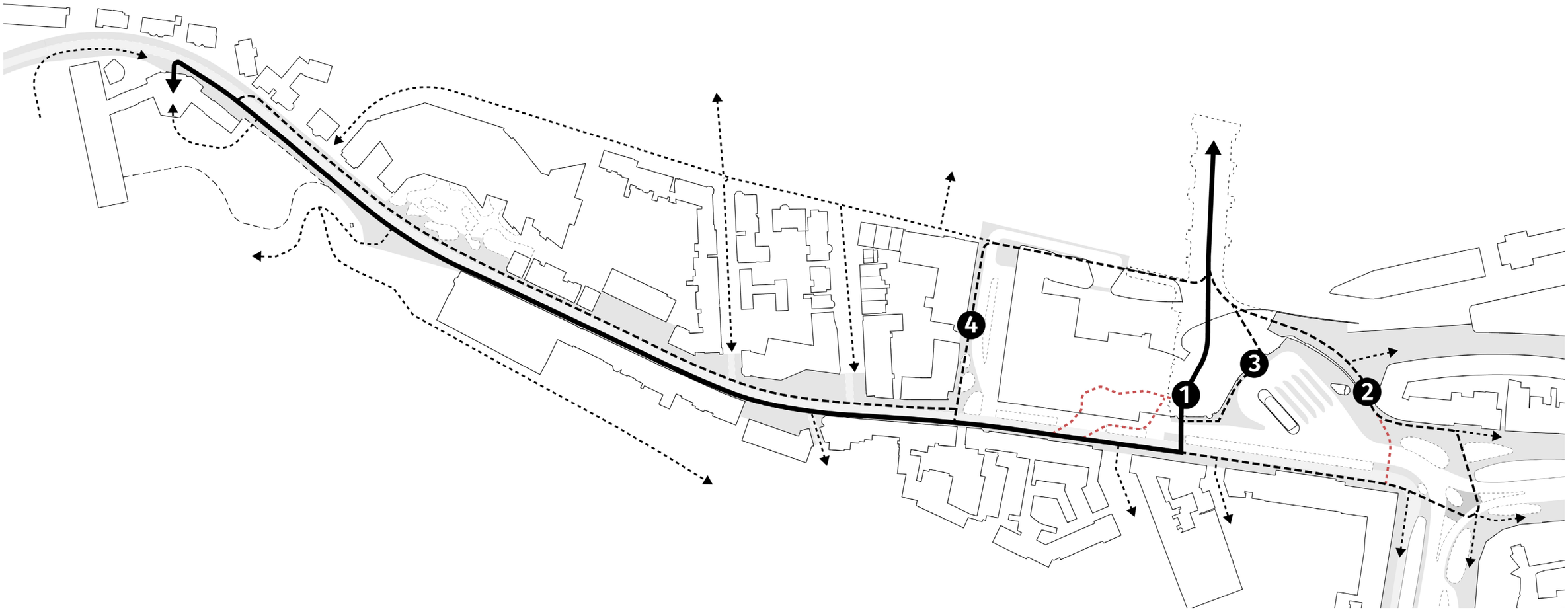

Routing voetgangers

Waar de voetganger in grote delen van de binnenstad ruim baan krijgt is dit op de Rode Loper nog niet vanzelfsprekend. De vele bussen rondom het stationsgebied en doorgaand autoverkeer domineren het straatbeeld. De inrichting van de openbare ruimte van de Rode Loper geeft op veel plaatsen voorrang aan snel verkeer boven voetgangers. Verschillende oversteken zijn onoverzichtelijk of ontbreken, waardoor het voor voetgangers lastig is om zich te oriënteren. Dit leidt tot verwarrende situaties en conflicten tussen verschillende weggebruikers. In dit visiedocument wordt onderzocht hoe de routing en oriëntatie op de Rode Loper, tussen het station en het museum, verbeterd kan worden. Het doel van de visie is een eenduidige en samenhangende routing van station tot museum waarin een escenering van aangename verblijfruimtes, een veilige route en aansprekende kunstwerken die de identiteit van de Rode Loper bepalen. Vanuit het station geredeneerd is het mogelijk om vanuit verschillende uitgangen het station te verlaten en de Utrechtsestraat te betreden. Eenmaal op de Utrechtsestraat zijn er weinig conflicten met andere weggebruikers en is de bezoeker op de goede weg. Er zijn een aantal uitgangen mogelijk vanuit het station:

1. Uitgang zuidzijde/Stationsplein 14
Dit is de kortste route naar het museum waar de veiligheid en oriëntatie op een relatief eenvoudige manier verbeterd kunnen worden. De route begint bij de OVT hal en loopt via de wachtruimte bij de bussen richting Coehoorn. Momenteel is deze route enigszins donker en bij het verlaten van het gebouw moet een drukke en onoverzichtelijke oversteek worden gemaakt naar Stationsplein 14. Het trottoir tussen het gebouw en de overzijde van de straat is onoverzichtelijk en er is geen gelegenheid om te oriënteren. Desondanks is dit de meest logische route richting het museum. In dit document wordt in het hoofdstuk 'uitwerking' voornamelijk de aandacht gericht op het verbeteren van deze stationsuitgang.

2. Stationsplein oost
De architectonische vormgeving van het stationsgebouw leidt de bezoeker vanuit de OVT-tunnel richting de binnenstad. Het is intuïtief voor de bezoeker om via Stationsplein Oost naar het museum te lopen. Na de verplaatsing van de voetgangersoversteek ter hoogte van HOEK Koffie/Silk richting het oosten wordt de loopafstand groter. Ondanks deze aanpassing zal deze route vanwege de architectonische vormgeving nog steeds veel gebruikt worden en verloopt het grotendeels soepel. De noodzaak om het afsnijden van de route fysiek onmogelijk te maken kan worden gerealiseerd in het project 'Vergroening Arnhem Centraal.'

3. Trolleybussenplein
De architectonische vormgeving begeleidt de bezoeker vanuit de OVT hal richting de binnenstad én richting het trolleybussenplein. Eenmaal buiten kan via de trap de oversteek naar Coehoorn worden genomen (zie punt 1).

4. Taxistandplaats/stationsplein west
Dit is in de huidige situatie een onaantrekkelijke route. De voetganger moet zich via donkere ruimtes en langs anonieme gevels verplaatsen. Daarnaast wordt de bezoeker in het station intuïtief niet begeleidt naar dit deel van het stationsgebied. In combinatie met Stationsplein West heeft deze route meer potentie.

In de hoofdstukken 5 en 7 worden voor deze verschillende routes ingrepen uitgelicht die de verblijfskwaliteit, oriëntatie en veiligheid verbeteren.

Wanneer de voetganger het stationsgebied verlaten heeft komt de voetganger logischerwijs op het zuidelijke trottoir terecht. Dit trottoir is gemiddeld 2 meter breed in de huidige situatie. In tegenstelling tot het noordelijke trottoir is het zuidelijke trottoir grotendeels obstakelvrij. Aan de noordzijde bevinden zich vele masten, containers, palen, parkeerplaatsen en trapopgangen. De zuidzijde is ingeschat als de 'hoofdlooproute' vanwege de logische verbindingen tussen het museum, het station en de binnenstad. Indien er een verbreding van het trottoir mogelijk is dan heeft het zuidelijke trottoir het meeste potentie om verbreed te worden en zo ruimte te bieden aan de grootste voetgangersstromen.

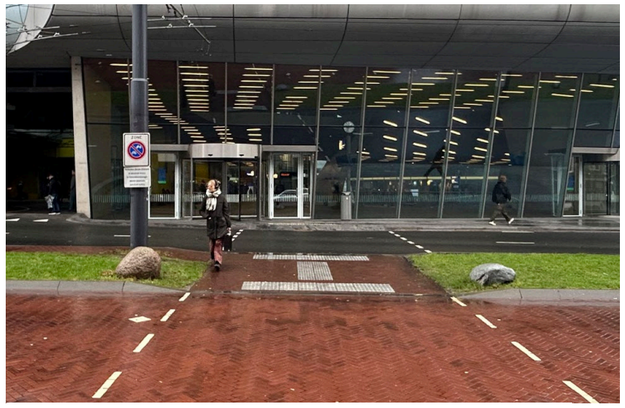
Oversteek station/stationsplein 14

Trolleybussenplein

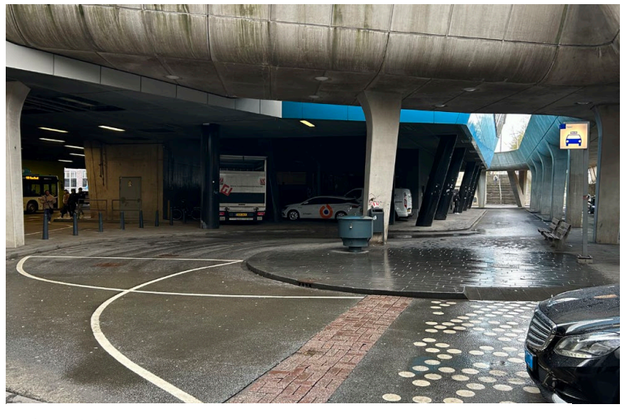
Taxistandplaats

Ruimte voor de voetganger

Huidige situatie

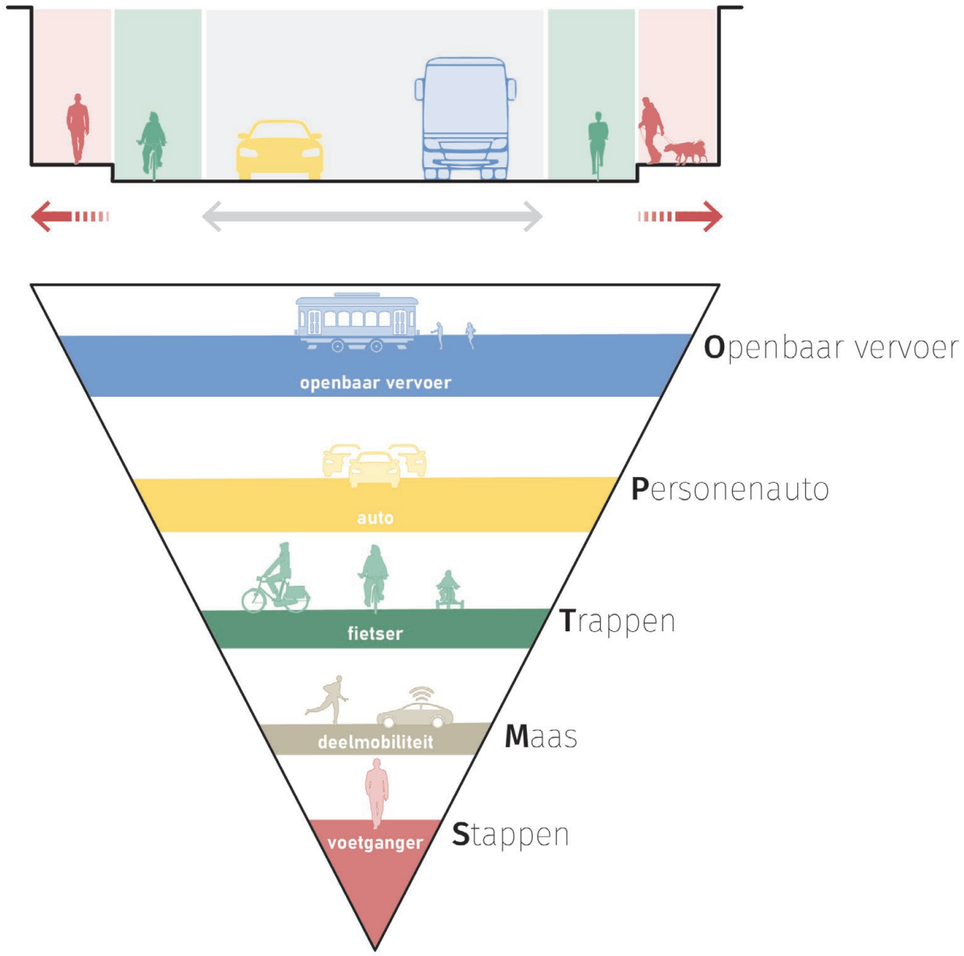

Ambitie

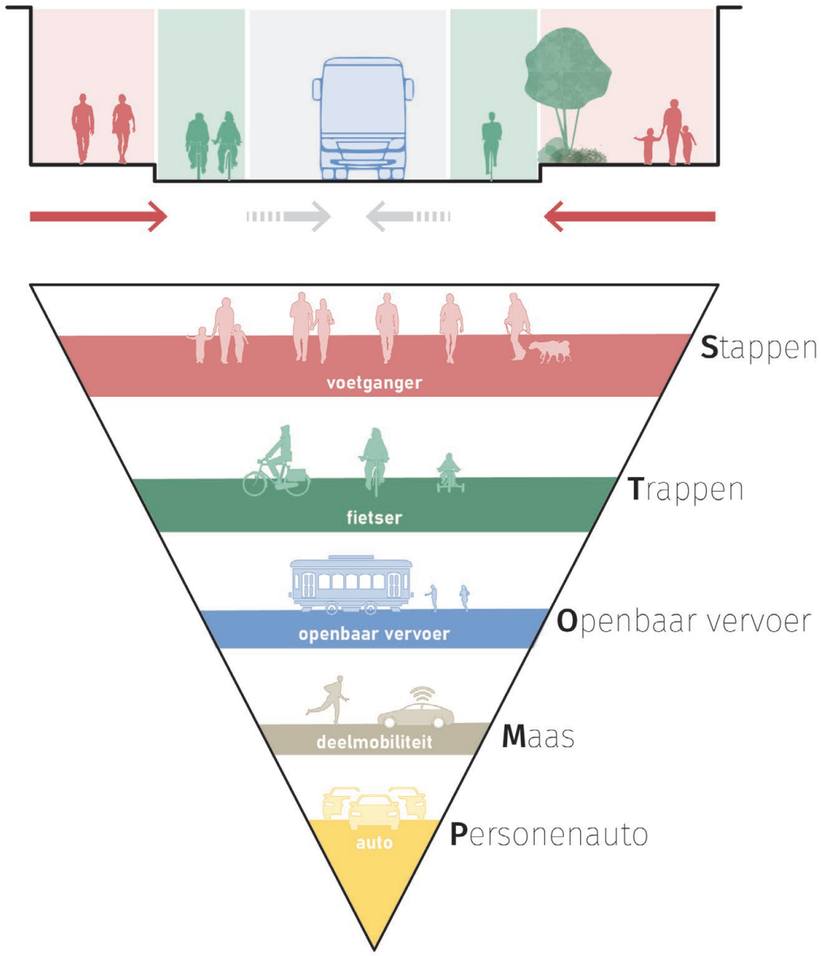

3 Ambitie

Ruimte voor de voetganger

De mobiliteitsambitie van Arnhem is van cruciaal belang voor het streven naar een duurzame en leefbare stad. Het 'Stomp-principe', gericht op het prioriteren van de behoeften van langzaam verkeer, is echter nog niet overal zichtbaar in het huidige stedelijke netwerk. In het smalle straatprofiel van de Rode Loper (het stationsplein, de Utrechtsestraat en de Utrechtseweg) wordt momenteel het grootste deel van de ruimte ingenomen door autoverkeer en bussen, wat resulteert in beperkte ruimte voor voetgangers. Deze onbalans leidt tot onoverzichtelijke situaties en conflicten tussen verschillende weggebruikers, waarbij voetgangers vaak een gebrek aan ruimte en veiligheid ervaren, wat hun bewegingsvrijheid en algehele ervaring in de stad negatief beïnvloedt.

Om de mobiliteitsambitie van Arnhem te verwezenlijken, is het van essentieel belang om ruimte te creëren voor voetgangers in het straatprofiel. Dit kan worden bereikt door een heroverweging van de huidige verdeling van de ruimte, waarbij de belangen van voetgangers en andere langzaam verkeersdeelnemers prioriteit krijgen. Een van de manieren om dit te realiseren is door aanpassingen te doen aan het snelheidslimiet in het plangebied. Momenteel zijn de Utrechtsestraat en Utrechtseweg ingericht als 50 km/u zones, met een brede geasfalteerde rijbaan die voornamelijk is bedoeld voor een goede doorstroming van gemotoriseerd verkeer. Een veilig en duurzaam geoptimaliseerd straatprofiel met verblijfskwaliteit kan alleen worden bereikt als de snelheidslimiet wordt verlaagd naar 30 km/u. Uit tellingen blijkt dat 56% van het autoverkeer (2270 van de 4050 voertuigen/etm) doorgaand verkeer is. Een knip in de doorgangsroute in de Utrechtsestraat of Utrechtseweg vermindert het autoverkeer naar minder dan 1800 voertuigen per etmaal. Daarnaast is extra aandacht nodig voor het verbeteren van kruisingen tussen langzaam en snel verkeer, aangezien voetgangers op dit moment op deze locaties vaak ondergeschikt zijn aan snel verkeer. Dit komt onder andere door de wens om een snelle doorstroming van het openbaar vervoer te garanderen en vertragingen en opstoppingen te voorkomen. Herprofileren van de straten en het herzien van het mobiliteitsbeleid minimaliseert onoverzichtelijke situaties en conflicten tussen weggebruikers. Dit zal niet alleen bijdragen aan een veiligere en aantrekkelijkere omgeving voor voetgangers, maar ook aan een duurzaam mobiliteitssysteem voor de hele stad. Tot slot is het van groot belang de Rode Loper als één geheel te behandelen waarin de enscenering van de lange lijn als geheel prioriteit heeft. Het voorkomen van incidenten en onsamenhangende ingrepen vraagt hierbij grote aandacht omdat het de enscenering en kwaliteit van de route afbreuk doet.

Dit visiedocument verkent drie modellen met als doel de verbetering van de verblijfskwaliteit van de Rode Loper. Het concept 'Hink-Stap-Sprong' onderscheidt eenvoudige ingrepen die op korte termijn kunnen worden gerealiseerd (hink) en complexere ingrepen met een langer tijdspad (sprong). Het concept bestaat niet uit een menu waarin één keuze gemaakt wordt maar is een stappenplan die, bij gehele doorloop, de meeste kwaliteit toekennen aan de Rode Loper. Dit concept sluit daarnaast nauw aan bij de mobiliteitsvisie van de gemeente Arnhem. In hoofdstuk 4 worden de verschillende opties voor herprofilering van de Utrechtseweg en Utrechtsestraat, in samenhang met mobiliteitsaanpassingen, uiteengezet. Het kan echter nog geruime tijd duren voordat deze herzieningen en aanpassingen in het mobiliteitsbeleid worden doorgevoerd.

Binnen het 'Hink-Stap-Sprong'-concept kan er op korte termijn, onafhankelijk van wijzigingen in het mobiliteitsbeleid, worden gezocht naar verbeteringen op het gebied van verblijfskwaliteit, oriëntatie en veiligheid voor voetgangers. 'Hink' beschrijft dergelijke interventies aan de hand van locatiespecifieke ingrepen die op zeer korte termijn kunnen worden gerealiseerd, zonder wijzigingen in de snelheidslimiet van de Utrechtseweg en Utrechtsestraat.

'Stap' richt zich op mogelijkheden die meer tijd vergen en sterk verbonden zijn met de mobiliteitsvisie. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de snelheidslimiet wordt verlaagd van 50 km/u naar 30 km/u en wordt de materialisering van de trottoirs aangepast om beter aan te sluiten bij de binnenstad.

Een herprofilering van de gehele Utrechtsestraat en Utrechtseweg, met veel ruimte voor voetgangers en een verbeterde uitstraling die een goede route creëert tussen het museum en het station, is een mogelijk gewenst eindbeeld. 'Sprong' gaat uit van het gewenste eindbeeld en biedt de meest ambitieuze doelstellingen op het gebied van verblijfskwaliteit en mobiliteit. In 'Sprong' is de snelheidslimiet niet alleen 30 km/u, ook is er een knip, locatie nader te bepalen, geïntroduceerd dat het aantal voertuigen sterk reduceert. Passend bij deze knip en verlaging van de maximumsnelheid is een herprofilering van het gehele straatprofiel. Indien gewenst kan 'Stap' worden overgeslagen en kan de gehele Utrechtsestraat en Utrechtseweg in één keer worden heringericht.

Hoofdstuk 5 belicht een reeks interventies en kansen aan de hand van verschillende thema's, die weinig tot geen relatie hebben met de mobiliteitsvisie. Ook deze interventies en kansen kunnen binnen het 'Hink-Stap-Sprong'-conept worden geplaatst, waarbij eenvoudige interventies op korte termijn (hink) worden uitgevoerd en complexere interventies op lange termijn (stap of sprong) worden gerealiseerd."

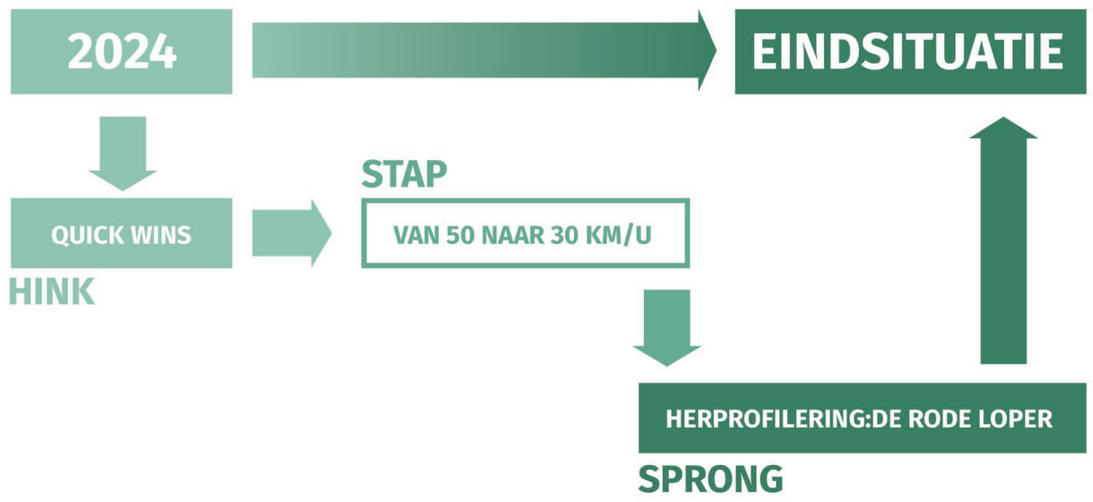

Hink

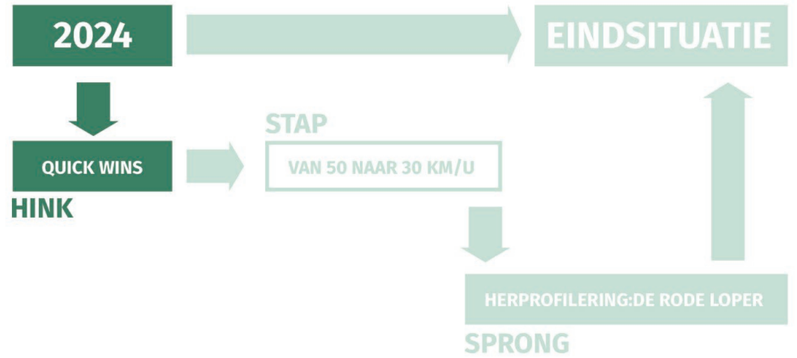
2024
EINDSITUATIE
STAP
QUICK WINS
VAN 50 NAAR 30 KM/U
HINK
HERPROFILERING:DE RODE LOPER
SPRONG

overgang asfalt/gebakken klinker
50
30

Hink

Met de huidige snelheidslimiet van 50 km per uur, een ongewijzigde verkeersintensiteit of doorstroming is er weinig ruimte te behalen voor de voetganger. Om de veiligheid te verbeteren is er wel een dringende behoefte aan aandacht voor goede voetgangersoversteken rondom het station en voor relatief eenvoudige ingrepen op korte termijn om de verblijfskwaliteit, veiligheid en oriëntatie op de Rode Loper te bevorderen.

Om deze doelen te bereiken, richt 'Hink' zich op praktische en relatief eenvoudige maatregelen die op korte termijn gerealiseerd zouden kunnen worden. Met eenvoudige interventies zoals het toevoegen van kunst in de openbare ruimte, het obstakelvrij maken van de trottoirs en het verbeteren van wayfinding-bordjes wordt een eerste stap gezet ter verbetering van kwaliteit op de Rode Loper.

Daarnaast wordt er gefocust op het toevoegen van verblijfskwaliteit en vergroening op specifieke locaties, in eigendom van de gemeente, in de openbare ruimte. Het planten van bomen wordt ook gezien als een belangrijke stap, waar mogelijk in samenwerking met relevante derden, om groen te integreren in de stedelijke omgeving en de leefbaarheid te verbeteren.

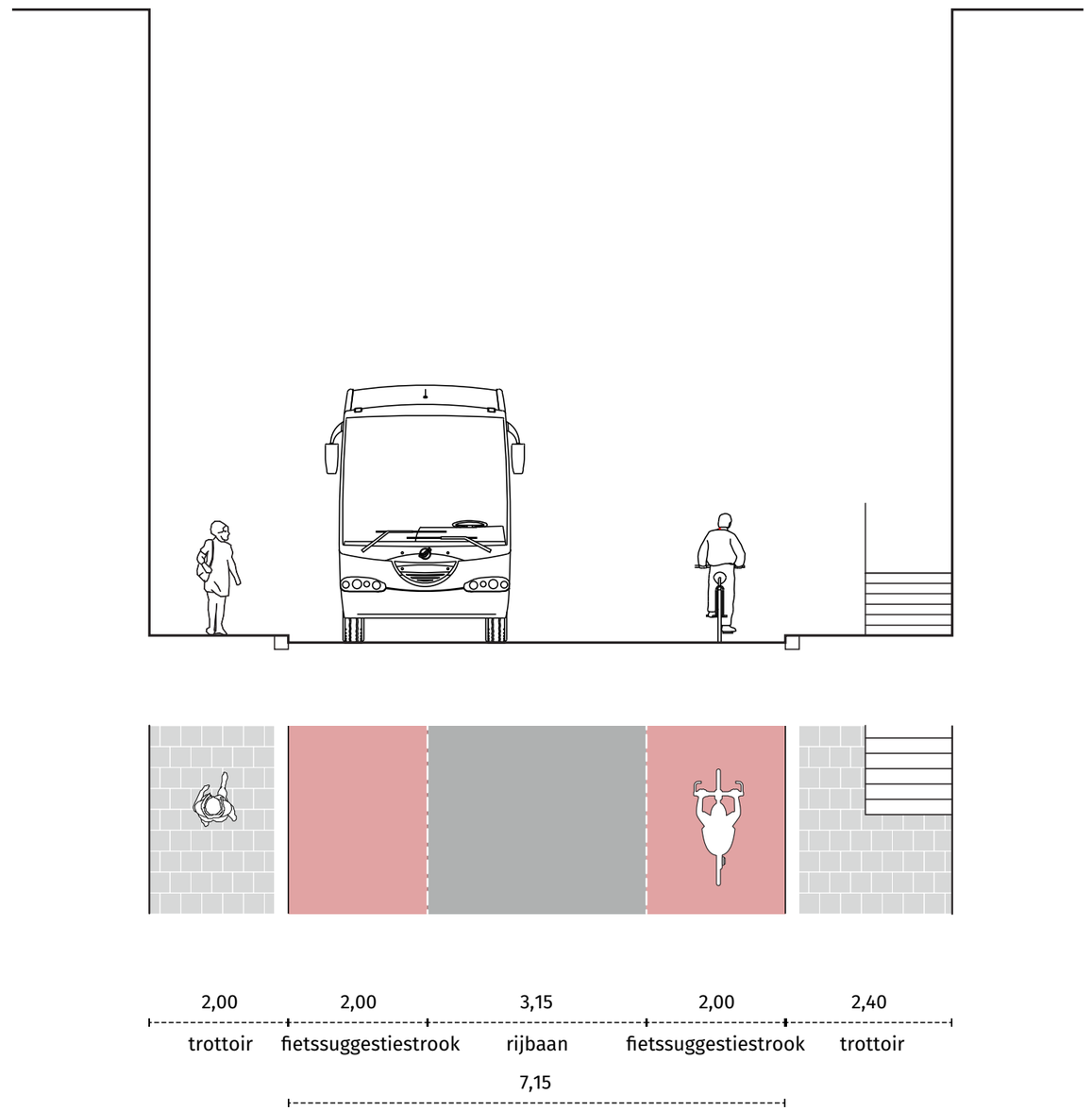

Straatprofiel 'Hink'

• 50 km/u
• Geen aanpassingen in bestaand straatprofiel
• Materialisering: asfalt op rijbaan, betonnen tegelverharding op trottoir

Stap

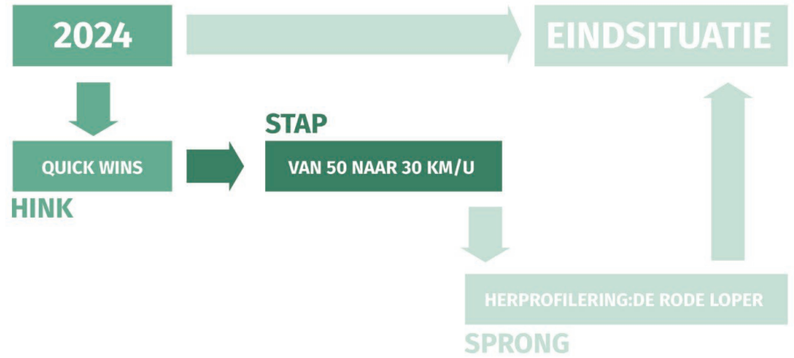
2024
EINDSITUATIE
STAP
QUICK WINS
VAN 50 NAAR 30 KM/U
HINK
HERPROFILERING:DE RODE LOPER
SPRONG

?
50
30
overgang rood asfalt/gebakken klinker

Stap

'Stap' bouwt voort op de eerste ingrepen in de openbare ruimte die gezet zijn in model 'Hink.' De meest eenvoudige ingrepen zijn al gedaan en hebben de zichtbaarheid, veiligheid en oriëntatie al verbeterd. In 'Stap' speelt in op een mogelijke wijziging in het mobiliteitsplan waarin de snelheid in de Utrechtsestraat en Utrechtseweg afneemt van 50 km/u naar 30 km/u.

In 'Stap' worden de trottoirs van de Utrechtsestraat en Utrechtseweg heringericht met gebakken klinkerverharding waardoor de Rode Loper onderdeel wordt van de binnenstad. Deze herinrichting kan worden overgeslagen wanneer de gemeente direct over zou willen gaan naar een gehele herprofilering van de Utrechtseweg en Utrechtsestraat.

Daarnaast gaat 'Stap' ervanuit dat Stationsplein west heringericht zal worden binnen de identiteit van het stationsgebied. Grote ingrepen zoals het toevoegen van interactieve kunst of oversteekplaatsen voor de voetganger rondom Stationsplein west zullen ook in deze fase worden verbeterd.

Tot slot wordt er gefocust op het toevoegen van bomen op specifieke locaties, in eigendom van derden, in de openbare ruimte. Het planten van bomen wordt gezien als een belangrijke stap om groen te integreren in de stedelijke omgeving en de leefbaarheid te verbeteren.

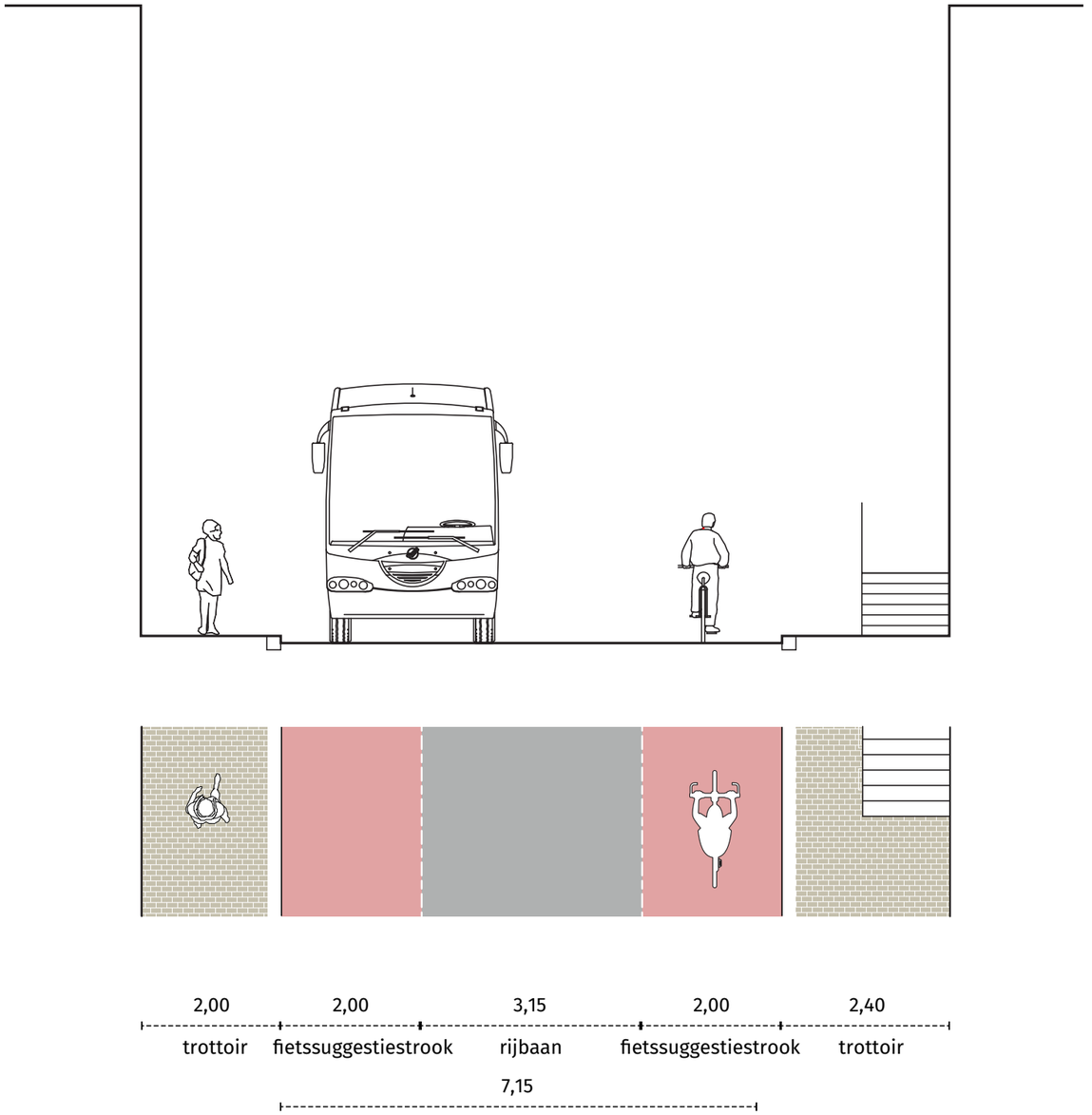

Straatprofiel 'Stap'

• 30 km/u
• Geen aanpassingen in bestaand straatprofiel
• Materialisering: asfalt op rijbaan, gebakken klinkerverharding op trottoir

Sprong

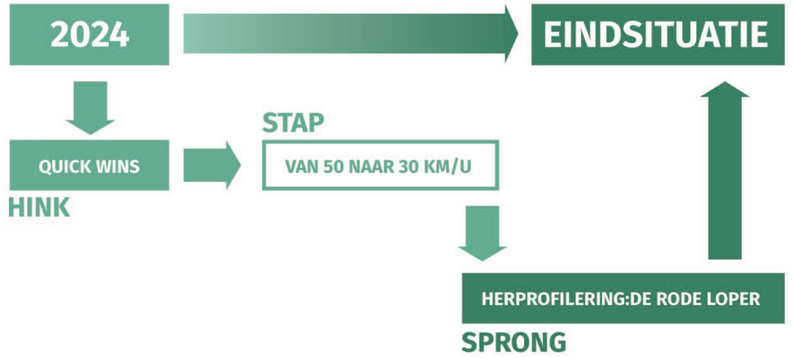
2024
EINDSITUATIE
STAP
QUICK WINS
VAN 50 NAAR 30 KM/U
HINK
HERPROFILERING:DE RODE LOPER
SPRONG

50
30

Sprong

'Sprong' bouwt voort op de ingrepen uit 'Hink' en 'Stap'. De meest eenvoudige aanpassingen zijn reeds uitgevoerd en hebben de zichtbaarheid, veiligheid en oriëntatie al verbeterd. Het snelheidslimiet is in de vorige fase aangepast naar 30 km/u. In deze fase wordt er rekening gehouden met een knip voor doorgaand autoverkeer, de bus kan wel ongestoord passeren. Een verzinkbare poller maakt een knip in de doorstroming van autoverkeer mogelijk (de exacte locatie moet nog worden bepaald). Bussen en fietsers kunnen echter nog steeds beide richtingen van de Utrechtsestraat en Utrechtseweg gebruiken. Deze mobiliteitsaanpassingen kunnen indien gewenst rechtstreeks worden toegepast vanuit 'Hink'.

Bovendien worden complexere uitdagingen aangepakt, zoals de transformatie van parkeerterreinen naar buurtpleinen, zoals de herinrichting van het voorplein van de Resident. Met de implementatie van 'Sprong' wordt de Rode Loper omgevormd tot de meest voetgangersvriendelijke route, die past bij de ambities van het duurzaam mobiliteitsplan.

In 'Sprong' wordt de rijbaan versmald naar 6.80 meter (indien mogelijk nog smaller). De breedte die afneemt op de rijbaan wordt toegevoegd op het zuidelijke trottoir (bij een rijbaanbreedte van 6.80 meter is dit een 35 centimeter breder trottoir). Het gehele profiel van de Utrechtseweg en Utrechtsestraat wordt heringericht in gebakken klinkerverharding, aansluitend op de binnenstad.

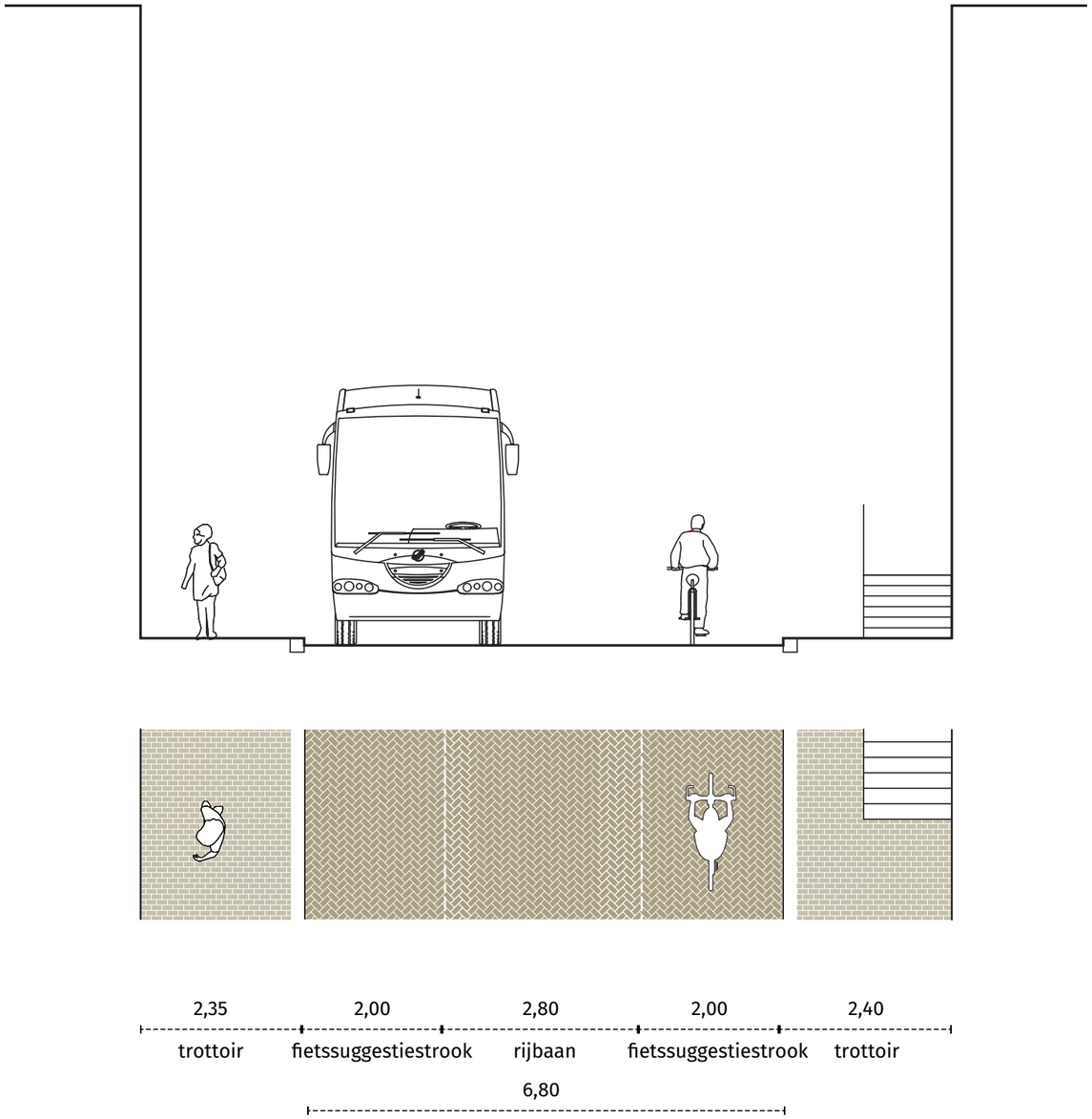

Straatprofiel 'Stomp'

- **30 km/u**
- **Wijziging naar éénrichtingsstraat voor autoverkeer**
- **Herinrichting van het straatprofiel**
- **Materialisering: gebakken klinkerverharding op trottoir en rijbaan**

Veiligheid

Nieuwe oversteek t.p.v. Utrechtseweg/Nachtegaalspad

Voorkomen ongewenste oversteken

Verbeteren oversteek

Veiligheid

In de huidige situatie worden voetgangers vaak ondergeschikt gemaakt aan snellere vormen van verkeer, vooral rondom het station, wat resulteert in talrijke conflicten tussen voetgangers en andere weggebruikers. Na het verlaten van het stationsgebouw is er weinig tijd en ruimte voor voetgangers om zich te oriënteren, wat leidt tot onoverzichtelijke situaties. De visie voor Rode Loper zet zich in voor veilige voetgangersoversteekpunten, zodat voetgangers zich veilig kunnen verplaatsen richting Museum Arnhem.

Het verplaatsen van de oversteek bij HOEK Koffie/Silk richting het oosten maakt de oversteek tussen het stationsgebouw en Stationsplein 14/Coehoorn extra belangrijk. Op dit moment vinden hier veel conflicten plaats tussen bussen, voetgangers, fietsers en auto's. Bij het verlaten van het station bevindt de voetganger zich vrijwel direct op een drukke busbaan waarop voetgangers geen voorrang hebben. Het toepassen van het STOMP-principe en het herzien van de voorrangsregels op dit cruciale knooppunt voor de Rode Loper, de binnenstad en de ontwikkeling van Coehoorn is van groot belang. Een gedetailleerde uitwerking van deze voetgangersoversteek is te vinden op bladzijde 31.

Met de ontwikkeling van Stationsplein West en de groeiende vervoersstromen in dit gebied is het ook belangrijk om aandacht te besteden aan voetgangersoversteekpunten. Er zijn plannen voor het verbeteren van de trottoirs rondom de taxistandplaats om de veiligheid van voetgangers te waarborgen. Met de ontwikkeling van Stationsplein West kan de openbare ruimte rondom de taxistandplaats verder worden ingericht als voetgangersgebied binnen een 'shared space'-concept. Tot slot wordt een extra voetgangersoversteek voorgesteld in het verlengde van het Nachtegaalsepad, nabij de bushalte Museum Arnhem.

Overzichtelijke voetgangersoversteek in stationsgebied

Verblijfskwaliteit

Groen verblijfsplein

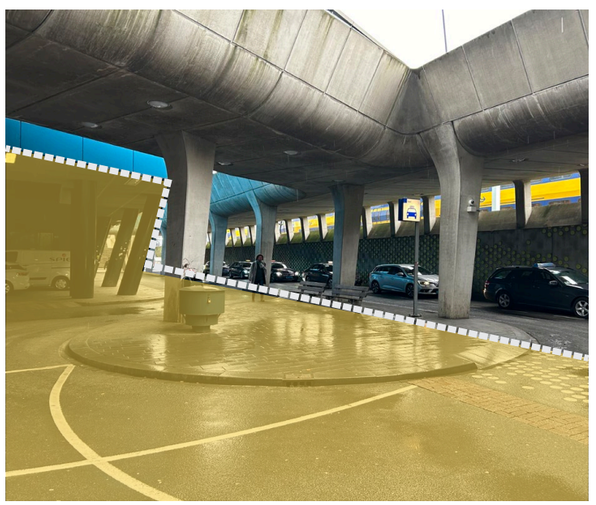

Aantrekkelijke wachtruimte taxi

Groen verblijfsplein

Verblijfskwaliteit

De route over Stationsplein West, Stationsplein, Utrechtsestraat en Utrechtseweg biedt momenteel weinig verblijfskwaliteit vanwege het dominante karakter van auto- en busverkeer in het straatbeeld. Er zijn verschillende plannen voor herinrichtingen in de openbare ruimte, zoals bij Stationsplein West en het uitzichtpunt oost. Daarnaast zijn er al enkele plekken die een aangename uitstraling hebben gekregen en een positieve bijdrage leveren aan de uitstraling van de Rode Loper, zoals het voorterrein van Alliander en de Museumtuin. Het is wenselijk dat de kwaliteit van levendige openbare ruimtes, waar ontmoeting en groen centraal staan, op meerdere locaties langs de Rode Loper wordt versterkt.

Vanwege het smalle straatprofiel van de Utrechtsestraat en de Utrechtseweg is er beperkte ruimte om verblijfskwaliteit toe te voegen binnen het profiel zelf. Echter, er zijn vaak verbredingen mogelijk in het straatprofiel, bijvoorbeeld ter hoogte van parkeerterreinen, die zowel in eigendom kunnen zijn van de gemeente (zoals het voorplein van de Resident) als van derden. Hier liggen kansen om verblijfskwaliteit te realiseren en levendige entree- of buurtpleinen te creëren. De transformatie hiervan hangt samen met toekomstige mobiliteitskeuzes.

De taxistandplaats is momenteel geen aangename verblijfsplek vanwege de donkere wanden, matige verlichting en dominante aanwezigheid van asfalt. Om deze ruimte aangenamer te maken als wachtruimte, zou het taxiplein heringericht kunnen worden als een shared-space-ruimte met natuurstenen verharding, passend bij de omgeving van het station. Hierdoor krijgt de voetganger meer bewegingsruimte.

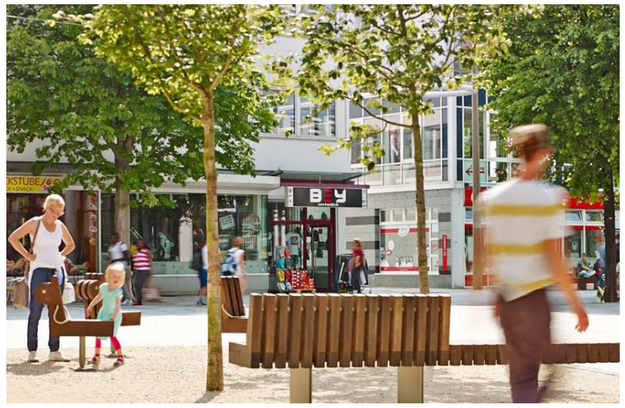

Buurtplein

Ruimte voor ontmoeten in een groene omgeving

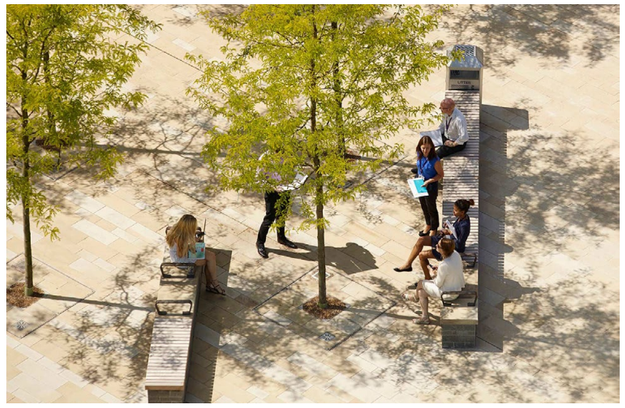

Zitgelegenheid

Pocket park

Kleurrijke onderbeplanting

Groen

Ondergrondse container verplaatsen en vervangen voor een boom

Voorplein de Resident

Aanplanten bomen in parkeervakken

Groen

In tegenstelling tot de groene kwaliteiten van de Utrechtseweg, vertoont de Utrechtsestraat nauwelijks tot geen groen in het straatbeeld. Asfalt en beton overheersen, waardoor de straat een grauwe uitstraling heeft. Door het smalle profiel van de straat zijn er beperkte mogelijkheden om een laanstructuur of onderbeplanting aan te brengen in het profiel zelf. De vergroening van het straatprofiel moet als één samenhangend geheel worden vormgegeven, hierin kan bijvoorbeeld de beplanting van het stuwwallandschap als inspiratie dienen. De parkeerterreinen of incidentele verbredingen in het profiel bieden mogelijkheden voor het planten van bomen of het toevoegen van onderbeplanting. Een deel van deze potentiële locaties is eigendom van derden. In samenwerking met hen kan worden onderzocht welke mogelijkheden er zijn om een aantal parkeerplaatsen te vervangen door bomen. Deze parkeerterreinen bevinden zich vaak op zichtbare locaties langs zichtlijnen. Het aanplanten van enkele prominente bomen (signature trees) op strategische locaties kan een aanzienlijk vergroenend effect hebben op het algehele straatbeeld. Het vergroenen van deze verbredingen in het straatprofiel introduceert belangrijke stapstenen voor ecologie en bevordert de biodiversiteit in de stad.

Daarnaast zijn er locaties waar op maaiveldniveau vergroening mogelijk is, zoals Stationsplein West en het voorplein van de Resident, beide eigendom van de gemeente. Ten slotte kunnen geveltuinen worden gerealiseerd in margestroken, met name de trapopgangen rondom Utrechtsestraat 54-66 lenen zich hiervoor.

Klimaatadaptiviteit in straatprofiel

Geveltuinen t.p.v. smalle profielen

Zitgelegenheid in de schaduw

Vergroenen parkeerterreinen

Signature trees: in het oog springende bomen op belangrijke zichtlijnen, verbijzondering in soortkeuze/vorm

Kunst

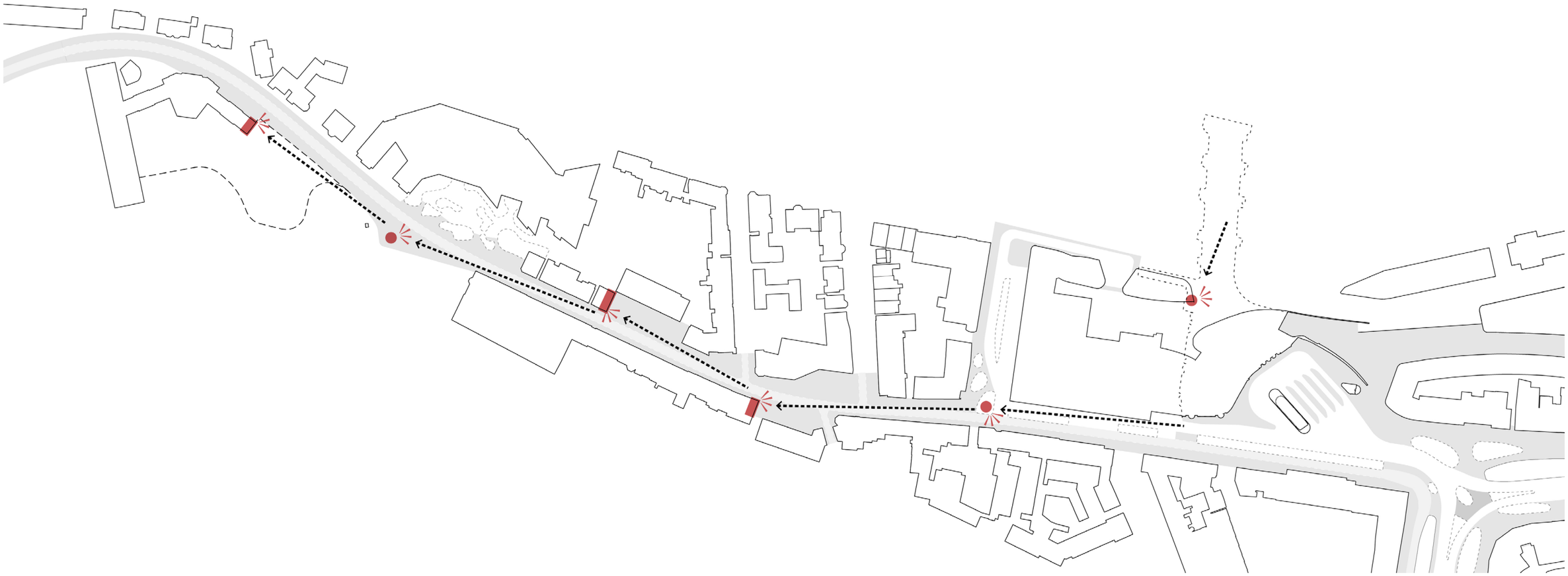

Kansen in gevels

Wisselende kunst op gevel

Logo museum of kunst op gevel

5 Thema's

Kunst

De museumbezoeker kan tijdens zijn wandeling langs de Rode Loper verleid worden om het museum te bezoeken door kunstobjecten in de openbare ruimte. Deze verleiding kan zelfs beginnen in het stationsgebouw zelf. Een van de meest zichtbare locaties bij het verlaten van de OVT-tunnel, namelijk de hoek tussen de taxistandplaats en de wachtruimte voor de bussen, biedt veel potentie om een verwijzing naar de museumcollectie te maken. Hier kan worden gedacht aan een wisselende 3D-sculptuur die op een sokkel staat dankzij de architectonische vormgeving van het gebouw, of een 2D-kunstwerk op de lege wanden. Door aandacht te besteden aan deze locatie wordt de bezoeker meteen in de richting van de juiste stationsuitgang geleid.

De donkere route ter plaatse van de taxistandplaats kan, naast het herzien van de basisverlichting, aantrekkelijker worden gemaakt door een lichtkunstwerk. Een speciaal ontworpen interactieve lichtinstallatie kan een unieke toevoeging zijn aan de route tussen het station en Stationsplein West.

In het straatprofiel van de Utrechtsestraat en de Utrechtseweg bieden vooral (blinde) gevels kansen vanwege de beperkte ruimte op maaiveldniveau. Door op specifieke en goed zichtbare locaties kunstobjecten te plaatsen, ontstaan oriëntatie- en schakelpunten die de bezoeker van plek naar plek kunnen leiden. Daarnaast kan in de verharding een subtiele verwijzing naar het museum worden opgenomen, zoals 'de Letters van Utrecht', een oneindig gedicht langs de Oudegracht in de Utrechtse binnenstad.

Ook bij het museum zelf zijn er mogelijkheden om kunst te integreren in de openbare ruimte. Naast de recent gerenoveerde Museumtuin zijn er kansen in de noord-/oostgevel van het museum. De blinde oostgevel is prominent zichtbaar wanneer de bezoeker vanuit het oosten arriveert. Het museumlogo kan hier extra aandacht vestigen op het museum. Daarnaast biedt de blinde noord-/oostgevel mogelijkheden om bijvoorbeeld de collectie zichtbaar te maken met wisselende affiches in permanent bevestigde frames, waardoor het museum een etalage krijgt die voorbijgangers en bezoekers kan aantrekken.

Kunst in de bestrating

'De letters van Utrecht' - een oneindig gedicht in de binnenstad

Muurschilderingen op in het zicht springende gevels

Muurschilderingen verwijzend naar tentoonstelling

Lichtkunstwerken in de bestrating

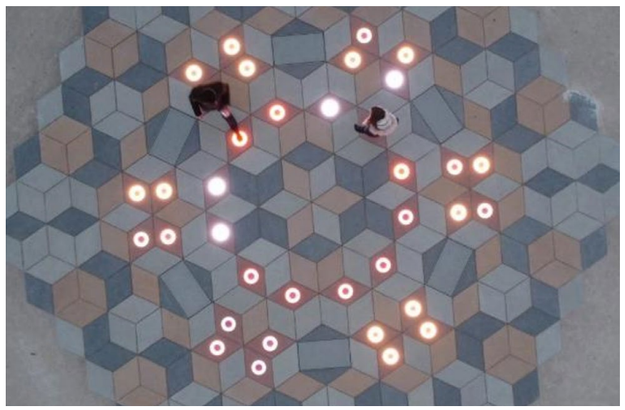

Wayfinding en oriëntatie

- Branding museum
- Wayfindingbordjes
- Verlichting

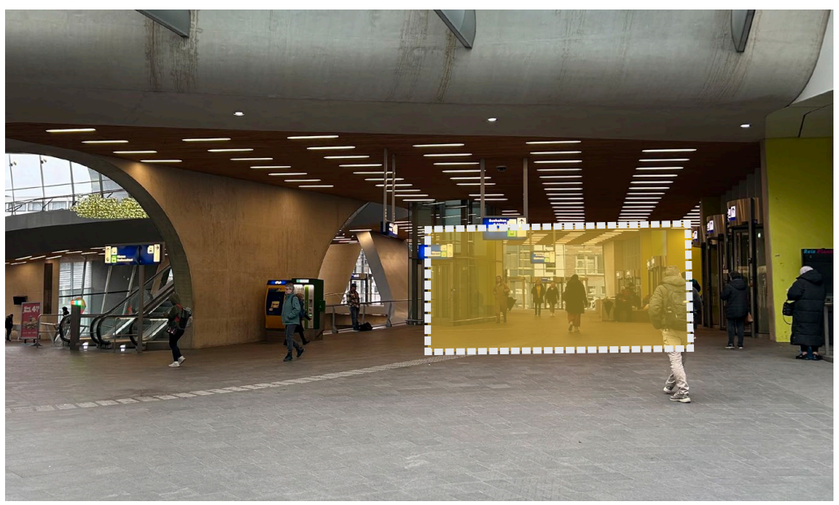

Licht en uitzicht op uitgang

Ruimte voor 3D sculptuur of verwijzing naar het museum op de wand

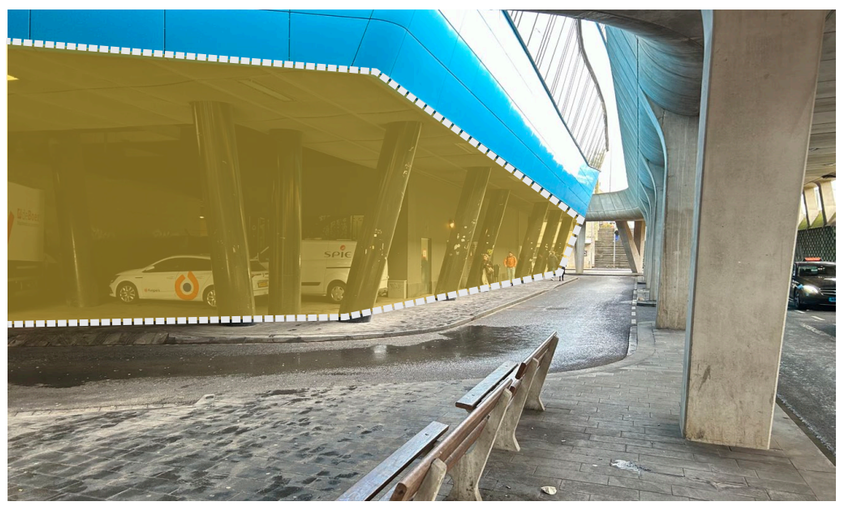

Verlichting

Wayfinding en oriëntatie

De eerste verwijzing naar het museum kan meteen plaatsvinden na het verlaten van het perron. De OVT-tunnel biedt aan de westzijde ruimte voor het plaatsen van affiches die evenementen in Arnhem zichtbaar maken. Momenteel zijn dit kleine affiches, maar dit kan grootschaliger en interactiever worden vormgegeven met grote (wisselende) 2D-kunstwerken of interactieve schermen die de aandacht van voorbijgangers trekken. De uitgang bij de wachtruimte van het overdekte bussenplein en de route ter hoogte van de taxistandplaats zijn donker en onaangenaam. Een nieuw verlichtingsplan, mogelijk met gebruik van de bestaande armaturen, zou de bezoeker naar de juiste uitgang kunnen leiden.

In de stationshal liggen kansen om de bewegwijzering te verbeteren. Tot slot zijn er kansen om de bestaande bewegwijzering langs de gehele route te verbeteren, zichtbaarder te maken en/of uit te breiden. Het toevoegen van een accentkleur voor het museum of het beter zichtbaar plaatsen van de bordjes kan de bezoeker de juiste route wijzen.

Accentkleur in bewegwijzering

Aantrekkelijke posters met huisstijl van museum

Zichtbaarheid collectie aan buitenzijde museum

Station en oversteek

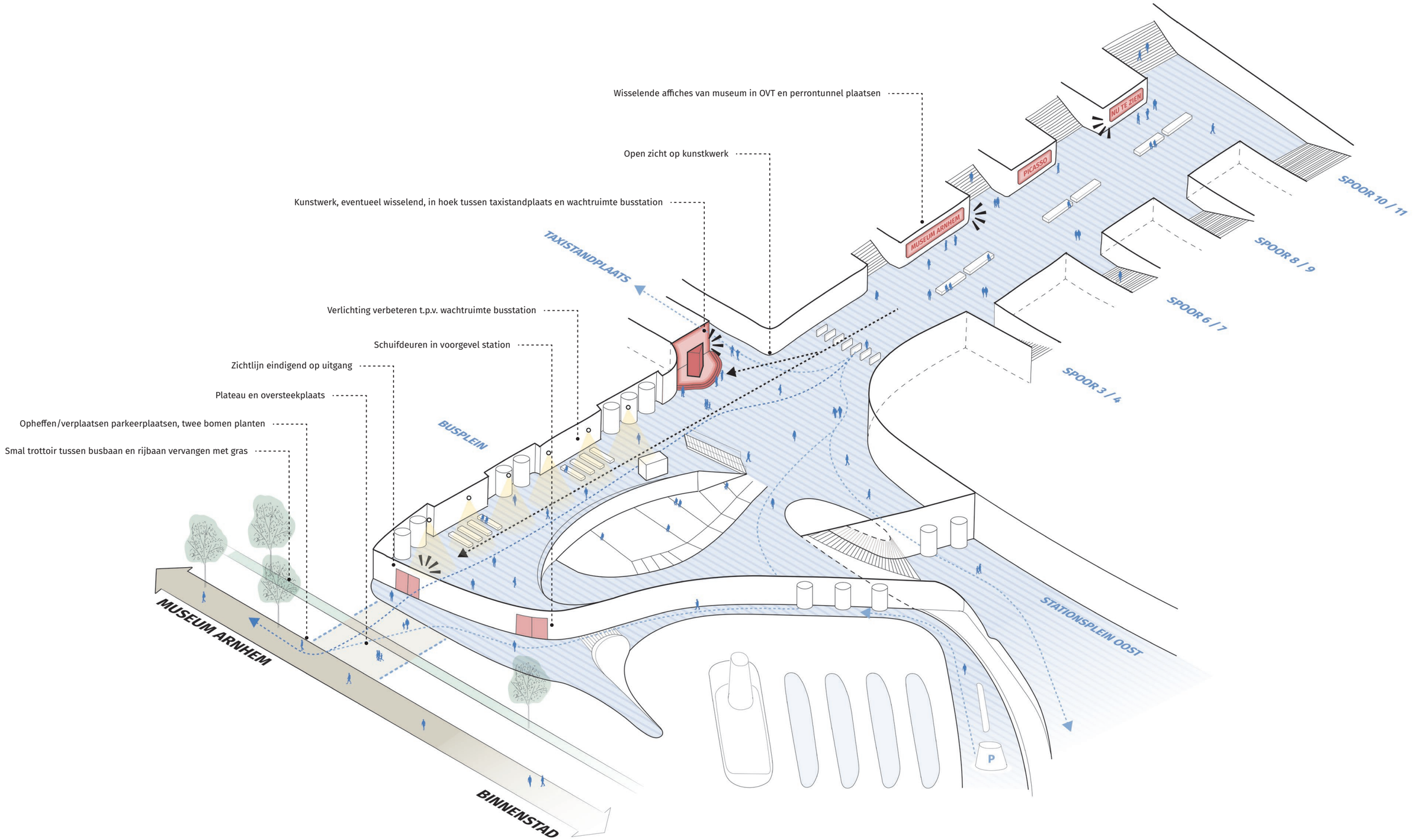

Station en oversteek

In het stationsgebouw spelen met name de thema's kunst, oriëntatie en wayfinding een belangrijke rol bij het begeleiden van de bezoekers naar de gewenste stationsuitgangen. Het benadrukken van zichtlijnen door ze obstakelvrij te houden of door de juiste verlichting toe te passen, speelt een cruciale rol in het begeleiden van voetgangersstromen. Niet alleen de verlichting van de wachtruimte maar ook verlichting in het busstation zelf kunnen bijdragen aan het zichtbaar maken van de entree richting Coehoorn/Stationsplein 14. Het plaatsen van kunstobjecten en affiches van het museum zijn eenvoudige ingrepen die binnen korte tijd gerealiseerd kunnen worden. Daarnaast is een heldere bewegwijzering in de stationshal belangrijk voor de begeleiding van voetgangersstromen.

Veiligheid is met name een terugkerend thema bij de uitgangen rondom het station, waarbij de voetgangersoversteek tussen het stationsgebouw en Stationsplein 14 de belangrijkste is. Het opheffen van de oversteek ter hoogte van HOEK Koffie/Silk maakt de oversteek tussen het stationsgebouw en Stationsplein 14 extra belangrijk. Momenteel doen zich hier veel conflicten voor tussen bussen, voetgangers, fietsers en auto's. Bij het verlaten van het station komt de voetganger vrijwel direct op een drukke busbaan terecht, waar voetgangers geen voorrang hebben. Het toepassen van het STOMP-principe en het herzien van de voorrangsregels is op dit cruciale knooppunt voor de Rode Loper, de binnenstad en de ontwikkeling van Coehoorn van groot belang.

De uitwerkingsschets aan de rechterzijde toont een optie waarin de voetgangersoversteek wordt versterkt door het toepassen van een plateausituatie en verbeterde oversteekplaats met aandacht voor toegankelijkheid. Daarnaast wordt het bestaande smalle trottoir tussen de busbaan en de smalle grasstrook opgeheven om ongewenste oversteken te ontmoedigen. De parkeerplaatsen op het trottoir aan de zuidzijde vervallen en maken plaats voor bomen.

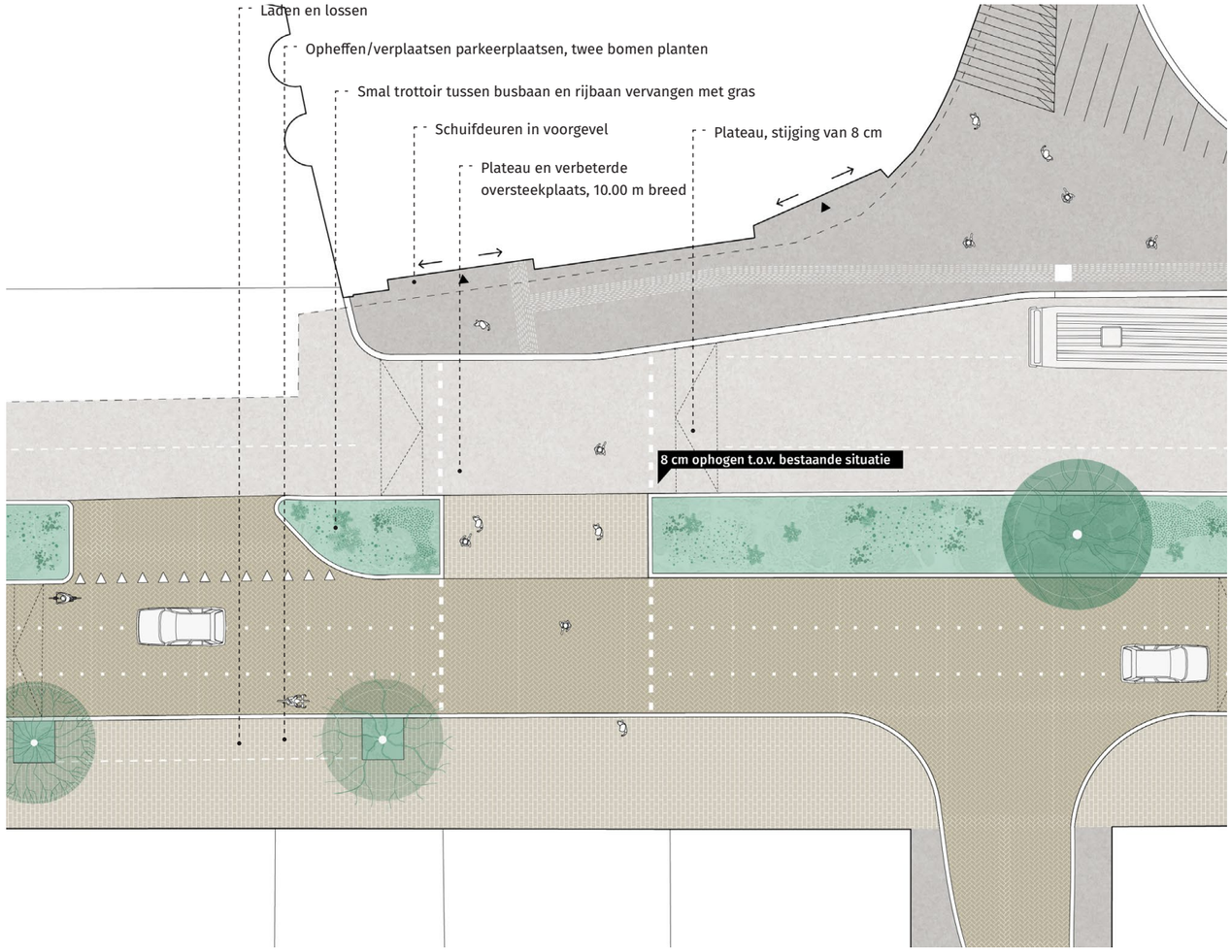

Utrechtseweg en voorplein de Resident

Utrechtseweg en voorplein de Resident

Deze uitwerking geeft een blik op de toekomst (Sprong) waarin de Utrechtsestraat en Utrechtseweg mogelijk alleen toegankelijk zijn voor bestemmingsverkeer voor automobilisten, terwijl ze een doorgaande route blijven voor bussen en langzaam verkeer. In dit hoofdstuk wordt een uitwerking gepresenteerd van een mogelijke toekomstige situatie waarin het straatprofiel is heringericht met gebakken klinkerverharding en het trottoir aan de zuidzijde is verbreed om de doorwaadbaarheid voor voetgangers te bevorderen. Daarnaast laat deze uitwerking een mogelijke herinrichting zien van het voorplein van de Resident. Momenteel wordt deze verbreding in het straatprofiel gebruikt als parkeerterrein. Er zijn al plannen in model Hink om op het voorplein twee nieuwe bomen te planten in bestaande parkeervakken. 'Sprong' gaat een paar stappen verder en introduceert een nieuw verblijfs- en buurtplein waar bewoners elkaar kunnen ontmoeten en ruimte is voor spelen in een groene omgeving. Door deze (of meerdere) pleinruimtes her in te richten, ontstaan er stapstenen van plekken met groen- en verblijfskwaliteit langs de Utrechtsestraat. Deze toekomstige ambitie zal moeten worden onderzocht in nauwe samenwerking met bewoners en parkeervergunningen, en gaat daarom gepaard met het toekomstige mobiliteitsplan.

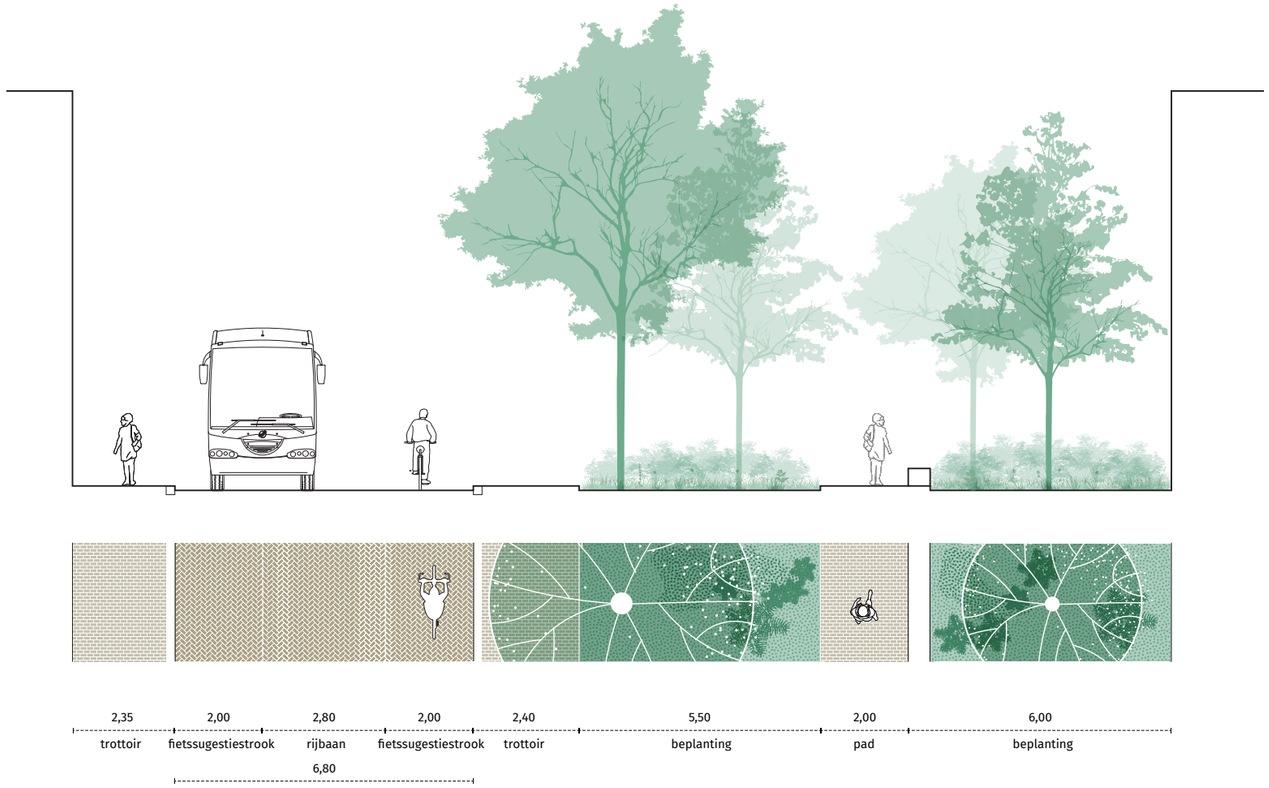

Doorsnede AA

Utrechtseweg en aangrenzende plantsoenen

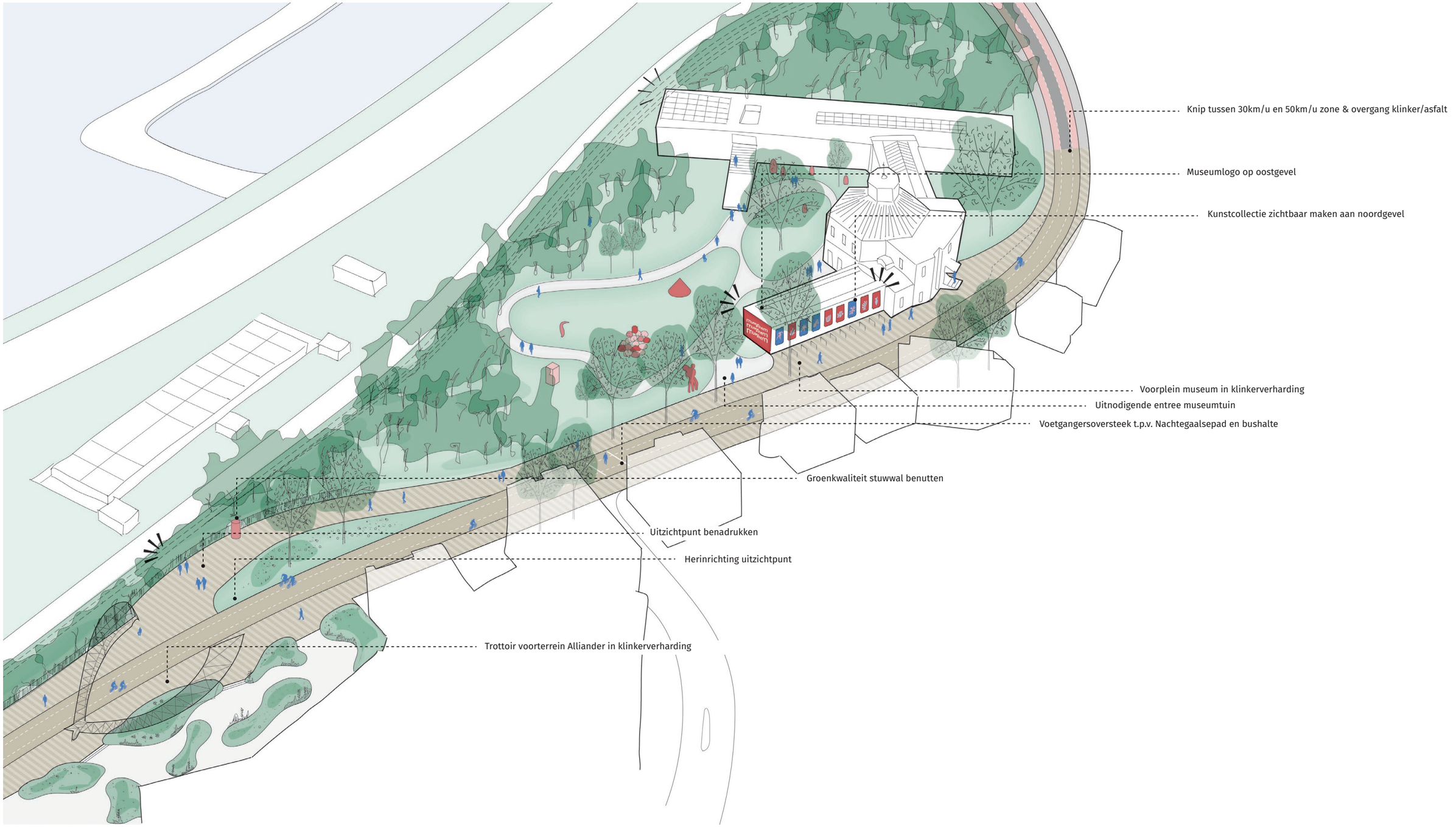

Utrechtseweg en aangrenzende plantsoenen

De Utrechtseweg en aangrenzende plantsoenen hebben, in tegenstelling tot de Utrechtsestraat, al aanzienlijke groenkwaliteiten. Dit wordt enerzijds bereikt door de recent gerenoveerde museumtuin, het prachtige uitzicht vanaf de stuwwal op het open rivierenlandschap, en anderzijds door de groene inrichting van het voorterrein van Alliander. Het straatprofiel is breder in vergelijking met de Utrechtsestraat en de stedenbouwkundige structuur verandert.

In 'Hink' vinden verschillende ontwikkelingen plaats in de openbare ruimte. Zo wordt het uitzichtpunt oost heringericht met gebakken klinkers, vergroend en wordt er zitgelegenheid toegevoegd. Daarnaast stelt 'Hink' voor om de zichtbaarheid van het museum te vergroten door gebruik te maken van de blinde noord- en oostgevels. Aan de oostgevel kan het museumlogo worden toegevoegd, terwijl aan de noordzijde de collectie kan worden geëtaleerd door middel van affiches.

In 'Sprong' wordt het straatprofiel ingericht met gebakken klinkers. Ook de delen van het voorterrein van Alliander die in eigendom zijn van de gemeente, worden heringericht met klinkerverharding, waardoor er één samenhangende vormgeving ontstaat voor de gehele Rode Loper. Model 'Sprong', de gewenste eindsituatie, wordt getoond op de linker pagina.

Buiten deze opgave vallen de ingrepen binnen 'Museumpark Onderlangs', waarin de zichtbaarheid en karaktereigenschappen van het stuwwallandschap worden benadrukt. Deze ingrepen hebben tot doel de route onderlangs te activeren en de bezoeker te verleiden om via een andere route terug naar de binnenstad te lopen.

Visie Museumpark Arnhem, maart 2023

Routes 'park onderlangs' benadrukken

Benadrukken stuwwal en uitzicht op landschap

Overzicht locatiespecifieke ingrepen

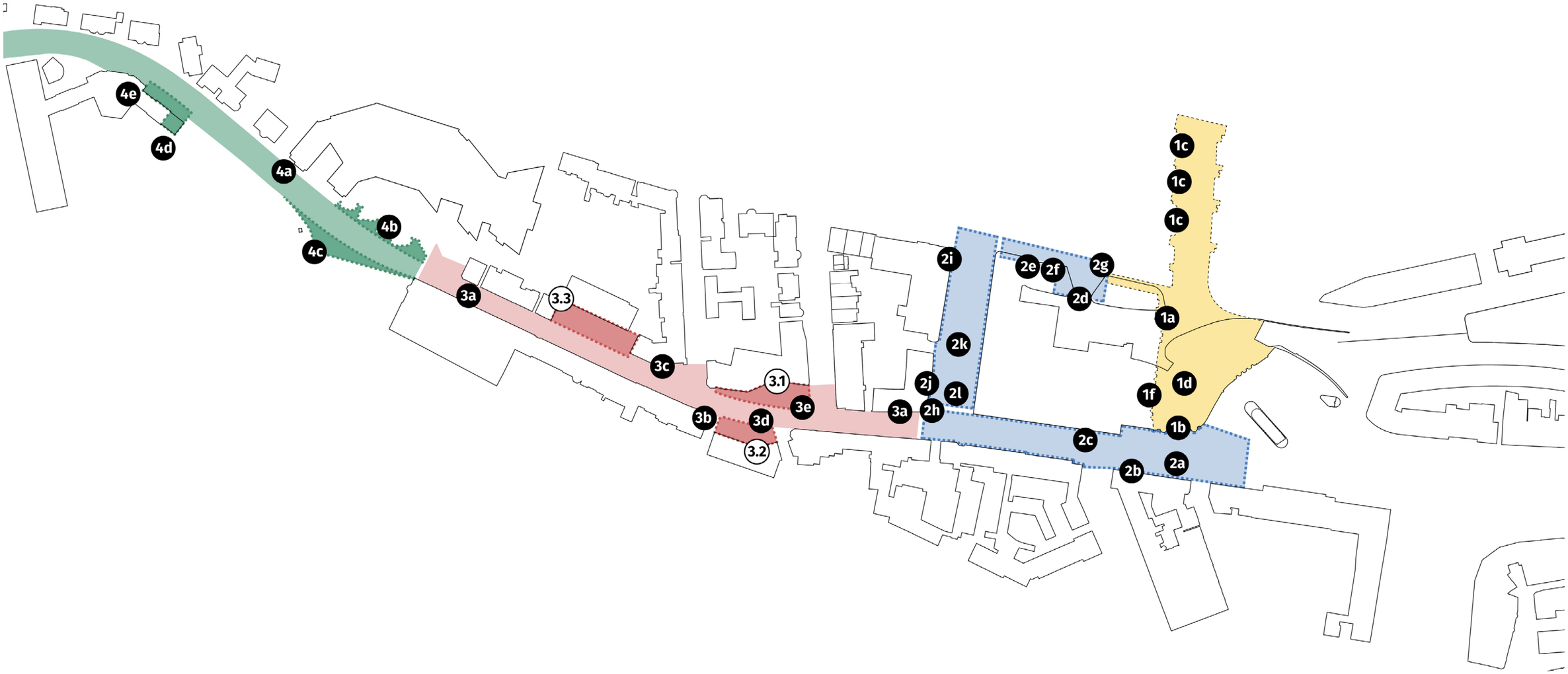

7 Conclusie

Overzicht locatiespecifieke ingrepen

De reeks ingrepen die worden voorgesteld in Hink-Stap-Spron en de herprofilering van de Utrechtsestraat en Utrechtseweg worden uiteengezet in het bestand 'Inschatting kosten en ingrepen,' te vinden in de bijlage. De verschillende maatregelen in dit document corresponderen met de overzichtskaart aan de linkerzijde. De ingrepen zijn gecategoriseerd op basis van de locatie van de ingreep. Zo zijn er ingrepen bij het station (geel), de uitgangen rondom het station (blauw), de Utrechtsestraat (rood) en de Utrechtseweg met aangrenzende plantsoenen (groen).

Bureau B+B
Stedebouw en
Landschapsarchitectuur

Kraanspoor 1
1033 SC Amsterdam

+31 (0)20 62 39 801
www.bplusb.nl

	Kosten	Hink	Stap	Sprong	Budget
0	**Herinrichting straatprofiel in samenhang met mobiliteitsplein**	**€ -**	**€ 690.000,00**	**€ 1.750.000,00**	
	Herprofilering en herinrichting trottoirs in klinkerverharding		€ 320.000,00		
	Herprofilering en herinrichting geheel straatprofiel in klinkerverharding			€ 1.650.000,00	
	Optimaliseren van dubbelgebruik verlichtingsmasten en masten trolleybussen		€ 220.000,00		
	Verzinkbare poller t.b.v. knip doorstroming autoverkeer			€ 100.000,00	
	Verbijzondering in klinkerverharding of trottoirband, bijvoorbeeld tekst		€ 150.000,00		
1	**Station (kunst, wayfinding, verlichting)**	**€ 59.000,00**	**€ 100.000,00**	**€ 0,00**	
A	Kunstwerk, eventueel wisselend, in hoek tussen wachtruimte busstation en zijuitgang taxistandplaats	€ 50.000,00			Budget Cultuur Beeldende en Monumentale kunst 2026
B	Schuifdeuren in voorgevel station		€ 100.000,00		
C	Wisselende affiches van museum in OVT en perrontunnel plaatsen	€ 3.000,00			Museum
D	Bewegwijzering in stationshal verbeteren	€ 1.000,00			Openbare Ruimte
F	Verlichting verbeteren t.p.v. wachtruimte streekbusstation	€ 5.000,00			Vastgoed gemeente 2024
2	**Stationsomgeving (oversteek verbeteren, wayfinding)**	**€ 70.500,00**	**€ 1.657.000,00**	**€ 0,00**	
	Oversteek station en Stationsplein 14				
A	Oversteekpunt a niveau maken	€ 50.000,00			mobiliteits middelen, investering verbreden en toegankelijk maken voetpaden 2027
B	Opheffen/verplaatsen parkeerplaatsen, drie bomen planten	€ 12.000,00			
C	Smal trottoir tussen busbaan en rijbaan vervangen met gras	€ 3.000,00			
	Taxistandplaats				
D	Herinrichting naar (gelijkvloers) shared space pleinruimte in natuurstenen tegelverharding		€ 100.000,00		
E	Verlichting verbeteren		€ 80.000,00		
F	Verlichtingskunst toevoegen		€ 100.000,00		
G	Wayfinding bordje plaatsen, zichtbaar vanuit oosten	€ 2.500,00			Openbare Ruimte
	Stationsplein west				
H	Voetgangersoversteek op drempel t.p.v. Stationsplein west/Utrechtsestraat 41		€ 29.000,00		
I	Wayfinding bordje plaatsen, zichtbaar vanuit oosten	€ 2.500,00			Openbare Ruimte
J	Wayfinding bordje vervangen, zichtbaar vanuit oosten en noorden	€ 500,00			Openbare Ruimte
K	Herinrichting stationsplein West (i.s.m. RVB)		€ 848.000,00		
L	Kunstwerk op maaiveld		€ 500.000,00		
3	**Utrechtsestraat en aangrenzende pleinruimtes (vergroenen, kunst, wayfinding)**	**€ 133.500,00**	**€ 150.000,00**	**€ 100.000,00**	
A	Geveltuinen (uitzichtpunt, kunst)	€ 12.000,00			
B	Kunstwerk op gevel	€ 20.000,00			Budget Cultuur Beeldende en Monumentale kunst en/ of Museum
C	Boom plaatsen ter plaatse van ondergrondse afvalcontainer	€ 20.000,00			
D	Verplaatsen bovengrondse afvalcontainers t.p.v. Utrechtsestraat 5532	€ 2.000,00			
E	Wayfinding bordje vervangen, zichtbaar vanuit oosten en noorden	€ 500,00			Openbare Ruimte
3.1	**Voorplein Utrechtsestraat 40**				
	Opheffen van 2 parkeervakken, aanplant van bomen	€ 8.000,00			
	Herinrichting naar verblijfsplein met bomen en onderbeplanting			€ 100.000,00	
	Nieuwe bomen	€ 40.000,00			
3.2	**Parkeerterrein Utrechtsestraat 5532**				
	Opheffen van 2 parkeervakken, aanplant van bomen	€ 8.000,00			
3.3	**Voorplein De Resident**				
	Vergroenen 1e fase	€ 18.000,00			Klimaatadaptatiefonds en wijkgroenagenda 2024
	Herinrichting naar verblijfsplein met bomen en onderbeplanting		€ 150.000,00		
	Stallingsplaatsen voor fietsen	€ 5.000,00			
4	**Utrechtseweg en aangrenzende plantsoenen (uitzichtpunt verbeteren, wayfinding)**	**€ 177.500,00**	**€ 25.000,00**	**€ 30.000,00**	
A	Voetgangersoversteek t.p.v. Nachtegaalspad, incl drempel 4 cm		€ 25.000,00		
	Voorterrein Alliander				
B	Trottoir in klinkerverharding			€ 30.000,00	
	Uitzichtpunt				
C	Herinrichting (plan gemeente 2022)	€ 135.000,00			Klimaatadaptatiefonds en wijkgroenagenda 2024
	Museum en entreegebied museum				
D	Kunst/ logo museum op oostgevel	€ 20.000,00			
E	Kunstcollectie zichtbaar maken aan noordgevel (posters)	€ 22.500,00			Museum
		€ 440.500,00	**€ 2.622.000,00**	**€ 1.880.000,00**	

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	8 november 2023
Nummer motie:	**23M127**
Zaaknummer:	390032
Status	AANGENOMEN
Onderwerp:	Vaststellen van de Ontwerpbegroting 2024

Titel:

De rode loper naar het museum

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- De verbinding tussen het Centraal Station en Museum Arnhem al sinds de plannen voor de bouw van het museum onderwerp van gesprek is;
- De raad met amendement (18A62) in 2018 al heeft besloten dat er een raadsvoorstel zou moeten komen voor het verbeteren van de (fysieke) verbinding tussen Museum Arnhem en het Centraal Station;
- De route langs de Utrechtseweg tussen Museum Arnhem en het Centraal Station nog steeds relatief onaantrekkelijk is;
- Het Museum wel heeft bijgedragen aan de ‘verleidende verbinding’ door de museumtuin meer te openen en een muurschildering te realiseren;
- Voor het transformeren van de Utrechtseweg naar een ‘verleidende verbinding’ richting Museum Arnhem wel een aantal kleinere ingrepen is voorzien, maar geen totaalplan bestaat;

Omdat we vinden dat:

- Een aantrekkelijke verbinding tussen Arnhem Centraal en Museum Arnhem noodzakelijk is voor het optimaal functioneren van het museum en hoort bij onze uitstraling als creatieve stad;
- Ook als we op korte termijn slechts kleinere ingrepen voorzien, duidelijk moet zijn wat het beoogde eindresultaat van de ‘verleidende verbinding ‘ is;

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

- In Q1 2024 met een raadsvoorstel te komen voor de ‘verleidende verbinding’ langs de Utrechtseweg tussen het Centraal Station en Museum Arnhem;
- In het raadsvoorstel het beoogde eindresultaat en een stappenplan dat tot dit eindresultaat leidt voor te leggen;

GEMEENTE Arnhem

- Hierin zowel de stappen die al gepland zijn en waar budget voor gevonden is als de stappen die nog niet gepland zijn en waar nog budget voor gevonden moet worden op te nemen.

Indieners:

Steffenie Pape – VVD
Mattijs Loor – D66
Mark Coenders - GroenLinks

GEMEENTE Arnhem

Motie 'De rode loper naar het museum' (23M127)

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Noomen
- Gerretschen

Burger Belang Arnhem

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 Arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumas
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA Arnhem

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 35 Tegen: 3 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Van: Info | APCG <info@apcg.nl>
Verzonden: woensdag 26 juni 2024 10:58
Aan: griffie <griffie@arnhem.nl>; Raadsleden Arnhem <raadsleden@arnhem.nl>; Fractievolgers Arnhem <fractievolgers@arnhem.nl>
Onderwerp: Reactie Apcg op visie Rode Loper naar Museum Arnhem

Beste raadsleden en fractievolgers,
Vanavond bespreekt u de visie voor een rode loper naar Museum Arnhem. Ik zou u daar graag een aantal aandachtspunten bij mee willen geven.
De visie voor het aanpassen van de route van station naar Museum Arnhem biedt aanknopingspunten om deze route toegankelijk in te richten. Op dit moment is de route slecht toegankelijk voor mensen met een beperking. De stoepen zijn smal, er zijn veel obstakels, zoals veel 'wild' geparkeerde fietsen, overhangend groen en de bestrating is in slechte conditie. Aan de noordzijde van de Utrechtseweg/ straat, zijn veel op- en afritjes door alle zijstraten, deze zijn vaak te steil, met diepe goot, wat de stoepen ontoegankelijk maakt. Het fietspad ligt op gelijke hoogte met auto's die 50km/u mogen rijden, wat het fietspad voor mensen die minder snel zijn onveilig maakt. Wij vinden het belangrijk dat het verbeteren van de toegankelijkheid onderdeel van de ambitie van deze visie wordt.

Extra aandacht willen we vragen voor de oversteek van station naar de Coehoorn. Deze is nu zeer ontoegankelijk en onveilig. Een probleem wat we al jaren aankaarten en waarvan het heel belangrijk is, dat dit zo snel mogelijk wordt opgelost. Het is echt een obstakel in de route naar het museum en de wijk Coehoorn. Niet alleen de busbaan, maar zeker ook ventweg is een gevaarlijke plek. Dit was bedacht als ventweg, maar in de praktijk een doorgaande route, waar fietsers met hoge snelheid naar de stad rijden en ook veel autoverkeer is. Verschillende mensen met een (visuele) beperking hebben hier ervaring met bijna aanrijdingen en veel mensen durven er niet meer te over te steken. Goed dus dat deze oversteek wordt aangepakt, en neem daarbij een veilige, toegankelijke oversteek juist voor mensen met een beperking als uitgangspunt op. Zodat ook mensen met een beperking baat hebben bij de investering die hier gedaan wordt.

Deze visie laat ook zien waarom het zo belangrijk is om in het Duurzaam Mobiliteitplan kaders voor toegankelijke en inclusieve mobiliteit op te stellen.
Zorg voor inclusief oversteekbeleid, zodat aanpassingen aan oversteken zoals die van station naar Coehoorn ook zinvol zijn voor mensen met een beperking.
In deze visie zien we ook weer de wens om straks stoep en rijbaan in gebakken verharding uit te voeren. Dat kan alleen wanneer deze duidelijk contrasterend zijn, want voor toegankelijkheid is het heel belangrijk dat verschillende verkeersstromen een zichtbare en voelbare eigen plek op de weg hebben.
Op dit moment moeten deze afwegingen steeds per plan en visie bepaald worden. Wij willen u echt oproepen om hiervoor kaders in het Duurzaam Mobiliteitsplan op te nemen, zodat die steeds voor elke plan en visie gelden.

Mocht onze inspraak vragen oproepen, neem dan vooral contact met ons op.

Met vriendelijke groet,
Marjolein van den Broek,
Voorzitter Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg)

museum arnhem

AUTHENTIC

COZY
LUNCHROOM

Stationsplein

Utrechtsestraat

Utrechtsestraat

Utrechtsestraat

thank you
bedankt

museum arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Visie Rode Loper naar Museum Arnhem’

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- **26 juni: informatieve en meningsvormende bespreking**

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Wiggers (BurgerBelang Arnhem), Lukkassen (Forum voor Democratie), Pape (VVD), Loor (D66), Noomen (GroenLinks), De Vries (Volt), Zijlstra (ChristenUnie), De Groot (Partij voor de Dieren), Koorn (CDA), Aydemir (DENK), Manders (Arnhem Centraal).
De fracties van PvdA, SP, PVV en Groep Van den Broek waren niet vertegenwoordigd.
Verder aanwezig: Bouwkamp (wethouder) en Wansink (ambtelijke ondersteuning)

Bespreking

De vergadering startte met de informatieve bespreking. Daarbij was de volgende inspreker aanwezig:

1. Mevr. Saskia Bak, directeur Museum Arnhem

Daarna is gestart met de meningsvormende bespreking. Hierbij hebben fracties vragen gesteld en meningen verkondigd in de eerste termijn. De wethouder heeft deze vragen beantwoord.

Toezeggingen

Wethouder Bouwkamp zegt toe om nadat de raad een besluit heeft genomen over het Willemsplein of het Duurzame Mobiliteitsplan, binnen een half jaar de raad te informeren over de effecten en de vervolgstappen op de Visie Rode Loper naar het Museum.

Conclusie

Aan het einde van de vergadering is geconcludeerd dat de meningsvormende bespreking is afgerond. De fractie van BurgerBelang Arnhem heeft één motie aangekondigd en ook al toegelicht. Het voorstel kan daarmee door naar de besluitvormende bespreking.

De raadsadviseur,

S. Vos

De voorzitter,

J. Brandts

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4200615

Onderwerp: **Zienswijze begroting VGGM 2025**

Kernboodschap

Dit raadsvoorstel betreft het voorstel voor de Arnhemse zienswijze op de door Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) gestuurde ontwerpbegroting 2025 VGGM, de gewijzigde begroting 2024 VGGM, het voorstel van VGGM over de resultaatbestemming 2023 en de ontwerp-beleidsplannen.

Voorstel

1. Met bijgevoegde zienswijzebrief te reageren op de ontwerpbegroting 2025, de gewijzigde begroting 2024, de resultaatbestemming 2023 en de beleidsplannen van VGGM.

Inleiding

In overeenstemming met de bepalingen uit de Gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden en artikel 35 van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen heeft de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) de ontwerpbegroting 2025 VGGM, de gewijzigde begroting 2024 VGGM en de resultaatbestemming 2023 aan de regiogemeenten gestuurd. Dit om de gemeenteraden in staat te stellen een zienswijze uit te brengen.

Daarnaast heeft de VGGM een aantal beleidsplannen ter consultatie voorgelegd. Het betreft de volgende documenten:

- Inleidende ontwerp-module over de modulair opbouw beleidsplan VGGM 2025-2026;
- Ontwerp-Beleidsplan brandweer 2025-2026;
- Ontwerp-Beleidsplan crisisbeheersing 2025-2026;
- Ontwerp-Dekkingsplan brandweer.

Eind april 2024 heeft de raad de ontwerpbegroting 2025, de gewijzigde begroting 2024, het jaarverslag en de beleidsplannen alvast ter informatie ontvangen. Toen kon nog geen voorstel worden gedaan voor een zienswijze omdat er twee documenten ontbraken:

1. Een rapportage die inzichtelijk maakt wat de consequenties zijn van een indicatieve besparing van tenminste 2% voor 2025 en een grotere besparing vanaf 2026.
2. Controleverklaring van de accountant met betrekking tot het jaarverslag 2023.

GEMEENTE Arnhem

Inmiddels heeft de VGGM een aanvullende brief gestuurd waarin staat beschreven dat de gemeentelijke bijdrage voor het begrotingsjaar 2025 met 2% is verminderd. Bij deze brief is het financiële effect per gemeente opgenomen.
Het Dagelijks Bestuur van de VGGM start een zorgvuldig proces op om in één keer besparingsvoorstellen uit te werken. Deze worden opgenomen in de kaderbrief 2026. Deze kaderbrief wordt begin november 2024 aan u toegezonden. Aansluitend volgt de gewijzigde begroting 2025 die samen met de ontwerpbegroting 2026 wordt toegezonden. Op zowel kaderbrief als ontwerpbegroting 2026 en gewijzigde begroting 2025 worden de raden in gelegenheid gesteld een zienswijze uit te brengen.

Inmiddels heeft de accountant ook een controleverklaring afgegeven. Deze is bijgevoegd bij het jaarverslag 2023.

Beoogd effect

Ophalen van de Arnhemse zienswijze ten behoeve van de ontwerpbegroting 2025 VGGM, de gewijzigde begroting 2024 en het voorstel van VGGM over de resultaatbestemming 2023.

Argumenten

1.1.	*Voor het begrotingstraject VGGM behoren raden actief bevraagd te worden op een zienswijze.*
	In de wet (artikel 35 van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen) is vastgelegd dat gemeenteraden voorafgaand aan de vaststelling van een begroting in de gelegenheid gesteld moeten worden een zienswijze uit te brengen.
1.2.	*In de ontwerpbegroting 2025 zijn beleidsmatige en financiële kaders opgenomen, zoals het Algemeen Bestuur van VGGM op 17 januari 2024 heeft besloten Welke gevolgen hebben voor de gemeentelijke bijdragen.*
	Ontwerpbegroting 2025 De begroting van VGGM is in de basis als volgt opgebouwd: Beginstand 2024 (primitieve begroting) + indexatie loon- en prijsstijging + mutaties 2025 (bijvoorbeeld versterkingsgelden). De mutaties voor 2025 zijn afzonderlijk toegelicht in onderstaand paragraaf. Afhankelijk van de besluitvorming rond de begroting en perspectiefnota kan nog een bijstelling plaatsvinden. <u>*Inflatie en loon- en prijsstijging*</u> In de begroting 2023 is als gevolg van verschillende factoren zoals economische onzekerheid, de hoge rijksoverheidsuitgaven, grondstoftekorten en de lage rekenkundige indexatie van de loonkosten gekozen voor een correctie van de indexatie die rekening hield met de werkelijke verwachtte kostenstijging voor loon en prijzen. Er is tussentijds besloten deze percentages bij te stellen naar realistische indexatiecijfers. Inmiddels lijken de omstandigheden zich enigszins te stabiliseren en de indexatiecijfers lopen daardoor weer beter in de pas met de werkelijke kostenontwikkelingen. De hogere indexatiecijfers conform begroting 2023 worden in de

ontwerpbegroting 2025 bijgesteld. Dit leidt tot een loon/prijsbijstelling van 1,33% en betekent voor de gemeente Arnhem een verhoogde bijdrage van € 512.000. Afhankelijk van de besluitvorming past deze loon- en prijsindexatie binnen de voorgestelde indexatie van 3,5% op het gemeentelijke budgettair kader.

Programma Brandweer en Crisisbeheersing

Veilige energietransitie

De ontwikkelingen op het gebied van de (veilige) energietransitie gaan snel. Het is een uitdaging om snel en adequaat in te spelen op alle veranderingen. Aangezien dit onderwerp hoog op de politieke agenda staat en de ambities om nog verder te versnellen is het essentieel dat de brandweer goed is aangesloten op deze ontwikkelingen.
In de huidige formatie is minimale ruimte voor beleidscapaciteit Veilige Energietransitie. Daarom is voor de invulling van bovenstaand beleidskader extra capaciteit nodig. Voor de transitieperiode schat VGGM een extra budget nodig te hebben van ca € 250.000 voor de jaarschijven 2025 en 2026. Voor de begroting van Arnhem betekent dit een incidentele bijdrage van € 64.000 per jaar.

Harmonisering bekostiging huisvesting brandweer

In 2020 is de gemeentelijke bijdrage voor de brandweer en crisisbeheersing herzien. Geconstateerd werd dat de afspraken rondom het beheer en de bekostiging van de huisvesting (de kazernes) niet zijn geregionaliseerd. Per gemeente zijn afspraken gemaakt over het beheer, waarbij een diversiteit aan afspraken is ontstaan en kosten voor gebouwen in een gemeente voor rekening van de betreffende gemeente zijn. Als onderdeel van de evaluatie van de verdeling van de gemeentelijke bijdrage aan brandweer en crisisbeheersing is een eerste schatting gemaakt van de impact om te komen tot uniformering van de beheerafspraken. Door de complexiteit in eigendomsverhouding, gebruik, ouderdom en diversiteit van de huisvesting bleek dit een zeer complexe opgave. Besloten werd om het harmoniseren van de afspraken te temporiseren.

Er wordt voorgesteld om in 2025 een project te starten om de beheerafspraken en de bijbehorende bekostiging te harmoniseren. Hiervoor zal een projectleider bij VGGM worden aangetrokken die samen met alle gemeentelijke afdelingen Vastgoed de huidige situatie in beeld brengt en alternatieven uitwerkt om te komen tot uniformering. Hiervoor wordt een incidentele bijdrage aan Arnhem gevraagd van € 39.000 voor de jaarschijf 2025.

Programma GGD

Het ministerie van VWS heeft vier landelijke ambities gesteld. Deze zijn regionaal vertaald in de herijking van de visie op Publieke Gezondheid Gelderland-Midden. De GGD Gelderland-Midden heeft op basis van deze ambities en de ontwikkelingen die zij ziet in haar vakgebied een viertal speerpunten opgesteld voor de komende jaren:

- Gezond opgroeien en Kansrijke Start;
- Gezondheidsbevordering borgen en investeren in impactvolle preventie;
- Het verminderen van de kans op en de gevolgen van infectieziektenuitbraken; en
- Bijdragen aan een gezonde fysieke en sociale leefomgeving.

Toekomstbestendige GGD
De aanpak om de GGD (Algemene gezondheidszorg en Jeugdgezondheidszorg te versterken is gebaseerd op vier basisprincipes:

- De GGD voldoet aan het wettelijke minimum;
- Collectieve dienstverlening prefereert boven lokaal aanbod;
- De financiering verloopt grotendeels via de inwonersbijdrage; en
- De GGD zet extra in op dichterbij in de wijken/ dorpen, op collectieve preventie en het gebruik van data.

Het is van belang om meer regionale en collectieve dienstverlening te organiseren.
Het traject toekomstbestendige GGD is een allesomvattend voorstel waarin veel stappen gezet gaan worden, dit vraagt om continue monitoring om zicht te houden op de voortgang.

In 2024 zijn er incidentele middelen aan de GGD beschikbaar gesteld om de basis op orde te krijgen. Vanaf 2025 wordt continuering voorgesteld en dit betekent een bijdrage van de gemeente Arnhem in 2025 voor de Algemene Gezondheidszorg (AGZ) van €265.000 en Jeugdgezondheidszorg (JGZ) ter hoogte van €96.000.
Voor de GGD is de incidentele bijdrage aan de Basis op orde vanuit 2024 teruggenomen in 2025 en is de structurele versterking toegevoegd. Per 2026 is de bijdrage van de gemeente Arnhem voor JGZ en AGZ respectievelijk €556.000 en €316.000 structureel.

Versterking infectieziektebestrijding en pandemische paraatheid
Het is noodzakelijk om de basis van infectieziektebestrijding te versterken. Vanaf 2025 is landelijk structureel € 44 miljoen beschikbaar gesteld. Om de infectieziektebestrijding te versterken en om op termijn de paraatheid van GGD'en voor volgende pandemieën te vergroten. De exacte verdeling van de € 44 miljoen tussen de 25 GGD'en is op dit moment nog niet bekend.

Het voornemen is om de uitvoering van een vaccinatievoorziening voor volwassenen te beleggen bij de GGD'en, als belangrijke stap richting een toekomstbestendig flexibel vaccinatiestelsel. De RIVM is gevraagd om in samenwerking met GGD GHOR Nederland een uitvoeringstoets te doen. De organisatorische en financiële consequenties zijn nog niet duidelijk.

Uitvoeren en optimaliseren Rijksvaccinatieprogramma (RVP) voor kinderen en jongeren
Per 2025 vinden er ingrijpende wijzigingen plaats in het vaccinatieschema van het Rijksvaccinatieprogramma. Een aantal leeftijden voor vaccinatie wordt substantieel veranderd. Dit heeft verstrekkende gevolgen voor de planning en uitvoering van de contactmomenten.

De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de financiering van de uitvoering van het RVP en hiervoor ontvangen zij gelden van het Rijk via het gemeentefonds. Het uitgangspunt hierbij is, dat de GGD het RVP uitvoert binnen de wettelijke en budgettaire kaders en de kosten zijn hierdoor neutraal voor de gemeente Arnhem.

Programma Bedrijfsvoering
Het is noodzakelijk om op korte termijn de ondersteuning en samenwerking binnen VGGM te versterken en te verbeteren. Dit is een belangrijke conclusie uit het KPMG-onderzoek (2022). Het gaat om een behoorlijke inhaalslag. Er is investering nodig in de robuustheid van de systemen, het beschrijven van processen, het versterken van het management en de wijze van samenwerking om toekomstige risico's het hoofd te kunnen bieden.
In de meerjarenbegroting 2024 – 2027 van VGGM is daarvoor een eerste inschatting van een cumulatieve versterking van € 1 miljoen per jaar (VGGM totaal) opgenomen.
Deze uitzetting wordt jaarlijks herijkt op basis van het vast te stellen ambitieniveau en inrichtingskeuzes die binnen het programma Samen Beter Bedrijfsvoeren gemaakt worden.

2% besparingsraming op ontwerpbegroting 2025
Het Algemeen Bestuur van VGGM (AB) heeft het Dagelijks Bestuur (DB) van VGGM gevraagd om naast de ontwerpbegroting 2025 inzichtelijk te maken wat de consequenties zijn van een indicatieve besparing van tenminste 2% voor 2025 en een grotere besparing vanaf 2026 later dit jaar. Het Dagelijks Bestuur zal een zorgvuldig proces doorlopen om in één keer besparingsvoorstellen voor VGGM uit te werken.
Op 30 april is er een brief vanuit het DB naar de raden gestuurd, waarin wordt aangegeven dat de besparingsvoorstellen voor 2% later worden verwerkt in de kaderbrief 2026. Hierop kunnen de raden dan ook een zienswijze uitbrengen.
Vooruitlopend op deze voorstellen wordt voor 2025 een bezuiniging op de begroting van VGGM voorgesteld wat resulteert in een lagere bijdrage van de gemeente Arnhem van € 406.000. In de Perspectiefnota is hier al deels op voorgesorteerd en is een integrale besparing op het programma Beter Bedrijfsvoeren van € 250.000 verwerkt.

Voor de begroting van Arnhem betekent dit een indicatieve besparing van € 406.000 voor het jaar 2025.

Bijgestelde begroting 2024
In de geactualiseerde begroting 2024 zijn een viertal mutaties verwerkt. Deze zien op wijzigingen van gecontracteerd lokaal aanbod, aanpassing van de afspraken voor de bekostiging van de ambulancezorg, wijzigingen in de ontvangen subsidie van het Rijk voor de basisinfrastructuur COVID-19 vaccinaties en Versterking Infectieziekten bestrijding en Pandemische Paraatheid (VIPP) en wijzigingen in overige baten. Deze hebben geen effect op de gemeentelijke bijdragen in 2024.

Resultaatbestemming 2023
Er wordt voorgesteld het restant resultaat van € 1.700.000 terug te betalen aan de gemeenten op basis van de vaste bijdragen zoals verdeeld over de gemeenten. De verwachte teruggave voor de gemeente Arnhem is opgenomen in Turap 1 2024.

Beleidsplannen
Het is van belang dat het beleid van VGGM blijft aansluiten bij huidige en toekomstige ontwikkelingen. Daarom heeft de VGGM een beleidsplan 2025-2026 en drie modules die daarop aansluiten opgesteld. Het gaat om:

	• Ontwerp-beleidsplan Brandweer Gelderland-Midden 2025-2026; • Ontwerp-beleidsplan Crisisbeheersing Gelderland-Midden 2025-2026; en • Dekkingsplan Brandweer 2024.
2.1.	*Wettelijk is vastgelegd dat de deelnemende gemeenten om een zienswijze gevraagd wordt, wanneer een nieuwe beleidsplan moet worden vastgesteld.*
	Op grond van artikel 14, lid 1 Wet veiligheidsregio's is bepaald dat het bestuur van de veiligheidsregio ten minste eenmaal in de vier jaar een beleidsplan vaststelt en dat, op grond van artikel 14 lid 2a, voorafgaand aan de vaststelling van het beleidsplan door de burgemeester wordt overlegd met de gemeenteraad over het ontwerpbeleidsplan. Artikel 13.2a van de nieuwe ontwerp gemeenschappelijk regeling geeft aan dat besluiten die voor deelnemende gemeente een ingrijpende effecten hebben voor de gezondheid of veiligheid aan de gemeenteraden ter zienswijze worden voorgelegd.

Kanttekeningen en risico's

3.1	*De extra gevraagde middelen ter versterking van de bedrijfsvoering bevatten geen plan van aanpak.* In de meerjarenbegroting 2024 – 2027 van VGGM is uitgegaan van een cumulatieve versterking van € 1 miljoen per jaar (VGGM totaal). Deze uitzetting wordt jaarlijks herijkt op basis van het vast te stellen ambitieniveau en inrichtingskeuzes die binnen het programma Samen Beter Bedrijfsvoeren gemaakt worden. Ondanks dat we meerdere malen om een goede onderbouwing van deze extra investeringen hebben gevraagd ontbreekt een gedetailleerde financiële onderbouwing.

Participatie

Niet van toepassing.

Financiën

Perspectiefnota en begroting gemeente Arnhem
De financiële implicaties van de diverse ontwikkelingen die VGGM in haar ontwerpbegroting 2025 opneemt, zijn hierboven benoemd en verwerkt in de Perspectiefnota 2025-2028.
De definitieve verwerking is afhankelijk van de besluitvorming rond beide producten.

Besparingen
Aanvullend is een schrijven aangeleverd met een indicatieve besparing van 2% op de gemeentelijke bijdrage 2025. In de Perspectiefnota is hier al deels op voorgesorteerd en afhankelijk van de besluitvorming is er een integrale besparing op het programma Beter Bedrijfsvoeren van € 250.000 verwerkt.
De overige besparing zal in de begroting 2025 verwerkt worden.

Resultaat 2023
De verwachte teruggave uit hoofde van de resultaatbestemming 2023 is reeds aangekondigd in Turap-1 2024.

Het opvragen van een zienswijze zelf heeft verder geen financiële consequenties.

Hieronder een overzicht met alle gevraagde bijdragen en besparingen voor het jaar 2025:

Overzicht gevraagde bijdragen en besparingen VGGM 2025

Bijdragen door Arnhem aan VGGM	*Bedrag*		*Toelichting*
Loon- en prijsstijging	€ 512.000	structureel	
Veilige energietransitie	€ 64.000	incidenteel	
Harmonisering huisvesting brandweer	€ 39.000	incidenteel	
Toekomstbestendige GGD Algemene Gezondheidszorg	€ 265.000	structureel	Per 2026 ligt de bijdrage hoger, omdat in 2025 de incidentele bijdrage wordt teruggenomen
Toekomstbestendige GGD Jeugdgezondheidszorg	€ 96.000	structureel	Per 2026 idem als AGZ
Beter bedrijfsvoeren	€ 246.000	structureel	Met ingroei naar circa €1mio per 2027
Totaal gevraagde bijdrage conform begroting 2025	**€ 1.222.000**		
Besparingen en voordelen Arnhem			
2% besparingsraming op ontwerpbegroting	€ -406.000	structureel	Hiervan is € 250.000 is al verwerkt in de perspectiefnota.
Resultaatbestemming 2023	€ -442.000	incidenteel	Voorstel aan de Raad via Turap 2 is om dit bedrag toe te voegen aan de Algemene middelen en wordt verwerkt in 2024 (!)

Uitvoering

We worden geacht om voor 15 juli 2024 onze zienswijze kenbaar te maken, zodat het Algemeen Bestuur van de VGGM de begroting 2025 op 11 september 2025 kan vaststellen.

De VGGM organiseert een aantal raadsinformatiebijeenkomsten voor raadsleden en collegeleden om en toelichting te geven op de documenten die ter consultatie zijn voorgelegd: 14 mei (heeft al plaatsgevonden), 10 juni en 1 juli. Aanvullend neemt VGGM ook deel aan de raadsinformatiebijeenkomst op 13 mei (heeft al plaatsgevonden) in Arnhem.

Communicatie

Vanuit de raad wordt direct na de besluitvormende raadsvergadering, per brief een reactie op de ontwerpbegroting 2025, aangepaste begroting 2024, het voorstel van VGGM over de resultaatbestemming 2023 en de ontwerp-beleidsplannen verzonden aan VGGM.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel zienswijze ontwerpbegroting 2025 VGGM
- Zienswijze ontwerpbegroting 2025 VGGM
- VGGM Jaarverslag 2023
- Controleverklaring jaarrekening 2023 VGGM getekend
- Aanbiedingsbrief VGGM
- Brief Dagelijks Bestuur 2% besparingsraming op ontwerpbegroting 2025
- VGGM Ontwerpbegroting 2025
- Ontwerp beleidsplan VGGM 2025-2026
- Ontwerp beleidsplan Crisisbeheersing Gelderland–Midden 2025-2026
- Ontwerp beleidsplan Brandweer Gelderland-Midden 2025-2026
- Ontwerp dekkingsplan Brandweer 2024
- Raadsinformatiebrief ontwerp dekkingsplan brandweer VGGM

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	4200615

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 28 mei 2024;

gelet op artikel 35 van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen:

besluit:

1. Met bijgevoegde zienswijzebrief te reageren op de ontwerpbegroting 2025, de gewijzigde begroting 2024, de resultaatbestemming 2023 en de beleidsplannen van VGGM.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Raadsvoorstel ‘Zienswijze begroting VGGM 2025’

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
26 juni 2024

Type voorstel
Raadsvoorstel vanuit het college van B&W

Spreekrecht publiek?
Ja

Voorgesteld resultaat:
Start en afronding informatieve en meningsvormende bespreking.

Informatieve fase:
Insprekers krijgen maximaal 5 minuten spreektijd. De raad wordt in de gelegenheid gesteld om vragen aan de inspreker te stellen.

Meningsvormende fase:
Er wordt in maximaal twee termijn vergadert waarin de raadskamer in gesprek gaat met het college.

Voorgesteld besluit

De raad wordt voorgesteld om in te stemmen met de concept zienswijzebrief op de:

1. Ontwerpbegroting 2025
2. Gewijzigde begroting 2024
3. Resultaatbestemming 2023
4. Beleidsplannen VGGM

De gemeente wordt verzocht om voor 15 juli 2024 haar zienswijze kenbaar te maken. Het Algemeen Bestuur van de VGGM stelt op 11 september 2024 de begroting van 2025 kan vaststellen.

Aandachtspunten

De VGGM heeft een drietal raadsinformatiebijeenkomst georganiseerd om de begroting toe te lichten en waarvoor de gemeenteraad is uitgenodigd (14 mei, 10 juni en 1 juli).
Op 13 mei heeft de VGGM deelgenomen aan een regionale bijeenkomst voor alle raads- en statenleden over de begrotingen van de vijf grootste gemeenschappelijke regelingen.

Voorgesteld wordt om een positieve zienswijze af te geven op de ontwerpbegroting 2025 waarbij op een aantal onderdelen een kritische kanttekening of punt van aandacht wordt meegegeven.

Ten aanzien van het Programma Brandweer en Crisisbeheersing wordt voorgesteld om **geen extra budget** beschikbaar te stellen voor extra beleidscapaciteit voor Veilige Energietransitie en het project (en aantrekken van een projectleider) voor de harmonisatie en beheer van de huisvesting van de brandweer **minder prioriteit** te geven of zelfs uit te stellen.

De gemeente Arnhem spreekt in de zienswijzebrief de verwachting uit om ten aanzien van verschillende onderdelen binnen het Programma GGD **actief geïnformeerd** te worden en extra inzet op het gebied van informatievoorziening in relatie tot het Rijksvaccinatieprogramma.

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Maurits van de Geijn
Ahmed Marcouch

Ambtenaren
Martine Meurs
martine.meurs@arnhem.nl
026 377 3346

Marleen van Overstraten
marleen.van.overstraten@arnhem.nl
026 377 4592

Raadsadviseur
Petra Wielaard
petra.wielaard@arnhem.nl
026 377 4836

Willem Lammers
willem.lammers@arnhem.nl
026 377

Aandachtspunten

Als gevolg van het **ontbreken van een gedetailleerde financiële onderbouwing** binnen het Programma Bedrijfsvoering worden er enkele inhoudelijke punten aan de VGGM meegegeven.

In de **gewijzigde begroting 2024** zijn een aantal mutaties verwerkt die geen effect hebben op het de gemeentelijke bijdrage.

Op de **resultaatbestemming 2023** wordt een positieve zienswijze afgegeven. In de Turap 1 2024 is hierover het volgende opgenomen: *In 2023 is een positief resultaat behaald van € 1,7 miljoen waardoor we een teruggave voor de gemeente Arnhem van ongeveer € 400.000 verwachten. Het voordeel valt zowel op begrotingsprogramma S01 Veiligheid als op S09 Gezondheid en sport, de verdeling hiervan is nog niet bekend. Vooralsnog verantwoorden we deze volledig op het programma S01 Veiligheid, het gehele voordeel valt vrij naar de algemene middelen.*

Moties en Toezeggingen

Niet van toepassing

Voorgestelde behandelwijze

Informatieve bespreking

Insprekers krijgen vijf minuten om hun bijdrage te geven. Vervolgens is er ruimte om vragen te stellen. Wanneer er meerdere aanvragen (> 3) zijn om in te spreken zal worden overwogen om het inspreken plaats te laten vinden in de vorm van een rondetafelgesprek.

Meningsvormende bespreking

Er wordt in twee termijnen vergaderd.

- Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld.
- De portefeuillehouder reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest. De portefeuillehouder beantwoordt de gestelde vragen, waarbij die antwoorden kan samenvoegen waardoor herhaling van vrijwel overeenkomstige punten achterwege blijft. De voorzitter ziet erop toe dat de beantwoording van de wethouder ter zake is en in gaat op de gestelde vragen.
- Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken.

Mogelijk resultaat:

- Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase
- Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de bespreking van moties en amendementen.

GEMEENTE Arnhem

Aan het Dagelijks Bestuur van de Veiligheids-
en Gezondheidsregio Gelderland Midden
Ter attentie van dhr. A. Slofstra
Postbus 5364
6802 EJ Arnhem

Datum :
Zaaknummer : 4200615
Contactpersoon : Martine Meurs
Marleen van Overstraten
Telefoonnummer : 026 3773346
026 3774592

Onderwerp: Zienswijze ontwerpbegroting 2025

Geacht bestuur,

Met uw brief van 9 april 2024 biedt u ons uw ontwerpbegroting voor 2025 aan inclusief een bijgestelde begroting voor 2024. Ook vraagt u ons een zienswijze uit te brengen over de bestemming van het behaalde financiële resultaat van € 1.700.000 over 2023.

Hieronder treft u onze zienswijze aan op de genoemde onderwerpen:

a. Ontwerpbegroting 2025;
b. Bijgestelde begroting 2024;
c. Resultaatbestemming 2023.

Het Algemeen Bestuur van VGGM heeft op 3 april jl. het Dagelijks Bestuur gevraagd om voor 30 april naast de ontwerpbegroting 2025 inzichtelijk te maken wat de consequenties zijn van een indicatieve besparing van tenminste 2% voor 2025 en een grotere besparing vanaf 2026 later dit jaar. Met de voorjaarsnota 2024 vanuit het Rijk is deze vraag in ander daglicht komen te staan. Om die reden zet het Dagelijks Bestuur van VGGM een zorgvuldig proces op om in één keer besparingsvoorstellen voor VGGM uit te werken. Vooruitlopend op deze voorstellen wordt voor 2025 een bezuiniging op de begroting van VGGM voorgesteld wat resulteert in een lagere bijdrage van de gemeente Arnhem van € 406.000.

De noodzaak tot besparen is serieus opgepakt. We vertrouwen erop dat de keuze om de besparingsvoorstellen in één keer uit te werken ervoor zorgt dat deze voorstellen zorgvuldig en in goede afstemming tot stand komen. Daarbij vinden wij het van belang dat de primaire uitvoering van de taken niet in het gedrang komt. We zien de verwerkte voorstellen graag tegemoet in de kaderbrief 2026.

Hieronder gaan we specifiek in op de verschillende programmaonderdelen van uw begroting en onze zienswijze daarop.

Ontwerpbegroting 2025

Inflatie en loon- en prijsstijging

VGGM hanteert een loon prijs indexatie van 1,33%. Afhankelijk van de besluitvorming met betrekking tot onze eigen begroting 2025 past dit binnen ons budgettair kader.

Programma Brandweer en Crisisbeheersing

Veilige energietransitie

De ontwikkelingen op het gebied van de (veilige) energietransitie gaan snel. Het is een uitdaging om snel en adequaat in te spelen op alle veranderingen. Aangezien dit onderwerp hoog op de politieke agenda staat en de ambities om nog verder te versnellen is het essentieel dat de brandweer goed is aangesloten op deze ontwikkelingen. U vraagt voor de invulling van bovenstaand beleidskader extra capaciteit (voor de regio ca € 250.000 voor de jaarschijven 2025 en 2026).
We begrijpen dat de ontwikkelingen erg snel gaan. Echter is dat voor ons geen reden om hiervoor extra budget beschikbaar te stellen. Een organisatie als de brandweer moet, met de capaciteit die beschikbaar is, kunnen anticiperen op deze ontwikkelingen.

Harmonisering bekostiging huisvesting brandweer

In 2020 is de gemeentelijke bijdrage voor de brandweer en crisisbeheersing herzien. Geconstateerd werd dat de afspraken rondom het beheer en de bekostiging van de huisvesting (de kazernes) niet zijn geregionaliseerd. Per gemeente zijn afspraken gemaakt over het beheer, waarbij een diversiteit aan afspraken is ontstaan en kosten voor gebouwen in een gemeente voor rekening van de betreffende gemeente zijn. Als onderdeel van de evaluatie van de verdeling van de gemeentelijke bijdrage aan brandweer en crisisbeheersing werd een eerste schatting gemaakt van de impact om te komen tot uniformering van de beheerafspraken. Door de complexiteit in eigendomsverhouding, gebruik, ouderdom en diversiteit van de huisvesting bleek dit een zeer complexe opgave. Besloten werd om het harmoniseren van de afspraken te temporiseren.

Er wordt voorgesteld om in 2025 een project te starten om de beheerafspraken en de bijbehorende bekostiging te harmoniseren. Hiervoor zal een projectleider bij VGGM worden aangetrokken die samen met alle gemeentelijke afdelingen Vastgoed de huidige situatie in beeld brengt en alternatieven uitwerkt om te komen tot uniformering. Hiervoor wordt een incidentele bijdrage aan Arnhem gevraagd van € 39.000 voor de jaarschijf 2025.
Wat ons betreft is het bespreekbaar om dit project minder prioriteit te geven of zelfs tot nadere orde uit te stellen. We zien liever focus op andere urgente opgaven.

Programma GGD

Toekomstbestendige GGD

Wij ondersteunen de voorgestelde aanpak om de GGD (Algemene gezondheidszorg en Jeugdgezondheidszorg) te versterken zodat ze beter is toegerust om haar wettelijke taken goed uit te voeren. De 4 basisprincipes waar dit op is gebaseerd onderschrijven wij. Waarbij wij met name het belang van meer regionale en collectieve dienstverlening nogmaals willen benadrukken en ook van u vragen om hier blijvend aandacht voor te hebben. Het traject toekomstbestendige GGD is een allesomvattend voorstel waarin veel stappen gezet gaan worden, dit vraagt om continue monitoring om zicht te houden op de voortgang. Wij verwachten van u dat u ons hierover actief informeert.

Versterking infectieziektebestrijding en pandemische paraatheid

Wij hechten er veel waarde aan dat de GGD in een staat van pandemische paraatheid verkeerd. De resultaten van de, door het RIVM uitgevoerde uitvoeringstoets, geven inzicht in de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van het inrichten van een vaccinatievoorziening voor volwassenen bij de GGD'en als op zichzelf staande voorziening, of waar nodig als aanvulling op bestaande uitvoeringsroutes. Met de val van het kabinet zijn hierover nog geen besluiten genomen, wij vragen u om ons hier actief van op de hoogte te houden.

Uitvoeren en optimaliseren Rijksvaccinatieprogramma (RVP) voor kinderen en jongeren

Met de huidige uitbraak van mazelen en de oplopende besmettingsaantallen van kinkhoest ervaren wij het belang van een goed functionerend RVP in het voorkomen van lokale besmettingen. Extra inzet om de vaccinatiegraad te verhogen is daarmee van groot belang en we willen u vragen om onze inwoners blijvend van goede onafhankelijke informatie te voorzien en in gesprek te gaan met ouders om hun vragen goed te kunnen beantwoorden.

Programma bedrijfsvoering

Wij erkennen met u dat er een forse opgave ligt voor een robuuste en toekomstbestendige bedrijfsvoering van de VGGM. In de begroting vraagt u hiervoor extra middelen. Hoewel wij de noodzaak tot verbetering van de bedrijfsvoering onderschrijven en u ons daar met de informatiebrief bestedingen Samen Beter Bedrijfsvoeren 2024 meer inzicht in heeft gegeven, constateren wij dat ook in deze ontwerpbegroting de gedetailleerde financiële onderbouwing ontbreekt.

Verder willen u daarom graag nogmaals de volgende inhoudelijke punten meegeven:

1. We zien graag een nadere onderbouwing waarom de uitzetting naar uiteindelijk € 4 miljoen in jaarschijf 2027 noodzakelijk is;
2. Het lijkt een zeer ambitieuze opgave. Een opsomming van activiteiten is opgenomen. Wij zien daar echter ook graag een tijdsplanning met eigenaren en eindproducten bij. Daarnaast willen we graag opgenomen zien hoe hiermee wordt omgegaan in geval van uitloop of onvoorziene omstandigheden;
3. We missen een onderscheid tussen capaciteit en investeringen in IT (hardware en software);

4. De informatievoorziening rond de voortgang blijft onderbelicht. Een voortgangsrapportage met een analyse van de verschillen geeft inzicht en houdt grip op de bestedingen.

En daarnaast zijn we, rekening houdend met de 2% besparingsvoorstellen, voornemens om een integrale besparing op te voeren van € 250.000 op de Arnhemse investeringsvraag voor het programma Samen Beter Bedrijfsvoeren.

Inclusie en diversiteit
Tevens willen wij aandacht vragen voor een duurzame bedrijfsvoering (waaronder de vermindering van afval) en voor inclusie binnen de VGGM. Het is voor Arnhem belangrijk dat de VGGM een uitnodigende en toegankelijke organisatie is voor alle inwoners. Een organisatie waarin Arnhemmers zich kunnen herkennen. Wij zien graag de volgende tekst opgenomen in de begroting: “De VGGM werkt aan diversiteit en inclusie binnen haar personeelsbestand, bedrijfsvoering en dienstverlening en zal daartoe een plan van aanpak opstellen zoals eerder door de gemeente Arnhem per brief is verzocht.”

Onder voorbehoud van genoemde aandachtspunten willen wij een positieve zienswijze op de ontwerpbegroting 2025 afgeven.

Duurzaamheid
We willen ons maximaal inspannen om Arnhem leefbaar en bewoonbaar te houden. We vragen continue aandacht voor mogelijke duurzaamheidsmaatregelen binnen uw eigen organisatie.

Bijgestelde begroting 2024
In de geactualiseerde begroting 2024 zijn een viertal mutaties verwerkt. Deze zien op wijzigingen van gecontracteerd lokaal aanbod, aanpassing van de afspraken voor de bekostiging van de ambulancezorg, wijzigingen in de ontvangen subsidie van het Rijk voor de basisinfrastructuur COVID-19 vaccinaties en Versterking Infectieziekten bestrijding en Pandemische Paraatheid (VIPP) en wijzigingen in overige baten. Deze hebben geen effect op de gemeentelijke bijdragen.

Resultaatbestemming 2023
U stelt voor het restant resultaat van € **1.700.000** terug te betalen aan de gemeenten op basis van de vaste bijdragen zoals verdeeld over de gemeenten. Wij willen een positieve zienswijze afgeven op dit voorstel.

Beleidsplannen
U heeft hard gewerkt aan een nieuw beleidsplan 2025-2026 en een aantal modules die daaronder vallen:

- Ontwerp beleidsplan Crisisbeheersing Gelderland–Midden 2025-2026;
- Ontwerp beleidsplan Brandweer Gelderland-Midden 2025-2026 ;
- Ontwerp dekkingsplan Brandweer 2025.

Complimenten voor het werk dat is verzet. We vinden het belangrijk dat het beleid blijft aansluiten bij huidige en toekomstige ontwikkelingen.

Met bovenstaande reactie menen wij aan uw verzoek te hebben voldaan. Wij wensen u veel succes met de uitvoering van uw taken.

Hoogachtend,

De griffier, De voorzitter,

www.vggm.nl

Jaarverslag 2023

Versie voor Algemeen Bestuur

april 2024

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Inhoudsopgave

Inhoud

1		Jaarverslag	4
	1.1	Programma Crisisbeheersing	4
	1.2	Programma Brandweer (voorheen Brandweerzorg)	9
	1.3	Programma GGD	21
	1.4	Programma Ambulancezorg	33
	1.5	Programma Bedrijfsvoering	38
	1.6	Programma COVID-19	43
2		Paragrafen	45
	2.1	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	45
	2.2	Onderhoud kapitaalgoederen	49
	2.3	Verbonden partijen	50
	2.4	Financiering	53
	2.5	Opvang ontheemden Oekraïne	56
	2.6	Bedrijfsvoering	57
3		Jaarrekening	58
	3.1	Balans en toelichting	58
	3.2	Overzicht van baten en lasten	60
	3.3	Waarderingsgrondslagen	61
	3.4	Toelichting op de balans	63
	3.5	Toelichting op de baten en lasten	73
	3.6	Normering topinkomens	78
	3.7	Verantwoording in het kader van SISA	79
	3.8	Rechtmatigheidsverantwoording	80
	3.9	Overige	81
	3.10	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	82
4		Bijlagen	83

Digitale toegankelijkheid

Dit document voldoet niet aan de toegankelijkheidseisen voor digitale informatie volgens de Web Content Accessibility Guidelines (WCAG 2.1). Als u meer informatie over het rapport wilt, of alsnog een toegankelijke complete versie van een rapport, kunt u contact opnemen met de auteurs via telefoonnummer 0800 8446 000. Als u ondanks de maatregelen die wij al hebben genomen een toegankelijkheidsprobleem ervaart, laat het ons dan weten. De contactmanieren en toegankelijkheidsverklaringen vindt u op: https://vggm.nl/digitale-toegankelijkheid

Voorwoord

In het begin van 2023 waren veel inwoners bezorgd over hoge kosten voor levensonderhoud en met name de kosten voor energie. VGGM zag door sterke prijsinflatie personeels-, onderhouds- en kapitaallasten sterk toenemen. De begroting voor 2023 is daarom bijgesteld naar het nieuwe prijsniveau.

Net als in 2022 leidde de krappe arbeidsmarkt tot veel openstaande vacatures, onder meer als het gaat om de werving van toezichthouders en BRZO-inspecteurs. Binnen de afdeling Jeugdgezondheidszorg is het gelukt om het niveau van dienstverlening terug te brengen tot het basisniveau. Er is een bestuurlijk traject in gang gezet om te komen tot een toekomstbestendige Jeugdgezondheidszorg en Algemene Gezondheidszorg.

Ook op het gebied van de toekomstbestendigheid van de bedrijfsvoering is een meerjarig versterkingsprogramma opgesteld dat vanaf 2024 uitwerking krijgt. Om van de kant af te komen is in 2023 gewerkt aan het opzetten van de programma-organisatie die de verandering de komende jaren begeleidt. Daarbij is de projectstructuur in samenspraak met het bestuur vastgesteld. Daarnaast is de basis gelegd voor de nieuwe governance, die in 2024 zijn uitwerking krijgt in een gewijzigde gemeenschappelijke regeling.

Een groot succes was de succesvolle inwerkingtreding van de nieuwe meldkamer in Apeldoorn op 21 maart. De afronding van een traject waar meer dan 12 jaar voorbereiding aan vooraf is gegaan.

Een bijzonder incident met grote landelijke impact was de Brand Presikhaaf (in Arnhem) in juni. Het brandonderzoek wijst uit dat de brandweer op dit moment niet in staat is om branden bij woningen met dergelijke 'dubbele wand- en dakconstructies', met de huidige middelen adequaat te bestrijden. Dit verdient landelijke aandacht en wordt geadresseerd aan Brandweer Nederland en het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV). Deze conclusie versterkt de noodzaak om bij de energietransitie voldoende aandacht te hebben voor veiligheid. Energietransitie en ook klimaatverandering zijn ontwikkelingen waar VGGM zich toe dient te verhouden. Voor wat betreft het risico op natuurbrand was er in 2023 veel aandacht vanuit de landelijke politiek om te komen tot een versnelde aanpak door alle partijen

Er is echter veel meer dat ons het afgelopen jaar heeft beziggehouden. Een jaar waarin we wederom 24 uur per dag, 7 dagen per week klaar stonden voor de veiligheid en gezondheid van onze inwoners. Dit komt terug in het voorliggende jaarverslag. Dit jaarverslag start met toelichting op de ontwikkelingen en resultaten die binnen onze programma’s zijn gerealiseerd. Hoofdstuk 2 gaat nader in op de (financiële) weerbaarheid van de organisatie aan de hand van risico’s, vermogenspositie en naleving van financiële wet- en regelgeving. In hoofdstuk 3 is de jaarrekening opgenomen.

Anton Slofstra en Henk Bril
Directie VGGM

1 Jaarverslag

1.1 Programma Crisisbeheersing

1.1.1 Veiligheidsregio taken (voorheen multi taken)

Doorontwikkeling crisisbeheersing

- Verschillende ontwikkelingen hebben duidelijk gemaakt dat de crisisbeheersing versterkt moet worden. Dit is ook landelijk onderkend. De reorganisatie van brandweer en crisisbeheersing voor Gelderland-Midden is eind 2023 afgerond. Op 1 maart 2024 gaat de nieuwe organisatie, met een aparte afdeling crisisbeheersing, formeel van start. Op deze manier ontstaat een sterkere positionering van de crisisbeheersing en een betere informatiepositie van de Veiligheidsregio.

Afgelopen jaar is verder gewerkt aan de doorontwikkeling van de informatievoorziening met het Veiligheids Informatie Knooppunt (VIK) en Informatie gestuurde veiligheid (IGV). Dat gebeurde op 3 niveaus:

- Intern VGGM: er is onder andere ingezet op verdere bekendmaking en promotie van het VIK, het inzichtelijk krijgen van de piketroosters van crisisfunctionarissen, het beschikbaar krijgen van data op een geografische kaart en het opzetten van een VIK Portaal
- Oost 5: in 2023 is het programma Informatie gestuurde veiligheid (IGV) Oost5 gestart. Het doel van het programma is om de informatiepositie van de veiligheidsregio's in Oost5 individueel en collectief te versterken
- Landelijk: behalve in de samenwerking op Oost5 is ook geïnvesteerd in landelijke samenwerking in het zogenoemde traject KCR2 (Knooppunt Coördinatie Regio's Rijk)

Op 15 november 2023 organiseerden wij onze netwerkdag crisisbeheersing met als thema 'Toekomst van Crisisbeheersing'. Bijna 200 deelnemers van meer dan 40 netwerkpartners kwamen samen in Koninklijke Burgers' Zoo & Safari Meeting Centre. We kijken terug op een zeer geslaagde dag. Samen zijn we voorbereid op toekomstige crises.

Grootschalige incidenten

In 2023 hebben 8 GRIP1 incidenten plaatsgevonden en 1 GRIP2 incident. (2022: 9 GRIP1 en geen GRIP2).

- In januari worden bij een brand in een woning in Arnhem twee dodelijke slachtoffers aangetroffen. De complexiteit van de panden maakt dat een lange inzet van hulpdiensten noodzakelijk is
- In februari staat in Heteren een bedrijfspand in brand, waarbij asbest en deeltjes van zonnepanelen vrijkomen. Het bedrijventerrein waarop het bedrijf gelegen is, is het grootste deel van de dag afgesloten
- In maart ontstaat een uitslaande brand in een appartement in Ede. De flat wordt ontruimd
- In juni ontstaat een brand op het dak van een zorginstelling in Arnhem. Het pand kon snel en efficiënt ontruimd worden
- Ook in juni worden twee verdachte pakketjes gevonden bij een winkelcentrum in Arnhem. Het gaat daadwerkelijk om explosieven en de EOD wordt ingezet
- In juni vindt een zeer grote brand plaats in een huizenblok in Arnhem. Door aangebrachte isolatie is de brand moeilijk te bestrijden en worden meerdere omliggende huizen en flats ontruimd. Uiteindelijk zijn vier woningen volledig verloren gegaan als gevolg van de brand en enkele andere huizen zijn zwaar beschadigd. Deze brand is opgeschaald naar GRIP2
- In augustus ontstaat een warmwaterlekkage in ziekenhuis Rijnstate in Arnhem. Hierdoor ligt een deel van het ziekenhuis stil
- Half december ontstaat een brand in Doorwerth. Een aantal woningen wordt ontruimd
- Vlak voor de kerst wordt een mogelijk explosief aangetroffen aan de deur van een woning in het centrum van Arnhem

Al deze incidenten worden geëvalueerd conform de vastgestelde evaluatiesystematiek.

Meldkamer

Op 21 maart 2023 heeft de migratie plaatsgevonden van de meldkamers in Arnhem, Hengelo en Apeldoorn naar de gloednieuwe meldkamer Oost-Nederland in Apeldoorn. Daarna is door de meldkamer en de liaisons

crisisbeheersing van de meldkamer gezamenlijk gewerkt aan het oplossen van kinderziektes en zaken die nog niet goed genoeg geregeld waren.

Multidisciplinair Oefenen, Trainen en Opleiden (MOTO)
In 2023 is een volledig MOTO-programma gedraaid, dat heeft geleid tot de volgende oefeningen:

- 6 multi realistische oefeningen (2022: 6)
- 6 CoPI-oefeningen (2022: 5)
- 20 multi virtual reality oefeningen (2022: 20)
- 4 regionaal operationeel team oefeningen (2022: 4)
- 15 gemeentelijke beleidsteam oefeningen (2022: 9)
- 0 opleidingsmomenten voor beleidsteams en bestuurders (2022: 4)
- 1 systeemtest
- Tientallen trainingen van multi functionarissen, zoals Regionaal Operationeel Leiders en informatiemanagers

Multi planvorming
In 2023 is bestaande planvorming herzien en nieuwe planvorming gerealiseerd.
Herziening planvorming:

- Rampbestrijdingsplan militaire vliegbasis Deelen
- Coördinatieplan natuurbrand
- 8 coördinatieplannen Brzo
- Incidentbestrijdingskaart grootschalige ontruiming recreatieparken Otterlo-Zuid
- Incidentbestrijdingskaart grootschalige ontruiming Burgers' Zoo en Openluchtmuseum
- Multi kaart digitale verstoring

Realisatie planvorming

- Incidentbestrijdingskaart grootschalige ontruiming recreatieparken Garderen-West
- Incidentbestrijdingskaart grootschalige ontruiming recreatieparken Kootwijk

Door de afwikkeling van de Oekraïnecrisis en de reorganisatie brandweer en crisisbeheersing is het jaarplan niet volledig uitgevoerd. Zo is niet gewerkt aan de implementatie van flexibilisering GRIP, de doorontwikkeling op kwaliteit en de heroriëntatie op planvorming.
Daarnaast is een aantal zaken later gestart. Daardoor zijn deze niet – zoals gepland – in 2023 gereed, maar hebben ze een doorloop in 2024.

1.1.2 Bevolkingszorg

Gemeenten zijn samen met politie, brandweer en GHOR verantwoordelijk voor rampenbestrijding en crisisbeheersing. Specifieker: de gemeenten zijn procesverantwoordelijk voor de Bevolkingszorg. Door middel van een convenant werken de gemeenten van Gelderland-Midden slim en nauw samen op het gebied van Bevolkingszorg. Deze gemeentelijke samenwerking wordt voor de bedrijfsvoering ondersteund door VGGM.

In 2023 is een vervolg gegeven aan de inzet van het Team Opvang Vluchtelingen Oekraïne zoals dat in 2022 is opgezet. 2023 heeft daarbij in het teken gestaan van de voorbereiding op én de overdracht van de taken naar de coördinerende gemeente. Deze overdracht heeft op 1 oktober plaatsgevonden.
Vanaf 1 juli 2023 is de veiligheidsregio gestopt met de crisisnoodopvang voor asielzoekers. Deze is weer volledig overgenomen door het COA.

In de governance van Bevolkingszorg zijn, ter versterking van de structuur, enkele wijzigingen doorgevoerd. De nieuwe werkinstructie voor de coördinerend Functionaris Gemeenten en het oprichten van een Kopgroep Bevolkingszorg zijn hier voorbeelden van. Beiden dragen bij aan een sterkere verbinding tussen Bevolkingszorg en de gemeentesecretarissen van onze 15 gemeenten.

Ten aanzien van de inhoud van Bevolkingszorg heeft het Algemeen Bestuur VGGM zich gecommitteerd aan de uitkomsten van het landelijke project Uniform Kwaliteitsniveau Bevolkingszorg. Dit biedt goede handvaten om in 2024 verder te bouwen aan Bevolkingszorg.

Op het onderwerp crisiscommunicatie is in 2023 een project met de naam “Versterken en Verbinden Crisiscommunicatie” uitgevoerd. Door middel van interviews is bij betrokkenen opgehaald op welke manier de verschillende actoren beter kunnen samenwerken rondom het thema crisiscommunicatie. Dit heeft geleid tot een advies dat zich richt op enerzijds de verbinding tussen actoren binnen VGGM en anderzijds het inrichten van een alternatief voor X (voorheen Twitter). Beide adviezen krijgen in 2024 een vervolg.

Vanuit het Regionaal Netwerkteam Bevolkingszorg zijn de volgende activiteiten voor de regionale crisisorganisatie georganiseerd:

- 10 nieuwe mensen opgeleid voor in de regionale bevolkingszorg piketten
- 12 bijscholingen met de verschillende Bevolkingszorg piketten
- 16 piketbijeenkomsten met de verschillende piketten
- 24 bijdragen van (piket)functionarissen Bevolkingszorg in diverse multidisciplinaire oefeningen
- 54 gemeentecollega’s 24/7 beschikbaar en bereikbaar in 10 piketfuncties
- 1 training voor adviseurs crisisbeheersing over noodbevoegdheden
- 1 gecombineerde netwerkdag crisiscommunicatie en Bevolkingszorg
- 10 trainingen crisiscommunicatie en mediatraining voor bestuurders

1.1.3 GHOR

De Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR) coördineert bij crises en rampen de opgeschaalde publieke en acute gezondheidszorg in de regio en stuurt op zorgcontinuïteit in de keten. De GHOR werkt daarvoor samen in een groot netwerk met publieke acute en niet-acute zorgpartners.

Zorgrisicoprofiel
In 2023 is het zorgrisicoprofiel opgeleverd. Het zorgrisicoprofiel is een profiel dat weergeeft welke crisistypen het meest relevant zijn voor de geneeskundige zorgpartners in onze regio. Het is belangrijk dat instellingen voor langdurige en acute zorg gezamenlijk voorbereid zijn om bij rampen en crises de noodzakelijke geneeskundige hulp te verlenen. Dit zorgrisicoprofiel gaat ons als zorgketen helpen bij het tijdig signaleren van risico’s die de zorgcontinuïteit kunnen raken, zodat wij met elkaar ook tijdig de juiste maatregelen kunnen treffen. Juist in een tijd waarin de zorg onder druk staat, is het van belang om met elkaar in gesprek te zijn over deze risico’s. Het realiseren van het zorgrisicoprofiel was niet mogelijk zonder input van de betrokken zorgpartners. Het zorgrisicoprofiel is een begin voor verdere samenwerking tussen de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR) en de ketenpartners in de zorgsector.

Advisering (evenementen en omgevingsveiligheid)
In 2023 heeft de GHOR zich verder voorbereid op de adviserende rol in het kader van de Omgevingswet. Landelijk is gewerkt aan uniforme kaders voor gezondheidskundig advies in het kader van bebouwde omgeving. Na corona is het aantal adviesaanvragen voor evenementen enorm toegenomen en blijft toenemen.

Professionalisering onderwijs
In 2023 is gewerkt aan de verdere professionalisering van het opleiden, trainen, oefenen, evalueren en leren van de crisisfunctionarissen GHOR en functionarissen met sleutelposities bij publieke en acute zorgpartners.

GHOR als onderdeel van de afdeling crisisbeheersing VGGM
In 2023 heeft de GHOR deelgenomen aan de reorganisatie brandweer en crisisbeheersing. Afspraken zijn gemaakt over organisatorische inbedding van de GHOR in de nieuwe afdeling crisisbeheersing.

Overige ontwikkelingen

De GHOR is aan veel verandering onderhevig. Ontwikkelingen vanuit GGD GHOR Nederland, wetsevaluaties/-wijzigingen in relatie tot de positionering van de taken van de DPG, samenwerking binnen de ROAZ-regio's, meldkamerdomein in relatie tot opgeschaalde zorg, en andere landelijke projecten worden gemonitord en vertaald binnen de eigen regio.

Doelenboom

Wat wilden we bereiken?		Wat hebben we bereikt?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties 2023**	**Maatschappelijk effect**
Regie op voorbereiding van de geneeskundige hulpverlening bij rampen en crises	Zorginstellingen zijn zich bewust van hun rol en eigen verantwoordelijkheid binnen de zorgketen	Schriftelijke afspraken met acute en niet-acute zorgpartners. Oplevering zorgrisicoprofiel Afstemming in zorg voor Oekraïense vluchtelingen Gezamenlijke monitoring van de zorgketen ten aanzien van continuïteit van zorg Ondersteuning bij onderwijsprogramma zorgketen	Zorgpartners zijn voorbereid op geneeskundige hulpverlening in geval van rampen en crises
Advisering van andere overheden en organisaties op het gebied van de geneeskundige hulpverlening bij rampen en crises	Adviseert over crisisbeheersing (het optreden tijdens rampen en crises of (dreigende) verstoring van de zorg continuïteit)	Adviseren en bieden van ondersteuning aan partners in de zorgketen om hun zorgcontinuïteit te garanderen Samen met ziekenhuizen, huisartsen en VVT-coördinatie op doorstroming kwetsbare patiënten	Alle zorgorganisaties kunnen zorg verlenen onder alle omstandigheden, ook tijdens rampen en crises
	Adviseert over risicobeheersing (het voorkomen van rampen en crises)	Bijdragen aan multidisciplinaire advisering over evenementen en infrastructurele projecten aan gemeenten, andere overheden en bedrijven	Beperken gezondheidsschade voor inwoners van Gelderland-Midden
Het 24/7 in staat zijn om tijdens rampen en crises de geneeskundige hulpverlening te coördineren, aan te sturen en te regisseren	24/7 paraatheid van kwalitatief hoogstaande crisisorganisatie	Crisisorganisatie die voldoet aan toetsingskader inspectie J&V Werving en selectie van nieuwe crisisfunctionarissen Beschikbaar hebben van gekwalificeerde crisisfunctionarissen OTO-plan; uitvoeren van activiteiten voor ontwikkeling en blijvende vakbekwaamheid Materieel (vervoer, communicatiemiddelen en kleding) op orde	Efficiënt en effectief optreden van de crisisorganisatie tijdens rampen en crises
	Verbinden van de geneeskundige hulpverlening met openbare orde en veiligheid tijdens crises of rampen	Afstemming tussen gemeenten en zorgpartners voor de inzet van zorg voor vluchtelingen Inzet op samenwerking voor evenementenveiligheid Doorontwikkelen informatie uitwisseling ten tijde van crisis	
In de voorbereiding op en tijdens rampen en crises is specifiek aandacht voor niet of verminderd zelfredzamen. Er wordt daar waar mogelijk gebruikt gemaakt van de veerkracht van de bevolking	Voorkomen en beperken van gezondheidsschade van burgers als gevolg van crises, rampen en zware ongevallen	Inzetten opgeschaalde publieke gezondheid: Psychosociale Hulpverlening, Medische Milieukunde, Infectieziekten, gezondheidsonderzoek Onderwijs toepassen/ vakbekwaam houden van betrokken functionarissen Intensieve voorbereiding met de zorgketen niet acuut: verzorg en verpleeghuizen, thuiszorg, gehandicaptenzorg etc.	Verminderd zelfredzamen worden zo goed mogelijk ondersteund tijdens rampen en crises Er wordt tijdens een ramp en crises, daar waar mogelijk, een beroep gedaan op zelfredzame burgers t.b.v. de groep verminderd en niet zelfredzame burgers

Wat wilden we bereiken?		Wat hebben we bereikt?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties 2023**	**Maatschappelijk effect**
Het doelmatig en doeltreffend inzetten van publieke gezondheidstaken	Ondersteunen van bevoegd gezag bij incidenten met (mogelijke) maatschappelijke onrust	Adviseren van bevoegd gezag en inzetten hulpverlening bij incidenten met (mogelijke) maatschappelijke onrust Inzetten opgeschaalde publieke gezondheid: Psychosociale Hulpverlening, Medische Milieukunde, Infectieziekten, gezondheidsonderzoek, jeugdgezondheidszorg	Inwoners ontvangen de meeste adequate hulp Beperken gezondheidsschade

Wat heeft het programma Crisisbeheersing in totaliteit gekost?

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2022	Begroting 2023	Gew. Begr. 2023	Realisatie 2023
1.1 Crisisbeheersing en brandweer				
Multi	2.731	2.731	4.323	2.965
GHOR	1.247	1.272	1.396	1.140
Bevolkingszorg	1.467	692	861	1.526
Lasten	**5.445**	**4.695**	**6.580**	**5.631**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer				
Gemeentelijke bijdrage	4.400	4.511	4.571	4.571
Rijksbijdragen	1.729	1.100	2.918	2.566
Overige baten	399	172	168	403
Baten	**6.529**	**5.782**	**7.657**	**7.540**
Doorbelasting	-1.076	-1.087	-1.208	-1.215
Resultaat voor bestemming	**8**	**0**	**-132**	**694**
Mutatie reserves	0	0	132	0
Resultaat na bestemming	**8**	**0**	**0**	**694**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**8**	**0**	**0**	**694**

Het resultaat van het programma Crisisbeheersing bedraagt € 0,7 miljoen. De belangrijkste elementen die dit resultaat verklaren zijn:

- Hogere personeels- en overige lasten van € 0,9 miljoen in verband met de coördinatie van de opvang van Oekraïense vluchtelingen en asielzoekers. Tegenover deze hogere lasten staan inkomsten van het ministerie van JenV (€ 0,7 miljoen) en van het COA (€ 0,2 miljoen). Als gevolg van deze activiteiten heeft de geplande doorontwikkeling bevolkingszorg niet de benodigde gekregen, waardoor de reserve van € 133k niet is besteed.
- De Rijksbijdrage voor 2023 is met € 1,4 miljoen toegenomen ten opzichte van vorig jaar ter versterking van de activiteiten Crisisbeheersing. In de begroting is uitgegaan van het volledig besteden van deze middelen. 2023 heeft voornamelijk in het teken gestaan van planvorming om deze extra middelen in te zetten. Hierdoor is € 0,8 miljoen niet besteed. Deze middelen blijven middels een bestedingsverplichting op de balans beschikbaar om een eerste inzet bij toekomstige rampen op te kunnen vangen.
- De lagere lasten op de andere activiteiten binnen het programma crisisbeheersing hebben met name betrekking op personeelskosten. In totaal zijn de personeelskosten € 0,7 miljoen lager dan begroot, met name door vacatureruimte en door medewerkers die het einde van hun loonschaal niet hebben bereikt en indexering.
- Door uitstel van softwareaanschaf en minder oefenen heeft een besparing plaatsgevonden van € 0,2 miljoen.

1.2 Programma Brandweer (voorheen Brandweerzorg)

Reorganisatie brandweer en crisisbeheersing
2023 stond in het teken van de reorganisatie van brandweer en crisisbeheersing. Vorig jaar is de structuur vastgesteld en dit jaar hebben de nieuwe afdelingsmanagers gezamenlijk het organisatie- en implementatieplan vormgegeven. Eind 2023 is de implementatiefase gestart. Voor het programma brandweer betekent dit dat er twee inhoudelijke afdelingen zijn, te weten brandweerzorg en risicobeheersing. Op 1 maart 2024 wordt formeel gestart in de nieuwe structuur.

Een sociaal veilig en gezond werkklimaat
Onder de vlag “Ik, wij, samen de brandweer” is het afgelopen jaar opnieuw aandacht gegeven aan de onderwerpen sociale veiligheid, mentale fitheid, Arbo en Team Collegiale Opvang (TCO). De algemene activiteiten waren gericht op het vergroten van kennis en bewustwording op de thema’s ongewenst gedrag, lichamelijke en/of geestelijke gezondheidsklachten en preventie. Zo is er een thema-avond georganiseerd over het aanspreken van collega’s, er is gecommuniceerd over verwijsmogelijkheden en er is een pilot gestart met een coach sport en welzijn. De activiteiten worden steeds meer op elkaar afgestemd en zijn gericht op één doel: een werkomgeving en cultuur waar iedereen respectvol met elkaar omgaat, zichzelf kan zijn en ook fysiek en mentaal gezond is.

1.2.1 Brandweerzorg (voorheen Operatie)

Ontwikkeling afdeling brandweerzorg
In het kader van de reorganisatie brandweer en crisisbeheersing is halverwege het jaar gestart met de ontwikkeling van de afdeling brandweerzorg. De nieuwe afdeling brandweerzorg gaat bestaan uit 7 teams: de repressieve teams Noord, Midden, Zuidwest en Zuidoost plus de teams Vakbekwaam, Techniek & Logistiek en Advies & Ondersteuning. Om de afdeling in goede banen te leiden is veel tijd en energie gestoken in de organisatieontwikkeling.

Gebiedsgerichte Opkomsttijden (GGO)
Het Veiligheidsberaad heeft in 2022 namens de 25 voorzitters van de veiligheidsregio’s de herziene handreiking ‘Landelijk uniforme systematiek voor dekkingsplannen’, hierna te noemen Gebiedsgerichte Opkomsttijden (GGO) vastgesteld. De nieuwe systematiek is bedoeld om het bestuur beter in staat te stellen keuzes te maken en besluiten te nemen over de inrichting van de brandweerzorg. Met uiteindelijk als doel om zo onze hoogwaardige brandweerzorg in Nederland te behouden en te borgen. In 2023 is het voorstel voor Gelderland-Midden voorbereid. Dat wordt in 2024 voorgelegd aan het AB VGGM ter besluitvorming waarna de implementatie plaatsvindt.

Aanbesteding hulpverleningsvoertuigen (HV-voertuigen)
In 2023 is de aanbesteding voor het vervangen van 3 HV-voertuigen (Arnhem-Noord, Ede-Centrum en Barneveld) gestart. Ook is gekeken naar het optreden van de brandweer bij extreem weer, omdat het belangrijk is om te kijken of onze brandweermensen goed geschoold zijn en/of dat meer specialiseren nodig is. Hierover is een advies opgesteld, dat in 2024 verdere uitwerking krijgt.

Personeel
Werven en behouden van brandweervrijwilligers
Het werven en behouden van brandweervrijwillig personeel is cruciaal voor het operationele werk van de brandweer en een belangrijke uitdaging voor de organisatie. Het behouden van personeel vraagt om een voortdurende inspanning om de vrijwilligers te betrekken, te motiveren en te ondersteunen bij hun ontwikkeling binnen de brandweer. Veel tijd wordt gevraagd van de vrijwilliger: naast de benodigde opleidingen gaat ook veel tijd zitten in training en oefening. Dit naast een reguliere baan en in combinatie met het privéleven. Elk jaar is het best wel weer spannend of er voldoende vrijwilligers binnen de groepen aanwezig zijn.
2023 was een goed jaar. Het totaal aantal repressieve vrijwilligers is in 2023 ten opzichte van 2022 met 10 personen gestegen. Van 801 in 2022 naar 811 in 2023. In 2023 zijn 65 repressieve vrijwilligers ingestroomd en 55 repressieve vrijwilligers uitgestroomd. De vrijwilliger is tevreden over zijn werk bij de brandweer. De reden van vertrek die wordt aangegeven ligt hoofdzakelijk in de combinatie van werk en privé. De jeugdbrandweer heeft dit

jaar weer 2 jeugdleden overgedragen naar een brandweerpost. De jeugdbrandweer is een kweekvijver die elk jaar vrijwilligers oplevert.

Nieuwbouw brandweerkazerne Ede
Na gedegen onderzoek heeft de gemeente Ede ingestemd met het bouwen van een nieuwe brandweerkazerne aan de Koekeltse Boslaan in Ede, in combinatie met een turnhal. Na een aanbesteding zijn in juli 2023 de architect, het bouw- en projectmanagementbureau en een adviesbureau voor de technische installaties gestart met de vertaling van het Programma van Eisen naar een schetsontwerp. Op basis daarvan is in december 2023 binnen de gemeente een bestuurlijk besluit genomen dat de brandweerkazerne wordt gebouwd zonder turnhal. De toekomstige brandweerkazerne biedt huisvesting aan de repressieve dienst, techniek en logistiek, kantoren- en opleidings- en oefenruimten. De planning is om de nieuwe kazerne in januari 2027 in gebruik te nemen. Naast de medewerkers van de gemeente zijn ook medewerkers van VGGM betrokken bij de uitwerking van het verdere ontwikkelproces. Het met elkaar bouwen van een brandweerkazerne waarin door verschillende afdelingen en teams effectief samengewerkt kan worden, vraagt van de betrokkenen tijd en aandacht.

Beheer en Logistiek (B&L)
Het leveren en onderhouden van materieel en materiaal om bijvoorbeeld de bepakking van de voertuigen actueel te houden, is één van de taken van het team B&L. Wanneer een nieuw voertuig of materiaal wordt geleverd, zorgt B&L samen met vakbekwaamheid voor lesprogramma's om goed met de nieuwe spullen te kunnen werken. Naast deze taak zorgt B&L er ook voor dat repressief brandweerpersoneel tijdens een calamiteit voorzien is van ademlucht, communicatiemiddelen en de juiste beschermende kleding. Deze taken worden verzorgd voor ongeveer 900 repressieve brandweermedewerkers. Ook wordt service geboden aan alle 41 brandweerposten, in afstemming met facilitaire zaken.

Operationeel uniform
In 2023 heeft het team B&L zich onder andere beziggehouden met de uitlevering van het nieuwe operationeel uniform. 1.100 complete kledingpakketten zijn uitgeleverd. Dat heeft veel zorgvuldigheid gevraagd van de betrokken medewerkers. De levering gebeurt helaas nog steeds in fasen, maar de hoop is dat in 2024 iedereen het nieuwe operationele uniform compleet heeft.

AED's
In 2023 is uitvoering gegeven aan het in 2022 genomen besluit om 41 AED's te vervangen en om op 56 tankautospuiten een AED te leggen. Hierbij is nauw samengewerkt met de Ambulancezorg Gelderland-Midden (AGM). Sinds oktober 2023 gebruiken Brandweer Gelderland-Midden (BRW-GM) en Ambulancezorg Gelderland-Midden (AGM) hartbewakingsmonitoren van hetzelfde merk. Voordeel van dezelfde plakkers (defipads) gebruiken, is dat kosten bespaard worden. Bij overname van een reanimatie door de ambulancedienst wordt alleen de stekker verwisseld en worden geen nieuwe plakkers meer gebruikt.

Inkoop en Werkplaatsen (I&W)
Parate staat en bedrijfszekerheid van blusvoertuigen en overig materieel is geborgd in de vorm van preventief onderhoud, reparaties en periodieke keuringen, waarbij externe normering wordt gevolgd. De uitvoering hiervan gebeurt door de medewerkers van I&W. Goed geplande uitvoering in eigen beheer door gekwalificeerd en gecertificeerd personeel creëert een hoge mate van betrokkenheid en snelle interne dienstverlening. Er zijn bijna geen voertuigen ongepland uitgevallen. Aan de vraag vanuit de organisatie om 24/7 een storingsdienst te mobiliseren, is in 2023 gehoor gegeven.

Nieuwe voertuigen
Met het in gebruik nemen van nieuwe tankautospuiten komen restpunten naar voren. In 2023 zijn 17 voertuigen teruggegaan naar de opbouwer in Winschoten en de eigen werkplaats om de restpunten te verhelpen. Voor I&W een grote operatie qua logistiek en planning.

Elektrische dienstauto's
De uitlevering van het eerste elektrische dienstvoertuig heeft in 2023 plaatsgevonden. In 2024 volgen er nog drie. Met het monitoren is gestart om te bekijken of het inzetten van elektrische voertuigen bij meerdere dienstvoertuigen haalbaar is.

Betere toegankelijkheid op afgesloten terreinen en parken
Steeds meer gebouwen en terreinen worden afgesloten met slagbomen of sleutels. Dat vormt voor de brandweer een barrière om inwoners in nood snel te bereiken. In 2023 is onderzoek gedaan naar een betere oplossing. Die is gevonden in het landelijke initiatief SOS Toegang. In de schakelkast van een elektrische toegang wordt een ontvanger ingebouwd waardoor de slagboom, deur of hek vanuit het hulpverleningsvoertuig kan worden geopend. Dat betekent straks voor de werkplaats 137 voertuigen uitrusten met dit systeem. De voorbereiding bij I&W, van inbouwplanning en de aanschaf van het systeem, heeft in 2023 plaatsgevonden. In 2024 start de inbouw tijdens de bumper-tot-bumpercontrole van de voertuigen.

Vakbekwaamheid
Vanuit de verantwoordelijkheid voor samenleving en medewerkers is ook in 2023 gewerkt aan de professionaliteit van de brandweermedewerkers. Het team vakbekwaamheid heeft op de thema's 'Vakbekwaam Worden & Blijven', 'Relatiebeheer & Oefenen' en 'Leren & Ontwikkelen' voor alle 41 posten en hun medewerkers elke week een programma uitgevoerd. Het team vakbekwaamheid werkt vanuit 'de basis op orde' aan de relatie met de posten en ploegen. Er moet een helder en uitvoerbaar, goed afgestemd en in veiligheidspaspoort verwerkt oefenrooster liggen waarmee de posten en ploegen goed gefaciliteerd worden.

Daarnaast ondersteunt of organiseert het team vakbekwaamheid het oefenen van de posten in grootschalig verband: lokaal of op oefencentra. Hierbij draagt het team zorg voor het behalen van de oefendoelen op een efficiente en professionele manier. Door de toegenomen samenwerking met de posten op het gebied van vakbekwaamheid wordt het gemakkelijker om posten op maat te adviseren over de vakbekwaamheid.

De BOGO, het opleidingsinstituut voor de brandweer, verzorgt voor onder andere Brandweer Gelderland-Midden de opleidingen voor een beginnende vrijwilliger en de specialistische vervolgopleidingen. Vakbekwaamheid zorgt er onder andere voor dat deze mensen worden opgegeven, hun lesrooster ontvangen en de middelen krijgen die zij nodig hebben tijdens de opleiding. Dit jaar hebben 145 collega's een diploma of certificaat behaald.

Kennisregie
Het kenniscentrum heeft tot doel het lerend vermogen te bevorderen op individueel, ploeg- en organisatieniveau. In 2023 zijn de volgende activiteiten uitgevoerd gericht op het vergroten van het lerend vermogen:
- Het versturen van evaluatieformulieren na interessante inzetten en deze formulieren analyseren (24 incidenten)
- Het begeleiden van napraatsessies (4 napraatsessies waarvan 1 grootschalige op het NIPV na de woningbrand aan De Wiltstraat in Arnhem)
- Het maken en plaatsen van berichten in de 'Leren van incidenten BGM' app (26 berichten voor 320 leden)
- Het maken van leerproducten: infographics, leerflitsen en leerverslagen (16)
- Het maken van een webinar met lessen uit het incident Van Kinsbergenstraat in Arnhem
- Het vullen van een YouTube-kanaal met leervideo's
- Een bijna maandelijkse column in het Brandweerjournaal (9 columns over incidenten)

Kenniscentrum maakt gebruik van diverse social media om kennis te delen: Facebook, Instagram, WhatsApp en YouTube. Naast het leren van diverse incidenten heeft het Kenniscentrum zich in 2023 wederom gefocust op rookverspreiding en de energietransitie.

Brandonderzoek
Het brandonderzoeksteam van Brandweer Gelderland-Midden vierde in 2023 het vijftienjarig jubileum. Met trots is teruggekeken op ongeveer 500 uitgevoerde onderzoeken in die jaren. Gedurende de vijftien jaar is een groei gerealiseerd van slechts enkele onderzoeken per jaar in de beginfase naar een goed samengesteld team van brandonderzoekers met diverse expertises dat tientallen (complexe) onderzoeken uitvoert.

In het afgelopen jaar heeft het team 36 onderzoeken uitgevoerd naar gebouwbranden en heeft het bij zeven natuurbranden onderzoek verricht. Een opvallend moment in 2023 was het onderzoek rond de grote brand aan de Van Kinsbergenstraat in Arnhem Presikhaaf. De bevindingen van dat onderzoek zijn gedocumenteerd in een rapport waar de organisatie in 2024 mee aan de slag gaat. Zowel het ministerie van J&V als het ministerie van BZK hebben interesse in het rapport.

De uitvoering van het onderzoek aan de Van Kinsbergenstraat in Arnhem Presikhaaf werd mogelijk gemaakt door de extra inzet van medewerkers. Toch ging het nog ten koste van een aantal reguliere brandonderzoeken. In 2023 zijn ongeveer 20 reguliere onderzoeken minder uitgevoerd dan oorspronkelijk gepland. Een onderbezetting in het team heeft ook bijgedragen aan een lager aantal onderzoeken dan voorzien.

Doelenboom

Wat wilden we bereiken?		**Wat hebben we bereikt?**	**Wat is het beoogd effect?**
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestatie 2023**	**Maatschappelijk effect?**
Effectief optreden bij brand en andere incidenten	Personeel in staat stellen op een professionele en veilige manier te werken	Landelijke agenda brandweerzorg, innovatief samenwerken, risicogericht werken, voor elke taak de juiste maat, vakmanschap versterken, vitale medewerkers en organisatie. Kernwaarden Brandweer Gelderland-Midden: verbinding, vertrouwen, vakmanschap en vitaliteit Paraatheid brandweer in relatie tot beschikbaarheid vrijwilligers (aansluiting bij landelijk programmaplan vrijwilligheid) Werken vanuit het principe de basis op orde aan de relatie met de posten en ploegen Blijven investeren in het creëren van een veilig en gezond arbeidsklimaat voor repressieve medewerkers	Minder schade en slachtoffers bij brand en andere incidenten De inwoner weet wat die wel, maar ook wat die niet van de brandweer mag verwachten
	Verbeteren en vervangen van middelen en materieel nodig voor brandbestrijding en andere acute hulp	Aanschaf van elektrische voertuigen om te kijken of deze vorm van voertuigen ook haalbaar is voor de repressieve organisatie Het blijven ontwikkelen van informatie-uitwisseling in de veiligheidsketen (bijvoorbeeld met behulp van geo-informatie, LiveOp, LiveNav en LCMS) Innovatie op materieel en materiaal inbedden in de organisatie. Het gaat met name om landelijke ontwikkelingen die ook voor Brandweer Gelderland-Midden van meerwaarde zijn	
	Verbeteren van processen voor dagelijkse brandweerzorg en hulpverlening	Toewerken naar automatisch plotten. Het voertuig geeft automatisch zijn statusplotting van bijvoorbeeld vertrek en aankomst Kennisdeling (landelijk en regionaal) op basis van kenniscentrum, evaluaties en de resultaten van incidentgegevens Structureel evalueren van brandweerinzetten, incidentgegevens en deze resultaten omzetten in betere werkwijzen Toewerken naar operationele grenzen, als vervanger van vaste regiogrenzen Toewerken naar gebiedsgerichte opkomsttijden, in plaats van (nu nog) wettelijke verplichte objectgerichte opkomsttijden (project Rembrand)	
	Uitbreiden interregionale samenwerking	Verder intensiveren samenwerking Oost 5 en landelijke/interregionale projectgroepen	

Wat wilden we bereiken?		Wat hebben we bereikt?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestatie 2023**	**Maatschappelijk effect?**
		Openen van de grootste gezamenlijke meldkamer in Apeldoorn voor het gebied Oost 5 Een start maken met het oprichten van één van de landelijke gaspakkenteams in Nederland Optimaliseren samenwerking en delen expertise natuurbrandbestrijding Oost 5/landelijk Brandbestrijding en hulpverlening effectiever en efficiënter maken door samenwerking met omringende regio's	
Duurzaam inzetbare medewerker die goed is opgeleid en kennis en vaardigheden blijft ontwikkelen	Aantoonbaar vakbekwaam	Uitvoeren profcheck Bediener Redvoertuig Registratie van kwantiteit naar kwaliteit	Groter veiligheidsgevoel Een betrokken brandweerorganisatie
	Kwaliteitsimpuls oefenen op de post	Verder uitbouwen producten oefenen op maat. Gestart met intakegesprekken behoeftebepaling op de posten Team vakbekwaamheid maakt onderwijskundig onderbouwde producten Gebruik maken van moderne inzichten (brein leren), middelen en technieken (virtueel, augmented reality etc) Chauffeurs zwaar en licht trainen op de baan en op onverharde wegen	
	In balans brengen persoonlijk leren, teamleren en organisatieleren	Werken vanuit het principe de basis op orde Meer risicogericht oefenen	
Duurzaam wagenpark	Terugbrengen van de uitlaatgas emissie	Bestelling gedaan van elektrische voertuigen	Voorbeeldfunctie voor de energietransitie en behalen klimaatdoelstellingen

1.2.2 Risicobeheersing

Risicogerichtheid

Vooruitlopend op de invoering van de Omgevingswet, de Wet kwaliteitsborging bouwen en op basis van maatschappelijke ontwikkelingen heeft de brandweer in het programmaplan "*Risicobeheersing inrichten voor de toekomst, 2020-2023*" haar visie beschreven. Daarin is de focus al gelegd op risicogericht werken in plaats van regelgericht. Daarbij helpt dat bij (advisering op) industriële - en omgevingsveiligheid al sinds jaar en dag op basis van de risico's wordt gewerkt. De planning is gericht op uiterlijk in 2025 een expertisecentrum brand- en omgevingsveiligheid zijn. Dat expertisecentrum vervult de behoefte van de omgeving aan betrouwbare informatie over brand- en omgevingsveiligheid.

We merken in het werk dat door het steeds opnieuw uitstellen van de Omgevingswet de voorziene maatschappelijke transitie nog niet is ingezet, terwijl de gevolgen daarvan voelbaar zijn. Doordat regelgericht nog de norm is en risicogericht over het algemeen duurder is, houden bureaus en bedrijven zich aan de huidige regelgeving die niet ten goede komt aan de brandveiligheid. Dat pleit ook in de komende jaren voor het agenderen van brandveiligheid op verschillende tafels en de ontwikkeling van kennis en kunde.
De brandweer heeft in 2023 de verdere ontwikkeling op risicogericht werken bij brandveiligheid doorgezet. We hebben meer werk gemaakt van het sturen op de hogere risico's. De lage(re) risico's op het gebied van advisering en toezicht brandveiligheid hebben we niet of eenvoudiger afgehandeld.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet treedt ook een aantal besluiten in werking, zoals het Omgevingsbesluit en het Besluit Bouwwerken Leefomgeving (BBL). Beide besluiten hebben een effect op ons takenpakket.

Met de invoering van het Omgevingsbesluit wordt het bestuur van de veiligheidsregio de wettelijke adviseur rond milieubelastende activiteiten. Dit gaat verder dan alleen advisering op externe veiligheid; het betreft ook de brandveiligheid. Het gaat daarbij om Bevi-bedrijven en bedrijven met ontplofbare stoffen of grote hoeveelheden vuurwerk. Met de invoering van Besluit Bouwwerken Leefomgeving komt een meldingsplicht voor de gebruiksfunctie wonen met zorg (met kwetsbare bewoners).

Veilige Energietransitie (VET)
De ontwikkelingen op het gebied van de (veilige) energietransitie gaan snel. Het is een uitdaging om snel en adequaat in te spelen op alle veranderingen. Vanaf 2021 heeft de brandweer verkend wat de impact is van de veilige energietransitie. Doel is alle relevante informatie binnen de brandweer op te halen en te delen. Intern, met de andere veiligheidsregio's in Gelderland en Overijssel (Oost 5) en op landelijk niveau. In ons netwerk met gemeenten worden pragmatische, risicogerichte oplossingen onderzocht, zodat hier risicogericht op geadviseerd kan worden.

Samen met de andere veiligheidsregio's binnen Oost 5 is een landelijk project opgezet om in samenwerking met brandveilig leven inwoners zo goed mogelijk te informeren over de veiligheids- en gezondheidsaspecten bij de energietransitie in en om het huis: Veilig huis vinkie - Brandweer. Dat project wordt gesubsidieerd door Omgevingsdienst.nl (in het kader van ontwikkelbudget nieuwe prioriteiten versterking omgevingsveiligheid 2021 - 2024). De resultaten worden opgeleverd in 2024.
Verder nemen we deel aan het shared office van Connectr op IPKW (Industriepark Kleefse Waard) in Arnhem. Met Connectr staan de brandweer in de regionale kraamkamer van nieuwe innovaties op allerlei gebied van duurzame energie. Daardoor kunnen we veiligheid meteen een plaats geven.

Veilige en Gezonde Leefomgeving
VGGM adviseert bij ruimtelijke vraagstukken, zoals omgevingsvisies, (ontwerp)bestemmingsplannen, ruimtelijke initiatieven en complexe vraagstukken rondom transport via water-, weg-, en buisleidingen. Deze adviezen worden opgesteld door brandweer, GGD, GHOR en de politie. Zo ontstaat een integraal afgewogen advies; met inachtneming van de mens en de omgeving die beschermd moeten worden, de risico-veroorzaker en de economische belangen en het veilig optreden van de hulpdiensten. Daarmee leveren wij een bijdrage aan een veilige omgeving.

In 2020 zijn brandweer, GGD en GHOR samen het programma "*Veilige en Gezonde Leefomgeving*" gestart. Hiermee bouwen wij aan de doorontwikkeling van VGGM naar een deskundige en proactieve partner voor een veilige en gezonde leefomgeving. Een partner die het lukt om gemeenten, initiatiefnemers en partners zo te informeren en te adviseren dat hun keuzes bijdragen aan een veiligere en gezondere leefomgeving. In het afgelopen jaar zijn we op basis van onze visie Veilige en Gezonde Leefomgeving zoveel mogelijk in gesprek gegaan met gemeenten, omgevingsdiensten en andere partners over de voorbereiding op de Omgevingswet, met name over het opstellen van omgevingsvisies en –plannen.

Brandveilig Leven
Binnen het programma Brandveilig Leven vergroot de brandweer de bewustwording van inwoners, bedrijven en instellingen over brandrisico's. Op deze wijze dragen wij bij aan minder brand en minder slachtoffers door brand. Binnen dit programma werken we samen met andere partijen, zoals gemeenten, verzekeraars, zorgaanbieders en woningcorporaties. Ook sociale media neemt een grote plaats in om bredere doelgroepen in de samenleving te betrekken. Brandveilig Leven raakt ook steeds meer vervlochten met het programma Veilige Energietransitie.

Brandweer Nederland en de Nederlandse Brandwondenstichting hebben, met financiële ondersteuning van het ministerie van BZK, de landelijke campagne 'Stop CO-vergiftiging! opgezet. Die campagne hebben wij in 2023 ondersteund. Daarnaast hebben we in de achterliggende winterperiode in gezamenlijkheid met de Veiligheidsregio's binnen Oost 5 campagnes gevoerd rondom de thema's 'Veilig stoken', 'Veilige feestmaand' en 'CO-bewust-zijn'. De focus van deze thema's was vooral gericht op de (brand)veiligheid binnen de eigen woonomgeving.

Gebiedsgerichte aanpak natuurbrandbestrijding

Het risico van een grote onbeheersbare natuurbrand is voor onze regio een van de grootste risico's waarmee we rekening moeten houden. Door klimaatverandering (droogte, extreem weer) neemt zowel de kans op als de impact van natuurbranden toe. De gebiedsgerichte aanpak van dit risico is daarom een van de hoogste prioriteiten van de brandweer. Deze aanpak houdt in dat risicogericht gekeken wordt naar de beheersing van natuurbranden voor de verschillende natuurgebieden in Gelderland. Dat gebeurt met diverse partijen: 3 veiligheidsregio's, provincie, gemeenten, natuurbeheerders en recreatieondernemingen. Het doel is het reduceren van de kans op onbeheersbare natuurbranden naar een maatschappelijk verantwoord en aanvaardbaar niveau, zodat de veiligheid en continuïteit van de samenleving beter gewaarborgd zijn. Vanwege de gevoelde urgentie onder invloed van de klimaatverandering is een versnelde aanpak van het project voorgesteld met een financiële impuls vanuit gemeenten en de provincie Gelderland. Het bestuur van VGGM heeft eind 2023 ingestemd met het voorstel om de gebiedsgerichte aanpak te versnellen.

Doelenboom

Wat wilden we bereiken?		**Wat hebben we bereikt?**	**Wat is het beoogd effect?**
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestatie 2023**	**Maatschappelijk effect?**
(Brand)veilige samenleving door minder slachtoffers, minder branden en minder schade	Bewustzijn creëren over (brand)veiligheid bij inwoners, bedrijven en (zorg)instellingen	Samenwerking met gemeenten, omgevingsdiensten, woningcoöperaties en zorginstellingen is gecontinueerd en versterkt. In het voorjaar is een bestuurlijke bijeenkomst georganiseerd voor het project *Samen brandveilig, woningcorporaties en brandveiligheid*. Met gemeenten is voorlichting gegeven en zijn vier campagnes gevoerd ter bevordering van invoering van de rookmelderplicht en het bewustzijn van de gevaren van koolmonoxidevergiftiging	Een grotere (brand)veiligheid en een groter veiligheidsgevoel in de samenleving
	Bijdragen aan (brand)veiligheid van bedrijven en hun omgeving	De basis wordt gelegd met advisering en toezicht op de (brand-, industriële en omgevings)veiligheid. Ook op het gebied van brandveiligheid vindt dit steeds meer risicogericht plaats. Bijvoorbeeld door de inzet van de Risico Analyse Monitor (gericht op bouwkundige en organisatorische aspecten en omgevingseffecten bij organisaties), Geen Nood Bij Brand! (zorginstellingen en brandveiligheid) en Keurmerk Veilig Ondernemen trajecten. Thematisch / risicogericht toezicht is uitgevoerd bij kamerverhuur en woongebouwen	
	Samenwerking met omgevingsdiensten continueren	Uitvoering geven aan het gezamenlijk uitvoeringsprogramma. Daaronder ook begrepen het toezicht op Brzo-bedrijven (bedrijven die met veel gevaarlijke stoffen werken)	
	In beeld hebben van de brandrisico's in een brandrisicoprofiel	Er is een werkwijze in ontwikkeling op basis waarvan een dynamisch brandrisicoprofiel vorm krijgt. De ontwikkeling en implementatie van de werkwijze kost meer tijd. Deze krijgt de komende jaren stapsgewijs invulling	

Wat wilden we bereiken?		Wat hebben we bereikt?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestatie 2023**	**Maatschappelijk effect?**
Omgevingsrechtproof maken van organisatie	Toekomstbestendige brandweerorganisatie die meebeweegt met de maatschappelijke ontwikkelingen en optimaal kan inspelen op de vragen die spelen	(Al dan niet) op verzoek van gemeenten proactief bijdragen aan een integrale en samenhangende benadering van risico's in de fysieke leefomgeving bij (vooral) complexe risico's in de samenleving. Denk daarbij aan multidisciplinaire advisering over evenementen, infrastructurele projecten aan gemeenten, andere overheden en bedrijven (mede in relatie met de nieuwe Omgevingswet). Dit doen we samen met GGD en GHOR, eventueel met andere partners zoals de politie, als dat nodig was. Ook is met gemeenten en omgevings-diensten voorbereid op de komst van de Omgevingswet, onder meer door bijdragen aan het tot stand komen van omgevingsvisies, (de voorbereiding op) omgevingsplannen en de (technische) aansluiting op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO)	Een gezonde en vellige leefomgeving

1.2.3 Meldkamer

Meldkamer Oost-Nederland

Op 21 maart 2023 heeft de migratie plaatsgevonden van de meldkamers in Arnhem, Hengelo en Apeldoorn naar de gloednieuwe meldkamer Oost-Nederland in Apeldoorn. Op de meldkamer Oost-Nederland komen alle spoedeisende meldingen uit Gelderland en Overijssel binnen van inwoners en bedrijven in nood op het gebied van zorg en veiligheid. Daarmee bedient de meldkamer Oost-Nederland in vergelijking met andere meldkamers het grootste geografische gebied en inwoneraantal (ruim 3,3 miljoen) van Nederland. In meldkamer Oost-Nederland werken twaalf organisaties samen: politie, vijf veiligheidsregio's, vijf ambulance zorgorganisaties en de Landelijke Meldkamer Samenwerking (LMS), die verantwoordelijk is voor de beheer- en bedrijfsvoering van meldkamers.

Aantal meldingen binnengekomen bij en zelfstandig afgehandeld door de meldkamer

Bij de gemeenschappelijke meldkamer Gelderland-Midden (brandweer) zijn in 2023 16.892 meldingen binnengekomen. Hiervan zijn 11.779 meldingen door de meldkamer zelfstandig afgehandeld[1]. Dat is inclusief de binnengekomen meldingen voor de buurgemeenten buiten VGGM. Zowel bij het aantal binnengekomen meldingen als bij het aantal meldingen dat door de meldkamer zelfstandig is afgehandeld, is ten opzichte van het jaar 2022 een daling te zien van respectievelijk 19,9% en 20,3%.

[1] De brandweer is voor deze meldingen dus NIET gealarmeerd.

	2020	2021	2022	2023
Aantal binnengekomen meldingen	26.638	23.785	21.090	16.892
Door meldkamer zelfstandig afgehandeld	21.660	18.689	14.785	11.779
Aandeel zelfstandig afgehandeld	81,31%	78,34%	70,10%	69,7%

Aantal Incidenten brandweer

In het jaar 2023 zijn er 5.124 incidenten geweest (jaar 2022: 6.405). Dat aantal is inclusief 164 incidenten in buurgemeenten en 2 incidenten in gemeenten onbekend waarvoor door de meldkamer is gealarmeerd.
In onderstaande tabel staat de verdeling per gemeente volgens de landelijke meldingsclassificaties.

Gemeente	Brand	Alarm OMS	Alarm PAC	Dienst-ver-lening	Leef-milieu	Ongeval	Gezond-heid	Verkeer	Overig	TOTAAL
Arnhem	531	83	10	219	200	143	196		83	1465
Barneveld	125	19	2	46	94	69	52		20	427
Doesburg	19	1	1	5	17	7	15		3	69
Duiven	50	1	2	17	14	17	30		8	139
Ede	261	62	3	75	181	118	122	3	27	852
Lingewaard	65	5		45	38	31	43		12	239
Nijkerk	68	10		21	35	30	50		8	220
Overbetuwe	103	10		49	33	47	41		14	297
Renkum	54	68		35	67	31	48		15	318
Rheden	68	13		38	52	38	77	1	32	319
Rozendaal	2	1		2	4	3	2		1	15
Scherpenzeel	16		1	4	5	9	10		2	47
Wageningen	53	18		32	37	18	34		8	200
Westervoort	20	4		6	13	8	13		2	66
Zevenaar	91	6	1	24	49	29	70	1	15	286
Buurgemeenten	86	3		18	9	30	11	1	8	166
Totaal 2023	**1.610**	**304**	**20**	**636**	**848**	**628**	**814**	**6**	**258**	**5.124**
Totaal 2022	2.044	427	14	822	1.217	785	897	15	184	6.405

Toelichting meldingsclassificaties:

- Brand: alle alarmeringen voor (verdenking van) brand
- Brand OMS: alle automatische brandmeldingen gekoppeld aan een OMS-installatie
- Alarm PAC: meldingen die binnenkomen via een particuliere alarmcentrale
- Dienstverlening: liftopsluiting, dier in problemen, meting, buitensluiting, dienst aan derden
- Leefmilieu: wateroverlast, weeroverlast, stormschade, gladheid
- Ongeval: verkeersongevallen en ongevallen met gevaarlijke stoffen
- Gezondheid: reanimatie, onwel/ziekte, tilassistentie
- Verkeer: vervuild wegdek, wegversperringen
- Overig: alle zaken die onder een van de andere categorieën vallen

Het totaal aantal incidenten is ten opzichte van het jaar 2022 met 20% gedaald. In 2023 waren er 1.281 incidenten minder. Een daling van incidenten is vooral te zien bij meldingsclassificaties brand (434 stuks), leefmilieu (369 stuks) en dienstverlening (186 stuks).
Deze dalingen zijn moeilijk verklaarbaar. Bij leefmilieu zijn dit jaar minder incidenten geweest door extreem weer (lees: storm). De dalingen bij de OMS-meldingen laat zien dat het project TOOM vanuit Risicobeheersing nog steeds zijn vruchten afwerpt.

Opkomsttijd prio 1 gekoppeld aan wettelijke zorgnorm

Uit het totaal van de kolommen Brand, Alarm, Gebouw, Bijgebouw, Automatisch brandalarm zijn 497 brandmeldingen geselecteerd in onze regio waarvoor een wettelijke opkomsttijd geldt van 5, 6, 8 of 10 minuten.
In 2015 heeft het bestuur besloten om de normtijd van 5 en 6 minuten op te hogen naar 8 minuten. Van 430 meldingen (inclusief extreem lange opkomsttijden van meer dan 15 minuten) kan een opkomsttijd worden berekend. Van het aantal meldingen waarvoor een wettelijke zorgnorm geldt, is het opkomstpercentage berekend. Deze getallen zijn over een aantal jaar met elkaar vergeleken.

Het onderstaande overzicht laat zien dat in het jaar 2023 regionaal een opkomstpercentage is behaald van 48%.

	2021	2022	2023
Aantal meldingen	449	497	430
Aantal binnen de norm van 8 en 10 minuten (waarbij de norm van 5 en 6 minuten is opgehoogd naar 8 minuten)	238	257	208
Percentage	54%	52%	48%

Het opkomstpercentage fluctueert enigszins over de jaren, is gemiddeld rond de 52%. In enkele gevallen zijn de opkomsttijden langer dan 18 minuten. Dit kan komen door gemaakte afspraken over automatische brandmeldingen, incidenten in het buitengebied of afstemming met andere hulpdiensten waardoor de brandweer later gaat rijden.

First Responder Brandweer-taak (FRB)

Onder de categorie “medisch” valt de buitenwettelijke First Responder Brandweer-taak (FRB) van Brandweer Gelderland-Midden. Hieronder wordt onder andere het aantal alarmeringen van FRB getoond. Daarbij wordt aangegeven hoe vaak een FRB-team als eerste ter plaatse was.

	2022	2023
Aantal alarmeringen FRB voor hartfalen	515	467
Aantal daadwerkelijke reanimaties	352	423
Geen reanimatie	163	140
Inzet FRB zonder ambulancerit	162	164
FRB niet ter plaatse geweest of niet geplot	52	39
Aantal patiënten vervoerd naar ziekenhuis met hartritme	105	146
Percentage aantal patiënten vervoerd naar ziekenhuis met hartritme	30%	31%
Ambulance 1ste ter plaatse	35%	33%
FRB 1ste ter plaatse	64%	67%

Het aantal alarmeringen FRB is niet zuiver, omdat niet elke alarmering “gezondheid” daadwerkelijk om hartfalen gaat. Het aantal FRB-alarmeringen is redelijk stabiel ten opzichte van voorgaande jaren. Jaarlijks wordt de FRB circa 400 keer met de ambulancedienst mee-gealarmeerd. Bij deze alarmeringen is volgens de ambulancedienst ongeveer 300 keer sprake van een daadwerkelijke reanimatie. De bovenstaande tabel laat zien dat de brandweer in 2023 in 67% van de gevallen als eerste ter plaatse was bij een daadwerkelijke reanimatie. In 2022 was dit 64%.

In het totaal aantal reanimaties mist een onbekend aantal onvolledig geregistreerde ritten vanuit Ambulancezorg. In het overzicht is geen rekening gehouden met de inzet van politie en/of huisarts/HAP bij reanimatiemeldingen. Die worden in veel gevallen ook meegestuurd. Verder is in kaart gebracht wat het tijdsverschil met de ambulancedienst in aankomst is indien de brandweer als eerste ter plaatse was:

Tijdsverschil aankomst met ambulancedienst indien brandweer als eerste ter plaatse											
Aantal minuten tijdsverschil	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Meer dan 10
Percentage van de meldingen	32%	25%	17%	27%	19%	12%	8%	6%	4%	4%	9%
In 2022	27%	23%	30%	24%	18%	14%	11%	7%	5%	6%	14%

Bij 32% van de FRB-meldingen waarbij de brandweer als eerste ter plaatse was, is het tijdsverschil met de ambulancedienst 1 minuut (afgerond naar boven). Bij 257 reanimatiemeldingen was de brandweer ongeveer 2 minuten eerder. Bij 27% van de meldingen was de brandweer zelfs 4 minuten eerder ter plaatse dan de ambulancedienst. Conclusie is dat de inzet van FRB van grote meerwaarde blijft. De ervaring van de voorgaande jaren leert ook dat van alle reanimaties waarbij een FRB-team als eerste ter plaatse komt de kans groter is op een positief resultaat. Dit houdt in dat een patiënt met een herstelde circulatie in het ziekenhuis aan komt.

Wat heeft het programma Brandweerzorg in totaliteit gekost?

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2022	Begroting 2023	Gew. Begr. 2023	Realisatie 2023
1.1 Crisisbeheersing en brandweer				
Operatie	33.012	32.290	34.898	34.903
Risicobeheersing	4.545	4.370	4.737	5.224
Meldkamer	1.022	1.104	1.347	1.444
Lasten	**38.578**	**37.764**	**40.981**	**41.571**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer				
Gemeentelijke bijdrage	41.619	42.257	45.570	45.645
Lokaal aanbod	18	0	366	375
Rijksbijdragen	5.641	5.493	5.709	5.913
Overige baten	1.317	995	1.265	1.497
Baten	**48.595**	**48.744**	**52.910**	**53.430**
Doorbelasting	-10.227	-11.280	-12.492	-12.627
Resultaat voor bestemming	**-211**	**-299**	**-562**	**-768**
Mutatie reserves	414	299	562	975
Resultaat na bestemming	**203**	**0**	**0**	**207**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**203**	**0**	**0**	**207**

Het resultaat van het programma Brandweer bedraagt € 0,2 miljoen. De belangrijkste elementen die dit resultaat verklaren zijn:

Hogere baten van € 0,4 miljoen en hogere mutatie reserve van € 0,4 miljoen door:

- De overige opbrengsten zijn € 0,2 miljoen hoger dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door ontvangen subsidie in het kader van de veilige energietransitie (€ 120K in lijn met hiervoor gemaakte kosten onder de lasten) en de toekenning een subsidie voor brandveiligheidscontroles van studentenkamers en een hogere de begrote baten voor geleverde tilassistentie aan de ambulancedienst.
- De Rijksbijdrage is € 0,2 miljoen hoger dan begroot, met name als gevolg van de besteding van de in het verleden ontvangen vergoeding voor frictiekosten van € 0,4 miljoen als gevolg van de verhuizing van de meldkamer naar Apeldoorn. Als gevolg van deze verhuizing is tevens de reserve meldkamer van € 0,4 miljoen besteed.

De lasten zijn € 0,7 hoger dan begroot, onder andere door:

- Besteding van de bovenstaande opbrengsten, leidend tot € 0,8 hogere lasten.
- Door het verloop van vrijwilligers zijn de opleidingskosten € 0,7 miljoen hoger dan begroot. Gezien de maatschappelijke ontwikkelingen heeft dit mogelijk een structureel karakter. Het verloop binnen de brandweer is ruim verdubbeld in 6 jaar tijd. De hogere opleidingskosten voor 2023 zijn deels opgevangen door het realistisch oefenprogramma in Zweden niet uit te voeren (€ 0,2 miljoen), waardoor de impact op het resultaat € 0,5 miljoen bedraagt.
- De personele lasten zijn € 1,3 miljoen hoger dan begroot. Enerzijds zijn in 2023 als gevolg van de lopende reorganisatie zijn de meeste vacatures bevroren, leidend tot een lagere loonkosten van € 0,7 miljoen. Anderzijds heeft door deze vacaturestop en een hoog ziekteverzuim meer extern inhuur plaatsgevonden (€ .1,2 miljoen), hebben medewerkers meer gewerkt en deze uren ingezet in de verlofspaarregeling (€ 0,1 miljoen) en hebben enkele medewerkers gebruik van de regeing vervroegd uittreden (€ 0,2 miljoen). Daarnaast zijn de overige personeelskosten € 0,5 miljoen hoger dan begroot, met name door de in de CAO afgesproken reiskostenregeling.
- Hogere piketvergoedingen van € 0,2 miljoen als gevolg van enkele zeer grote branden in 2023
- Hogere wervingskosten vanwege actiever wervingsbeleid van € 0,1 miljoen

- De materiële lasten zijn € 0,7 miljoen lager dan begroot, met name door veilingopbrengsten van afgestoten materieel.
- De kapitaallasten laten een batig saldo zien van € 1,5 miljoen door vertraging in de vervanging van materieel (€ 0,8 miljoen) en indexering van het budget terwijl de kapitaallasten doorlopen op basis van afschrijvingen op investeringen uit het verleden (€ 0,7 miljoen).

1.3 Programma GGD

1.3.1 Algemene Gezondheidszorg

Infectieziektebestrijding

De capaciteit voor infectieziektebestrijding bij GGD'en is de afgelopen twee jaar fors uitgebreid vanwege de opdracht voor de coronabestrijding en bijbehorende incidentele middelen van VWS. Vanaf 2025 heeft VWS structurele financiering toegezegd voor de versterking infectieziektebestrijding en pandemische paraatheid bij GGD'en. De verdeling van deze landelijke middelen over de 25 GGD'en is nog niet bekend. Daarnaast is een Landelijke Functionaliteit Infectieziektebestrijding (LFI) opgericht die namens de minister van VWS verantwoordelijk wordt voor de voorbereiding op een toekomstige pandemie en de operationele aansturing van de GGD'en tijdens toekomstige pandemieën. Het LFI is ondergebracht bij het RIVM. In 2024 starten de GGD'en met de aansluiting op het LFI.

Vaccineren HPV 19 tot en met 26 jaar

In opdracht van het ministerie van VWS voeren de GGD'en in 2023 een eenmalige vaccinatiecampagne uit waarbij zij een HPV-vaccinatie aanbieden aan jongeren van 19 tot en met 26 jaar. Vanuit het ministerie van VWS wordt hiervoor een subsidie verstrekt aan GGD GHOR Nederland. De campagne is verlengd tot de zomer van 2024.

Ontwikkelingen vaccinatiestelsel

Op 4 juli 2022 heeft staatssecretaris Van Ooijen aan de Tweede Kamer zijn voornemen kenbaar gemaakt om een vaccinatievoorziening voor volwassenen te organiseren bij de GGD'en, als belangrijke stap richting een toekomstbestending flexibel vaccinatiestelsel. Het RIVM is gevraagd om, in samenwerking met GGD GHOR Nederland, een uitvoeringstoets te doen. De resultaten van deze uitvoeringstoets geven inzicht in de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van het inrichten van een vaccinatievoorziening voor volwassenen bij de GGD'en als op zichzelf staande voorziening, of waar nodig als aanvulling op bestaande uitvoeringsroutes. Dat het kabinet gevallen is, beïnvloedt landelijke besluitvorming over de uitvoeringstoets vaccinatievoorziening voor volwassenen.

Tuberculosebestrijding

Sinds 2019 zijn de kosten van GGD-taken op het gebied van tuberculosebestrijding (tbc) toegenomen, maar de vergoedingen zijn niet in dezelfde mate meegegroeid. Daarnaast zijn de werkzaamheden de afgelopen jaren toegenomen. Bijvoorbeeld door de sterke toename van IND-migranten en statushouders uit landen waar tbc vaak voorkomt. De laboratoriumkosten en personele kosten voor deze screeningen zijn voor rekening van de GGD. Deze factoren leiden tot een financieel tekort op dit punt.

Landelijke regeling Aanvullende Seksuele Gezondheidszorg (ASG)

De huidige landelijke regeling aanvullende seksuele gezondheidszorg (ASG-regeling) betreft gratis en - indien gewenst - anonieme soa-zorg aan groepen met een hoog risico op soa, en gratis en - indien gewenst - anonieme seksualiteitshulpverlening aan jongeren onder de 25 jaar. In 2024 gaat een nieuwe ASG-regeling in waarin ook PrEP-zorg wordt geïncludeerd. GGD'en geven uitvoering aan de ASG-regeling. Op 11 december 2023 is de toekomstverkenning van de ASG-regeling aangeboden aan de Tweede Kamer. Door adviesbureau AEF is een onderzoek uitgevoerd. In het rapport constateert AEF dat het doel van de regeling momenteel niet behaald kan worden. Er zijn grote financiële tekorten met nadelige gevolgen voor de volksgezondheid. Het is aan een volgend kabinet om te besluiten over een stelsel en de daarbij passende financiering.

Milieu en Gezondheid

Lokale hitteplannen

Met middelen beschikbaar gesteld door de provincie Gelderland heeft GGD Gelderland-Midden gemeenten in de regio op praktische wijze ondersteund in het proces naar het opstellen, vaststellen en implementeren van een lokaal hitteplan. Een lokaal hitteplan is een lokale uitwerking van het Nationaal hitteplan waarbij de focus ligt op extra voorlichting en aanvullende ambulante zorg tijdens hitteperioden aan kwetsbare mensen als thuiswonende ouderen. In het hitteplan leggen gemeenten, samen met lokale sociale partners, vast hoe deze mensen bereikt worden om hitte-gerelateerde gezondheidsproblemen te voorkomen dan wel te beperken. De hitteplannen komen niet in de plaats van (crisis)procedures van de gemeente, GGD of veiligheidsregio.

Integrale advisering veilige en gezonde leefomgeving
De GGD werkt samen met de brandweer en GHOR in de advisering aan gemeenten over de inrichting van een gezonde en veilige leefomgeving. Een belangrijke ontwikkeling hierin is de Omgevingswet die op 1 januari 2024 is ingegaan. Nieuw hierin is dat gemeenten gezondheid meewegen in de besluitvorming bij hun omgevingsbeleid (in omgevingsvisies) en -plannen. We brengen in overleggen en netwerken rond de Omgevingswet op gemeentelijk en regionaal niveau onze expertise in. We adviseren hierbij over gezondheidsbescherming en -bevordering en hoe kansen te benutten in samenhang met beleid en plannen op het gebied van onder andere klimaatadaptatie en veilige energietransitie.

Toezicht
De GGD voert op een aantal terreinen de toezichthoudende functie voor de gemeenten in Gelderland-Midden uit: kinderopvang, jeugdverblijven, seks- en escortbedrijven, tattoo- en piercingbedrijven, salons voor permanente make-up en bij aanbieders van Wmo-ondersteuning en begeleiding.

Toezicht kinderopvang
In 2023 zijn alle geregistreerde kinderopvanglocaties onderzocht. Daarmee is de 100% norm gehaald.

Risicoprofielen
In het werkgebied van GGD Gelderland-Midden is de verdeling van de risicoprofielen[1] als volgt:

Risicoprofielen	2021	2022	2023
Groen	55,5%	58,5%	54,5%
Geel	37,6%	31,7%	39,6%
Oranje	1,3%	1,5%	0,3%
Rood	0%	0,3%	0,6%
Geen	5,6%	8,0%	5%

Een rood profiel betekent vaker en intensiever onderzoek. Een groen profiel staat voor minder vaak en tot een minimum beperkt onderzoek. Een groen risicoprofiel betekent dat de toezichthouder geen zorgen over de actuele situatie of over de situatie in de nabije toekomst heeft. Bij 5% van de kindercentra is er nog geen sprake van een risicoprofiel, omdat deze kindercentra net gestart zijn.

Intensivering toezicht gastouderopvang
Vanaf 2023 zijn gemeenten wettelijk verplicht om jaarlijkse minimaal 50% (was 5%) van het totaal aantal voorzieningen voor gastouderopvang te onderzoeken. Deze beleidswijziging heeft in Gelderland-Midden niet geleid tot een forse stijging van het aantal inspectiebezoeken aan gastouders, omdat het regionale gemiddelde in 2022 al boven de 50% lag. In 2023 is in alle gemeenten minimaal 50% van het aantal geregistreerde gastouders onderzocht.

Flexibilisering van het toezicht
In december 2021 heeft de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) de beleidsregel getekend die de flexibilisering van het toezicht mogelijk maakt. Met de invoering van de flexibele inspectieactiviteit laten toezichthouders de vaste (verplichte) set van minimaal te toetsen items los. Hierdoor wordt het toezicht minder voorspelbaar, is er meer ruimte voor regionale speerpunten en kunnen toezichthouders inspelen op wat op een locatie speelt. In januari 2022 is, in de vorm van een pilot, gestart met het flexibel inspecteren in Gelderland-Midden. Eind 2022 is de werkwijze geëvalueerd en op enkele punten bijgesteld. In 2023 hebben de toezichthouders flexibel geïnspecteerd op basis van het definitief vastgestelde uitvoeringsplan.

OGGZ
De OGGZ (Openbare Geestelijke Gezondheidzorg) richt zich met name op (dreigend) dak- en thuislozen, (dreigend) dakloze gezinnen, zwerfjongeren en zorgwekkende zorgmijders. Team OGGZ voert voor (dreigend) dak- en

[1] Profielen op datum inspectie als percentage van het totaal aantal jaarlijkse onderzoeken met en zonder risicoprofiel

thuisloze individuen en (dreigend) dakloze gezinnen in de regio Arnhem de centrale toegang voor maatschappelijke opvang uit. Het zorgdragen voor diverse meldpunten draagt bij aan het in beeld hebben en houden van deze doelgroep.

Regionaal takenpakket verward gedrag

GGD Gelderland-Midden voert sinds 2020 het meldpunt Wvggz en verkennende onderzoeken uit in het kader van de Wet verplichte GGZ voor 14 gemeenten in de regio. Niet iedereen die belt naar het meldpunt Wvggz wil direct een melding doen. Naast meldingen heeft GGD Gelderland-Midden in 2022 101 consultatie- en adviesgesprekken gevoerd die binnen zijn gekomen op het meldpunt Wvggz. Bovendien is de GGD in het najaar 2022 een pilot gestart om aan te sluiten bij de lokale zorg- en veiligheidsstructuur. In 2023 is besloten dit te continueren. Daarnaast vallen de verschillende meldpunten, met ingang van 1 januari 2024, onder één meldpunt: Meldpunt Zorgwekkend Gedrag Gelderland-Midden. Over de voortgang van het Meldpunt Onverzekerden zorg is nog geen besluit genomen door GGD GHOR Nederland en het ministerie van VWS.

Wijk-GGD

OGGZ heeft ingespeeld op de behoefte van verschillende gemeenten om een Wijk-GGD te koppelen aan de zorg- en veiligheidsstructuur. Zo zijn een aantal medewerkers van OGGZ, in ieder geval in Arnhem, beschikbaar om “outreachend” met deze inwoners in contact te treden.

Forensische Geneeskunde

Zorgen over continuïteit van dienstverlening

In 2023 zijn de zorgen over de continuïteit van de dienstverlening nog steeds aanwezig, maar de situatie is gestabiliseerd. De uitvoering van de taakvelden binnen forensische geneeskunde wordt mede uitgevoerd in samenwerking met 4 andere GGD'en en Kring Oost Nederland (KON). In een pilot is in 2023 gewerkt met een nieuwe indeling van werkgebieden. Dit heeft geleid tot een nauwe samenwerking met GGD Gelderland-Zuid. Instroom van nieuwe artsen bij forensische geneeskunde blijft beperkt en is nog steeds een grote punt van zorg.

Aanbesteding en pilot medische arrestantenzorg

GGD Gelderland-Midden is in 2022 een pilot gestart met een ochtendspreekuur van een verpleegkundige op de cellengang in Arnhem. De verpleegkundige regelt en levert waar nodig medische zorg voor arrestanten onder supervisie van de forensisch arts. De pilot medische arrestantenzorg is in 2023 door alle betrokken partijen geëvalueerd. Artsen, verpleegkundigen en politie zijn positief. In oktober is de aanbesteding medische arrestantenzorg gepubliceerd door de politie. Vanuit de KON-regio is een aanbestedingsteam geformeerd waar VGGM aan deelneemt. In 2024 wordt de aanbesteding afgerond.

Zorg & Veiligheid

In 2023 is een subsidieaanvraag voor de samenwerkplaats Niet Wijken! gehonoreerd door ZonMw. De samenwerkplaats is vanaf september 2023 van start gegaan. Binnen de samenwerkplaats wordt gewerkt aan twee projecten:

- Met het project “Thuis in de wijk” wordt getracht meer zicht te krijgen op welke kernmerken van een wijk positief en/of negatief bijdragen aan onbegrepen gedrag en wat de werkzame elementen zijn in de zorg voor mensen met onbegrepen gedrag
- In het project “Ervaringen centraal” wordt getracht bij te dragen aan netwerkzorg om de kansen op herstel en gezondheid van mensen met onbegrepen gedrag zo groot mogelijk te maken. In de samenwerkplaats wordt de verbinding gelegd tussen beleid, praktijk, ervaringsdeskundigheid, onderzoek en onderwijs

Het regio-overleg Zorg & Veiligheid fungeert als het wettelijk overleg op basis van artikel 8:31 van de Wvggz. De meest hardnekkige problemen in de uitvoering van de Wvggz doen zich voor op grensvlakken met andere wetten; grensvlak Wvggz en Wzd en daar waar de Wvggz aan privacywetgeving raakt. Menzis spant zich in om het proces convenant Wvggz – Wzd af te ronden en daarmee duidelijkheid te creëren over verantwoordelijkheden, rollen en werkprocessen voor de betrokken partijen.

Doelenboom

Wat wilden we bereiken?		Wat hebben we bereikt?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties 2023**	**Maatschappelijk effect**
Het bewaken, beschermen en bevorderen van de publieke gezondheid	Signaleren en bestrijden van infectieziekten + monitoren vaccinatiegraad	Afhandelen van meldingen van infectieziekten Preventieve activiteiten om infectieziekten te voorkomen Voorlichting en advies over hygiëne en gezondheid Bijdragen aan kennisontwikkeling en activiteiten infectiepreventie	Beperken verspreiding besmettelijke infectieziekten en daarmee verminderen ziektelast
	Opsporen van TBC en behandelen van patiënten	Screening TBC Consulten TBC Behandeling actieve en latente TBC Bron- en contactopsporing Preventie/voorlichting	
	Het bevorderen en beschermen van risicogroepen tegen soa's	Screening op SOA Consulten Soa en Sense Consulten PrEP Behandeling SOA Bron- en contactopsporing Beperkte voorlichting aan jongeren en risicogroepen Preventieve activiteiten	
	Beschermen van reizigers en voorkomen van verspreiding ziekten bij terugkeer	Adviseren van reizigers en uitvoeren vaccinaties	
	Beschermen van inwoners tegen gezondheidsrisico's en bevorderen van een leefomgeving die uitnodigt tot gezond gedrag	(Pro)actief adviseren over gezondheidsrisico's op gebied van milieu: luchtkwaliteit, geluid, hitte (Pro)actief adviseren over hoe de inrichting van de leefomgeving de gezondheid kan bevorderen (Pro)actief adviseren in samenhang met klimaatadapatie maatregelen en de energietransitie Adviseren over gezondheidsrisico's van gevaarlijke stoffen (koude en warme fase) Ondersteunen van gemeenten bij invoering Omgevingswet en borging van gezondheid in omgevingsvisies en -plannen Voorlichting, onder andere via de website GGDleefomgeving.nl	Een gezonde en veilige leefomgeving voor de inwoners van Gelderland-Midden
	Voorkomen van dakloosheid sociaal kwetsbare inwoners	Uitvoeren diverse meldpunten	Voorkomen van verdere teloorgang, ontruiming of overlast en het toeleiden (van zorgmijders) naar zorg, dan wel organiseren van hulpverlening
	Cliënten maatschappelijke opvang in beeld hebben en waar nodig toeleiden naar passende hulpverlening	Intake (dreigend) dak- en thuisloze individuen en gezinnen (inclusief daklozenloket) Verpleegkundig spreekuur dak- en thuislozen Passende begeleiding organiseren voor bezoekers Spoorhoek Arnhem	

Wat wilden we bereiken?		Wat hebben we bereikt?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties 2023**	**Maatschappelijk effect**
	Bieden van kennis en ondersteuning aan inwoners, gemeenten en partners bij multi-problematiek	Centraal meldpunt Project Woonhygiëne (pro) actief adviseren over verbeterpunten ketensamenwerking	
	Bevorderen afstemming en samenwerking keten	Beheren Verwijsindex	Bevorderen 1 gezin – 1 plan (voorkomen langs elkaar heen werken hulpverleners)
	Uitvoeren forensisch geneeskundige zorg	Lijkschouw bij vermoeden van niet-natuurlijke dood en bij euthanasie	Zorgen dat politie en OM op de hoogte zijn (van vermoedens) van niet-natuurlijke dood
		Uitvoeren forensisch medisch onderzoek bij incidenten, huiselijk geweld, zedenzaken, kindermishandeling etc. Afname testen voor alcohol- en drugscontroles politie Opstellen letselbeschrijvingen	Onderzoeken en beschrijven van letsels voor onderzoek politie en OM
		Uitvoeren medische arrestantenzorg Adviseren van politie (zoals insluitadviezen)	Bieden van medische zorg aan arrestanten
	Monitoren van de gezondheid van de inwoners van Gelderland-Midden	Elke 4 jaar een gezondheidsmonitor uitvoeren onder jongeren, volwassenen en ouderen om de gezondheidstoestand te beschrijven Integrale rapportages opleveren op basis van cijfers vanuit de monitors, vanuit JGZ en vanuit andere afdelingen van VGGM Adviseren over de trends die worden gezien in de monitoring Het doen van verdiepend onderzoek en analyses op eigen initiatief en op verzoek van gemeenten en ketenpartners Website GGD Gelderland-Midden als actuele en toegankelijke bron voor cijfers en rapportages vanuit de gezondheidsmonitors	Bijdragen aan een beeld van de gezondheid van inwoners van Gelderland-Midden en bijdragen aan goed onderbouwde gezondheidsbeleidsbesluiten van gemeenten
Het houden van toezicht	Uitvoeren van toezicht op de kinderopvang	Uitvoeren van jaarlijkse onderzoeken bij kinderdagverblijven (KDV), buitenschoolse opvang (BSO) en gastouderbureaus (GOB) Uitvoeren van onderzoek bij aanvraag exploitatie van nieuwe opvanglocaties Uitvoeren onderzoeken bij gastouders (GO) Uitvoeren overige onderzoeken bij KDV, BSO, GOB en GO	Toezien op een veilige en kwalitatief goede omgeving voor kwetsbare groepen (kinderen, cliënten etc.) en gemeenten adviseren over handhaving
	Uitvoeren van toezicht op jeugdverblijven /internaten	Deelname aan landelijke pool en uitvoeren onderzoek bij jeugdverblijven/internaten in Oost-Nederland	

Wat wilden we bereiken?		Wat hebben we bereikt?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties 2023**	**Maatschappelijk effect**
	Uitvoeren toezicht op WMO-instellingen	Onderzoek (laten) doen naar aanleiding van meldingen van calamiteiten bij Wmo zorgaanbieders Onderzoeken uitvoeren naar de kwaliteit van Wmo zorgaanbieders (diverse zorgvormen en ZIN/PGB) naar aanleiding van signalen Proactief onderzoek uitvoeren naar de kwaliteit van Wmo zorgaanbieders (diverse zorgvormen en ZIN/PGB)	
	Uitvoeren toezicht op vergunde bedrijven	Inspecties uitvoeren bij - Ondernemers in de tatoeage, permanente make-up en piercingbranche - Seksbedrijven	Toezien op de hygiënevoorwaarden en gemeenten adviseren over vergunningverlening

1.3.2 Jeugdgezondheidszorg

Algemeen

De JGZ biedt preventieve jeugdgezondheidszorg, vastgelegd in de Wet Publieke Gezondheid (Wpg), en uitgevoerd in overeenstemming met het Landelijk Professioneel Kader. De JGZ volgt hiervoor bijna alle kinderen en jongeren (jeugdigen) in Nederland op meerdere momenten in hun leven. Door vroegtijdig signaleren, ondersteunen en meedenken levert de JGZ een waardevolle bijdrage aan de zorg voor jeugdigen (van 9 maanden tot 18 jaar) en (aanstaande) ouders.

De JGZ bevordert veilig en gezond opgroeien en geeft betrouwbare informatie over vaccineren, gezonde voeding of gezond gedrag. De JGZ investeert in het gewone opgroeien en opvoeden, in het normaliseren en demedicaliseren. Samen met basisvoorzieningen en eerstelijns zorg werkt de JGZ aan preventie en gelijke kansen voor alle jeugdigen. Door vroegtijdig te investeren in preventie en normaliseren levert de JGZ een bijdrage aan het verminderen van gezondheidsverschillen, en het terugdringen van gebruik van specialistische voorzieningen en zorggebruik op langere termijn.

Ontwikkelingen 2023

2023 stond grotendeels in het teken van de Toekomstbestendige JGZ. Na de noodzakelijke afschaling van zorg in 2022 is veel inspanning geleverd om de basis van de JGZ weer op orde te krijgen. Daarnaast is in 2023 samen met gemeenten gewerkt aan de contouren van een toekomstbestendige JGZ. De inzet is een vernieuwd zorgaanbod: zorg op maat, efficiënt en effectief, gebaseerd op het Landelijke Professioneel Kader (LPK) en aansluitend bij de veranderende zorgvraag, arbeidsmarkt en wensen van gemeenten.

Er zijn voor 2023 5 grote thema's te onderscheiden:

- Ontwikkeling Toekomstbestendige JGZ
- Op orde brengen Beleid en Bedrijfsvoering
- Doorontwikkeling Kansrijke Start
- Uitvoering Rijksvaccinatieprogramma
- Zorg voor Vluchtelingen

Toekomstbestendige JGZ

De personeelskrapte, een hoog ziekteverzuim, een complexere en veranderde zorgvraag en toename van het aantal vluchtelingen zorgden in 2022 voor een dermate verhoogde werkdruk dat we in de zomer van 2022 noodgedwongen onze basiszorg in beperkte mate hebben afgeschaald. Noodzakelijke medische onderzoeken, vaccinaties en de zorg voor de meest kwetsbare kinderen en ouders hebben steeds doorgang gevonden. De ingezette

maatregelen zijn in 2023 inmiddels grotendeels teruggedraaid naar de situatie voor de afschaling.

Herbezinning op het zorgaanbod en de inzet van de JGZ is noodzakelijk. De huidige arbeidsmarkt en maatschappelijke ontwikkelingen vragen een JGZ die slagvaardig is en flexibel meebeweegt met deze ontwikkelingen. JGZ Gelderland-Midden was hier onvoldoende op ingericht. Daarom is het project 'Toekomstbestendige JGZ' in het leven geroepen.

Inmiddels zijn de eerste stappen gezet. Gekozen is voor het op orde brengen van de basis van de JGZ met continuïteitsgarantie door een flexibele schil. Het zorgaanbod wordt herijkt met aandacht voor optimale aansluiting bij eigen regie en kracht van ouders en jongeren. Hiervoor zijn aanvullende modules uitgewerkt. Verdere besluitvorming en uitwerking krijgen in 2024 vervolg.

Beleid en bedrijfsvoering
De JGZ is de afgelopen jaren hard gegroeid, de zorgvraag neemt toe en de zorgvragen worden steeds complexer. Dit alles vraagt veel van de uitvoerend medewerkers, maar ook van de ondersteunende teams, samengevat als Beleid en Bedrijfsvoering.

Beleid en Bedrijfsvoering is zowel qua inhoud als formatie onvoldoende meegegroeid om de JGZ-processen goed te ondersteunen en te faciliteren. In een krappe arbeidsmarkt is capaciteitsmanagement cruciaal. Daarom is een capaciteitsmanagementsysteem ontwikkeld. De basisinrichting hiervan is in gebruik genomen. Verdere doorontwikkeling is nog gaande.

Daarnaast investeren we in de inrichting van ons datawarehouse en het ontsluiten van deze gegevens naar managementinformatie. Dit is een meerjarentraject. Ook werken we toe naar een meer proces gestuurde organisatie die continu verbetert.

Doorontwikkeling Kansrijke Start
De eerste 1.000 dagen (± 2,5 jaar) in het leven van een kind blijken een belangrijke voorspeller voor de ontwikkeling en gezondheid op latere leeftijd. Afgelopen jaren heeft VWS intensief geïnvesteerd in de versterking van de integrale perinatale zorg met het landelijke programma Kansrijke Start.

In de periode 2021-2024 voert de afdeling JGZ van GGD Gelderland-Midden samen met gemeenten, TNO, samenwerkingspartners in de Geboortezorg en het sociaal domein een praktijkonderzoek uit ter verbetering van de lokale praktijk. Dit onderzoek wordt gesubsidieerd door ZonMw. Het plan van aanpak richt zich op de verbetering van de lokale samenwerkingspraktijk voor kwetsbare aanstaande en jonge ouders.

In 2023 heeft de focus gelegen op het verder uitrollen en bekend maken met het multidisciplinair overleg in gemeenten. En op het in samenspraak met Geboortezorg, Sociaal domein en JGZ ontwikkelen van een digitale wegwijzer voor kwetsbare (jonge) ouders. Ook het met elkaar uitwerken van het begrip sociale regie en de implementatie ervan binnen de lokale coalities in de regio stond centraal.

Verder zijn na 2 jaar monitoren per regio regiorapporten gemaakt waarin op de items voor Kansrijke Start per gemeente wordt weergegeven hoe het ervoor staat en waar nog kansen en uitdagingen liggen voor het komende jaar. Denk hierbij bijvoorbeeld aan interventies, samenwerking sociaal domein, JGZ en de geboortezorg en bekendheid met de zorgpaden in de regio.

Daarnaast is JGZ actief betrokken bij de uitvoering van lokale coalities in gemeenten. In 2023 is in alle gemeenten een vervolg gegeven aan de lokale coalities. De fase waarin JGZ is aangesloten op lokale coalities, is in elke gemeente anders. Het feit dat de JGZ-interventies als Voorzorg, Stevig Ouderschap en het Prenataal huisbezoek in nagenoeg alle gemeenten uitvoert, geeft een mooie basis aan dit geheel.

Binnen de JGZ-afdeling van GGD Gelderland-Midden zijn een aantal interventies te onderscheiden in het kader van Kansrijke Start. Het betreft:

- Prenataal huisbezoek door de jeugdverpleegkundige: een laagdrempelig huisbezoek voor aanstaande ouders met specifieke vragen of behoefte aan ondersteuning. Sinds juli 2022 is een prenataal huisbezoek op indicatie onderdeel van het reguliere JGZ-aanbod in alle gemeenten. Met de wetswijzing in 2022 is actief ingezet op het sneller en meer inzetten van een prenataal huisbezoek. In alle gemeenten zien we (in wisselend tempo) in 2023 een stijging van het aantal huisbezoeken
- Stevig Ouderschap (SO), zowel prenataal als postnataal: huisbezoeken door een opgeleide SO-verpleegkundige, gericht op (aanstaande) ouders met verhoogd risicoprofiel. Het programma wordt aangeboden in 12 van de 15 gemeenten
- Voorzorg: intensief begeleidingsprogramma voor (aanstaande) ouders met zeer hoog risicoprofiel. Dit programma wordt aangeboden in alle 15 gemeenten in de regio van VGGM
- Samen Starten: signaleringsmethodiek voor het vroegtijdig signaleren van risico's bij gezinnen met kinderen van 0 tot 4 jaar. Deze methodiek wordt gebruikt door alle JGZ-teams 0-4, binnen alle 15 gemeenten
- Nu Niet Zwanger: Programma om kwetsbare mensen te ondersteunen bij de bewuste keuze voor hun eventuele kinderwens en daarmee onbedoelde zwangerschappen te voorkomen. Het programma wordt aangeboden in 13 van de 15 gemeenten

Voor de cijfermatige verantwoording van de Kansrijke Start interventies verwijzen we naar het Maatwerkverslag 2023 per gemeente.

Uitvoering Rijksvaccinatieprogramma
Ook in 2023 heeft de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) een grote rol in genomen. Alle basisvaccinaties voor kinderen en jongeren zijn uitgevoerd.

De daling van de vaccinatiegraad baart zorgen. Zowel binnen de regio VGGM als landelijk is deze dalende trend te zien. Een heel duidelijke oorzaak is niet te geven. Landelijk is het RIVM een onderzoek gestart. Vaccinatiemoeheid en minder vertrouwen in aangeboden vaccinaties lijken een rol te spelen.

In 2023 zijn opnieuw enkele nieuwe vaccinaties toegevoegd aan het RVP. Het inhoudelijk en logistiek organiseren van dit nieuwe aanbod was opnieuw een forse uitdaging. De belangrijkste ontwikkelingen in 2023 zijn:
- Extra vaccinaties aangeboden voor jeugdigen uit Oekraïne
- Inhaalvaccinaties HPV aangeboden aan de groep 19 tot en met 27 jaar
- Toevoeging van de maternale griepvaccinatie vanaf oktober 2023 aan het RVP
- Voorbereidingen voor de invoering van het Rotavaccin (begin 2024) hebben veel inzet gevraagd
- Implementatie van een nieuw vaccin voor de Pneumococcenvaccinatie (PCV10 > PCV13/PCV15)

Uitvoeren van het RVP en de implementatie van (onverwachte) veranderingen vraagt inmiddels een dermate grote inzet van medewerkers en bedrijfsvoering dat structureel meer capaciteit nodig is dan op voorhand ingeschat. Komende jaren is de verwachting dat dit zo blijft door de verwachte veranderingen in het vaccinatieschema.

Voor uitgebreide verslaglegging over RVP verwijzen we naar de RVP-rapportages per gemeente.

Zorg voor vluchtelingen
In de eerste helft van 2023 was de instroom van vluchtelingen onverminderd hoog. De instroom stabiliseerde enigszins na de zomer. In de eerste helft van 2023 is gebruik gemaakt van de bus voor Publieke Gezondheidzorg Asielzoekers (PGA). Door mobiele inzet kon toch de juiste zorg worden aangeboden. Ondanks de vergrote instroom en beperkte mogelijkheid tot het draaien van spreekuren.

De instroom betreft enerzijds asielzoekers op de bestaande locaties en anderzijds instroom op nieuwe locaties binnen de VGGM-regio. In 2023 is op 15 locaties JGZ uitgevoerd in het kader van de PGA. Het gaat om reguliere verblijfslocaties, maar ook om crisis- en noodopvang plus locaties waar alleen minderjarige alleenstaande asielzoekers worden opgevangen. Deze laatste groep neemt enorm in aantal toe en is ook de groep waarbij de problematiek altijd enorm complex is. Veel afstemming met andere disciplines en de COA is dan nodig.

Daarnaast kwamen in 2023 opnieuw veel gezinnen met kinderen uit Oekraïne naar Nederland, en specifiek naar onze regio. Dat vergt naast brede inzet van de GGD op de publieke gezondheidszorg voor deze groepen ook extra inspanning van de JGZ. Alle jeugdigen die voor langere tijd in Nederland verblijven, hebben recht op jeugdgezondheidszorg. De JGZ heeft de inspanningsverplichting al deze jeugdigen in beeld te krijgen en te houden om een passend JGZ-aanbod te doen.
De extra gemaakte kosten voor deze laatste doelgroep worden conform de landelijke afspraak uit het gemeentefonds vergoed. De kosten voor jeugdgezondheidszorg voor asielzoekers worden via het COA vergoed vanuit GGD GHOR Nederland.

Doelenboom

Wat wilden we bereiken		Wat hebben we bereikt in 2023?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel?	**Operationeel doel**	**Prestaties 2023**	**Maatschappelijk effect**
Veilig en gezond opgroeien van alle kinderen en jongeren in Gelderland-Midden	Uitvoeren basispakket JGZ	Is uitgevoerd. Flexibel aanbod, conform LPK	• Creëren van een gezonde en veilige basis voor alle jeugdigen • Verkleinen van gezondheidsverschillen • Gelijkwaardige kansen in de maatschappij voor alle kinderen en jongeren • Ondersteuning van ouders bij opvoed- en opgroeivragen en het normaliseren van opvoed- en opgroeiproblematiek
	Aanbieden van extra zorg voor kinderen en jongeren met extra zorgbehoeften	Is uitgevoerd	
Proactief inspelen op behoeften van gemeenten, ouders en jongeren op het gebied van jeugd gezondheidszorg	Uitvoeren lokaal aanbod JGZ	Zo goed mogelijk uitgevoerd. Flexibel zorgaanbod, conform LPK	
Optimale start voor alle kinderen	Aanbieden van zorg op maat in eerste 1.000 dagen van het kind	Doorontwikkeling Kansrijke Start / lokale coalities in alle gemeenten; inzet van interventies daar waar nodig	
Bevorderen gezondheid van 'nieuwkomers' in onze gemeenten	Uitvoeren Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers (PGA)	Is uitgevoerd	
Optimale vaccinatiegraad van kinderen en jongeren	Minimaal 95% van kinderen en jongeren (WHO-norm) is gevaccineerd conform RVP	Vaccinatieprogramma is uitgevoerd. Let op: vaccinatiegraad daalt onder WHO en landelijke gemiddelde. Punt van aandacht in alle gemeenten in 2024	Voorkomen van betreffende infectieziekten op individueel- en populatieniveau
Behouden en verstevigen van de unieke kennispositie op het gebied van jeugdgezondheid	Informeren en adviseren van gemeenten over gezondheidsbeleid	Conform afspraken uitgevoerd	Input leveren voor gemeentelijke beleidsontwikkeling
Sluitend aanbod van preventieve en gespecialiseerde zorg	Samenwerking in sociaal domein versterken	Zo goed mogelijk uitgevoerd	• Optimaal aanbod van zorg voor alle kinderen en jongeren • Voorkomen van versnippering van aanbod

1.3.3 Monitoring & Advies

Algemeen
Het Team Onderzoek, Informatie & Advies (OIA) heeft een GGD overstijgende rol. OIA speelt een rol – nadrukkelijk in samenspraak en samenwerking met andere teams en afdelingen binnen de GGD – in het bevorderen, beschermen en bewaken van de gezondheid van alle inwoners in Gelderland-Midden. Dat doet OIA door – eveneens samen met de andere teams en afdelingen – te onderzoeken, informeren en adviseren. OIA heeft een brede blik

op publieke gezondheid en adviseert gemeenten over waar en hoe inzet van gezondheid het meest nodig is. Daarmee speelt OIA een rol in het verkleinen van gezondheidsverschillen en het bevorderen van kansengelijkheid. Dit doet OIA vanuit drie taakgebieden:

- Monitoringsrol: zicht op de gemeente, wijk en kwetsbare groepen
- Adviesrol: betrouwbare gespreks- en sparringpartner voor gemeenten
- Gezondheidsbevordering: passende en effectieve interventies

Monitoringsrol: zicht op de gemeente, wijk en kwetsbare groepen

Gezondheidsmonitors

OIA monitort de gezondheid van de inwoners van de gemeenten met de gezondheidsmonitors. De wettelijke basis voor monitoring ligt in de Wet Publieke Gezondheid (Wpg). Gemeenten hebben de taak om (gezondheids)beleid op te stellen, uit te voeren en te evalueren. Het gaat om beleid en interventies die bijdragen aan de gezondheid, leefstijl en welzijn van inwoners. Om adequate en informatie gestuurde keuzes te maken, is inzicht in de situatie nodig. OIA ondersteunt gemeenten om data- en informatie gestuurde keuzes te maken. Hierdoor worden onderbouwd (beter) passende en effectievere interventies gekozen.

In 2023 heeft de dataverzameling van de gezondheidsmonitor Jeugd plaatsgevonden.

Extra gezondheidsmonitors: gezondheidsonderzoek bij rampen (GOR)

Vanuit het ministerie van VWS zijn tijdelijk extra gelden beschikbaar gesteld voor de GGD'en voor gezondheidsonderzoek bij rampen. In totaal worden vijf extra gezondheidsmonitors uitgevoerd. Het doel is de gevolgen van de coronacrisis langdurig in kaart brengen. Deze werkzaamheden vinden plaats naast de reguliere gezondheidsmonitors.

In 2023 is het regiorapport van de resultaten van de extra gezondheidsmonitor Jongvolwassenen beschikbaar gekomen. Ook zijn de gemeentelijke resultaten van de extra monitor Volwassenen & Ouderen gedeeld en geduid, samen met de gemeenten.

Integrale jeugdrapportage vanuit monitor

In 2023 is geen integrale jeugdrapportage opgeleverd, omdat de informatie uit de integrale jeugdrapportage is verwerkt in de website Gelderland-Midden in cijfers, als onderdeel van het versterken van de kennis- en adviesrol (zie volgende alinea).

Adviesrol: betrouwbare gespreks- en sparringpartner (versterking kennis- en adviesrol)

In het Gezond en Actief Leven Akkoord staat een programma dat zich richt op het versterken van de kennis- en adviesfunctie van de GGD. In de bijbehorende SPUK-regeling zijn hiervoor middelen opgenomen voor de GGD. In 2023 hebben we er op de volgende wijze invulling aan gegeven:

- We hebben beschikbare data verder ontsloten voor gemeenten door de website Gelderland-Midden in cijfers door te ontwikkelen en aan te vullen
- De adviesfunctie is versterkt door (sinds mei 2023) te werken met adviseurs publieke gezondheid. Het doel is om gemeenten beter passende en gerichte adviezen te geven, de dialoog aan te gaan en sparringpartner te zijn. Dat doen we op basis van de lokale gezondheidsinformatie van gemeenten en hun kennis over de gemeentelijke situatie en context

Gezondheidsbevordering: passende en effectieve interventies

De GGD staat voor het bevorderen van gezond gedrag en kansengelijkheid om gezondheidsachterstanden waar mogelijk te verkleinen. Gemeenten bevragen GGD Gelderland-Midden steeds vaker over gezondheidsbevordering en preventie, maar structurele financiering voor de uitvoering van deze werkzaamheden ontbreekt. Dit is in 2023 onderwerp van gesprek geweest in het traject 'Toekomstbestendige GGD'.

Werkzaamheden die zijn uitgevoerd met andere financieringsstromen:

- Publieke Gezondheid Asielzoekers (PGA). Net als in 2022 is in 2023 de instroom van asielzoekers toegenomen. En dus ook de daarbij behorende taakstelling voor gemeenten. Dit heeft een extra inzet gevraagd op de PGA

- Nu Niet Zwanger (NNZ). Dertien gemeenten zijn inmiddels gestart met het programma NNZ. In 2023 is de aansturing van het programma NNZ belegd bij OIA
- Gezonde school en Jong leren eten. In 2023 zijn 55 schoollocaties ondersteund met de Gezonde School aanpak
- Roken. Alle gemeenten werken aan een Rookvrije generatie. Twee gemeenten zijn aan de slag met het programma 'Een rookvrij leven voor iedereen'
- Gezondheidsmakelaar. In een gemeente is tijdelijk een gezondheidsmakelaar werkzaam
- Coördinator IZA/GALA. Tijdelijk is een coördinator IZA/GALA werkzaam
- Ketenaanpak Kind op Gezond gewicht. Tijdelijke opdracht invulling rol kwartiermaker voor de regio Vallei

Doelenboom

Wat wilden we bereiken?		**Wat hebben we bereikt?**	**Wat is het beoogd effect?**
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties 2023**	**Maatschappelijk effect**
Het bewaken van de publieke gezondheid ten behoeve van regionaal en lokaal gezondheidsbeleid	Monitoren van de gezondheid van de inwoners van Gelderland-Midden door Gezondheidsmonitors, panelonderzoeken, verdiepende analyses etc. die gezamenlijk bijdragen aan het inzicht in de gezondheidstoestand van de inwoners van onze gemeenten zodat gemeenten hun lokaal (gezondheids) beleid hiermee kunnen ontwikkelen, onderbouwen en evalueren	Mensen bevraagd t.b.v. de gezondheidsmonitors • Jeugdmonitor Opgeleverde rapportages • Regionale rapportage GM Jongvolwassenen • Regionale rapportage GM V&O • Gemeentelijke rapportages GM V&O • Regionale rapportage Seksuele Gezondheid • Rapportages Rijksvaccinatieprogramma • Factsheet panelonderzoek Dementievriendelijke gemeente • Factsheet panelonderzoek Energiecrisis	Bijdragen aan een beeld van de gezondheid van inwoners van Gelderland-Midden en bijdragen aan goed onderbouwde gezondheidsbeleidsbesluiten van gemeenten
Het met behulp van de monitorresultaten adviseren over regionaal en lokaal gezondheidsbeleid. Health in all policies	Integraal gezondheidsbeleid stimuleren	Start met adviseurs publieke gezondheid (mei 2023). Alle gemeenten hebben een uitnodiging ontvangen om over de resultaten van de GM V&O in gesprek te gaan en samen te duiden naar de lokale context. Eveneens heeft een aantal gemeenten om feedback gevraagd op de GALA-plannen	Meer samenwerking tussen gemeenten en tussen domeinen op het terrein van gezondheid
	Kennis delen en inspireren	Kenniscafé Dementievriendelijke gemeente	Door het delen van kennis en goede voorbeelden en door het bij elkaar brengen van mensen bijdragen aan meer samenwerking
	Participeren in beide preventienetwerken in Gelderland-Midden	Zowel in Coalitie Preventie Food Valley als in Community of Care geparticipeerd op strategisch en tactisch niveau	Meer en betere samenwerking op het terrein van preventie met diverse organisaties uit zorg, onderwijs en met gemeenten
Het bevorderen van de publieke gezondheid in Gelderland-Midden en het hierover adviseren.	Uitvoeren gezondheidsbevordering Publieke Gezondheid Asielzoekers	Voorlichtingen opvanglocaties: 3 AZC's; 1 AVO/POA; 2 RGO; 3 POL en 7 NO	Bijdragen aan betere gezondheidsvaardigheden en daarmee een betere gezondheid van asielzoekers
	Bijdragen aan lokale en regionale netwerken rond leefstijl en preventie.	• Betrokken (in meer of mindere mate) bij de 15 preventie akkoorden. • Rookvrije generatie in 15 gemeenten. • Rookvrij leven voor iedereen in 2 gemeenten. • Aansturing programma NNZ ondergebracht bij OIA (13 gemeenten) • Start tijdelijke gezondheidsmakelaar Arnhem (sept. 2023) • Start tijdelijke coördinator IZA/GALA (juli 2023)	Bijdragen aan samenwerking en verbinden van bestaande initiatieven

Wat wilden we bereiken?		Wat hebben we bereikt?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties 2023**	**Maatschappelijk effect**
	Scholen adviseren en ondersteunen bij Gezonde School.	Schoollocaties ondersteund met Gezonde School	Kinderen en jongeren zo jong mogelijk kennis laten maken met een gezonde leefstijl op alle gebieden
Bewaken en bevorderen van de gezondheid in Gelderland-Midden rondom COVID-19	Inzicht in verloop van de pandemie, duiden van deze inzichten voor interne organisatie en gemeenten	• Coronabeeld Publieke Gezondheid (tot en met april 2023) • Betrokken bij diverse COVID-19 onderzoeken	Interne organisatie en gemeenten hebben een goed beeld van het verloop en kunnen mede dankzij dat beeld hun beleid maken en uitvoeren

Wat heeft het programma GGD in totaliteit gekost?

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2022	Begroting 2023	Gew. Begr. 2023	Realisatie 2023
7.1 Volksgezondheid				
Jeugdgezondheidszorg	17.481	18.227	20.200	20.398
Algemene gezondheidszorg	8.419	8.194	8.638	15.691
Monitoring en Advies	2.107	2.078	2.326	2.508
Lasten	**28.007**	**28.498**	**31.165**	**38.596**
7.1 Volksgezondheid				
Gemeentelijke bijdrage	19.673	21.800	23.263	23.263
Lokaal aanbod	7.019	6.717	7.991	8.303
Rijksbijdragen	117	163	548	5.798
Overige baten	5.966	5.513	5.968	7.951
Baten	**32.774**	**34.193**	**37.771**	**45.316**
Doorbelasting	-5.026	-5.720	-6.631	-6.783
Resultaat voor bestemming	**-260**	**-25**	**-25**	**-63**
Mutatie reserves	497	25	25	21
Resultaat na bestemming	**237**	**0**	**0**	**-42**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**237**	**0**	**0**	**-42**

Het resultaat van het programma GGD bedraagt € 42k nadelig. De belangrijkste elementen die dit resultaat verklaren zijn:

- Hogere personeelskosten door o.a. de inzet van eigen en extern personeel op de COVID-19 najaarscampagne (SPUK). Tegenover deze hogere lasten staan Rijksbijdragen die gezamenlijk nihil impact hebben op het resultaat.
- Hogere personeelskosten van € 1,8 miljoen door inzet van personeel voor de HPV18+, VIPP pandemische paraatheid en tijdelijke inhuur als vervanging van reguliere formatie en extra werkzaamheden. Tegenover deze hogere lasten staan veelal hogere baten.
- Hogere materiële kosten van € 0,8 miljoen, onder andere door hogere labkosten voor TBC en seksuele gezondheid, hogere kosten reizigersvaccins en uitbestede werkzaamheden Forensisch
- Hogere overige opbrengsten van € 2,7 miljoen, waaronder opbrengsten Publieke Gezondheid Asielzoekers & Oekraïners door JGZ, afwikkeling lokaal aanbod 2022, medische arrestantenzorg, VIPP pandemische paraatheid, HPV18+ en diverse projecten.
- Hogere lasten van € 0,2 miljoen voor inzet op Infectieziekte bestrijding in het kader van VIPP pandemische paraatheid en de HPV18+ inzet.

1.4 Programma Ambulancezorg

1.4.1 Mobiele Zorg

Standplaatsen
Ambulancezorg Gelderland-Midden (AGM) is gestart met een onderzoek naar de locatie van een aantal ambulanceposten. Vooral in het westen van de regio staan, door diverse ontwikkelingen, een aantal veranderingen op stapel. Zoals de verhuizing van de post in Ede en de zoektocht naar een nieuwe locatie in Renkum. Met de betreffende gemeenten zijn meerdere gesprekken gevoerd over alternatieve locaties die een positieve bijdrage kunnen leveren aan de meest gunstige spreiding van ambulances.

Capaciteitsmanagement
AGM wil het aantal te leveren diensten uitbreiden om zo de paraatheid te versterken en daarmee de opkomsttijd te verbeteren. Om dit te kunnen doen, is het noodzakelijk dat de formatie van verpleegkundigen en chauffeurs wordt uitgebreid. AGM is in 2023 gestart met opleiden om de gewenste uitbreiding mogelijk te maken. We verwachten in 2024 deze uitbreiding te realiseren.

Vertraagde levering materieel
Al geruime tijd is sprake van langere levertijden voor nieuwe ambulancevoertuigen. AGM wordt daardoor geconfronteerd met vertraagde uitlevering van de gewenste voertuigen. Dit zorgt voor meer onderhoud aan bestaande voertuigen, doordat deze langer in gebruik blijven. Met de leverancier zijn afspraken gemaakt over de meerkosten en een nieuwe planning van uitlevering van voertuigen.

Voorbereiding nieuw communicatiesysteem
Het communicatiesysteem C2000 voor de operationele diensten is aan vervanging toe. Daarnaast is in de Meldkamer in Apeldoorn onvoldoende ruimte gereserveerd voor de aansturingstaken (uitgifte) van de ambulancezorg voor Gelderland-Midden en Gelderland-Zuid. Op een locatie buiten de meldkamer in Apeldoorn wordt C2000 niet gefaciliteerd. Om deze redenen is een nieuwe communicatiedrager en hardware nodig. De keuze voor Push to Talk - Ambulancezorg (PtT-A) voorziet in een systeem dat aansluit bij (huidige en toekomstige) functionele behoeften van de ambulancezorg. Het systeem is veilig, betrouwbaar en toekomstbestendig. De implementatie van PtT-A sluit aan bij vergelijkbare initiatieven bij brandweer en politie en wordt mede begeleid en ondersteund door Ambulancezorg Nederland (AZN).

Productie en prestatiecijfers
Landelijk is de laatste jaren een stijging te zien van het aantal spoedritten in de ambulancezorg, maar het totaal aantal ritten in 2023 is ongeveer gelijk aan 2022. AGM heeft in 2023 1.105 ritten minder gereden.

In 2023 zijn in de regio Gelderland-Midden 22.340 A1-ritten gereden en in 87,6% gebeurde dit binnen 15 minuten. Dat zijn meer A1-ritten dan in 2022: 21.625 (90,6%).
Ambulancezorg Gelderland-Midden reed 13.498 A2-ritten en in 92,5% gebeurde dit binnen 30 minuten. Dat zijn minder A2-ritten dan in 2022: 14.511 (95,1%).

AGM biedt verschillende vormen van ambulancezorg. Hierbij gaat het om hoog complexe ambulancezorg, midden complexe ambulancezorg en rapid responders. Door de compleet ingerichte ambulances verschuift de focus steeds meer van vervoer naar zorgverlening ter plaatse. Daarbij is niet de snelheid, maar de kwaliteit van zorg ter plaatse van doorslaggevend belang. In geval van de allerhoogste spoed, bijvoorbeeld bij een adem- of circulatiestilstand, zijn we zo snel als mogelijk ter plaatse. In die gevallen worden ook andere hulpverleners gealarmeerd (rapid respons van de brandweer en burgerhulpverlening).

Doelenboom mobiele zorg

Nota Goede ambulance zorg / Jaarplan Ambulance zorg NL	Wat wilden we bereiken?		Wat is het beoogde effect?	Wat hebben we bereikt?	Wat zijn onze ambities?
	Strategisch doel	Operationeel doel	Maatschappelijke effect?	Prestaties 2023	Jaar 2024 en verder
Bereikbare en beschikbare zorg	De ambulancedienst is 24/7 beschikbaar voor alle inwoners in de regio.	De patiënt voorzien van tijdige ambulancezorg.	Beschikbaarheid van de juiste zorg op het juiste moment.	AGM is in 2023 goed bereikbaar geweest voor haar patiënten.	AGM wil ook in 2024 voor alle inwoners op het juiste moment klaar staan. Dit betekent dat we de spreiding en beschikbaarheid van ambulancezorg goed organiseren.
Professionaliteit en professionele standaard	Leveren van goede kwalitatieve ambulancezorg.	AGM houdt zich aan landelijke richtlijnen en wetgeving voor goede ambulancezorg en scoort voldoende tot goed op de kwaliteitssignalen van het kwaliteitskader.	De patiënt ontvangt hoge kwaliteit van zorg.	Sinds 2023 levert AGM gegevens aan voor 21 van de 26 kwaliteitssignalen van het kwaliteitskader (gegevens over het voorgaande jaar). De overige signalen worden nog uitgewerkt door AZN. AGM scoort gemiddeld een voldoende. De patiënt kan rekenen op hoogwaardige zorg ter plaatse en onderweg.	Uitbreiding van de aan te leveren kwaliteitssignalen en de kwantitatieve en kwalitatieve score op deze signalen verstevigen/verbeteren.
Professionaliteit en professionele standaarden samenwerking	Verantwoorde ambulancezorg bij rampenbestrijding en crisisbeheersing.	Werken volgens grootschalige geneeskundige bijstand (GGB).	Bij grootschalige incidenten en rampen kunnen inwoners rekenen op goed georganiseerde opgeschaalde ambulancezorg. Medewerkers optimaal getraind in het verlenen van GGB.	In 2023 zijn meerdere oefenavonden georganiseerd, waarin AGM samen met de GHOR de GGB-structuur traint. Deze zijn goed verlopen en hebben nieuwe vervolg inzichten gegeven.	Jaarlijks herhalen van de GGB-training. Het proces hiervoor is op dit moment goed georganiseerd.
Samenwerken	Meerwaarde voor de keten van acute zorg door kennisdeling en samenwerking met partners binnen de sector.	Knelpunten in acute zorg en dienstverlening zoveel mogelijk voorkomen.	Doelmatige, goed afgestemde keten van diensten op het gebied van acute en opgeschaalde gezondheidszorg. Inzet van de juiste zorgverlener.	AGM is met de pilot zorgcoördinatie kartrekker geweest in het verbinden van de vier huisartsenposten, GGZ, ambulancezorg en VVT in de regio Gelderland-Midden. De succesvolle elementen worden in 2024 voorgezet. Daarnaast heeft AGM in 2023 het platform Innovatie en Onderzoek opgestart, waardoor AGM met een andere insteek contact heeft met ketenpartners. Hiervoor heeft AGM een programmamanager innovatie en onderzoek aangesteld.	Versterken van de samenwerking met ketenpartners waardoor we nog beter in staat zijn om zo snel en efficiënt mogelijk de juiste zorg in te zetten. Dit vergt onder andere investering op de relatie, scholing en (door)ontwikkeling van digitale informatie-uitwisseling.

Nota Goede ambulance zorg / Jaarplan Ambulance zorg NL	Wat wilden we bereiken?		Wat is het beoogde effect?	Wat hebben we bereikt?	Wat zijn onze ambities?
	Strategisch doel	Operationeel doel	Maatschappelijke effect?	Prestaties 2023	Jaar 2024 en verder
Veiligheid	Veilige zorgverlening.	Leveren van zorg in een veilige werkomgeving.	Veiligheid patiënt en ambulanceprofessional is optimaal gewaarborgd.	'Veiligheid' heeft betrekking op verschillende onderdelen. AGM voldoet aan de NEN-7510 normering voor informatiebeveiliging. Medewerkers zijn en worden geschoold in veilig werken. Hierbij hoort ook aandacht voor arbo- en ergoaspecten.	AGM continueert de veilige zorgverlening voor de patiënt.
Patiënt centraal	De patiënt weet waar ambulancezorg voor staat.	Potentiële patienten weten wanneer zij zich met een zorgvraag tot de ambulancezorg moeten richten.	De ambulancezorgverlening is patiëntgericht en dusdanig ingeregeld dat ambulancezorg 24/7 beschikbaar is voor hulpvragers.	AGM is 24/7 beschikbaar geweest voor hulpvragers. Patiënten waarderen AGM gemiddeld met een 9,1. AGM ontwikkelt de midden complexe ambulancezorg verder door, zodat betere aansluiting ontstaat tussen zorgbehoefte en hulpverlening.	AGM stelt de patiënt centraal bij het behandelen van de zorgvraag. Zorgdifferentiatie helpt met het bieden van de juiste zorg, op het juiste moment, op de juiste plek. Daarnaast onderzoekt AGM momenteel de impact van functiedifferentiatie op de patiëntenzorg.

1.4.2 Meldkamer en zorgcoördinatie

Landelijke Meldkamer Samenwerking

De Meldkamer Ambulancezorg (MKA) Arnhem en Nijmegen is in maart 2023 verhuisd naar de Meldkamer Oost-Nederland in Apeldoorn. In Apeldoorn werken vijf ambulancezorgregio's samen om de intake van het 112-verkeer af te handelen. Naast de intake van het 112-verkeer wordt de intake van regionale telefonie en aansturing van de ambulance-eenheden regionaal uitgevoerd. In de voorbereiding en ontwikkeling van de meldkamer is rekening gehouden met het uitvoeren van werkzaamheden op Oost 5-schaal (zoals de 112-intake) en werkzaamheden op regionale schaal voor verdere ontwikkeling van zorgcoördinatie. In december 2023 zijn ook werkplekken in Arnhem in gebruik genomen. Vanaf daar worden telefonische oproepen van ketenpartners voor geplande en acute ambulancezorg verwerkt.

Werven, selecteren en opleiden van personeel

Het verloop van personeel is door de verhuizing naar Apeldoorn groter geweest dan normaal. In 2023 heeft AGM aanvullende wervingsactiviteiten uitgevoerd voor het aantrekken van verpleegkundig centralisten. De campagne is succesvol geweest. Er zijn veel nieuwe collega's gestart met hun opleiding en reeds aan het werk. Gestaag komt de meldkamer ambulancezorg weer op formatie.

Zorgcoördinatie

De druk op de acute gezondheidszorg is groot. De vraag neemt toe en zorgvragen worden ook steeds complexer. Er is sprake van een vergrijzende samenleving met schaarste op de arbeidsmarkt. Om de zorg in de toekomst toegankelijk en beschikbaar te houden, zijn maatregelen nodig. Zorgcoördinatie is een ontwikkeling die bijdraagt aan het toegankelijk en beschikbaar houden van de acute zorg. In 2023 heeft (toenmalig) minister Kuipers de kamer geïnformeerd over zijn ambities om tot regionale zorgcoördinatie te komen. AGM heeft de afgelopen jaren bijgedragen aan de ontwikkeling van zorgcoördinatie in de regio. Initieel door deelname aan een pilot zorgcoördinatie waarbij virtuele zorgcoördinatie is beproefd en de samenwerking in de regio met ketenpartners is aangehaald. De succesvolle elementen uit de pilot zorgcoördinatie van AGM worden in 2024 voortgezet. Eind 2023 heeft het

bestuurlijk ROAZ (regionaal overleg acute zorgketen) regie genomen op de verdere ontwikkeling van zorgcoördinatie in de regio.

Doelenboom Meldkamer en Zorgcoördinatie

Nota Goede ambulancezorg/ Jaarplan Ambulancezorg NL	Wat wilden we bereiken?		Wat is het beoogd ?	Wat hebben we bereikt?	Wat zijn onze ambities?
	Strategisch doel	Operationeel doel	maatschappelijk effect	Jaar 2023	Jaar 2024 en verder
Bereikbare en beschikbare zorg	De ambulancedienst is 24/7 beschikbaar voor alle burgers in de regio.	De patiënt voorzien van tijdige ambulance zorg.	De meldkamer ambulancezorg is bereikbaar en beschikbaar om zorgvragen te ontvangen en verwerken. Hierdoor werken we aan de juiste zorg, op het juiste moment, op de juiste plek, door de juiste zorgverlener.	Ondanks de toename in het aantal meldingen op de meldkamer (MKA) is AGM over het algemeen goed bereikbaar geweest. De grootste verandering was de verhuizing van de meldkamer Arnhem naar Apeldoorn. Dit heeft ook effect gehad op de werkwijze. Bij overbelasting van de MKA zijn meldingen 'doorgezet' naar andere MKA's. Het systeem van de LMS werkt goed. Wel zijn er zorgen om de bereikbaarheid van de regionale inkomende telefonie. Professionals staan soms lang in de wacht.	AGM wil altijd de patiënt voorzien van de juiste en tijdige zorg. AGM investeert in het aantrekken en opleiden van voldoende personeel voor de MKA. De MKA onderzoekt hoe de bereikbaarheid van regionale telefonie beter kan en neemt waar het kan maatregelen.
Bereikbare en beschikbare zorg	De juiste zorg, op het juiste moment, op de juiste plek, door de juiste zorgverlener.	Een inwoner met zorgvraag wordt door de best passende zorgverlener geholpen. Ook als de inwoner een 'verkeerde' toegang tot de zorg kiest. .	Ongeacht de zorgvraag of zorgingang van een patiënt, wordt de patiënt geholpen door de juiste zorgverlener.	AGM heeft de afgelopen jaren bijgedragen aan de ontwikkeling van zorgcoordinatie in de regio. De succesvolle elementen wil AGM voortzetten. Zorgcoördinatie is een vrij recente beleidsontwikkeling. Het is niet de ambitie om tot één zorgloket te komen.	AGM zet succesvolle elementen uit de pilot Zorgcoördinatie voort. AGM is neemt actief deel aan visie en beleidsvorming in de acute zorgregio en investeert in de relatie met ketenpartners. AGM is een serieuze en betrokken partner in de ontwikkeling rondom zorgcoördinatie.
Patiënt centraal	De patiënt weet waar ambulancezorg voor staat.	Potentiële patienten weten wanneer zij zich met een zorgvraag tot ambulancezorg moeten richten	De zorgverlening is patiëntgericht en met maatwerk afgestemd.	De vraag naar acute zorg neemt toe, zeker nu ook andere ketenpartners in de sector overbelast raken. De inwoner eist daarnaast steeds vaker zorg. Zorgcoördinatie gaat helpen in het verbeteren en richten van de zorgvraag.	AGM stelt de patiënt centraal bij het behandelen van de zorgvraag. Zorgdifferentiatie en zorgcoördinatie helpen bij het bieden van de juiste zorg, op het juiste moment, op de juiste plek.

Wat heeft het programma Ambulancezorg in totaliteit gekost?

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2022	Begroting 2023	Gew. Begr. 2023	Realisatie 2023
7.1 Volksgezondheid				
Zorgcoördinatie	2.297	2.408	2.372	4.516
Mobiele zorg	24.055	24.180	27.285	24.967
Lasten	**26.352**	**26.588**	**29.656**	**29.483**
7.1 Volksgezondheid				
Rijksbijdragen	192	185	203	205
Zorgverzekeraars	25.335	26.169	28.919	27.941
Overige baten	2.842	2.089	2.568	4.378
Baten	**28.368**	**28.443**	**31.690**	**32.524**
Doorbelasting	-1.816	-1.855	-2.034	-2.018
Resultaat voor bestemming	**201**	**0**	**0**	**1.023**
Mutatie reserves	-201	0	0	-1.023
Resultaat na bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**0**	**0**	**0**	**0**

Het resultaat van het programma Ambulancezorg voor resultaatbestemming bedraagt € 1.022k voordelig en wordt overeenkomstig wet- en regelgeving toegevoegd aan de reserve aanvaardbare kosten.

1.5 Programma Bedrijfsvoering

Algemeen
De sector bedrijfsvoering ondersteunt het primair proces van de afdelingen in het bedrijfsvoeren. De sector vervult hierbij zowel kader stellende, controlerende, uitvoerende als service verlenende rollen. Dit gebeurt vanuit drie afdelingen; Control, Inkoop & Financiën, Informatisering & ICT en Mens & Organisatie. In 2023 is het programma *Samen. Beter. Bedrijfsvoeren*. ingericht om het bedrijfsvoeren binnen VGGM te versterken. Invulling is gegeven aan diverse beleidsontwikkelingen. Op het gebied van informatie en systemen vanwege veranderende wet- en regelgeving. En op het gebied van arbeidsmarkt en personeel.

Samen. Beter. Bedrijfsvoeren.
Binnen VGGM bestaat de noodzaak om op korte termijn de ondersteuning en samenwerking in de organisatie te versterken en verbeteren. Dit is een belangrijke conclusie uit KPMG-onderzoek (2022). Het gaat om een behoorlijke inhaalslag: investering is nodig in de robuustheid van de systemen, het beschrijven van de processen, het versterken van het management en de wijze van samenwerken om toekomstige risico's het hoofd te bieden. Dit sluit ook aan bij de resultaten van de Benchmark van Berenschot op de personele overhead uit 2021. Daarom heeft VGGM in 2023 het programma *Samen. Beter. Bedrijfsvoeren. (SBB)* ingericht. Met behulp van KPMG en in afstemming met de bestuurlijke begeleidingscommissie is een programmaplan opgesteld. Binnen het programma worden vier deelprojecten onderscheiden:

- Management & Organisatie
- Data & Systemen
- Mensen & Cultuur
- Processen & Procedures

Resultaten van het programma zijn onder andere verbetering van de planning & control cyclus en het interne toezicht. Daarnaast het vergroten van de capaciteit van Informatievoorziening & ICT met als doel om de informatievoorziening te verbeteren, risico's rond cybercrime te mitigeren en het verbeteren van de bronregistratie voor het primaire proces. Onderdeel van het programma is ook de implementatie van het AFAS-applicatiesysteem, waarvoor in 2023 de aanbesteding is afgerond en de implementatie is gestart. Het inrichten van het programma heeft capaciteit en aandacht gevraagd van de interne organisatie in 2023. In 2024 en verder wordt uitvoering gegeven aan het programma SBB.

Beleidsontwikkeling
Informatievoorziening & ICT
Afgelopen jaar heeft Informatievoorziening & ICT diverse projecten afgerond die noodzakelijk waren om de continuïteit en veiligheid van onze informatievoorziening te waarborgen. De implementatie van Teams als nieuwe, organisatie brede samenwerkingsomgeving is nagenoeg klaar.

De ontwikkeling om informatiesystemen naar de cloud te brengen zet door. Hiermee voldoen wij aan wet- en regelgeving, verminderen we de beheerslast en groeien steeds meer naar het moderniseren van de bedrijfsvoering. Deze ontwikkeling gaat de komende jaren door.

Landelijk bestaat steeds meer behoefte om data uit te wisselen. Niet alleen met andere regio's, maar ook met ketenpartners. Het verbeteren van datakwaliteit blijft onze focus.

We zijn gestart met de implementatie van een geïntegreerde oplossing voor de centrale informatiesystemen voor bijvoorbeeld HRM, financiën, CRM en inkoop. Dit applicatieplatform, vormgegeven in AFAS, biedt grote kansen voor de beweging naar een gestandaardiseerde bedrijfsvoering in de toekomst. Hierdoor krijgt de organisatie meer grip en controle op de bedrijfsvoering door inzicht in uren en budgetten. Verschillende processen kunnen we op elkaar afstemmen en belangrijke bedrijfsinformatie verzamelen we en halen we op deze manier uit één systeem.

Informatiebeveiliging en privacy
Om te voldoen aan de geldende normenkaders voor informatiebeveiliging, is in 2023 extra budget beschikbaar gekomen voor een aantal noodzakelijke voorzieningen. Daarnaast is formatie uitgebreid, een scheiding aangebracht tussen de CISO en de Functionaris Gegevensbescherming en een scheiding tussen kaderstelling en uitvoering. Er wordt ingezet op bewustwordingscampagnes in de organisatie om zoveel als mogelijk risico's in de uitvoering te vermijden. Dat blijft de komende jaren aandacht vragen.

Het van kracht worden van de NIS2 (Europese cybersecuritywet) en de verwachte aanwijzing “vitaal” voor een deel van de kritische processen van de Veiligheidsregio’s vragen aanvullende acties en maatregelen.

Wet open overheid
De Wet open overheid (Woo) is in 2022 inwerking getreden. De wet verplicht overheden om ervoor te zorgen dat overheidsinformatie vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. De resultaten van de nulmeting die voor de invoering van de Woo in 2023 is uitgevoerd én het onderzoek van de archivaris van het Gelders Archief, hebben geleid tot een breed plan van aanpak voor het duurzaam toegankelijk maken van het informatiebeheer binnen VGGM. Een start is gemaakt met het in kaart brengen van informatiestromen, waarbij de uiteindelijke resultaten worden ondergebracht in een Documentair Structuurplan (DSP): het fundament van het informatiebeheer.

Het DSP gaat overzicht bieden van alle aanwezige informatie- en archiefbestanden van VGGM in relatie tot het werk dat wordt gedaan en in relatie tot relevante wet- en regelgeving, zoals bijvoorbeeld de Woo, de AVG en de Archiefwet. In 2024 wordt het DSP verder geïmplementeerd.

Rechtmatigheid
Over het verslagjaar 2024 neemt VGGM voor de eerste keer een rechtmatigheidsverantwoording op in de jaarrekening waarmee VGGM voldoet aan de vernieuwde wetgeving. In 2023 heeft VGGM ter voorbereiding op de rechtmatigheidsverantwoording een eerste onderzoek uitgevoerd. Het doel is met een bepaalde mate van zekerheid vast te stellen dat financiële beheershandelingen hebben plaatsgevonden binnen de kaders van wet- en regelgeving en de begroting, waarbij geïdentificeerde verbeterpunten richting de toekomst worden aangepakt. Onderdeel hiervan zijn de uitkomsten van de interne controles om vast te stellen of wet- en regelgeving zijn nageleefd. Dit betekent dat de organisatie zelfstandig vaststelt of wordt voldaan aan het normenkader waarin relevante wet- en regelgeving is opgenomen.

Ter voorbereiding op het onderzoek in 2023 heeft eind 2022 is een nulmeting plaatsgevonden. Voor dit startpunt voor de implementatie van een interne rechtmatigheidsbeoordeling is een externe partij aangetrokken. In 2023 is de interne controlefunctie verder vorm gegeven in samenwerking met deze externe partij waarbij de verbeterpunten vanuit de interne rapportage de leidraad zijn voor het verbeterplan richting verslagjaar 2024 en de toekomst. Hierover is een verdere toelichting gegeven in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Convenant Horizontaal Toezicht
VGGM heeft in 2013 een convenant horizontaal toezicht met de Belastingdienst getekend. De Belastingdienst constateerde dat de mate van toezicht op de uitvoering van Horizontaal Toezicht op landelijke schaal verschilde. Sommige organisaties bleken goed in staat om hun fiscale risico's in te schatten en te beheersen, onder andere door een effectieve inzet van een Tax Control Framework. De mate van interne beheersing bij andere organisaties liet te wensen over of de ontwikkeling naar een hoger niveau kwam niet op gang.

De Belastingdienst komt voor grote organisaties, waartoe VGGM wordt gerekend, met een herziene en aangescherpte versie van het Horizontaal Toezicht en gaat deze ook strenger handhaven. Onderdeel van Horizontaal Toezicht is het implementeren van een goed werkend Tax Control Framework en een verantwoordelijke functionaris binnen de organisatie die toeziet op de werking van dit Tax Control Framework (een tax manager).
Om ook aan de nieuwe eisen van het horizontaal toezicht te voldoen, heeft VGGM een nulmeting naar fiscale risico’s uit laten voeren. Uit deze nulmeting blijkt dat VGGM een aantal fiscale risico’s onvoldoende beheerst. Deze risico’s komen met name voort uit de diversiteit aan (vanuit fiscale optiek) activiteiten, complexe juridische

structuur en verschillende samenwerkingsverbanden. Voor een groot deel van de risico's is een verdere analyse van de problematiek nodig. Aan deze nadere analyse wordt momenteel gewerkt.

Op basis van de risico's voortkomend uit de nulmeting heeft de Belastingdienst het convenant Horizontaal Toezicht in de nieuwe vorm niet gecontinueerd. Nadat een Tax Control Framework is geïmplementeerd kan het gesprek over een nieuw convenant worden opgestart.

Arbeidsmarkt
Ook VGGM voelt de arbeidsmarktkrapte. Vooral voor de artsen, verpleegkundigen, ICT'ers en bedrijfsvoeringspecialisten. Juist voor die functies is het cruciaal om de continuïteit in uitvoering te borgen. Het effect van de krapte op de arbeidsmarkt is dat meer tijdelijke inhuur van ZZP'ers noodzakelijk is. Om dit te voorkomen en vacatures tijdig in te vullen, is de inzet van social media onontbeerlijk. In 2023 is bijvoorbeeld nadrukkelijk gebruik gemaakt van social media bij campagnes om vrijwilligers te werven. De komende jaren is extra aandacht nodig voor een gerichte arbeidsmarktstrategie.

WNRA en WVSV
Per 1 januari 2020 is de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA) van kracht. De medewerkers die zijn aangesteld onder de CAO Ambulancezorg vallen daardoor al onder de werking van het private arbeidsrecht en daarmee het Burgerlijk Wetboek. Voor het personeel in dienst van de Veiligheidsregio's is voorlopig de WNRA uitgesteld. Voor hen geldt nog niet het private arbeidsrecht.

De Werkgeversvereniging Samenwerkende Veiligheidsregio's (WVSV) en de vakbonden zijn in het voorjaar van 2023 een arbeidsvoorwaardenakkoord overeengekomen. De afspraken in het akkoord zorgen voor aanpassingen van de Car/Uwo Veiligheidsregio's.

Landelijke stichting ongevallenverzekeringen
De afgelopen jaren hebben Veiligheidsregio's de krachten gebundeld op het gebied van verzekeren en risico denken. Resultaat is dat is toegewerkt naar een landelijk uniform verzekeringspakket dat per 1 januari 2024 van kracht is. Landelijk geldt één set van aanspraken bij dienstongevallen. Daarom is één ongevallenverzekering (voor verzekerbare aanspraken) aangekocht voor alle Veiligheidsregio's. Daarnaast is een waarborgfonds opgericht om een oplossing te bieden voor (in ieder geval) de niet verzekerbare aanspraken. In oktober 2023 is een (landelijk) expertisebureau opgericht: de Stichting Expertisebureau Risicobeheer. Die adviseert Veiligheidsregio's bij de uitvoering en kan zo nodig bemiddelen.

Doelenboom

Wat willen we bereiken?		Wat hebben we bereikt?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties 2023**	**Maatschappelijk effect**
Doelmatige, doeltreffende en verantwoorde organisatie	Stroomlijnen en digitaliseren registratieve en administratieve processen voor betere en snellere informatievoorziening	• Met de oriëntatie op een nieuw ERP en zaaksysteem is een start gemaakt met het vereenvoudigen en digitaliseren van processtappen en procedures. Dit is onder andere noodzakelijk om te kunnen voldoen aan de Woo • Implementatie verlofsysteem waardoor zowel werk- als verlofuren inzichtelijk zijn voor zowel medewerker als management en hier op gestuurd kan worden Dit past bij de ontwikkelingen om de bedrijfsvoering te standaardiseren en moderniseren (SBB)	Betaalbare overheid met een verantwoorde bedrijfsvoering en gewenste dienstverlening op adequaat niveau
	Meer voor minder	Inkoopbeleidsplan is nageleefd en waar mogelijk wordt samenwerking gezocht met andere GGD'en/Veiligheidsregio's om gezamenlijk in te kopen	
	Duurzaam ondernemen	• Bij inkopen is aandacht voor duurzaamheidsaspecten • Er is een project 'energiebesparing kazernes' opgestart om bewustwording van verbruik te verhogen op kazernes • De bedrijfskantine heeft deelgenomen aan het programma 'Gelderland van morgen' vanuit de provincie Gelderland op gebied van vermindering van CO2-uitstoot in de kantine	
Gezonde financiële huishouding	Adequaat budgetteren en transparant verantwoorden	Beschikbare gelden zijn ingezet voor het realiseren van de geplande doelen	Verantwoorde besteding van gemeenschapsgeld
	Realiseren van voldoende financiële weerstand	Actualisatie van het risicoprofiel in relatie tot het vastgestelde reservebeleid is voorzien als onderdeel van het programma SBB	
Kwaliteit van de externe (bestuurlijke) informatie en communicatie verhogen	Voldoen aan de archiefwetgeving voor digitalisering	Er is een start gemaakt met de inrichting van het Document Management Systeem en de herinrichting van het digitaal archief is vernieuwd	Een goede en transparante besturing van de organisatie en het in verbinding zijn met de relaties van de organisatie (gemeenten, ketenpartners, inwoners, bedrijven) met informatie-uitwisseling
	Tevredenheid bestuursorganen/-raden over de opgeleverde informatie	Directie en medewerkers van de VGGM onderhielden op ambtelijk en bestuurlijk niveau goede contacten met de gemeenten. De raadsinformatieavonden, netwerkdagen en gesprekken met stakeholders zijn terugkerende initiatieven	
	Tijdige, rechtmatige en juiste informatie delen met ketenpartners en inwoners	Informatie wordt beschikbaar gesteld conform de standaard voor veiligheidsregio's (Veiligheidsregio Referentie Architectuur)	
Goed werkgeverschap	Realiseren duurzaam inzetbaar personeel en gevarieerd medewerkersbestand	Het personeelsmanagementsysteem is verder ingericht, waardoor management onder andere kan sturen op (duurzame) inzetbaarheid van medewerkers. VGGM biedt voor mensen met een beperking tot de arbeidsmarkt een werkplek.	Een organisatie die een afspiegeling vormt van de maatschappij, met medewerkers die vakbekwaam zijn én blijven en waarbij continu

Wat willen we bereiken?		Wat hebben we bereikt?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	Operationeel doel	Prestaties 2023	Maatschappelijk effect
		Op basis van het houden van een vlootschouw per afdeling krijgt het management beter zicht op de ontwikkelingsmogelijkheden en duurzame inzetbaarheid van medewerkers. Dit geeft tevens input voor het jaarlijks functieonderhoud	geanticipeerd wordt op ontwikkelingen

Wat heeft het programma Bedrijfsvoering in totaliteit gekost?

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2022	Begroting 2023	Gew. Begr. 2023	Realisatie 2023
0.4 Overhead				
Bedrijfsvoering	22.076	20.865	23.546	24.408
Lasten	**22.076**	**20.865**	**23.546**	**24.408**
0.4 Overhead				
Rijksbijdragen	495	48	53	158
Overige baten	2.873	633	633	2.193
Baten	**3.368**	**681**	**686**	**2.351**
Doorbelasting	18.588	19.942	22.468	22.676
Resultaat voor bestemming	**-121**	**-242**	**-392**	**619**
Mutatie reserves	380	242	392	254
Resultaat na bestemming	**259**	**0**	**0**	**873**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**259**	**0**	**0**	**873**

Het resultaat van het programma Bedrijfsvoering bedraagt € 0,9 miljoen. Hogere personeelskosten als gevolg van tijdelijke inhuur als vervanging van reguliere formatie en extra werkzaamheden leiden tot € 1,3 mln extra kosten die gecompenseerd worden door vertragingen in investeringen (€ 0,3 miljoen) en projecten (vervanging telefooncentrale, printers en beveiliging, € 0,5 miljoen). Daarnaast zorgen de rentekosten (door de relatief hoge rentevergoedingen) voor een fors voordeel (€ 0,7 miljoen). Daarnaast leidt de verhoging van kosten op basis van indexering vooralsnog in 2023 tot een voordeel (€ 0,6 miljoen). Hogere personeelskosten als gevolg van vervanging van reguliere formatie ingezet wordt voor de eerste opvang ontheemden Oekraïne zijn gedeclareerd bij het Ministerie van JenV (€ 0,1 miljoen).

1.6 Programma COVID-19

In 2023 ging de COVID-19 bestrijding in Nederland door. De aandacht van de samenleving voor het coronavirus is een stuk minder aanwezig dan eerder het geval was. VGGM zette onder andere in op een zo hoog mogelijke vaccinatiegraad, en daarbij ook op het bewaken, beschermen en bevorderen van de publieke gezondheid. De werkzaamheden rond COVID-19 vanuit de crisissituatie zijn gefinancierd door VWS. In 2023 is een nieuwe regeling tussen het Rijk en GGD-en tot stand gekomen voor nieuwe activiteiten, zoals de najaar vaccinatiecampagne (Specifieke Uitkering COVID-19 vaccinatie), welke verantwoord zijn binnen het Programma GGD.
In de COVID-19 bestrijding volgt de GGD landelijk beleid bij het vaccineren. Hierbij is informatie gestuurd gewerkt. We passen ons aan bij veranderende omstandigheden. Vaccineren tegen COVID-19 in de regio Gelderland-Midden hebben wij in 2023 via de volgende pijlers georganiseerd:

- **Vaste vaccinatielocaties** Arnhem Presikhaaf, Arnhem Kronenburg en Ede Achterdoelen
- **Pop-up vaccinatielocaties in alle gemeenten** zoals in buurthuizen
- **Vaccinatie aan huis** voor mensen die om medische redenen niet mobiel zijn
- **Vaccinatie voor bewoners van instellingen**. GGD verzorgt dit voor zorginstellingen die geen eigen medische dienst hebben
- **Bijzondere doelgroepen** zoals vluchtelingen, arbeidsmigranten en daklozen

In overeenstemming met het advies van de Gezondheidsraad en het besluit van de minister van VWS was de coronaprik afgelopen najaar bedoeld voor:

- Mensen van 60 jaar en ouder
- Volwassenen en kinderen uit medische hoog risicogroepen. Bijvoorbeeld mensen met een afweerstoornis
- Volwassenen uit medische risicogroepen die jaarlijks een uitnodiging krijgen voor de griepprik
- Zwangere vrouwen waarbij de vaccinatie het beste rond de 22ste week van hun zwangerschap kan worden aangeboden
- Zorgmedewerkers die direct contact hebben met patiënten

Wat heeft het programma COVID-19 in totaliteit gekost?

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2022	Begroting 2023	Gew.Begr. 2023	Realisatie 2023
7.1 Volksgezondheid				
COVID-19	51.102	0	12.997	9.619
Lasten	**51.102**	**0**	**12.977**	**9.619**
7.1 Volksgezondheid				
Rijksbijdragen	51.545	0	13.081	9.592
Overige baten	0	0	0	61
Baten	**51.546**	**0**	**13.081**	**9.653**
Doorbelasting	-443	0	-104	-34
Resultaat voor bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**0**	**0**	**0**	**0**

Binnen het programma COVID-19 zijn de baten en lasten verantwoord die betrekking hebben op het testen, traceren, vaccineren en voorlichten inzake COVID-19. Deze activiteiten zijn uitgevoerd tot 1 juli 2023. De doorlopende verplichtingen uitgevoerd onder de meerskostenregeling worden ook binnen dit programma verantwoord. De SPUK voor de COVID-19 campagne uitgevoerd in het najaar van 2023 en de SPUK VIPP Pandemische paraatheid worden verantwoord binnen het programma GGD-pijler Algemene Gezondheidszorg.

De lasten bestaan met name uit personele lasten van € 8.354k voor de inzet van medewerkers voor het testen en traceren en vaccineren, huisvestingslasten van € 988k en materiële kosten van € 275k (onder andere medische verbruiksartikelen). In deze lasten zijn ook de doorlopende verplichtingen opgenomen.

De minder kosten zijn toe te schrijven aan minder dan begrote uitgevoerde COVID-19 gerelateerde activiteiten (met name testen en traceren). De minder kosten bedragen € 3.428k. Hier staan lagere verstrekkingen van VWS tegenover.

2 Paragrafen

2.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Risicoprofiel Brandweer

Risico	Beheersmaatregel
Financiële consequenties herinrichten brandweer en crisisbeheersing	Strakke planning en monitoren via dashboard
Maatschappelijke, technologische en meteorologische ontwikkelingen leiden tot verandering in (brand)veiligheidsrisico's. Denk aan intensiever gebruik van elektrische apparaten en accu's, veranderend gedrag door energiearmoede of natuurbrandrisico's en storm. Dit alles zorgt voor meer of andersoortige incidenten en/of hogere inzetkosten	Nadrukkelijk maatschappelijke aandacht vragen voor een Veilige Energie Transitie en natuurbrandrisico's Volgen van aard en omvang van de incidenten om tijdig de ontwikkelingen en eventuele risicobeperkende maatregelen te bespreken
Paraatheid brandweer onder druk door afnemende beschikbaarheid vrijwilligers en gevolgen invoering WNRA (Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren). Afnemende beschikbaarheid van vrijwilligers leidt eveneens tot een grotere instroom van nieuwe vrijwilligers. Dit leidt tot hogere opleidingskosten	Brandweer Gelderland-Midden speelt vroegtijdig in op maatschappelijke verandering, landelijke ontwikkelingen van de arbeidsmarkt en past een strategische personeelsplanning toe
Gevolgen 20-jarigenbeleid beroepsbrandweermensen repressieve dienst	Personeelsplanning afstemmen door instroom- en uitstroombeleid
Vergrijzing samenleving en uitbreiding participatiemaatschappij, waardoor minder zelfredzame mensen langer zelfstandig wonen	Landelijke gedragsbeïnvloeding bij bijvoorbeeld risicogroepen, woningcorporaties, verzekeraars, en zorgaanbieders. Het versterken van de samenwerking met externe partijen en de inzet van innovaties die bijdragen aan brandveiligheid
Verscherping milieuregels, invoering milieuzones voor diesel (brandweer)voertuigen en beëindiging levering van dieselvoertuigen en vervangingscomponenten door industrie. Hierdoor mogelijk versnelde afschrijving wagenpark met bijkomende extra financiële gevolgen	Vroegtijdig anticiperen vanuit het investeringsschema en dat incorporeren in het vervangingsschema wagenpark
Beperking capaciteit bluswater vanuit reguliere drinkwatervoorziening door aanpassing waterleidingnetwerk	Aanschaf tankwagens voor borging bluswatercapaciteit brandweer
Extra kosten door afkopen contracten waterleidingbedrijven en verwijderen brandkranen	Vroegtijdig voldoende financiële middelen reserveren. Op de lange termijn reductie kosten onderhoud en beheer brandkranen

Risicoprofiel GGD

Risico	Beheersmaatregel
Onvoldoende (deskundig) personeel	• Wettelijke taken uitvoeren, maar geen nieuwe taken uitvoeren • Duurzame inzet bevorderen • Maximaal inzetten op opleiden medewerkers • Samenwerken met andere GGD'en
Implementatie nieuwe registratie- en archiefsystemen (organisatie breed)	Tijdelijke medewerkers inhuren voor hulp bij werk tijdens implementatie
Uitval ICT-voorzieningen	• Noodplan met laptops • Overstappen op tweede server
Vervallen of overhevelen naar gemeentefonds van ASG-regeling	• Aangesloten blijven op landelijke ontwikkelingen • Voldoen aan prestatieafspraken ASG-regeling
Dalende incidentie en op middellange termijn mogelijk onvoldoende bevoegd en bekwaam personeel (vooral artsen)	Visie op toekomstbestendige organisatie van TBC opstellen samen met GGD NOG en GGD GLZ
Wmo-toezicht wordt niet deels gecontracteerd of onvoldoende afgenomen	Personeel inzetten op andere soorten toezicht, zoals Kinderopvang en Tattoo &Piercingshops
Onduidelijkheid over de aanbesteding van de medische arrestantenzorg en of de zorgverlening bij de GGD blijft.	• ZZP'ers minder of niet meer inzetten (bij GGD) • Bij daling inkomsten ook daling kosten • Aantrekken nieuw personeel of extra opleiden tot forensisch arts van bestaand personeel
Ketenpartners komen afspraken niet na in voorbereid zijn op rampen en crises	• OTO-afspraken ketenpartners • Zorgcontinuïteit bij ketenpartners georganiseerd • Evaluatie convenant en werkafspraken met ketenpartners
Onvoldoende capaciteit evenementenadvies	Continuïteit binnen afdeling geborgd
Evenementadviezen worden niet overgenomen of opgevolgd	Goede relatie met vergunningverlener, gemeenten overtuigen van toepassen advies voor vergunningverlening

Risicoprofiel Ambulancezorg

Risico	Beheersmaatregel
Onvoldoende (gekwalificeerd) personeel	• Duurzame inzetbaarheid bevorderen; maximaal opleiden van nieuwe medewerkers • Ambulancebijstandsplan • Inhuur derden • Efficiënter scholing geven, zodat opgeleid personeel beschikbaar wordt in de paraatheid
Sluiting (delen van) locaties	• Andere locaties/opkomstplaatsen bepalen in overleg met de brandweer en gemeenten • Meldkamer: 'fall-back' naar andere regio
Uitval ICT-voorzieningen	• Meldkamer: uitwijkplan lokaal en landelijk hanteren
Wetsverandering en verlichte aanbesteding	• Sectoraal afstemmen koers wetswijziging • Vooraf nadenken over inrichting verlichte aanbesteding
Tekort materialen en middelen	• Tijdelijk overhevelen materiaal naar andere post

Risicoprofiel Bedrijfsvoering

Risico	Beheersmaatregel
Door omgevingsontwikkelingen wegvallende inkomsten. Denk aan ontvlechting en teruglopende subsidies	Sturen op mogelijkheden van taakverbreding, bevorderen employability en flexibiliteit
Uitval ICT en elektriciteit	Uitvoering geven aan beheersmaatregelen uit continuïteits-plan
Onvoldoende (deskundig) personeel	Continu monitoren
Ontoereikend niveau van informatiebeveiliging	• Implementeren van privacy beleid overeenkomstig de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), het beheren van een register van verwerkingen en het uitvoeren van privacy risicotoetsen in de organisatie • Focus houden op het melden van incidenten met persoonsgegevens volgens de Meldplicht Datalekken • Vaststellen van een beleidsplan informatiebeveiliging binnen de landelijke normen voor informatiebeveiliging (Baseline Informatiebeveiliging Overheid en NEN 7510) én uitvoering geven aan de noodzakelijk geachte beheersmaatregelen om de beveiliging van de binnen de organisatie aanwezige informatie te borgen • De medewerkers op een actieve manier bewust maken van de do's en do'nts bij het werken met (bijzondere) persoonsgegevens en andere vertrouwelijke informatie

Weerstandsvermogen

Aan de hand van de zogenaamde "kans x effect"-methode wordt jaarlijks een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke risico's en een kwantificering daarvan. Bij benadering wordt een indicatie gegeven van het voor de organisatie benodigde weerstandsvermogen. Hett weerstandsvermogen wordt gevormd door de totale impact van de gekwantificeerde risico's te relateren aan de weerstandscapaciteit (zijnde het beschikbare eigen vermogen). Het eigen vermogen van VGGM is beperkt. Het streven is de algemene reserve op het in 2015 vastgestelde niveau van € 1.453k te consolideren.

Kengetallen

In overeenstemming met Artikel 26 van de Wettelijke regels begroting (BBV) worden hier de voor VGGM van toepassing zijnde kengetallen opgenomen.

	Jaarverslag 2023	Begroting 2023	Jaarverslag 2022
Netto schuldquote	16,2%	1)	14,3%
Solvabiliteitsratio	16,0%	1)	14,6%
Structurele exploitatieruimte	0,0%	1)	0,0%

1) niet berekend in geactualiseerde begroting 2023

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlasten ten opzichte van de eigen middelen. Dit geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen. De netto schuldquote van 16,2% blijft ruim onder dit gestelde maximum.

Solvabiliteitsratio

Naast een buffer tegen optredende risico's wordt eigen vermogen benut voor de financiering van investeringen. Investeringen worden ook gefinancierd met vreemd vermogen (leningen). Een gezonde verhouding tussen vreemd en eigen vermogen (solvabiliteit) draagt bij aan een doeltreffende en efficiënte vervulling van de publieke functie van VGGM. Deze solvabiliteit wordt uitgedrukt in een ratio. De ratio per ultimo 2023 bedraagt 16,0% (per eind 2022: circa 14,6%). Voor een overheidsorganisatie is dit een redelijke waarde.

Structurele exploitatieruimte

Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte een veiligheidsregio heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Structurele uitgaven en inkomsten zijn binnen VGGM in evenwicht.

2.2 Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn goederen waarvoor investeringen nodig zijn. Dit gaat om zaken die regelmatig onderhoud vergen. Binnen VGGM zijn de belangrijkste kapitaalgoederen gebouwen en inrichting, hulpverleningsvoertuigen en beschermende kleding.

Gebouwen
Eind 2013 zijn de kazernes Bemmel, Dieren, Harskamp, Doorwerth, Pannerden en Valburg van gemeenten overgenomen door VGGM. De kazernes Doorwerth, Harskamp, en Bemmel zijn inclusief grond in voorgaande jaren weer terug verkocht aan de betreffende gemeenten. In 2023 zijn de kazernes Valburg en Dieren terug verkocht aan respectievelijk de gemeente Overbetuwe en de gemeente Rheden. Met gemeenten zijn afspraken gemaakt over het gebruik en onderhoud.

Voor het pand Groningensingel 1249 heeft de gemeente Arnhem het juridisch eigendom, terwijl het economische eigendom bij VGGM berust.
De kazerne aan de Rietgrachtstraat in Arnhem is begin 2016 officieel in gebruik genomen. Het groot onderhoud hiervan ligt bij de gemeente Arnhem.

Aan diverse panden zijn in 2023 kleine onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd.

Hulpverleningsvoertuigen
Beleid is dat het onderhoud van rijdend brandweermaterieel in belangrijke mate in eigen beheer wordt uitgevoerd. Daarnaast is het onderhoud van de ambulances uitbesteed middels langdurige contracten. Dat gebeurt in overeenstemming met de eigen onderhoudsplanning.

Beschermende kleding
Beschermende kleding wordt direct na een incident geïnspecteerd. Bij eventuele schade vindt reparatie of vervanging plaats. Voor vervanging en onderhoud is budget beschikbaar.

2.3 Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn partijen waarin VGGM een bestuurlijk en/of financieel belang heeft en waarvoor VGGM financiële risico's loopt om doelen te realiseren (bedragen in € x 1.000).

Naam	Vestigings-plaats	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Begroting 2023
		1/1/23	31/12/23	1/1/23	31/12/23	
Stichting Publieke Gezondheid Gelderland-Midden	Arnhem	226	226	851	944	5.238
Stichting Veilig Thuis Gelderland-Midden	Arnhem	350	350	1.705	1.284	7.029
Stichting het Veluws Bosbrandweer Comité (stand betreft jaar 2022)	Apeldoorn	94	94	4	37	87
Stichting Brandweeropleidingen Gelderland Overijssel (BOGO)[2]	Hattem	2.503	2.973	5.100	5.974	3.844

2.3.1 Stichting Publieke Gezondheid Gelderland-Midden

Doelstelling

De activiteiten van Stichting Publieke Gezondheidszorg Gelderland-Midden bestaan uit het uitvoeren van de aan de stichting opgedragen taken in het kader van de jeugdgezondheidszorg voor 0 tot 4 jarigen in de regio Gelderland-Midden.

Bestuurlijk en financieel belang

Het bestuur van de stichting wordt gevormd door de directeur Publieke Gezondheid van VGGM. De volledige kosten van de stichtingen worden jaarlijks doorbelast aan VGGM.

Mate van invloed op bedrijfsvoering

Een grote mate van beïnvloedbaarheid in de bedrijfsvoering is mogelijk via het bestuur.

Risicoanalyse

De stichting is een verbonden partij met eigen rechtspersoonlijkheid. VGGM neemt personele capaciteit af bij deze stichting, waarbij alle kosten bij VGGM in rekening worden gebracht. De risico's van deze stichting komen met name voort uit personele aangelegenheden.

2.3.2 Stichting Veilig Thuis Gelderland-Midden

Doelstelling

In 2017 is onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van VGGM de Stichting Veilig Thuis Gelderland-Midden in het leven geroepen. De activiteiten van de stichting bestaan uit het uitvoeren van de aan de stichting opgedragen taken op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling als genoemd in de Wmo 2015 voor de regio Gelderland-Midden. En verder uit het verrichten van al hetgeen daarmee verband houdt of daarvoor bevorderlijk kan zijn.

Bestuurlijk en financieel belang

Het bestuur van de stichting wordt gevormd door de directeur Publieke Gezondheid van VGGM. Voorts heeft VGGM met de stichting een regeling inzake kosten gemene rekening in relatie tot de bedrijfsvoeringsactiviteiten.

Mate van invloed op bedrijfsvoering

Een grote mate van beïnvloedbaarheid in de bedrijfsvoering is mogelijk via het bestuur.

[2] Het boekjaar van Stichting BOGO loopt van 1 september tot en met 31 augustus. De opgenomen bedragen corresponderen met de jaarrekening over de periode 2022/2023.

Risicoanalyse
De stichting is een verbonden partij met eigen rechtspersoonlijkheid. De risico's van deze stichting komen met name voort uit de gevolgen van de nieuwe meldcode, de nieuwe werkwijze die vanaf 2019 van toepassing is en uit personele aangelegenheden.

2.3.3 Veluwse Bosbrandweer Comité

Doelstelling
De stichting is een samenwerking van twintig gemeenten op de Veluwe en heeft als doel het voorkomen en beperken van bos- en natuurbranden op de Veluwe.

Bestuurlijk en financieel belang
Het bestuur van de stichting bestaat uit twee leden. Het stichtingsbestuur benoemt de leden. VGGM heeft één lid in het bestuur. De stichting heeft een raad van toezicht bestaande uit twee leden. VGGM heeft één lid in de raad van toezicht.

Mate van invloed op bedrijfsvoering
Een beperkte mate van beïnvloedbaarheid in de bedrijfsvoering is mogelijk via het lid in het bestuur.

Risicoanalyse
De stichting is een verbonden partij met eigen rechtspersoonlijkheid. VGGM betaalt namens de aangesloten gemeenten een jaarlijkse bijdrage die gebaseerd is op de begroting. Het risico bestaat dat de werkelijke activiteiten groter zijn dan begroot en dus aan het einde van het jaar een afrekening plaatsvindt.

2.3.4 Stichting Brandweeropleidingen Gelderland Overijssel (Stichting BOGO)

Doelstelling
Het bevorderen van de opleiding, oefening en training van brandweermedewerkers. Hieronder vallen geen commerciële en marktgerichte activiteiten. Stichting BOGO is gevestigd in Hattem.

Bestuurlijk en financieel belang
Het algemeen bestuur van de stichting bestaat uit negen leden. Het stichtingsbestuur benoemt de bestuursleden. De directeur brandweer van VGGM heeft zitting in het algemeen bestuur. Het dagelijks bestuur bestaat uit drie leden van het algemeen bestuur. Na liquidatie van de stichting komt het aanwezig batig saldo ter beschikking van de deelnemende samenwerkingsverbanden.
VGGM staat niet garant voor de eventuele tekorten van Stichting BOGO.

Mate van invloed op bedrijfsvoering
Een beperkte mate van beïnvloedbaarheid in de bedrijfsvoering is mogelijk via de twee leden in het bestuur.

Risicoanalyse
De stichting is een verbonden partij met eigen rechtspersoonlijkheid en zonder overwegende zeggenschap. VGGM betaalt niet een jaarlijkse bijdrage, maar neemt diensten (cursussen) af. De eventuele onrechtmatige transacties door Stichting BOGO werken niet door naar VGGM.

2.3.5 Overige partijen

Naast bovenstaande verbonden partijen bestaat een aantal andere samenwerkingsverbanden waarin bestuurders of directieleden van VGGM een invloedbepalende functie bekleden. Eveneens worden aan deze samenwerkingsverbanden contributies en/of bijdragen voor gezamenlijke initiatieven voldaan. Het gaat om de volgende verbanden:

- GGD GHOR Nederland. DPG Gelderland-Midden is lid van de landelijke DPG-raad
- Ambulancezorg Nederland (AZN). VGGM is lid van deze organisatie en de DPG wordt afgevaardigd naar de ledenvergaderingen
- Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV). De voorzitter van het Algemeen Bestuur van VGGM is ook bestuurslid van dit samenwerkingsverband voor de veiligheidsregio's

- Werkgeversvereniging Samenwerkende Veiligheidsregio's (WVSV). De WVSV kent een Algemene Vergadering die bestaat uit de 25 voorzitters van de veiligheidsregio's. De bestuurders van de WVSV zijn lid van het Algemeen Bestuur (AB) van de eigen veiligheidsregio waar zij als burgemeester aan verbonden zijn
- Stichting Risicobeheer Veiligheidsregio's (expertisebureau)
- Veiligheidsregio Noord-Oost Gelderland VNOG). Voor de Meldkamer Oost-Nederland (MKON) onderdeel gezamenlijke Meldkamer Brandweer/Multi (MKBM) is een convenant afgesloten. VGGM heeft een financieel en bestuurlijk belang binnen de meldkamer, maar de meldkamer is onderdeel van de VNOG en heeft geen formele entiteit. Daarom is de meldkamer niet opgenomen als verbonden partij

In de verbanden hierboven gaat het allemaal om onbezoldigde functies.

2.4 Financiering

Het Algemeen Bestuur heeft op 25 november 2015 een aangepast treasury-statuut vastgesteld.
Ten aanzien van de financiering van de kapitaalbehoefte van VGGM wordt gebruik gemaakt van de faciliteiten van de BNG bank. Op grond van de kapitaalbehoefte heeft VGGM diverse lange termijn leningen afgesloten. Deze lange termijn invulling kent een gespreide looptijd. De looptijd sluit aan met de periode dat VGGM brandweerkazernes in bezit heeft. Op de kazerne in Pannerden na zijn de kazernes terug verkocht aan de gemeenten.
Daarnaast is in 2019 een langlopende lening afgesloten van € 15.000k met een looptijd van 15 jaar die zorgt voor een goede basis in de kapitaalbehoefte.

2.4.1 Liquiditeitenbeheer

Onderstaand kasstroomoverzicht geeft inzicht in de in- en uitgaande kasstromen, de financiering en de liquiditeit van VGGM. Waar een positief bedrag staat, is sprake van een herkomst (positieve kasstroom). Van een besteding (nadelige kasstroom) is sprake waar een negatief bedrag staat.

Kasstroomoverzicht Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Realisatie 2022
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Exploitatieresultaat	1.730	707
Aanpassing voor:		
Afschrijvingen materiële vaste activa	8.207	8.447
Mutatie reserves	-227	-1.090
Mutatie voorzieningen	907	-453
Verkoop activa (winst/verlies)	-615	-600
Bruto kasstroom uit operationele activiteiten	***10.003***	***7.011***
Mutatie in voorraden	-4	-8
Mutatie in vorderingen	-2.468	1.683
Mutatie in vlottende activa	-1.871	602
Mutatie in vlottende passiva	-3.759	-11.042
Netto kasstroom uit operationele activiteiten	***1.900***	***-1.754***
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investeringen in materiële vaste activa*	-8.618	-8.430
Desinvesteringen in materiële vaste activa	615	600
Investeringen in financiële vaste activa	0	-32
Desinvesteringen in financiële vaste activa	115	0
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	***-7.889***	***-7.862***
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Ontvangsten uit langlopende schulden	0	0
Aflossing uit langlopende schulden	-9	-1.115
Ontvangsten uit kortlopende schulden	0	0
Aflossing uit kortlopende schulden	0	0
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	***-9***	***-1.115***
Mutatie liquide middelen	**-5.998**	**-10.732**
Stand liquide middelen 1/1	11.735	22.467
Stand liquide middelen 31/1	5.737	11.735
Mutatie liquide middelen	**-5.998**	**-10.732**

*Mutatie onderhanden werk is verantwoord onder “mutatie vlottende activa”

2.4.2 Wet financiering decentrale overheden

In onderstaand overzicht wordt de werkelijke omvang van de kasgeldlimiet getoetst aan de wettelijke norm van Wet fido.

Kasgeldlimiet Bedragen x € 1.000	**1e kwt**	**2e kwt**	**3e kwt**	**4e kwt**
Omvang begroting per 1 januari (=grondslag)	**144.906**	**144.906**	**144.906**	**144.906**
1 Toegestane kasgeldlimiet				
in procenten van de grondslag	8,20%	8,20%	8,20%	8,20%
in bedrag	11.882	11.882	11.882	11.882
2 Omvang vlottende schuld (+/+)	0	0	0	0
3 Vlottende middelen (-/-)	12.203	20.630	20.781	5.950
Toets kasgeldlimiet				
4 Totaal netto vlottende schuld (2-3)	-12.203	-20.630	-20.781	-5.950
Toegestane kasgeldlimiet (1)	11.882	11.882	11.882	11.882
Ruimte (+) / Overschrijding (-) (1-4)	**24.086**	**32.512**	**32.663**	**17.832**

Op basis van deze toetsing wordt aan de Wet fido voldaan. Indien in twee opeenvolgende kwartalen de limiet wordt overschreden, wordt niet aan de Wet fido voldaan.

Renterisico kort- en langlopende financiering

Kasgeldlimiet

De door het Rijk opgelegde kasgeldlimiet beperkt het risico van stijgende rentelasten voor de kortlopende financiering. De limiet beperkt de maximale omvang van de gemiddelde korte schuld (korter dan 1 jaar) per kwartaal tot 8,2% van de totale lasten van de programma begroting.

2.4.3 Renterisiconorm

De renterisiconorm beperkt het renterisico op de langlopende financiering. De norm bevordert de spreiding van de looptijd van de kapitaalmarktleningen (looptijd lening langer dan 1 jaar) door de omvang te beperken van de leningen waarvoor de rente in een bepaald jaar worden aangepast. Het Rijk heeft de maximale omvang van leningen met een renteaanpassing vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. Het maximale bedrag aan aflossing en herfinanciering bedroeg daardoor in 2023 € 29 miljoen. VGGM blijft hier ruimschoots binnen.

Renterisiconorm Bedragen x € 1.000	**2023**
Omvang begroting per 1 januari (=grondslag)	**144.906**
Renterisiconorm	
in procenten van de grondslag	20%
in bedrag	28.981
Renteherziening op leningen o/g	0
Aflossingen	9
Risicobedrag	**9**
in procenten van de begroting	0,01%
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	**28.972**

2.4.4 Financiering

Per november 2019 is bij de BNG bank een vijftien jaar lopende geldlening aangetrokken van € 15mln tegen 0,54%. In bijlage 4 is het verloopoverzicht van de leningenportefeuille opgenomen.
Het gemiddelde rentepercentage van de leningenportefeuille per ultimo 2023 bedraagt 0,58%.

2.4.5 Renteomslag

De rentelasten worden toegerekend aan de producten met het renteomslag-percentage. Dat percentage is voor 2023 vastgesteld op 0,525%.

2.4.6 Financieringsresultaat

Het financieringsresultaat bestaat uit het verschil tussen het totaal van de betaalde rente en het totaal van de ontvangen rente plus de doorgerekende rente over de vaste activa. Het financieringsresultaat over 2023 bedraagt € 781k.

Renteschema Bedragen x € 1.000	**2023**
a. Externe rentelasten over de korte en lange financiering	89
b. Externe rentebaten	644
Saldo rentelasten en rentebaten	**-555**
c1. Rentetoerekening aan grondexploitaties	0
c2. Rentetoerekening aan projectfinanciering	0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	**-555**
d. De aan taakvelden toegerekende rente (omslagpercentage)	226
e. Renteresultaat	**781**

2.5 Opvang ontheemden Oekraïne

In 2023 duurde de oorlog tussen Rusland en Oekraïne voort. Dit betekent dat VGGM ook in 2023 een rol had in de coördinatie en spreiding van Oekraïense ontheemden. Deze rol werd, net als in 2022, ingevuld door het Team Opvang Vluchtelingen Oekraïne (hierna: programmateam).

In de eerste drie kwartalen van 2023 vond periodiek bestuurlijke afstemming plaats via het Bestuurlijk Afstemmingsoverleg (BAO). Tijdens het BAO werd de voortgang van de realisatie van de taakstelling opvangplekken Oekraïense ontheemden gemonitord (taakstelling is gedurende het jaar een aantal keren opgehoogd). Daarnaast werden acute verzoeken voor crisisnoodopvangplekken voor asielzoekers tot 1 juli 2023 in dit gremium besproken.

Vanaf 1 juli 2023 hebben veiligheidsregio's geen rol meer bij de opvang van asielzoekers. Vanaf 1 oktober 2023 heeft VGGM, vooruitlopend op wetgeving ingaande op 1 januari 2024, het programmateam ondergebracht bij coördinerend gemeente Rheden. Afgesproken is dat VGGM vanwege bestaande financieringsstructuren tot 1 januari 2024 een kassiersfunctie behoudt rondom de gemaakte kosten voor het programmateam. Vanaf 1 januari 2024 is het programmateam ook financieel overgedragen aan coördinerend gemeente Rheden.

Wegens de verantwoording van de kosten van de coördinatie van de opvang van ontheemden uit Oekraïne aan het ministerie van JenV, is in de verantwoordingsinstructie onderstaande tabel in het jaarverslag opgenomen. De tabel toont de meerkosten die voor de coördinatie van de opvang van ontheemden uit Oekraïne zijn gemaakt. Deze kosten zijn ook opgenomen in de SiSa-verantwoording.

Kostensoort	**Opgave kosten VGGM**
Meerkosten coördinerende gemeente Voorzien van bijlage	€ 0
Hotels/centra	€ 0
Overige specifieke meerkosten [Voorzien van toelichting]	€ 0
Overige Meerkosten Brandweerzorg repressie/incidentbestrijding Meldkamer ROC (opleidingen) GHOR Preventie Crisisbeheersing & rampenbestrijding Risicobeheersing Bevolkingszorg Bedrijfsvoering Overige taken/activiteiten	 € 155.068 € 690.015 € 91.300
Totale kosten 2023	**€ 936.382,90**

2.6 Bedrijfsvoering

Voor de strategische en operationele ontwikkelingen in het kader van de bedrijfsvoering wordt verwezen naar de toelichting op het Programma Bedrijfsvoering. In deze paragraaf wordt specifiek gefocust op de ontwikkelingen in het kader van de rechtmatigheid.

In het kader van wijzigingen in de wetgeving ten aanzien van de rechtmatigheidsverantwoording heeft VGGM een eerste onderzoek uitgevoerd in het kader van het financieel rechtmatig handelen van de organisatie. Bij meerdere processen zijn vergelijkbare constateringen en deze zijn terug te herleiden naar een aantal belangrijke kernpunten in de inrichting van de administratieve organisatie en interne beheersing.
Op hoofdlijnen zijn de volgende bevindingen geconstateerd:

- Bij meerdere procedures en procedures zijn geen algemene kaders of handreikingen beschikbaar die door alle afdelingen worden gehanteerd, dan wel dat medewerkers bekend zijn met de controle, registratie en archivering van de onderbouwing van prestatieleveringen. Dit heeft er bij het uitvoeren van de verbijzonderde interne controle toe geleid dat er gezocht is naar aanvullende bewijsstukken waaruit aannemelijk gemaakt kan worden dat prestaties ten behoeve van de VGGM zijn geleverd.
- De controle van prestatielevering wordt niet volledig doorleefd door de verantwoordelijke medewerkers. Het komt voor dat de verantwoordelijkheid voor controle van prestatielevering wordt gedelegeerd door beoordelaars en budgethouders naar anderen. Hierdoor komt het voor dat prestatielevering na goedkeuring van facturen pas wordt vastgesteld of achterwege is gelaten, daargelaten of de prestatie wel of niet is geleverd.
- Bij het inkoopproces is geconstateerd dat:
    - Niet altijd alle inkoopdossiers volledig gearchiveerd zijn en afdelingen verschillend met de archivering en registratie van inkoopdossiers omgaan. Daarnaast is de archivering versnipperd binnen de volledige organisatie waarbij verschillende systemen en methodieken van archivering worden gehanteerd. Hierdoor ontstaat het risico dat niet, of niet tijdig geconstateerd wordt dat een opdracht (opnieuw) moet worden aanbesteed;
    - Niet altijd zijn overwegingen om af te wijken van het (interne) inkoopbeleid afdoende gedocumenteerd en beschreven. Hierbij wordt al dan niet bewust afgeweken van interne en externe wet- en regelgeving.

Op basis van bovenstaande bevindingen is geconstateerd dat de beheersomgeving buiten de afdeling financiën niet op het gewenste niveau is.
Bovenstaande bevindingen ten aanzien van het inkoopproces leiden tot rechtmatigheidsbevindingen die in de rechtmatigheidsverantwoording worden toegelicht.

Bovenstaande bevindingen worden meegenomen in het implementatietraject van het nieuwe applicatieplatform waarbij ook de koppeling wordt gemaakt met de ontwikkelingen in het kader van Samen Beter Bedrijfsvoeren betreffende de strategie, beleidsstukken en processen van de organisatie.

De interne controle is hiermee voor 2024 voorbereid op de rechtmatigheidscontrole en daarmee het onderbouwen van de wettelijk verplichte rechtmatigheidsverantwoording. Daarnaast werkt de operatie aan verbeteringen in de controle, vastlegging, archivering en verantwoording van gesloten contracten en gemaakte kosten in 2024 met in acht neming van ontwikkelingen die met de implementatie van het applicatieplatform verbeterd zullen worden met ingang van 2025 en verder.

3 Jaarrekening

3.1 Balans en toelichting

Voor resultaatbestemming Bedragen x € 1.000	31-dec-23		31-dec-22	
ACTIVA				
Vaste activa				
Materiele vaste activa				
Grond	717		910	
Gebouwen	2.999		4.421	
Vervoermiddelen	24.208		23.825	
Machines, apparaten en installaties	10.635		8.991	
Onderhanden werk	1.088		0	
		39.647		38.147
Financiële vaste activa				
Waarborgsommen		59		174
Totaal vaste activa		39.706		38.321
Vlottende activa				
Voorraden		48		44
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar				
Vorderingen op openbare lichamen	3.272		869	
Uitzettingen in ’s Rijks schatkist	5.715		11.720	
Rekening courant niet financiële instellingen	213		140	
Overige vorderingen	4.710		4.808	
		13.910		17.537
Liquide middelen				
Banksaldi	20		15	
Kas	1		1	
		21		16
Overlopende activa				
Overige nog te ontvangen/vooruitbetaald		4.510		3.953
Totaal vlottende activa		18.489		21.550
TOTAAL ACTIVA		**58.196**		**59.871**

Voor resultaatbestemming Bedragen x € 1.000	31-dec-23		31-dec-22	
PASSIVA				
Vaste passiva				
Eigen vermogen				
Algemene reserves	1.453		1.453	
Bestemmingsreserves	6.126		6.353	
Gerealiseerd resultaat	1.730		707	
		9.309		8.513
Voorzieningen		5.885		4.977
Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar				
Onderhandse leningen	15.277		15.286	
		15.277		15.286
Totaal vaste passiva		30.471		28.776
Vlottende passiva				
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar				
Banksaldi	0		0	
Overige schulden	9.499		11.704	
		9.499		11.704
Overlopende passiva				
Verplichtingen in het begrotingsjaar opgebouwd die in het volgend begrotingsjaar tot betaling komen	8.233		8.250	
Overige vooruit ontvangen bedragen	9.993		11.141	
		18.226		19.391
Totaal vlottende passiva		27.725		31.095
TOTAAL PASSIVA		**58.196**		**59.871**

3.2 Overzicht van baten en lasten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2022	Begroting 2023	Gew. Begr. 2023	Realisatie 2023
Programma Crisisbeheersing	5.445	4.695	6.580	5.631
Programma Brandweerzorg	38.578	37.764	40.981	41.571
Programma GGD	28.007	28.498	31.165	38.596
Programma Ambulancezorg	26.352	26.588	29.656	29.483
Programma Bedrijfsvoering	22.076	20.865	23.546	24.408
Programma COVID-19	51.102	0	12.977	9.619
Lasten	**171.562**	**118.410**	**144.906**	**149.308**
Gemeentelijke bijdrage	65.692	68.568	73.404	73.479
Lokaal aanbod	7.037	6.717	8.357	8.679
Rijksbijdragen	59.718	6.989	22.513	24.233
Zorgverzekeraars	25.335	26.169	28.919	27.941
Overige baten	13.397	9.401	10.602	16.481
Baten	**171.179**	**117.844**	**143.794**	**150.813**
Doorbelasting	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	**-383**	**-567**	**-1.111**	**1.503**
Mutatie reserves	1.090	567	1.111	227
Resultaat na bestemming	**707**	**0**	**0**	**1.730**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**707**	**0**	**0**	**1.730**

3.3 Waarderingsgrondslagen

3.3.1 Algemene grondslagen

Gehanteerd stelsel
De jaarrekening is samengesteld op basis van het "Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten“ (BBV).

Boekjaar en vergelijkende cijfers
Het boekjaar loopt gelijk met het begrotingsjaar en beslaat de periode van 1 januari tot en met 31 december. Als vergelijkende cijfers zijn de begroting en geactualiseerde begroting over 2023 en de realisatiecijfers 2022 opgenomen.

3.3.2 Activa

Materiële vaste activa
De materiële vaste activa zijn onderverdeeld in de categorieën: Grond, Gebouwen, Vervoermiddelen, Machines, apparaten en installaties en Onderhanden werk. Waardering vindt plaats tegen historische kostprijs, verminderd met cumulatieve afschrijvingen die gebaseerd zijn op de verwachte economische levensduur. Bij de waardering is rekening gehouden met een vermindering van hun waarde indien deze vermindering naar verwachting duurzaam is.

Voor de verschillende categorieën van materiële vaste activa gelden verschillende afschrijvingstermijnen. Deze zijn afhankelijk van de te verwachten economische levensduur of externe voorschriften.

De zes kazernes die aan het einde van 2013 van gemeenten door VGGM zijn overgenomen zijn gewaardeerd tegen de overnameprijs en de kapitaallasten zijn afgeleid van de financieringsafspraak met de bank. Met gemeenten zijn afspraken gemaakt over onderhoud, inmiddels zijn alle kazernes (op Pannerden na) weer teruggekocht door de betreffende gemeente.

Financiële vaste activa
De financiële vaste activa betreffen waarborgsommen in verband met aangegane verplichtingen en zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorraden
De voorraden zijn gewaardeerd tegen historische kostprijs.

Vorderingen
De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde onder aftrek van een noodzakelijke geachte voorziening voor het risico van oninbaarheid. De voorziening is bepaald aan de hand van een percentage van het openstaande saldo ouder dan negentig dagen.

Liquide middelen
De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

3.3.3 Passiva

Voorzieningen
Een voorziening wordt gevormd voor een in rechte afdwingbare verplichting of een feitelijke verplichting waarbij een grote mate van onzekerheid bestaat over de omvang van het bedrag en tijdstip van afwikkeling. Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. de voorzienbare uitgave.

Schulden met een rentetypische looptijd van één jaar en langer
De onderhandse leningen zijn opgenomen tegen nominale waarden verminderd met de eventueel gedane aflossingen.

Vlottende passiva
De vlottende passiva bestaan uit kortlopende schulden, vooruit ontvangen bedragen en overlopende passiva met een resterende looptijd van minder dan een jaar en zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Grondslagen voor resultaatbepaling
Toerekeningbeginsel
Bij het opstellen van de resultatenrekening is het toerekeningbeginsel gehanteerd:
- De baten en lasten, worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.
- Op grond van het voorzichtigheidsbeginsel worden verliezen genomen zodra zij voorzienbaar zijn.
- Op grond van het realisatiebeginsel worden (positieve) resultaten pas verantwoord indien deze gerealiseerd zijn.
- Op grond van het matchingbeginsel worden de kosten van een bepaalde activiteit genomen in de periode waarin de opbrengsten van deze activiteit worden verantwoord. Kosten gemaakt voor een opbrengst die pas in een volgende periode wordt gerealiseerd, zijn per balansdatum geactiveerd.

Personeelslasten
Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidsonkosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt.

Normenkader Rechtmatigheidsverantwoording
Het normenkader voor de rechtmatigheidsverantwoording betreft de inventarisatie van de voor de verantwoording relevante regelgeving, van andere overheden en van de VGGM zelf. Bij regelgeving die niet afkomstig is vanuit de VGGM, moet onder meer gedacht worden aan:
- Europese richtlijnen.
- Wetten in formele zin.
- Algemene Maatregelen van Bestuur.
- Ministeriële regelingen.

Het normenkader is geactualiseerd per 29 november 2023 en aangepast basis van nieuwe wet- en regelgeving. De inventarisatie van regelgeving bestaat uit externe- en regelgeving gevormd door VGGM. Onder VGGM regelgeving worden verordeningen, Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur besluiten verstaan. Het normenkader heeft de reikwijdte zoals gespecificeerd in de geldende Kadernota rechtmatigheid. Het normenkader is geoperationaliseerd in het toetsingskader voor de controle van de interne beheersing in het kader van de financiële rechtmatigheid.

3.4 Toelichting op de balans

3.4.1 Vaste activa

Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt:

Bedragen x € 1.000	Grond	Gebouwen	Vervoer-middelen	Machines, apparaten en installa-ties	Onderhan-den werk	Totaal
Aanschafwaarde	910	9.449	43.932	20.709	0	75.000
Cumulatieve afschrijving	0	5.028	20.107	11.717	0	36.852
Boekwaarde 31-12-2022	910	4.421	23.825	8.992	0	38.148
Mutatie boekwaarde:						
Activa in aanbouw 2023 naar in-vesteringen	0	0	0	0	0	0
Investeringen	0	136	3.330	5.152	1.088	9.706
Afschrijvingen	-193	-1.558	-2.947	-3.509	0	-8.207
Desinvestering AW	-193	-1.712	-3.466	-1.727	0	-7.097
Desinvestering CA	193	1.712	3.466	1.727	0	7.097
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Afwaarderingen	0	0	0	0	0	0
	-193	-1.422	383	1.643	1.088	1.500
Aanschafwaarde	717	7.873	43.796	24.135	1.088	77.609
Cumulatieve afschrijving	0	4.874	19.587	13.500	0	37.961
Boekwaarde 31-12-2023	**717**	**2.999**	**24.208**	**10.635**	**1.088**	**39.647**

Afschrijvingstermijnen

Gebouwen worden in 40 jaar afgeschreven, renovaties in 25 jaar, semipermanente nieuwbouw in 15 jaar en de inrichtingskosten in 10 jaar.

Afhankelijk van het soort vervoermiddel bedraagt de afschrijvingstermijn 20, 15, 7, 6 of 5 jaar. Inventaris wordt afhankelijk van het betreffende item afgeschreven tussen de 3 (bijvoorbeeld deel-ICT) en 10 jaar (bijvoorbeeld ademlucht apparatuur).

Grond

Betreft de grond van de brandweerkazernes Dieren, Pannerden, Valburg en de grond van de hoofdstandplaats ambulancezorg IJsseloord Arnhem. In 2023 heeft terugname van de grond van de kazerne Valburg door de gemeente Overbetuwe (€ 124k) en de kazerne Dieren aan de gemeente Rheden (€ 69k) plaatsgevonden.

Gebouwen

In 2023 zijn de kazernes Valburg en Dieren terug gekocht door respectievelijk de gemeente Overbetuwe en de gemeente Rheden. In 2023 zijn verbouwingen aan een aantal panden uitgevoerd, o.a.:

- Brandweer – Schelmseweg (€ 57k)
- Ambulancezorg (€ 35k)
- Boothuis Giesbeek (€ 8k)

Daarnaast heeft klein onderhoud plaatsgevonden en is er geïnvesteerd in pandgebonden laadpalen en zonnepanelen (€ 31k).

Vervoermiddelen
In 2023 zijn door de brandweer drie tankautospuiten met bepakking, een waterwagen, een duikvoertuig (€ 2.038k) en overig materieel (€ 230k) regulier vervangen. Door de GHOR zijn vier piketauto's regulier vervangen (264k). Ook zijn vijf ambulances en piketauto's regulier vervangen (€ 798k).

Machines, apparaten en installaties
In 2023 heeft reguliere vervanging van ICT-middelen zoals hardware, laptops en smartphones plaatsgevonden (€ 1.188k). Daarnaast hebben reguliere investeringen plaatsgevonden in onder andere presentatiemiddelen, meubilair, audiometers, medicijnkoelkasten en portofoons (€ 632k). Daarnaast zijn vervangingen van duikuitrusting (€ 201k), kleding (€ 894k), bepakking voor diverse voertuigen (€ 675k) en brancards (€ 214k) en hartmonitoren (€ 1.347k) voor de ambulances gerealiseerd als grootste componenten.

Onderhanden werk
Betreft de betaling van de eerste twee termijnen voor de verbouwing van een kazerne (€ 47k) en ambulances die nog niet op kenteken staan geregistreerd (€ 1.041k).

Financiële vaste activa
Waarborgsommen
De financiële vaste activa bestaat uit gestorte waarborgsommen, in totaliteit € 59k (2022: € 174k). In 2023 zijn waarborgsommen teruggestort door verhuurders in verband met het afschalen van COVID-19 en daarbij behorende vaccinatie- en testlocaties. Openstaande waarborgsommen betreffen met name huur-waarborgen van consultatiebureaus Jeugdgezondheidszorg en vaccinatielocaties COVID-19 die tot ultimo 2023 zijn aangehouden.

Vlottende activa
Voorraden
De totale vaccinvoorraad voor de reizigersspreekuren bedraagt € 48k (jaar 2022: € 44k).

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

Vorderingen op openbare lichamen
Deze balanspost bestaat uit vorderingen op deelnemende gemeenten en overige openbare lichamen. De vorderingen zijn onderling afgestemd.

Uitzettingen in 's Rijksschatkist
Per december 2013 is VGGM verplicht te Schatkistbankieren bij het Rijk. Het drempelbedrag bedraagt 2,0% van het begrotingstotaal zijnde dan € 2.898k, hieraan is elk kwartaal voldaan.

Rekening courant niet financiële instellingen
VGGM heeft een rekening-courantverhouding met de Stichting PG, waarop alle verrekeningen in Stichting PG verband plaatsvinden.

Overige vorderingen

De overige vorderingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bedragen x € 1.000	31-12-2023	31-12-2022
Debiteuren verbonden partijen	64	533
Debiteuren overige	935	647
Debiteuren ambulancezorg	3.711	3.629
Totaal	**4.710**	**4.809**

Van de openstaande debiteuren staat per 15-02-2024 nog € 280k open. Dit zijn grotendeels openstaande posten aan Zorgverzekeraars over de facturatie van het ambulancevervoer december 2023. Op de post debiteuren ambulancezorg is een bedrag van € 19k voor dubieuze debiteuren in mindering gebracht.

Liquide middelen

Betreffen de saldi van de bank en kas per balansdatum. De banksaldi zijn direct opeisbaar.

Overlopende activa

De overlopende activa hebben betrekking op nog te ontvangen, inclusief nog te factureren, en vooruitbetaalde bedragen.

Bedragen x € 1.000	31-12-2023	31-12-2022
Nog te ontvangen bedragen	2.907	2.440
Vooruitbetaalde posten	1.602	1.491
Overige transitoria	1	23
Totaal	**4.510**	**3.953**

De vooruitbetaalde post bestaat grotendeels uit vooruitbetaalde facturen aan crediteuren voor onder andere verzekeringspremies en softwarelicenties.

De verantwoorde nog te ontvangen bedragen zijn als volgt te specificeren:

Nog te ontvangen bedragen

Bedragen x € 1.000	31-12-2022	Toevoeging	Besteding	31-12-2023
EU/Rijk	215	1.770	215	1.770
Deelnemende gemeenten	422	381	422	381
Diverse overige Nog te ontvangen bedragen	175	280	175	280
Totaal	**812**	**2.431**	**812**	**2.431**

Nog te factureren bedragen

Bedragen x € 1.000	31-12-2022	Toevoeging	Besteding	31-12-2023
EU/Rijk	132	3	132	3
Deelnemende gemeenten	287	140	287	140
Overige Nog te factureren bedragen	1.209	334	1.209	334
Totaal	**1.628**	**477**	**1.628**	**477**

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het verloop van het eigen vermogen is als volgt:

Bedragen x € 1.000	Saldo 31-12-2022	Res. Best. 2022	Besteding 2023	Toevoeging 2023	Saldo 31-12-2023
Algemene reserve	1.453	0	0	0	1.453
Algemene reserve	**1.453**	**0**	**0**	**0**	**1.453**
Reserve Aanvaardbare kosten AGM	1.989	0	0	1.023	3.012
Reserve Onderhoud kazernes	809	0	-42	0	767
Reserve Activa Brandweer Ede	350	0	-4	0	346
Reserve Arbeidshygiëne Brandweer	146	0	-64	0	82
Reserve Doorontwikkeling JGZ	173	0	0	0	173
Reserve Jeugdgezondheidszorg	884	0	0	0	884
Reserve Onderhoud consultatiebureaus	137	0	-21	0	116
Reserve ICT	42	0	-42	0	0
Reserve Meldkamer Brandweer	500	0	-500	0	0
Reserve Reorganisatie Bedrijfsvoering	400	0	-2	0	398
Reserve Verdeelsleutels	485	0	-269	0	216
Reserve Uitgestelde werkzaamheden BRW / BV	155	0	-155	0	0
Reserve Bevolkingszorg	132	0	0	0	132
Reserve Bedrijfsvoering	151	0	-151	0	0
Bestemde reserves	**6.353**	**0**	**-1.250**	**1.023**	**6.126**
Nog te bestemmen resultaat	**707**	**0**	**-707**	**1.796**	**1.730**
Totaal Eigen vermogen	**8.513**	**0**	**-1.957**	**2.753**	**9.309**

Algemene bedrijfsreserve

De algemene bedrijfsreserve wordt gebruikt om exploitatieoverschotten en verliezen te compenseren en de risicoparagraaf af te dekken.

Reserve Aanvaardbare kosten AGM

De financiering van de ambulancezorg geschiedt op basis van aanvaardbare kosten. Overschrijdingen en onderscheidingen in enig jaar dienen te worden afgewikkeld via deze reserve. In 2023 wordt € 1.270k toegevoegd aan de reserve AGM (jaar 2022: € 232k).

Reserve Onderhoud kazernes – gebruikersdeel

Na inventarisatie en op basis van een door een gespecialiseerd bureau uitgebracht 10-jarig meerjarig onderhoudsplan over de diverse brandweerkazernes is in 2017 € 980k bestemd voor toekomstig onderhoud door de gebruiker aan de kazernes. In 2023 is € 41k (jaar 2022: € 5k) onttrokken.

Reserve Activa brandweer Ede

Gelijktijdig met de overname van activa in december 2013 van de gemeente Ede is de bestemmingsreserve activa meegekomen. In 2023 is € 4k (jaar 2022: € 11k) onttrokken.

Reserve Arbeidshygiëne Brandweer

Bij de bespreking van de halfjaarrapportage 2015 is door het algemeen bestuur besloten een budget vrij te maken voor innovatie gericht op het vergroten van de arbeidshygiëne omdat naast reguliere activiteiten (zoals bijvoorbeeld sneller vervangen van brandweerkleding) ook geëxperimenteerd moet kunnen worden in de repressieve handelswijze. In 2023 is € 64k onttrokken (jaar 2022: € 0k).

Reserve Doorontwikkeling JGZ
De jeugdgezondheidszorg staat voor een grote veranderopgave, zowel inhoudelijk als in de bedrijfsvoering. Investeringen om de JGZ effectiever en efficiënter te maken zijn nodig.
Op verzoek van portefeuillehouders is budget gereserveerd voor een doorontwikkeling van deze activiteiten en het harmoniseren van de arbeidsvoorwaarden op termijn. Ook in 2023 zijn de lasten voor doorontwikkeling vanuit de exploitatie gefinancierd als ook vertraagd. In 2024 worden de activiteiten met betrekking tot de doorontwikkeling voortgezet.

Reserve Jeugdgezondheidszorg
In de bestemming van het resultaat JGZ 0-4 jaar 2016 is budgettaire ruimte opgebouwd voor het overdragen van de medewerkers JGZ 0-4 jaar uit de stichting Publieke Gezondheid Gelderland-Midden naar VGGM en de doorontwikkeling van de JGZ € 884.329.
De overdracht van de medewerkers zal via natuurlijk verloop plaats gaan vinden en dat brengt geen aanvullende kosten met zich mee. In 2023 zijn geen lasten voor doorontwikkeling verwerkt door temporisering van de ontwikkelactiviteiten. De doorontwikkeling van de JGZ blijft wel actueel.

Reserve Onderhoud consultatiebureaus
Op basis van een door een gespecialiseerd bureau uitgebracht 10-meerjarig onderhoudsplan over de diverse consultatiebureaus is in het verleden € 250k bestemd voor het gebruikersonderhoud aan de consultatiebureaus tot en met 2027. In 2023 is € 21k (jaar 2022: € 18k) aan deze reserve onttrokken.

Reserve ICT
Afgelopen periode is een aantal informatiesystemen die samenhangen met de werkplekken ontwikkeld en geïmplementeerd. In 2023 is € 42k (jaar 2022: € 75k) aan deze reserve onttrokken en is daarmee volledig besteed.

Reserve Meldkamer brandweer
In 2013 is een transitieakkoord gesloten om te komen tot een landelijke meldkamer. In overeenstemming met dit akkoord dragen veiligheidsregio's hun huidige verantwoordelijkheid en het bijbehorende budget inzake de meldkamer over aan het Rijk. In 2018 heeft het Veiligheidsberaad overeenstemming bereikt met de Minister van JenV inzake de budgetoverdracht voor het in stand houden van de meldkamer per 2020. Aansluitend heeft VGGM een bestemmingsreserve gevormd voor de verwachte frictiekosten om de meldkamertaak brandweer in de nieuwe meldkamer in Apeldoorn uit te kunnen voeren. De nieuwe meldkamer is in 2023 in gebruik genomen. In 2023 zijn frictiekosten aan de reserve onttrokken en voor de frictiekosten van 2024 en verder is aan de voorziening personeelsaangelegenheden gedoteerd ten laste van deze reserve.

Reserve reorganisatie bedrijfsvoering
Om tot een verdere kwaliteitsverbetering van de bedrijfsvoering te komen worden werkwijzen en bijbehorende systemen bij de tijd gebracht. Dit leidt eenmalig tot extra werkzaamheden om deze vernieuwing te realiseren.
In 2020 is uit het resultaat over 2019 voor € 400k een bestemmingsreserve bedrijfsvoering gevormd. De extra werkzaamheden zijn als gevolg van de COVID-19 projectorganisatie pas eind 2022 werkelijk gestart.
Eind 2022 is het project gestart ter vervanging van de bestaande financiële en personele systemen (applicatieplatform). Vervolgens zijn in 2023 de activiteiten ten bate van de verbetering van de bedrijfsvoering binnen het project SBB gestart. In 2023 is 3k aan de reserve onttrokken. Implementatie en daarmee besteding van de resterende budgetten wordt voorzien in 2024 en 2025.

Reserve uitgestelde werkzaamheden 2020
In 2020 heeft VGGM diverse activiteiten niet kunnen uitvoeren als gevolg van COVID-19. Het betreft onder andere specifieke opleidingen en trainingen voor brandweerpersoneel en de vervanging van ICT-systemen. De bijbehorende budgetten waren hierdoor niet uitgegeven, terwijl uitvoering op (korte) termijn wel noodzakelijk werd geacht. De inhaalwerkzaamheden hebben plaatsgevonden en zijn daarmee afgerond.
Reserve Brandweer Verdeelsleutels
In 2021 is uit het resultaat 2020 € 474k bestemd ten behoeve van de ingroei naar de nieuwe verdeelsleutel voor de bijdrage Veiligheid/brandweer. De ingroei houdt in dat de bijdrage als gevolg van de nieuwe verdeelsleutel in

2021 niet met meer of minder muteert dan 5% van de bijdrage in 2021. Dit percentage bedraagt voor 2023 25% en voor 2024 30%. Het gevolg van deze afspraak is dat de bijdrage aan gemeenten die minder gaan betalen sneller daalt dan dat de bijdrage van gemeente die meer gaan betalen stijgt. Middels deze bestemmingsreserve worden de jaarlijkse tekorten / overschotten verrekend. In 2023 is € 269k onttrokken (jaar 2022: € 11k toegevoegd) aan deze reserve.

Reserve Bevolkingszorg
In 2022 is uit het resultaat 2021 € 132k bestemd voor de verdere professionalisering van bevolkingszorg. Door de uitgebreide inzet van bevolkingszorg bij de opvang van Oekraïense vluchtelingen en asielzoekers in 2022 en 2023 heeft de doorontwikkeling niet de gewenste vorm kunnen krijgen. In 2023 heeft derhalve geen onttrekking aan de reserve plaatsgevonden. De middelen worden in 2024 gebruikt voor de doorontwikkeling.

Reserve Bedrijfsvoering
In 2022 is uit het resultaat 2021 € 400k bestemd voor implementatie van een aantal wettelijke verlichtingen en regelingen, waaronder de Wet Open Overheid, Verordening Rechtmatigheid en Baseline Informatiebeveiliging Overheid. In 2023 is € 150k (jaar 2022: € 250k) aan deze reserve onttrokken en daarmee is de reserve volledig besteed.

Voorzieningen
De organisatie beschikt over de navolgende voorzieningen.

Bedragen x € 1.000	Saldo 31-12-2022	Besteding 2023	Vrijval 2023	Toevoeging 2023	Saldo 31-12-2023
Voorziening Personeelsaangelegenheden	20	-20	0	359	359
Voorziening PLB -AGM	1.664	-134	0	261	1.790
Voorziening Afbouw BMI	150	-150	0	0	0
Voorziening FLO	2.727	-787	0	0	1.941
Voorziening Reorganisatie bedrijfsvoering	42	-40	0	10	12
Voorziening KOD	2	-2	0	0	0
Voorziening Verlofsparen	373	0	0	300	673
Voorziening Meerkostenregeling Corona	0	0	0	727	727
Voorziening Specifieke Uitkeringen	0	0	0	382	382
Totaal voorzieningen	**4.977**	**-1.132**	**0**	**2.040**	**5.885**

Voorziening Personeelsaangelegenheden
Deze voorziening is gevormd om verwachte personeelsaangelegenheden in de komende jaren te kunnen opvangen. Denk hierbij aan werk-naar-werk trajecten, outplacementafspraken en ww- en overige verplichtingen. De overige verplichtingen vloeien voort uit de samenvoeging van de brandweer meldkamer in Apeldoorn (zie ook reserve meldkamer brandweer) en RVU verplichtingen.
De voorziening is bepaald door inschatting van de totaal toekomstig te verwachten kosten op gebied van wachtgeld en (WW-) uitkeringen. Per 2023 is deze voorziening geactualiseerd waardoor € 218k is toegevoegd.

Voorziening Persoonlijk levensfasebudget - AGM
Deze voorziening volgt uit de CAO-AGM ten behoeve van het bevorderen van de duurzame inzetbaarheid van de werknemer gedurende zijn loopbaan. In 2023 heeft een besteding van € 114k (jaar 2022: € 233k), een vrijval van € 16k (jaar 2022: € 0k) en een toevoeging van € 9k plaatsgevonden (jaar 2022: € 606).

Voorziening Afbouw BMI
De meldkamer van VGGM verwerkt meldingen afkomstig van openbare brandmeldinstallaties. Voor het beheer van de installaties worden aan derden bedragen in rekening gebracht. In overeenstemming met rechtelijke uitspraken kunnen deze bedragen niet volledig meer in rekening worden gebracht. De lagere baten kunnen naar verwachting in de exploitatie worden opgevangen na het samenvoegen van de meldkamers in Oost-Nederland.

De samenvoeging is in maart 2023 gerealiseerd. Voor de verwachte lagere baten tot en met 2023 is een voorziening getroffen. In 2023 is € 150k (jaar 2022: € 663k) besteed. Met de samenvoeging van de meldkamers is de voorziening volledig benut en vervalt deze.

Voorziening FLO
VGGM heeft een verplichting die voortkomt uit ontvangen bijdragen van de gemeente Arnhem met betrekking tot de FLO-uitkering. Deze bijdragen worden in de toekomst besteed aan toekomstige FLO-verplichtingen. De verplichting heeft een langlopend karakter en zal naar verwachting een looptijd hebben tot ongeveer 2046.

Voorziening Reorganisatie bedrijfsvoering
De voorziening reorganisatie is gevormd voor op balansdatum geschatte verplichting tot in de toekomst door te betalen transitiekosten ten behoeve van personeelsleden die boventallig zijn en naar verwachting niet meer herplaatst kunnen worden binnen de organisatie. Inbegrepen in deze voorziening zijn tevens eventuele ontslagvergoedingen te betalen aan deze personeelsleden. In 2023 is € 40k besteed (jaar 2022: € 118k) en € 10k toegevoegd (jaar 2022: € 0k).

Voorziening Kring Oostelijke Directeuren/MOA
In 2009 heeft de Kring oostelijke directeuren het beheer van KOD-gelden overgedragen aan VGGM. Conform afspraken zijn de gelden afgewikkeld met de betreffende GGD-en en wordt het restant gebruikt als frictiekosten bij het opheffen van MOA en PGA en benut in de afwikkeling van de implementatiekosten van de PGA. De voorziening is in 2023 gemuteerd met € 2k (jaar 2022: € 11k) en daarmee volledig besteed.

Voorziening Verlofsparen
In de nieuwe CAO is de mogelijkheid voor verlofsparen opgenomen voor medewerkers. Zij kunnen de bovenwettelijke vakantie uren sparen en vervolgens inzetten voor langdurig verlof. Verlofsparen houdt in dat medewerkers o.a. bovenwettelijke vakantie uren kunnen sparen en vervolgens inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning. De commissie BBV heeft voorgeschreven dat hiervoor een voorziening wordt gevormd. Op basis van een opgave van de medewerkers is een inschatting gemaakt van de hoogte van de te vormen voorziening. In 2023 is € 300k toegevoegd (jaar 2022: € 373k) aan deze voorziening.

In overeenstemming met BBV is geen verplichting opgenomen voor reguliere verlofuren. Deze zijn opgenomen in de niet uit de balans blijkende verplichtingen.

Voorziening Meerkostenregeling Corona
De voorziening meerkosten Corona is gevormd voor verplichtingen en kosten die direct voortkomen uit de eenzijdige opdracht van de minister aan de GGD'en omtrent COVID-19 die op 30 juni 2023 is afgelopen. Voor de doorlopende verplichtingen is een voorziening gevormd, dit betreffen voornamelijk personele kosten. Voor de kosten die voortvloeien uit de verplichtingen en zijn opgenomen in deze voorziening geldt dat er geen prestatie meer tegenover staat. De voorziening zal afgebouwd worden in 2024 en 2025. Dan zijn de werk-naar-werktrajecten van medewerkers die voor COVID-19 gecontracteerd zijn uiterlijk afgelopen. In 2023 is € 727k toegevoegd aan deze voorziening.

Voorziening Specifieke Uitkeringen
De voorziening specifieke uitkeringen is gevormd voor verplichtingen en kosten die direct voortkomen uit opdrachten die ten grondslag liggen aan de Specifieke Uitkeringen (SPUK) die door het Rijk of andere overheidsinstanties aan VGGM verstrekt worden. De kosten komen tot uiting in periodes na beëindiging van de opdracht vanuit het Rijk. Voor de personele kosten die voortvloeien uit de verplichtingen en zijn opgenomen in deze voorziening geldt dat er geen prestatie meer tegenover staat. In 2023 is € 382k toegevoegd aan deze voorziening.

Schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

Onderhandse leningen
Ten aanzien van de financiering van de kapitaalbehoefte van VGGM wordt gebruik gemaakt van de faciliteiten van de BNG. Op grond van de kapitaalbehoefte heeft VGGM twee lange termijn leningen afgesloten. Deze lange termijn invulling kent een gespreide looptijd. De looptijd van één lening sluit aan met de periode dat VGGM nog een brandweerkazerne in bezit heeft. Daarnaast is in 2019 een langlopende lening afgesloten van € 15 miljoen met een looptijd van 15 jaar welke zorgt voor een goede basis in de kapitaalbehoefte.

In 2023 is € 9k afgelost (jaar 2022: € 1.115k). De bijbehorende rentelast bedraagt € 89k.

Vlottende passiva
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar

Overige kasgeldleningen
In 2023 is geen kasgeldlening aangetrokken.

Overige schulden
De overige schulden bestaan uit:

Bedragen x € 1.000	31-12-2023	31-12-2022
Kortlopende schulden	8.803	11.114
Kortlopende schulden overheid	475	85
Nog te verrekenen Ambulancezorg	221	505
Totaal	**9.499**	**11.704**

Kortlopende schulden
De kortlopende schulden betreffen de reguliere crediteuren per balansdatum.

Kortlopende schulden overheid
De kortlopende schulden overheid betreffen te betalen bedragen aan de Belastingdienst per balansdatum.

Te verrekenen Ambulancezorg

Vanaf 2016 kent de ambulancezorg één totaalbudget. De tarieven in het gehele land zijn uniform.
De vaststelling van het definitieve budget geschiedt op nacalculatiebasis in overleg met zorgverzekeraars. Ten-einde de jaarlijkse exploitatie te egaliseren is met betrekking tot nog te verrekenen tariefopbrengsten deze balanspost gecreëerd. Ultimo 2023 is deze post € 221k groot en zal conform NZA-beschikkingen worden verrekend met de zorgverzekeraars. Tot en met het jaar 2022 is beschikt.

Overlopende passiva

Verplichtingen in het begrotingsjaar opgebouwd die in het volgende begrotingsjaar tot betaling komen

Bedragen x € 1.000	31-12-2022	Toevoeging	Besteding	31-12-2023
EU/Rijk	426	0	426	0
Gemeenten	595	508	595	508
Belastingdienst	5.446	5.270	5.446	5.270
Personeel VGGM, salarissen	707	733	707	733
Overig	1.076	1.722	1.076	1.722
Totaal	**8.250**	**8.233**	**8.250**	**8.233**

Overige vooruit ontvangen bedragen

De overige vooruit ontvangen post heeft met name betrekking op nog te besteden middelen als ook de al vooruit ontvangen bijdragen 2024 van diverse gemeenten.

Bedragen x € 1.000	31-12-2023	31-12-2022
Nog te besteden middelen	7.123	5.975
Vooruit ontvangen middelen gemeenten	2.870	5.166
Overige vooruit ontvangen middelen	0	0
Totaal	**9.993**	**11.141**

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

VGGM breed

Ten aanzien van de opgebouwde verlofuren is in de balans geen post verplichting vanuit de werkgever voor deze verlofuren opgenomen. Doelstelling is dat een medewerker maximaal 80 uur per persoon kan meenemen naar het volgende kalenderjaar. In 2023 is een verlofregistratiesysteem geïmplementeerd, waarmee het totaal aantal verlof uren voor de gehele organisatie inzichtelijk wordt. Naar verwachting bedraagt de huidige omvang van de verlofuren circa € 2,3 miljoen.
De verwachting is dat de regelgeving volgens BBV rondom de verwerking van (bovenwettelijk) verlof in de jaarrekening in lijn wordt gebracht met de wettelijke verslaggevingsregels. In dat geval leidt deze € 2,3 miljoen tot een incidentele last.

Meerjarige overeenkomsten

Ten behoeve van de bedrijfsvoering zijn ongeveer 100 meerjarige overeenkomsten gesloten ten behoeve van de ondersteuning van de verschillende activiteiten welke de dienst uitoefent. Dit betreffen contracten op het gebied van inhuur personeel, huur gebouwen, onderhoud gebouwen en materiaal.

De grote contracten zijn:

- Huurovereenkomst met de Eusebiusburg bv ten behoeve van het GGD-pand Eusebiusbuitensingel 43 met een looptijd tot 30 juni 2027 en een huurbedrag van circa € 410k per jaar. Met betrekking tot deze overeenkomst is door de BNG op verzoek een bankgarantie afgegeven van € 98k zijnde één kwartaal huur.
- Huurovereenkomst met de gemeente Arnhem ten behoeve van de brandweerkazerne Arnhem, Rietgrachtstraat 74 met een looptijd tot 2056 tot een bedrag van ongeveer € 1.240k per jaar.
- Daarnaast zijn in voorgaande jaren huurovereenkomsten gesloten voor het uitvoeren van COVID-19 activiteiten, per ultimo 2023 zijn alle huurcontracten op één na beëindigd.

Fiscale aangelegenheden
VGGM en de Stichting Publieke Gezondheid Gelderland-Midden vormen met ingang van 1-1-2015 een fiscale eenheid voor de omzetbelasting.

Aansprakelijkheidstelling uitvoering COVID-19 taken
Stichting ICAM heeft de Staat, 25 veiligheidsregio's, verschillende centrumgemeenten, GGD GHOR en alle GGD'en aansprakelijk gesteld voor de schade door het datalek in de corona systemen, begin 2021. De procedure is opgestart. Bij tussenvonnis van 20 december 2023 is de (eerste) zitting bepaald op 22 april 2024. Naar ons oordeel is dit primair de verantwoordelijkheid van het Rijk en niet van de afzonderlijke GGD-en.

3.5 Toelichting op de baten en lasten

Baten

Gemeentelijke bijdrage	€ x 1.000
Begroting	73.404
Jaarrekening	73.479
Verschil	**75**

De meerinkomsten betreft de aanvullende facturatie in verband met verkoop kazerne aan gemeente Rheden.

Lokaal aanbod	€ x 1.000
Begroting	8.357
Jaarrekening	8.679
Verschil	**322**

De meer inkomsten zijn met name toe te schrijven aan

- Meer activiteiten gemeentelijke lijkschouw/euthanasie, € 117k v
- Meer inkomsten Gezondheidsmakelaar (Arnhem), € 52k v
- Meer inkomsten GALA VKA GGD'en, € 79k v
- Meer inkomsten PrEp (Arnhem), € 102k v
- Meer inkomsten Nu Niet Zwanger regio Ede, € 95k v
- Meer inkomsten PGAx Migratie (Arnhem), € 15k v
- Minder inspecties WMO-toezicht, €80k n
- Meer inkomsten vrijstellingsverklaring (JGZ), € 44k v
- Minder activiteiten lokaal aanbod jeugdgezondheidszorg, € 376k n (indexatie lokaal aanbod begroot onder overige baten, € 232k)
- Overige meer inkomsten, € 14k v

Rijksbijdragen	€ x 1.000
Begroting	22.513
Jaarrekening	24.233
Verschil	**1.720**

De meer inkomsten zijn toe te schrijven aan minder dan begrote ontvangsten van VWS voor het uitvoeren van COVID-19 gerelateerde activiteiten (tot 30 juni). De minder inkomsten bedragen € 3.488k n. Tevens zijn niet bestede middelen (€ 958k n), ontvangen van JenV, voor versterking crisisbeheersing gereserveerd. Deze minder inkomsten worden volledig gecompenseerd door ontvangsten van het Rijk voor doorlopende verplichtingen COVID-19 (€ 1.528k v), SPUK's corona in verband met de najaarscampagne (€ 4.875k v), de SPUK VIPP pandemische paraatheid (€ 415k v) en de coördinatie van de opvang van ontheemden uit Oekraïne (€ 936k v). Voor verantwoording Oekraïne zie paragraaf 2.5. De verantwoording van COVID-19 testen, traceren en vaccineren tot 1 juli en de doorlopende verplichtingen vindt plaats middels het programma COVID-19.

Zorgverzekeraars	€ x 1.000
Begroting	28.919
Jaarrekening	27.941
Verschil	**-978**

In de opgenomen voorlopige afwikkeling met de zorgverzekeraars wordt rekening gehouden met de verwachte nacalculatie van werkelijk geleverde paraatheid.

Overige baten	€ x 1.000
Begroting	10.602
Jaarrekening	16.481
Verschil	**5.879**

De meer inkomsten zijn o.a. toe te schrijven aan:

- Meer inkomsten vanuit detacheringen, € 155k v
- Meer inkomsten vanuit projecten, € 210k v
- Meer inkomsten Crisisbeheersing vanuit Crisis Noodopvang (COA), € 192k v
- Meer inkomsten Publieke Gezondheid Asielzoekers (PGA), € 703k v
- Meer inkomsten SPUK VIPP GGD'en, € 89k v
- Meer inkomsten HPV 18+, € 663k v
- Meer inkomsten vaccinaties HPV, € 106k v
- Meer inkomsten forensisch, o.a. MAZ, € 448k v
- Meer inkomsten Meldkamer Gelderland-Midden / Gelderland-Zuid, € 1.546k v
- Meer inkomsten Burenhulpafspraken AGM, € 511k v
- Meer inkomsten FLO/Ouderenbeleid AGM. € 473k v
- Inkomsten vanuit verkoop brandweer- en ambulance materieel, € 521k v
- Verantwoording indexatie lokaal aanbod onder baten lokaal aanbod, € 232k v
- Diverse overige meer inkomsten, € 30k v

Lasten

De lasten worden gepresenteerd per programma inclusief de toegerekende doorbelasting.

Programma COVID-19	€ x 1.000
Begroting	13.081
Jaarrekening	9.652
Verschil	**-3.428**

Binnen het programma COVID-19 zijn de baten en lasten verantwoord welke betrekking hebben op het testen, traceren, vaccineren en voorlichten inzake COVID-19. Deze activiteiten zijn uitgevoerd tot 1 juli 2023. De doorlopende verplichtingen uitgevoerd onder de meerskostenregeling worden ook binnen dit programma verantwoord. De SPUK voor de COVID-19 campagne uitgevoerd in het najaar van 2023 en de SPUK VIPP Pandemische paraatheid worden verantwoord binnen het programma GGD, pijler AGZ.

De lasten bestaan met name uit personele lasten van € 8.354k, zijnde de inzet van medewerkers voor het testen en traceren en vaccineren, huisvestingslasten van € 988k en materiele kosten van € 275k (o.a. medische verbruiksartikelen). In deze lasten zijn ook de doorlopende verplichtingen opgenomen.

De minder kosten zijn toe te schrijven aan minder dan begrote uitvoerde COVID-19 gerelateerde activiteiten (met name testen en traceren). De minder kosten bedragen € 3.428k. Hier staan lagere ontvangsten van VWS tegenover.

Programma Crisisbeheersing	€ x 1.000
Begroting	7.789
Jaarrekening	6.846
Verschil	**-943**

Het programma Crisisbeheersing laat een voordeel op de lasten zien van € 943k door:

- Hogere personeels- en overige lasten van € 883k in verband met de coördinatie van de opvang van Oekraïense vluchtelingen en asielzoekers. Tegenover deze lasten staan inkomsten van het ministerie van JenV (€ 690k v) en van het COA (€ 193k v)
- Lagere personeelskosten van € 843k door o.a. schaalvoordelen en vacatureruimte. Hier staat € 102k externe inhuur tegenover
- Van de versterkingsgelden voor crisisbeheersing en informatievoorziening is € 800k naar de balans gebracht om toekomstige rampen op te kunnen vangen
- Wegens uitgestelde aanschaf is € 150K bespaard op de softwarekosten
- Lagere kapitaallasten van € 20k door uitstel van investeringen

Programma Brandweerzorg	€ x 1.000
Begroting	53.472
Jaarrekening	54.198
Verschil	**725**

Het programma Brandweerzorg laat een nadeel op de lasten zien van € 725k door:

- Hogere personeelskosten o.a. door externe kosten (vluchtelingen, opvang hoog ziekteverzuim, € 1.215k n), hogere onregelmatigheidstoeslag (€ 180k n), hogere reiskosten vanwege CAO-aanpassing (€ 191k n), dotatie aan de voorziening verlofsparen (€ 79k n) en hogere wervingskosten (€ 89k n). alsmede nadelige effecten door hogere garantieschalen van bestaand personeel. Hier staat een voordeel door vacatureruimte en schaalvoordelen van € 102k v voordeling tegenover (incl. inverdieneffect van de 24uurs beroepsorganisatie)
- Lagere vrijwilligerskosten € 116k veroorzaakt door verloop van vrijwilligers, waardoor vacatures zijn ontstaan die nog niet zijn ingevuld, leidend tot een voordeel (€ 286k v) echter ook hogere kosten voor de vrijwilligers door toegenomen inzetten en voor het meedraaien in de roosters van de 24uurs dienst bij herbezetting (€ 169k n).
- Hogere personeelslasten van € 155k in verband met de coördinatie van de opvang van Oekraïense vluchtelingen en asielzoekers. Tegenover deze lasten staan inkomsten van het ministerie van JenV.
- Een voordeel op de lasten van Logistiek & Beheer van € 1.095k. Dit voordeel bestaat met name uit lagere afschrijvingslasten door uitstel investeringen en niet volledige vervanging van voertuigen van € 887k v en overige materiële kosten zoals kleding en onderhoud € 275k. Hier staan éénmalige software implementatiekosten (€ 128k n) en hogere huisvestingskosten (€ 67k n) tegenover.
- Een nadeel op opleidingskosten, studies en cursussen van € 663k. Door het verloop van vrijwilligers en de effecten van het 20 jarige beleid voor de beroepsbrandweer een mogelijk structureel karakter van toepassing. Het verloop binnen de brandweer is ruim verdubbeld in 6 jaar tijd. Het nadeel is in 2023 opgevangen door de opleidingsweken in Zweden te annuleren en de ruimte in de salariskosten als gevolg van vacatures.

Programma GGD	€ x 1.000
Begroting	37.796
Jaarrekening	45.379
Verschil	**7.584**

Het programma GGD laat een nadeel op de lasten zien van € 7.584k door:

- Lagere personeelskosten o.a. voordeel door minder hoge loonstijging dan verwacht, worden volledig gecompenseerd door o.a. inzet eigen personeel en externe inleen op de COVID-19 najaarscampagne (SPUK) en VIPP pandemische paraatheid (SPUK). Tegen deze hogere lasten staan veelal hogere baten, € 6.105k n

- Hogere materiele kosten o.a. hogere labkosten TBC en seksuele gezondheid, hogere kosten reizigersvaccins en ge- en verbruiksartikelen HPV18+, COVID-19 najaarscampagne, € 904k n
- Hogere huisvestingslasten o.a. door huur en overige kosten locaties HPV18+ en de COVID-19 najaarscampagne, € 457k
- Uitgestelde investeringen, € 36k v

Programma Ambulancezorg	€ x 1.000
Begroting	31.690
Jaarrekening	31.502
Verschil	**-188**

Het programma Ambulancezorg laat een voordeel op de lasten zien van € 188k. Hogere materiële lasten van € 1.647k n worden gedeeltelijk gecompenseerd door lagere personeelskosten van € 1.055k v en door lagere kapitaallasten van € 776k v in verband met uitgestelde investeringen. De opbrengsten worden navenant bijgesteld door de zorgverzekeraars.

Programma Bedrijfsvoering	€ x 1.000
Begroting	23.546
Jaarrekening	24.408
Verschil	**862**

Het programma Bedrijfsvoering laat een nadeel op de lasten zien van € 862k door:
- Hogere personeelslasten als gevolg extra werkzaamheden en tijdelijke inhuur ipv vaste invulling € 2.018k n.
- Hogere personeelslasten als gevolg van vervanging van reguliere formatie die ingezet wordt binnen voor opvang ontheemden Oekraïne, € 91k n
- Hogere kosten ondersteuning, onderzoek structuur en opleiding OR € 160k n
- Overheveling van directie- en bestuursondersteuning van staf brandweer naar Bedrijfsvoering € 95k n
- Lagere materiele kosten met name software en vertraging projecten I&I, € 698k v
- Uitstel vervanging printers en telefooncentrale € 170k v
- Meevallende indexatie € 268k v
- Lagere huisvestingskosten, € 64k v
- Uitgestelde investeringen, € 190k v
- Renteresultaat, 666k v

Incidentele baten en lasten per programma

Het resultaat voor 2023 bestaat uit een aantal incidentele posten. Onderstaand een overzicht van de incidentele baten en lasten per programma.

Incidentele baten en lasten Bedragen x € 1.000	Baten	Lasten
Programma COVID-19		
COVID-19 meerkostenregeling	9.652	9.652
Programma Crisisbeheersing		
Ontheemden Oekraïne en crisisnoodopvang	883	883
Programma Brandweerzorg		
Ontheemden Oekraïne en crisisnoodopvang	155	155
Verkoop activa	432	-
Besteding rijksbijdrage frictie meldkamer	353	-
Inhaalwerkzaamheden COVID-19 afgerond	155	-
Besteding reserve meldkamer	353	-
Dotatie voorziening frictiekosten meldkamer	-	148
Programma GGD		
COVID-19 najaarscampagne (SPUK)	4.875	4.875
HPV18+ campagne	617	617
Programma Bedrijfsvoering		
Ontheemden Oekraïne en crisisnoodopvang	91	91
COVID-19 Overige meerkosten	13	13
Verkoop kazernes	1.453	1.453
Totaal	**19.032**	**17.887**

3.6 Normering topinkomens

Verwijzend naar de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) treft u hieronder de bijbehorende specificatie voor VGGM aan:

bedragen x € 1	A. Slofstra	H. Bril
Functiegegevens	Directeur	Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,00	1,00
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	158.170	161.726
Beloningen betaalbaar op termijn	22.622	22.556
Subtotaal	180.792	184.281
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	223.000	223.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-42.208	-38.719
Totale bezoldiging	223.000	223.000
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t	n.v.t
Gegevens 2022		
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband 2022 (in fte)	1,00	1,00
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	158.306	163.075
Beloningen betaalbaar op termijn	22.794	22.849
Totale bezoldiging 2022	181.100	185.925
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	216.000	216.000

VGGM verloont deze functionarissen conform CAR/UWO, schaal 17. Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen. Onderstaand een overzicht van de bestuurders gedurende 2023.

De heer A. Marcouch	burgemeester van Arnhem
De heer J.J. Luteijn (tot 9 februari 2023)	wnd. burgemeester van Barneveld
De heer J. van der Tak (vanaf 9 februari 2023)	burgemeester van Barneveld
De heer R. Verhulst	burgemeester van Ede
Mevrouw N. Kalfs	burgemeester van Lingewaard
Mevrouw L.W.C.M. van der Meijs	burgemeester van Doesburg
De heer H. Hieltjes	burgemeester van Duiven
Mevrouw P. Hoytink-Roubos	burgemeester van Overbetuwe
De heer G.D. Renkema	burgemeester van Nijkerk
Mevrouw A.M.J. Schaap	burgemeester van Renkum
De heer C. van Eert	burgemeester van Rheden
Mevrouw E. Weststeijn	burgemeester van Rozendaal
Mevrouw M.C. Teunissen-Willemsen	burgemeester van Scherpenzeel
De heer F. Vermeulen	burgemeester van Wageningen
De heer A.J. van Hout	burgemeester van Westervoort
De heer L.J.E.N. van Riswijk	burgemeester van Zevenaar

3.7 Verantwoording in het kader van SISA

In deze SISA-verantwoording wordt zoals gebruikelijk de Brede Doeluitkering Rampen (BDUR) verantwoord, dit jaar ook de Bekostiging eerste opvang ontheemden Oekraïne, Regeling specifieke uitkering versterking GGD'en en de Regeling specifieke uitkering COVID-19 vaccinatie.

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 12-02-2024

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger		Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A2	**Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDUR)** **Besluit veiligheidsregio's artikelen 8.1, 8.2 en 8.3** Veiligheidsregio's		Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A2/01*					
JenV	A18	**Bekostiging eerste opvang ontheemden Oekraïne door Veiligheidsregio's** Veiligheidsregio's		Naam Kostensoort *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A18/01*	Besteding per kostensoort (zelfstandige uitvoering inclusief uitvoering door andere partijen, niet zijnde medeoverheden, jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A18/02*	Cumulatieve besteding per kostensoort (t/m jaar T inclusief uitvoering door andere medeoverheden vanaf SiSa 2023) *Aard controle R* *Indicator: A18/03*			
			1	Meerkosten coördinerende gemeente					
			2	Hotels/centra					
			3	Overige specifieke meerkosten					
			4	Overige Meerkosten					
				Berekening totale besteding (zelfstandige uitvoering inclusief uitvoering door andere partijen, niet zijnde medeoverheden, jaar T) Som indicator 02 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A18/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A18/05*	Eventuele toelichting als bij de vorige indicator "nee" is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A18/06*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A18/07*		
			1	€ 0					
VWS	H29	**Regeling specifieke uitkering versterking GGD'en**		Naam van de pijler *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen – zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: H29/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen – Inclusief verantwoording tussen medeoverheden *Aard controle R* *Indicator: H29/03*	Plannen uitgevoerd conform uitvraag? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29/04*	Toelichting - verplicht als bij H29/04 "Nee" is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29/05*	Zelfstandige uitvoering? (Ja/ Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29/06*
			1	Kwetsbaarheden wegnemen					
			2	Verstevigen (boven) regionale monitoring en surveillance					
			3	Versterken wetenschappelijke kennisinfrastructuur					
			4	Samenwerking bovenregionaal niveau					
			5	Versneld opleiden					
VWS	H29B	**Regeling specifieke uitkering versterking GGD'en** SiSa tussen medeoverheden		Hieronder per regel één (code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die GGD invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29B/01*	Naam van de pijler *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29B/02*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H29B/03*	Plannen uitgevoerd conform uitvraag? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29B/04*	Toelichting - verplicht als bij H29B/04 "Nee" is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29B/05*	
			1		Kwetsbaarheden wegnemen				
			2		Verstevigen (boven) regionale monitoring en surveillance				
			3		Versterken wetenschappelijke kennisinfrastructuur				
			4		Samenwerking bovenregionaal niveau				
			5		Versneld opleiden				
VWS	H33	**Regeling specifieke uitkering COVID-19-vaccinatie**		Besteding (jaar T) voor het in stand houden van een infrastructuur t.b.v. een basiscapaciteit voor het zetten van COVID-19 vaccinaties daarbij rekening houdend met mogelijke opschaling *Aard controle R* *Indicator: H33/01*	Besteding (jaar T) voor opschaling van de basisinfrastructuur voor het zetten van COVID-19 vaccinaties in het kader van een vaccinatiecampagne. *Aard controle R* *Indicator: H33/02*	Heeft u (met toestemming van de minister van VWS) de infrastructuur voor basiscapaciteit voor alternatieve doeleinden ingezet? (Ja/Nee) *Aard controle D2* *Indicator: H33/03*	Besteding (jaar T) ten behoeve van alternatieve doeleinden (verplicht als bij voorgaande indicator 'Ja' is geselecteerd) *Aard controle D2* *Indicator: H33/04*		

3.8 Rechtmatigheidsverantwoording

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met het algemeen bestuur aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het dagelijks bestuur ook beschreven welke acties ondernomen worden door het dagelijks bestuur om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Verantwoordelijkheid dagelijks bestuur
De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het dagelijks bestuur toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door het algemeen bestuur vastgestelde kaders zoals de begroting, financiële verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door het algemeen bestuur op 29 november 2023 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door het algemeen bestuur bepaald en bedraagt 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 1.493.080.

Bevindingen
Het Dagelijks Bestuur is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens door aanvullende (rijks)opdrachten voor VGGM waarvoor geen begrotingswijzing bestuurlijk is vastgesteld. De geconstateerde afwijkingen betreffen:

Geconstateerde onrechtmatigheden (bedragen in € x1.000.000)	Baten	Lasten
Voorwaardencriterium - Aanbestedingsrechtmatigheid		
Totale onrechtmatigheid voorwaardencriterium	-	*0.9*
Begrotingsrechtmatigheid – Acceptabele baten en lasten overschrijdingen		
Programma Ambulancezorg	0.8	-0.2
Programma Bedrijfsvoering	1.7	0.9
Programma Brandweer	0.5	0.6
Programma COVID-19	-3.4	-3.4
Programma Crisisbeheersing	-0.1	-0.9
Programma GGD	7.5	7.4
Totale onrechtmatigheid begrotingscriterium	*7.0*	*4.4*
Totaal onrechtmatigheden rechtmatigheidsverantwoording	**7.0**	**5.3**

Er wordt opgemerkt dat alle lasten overschrijdingen en onderschrijdingen in het kader van het begrotingscriterium zijn gedekt door de baten overschrijdingen en onderschrijdingen op programma niveau inclusief mutaties reserves. Derhalve zijn deze niet verder toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering. Een belangrijke wijziging betreft de verandering in de opdracht van VWS aan VGGM ten aanzien van de Covid-19 bestrijding, waardoor deze activiteiten voor de laatste maanden van 2023 van het programma COVID-19 zijn overgeheveld naar het programma GGD.

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met het algemeen bestuur aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het dagelijks bestuur ook beschreven welke acties ondernomen worden door het dagelijks bestuur om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

3.9 Overige

Resultaatbestemming

Definitieve vaststelling inwonersbijdrage 2023
Op 13 september 2023 heeft het Algemeen Bestuur de gewijzigde Begroting 2023 vastgesteld (opgenomen in de bestuursbegroting 2024). De hierin opgenomen inwonersbijdrage is € 18,55 per inwoner. In deze Jaarrekening 2023 wordt de inwonersbijdrage conform verantwoord op € 18,55 per inwoner.

Voorgesteld wordt de bijdrage conform vast te stellen.

Voorstel resultaatbestemming
Het resultaat met inachtneming van de incidentele baten & lasten en financiële baten & lasten bedraagt € 1.730.208. Voorgesteld wordt dit resultaat conform de eerdere onderstaande beslispunten te bestemmen:

Gerealiseerd totaal saldo baten en lasten	€	1.503.187

Reeds besloten reservemutaties		
Besteding reserve Onderhoud kazernes brandweergebruikersdeel	€	41.274
Besteding reserve Activa Brandweer Ede	€	3.630
Besteding reserve Gebruikersonderhoud CB's	€	21.265
Besteding reserve ICT	€	42.056
Besteding reserve Verdeelsleutels	€	269.458
Besteding reserve Uitgestelde werkzaamheden	€	155.000
Toevoeging reserve RAK AGM	€	-1.022.106
Besteding reserve Arbeidshygiëne Brandweer	€	63.699
Besteding reserve Meldkamer Brandweer	€	500.000
Besteding reserve Reorganisatie Bedrijfsvoering	€	2.523
Besteding reserve Bedrijfsvoering	€	150.221
Gerealiseerd resultaat	**€**	**1.730.208**

Voorgesteld wordt het gerealiseerde resultaat van € 1.730.558 in de jaarrekening als onbestemd te verantwoorden en de besluitvorming van de resultaatbestemming samen te laten lopen met de besluitvorming van de bestuursbegroting 2025, waaronder de gewijzigde begroting 2024. Uitgangspunt hierbij is dat het resultaat terugvloeit aan de gemeenten.

3.10 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

De controleverklaring volgt na half april in verband met een nog te geven toelichting op de audit alert rechtmatigheid door de beroepsorganisatie van accountants op 15 april.

4 Bijlagen

Bijlage 1 - Inwonersbijdragen per gemeente

De inwonersbijdragen en de gemeentelijke bijdragen is opgenomen in de begroting 2023.

Bijlage 2 - Taakvelden

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2022			Gew. Begr. 2023			Begroting 2023			Realisatie 2023		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Volksgezondheid	112.687	105.462	**7.225**	82.541	73.798	**8.743**	62.637	55.087	**7.550**	87.492	77.698	**9.794**
Crisisbeheersing en brandweer	55.124	44.023	**11.100**	60.567	47.561	**13.006**	54.526	42.459	**12.068**	60.969	47.203	**13.767**
Treasury	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**
Overhead	3.368	22.076	**-18.708**	686	23.546	**-22.860**	681	20.865	**-20.184**	2.351	24.408	**-22.058**
Overige baten en lasten	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**
Saldo van baten en lasten	**171.179**	**171.562**	**-383**	**143.794**	**144.906**	**-1.111**	**117.844**	**118.410**	**-567**	**150.812**	**149.309**	**1.503**
Mutatie reserves	1.090	0	**1.090**	1.111	0	**1.111**	567	0	**567**	**227**	**0**	**227**
Resultaat	**172.269**	**171.562**	**707**	**144.906**	**144.906**	**0**	**118.410**	**118.410**	**0**	**151.039**	**149.309**	**1.730**

Bijlage 3 - Specificatie ten bate van de nacalculatie Ambulancezorg

De exploitatie van de ambulancezorg is gebaseerd op de budgetafspraken met verzekeraars die zijn vastgelegd in één rekenstaat voor zowel de Ambulancehulpverlening als de meldkamertaak. Op basis van de rekenstaat wordt het nacalculatieformulier ingevuld. In deze nacalculatie zijn onder andere de definitieve loon- en prijsindexen verwerkt. Op basis van deze rekenstaat wordt het budget aanvaardbare kosten vastgesteld.
Hieronder is de voorlopige opbrengstverrekening 2023 opgenomen. Deze verrekening is gebaseerd op het met verzekeraars afgesproken budget 2023 en de verwachtte mutatie hierop op basis van de productie en afspraken. Vooralsnog wordt uitgegaan van een budget van € 28.918.573 voor het vervoer en de meldkamer tezamen. Deze vastgestelde opbrengsten zijn als volgt verantwoord:

Schulden uit hoofde van financieringsoverschot wettelijk budget ambulancezorg

	2021	2022	2023	Totaal
	€	€	€	€
Saldo per 1 januari 2023	122.200	485.822	0	608.022
Mutaties boekjaar				
Nog te verrekenen financieringsverschil zorgverzekeraars		-485.822	220.991	-264.832
Beschikte opbrengstverrekening zorgverzekeraars		706.213	-2.400.000	-1.693.787
Gefactureerde opbrengstverrekening zorgverzekeraars	-122.200	-240.375	2.400.000	2.037.425
Subtotaal mutaties boekjaar	-122.200	-19.985	220.991	78.807
Saldo per 31 december 2023	**0**	**465.838**	**220.991**	**686.828**
Beschikkingen opbrengstverrekening NZa	ja	ja	ja	
Stadium van vaststelling NZa:	c	c	b	

a = interne berekening
b = overeenstemming met representerende zorgverzekeraar(s) en/of voorlopige beschikking NZa
c = definitieve vaststelling NZa

	31-dec-23	31-dec-22
	€	€
Waarvan gepresenteerd als:		
- vorderingen uit hoofde van financieringstekort	0	0
- schulden uit hoofde van financieringsoverschot	-686.828	-608.022
	-686.828	**-608.022**

Specificatie financieringsverschil voor het boekjaar	2023	2022
	€	€
Wettelijk budget voor ambulancezorg voorcalculatie met NZa	28.918.573	25.737.312
Wettelijk budget voor ambulancezorg ingecalculeerde budgetmutaties t.b.v. jaarrekening	-730.005	-93.893
Af: werkelijke opbrengsten ambulancezorg	-26.009.558	-24.348.197
Voorlopig financieringsverschil einde boekjaar	**2.179.009**	**1.295.222**
Mutaties budget voor ambulancezorg naar aanleiding van nacalculatie met NZa boekjaar 2023		-201.435
Definitief financieringsverschil		**1.093.787**

Vanaf 2015 kent de ambulancezorg één totaalbudget. De tarieven voor het vervoer zijn in het gehele land uniform. Aangezien de opbrengsten uit de facturering niet aansluiten met de financieringsafspraak van de aanvaardbare kosten wordt het verschil direct verrekend met de zorgverzekeraars.
De vaststelling van het definitieve budget geschiedt op nacalculatiebasis. Teneinde de jaarlijkse exploitatie te egaliseren is met betrekking tot nog te verrekenen tariefopbrengsten deze balanspost gecreëerd.
In 2023 is de afwikkeling tot en met het jaar 2022 definitief vastgesteld.

Exploitatie Ambulancezorg

Pijler Mobiele zorg

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023
7.1 Volksgezondheid			
Personeelskosten	19.243	21.373	19.768
Materiele kosten	3.300	3.433	3.767
Kapitaallasten	1.051	1.726	940
Huisvestingskosten	461	753	493
Lasten	**24.055**	**27.285**	**24.968**
7.1 Volksgezondheid			
Rijksbijdragen	68	72	73
Zorgverzekeraars	23.281	26.628	25.303
Overige baten	2.723	2.439	2.724
Baten	**26.072**	**29.139**	**28.100**
Doorbelasting	-1.654	-1.854	-1.829
Resultaat voor bestemming	**362**	**0**	**1.303**
Mutatie reserves	-362	0	-1.303
Resultaat na bestemming	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0
Resultaat na belasting	**0**	**0**	**0**

Exploitatie Meldkamer

Pijler Zorgcoördinatie

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023
7.1 Volksgezondheid			
Personeelskosten	2.165	2.172	2.971
Materiele kosten	132	200	1.514
Kapitaallasten	0	0	10
Huisvestingskosten	0	0	21
Lasten	**2.297**	**2.372**	**4.516**
7.1 Volksgezondheid			
Rijksbijdragen	124	131	132
Zorgverzekeraars	2.054	2.291	2.637
Overige baten	120	129	1.654
Baten	**2.297**	**2.551**	**4.423**
Doorbelasting	-161	-179	-189
Resultaat voor bestemming	**-161**	**0**	**-281**
Mutatie reserves	161	0	281
Resultaat na bestemming	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0
Resultaat na belasting	**0**	**0**	**0**

Bijlage 4 - Overzicht van langlopende leningen ultimo 2023

Leningen Bedragen x € 1.000	Saldo 31-12-2022	Aflossingen	Vermeerderingen	Saldo 31-12-2023
BNG 40.108784	286	-9	0	277
BNG 40.113329	15.000	0	0	15.000
Totaal	**15.286**	**-9**	**0**	**15.277**

De totale rentelast voor het jaar 2023 met betrekking tot de vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar bedraagt € 89k.

Bijlage 5 - Bestuurssamenstelling

Bestuurssamenstelling
Per 31 december 2023

Samenstelling Algemeen Bestuur Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Voorzitter:	
De heer A. Marcouch	burgemeester van Arnhem
Eerste plaatsvervangend voorzitter:	
De heer R. Verhulst	burgemeester van Ede
Tweede plaatsvervangend voorzitter:	
De heer C. van Eert	burgemeester van Rheden
Derde plaatsvervangend voorzitter:	
De heer A.J. van Hout	burgemeester van Westervoort
Leden:	
De heer A. Marcouch	burgemeester van Arnhem
De heer J.J. Luteijn (tot 9 februari 2023)	wnd. burgemeester van Barneveld
De heer J. van der Tak (vanaf 9 februari 2023)	burgemeester van Barneveld
De heer R. Verhulst	burgemeester van Ede
Mevrouw N. Kalfs	burgemeester van Lingewaard
Mevrouw L.W.C.M. van der Meijs	burgemeester van Doesburg
De heer H. Hieltjes	burgemeester van Duiven
Mevrouw P. Hoytink-Roubos	burgemeester van Overbetuwe
De heer G.D. Renkema	burgemeester van Nijkerk
Mevrouw A.M.J. Schaap	burgemeester van Renkum
De heer C. van Eert	burgemeester van Rheden
Mevrouw E. Weststeijn	burgemeester van Rozendaal
Mevrouw M.C. Teunissen-Willemsen	burgemeester van Scherpenzeel
De heer F. Vermeulen	burgemeester van Wageningen
De heer A.J. van Hout	burgemeester van Westervoort
De heer L.J.E.N. van Riswijk	burgemeester van Zevenaar
Adviseurs:	
De heer A. Slofstra	directeur brandweer
De heer H.R. Bril	directeur publieke gezondheid

Samenstelling Bestuurscommissie Veiligheid en Gezondheid

Voorzitter:	
De heer A. Marcouch	burgemeester van Arnhem
Eerste plaatsvervangend voorzitter:	
De heer R. Verhulst	burgemeester van Ede
Tweede plaatsvervangend voorzitter:	
De heer C. van Eert	burgemeester van Rheden
Derde plaatsvervangend voorzitter:	
De heer A.J. van Hout	burgemeester van Westervoort
Leden:	
De heer A. Marcouch	burgemeester van Arnhem

De heer M. van de Geijn	wethouder van Arnhem
De heer J.J. Luteijn (tot 9 februari 2023)	wnd. burgemeester van Barneveld
De heer J. van der Tak (vanaf 9 februari 2023)	burgemeester van Barneveld
Mevrouw J.M. de Heer	wethouder van Barneveld
Mevrouw N. Kalfs	burgemeester van Lingewaard
De heer A. Slob	wethouder van Lingewaard
De heer C. van Eert	burgemeester van Rheden
Mevrouw G. Hofstede	wethouder van Rheden
Mevrouw L.W.C.M. van der Meijs	burgemeester van Doesburg
De heer R. Gossink (tot 1 oktober 2023)	wethouder van Doesburg
De heer B. Elbers (vanaf 26 oktober 2023)	wethouder van Doesburg
De heer H. Hieltjes	burgemeester van Duiven
De heer J. Goossen	wethouder van Duiven
De heer R. Verhulst	burgemeester van Ede
De heer L. Meijer (tot 7 december 2023)	wethouder van Ede
De heer B. van der Beek (vanaf 7 december 2023)	wethouder van Ede
Mevrouw P. Hoytink-Roubos	burgemeester van Overbetuwe
Mevrouw C. Teunissen	wethouder van Overbetuwe
De heer G.D. Renkema	burgemeester van Nijkerk
Mevrouw A. Rohen	wethouder van Nijkerk
Mevrouw A.M.J. Schaap	burgemeester van Renkum
Mevrouw M. Mulder	wethouder van Renkum
Mevrouw E. Weststeijn	burgemeester van Rozendaal
Mevrouw T. van der Pas	wethouder van Rozendaal
Mevrouw M.C. Teunissen-Willemsen	burgemeester van Scherpenzeel
De heer H. Vlastuin	wethouder van Scherpenzeel
De heer F. Vermeulen	burgemeester van Wageningen
De heer G. van Vulpen	wethouder van Wageningen
De heer A.J. van Hout	burgemeester van Westervoort
De heer J. Derksen	wethouder van Westervoort
De heer L.J.E.N. van Riswijk	burgemeester van Zevenaar
De heer S. Bijl	wethouder van Zevenaar

Adviseurs:

De heer A. Slofstra	directeur brandweer
De heer H.R. Bril	directeur publieke gezondheid

Samenstelling Dagelijks bestuur

Voorzitter:

De heer A. Marcouch	burgemeester van Arnhem

Eerste plaatsvervangend voorzitter:

De heer R. Verhulst	burgemeester van Ede

Tweede plaatsvervangend voorzitter:

De heer C. van Eert	burgemeester van Rheden

Derde plaatsvervangend voorzitter:

De heer A.J. van Hout	burgemeester van Westervoort

Leden:

De heer A. Marcouch	burgemeester van Arnhem
De heer M. van de Geijn	wethouder van Arnhem
Vanuit de Veluwezoom	
De heer C. van Eert	burgemeester van Rheden
Vanuit de Liemers	
De heer A.J. van Hout	burgemeester van Westervoort
Vanuit de West-Veluwe/Vallei	
Mevrouw J.M. de Heer	wethouder van Barneveld
Vanuit de OverBetuwe	
Mevrouw P. Hoytink-Roubos	burgemeester van Overbetuwe

Financiële commissie

Voorzitter

De heer A.J. van Hout	burgemeester van Westervoort

Leden:

De heer G. van Vulpen	wethouder van Wageningen
De heer C. van Eert	burgemeester van Rheden
De heer G.D. Renkema	burgemeester van Nijkerk

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM)
verzorgt Ambulance, Brandweer, GGD en GHOR voor de gemeenten in Gelderland-Midden

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Postbus 5364
6802 EJ ARNHEM
T 0800 8446 000
E info@vggm.nl
I www.vggm.nl

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

RA12 Registeraccountants B.V.
Traverse 1
3905 NL, Veenendaal

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het algemeen bestuur van Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden te Arnhem gecontroleerd. Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van de baten en lasten over 2023 en van het vermogen van Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden op 31 december 2023 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).
De jaarrekening bestaat uit:

- het overzicht van baten en lasten over 2023;
- de balans per 31 december 2023;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen waaronder de rechtmatigheidsverantwoording van het dagelijks bestuur over de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties over 2023;
- de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen; en
- de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2023 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij zijn onafhankelijk van Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta) , de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

RA12 Registeraccountants B.V.
Traverse 1
3905 NL, Veenendaal

Registeraccountants

Paragraaf ter benadrukking van bepaalde aangelegenheden - rechtmatigheidsverantwoording

Wij vestigen de aandacht op het onderdeel rechtmatigheidsverantwoording in de toelichting op de jaarrekening op pagina 80. Het dagelijks bestuur heeft in deze rechtmatigheidsverantwoording toegelicht dat een deel van de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand is gekomen. Het totaal aan geconstateerde afwijkingen (rechtmatigheidsfouten), voor een bedrag van in totaal € 2,6 miljoen onrechtmatig ten aanzien van het begrotingscriterium en € 0,9 miljoen onrechtmatigheid ten aanzien van het voorwaardencriterium, ligt boven de door de het algemeen bestuur vastgestelde verantwoordingsgrens. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 1.489.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2023 Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de EUR 74.450 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6 sub a WNT en artikel 5 lid 1 sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

RA12 Registeraccountants B.V.
Traverse 1
3905 NL, Veenendaal

Registeraccountants

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat. Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Ingevolge artikel 213 lid 3 (b) Gemeentewet, die uit hoofde van artikel 35 lid 7 Wet gemeenschappelijke regelingen van toepassing is, hebben wij onderzocht of de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen als bedoeld in artikel 17 Financiële-verhoudingswet (hierna: de specifieke uitkeringen) rechtmatig tot stand zijn gekomen. In de jaarrekening is verantwoordingsinformatie opgenomen over deze specifieke uitkeringen (de SiSa-bijlage).

Naar ons oordeel zijn de baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2023 met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - Regeling Informatieverstrekking SiSa

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen, in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - de Regeling Informatieverstrekking SiSa. In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

RA12 Registeraccountants B.V.
Traverse 1
3905 NL, Veenendaal

Registeraccountants

Het is onze verantwoordelijkheid een redelijke mate van zekerheid te krijgen voor ons oordeel Ingevolge artikel 213 lid 3 (b) Gemeentewet, die uit hoofde van artikel 35 lid 7 Wet gemeenschappelijke regelingen van toepassing is. Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en de Nota Verwachtingen Accountantscontrole 2023, zoals opgenomen in de Nota procedure aanlevering SiSa-verantwoordingsinformatie 2023 in bijlage 2 van de Regeling Informatieverstrekking SiSa. Wij hebben bij de controle van de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen dezelfde materialiteit toegepast als bij de controle van de jaarrekening. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden;
- het evalueren of de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder de eigen verordeningen en voor het getrouw toelichten van de financiële rechtmatigheid in de jaarrekening.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

RA12 Registeraccountants B.V.
Traverse 1
3905 NL, Veenendaal

Registeraccountants

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid en het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur, het Controleprotocol WNT 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
- het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

RA12 Registeraccountants B.V.
Traverse 1
3905 NL, Veenendaal

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan omtrent de financiële positie. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

RA12 Registeraccountants B.V.
Traverse 1
3905 NL, Veenendaal

Registeraccountants

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Veenendaal

RA12 Registeraccountants B.V.

Adrianus Fransiscus Johannes van der Velden

Digitaal ondertekend door Adrianus Fransiscus Johannes van der Velden
Datum: 2024.05.07 10:40:17 +02'00'

drs. A.F.J. van der Velden RA

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Gemeenteraad en College van Burgemeester en Wethouders
van deelnemende gemeenten in de regio Gelderland-Midden

Datum 9 april 2024
Kenmerk SN24_000007
Contactpersoon Eric van Neerrijnen
E-mailadres eric.van.neerrijnen@vggm.nl

Onderwerp Ter consultatie: conceptbegroting VGGM 2025, gewijzigde begroting 2024, bestemming resultaat jaarrekening 2023 en beleidsplan VGGM 2025-2026

Geachte leden van de Raad, leden van het College,

Hierbij bieden wij u de ontwerpbegroting aan voor het begrotingsjaar 2025 en het jaarverslag over het jaar 2023. De ontwerpbegroting 2025 bevat tevens de gewijzigde begroting 2024. Op onze website (www.vggm.nl/bestuurlijk/raadsinformatieronde) vindt u achterliggende documentatie.

De ontwerpbegroting is gebaseerd op de kaderbrief (reeds in uw bezit). Wij adviseren u onderliggende begroting in samenhang te lezen met deze kaderbrief.

Aankondiging nazending
In het algemeen bestuur VGGM van 3 april 2024 is de ontwerpbegroting 2025 besproken. Hierbij is onder meer gesproken over de ontvangen reacties vanuit gemeenteraden op de kaderbrief. Met de komst van het zogenaamde 'ravijnjaar 2026' maakt ook het algemeen bestuur zich serieus zorgen en ziet 'financieel zwaar weer' aankomen. Het algemeen bestuur heeft het dagelijks bestuur daarom gevraagd om naast deze begroting inzichtelijk te maken wat de consequenties zijn van een indicatieve besparing ten opzichte van de voorliggende ontwerpbegroting van tenminste 2% voor 2025 en een grotere besparing vanaf 2026. Deze aanvullende rapportage wordt de komende weken uitgewerkt. Doel hiervan is om het bestuur in staat te stellen keuzes te kunnen maken en impact op maatschappelijke doelstelling en bijbehorende bekostiging te overzien.

Uiterlijk 30 april a.s. zal de aanvullende rapportage aan u beschikbaar wordt gesteld via de hierboven genoemde website.

Consultatie resultaatbestemming 2023
Op 3 april 2024 heeft het algemeen bestuur het jaarverslag over 2023 besproken. De controleverklaring van de accountant is nog niet versterkt. De accountant heeft op 15 april nog een informatiebijeenkomst van de beroepsorganisatie van accountants inzake de gewijzigde regelgeving rondom de rechtmatigheidsverantwoording. Aansluitend kan de accountant overgaan tot het verstrekken van de controleverklaring. Ten aanzien van de voorgenomen bestemming van het resultaat worden de raden van deelnemende gemeenten uitgenodigd een zienswijze uit te brengen. Het dagelijks bestuur stelt voor om het resultaat terug te geven aan de gemeenten. Deze

resultaatsbestemming is opgenomen in paragraaf 3.4 van de onderliggende begroting 2025.

Zienswijzeprocedure
Op grond van artikel 35 Wet Gemeenschappelijke Regelingen worden de raden van de deelnemende gemeenten uitgenodigd hun zienswijze over de ontwerpbegroting 2025 en de gewijzigde begroting 2024 naar voren te brengen bij het dagelijks bestuur van Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden. Het dagelijks bestuur voegt deze zienswijze bij de ontwerpbegroting, zoals deze aan het algemeen bestuur op 11 september a.s. ter vaststelling wordt aangeboden. Wij verzoeken u vriendelijk uw zienswijze vóór 15 juli 2024 toe te sturen zodat wij u vóór de besluitvorming op 11 september een beargumenteerde reactie kunnen toezenden op uw ingebrachte zienswijze.

Beleidsplan
Het algemeen bestuur heeft op 3 april ingestemd met een nieuwe opbouw van het beleidsplan VGGM. Het nieuwe ontwerp-beleidsplan VGGM kent een modulaire opbouw waarbij enkele ontwerp-modules klaar zijn om ter consultatie voor te leggen aan de gemeenteraden:

- Inleidende ontwerp-module over de modulaire opbouw beleidsplan VGGM 2025-2026
- Ontwerp-beleidsplan brandweer 2025-2026
- Ontwerp-beleidsplan crisisbeheersing 2025-2026
- Ontwerp-dekkingsplan brandweer

Aankondiging informatieve raadsbijeenkomsten
VGGM organiseert een reeks van raadsinformatiebijeenkomsten voor raadsleden en collegeleden om een toelichting te geven op de documenten die ter consultatie worden voorgelegd. Net als vorige jaren is er voor gekozen om drie bijeenkomsten te organiseren op verschillende locaties in de regio. Deze bijeenkomsten vinden in de avond plaats op 14 mei, 10 juni en 1 juli. De uitnodiging voor deze bijeenkomsten wordt separaat verstuurd via de griffies en bestuurssecretariaten. Deelnemers kunnen zelf kiezen aan welke bijeenkomst zij willen deelnemen.

Aanvullend zal VGGM ook deelnemen aan de raadsinformatiebijeenkomst op 13 mei in Arnhem waarin niet alleen VGGM maar ook 4 andere Gemeenschappelijke Regelingen hun begroting zullen toelichten. Deze bijeenkomst is bedoeld voor alle deelnemende gemeenten (raadsleden en bestuurders) van de 5 deelnemende gemeenschappelijke regelingen. De uitnodiging voor deze raadsinformatiebijeenkomst wordt separaat verzonden.

Wij hopen u voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Namens het Dagelijks Bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden,

Anton Slofstra
Directie

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Gemeenteraden en colleges van deelnemende gemeenten in de regio Gelderland-Midden

Datum 30 april 2024
Uw kenmerk
Ons kernmerk SN24_000005
Contactpersoon Eric van Neerrijnen
E-mailadres eric.van.neerrijnen@vggm.nl

Onderwerp: 2% besparingsraming op ontwerpbegroting VGGM 2025

Geachte leden van de gemeenteraad, leden van het College,

Het Algemeen Bestuur heeft op 3 april jl. het Dagelijks Bestuur gevraagd om voor 30 april naast de ontwerpbegroting 2025 inzichtelijk te maken wat de consequenties zijn van een indicatieve besparing van tenminste 2% voor 2025 en een grotere besparing vanaf 2026 later dit jaar.

Met de voorjaarsnota 2024 vanuit het Rijk is deze vraag in ander daglicht komen te staan.
Als gevolg van de gewijzigde verdeelsystematiek van het gemeentefonds hebben veel gemeenten al voor 2025 een grote financiële uitdaging.

Om die reden zet het Dagelijks Bestuur een zorgvuldig proces op om in één keer besparingsvoorstellen voor VGGM uit te werken. Vooruitlopend op deze voorstellen wordt de gemeentelijke bijdrage voor het begrotingsjaar 2025 2% lager geraamd. In de bijlage bij deze brief is het financieel effect van deze 2% raming voor uw gemeente opgenomen.

De uit te werken besparingsvoorstellen geven later dit jaar invulling aan deze lagere raming welke een belangrijke bouwsteen is voor de kaderbrief 2026. Deze kaderbrief wordt begin november 2024 aan u toegezonden. Aansluitend volgt de gewijzigde begroting 2025 die samen met de ontwerpbegroting 2026 wordt toegezonden. Op zowel kaderbrief als ontwerpbegroting 2026 en gewijzigde begroting 2025 worden de raden in gelegenheid gesteld een zienswijze uit te brengen.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Namens Dagelijks Bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden,
De voorzitter,

Ahmed Marcouch

Bijlage: Gewijzigde gemeentelijke bijdrage 2025

Gemeentelijke bijdrage Veiligheid

In € x 1.000	Bijdrage Ontwerp-begroting	Af: Specifieke afspraken	Bijdrage regionale dienstverlening	Raming 2%	Bij: specifieke afspraken	Bijgestelde bijdrage
Arnhem	15.887	- 2.896	12.991	- 260	2.896	**15.627**
Barneveld	4.498	- 182	4.316	- 86	182	**4.412**
Doesburg	825	- 6	819	- 16	6	**809**
Duiven	1.529	- 6	1.523	- 30	6	**1.499**
Ede	9.486	- 1.223	8.263	- 165	1.223	**9.321**
Lingewaard	3.027	- 126	2.901	- 58	126	**2.969**
Nijkerk	2.781	- 62	2.719	- 54	62	**2.727**
Overbetuwe	3.232	- 97	3.135	- 63	97	**3.169**
Renkum	2.369	- 139	2.230	- 45	139	**2.324**
Rheden	3.339	- 90	3.249	- 65	90	**3.274**
Rozendaal	186	-	186	- 4	-	**182**
Scherpenzeel	670	- 14	656	- 13	14	**657**
Wageningen	3.112	- 39	3.073	- 61	39	**3.051**
Westervoort	933	-	933	- 19	-	**914**
Zevenaar	3.228	- 102	3.126	- 63	102	**3.165**
Totaal	**55.102**	**-4.982**	**50.120**	**-1.002**	**4.982**	**54.100**

Gemeentelijke bijdrage Bevolkingszorg

In € x 1.000	Bijdrage Ontwerpbegroting	Raming 2%	Bijgestelde bijdrage
Arnhem	189	-4	**185**
Barneveld	70	-1	**69**
Doesburg	13	0	**13**
Duiven	28	-1	**27**
Ede	139	-3	**136**
Lingewaard	54	-1	**53**
Nijkerk	51	-1	**50**
Overbetuwe	56	-1	**55**
Renkum	36	-1	**35**
Rheden	50	-1	**49**
Rozendaal	2	0	**2**
Scherpenzeel	12	0	**12**
Wageningen	47	-1	**46**
Westervoort	17	0	**17**
Zevenaar	51	-1	**50**

Bezoekadres
Eusebiusbuitensingel 43
6828 HZ Arnhem

Postadres
Postbus 5364
6802 EJ Arnhem

Telefoon 0800 8446000
www.vggm.nl

Totaal	**815**	**-16**	**799**

Gemeentelijke bijdrage GGD, inclusief jeugdgezondheidszorg 4-18

In € x 1.000	Bijdrage Ontwerpbegroting	Raming 2%	Bijgestelde bijdrage
Arnhem	4.219	-84	**4.135**
Barneveld	1.569	-31	**1.538**
Doesburg	282	-6	**276**
Duiven	635	-13	**622**
Ede	3.105	-62	**3.043**
Lingewaard	1.202	-24	**1.178**
Nijkerk	1.145	-23	**1.122**
Overbetuwe	1.240	-25	**1.215**
Renkum	801	-16	**785**
Rheden	1.109	-22	**1.087**
Rozendaal	45	-1	**44**
Scherpenzeel	264	-5	**259**
Wageningen	1.042	-21	**1.021**
Westervoort	385	-8	**377**
Zevenaar	1.146	-23	**1.123**
Totaal	**18.189**	**-364**	**17.825**

Gemeentelijke bijdrage Jeugdgezondheidszorg 0-4

In € x 1.000	Bijdrage Ontwerpbegroting	Raming 2%	Bijgestelde bijdrage
Arnhem	2.469	-49	**2.420**
Barneveld	1.297	-26	**1.271**
Doesburg	137	-3	**134**
Duiven	364	-7	**357**
Ede	2.155	-43	**2.112**
Lingewaard	742	-15	**727**
Nijkerk	800	-16	**784**
Overbetuwe	829	-17	**812**
Renkum	432	-9	**423**
Rheden	597	-12	**585**
Rozendaal	33	-1	**32**
Scherpenzeel	196	-4	**192**
Wageningen	484	-10	**474**
Westervoort	226	-5	**221**
Zevenaar	638	-13	**625**
Totaal	**11.399**	**-230**	**11.169**

Bezoekadres
Eusebiusbuitensingel 43
6828 HZ Arnhem

Postadres
Postbus 5364
6802 EJ Arnhem

Telefoon 0800 8446000
www.vggm.nl

Gemeentelijke bijdrage Rijksvaccinatieprogramma

In € x 1.000	Bijdrage Ontwerpbegroting	Raming 2%	Bijgestelde bijdrage
Arnhem	456	-9	**447**
Barneveld	239	-5	**234**
Doesburg	25	-1	**24**
Duiven	67	-1	**66**
Ede	398	-8	**390**
Lingewaard	137	-3	**134**
Nijkerk	148	-3	**145**
Overbetuwe	153	-3	**150**
Renkum	80	-2	**78**
Rheden	110	-2	**108**
Rozendaal	6	0	**6**
Scherpenzeel	36	-1	**35**
Wageningen	89	-2	**87**
Westervoort	42	-1	**41**
Zevenaar	118	-2	**116**
	2.104	**-43**	**2.061**

Bezoekadres
Eusebiusbuitensingel 43
6828 HZ Arnhem

Postadres
Postbus 5364
6802 EJ Arnhem

Telefoon 0800 8446000
www.vggm.nl

www.vggm.nl

Ontwerpbegroting 2025

Bevat tevens de geactualiseerde begroting 2024

Versie voor Algemeen Bestuur op 3 april 2024

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

1. Inleiding

Met deze ontwerpbegroting stuurt het bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden op zowel de taken en activiteiten voor het jaar 2025. In deze begroting zijn tevens de beleidsmatige en financiële kaders opgenomen, zoals het Algemeen Bestuur op 17 januari 2024 heeft besproken. Eerdere jaren waren de kaders en de begroting opgenomen in één document. Op verzoek van een aantal gemeenten is begin januari een separate kaderbrief opgesteld. Gezien de korte tijdspanne tussen kaderbrief en begroting is het gewenste effect om meer op de kaders te kunnen sturen vanuit de gemeenteraden niet gerealiseerd. Met de invoering van de nieuwe Wet Gemeenschappelijke Regelingen en de aanpassing van de gemeenschappelijke regeling van VGGM is een ruimere tijdsperiode voorzien voor zowel de kaders als de begroting.

In aansluiting op de bespreking van de kaderbrief 2025 in het Algemeen Bestuur heeft een aantal gemeenteraden de kaderbrief besproken en hun wensen en bedenkingen ten aanzien van deze kaderbrief uitgesproken. De tijd tussen de bespreking van de kaderbrief in de Raden en (de wettelijke) termijnen voor het opstellen en consultatie van deze ontwerpbegroting was echter te krap om de wensen en bedenkingen op de kaderbrief op een zorgvuldige wijze te wegen. Om die reden zijn de beleidsontwikkelingen zoals opgenomen in de kaderbrief 2025 integraal opgenomen in deze voorliggende begroting. Het advies is om deze ontwerpbegroting in samenhang met de kaderbrief te lezen. Naast de beleidsontwikkelingen zijn in deze begroting de opgedragen activiteiten, beoogde beleidsdoelstellingen en (financiële) risico's opgenomen.

De ontvangen reacties op de kaderbrief gaan onder andere in op het ravijnjaar 2026 en de daarmee samenhangende uitdagingen. Eerder dit jaar hebben een aantal wethouders Financiën aan gemeenschappelijke regelingen gevraagd in hoeverre mogelijkheden bestaan om mee te bewegen met deze uitdaging. In hoofdstuk 2 wordt nader op deze problematiek ingegaan, mede in relatie tot de uitdagingen waar VGGM voor staat als het gaat om het toekomstbestendig inrichten van de GGD-taken en de organisatie als geheel.

Voorzien is deze ontwerpbegroting 2025 op 11 september 2024 vast te stellen. Voorafgaand worden de Colleges en Raden van de inliggende gemeenten in de gelegenheid gesteld om hun wensen en bedenkingen bij deze ontwerp-begroting 2025 aan het Dagelijks Bestuur mee te geven. Mocht uw raad al een reactie op de kaderbrief 2025 hebben gegeven, dan zal die reactie meegenomen worden bij de bespreking van deze ontwerpbegroting.

Deze ontwerpbegroting geeft eveneens de mogelijkheid om de geactualiseerde begroting 2024 nauwkeuriger op te stellen, doordat diverse bekostigingsgesprekken voor diensten en producten die niet middels de gemeentelijke bijdrage worden bekostigd recent zijn afgerond. Denk hierbij aan afspraken met subsidiegevers, gemeenten inzake lokaal aanbod GGD en zorgverzekeraars.

De begroting is opgebouwd rondom de volgende programma's:

3a. Programma Crisisbeheersing

3b. Programma Brandweer (was brandweerzorg)

3c. Programma GGD

3d. Programma Ambulancezorg

3e. Programma Bedrijfsvoering

Per programma zijn de beleidsontwikkelingen en beoogde resultaten beschreven, inclusief de begrote baten en lasten. Op totaalniveau geeft dat de volgende organisatie-begroting voor 2025:

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	Gew. Begr. 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Programma Crisisbeheersing	5.631	7.174	6.382	6.802	7.108	7.108	7.108
Programma Brandweer	41.571	43.540	45.268	46.528	46.053	46.053	46.053
Programma GGD	38.596	35.329	37.367	38.719	38.719	38.719	38.710
Programma Ambulancezorg	29.483	31.406	30.502	31.192	31.192	31.192	31.192
Programma Bedrijfsvoering	24.408	26.438	27.462	27.611	28.611	29.558	29.511
Programma COVID-19	9.618	0	0	0	0	0	0
Lasten	**149.309**	**143.888**	**146.980**	**150.852**	**151.683**	**152.629**	**152.574**
Gemeentelijke bijdrage	73.479	82.742	82.742	87.607	88.132	89.132	89.132
Lokaal aanbod	8.679	7.829	8.936	8.748	8.748	8.748	8.748
Rijksbijdragen	24.233	10.282	11.905	11.517	11.823	11.823	11.823
Zorgverzekeraars	27.941	28.919	31.874	31.874	31.874	31.874	31.874
Overige baten	16.481	13.677	10.472	10.881	10.881	10.881	10.881
Baten	**150.812**	**143.448**	**145.929**	**150.627**	**151.458**	**152.458**	**152.458**
Doorbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	**1.503**	**-440**	**-1.052**	**-225**	**-225**	**-171**	**-116**
Mutatie reserves	227	440	1.052	225	225	171	116
Resultaat na bestemming	**1.730**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**1.730**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Het dagelijks bestuur is zich, net als de directie, ten volle van bewust dat deze begroting leidt tot een grote uitdaging binnen de gemeentelijke financiën. De verschillende omstandigheden, de voorstellen voor de versterking van de GGD-taken en de organisatieversterking leiden tot een verhoging van de gemeentelijke bijdrage. De gemeentelijke bijdrage neemt in totaal met € 4,9 miljoen toe, zijnde het terugnemen van € 2,2 miljoen aan incidentele bijdragen, een structurele toename van € 6,7 miljoen en incidentele bijdragen van € 0,4 miljoen. In onderstaand verloopoverzicht zijn de mutaties van de gemeentelijke bijdrage per taak zichtbaar. In de tabel is tevens een verwijzing opgenomen naar de paragraaf waar de mutatie nader is toegelicht:

In EUR x 1.000	Veilig-heid	Bevolkin gszorg	GGD	JGZ 0-4	RVP	Totaal
Gemeentelijke bijdrage begroting 2024	**53.093**	**791**	**15.964**	**11.005**	**1.889**	**82.742**
Verkoop kazerne Pannerden (specifiek Zevenaar)	-20					-20
Basis op orde AGZ (incidenteel voor 2024)			-551			-551
Basis op orde JGZ (Incidenteel voor 2024)			-713	-940		-1.653
Aangepaste bijdrage begroting 2024	*53.072*	*791*	*14.700*	*10.065*	*1.889*	*80.517*
Mutaties structureel						
Versterking bedrijfsvoering (zie § 3e)	571		429			1.000
Toekomstbestendige AGZ (zie § 3c)			1.694			1.694
Toekomstbestendige JGZ (zie § 3c)			826	1.086		1.912
Ingroei functiewaardering (cf besluit 2021)			100			100
Decentralisatie Maternale Kinkhoest (zie § 3c)					176	176
Invoering omgevingswet (zie § 3a)	P.M.					P.M.
Ingroei nieuwe verdeelsleutels (zie § 4.5)	215					215
Mutatie inwoners (zie § 4.5)		9	181	53	9	252
Loon en prijs indexatie (zie § 4.1)	845	15	257	195	29	1.341
Mutaties incidenteel						
Veilige energie transitie (zie § 3a)	250					250
Harmonisatie afspraken huisvesting (zie § 3e)	150					150
	2.031	*24*	*3.487*	*1.334*	*214*	*7.089*
Gemeentelijke bijdrage begroting 2025	**55.103**	**815**	**18.187**	**11.399**	**2.103**	**87.607**

Inhoudsopgave

1. Inleiding 2
Inhoudsopgave 4
2. Druk op financiën 5
3. Programma-indeling 7
3a. Programma Crisisbeheersing 7
3b. Programma Brandweer 12
3c. Programma GGD 21
3d. Programma Ambulancezorg 35
3e. Programma Bedrijfsvoering 40
4. Financiën 45
4.1 Nominale ontwikkelingen 45
4.2 Investeringen 45
4.3 Effect op lopende begrotingsjaar 2024 46
4.4 Voorstel bestemming resultaat over 2023 47
4.5 Gemeentelijke bijdragen 47
5. Paragrafen 48
5.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 48
5.2 Onderhoud kapitaalgoederen 51
5.3 Financiering 52
6. Planning en control cyclus 53
Bijlagen 54
Bijlage 1: Ontwikkelingen in gemeentelijke bijdragen 54
Bijlage 2: Specificatie gemeentelijke bijdrage per gemeente 58
Bijlage 3: Geprognotiseerde balans 62
Bijlage 4: Reserves en voorzieningen 64
Bijlage 5: Meerjaren investeringsplan 2024 – 2028 65
Bijlage 6: Taakvelden 66
Bijlage 7: Risico's in relatie tot toekomstbestendigheid 67

2. Druk op financiën

Het is VGGM niet ontgaan dat de gemeentelijke begrotingen stevig onder druk zijn komen te staan. Enerzijds worden gemeenten geconfronteerd met taakuitbreidingen zonder bijbehorende kostendekkende budgetten en anderzijds is een fors lager gemeentefonds van toepassing vanaf 2026. VGGM voelt daarmee ook een belangrijke verantwoordelijkheid in het doelmatig besteden van de aan haar toegekende budgetten en het efficiënt uitvoeren van de aan haar opgedragen taken.

Anderzijds is zowel landelijk als regionaal geconstateerd dat de Veiligheidsregio's en GGD-en onvoldoende zijn voorbereid op nieuwe (gezondheids)crises en om die reden versterking nodig hebben. Voor Veiligheidsregio's is om die reden landelijk structureel € 83 miljoen beschikbaar gesteld voor deze versterkingsopgave. Voor de GGD gaat het landelijk om € 38 miljoen voor 2024 ter versterking van de pandemische paraatheid. Daarnaast zijn nog een aantal andere landelijke maatregelen getroffen, zoals een bekostiging voor COVID-19 vaccinaties en het sluiten van het Integraal Zorgakkoord en Gezond en Actief Leven akkoord.

Aanvullend heeft het bestuur van VGGM geconstateerd dat belangrijke risico's bestaan in de continuïteit van dienstverlening door historische keuzes ten aanzien van de GGD-taken en de krappe en starre invulling van de ondersteunende functies. Ten aanzien van de hulpverleningsactiviteiten zien we veranderingen in de maatschappij, onder andere door klimaatverandering en energietransitie, die leiden tot complexere, langere en meer grootschalige inzetten leidend tot toenemende druk op de huidige budgetten. Om die reden zijn in deze begroting versterkingsvoorstellen voor de GGD, de organisatie in het geheel en in het voorkomen van brand opgenomen.
In aansluiting op de financiële druk bij gemeenten heeft de wethouder Financiën van Rheden, mede namens een aantal andere wethouders Financiën, het bestuur van VGGM gevraagd naar de mogelijkheden om te besparen op de gemeentelijke budgetten. Deze oproep zien we ook terugkomen in een aantal reacties vanuit gemeenteraden op de kaderbrief voor 2025. Dit verzoek geeft spanning op de bovenstaande ontwikkelingen.
De groep wethouders Financiën vraagt expliciet om een drietal scenario's van indexatie door te rekenen:

Scenario	Indexatie volgens scenario		Indexatie in deze begroting		Verschil
	In %	In EUR x 1.000	In %	In EUR x 1.000	In EUR x 1.000
1. Indexatie voor 2025 sluit aan bij de loon-prijsontwikkelingen die door accres wordt gecompenseerd.	4,18	3.455	1,33	1.341	2.115
2. Indexatie voor 2025 gebaseerd is het percentage consumentenprijsindex voor 2025 (MEV);	2,50	2.067	1,33	1.341	727
3. De bijdrage voor 2025 wordt niet geïndexeerd.	nihil	nihil	1,33	1.341	-/- 1.341

Geconstateerd wordt dat de begroting van VGGM past binnen scenario 1 en scenario 2. Dit komt doordat VGGM voor haar budgetten 2023 en 2024 reeds anticipeerde op de forse loon- en prijsontwikkeling (inflatie) die ontstond door de mondiale tekorten op de grondstoffen en energie. Hierdoor is een relatief lage indexatie voor 2025 van toepassing.

In scenario 3 ontstaat een tekort van ca € 1,3 mln. Deze zou kunnen worden gerealiseerd door keuzes in (kwaliteit van) taken te maken. Dit in samenhang met het voorstel in deze begroting voor versterking van de GGD-taken en de organisatie in het geheel. Dat levert dan een volgende abstracte analyse op:

Programma	Totale baten	Gemeentelijke bijdrage	Toelichting
Crisisbeheersing	8.303.000	3.726.000	Evaluatie van recente crisissen leidt tot de conclusie dat veiligheidsregio's onvoldoende voorbereid zijn op een volgende crisis. Het Rijk heeft besloten om de crisistaken te versterken en heeft daarvoor landelijk € 83 miljoen beschikbaar gesteld. Voorwaarde hierbij is dat deze extra middelen niet gebruikt worden om huidige gemeentelijke bijdragen te verlagen. Het eventueel korten op de gemeentelijke bijdrage van € 3,7 miljoen is daarmee voor dit moment niet opportuun.
Brandweer	60.536.000	53.145.000	De taken voor brandweerzorg zijn in 2021 vergeleken met andere Veiligheidsregio's. De conclusie is dat hulpverleningstaken vergelijkbaar met andere regio's zijn georganiseerd. Zowel in omvang van medewerkers, vrijwilligers en materieel als in budgettaire zin. De activiteiten ter voorkoming van brand zijn in vergelijking met andere regio's minimaal georganiseerd. Voor het bestuur gaf de uitkomst van dit onderzoek geen aanleiding om een nader gesprek te voeren over de omvang en kwaliteit van de brandweerzorg. Een eventuele besparing op de kosten zal invloed hebben op de omvang van de brandweerorganisatie, zowel in personele als materiële zin. Kijkend naar de veranderingen in het risicoprofiel van de regio als gevolg van de klimaatverandering is het advies om de slagkracht van de brandweer niet te verkleinen.
GGD	46.936.000	30.736.000	De taken van de GGD zijn in 2022 en 2023 nader besproken met de portefeuillehouders. Dit heeft geleid tot een voorstel ter versterking van de GGD (toekomstbestendigde GGD). Dit versterkingsvoorstel is onderdeel van de voorliggende begroting. Het eventueel korten op de GGD-bijdragen leidt ertoe dat de bestuurlijk gewenste taakuitvoering niet kan worden gerealiseerd.
Ambulancezorg	33.799.000	Nihil	De taken van de ambulancezorg worden vergoed door zorgverzekeraars. Daarmee staat deze taak buiten scope voor eventuele verlaging van gemeentelijke bijdragen.
Overhead	Nihil	Nihil	De overhead wordt doorbelast aan de verschillende opgedragen taakgebieden. De overhead is in 2021 vergeleken met andere veiligheidsregio's. De conclusie was dat VGGM een zeer krappe overhead heeft. Aansluitend is de kwaliteit van de organisatie beoordeeld, met als conclusie dat deze ad hoc acteert op issues in de bedrijfsvoering. In samenhang met de krappe overhead leidt dat tot continuïteitsrisico's. Om de organisatie te versterken is een programmatische veranderaanpak gekozen met een looptijd van 3 tot 4 jaar. Het eventueel korten op de overhead vertraagt de verbetering en vergroot het continuïteitsrisico.
Totaal	149.574.000	87.607.000	

3. Programma-indeling

3a. Programma Crisisbeheersing

Het programma crisisbeheersing valt uiteen in de pijlers veiligheidsregio taken, bevolkingszorg en GHOR. Voor het programma Crisisbeheersing is één majeure overkoepelende ontwikkeling, namelijk de versterking van crisisbeheersing in opdracht van het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Dit gaan we doen door onder andere de voorbereiding op crises te verstevigen en de inzet van de veiligheidsregio bij langdurige crises te waarborgen. Denk hierbij aan: (langdurig) bemensen en ondersteunen van crisisteams, internationale, interregionale en Rijk-regio samenwerking, risico- en crisiscommunicatie en het versterken en waarborgen van de informatiepositie van de Veiligheidsregio.

Versterking crisisbeheersing

De Wet veiligheidsregio's is geëvalueerd. Eind 2022 heeft het Kabinet de Contourennota Versterking Crisisbeheersing en Brandweerzorg naar de Tweede Kamer gestuurd. Deze contourennota is een nadere uitwerking van het kabinetsstandpunt en schetst op hoofdlijnen de noodzakelijke vernieuwingen en veranderingen in het beoogd toekomstig stelsel van crisisbeheersing en brandweerzorg.

In de bestuurlijke afspraken is besloten tot een geleidelijk opbouwende structurele toevoeging van € 83 miljoen voor alle veiligheidsregio's in de brede doeluitkering rampenbestrijding (BDUR) vanaf 2023. Dit betekent voor VGGM een bedrag van ongeveer € 1,4 miljoen vanaf 2023 oplopend tot ongeveer € 2,6 miljoen in 2026. Deze ophoging is bedoeld voor de versterking van de crisisbeheersing, het versterken van de informatiepositie en het inrichten van het Knooppunt Coördinatie Rijk – Regio (KCR2). KCR2 is een knooppunt voor bovenregionale en landelijke informatiestromen van en naar veiligheidsregio's, het rijk, politie, defensie, vitale partners en andere crisispartners.

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	Gew. Begr. 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Veiligheidsregio taken	2.965	4.893	3.957	4.457	4.763	4.763	4.763
GHOR	1.140	1.501	1.600	1.629	1.629	1.629	1.629
Bevolkingszorg	1.526	780	825	716	716	716	716
Lasten	**5.631**	**7.174**	**6.382**	**6.802**	**7.108**	**7.108**	**7.108**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	4.571	4.703	3.664	3.726	3.726	3.726	3.726
Rijksbijdragen	2.566	3.612	4.027	4.527	4.833	4.833	4.833
Overige baten	403	168	50	50	50	50	50
Baten	**7.540**	**8.483**	**7.741**	**8.303**	**8.609**	**8.609**	**8.609**
Doorbelasting	-1.214	-1.309	-1.491	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502
Resultaat voor bestemming	**694**	**0**	**-132**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	0	0	132	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**694**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**694**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3a.1 Pijler veiligheidsregio taken

De veiligheidsregio voert regie op de samenwerking met gemeenten, politie, defensie, waterschap en andere partijen bij de uitvoering van taken op het terrein van brandweerzorg, rampen- en crisisbeheersing, geneeskundige hulpverlening, openbare orde en veiligheid. Binnen deze pijler zijn de bestuurlijke en operationele activiteiten opgenomen die betrekking hebben op deze samenwerking.

Versterken crisisbeheersing

Vanaf 2024 wordt gewerkt aan de versterking van onze crisisbeheersing. Dit gebeurt door de verdere implementatie van het inrichtingsplan crisisbeheersing. Vanaf maart 2024 is de afdeling Crisisbeheersing formeel gestart na de reorganisatie. Ook wordt gewerkt aan versterking van de operationele crisisorganisatie. Dit moet ervoor zorgen dat de crisisorganisatie ingericht is om zowel flits- als langdurige incidenten aan te kunnen en voorbereid is op de

ongekende crises. Daarnaast is er aandacht voor de huisvesting van de afdeling en de crisisorganisatie. De locatie Beekstraat zal verlaten worden.

De doorontwikkeling van Opleiden, Trainen, Oefenen, Testen, Evalueren en Lessons learned (OTOTEL) zal verder gestalte krijgen. Deze ontwikkeling is in 2024 ingezet.

Ook de ambitie om een netwerkorganisatie te zijn binnen de crisisbeheersing zal verder ontwikkeld en uitgevoerd worden. Onderdeel hiervan is de implementatie van de nieuwe methodiek om met risico's om te gaan. Ook de internationale samenwerking met Duitsland wordt voortgezet.

Versterken informatiepositie

Voor het versterken van de informatiepositie wordt voortgebouwd op de ingezette ontwikkelingen van 2024. Informatie gestuurde veiligheid wordt verder versterkt. Er wordt gestreefd naar een adequate informatievoorziening waardoor de juiste informatie, op de juiste plek, voor de juiste mensen op het juiste moment beschikbaar is.

Het informatievoorzieningsproces wordt verder uitgerold en uitgevoerd. Het organiseren van eigenaarschap is hierin een belangrijk onderdeel. Ook het verder vormgeven van een goede basis van onze informatiehuishouding is een aandachtspunt.
De verdere doorontwikkeling van het Veiligheidsinformatieknooppunt wordt ter hand genomen. Dit wordt gedaan op de vlakken techniek, beheer en organisatie. Hierin wordt nadrukkelijk de samenwerking gezocht met enerzijds de Oost5-collega's en anderzijds het land met het Knooppunt Coördinatie Rijk-Regio (KCR2)

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten	Realisatie	Begroting	Gew. Begr.	Begroting	Raming	Raming	Raming
Bedragen x € 1.000	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Personeelskosten	2.357	4.002	3.126	3.650	3.956	3.956	3.956
Materiele kosten	386	638	584	562	562	562	562
Kapitaallasten	31	50	63	61	61	61	61
Huisvestingskosten	191	204	185	185	185	185	185
Lasten	**2.965**	**4.893**	**3.957**	**4.457**	**4.763**	**4.763**	**4.763**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	3.256	3.263	2.280	2.288	2.288	2.288	2.288
Rijksbijdragen	775	2.358	2.773	3.273	3.579	3.579	3.579
Overige baten	5	0	0	0	0	0	0
Baten	**4.036**	**5.621**	**5.053**	**5.561**	**5.867**	**5.867**	**5.867**
Doorbelasting	-670	-728	-1.096	-1.104	-1.104	-1.104	-1.104
Resultaat voor bestemming	**401**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**401**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**401**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3a.2 Pijler bevolkingszorg

Gemeenten hebben als onderdeel van het openbaar bestuur een algemene zorgplicht voor hun inwoners en vervullen daarmee een essentiële rol in de crisisbeheersing. De activiteiten kunnen worden verdeeld naar de volgende taken:

- Acute Bevolkingszorg
- (Preparatie) nafase
- Crisiscommunicatie

In 2024 is een start gemaakt met een verdere versterking van de Bevolkingszorg piketorganisatie. Op dit moment is nog niet bekend welk scenario en welk ambitieniveau daarin de voorkeur heeft en of dit tot extra kosten gaat leiden. In Q2 van 2024 wordt hierin de eerste richting verwacht.

Daarnaast werken we in lijn met de uitkomsten van het project Uniform Kwaliteitsniveau Bevolkingszorg aan het in kaart brengen en monitoren van de vakbekwaamheid. Uitgangspunt van deze ontwikkelingen is dat deze budgetneutraal uitgevoerd worden.

Via de versterking van het brede werkveld crisisbeheersing (BDuR gelden) investeren we in crisiscommunicatie als eigenstandig proces onder de verantwoordelijkheid van Bevolkingszorg. Het Regionaal Netwerkteam Bevolkingszorg valt sinds maart 2024 binnen de afdeling Crisisbeheersing. Dit zorgt voor efficiencywinst op o.a. het gebied van informatiemanagement waardoor de bevolkingszorg organisatie minder kwetsbaar wordt in het informatieproces.

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	Gew. Begr. 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Personeelskosten	1.069	515	469	473	473	473	473
Materiele kosten	436	246	334	221	221	221	221
Kapitaallasten	1	0	1	1	1	1	1
Huisvestingskosten	20	19	20	20	20	20	20
Lasten	**1.526**	**780**	**825**	**716**	**716**	**716**	**716**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	729	791	791	815	815	815	815
Rijksbijdragen	690	0	0	0	0	0	0
Overige baten	286	118	0	0	0	0	0
Baten	**1.705**	**909**	**791**	**815**	**815**	**815**	**815**
Doorbelasting	-119	-129	-99	-99	-99	-99	-99
Resultaat voor bestemming	**59**	**0**	**-132**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	0	0	132	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**59**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**59**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3a.3 Pijler GHOR

De Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR) coördineert bij crises en rampen de publieke, acute en niet-acute gezondheidszorg in de regio en stuurt op zorgcontinuïteit in de keten. Ook adviseert de GHOR aan gemeenten, andere overheden en organisaties op dat gebied. De activiteiten kunnen worden verdeeld naar de volgende taken:

- Risicobeheersing (o.a. advisering bij evenementen en omgevingsveiligheid);
- Crisisorganisatie (inzet van de opgeschaalde acute-, niet acute- en publieke gezondheidszorg bij crises);
- Informatiemanagement: een sterke informatiepositie om risicobeheersing en crisisbeheersing in de zorgketen te kunnen versterken.

De GHOR sluit aan bij de landelijke focus op versterking van crisisbeheersing en informatievoorziening. De GHOR zet zich, als onderdeel van de afdeling Crisisbeheersing, in op een verdere professionalisering.

De aandacht zal in 2025 liggen op professionalisering van de beheersorganisatie van de GHOR en het onderwijs van GHOR-crisisfunctionarissen, het doorontwikkelen van informatiemanagement ter ondersteuning van de geneeskundige keten en het verder bouwen met de zorgketen aan de voorbereiding op crises in relatie tot de uitdagingen binnen de zorgsector. Het zorgrisicoprofiel zal hier ook in 2025 helpend in zijn.

Doelenboom

Wat willen bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	Wat is het beoogde effect?
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties**	**Maatschappelijk effect**
Regie op voorbereiding van de geneeskundige hulpverlening bij rampen en crises	Zorginstellingen zijn zich bewust van hun rol en eigen verantwoordelijkheid binnen de zorgketen	Actuele schriftelijke afspraken met acute- en publieke zorgpartners	Zorgpartners zijn voorbereid op geneeskundige hulpverlening in geval van rampen en crises
Advisering van andere overheden en organisaties op het gebied van de geneeskundige hulpverlening bij rampen en crises	Adviseert over crisisbeheersing (het optreden tijdens rampen en crises of (dreigende) verstoring van de zorgcontinuïteit)	Adviseren en bieden van ondersteuning aan partners in de zorgketen om hun zorgcontinuïteit te garanderen	Alle zorgorganisaties kunnen zorg verlenen onder alle omstandigheden, ook tijdens rampen en crises
	Adviseert over risicobeheersing (het voorkomen van rampen en crises)	Bijdragen aan multidisciplinaire advisering over evenementen en infrastructurele projecten aan gemeenten, andere overheden en bedrijven (mede in relatie met de nieuwe Omgevingswet)	Beperken gezondheidsschade voor inwoners van Gelderland-Midden
Het 24/7 in staat zijn om tijdens rampen en crises de geneeskundige hulpverlening te coördineren, aan te sturen en te regisseren	24x7 paraatheid van kwalitatief hoogstaande crisisorganisatie	- Crisisorganisatie die voldoet aan toetsingskader inspectie J&V - Werven en selecteren nieuwe crisisfunctionarissen - Beschikbaar hebben van gekwalificeerde crisisfunctionarissen - OTO-plan; uitvoeren van activiteiten voor ontwikkeling en blijvende vakbekwaamheid. - Materieel (vervoer, communicatiemiddelen en kleding) permanent op orde	Efficiënt en effectief optreden van de crisisorganisatie tijdens rampen en crises
	Verbinden van de geneeskundige hulpverlening met openbare orde en veiligheid tijdens crises of rampen	- Informatiemanagement t.b.v. instellingen (m.b.v. GHOR 4all en LCMS (GZ)) - Informatie-uitwisseling in de zorgketen in het kader van rampenbestrijding en crisisbeheersing	
In de voorbereiding op en tijdens rampen en crises is specifiek aandacht voor niet of verminderd zelfredzamen. Daar waar mogelijk wordt gebruikt gemaakt van de veerkracht van de bevolking	Voorkomen en beperken van gezondheidsschade van burgers als gevolg van crises, rampen en zware ongevallen	- Inzetten Psychosociale Hulpverlening, Medische milieukunde, Infectieziekten, gezondheidsonderzoek indien nodig - Onderwijs toepassen/ vakbekwaam houden van betrokken functionarissen. Procedures crisisorganisatie op orde brengen c.q. houden	Verminderd zelfredzamen worden zo goed mogelijk ondersteund tijdens rampen en crises Er wordt tijdens een ramp en crises, daar waar mogelijk, een beroep gedaan op zelfredzame burgers t.b.v. de groep verminderd en niet zelfredzame burgers
Het doelmatig en doeltreffend inzetten van publieke gezondheidstaken	Ondersteunen van bevoegd gezag bij incidenten met (mogelijke) maatschappelijke onrust	Adviseren van bevoegd gezag en inzetten hulpverlening bij incidenten met (mogelijke) maatschappelijke onrust	- Burgers ontvangen de meest adequate hulp - Beperken gezondheidsschade

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	Gew. Begr. 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Personeelskosten	827	1.161	1.287	1.325	1.325	1.325	1.325
Materiele kosten	213	251	210	202	202	202	202
Kapitaallasten	50	40	54	52	52	52	52
Huisvestingskosten	49	49	49	49	49	49	49
Lasten	**1.140**	**1.501**	**1.600**	**1.629**	**1.629**	**1.629**	**1.629**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	586	649	593	624	624	624	624
Rijksbijdragen	1.101	1.254	1.254	1.254	1.254	1.254	1.254
Overige baten	112	50	50	50	50	50	50
Baten	**1.799**	**1.953**	**1.897**	**1.928**	**1.928**	**1.928**	**1.928**
Doorbelasting	-425	-452	-297	-299	-299	-299	-299
Resultaat voor bestemming	**234**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**234**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**234**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3b. Programma Brandweer

Het programma valt uiteen in 3 pijlers, namelijk brandweerzorg, risicobeheersing en meldkamer.

Belangrijke ontwikkelingen die zowel gelden voor brandweerzorg als risicobeheersing zijn:
Informatiegestuurd werken en Veilige energietransitie.

Informatiegestuurd werken en informatiemanagement

Elke dag willen we leren, ontwikkelen en data toepasbaar maken. Informatiegestuurd werken is het continue proces waarmee de brandweer op gerichte wijze ruwe data kan verzamelen, registeren, analyseren en de daaruit resulterende informatie en kennis gebruiken om daarmee processen beter en effectiever te laten verlopen. Geconstateerd is dat er op dit gebied nog een slag te maken is en daar wordt vanaf 2024 extra op ingezet.

Veilige Energietransitie (VET)

De ontwikkelingen op het gebied van de (veilige) energietransitie gaan snel. Het is een uitdaging om snel en adequaat in te kunnen spelen op alle veranderingen. Binnen de brandweer is een regiegroep ingesteld die de (landelijke) ontwikkelingen monitort en informatie binnen de brandweer verspreidt. In het netwerk met gemeenten worden pragmatische oplossingen onderzocht, zodat hier meer (risico)gericht op geadviseerd kan gaan worden. Daarnaast stimuleren we het veiligheidsbewustzijn bij onze brandweermensen op dit gebied.

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	Gew. Begr. 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Brandweerzorg	34.904	36.750	38.503	39.707	39.557	39.557	39.557
Risicobeheersing	5.224	5.321	5.437	5.490	5.165	5.165	5.165
Meldkamer	1.444	1.470	1.328	1.331	1.331	1.331	1.331
Lasten	**41.571**	**43.540**	**45.268**	**46.528**	**46.053**	**46.053**	**46.053**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	45.645	50.157	51.145	53.145	53.241	53.812	53.812
Lokaal aanbod	375	298	287	268	268	268	268
Rijksbijdragen	5.912	5.835	5.630	5.630	5.630	5.630	5.630
Overige baten	1.497	1.222	1.381	1.493	1.493	1.493	1.493
Baten	**53.430**	**57.513**	**58.443**	**60.536**	**60.632**	**61.203**	**61.203**
Doorbelasting	-12.627	-14.187	-13.473	-14.007	-14.578	-15.149	-15.149
Resultaat voor bestemming	**-768**	**-215**	**-297**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	975	215	297	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**207**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**207**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3b.1 Pijler brandweerzorg

De pijler brandweerzorg gaat over de repressieve brandweerzorg en heeft betrekking op het (voorbereiden op) het bestrijden van brand en verlenen van hulp bij ongevallen. Ook in 2025 is de opgave van de brandweer het toekomstbestendig houden van de brandweerorganisatie in een snel veranderende maatschappij en een slagvaardige organisatie met een sterk risicogerichte informatiepositie die anticipeert op maatschappelijke ontwikkelingen. Technologische en maatschappelijke ontwikkelingen, klimaatverandering en de veilige energietransitie brengen nieuwe risico's én nieuwe mogelijkheden met zich mee.

Paraatheid brandweer in relatie tot beschikbaarheid vrijwilligers

In het kader van de inwerkingtreding van de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren is landelijk onderzoek gedaan naar de toekomstbestendigheid van het huidige stelsel van de vrijwillige brandweer. Rode draad hierbij was in hoeverre het nodig was om, vanuit de wet, te komen tot taakdifferentiatie tussen beroeps en vrijwillig brandweerpersoneel. In essentie komt het erop neer dat de inzet van vrijwilligers ook écht vrijwillig moet zijn en dat geen sprake mag zijn van kazernering en pikettering van vrijwilligers. De afgelopen jaren zijn bestaande piketregelingen van vrijwilligers afgebouwd. De brandweer is een organisatie met een groot aantal vrijwilligers en dat kan betekenen dat een post af en toe niet (met 6 man) kan uitrukken. Door het fijnmazige netwerk van posten in de regio kan hulp toch snel geboden worden. Daarnaast zijn er technologische ontwikkelingen (precom-pager)

die aan de voorkant al veel inzicht geven in de verwachte paraatheid per post. Dit inzicht kan de brandweerorganisatie gebruiken om de paraatheid over de regio ter verbeteren.

Werven en behouden van brandweervrijwilligers en beroepsmedewerkers

Het werven en behouden van brandweervrijwilligers vraagt een voortdurende inspanning, ingegeven door het feit dat vrijwilligers niet meer zo lang vrijwilliger zijn als voorheen. Dit brengt structurele kosten mee voor werving en opleiden van nieuwe vrijwilligers. Het lukt ons tot nu toe wel om het aantal vrijwilligers op peil te houden vanwege het positieve imago van de brandweer.

Ook het werven van beroepsmedewerkers vraagt aandacht vanwege het tweede loopbaanbeleid (na 20 jaar). Dit houdt in dat de functie van repressief medewerker bij de brandweer aangemerkt is als een bezwarende functie die maximaal 20 jaar uitgevoerd mag worden. In deze periode worden medewerkers begeleid en ondersteund naar een andere baan (binnen of buiten de brandweer). Voor een aantal medewerkers is deze periode bijna voorbij. Na een langdurig proces met de veiligheidsregio's is afgesproken dat er eerst een onderzoek komt naar de bezwarendheid van de brandweerfunctie. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door de Universiteit van Maastricht en is in 2026 afgerond. Brandweerfunctionarissen blijven in hun functie tot de resultaten van het onderzoek bekend zijn en er nieuw beleid is gemaakt. Dit ontslaat hen niet van de verplichting zich voor te bereiden op een andere functie.

Goed werkgeverschap

Een sociaal veilig en gezond werkklimaat is van belang voor alle medewerkers, maar binnen brandweerzorg worden er extra activiteiten georganiseerd gericht op duurzame inzetbaarheid van medewerkers. Onder de vlag "Ik, wij, samen de brandweer" wordt ook dit jaar aandacht gegeven aan de onderwerpen sociale veiligheid, mentale fitheid, gezonde voeding, Arbo en Collegiale Opvang (TCO).

Vakbekwaamheid op orde

Een belangrijk onderdeel van het brandweerwerk is de voorbereiding op inzetten die er komen gaan. Op het gebied van vakbekwaamheid is de organisatie al enige tijd bezig met een verschuiving van aanbod- naar vraaggestuurd oefenen. Dit geeft de verschillende brandweereenheden meer ruimte om te oefenen op basis van risico's in hun directe omgeving. Vakbekwaam werkt vanuit de gedachte 'de basis op orde' aan de relatie met de posten en ploegen. Er moet namelijk een helder en uitvoerbaar, goed afgestemd en in veiligheidspaspoort verwerkt oefenrooster liggen waarbij de posten/ploegen goed gefaciliteerd worden.

Duurzaamheid

Duurzaamheid is een containerbegrip. Maatregelen voor verduurzaming kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op CO2-reductie (energieneutraal), goed werkgeverschap of circulariteit. Als het onderwerp duurzaamheid (in brede zin) op korte termijn niet structureel wordt opgepakt in de organisatie, bestaat de kans dat t.z.t. de inhaalslag te groot wordt. Dit vormt een financieel en operationeel risico.

Leiderschapsontwikkeling ploegcommandanten en bevelvoerders

Vanuit de reorganisatie in 2024 is gekozen om in 3 jaar stapsgewijs te groeien naar een afdeling die klaar is voor de toekomst. De ploegcommandanten en bevelvoerders spelen daar een grote rol in. Het gaat hierbij om leiderschapsontwikkeling van ploegcommandanten en bevelvoerders die aansluit op de behoeften van de nieuwe generatie brandwachten.

Investeringsschema materieel

Brandweer heeft een omvangrijk investeringsprogramma vastgesteld waarmee onder meer de structurele vervanging van voertuigen en materialen is geborgd (ca € 61 mln).

Doelenboom

Wat willen we bereiken		Wat gaan we ervoor doen	Wat is het beoogd maatschappelijk effect
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties**	
Effectief optreden bij brand en andere incidenten	Personeel in staat stellen op een professionele en veilige manier te werken	• Landelijke agenda brandweerzorg, innovatief samenwerken, risicogericht werken, voor welke taak de juiste maat, vakmanschap versterken, vitale medewerkere en organisatie. Kernwaarden Brandweer Gelderland-Midden, verbinding, vertrouwen, vakmanschap en vitaliteit • Paraatheid brandweer in relatie tot beschikbaarheid vrijwilligers (aansluiting bij landelijk programmaplan vrijwilligheid) • In-, doorstroom- en uitstroombeleid • Vraaggestuurd oefenen vanuit de gedachte de basis op orde • Innovatie in oefenen (interregionaal VR-programma) • Blijven investeren in het creëren van een veilig en gezond arbeidsklimaat voor repressieve medewerkers	Minder schade en slacht-offers bij brand en andere incidenten
	Verbeteren en vervangen van middelen en materieel nodig voor brandbestrijding en andere acute hulp	• Wagenpark in relatie tot duurzaamheid, onderzoeken mogelijkheid gefaseerd overgaan naar duurzaam wagenpark • Verder doorontwikkelen overgang van primaire bluswatervoorziening (reguliere drinkwatersysteem) naar alternatieve bluswatervoorziening in eigen beheer (tankwagens) • Innoveren van informatie-uitwisseling in de veiligheidsketen (bijv. met behulp van geo-informatie, LiveOp, LCMS) • Innovatie op materieel en materiaal in te bedden in onze organisatie. Het gaat hier met name om landelijke ontwikkelingen die ook voor Brandweer Gelderland-Midden van meerwaarde zijn	
	Verbeteren van processen voor dagelijkse brandweerzorg en hulpverlening	• Automatische statusplotting in GMS. • Kennisdeling (landelijk en regionaal) op basis van kenniscentrum, evaluaties en de resultaten van incidentgegevens • Structureel evalueren van brandweerinzetten, incidentgegevens en deze resultaten omzetten in betere werkwijzen • Verdere interregionale samenwerking op operationele grenzen. (Oost5, VRU en Flevoland	
	Uitbreiden interregionale samenwerking	• Verder intensiveren samenwerking Oost5 en landelijke/interregionale projectgroepen zoals informatievoorziening • Bestendigen samenwerking Oost5 bij uitvoering duiktaak • Optimaliseren samenwerking en delen expertise natuurbrandbestrijding Oost5/landelijk • Brandbestrijding en hulpverlening effectiever en efficiënter maken door samenwerking met omringende regio's	

Wat willen we bereiken		Wat gaan we ervoor doen	Wat is het beoogd maatschappelijk effect
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties**	
Duurzaam inzetbare medewerker, die goed is opgeleid en kennis en vaardigheden blijft ontwikkelen.	Aantoonbaar vakbekwaam	• Invoering nieuwe Profchecks • Registratie: van kwantiteit naar kwaliteit	Groter veiligheidsgevoel Een betrokken brandweer-organisatie
	Kwaliteitsimpuls oefenen op de post	• Opleiden ploeginstructeurs • Verder uitbouwen producten oefenen op maat in de catalogus. • Team vakbekwaam maakt onderwijskundig onderbouwde producten. • Gebruik maken van moderne inzichten (brein leren), middelen en technieken (Virtueel, augmented reality e.d.)	
	In balans brengen per-soonlijk leren, teamleren en organisatieleren	• Vraaggericht oefenen individueel en op postniveau. • Meer risicogericht oefenen.	
Duurzaam wagenpark	Terugbrengen van de uitlaatgas emissie	De markt actief volgen, aan de hand van nieuwe ontwikkelingen bijsturen, en indien mogelijk inzetten op emissiearme of emissie loze voertuigen.	Voorbeeldfunctie voor de energietransitie en behalen klimaat-doelstellingen.

Risico	Beheersmaatregel
Paraatheid brandweer onder druk als gevolg van afnemende beschikbaarheid vrijwilligers en gevolgen invoering WNRA. Een afnemende beschikbaarheid van vrijwilligers leidt eveneens tot een grotere instroom van nieuwe vrijwilligers. Dit leidt tot hogere opleidingskosten.	Vanuit Brandweer Gelderland-Midden vroegtijdig inspelen op maatschappelijke verandering en landelijke ontwikkelingen van de arbeidsmarkt en het toepassen van een strategische personeelsplanning
Gevolgen tweede loopbaan beleid (20 jaar) beroepsbrandweermensen repressieve dienst	Personeelsplanning afstemmen door in-, door- en uitstroombeleid. Landelijk is dit deels uitgesteld vanwege het onderzoek van de Universiteit Maastricht
Vergrijzing samenleving en uitbreiding participatiemaatschappij waardoor minder zelfredzame mensen langer zelfstandig wonen	Landelijke gedragsbeïnvloeding risicogroepen, woningcorporaties, verzekeraars, zorgaanbieders e.d., versterken samenwerking met externe partijen en inzet van innovaties die bijdragen aan brandveiligheid
Verscherping milieuregels en invoering milieuzones voor diesel (brandweer)voertuigen met mogelijke versnelde afschrijving wagenpark met bijkomende extra financiële gevolgen	Vroegtijdig anticiperen vanuit investeringsschema en incorporeren in vervangingsschema wagenpark
Extra kosten door afkopen contracten waterleidingbedrijven en verwijderen brandkranen	Vroegtijdig voldoende financiële middelen reserveren. Op de lange termijn reductie kosten onderhoud en beheer brandkranen

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	Gew. Begr. 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Personeelskosten	24.426	24.366	25.395	26.202	26.202	26.202	26.202
Materiele kosten	6.327	7.356	7.519	8.071	7.921	7.921	7.921
Kapitaallasten	4.004	4.927	5.489	5.335	5.335	5.335	5.335
Huisvestingskosten	146	100	100	100	100	100	100
Lasten	**34.904**	**36.750**	**38.503**	**39.707**	**39.557**	**39.557**	**39.557**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	39.379	43.071	43.878	45.810	46.231	46.802	46.802
Lokaal aanbod	375	287	287	268	268	268	268
Rijksbijdragen	4.679	4.505	4.299	4.299	4.299	4.299	4.299
Zorgverzekeraars	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	1.246	1.013	1.343	1.455	1.455	1.455	1.455
Baten	**45.678**	**48.876**	**49.807**	**51.832**	**52.253**	**52.824**	**52.824**
Doorbelasting	-11.030	-12.341	-11.602	-12.125	-12.696	-13.267	-13.267
Resultaat voor bestemming	**-255**	**-215**	**-297**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	475	215	297	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**220**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**220**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3b.2 Pijler Risicobeheersing

De activiteiten van risicobeheersing zijn gericht op een gezonde en veilige leefomgeving. Centraal hierin staan:

- Mensen beschermen tegen gevaren uit de omgeving
- Mensen uitnodigen gezond en veilig te leven
- Randvoorwaarden scheppen zodat hulpdiensten veilig kunnen optreden.

Risicogericht werken

De impact van de Omgevingswet en visie risicogerichtheid ligt in het verlengde van het speerpunt risicogericht werken uit het vorige beleidsplan brandweer. Het vakgebied is volop in ontwikkeling. De Omgevingswet, de wet kwaliteitsborging voor het bouwen, de energietransitie en de woningbouwopgave met de daarmee gepaard gaande ruimtelijke opgaven, hebben gevolgen direct voor ons werk. We zullen meer gaan inzetten op het agenderen van een veilige en gezonde leefomgeving en de brandveiligheid van bouwwerken op de juiste tafels met de juiste toon. Het signaleren, duiden en beheersen van risico's is essentieel om invulling te geven aan een voelbare veilige en gezonde leefomgeving. Dat vraagt de komende jaren om een nog verdere ontwikkeling van kennis en kunde van onze medewerkers en het risicogericht werken in plaats van de toepassing van alleen regelgeving.
Informatie gestuurd werken is het omzetten van data naar informatie en vervolgens informatie met kennis omzetten naar doelgerichte acties. Deze werkwijze zal de komende jaren een steeds grotere rol gaan innemen binnen het werkveld van risicobeheersing. Samenwerking, verbinden, het combineren van expertise van risicobeheersing en andere keten- en netwerkpartners is van cruciaal belang. Hierdoor kunnen wij ons beter richten op het signaleren en het duiden van risico's en het nemen van beheersmaatregelen. Deze ontwikkeling staat niet los van de al ingezette lijn om risicogericht te werken.

Expertisecentrum brand- en omgevingsveiligheid

In samenhang met deze ontwikkelingen is het onze langetermijnvisie om door te groeien naar een expertisecentrum. Het expertisecentrum vervult de behoefte van onze omgeving aan betrouwbare informatie over brand- en omgevingsveiligheid. Zowel van de publieke als private partijen. Als expertisecentrum vervullen wij op deze wijze een sterke informatiepositie en komen onderzoek, innovatie, samenwerking (tussen private en publieke partijen), onderwijs, voorlichting en evaluatie van incidenten bij elkaar.

Gebiedsgerichte aanpak Natuurbrandbeheersing

Het afronden van het project Gebiedsgerichte aanpak natuurbrandbeheersing was op eind 2022 gesteld. Vanwege de gevoelde urgentie om onder invloed van de klimaatverandering meer werk te maken van natuurbrandbeheersing in Gelderland, krijgt het project in plaats daarvan een financiële impuls vanuit gemeenten en de provincie Gelderland. En daarmee ook een verbreding naar héél Gelderland.

Op basis van de bestuurlijke verantwoordelijkheden worden nu twee sporen gevolgd. Spoor 1 voorziet in de veiligheid in relatie tot het natuurbrandrisico van kwetsbare objecten en voorzieningen in de natuurgebieden in Gelderland. Dit spoor valt onder verantwoordelijkheid van de betreffende gemeenten.

Spoor 2 voorziet in de uitwerking van een natuurbrandpreventieplan voor de (vitale) infrastructuur en de inrichting van de natuurgebieden onder verantwoordelijkheid van de Provincie. Dit betekent dat we als VGGM de komende jaren flink zullen investeren in natuurbrandbeheersing. Eind 2023 heeft bestuurlijke besluitvorming plaatsgevonden om de programmatische aanpak van gebiedsgerichte natuurbrandbeheersende maatregelen te versnellen. De verwachting is dat de risico's en passende beheersmaatregelen medio 2026 volledig geprioriteerd en gedeeltelijk geëffectueerd zijn.

De kosten voor deze activiteiten bedragen circa € 450.000. Hiervan wordt naar verwachting de helft gedragen door de Provincie. De andere helft wordt gedekt met de verwachte boekwinst op verkopen van verouderd materieel.

Brandveilig Leven

Het actieplan Brandveilig Leven loopt al sinds 2021. Samen met (vrijwillige) brandweermedewerkers zetten wij ons in om mensen te stimuleren om brandveilig te leven. Daarnaast werken wij samen met gemeenten, verzekeraars, zorgaanbieders en woningcorporaties op het gebied van gezond en veilig leven.
Vanuit deelnemende gemeenten is aangegeven dat de risicogroep ouderen bijzondere aandacht verdient. Zij worden daarom nadrukkelijk betrokken. Daarnaast is één van de speerpunten dat gedragsbeïnvloeding alleen onvoldoende is en ook ingezet wordt op innovaties die bijdragen aan brandveiligheid.

Omgevingswet en omgevingsveiligheid

De volledige implementatie van de Omgevingswet kent een doorlooptijd tot 2029. De Omgevingswet brengt ook nieuwe taken en rollen, vaardigheden en deskundigheid van de veiligheidsregio met zich mee. Effecten daarvan kunnen zich vertalen in benodigde capaciteit en een aangepast niveau van adviseurs, afgestemd op de nieuwe uitdagingen.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet (januari 2024) is het bestuur van de veiligheidsregio de wettelijke adviseur ten aanzien van milieubelastende activiteiten. Dit gaat verder dan alleen advisering op externe veiligheid; het betreft ook de brandveiligheid. Het gaat daarbij om bedrijven met veel gevaarlijke of ontplofbare stoffen of grote hoeveelheden vuurwerk (BEVI). Binnen onze regio gaat dit om 85 hoog risico-objecten die in het reguliere adviestraject meegenomen worden. Voor de implementatie van de Omgevingswet zijn middelen in het gemeentefonds beschikbaar gekomen (gemeentecirculaire september 2022). Op basis hiervan heeft VGGM haar aanloop- en implementatiekosten voor 2024 en 2025 in de begroting opgenomen (€ 325.000 per jaar). Voor de structurele inzet zullen nadere afspraken gemaakt worden.

Meldingsplicht Wonen met zorg

Mede door demografische ontwikkelingen zijn afgelopen jaren diverse wooncomplexen gerealiseerd voor mensen die zorg nodig hebben. Deze complexen hebben een verhoogd veiligheidsrisico, mede omdat bewoners in geval van een incident veelal niet zelfstandig het complex kunnen verlaten.

Door de invoering van de Omgevingswet is ook de AMvB Besluit Bouwwerken Leefomgeving (BBL) van kracht. In dit besluit wordt in hoofdstuk 6 art 6.7. lid 1 aangegeven dat voor een woonfunctie voor zorg een gebruiksmelding nodig is, waarna deze gebruiksfuncties worden opgenomen in het toezichtprogramma.

Doelenboom

Wat willen we bereiken		Wat gaan we ervoor doen	Wat is het beoogd maatschappelijk effect
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties**	
(Brand)veilige samenleving door mensen te beschermen tegen gevaren uit de omgeving, mensen uit te nodigen gezond en veilig te leven en randvoorwaarden te scheppen zodat hulpdiensten veilig kunnen optreden	Bewustzijn creëren over (brand)veiligheid bij burgers, bedrijven en (zorg)instellingen.	• Via regionale plannen (meerjarenbeleidsplan risicobeheersing en beleidsplan brandweer) en gemeentelijke plannen (zoals integraal veiligheidsplan, omgevingsplan, handhavingsuitvoeringsplan) brand- en omgevingsveiligheid onderdeel uit laten maken van de gemeentelijke plancyclus. • Samenwerking met betrokken gemeenten en woningcoöperaties continueren en uitbreiden, zowel voor domeinen wonen, onderwijs als zorg. • Samenwerking met gemeenten, provincie Gelderland en de beide andere Gelderse veiligheidsregio's uitbreiden op het thema gebiedsgerichte aanpak natuurbrand-beheersing. • Voorlichting na een woningbrand. Dit gebeurt fysiek in de wijk of via social media (vanwege beter bereik). • Vanwege de invoering van de wettelijke rookmelderplicht voor bestaande woningen (1 juli 2022) op basis van representatief onderzoek de rookmelderdichtheid in onze regio bepalen. • Samen met gemeenten en GGD het bewustzijn van de gevaren van koolmonoxidevergiftiging vergroten.	Een grotere (brand)veiligheid en een groter veiligheidsgevoel in de samenleving.
	Bijdragen aan (brand)veiligheid van bedrijven en hun omgeving	• Advisering op vergunningaanvragen bouwen, milieu en op ruimtelijke initiatieven. • (Thematisch) Toezicht brandveilig gebruik • Risico Analyse Monitor, gericht op bouwkundige en organisatorische zaken en omgevingseffecten, maar ook Geen Nood Bij Brand! (zorginstellingen en brandveiligheid) en Keurmerk Veilig Ondernemen. • Inspelen op de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging Bouwen; onder meer door testen technische aansluiting op het Digitaal Stelsel Omgevingswet respectievelijk het aanbieden van standaardadviezen voor risicoklasse 1 (Wet Kwaliteitsborging Bouwen). En ons voorbereiden op de komst van de meldingsplicht voor wonen met zorg.	
	Samenwerking met omgevingsdiensten continueren	• Optimale samenwerking zoeken vanuit de eigen kaders én in de dagelijkse praktijk door zo veel mogelijk met elkaars uitvoeringsprogramma's te verbinden.	
	In beeld hebben van de brandrisico's in een brandrisicoprofiel	• Oplevering van de werkwijze brandrisicoprofiel, die vervolgens de basis biedt voor het opstellen van brandrisicoprofiel.	

Wat willen we bereiken		Wat gaan we ervoor doen	Wat is het beoogd maatschappelijk effect
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties**	
Omgevingsrechtproof maken van organisatie	Een toekomstbestendige brandweerorganisatie, die meebeweegt met de maatschappelijke ontwikkelingen en optimaal kan inspelen op de vragen die spelen	• Bewegen van regel- naar risicogericht werken zodat we door differentiatie van risico's en vanuit onze specifieke deskundigheid ons kunnen richten op het bevorderen van de fysieke veiligheid bij (vooral) complexe risico's in de samenleving. • Proactief bijdragen aan een integrale en samenhangende benadering van risico's door het bevoegd gezag; met als resultaat een veiliger en gezonder fysieke leefomgeving. Concreet door advisering op ruimtelijke initiatieven, op transport (weg, spoor buisleidingen), omgevingsvisies, -plannen en -programma' s. Daar waar nodig of wenselijk adviseren we integraal met GGD en GHOR.	Een gezonde en vellige leefomgeving

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	Gew. Begr. 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Personeelskosten	4.791	4.996	5.135	5.197	4.872	4.872	4.872
Materiele kosten	393	286	263	254	254	254	254
Kapitaallasten	1	2	2	2	2	2	2
Huisvestingskosten	39	37	37	37	37	37	37
Lasten	**5.224**	**5.321**	**5.437**	**5.490**	**5.165**	**5.165**	**5.165**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	6.266	7.086	7.267	7.335	7.010	7.010	7.010
Lokaal aanbod	0	11	0	0	0	0	0
Rijksbijdragen	155	0	0	0	0	0	0
Overige baten	176	46	38	38	38	38	38
Baten	**6.598**	**7.143**	**7.305**	**7.373**	**7.048**	**7.048**	**7.048**
Doorbelasting	-1.592	-1.822	-1.868	-1.883	-1.883	-1.883	-1.883
Resultaat voor bestemming	**-219**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**-219**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**-219**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3b.3 Pijler meldkamer

De activiteiten met betrekking tot de meldkamer hebben betrekking op het ontvangen van noodmeldingen van burgers of professionals en het alarmeren van eenheden in de regio.

Landelijke meldkamersamenwerking Apeldoorn

De meldkamer activiteiten worden gezamenlijk met de Veiligheidsregio's Gelderland Zuid, Noord en Oost-Gelderland, IJsselland en Twente uitgevoerd vanuit de nieuwe meldkamer Oost-Nederland in Apeldoorn.

De brandweerfunctie binnen de meldkamer in Apeldoorn wordt vanaf 21 maart 2023 uitgevoerd door Veiligheidsregio Noord en Oost-Gelderland. Samenwerkingsafspraken tussen de 5 veiligheidsregio's zijn gemaakt om te zorgen dat de brandweerfunctie voor het hele gebied uniform wordt uitgevoerd. Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland verrekent de kosten voor de meldkamerfunctie brandweer met de andere veiligheidsregio's op basis van inwoneraantal. De begrote kosten voor VGGM passen binnen het bestaande financieel kader.

Communicatiesysteem

Landelijk beheert de politie in opdracht van het Ministerie van Justitie en Veiligheid het systeem C2000 voor de communicatie binnen de veiligheidsketen. VGGM is zelf verantwoordelijk voor de aanschaf en het onderhoud van de portofoons, mobilofoons en alarmontvangers in gebruik binnen de brandweer.

Er komt een nieuw communicatiesysteem met als werktitel NOOVA (Nationale Openbare Orde en Veiligheidsarchitectuur). Naast spraak zijn dan ook data opties mogelijk, zoals beeld en sensoren. Het Ministerie werkt aan een programmaplan dat momenteel voorligt bij het Programma Overleg Informatievoorziening (POI).

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	Gew. Begr. 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Personeelskosten	544	231	228	231	231	231	231
Materiele kosten	889	1.232	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100
Kapitaallasten	7	7	0	0	0	0	0
Huisvestingskosten	3	0	0	0	0	0	0
Lasten	**1.444**	**1.470**	**1.328**	**1.331**	**1.331**	**1.331**	**1.331**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Rijksbijdragen	1.079	1.331	1.331	1.331	1.331	1.331	1.331
Overige baten	75	163	0	0	0	0	0
Baten	**1.154**	**1.494**	**1.331**	**1.331**	**1.331**	**1.331**	**1.331**
Doorbelasting	-5	-24	-3	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	**-295**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	500	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**205**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**205**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3c. Programma GGD

Het programma GGD bevat de activiteiten gericht op de gezondheidsbeschermende en gezondheidsbevorderende maatregelen voor de bevolking of specifieke groepen daaruit, waaronder het voorkomen en het vroegtijdig opsporen van ziekten. Het programma valt uiteen in 3 pijlers, namelijk algemene gezondheidszorg, jeugdgezondheidszorg en monitoring & onderzoek.

Het ministerie van VWS heeft vier landelijke ambities opgesteld, deze zijn regionaal vertaald in de herijking van de visie op Publieke Gezondheid Gelderland-Midden. GGD Gelderland-Midden heeft op basis van deze ambities en de ontwikkelingen die zij ziet in haar vakgebied een viertal speerpunten opgesteld voor de komende jaren.

- Gezond opgroeien en een Kansrijke Start
- Gezondheidsbevordering borgen en investeren in impactvolle preventie
- Het verminderen van de kans op én de gevolgen van infectieziektenuitbraken
- Bijdragen aan een gezonde fysieke en sociale leefomgeving

De speerpunten worden opgepakt door de afdelingen Jeugdgezondheidzorg en Algemene gezondheidzorg.

Toekomstbestendige GGD

Voor de coronacrisis is geconstateerd dat GGD Gelderland-Midden een minimaal ingerichte organisatie is. De beschikbare capaciteit was in 2019 al onvoldoende en zorgde voor een tekort aan veranderkracht. De coronapandemie maakte dat de constatering van destijds naar de achtergrond verdween. Ook legde de coronapandemie de kwetsbaarheden in de dienstverlening bloot.

We willen voorkomen dat een noodmaatregel, zoals het afschalen bij Jeugdgezondheidszorg in 2022, nogmaals wordt ingezet. Daarnaast is het van belang de basis op orde te krijgen. Het onderstaande voorstel voor de GGD (Algemene Gezondheidszorg en Jeugdgezondheidszorg) is daarom gebaseerd op vier basisprincipes:

1. De GGD voldoet aan het wettelijk minimum.
2. Collectieve dienstverlening prefereert boven lokaal aanbod.
3. De financiering verloopt grotendeels via de inwonerbijdrage.
4. De GGD zet extra in op dichterbij in wijken/dorpen, op collectieve preventie en het gebruik van data.

Risico's

Risico	Beheersmaatregel
Onvoldoende (deskundig) personeel	Ambities bijstellen: - Naast wettelijke taken en coronabestrijding is beperkte ruimte voor nieuwe taken - Inzetten op binden en boeien van tijdelijke medewerkers - Wettelijke taken uitvoeren maar geen nieuwe taken uitvoeren - Duurzame inzet bevorderen - Max. inzetten in opleiden medewerkers - Herwaardering van functies
Implementatie nieuwe registratie- en archiefsystemen (organisatiebreed)	Tijdelijke medewerkers inhuren voor ondersteuning bij werkzaamheden tijdens implementatie
Uitval ICT-voorzieningen	Noodplan met laptops Overstappen op 2e server
Dalende incidentie en op middellange termijn mogelijk onvoldoende bevoegd en bekwaam personeel (m.n. artsen)	Visie op toekomstbestendige organisatie van TBC opstellen i.s.m. GGD-en binnen Regionaal Expertisecentrum Noord Oost.
Ketenpartners komen afspraken niet na op het gebied van voorbereid zijn op rampen en crises	- OTO-afspraken ketenpartners - Zorgcontinuïteit bij ketenpartners georganiseerd - Evaluatie convenanten en werkafspraken met ketenpartners
Een aantal structurele taken van de OGGZ zijn gefinancierd door subsidies, offertes en jaarlijkse opdrachten van gemeenten	Goede afspraken met gemeenten over monitoring gedurende looptijd en tijdig bericht van continueren en/ of opzeggen
Evenementadviezen worden niet overgenomen/opgevolgd	Middels een goede relatie met vergunningverlener, gemeenten overtuigen van toepassen advies t.b.v. vergunningverlening

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	Gew. Begr. 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
7.1 Volksgezondheid							
Jeugdgezondheidszorg	20.398	23.041	22.421	23.318	23.318	23.318	23.309
Algemene gezondheidszorg	15.691	9.649	11.548	11.330	11.330	11.330	11.330
Monitoring en Advies	2.508	2.639	3.398	4.071	4.071	4.071	4.071
Lasten	**38.596**	**35.329**	**37.367**	**38.719**	**38.719**	**38.719**	**38.710**
7.1 Volksgezondheid							
Gemeentelijke bijdrage	23.263	27.882	27.933	30.736	31.165	31.594	31.594
Lokaal aanbod	8.303	7.531	8.649	8.480	8.480	8.480	8.480
Rijksbijdragen	5.798	563	2.116	1.228	1.228	1.228	1.228
Overige baten	7.951	6.880	6.606	6.492	6.492	6.492	6.492
Baten	**45.316**	**42.856**	**45.303**	**46.936**	**47.365**	**47.794**	**47.794**
Doorbelasting	-6.783	-7.551	-7.961	-8.242	-8.671	-9.100	-9.100
Resultaat voor bestemming	**-63**	**-25**	**-25**	**-25**	**-25**	**-25**	**-16**
Mutatie reserves	21	25	25	25	25	25	16
Resultaat na bestemming	**-42**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**-42**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3c.1 Pijler algemene gezondheidszorg

De activiteiten behorend tot de algemene gezondheidszorg dragen bij aan de bescherming, bewaking of bevordering van de gezondheid van inwoners van gemeenten in Gelderland-Midden. In de basis richten de activiteiten zich met name op kwetsbare doelgroepen.

Toekomstbestendige Algemene Gezondheidszorg

Voor 2024 zijn incidentele middelen toegekend om de basis op orde te krijgen. Het gaat hierbij om de basis van: gezonde leefomgeving, werken aan gezondheid van inwoners, gezondheidsbescherming tijdens rampen en crises en voorbereid zijn op gezondheidsdreigingen. Met deze incidentele middelen zetten we een eerste stap in het versterken van de GGD-taken.

Vanaf 2025 stellen we een voortzetting van de versterking van de GGD-taken voor:

- Een gezonde leefomgeving: Door de Omgevingswet wordt het verplicht om gezondheid mee te wegen in de besluitvorming rondom de inrichting van de omgeving en het daarbij behorende beleid. Met de kennis en expertise van de GGD op dit gebied zal zij bij besluitvorming rondom de inrichting van de omgeving worden betrokken. De Omgevingswet zorgt naar verwachting voor 100 tot 500 extra adviesvragen per jaar per GGD (landelijk afgegeven verwachting, afhankelijk van de grootte van de GGD en de problematiek in de regio). GGD Gelderland-Midden heeft dus structurele capaciteit nodig om de omgevingsadvisering te kunnen doen.

- Werken aan gezondheid van inwoners: Vanuit haar brede takenpakket beschikt de GGD over een schat aan kennis en informatie over de gezondheid van inwoners. Op basis van drie samenhangende pijlers (kennis, netwerk en interventies) werkt de GGD regionaal en lokaal samen met gemeenten en partners op gezondheidsthema's of specifieke doelgroepen. Het voorstel is om versterking aan te brengen in de advisering aan gemeenten op basis van data, trends en landelijke ontwikkelingen over wat, waar, voor wie nodig is. En de GGD past op basis van deze kennis en informatie juiste en effectief bewezen interventies toe ten behoeve van specifieke doelgroepen, wijken en kwetsbare groepen, om zo samen met gemeenten de gezondheid in Gelderland-Midden te verbeteren.

- Gezondheid beschermen tijdens rampen en crises: Uit voorgaande langdurige crisis is gebleken dat wij als GGD onvoldoende voorbereid zijn op rampen en crises. De crisisstructuur is tot nu toe ingevuld op basis van de intrinsieke motivatie van medewerkers en het netwerk van ketenpartners. Deze wijze van inzet als hulpverleningsorganisatie tijdens crises is niet toekomstbestendig. Zeker niet met het oog op langdurige en/of gelijktijdige crises. Dit leidt uiteindelijk tot uitholling en uitputting van medewerkers.

- Voorbereid op gezondheidsbedreigingen: Voor de versterking van Infectieziektebestrijding komen vanaf 2025 structureel extra gelden beschikbaar vanuit het Ministerie van VWS. Echter, sinds 2019 zijn de kosten van GGD-

taken op het gebied van tuberculosebestrijding toegenomen, maar de vergoedingen zijn niet in dezelfde mate meegegaan. Daarnaast zijn de werkzaamheden de afgelopen jaren ook toegenomen, mede door de sterke toename van asielzoekers, migranten en statushouders.

Versterking infectieziektebestrijding en pandemische paraatheid

De minister van VWS heeft in april 2022 de beleidsagenda pandemische paraatheid aangeboden aan de Kamer. Hierbij meldt de minister van VWS dat het versterken van de basis van infectieziekte-bestrijding op GGD-niveau noodzakelijk is. Vanaf 2025 is structureel 44 miljoen euro landelijk beschikbaar om de infectieziektebestrijding te versterken en om op termijn de paraatheid van GGD'en voor volgende pandemieën te vergroten. De exacte verdeling van die 44 miljoen tussen de 25 GGD'en is op dit nog niet bekend.

Op 4 juli 2022 heeft staatssecretaris Van Ooijen aan de Tweede Kamer zijn voornemen kenbaar gemaakt om de uitvoering van een vaccinatievoorziening voor volwassenen te beleggen bij de GGD'en, als belangrijke stap richting een toekomstbestending flexibel vaccinatiestelsel. Het RIVM is gevraagd om, in samenwerking met GGD GHOR Nederland, een uitvoeringstoets te doen. De resultaten van deze uitvoeringstoets geven inzicht in de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van het inrichten van een vaccinatievoorziening voor volwassenen bij de GGD'en als op zichzelf staande voorziening, of waar nodig als aanvulling op bestaande uitvoeringsroutes. Dat het kabinet gevallen is, beïnvloedt landelijke besluitvorming over de uitvoeringstoets vaccinatievoorziening voor volwassenen. Op dit moment zijn organisatorische en financiële consequenties nog niet duidelijk.

Tuberculosebestrijding

Sinds 2019 zijn de kosten van GGD-taken op het gebied van tuberculosebestrijding toegenomen, maar de vergoedingen zijn niet in dezelfde mate gegroeid. Daarnaast zijn de werkzaamheden de afgelopen jaren toegenomen mede door de sterke toename van IND-migranten en statushouders uit landen waar TBC vaak voorkomt. De laboratoriumkosten en personele kosten voor TBC-screeningen zijn voor rekening van de GGD. Voor deze activiteiten is een ophoging van de inwonerbijdrage voorgesteld.

Seksuele gezondheid

Seksuele gezondheidszorg (ASG-regeling, Aanvullende seksuele gezondheidszorg) betreft gratis en - indien gewenst - anonieme soa-zorg aan groepen met een hoog risico op soa, en gratis en - indien gewenst - anonieme seksualiteitshulpverlening aan jongeren onder de 25 jaar. In 2024 zal een nieuwe ASG-regeling ingaan, waarin ook PrEP-zorg (pre-expositie profylaxe) wordt geïncludeerd. GGD'en geven uitvoering aan de ASG-regeling. Op 11 december 2023 is de toekomstverkenning van de ASG-regeling aangeboden aan de Tweede Kamer. Door adviesbureau AEF is een onderzoek uitgevoerd. In het rapport constateert AEF dat het doel van de regeling momenteel niet behaald kan worden. Er zijn grote financiële tekorten met nadelige gevolgen voor de volksgezondheid. Het belangrijkste knelpunt, namelijk de grote financiële tekorten met nadelige gevolgen voor de volksgezondheid, kan het demissionair kabinet niet oplossen. Het is aan een volgend kabinet om te besluiten over een stelsel en de daarbij passende financiering.

Toezicht kinderopvang

De toezichthouders van de GGD'en toetsen de verschillende kinderopvanglocaties aan de hand van de Wet kinderopvang. Het ministerie van SZW heeft een voorstel tot wijziging van deze wet ingediend, met als beoogde invoeringsdatum: 1 januari 2025. Met deze wetswijziging wordt de Wet kinderopvang ten behoeve van de gastouderopvang gewijzigd, met als doel de kwaliteit van de opvang te verhogen. De voorgestelde wijzigingen richten zich op o.a. de volgende onderwerpen:

a. Het gelijkstellen van verantwoorde gastouderopvang aan verantwoorde kinderopvang;
b. Het mogelijk maken van pedagogische begeleiding en coaching ter ondersteuning van gastouders.

Deze punten hebben gevolgen voor de toezichtcapaciteit (aantal uren per soort onderzoek). Het gaat hierbij om de beoordeling van de pedagogische praktijk en om de pedagogische begeleiding door het gastouderbureau. Met ingang van 2025 zal meer tijd ingezet worden voor het toezicht op de gastouderopvanglocaties.

Milieu en Gezondheid

Evenals in 2024 zal ook in 2025 en de jaren erna ingezet worden op het bevorderen van een gezonde leefomgeving. De leefomgeving waarin mensen wonen, werken en recreëren heeft invloed op hun gezondheid. Een gezonde leefomgeving is een leefomgeving die als prettig wordt ervaren, die uitnodigt tot gezond gedrag en waar de druk op de gezondheid zo laag mogelijk is. Vanuit de 'health in all policies gedachte' maakt gezondheid structureel onderdeel uit van alle gemeentelijke beleidskeuzes. De dienstverlening van het adviseren over het verkleinen van gezondheids-risico wordt uitgebreid met één fte om te blijven voldoen aan de minimale wettelijk norm.

Gezonde leefomgeving en preventie

Grote maatschappelijke opgaven als woningbouw, klimaatadaptatie, duurzame mobiliteit en energietransitie leiden tot beleidskeuzes die gezondheidswinst kunnen opleveren. Het bevorderen van de gezondheid via de (inrichting van de) leefomgeving biedt veel kansen. Wij hechten vanuit de GGD veel belang aan de verbinding tussen het fysieke, sociale en zorgdomein. Vanuit de 'health in all policies gedachte' maken we ons er hard voor dat gezondheid structureel onderdeel uitmaakt van gemeentelijke beleidskeuzes. Binnen VGGM adviseren wij domeinoverstijgend naar gemeenten, zodat zij een integrale afweging kunnen maken waarbij gezondheid een vast onderdeel is van de belangenafweging in het ruimtelijk beleid. Deze beweging van integrale advisering wordt vanuit 2024 voortgezet in 2025.

Met ingang van 1-1-2024 is de Omgevingswet van kracht. Deze wet vraagt van gemeenten dat zij bij de inrichting van de omgeving rekening houden met de gezondheid van de (toekomstige) bewoners. De Omgevingswet vraagt ook van gemeenten dat zij de kwaliteit van de leefomgeving in kaart brengen en monitoren. De wet biedt kansen voor verbinding en biedt gemeenten meer lokale afwegingsruimte, maar dat legt ook verantwoordelijkheid en risico's bij gemeenten neer. De komst van deze wet betekent dat gemeenten vaker een beroep op de GGD zullen doen met (complexe) vragen over milieu en gezondheid, waaronder inrichtingsvraagstukken, het in beeld brengen van de gezondheidseffecten van planvarianten en het monitoren van de omgevingskwaliteit.

Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en Integraal zorg akkoord (IZA)

Het huidige zorgsysteem is op langere termijn niet houdbaar. Om deze reden zijn het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) tot stand gekomen. Het IZA heeft als doel de zorg voor de toekomst goed, toegankelijk en betaalbaar te houden. Om dit te bereiken zijn afspraken gemaakt die betrekking hebben op het gehele zorgstelsel (van de eerstelijnszorg, ggz tot de acute zorgketen).
In het GALA staan de afspraken waarmee lokaal een impuls gegeven wordt aan het verbeteren van de gezondheid van alle inwoners van Nederland, met in het bijzonder aandacht voor het verbeteren van de situatie van mensen met gezondheidsachterstanden en mensen in een kwetsbare situatie. De stip op de horizon is een gezonde generatie in 2040 met weerbare, gezonde mensen die opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving met een sterke sociale basis. Het financiële arrangement dat bij het GALA hoort, de brede SPUK, heeft als doel om gemeenten in staat te stellen de doelen te kunnen behalen.

Versterken preventie en gezondheidsbevordering

In relatie met het versterken van de kennis- en adviesfunctie ontvangen GGD'en vanuit het GALA, in de periode 2023 tot en met 2025, middelen vanuit de brede SPUK-regeling. De middelen zijn bedoeld om de kennis- en adviesfunctie van de GGD te versterken. Met de ambtenaren en de bestuurders is voor 2023 en 2024 bepaald hoe deze aangewend gaan worden. Onderdeel hiervan is dat sinds dat sinds mei 2023 gewerkt wordt met adviseurs Publieke Gezondheid. Deze adviseurs zijn een vast aanspreekpunt voor gemeenten en ondersteunen en adviseren over het integraal aanpakken van (lokale) gezondheidsvraagstukken.

De SPUK-middelen zijn echter tijdelijke, incidentele middelen en hebben een specifieke focus op bepaalde thema's of doelgroepen. Om voor de langere termijn adequaat invulling te kunnen geven aan preventie en gezondheids-bevordering is het traject 'Toekomstbestendige GGD' ingezet.

Sturing Zorg & Veiligheid

De samenwerkplaats Niet Wijken! is september 2023 gestart. In 2024 worden de beide deelprojecten "Thuis in de wijk" en "Ervaringen centraal" verder ingevuld. De samenwerkplaats richt zich op de brede groep mensen met onbegrepen gedrag; daar waar zorg en sociaal domein bij elkaar komen. ZonMw heeft ook een subsidieoproep opengesteld gericht op de complexere casussen, waar zowel zorg als veiligheid een rol spelen. Partijen vertegenwoordigd in de stuurgroep Zorg & Veiligheid bereiden gezamenlijk deze aanvraag bij ZonMw voor. Basis hiervoor vormt hetgeen de kwartiermaker gaat doen.

OGGZ

Sinds de decentralisaties in het sociaal domein zijn gemeenten verantwoordelijk voor passende zorg en ondersteuning van haar inwoners. In de praktijk zien we dat complexe casuïstiek vraagt om een integrale, casusgerichte (keten)benadering en zowel zorg- als veiligheidsaspecten bevat. Onderstaande ontwikkelingen raken de taak en positie van het team OGGZ.

In 2023 zijn met gemeenten in Gelderland-Midden afspraken gemaakt over de dienstverlening van OGGZ aan de regio. Deze afspraken zijn vastgelegd in het regionaal takenpakket Onbegrepen Gedrag. Dit betekent dat OGGZ in 2025 de dienstverlening continueert en op sommige gebieden uitbreidt. De regio kan gebruik maken van het Meldpunt Zorgwekkend Gedrag Gelderland-Midden. Daarnaast voert OGGZ de verkennende onderzoeken uit in het kader van

de Wet verplichte GGZ. Tevens zet het team zich in bij het beoordelen van woningen in het kader van woonhygiënische problematiek (vervuiling/verzameling).

De inwerkingtreding van de Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams) is verschoven van 1 januari naar 1 juli 2024. Met het wetsvoorstel wordt beoogd knelpunten weg te nemen in relatie tot gegevens-uitwisseling en privacy in het sociaal domein bij de aanpak van meervoudige problematiek.

Forensische Geneeskunde

De vijf GGD'en in politieregio Oost-Nederland werken aan een toekomstbestendige bovenregionale organisatie van forensische geneeskunde. In 2023 is gebleken dat het model van één aansturende centrum-GGD niet levensvatbaar bleek. In 2024 wordt een nieuwe bovenregionale samenwerking ingericht welk in 2025 geborgd moet zijn. De continuïteit binnen het taakveld forensisch geneeskunde blijft kwetsbaar door schaarste op de arbeidsmarkt. GGD Gelderland-Midden werkt daarom nauw samen met GGD Gelderland-Zuid. Naar verwachting zullen in 2025, op basis van het landelijk onafhankelijk kostenonderzoek uniforme tarieven gelden voor de taken lijkschouw en forensisch medisch onderzoek voor gemeenten en politie.

De aanbestedingsprocedure voor de medische arrestantenzorg (MAZ) wordt in oktober 2024 afgerond waarna duidelijk wordt of de uitvoering van de MAZ in Gelderland-Midden door GGD Gelderland-Midden in 2025 gecontinueerd wordt.

Respons op crisis

Door maatschappelijke ontwikkelingen en onrust in de samenleving wordt vaker aanspraak gedaan op de GGD. De huidige tijd waarin diverse sociaal-maatschappelijke crises, elkaar in rap tempo opvolgen, vragen van de GGD een stap naar voren. De verwachting is dat de GGD als organisatie:

- Proactief reageert op vragen en behoeften;
- Flexibel inzetbaar is en op kan schalen wanneer dit nodig is;
- Reguliere taken zo lang als mogelijk blijft uitvoeren en de kwaliteit van de dienstverlening intact houdt.

Door hierop te investeren kan de GGD de kwetsbaarheid van gecombineerde piketten verminderen, crisisfuncties GGD versterken t.b.v. snelle en flexibele inzet van medewerkers en zorgen dat GGD (medische) professionals zijn getraind in het uitvoeren van de (extra) taken die zij kunnen krijgen.

Doelenboom

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties**	**Maatschappelijk effect**
Het bewaken, beschermen en bevorderen van de publieke gezondheid	Signaleren en bestrijden van infectieziekten + monitoren vaccinatiegraad	- Taken in het kader van bestrijding coronavirus - Afhandelen van meldingen van infectieziekten - Preventieve activiteiten om infectieziekten te voorkomen - Voorlichting en advies over hygiëne en gezondheid - Bijdragen aan kennisontwikkeling en activiteiten t.b.v. Antibioticaresistentie en infectiepreventie - Inspecties (nood)opvanglocaties asielzoekers	Beperken verspreiding besmettelijke infectieziekten en daarmee verminderen ziektelast
	Opsporen van TBC en behandelen van patiënten	- Screening TBC - Consulten TBC - Behandeling actieve en latente TBC - Bron- en contactopsporing - Preventie/voorlichting	
	Het bevorderen en beschermen van risicogroepen tegen soa's	- Screening op SOA - Consulten Soa en Sense - Consulten PrEP - Behandeling SOA - Bron- en contactopsporing - Voorlichting aan jongeren en risicogroepen - Preventieve activiteiten	
	Beschermen van reizigers en voorkomen van verspreiding ziekten bij terugkeer	- Reizigersconsulten - Groepsvaccinaties (bedrijven, zorginstellingen e.d.) - Vaccinaties op maat (i.o.) - Voorlichting risicogroepen	
	Beschermen van inwoners tegen gezondheidsrisico's en bevorderen van een leefomgeving die uitnodigt tot gezond gedrag	- (Pro)actief adviseren over gezondheidsrisico's op gebied van milieu zoals klimaatadaptatie en energietransitie - (Pro)actief adviseren over hoe de inrichting van de leefomgeving de gezondheid kan bevorderen - Adviseren over gezondheidsrisico's van gevaarlijke stoffen (koude en warme fase) - Ondersteunen van gemeenten bij invoering van de Omgevingswet en borging van gezondheid in omgevingsvisies en -plannen - Voorlichting o.a. via de website GGD Leefomgeving	Een gezonde en veilige leefomgeving voor de inwoners van Gelderland-Midden

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties**	**Maatschappelijk effect**
Het bewaken, beschermen en bevorderen van de publieke gezondheid	Voorkomen van dakloosheid sociaal kwetsbare inwoners	Uitvoeren diverse meldpunten	Voorkomen van verdere teloorgang, ontruiming of overlast en het leiden (van zorgmijders) naar zorg, dan wel organiseren van hulpverlening
	Cliënten maatschappelijke opvang in beeld hebben en waar nodig leiden naar passende hulpverlening	- Intake (dreigend) dak- en thuisloze individuen en gezinnen (inclusief daklozenloket) - Verpleegkundig spreekuur dak- en thuislozen - Passende begeleiding organiseren voor bezoekers Spoorhoek Arnhem	
	Bieden van kennis en ondersteuning aan inwoners, gemeenten en partners bij Multi problematiek	- Meldpunt Zorgwekkend gedrag Gelderland-Midden - Meldpunt Onverzekerdenzorg - Project Woonhygiëne - (Pro)actief adviseren over verbeterpunten ketensamenwerking	
	Bevorderen afstemming en samenwerking keten	Beheren Verwijsindex	Bevorderen 1 gezin – 1 plan (voorkomen langs elkaar heen werken hulpverleners)
	Uitvoeren forensisch geneeskundige zorg	Lijkschouw bij vermoeden van niet-natuurlijke dood en bij euthanasie.	Zorgen dat politie en OM op de hoogte zijn (van vermoedens) van niet-natuurlijke dood
		- Uitvoeren forensisch medisch onderzoek bij incidenten, huiselijk geweld, zedenzaken, kindermishandeling, etc. - Afname testen t.b.v. alcohol- en drugscontroles politie - Opstellen letselbeschrijvingen	Onderzoeken en beschrijven van letsels t.b.v. onderzoek politie en OM
		- Uitvoeren medische arrestantenzorg - Adviseren van politie (insluitadviezen e.d.)	Bieden van medische zorg aan arrestanten

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties**	**Maatschappelijk effect**
Het houden van toezicht	Uitvoeren van toezicht op de kinderopvang	- Uitvoeren van jaarlijkse onderzoeken bij kinderdagverblijven (KDV), buitenschoolse opvang (BSO) en gastouderbureaus (GOB) - Uitvoeren van onderzoek bij aanvraag exploitatie van nieuwe opvanglocaties - Uitvoeren onderzoeken bij gastouders (GO) - Uitvoeren overige onderzoeken bij KDV, BSO, GOB en GO	Toezien op een veilige en kwalitatief goede omgeving voor kwetsbare groepen (kinderen, cliënten, etc.) en gemeenten adviseren t.b.v. handhaving
	Uitvoeren van toezicht op jeugdverblijven/ internaten	Deelname aan landelijke pool en uitvoeren onderzoek bij jeugdverblijven/ internaten in Oost-Nederland	
	Uitvoeren toezicht op WMO-instellingen	- Onderzoek (laten) doen naar aanleiding van meldingen van calamiteiten bij Wmo zorgaanbieders - Onderzoeken uitvoeren naar de kwaliteit van Wmo zorgaanbieders (diverse zorgvormen en ZIN/PGB) naar aanleiding van signalen. - Proactief onderzoek uitvoeren naar de kwaliteit van Wmo zorgaanbieders (diverse zorgvormen en ZIN/PGB)	
	Uitvoeren toezicht op vergunde bedrijven	Inspecties uitvoeren en adviseren van: - Ondernemers in de tatoeage, permanente make-up en piercingbranche - Seksbedrijven	Toezien op de hygiënevoorwaarden en gemeenten adviseren t.b.v. vergunningverlening

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	Gew. Begr. 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
7.1 Volksgezondheid							
Personeelskosten	13.328	8.214	10.047	10.075	10.075	10.075	10.075
Materiele kosten	1.925	1.419	1.318	1.235	1.235	1.235	1.235
Kapitaallasten	7	17	21	20	20	20	20
Huisvestingskosten	431	0	162	0	0	0	0
Lasten	**15.691**	**9.649**	**11.548**	**11.330**	**11.330**	**11.330**	**11.330**
7.1 Volksgezondheid							
Gemeentelijke bijdrage	3.144	3.840	3.892	4.396	4.396	4.396	4.396
Lokaal aanbod	3.924	3.692	3.771	3.771	3.771	3.771	3.771
Rijksbijdragen	5.636	350	2.116	1.228	1.228	1.228	1.228
Overige baten	5.275	4.410	4.855	4.844	4.844	4.844	4.844
Baten	**17.978**	**12.292**	**14.633**	**14.239**	**14.239**	**14.239**	**14.239**
Doorbelasting	-2.676	-2.643	-3.086	-2.908	-2.908	-2.908	-2.908
Resultaat voor bestemming	**-389**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**-389**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**-389**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Afgelopen jaren was ook een Programma Covid-19 opgenomen. Dit programma is in 2023 afgebouwd en is met ingang van de begroting 2024 komen te vervallen. De SPUK-(specifieke uitkering)bijdragen van het rijk voor de basisinfrastructuur COVID-19 vaccinaties en Versterking Infectieziektenbestrijding en Pandemische Paraatheid (VIPP) worden verantwoord binnen het programma GGD-pijler AGZ.

3c.2 Pijler jeugdgezondheidszorg

De Jeugdgezondheidszorg (JGZ) volgt bijna alle kinderen in Nederland op meerdere momenten in hun leven. Door vroegtijdig signaleren, ondersteunen en meedenken kan de JGZ een waardevolle bijdrage leveren aan de zorg voor jeugdigen en (aanstaande) ouders, van - 9 maanden tot 18 jaar. De JGZ bevordert veilig en gezond opgroeien en geeft betrouwbare informatie over vaccineren, gezonde voeding of gezond gedrag. De JGZ investeert in het gewone opgroeien en opvoeden, in het normaliseren en demedicaliseren. De jeugdgezondheidszorg werkt samen met basisvoorzieningen en eerstelijns zorg, aan preventie en gelijke kansen voor alle kinderen

Door vroegtijdig te investeren in de preventie en normaliseren levert de JGZ een bijdrage aan het terugdringen van gebruik van specialistische voorzieningen en zorggebruik op langere termijn. JGZ neemt een centrale positie in het netwerk in en is zichtbaar, laagdrempelig en toegankelijk.
Voor de komende periode ligt de nadruk binnen de JGZ op de volgende thema's:

Toekomstbestendige jeugdgezondheidszorg

De Jeugdgezondheidszorg is een centrale schakel in de maatschappelijke kanteling naar preventie en verkleinen van kansenongelijkheid in de komende jaren. De vertrouwensrelatie met gezinnen, de preventieve inzet en de sociaal-medische insteek van de JGZ in het sociaal domein is daarbij cruciaal. Voor komende jaren voorziet de JGZ complexere zorgvragen in relatie tot de maatschappelijke context en knelpunten in het aantrekken en behouden van jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen. Dit leidt tot een groot risico voor de continuïteit en doorontwikkeling van haar dienstverlening.

Om te komen tot een meer robuuste Jeugdgezondheidsorganisatie is in de begroting 2024 een verhoging van de basisfinanciering gerealiseerd om de basis op orde te krijgen. Doel hiervan was om afschaling van zorg, zoals we dat in 2022 gedeeltelijk hebben moeten doen, in de toekomst te voorkomen en beter voorbereid te zijn op de uitdagingen waarmee we te maken hebben en krijgen, zoals toename en verzwaring van de zorgvraag, hoge werkdruk, hoog ziekteverzuim, verwachte uitstroom van personeel.

Aan bestuur, raden en de Inspectie voor Gezondheid en Jeugd (IGJ) is de toezegging gedaan een plan op te stellen voor toekomstbestendige JGZ.
Dit plan is in 2 fasen opgesplitst, waarbij in 2024 de uitkomsten van fase 1, 'basis op orde', worden uitgevoerd.
Fase 2: toekomstbestendige JGZ (kerntakendiscussie en anders organiseren en positioneren) betreft begroting 2025.
Door de 'basis op orde' te brengen via het ophogen van de basisfinanciering, kunnen de afschalingsmaatregelen worden teruggedraaid en wordt het wettelijk basispakket JGZ weer volledig aangeboden. Om herhaling te voorkomen worden de normen bijgesteld naar een realistisch niveau om zo de werkdruk te verlagen en daarmee bovenmatig ziekteverzuim en uitstroom te verminderen. Ook zal dit het vermogen vergroten om wendbaar in te kunnen spelen op de toename en verzwaring van de zorgvragen. De extra ruimte is nodig in directe inzet van professionals, maar tevens in de ondersteunende functies die de randvoorwaarden scheppen voor professionals om zich te richten op hun kerntaken. Daarnaast ligt er de vraag om een meerjaren financiering, opgedeeld in clusters, van het lokaal aanbod, hetgeen meer zekerheid geeft over personele inzet.

In 2025 zetten we de ingezette lijn van 2024 door. Dat betekent dat de basis op orde en de continuïteit geborgd is. Dit heeft tot gevolg dat de GGD de juiste zorg aan jeugdigen kan garanderen. Om te blijven meebewegen met maatschappelijke ontwikkelingen is nieuwe dienstverlening nodig. Hiervoor zijn aanvullende modules ontwikkeld. De keuze voor het regionaal organiseren van deze modules wordt door het bestuur van VGGM in 2024 besproken en besloten. Daarnaast maken we nieuwe afspraken over lokaal aanbod (plus taken), waarbij beschikbare capaciteit en meerjarige afspraken leidend zijn.

De verwachte kernthema's voor 2025:

1) Doorontwikkeling toekomstbestendige JGZ

De JGZ is de schakel in de maatschappelijke kanteling naar preventie en verkleinen van kansenongelijkheid van de komende jaren. Om deze positie ook in te kunnen nemen is het van belang te komen tot een toekomstbestendige taakstelling met bijbehorend passend financieel kader.
In 2023 zijn hiervoor de eerste stappen gezet. In 2024 vinden verdere besluitvorming, prioritering en voorbereiding plaats. Implementatie van (deel)projecten vindt plaats vanaf 2025.

2) Kansrijke Start en preventieagenda

De eerste 1000 dagen in het leven van een kind zijn cruciaal voor de verdere ontwikkelingskansen in het leven. Het landelijk programma Kansrijke Start investeert in een goede start voor alle kinderen.
Het programma kent 3 sporen. GGD Gelderland-Midden biedt diverse interventies in alle sporen.

1) Vóór de Zwangerschap
    a) Nu Niet Zwanger
2) Tijdens de Zwangerschap
    a) Prenataal Huisbezoek door de jeugdverpleegkundige
    b) Stevig Ouderschap, prenataal
    c) VoorZorg, prenataal
3) Na de Zwangerschap
    a) Stevig Ouderschap postnataal
    b) VoorZorg, postnataal
    c) Samen Starten: geen interventie maar een signaleringsmethodiek, gebruikt op de consultatiebureaus

3) Uitvoeren en optimaliseren Rijksvaccinatieprogramma (RVP) voor kinderen en jongeren

Vanaf begin 2024 zal de Rotavirus vaccinatie aangeboden worden aan alle pasgeborenen.

Per 2025 zullen ingrijpende wijzigingen plaatsvinden in het vaccinatieschema van het RVP. Een aantal leeftijden voor vaccinatie wordt substantieel veranderd. Dit heeft verstrekkende gevolgen voor de planning en uitvoering van de contactmomenten. De voorbereiding zal in 2024 plaatsvinden.

4) Zorg voor vluchtelingen en nieuwkomers

De verwachting is dat we ook in 2025 te maken met een grote instroom van kinderen en jongeren van buiten Nederland.Alle kinderen en jongeren in Nederland hebben recht op jeugdgezondheidszorg. Dit vraagt dus een extra inspanning van de JGZ, om deze jeugdigen in beeld te krijgen en te houden, en hen JGZ aan te bieden. De no-show is hoog, onbekendheid met het zorgsysteem, er is vaker sprake van psychosociale problematiek, er zijn dikwijls taalbarrières die de inzet van tolken vragen. Dit alles leidt tot meer inzet, en daarom hogere kosten.

5) Ketenaanpak in het kader van IZA/SPUK/ GALA

Voor wat betreft de JGZ gaat dit om:

1. Kind naar gezond gewicht
2. Kansrijke Start
3. Mentale Gezondheid

6) Betrouwbare en transparante data infrastructuur

Betrouwbare data, rapportages en dashboards zijn essentieel voor differentiatie in zorgaanbod, het maken van keuzes en verantwoording van zorg. Dit vraagt echter wel investering in systemen en op orde brengen van de formatie van de ondersteunende diensten.

Doelenboom

<table>
<tr><th colspan="2">Wat willen we bereiken?</th><th>Wat gaan we ervoor doen?</th><th>Wat is het beoogd effect?</th></tr>
<tr><th>Strategisch doel</th><th>Operationeel doel</th><th>Prestaties</th><th>Maatschappelijk effect</th></tr>
<tr><td rowspan="2">Veilig en gezond opgroeien van alle kinderen en jongeren in Gelderland-Midden</td><td>Uitvoeren basispakket JGZ</td><td rowspan="2">- Aanbieden van contactmomenten. Flexibel aanbod, conform Landelijk Professioneel Kader en professionele richtlijnen
- Basiszorg voor alle kinderen, extra zorg als dat wenselijk is.</td><td rowspan="6">Creëren van een gezonde en veilige basis voor alle kinderen met gelijkwaardige kansen in de maatschappij</td></tr>
<tr><td>Aanbieden van extra zorg voor kinderen en jongeren met extra zorgbehoeften</td></tr>
<tr><td>Proactief inspelen op behoeften van gemeenten, ouders en jongeren op het gebied van jeugdgezondheidszorg</td><td>Uitvoeren lokaal aanbod JGZ</td><td>- Aanbieden zorg op maat
- Differentiatie in aard, frequentie en discipline van contactmomenten</td></tr>
<tr><td>Robuuste en wendbare JGZ.</td><td>Doorontwikkelen scenario’s in het kader van Toekomstbestendige JGZ (TB JGZ)</td><td>- Voorbereiden en prioritering van projecten ikv TB JGZ
- In kaart brengen van benodigde formatie
- Op orde brengen van randvoorwaarden
- Implementatie van gekozen werkwijzen</td></tr>
<tr><td>Kansrijke Start voor alle kinderen</td><td>Aanbieden van zorg op maat in eerste 1000 dagen van het kind</td><td>- Uitvoeren pre- en postnataal aanbod
o Nu Niet Zwanger
o Samen Starten
o Prenataal huisbezoek
o Stevig Ouderschap (pre- en postnataal)
o Voorzorg (pre- en postnataal)
- Participatie JGZ-preventieagenda
- Participatie lokale coalities Kansrijke Start
- Projectleiding regionale project ZonMw</td></tr>
<tr><td>Bevorderen gezondheid van ‘nieuwkomers’ in onze gemeenten</td><td>Uitvoeren Publieke Gezondheidszorg voor asielzoekers (PGA)</td><td>- JGZ 0-18-jarigen
- IZB-preventie en –bestrijding
- THZ
- Tbc-preventie en –bestrijding
- Gezondheidsbevordering
- Individuele seksuele gezondheidszorg en preventie van soa/hiv
- Afstemming en participatie in de lokale zorgketen</td></tr>
<tr><td>Optimale vaccinatiegraad van kinderen en jongeren</td><td>Minimaal 95% van kinderen en jongeren (WHO-norm) is gevaccineerd conform het RVP</td><td>- Uitvoeren Rijksvaccinatieprogramma
- Implementeren Rotavirus vaccinatie.
- Voorbereiden op ingrijpende wijzigingen in RVP-schema per 2025</td><td>Voorkomen van betreffende infectieziekten op individueel- en populatieniveau</td></tr>
<tr><td>Behouden en verstevigen van de unieke kennis-positie op het gebied van jeugdgezondheid</td><td>Informeren en adviseren van gemeenten over gezondheidsbeleid</td><td>Opstellen Integrale Jeugdrapportage Gezondheidsmonitors
o Kindmonitor
o Jeugdmonitor</td><td>Input leveren voor gemeentelijke beleidsontwikkeling</td></tr>
<tr><td>Sluitend aanbod van preventieve en gespecialiseerde zorg</td><td>Samenwerking in onderwijs, jeugd- en sociaal domein versterken</td><td>Deelname in netwerkoverleggen op kind- en collectief niveau</td><td>- Optimaal aanbod van zorg voor alle kinderen en jongeren
- Voorkomen van versnippering van aanbod</td></tr>
</table>

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	Gew. Begr. 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
7.1 Volksgezondheid							
Personeelskosten	17.841	20.613	20.214	21.088	21.088	21.088	21.088
Materiele kosten	1.295	1.158	863	889	889	889	889
Kapitaallasten	58	91	102	99	99	99	99
Huisvestingskosten	1.204	1.178	1.242	1.242	1.242	1.242	1.233
Lasten	**20.398**	**23.041**	**22.421**	**23.318**	**23.318**	**23.318**	**23.309**
7.1 Volksgezondheid							
Gemeentelijke bijdrage	18.316	21.532	21.532	22.603	22.603	22.603	22.603
Lokaal aanbod	4.264	3.824	4.476	4.307	4.307	4.307	4.307
Overige baten	2.135	2.030	1.059	1.059	1.059	1.059	1.059
Baten	**24.714**	**27.385**	**27.067**	**27.970**	**27.970**	**27.970**	**27.970**
Doorbelasting	-4.068	-4.370	-4.671	-4.677	-4.677	-4.677	-4.677
Resultaat voor bestemming	**249**	**-25**	**-25**	**-25**	**-25**	**-25**	**-16**
Mutatie reserves	21	25	25	25	25	25	16
Resultaat na bestemming	**270**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**270**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3c.3 Pijler Monitoring & Onderzoek

De activiteiten binnen de pijler Onderzoek, Informatie & Advies zijn GGD breed en zijn gericht op – in samenwerking en samenspraak met andere teams en afdelingen - het bevorderen, beschermen en bewaken van de gezondheid van alle inwoners in Gelderland-Midden. De pijler heeft drie taakgebieden:

- Monitoringsrol: zicht op de gemeenten, wijken en kwetsbare groepen
- Adviesrol: betrouwbare gespreks- en sparringpartner voor gemeenten
- Gezondheidsbevordering: passende en effectieve interventies

De pijler draagt bij aan het proactief en informatie gestuurd kunnen adviseren van gemeenten over publieke gezondheid vanuit een brede en domein overstijgende blik (Health in all policies).

Doelenboom

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	Wat is het beoogde effect?
Strategisch doel	Operationeel doel	Prestaties	Maatschappelijk effect
Het bewaken, beschermen en bevorderen van de publieke gezondheid	Monitoringsrol: zicht op de gemeenten, wijken en kwetsbare groepen in Gelderland-Midden	Periodiek uitvoeren van gezondheidsmonitors (kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen) om de gezondheidstoestand te monitoren, analyseren en duiden. Aanvullende onderzoeken en analyses op eigen initiatief en op verzoek van gemeenten en ketenpartners.	Bijdragen aan een beeld van de gezondheid, welzijn en leefstijl van inwoners van Gelderland-Midden
	Adviesrol: betrouwbare gespreks- en sparringpartner voor gemeenten	Adviseren over de signalen en trends die worden gezien in de onderzoeksresultaten en andere bronnen.	Bijdragen aan informatie gestuurde en passende keuzes op het terrein van gezondheid en aanpalende terreinen (HiaP)
	Gezondheidsbevordering: passende en effectieve interventies	Individueel gedrag van mensen beïnvloeden en het creëren van een gezonde leefomgeving die bewoners als prettig ervaren, waar gezonde keuzes gemakkelijk en logisch zijn en waar negatieve invloed op gezondheid zo klein mogelijk zijn.	Bijdragen aan een gezonde leefstijl van inwoners in Gelderland-Midden

Risico's

Risico	Beheersmaatregel
Onvoldoende (gekwalificeerd) personeel	• Hoge werkdruk, risico op verzuim -> duidelijke prioriteiten stellen en keuzes maken • Ondanks het groeiende team is/blijft de hoeveelheid werk groot voor de beschikbare capaciteit -> duidelijke prioriteiten stellen en keuzes maken
Uitval ICT-voorzieningen	SPSS-perikelen
Uitkomsten traject toekomstbestendige GGD zijn bepalend voor 2025 en verder	Zorgvuldig traject doorlopen

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	Gew. Begr. 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
7.1 Volksgezondheid							
Personeelskosten	2.248	2.321	3.046	3.802	3.802	3.802	3.802
Materiele kosten	252	312	344	262	262	262	262
Kapitaallasten	7	7	8	8	8	8	8
Huisvestingskosten	1	0	0	0	0	0	0
Lasten	**2.508**	**2.639**	**3.398**	**4.071**	**4.071**	**4.071**	**4.071**
7.1 Volksgezondheid							
Gemeentelijke bijdrage	1.804	2.509	2.509	3.737	4.166	4.595	4.595
Lokaal aanbod	116	15	402	402	402	402	402
Rijksbijdragen	163	213	0	0	0	0	0
Overige baten	542	441	691	589	589	589	589
Baten	**2.624**	**3.178**	**3.603**	**4.728**	**5.157**	**5.586**	**5.586**
Doorbelasting	-39	-539	-205	-657	-1.086	-1.515	-1.515
Resultaat voor bestemming	**77**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**77**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**77**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3d. Programma Ambulancezorg

Het programma Ambulancezorg heeft tot taak om acute en niet-acute zorg te verlenen aan zieken en gewonden. Het programma is opgedeeld in 2 pijlers: mobiele zorg (waaronder de rijdende dienst) en meldkamer en zorgcoördinatie.

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	Gew. Begr. 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
7.1 Volksgezondheid							
Zorgcoordinatie	4.516	2.542	3.166	3.164	3.164	3.164	3.164
Mobiele zorg	24.968	28.864	27.336	28.027	28.027	28.027	28.027
Lasten	**29.483**	**31.406**	**30.502**	**31.192**	**31.192**	**31.192**	**31.192**
7.1 Volksgezondheid							
Rijksbijdragen	205	215	76	76	76	76	76
Zorgverzekeraars	27.941	28.919	31.874	31.874	31.874	31.874	31.874
Overige baten	4.378	4.473	1.461	2.173	2.173	2.173	2.173
Baten	**32.524**	**33.606**	**33.411**	**34.123**	**34.123**	**34.123**	**34.123**
Doorbelasting	-2.018	-2.200	-2.909	-2.931	-2.931	-2.931	-2.931
Resultaat voor bestemming	**1.022**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	-1.022	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3d.1 Mobiele zorg

Ambulancezorg Gelderland-Midden (AGM) bestaat uit de rijdienst en de meldkamer. De aankomende jaren komen er diverse ontwikkelingen op ons af. Ontwikkelingen waar we ons op kunnen voorbereiden en ontwikkelingen waarvan we nu nog niet weten wat dit exact voor de ambulancezorg zal betekenen. De komende periode kunnen de implementatie van de urgentieclassificatie, de toenemende arbeidsmarktkrapte en zorgcoördinatie een belangrijke rol spelen.

Nieuwe urgentieclassificaties

Ambulancezorg Nederland implementeert samen met de regio's een nieuwe urgentie indeling. De implementatie is in 2023 gestart en zal in 2025 volledig van toepassing zijn. Het doel van de nieuwe classificatie is dat er beter onderscheid kan worden gemaakt in urgentie van een zorgvraag zodat patiënten in levensgevaar sneller de zorg krijgen die zij nodig hebben. De ambulancezorg kan door deze verfijning efficiënter worden ingericht. Daarnaast zorgt deze classificatie ervoor dat schaarse acute zorgprofessionals effectiever ingezet worden.

Toenemende druk in de (acute) zorg

De druk op en complexiteit van zorgvragen neemt toe. De toegankelijkheid van de acute zorg staat onder druk. We moeten anticiperen op de vooruitzichten met (dubbele) vergrijzing, een kleinere beroepsbevolking en schaarste op de arbeidsmarkt. Om te zorgen voor toegankelijkheid en beschikbaarheid van zorg is het belangrijk om in te zetten op de juiste zorginzet.

Arbeidsmarktkrapte

De afgelopen jaren is de vraag naar ambulancezorg toegenomen. Uit de berekeningen van het RIVM blijkt dat er meer ambulances (en dus ook personeel) nodig zijn om aan de toenemende vraag te voldoen. De hele acute zorgsector heeft te maken met deze uitdaging van arbeidsmarktkrapte. Om dit vraagstuk toekomstbestendig op te lossen werkt AGM met forecasting en capaciteitsmanagement. Dit betekent dat we werken aan gedegen beleid op het gebied van verloop van personeel (forecasting) en berekenen hoeveel capaciteit we nodig hebben om aan de zorgvraag te kunnen voldoen. In 2025 verwachten we meer diensten op de weg te moeten brengen met meer personeel.

Doelenboom

AGM heeft als missie te zorgen voor goede en passende zorg voor alle inwoners en ketenpartners die een (acute) zorgvraag hebben. Dit met als doel de juiste zorg, op het juiste moment, op de juiste plek, door de juiste zorgverlener te realiseren.

Nota Goede ambulancezorg/ Jaarplan Ambulancezorg NL	Wat willen we bereiken?		Hoe willen we dat bereiken?	Wat is het beoogd maatschappelijk effect?
	Strategisch doel	Operationeel doel		
Bereikbare en beschikbare zorg	De ambulancedienst is 24/7 beschikbaar voor alle burgers in de regio	De patiënt voorzien van tijdige ambulancezorg	Op de juiste manier inregelen van de spreiding en beschikbaarheid voor de regio Gelderland-Midden	De juiste zorg, op het juiste moment, op de juiste plek, door de juiste zorgverlener
Patiënt centraal	De patiënt weet waar de ambulancedienst voor staat	Potentiële patiënten richten zich met de juiste zorgvraag tot de ambulancezorg	AGM stelt de patiënt centraal bij het behandelen van de zorgvraag. Zorgdifferentiatie helpt met het bieden van de juiste zorg, op het juiste moment, op de juiste plek. Daarnaast onderzoekt AGM momenteel de impact van functiedifferentiatie op de patiëntenzorg	De ambulancezorgverlening is patiëntgericht en dusdanig ingeregeld dat ambulancezorg 24/7 beschikbaar is voor hulpvragers
Veiligheid	Veilige zorgverlening	Leveren van zorg in een veilige werkomgeving	AGM ondersteunt haar medewerkers in het veilig uitvoeren van hun werkzaamheden. Dit doet AGM door trainingen, e-learnings en gesprekken te voeren. Denk daarbij aan arbo- en ergo-aspecten en het melden van incidenten	Veiligheid van de patiënt en ambulanceprofessional is optimaal gewaarborgd
Professionaliteit en professionele standaard	Leveren van goede ambulancezorg	AGM houdt zich aan landelijke richtlijnen en wetgeving voor goede ambulancezorg. En scoort voldoende tot goed op de kwaliteitssignalen van het kwaliteitskader ambulancezorg	Uitbreiden van de aanlevering aan het kwaliteitskader en de score op deze signalen verstevigen/verbeteren. Verdere invulling geven aan onderzoek en innovatie binnen AGM	De patiënt ontvangt hoge kwaliteit van zorg
Samenwerken	Meerwaarde voor de keten van acute zorg door kennisdeling en samenwerking met partners binnen de sector	Knelpunten in acute zorg en dienstverlening zoveel mogelijk voorkomen	Versterken van de samenwerking met ketenpartners, door deze actief te benaderen en samenwerkingsconvenanten af te sluiten	Doelmatige, goed afgestemde keten van diensten op het gebied van acute en opgeschaalde gezondheidszorg

Risico's

AGM voorziet een aantal risico's, waar ze extra aandacht voor heeft. In onderstaande tabel zijn deze uitgewerkt

Risico	**Beheersmaatregel**
Onvoldoende (gekwalificeerd) personeel	• Duurzame inzetbaarheid bevorderen; maximaal opleiden van nieuwe medewerkers • Ambulancebijstandsplan • Inhuur derden • Meer flexibiliteit tussen inzet van personeel op rijdienst of meldkamer zodat piekuitval intern opgevangen kan worden
Uitval ICT-voorzieningen	• Lokaal opslaan/schriftelijk noteren van patiëntdossier
Knelpunten levering van materieel	• Maken van onderhoudsafspraken met de leverancier om meerkosten van doorrijden bestaande voertuigen op te vangen • Opnieuw plannen levering
Vertraging in zorg door extreme drukte	• Uitwijk naar ziekenhuizen buiten de regio, oproep extra personeel
Capaciteitsmanagement niet op orde	• Inzetten capaciteitsplanner ('inhouse') • Actieve sturing vanuit management en capaciteitsplanning op uitbreiding diensten

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	Gew. Begr. 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
7.1 Volksgezondheid							
Personeelskosten	19.768	22.614	21.765	22.604	22.604	22.604	22.604
Materiele kosten	3.767	3.762	3.293	3.192	3.192	3.192	3.192
Kapitaallasten	940	1.735	1.655	1.609	1.609	1.609	1.609
Huisvestingskosten	493	753	623	623	623	623	623
Lasten	**24.968**	**28.864**	**27.336**	**28.027**	**28.027**	**28.027**	**28.027**
7.1 Volksgezondheid							
Rijksbijdragen	73	76	76	76	76	76	76
Zorgverzekeraars	25.303	26.628	28.489	28.489	28.489	28.489	28.489
Overige baten	2.724	4.165	1.461	2.173	2.173	2.173	2.173
Baten	**28.100**	**30.869**	**30.026**	**30.738**	**30.738**	**30.738**	**30.738**
Doorbelasting	-1.829	-2.005	-2.690	-2.711	-2.711	-2.711	-2.711
Resultaat voor bestemming	**1.303**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	-1.303	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3d.2 Meldkamer en Zorgcoördinatie

De Meldkamer Ambulancezorg is in maart 2023 verhuisd naar Apeldoorn. In Apeldoorn wordt de intake van 112 telefonie en aansturing van de eenheden uitgevoerd. Het aannemen van aanvragen geplande en acute ambulancezorg van professionals wordt uitgevoerd vanuit Arnhem.

De minister van VWS heeft in mei 2023 de Tweede Kamer geïnformeerd over zijn ambities om zorgcoördinatie verder vorm te geven. Opvolgend heeft de minister van VWS in oktober 2023 in een brief aan o.a. Ambulancezorg Nederland een nadere toelichting gegeven over het vervolg van de implementatie van zorgcoördinatie. Hierin wordt het Regionaal Overleg Acute Zorgketen (ROAZ) gevraagd om in het ROAZ-plan een aantal elementen met betrekking tot zorgcoördinatie op te nemen. Er wordt toegewerkt naar een landelijk dekkend netwerk van zorgcoördinatie in 2025.

Zorgcoördinatie

De regio's Gelderland-Midden en -Zuid hebben de afgelopen jaren al ingezet op de ontwikkeling van zorgcoördinatie. Samen hebben zij deelgenomen aan een pilot zorgcoördinatie (in samenwerking met huisartsen-posten (HAP's) en Geestelijke Gezondheidszorg instellingen (GGZ) in de regio). Succesvolle elementen uit de pilot zorgcoördinatie van

AGM worden voortgezet. AGM is actief betrokken bij de verdere ontwikkeling van zorgcoördinatie die bij het ROAZ belegd is.

De minister heeft de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) gevraagd advies uit te brengen over wat er nodig is om via een budgetsystematiek het ZCC te laten bekostigen en welke eisen dit stelt aan de organisatievorm. De afgelopen maanden is de NZa in opdracht van het Ministerie van VWS bezig geweest met de uitwerking van het advies over de (structurele) bekostiging van zorgcoördinatie De financiering van de zorgcoördinatie verloopt via VWS en zorgverzekeraars.

Personeelskrapte

In 2024 en 2025 wordt er geïnvesteerd om de formatie van het team op orde te stellen en te houden, mede gezien de krappe arbeidsmarkt. Op dit moment is de personele krapte op de meldkamer een aandachtspunt. In Gelderland-Midden heeft het onze hoogste prioriteit om de formatie weer op orde te krijgen. Er zijn in 2023 goede resultaten geboekt om weer goed op formatie te komen, deze ontwikkeling zal zich in 2024 en 2025 verder voortzetten.

Doelenboom

AGM heeft als missie te zorgen voor goede en passende zorg voor alle inwoners en ketenpartners die een (acute) zorgvraag hebben. Dit met als doel de juiste zorg, op het juiste moment, op de juiste plek, door de juiste zorgverlener te realiseren.

Meldkamer Ambulancezorg Gelderland-Midden	Wat willen we bereiken?		Hoe willen we dat bereiken?	Wat is het beoogd maatschappelijk effect?
	Strategisch doel	Operationeel doel		
Bereikbare en beschikbare zorg	De ambulancedienst is 24/7 beschikbaar voor alle burgers en professionals in de regio	De patiënt voorzien van tijdige ambulancezorg. Bereikbaar zijn voor de zorgprofessionals	AGM investeert in het werven, selecteren, opleiden en behouden van personeel. Dit is belangrijk om continuïteit van zorg te bieden	De meldkamer is goed bereikbaar voor de burger of professional met een zorgvraag
Patiënt centraal	De patiënt weet waar de ambulancezorg voor staat en wanneer zij contact met hen opneemt	Potentiële patiënten richten zich naar de juiste zorgaanbieder. In dit geval de ambulancezorg. Indien ze contact opnemen worden ze professioneel en zorgvuldig geholpen	AGM stelt de patiënt centraal bij het behandelen van de zorgvraag. Zorgdifferentiatie en zorgcoördinatie helpen bij het bieden van de juiste zorg, op het juiste moment, op de juiste plek	De ambulancezorgverlening is patiëntgericht en dusdanig ingeregeld dat ambulancezorg 24/7 beschikbaar is voor hulpvragers
Samenwerken	Goede samenwerking heeft meerwaarde voor de keten van acute zorg door kennisdeling en samenwerking met partners binnen de sector	Knelpunten in acute zorg en dienstverlening zoveel mogelijk voorkomen. De best passende zorg kunnen bieden aan patiënten	Met de partners van de meldkamer Oost- Nederland en het (digitale) zorgcoördinatie centrum wordt geïnvesteerd op samenwerking en digitale innovaties. Indien nodig maken we aanvullende werk- en/of samenwerkingsafspraken	Doelmatige, goed afgestemde keten van zorgverlening. Inzet van de juiste zorgverlener. Informatie wordt doelmatig en effectief gebruikt

Risico's

AGM voorziet een aantal risico's, waar ze extra aandacht voor heeft. In onderstaande tabel zijn deze uitgewerkt

Risico	Beheersmaatregel
Onvoldoende (gekwalificeerd) personeel	• Inzetten op duurzame inzetbaarheid, gezonde en vitale medewerkers • Werven, selecteren en opleiden van nieuwe medewerkers. Opvullen van vacatures verpleegkundig Meldkamer Centralisten • Bij grote nood of uitval: afspraken met buurregio's/LMS over vernevelen of overname van telefonie • Inhuur externe krachten • Meer flexibiliteit tussen inzet van personeel op rijdienst of meldkamer zodat piekuitval intern opgevangen kan worden
Uitval ICT-voorzieningen	• Uitwijkplan lokaal en landelijk hanteren
Vertraging in zorg door extreme drukte	• 'Overloop' van meldingen naar andere meldkamers indien op piekmomenten de telefoon niet tijdig beantwoord kan worden
Samenwerking en governance Oost5	• Gedragen werkafspraken opstellen
Onduidelijkheid over financiering van Meldkamer	• Samen met zorgverzekeraars in gesprek over de toekomstige uitbreiding van de meldkamer ambulancezorg

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	Gew. Begr. 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
7.1 Volksgezondheid							
Personeelskosten	2.971	2.323	2.541	2.558	2.558	2.558	2.558
Materiele kosten	1.514	219	551	535	535	535	535
Kapitaallasten	10	0	26	25	25	25	25
Huisvestingskosten	21	0	47	47	47	47	47
Lasten	**4.516**	**2.542**	**3.166**	**3.164**	**3.164**	**3.164**	**3.164**
7.1 Volksgezondheid							
Rijksbijdragen	132	139	0	0	0	0	0
Zorgverzekeraars	2.637	2.291	3.385	3.385	3.385	3.385	3.385
Overige baten	1.654	308	0	0	0	0	0
Baten	**4.423**	**2.738**	**3.385**	**3.385**	**3.385**	**3.385**	**3.385**
Doorbelasting	-189	-195	-219	-220	-220	-220	-220
Resultaat voor bestemming	**-281**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	281	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3e. Programma Bedrijfsvoering

Het versterken van de organisatie door het ingezette programma Samen. Beter. Bedrijfsvoeren in combinatie met de implementatie van een applicatieplatform ter ondersteuning van de belangrijkste bedrijfsvoeringsprocessen als HRM, financiën en inkoop is een van de belangrijkste activiteiten op gebied van de Bedrijfsvoering. Daarnaast is er sprake van beleidsontwikkeling op diverse onderwerpen, is duurzaamheid een belangrijk thema en zien we operationeel een aantal ontwikkelingen op ons af komen.

Samen. Beter. Bedrijfsvoeren.

Binnen VGGM bestaat de noodzaak om op korte termijn de ondersteuning en samenwerking in de organisatie te versterken en verbeteren. Dit is een belangrijke conclusie uit KPMG-onderzoek (2022). Het gaat om een behoorlijke inhaalslag: er is investering nodig in de robuustheid van de systemen, het beschrijven van de processen, het versterken van het management en de wijze van samenwerken om toekomstige risico's het hoofd te kunnen bieden. Daarom is VGGM in 2023 gestart met het inrichten van het programma 'Samen. Beter. Bedrijfsvoeren.'.

Hoe is het zover gekomen? In het verleden is ervoor gekozen om de bedrijfsvoering binnen VGGM minimaal in te richten. Ofwel: de inrichting is sterk gericht geweest op de operationele ondersteunende processen. De aandacht voor ondersteuning, advies, controle en ontwikkeling op gebieden zoals IT, HR, Finance en Communicatie is (te) beperkt geweest. Dit effect werd nog verder versterkt door de uitbreiding van (wettelijke) taken en de formatie voor het ondersteunende proces die niet in verhouding meegroeide.

Hiermee heeft de organisatie jarenlang tegen een lage kostprijs haar taken kunnen uitvoeren. Dit wordt ook onderkend in recente vergelijkingen met andere veiligheidsregio's: VGGM voert haar ondersteunende processen met 37 FTE minder uit dan andere veiligheidsregio's of bijna 60 FTE minder dan andere publieke uitvoeringsorganisaties. (Bron: onderzoek Berenschot)

De kwetsbaarheid van de organisatie is zo groot, dat de verbeteropgave niet gepaard gaat met het ad hoc invullen van formatieplaatsen om specifieke risico's te beperken. De verbeteropgave vraagt om een programmatische aanpak, waarbij gestart wordt met een verandering van de organisatie inrichting, actualisatie van de organisatiebeleid en processen, vernieuwing van systemen om vervolgens de formatie in fte's te versterken zodanig dat organisatie-ontwikkeling, beheersing van de bedrijfsvoeringsprocessen en ondersteuning aan het lijnmanagement adequaat kan worden ingericht. De belangrijkste uitdaging is om de bedrijfsvoeringsactiviteiten van taakgericht naar procesgericht te veranderen, zodat deze voorspelbaar en controleerbaar worden uitgevoerd.

Het programma 'Samen. Beter. Bedrijfsvoeren.' kent een aantal deelprojecten op het gebied van Management & Organisatie, Data & Systemen, Mensen & Cultuur en Processen & Procedures. Ook de implementatie van AFAS maakt onderdeel uit van het programma. Eind 2024 is de basis voor de versterking gelegd. Het programma loopt door in 2025 en 2026. Het totale programma moet leiden tot substantiële versterking nodig op de volgende domeinen:

- Vertaling van strategie naar beleid, inclusief implementatie;
- Verbeteren en uitvoeren van de planning & control cyclus en het interne toezicht;
- Verbeteren van de kwaliteit van de ondersteuning HR;
- Vergroten van de capaciteit van Informatie & ICT om de informatievoorziening te verbeteren en de risico's ten aanzien van cyber te mitigeren;
- Ondersteunen van de afdelingen om de kwaliteit van de bronregistratie te verbeteren en voor het inhoudelijk ondersteunen van de afdelingen in het primaire proces.

Indicatief gaat het hierbij om een versterking van 37 tot 60 FTE, afhankelijk van kwalitatieve keuzes te maken in het verbeterproces. Deze uitzetting is geen doel op zich en wordt jaarlijks herijkt op basis van het vast te stellen ambitieniveau en inrichtingskeuzes die binnen het programma 'Samen. Beter. Bedrijfsvoeren.' gemaakt worden. Voorstellen van de directie aan het bestuur ten aanzien van de versterking van de bedrijfsvoering worden begeleid door de bestuurlijke commissie Beter bedrijfsvoeren.

Voor de activiteiten in 2024 is een separate informatiebrief opgesteld. Voor 2025 is een uitbreiding van de formatie gepland van circa 10 FTE. Dit betreffen functies die momenteel binnen VGGM niet bestaan, maar noodzakelijk worden geacht om de organisatie in continuïteit mee te kunnen laten bewegen met maatschappelijke ontwikkelingen. Het betreffen de volgende rollen:

- Strategisch beleidsadviseurs voor HRM, facilitair/duurzaamheid en informatievoorziening;
- Programmamanager en projectmedewerker, zodat in continuïteit formatie beschikbaar is voor implementatie van nieuw organisatiebeleid;
- Medewerker planning & control die de planning & control cyclus voor bestuurlijke en management producten verbetert
- Medewerker management informatie die samen met management voor de verschillende taken management informatie definieert en in continuïteit bewaakt.
- Kwaliteitsmedewerker die samen met management het stramien voor processen en de uitwerking van organisatieprocessen bewaakt.

Informatievoorziening en communicatie

De maatschappij digitaliseert in snel tempo en de informatiebehoefte in de samenleving is fors toegenomen. Of het nu gaat om digitalisering van klantcontacten, hybride samenwerken, de ontwikkeling van een veiligheidsinformatieknooppunt of het ontsluiten van management- en verantwoordingsinformatie: burgers, professionals en ketenpartners stellen steeds hogere eisen aan onze informatievoorziening.

VGGM ziet de volgende ontwikkelingen voor komende jaren op zich afkomen op gebied van informatievoorziening en communicatie:

1. De beweging naar de Cloud zet zich door. Dit geldt ook voor diverse platforms die nu lokaal draaien. Bij de transitie naar de Cloud nemen de investeringskosten af, maar de huur- of licentiekosten toe. Daarnaast verandert de rol van technisch beheer naar ICT-regisseur die de kwaliteit van de dienstverlening bewaakt. Door deze ontwikkeling nemen de ICT kosten veelal toe.

2. De toekomst gaat om data. Datakwaliteit, externe databronnen ontsluiten, verrijken met onze data en die ontsluiten voor onszelf en ketenpartners gaat nog een grote inspanning vragen. Al eerder is er gesproken over het ontwikkelen van informatieknooppunten. We zullen moeten investeren in een ‘integratieplatform’ en migratie naar de Cloud om al die databronnen samen te kunnen brengen. Daarnaast willen we deze databronnen integreren in onze geografische informatievoorziening.

3. Vergroten digi-bewustzijn van onze medewerkers. Enerzijds richten we ons op het juist gebruik van applicaties en een efficiënte en correcte manier van registreren waarbij informatie op de juiste locatie of in de juiste applicatie wordt opgeslagen. Anderzijds worden medewerkers getraind om informatie zorgvuldig en veilig te verwerken, (security) risico's te herkennen en juist te reageren bij afwijkingen of bijzonderheden.

4. De snelle ontwikkeling van generatieve AI biedt voor VGGM kansen en draagt ook risico’s in zich. Om die reden is er intern beleid ontwikkeld dat uitgaat van het benutten van kansen op een transparante manier met oog voor de risico’s. Er wordt een interne richtlijn ontwikkeld, medewerkers krijgen waar nodig training en via communicatie en interne sessies worden ethische dillema’s besproken.

5. Onder de NIS2 (Europese wetgeving cybersecurity) zal VGGM als essentiële entiteit binnen de zorg worden aangemerkt. Dit brengt nieuwe verplichtingen met zich mee. Belangrijk is dat de VGGM aantoonbaar moet voldoen aan de geldende normenkaders zoals de BIO (baseline informatiebeveiliging overheid) en NEN7510. Diverse afdelingen zullen informatiebeveiliging moeten borgen in hun beleidscyclus waarbij de noodzaak om te certificeren een kwestie van tijd lijkt te zijn.

6. De risico's in het cyberdomein nemen steeds meer toe. Niet alleen de kans op een incident, maar ook de impact bij een incident is groot. Het belang van monitoring en detectie neemt hiermee sinds enkele jaren een enorme vlucht. Ook VGGM herkent de noodzaak. In 2024 wordt gestart met monitoring en detectie van de eigen ICT voorzieningen. Voor monitoring van generieke systemen wordt aansluiting gezocht bij de landelijke ontwikkelingen bij zowel GGD GHOR NL als het NIPV.

Arbeidsmarktstrategie en communicatie

Vanwege de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt voor een aantal functies is arbeidsmarktstrategie en -communicatie constant in ontwikkeling om openstaande functies zo goed mogelijk in te vullen.

Harmoniseren huisvestingsafspraken

In 2020 is de gemeentelijke bijdrage voor de brandweer en crisisbeheersing herzien. Geconstateerd werd dat de afspraken rondom het beheer en de bekostiging van de huisvesting (de kazernes) niet zijn geregionaliseerd. Per gemeente zijn afspraken gemaakt over het beheer, waarbij een diversiteit aan afspraken is ontstaan en kosten voor gebouwen in een gemeente voor rekening van de betreffende gemeente zijn. Het bestuur heeft uitgesproken dit om twee redenen een onwenselijke situatie te vinden. Enerzijds geeft het onduidelijkheid in de beheerafspraken.

Anderzijds zijn de locaties integraal onderdeel van de regionale spreiding van de brandweer en daarmee ook onderdeel van de regionale bekostiging.

Als onderdeel van de evaluatie van de verdeling van de gemeentelijke bijdrage aan brandweer en crisisbeheersing is een eerste schatting gemaakt van de impact om te komen tot uniformering van de beheerafspraken. Door de complexiteit in eigendomsverhouding, gebruik, ouderdom en diversiteit van de huisvesting bleek dit een zeer complexe opgave. Besloten werd om het harmoniseren van de afspraken te temporiseren. In 2025 wordt een project gestart om in samenwerking met vastgoedafdelingen van de gemeenten de beheerafspraken en de bijbehorende bekostiging te harmoniseren. Deze projectleider is als incidentele kosten voor 2025 begroot.

Duurzaamheid

Bij de uitvoering van ons werk worden we steeds vaker geconfronteerd met de gevolgen van klimaatverandering. Wij stellen onszelf de vraag wat wij als VGGM zelf kunnen bijdragen aan de doelen zoals gesteld in het klimaatakkoord. Om te voldoen aan wet- en regelgeving wordt steeds meer gevraagd maatregelen te nemen en informatie te verstrekken. Op termijn is een (verplichte) uitgebreide duurzaamheidsrapportage, inclusief accountantscontrole niet ondenkbaar. De komende tijd gaan we aan de slag met het inrichten van de CO2 prestatieladder als ondersteunend instrument. Op basis hiervan stellen we concrete doelen en monitoren we de resultaten. De ambitie van VGGM ten aanzien van de duurzame bedrijfsvoering wordt in overleg met bestuur en gemeenten uitgewerkt. Duurzaamheid van de gebouwen is onderdeel van deze uitwerking.

Integraal huisvestingsplan

Als gevolg van een aantal aflopende huurcontracten in 2026 en 2027 van kantoorruimten is VGGM bezig met het opstellen van een integraal huisvestingsplan voor de functies die gehuisvest zijn in een aantal gebouwen in Arnhem Centrum waarvan het huurcontract afloopt. Dit plan leidt mogelijk tot verhuizing van een aantal functies.

Risico's

Risico	Beheersmaatregel
Door omgevingsontwikkelingen wegvallende inkomsten: ontvlechting, teruglopende subsidies e.d.	Sturen op mogelijkheden van taakverbreding, bevorderen employability en flexibiliteit
Uitval ICT en elektriciteit	Uitvoering geven aan beheersmaatregelen uit continuïteitsplan
Onvoldoende uitvoering kunnen geven aan het Programma 'Samen. Beter. Bedrijfsvoeren.' wat ervoor zorgt dat VGGM op termijn niet meer voldoet aan wet- en regelgeving en niet voldoende in staat is om in te spelen op ontwikkelingen	• Monitoren voortgang programma • Actief sturen op beschikbaar krijgen van capaciteit ten behoeve van het programma
Informatiebeheer onvoldoende op orde waardoor VGGM niet voldoet aan wet- en regelgeving.	• Implementeren van beleid rondom informatiebeheer &WOO en ondersteunende systemen • Medewerkers actief bewust maken van belang van goede archivering op de juiste plek
Ontoereikend niveau van informatiebeveiliging	• Implementeren van privacy beleid overeenkomstig de Algemene Verordening gegevensbescherming (AVG), het beheren van een privacy register en de medewerkers op een actieve manier bewust maken van de do's en don'ts bij het werken met gevoelige persoonsinformatie • Focus houden op het melden van incidenten met lekken van persoonsgegevens volgens de Wet op de datalekken • Vaststellen van een beleidsplan informatiebeveiliging binnen de landelijke norm voor VR's (Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten en NEN 7510) en uitvoering geven aan de noodzakelijk geachte beheersmaatregelen om de beveiliging van de binnen de organisatie aanwezige informatie te borgen. Dit kan kosten met zich meebrengen, waarvoor geen voorziening in de begroting aanwezig is
Het niet behalen van doelstellingen en wet- en regelgeving rondom duurzaamheid.	• Het actief stellen van doelen en monitoren van resultaten
Onvoldoende (deskundig) personeel	• Continue monitoren en actief inzetten op gerichte arbeidsmarktcommunicatie
Onduidelijkheid over beheersafspraken huisvesting	• Beheer wordt niet of niet tijdig uitgevoerd

Doelenboom

Wat willen we bereiken		Wat gaan we ervoor doen	Wat is het beoogd maatschappelijk effect
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties 2025 - 2028**	
Doelmatige, doeltreffende en verantwoorde organisatie	Stroomlijnen en digitaliseren registratieve en administratieve processen voor betere en snellere informatievoorziening	• Het vereenvoudigen en digitaliseren van processtappen en procedures • Terugbrengen formatie administratie als gevolg van digitalisering	Betaalbare overheid met een verantwoorde bedrijfsvoering en gewenste dienstverlening op adequaat niveau
	Meer voor minder	• Realiseren inkoopvoordelen • Doelmatig beheren en gebruiken van alle gebouwen die de VGGM gebruikt	
	Duurzaam ondernemen	• Voorkomen van verspilling van grondstoffen en energie • Verduurzaming van het wagenpark • Inkoop/gebruik van duurzame en verantwoorde materialen • Stellen doelen en monitoren hiervan op basis van de Co2 prestatieladder	
Gezonde financiële huishouding	Adequaat budgetteren en transparant verantwoorden	• Optimaal inzetten van beschikbare gelden voor het realiseren van de doelen van de organisatie • Transparant verantwoorden over bestedingen	Verantwoorde besteding van gemeenschapsgeld
	Realiseren van voldoende financiële weerstand	• Jaarlijks actualiseren van het risicoprofiel in relatie tot het vastgestelde reservebeleid	
Kwaliteit van de externe (bestuurlijke) informatie en communicatie verhogen	Voldoen aan de archiefwetgeving voor digitalisering	• Doorontwikkeling Document Management Systeem en herinrichting digitaal archief	Een goede en transparante besturing van de organisatie en het in verbinding zijn met de relaties van de organisatie (gemeenten, ketenpartners, burgers, bedrijven) door middel van informatie-uitwisseling
	Tevredenheid bestuursorganen/ raden over de opgeleverde informatie	• Door vormgeving en digitalisering toegankelijk maken van beleids- en verantwoordingsdocumenten • Directie en medewerkers van de VGGM onderhouden en bestendigen op ambtelijk en bestuurlijk niveau goede contacten met de gemeenten. De raadsinformatieavonden, netwerkdagen en gesprekken met stakeholders zijn terugkerende initiatieven	
	Tijdige, rechtmatige en juiste informatie delen met ketenpartners en burgers	• Informatie beschikbaar stellen conform de standaard voor veiligheidsregio's (Veiligheidsregio Referentie Architectuur) • Planmatig realiseren van een samenhangend informatiestelsel (met elkaar verbinden van registraties)	
Goed werkgeverschap	Realiseren duurzaam inzetbaar personeel en een inclusief en divers medewerkersbestand	• Investeren in leiderschap (gericht op kwaliteit werkrelaties, ontwikkeling talent en duurzame inzetbaarheid personeel) • VGGM voor mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt toegankelijker te maken	Een organisatie die een afspiegeling vormt van de maatschappij, met medewerkers die vakbekwaam zijn én blijven waarbij continu

	Aantrekkelijk werkgever zijn nu en in de toekomst (borgen continuïteit van de organisatie)	• Verder invulling geven aan tijd- en plaatswerken • Bepalen profiel van de VGGM als (toekomstig) werkgever en het zichtbaar maken van de VGGM als werkgever (presentatie /marketing/werving) . Actualiseren arbeidsmarktstrategie in combinatie met arbeidsmarktcommunicatie	geanticipeerd wordt op ontwikkelingen

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	Gew. Begr. 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
0.4 Overhead							
Personeelskosten	13.674	13.777	15.972	16.741	17.741	18.741	18.741
Materiele kosten	4.212	6.825	5.546	5.042	5.042	5.042	5.042
Kapitaallasten	2.534	2.124	1.815	1.700	1.700	1.700	1.700
Huisvestingskosten	3.988	3.711	4.128	4.128	4.128	4.075	4.028
Lasten	**24.408**	**26.438**	**27.462**	**27.611**	**28.611**	**29.558**	**29.511**
0.4 Overhead							
Rijksbijdragen	158	56	56	56	56	56	56
Overige baten	2.193	934	974	673	673	673	673
Baten	**2.351**	**990**	**1.030**	**729**	**729**	**729**	**729**
Doorbelasting	22.676	25.247	25.834	26.682	27.682	28.682	28.682
Resultaat voor bestemming	**619**	**-200**	**-597**	**-200**	**-200**	**-146**	**-100**
Mutatie reserves	253	200	597	200	200	146	100
Resultaat na bestemming	**872**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**872**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

4. Financiën

Voor het opstellen van de bestuursbegroting 2025 is de vertreksituatie de jaarschijf 2024 zoals opgenomen in de ontwerpbegroting 2024 en vastgesteld door het Algemeen Bestuur op 13 september 2023.

De financiële beschouwingen bevat de volgende onderwerpen:

- Nominale ontwikkelingen: ontwikkelingen vanaf de vaststelling van de ontwerpbegroting 2024 en de loon- en prijsindexering.
- Investeringen
- Effect op het lopende begrotingsjaar 2024
- Financiële begroting

4.1 Nominale ontwikkelingen

Macro economische omstandigheden met impact op begroting 2025

In de begroting 2023 is als gevolg van verschillende factoren zoals economische onzekerheid, de hoge rijksoverheidsuitgaven, grondstoftekorten en de lage rekenkundige indexatie van de loonkosten gekozen voor een correctie van de indexatie die rekening hield met de werkelijke verwachtte kostenstijging voor loon en prijzen. Inmiddels lijken de omstandigheden zich enigszins te stabiliseren en de indexatiecijfers lopen daardoor weer beter in de pas met de werkelijke kostenontwikkelingen.

Loon- en prijsontwikkeling 2025

De door het Algemeen Bestuur vastgestelde systematiek voor loon- en prijscompensatie bestaat uit een voor-calculatie voor 2025 en een nacalculatie over 2023.

- In de voorcalculatie van de begroting 2025 wordt uitgegaan van de laatst bekende raming van het CPB in de Macro Economische Verkenningen uit september 2023 (MEV 2024). In de MEV 2024 wordt voor de collectieve sector rekening gehouden met een loonkostenstijging in 2025 van 5,3% en hogere materiele kosten van 2,0%.

    - In de nacalculatie van de begroting 2025 wordt de werkelijke kostenontwikkeling in 2023 (het zogenaamde inhaaleffect) vastgesteld. In de begroting 2023 was rekening gehouden met een loonkostenontwikkeling van 3,6% en 2,3% voor prijsontwikkeling (CEP 2022).
    Op basis van de bovengenoemde ontwikkelingen is tussentijds besloten deze percentages bij te stellen naar meer realistische met als uitkomst een gecorrigeerd percentage voor de lonen van 9% en prijzen van 12%. Als laatste correctie zijn deze percentages in 2024 nog een keer met 20% verlaagd, waardoor de werkelijke percentages uitkwamen op 7,2% voor de lonen en 9,6% voor de prijzen. Deze percentages zijn volgens de MEV 2024 voor 2023 respectievelijk 5,0% en 4,8%.
    Dit betekent een nacalculatie van -2,2% op de lonen en -4,8% op de prijzen.

- Als de voor- en nacalculatie worden gecombineerd dan bedraagt de totale indexatie voor loon 3,1% en voor prijzen -2,8%.

- Uitgangspunt bij het toepassen van bovenstaande systematiek is dat 70% van de begrote kosten betrekking hebben op loon en 30% op prijs. Dit leidt tot een gewogen loon/prijsbijstelling van 1,33%.

4.2 Investeringen

Investeringen zijn uitgaven waarvan het economisch nut zich over meerdere jaren uitstrekt. Investeringen worden geactiveerd op de balans en worden afgeschreven op basis van de economische levensduur van de investering. De kapitaallasten (rente en afschrijving) komen ten laste van de programma's en moeten worden gedekt binnen de baten en lasten van de programmabegroting.

In de programmabegroting 2025 is het MJIP 2024 - 2028 geactualiseerd. Geplande vervangingsinvesteringen zijn beoordeeld op nut en noodzaak en voor zover mogelijk, is beoordeeld of de opgenomen vervangingsbedragen toereikend zijn. Dit leidt tot fluctuatie van investeringsvolumen in de verschillende jaren. De geplande investeringen worden opgenomen in de meerjarige inkoopkalender, zodat de ondersteuning op het gebied van inkoop hierop afgestemd kan worden.
In de periode 2024-2028 is de prognose dat voor € 54,6 miljoen wordt geïnvesteerd. De totale waarde van de materiële vaste activa wordt per eind 2028 geraamd op € 47,4 miljoen. In bijlage 5 is een detailoverzicht van het investeringsplan opgenomen.

4.3 Effect op lopende begrotingsjaar 2024

Het verloop van de ontwerpbegroting 2024 naar de geactualiseerde begroting 2024 kan als volgt worden weergegeven:

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Begroting 2024	*Gem. bijdrage*	*Lokaal aanbod*	*NZA*	*Rijks-bijdragen*	*Overig*	Gew. Begr. 2024
Programma Crisisbeheersing	7.174	0	0	0	0	-792	6.382
Programma Brandweerzorg	43.540	0	-11	0	0	1.738	45.268
Programma GGD	35.329	0	1.118	0	1.766	-846	37.367
Programma Ambulancezorg	31.406	0	0	-381	0	-524	30.502
Programma Bedrijfsvoering	26.438	0	0	0	0	1.024	27.462
Programma COVID-19	0	0	0	0	0	0	0
Lasten	**143.888**	**0**	**1.107**	**-381**	**1.766**	**600**	**146.980**
Gemeentelijke bijdrage	82.742	0	0	0	0	0	82.742
Lokaal aanbod	7.829	0	1.107	0	0	0	8.936
Rijksbijdragen	10.282	0	0	0	1.766	-143	11.905
Zorgverzekeraars	28.919	0	0	2.955	0	0	31.874
Overige baten	13.677	0	0	-3.336	0	131	10.472
Baten	**143.448**	**0**	**1.107**	**-381**	**1.766**	**-12**	**145.929**
Doorbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	**-440**	**0**	**0**	**0**	**0**	**-612**	**-1.052**
Mutatie reserves	440	0	0	0	0	612	1.052
Resultaat na bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

In de geactualiseerde begroting 2024 zijn de navolgende aanpassingen opgenomen:

Gemeentelijke bijdrage

Er zijn geen mutaties in de gemeentelijke bijdragen.

Opbrengsten gemeenten regionaal (lokaal aanbod)

Het verschil wordt veroorzaakt door wijziging van het gecontracteerde lokaal aanbod voor 2024 ten opzichte van het geraamde lokaalaanbod zoals opgenomen in de primaire begroting. Het lokaal aanbod wordt altijd 1 jaar van tevoren afgesproken, leidend tot deze bijstelling.

NZA

De kolom NZA betreft de aanpassing van de afspraken voor de bekostiging van de ambulancezorg door de zorgverzekeraars. In de primaire begroting is de verwachte bekostigingstoename voor 2024 verantwoord als overige baten. In de gewijzigde begroting vindt een aanpassing plaats naar de werkelijke bekostigingsafspraken met de verzekeraars.

Rijksbijdragen (BDUR/SPUK)

De SPUK(specifieke uitkering)-bijdragen van het rijk voor de basisinfrastructuur COVID-19 vaccinaties en Versterking Infectieziektenbestrijding en Pandemische Paraatheid (VIPP) muteert naar aanleiding van de hoger dan geraamde baten en lasten over 2024.

Overige

De kolom overige betreft met name de mutatie in de overige baten als gevolg van herrubriceringen, detacheringen, subsidieverstrekkingen, verwachte rentebaten en overige diensten. Daarnaast vindt in de baten en lasten een verschuiving tussen de programma's en pijlers plaats als gevolg van administratieve opschoningen. Door vertraging in uitvoering van projecten worden geplande uitgaven voor 2023 doorgeschoven naar 2024, evenals de besteding van de bijbehorende bestemmingsreserves. Deze projecten hebben betrekking op 'Samen. Beter. Bedrijfsvoeren.' en de implementatie van een applicatieplatform. Naast de besteding van de bestemmingsreserve worden deze eenmalige uitgaven aan deze projecten deels bekostigd met incidentele renteresultaten.

4.4 Voorstel bestemming resultaat over 2023

De jaarrekening 2023 is opgesteld. VGGM heeft van de € 73 miljoen euro ontvangen gemeentelijke bijdragen en lokaal aanbod € 1,7 miljoen niet besteed. In de jaarrekening is het resultaat van € 1,7 miljoen als te bestemmen resultaat verantwoord. Dit resultaat staat ter beschikking van de gemeenten.

4.5 Gemeentelijke bijdragen

De inliggende gemeenten van VGGM hebben per taakgebied afspraken gemaakt over de verdeling van de gemeentelijke bijdrage aan VGGM. Deze afspraken zijn:

Taakgebied	***Verdeling***
Veiligheid	Gemeentefonds
Bevolkingszorg	Bedrag per inwoner
GGD	Bedrag per inwoner
Jeugdgezondheidzorg 0-4	Bedrag per jeugdinwoner
Vaccinatieprogramma	Bedrag per jeugdinwoner

Bijdragen Veiligheid

De gemeentelijke bijdrage Veiligheid wordt verdeeld op basis van de onderlinge verhouding van ontvangen bijdrage in het gemeentefonds, cluster Openbare Orde & Veiligheid, subcluster Brandweer. De bijdrage voor de lasten huisvesting, functioneel leeftijdsontslag en de post Stadspoort worden op basis van werkelijke kosten met de betreffende gemeente verrekend.
De gemeentelijke bijdrage Veiligheid werd tot begrotingsjaar 2021 verdeeld op basis van historische inbreng. Op basis van de afspraken inzake de ingroei van de brandweerbijdrage naar de OOV-verdeling wordt een deel van de gemeentelijke bijdrage 2022-2025 via een voorziening geëgaliseerd. 2025 is het laatste jaar waar nog van een inloop sprake is.

Bijdragen op basis van (jeugd)inwoners

De gemeentelijke bijdragen muteren jaarlijks autonoom door de mutaties in de inwoneraantallen.
De totale inwoneraantallen van de regio vertonen een lichte stijging. Het aantal jeugdigen (gedefinieerd als inwoners in de leeftijd van 0 tot 18 jaar) laat in 2024 voor het eerst sinds jaren een lichte stijging zien na een jarenlange dalende trend.

5. Paragrafen

5.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Reservebeleid

VGGM houdt gewenst reserveniveau aan, dat uitgaat van de situatie dat de gemeenten een deel van het risicodragerschap voor hun rekening nemen. Met deze reserve wordt ervan uitgegaan dat te verwachten risico's goed zijn op te vangen.

Risico's

Hieronder is een inventarisatie van de belangrijkste risico's opgenomen.

Risico's voor heel VGGM

Arbeidsmarkt

De krappere arbeidsmarkt maakt het moeilijk om medewerkers en vrijwilligers te vinden en te binden. Voor dit moment specifiek geldt dat loonontwikkeling voor diverse functies uit de pas loopt met andere sectoren, waardoor VGGM een minder aantrekkelijke werkgever is. Daarnaast neemt door vergrijzing de uitstroom toe.
Het risico bestaat dat de formatie niet op orde is en afgesproken prestaties om die reden niet kunnen worden gerealiseerd. Daarnaast nemen kosten om leemtes in de planning te ondervangen met tijdelijke inhuur van medewerkers toe en is de inspanning die geleverd wordt om verloop van medewerkers op te vangen groot. Dit noopt de organisatie om haar arbeidsmarktstrategie te evalueren en te zoeken naar alternatieve mogelijkheden om (tijdelijk) personeel aan te trekken.

Bestuurlijke verantwoordelijkheid

De Stichting Veilig Thuis Gelderland-Midden valt onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van VGGM. Er is geen sprake van financiële verwevenheid tussen de stichting en de gemeenschappelijke regeling. De financieringsstromen en vermogensbestanddelen blijven in de toekomst strikt gescheiden. Dit beperkt de risico's voor de gemeenschappelijke regeling.

Ziekteverzuim

Het is van maatschappelijk belang dat de taken die vallen onder de Wet publieke gezondheid en Wet Veiligheidsregio zoveel mogelijk worden uitgevoerd. De coronabestrijding vroeg ruime tijd veel extra inzet van VGGM-medewerkers, waardoor het risico bestaat van verzuim als gevolg van een (te) hoge belasting. Het ziekteverzuim is op dit moment nog relatief hoog. In voorkomende gevallen betekent dit dat soms keuzes gemaakt moeten worden: welke werkzaamheden kunnen uitgesteld worden (en hoe lang) en welke activiteiten worden als eerste niet uitgevoerd bij krapte aan personeel.

Regeling Vervroegd Uittreden (RVU)

In het pensioenakkoord is geregeld dat werkgevers een Regeling Vervroegd Uittreden (RVU) kunnen aanbieden aan medewerkers die 3 jaar of minder van hun AOW-leeftijd verwijderd zijn. De cao Ambulancezorg en de cao VVT hebben inmiddels een RVU-regeling in de cao opgenomen (ieder met verschillende spelregels). Voor de cao Veiligheidsregio's is de RVU-regeling onderwerp van gesprek in 2024.

In overeenstemming met het Besluit Verantwoorden en Begroten heeft VGGM op dit moment geen reservering voor verlofuren. Het risico bestaat dat een van de bronnen voor de RVU-verlof uren, al dan niet reeds opgebouwd, zal worden. Daarmee bestaat een financieel risico afhankelijk van de uitkomst en het toekomstig gebruik van de RVU.

Vakantiedagen

Medewerkers hebben recht op verlof. In voorkomende gevallen wordt het toegekende verlof niet volledig gedurende het kalenderjaar opgenomen. In dat geval behoudt de medewerker het recht om het verlof op een later moment te genieten. Beleidsmatig kunnen medewerkers zonder nadere afspraken te maken tot 2 weken verlof meenemen naar het nieuwe kalenderjaar. In financiële zin wordt, in overeenstemming met BBV, deze verlofrechten niet als lasten verantwoord. Naar schatting heeft het totaal aan niet opgenomen verlof een waarde van circa € 2 miljoen. Momenteel wordt geëvalueerd of de verwerking van verlof binnen overheidsorganisaties niet op een vergelijkbare wijze als binnen de private sector verwerkt zou moeten worden. Op deze wijze passen de jaarlijkse lasten beter bij

de waarde die medewerkers aan de organisatie toevoegen. Als deze gedachten wordt omgezet in regelgeving, dan leidt dat voor VGGM tot een eenmalige last van circa € 2 miljoen.

Programma brandweerzorg

Groot onderhoud brandweerkazernes

Ten tijde van de regionalisering van de brandweer is de bestuurlijke keuze gemaakt de kazernes niet over te dragen aan de veiligheidsregio en in eigendom te laten van de gemeenten. Drie argumenten speelden daarbij een rol:

- Voor gemeenten vertegenwoordigen de kazernes een maatschappelijk en/of economisch belang;
- VGGM wil zich beperken tot het uitvoeren van de kerntaken en daar valt het beheer van onroerend goed niet onder. Liever maakt VGGM gebruik van de vastgoedkennis die bij gemeenten aanwezig is;
- De ontvlechting van de kazernes is niet eenvoudig omdat op veel plaatsen sprake is van complicerende factoren zoals gedeeld gebruik met andere gemeentelijke diensten en/of nog af te wikkelen investeringen in nieuw- en verbouw.

In de lijn van bovenstaande keuze is het budget voor de kapitaallasten en het groot onderhoud bij de gemeente achtergebleven. In het budget voor de brandweer zijn de gebruikerslasten opgenomen (denk aan schoonmaakkosten, energie, klein onderhoud, etc.). VGGM heeft in de jaarrekening een onderhoudsreserve gevormd voor het groot onderhoud dat door de gebruiker moet worden uitgevoerd.

Rechtspositie vrijwilligers brandweer

De invoering van de Wet normalisering rechtsposities ambtenaren is ingegaan per 1 januari 2020. Een onverkorte invoering heeft waarschijnlijke grote ongewenste effecten voor, met name, de vrijwilligers bij de brandweer. Om deze reden is voor veiligheidsregio's uitstel verleend om de gevolgen in kaart te brengen en met alternatieve voorstellen te komen. In de brandweerkamer wordt samen met de ministers de mogelijkheid verkend de vrijwilligers uit de Wnra te houden.

Financiering inzet 25kv

Het Ministerie van Infrastructuur en Milieu verstrekt een jaarlijkse bijdrage van inmiddels € 375.000 om VGGM in staat te stellen expertise toe te passen bij het optreden bij spoorwegincidenten op de Betuweroute, met name gerelateerd aan de 25kV bovenleiding. Binnenkort wordt een besluit verwacht ten aanzien van de continuering van deze vergoeding.

Opleidingskosten vakbekwaamheid

De opleidingskosten van de brandweer zijn fors gestegen, mede door een groter verloop van medewerkers/ vrijwilligers. Voor 2023 heeft deze groei geleid tot een aanpassing van het opleidingsprogramma. Momenteel loopt een nadere analyse wat eventuele structurele effecten zijn, hierbij worden ook historische informatie, trends op de arbeidsmarkt en de ontwikkeling in verschillende onderwerpen die geschoold en beoefend moeten worden (denk hierbij onder andere aan veilige energie transitie) betrokken.

Wonen met zorg / BEVI

De gemeenten ontvangen van 2022 t/m 2025 vanuit het Rijk een bijdrage voor de invoering van de Omgevingswet. Binnen het programma bandweerzorg zien wij op dit moment hier binnen 2 autonome ontwikkelingen, zoals toegelicht binnen de pijler risicobeheersing.

Voor bouwwerken met een woonfunctie met zorg gaat een gebruiksmelding verplicht gesteld worden, welke jaarlijks getoetst dient te worden.

Daarnaast vervalt met de Omgevingswet het BEVI (Besluit externe veiligheid inrichtingen). Hiermee vervalt het specifieke advies op externe veiligheid naar een advies voor (brand)veiligheid als geheel; de wettelijke adviestaak wordt hiermee dus verbreed.

Voor deze 2 ontwikkelingen zijn vanuit het Rijk incidenteel middelen aan de gemeenten toegekend. Deze ruimte loopt tot 2025. Voor de structurele inzet zullen nog afspraken gemaakt moeten worden.

Programma GGD

Projecten Medische Milieukunde

VGGM participeert regelmatig in Europese projecten en in diverse projecten van de Academische Werkplaats. Voor deze projecten vindt afrekening aan het einde van de looptijd plaats. Dat betekent dat tussentijds geen financieel resultaat in de exploitatie zichtbaar wordt. Tussentijds wordt binnen VGGM vastgesteld of kosten die zijn gemaakt ook subsidiabel zijn. Dat is een toets op de rechtmatigheid. Bij afronding van een project kan het wel zo zijn dat VGGM hogere kosten heeft moeten maken door in het bijzonder meer capaciteit voor een project in te zetten. Dat is een vraagstuk van doelmatigheid.

Bedrijfsvoering risico's AGZ

De afdeling Algemene Gezondheidszorg (AGZ) kent een aantal bedrijfsvoeringsrisico's waaronder de kwetsbaarheid in de opbouw van het personeelsbestand. Binnen de specialistische functies is sprake van een vergrijzing van het personeelsbestand. Ook is het vanwege de krapte op de arbeidsmarkt voor met name deze specialistische functies een uitdaging om de juiste mensen aan te trekken. Hierdoor kan de continuïteit van de werkzaamheden in gevaar komen.
Naast deze uitdaging bestaan onzekerheden ten aanzien van de inkomsten door (mogelijke) veranderingen in wet- en regelgeving en overige (externe) ontwikkelingen.

Functiewaardering

Landelijk blijken verschillen te bestaan tussen de inschaling van forensisch artsen. Dit betreft een specialistische functie, waarbij het ongewenst is als medewerkers om verschil in arbeidsvoorwaarden van GGD-regio wisselen. Om die reden wordt landelijk het functieprofiel gewaardeerd, mogelijk leidend tot een aanpassing van de functiewaardering bij de individuele regio's. Het aanpassen van de functiewaardering kan financiële effecten hebben voor VGGM.

Daarnaast is een grote groep werknemers die na de overgang van STMG en Icare in dienst zijn gekomen bij de Stichting PG. Zij vallen hiermee onder een andere cao dan de medewerkers van VGGM. Binnen de organisatie geeft dit onwenselijke verschillen. Het uitfaseren van de Stichting leidt tot een structurele toename van de salarislasten van uiteindelijk circa € 0,9 mln per jaar. Voor dit risico is een bestemmingsreserve getroffen, waardoor eventuele effecten in de begroting 2 jaar na transitie merkbaar worden.

Publieke gezondheid Asielzoekers

Sinds maart 2019 heeft het COA laten weten dat zij middels een aanbestedingstraject op zoek is naar een opdrachtnemer die landelijk de jeugdgezondheidszorg (JGZ) aan kan bieden aan alle kinderen van 0 tot 18 jaar die vallen onder het COA. GGD GHOR NL heeft de aanbesteding PGA COA gegund gekregen.
Dit nieuwe contract is ingegaan op 1 augustus 2020 en heeft een looptijd van twee jaar met de mogelijkheid het contract tweemaal met 24 maanden te verlengen. Het risico bestaat dat het COA op korte termijn een nieuwe aanbesteding start.

Programma Bedrijfsvoering

ICT-ontwikkelingen

ICT-ontwikkelingen in de samenleving gaan momenteel snel. Stakeholders hebben een navenant hogere verwachting van de mogelijkheden alsmede van een tijdige en juiste informatie-ontsluiting. Daarnaast stoppen leveranciers de ondersteuning van oudere ICT-applicaties.

De komende jaren worden om deze redenen diverse bedrijfsvoeringsystemen up-to-date gebracht en met elkaar gekoppeld. De kosten van implementatie en van vernieuwde licenties nemen sterk toe. Deze kosten kunnen niet in alle gevallen worden terugverdiend in de primaire of ondersteunende processen of door reduceren van applicaties met vergelijkbare toepassingsmogelijkheden. In voorkomende gevallen zullen keuzes moeten worden gemaakt.

Weerstandsvermogen

In 2014 is aan de hand van de zogenaamde “kans x effect” methode een inschatting gemaakt van de mogelijke risico’s en een kwantificering daarvan. Bij benadering wordt een indicatie gegeven van het voor de organisatie benodigde weerstandsvermogen. Dit weerstandsvermogen wordt gevormd door de totale impact van de gekwantificeerde risico’s te relateren aan de weerstands-capaciteit (zijnde het beschikbare eigen vermogen).

Het eigen vermogen van VGGM is beperkt. Het streven is de algemene reserve op het in 2015 vastgestelde niveau van € 1.453.000 te consolideren.

Solvabiliteit

Naast een buffer tegen optredende risico’s, wordt eigen vermogen benut voor de financiering van investeringen. Investeringen worden ook gefinancierd met vreemd vermogen (leningen). Een gezonde verhouding tussen vreemd en eigen vermogen (solvabiliteit) draagt bij aan een doeltreffende en efficiënte vervulling van de publieke functie van VGGM. Deze solvabiliteit wordt uitgedrukt in een ratio. De ratio per ultimo 2025 is naar verwachting 9,7% (per eind 2023: circa 16,0%). Voor een overheidsorganisatie is dit een redelijke waarde.

Netto Schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlasten t.o.v. de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen. De netto schuldquote van 27,3% blijft ruim onder dit gestelde maximum.

Structurele exploitatieruimte

Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte een veiligheidsregio heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Structurele uitgaven en inkomsten zijn binnen VGGM in evenwicht.

5.2 Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn goederen welke een meerjarig nut hebben ten behoeve van de productie. Het gaat daarbij veelal om zaken die na de eerste aanschaf regelmatig onderhoud vergen. Binnen de VGGM zijn de belangrijkste kapitaalgoederen de crisis- en hulpverleningsvoertuigen, de beschermende kleding, de (inrichting van) kazernes en panden en ICT-middelen.

- Crisis- en hulpverleningsvoertuigen worden jaarlijks gekeurd en veelal onderhouden op basis van de kilometerstand. Wanneer gebreken tussentijds worden geconstateerd, vindt direct onderhoud plaats. Vervanging van de voertuigen is opgenomen in het Meerjareninvesteringsplan. Het onderhoud is opgenomen in de begroting.

- Beschermende kleding wordt direct na een incident geïnspecteerd. Bij schade vindt reparatie of vervanging plaats. Voor vervanging en onderhoud is budget beschikbaar in de begroting.

- Eind 2013 zijn de kazernes Bemmel, Dieren, Harskamp, Doorwerth, Pannerden en Valburg van gemeenten overgenomen door VGGM. De kazernes Harskamp, Doorwerth, Bemmel, Dieren en Valburg zijn weer terug verkocht aan de betreffende gemeenten. De kazerne Pannerden zal naar verwachting in 2024 worden terug verkocht. De overige kazernes zijn in eigendom en in beheer van de deelnemende gemeentes.

- Voor de gebouwen in eigendom van VGGM, met name ten behoeve van de Ambulancezorg, zijn meerjarenonderhoudsplannen beschikbaar.

5.3 Financiering

Algemeen

Wet fido

Het Rijk heeft regels gesteld aan hoe gemeenten en provincies hun geld en kapitaal beheren. Die regels staan in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) en gelden ook voor gemeenschappelijke regelingen als VGGM. Hoeveel geld gemeenten en provincies mogen lenen, is afhankelijk van de hoogte van de begroting. De kasgeldlimiet bepaalt hoeveel geld ze mogen lenen voor een periode van maximaal 1 jaar. De renterisiconorm schrijft voor hoeveel maximaal geleend mag worden voor een periode langer dan 1 jaar.
Gemeenten en provincies mogen liquide middelen aanhouden bij de schatkist (schatkistbankieren). Hier krijgen ze een rentevergoeding voor. VGGM hanteert de volgende doelstellingen op gebied van financiering:

- Beschikbaar hebben van voldoende liquiditeiten om de vastgestelde plannen te kunnen uitvoeren.
- Beheersen van de risico's die zijn verbonden aan de financieringsfunctie, zoals renterisico en debiteurenrisico.
- Minimaliseren van de kosten van geldleningen.
- Verkrijgen en handhaven van toegang tot de financiële markten.

Renterisico kort en langlopende financiering

Kasgeldlimiet

De door het Rijk opgelegde kasgeldlimiet beperkt het risico van stijgende rentelasten voor de kortlopende financiering. De limiet beperkt de maximale omvang van de gemiddelde korte schuld (< 1 jaar) per kwartaal tot 8,2% van de totale lasten van de programmabegroting. Voor 2025 bedraagt de limiet 12,3 miljoen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm beperkt het renterisico op de langlopende financiering. De norm bevordert de spreiding van de looptijd van de kapitaalmarktleningen (looptijd lening > 1 jaar) door de omvang te beperken van de leningen waarvoor de rente in een bepaald jaar moet worden aangepast. Het rijk heeft de maximale omvang van leningen met een renteaanpassing vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. Voor VGGM komt dat neer op een bedrag van € 30,1 miljoen. De verwachting is dat we in 2025 ruimschoots onder de gestelde norm blijven.

Financiering

Voor het uitoefenen van de treasuryfunctie is inzicht nodig in de huidige en toekomstige kasstromen.
Deze kasstromen bestaan uit:

1. De kasstroom uit operationele activiteiten (de exploitatie)
2. De kasstroom uit investeringen
3. De kasstroom uit financieringsactiviteiten (aflossingen en stortingen van aangetrokken geldleningen)

Het inzicht hierin wordt verkregen door het regelmatig actualiseren van onze liquiditeitsplanning. Hierbij zijn de ontvangsten en uitgaven volgens de programmabegroting en het investeringsplan het uitgangspunt.

Op basis van het meerjarige investeringsplan (zie bijlage 5) en de in 2019 afgesloten meerjarige lening van € 15 miljoen wordt geen liquiditeitstekort verwacht.

Renteomslag en financieringsresultaat

Voor vergelijkbaarheid tussen overheidsorganisaties, schrijft de BBV de manier van bepalen van de renteomslag voor. Voor VGGM bedraagt de renteomslag 0,5%.

6. Planning en control cyclus

Op hoofdlijnen kan de planning & control cyclus voor begrotingsjaar 2024 als volgt worden geschetst:

Wanneer	*Wat*	*Wie*
3 april 2024	Aanbieden ontwerpbegroting 2025	Dagelijks Bestuur
april - juli 2024	Consultatie kaderbrief & ontwerpbegroting 2025	Colleges van B&W en gemeente raden
september 2024	Bespreken zienswijze en begroting 2025	Financiële Commissie en Dagelijks Bestuur
11 september 2024	Bespreken zienswijze en vaststellen begroting 2025	Algemeen Bestuur
maart - sept 2025	Bespreking begrotingswijzigingen 2025	Financiële commissie, Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur
maart 2026	Bespreking jaarrekening 2025	Financiële Commissie en Dagelijks Bestuur
april 2026	Bespreking en vaststellen jaarrekening 2025	Algemeen Bestuur

Bijlagen

Bijlage 1: Ontwikkelingen in gemeentelijke bijdragen

a. Budgettair kader gemeentelijke bijdrage Veiligheid

De genoemde ontwikkelingen in hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3 hebben de volgende consequenties op het budgettair kader van de gemeentelijke bijdrage Veiligheid (brandweer).

In € x 1.000	2023	2024	**2025**	2026	2027	2028
Begroting t-1 (2023)	48.506	48.506	**53.093**	53.879	54.125	54.696
versterking bedrijfsvoering 2024/27		576	**571**	571	571	
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)		3.632				
Omgevingswet		325		-325		
ingroei herverdeling (*)		55	**215**			
MJB 2022-2027	48.506	53.093	**53.879**	54.125	54.696	54.696
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)			**844**	844	844	844
Specifieke afspraken (**)			**-20**	-20	-20	-20
Natuurbrand		0	**0**			
Veilige energietransitie			**250**	250	250	250
harmonisatie huisvesting			**150**			
MJB 2023-2028	**48.506**	**53.093**	**55.103**	**55.199**	**55.770**	**55.770**

(*) Ingroei: hiervoor is een reserve gecreëerd
(**) Terug leveren van kazernes (deels 1 jaar eerder)

b. *Budgettair kader gemeentelijke bijdrage Bevolkingszorg*

De genoemde ontwikkelingen in hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3 hebben de volgende consequenties op het budgettair kader gemeentelijke bijdrage bevolkingszorg:

In € x 1.000	2023	2024	**2025**	2026	2027	2028
Begroting t-1 (2023)	729	729	**791**	791	791	791
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)		57				
Mutatie inwoneraantallen (*)		5				
MJB 2022-2027	729	791	**791**	791	791	791
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)			**14**	14	14	14
Mutatie inwoneraantallen (*)			**9**	9	9	9
MJB 2023-2028	**729**	**791**	**815**	**815**	**815**	**815**

Bovenstaande opstelling leidt tot een inwonerbijdrage van € 1,14 (2024: € 1,12). Deze inwonerbijdrage is gebaseerd op het aantal inwoners per 1 januari 2023.

c. *Budgettair kader gemeentelijke bijdrage GGD*

De genoemde ontwikkelingen in hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3 hebben de volgende consequenties op het budgettair kader gemeentelijke bijdrage GGD:

In € x 1.000	2023	2024	**2025**	2026	2027	2028
Begroting t-1 (2023)	13.008	13.008	**15.964**	15.128	15.557	15.986
versterking bedrijfsvoering 2024/27		424	**429**	429	429	
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)		918				
Mutatie inwoneraantallen		95				
Prenataal huisbezoek						
jgz basis op orde		713	**-713**			
agz basis op orde		551	**-551**			
functiewaardering		254				
MJB 2022-2027	13.008	15.964	**15.128**	15.557	15.986	15.986
functiewaardering			**100**	100	100	100
versterking AGZ			**1.694**	1.694	1.694	1.694
Continuiteit JGZ			**826**	826	826	826
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)			**257**	257	257	257
Mutatie inwoneraantallen (*)			**181**	181	181	181
MJB 2023-2028	**13.008**	**15.964**	**18.187**	**18.616**	**19.045**	**19.045**

Bovenstaande opstelling leidt tot een inwonerbijdrage van € 25,45 (2024: € 22,60) voor het basispakket.
Deze inwonerbijdrage is gebaseerd op het aantal inwoners per 1 januari 2023.

d. Budgettair kader gemeentelijke bijdrage JGZ 0-4

De genoemde ontwikkelingen in hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3 hebben de volgende consequenties op het budgettair kader voor JGZ 0-4:

In € x 1.000	2023	2024	**2025**	2026	2027	2028
Begroting t-1 (2023)	9.388	9.388	**11.005**	10.066	10.066	10.066
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)		699				
Mutatie inwoneraantallen		-22				
jgz basis op orde		940	**-940**			
MJB 2022-2027	9.388	11.005	**10.066**	10.066	10.066	10.066
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)			**195**	195	195	195
continuiteit JGZ			**1.086**	1.086	1.086	1.086
Mutatie inwoneraantallen			**51**	51	51	51
MJB 2023-2028	**9.388**	**11.005**	**11.399**	**11.399**	**11.399**	**11.399**

Bovenstaande opstelling leidt tot een inwonerbijdrage van € 82,24 (2024: € 79,77) per jeugd inwoner. Deze inwonerbijdrage is gebaseerd op het aantal jeugd inwoners (0-18 jaar) per 1 januari 2023.

e. Budgettair kader gemeentelijke bijdrage RVP

De genoemde ontwikkelingen in hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3 hebben de volgende consequenties op het budgettair kader RVP:

In € x 1.000	2023	2024	**2025**	2026	2027	2028
Begroting t-1 (2023)	1.773	1.773	**1.889**	1.889	1.889	1.889
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)		120				
Mutatie inwoneraantallen		-4				
MJB 2022-2027	1.773	1.889	**1.889**	1.889	1.889	1.889
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)			**29**	29	29	29
maternale kinkhoest			**176**	176	176	176
Mutatie inwoneraantallen			**9**	9	9	9
MJB 2023-2028	**1.773**	**1.889**	**2.103**	**2.103**	**2.103**	**2.103**

Structurele ophoging gemeentefonds (Meningokokken per 1-1-2021; HPV per 1-1-2022; Maternale kinkhoest per 1-1-2024)

Bovenstaande opstelling leidt tot een inwonerbijdrage van € 15,17 (2024: € 13,69) per jeugd inwoner. Deze inwonerbijdrage is gebaseerd op het aantal jeugd inwoners (0-18 jaar) per 1 januari 2023.

f. Verdeling van gemeentelijke bijdragen naar programma's

VGGM verdeelt onder 5 categorieën haar te ontvangen bijdragen van de gemeente, namelijk Veiligheid, Bevolkingszorg, GGD, Jeugdgezondheidszorg en Rijksvaccinatieprogramma. De aansluiting tussen deze bijdragen en de verschillende programma's is als volgt:

Verdeling van gemeentelijke bijdragen naar programma's

In € x 1.000 — **Gemeentelijke bijdragen 2024 B/W**

	Veiligheid	BZ	PG	JGZ 0-4	RVP	**Totaal**
Crisisbeheersing						
- Multi		2.936		327		**3.263**
- Bevolkingszorg			791			**791**
- GHOR				598		**598**
Subtotaal crisisbeheersing		2.936	791	925	0	**4.652**
Brandweerzorg						
- Aandeel versterking BV		1.459				**1.459**
- Operatie		41.612				**41.612**
- Risicobeheersing		7.086				**7.086**
Subtotaal brandweerzorg		50.157	0	0	0	**50.157**
PG						
- Aandeel versterking BV				1.134		**1.134**
- Algemene gezondheidszorg				3.892		**3.892**
- Jeugdgezondheidszorg				8.638	11.005	1.889 **21.532**
- Monitoring & advies				1.376		**1.376**
Subtotaal PG		0	0	15.039	11.005	1.889 **27.933**
Totaal		**53.093**	**791**	**15.964**	**11.005**	**1.889** **82.742**

In € x 1.000 — **Gemeentelijke bijdragen 2025 B**

	Veiligheid	BZ	PG	JGZ 0-4	RVP	**Totaal**
Crisisbeheersing						
- Multi				330		**330**
- Bevolkingszorg			815			**815**
- GHOR				624		**624**
Subtotaal crisisbeheersing		0	815	953	0	**1.768**
Brandweerzorg						
- Aandeel versterking BV		1.459				**1.459**
- Operatie		46.309				**46.309**
- Risicobeheersing		7.335				**7.335**
Subtotaal brandweerzorg		55.103	0	0	0	**55.103**
PG						
- Aandeel versterking BV				1.597		**1.597**
- Algemene gezondheidszorg				4.396		**4.396**
- Jeugdgezondheidszorg				9.102	11.399	2.103 **22.603**
- Monitoring & advies				2.139		**2.139**
Subtotaal PG		0	0	17.234	11.399	2.103 **30.736**
Totaal		**55.103**	**815**	**18.188**	**11.399**	**2.103** **87.607**

Bijlage 2: Specificatie gemeentelijke bijdrage per gemeente

2a. Gemeentelijke bijdrage Veiligheid

De mutatie van de begroting 2024 naar de bijdrage 2025 per gemeente kent dan de volgende stappen:

In € x 1.000	Bijdrage Veiligheid 2024	Correctie Ingroei OOV 2024	loon/prijs 2025	Versterking BV	Harmonisatie Huisvesting	Veilige energie transitie	Specifiek	OOV 2025 herverdeling	**Bijdrage Veiligheid 2025**
Arnhem	15.315	0	245	147	39	64	0	77	**15.887**
Barneveld	4.561	0	71	52	14	23	0	-222	**4.498**
Doesburg	755	0	14	9	2	4	0	42	**825**
Duiven	1.439	128	24	18	5	8	0	-93	**1.529**
Ede	9.498	0	150	98	26	43	0	-328	**9.486**
Lingewaard	2.756	0	43	31	8	14	0	175	**3.027**
Nijkerk	2.718	0	43	31	8	14	0	-32	**2.781**
Overbetuwe	3.086	0	48	35	9	15	0	37	**3.232**
Renkum	2.134	0	33	24	6	10	0	162	**2.369**
Rheden	3.082	0	50	35	9	15	0	147	**3.339**
Rozendaal	147	46	3	2	1	1	0	-15	**186**
Scherpenzeel	613	0	10	7	2	3	0	35	**670**
Wageningen	2.970	41	48	35	9	15	0	-6	**3.112**
Westervoort	811	0	12	10	3	4	0	93	**933**
Zevenaar	3.207	0	50	36	10	16	-20	-71	**3.228**
Totaal	**53.093**	**215**	**844**	**571**	**150**	**250**	**-20**	**0**	**55.103**

De specifieke afspraken hebben betrekking op de verkoop van de brandweerkazerne Pannerden aan de gemeente Zevenaar. Hierdoor dalen de exploitatielasten van VGGM en stijgen deze voor deze gemeente. Om die reden wordt de gemeentelijke bijdrage aangepast, leidend tot een budgetneutrale transactie voor beide partijen.

2b. Gemeentelijke bijdrage Bevolkingszorg

De verdeling van de gemeentelijke bijdrage voor bevolkingszorg is gebaseerd op een tarief van € 1,14 (2024: € 1,12) per inwoner. Op basis van het totaal aantal inwoners per 1 januari 2023 is de bijdrage per gemeente als volgt:

In € x 1.000	Inwoners 1-1-2023	Kader 2024	loon/prijs 2025	Mutatie Inwoners	**Kader 2025**
Arnhem	165.770	184	3	2	**189**
Barneveld	61.655	68	1	1	**70**
Doesburg	11.081	12	0	0	**13**
Duiven	24.937	28	1	0	**28**
Ede	122.012	134	2	2	**139**
Lingewaard	47.220	53	1	0	**54**
Nijkerk	44.975	50	1	1	**51**
Overbetuwe	48.707	54	1	0	**56**
Renkum	31.461	35	1	0	**36**
Rheden	43.570	49	1	0	**50**
Rozendaal	1.754	2	0	0	**2**
Scherpenzeel	10.386	12	0	0	**12**
Wageningen	40.960	45	1	1	**47**
Westervoort	15.114	17	0	0	**17**
Zevenaar	45.042	50	1	0	**51**
Totaal	**714.644**	**791**	14	9	**815**

2c. Gemeentelijke bijdrage GGD

De verdeling van de gemeentelijke bijdrage GGD is gebaseerd op een tarief van € 25,45 (2024: € 22,60) per inwoner. Op basis van het totaal aantal inwoners per 1 januari 2023 is de bijdrage per gemeente als volgt:

In € x 1.000	Inwoners 1-1-2023	Kader 2024	loon/prijs 2025	Mutatie Inwoners	basis op orde agz	versterking agz	basis op orde jgz	continuiteit jgz	Versterking BV 2025	functie-waardering	**Kader 2025**
Arnhem	165.770	3.704	60	41	-128	393	-166	192	99	23	**4.219**
Barneveld	61.655	1.369	22	23	-47	146	-61	71	37	9	**1.569**
Doesburg	11.081	249	4	1	-9	26	-11	13	7	2	**282**
Duiven	24.937	564	9	0	-19	59	-25	29	15	3	**635**
Ede	122.012	2.712	44	44	-94	289	-121	140	73	17	**3.105**
Lingewaard	47.220	1.061	17	6	-37	112	-47	55	28	7	**1.202**
Nijkerk	44.975	1.001	16	15	-35	107	-45	52	27	6	**1.145**
Overbetuwe	48.707	1.091	18	10	-38	115	-49	56	29	7	**1.240**
Renkum	31.461	709	11	2	-24	75	-32	37	19	4	**801**
Rheden	43.570	982	16	3	-34	103	-44	51	26	6	**1.109**
Rozendaal	1.754	40	1	0	-1	4	-2	2	1	0	**45**
Scherpenzeel	10.386	233	4	2	-8	25	-10	12	6	1	**264**
Wageningen	40.960	903	15	22	-31	97	-40	47	25	6	**1.042**
Westervoort	15.114	338	5	4	-12	36	-15	17	9	2	**385**
Zevenaar	45.042	1.009	16	9	-35	107	-45	52	27	6	**1.146**
Totaal	**714.644**	**15.964**	**257**	**181**	**-551**	**1.694**	**-713**	**826**	**429**	**100**	**18.187**

2d. Budgettair kader bijdrage JGZ 0-4

De verdeling van de gemeentelijke bijdrage JGZ 0-4 is gebaseerd op een tarief van € 82,24 (2024: € 79,77) per jeugdinwoner. Op basis van het aantal 0-18 jarige inwoners per 1 januari 2023 is de bijdrage per gemeente als volgt:

In € x 1.000	inw. 0-18 1-1-2023	**Kader 2025**	loon/prijs 2025	Mutatie Inwoners	basis op orde jgz	continuiteit jgz	**Kader 2025**
Arnhem	30.022	**2.384**	42	11	-203	235	**2.469**
Barneveld	15.773	**1.238**	22	21	-107	124	**1.297**
Doesburg	1.662	**135**	2	-3	-11	13	**137**
Duiven	4.428	**359**	6	-5	-30	35	**364**
Ede	26.206	**2.067**	37	24	-178	205	**2.155**
Lingewaard	9.018	**724**	13	-5	-61	71	**742**
Nijkerk	9.731	**774**	14	3	-66	76	**800**
Overbetuwe	10.076	**804**	14	0	-68	79	**829**
Renkum	5.247	**422**	7	-3	-36	41	**432**
Rheden	7.258	**583**	10	-4	-49	57	**597**
Rozendaal	405	**33**	1	-1	-3	3	**33**
Scherpenzeel	2.384	**187**	3	4	-16	19	**196**
Wageningen	5.880	**461**	8	8	-40	46	**484**
Westervoort	2.754	**217**	4	3	-19	22	**226**
Zevenaar	7.761	**619**	11	0	-53	61	**638**
Totaal	**138.605**	**11.005**	**195**	**51**	**-940**	**1.086**	**11.399**

2e. Budgettair kader bijdrage RVP

De verdeling van de gemeentelijke bijdrage RVP is gebaseerd op een tarief van € 15,17 (2024: € 13,69) per jeugdinwoner. Op basis van het aantal 0-18 jarige inwoners per 1 januari 2023 is de bijdrage per gemeente als volgt:

In € x 1.000	inw. 0-18 1-1-2023	**Kader 2024**	loon/prijs 2025	Maternale kinkhoest	Mutatie Inwoners	**Kader 2025**
Arnhem	30.022	**409**	6	38	2	**456**
Barneveld	15.773	**212**	3	20	4	**239**
Doesburg	1.662	**23**	0	2	0	**25**
Duiven	4.428	**62**	1	6	-1	**67**
Ede	26.206	**355**	6	33	4	**398**
Lingewaard	9.018	**124**	2	11	-1	**137**
Nijkerk	9.731	**133**	2	12	0	**148**
Overbetuwe	10.076	**138**	2	13	0	**153**
Renkum	5.247	**72**	1	7	-1	**80**
Rheden	7.258	**100**	2	9	-1	**110**
Rozendaal	405	**6**	0	1	0	**6**
Scherpenzeel	2.384	**32**	1	3	1	**36**
Wageningen	5.880	**79**	1	7	1	**89**
Westervoort	2.754	**37**	1	4	1	**42**
Zevenaar	7.761	**106**	2	10	0	**118**
Totaal	**138.605**	**1.889**	**29**	**176**	**9**	**2.103**

2f. Totale bijdrage per gemeente

Alle bovengenoemde bijdragen leiden tot de volgende totale bijdrage 2025 per gemeente:

	GGD	JGZ 0-4	RVP	Bev. Zorg	BRW	TOTAAL
Arnhem	€ 4.218.847	€ 2.469.009	€ 455.434	€ 188.978	€ 15.887.093	€ 23.219.361
Barneveld	€ 1.569.120	€ 1.297.172	€ 239.276	€ 70.287	€ 4.497.850	€ 7.673.705
Doesburg	€ 282.011	€ 136.683	€ 25.213	€ 12.632	€ 825.428	€ 1.281.967
Duiven	€ 634.647	€ 364.159	€ 67.173	€ 28.428	€ 1.529.293	€ 2.623.700
Ede	€ 3.105.205	€ 2.155.181	€ 397.545	€ 139.094	€ 9.486.340	€ 15.283.365
Lingewaard	€ 1.201.749	€ 741.640	€ 136.803	€ 53.831	€ 3.026.952	€ 5.160.975
Nijkerk	€ 1.144.614	€ 800.277	€ 147.619	€ 51.272	€ 2.781.268	€ 4.925.050
Overbetuwe	€ 1.239.593	€ 828.650	€ 152.853	€ 55.526	€ 3.231.642	€ 5.508.264
Renkum	€ 800.682	€ 431.513	€ 79.597	€ 35.866	€ 2.368.913	€ 3.716.571
Rheden	€ 1.108.857	€ 596.898	€ 110.104	€ 49.670	€ 3.338.724	€ 5.204.253
Rozendaal	€ 44.639	€ 33.307	€ 6.144	€ 2.000	€ 186.016	€ 272.106
Scherpenzeel	€ 264.324	€ 196.060	€ 36.165	€ 11.840	€ 670.094	€ 1.178.483
Wageningen	€ 1.042.432	€ 483.571	€ 89.200	€ 46.694	€ 3.112.452	€ 4.774.349
Westervoort	€ 384.651	€ 226.489	€ 41.778	€ 17.230	€ 933.054	€ 1.603.202
Zevenaar	€ 1.146.319	€ 638.265	€ 117.734	€ 51.348	€ 3.227.907	€ 5.181.573
	€ 18.187.690	**€ 11.398.874**	**€ 2.102.638**	**€ 814.696**	**€ 55.103.026**	**€ 87.606.924**

2g. Aantallen inwoners en OOV percentage

In bovenstaande bijlagen zijn de volgende basisgegevens gehanteerd:

Aantallen Inwoners	per 1 januari 2022		per 1 januari 2023		OOV percentage	
	0-18 jarigen	# inwoners	0-18 jarigen	# inwoners	2022	2023
Arnhem	29.888	163.888	30.022	165.770	25,77%	25,92%
Barneveld	15.516	60.584	15.773	61.655	9,05%	8,61%
Doesburg	1.695	11.036	1.662	11.081	1,55%	1,63%
Duiven	4.496	24.946	4.428	24.937	3,23%	3,04%
Ede	25.906	119.986	26.206	122.012	17,15%	16,49%
Lingewaard	9.079	46.963	9.018	47.220	5,44%	5,79%
Nijkerk	9.697	44.311	9.731	44.975	5,49%	5,43%
Overbetuwe	10.076	48.266	10.076	48.707	6,18%	6,25%
Renkum	5.287	31.358	5.247	31.461	4,13%	4,45%
Rheden	7.312	43.435	7.258	43.570	6,18%	6,48%
Rozendaal	412	1.756	405	1.754	0,40%	0,37%
Scherpenzeel	2.338	10.317	2.384	10.386	1,24%	1,31%
Wageningen	5.780	39.939	5.880	40.960	6,14%	6,13%
Westervoort	2.717	14.944	2.754	15.114	1,68%	1,86%
Zevenaar	7.761	44.645	7.761	45.042	6,38%	6,24%
Totaal	**137.960**	**706.374**	**138.605**	**714.644**		

Bijlage 3: Geprognotiseerde balans

Balans Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
ACTIVA						
Vaste activa						
Materiele vaste activa						
Grond	717	717	684	684	684	684
Gebouwen	2.999	2.898	2.822	2.527	2.840	2.681
Vervoermiddelen	24.208	32.021	33.836	31.434	31.763	32.399
Machines, apparaten en installaties	10.634	15.996	15.516	13.768	13.637	11.626
Onderhanden werk	1.088	0	0	0	0	0
	39.646	51.632	52.858	48.413	48.924	47.390
Financiele vaste activa						
Waarborgsommen	59	24	24	24	24	24
Totaal vaste activa	39.705	51.656	52.882	48.437	48.948	47.414
Vlottende activa						
Voorraden	48	48	48	48	48	48
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar						
Vorderingen op openbare lichamen	3.272	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	5.715	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
Rekening courant niet financiele instellingen	213	0	0	0	0	0
Overige vorderingen	4.710	4.100	4.100	4.100	4.100	4.100
	13.910	8.100	8.100	8.100	8.100	8.100
Liquide middelen						
Banksaldi	20	10	10	10	10	10
Kas	1	1	1	1	1	1
	21	11	11	11	11	11
Overlopende activa						
Overige nog te ontvangen/vooruitbetaald	4.510	3.800	3.800	3.800	3.800	3.800
Totaal vlottende activa	18.489	11.959	11.959	11.959	11.959	11.959
TOTAAL ACTIVA	**58.196**	**63.617**	**64.841**	**60.396**	**60.907**	**59.373**

Balans Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
PASSIVA						
Vaste passiva						
Eigen vermogen						
Algemene reserves	1.453	1.453	1.453	1.453	1.453	1.453
Bestemmingsreserves	6.126	5.074	4.849	4.624	4.452	4.337
Gerealiseerd resultaat	1.730	0	0	0	0	0
	9.309	6.527	6.302	6.077	5.905	5.790
Voorzieningen	5.885	5.667	5.573	5.558	5.529	5.514
Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar						
Onderhandse leningen	15.277	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
	15.277	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
Totaal vaste passiva	30.471	27.194	26.875	26.635	26.434	26.304
Vlottende passiva						
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar						
Overige kasgeldleningen (sluitpost)	0	15.423	16.966	12.762	13.473	12.071
Overige schulden	9.499	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
	9.499	20.423	21.966	17.762	18.473	17.071
Overlopende passiva						
Verplichtingen in het begrotingsjaar opgebouwd die in het volgend begrotingsjaar tot betaling komen	8.233	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
Overige vooruitontvangen bedragen	9.993	8.500	8.500	8.500	8.500	8.500
	18.226	16.000	16.000	16.000	16.000	16.000
Totaal vlottende passiva	27.725	36.423	37.966	33.762	34.473	33.071
TOTAAL PASSIVA	**58.196**	**63.617**	**64.841**	**60.396**	**60.907**	**59.373**

Bijlage 4: Reserves en voorzieningen

Algemene reserves

Bedragen x € 1.000	Saldo 31-12-2023	Toevoeging 2024	Besteding 2024	Saldo 31-12-2024	Toevoeging 2025	Besteding 2025	Saldo 31-12-2025	Verwachting ultimo 2026	2027	2028
Algemene reserve	1.453	0	0	1.453	0	0	1.453	1.453	1.453	1.453
Totaal	**1.453**	**0**	**0**	**1.453**	**0**	**0**	**1.453**	**1.453**	**1.453**	**1.453**

Bestemmingsreserves

Bedragen x € 1.000	Saldo 31-12-2023	Toevoeging 2024	Besteding 2024	Saldo 31-12-2024	Toevoeging 2025	Besteding 2025	Saldo 31-12-2025	Verwachting ultimo 2026	2027	2028
Reserve Aanvaardbare kosten AGM	3.012	0	0	3.012	0	0	3.012	3.012	3.012	3.012
Reserve Onderhoud kazernes	767	0	100	667	0	100	567	467	367	267
Reserve Activa Brandweer Ede	346	0	100	246	0	100	146	46	0	0
Reserve Arbeidshygiene Brandweer	82	0	82	0	0	0	0	0	0	0
Reserve JGZ	1.058	0	0	1.058	0	0	1.058	1.058	1.058	1.058
Reserve Onderhoud consultatiebureaus	116	0	25	91	0	25	66	41	16	0
Reserve Reorganisatie Bedrijfsvoering	397	0	397	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Verdeelsleutels	215	0	215	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Uitgestelde werkzaamheden BRW / BV	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Bevolkingszorg	132	0	132	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Bedrijfsvoering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	**6.126**	**0**	**1.052**	**5.074**	**0**	**225**	**4.849**	**4.624**	**4.452**	**4.337**

Voorzieningen

Bedragen x € 1.000	Saldo 31-12-2023	Toevoeging 2024	Besteding 2024	Saldo 31-12-2024	Toevoeging 2025	Besteding 2025	Saldo 31-12-2025	Verwachting ultimo 2026	2027	2028
Voorziening Personeelsaangelegenheden	359	0	205	153	0	94	59	44	15	0
Voorziening Reorganisatie bedrijfsvoering	12	0	12	0	0	0	0	0	0	0
Voorziening PLB -AGM	1.790	0	0	1.790	0	0	1.790	1.790	1.790	1.790
Voorziening FLO	1.941	0	0	1.941	0	0	1.941	1.941	1.941	1.941
Voorziening Spaarverlof	673	0	0	673	0	0	673	673	673	673
Voorziening Meerkostenregeling Corona	727	0	0	727	0	0	727	727	727	727
Voorziening Specifieke Uitkeringen	382	0	0	382	0	0	382	382	382	382
Totaal	**5.885**	**0**	**217**	**5.667**	**0**	**94**	**5.573**	**5.558**	**5.529**	**5.514**

Bijlage 5: Meerjaren investeringsplan 2024 – 2028

Uitgangspunten voor het meerjaren investeringsplan zijn:

- Vervanging van huidige materieel op basis van verwachte levensduur
- Realiseren van het regionale materieelplan ten behoeve van het regionale dekkingsplan

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Programma GGD						
Bouwkundige aanpassingen	0	0	0	0	0	50
ICT middelen	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsmiddelen	115	277	136	26	50	0
Voertuigen	0	0	45	38	0	0
Totaal programma GGD	**115**	**277**	**181**	**64**	**50**	**50**
Programma Brandweerzorg						
Bouwkundige aanpassingen	0	0	0	0	0	0
ICT middelen	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsmiddelen	1.753	5.188	1.692	2.054	458	1.645
Voertuigen	2.267	10.041	5.700	494	3.590	4.280
Totaal programma Brandweerzorg	**4.020**	**15.228**	**7.392**	**2.548**	**4.048**	**5.925**
Programma Crisisbeheersing						
Bouwkundige aanpassingen	0	0	0	0	0	0
ICT middelen	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsmiddelen	50	153	0	47	50	0
Voertuigen	264	0	0	0	0	0
Totaal programma Crisisbeheersing	**315**	**153**	**0**	**47**	**50**	**0**
Programma Ambulance zorg						
Bouwkundige aanpassingen	35	0	293	0	0	0
ICT middelen	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsmiddelen	1.796	942	235	170	620	0
Voertuigen	798	1.581	93	1.148	960	800
Totaal programma Ambulance zorg	**2.629**	**2.523**	**621**	**1.318**	**1.580**	**800**
Programma Bedrijfsvoering						
Bouwkundige aanpassingen	101	186	195	0	650	110
ICT middelen	1.189	2.635	1.877	669	2.680	530
Bedrijfsmiddelen	250	540	362	102	688	410
Voertuigen	0	40	40	0	0	45
Totaal programma Bedrijfsvoering	**1.539**	**3.400**	**2.474**	**771**	**4.018**	**1.095**
Totaal investeringen	**8.618**	**21.582**	**10.667**	**4.748**	**9.746**	**7.870**

Bijlage 6: Taakvelden

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2023			Begroting 2024			Gew. Begr. 2024			Begroting 2025		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Volksgezondheid	87.492	77.698	**9.794**	76.462	66.736	**9.726**	78.714	67.869	**10.845**	81.059	69.911	**11.148**
Crisisbeheersing en brandweer	60.969	47.203	**13.767**	65.996	50.715	**15.281**	66.185	51.650	**14.535**	68.839	53.330	**15.509**
Treasury	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**
Overhead	2.351	24.408	**-22.058**	990	26.438	**-25.447**	1.030	27.462	**-26.432**	729	27.611	**-26.882**
Overige baten en lasten	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**
Saldo van baten en lasten	**150.812**	**149.309**	**1.503**	**143.448**	**143.888**	**-440**	**145.929**	**146.980**	**-1.052**	**150.627**	**150.852**	**-225**
Mutatie reserves	227	0	**227**	440	0	**440**	1.052	0	**1.052**	225	0	**225**
Resultaat	**151.039**	**149.309**	**1.730**	**143.888**	**143.888**	**0**	**146.980**	**146.980**	**0**	**150.852**	**150.852**	**0**

Bedragen x € 1.000	Raming 2026			Raming 2027			Raming 2028		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Volksgezondheid	81.488	69.911	**11.577**	81.917	69.911	**12.006**	81.917	69.901	**12.016**
Crisisbeheersing en brandweer	69.241	53.161	**16.080**	69.812	53.161	**16.651**	69.812	53.161	**16.651**
Treasury	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**
Overhead	729	28.611	**-27.882**	729	29.558	**-28.829**	729	29.511	**-28.782**
Overige baten en lasten	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**
Saldo van baten en lasten	**151.458**	**151.683**	**-225**	**152.458**	**152.629**	**-171**	**152.458**	**152.574**	**-116**
Mutatie reserves	225	0	**225**	171	0	**171**	116	0	**116**
Resultaat	**151.683**	**151.683**	**0**	**152.629**	**152.629**	**0**	**152.574**	**152.574**	**0**

Bijlage 7: Risico's in relatie tot toekomstbestendigheid

Risico	*Knelpunt*	*Maatregel en kosten*
VGGM heeft een relatief hoge gemiddelde leeftijd, komende jaren gaan veel medewerkers met pensioen. Jonge medewerkers hebben een andere kijk op werk- en ontwikkeling wat veelal niet meer leidt tot levenslange dienstverbanden. Deze ontwikkeling leidt tot een hogere uitstroom van medewerkers, leidend tot risico's in de taakuitvoering. Om dit risico te beheersen is een andere HRM dienstverlening noodzakelijk. Denk hierbij aan zaken als het vorm geven aan een strategische personeelsplanning, duurzame inzetbaarheid en moderne wijze van arbeidsmarktbenadering.	De invulling van de HRM dienstverlening binnen VGGM is niet voldoende geëquipeerd om de organisatie handvatten te bieden om te kunnen anticiperen op de geschetste ontwikkelingen.	Onderdeel van de middellange termijn agenda.
Aan medewerkers worden steeds hogere eisen aan opleiding, bekwaamheid en functieontwikkeling gesteld. Het risico op het niet ontwikkelen van medewerkers is dat ze niet meer gecertificeerd zijn om hulpverlening te verrichten of dat de productiviteit achteruitgaat. Om dit risico te beheersen is een verandering van HRM dienstverlening noodzakelijk. Denk hierbij aan continue focus op scholing, ontwikkeling en actualiseren van het functiehuis.	De invulling van de HRM dienstverlening binnen VGGM is niet voldoende geëquipeerd om de organisatie handvatten te bieden om te kunnen anticiperen op de geschetste ontwikkelingen.	Onderdeel van de middellange termijn agenda.
Diverse automatiseringssystemen die VGGM gebruikt zijn verouderd en worden op (korte) termijn niet meer ondersteund door de leverancier. Hiermee loopt VGGM het risico bepaalde systemen niet meer te kunnen gebruiken, leidend tot arbeidsintensieve workarounds of het niet meer kunnen beschikken over informatie benodigd om de juiste hulpverlener op het juiste moment op de juiste plaats in te zetten.	Nieuwe applicaties zijn over het algemeen (fors) duurder dan de huidige begrote automatiseringskosten, veelal het gevolg van een fee per gebruiker of transactie.	Onderdeel van de middellange termijn agenda.
De processen en procedures binnen VGGM zijn minimaal vastgelegd en beperkt organisatie breed afgestemd. Doordat medewerkers lang eenzelfde taak uitvoeren verloopt dit zonder problemen, echter bij verloop van medewerkers, ontwikkeling binnen het eigen vakgebied of bredere integrale inzet door bijvoorbeeld crises, zijn tekortkomingen zichtbaar, leidend tot het risico dat wordt beschikt over onvoldoende of onjuiste informatie benodigd om de juiste hulpverlener op het juiste moment op de juiste plaats in te zetten. Extra inzet op procesverbetering en kwaliteitsborging is noodzakelijk om dit risico te beheersen.	Binnen VGGM is minimale capaciteit beschikbaar voor procesverbetering en kwaliteitsborging.	Naar verwachting van de directie zal op dit thema een achterstand ingehaald moeten worden, naast een meer structurele inbedding van kwaliteitszorg en omvang van ondersteunende functies. Onderdeel van de middellange termijn agenda.
VGGM gebruikt verschillende ICT-systemen ter ondersteuning van haar bedrijfsvoeringsprocessen. Deze systemen zijn gericht op de functionele toepassing van het specifieke team of afdeling. In voorkomende gevallen worden de processen middels end user applicaties, zoals Excel, ondersteund. Met name teamoverstijgende processen zijn hierdoor niet of gefragmenteerd gekoppeld, leidend tot onvoldoende informatie, onbetrouwbare data ten behoeve van controle-, besluitvormings- en verantwoordingsprocessen.	Onderdeel van de middellange termijn agenda.	Onderdeel van de middellange termijn agenda.
Binnen VGGM zijn, vanuit een historische context, verschillende rollen bij eenzelfde functionaris belegd. Het gevolg is dat noodzakelijke functiescheiding op cruciale onderdelen niet is aangebracht, rolonduidelijkheid bestaat en in voorkomende gevallen onvoldoende capaciteit is georganiseerd om de rollen op een adequate wijze vorm te geven. Daarnaast worden bepaalde rollen in crisissituaties niet meer uitgevoerd door de volledige aandacht voor de crisis. Het risico bestaat dat reguliere sturingsprocessen onvoldoende kunnen worden uitgevoerd.	Onderdeel van de middellange termijn agenda	Onderdeel van de middellange termijn agenda

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) verzorgt Ambulance, Brandweer, GGD en GHOR voor de gemeenten van Gelderland-Midden

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Postbus 5364
6802 EJ ARNHEM
T 0800 8446 000
E info@vggm.nl
I www.vggm.nl

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

www.vggm.nl

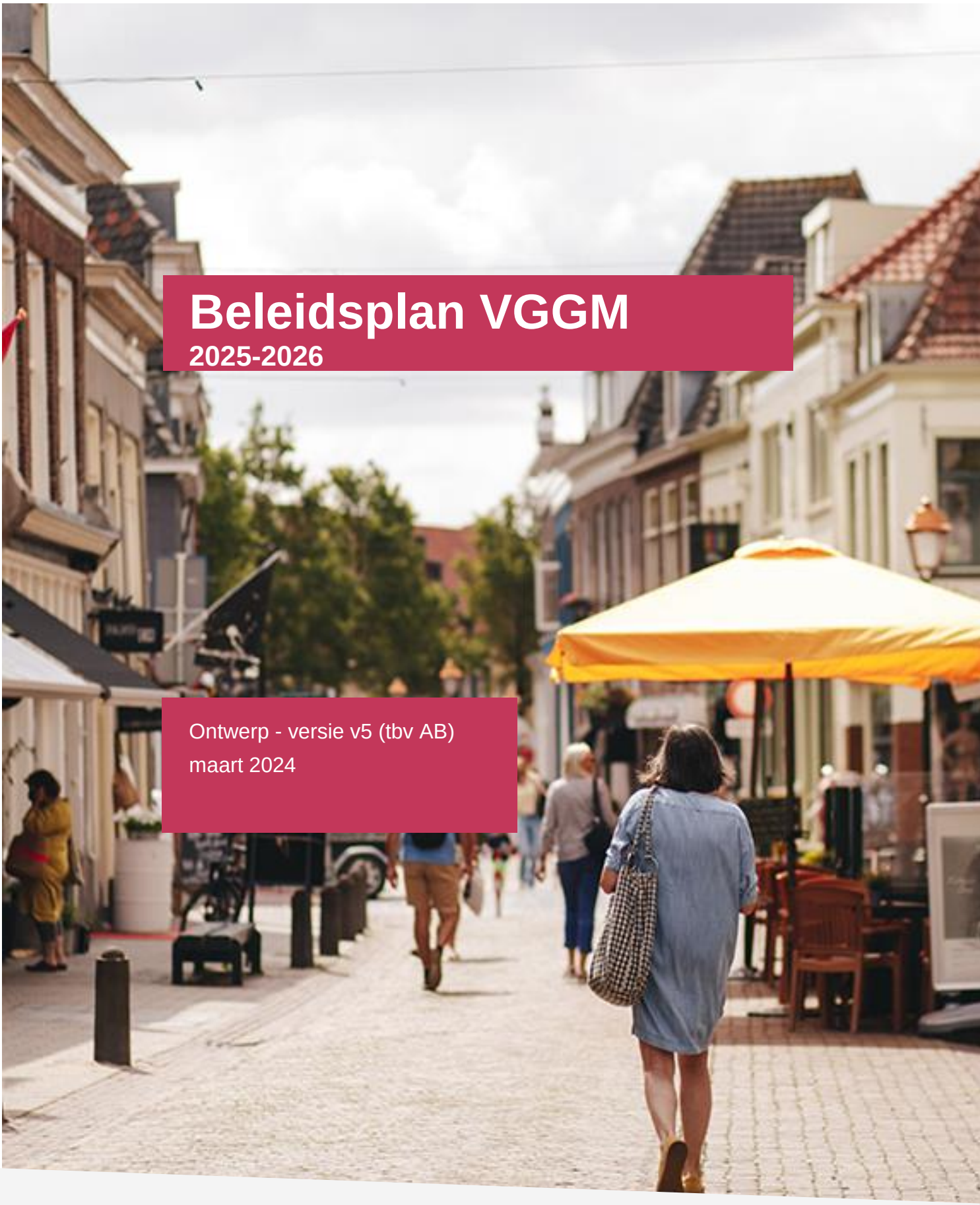

Beleidsplan VGGM
2025-2026

Ontwerp - versie v5 (tbv AB)
maart 2024

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Inhoudsopgave

Voorwoord 3

1. Inleiding 4

2. Wat doet VGGM? 5

3. Missie en visie 5

4. Organisatie 5

5. Samenhangend beleid 6

5.1 Algemeen 6

5.2 Analyse van risico's in de maatschappelijke context 6

5.3 Beschrijving van de belangrijkste speerpunten van de programma's 8

5.3.1. Programma brandweer 8

5.3.2. Programma crisisbeheersing 9

5.3.3. Programma GGD 10

5.3.4. Programma ambulancezorg 12

5.3.5. Programma bedrijfsvoering 14

5.3.6. Veilig Thuis 16

5.3.7. Programma X 17

Voorwoord

De wereld verandert en Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden verandert mee. Brandweer en crisisbeheersing zijn na een reorganisatie ingericht voor de grote opgaven van deze tijd. Bij bedrijfsvoering zijn we gestart met een versterkingstraject onder de naam Samen.Beter.Bedrijfsvoeren en met de invoering van een nieuw applicatieplatform. Een flinke klus! Tot slot staat er onder de naam 'Toekomstbestendige GGD' een omvangrijke beleidsontwikkeling van onze gezondheidspoot in de steigers.

Met een nieuwe modulaire opzet van dit beleidsplan voor de totale organisatie van VGGM spelen we in op al die actualiteiten en veranderingen en doen we recht aan VGGM als geheel en aan de verschillen van 'ons huis'.

Met trots nemen we u graag mee op de nieuw ingeslagen weg die toekomstbestendig is.

Henk Bril
Anton Slofstra

Versie	Behandeld in	Ten behoeve van
V4	Directieteam (DT) 12 maart 2024	Doorgeleiding naar Dagelijks bestuur (DB)
V4	Dagelijks bestuur (DB) 20 maart 2024	Doorgeleiding naar Algemeen Bestuur (AB)
V5	Algemeen Bestuur (AB) 3 april 2024	Instemming en doorgeleiding naar gemeenteraden

1. Inleiding

In 2019 is de bestuurlijke wens uitgesproken om niet alleen wettelijke beleidsplannen, zoals het beleidsplan veiligheidsregio, te maken maar ook een overkoepelend beleidsplan voor Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden. In deze beleidsplancyclus worden de eerste stappen in deze richting gezet.

We zijn een uitvoeringsorganisatie op het gebied van publieke zorg en veiligheid en voeren onze taken uit binnen verschillende programma's. De taken zijn gebaseerd op verschillende wetten en kennen verschillende financierings- en sturingslijnen. Het beleidsplan VGGM kent een modulaire opbouw, zodat verschillende beleidsplanperiodes, vaststellingsgremia en abstractieniveaus mogelijk zijn voor de verschillende programma's. Hiermee doen we recht aan VGGM als geheel en aan de verschillen van 'ons huis'.

Het onderstaande plaatje geeft de opbouw van het beleidsplan VGGM schematisch weer. Het beleidsplan bestaat uit een algemeen deel en uit losse modules. In het algemene deel wordt de VGGM-organisatie beschreven ('het dak') en het samenhangend beleid (bestaande uit: een analyse van risico's in de maatschappelijke context, en een beschrijving van de speerpunten van de programma's) weergegeven. De onderliggende modules zijn op zichzelf staande beleidsdocumenten, behorende bij een programma. Het algemene deel en de onderliggende modules vormen samen het beleidsplan VGGM.

De donkerroze onderdelen hebben betrekking op het algemene deel, het nu voorliggende beleidsplan VGGM.

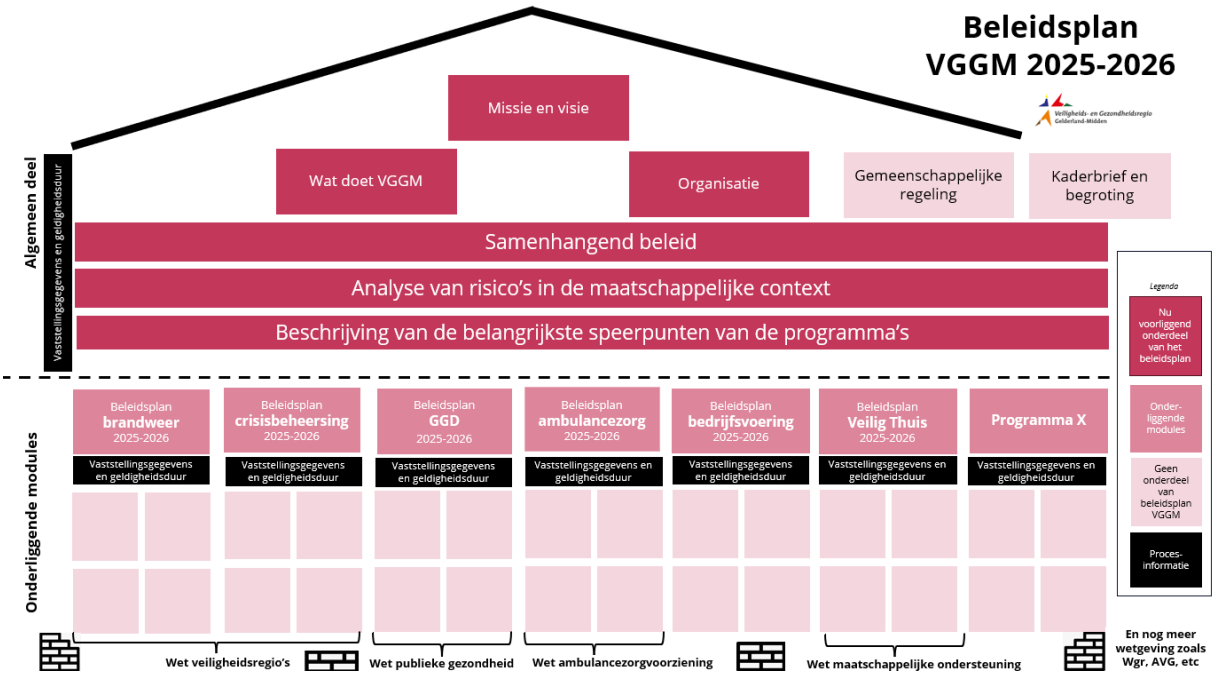

2. Wat doet VGGM?

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) werkt 24 uur per dag, 7 dagen per week aan publieke veiligheid en gezondheid. Wij zijn de Brandweer, GGD, Ambulancezorg, GHOR en Veilig Thuis in Gelderland-Midden en staan klaar voor de ruim 700.000 inwoners van de 15 gemeenten. VGGM is dé wettelijk aangewezen hulporganisatie voor brandweer, volksgezondheid en rampen: professioneel, daadkrachtig en multidisciplinair. VGGM is een openbaar lichaam, gevormd door de colleges van de 15 gemeenten. VGGM is een zogenaamde 'verplichte' gemeenschappelijke regeling: de gemeenten zijn verplicht om voor de uitvoering van bepaalde taken op het gebied van gezondheid en veiligheid een gemeenschappelijke regeling te treffen die voor de gemeenten uitvoering geven aan deze taken. Daarnaast hebben gemeenten ervoor gekozen om extra taken op het gebied van gezondheid en veiligheid bij VGGM te beleggen.

3. Missie en visie

VGGM zet op efficiënte wijze haar middelen in voor een optimale waarborging van de kwaliteit van het leven, ofwel de veiligheid en de gezondheid van de inwoners van het verzorgingsgebied. De dienst is dé wettelijk aangewezen hulpverleningsorganisatie op het terrein van brandweer, volksgezondheid en rampen. De GGD, Ambulancezorg, Veilig Thuis, GHOR en Brandweer zijn onderdeel van VGGM. De vraag van de cliënt staat centraal.

4. Organisatie

Onze organisatie heeft een tweehoofdige directie bestaande uit een directeur brandweer en een directeur publieke gezondheid. Beiden hebben eigen verantwoordelijkheden op hun eigen vakgebieden. De directeur publieke gezondheid is ook directeur van de regionale ambulancevoorziening (Ambulancezorg Gelderland-Midden) en directeur-bestuurder van de door VGGM gevormde stichting Veilig Thuis en van de stichting Publieke Gezondheid Gelderland Midden.

Veilig Thuis is een aparte privaatrechtelijke entiteit en is géén onderdeel van de gemeenschappelijke regeling VGGM. Veilig Thuis kent een aparte planning- en control cyclus met een separate subsidierelatie met de gemeenten in de regio. Beleidsmatig hoort Veilig Thuis onder het dak van VGGM. De Stichting Publieke Gezondheid Gelderland Midden voert namens VGGM een deel van de jeugdgezondheidszorgtaken uit.

De directeur brandweer is namens de directie portefeuillehouder voor het programma crisisbeheersing. De directeur publieke gezondheid is namens de directie portefeuillehouder voor het programma bedrijfsvoering.

5. Samenhangend beleid

5.1 Algemeen

In artikel 14 van de Wet publieke gezondheid (Wpg) en in artikel 9 van de Wet veiligheidsregio's (Wvr) is bepaald dat de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten die behoren tot een regio een gemeenschappelijke regeling treffen voor het instellen van een openbaar lichaam dat namens deelnemende gemeenten uitvoering geeft aan wettelijk vastgelegde taken op deze taakvelden.

De belangen ten aanzien van veiligheid en gezondheid als het gaat om de uitvoering van taken, zijn ondergebracht in één gemeenschappelijke regeling. De achtergrond van deze keuze is dat in crisissituaties een samenwerking tussen veiligheid en gezondheid leidt tot een betere dienstverlening, en er voordelen zijn binnen de bedrijfsvoering.

In 2022 en 2023 is door het bestuur gesproken over de verbetering van een aantal knelpunten als het gaat om de governance van de organisatie. Hierbij is opnieuw gesproken over de reikwijdte van de gemeenschappelijke regeling. Het bestuur, als vertegenwoordigers van de colleges van deelnemende gemeenten, hecht aan het behoud van het brede takenpakket wat nu in de regeling VGGM is beschreven. De meerwaarde hiervan is gelegen in de mogelijkheid om:

- Bij crises organisatorisch snel op te kunnen schalen en af te stemmen;
- Op het gebied van de bedrijfsvoering synergievoordelen te realiseren;
- Op thematische onderdelen, zoals de inrichting van de leefomgeving, beleidsmatige samenhang te realiseren tussen veiligheid en gezondheid.

Ten aanzien van het realiseren van synergievoordelen op het gebied van bedrijfsvoering is geconstateerd dat er schaalvoordelen te behalen zijn, maar dat – door verdere automatisering in een complexe organisatie als VGGM – het ook mogelijk is juist nadeel te ondervinden. Bijvoorbeeld als de afdeling HRM moet werken met vier verschillende cao's, dan vraagt dit om meerdere inrichtingen van het HRM-proces. Daarom is het van belang de bedrijfsvoering zo in te richten dat aandacht is voor de verschillen binnen de onderdelen van VGGM. 'Decentraal waar het kan en centraal waar het moet' leidt tot efficiency. Ook is geconstateerd, kijkend naar de ervaringen met de bestrijding van de Covid-19 pandemie, dat het voor de crisisbeheersing behulpzaam is dat GGD en Veiligheidsregio in één organisatie zitten. Korte lijnen maken de afstemming makkelijker en er kon vanuit andere onderdelen hulp worden geboden aan het onderdeel GGD.

De bestuurlijke wens is om de verschillende bestuurlijke verantwoordelijkheden duidelijker te onderscheiden, daarbij aansluitend bij de verschillende bestuurlijke verantwoordelijkheden binnen de colleges. Met de wijziging van de gemeenschappelijke regeling VGGM per 1 januari 2025 wordt daar invulling aan gegeven.

5.2 Analyse van risico's in de maatschappelijke context

We leven in een realiteit van maatschappelijke spanningen en hybride dreigingen. Vanwege de onderlinge verbondenheid en verwevenheid kunnen zij in toenemende mate onze samenleving ontwrichten. Partijen als VGGM werken steeds vaker en langer in opgeschaalde modus aan acute crises. Dit vraagt veel van onze taak crisisbeheersing in termen van ad-hoc inzet, flexibiliteit, capaciteit en financiën.

Er is sprake van krapte op de arbeidsmarkt. Met een verdere toename van het aantal openstaande vacatures en opnieuw een daling van het aantal werklozen, loopt de spanning op de arbeidsmarkt verder op. Hierdoor is het lastig om aan nieuw personeel te komen met de juiste expertise. Voor VGGM weegt dit vraagstuk extra zwaar, omdat de noodzakelijke specifieke expertise op de arbeidsmarkt zeer beperkt voor handen is. Dit betekent dat VGGM genoodzaakt is om haar medewerkers hierin zelf te scholen.

Terecht vraagt de maatschappij van ons dat we midden in de samenleving staan en dat onze collega's een afspiegeling zijn van de omgeving waarin wij opereren. We willen meer divers worden en inclusief zijn. Zo kunnen we effectiever ons werk doen. Dit vraagt van ons meer aandacht te hebben voor het zijn van een diverse en inclusieve organisatie.

Grote transitievraagstukken op het gebied van klimaat, energie en dataverwerking hebben urgentie, maar worden niet van vandaag op morgen opgelost. Deze vraagstukken geven ook transitierisico's bij besluiten die meerjarige impact hebben. Denk aan het vervangen van materieel, het opleiden van nieuwe medewerkers en de wijzigingen in repressief optreden en het bestrijden van crises.

Wereldwijd is meer geopolitieke instabiliteit dan we de afgelopen jaren gewend waren. We hebben ervaren dat die onrust snel financiële gevolgen heeft. Door de toenemende schaarste van grondstoffen kunnen leveringen stagneren, waarmee het belang van en onze deelname aan een circulaire economie toeneemt. De verminderde stabiliteit vraagt financiële wendbaarheid van organisaties maar mogelijk ook een ander gebruik van materieel.

Moderne technologieën zoals robotics, artificial intelligence, augmented reality en krachtige sensoren bieden kansen voor het voorkomen van en zo snel mogelijk reageren op crises en op termijn het verbeteren van processen. Hebben we de juiste mensen, middelen en kennis beschikbaar om deze technologieën toe te kunnen passen? Deze ontwikkelingen vragen om een andere kijk op ons strategische personeelsbeleid, gericht op inhoudelijke en persoonlijke ontwikkeling.

De bebouwde omgeving transformeert naar een dynamisch stedelijke context, met meer hoogbouw, gemengd ruimtegebruik, andere manieren van mobiliteit en gevarieerde demografische samenstelling. Dit vraagt van VGGM om andere operationele concepten te ontwikkelen en toe te passen, met ander materiaal/materieel, andere arbeidsarrangementen en een andere maatschappelijke positionering, samen met onze collega hulpverleners.

De wens om informatie gestuurd te werken en de toegenomen beschikbaarheid van data staat op gespannen voet met de privacywetgeving en informatieveiligheid. Uit de Baseline Informatiebeveiliging Overheid, de Algemene verordening gegevensbescherming, de Archiefwet en de Wet Open Overheid vloeit een ogenschijnlijk tegenstrijdige maatschappelijke verwachting voort waar we het antwoord vooralsnog schuldig op moeten blijven, maar waar we wel aan blijven werken.

Klimaatverandering leidt niet alleen tot nieuwe typen crises, het vraagt ook wat van bedrijfsvoering. Energieopwekking en -gebruik, ons materieel en de kennis van onze collega's moeten aansluiten op wat inwoners van een hedendaagse publieke organisatie vragen. En we moeten hulpverlening kunnen bieden bij nieuwe incidenten. We moeten anticiperen op extreme weersomstandigheden zoals langdurige droogte, hogere zomerse temperaturen en heftige neerslag of valwinden. De risico's van natuurbranden, stormschade en gezondheidseffecten als gevolg van langdurige hitte nemen sneller toe

dan de verandering van het klimaat. Dit vraagt om een gezamenlijke beleidsverandering vanuit verschillende beleidsterreinen.

Op basis van bovenstaande omgevingsanalyse zien wij een aantal rode draden voor de gehele organisatie waarop het beleid van onze programma's gestoeld is:

- We bereiden ons voor op **nieuwe crises** en andere soorten (intensiteit van) **incidenten.**
- We ontwikkelen andere manieren om onze **(kwetsbare) doelgroep** te bereiken.
- Dit alles doen we zo veel mogelijk **informatie gedreven.**
- We spelen in op een **veranderende arbeidsmarkt** en op **duurzame bedrijfsvoering.**

5.3 Beschrijving van de belangrijkste speerpunten van de programma's

Ieder programma binnen VGGM kent eigen beleid dat past binnen het hierboven geschetste overkoepelende VGGM-beleid. In de volgende sub paragrafen wordt een beschrijving van de belangrijkste speerpunten van de programma's opgenomen.

5.3.1. Programma brandweer

Speerpunt vrijwilligheid en paraatheid

Om onze paraatheid en inzetbaarheid te kunnen blijven garanderen, ook langdurig en ook bij nieuwe typen crisis, zijn extra inspanningen nodig om onze organisatie hierin te versterken.
Continue inspanning is noodzakelijk om vrijwilligers te 'vinden en binden' omdat onze operationele brandweerorganisatie grotendeels uit vrijwilligers bestaat.

Speerpunt risicogerichtheid

In de herziening van de Wet veiligheidsregio's - naar aanleiding van de wetsevaluatie – is informatievoorziening een belangrijke primaire randvoorwaarde ten behoeve van bovenregionale en landelijke samenwerking, zoals een landelijk risicoprofiel en landelijk dekkingsplan brandweer.

De inwerkingtreding van de Omgevingswet biedt VGGM de kans om nog sterker in haar netwerk en samenwerking met andere partners invulling te geven aan een veilige en gezonde leefomgeving. We staan aan het begin van deze transitie en daarom blijft risicogerichtheid een belangrijk speerpunt.

Speerpunt toekomstbestendige brandweer

Het implementeren en bouwen aan de nieuwe organisatie voor brandweer en crisisbeheersing vanuit onze kernwaarden vertrouwen, vakmanschap en verbinding behoeft de komende jaren aandacht om daadwerkelijk toekomstbestendiger te worden.
In de komende periode is aandacht voor mens en cultuur belangrijk zodat vertrouwen kan groeien, onze verbinding kan worden versterkt en we vanuit vakmanschap werken zodat wij flexibeler en wendbaarder worden. Thema's als duurzame inzetbaarheid, sociale veiligheid, schoon werken en vitaliteit horen bij dit speerpunt.

Speerpunt stevige netwerkpositie

- Zichtbaarheid Brandweer Gelderland-Midden: sterk lokaal, regionaal, bovenregionaal, landelijk en internationaal.
- Brandweer draagt bij aan een veilige én gezonde leefomgeving.
- Expertisecentrum Risicobeheersing + visie Risicobeheersing.
- Voor het thema Veilige Energietransitie participeren in Shared Office (IPKW) als vliegwiel voor nieuwe manieren van samenwerken in coalities en allianties.

Behalve bovenstaande speerpunten zijn in het beleidsplan ‘Brandweer 2025-2026’ een tweetal belangrijke thema’s benoemd.

Thema Natuurbrandbeheersing

Het risico op natuurbrand in onze regio is groot; de kans op een onbeheersbare natuurbrand aannemelijk. We vergaren hierover kennis door natuurbranden te onderzoeken. Om ervoor te zorgen dat de maatregelen die we treffen dit risico reduceren, is voorgesteld om onze gebiedsgerichte aanpak natuurbrandbeheersing te versnellen. We werken hierin bovenregionaal samen met omliggende veiligheidsregio’s en zijn kartrekker op landelijk niveau om dit risico blijvend bij andere partijen onder de aandacht te brengen. Hierbij zetten we in op actieve participatie en samenwerking.

Thema Veilige energietransitie

De energietransitie is een realiteit die niet alleen de manier waarop we energie opwekken verandert, maar ook de fundamenten van veiligheid en crisisbeheersing beïnvloedt. In dit tijdperk van verandering is de veilige energietransitie (VET) niet langer slechts een technologische verschuiving; het is een integraal onderdeel geworden van elke schakel binnen de veiligheidsketen. Of het nu gaat om pro-actie, preventie, preparatie, repressie of nazorg, de impact van de energietransitie is voelbaar op alle niveaus.

5.3.2. Programma crisisbeheersing

De veiligheidsregio voert regie op de samenwerking met gemeenten, politie, defensie, waterschap, zorgpartners en andere partijen bij de uitvoering van taken op het terrein van brandweerzorg, rampen- en crisisbeheersing, geneeskundige hulpverlening, openbare orde en veiligheid. In het beleidsplan ‘Crisisbeheersing Gelderland-Midden 2025-2026’ zijn twee speerpunten benoemd, in lijn met de landelijke ambitie. Deze staan hieronder kort toegelicht.

Speerpunt versterken crisisbeheersing

Vanaf 2024 wordt gewerkt aan de versterking van onze crisisbeheersing. Dit doen we onder andere door een flexibele en robuuste operationele crisisorganisatie te realiseren. Dit moet ervoor zorgen dat de crisisorganisatie ingericht is om zowel flits- als langdurige incidenten aan te kunnen en voorbereid is op de ongekende crises. Hierbij vindt er versterking plaatst niet alleen op capaciteit, maar ook bijvoorbeeld op mensen, middelen en samenwerking. De regio maakt een transitie naar OTOTEL: Opleiden, Trainen, Oefenen, Testen, Evalueren en Lessons learned, ter bevordering van de vakbekwaamheid en deskundigheid van de operationele organisatie.

Ook de ambitie om een netwerkorganisatie te zijn binnen de crisisbeheersing zal verder ontwikkeld en uitgevoerd worden. Onderdeel hiervan is de implementatie van de nieuwe methodiek om met risico’s om te gaan. Daarnaast zetten we de internationale samenwerking met Duitsland voort. We vergroten de weerbaarheid en het uithoudingsvermogen van de samenleving door risico- en crisiscommunicatie in alle fasen van preparatie tot en met nafase.

Speerpunt versterken informatiepositie

We zetten in op versterking van informatiegestuurde veiligheid. Er wordt gestreefd naar een adequate informatievoorziening waardoor de juiste informatie, op de juiste plek, voor de juiste mensen op het juiste moment beschikbaar is.

Het informatievoorzieningsproces wordt verder uitgerold en uitgevoerd. Het organiseren van eigenaarschap is hierin een belangrijk onderdeel. Ook het verder vormgeven van een goede basis van onze informatiehuishouding is een aandachtspunt.

De verdere doorontwikkeling van het Veiligheidsinformatieknooppunt wordt ter hand genomen. Dit wordt gedaan op de vlakken techniek, beheer en organisatie. Hierin wordt nadrukkelijk de samenwerking gezocht met enerzijds de Oost-5 collega's en anderzijds het land met het Knooppunt Coördinatie Rijk-Regio (KCR2).

5.3.3. Programma GGD

De GGD Gelderland-Midden is onderverdeeld in twee pijlers. De eerste pijler AGZ richt zich op het leveren van publieke gezondheidszorg in een breed spectrum; infectieziekte bestrijding, seksuele gezondheid, tuberculosebestrijding, reizigersvaccinatie, toezicht, medische milieukunde, monitoren van gezondheid, forensische geneeskunde en openbare geestelijke gezondheidszorg. De tweede pijler is Jeugd Gezondheidszorg (JGZ) waarbij de focus ligt op inwoners van -9 maanden tot 18.

Een belangrijke beleidsontwikkeling die de GGD (AGZ, JGZ en OIA) gaat doormaken is het toekomstbestendig maken van GGD. De aanleiding voor deze beleidsontwikkeling is onder andere de afschaling van de zorg binnen de JGZ tot onder het wettelijk minimum sinds de zomer 2022. En de uitkomsten van de gehouden benchmark voor de GGD door Lysias. Voor de toekomstbestendigheid zijn verschillende scenario's voorgelegd aan het bestuur van de GGD, waarna gekozen is voor een GGD die het verschil kan maken voor inwoners.

Pijler Algemene Gezondheidszorg

Speerpunt een gezonde leefomgeving

Door de Omgevingswet wordt het verplicht om gezondheid mee te wegen in de besluitvorming rondom de inrichting van de omgeving en het daarbij behorende beleid. Met de kennis en expertise van de GGD op dit gebied zal zij bij besluitvorming rondom de inrichting van de omgeving worden betrokken. De Omgevingswet zorgt naar verwachting voor 100 tot 500 extra adviesvragen per jaar per GGD (landelijk afgegeven verwachting, afhankelijk van de grootte van de GGD en de problematiek in de regio). GGD Gelderland-Midden heeft dus structurele capaciteit nodig om de omgevingsadvisering te kunnen doen.

Speerpunt werken aan gezondheid van inwoners

Vanuit haar brede takenpakket beschikt de GGD over een schat aan kennis en informatie over de gezondheid van inwoners. Op basis van drie samenhangende pijlers (kennis, netwerk en interventies) werkt de GGD regionaal en lokaal samen met gemeenten en partners op gezondheidsthema's of specifieke doelgroepen. Het voorstel is om versterking aan te brengen in de advisering aan gemeenten op basis van data, trends en landelijke ontwikkelingen over wat, waar, voor wie nodig is. En de GGD past op basis van deze kennis en informatie juiste en effectief bewezen interventies toe ten behoeve van specifieke doelgroepen, wijken en kwetsbare groepen, om zo samen met gemeenten de gezondheid in Gelderland-Midden te verbeteren.

Speerpunt gezondheid beschermen tijdens rampen en crises

Uit voorgaande langdurige crises is gebleken dat wij als GGD onvoldoende voorbereid zijn op rampen en crises. De crisisstructuur is tot nu toe ingevuld op basis van de intrinsieke motivatie van medewerkers en het netwerk van ketenpartners. Deze wijze van inzet als hulpverleningsorganisatie tijdens crises is

niet toekomstbestendig. Zeker niet met het oog op langdurige en/of gelijktijdige crises. Dit leidt uiteindelijk tot uitholling en uitputting van medewerkers.

Speerpunt voorbereid op gezondheidsbedreigingen

Voor de versterking van Infectieziektebestrijding komen vanaf 2025 structureel extra gelden beschikbaar vanuit het Ministerie van VWS. Echter, sinds 2019 zijn de kosten van GGD-taken op het gebied van Tuberculosebestrijding toegenomen, maar de vergoedingen zijn niet in dezelfde mate meegegroeid. Daarnaast zijn de werkzaamheden de afgelopen jaren ook toegenomen, mede door de sterke toename van asielzoekers, migranten en statushouders.

Pijler Jeugd Gezondheidszorg

Speerpunt verkleinen gezondheidsachterstanden

Om gezondheidsachterstanden terug te dringen is het van belang om te starten bij de eerste 1.000 dagen in het leven van een kind en zijn/haar systeem. Kansrijke start richt zich op het bieden van zorg en ondersteuning aan (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie. De JGZ levert een bijdrage in het vormen, versterken en behouden van lokale coalities, het inzetten van interventies ten behoeve van (aankomende) gezinnen in een kwetsbare situatie en het maken van regionale samenwerkingsafspraken. Een basis hiervoor wordt gelegd in het ZonMw project naar het medisch en sociaal domein samen met gemeenten en (aanstaande) ouders werken aan het verbeteren en duurzaam inbedden van de hulp en ondersteuning bij kwetsbaar ouderschap in Gelderland-Midden.

Speerpunt continuïteitsborging

Voor JGZ zit de grootste uitdaging in de wendbaarheid van de organisatie op operationeel niveau. Bepaalde patronen tekenen zich af in de personele bezetting, waarbij inspelen op deze patronen een langere doorkijk in de bezetting vereiste. Deze zogenoemde continuïteitsborging van de dienstverlening wordt in 2024 voorbereid en zal in 2025 en de jaren erna geïmplementeerd en geborgd worden.

GGD-overstijgende thema's

Thema's informatievoorziening & data gedreven werken

De GGD beschikt over een grote hoeveelheid data van inwoners van Gelderland-Midden. Vanuit team OIA worden periodiek monitors uitgevoerd, analyses gemaakt en adviezen gedeeld. Deze informatie willen we breed delen op verschillende niveaus. In 2023 is een start gemaakt met de website Gelderland-Midden in cijfers waarmee onze data tot op wijkniveau beschikbaar is. De komende jaren willen we de beschikbaarheid en analyse mogelijkheid van onze data vergroten. Doel hierbij is de beschikbare data een standaard onderdeel te laten zijn van beleid en beleidsontwikkelingen.

Thema preventie

Door collectieve preventie met extra aandacht voor de kwetsbaren, kunnen wij bijdragen aan het verkleinen van de gezondheidsverschillen. De komende jaren zullen de uitwerkingen van het Integraal Zorgakkoord en het Gezond en Actief Leven Akkoord belangrijke kansen brengen voor ons om onze preventietaken verder in te vullen en uit te bouwen samen met de partners in de regio.

Thema GGD dichtbij

De GGD is er altijd en voor elke inwoner. We merken dat de verandering in deze digitale wereld vraagt om een andere manier om in contact te blijven met onze inwoners. We onderzoeken op welke manieren we aan kunnen sluiten bij de behoefte van inwoners, zowel fysiek als digitaal.

Thema focus op kwetsbare burger

Om de volksgezondheid zo sterk mogelijk te krijgen, willen we dat iedereen in Nederland dezelfde kansen heeft op gezond en veilig leven. En daarom hebben wij oog voor de kwetsbaardere mensen in onze samenleving. Omdat we weten dat zij een extra steun in de rug kunnen gebruiken om gelijke kansen te krijgen. Omdat we weten dat hun omstandigheden, zowel sociaal, fysiek als mentaal, ervoor zorgen dat het een grotere uitdaging is om gezond en veilig te leven..

Thema (regionale) vaccinatievoorziening

De GGD'en hebben een regionale expertisefunctie op het gebied van vaccinatiezorg, als onderdeel van de infectieziektebestrijding die valt onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van het college van B&W. Het aantal (periodieke) vaccinaties is de afgelopen jaren sterk gegroeid. Dit geldt zowel voor de doelgroepen uit de AGZ als de JGZ. De vraag naar regionale vaccinatievoorzieningen in het land wordt groter omdat er voordelen lijken te zijn in de schaalgrootte. Landelijk lopen hiervoor projecten die we nauwlettend in de gaten houden en volgen. Vanaf 2025 zal een regionale vaccinatievoorziening ontwikkeld worden, maar in welke vorm en grootte is nu nog niet bekend.

De kerntaken van de GGD'en zijn:

1. Het verstrekken van informatie en advies over vaccinaties aan inwoners en vaccinerende professionals.
2. Het samenbrengen van kennis en ervaring over het uitvoeren van vaccinaties en advisering richting ketenpartners binnen de GGD-regio.
3. Het regionaal coördineren en uitvoeren van programmatische vaccinaties voor volwassenen. De GGD biedt deze vaccinaties zelf aan of werkt samen met (zelfgekozen) partijen: de zogenaamde mede-uitvoerders.

5.3.4. Programma ambulancezorg

Ambulancezorg Gelderland-Midden (AGM) heeft tot taak om acute en niet-acute zorg te verlenen aan zieken en gewonden. Binnen het programma ambulancezorg worden drie pijlers onderscheiden:

- Mobiele zorg
- Meldkamer
- Zorgcoördinatie

Hieronder staan de belangrijkste (beleids-)ontwikkelingen voor de periode 2025 – 2026 beschreven.

Pijler Mobiele zorg

We zien landelijk een toenemende vraag naar acute zorg. Dit komt onder andere door vergrijzing van de bevolking, toename van chronische aandoeningen en veranderingen in levensstijl. Dit brengt uitdagingen met zich mee ten aanzien van de toegankelijkheid, de kosten en het handhaven van kwaliteitsnormen.

Speerpunt werving, selectie en opleiding

Er is sprake van krapte op de arbeidsmarkt. Deze krapte is extra goed zichtbaar in de gezondheidszorg. Ook de Ambulancezorg heeft steeds meer moeite om vacatures goed in te vullen. Het werven van ambulancezorgprofessionals voor de mobiele zorg zal naar verwachting moeilijker worden. Dit vraagt om voortdurende investering in het werven en trainen van de medewerker die in dit complexe speelveld zijn of haar werk uit moet voeren.

Speerpunt zorgdifferentiatie

AGM biedt al een aantal jaar verschillende vormen van ambulancezorg aan. Zo werken we nu al met verschillende functies, waaronder hoog complexe ambulancezorg, midden complexe ambulancezorg en rapid responders. We bieden kwalitatief goede zorg: in de vorm van hulpverlening ter plaatse en we vervoeren mensen naar het ziekenhuis als dat nodig is. In geval van spoed, bijvoorbeeld bij een ademstilstand, zijn we zo snel als mogelijk ter plaatse (korte aanrijtijd). De veranderde zorgvraag en druk op de acute zorg vraagt om mogelijkheden om de juiste zorgverlener in te zetten. Daarom onderzoekt AGM nieuwe vormen van zorginzet. Zo is in 2024 gestart met een pilot physician assistant[1]. Ook de doorontwikkeling van de midden complexe ambulancezorg krijgt de aankomende jaren aandacht.

Speerpunt maatschappelijk verantwoord ondernemen

Investeren in duurzaamheid is van belang om een effectieve, efficiënte en toekomstbestendige dienstverlening te waarborgen. AGM zet in op het maken van duurzame keuzes. Bij de nieuwbouw van ambulanceposten wordt ingezet op energiezuinigheid en duurzaamheid. Komende jaren wordt onderzocht hoe het wagenpark verduurzaamd kan worden.

Pijler Meldkamer

De meldkamer is het loket voor burgers die in nood zijn of professionals die ondersteuning of inzet van ambulancezorg wensen. Dit betreft zowel de reguliere ambulancezorg, als de inzet bij rampen en crises. We werken samen met vier andere regionale ambulancezorgvoorzieningen om inkomende 112 telefonie te beantwoorden. Dit gebeurt vanaf de Meldkamer Oost-Nederland in Apeldoorn. In de aankomende periode richten we ons op een aantal speerpunten.

Speerpunt werving, selectie en opleiding

De verhuizing van de meldkamer in maart ‘23 en verandering in beleid en werkprocessen hebben ertoe geleid dat collega’s gestopt zijn bij de meldkamer. Het heeft ook geleid tot een toename van de werkdruk. Er is reeds structureel en fors ingezet op het werven, selecteren en opleiden van nieuwe collega’s. In de aankomende jaren is het een speerpunt om de formatie op orde te krijgen en te behouden, ervoor te zorgen dat de werkdruk daalt en de duurzame inzetbaarheid van medewerkers te bevorderen.

Speerpunt samenwerking met onze partners

De centralisten werken samen met verschillende zorgpartners. Denk hierbij aan de vijf ambulancezorgaanbieders in de meldkamer Oost-5 en diverse ketenpartners (ziekenhuizen, huisartsen, huisartsenspoedposten, etc.). Bij samenwerking zijn goede afspraken en een goede verstandhouding belangrijk, hierin blijven we de komende jaren investeren.

Daarnaast werken op de meldkamer in Apeldoorn de disciplines van Brandweer, Politie en Ambulancezorg van de vijf verschillende regio’s binnen Oost-Nederland samen om de beste zorg- en hulpverlening te coördineren. In de nieuwe context en samenwerking in Apeldoorn is ruimte voor verbetering ten aanzien van de samenwerking tussen Ambulancezorg, Brandweer en Politie. Hierin trekken de verschillende partijen samen op.

1 Een physician assistant (PA) is een BIG-geregistreerde medisch zorgprofessional die op locatie geneeskundige zorg biedt aan patiënten. De PA wordt alleen ingezet op meldingen die aan de vooraf opgestelde criteria voldoen. Binnen de pilot wordt onderzocht wat de impact is van het inzetten van een PA in het primaire proces ambulancezorg (denk aan toegankelijkheid, kwaliteit en veiligheid) bij Ambulancezorg Gelderland-Midden.

Speerpunt doorontwikkeling visie, richting en doel

Om klaar te zijn voor de toekomst is het belangrijk om een duidelijke visie, richting en doel te hebben. Ontwikkelingen ‘overkomen’ de meldkamer niet maar we maken gericht en bewuste keuzen over de inrichting van het meldkamerdomein. De aankomende jaren staan in het teken van de (door)ontwikkeling van visie, richting en doel voor een duurzame meldkamer van de toekomst.

Speerpunt urgentieclassificaties

Een hele concrete en tastbare ontwikkeling in de branche is de implementatie van de urgentieclassificatie. Begin 2024 is de ambulancesector begonnen met het aanpassen van de urgentieclassificaties. Met de nieuwe urgentieclassificatie komt er meer ruimte voor de triage en zijn er meer mogelijkheden om onderscheid te maken tussen verschillende urgenties: van de allergrootste spoed tot en met een zelfzorgadvies.

Pijler Zorgcoördinatie

Binnen de pijler zorgcoördinatie speelt een aantal richtinggevende beleidsontwikkelingen. In een later stadium kunnen hieruit speerpunten worden geformuleerd.

De minister van VWS heeft uitgangspunten gegeven voor het inrichten van zorgcoördinatie en heeft de ROAZ-regio’s de opdracht gegeven om zorgcoördinatie per regio uit te werken en te implementeren. In februari 2024 is de kamer opnieuw geïnformeerd over zorgcoördinatie en is het implementatieplan gedeeld.

Acute Zorgregio Oost (AZO) heeft de ambitie om met behulp van zorgcoördinatie de juiste zorg, op de juiste plek, door de juiste zorgverlener te verlenen op het juiste moment, en daarbij zorgverleners in het dagelijks werk zo veel mogelijk te ontlasten in de coördinatie van acute zorg. Het organiseren van zorgcoördinatie zal in de praktijk plaatsvinden binnen de sub regio’s. In Gelderland-Midden zijn dit de regio Arnhem en omstreken (of Centraal Gelderland) en de Gelderse Vallei.

Vanuit AGM zien we zorgcoördinatie als een intensivering van samenwerking tussen de (acute)zorgaanbieders. Uiteindelijk doel is om de juiste zorg bij de juiste persoon op het juiste moment te kunnen blijven verlenen. Vanuit Gelderland-Midden en Gelderland-Zuid hebben we een pilot zorgcoördinatie uitgevoerd. Deze is uitgevoerd in nauwe samenwerking met de HAP en de GGZ en gericht op een digitale vorm van zorgcoördinatie. Ervaringen vanuit deze pilot zijn en worden ingebracht in regionale en landelijke evaluaties. AGM spant zich de aankomende jaren in om goed aangesloten te blijven bij ontwikkelingen en neemt verantwoordelijkheid om de implementatie en samenwerking in het kader van zorgcoördinatie in de regio verder uit te voeren.

5.3.5. Programma bedrijfsvoering

Het programma bedrijfsvoering ondersteunt het primair proces van de afdelingen in het bedrijfsvoeren. Dit gebeurt vanuit zowel kaderstellende, controlerende, uitvoerende als serviceverlenende rollen op gebied van Control, Juridische zaken, Kwaliteit, Informatiebeveiliging, Privacy, Inkoop, Financiën, Informatievoorziening, ICT, HRM, Facilitair en Communicatie. We werken vanuit diverse wet- en regelgeving op het gebied van bijvoorbeeld financiën, arbo, kwaliteit, informatiebeveiliging, arbeidsvoorwaarden, privacy en de aanbestedingswet. Op basis daarvan worden constant diverse richtlijnen en uitvoerend beleid ontwikkeld en bijgesteld. Als gevolg van de ontwikkelingen in de organisatie en de omgeving onderscheiden we binnen het programma Bedrijfsvoering vier speerpunten waarop beleidsvoornemens zijn de komende jaren: het programma Samen.Beter.Bedrijfsvoeren, Informatievoorziening, Arbeidsmarkt en Duurzaamheid.

Speerpunt Samen.Beter.Bedrijfsvoeren.

Een van de belangrijkste activiteiten op gebied van bedrijfsvoering de komende jaren is het versterken van de organisatie door het ingezette programma Samen.Beter.Bedrijfsvoeren in combinatie met de implementatie van het AFAS-applicatieplatform. De noodzaak bestaat om op korte termijn de ondersteuning en samenwerking in de organisatie te versterken en verbeteren. Dit is een belangrijke conclusie uit het KPMG-onderzoek (2022) en sluit aan bij de resultaten van de benchmark van Berenschot op de personele overhead uit 2021. Deze noodzaak is aanleiding geweest om het programma Samen.Beter.Bedrijfsvoeren te starten.

Het resultaat van het programma in combinatie met de AFAS implementatie is een inhaalslag in onder andere de robuustheid van de systemen, procesgericht werken, het versterken van het management door verbeterde bronregistratie en ondersteuning en de wijze van samenwerken. Concreet leidt dit tot een verandering van de organisatie-inrichting, actualisatie van organisatiebeleid en processen, vernieuwing van systemen en versterking van de formatie in fte's. Hiermee wordt organisatieontwikkeling, beheersing van de bedrijfsvoeringsprocessen waaronder de planning & control cyclus, het interne toezicht en mitigeren van risico's en ondersteuning aan het lijnmanagement adequaat ingericht. Gedurende de looptijd van het programma worden op verschillende gebieden en verschillende niveaus beleid en richtlijnen ontwikkeld ter ondersteuning van de resultaten van het programma. Met dit programma maken we de beweging van een ad hoc naar een gestandaardiseerde organisatie.

Speerpunt Informatievoorziening

De maatschappij digitaliseert in snel tempo en de informatiebehoefte in de samenleving is fors toegenomen. Dit leidt tot diverse ontwikkelingen rondom bijvoorbeeld de digitalisering van klantcontacten, hybride samenwerken, de ontwikkeling van een veiligheidsinformatieknooppunt en het ontsluiten van management- en verantwoordingsinformatie. De snelle ontwikkeling van generatieve AI biedt voor VGGM kansen en draagt ook risico's in zich. Ook de risico's in het cyberdomein nemen steeds meer toe. Niet alleen de kans op een incident, maar ook de impact bij een incident is groot. Informatievoorzieningen en de manier waarop we gebruik maken van diverse informatie(bronnen) zijn belangrijke onderwerpen waar de komende periode beleidsontwikkeling op voorzien wordt.

Speerpunt Arbeidsmarkt

Ook VGGM voelt de arbeidsmarktkrapte. Dit geldt op dit moment met name voor medisch personeel, ICT'ers en bedrijfsvoeringspecialisten. Juist ook voor die functies is het cruciaal om de continuïteit in uitvoering te borgen. Het streven is organisatiebreed zo min mogelijk te werken met tijdelijke inhuur. De vraag hierachter is hoe we als werkgever zorgen voor een gezond personeelsbestand voor nu en in de toekomst. We willen graag gerichte maatregelen kunnen nemen op gewenste instroom, doorstroom en het voorkomen van ongewenste uitstroom. Zo willen we, om jonge talentvolle medewerkers binnen te halen, meer inzetten op stages, trainees en het bieden van perspectief na een traineeship of startersfunctie. Maar ook talentmanagement voor het zittend personeel krijgt aandacht. VGGM biedt ruimte om te kunnen groeien, zowel in het eigen vakgebied als breder in de organisatie. Ook willen we toegroeien naar een inclusieve organisatie waar diversiteit van ons personeelsbestand vanzelfsprekend is. Het werken aan een Arbeidsmarktstrategie en arbeidsmarktcommunicatie is een belangrijk thema de komende jaren. Ontwikkelen en opleiden is hier onlosmakelijk aan verbonden.

Speerpunt Duurzaamheid

Bij de uitvoering van ons werk worden we steeds vaker geconfronteerd met de gevolgen van klimaatverandering. Wij stellen onszelf de vraag wat wij als VGGM zelf kunnen bijdragen aan de doelen zoals gesteld in het klimaatakkoord. Om te voldoen aan wet- en regelgeving wordt steeds meer gevraagd maatregelen te nemen en informatie te verstrekken. Op termijn is een (verplichte) uitgebreide duurzaamheidsrapportage, inclusief accountantscontrole niet ondenkbaar. De komende tijd gaan we aan de slag met het inrichten van de CO2-prestatieladder als ondersteunend instrument. Op basis hiervan stellen we concrete doelen en monitoren we de resultaten. De ambitie van VGGM ten aanzien van duurzame Bedrijfsvoering wordt in overleg met bestuur en gemeenten uitgewerkt en vertaald in een beleid.

5.3.6. Veilig Thuis

Veilig Thuis Gelderland-Midden (VTGM) heeft een meerjarenperspectief beschreven die als basis gebruikt zal worden voor het meerjarenbeleidsplan.
Dit perspectief gaat over:

A. Het zijn van een wendbare organisatie die over haar eigen grenzen heen kijkt en haar expertise inzet daar waar deze gevraagd wordt;
B. Een organisatie die de beschikking heeft over medewerkers die netwerkers zijn: medewerkers die bij de uitvoering van hun werk als VT-medewerker, over de grenzen heen kijken en verbinden;
C. Het verder ontwikkelen van voorlichting naar preventie, door veel meer activiteiten te ontwikkelen op het gebied van advisering over de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling en een implementatie van werken met de meldcode;
D. Het verder naamsbekendheid geven aan de adviesfunctie van VTGM, zodat slachtoffers weten van het bestaan van deze functie en hier gebruik van maken.

Vanuit ieder perspectief zijn speerpunten geformuleerd die een plek krijgen binnen de jaarplannen. Richting het najaar van 2024 worden deze speerpunten geëvalueerd om te komen tot een nieuw meerjarenbeleidsplan. Hieronder een uitwerking van de speerpunten.

Speerpunt wendbare organisatie

Voor een *wendbare organisatie* werken we eraan om voor onze samenwerkingspartners én voor onze opdrachtgevers een partner in control te zijn. We zijn een financieel gezonde organisatie waarin begroting en resultaat navolgbaar (transparant) zijn voor bestuur en opdrachtgevers.
We zorgen ervoor dat we deelnemen aan de lokale structuur. Daarnaast participeert VTGM in regionale en landelijke projecten met betrekking tot huiselijk geweld en kindermishandeling, zoals de nog te ontwikkelen toekomsttuinen uit het Toekomstscenario.

We hebben een focus op buitenwereld. VTGM is daarin zichtbaar, herkenbaar en toegankelijk voor professionals en voor burgers. En tot slot betekent het zijn van een wendbare organisatie dat we in onze ontwikkeling leren om over onze eigen grenzen heen te kijken en onze expertise daar inzetten waar deze gevraagd wordt.

Speerpunt, Medewerker van de toekomst

Voor medewerkers wensen we een ontwikkeling naar een medewerker die zich in de toekomstige context een positie kan geven. Hiervoor is het van belang dat medewerkers de ruimte krijgen hun talent

te benutten en werkplezier ervaren, maar hier ook verantwoordelijkheid voor nemen. Het geven van vertrouwen en het stimuleren van vakmanschap speelt hierbij een rol.
We gaan steeds meer toewerken naar het vergroten van het eigenaarschap van medewerkers op deze ontwikkeling. Dat houdt ook in dat we activiteiten gaan ontplooien die zorgen voor een (groter) gevoel van autonomie bij medewerkers in hun dagelijks werk en de dagelijkse beslissingen die zij nemen.

Speerpunt de preventieve taak van de Veilig Thuis

In de tweede cohortstudie van het Verwey Jonker Instituut (“Een kwestie van een lange adem”) komt duidelijk naar voren dat een goede screening van de (meervoudige) problematiek bij gezinnen die gemeld worden bij Veilig Thuis als gevolg van huiselijk geweld belangrijk is voor het stoppen van het geweld en het verhogen van de veiligheid in het gezin. VTGM gaat samen met de lokale partner en de directbetrokkenen op zoek naar een effectieve vorm van screening waarmee we preventief werken tegen het voortduren van het geweld.

Kennis van de Meldcode en de stappen die een professional kan doorlopen bij vermoedens van huiselijk geweld, is cruciaal voor het inzetten van zorg en het stoppen van geweld. VTGM ziet het als een belangrijke rol om proactief trainingen en voorlichting te geven over het toepassen van de Meldcode.

Speerpunt slachtoffers (eerder) bereiken

VTGM is het adviespunt huiselijk geweld en kindermishandeling in onze regio. In campagnes wordt vaak de nadruk gelegd op de meldfunctie van Veilig Thuis. In deze adviesfunctie zijn we onderscheidend ten opzichte van andere organisaties. Om slachtoffers eerder te bereiken gaan we werken aan het meer onder de aandacht brengen van de adviesfunctie, zodat slachtoffers en omstanders eerder contact met ons opnemen. De informatie die we verstrekken in een advies, maar ook op onze website en de folders gaan we allemaal onder de loep nemen en aanpassen aan Heldere Taal (niveau B1). Dit gaat ook betrekking hebben op het ECD en de manier waarop we overdrachtsinformatie aan de directbetrokkenen formuleren. Voor de werkbegroting betekent dit, meer dan bij andere thema’s, dat we rekening houden met een budget voor communicatie en publieksinformatie. We hebben voor dit speerpunt de directbetrokkenen hard nodig. Dat betekent dat we feedback op zullen halen en hiervoor op meerdere momenten in gesprek gaan.

5.3.7. Programma X

Programma X is gereserveerd voor ontwikkelingen in onze omgeving die VGGM nopen hier een programma voor op te zetten. Een voorbeeld in de afgelopen periode was het programma Covid-19.

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Postbus 5364
6802 EJ ARNHEM
T 0800 8446 000
E info@vggm.nl
I www.vggm.nl

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Beleidsplan crisisbeheersing 2025 - 2026

Ontwikkelingen → Risicoprofiel en operationele prestaties → Beleidsplan Crisisbeheersing GM

Versterken crisisbeheersing

- Doorontwikkelen flexibele en robuuste crisisorganisatie
- Ontwikkelen van het netwerk en flexibele netwerksamenwerking
- Versterken en verbinden risico- en crisiscommunicatie

Versterken informatiepositie

- Informatiegestuurde veiligheid op orde brengen
- Doorontwikkelen veiligheidsinformatieknooppunt (VIK)

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Missie
Wij maken en houden Gelderland-Midden zo veilig en gezond mogelijk. Telkens iets beter.
Dat doen we door het kennen en beperken van risico's, het voorbereiden op en het bestrijden van crises. Wij zijn daarbij dé verbindende schakel.

Inleiding

We staan als veiligheidsregio op het gebied van crisisbeheersing voor grote uitdagingen. Alle ontwikkelingen (veranderende samenleving, krapte arbeidsmarkt, nieuwe crises) vragen om versterking van de wijze waarop we met alle partners crises beheersen en om een hogere paraatheid en weerbaarheid van de samenleving. We moeten voorbereid zijn op de klassieke flitsincidenten maar ook op langdurige crises die een grote impact hebben op de samenleving. De rol die de veiligheidsregio krijgt toebedeeld in recente crises vraagt een betere voorbereiding en informatiepositie.

Om aan deze nieuwe rol en extra taken te kunnen voldoen, heeft het Rijk extra BDUR-gelden toegekend aan de veiligheidsregio's.

Dit beleidsplan sluit aan bij de ontwikkelingen op het terrein van:

- de toekomstige aanpassing van de Wet veiligheidsregio's;
- de Contourennota crisisbeheersing en brandweerzorg;
- de opdracht vanuit het Rijk om langdurige kwalitatieve crisisbeheersing en informatiemanagement structureel te organiseren inclusief de oprichting van het Knooppunt Coördinatie Regio's-Rijk (KCR2);
- de landelijke agenda crisisbeheersing;
- het Eindadvies Uniforme Kwaliteitsniveau Bevolkingszorg

In dit plan worden de beleidsrealisaties op basis van de komende ontwikkelingen beschreven. De financiële gevolgen van de beleidsrealisaties blijven binnen de begroting en de extra BDUR-gelden. Vanzelfsprekend blijven wij de reguliere taken uitvoeren.

Risicobeleid

- In Gelderland-Midden scoren de crisistypen overstroming, epidemie/pandemie, natuurbranden, cybercrime, verstoring nutsvoorzieningen en dierziekten het hoogst op waarschijnlijkheid en impact (bron: Regionaal Risicoprofiel (RRP) 2019-2023)
- Gelderland-Midden past vanaf 2024 een nieuwe methodiek toe om te komen tot het vernieuwde risicoprofiel Gelderland-Midden. Met het hanteren van de nieuwe methodiek is het opstellen van het RRP geen doel op zich, maar staat vooral het proces van het in contact zijn met onze partners over de risico's in onze regio centraal. Door regelmatig met partners in gesprek te gaan over de risico's in de regio is ons risicobeeld actueler, vollediger en kunnen we deze risico's beter duiden.
- Algemeen hanteert Gelderland-Midden het volgende principe: De veiligheidsregio moet voorbereid zijn op elke crisis. De crisis van morgen is altijd anders dan vooraf bedacht. Een goede basis, leiding- en coördinatie structuur en informatiepositie moeten op orde zijn om welke crisis dan ook op te vangen. Het RRP helpt de regio om waar mogelijk te prioriteren en keuzes te maken binnen OTOTEL (opleiden, trainen, oefenen, testen, evalueren en lessons learned), planvorming, risicocommunicatie en kennisverbreding.
- Absolute veiligheid bestaat niet, maar de veiligheidsregio doet alles wat in haar mogelijkheden ligt om bij te dragen aan een veilige samenleving.

Beleidsdoelstellingen 2025 - 2026

De komende jaren versterken wij onze **crisisbeheersing** door:

1. Een flexibele en robuuste crisisorganisatie:

- De regio kan bij een flitscrisis én bij een langdurige crisis, de crisisteams voorzien van leiding en coördinatie, informatiemanagement en verbinding maken met relevante andere partners.
- Plannen zijn up-to-date en 24/7 eenvoudig beschikbaar voor crisisfunctionarissen.
- Alle vaste & mobiele ruimten, systemen en middelen zijn 24/7 beschikbaar, worden goed beheerd en regelmatig getest op functioneren en cyberweerbaarheid.
- De regio maakt een transitie naar OTOTEL. De regio volgt de PDCA (plan, do, check, act)-cyclus zodat verbetermaatregelen worden doorgevoerd en de effectiviteit wordt getoetst.
- De nieuwe afdeling crisisbeheersing van VGGM, ook bestaande uit de onderdelen bevolkingszorg en GHOR, ontwikkelt zich naar een gestandaardiseerde beheersorganisatie en effectueert efficiency voordelen.
- Versterken van de crisisorganisatie bevolkingszorg
- Verstevigen van de samenwerking binnen de gehele geneeskundige keten ten behoeve van zorgcontinuïteit.

2. Een flexibele netwerk-samenwerking:

- De regio heeft de kennis en capaciteit om actief in contact te zijn met relevante partners / partijen. Er vindt actieve investering plaats in samenwerkingsrelaties.
- Ons netwerk is fluïde.
- De netwerk-samenwerking is lokaal, regionaal, interregionaal, nationaal en internationaal.

3. Versterken en verbinden risico- en crisiscommunicatie

- De regio vergroot de weerbaarheid en het uithoudingsvermogen van de samenleving door risico- en crisiscommunicatie in alle fasen van preparatie tot en met nafase.

Beleidsdoelstellingen 2025 - 2026

Daarnaast versterken wij de komende jaren onze **informatiepositie**, door:

4. Informatiegestuurde veiligheid (IGV)

- Informatievoorziening faciliteert bestuur, (keten)partners, management en medewerkers structureel bij effectieve uitvoering van taken.
- Er is sprake van adequate informatievoorziening (juiste informatie, op de juiste plek, voor de juiste mensen op het juiste moment beschikbaar).
- Er wordt geïnvesteerd in een stevig fundament en daarom wordt ingezet op innovatie en informatiehuishouding op orde.

5. Veiligheidsinformatie knooppunt (VIK)

- We groeien behoeftegestuurd tot een volwaardig VIK waarin actuele statussen van mogelijke dreigingen en kwetsbaarheden ontsloten, geduid, gemonitord, gesignaleerd en mogelijk voorspeld worden.
- VIK staat in verbinding met andere knooppunten zoals KCR2 en zorgt voor beter informatie gestuurd te werken op het gebied van veiligheid

Beleidsrealisaties versterken crisisbeheersing

	2025	2026	En verder
Flexibele en robuuste crisisorganisatie	Inrichtingsplan crisisbeheersing en operationele crisisorganisatie (incl. huisvesting)	Implementatie crisisbeheersing en operationele crisisorganisatie	
	Project beheer CoPI-bak en aanbesteding MCU	Aanbesteding MCU	
	Actualiseren planvorming	Actualiseren planvorming	Actualiseren planvorming
	Transitie OTOTEL	Transitie OTOTEL	
Flexibele netwerk-samenwerking	Opstellen programma netwerkmanagement Verkennen en verbreden netwerk	Uitvoeren programma netwerkmanagement	Actualisatie afspraken netwerkpartners
	Implementatie methodiek RRP	Implementatie methodiek RRP	Actualiseren RRP
	Internationale samenwerking Duitsland	Internationale samenwerking Duitsland	Internationale samenwerking Duitsland
Versterken en verbinden risico- en crisiscommunicatie	Herinrichten organisatie crisiscommunicatie	Herinrichten organisatie risicocommunicatie	
	Project crisiswebsite VGGM		

Beleidsrealisaties versterken informatiepositie

	2025	2026	En verder
Informatiegestuurde veiligheid	Inrichting onderdeel IV afdeling crisisbeheersing IV-proces en eigenaarschap organiseren	Programma en implementatie IV	Programma en implementatie IV
	Informatiehuishouding op orde (creëren en behouden van een goed fundament)	Informatiehuishouding op orde (creëren en behouden van een goed fundament)	Informatiehuishouding op orde (creëren en behouden van een goed fundament)
	Ontwikkelen samenwerking rijk-regio (KCR2)	Implementatie samenwerking rijk-regio (KCR2)	Implementatie samenwerking rijk-regio (KCR2)
VIK	Verdere doorontwikkeling VIK (techniek, beheer, organisatie)	Verdere doorontwikkeling VIK (techniek, beheer, organisatie)	Verdere doorontwikkeling VIK (techniek, beheer, organisatie)

PDCA-cyclus beleid
Voor iedere doelstelling zijn beleidsrealisaties benoemd. In de beleidsplanperiode zal jaarlijks de voortgang van de uitvoering van het beleid gemonitord worden. Indien beleidsaanpassing nodig is, wordt dit voorgesteld aan het bestuur.

www. brandweergm.nl

Beleidsplan Brandweer Gelderland-Midden

2025-2026

BRANDWEER
Gelderland-Midden

Inhoudsopgave

Voorwoord **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**

1. Inleiding 3

2. Onze brandweerorganisatie en onze opgave 4
   - 2.1 Onze organisatie 4
   - 2.2 Onze opgave 4

3. Onze belangrijkste kaders 5
   - 3.1 Wet en regelgeving 5
   - 3.2 Bestuurlijke richting en besluiten **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**

4. Ontwikkelingen 6

5. Speerpunten en belangrijke thema's 7
   - 5.1 Speerpunten 7
   - 5.2 Belangrijke thema's 8

6. Beleidsdoelstellingen 9

1. Inleiding

Voor u ligt het beleidsplan Brandweer Gelderland-Midden 2025-2026. Dit beleidsplan is onderdeel van het beleidsplan Veiligheidsregio Gelderland-Midden 2025-2026 en gebaseerd op vigerende risicoprofielen.

In dit beleidsplan geven we aan welke opgaven de komende jaren voor ons liggen om de uitvoering van onze wettelijke en opgedragen taken op orde te houden (of in sommige gevallen op orde te krijgen). Het beleidsplan is daarmee een belangrijk richtinggevend document. Zowel intern voor ons bestuur en onze medewerkers als extern voor gemeenteraden en onze samenwerkingspartners. Het beleidsplan bepaalt onze koers en geeft richting aan onze activiteiten.

Gezien alle ontwikkelingen binnen en buiten onze veiligheids- en gezondheidsregio, zoals de coronacrisis, vluchtelingenopvang en reorganisatie, heeft onze organisatie meer tijd nodig om een gedegen, gedragen en goed afgestemd beleidsplan op te stellen. Om ervoor te zorgen dat ons beleid blijft aansluiten bij huidige en toekomstige ontwikkelingen, hebben wij het bestuur voorgesteld om een kortere beleidsperiode te hanteren en met ingang van 2027 een volgende reguliere beleidsperiode in te laten gaan.

Financiële implicaties worden meegenomen in de reguliere planning- en controlcyclus. Daarin zal een nadere afweging gemaakt worden welke activiteiten concreet worden uitgevoerd. Daar waar dit beleidsvoorstel al gevolgen heeft voor het begrotingsjaar 2025, is dit meegenomen in de conceptbegroting 2025.

2. Onze brandweerorganisatie en onze opgave

De organisatie voor brandweer en crisisbeheersing is gereorganiseerd. Hierdoor zijn er wijzigingen ten opzichte van de voorgaande beleidsperiode. Deze worden hier nader toegelicht.

2.1 Onze organisatie

Onze organisatie voor brandweer en crisisbeheersing begeeft zich in woelige tijden. Ervaringen uit het recente verleden - onder andere de inzet bij de coronacrisis en de opvang van asielzoekers en vluchtelingen uit de Oekraïne - laten zien dat er langdurig een beroep gedaan kan worden op de veiligheidsregio's. Daarbij is vaker gevraagd om bijstand, denk aan de overstromingen in Zuid-Limburg en grote natuurbranden in De Peel en op de Meinweg. De noodzaak om een toekomstbestendige organisatie te zijn, wordt hiermee extra onderschreven.

In 2023 is de organisatie voor brandweer en crisisbeheersing gewijzigd en is er een nieuw organisatieplan opgesteld. De komende jaren groeien wij naar een toekomstbestendige en wendbare organisatie. Hierbij is aandacht voor de aansluiting op andere onderdelen van de VGGM-organisatie waar de domeinen brandweer en crisisbeheersing onderdeel van uitmaken. Door uitvoering te geven aan het programma Samen.Beter.Bedrijfsvoeren wordt de verbeterslag gerealiseerd waarvoor het bestuur opdracht heeft gegeven.

2.2 Onze opgave

Brandweer en Crisisbeheersing Gelderland-Midden staan voor een kwalitatief hoogwaardige brandweerzorg en crisisbeheersing waar burgers en organisaties vertrouwen in kunnen hebben en die zij waarderen.

De opgave van Brandweer Gelderland-Midden is een toekomstbestendige, slagvaardige organisatie met een sterke risicogerichte informatiepositie die anticipeert op maatschappelijke ontwikkelingen. Brandweerzorg is voorbereid op incidenten door met bekwame mensen en materieel 24/7 klaar te staan om hulp te kunnen verlenen

Brandweer Gelderland-Midden blijft daarbij aangesloten op bovenregionale en landelijke ontwikkelingen. In het verlengde van onze beleidsdoelstellingen levert VGGM hier een actieve bijdrage aan. De thema's natuurbrandbeheersing en veilige energietransitie (VET) zijn hiervan mooie voorbeelden.

3. Onze belangrijkste kaders

Onze wettelijke kaders en bestuurlijke richting zijn in dit hoofdstuk opgenomen. Dit zijn belangrijke uitgangspunten bij de totstandkoming van ons beleid.

Wet- en regelgeving

Wet veiligheidsregio's

De Wet veiligheidsregio's (Wvr) is de basis voor de verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden van de Veiligheidsregio. Artikel 10 van de Wvr beschrijft de taken en bevoegdheden die aan het bestuur van de Veiligheidsregio zijn overgedragen. Dit zijn o.a. het instellen van een brandweer, GHOR en een meldkamer en het organiseren van de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en het informatiemanagement. Maar ook het inventariseren van risico's van branden, rampen en crises en het adviseren aan bijvoorbeeld burgemeesters over risico's en over het voorkomen, beperken en bestrijden van branden, rampen en crises.

Beleidsplan

In artikel 14 van de Wet veiligheidsregio's staan bepalingen voor een beleidsplan. Het volledige artikel is in bijlage 2 opgenomen. Kortgezegd schrijft de wet voor dat het bestuur van de veiligheidsregio ten minste eenmaal in de vier jaar een beleidsplan vast stelt, waarin het beleid is vastgelegd ten aanzien van de taken van de veiligheidsregio. Daarbij stelt de wet eisen aan hetgeen een beleidsplan minimaal moet omvatten en zijn voorschriften opgenomen ten behoeve van bestuurlijke vaststelling en afstemming met samenwerkingspartners.

Dekkingsplan als onderdeel beleidsplan

Ook het Dekkingsplan maakt deel uit van het beleidsplan. Het wettelijk kader voor de taken van de brandweer en het dekkingsplan ligt vast in de Wet veiligheidsregio's. Het dekkingsplan beschrijft de organisatie, opkomsttijden en materieel. Door middel van het dekkingsplan wordt bepaald waar in onze regio de brandweerkazernes zijn gevestigd, maar ook hoe ons materiaal is verdeeld en wat de opkomsttijden van de brandweer zijn. Het dekkingsplan wordt separaat aangeboden, in een separaat bestuurlijk besluitvormingstraject.

Omgevingswet

Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet van kracht. Hiermee wijzigt de wettelijke grondslag voor onze adviestaken.

4. Ontwikkelingen

Kijkend naar de toekomst zien we dat de snelheid van nieuwe ontwikkelingen, de samenhang tussen deze ontwikkelingen, de impact en de omvang van een andere orde zijn geworden. Daarbij zien we ook dat er meer behoefte is aan ondersteuning en hulp bij situaties die het lokale niveau ontstijgen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de aanpak van de coronacrisis en de wijze waarop we omgaan met de stroom aan vluchtelingen. Afstemming, coördinatie, verbinding zoeken en informatie delen en vooral ook duiden, zijn hierbij essentieel. Een crisisorganisatie die flexibel is en zich snel kan aanpassen, is noodzakelijk om ook de uitdagingen in de toekomst het hoofd te kunnen bieden.

We staan nu voor een nieuwe fase. Allerlei ontwikkelingen vragen om het vergroten van onze impact, om partners en inwoners meer te betrekken bij veiligheid, aangezien het ons allemaal raakt. Vanuit vertrouwen, verbinding en vakmanschap gaan we samenwerken.

Om ontwikkelingen op de voet te kunnen blijven volgen en om hier als organisatie tijdig op te kunnen anticiperen, wordt dit proces voor VGGM intensiever door bijvoorbeeld frequentere aanpassing of bijstelling van beleid en passende maatregelen. Dit vergt een extra inspanning op ambtelijk en bestuurlijk vlak die wij op basis van onze samenwerking, bestuurlijke nabijheid en aangebrachte focus met vertrouwen tegemoetzien.

In de komende periode monitoren we de ontwikkelingen die volgen uit de wetsevaluatie en vervullen we een actieve rol in het proces ‘Herziening Wet Veiligheidsregio’. Daarnaast gaan we verkennen en onderzoeken op welke wijze landelijke ontwikkelingen en maatschappelijke trends van invloed zijn op ons beleid en welke keuzes VGGM hierin kan of misschien zelfs moet maken. Een aantal ontwikkelingen en publicaties zijn voor VGGM belangrijk en zijn daarom expliciet in dit document opgenomen.

Belangrijke ontwikkelingen:

- Krapte arbeidsmarkt in relatie tot goed werkgeverschap
- Programma/plan nieuwe regering
- Financiële ontwikkelingen gemeenten (ravijnjaar 2026)
- Introductie nieuwe gemeenschappelijke regeling
- Ontwikkeling multidisciplinaire samenwerking in het meldkamerdomein (C2000/NOOVA)
- Wonen met zorg
- Risicorelevante milieu inrichtingen
- Modernisering Staats(nood)recht
- Verkenning naar versterken maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht bij crises

<u>Belangrijke publicaties:</u>

- Nationale Veiligheidsstrategie
- Nationale klimaatadaptatiestrategie (zie bijlage 2)
- Strategische agenda Veiligheidsberaad
- Contourennota en two pagers RCDV/ministerie J&V in het kader van herziening Wvr
- Toekomstverkenning brandweer
- Landelijke agenda brandweerzorg

5. Speerpunten en belangrijke thema’s

Naast uitvoering van onze reguliere (wettelijke) taken richten wij ons de komende periode op onderstaande speerpunten en thema’s.

Speerpunten:
- Vrijwilligheid en paraatheid
- Risicogerichtheid
- Toekomstbestendige brandweer en crisisbeheersing VGGM
- Stevige netwerkpositie

Thema’s:
- Natuurbrandbeheersing
- Veilige Energietransitie

5.1 Speerpunten

Speerpunt vrijwilligheid en paraatheid
Dit speerpunt blijft belangrijk omdat onze operationele brandweerorganisatie grotendeels uit vrijwilligers bestaat. Continue inspanning is noodzakelijk om vrijwilligers te ‘vinden en binden’, te meer omdat onze samenleving steeds individualistischer wordt.
Onze organisatie is 24/7 paraat en doet daarom 24/7 een groot beroep op de beschikbaarheid van medewerkers. Om onze paraatheid en inzetbaarheid te kunnen blijven garanderen, ook langdurig en ook bij nieuwe typen crisis, zijn extra inspanningen nodig om onze organisatie hierin te versterken.

Speerpunt risicogerichtheid
In de herziening van de Wet veiligheidsregio's - naar aanleiding van de wetsevaluatie – is informatievoorziening een belangrijke primaire randvoorwaarde ten behoeve van bovenregionale en landelijke samenwerking, zoals een landelijk risicoprofiel en landelijk dekkingsplan brandweer.

De inwerkingtreding van de Omgevingswet biedt VGGM de kans om nog sterker in haar netwerk en samenwerking met andere partners invulling te geven aan een veilige en gezonde leefomgeving. We staan aan het begin van deze transitie en daarom blijft risicogerichtheid een belangrijk speerpunt.
Voor risicogerichter werken, of anders gezegd: datagedreven en informatiegestuurd werken, is het een must om onze informatiehuishouding op orde te hebben zodat we risico’s signaleren, op waarde kunnen schatten, de impact voor VGGM kunnen duiden en we hier als organisatie op kunnen anticiperen.
Een voorbeeld hiervan is dat we onze toezichtstaak kunnen prioriteren op basis van risico’s en we onze adviezen op bouwaanvragen niet enkel baseren op wet- en regelgeving maar aanvullen met maatregelen die óók het veiligheidsniveau kunnen verbeteren.

Speerpunt toekomstbestendige brandweer en crisisbeheersing VGGM
Het implementeren en bouwen aan de nieuwe organisatie voor brandweer en crisisbeheersing vanuit onze kernwaarden vertrouwen, vakmanschap en verbinding behoeft de komende jaren aandacht om daadwerkelijk toekomstbestendiger te worden.
De grote lijnen zijn helder en de nieuwe organisatiestructuur is bekend. In de komende periode is aandacht voor mens en cultuur belangrijk zodat vertrouwen kan groeien, onze verbinding kan worden versterkt en we vanuit vakmanschap werken zodat wij flexibeler en wendbaarder worden. Thema’s als

duurzame inzetbaarheid, sociale veiligheid, schoon werken en vitaliteit horen bij dit speerpunt. Evenals het verbeteren en versterken van onze samenwerking binnen VGGM door het programma Samen.Beter.Bedrijfsvoeren uit te voeren.

Speerpunt stevige netwerkpositie

- Zichtbaarheid VGGM: sterk lokaal, regionaal, bovenregionaal, landelijk en internationaal
- VGGM voor veilige én gezonde leefomgeving
- Expertisecentrum RB + visie RB
- VET, shared office als vliegwiel voor nieuwe manier van werken in coalities en allianties

5.2 Belangrijke thema's

Natuurbrandbeheersing

Het risico op natuurbrand in onze regio is groot; de kans op een onbeheersbare natuurbrand aannemelijk. We vergaren hierover kennis door natuurbranden te onderzoeken. Om ervoor te zorgen dat de maatregelen die we treffen dit risico reduceren, is voorgesteld om onze gebiedsgerichte aanpak natuurbrandbeheersing te versnellen. We werken hierin bovenregionaal samen met omliggende veiligheidsregio's en zijn kartrekker op landelijk niveau om dit risico blijvend bij andere partijen onder de aandacht te brengen. Hierbij zetten we in op actieve participatie en samenwerking.

Veilige energietransitie

De energietransitie is een onontkoombare realiteit die niet alleen de manier waarop we energie opwekken verandert, maar ook de fundamenten van veiligheid en crisisbeheersing beïnvloedt. In dit tijdperk van verandering is de veilige energietransitie (VET) niet langer slechts een technologische verschuiving; het is een integraal onderdeel geworden van elke schakel binnen de veiligheidsketen. Of het nu gaat om proactie, preventie, preparatie, repressie of nazorg, de impact van de energietransitie is voelbaar op alle niveaus.

De uitdagingen die VET met zich meebrengt, zijn niet beperkt tot specifieke geografische locaties; ze manifesteren zich op landelijk, districtelijk, regionaal en lokaal niveau. Zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau worden we geconfronteerd met dilemma's die vragen om een doordachte benadering en een gecoördineerde aanpak. De snelheid waarmee de ontwikkelingen plaatsvinden, vereist dat we niet alleen alert zijn op de risico's, maar ook dat we veerkrachtig reageren op de onzekerheden die gepaard gaan met de overgang naar duurzame energie.

VGGM continueert haar bijdrage aan het Landelijk Programma Veilige Energietransitie, is daarom ook verbonden aan het District Oost 5, vervult een leidende rol in Bovenregionaal Overleg, is actief betrokken in Regionale Samenwerkingsverbanden, neemt deel in het Shared office CONNECTR en werkt nauw samen met het lectoraat van het kennisinstituut NIPV.

De ontwikkelingen op het gebied van energietransitie laten zien dat andere samenwerkingsvormen zoals nieuwe coalities en allianties of bijvoorbeeld publiek-private samenwerking nodig zijn om veiligheid onder de aandacht te brengen en om als veiligheidsregio een vanzelfsprekende partij te worden gezien. De wijze waarop wij onze expertise delen, blijkt een vliegwiel te zijn voor andere manieren van samenwerken en draagt bij aan het gedachtegoed 'Brandveiligheid is coproductie'.

6. Beleidsvoornemens

In dit hoofdstuk zijn de speerpunten verder uitgewerkt in beleidsvoornemens en wordt toegelicht wat onze brandweerorganisatie de komende beleidsperiode wil realiseren.

1. Toekomstbestendigere brandweerorganisatie

De inrichting van de nieuwe organisatie en bijbehorende structuur staat. Ons fijnmazig netwerk van parate posten is belangrijk en daarom in de nieuwe structuur behouden. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn helder. Om toekomstbestendiger te worden, is meer nodig en daarom wordt in de gehele organisatie steviger ingezet op het thema ‘mens en cultuur’. Dat doen we door onze kernwaarden vertrouwen, vakmanschap en verbinding te vertalen naar omgangsvormen in de praktijk. We werken samen, met aandacht voor elkaar en met oog voor verschillen. Ook gaat meer aandacht naar duurzame inzetbaarheid. We vinden het van groot belang dat brandweermensen gezond blijven werken. Daarom werken we aan een sociaal veiliger klimaat, vergroten we ons vitaliteitsaanbod door aan te sluiten op het VGGM-brede programma, gaan we gerichter aan de slag met het tweede loopbaanbeleid voor onze repressieve beroepskrachten en breiden we ons ‘schoon werken-beleid’ uit met het monitoren van de impact van het bestrijden van incidenten op de gezondheid van brandweermensen.

Met een strategische personeelsplanning zorgen we voor vakbekwame medewerkers – ‘voor juiste mens op de juiste plek’ - en spelen we in op de veranderende arbeidsmarkt. Duurzame inzetbaarheid, mobiliteit en positie in de arbeidsmarkt vormen hierin de aandachtspunten.

2. Hogere prioriteit voor vrijwilligheid

Vrijwilligheid is een blijvend ankerpunt in onze brandweerorganisatie. De mentale en fysieke belasting van brandweerwerk neemt toe. Onder andere door hogere kwaliteitseisen. Meer opleidings- en oefenbelasting en een veranderende rol van de ploegbevelvoerder/ploegcommandant vragen aandacht om vrijwilligers duurzaam inzetbaar te houden. Wij streven naar het vinden en binden van vrijwilligers, naar het vakbekwaam houden van vrijwilligers en naar gerichte aandacht voor het reilen en zeilen op onze posten.

3. Paraatheid beter monitoren

24/7 paraat om hulp te verlenen als er nood aan de man is, blijft een belangrijke maatschappelijke taak van de brandweer. Het dekkingsplan geeft handvaten om toe te werken naar een adequate en evenredige inzet van de brandweer in de hele regio. We werken aan het op peil houden van onze paraatheid met onze vrijwillige en beroepsmedewerkers. Daarom is het belangrijk dat we beter zicht hebben op onze paraatheid en inzicht in onze prestaties. We willen beter worden in het toepasbaar maken van data. Verder dragen we bij aan de landelijke verdeling van specialismen en landelijke slagkracht.

4. Betere informatievoorziening voor risicogerichter werken

We gaan de komende jaren meer informatiegestuurd werken en samenwerken. Hiervoor is een verbetering van onze digitale voorzieningen nodig en een aanpassing van onze manier van werken hierop aanpassen. We willen ontwikkelingen beter kunnen signaleren, sneller de impact hiervan kunnen duiden zodat we adequater hierop kunnen sturen en bijsturen. Dit doen we samen met onze gemeenten, samenwerkingspartners, alsook in coalities en allianties.

5. Steviger in netwerk

Wij willen de samenwerking in ons netwerk intensiveren en uitbouwen. Het gaat hierbij om onze samenwerking met omliggende veiligheidsregio's, onze brancheorganisatie Brandweer Nederland, gemeenten, Omgevingsdiensten, provincie Gelderland, bovenregionale samenwerkingsvormen en landelijk georganiseerde partijen. Als we sterk in ons netwerk willen zitten dan betekent dat, dat we van toegevoegde waarde en nabij moeten zijn. Dit doen wij bijvoorbeeld door te bouwen aan een expertisecentrum voor risicobeheersing. Door te participeren in verschillende coalities en allianties kunnen we beter aansluiten en bijdragen aan maatschappelijke ontwikkelingen.

6. Meldkamer

De activiteiten met betrekking tot de meldkamer hebben betrekking op het ontvangen van noodmeldingen van burgers of professionals en het alarmeren van eenheden in de regio.

Landelijke meldkamersamenwerking Apeldoorn

De meldkamer activiteiten worden gezamenlijk met de Veiligheidsregio's Gelderland Zuid, Noord en Oost-Gelderland, IJsselland en Twente uitgevoerd vanuit de nieuwe meldkamer Oost-Nederland in Apeldoorn.

De brandweerfunctie binnen de meldkamer in Apeldoorn wordt uitgevoerd door Veiligheidsregio Noord en Oost-Gelderland. Samenwerkingsafspraken tussen de 5 veiligheidsregio's zijn gemaakt om te zorgen dat de brandweerfunctie voor het hele gebied uniform wordt uitgevoerd. Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland verrekent de kosten voor de meldkamerfunctie brandweer met de andere veiligheidsregio's op basis van inwoneraantal.

Communicatiesysteem

Landelijk beheert de politie in opdracht van het Ministerie van Justitie en Veiligheid het systeem C2000 voor de communicatie binnen de veiligheidsketen. VGGM is zelf verantwoordelijk voor de aanschaf en het onderhoud van de portofoons, mobilofoons en alarmontvangers in gebruik binnen de brandweer.

Er komt een nieuw communicatiesysteem met als werktitel NOOVA (Nationale Openbare Orde en Veiligheidsarchitectuur). Naast spraak zijn dan ook data opties mogelijk, zoals beeld en sensoren. Het Ministerie werkt aan een programmaplan dat momenteel voorligt bij het Programma Overleg Informatievoorziening (POI).

Wettelijke grondslag beleidsplan veiligheidsregio

Wet veiligheidsregio's
Wijziging(en) op nader te bepalen datum(s); laatste bekendgemaakt in 2019. Zie het.
Geraadpleegd op 02-02-2024.
Geldend van 01-01-2024 t/m heden

Artikel 14

1. Het bestuur van de veiligheidsregio stelt ten minste eenmaal in de vier jaar een beleidsplan vast, waarin het beleid is vastgelegd ten aanzien van de taken van de veiligheidsregio.

2. Het beleidsplan omvat in ieder geval:

a. Een beschrijving van de beoogde operationele prestaties van de diensten en organisaties van de veiligheidsregio, en van de politie, alsmede van de gemeenten in het kader van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing.

b. Een uitwerking, met inachtneming van de omstandigheden in de betrokken veiligheidsregio, van door Onze Minister vastgestelde landelijke doelstellingen als bedoeld in artikel 37.

c. Een informatieparagraaf waarin een beschrijving wordt gegeven van de informatievoorziening binnen en tussen de onder a bedoelde diensten en organisaties.

d. Een oefenbeleidsplan.

e. Een beschrijving van de niet-wettelijke adviesfunctie, bedoeld in artikel 10, onder b, waaronder de adviesfunctie met betrekking tot omgevingsplannen, en van de wijze waarop de gemeenten het bestuur van de veiligheidsregio in de gelegenheid stellen zijn adviesfunctie uit te oefenen met betrekking tot omgevingsplannen.

f. De voor de brandweer geldende opkomsttijden en een beschrijving van de aanwezigheid van brandweerposten in de gemeenten alsmede de overige voorzieningen en maatregelen, noodzakelijk voor de brandweer om daaraan te voldoen.

2a. Voorafgaand aan de vaststelling van het beleidsplan overlegt de burgemeester van een gemeente in het gebied van de veiligheidsregio met de gemeenteraad over het ontwerpbeleidsplan.

3. Het bestuur stemt het beleidsplan af met de beleidsplannen van de aangrenzende veiligheidsregio's en van de betrokken waterschappen, en met het beleidsplan, bedoeld in artikel 39 van de Politiewet 2012, van de betrokken regionale eenheid van de politie.

Bijlage 1 - Toelichting nationale klimaatadaptatiestrategie

- Dit is een strategie uit 2016 maar wordt in 2026 vernieuwd. Hier en daar hebben we vanuit RB wel wat aansluiting bij de uitvoeringsprogramma's maar in mijn beleving zullen we hier meer mee moeten.
- In het plaatje hieronder zie je de 4 scenario's tgv de klimaatverandering en de effecten op de veiligheid (oranje) en de gezondheid (blauw).

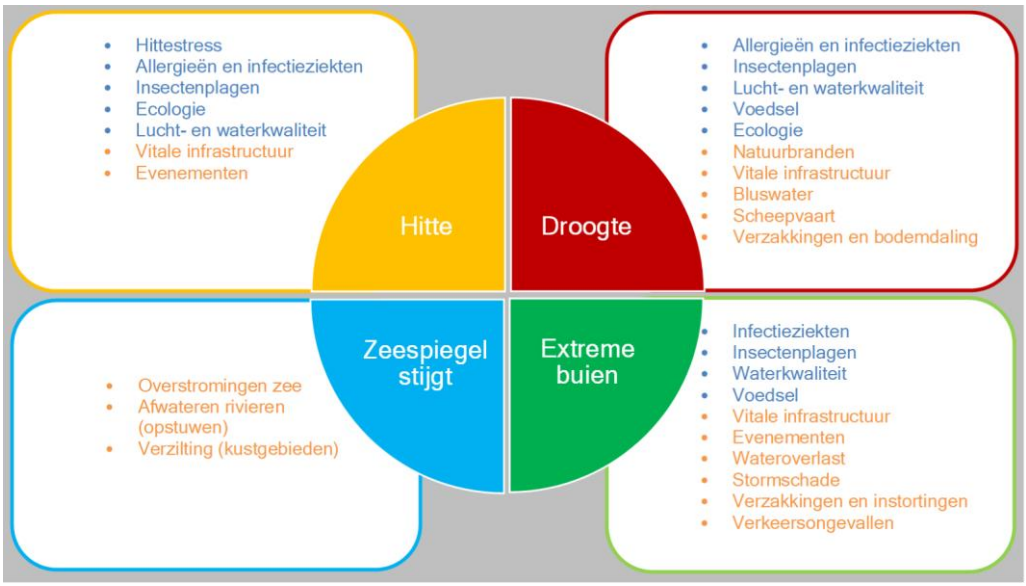

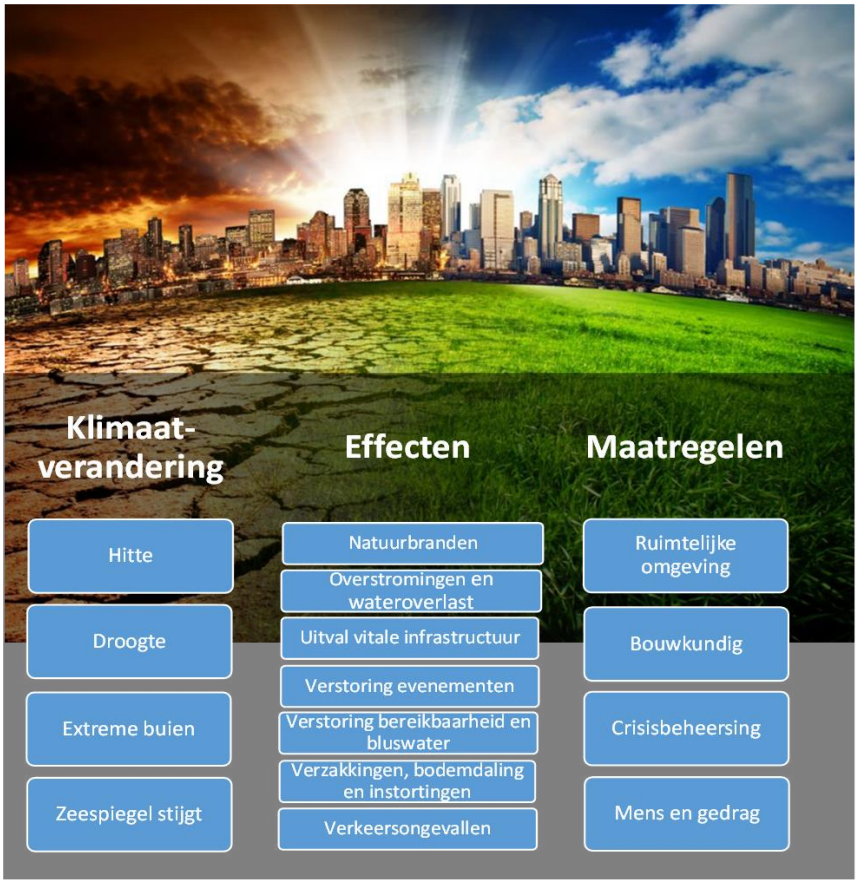

Brandweer Gelderland-Midden
is onderdeel van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Brandweer Gelderland-Midden
Postbus 5364
6802 EJ ARNHEM
T 0800 8446 000
E brandweer@vggm.nl
I www.brandweergm.nl

BRANDWEER
Gelderland-Midden

concept Dekkingsplan 2024

Integrale brandweerzorg op basis van de landelijke handreiking

december 2023

Voorwoord 3

Management samenvatting 4

1. Inleiding 6
   1.1 Historie en aanleiding 6
   1.2 Definities 7
   1.3 Uitgangspunten 8
   1.4 Proces en betrokkenen 9

2. Dekking bijstellen: huidige brandweerzorg (processtap 1) 10
   2.1 Interne ontwikkelingen 10
   2.2 Externe ontwikkelingen 12

3. Beschrijving dekking (processtap 2) 15
   3.1 Snelheid (Prognose opkomsttijd) 15
   3.2 Capaciteit: slagkracht en grootschalige en langdurige inzetten 17
   3.3 Paraatheid 20
   3.4 Werkdruk op basis van alarmeringsfrequentie 21

4. Beoordeling dekking (processtap 3) 22
   4.1 Beoordeling snelheid 22
   4.2 Beoordeling capaciteit 27
   4.3 Beoordeling paraatheid 29
   4.4 Beoordeling aandachtsobjecten 30
   4.5 Beoordeling werkdruk op basis van alarmeringsfrequentie 31
   4.6 Totaalbeoordeling Gelderland-Midden 31

5. Overige specialismen (Ondersteuningseenheden) 32
   5.1 Natuurbranden 32
   5.2 Redvoertuigen 33
   5.3 Hulpverleningsvoertuigen (grootschalige hulpverlening) 34
   5.4 (Grootschalig) Watertransport 35
   5.5 First Responder brandweer 36
   5.6 Waterongevallenbestrijding 36
   5.7 Incidentbestrijding Gevaarlijke Stoffen (IBGS) 37
   5.8 Grof en Extreem Geweld (Terrorismegevolgbestrijding (TGB) 39
   5.9 Rietenkapbrandbestrijding 39
   5.10 Veeredtakel 39
   5.11 Arbeidshygiëne 39
   5.12 Verzorgingsgroep 40
   5.13 Betuweroute 40

6. Conclusies en aanbevelingen 41
   6.1 Conclusies 41
   6.2 Aanbevelingen 41

Voorwoord

Beste lezer,

Met genoegen presenteer ik dit dekkingsplan, een document dat voortkomt uit nauwgezette analyses, samenwerking en richtlijnen van de nieuwe landelijke handreiking Gebiedsgerichte Opkomsttijden (GGO). Dit document vormt de ruggengraat van onze strategie op het gebied van dekking en risicobeheer voor de brandweer in de regio Gelderland-Midden. In dit dekkingsplan zijn de wijzigingen en bestuurlijke afspraken die gemaakt zijn sinds de vaststelling van het vorige dekkingsplan verwerkt, naar de toekomst toe is dit dekkingsplan beleidsarm. Het is een weerspiegeling van mijn professionele opvatting dat de repressieve brandweerzorg in onze regio op een adequaat niveau georganiseerd is. Dit plan biedt ook een leidraad voor verdere verbeteringen en ontwikkelingen in onze aanpak.

Dit dekkingsplan is niet slechts een statisch document; toekomstige ontwikkelingen kunnen van invloed zijn op het hier gepresenteerde dekkingsbeeld. De systematiek biedt houvast voor ons beleid waarin we continu streven naar verbetering, veerkracht en effectiviteit.

Een van de essentiële pijlers van dit dekkingsplan is het fijnmazige netwerk van brandweerposten. Dit netwerk vormt een cruciale randvoorwaarde voor een adequate dekking, vooral in situaties met grote en/of langdurige inzetten. Het biedt niet alleen de nodige slagkracht, maar zorgt ook voor een betrouwbare restdekking in ons verzorgingsgebied.

Een andere relevante pijler is dat onze organisatie 24/7 paraat staat met beroeps- en vrijwillige brandweermensen. Daarom is het ook belangrijk om aandacht te blijven besteden aan goed werkgeverschap, met name in het binden en boeien van vrijwilligers.

Ik wil mijn oprechte dank uitspreken aan allen die hebben bijgedragen aan dit plan, met name aan degenen die de landelijke handreiking hebben vertaald naar praktische toepassingen voor onze regio. De toewijding en expertise van de bestuurlijke klankbordgroep hebben een uiterst constructieve rol gespeeld. De ambtelijk/bestuurlijke samenwerking waarin vakinhoud en bestuurlijke aspecten samen worden gebracht, hebben dit document verrijkt en versterkt. Deze inspanningen leggen een solide basis voor onze toekomstige opgaven.

Met vriendelijke groet,

Anton Slofstra, directeur Brandweer

Management samenvatting

Alle relevante bestuurlijke besluiten en maatschappelijke en organisatorische ontwikkelingen die van invloed zijn op de brandweerdekking, worden in dit nieuwe dekkingsplan geïntegreerd.
Waar het dekkingsplan 2015 voor het beoordelen van de dekking alleen uitging van objectgerichte harde opkomsttijden, worden in het nieuwe dekkingsplan gebiedsgerichte opkomsttijden in bandbreedten gebruikt in de classificaties Goed [groen], Voldoende [blauw] en Onvoldoende [rood]. Nieuw is ook het beschrijven en beoordelen van de “Capaciteit”, de “Paraatheid” en de “Werkdruk”. Conform de landelijke handreiking zijn de opkomsttijden berekend voor een prio-1 gebouwbrand.
Dit dekkingsplan beschrijft en beoordeelt de dekking van de veiligheidsregio Gelderland-Midden conform de nieuwe uniforme landelijke systematiek. Het voldoet daarmee aan de wens van de minister, uit haar brief van 19 december 2022, om elke regio voor eind 2023 een dergelijk plan te laten opstellen.

Huidige brandweerzorg – processtap 1

Gelderland-Midden kent posten met een vrijwilligers- en een 24-uursberoepsbezetting. Voor de berekeningen zijn de gerealiseerde statustijden en theoretische opkomsttijden in de dagsituatie gebruikt. Op alle posten is ten minste één basiseenheid beschikbaar. Het risicoprofiel voor de veiligheidsregio is niet gewijzigd, net zo min als het vervoersnetwerk.

Beschrijving dekking – processtap 2

Snelheid beschrijft de theoretische tijd waarop een basiseenheid ter plaatse is. Deze opkomsttijd is input voor specialistische software die vervolgens de opkomsttijd berekend.
Capaciteit wordt bepaald door de slagkracht (de opkomsttijd is van de derde basiseenheid), en het vermogen tot grootschalige en langdurige inzetten. De vrijwillige en beroepsposten kunnen maximaal vier pelotons formeren. Er blijven voldoende basiseenheden over om de restdekking te waarborgen. Gelderland-Midden levert interregionaal een specialistisch IBGS-team en brandweerduikers.
Paraatheid is voor de vrijwillige posten georganiseerd op basis van het vrije instroom model. Bij een onderbezetting zijn technologische maatregelen getroffen om snel een buurpost te alarmeren.
Werkdruk wordt op drukkere posten verdeeld met een ploegensysteem.

Beoordeling dekking – processtap 3

Omdat gewerkt wordt met vrije instroom, zijn drie scenario’s uitgewerkt: basisscenario, realistisch scenario en tegenslag scenario. Het algemene dekkingsbeeld van de veiligheidsregio is goed. In het realistische scenario zijn er weliswaar buurten die waar de opkomsttijd onvoldoende is. In deze buurten komt een samengestelde eenheid, maar de eerste eenheid voldoet aan de norm.
Er zijn in de regio ook een aantal aandachtsobjecten, waarbij de opkomsttijd langer dan de bovengrens van categorie I (max. 10 minuten). Hiervoor is aandacht vanuit de afdeling Risicobeheersing.
Door te werken met beroepsposten en voor drukke vrijwilligersposten met een meer ploegen systeem is de werkdruk aanvaardbaar.

Specialismen

Alle posten voeren het levensreddende specialisme First Responder brandweer uit. Andere specialismen zijn over de regio verdeeld. Natuurbrandbestrijding is de belangrijkste, vanwege het toenemende risico op een onbeheersbare brand. Verder zijn er posten met red-, hulpverlenings-voertuigen, eenheden voor grootschalig watertransport of brandweervaartuigen. Een klein aantal posten verzorgt redding van vee, rietkapbrandbestrijding, bovenregionale IBGS, inzet op de Betuweroute, brandweerduikers, of de arbeidshygiëne na een inzet.

Leeswijzer

Bij het tot stand komen van het dekkingsplan zijn de processtappen vanuit de handreiking doorlopen. En is de beoordeling gedaan op basis van de beschikbare beoordelingskaders uit de handreiking, die voor gebiedsgerichte opkomsttijden en voor Grootschalig Brandweeroptreden (GBO). Allereerst wordt beschreven wat de aanleiding voor het ontwikkelen van een nieuw dekkingsplan is. In het volgende hoofdstuk wordt de dekking beschreven op basis van de verplichte factoren snelheid en capaciteit. En worden daarnaast ook de factoren paraatheid en werkdruk beschreven.

Vervolgens wordt beschreven op welke wijze het verzorgingsgebied wordt ingedeeld in de drie categorieën zoals beschreven in box 18 (van het project RemBrand). Daarnaast wordt er beschreven in welke mate er onder de huidige omstandigheden kan worden voldaan aan het vastgestelde normeringskader.

De laatste hoofdstukken hebben betrekking op de wijze waarop het opgestelde dekkingsplan bestuurlijk wordt vastgesteld, hoe het wordt geïmplementeerd en uitgevoerd en welke gegevens worden geregistreerd om uiteindelijk de dekking cyclisch te kunnen monitoren. Tot slot zijn er bijlagen ter onderbouwing van de verschillende onderdelen van dit rapport.

Wat hoort er wel en niet bij (opdracht omschrijving)

Met dit dekkingsplan worden alle tussenliggende bestuurlijke besluiten en organisatorische aanpassingen die van invloed zijn op de brandweerdekking verwerkt en beschreven volgens de nieuwe landelijke handreiking. Daarmee wordt de huidige situatie helder beschreven en kan daarmee dienen als basis voor het in beeld brengen van de effecten van (voorgenomen) wijzigingen en het toetsen van deze theoretische waarden aan de resultaten in de praktijk.

Het dekkingsplan is onderdeel van het meerjarig brandweerbeleidsplan, dat weer onderdeel is van het VGGM meerjarig beleidsplan. Het ligt in de bedoeling om het geheel in 2024 bestuurlijk vast te stellen.

1. Inleiding

1.1 Historie en aanleiding

Het voorgaande dekkingsplan is vastgesteld in 2015 en tussentijdse aanpassingen zijn elk separaat aan het bestuur voorgelegd. In dit nieuwe dekkingsplan 2024 worden alle voor de dekking relevante voorgaande besluiten en maatschappelijke-, organisatorische- en technische ontwikkelingen geïntegreerd. Er wordt geen nieuw beleid voorgesteld of opgenomen. Het is daarmee een beleidsarm document.

Op grond van artikel 14 van de Wet Veiligheidsregio's dient het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio vierjaarlijks, of wanneer de situatie binnen de veiligheidsregio significant is gewijzigd, een regionaal beleidsplan vast te stellen. Lid 2.f van ditzelfde artikel schrijft voor dat een dekkingsplan deel uitmaakt van het regionale beleidsplan.

Met dit nieuwe dekkingsplan 2024 worden de objectgerichte opkomsttijden, die we voorheen gebruikten, losgelaten. Ze worden vervangen, mede op aangeven van de minister in haar brief dd 19 december 2022, door een landelijk uniforme systematiek gebaseerd op gebiedsgerichte opkomsttijden (GGO).

De eerste contouren om te komen tot een andere werkwijze werden reeds zichtbaar in het inspectierapport Ter Plaatse (2012) waarin werd geconstateerd dat de genoemde opkomsttijden slechts marginaal werden behaald. Dit gegeven werd vervolgens meegenomen in het landelijke rapport 'RemBrand: Brandveiligheid is coproductie' uit 2015. De conclusie van het rapport is dat brandveiligheid uiteindelijk altijd een ketenresultaat is. Daardoor is het belangrijk om binnen alle onderdelen van de veiligheidsketen verbeteringen door te voeren, passend bij de huidige en toekomstige risico's. Binnen het onderdeel preparatie zijn de opkomsttijden van de brandweer en het hierbij behorende dekkingsplan tegen het licht gehouden. De wens vanuit het project RemBrand is om de opkomsttijden van de brandweer te koppelen aan het brandrisicoprofiel van een bepaald gebied. Hieruit volgend is in 2019 een (concept) 'Handreiking Landelijke uniforme systematiek voor dekkingsplannen', ook wel 'handreiking Gebiedsgerichte opkomsttijden', opgesteld. Hiermee wordt een dekkingsbeeld geschetst wat meer recht doet aan de praktijk.

Ons nieuwe dekkingsplan is tot stand gekomen op basis van deze nieuwe, landelijke systematiek. We maken zogezegd een nieuwe kleurenfoto van alle huidige (bestuurlijke) afspraken die invloed hebben op de repressieve brandweerdekking. Omdat dit de eerste keer is dat deze nieuwe landelijke methodiek is toegepast voor Gelderland-Midden, kan dit plan gezien worden als een nulmeting. In dit dekkingsplan wordt het niveau van de basisbrandweerzorg en het grootschalig optreden in onze regio beschreven. Bij veranderingen in de feitelijke situatie of in de afspraken en besluiten die van invloed zijn op het dekkingsbeeld, kan de nieuwe situatie het niveau steeds worden vergeleken met deze nulmeting.

1.2 Definities

Tabel 1 Definities

Definitie	Beschrijving
TS6 (basiseenheid)	Standaard TS met een bezetting van zes personen bestaande uit: 1 chauffeur, 1 bevelvoerder en vier manschappen. TS6 is de basisbrandweereenheid zoals in het Besluit Veiligheidsregio's is omschreven
TS4	Standaard tankautospuit (TS) met een bezetting van vier personen bestaande uit: 1 chauffeur, 1 bevelvoerder en minimaal twee manschappen
Samengestelde brandweereenheden	Samenstelling van twee TS-en die op de plaats van het incident worden samengesteld tot één basis brandweer eenheid. Iedere TS heeft een minimale bezetting van: een chauffeur, een bevelvoerder en twee manschappen
Opkomsttijd	De totale tijd nadat de melder de brand heeft gemeld bij de 112-alarmcentrale tot en met het moment dat er ten minste een basis brandweereenheid of een complete samengestelde eenheid ter plaatse is. Meer informatie in Hoofdstuk 3
Status(tijden)	Het geregistreerde tijdstip waarop de eenheid is uitgerukt, ter plaatse of weer inzetbaar is. De statustijden worden nu handmatig geregistreerd door de bevelvoerder via een sneltoets op de porto- of mobilofoon
Dagsituatie	Het tijdvak tussen 08:00 en 18:00 op werkdagen.
Meldkamertijd	Tijd tussen aanname van een brandweercentralist en alarmering van een basiseenheid
Uitruktijd	Tijd tussen alarmering en vertrek uit de post van een basiseenheid (opkomsttijd brandweermensen).
Rijtijd	Tijd tussen uitruk en ter plaatse bij het incident. De tijd waarin een basiseenheid onderweg is.
Onderbezetting	Er zijn onvoldoend brandweermensen opgekomen om als TS4 of basiseenheid uit te rukken.

1.3 Uitgangspunten

Het dekkingsplan is opgesteld met in achtneming van de volgende uitgangspunten:

- Het plan is opgesteld op basis van de Landelijke uniforme systematiek voor Dekkingsplannen.
- Het plan is opgesteld met in achtneming van de Wet Veiligheidsregio's, met dien verstande dat het, in afwachting van de gewijzigde wet, al uitgaat van de nieuwe methode met de daarbij horende aangepaste normen voor opkomsttijden. Het Ministerie van J&V maakt voor de pilotregio's3 een uitzondering waar het gaat om het voldoen aan de wettelijk vastgestelde normtijden.
- Het plan is opgesteld met als uitgangspunt een bezetting van zes personen per tankautospuit (basiseenheid). Ten gevolge van de invoering van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (WNRA, 2020), kan vrijwilligers niet verplicht worden beschikbaar te zijn. Een 100% garantie dat na alarmering een brandweereenheid kan uitrukken is voor onze 38 vrijwillige posten dus niet te geven. In praktische zin wordt door het toepassen van 300% personeelsbezetting van de post, het risico van niet kunnen uitrukken zo klein mogelijk gehouden. Als alternatief bij onvoldoende opkomst van personeel is het uitrukken als samengestelde eenheid: TS4. Daarbij wordt aanvullend een eenheid uit een buurpost gealarmeerd, zodat er minimaal 6 brandweercollega's ter plaatse komen. In de TS4-situatie wordt de tijd aangehouden waarmee het tweede voertuig ter plaatse komt.
- Voor de berekeningen van de opkomsttijden is uitgegaan van een gebouwbrand.
- Operationele grenzen zijn in het gehele verzorgingsgebied, toegepast. Dit betekent dat bij elk incident die eenheid wordt gealarmeerd die de snelste brandweerzorg aan de burger kan leveren. Dit kan dus ook een eenheid uit een andere regio zijn en omgekeerd.
- Het dekkingsplan is gekoppeld aan het brandrisicoprofiel.
- Uitruktijden worden bepaald d.m.v. het (automatisch) statussen van de voertuigen. Deze tijden vormen de basis voor de rapportages over de opkomsttijden.
- De daadwerkelijk behaalde opkomsttijden worden getoetst aan de theoretische normtijden van het dekkingsplan en gerapporteerd aan het MT-brandweer. Significante wijzigingen worden gerapporteerd aan het Dagelijks en Algemeen Bestuur. Werkelijk behaalde opkomsttijden vormen de basis voor het periodiek herzien van het dekkingsplan, indien dat noodzakelijk is.
- De operationele leiding is geregeld volgens het operationeel plan.

Landelijke methodiek en bestaande lijn voor specialismen

Dit dekkingsplan is gebaseerd op de herziene handreiking landelijke uniforme systematiek versie 3.0. Deze handreiking richt zich op alle repressieve taken van de brandweer en het normenkader richt zich op de kerntaak brand met als maatgevend scenario het incidenttype gebouwbrand en beschrijft een generieke methode voor het bepalen van de opkomsttijden van basisbrandweereenheden. Aangezien er op dit moment alleen een normering bestaat voor een tankautospuit (TS6) wordt die gebruikt. De systematiek is zowel uitgewerkt voor de factoren snelheid en capaciteit als voor paraatheid en werkdruk. Transparantie is een belangrijk uitgangspunt bij deze methodiek. De overwegingen, onderbouwingen en keuzes worden gedocumenteerd, zodat zij voor het bestuur, gemeenten, medezeggenschapsorganen en medewerkers te volgen is. De landelijk uniforme toepassing van deze handreiking leidt tot dekkingsplannen, die zich onderling goed laten vergelijken.
Gebiedsgerichte opkomsttijd (GGO) gaat over de snelheid waarmee de brandweer bij een incident ter plaatse kan zijn. Voor de repressieve dekking is het niet realistisch als de nadruk alleen op de factor snelheid ligt en alle andere factoren buiten beschouwing blijven.

Voor een zorgvuldig en genuanceerd inzicht in de repressieve dekking moet de brandweer - naast de factor snelheid - ook aandacht besteden aan de factoren capaciteit, paraatheid en werkdruk. Deze factoren zijn opgenomen in de handreiking. De factoren snelheid en capaciteit zijn uitgewerkt volgens de methodiek die in de handreiking is beschreven en ondanks het feit dat er geen voorgeschreven methode bestaat, worden de factoren paraatheid en werkdruk wel beschreven. Het is aan de regio zelf deze laatste twee factoren te wegen en te duiden.

Visie uitruk op maat 2015

In 2015 is binnen het project Doorontwikkeling Repressieve Organisatie (DRO) de visie “Uitruk op maat” opgesteld. Hierbij geldt een tankautospuit, geschikt voor minimaal 6 personen, als basiseenheid. De daadwerkelijke bezetting bij een uitruk wordt echter afgestemd op de klus. Afhankelijk van de melding is het binnen de visie “uitruk op maat” een uitruk mogelijk met minder dan 6 personen, de zogeheten TS4. In dit dekkingsplan wordt bij 2 scenario’s voor de vrijwillig bezette bluseenheden/posten gerekend met de opkomsttijd voor een samengestelde eenheid van 2 x TS4. Hiermee wordt recht gedaan aan het vrije opkomst profiel, waarbij er geen 100% garantie gegeven kan worden dat de vrijwillige bezetting op elk moment compleet is. De opkomsttijd van de 2^{e} TS6/TS4 ter plaatste telt dan als opkomsttijd van de samengestelde eenheid.

1.4 Proces en betrokkenen

Het opstellen van het dekkingsplan is een theoretische exercitie. Het projectteam heeft op basis van in- en externe databestanden, de tussenliggende bestuurlijke besluiten en interne organisatiewijzigingen en input van de postcommandanten, de voorgeschreven landelijke systematiek gevolgd om te komen tot het voorliggende dekkingsplan. Intern is afgestemd met de deskundigen uit de diverse afdelingen en met de OR. Vanuit het AB heeft een klankbordgroep vanuit het bestuurlijk perspectief de totstandkoming van het dekkingsplan en de procesgang tot vaststelling begeleid.

2. Dekking bijstellen: huidige brandweerzorg (processtap 1)

De bestaande situatie is het vertrekpunt. De verschillende interne en externe ontwikkelingen kunnen hierbij maatgevend zijn. Op sommige van deze ontwikkelingen heeft de veiligheidsregio geen invloed, maar moet wel worden omgegaan met de consequenties. In dit hoofdstuk worden alle relevante ontwikkelingen beschreven. Daarbij vormen de huidige organisatie en vigerende bestuurlijke besluiten de basis om met de nieuwe landelijke methodiek de regionale repressieve brandweerdekking in beeld te brengen en daarmee als referentiepunt voor toekomstige aanpassingen vast te leggen (nulmeting).

2.1 Interne ontwikkelingen

Het dekkingsplanproces start met de bijstelling van de huidige dekking. Dat wil zeggen dat hetgeen er ligt als uitgangspunt en referentiekader wordt genomen. Hierbij wordt inzichtelijk gemaakt of er intern ontstane of voorgenomen wijzigingen van invloed zijn op de regionale dekking en zo ja, in welke mate.

Repressieve inrichting

Gelderland-Midden kent nu 41 brandweerposten bestaande uit 3 beroepsposten met 24-uursbezetting en 38 posten met vrijwillige bezetting. Conform bestuurlijke afspraak wordt de post Ede-Stadspoort op uiterlijk 1 januari 2027 gesloten. In dit dekkingsplan wordt uitgegaan van de dagsituatie, dan staat deze post buiten dienst en is in de berekeningen daarom ook niet meer meegenomen.
Op de posten met vrijwillige bezetting wordt gewerkt volgens het vrije opkomstprofiel. Dit betekent dat er nooit 100% gegarandeerd kan worden dat een post daadwerkelijk operationeel is en bij een melding altijd een tankautospuit kan uitrukken. Alleen hierom al is het van belang dat posten relatief dicht bij elkaar liggen, zodat ze indien er onverhoopt onderbezetting is bij alarmering, elkaar kunnen ‘vervangen’.
Op alle posten is minimaal een basis tankautospuit (TS) beschikbaar, vaak aangevuld met voertuigen voor ondersteunende of specialistische taken.

Gewijzigde repressieve inrichting
Ten opzichte van het dekkingsplan 2015 zijn voor de repressieve inrichting de volgende zaken significant gewijzigd:

- Veranderingen en verschuivingen in materieel
    - Natuurbrand voertuigen: tot 2030 worden alle bestaande terreinvaardige niet combi voertuigen vervangen worden door combivoertuigen (8 stuks) en zijn de huidige basistankautospuiten van de gemeente Renkum (Doorwerth, Renkum-Heelsum, Oosterbeek en Wolfheze) ook vervangen door combivoertuigen. Ons totale regionale combivoertuigen bestand is hiermee dan gegroeid van 16 naar 26 stuks zodat we naast het afdekken van ons regionale risico ook beter in staat zijn interregionaal bijstand te leveren met behoud van voldoende eigen slagkracht tijdens perioden met verhoogd natuurbrandrisico.
    - Hulpverleningsvoertuigen: Op 1 december 2021 heeft het AB besloten op basis van de visie op specialistische hulpverlening het aantal hulpverleningsvoertuigen terug te brengen van 7 naar 3. Ook de opkomsttijd van deze specialistische voertuigen is gewijzigd van 15 naar 20-30 minuten. Daarnaast beschikt elke basiseenheid (TS) over hulpverleningsmaterialen met een opkomsttijd van maximaal 15 minuten.
    - Redvoertuigen (RV): conform de uitgangspunten RV binnen het project Doorontwikkeling Repressieve Organisatie geven 7 RV’en een voldoende dekking. Binnen de AB besluitvorming in 2015 is afgesproken 9 RV'en te behouden.

    - Oppervlaktewater reddingsteams/brandweervaartuigen: Op 7 vrijwillige posten is een specialistisch OR team met brandweervaartuig gestationeerd, in Arnhem tevens het (beroeps) duikteam.
- In het kader van de Wet Nieuwe Rechtspositie Ambtenaren (WNRA):
    - Invoering beroepsdienst in Ede: de organisatievorm in Ede is gewijzigd in een volledige 24-uurs bezetting met 8 personen voor de post Ede-centrum (een TS6 en een ondersteunend voertuig.
    - Afschaffen piketten Doorwerth, Barneveld en Nijkerk met verplichte opkomst die onder de nieuwe wetgeving niet meer met vrijwilligers ingevuld mogen worden. De wet staat alleen toepassing van het vrije instroomprofiel toe. Daarmee is de uitruk in deze posten niet meer 100% van alle meldingen te garanderen.
- Personele ontwikkelingen:
    - Snellere doorlooptijd. Een gemiddelde vrijwilliger is steeds korter deel van de organisatie. Dit betekent meer opleidingskosten en ook minder ervaring.
    - Beperkte beschikbaarheid. Vrijwilligers zijn beperkter beschikbaar voor brandweeractiviteiten. Het meer thuiswerken vormt hierbij een positieve invloed op de beschikbaarheid overdag en dus de opkomsttijd, maar het thuiswerken lijkt 2 jaar na de corona-periode wat af te nemen.
- Interne repressieve afspraken:
    - Vrijwilligers mogen alleen worden ingezet onder een vrij instroomprofiel. Dat wil zeggen dat zij niet verplicht kunnen worden om bij alarm naar de kazerne te komen. Om real-time de beschikbaarheid van postleden te monitoren en daarmee de uitruk zoveel mogelijk te garanderen zijn in 2019 alle posten overgestapt op het gebruik van PreCom-pagers. Deze pagers geven aan of een vrijwilliger beschikbaar (kan) zijn voor opkomst bij alarm, op basis van een rooster en/of de afstand tot de kazerne. Dit gebeurt zowel continue als direct na een alarmering. Als bij alarmering blijkt dat het eerste voertuig niet bezet kan worden, wordt na 1 minuut het dichtstbijzijnde volgende voertuig gealarmeerd. Voorheen kon pas na constatering van onvoldoende bezetting na 6 minuten worden door gealarmeerd.
    - Door het gebruik van deze systemen hebben de posten beter inzicht in de beschikbaarheid van hun postleden en kan daar indien nodig op worden geanticipeerd. Dit vergroot de operationaliteit van de posten.
- Hulpmiddelen op voertuigen:
    - Er zijn sinds 2015 een nieuwe technische systemen in gebruik genomen, die ervoor zorgen dat de rijtijd naar het incidentadres zo kort mogelijk is en ook meer informatie over dat adres beschikbaar is in de uitrukkende voertuigen. In de berekeningen van de opkomsttijden is het lastig hier op voorhand rekening mee te houden, maar in de praktijk zullen voertuigen hierdoor sneller ter plaatse kunnen zijn dan theoretisch is berekend en door de extra informatie zal ook de verkenning kunnen worden bekort.
- Meldkamer Oost Nederland (MKON):
    - Dinsdag 21 maart 2023 zijn de meldkamers in Arnhem, Hengelo en Apeldoorn succesvol gemigreerd naar de nieuwe Meldkamer Oost-Nederland. Alle 112-telefoontjes worden vanaf nu behandeld door centralisten van ambulance, brandweer en politie op de meldkamer in Apeldoorn. De verwachting is dat dit geen of een licht positieve invloed zal hebben op de verwerkingstijd van de binnenkomende meldingen.

2.2 Externe ontwikkelingen

Het verzorgingsgebied van de Veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland-Midden is de afgelopen jaren sterk ontwikkeld. In deze paragraaf staat beschreven wat de belangrijkste externe ontwikkelingen zijn.

Geografie

Veiligheidsregio Gelderland-Midden dekt samen met Veiligheidsregio Gelderland-Zuid en de Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland de provincie Gelderland af. Veiligheidsregio Gelderland-Midden bestaat uit 15 gemeenten: Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar. Gelderland-Midden grenst aan Duitsland en vier andere veiligheidsregio's: Flevoland, Utrecht, Gelderland-Zuid en Noord- en Oost-Gelderland.
Het werkgebied van Veiligheidsregio Gelderland-Midden wordt gekenmerkt door de rivieren de IJssel, de Rijn en de Waal. De A1, A12, A15, A30, A50 lopen als grote verkeersaders dwars door onze regio. Het landschap is divers: van de polders en het randmeer het noorden, de bosrijke omgeving in het oosten, de Food-Valley in het westen en de Betuwe in het zuiden. Van grote steden tot platteland.

Er zijn sinds 2015 in Gelderland-Midden in de meeste gemeenten nieuwe woonwijken gebouwd of bestaande industrieterreinen uitgebreid. Deze uitbreidingen liggen over het algemeen verder van kazernes af. Bij stap 2 en 3 wordt de dekking bekeken in deze nieuwe buurten.

Demografie

In het werkgebied van Veiligheidsregio Gelderland-Midden wonen ruim 701.000 inwoners. Dit is een stijging van bijna 41600 inwoners ten opzichte van 2015. Relatief gezien heeft de grootste groei plaatsgevonden in de gemeente Barneveld met bijna 10%.

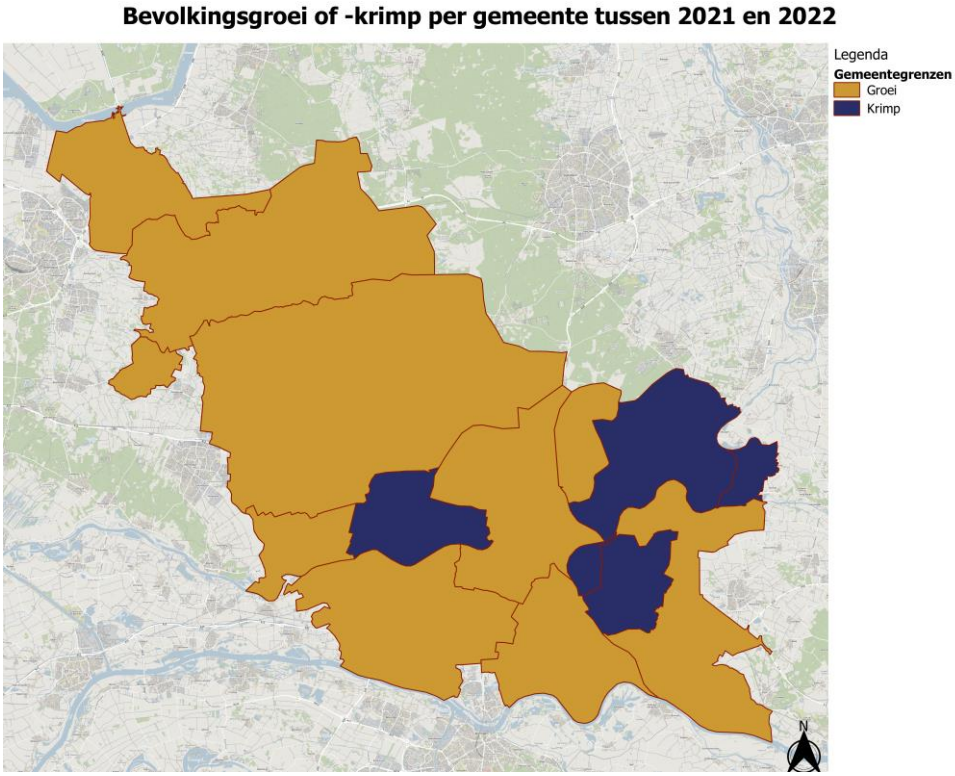

Figuur 1 Gemeenten met gegroeid of gekrompen inwoneraantal sinds 2015 (peiljaar 2021)

De risico’s in de regio

Volgens de WvR (artikel 15) wordt voorgeschreven dat het algemeen bestuur van de veiligheidsregio verplicht is om (eens per vier jaar als basis voor het beleidsplan) een regionaal risicoprofiel vast te stellen, waarin de maatgevende/relevante risico’s voor de veiligheidsregio worden beschreven. In dit rapport beperken we ons tot het maatgevende risico gebouwbrand.

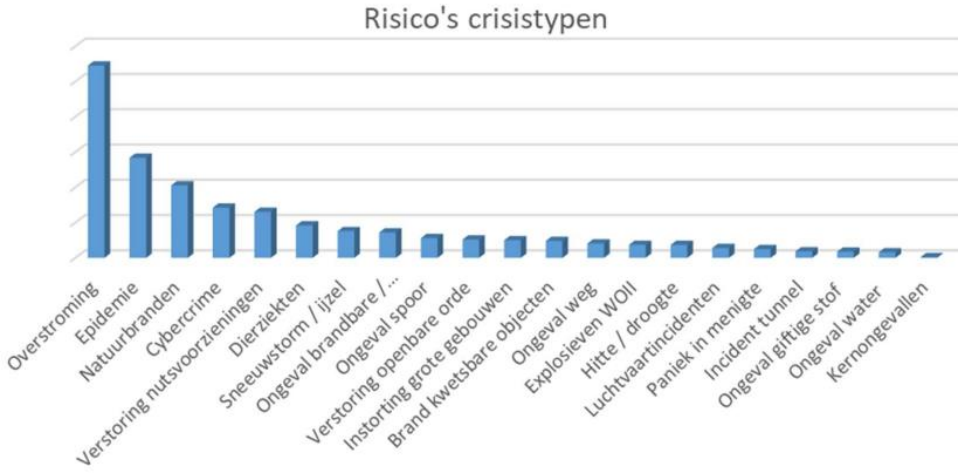

Figuur 2 Overzicht risico's (waarschijnlijkheid x impact) regionaal risicoprofiel VGGM 2020-2023

	Arnhem	Barneveld	Doesburg	Duiven	Ede	Lingewaard	Nijkerk	Overbetuwe	Renkum	Rheden	Rozendaal	Scherpenzeel	Wageningen	Westervoort	Zevenaar
1.1 Overstroming	x		x	x	x	x	x	x		x		x	x	x	x
1.2 Natuurbrand	x	x			x		x		x	x	x		x		
1.3 Extreme weersomstandigheden	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1 Branden in kwetsbare objecten	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2 Instorting grote gebouwen	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3.1 Brandbare en explosieve stoffen	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3.2 Explosieven WO II	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3.3 Giftige stoffen	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3.4 Kernongevallen	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
4.1 Verstoring nutsvoorzieningen	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.1 Luchtvaartincidenten	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.2 Ongeval water	x		x	x		x	x	x	x	x			x	x	x
5.3.1 Ongeval weg	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.3.2 Ongeval spoor	x	x		x	x	x	x	x	x	x				x	x
5.4. Incident tunnels				x		x									x
6.1 Pandemie/epidemie	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
6.2 Dierziekten	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
7.1 Paniek in menigte	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
7.2 Verstoring openbare orde	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
7.3 Cybercrime	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Figuur 3 Spreiding crisistypen over de gemeenten regionaal risicoprofiel VGGM 2020-2023

Dit profiel is niet gewijzigd ten opzichte van het dekkingsplan 2015. Het spoorwegen- en snelwegennetwerk heeft sinds dien ook geen relevante wijzigingen ondergaan.

Relatie met het brandrisicoprofiel

Het dekkingsplan hangt samen met het brandrisicoprofiel. Het dekkingsplan is gebiedsgericht, maar zoomt ook in op kwetsbare objecten, zoals gebouwen waar niet zelfredzame personen overnachten. Denk hierbij aan verpleeghuizen. Bij die objecten waar de opkomsttijd wordt overschreden, wordt bekeken welke (extra) risico beheersende of repressieve maatregelen genomen kunnen worden. De categorie 1-objecten uit het dekkingsplan scoren ook hoog in het brandrisicoprofiel. Deze en andere objecten hebben daarom prioriteit in het programma Toezicht & Handhaving. Hier worden dan ook geen separate activiteiten voor opgestart in het kader van dit dekkingsplan. Wel worden de aandachtsobjecten naar voren gehaald in de planning. Vanuit het dekkingsplan komen er geen objecten naar voren die nog niet in beeld waren vanuit het brandrisicoprofiel.

Wet Nieuwe Rechtspositie Ambtenaren - Taakdifferentiatie

Na invoering van de WNRA kan er niet meer gewerkt wordt met gekazerneerde en geconsigneerde vrijwilligers (bouwsteen 1). De piket-regelingen voor vrijwilligers zijn inmiddels afgeschaft, waarmee alle vrijwillige posten volgens het vrije instroomprofiel werken. Aanvullend differentiëren in taken tussen beroeps en vrijwilligers (basis/specialisme) lijkt niet noodzakelijk. Landelijk wordt bouwsteen 1 verder uitgewerkt in een implementatieplan. Ook regionaal onderzoeken we al wat dit betekent voor onze organisatie en hoe het huidige niveau van brandveiligheid in Gelderland-Midden voor de burger wordt gewaarborgd en waar mogelijk verbeterd.

Energietransitie

De ontwikkelingen op het gebied van energietransitie gaan razendsnel, het speelveld is enorm en veiligheid is een aandachtspunt dat continue moet worden benadrukt.
Het veiligheids- en gezondheidsaspect is in de energietransitie onvoldoende in beeld en wordt daardoor onvoldoende belicht in keuzes en ontwikkelrichtingen. Soms komt dat simpelweg omdat deze aspecten nog niet bekend zijn.

- Veel ontwikkelingen vinden lokaal plaats met beperkte sturing vanuit Rijk.
- Nieuwe risico’s in de omgeving zonder wettelijke veiligheidsgrondslag.

De VGGM wordt als organisatie zelf ook geconfronteerd met deze ontwikkelingen, met nieuwe producten en diensten die werken op andere energiebronnen. Bijvoorbeeld bij het blussen van een zogenaamde nul-op-de-meter woningbrand met zonnepanelen of bij het verlenen van hulp bij ongevallen met alternatief aangedreven voertuigen. Deze ontwikkelingen zullen van invloed worden bij de beoordeling van het dekkingsplan. Daarom gaan we die ontwikkelingen ook goed volgen in de komende beleidsperiode en zo daar aanleiding voor is het bestuur infomeren en voorstellen ter verbetering voorleggen.

3. Beschrijving dekking (processtap 2)

In dit hoofdstuk wordt de verwachte dekking in het verzorgingsgebied beschreven. Hiermee maken we inzichtelijk waar we repressief toe in staat zijn onder de gegeven omstandigheden (uit processtap 1). Dit doen we door te kijken naar vier factoren: snelheid, capaciteit, paraatheid en werkdruk.

3.1 Snelheid (Prognose opkomsttijd)

Snelheid beschrijft de best geschatte tijd waarmee de eerste basiseenheid (tankautospuit met zes personen) ter plaatse kan zijn. Het gebied waar een basisbrandweereenheid van een post het snelst kan zijn ten opzichte van andere basisbrandweereenheden wordt het verzorgingsgebied van die eenheid of post genoemd. Indien er met een andere bezetting wordt gewerkt, moet het samenstel van eenheden een vergelijkbare slagkracht hebben als die van een TS6 (tankautospuit bezet met zes personen).

Beschrijving hoe we zijn gekomen tot opkomsttijd

De opkomsttijd wordt berekend door de meldkamertijd, de uitruktijd en de rijtijd bij elkaar op te tellen.

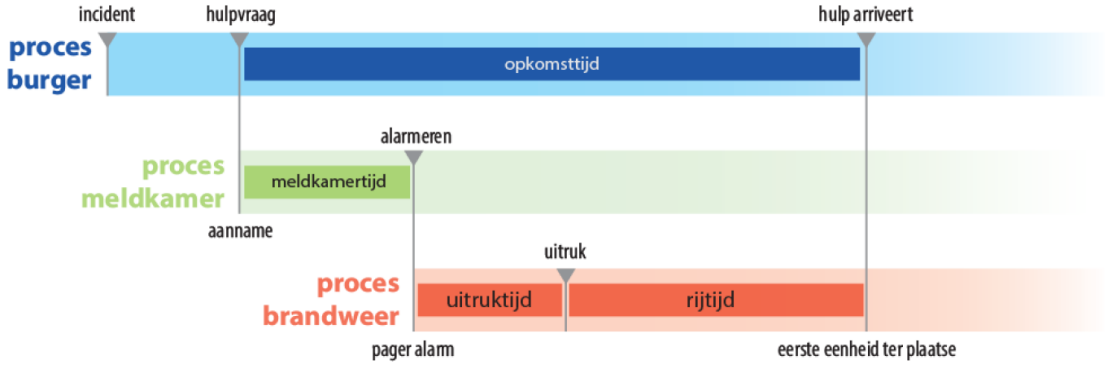

Figuur 4 Opbouw van de opkomsttijd: van aanname melding op de meldkamer totdat de eerste eenheid ter plaatse is

De meldkamertijd en uitruktijd per post zijn bepaald conform de rekenvoorschriften uit de landelijke handreiking.

De aanname van de melding is de start van het uitrukproces van de brandweereenheid. Meldingen kunnen op twee manieren op de meldkamer binnenkomen, als telefonische melding via de 112-centrale (112-melding) of als automatische melding via het Openbaar MeldSysteem (OMS). Bij een OMS-melding ziet de centralist direct waarvan de melding afkomstig is en kan de alarmering van de brandweer snel plaatsvinden. Omdat verreweg de meeste automatische brandmeldingen loze meldingen betreffen, wordt er sinds enige tijd in veel gevallen eerst door de centralist een telefonische verificatie gedaan. Hierbij heeft de centralist contact met iemand in het betreffende pand om zo vast te stellen of het een daadwerkelijke brand betreft. Deze verificatie kan tot maximaal vijf minuten duren.

Bij 112-meldingen moet de centralist de melder ‘uitvragen’ om vast te kunnen stellen waar de brand is, wat er brandt en of spoedeisend optreden van de brandweer is vereist. De meldkamertijd voor het bepalen van het dekkingsplan is berekend op 62 seconden waar 60 seconden de wens is. Daarbij zijn alle soorten Prio 1-meldingen meegenomen in de berekening (inclusief OMS-meldingen).

De tijd tussen alarmering van de medewerkers en de daadwerkelijk uitruk van de basiseenheid heet de uitruktijd. De uitruktijden (mediaan) zijn per post berekend en worden ook gebruikt bij de berekening van de kazernevolgorde tabellen. Voor dit plan is er geen onderscheid gemaakt tussen de dagsituatie en de situatie avond, nacht en weekend. De gebruikte gegevens zijn afkomstig uit de meldkamerapplicatie GMS en via een specifieke applicatie, Veiligheidspaspoort, kan de bevelvoerder van de inzet gegevens aanvullen en controleren.

Het laatste tijdselement, de rijtijd, wordt berekend met behulp van speciale software (Care). Hiervoor is het standaard rijtijdenmodel gebruikt waarbij wordt uitgegaan van een rijsnelheid van 85% van de snelheid die op dat wegvak geldt. Het wegenbestand is op enkele punten verrijkt door het schrappen of toevoegen van calamiteitenopritten bij enkele (snel)wegen en doorsteken ten behoeve van de hulpdiensten.

Snelheid: dekkingskaart en -grafiek snelheid

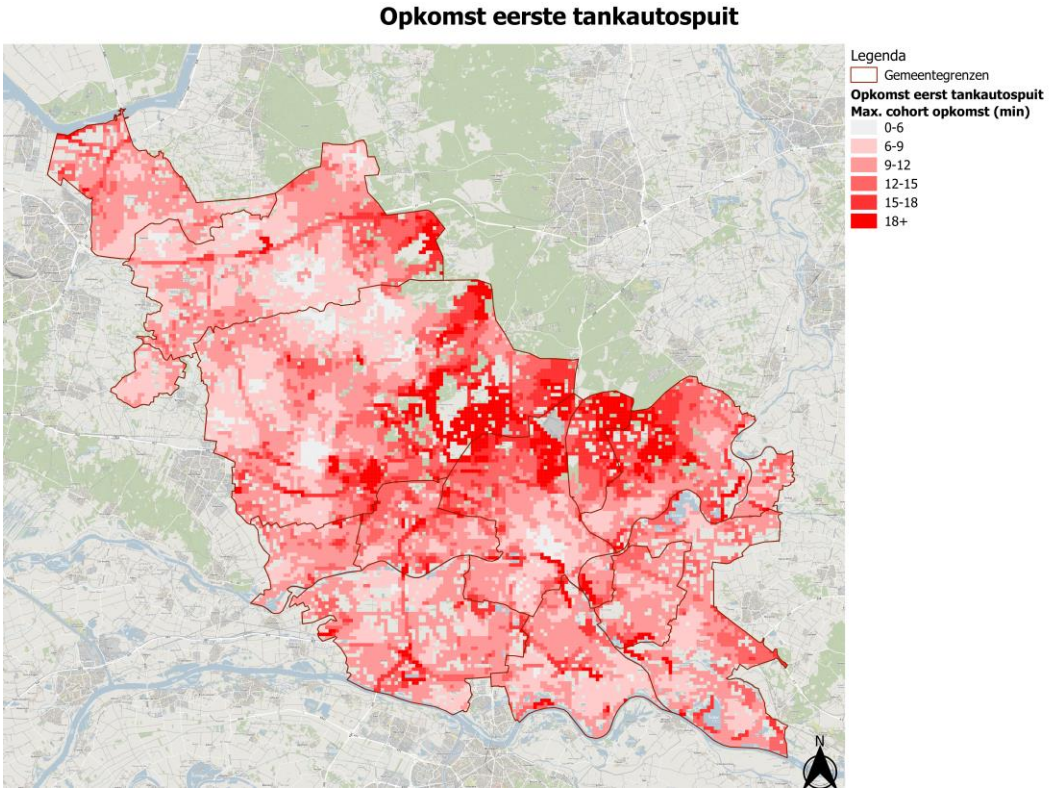

Figuur 5 Opkomsttijd van de 1e tankautospuit in minuten

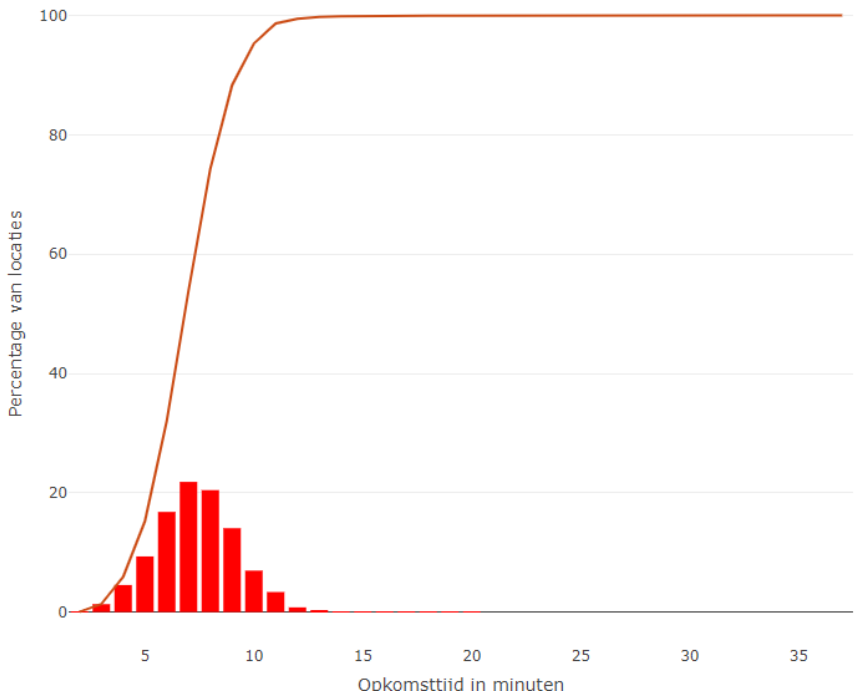

Figuur 6 Dekkingsgrafiek snelheid geeft aan welk percentage van de locaties in de regio wordt bereikt in een bepaalde opkomsttijd. Bijvoorbeeld: ca 95% van de objecten wordt binnen 10 minuten bereikt.

3.2 Capaciteit: slagkracht en grootschalige en langdurige inzetten

Capaciteit bestaat uit slagkracht en grootschalige en langdurige inzetten. Slagkracht is het vermogen om bij opschaling snel meerdere eenheden tot een maximum van drie tankautospuiten (basisbrandweerzorg) ter plaatse te krijgen. Bij het grootschalig optreden gaat het om een inzet vanaf vier tankautospuiten en meerdere pelotons.

Slagkracht

Onderstaande afbeeldingen geven inzicht in wat de slagkracht in de regio is. Hierbij is uitgegaan van het paraat zijn van alle eenheden met de sterkte van een basisbrandweereenheid (6 personen).

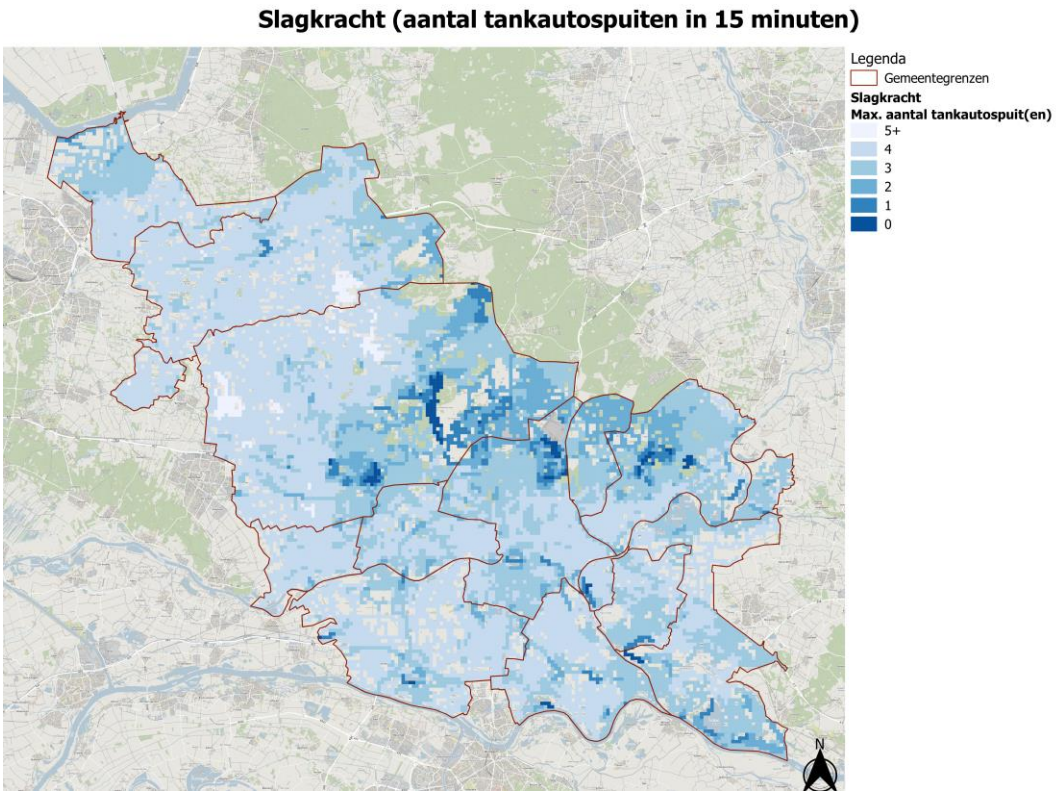

Figuur 7 Slagkracht: aantal tankautospuiten binnen 15 minuten, hoe lichter de kleur, hoe meer tankautospuiten binnen 15 minuten ter plaatse kunnen zijn.

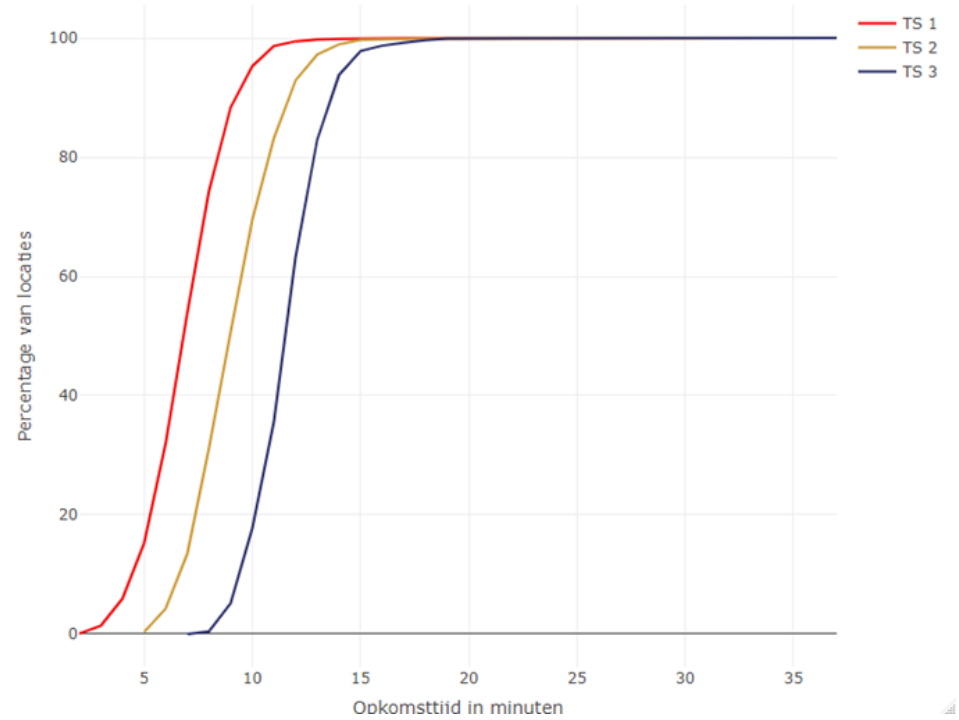

Figuur 8 S-curve slagkracht: cumulatieve verdeling van opkomsttijden voor opvolgende eenheden. Van links naar rechts het 1e, 2e en 3e voertuig. Bijv: in 95% van de gevallen zijn er binnen 15 minuten drie eenheden ter plaatse.

Grootschalig brandweeroptreden (GBO)

Grootschalig brandweeroptreden betreft het optreden waarbij vier of meer basiseenheden (tankautospuiten) worden ingezet. Er wordt gewerkt met een pelotonsstructuur, die landelijk voorgeschreven is. Voor het grootschalig brandweeroptreden kan de brandweer in Gelderland-Midden de volgende dekking leveren:

- Basispelotons (vier tankautospuiten)
    - Peloton 100 binnen 30 minuten inzetbaar op de incidentlocatie.
    - Peloton 200 binnen 45 minuten inzetbaar op een uitgangsstelling (UGS).
    - Peloton 300 binnen 60 minuten inzetbaar op een uitgangsstelling (UGS).
    - Peloton 400 binnen 60 minuten inzetbaar op een uitgangsstelling (UGS).
- Grootschalige Watervoorziening (watervoerende voertuigen)
    - Peloton 500 binnen 30 minuten inzetbaar.
    - Peloton 600 binnen 60 minuten inzetbaar.
- Peloton 800: Specialistische Blussing, binnen 60 minuten inzetbaar.
- Peloton 900: Logistiek, ter plaatse binnen 60 minuten.
- Peloton Natuurbrandbestrijding
    - Peloton 100 inzetbaar binnen 30 minuten op de incidentlocatie voor verdere opschaling wordt samengewerkt met buurregio VNOG.

Over de interregionale inzet van deze pelotons zijn landelijk afspraken gemaakt. Voor externe bijstand stelt Brandweer Gelderland-Midden de volgende pelotons beschikbaar:

- 2x Basispeloton.
- Peloton Grootschalige Watervoorziening.
- Peloton Specialistische Blussing.
- Peloton Logistiek.

Specialistisch optreden (SO)

Naast het grootschalig basisoptreden is binnen Brandweer Nederland het specialistisch optreden (SO) bovenregionaal georganiseerd.

Incidentbestrijding gevaarlijke stoffen (IBGS)

De IBGS-teams (eenheid van vier gaspakdragers, een inzetleider en een plotter/chauffeur) zijn georganiseerd vanuit een samenwerkingsverband tussen de Oost-5 regio’s (IJsselland, Gelderland-Zuid, Gelderland-Midden, VNOG en Twente) waarbij Ede een IBGS-team levert. Het eerste IBGS-team is binnen een uur inzetbaar.

Waterongevallen

Ieder waterongeval waarbij onder water geopereerd moet worden bij een diepte vanaf 1,5 meter worden duikteams ingezet. Daarbij geldt dat de eerste vijf minuten cruciaal zijn bij de overlevingskans van het verdrinkingsslachtoffer. Bij het brandweerduiken wordt over het algemeen het gouden uur gehanteerd. Binnen dit uur heeft het slachtoffer mogelijk kans op overleven bij adequate medische zorg. Veiligheidsregio Gelderland-Midden beschikt over een duikteam (Arnhem). Naast ons eigen team, maken we ook gebruik van duikteams uit andere regio's, afhankelijk van de locatie. Daarnaast zijn er zeven brandweervaartuigen gestationeerd gecombineerd met een oppervlaktereddingsteam en 2 losse oppervlaktereddingsteams op diverse posten in de regio voor oppervlaktewater redding.

3.3 Paraatheid

Op de drie beroepsposten na, is bij brandweer Gelderland-Midden de paraatheid georganiseerd op basis van het vrije instroomprofiel, oftewel hopen dat er voldoende vrijwilligers opkomen bij alarm. Om de paraatheid en dus de hulp aan de burger beter te kunnen organiseren maken we gebruik van Uitruk Op Maat. Afhankelijk van de melding is het binnen het concept van uitruk op maat mogelijk om uit te rukken met minder dan 6 man, de zogeheten TS4. Tegelijkertijd is het ook mogelijk om meer mensen te laten komen om met de beschikbare middelen van de TS een taak te verrichten.
Het is aan de directeur brandweer om de paraatheid te organiseren.

Beschikbaarheid

Beschikbaarheid is de mate waarin de brandweer voldoende (gekwalificeerd) personeel en werkend materieel beschikbaar heeft om daadwerkelijk naar een incident uit te rukken en deze te bestrijden. Bij de beroepsposten is beschikbaarheid gegarandeerd door kazernering van een volledige ploeg. Bij de vrijwillige posten worden indien nodig maatregelen genomen om de beschikbaarheid te waarborgen en binnen 1 minuut een volgende post te alarmeren bij onverhoopt onvoldoende opkomende vrijwilligers. Potentiële knelpunten in beschikbaarheid worden inzichtelijk gemaakt met beschikbaarheidssysteem (PreCom). Feit blijft natuurlijk dat we in Gelderland-Midden grotendeels te maken hebben met vrije opkomst en beschikbaarheid dus nooit 100% gegarandeerd is. Dat is inherent aan het vrije instroommodel.
Voor het gepland buiten dienst zetten van posten zijn afspraken opgesteld. Bij onderhoud aan materieel (eerste tankautospuit van een post) wordt altijd een vervangend voertuig ingezet. We hebben de gerealiseerde beschikbaarheid (vermogen daadwerkelijk uit te rukken na alarmering) van de afgelopen 5 jaar op basis van de registraties in VP in beeld (cijfermatige onderbouwing van dit dekkingsplan).

Gelijktijdigheid

Gelijktijdigheid beschrijft de gevolgen voor de dekking indien meerdere incidenten op hetzelfde moment een beroep doen op hetzelfde beschikbare brandweermaterieel en -personeel. De mate van gelijktijdigheid is op dit moment nog niet in concrete cijfers uit te drukken. Uit ervaring weten we echter dat er in Gelderland-Midden weinig sprake is van gelijktijdigheid van incidenten. De posten waar de kans hierop het grootst is (Arnhem-Noord, Arnhem-Zuid en Ede) worden bij langdurigere incidenten binnen 1 uur herbezet. Bij een alarm rukken zij dan uit met de herbezettingstankautospuit die operationeel beschikbaar is op die posten.

Continuïteitsplan

Binnen Gelderland-Midden houden we op basis van de data van de afgelopen 5 jaar geen rekening met gelijktijdigheid. We monitoren wel de ontwikkelingen. Vooralsnog maken we geen gebruik van de aanwezigheid van onze vrijwilligers in ons beschikbaarheidssysteem PreCom (GeoFence) anders dan een signaal naar de ploegcommandant dat er onderbezetting is, waarmee er geen real-time paraatheidsbeeld beschikbaar is (buiten Ede/Arnhem). Dit alles is beschreven in de visie paraatheid en de visie basis brandweerzorg uit 2015.

Restdekking

In Gelderland-Midden kunnen maximaal vier basispelotons (zestien tankautospuiten) uit eigen regio worden ingezet bij één grootschalig incident. Daarmee blijven nog ruim voldoende (meer dan twintig) basiseenheden over die, indien nodig, door het brandweeractiecentrum opnieuw over de regio worden verdeeld, om ook bij volgende incidenten de snelst mogelijke brandweerzorg te blijven leveren.

Met omliggende regio's zijn afspraken gemaakt over het leveren van de snelste brandweerzorg voor de basisbrandweerzorg. Daardoor kan de bezetting van het 1e peloton bij inzetten aan de rand van de regio al grotendeels van buitenaf komen. Hierdoor blijven meer eigen eenheden beschikbaar voor gelijktijdige incidenten. Onderstaande afspraken zijn in het kader van restdekking gemaakt.

Afspraken restdekking bij grotere incidenten

Bij grotere incidenten geldt een werkwijze die ervoor zorgt dat de operationele dekking weer optimaal wordt, zodat ook voor een volgend incident de snelste eenheid weer wordt gealarmeerd. Hiervoor wordt een post indien noodzakelijk herbezet/gekazerneerd. Herbezetting/kazernering wordt altijd per incident beoordeeld en is afhankelijk van incidentlocatie, inzetduur en risicoprofiel. De 24 uurskazernes Arnhem en Ede hebben de hoogste prioriteit en worden binnen 1 uur herbezet indien noodzakelijk. Het organiseren van restdekking is een verantwoordelijkheid van de hoogst leidinggevende en wordt veelal uitgevoerd door het brandweeractiecentrum. Herbezetting vindt plaats op basis van het vrije instroomprofiel en is dus niet gegarandeerd. Kazernering houdt in dat de eenheid inclusief bemensing van een andere kazerne gebruikt wordt om een leeg gebied van kazernes weer te voorzien van operationele dekking.

3.4 Werkdruk op basis van alarmeringsfrequentie

Volgens de site van de Arbeidsinspectie: "*Om goed te functioneren, moet er een goede balans zijn tussen de werklast en de belastbaarheid van de werknemer. Is die balans verdwenen, dan wordt de werkdruk te hoog.*"

De handreiking geeft voor het beschrijven van de werkdruk in het dekkingsplan geen voorgeschreven aanpak en ook geen normering. Het simpel opsommen van aantallen uitrukken per post geeft ook weinig zicht op "werkdruk". Door het werken met meer-ploegen systemen bij de beroepsposten en de vrijwillige posten met veel uitrukken, blijft het aantal daadwerkelijk meegemaakte uitrukken per persoon beperkt.

Voor uitrukken met een emotionele belasting, kan worden teruggevallen op collegiale- en zo nodig ook professionele ondersteuning en begeleiding.

4. Beoordeling dekking (processtap 3)

In dit hoofdstuk worden de factoren snelheid, capaciteit, paraatheid en werkdruk separaat beoordeeld. Dit vindt onder andere plaats door het overheersende karakter van de objecten in het gebied te beschrijven en in te delen in de uiteindelijke categorie van het gebied. Tot slot volgt er een totaaloordeel per gemeente én voor de gehele regio.

4.1 Beoordeling snelheid

Om de factor snelheid te kunnen beoordelen, is het nodig dat elke CBS-buurt in één van de drie categorieën worden ingedeeld. Per CBS-buurt wordt vervolgens de theoretisch behaalde snelheid vergeleken met de toegestane bandbreedte uit het beoordelingskader.

Indeling gebieden

Conform het beoordelingskader gebiedsgerichte opkomsttijden krijgen alle buurten een categorie toegewezen, op basis van het overheersend karakter van het gebied:

indeling buurten in categorieën
categorie I
oude binnensteden
gebouwen voor slapende niet-zelfredzame personen
portiekwoningen
woongebouwen hoger dan 20 meter
categorie II
woningen
gebouwen voor zelfredzame personen (inclusief industrie)
categorie III
verspreid liggende woningen
verspreid liggende gebouwen voor zelfredzame personen (inclusief industrie)

Figuur 9 Indeling CBS-buurten in categorieën conform de handreiking.

Buurtcategoriën

Op basis van de handreiking zijn de buurten in Gelderland-Midden op de onderstaande afbeelding ingedeeld. Dit leidt tot de volgende indeling voor de buurten:

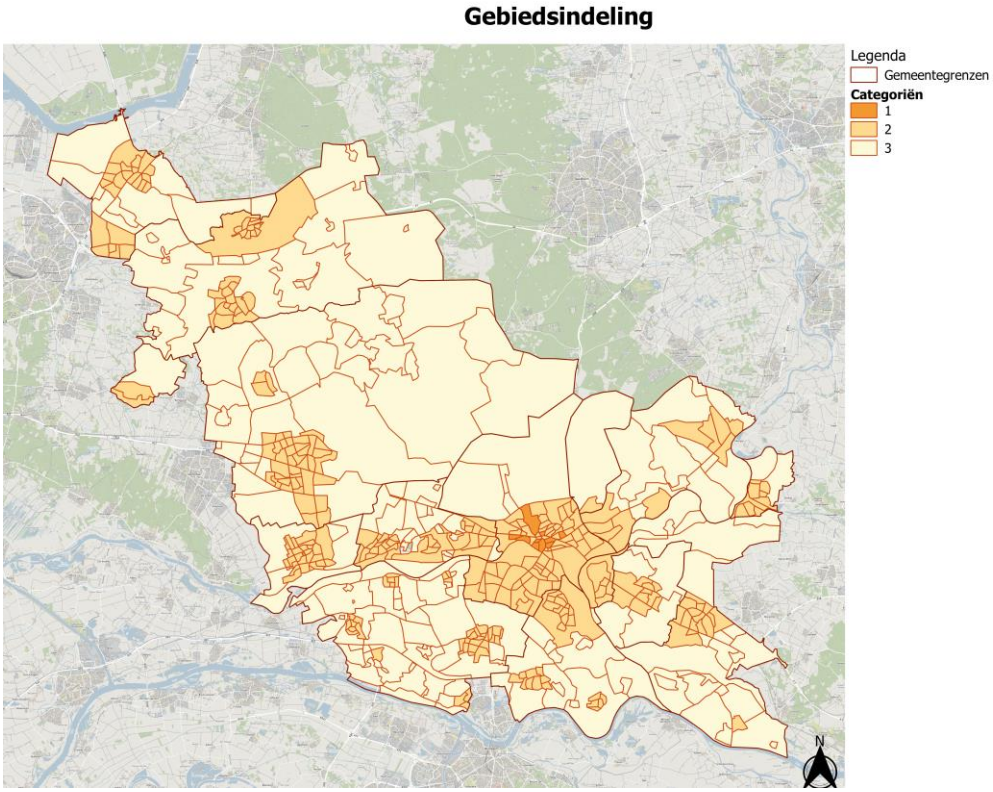

Figuur 10 De indeling van Gelderland-Midden in CBS-buurten met de daarbij behorende categorie (donker oranje = categorie I, oranje is categorie II en licht oranje is categorie III).

Gebiedsgerichte Opkomsttijden (GGO)

Per ingedeelde buurt is berekend wat de theoretische opkomsttijd in dat gebied is. Die tijd is vervolgens vergeleken met de referentiewaarde en de bandbreedte in minuten die bij die buurtcategorie hoort.

categorie	referentiewaarde in minuten	bandbreedte in minuten
I	7	4-10
II	10	7-13
III	15	12-18

Dit leidt tot een oordeel per buurt: goed/groen (sneller dan referentiewaarde), voldoende/blauw (tussen referentiewaarde en einde bandbreedte) of onvoldoende/rood (buiten bandbreedte).

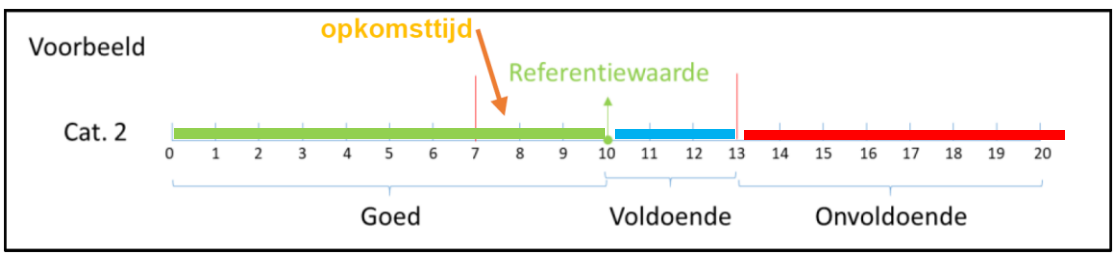

Basis situatie: alle posten TS6

In de basissituatie gaan we bij de bepaling van de dekking ervan uit dat in elke post bij alarmering voldoende personeel opkomt om een TS6 te bemensen en daarmee uit te rukken. Dit is een “best-case” scenario. Omdat we bij vrijwillige posten gehouden zijn om te werken met een vrij instroom profiel, is nooit 100% te garanderen dat dit ook daadwerkelijk lukt bij elke alarmering gedurende het jaar.

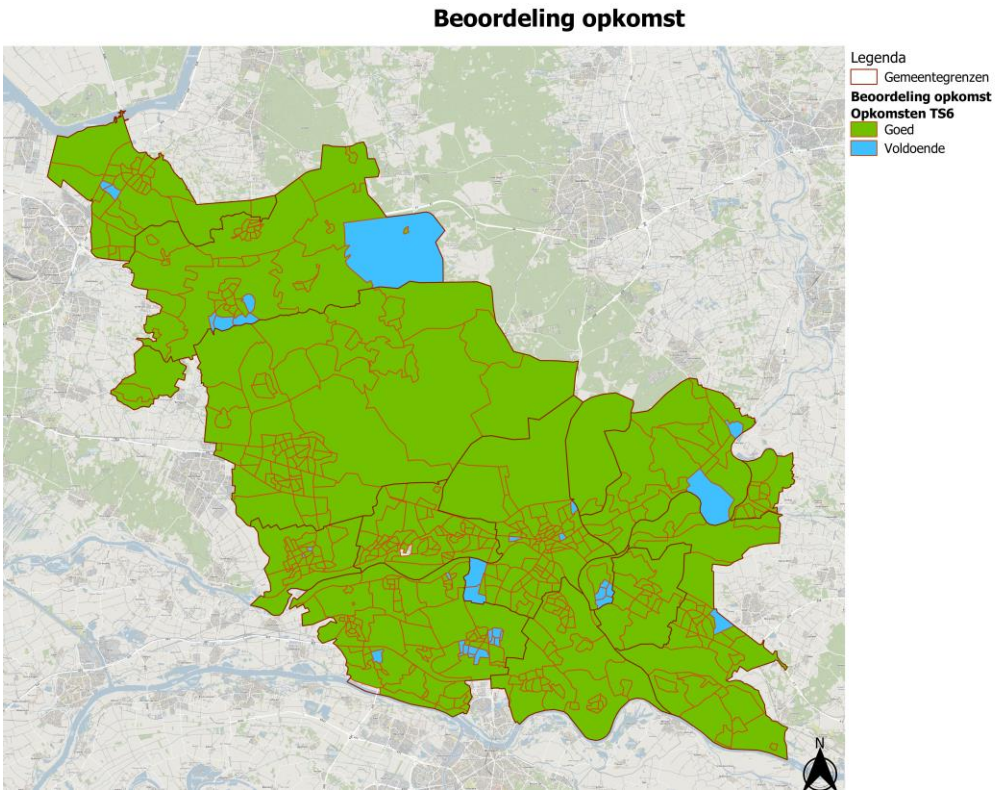

Figuur 11 Dekkingsbeeld ervan uitgaande dat alle posten een TS6 leveren na alarmering

We zien een overwegend groen (Goed) beeld met een enkele buurt in blauw (Voldoende). Er is in deze basissituatie nergens sprake van een onvoldoende (Rood). Dat betekent concreet dat de brandweerzorg voor gebouwbranden binnen de normen van de GebiedsGebonden Opkomsttijden (GGO) vallen.
Dit is mede te danken aan de fijnmazig verdeelde brandweerposten in onze regio.
Behalve de 3 beroeps-bezette posten Arnhem Noord, Arnhem Zuid en Ede Centrum, worden alle overige posten bezet met vrijwillige collega’s. Ondanks alle inspanningen die onze vrijwillige collega’s doen om de paraatheid van de post te garanderen, komt het in de praktijk voor dat er momenten zijn waarop er onvoldoende vrijwilligers beschikbaar zijn voor een (volledige) uitruk. Om gevoel te krijgen bij de situatie waarin we geen 100% opkomst hebben, worden hierna ook 2 andere dekkingsscenario’s uitgewerkt: de reële situatie en de tegenslag situatie. Hierbij wordt er voor de vrijwillige posten van uitgegaan dat zij:

- Uitrukken als samengestelde eenheid, dat wil zeggen de eigen eenheid rukt met 4 personen uit (in plaats van 6) en er komt ondersteuning van een eenheid uit een buurpost. De tijd van die laatste (tweede) eenheid geldt dan als maatgevend voor het bepalen van de uitruktijd.
- De eigen eenheid kan niet uitrukken (onvoldoende personeel) en de uitruk wordt verzorgd door een eenheid uit een buurpost. Ook hier geldt (dezelfde) uitruktijd van deze eenheid voor de bepaling van dekking.

Reële situatie: Beroeps- en meer-ploegen posten TS6, overige posten TS4

Om een meer reëel beeld te geven van de dekking kiezen we bij deze variant voor een TS6 bezetting vanuit de beroepsposten (100% garantie) en ook TS6 vanuit de vrijwillige posten met meerdere ploegen (nagenoeg 100%), dus de posten Nijkerk, Barneveld, Wageningen en Zevenaar. Alle overige posten houden we op TS4, waarbij de tijd dat de tweede eenheid ter plaatse is, geldt als opkomsttijd.

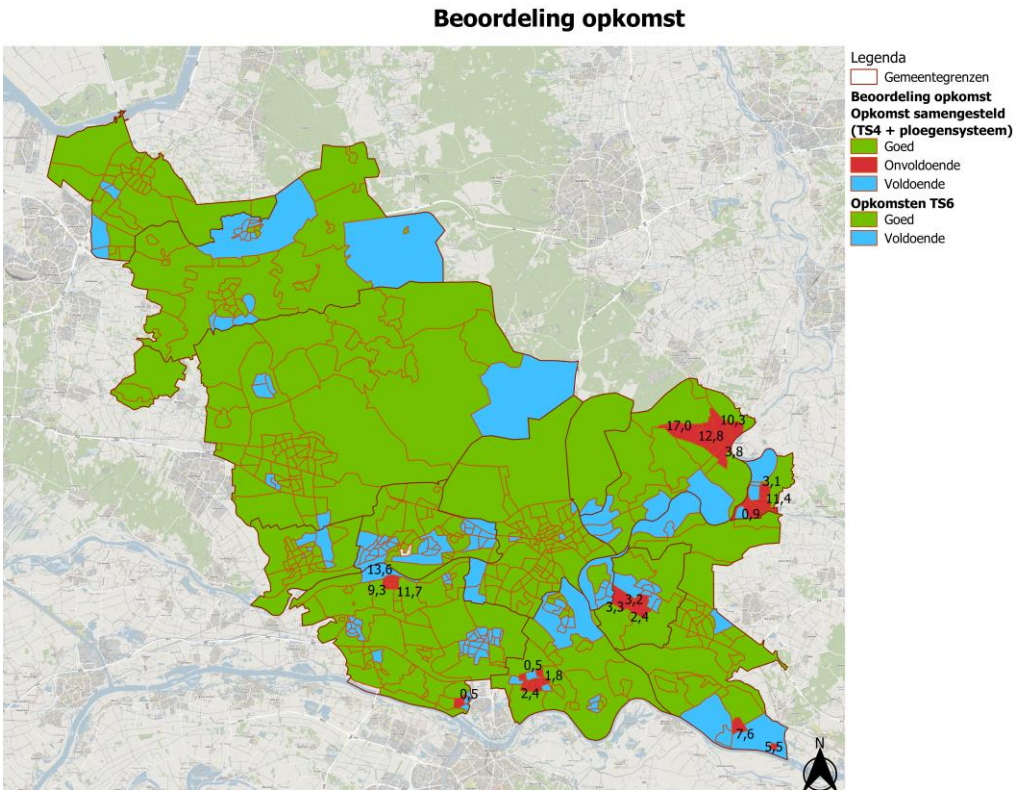

Figuur 12 Dekkingsbeeld met samengestelde vrijwillige eenheden (2x TS4) en TS6 voor beroepsposten en de vrijwillige posten met meer-ploegen (Nijkerk, Barneveld, Wageningen en Zevenaar). De getallen geven de overschrijding van de maximale opkomsttijd voor de categorie van die CBS-buurt in procenten, dus max 17%.

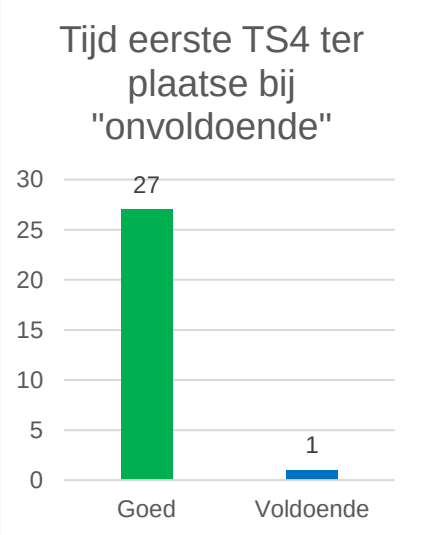

Figuur 13 Opkomst 1e TS samengestelde eenheid bij “onvoldoende” dekkingsscore

Een aantal buurten scoort nu onvoldoende. Dit zijn vanuit het verleden bekende knelpunten, waarbij de beschikbare infrastructuur de bottleneck vormt om tijdig ter plaatse te komen met een eerste (samengestelde) bluseenheid. Dan wel betreft het losse gebouwen ver in landelijk of natuurgebied. De maximale overschrijding van opkomsttijd is in één buurt ca 17 %.

Omdat we in alle buurten met score “onvoldoende” te maken hebben met een samengestelde eenheid (dus 2 x TS4), geldt voor de bepaling van de dekking, de tijd dat de tweede TS4 ter plaatse is. In de praktijk kan ook de eerst aankomende TS4 al starten met een verkenning, het treffen van voorbereidingen en zelfs (beperkte) hulpverlening. Om dit mee te kunnen wegen hebben we ook berekend hoe snel de eerste eenheid van de samengestelde eenheid ter plaatse is. Die blijkt altijd binnen de bandbreedte van de categorie ter plaatse te kunnen zijn, zelfs vrijwel altijd binnen de referentie.

Tegenslag situatie: Beroepsposten TS6, alle vrijwillige posten TS4

Omdat niet uit te sluiten is dat vrijwillige posten altijd een TS6 kunnen leveren, geeft de tegenslag situatie een beeld van de dekking als alle vrijwillige posten voor de dekking een samengestelde eenheid nodig hebben (2 x TS4).

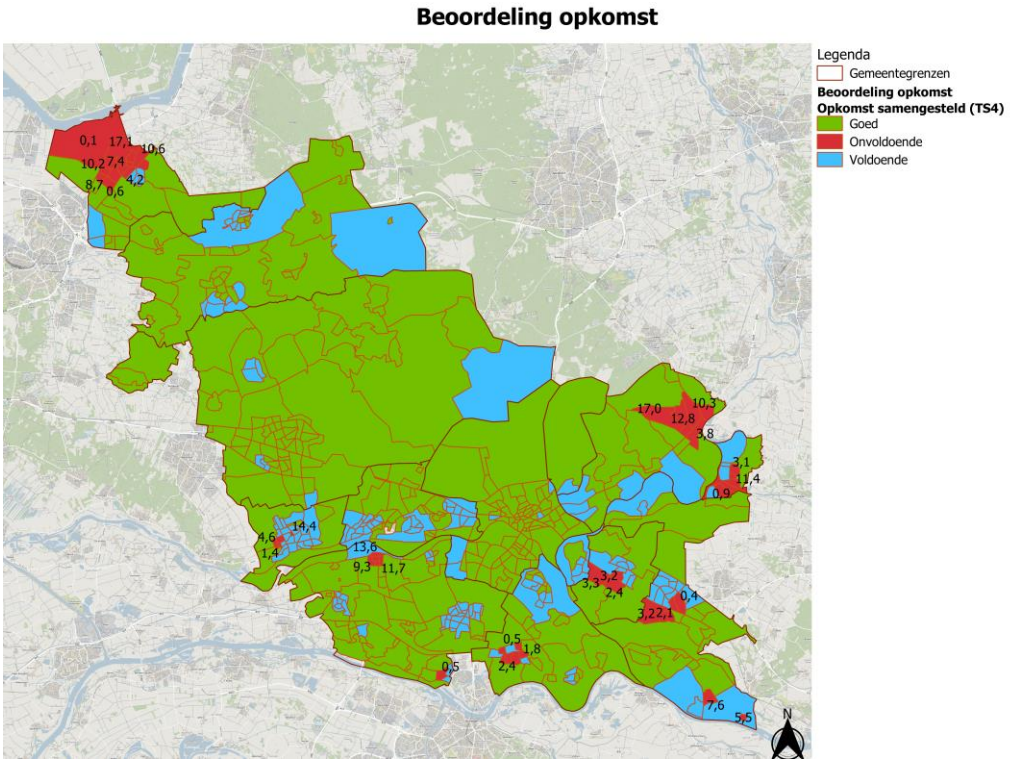

Figuur 14 dekking met samengestelde vrijwillige eenheden (2x TS4) en TS6 voor beroepsposten, de getallen geven de overschrijding van de maximale opkomsttijd voor de categorie van die CBS-buurt in procenten, dus max 17,1%.

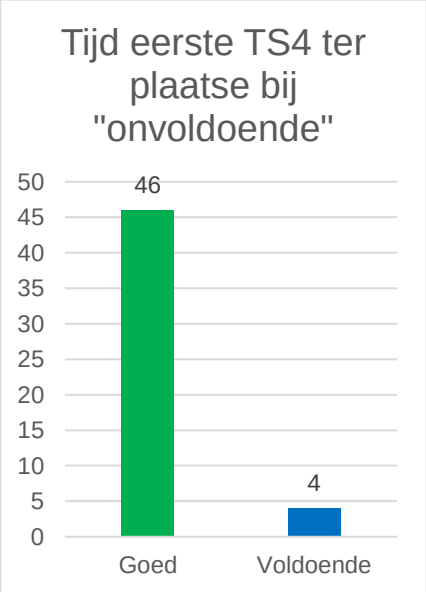

Figuur 15 Opkomstscore 1e TS uit een samengestelde eenheid bij “onvoldoende”.

Ook hier scoort een aantal buurten nu onvoldoende en ook hier zijn dit vanuit het verleden bekende knelpunten, dan wel betreft het losse gebouwen ver in landelijk of natuurgebied. Ook in deze situatie blijkt de eerste eenheid altijd binnen de bandbreedte van de categorie ter plaatse te kunnen zijn, ook hier vrijwel altijd binnen de referentie (92% score “goed”).

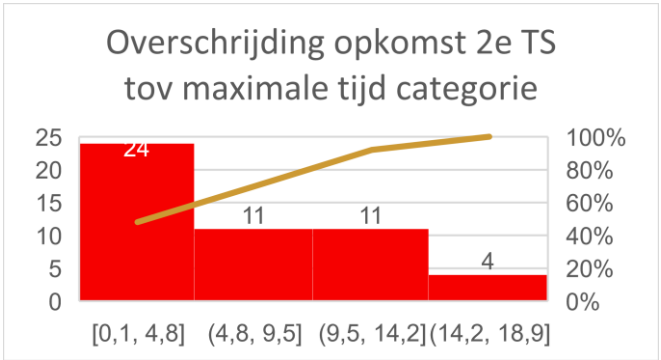

Figuur 16 Overschrijding van de tweede eenheid bij "onvoldoende". In 65% van de gevallen is deze overschrijding maximaal 10%.

Nota bene: 95% van alle gebouwen in Gelderland-Midden wordt binnen 15 minuten bereikt met 3 blusvoertuigen).

Ongeacht de opkomsttijd van de brandweer is het van het grootste belang dat bewoners tijdig gealarmeerd worden als er brand uitbreekt in hun woning, vooral ‘s nachts. Met name de rook die bij een brand vrijkomt is dermate snel dodelijk, dat bewoners zichzelf in veiligheid moeten kunnen brengen. Het hebben van goedwerkende rookmelders is hierbij letterlijk van levensbelang. We zetten in op het vergroten van de bewustwording hiervan in bovengenoemde gebieden en in de rest van de regio. De wettelijke verplichting op het hebben van rookmelders (per 1 juli 2022) helpt hierbij.

4.2 Beoordeling capaciteit

Voor de beoordeling van capaciteit wordt gekeken naar slagkracht en grootschalig optreden. Voor de beoordeling van slagkracht is geen landelijk beoordelingskader beschikbaar. Er wordt daarom een beschrijvende beoordeling gegeven. Voor grootschalig optreden is wel een beoordelingskader in de handreiking opgenomen. De beoordeling is daarop gebaseerd.

Beoordeling slagkracht

In Gelderland-Midden zijn er in de meeste CBS-buurten binnen 15 minuten drie tankautospuiten beschikbaar. In de (binnen) steden vaak nog eerder. Daar zullen ze ook het snelst nodig zijn. Met een snelle inzet van meerdere voertuigen kan immers voorkomen worden dat de brand zich uitbreidt. In de buitengebieden zal dit minder snel gebeuren. De verdeling van de slagkracht over de regio is daarmee passend bij de risico’s Zie ook figuur 17 en figuur 18.

Opkomst derde tankautospuit

De slagkracht kan daarnaast ook nog bekeken worden aan de hand van de tijd die nodig is om drie gelijktijdig gealarmeerde eenheden op elke locatie in de regio beschikbaar te hebben.
Deze opzet is voorgeschreven in de landelijke handreiking. De onderstaande kaart geeft daarmee een visuele indruk , waarbij de uitruktijd van de derde eenheid dan maatgevend is voor de kleurcodering. De kleurintensiteit geeft de opkomsttijd in minuten weer, hoe lichter de kleur hoe korter de opkomsttijd is. Overigens is dit een vrij theoretische berekening, in de praktijk komt het nauwelijks voor dat er drie eenheden tegelijkertijd gealarmeerd worden. Vaak wordt gestart met het alarmeren van een eerste eenheid en op basis van de melding(en) daarna pas verder door-gealarmeerd als de melding(en) of nader berichten van de eerste eenheid daar aanleiding toe geven.

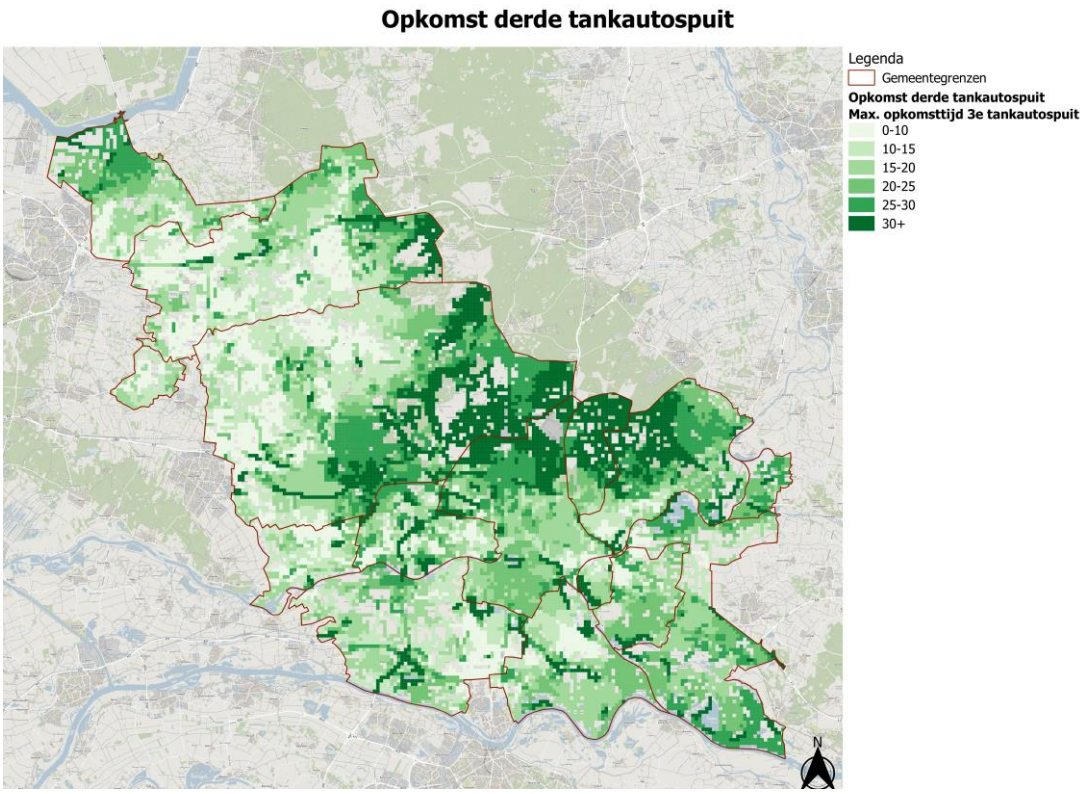

Figuur 19 Opkomsttijd van de derde TS6, hoe lichter hoe sneller een derde TS ter plaatse is.

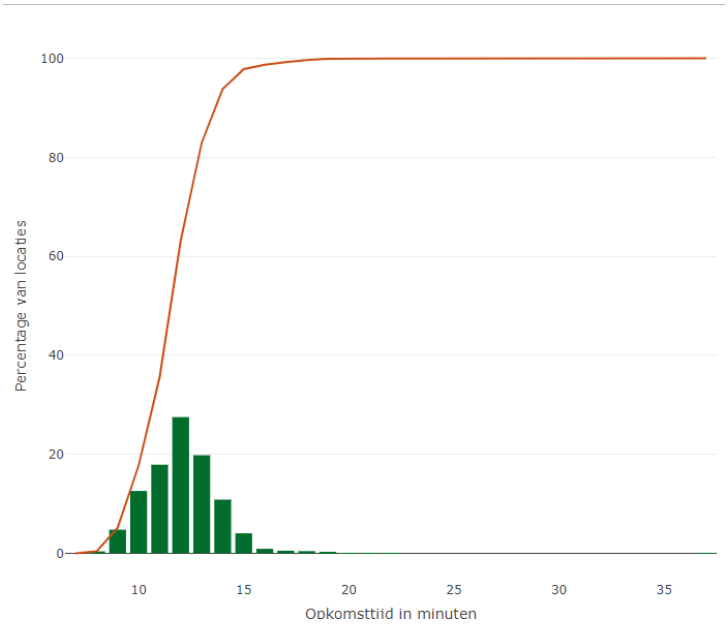

Figuur 20 S-curve opkomsttijd derde TS6.In ruim 95% van de locaties is een derde TS binnen 15 minuten ter plaatse.

4.3 Beoordeling paraatheid

Paraatheid bestaat uit beschikbaarheid, gelijktijdigheid en restdekking. Hiervoor zijn in de handreiking geen beoordelingskaders opgenomen. Er wordt daarom een beschrijvende beoordeling gegeven.

Beschikbaarheid

De beschikbaarheid van posten is grotendeels op orde. Op een aantal posten worden knelpunten op dit vlak ervaren of worden deze voorzien voor de nabije toekomst. Verschillende technische hulpmiddelen dragen eraan bij dat er beter inzicht ontstaat in de beschikbaarheid van functionarissen voor de bezetting van de voertuigen. Daar waar knelpunten dreigen te ontstaan, kan snel worden ingegrepen. Dit betekent niet dat er altijd 100% beschikbaarheid is. Er wordt immers, op de drie 24-uurs kazernes na, in de hele regio gewerkt met het vrije instroomprofiel.

Gelijktijdigheid

Het komt in Gelderland-Midden bij de vrijwillige posten weinig voor dat er gelijktijdige incidenten zijn, waarvoor het nodig is om een buurpost te alarmeren. Dit onderbouwd de huidige keuze dat we voor vrijwillige posten geen rekening houden met gelijktijdigheid. Voor de beroepsposten geldt een herbezettingsregeling die in werking treed na 1 uur inzet.

Restdekking

Met name bij grootschalige inzetten is het van belang restdekking te organiseren. Dit doen we door het herbezetten van beroepsposten. En indien nodig, door ook een verdeling te maken met het herbezetten van vrijwillige posten vanuit andere vrijwillige posten (verplaatsing voertuigen en personeel). Daarmee wordt, ook tijdens een grootschalig incident, snelle inzet bij overige alarmeringen zoveel mogelijk gegarandeerd. Dit is ook een belangrijke onderbouwing voor het behouden van ons fijnmazig netwerk van vrijwillige posten.
Ter illustratie de impact op de dekking bij een grootschalige inzet bij een natuurbrand op de Hoge Veluwe, inclusief de interregionale ondersteuning vanuit VNOG.

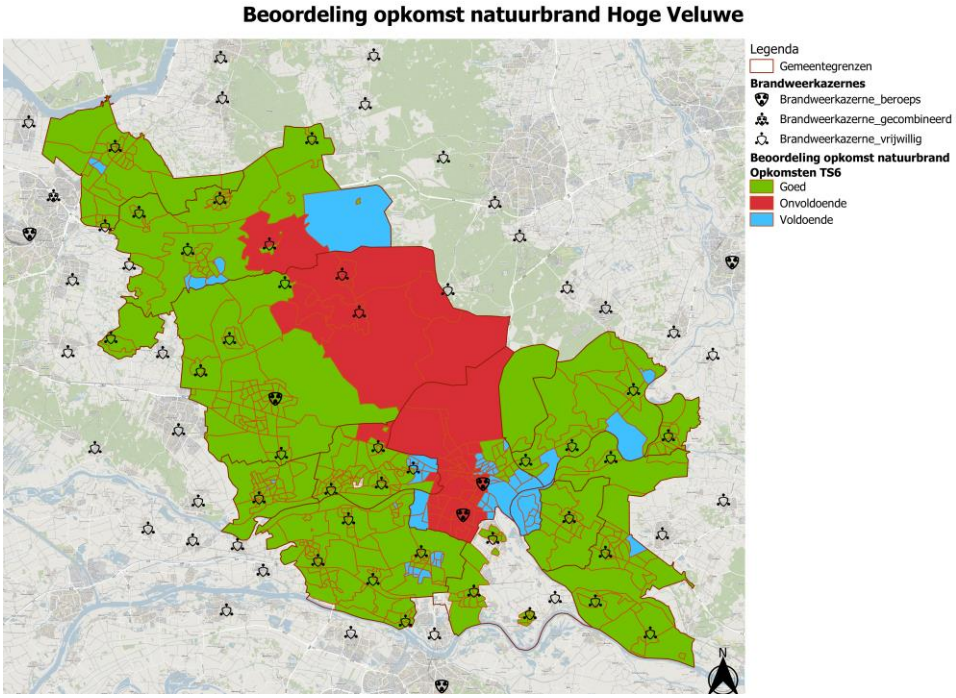

Figuur 21 Dekkingsbeeld tijdens het eerste uur bij een grote natuurbrand op de Hoge Veluwe.

4.4 Beoordeling aandachtsobjecten

Aandachtobjecten zijn objecten die zijn ingedeeld als categorie 1, maar zich bevinden in een CBS-buurt van categorie 2 of 3 en waarbij de opkomsttijd langer is dan 10 minuten (bovengrens categorie 1). Het betreft objecten met een bouwjaar van voor 1900 en/of gezondheidszorgfunctie, portiekflats en woongebouwen met een verblijfsgebied boven 20 meter.

Gebouwen met een gezondheidzorgfunctie

De aandachtobjecten met een gezondheidszorgfunctie worden in het regulier werkproces van de afdeling Risicobeheersing beoordeeld. Met de eigenaar/gebruiker worden nadere afspraken gemaakt over het verbeteren van de brandveiligheid, gegeven het feit dat de brandweer op die locatie niet binnen de norm aanwezig kan zijn. Met deze gezamenlijke inzet van brandweer en eigenaar/gebruiker wordt de brandveiligheid in voldoende mate geborgd. In onze regio betreft dat de objecten aan de Koningsweg in Arnhem van Siza 's Kooningsjaght, objecten aan de Apeldoornseweg in Ede van 's Heeren Loo (Hartenberg) en een object aan de Bronbeeklaan in Arnhem.

Portiekwoningen

Op basis van de opkomsttijden en het aanwezige brandveiligheidsniveau kunnen we de woningen onderverdelen in twee risicotypes. Portiekwoningen met een hoogste vloer tot en met 6 meter en portiekwoningen tot 13 meter. In het Onderzoeksrapport Brandveiligheid Portiekwoningen wordt aangegeven dat deze laatste variant te lastig is voor mensen om zelfstandig te kunnen vluchten. Dit moet meegenomen worden in de advisering op deze bouwwerken, al is het juridisch gezien niet mogelijk om zo maar deze vorm van portieken te weigeren. Bij portieksituaties met woonfunctie boven de 6 meter en tot 13 meter is bij een ontwikkelde brand een redvoertuig essentieel om een redding te kunnen uitvoeren. Brandweer Gelderland-Midden beschikt over 9 redvoertuigen.

Woongebouw met een verblijfsvloer boven de 20 meter

Deze woongebouwen kenmerken zicht vooral door inpandige gangen, grote parkeergarages en voorzieningen ten behoeve voor de interventie van de brandweer zoals: brandweerlift en droge blusleidingen . Tot 70 meter vloerhoogte zijn er geen extra eisen gesteld en mag ook brandbare isolatie gebruikt of toegepast worden.

In de bestaande woongebouwen zijn rookmelders inmiddels verplicht en maar toegangsdeuren niet zelfsluitend uitgevoerd. De woongebouwen worden niet gecontroleerd in ons uitvoeringsplan en daarmee is niet duidelijk of voorzieningen betrouwbaar en of onderhouden zijn of worden. Defecten worden niet gemeld en vaak is er geen sprake extra bescherming bij bouwwerken rooksluizen voor trappenhuizen bij bouwwerken voor 2003. De kans op langdurige opvang van bewoners en de plaatselijke maatschappelijke ontwrichting is groot. Daarnaast durven niet alle bewoners meer terug te keren na een brand in een bouwwerk.

"Als je in een flatgebouw woont met 100 appartementen word je gemiddeld één keer per 25 jaar met een serieuze brand in een van de appartementen geconfronteerd. Als je je hele leven in zo'n gebouw woont gaat dat bij een gemiddelde levensverwachting van 82 jaar dus gemiddeld meer dan 3 keer gebeuren. Die kans lijkt gelet op recente statistieken te groeien, onder andere door de aanwezigheid van de vele opladers en accu's. Bij brand is het de bedoeling dat deze zich beperkt tot één appartement (brand in een gebouw) en dat de brandweer in staat wordt gesteld om branduitbreiding naar buurappartementen (gebouw in brand) te voorkomen. Overigens hebben de buren rondom en de aangrenzende gangen, portalen, trappenhuizen, vrijwel altijd te maken met ernstige rookontwikkeling, worden ze geëvacueerd en beleven ze serieuze angstmomenten. Zeker voor minder mobiele senioren is dat ook buiten het in brand staande appartement, een aanmerkelijk risico." Bron: Jos Lichtenberg Em. Hoogleraar TU Eindhoven.

4.5 Beoordeling werkdruk op basis van alarmeringsfrequentie

Door de inrichting van de beroepsorganisatie met een 4-ploegensysteem en ook voor de vrijwillige posten met veel alarmeringen een meer-ploegensysteem aan te houden, is de werkdruk in onze regio aanvaardbaar.

4.6 Totaalbeoordeling Gelderland-Midden

Het algemene dekkingsbeeld van brandweer Gelderland-Midden is goed. In de situatie waarin we uitgaan dat alle posten een TS6 kunnen leveren, is er geen buurt met een opkomstoverschrijding. Omdat we gehouden zijn met vrijwilligers te werken met het vrije instroom-profiel, kunnen we deze dekking echter niet 100% van de tijd garanderen.
Gaan we uit van een meer reële situatie waarin er vanuit de vrijwillige posten wordt gewerkt met samengestelde eenheden (2 x TS4) zien we wel enkele buurten waar de dekking onvoldoende is. Dit zijn allemaal buurten waar een samengestelde eenheid ter plaatse moet komen, dus waarbij de opkomsttijd van de 2^{e} eenheid bepalend is. Nadere beschouwing leert dat de eerste eenheid altijd binnen de normtijd ter plaatse is en er dus dan ook al (beperkt) hulp kan worden verleend.
Daarnaast toont een reëel scenario van een grote natuurbrand of een brand in de binnenstad van Arnhem aan dat de fijnmazige verdeling van brandweerposten er dan voor zorgt dat de aflossing en restdekking kan worden georganiseerd.

5. Overige specialismen (Ondersteuningseenheden)

Het hoofdstuk beschrijft de visie op specialistische taken en daarmee de ambitie van Brandweer Gelderland-Midden. Onder specialistische taken verstaan wij alle taken die de repressieve organisatie uitvoert die niet vallen onder de basisbrandweerzorg, zoals die beschreven is in het Besluit veiligheidsregio's, en die extra inzet van materieel, personeel, opleiden of oefenen vragen.

Gelijktijdigheid wordt omschreven als het zich voordoen van meerdere incidenten op eenzelfde tijdstip binnen het verzorgingsgebied. Dit kan op postniveau plaatsvinden, bijvoorbeeld twee binnenbranden tegelijkertijd binnen het verzorgingsgebied van een post. Bij de uitvoering van een specialistische taak kan dit ook optreden, bijvoorbeeld de inzet van het grootwatertransport elders in de regio en een binnenbrand in het verzorgingsgebied van de post die ook het grootwatertransport moet leveren. Uitgangspunt is dat er bij de totstandkoming van de personeel- en materieelsterkte voor specialistische taken, geen rekening gehouden wordt met gelijktijdigheid. Bij het optreden van gelijktijdigheid van incidenten zal aan de hand van de Kazerne Volgorde Tabel (KVT) een andere eenheid gealarmeerd worden. Gelijktijdigheid van incidenten kan in bepaalde gevallen echter wel zorgen voor een bepaald afbreukrisico. Wat dit afbreukrisico is, is niet exact aan te geven. In grote lijnen kan gesteld worden dat er bij gelijktijdigheid een kans is op meer materiële schade en slachtoffers. Bij het voorstel om geen rekening te houden met gelijktijdigheid zijn ervaringen uit het verleden meegewogen evenals de structurele investeringen die nodig zijn om dit afbreukrisico af te dekken.

5.1 Natuurbranden

Natuurbrand is een van de grootste risico's in Gelderland-Midden. Doel van natuurbrandbestrijding is om binnen acceptabele tijd met vier eenheden een inzet te plegen om de brand beheersbaar te houden en daarna zo snel mogelijk te blussen. Hiervoor hebben we met de buurregio VNOG inhoudelijke afspraken gemaakt en inmiddels hebben we met de 5 regio's binnen het meldkamergebied Oost Nederland 1 Operationeel Plan Natuurbrandbestrijding (OPN).

Voor de bestrijding van natuurbranden is een aantal posten voorzien van combi-voertuigen, geschikt voor zowel de bestrijding van woningbranden, ongevallen als natuurbandbestrijding, in plaats van een natuurbrandbestrijdingsvoertuig én een TS. Weliswaar is een combivoertuig iets duurder in aanschaf en exploitatie maar uiteraard als combi goedkoper dan twee aparte eenheden. Het huidige potentieel aan natuurbrand/combivoertuigen staat in posten in of aan de rand van het natuurgebied. Met het huidige aantal is in de meeste gevallen binnen acceptabele tijd een eerste inzet (met 4 eenheden tegelijk!) te plegen met als doel een eenmaal ontstane brand beheersbaar te houden en met het overige potentieel vanuit Gelderland-Midden en omliggende regio's te blussen. In het merendeel van de incidenten blijkt het huidige potentieel voldoende. Soms zijn de omstandigheden echter zo dat ook bijstand vanuit de rest van het land noodzakelijk is om de brand te blussen.

Met de repressieve ervaringen tussen 2021 en nu, het opnieuw beoordelen van onze risico's op natuurbrand en de veranderingen in het klimaat is nogmaals kritisch gekeken naar het aantal combivoertuigen. De bestaande terreinvaardige stadsvoertuigen worden tot 2030 daarom vervangen worden door combi-voertuigen. Hiermee groeit het totale aantal regionale combi-voertuigen van 16 naar 27 stuks zodat we naast het afdekken van ons regionale risico ook beter in staat zijn interregionaal bijstand te leveren met voldoende slagkracht.

In de gewenste situatie blijft het aantal combi-voertuigen van 27 stuks binnen de regio in ieder geval behouden. Vermindering van het aantal combivoertuigen is ongewenst omdat dit de slagkracht ernstig vermindert. Door vermindering van het aantal combivoertuigen worden de opkomsttijden hoger waardoor de brand zich meer kan ontwikkelen en dus meer potentieel vergt. Vermindering van aantal combivoertuigen levert bovendien weinig efficiëntiewinst op omdat in de post altijd een bijna even dure tankautospuit voor de basisbrandweertaken moet blijven staan.

5.2 Redvoertuigen

Vigerende wet- en regelgeving bepaalt dat iedere regio (lees: verzorgingsgebied) ondersteunende eenheden voor het redden en blussen op hoogte dient te hebben. En dat hiervoor een RV beschikbaar dient te zijn. De opkomsttijd voor een RV is niet opgenomen in de wet, tenzij bestuurlijk wordt vastgesteld voor welke objecten de inzet van een RV altijd noodzakelijk is. Daarom wordt in deze notitie niet gesproken over een noodzakelijk geachte opkomsttijd maar een gewenste opkomst. Brandweer Gelderland-Midden hanteert een gewenste opkomst van 15 minuten voor een redvoertuig. Om de gewenste opkomsttijd te behalen zijn in de regio 9 redvoertuigen aanwezig. Op basis van het monodisciplinaire risicoprofiel van de brandweer is de spreiding bepaald.
Een RV is bij wet belast met:

- het redden van mensen en dieren op hoogte;
- het ondersteunen van basisbrandweereenheden bij het blussen op hoogte;
- het verlenen van hulp op hoogte.

Onder de laatste wettelijk taak verstaan wij ook taken in het kader van dienstverlening zoals assistentie ambulance.
In de Landelijke Meldingsclassificaties (LMC's) wordt voor het alarmeren van de RV uitgegaan van dezelfde criteria. Bij deze meldingsclassificatie is van te voren bepaald welke voertuigen worden gealarmeerd bij een bepaald type incident.

Onderbouwing 15 minuten gewenste opkomsttijd redvoertuig

Onze praktijkervaring leert dat het redvoertuig ondanks de bouwkundige voorzieningen incidenteel voor redding wordt ingezet. Een persoon wordt van het balkon of dak gehaald waar hij/zij zichzelf in veiligheid heeft gebracht. Dit is een redding van een persoon buiten het compartiment waar de brand woedt. In theorie spreken we dan van het verplaatsen van iemand van een veilig gebied naar een nog veiliger gebied.
Hierbij gaan we ook uit van bouwregelgeving die hanteert dat iedereen zichzelf in veiligheid moet kunnen brengen en gaan we uit van een inzet op 'redding' buiten het eerste compartiment. Dit kan zijn in het aangrenzende compartiment maar bijvoorbeeld ook op het balkon of op het dak.
Dit houdt in dat de brandweer met haar redvoertuig inzet op redding van één of meerdere personen uit het nog niet brandende compartiment. Als het redvoertuig na 15 minuten na melding van brand ter plaatse is, heeft het nog 10 minuten om deze redding uit te voeren. Daarna is de kans groot dat de brand zich uitbreidt naar het derde compartiment. Zie ook figuur 22. We gaan hier uit van gelijktijdige alarmering van een 1^{e} TS en RV omdat dit aan de orde is voor melding van brand in bestaande bouw.
Op basis van deze uitgangspunten komen we tot een gewenste opkomst van 15 minuten.

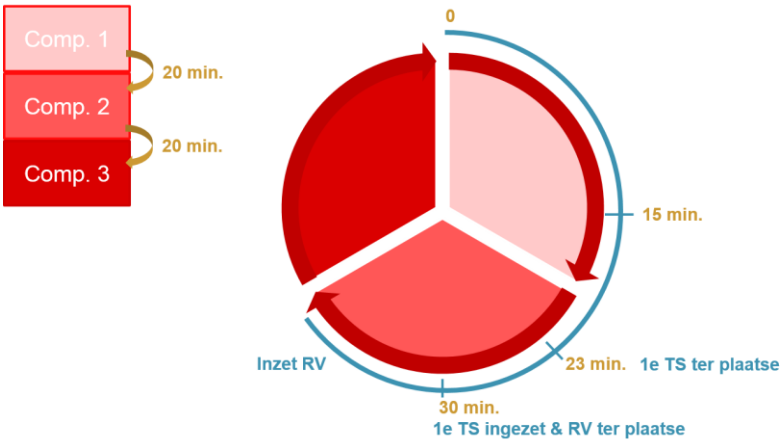

Figuur 23 Opkomst redvoertuig

Inzet als blusplatform

Voor branden in de binnenstad en grote industriële branden is de inzet van een redvoertuig als blusplatform. Het gaat hierbij om het voorkomen van uitbreiding naar een ander brandcompartiment of het mogelijk maken van nablussen. Hierbij is het geen uitzondering dat inzet van meerdere redvoertuigen als blusplatform noodzakelijk is. Een opkomst van 15 minuten voor het eerste voertuig en 30 minuten voor de tweede is hierbij acceptabel. Hetzelfde geldt voor het werken en hulpverlening op hoogte zoals assistentie van de ambulancedienst.

5.3 Hulpverleningsvoertuigen (grootschalige hulpverlening)

Bestuur heeft op 1 december 2021 ingestemd met de “Visie specialistische hulpverlening Gelderland-Midden, juli 2021”. De implementatie van de nieuwe situatie is voorzien per 1-1-2025

Regionale hulpverlening

Alle brandweerposten beschikken over een basiseenheid met hulpverlening en dat de maximale opkomsttijd van een basiseenheid bij hulpverlening 15 minuten bedraagt.
Voor de complexe hulpverlening hanteert de Brandweer Gelderland-Midden een gewenste opkomsttijd van 30 minuten van hulpverleningsvoertuig en specialistisch team. In de regionale visie hulpverlening wordt er vanuit gegaan dat die wegen waar een zwaar en complex ongeval te verwachten is, binnen 20 minuten bereikt kunnen worden ter ondersteuning van de lokale eenheid. Om de gewenste opkomsttijd te behalen zijn in de regio 3 steunpunten voor specialistische hulpverlening. Daarmee wordt een goede regionale dekking georganiseerd en voldoende garantie op beschikbaarheid van een specialistisch hulpverleningsteam.
Voor de benodigde rampenterreinverlichting is materieel beschikbaar. Voor de rampenterreinverlichting geldt geen opkomststijd.

Landelijke ondersteuning

Specialisme Technische Hulpverlening (STH) zorgt voor de specialisatie van de basisbrandweer-zorgtaak technische hulpverlening. Incidenten op dit gebied worden vanuit de basisbrandweerzorg uitgevoerd en opgeschaald. In die gevallen waar kennis, technieken/of materialen in de basisbrandweerzorg onvoldoende of niet beschikbaar zijn, wordt een STH-team ingezet. De STH -teams beschikken over speciale zoekapparatuur om slachtoffers te lokaliseren onder het puin. Ze hebben gereedschap en materieel om de bouwconstructie te stabiliseren en een redweg te creëren. Wanneer de STH-teams ondersteuning nodig hebben vanwege de complexiteit of de grootte van een incident, dan kunnen ze de hulp in roepen van USAR of de Duitse collega’s van de Bundesanstalt Technisches Hilfswerk (THW). Het STH-team rukt binnen 30 minuten uit en is binnen 90 minuten ter plaatse.

5.4 (Grootschalig) Watertransport

Bij grote incidenten (gebouw en natuurbrand) is vaak een grote behoefte aan bluswater. Wanneer de primaire bluswatervoorziening door middel van brandkranen onvoldoende is, wordt er gebruik gemaakt van specialistisch materieel in de vorm van waterwagens en grootschalig watertransportsysteem (haakarmvoertuigen met dompelpompunits en slangen).

De waterwagens zijn losse eenheden die strategisch in de regio verdeeld zijn. De waterwagens zijn geplaatst op basis van het risico natuurbrand en op plekken waar de primaire waterwinning ontoereikend is. Waterwagens zorgen voor een waterbuffer zodat er tijd is om de grootschalig watertransportsysteem op te bouwen. De waterwagens moeten de periode van 30 minuten opvangen.

De grootwatertransport treedt in pelotonsverband op om de basisbrandweereenheden te ondersteunen. Conform de landelijke visie grootschalig brandweeroptreden moet een eerste peloton binnen 30 minuten en een tweede peloton binnen 60 minuten inzetbaar zijn. Een peloton bestaat uit twee dompelpompunits met 1 km slang en 1 haakarmbak met 3 km slang. Momenteel kan brandweer Gelderland-Midden hieraan voldoen.

Naast de twee standaard pelotons, zijn in het kader van incidentbestrijding op de Betuweroute extra dompelpompaanhangers aanwezig binnen de regio. In het kader van maatgevende scenario's op de Betuweroute is een grote hoeveelheid water snel noodzakelijk.

De inzet van grootschalig watertransport wordt uitgevoerd vanuit de normale personele sterkte van de posten.

Voor extra ondersteuning met natuurbrand zijn aanvullende middelen beschikbaar om een logistiek water inname punt mogelijk te maken. Er is beschikking over een extra haakarmbak met 3 km slang die bij een grote natuurbrand gewenst is omdat dan water over zeer grote afstanden moet worden aangevoerd. Tevens beschikken de pelotons over specialistische pompen waarmee op grote diepte water kan worden gehaald. En ze schikken over buffertanks om voldoende watervoorraad ter beschikking te hebben.

Ontwikkelingen

Landelijk spelen er ontwikkelingen met betrekking tot de visie op een toekomstbestendig bluswatervoorziening voor de komende decennia. Vooral het gebruik van brandkranen van in de nabije toekomst minder mogelijk zijn. De aanwezigheid van brandkranen heeft invloed op de drinkwaterkwaliteit doordat er met grotere leidingdiameters moet worden gewerkt. Om de drinkwaterkwaliteit te garanderen is het noodzakelijk dat de waterleidingbedrijven overgaan op leidingen met een kleinere diameter. Voor de brandweer is het daarom noodzakelijk om onderzoek te doen naar alternatieve voor de brandkraan als primaire bluswatervoorziening. Dit heeft nu al geleid tot de aanschaf van een 5-tal waterwagens. Mogelijk moeten we in de toekomst het aantal waterwagens uitbreiden zodat bij een brand deze zo snel ter plaatse kunnen zijn, dat ze kunnen dienen als primaire bluswatervoorziening.

5.5 First Responder brandweer

Bij hartfalen is het van levensbelang dat binnen zes minuten opgetreden kan worden. Na die tijd treedt irreversibel letsel op. De ambulancedienst wordt sinds 2001 ondersteund op dit gebied door de brandweer, met een bijzonder positief resultaat. Dit komt met name doordat de brandweer vaak sneller ter plaatse kan zijn dan de ambulancedienst. In 2015 is door het AB vastgelegd dat FRB een basistaak vormt voor elke brandweerpost.

Binnen de brandweer Gelderland-Midden kennen we de FRB (First Responder Brandweer). De FRB rukt uit voor (vermoedelijk) hartfalen. De FRB-taak wordt door alle posten uitgevoerd. De posten hebben hier een apart voertuig (personenauto/bus) die ook voor andere taken ingezet kan worden.

5.6 Waterongevallenbestrijding

Het doel is om hulp te verlenen aan personen of dieren die te water zijn geraakt en niet op eigen kracht zichzelf in veiligheid kunnen brengen. De brandweer onderscheidt hierbij drie soorten reddingen:

- IJs- en grijpredding: maximaal 15 meter uit de kant bij 1.5 meter diepte, uitvoering door tankautospuit. Grijpreddingen maken deel uit van de basisbrandweerzorg.
- Oppervlakteredding: maximaal 200 meter uit de kant, uitvoering door een oppervlaktereddingsteam met specialistisch materieel en uitrusting.
- Duiken: maximaal 15 meter onder het wateroppervlak bij geringe stroming. Uitvoering door een duikteam.

Basis ijs- en grijpredding kan gedaan worden door de tankautospuit. De tankautospuiten zijn uitgerust met materiaal om een grijpredding te kunnen doen (waadpakken en lijnen).

Brandweer Gelderland-midden beschikt over 9 oppervlaktereddingsteams. De teams zijn verdeeld over de regio aan de hand van het risicoprofiel waterongevallen. Het risicoprofiel geeft aan dat er een concentratie van incidenten is op de grote waterwegen, de kleinere waterwegen met daarnaast een weg voor autoverkeer en op de recreatieplassen in het zuidoostelijk deel van Gelderland-Midden en in het noordelijk deel op de randmeren. Inrichting van het aantal oppervlaktereddingsteams is zodanig dat we met een verwachte opkomsttijd van 30 minuten hebben in waterrijke gebieden in combinatie met de stationering van de vaartuigen.

Op dit moment beschikt Brandweer Gelderland-Midden over één duikteam dat regionaal en interregionaal wordt ingezet. Voor redding door een duikteam is een opkomsttijd binnen de regio van 45 minuten gezien de grootte van het inzet gebied als realistisch vastgesteld. Weliswaar is de kans op een daadwerkelijke redding erg klein (vergelijk gewenste opkomst FRB bij hartfalen van 6 minuten) maar past deze opkomst van 45 minuten wel binnen de landelijke filosofie van het “gouden uur” waarbij in bijzondere omstandigheden (onderkoeling) een kleine kans is op daadwerkelijke redding. Ook al is de kans op een daadwerkelijke redding klein, de sociaal maatschappelijke factor dat er vanuit de brandweer met een duikteam hulp wordt verleend, is belangrijk voor familie en omstanders.
Sinds 2021 jaar hebben we een overeenkomst met de Brandweer Gelderland-Zuid dat wij voor een groot deel van hun regio de duiktaak waarnemen. Het andere deel van de regio Gelderland-Zuid neemt de Brandweer Brabant-Noord voor zijn rekening.

Ter ondersteuning van de oppervlaktereddingsteams en de duikers beschikt Gelderland-Midden over 7 brandweervaartuigen. Het gaat hier om kleinere vaartuigen die vooral gebruikt worden voor het redden van drenkelingen en het overzetten van bijvoorbeeld ambulancepersoneel naar een incident op de vaarwegen. De vaartuigen kunnen ook ingezet worden om ten tijde van hoog water in de uiterwaarden op te treden. Al onze vaartuigen voldoen aan de eisen die gesteld worden aan het optreden op de grote rivieren en mogen overal in onze regio worden ingezet.

Voor “search and rescue” (SAR) -taken op de vaarwegen op de rivieren is een opkomsttijd van 30 minuten conform het project ‘Waterrand” gewenst. Deze norm is gebaseerd op zelfredzaamheid (dragen redvesten) en de overlevingskansen van drenkelingen in deze 30 minuten. Uitgaande van rijtijd vanaf de posten en het te water laten van het vaartuig, samen 15 minuten en vaarsnelheid van 50 km/u is er een theoretische actieradius van 12,5 km. Om op basis van deze uitgangspunten te voldoen aan dekking van 30 minuten (te behalen in ongeveer 80%) zijn de vaartuigen binnen de regio verdeeld.

Grote incidenten

Voor de bestrijding van grote incidenten is voor het stroomgebied van de Waal en Rijn een blusboot gestationeerd in Nijmegen. Daarnaast zijn er afspraken over de inzet van de blusboot van Emmerich. Beide blusboten zijn uitgerust om branden te blussen of plassen met gevaarlijke stoffen af te dekken met schuim. Brandweer Gelderland-Midden levert een financiële bijdrage aan de blusboot van Nijmegen.

Nationale Reddingsvloot

Het Ministerie van Justitie en Veiligheid, het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV), de veiligheidsregio’s, Brandweer Nederland en Reddingsbrigade Nederland werken samen aan een slagvaardige Nationale Reddingsvloot. Brandweer Gelderland-Midden levert 3 vaartuigen voor de inzet van de Nationale Reddingsvloot. Samen met een boot van de reddingsbrigade vormen ze een eenheid van vier vaartuigen. De Nationale Reddingsvloot wordt als ‘first respons’ ingezet bij grote watercalamiteiten en overstromingen in Nederland.

5.7 Incidentbestrijding Gevaarlijke Stoffen (IBGS)

Vanuit de Wet Veiligheidsregio’s is Brandweer Gelderland-Midden belast met het redden van mens/dier uit een met gevaarlijke stoffen besmet gebied, het bestrijden van de bron van het ongeval met gevaarlijke stoffen en het ontsmetten van hulpverleners en burgers. Daarnaast voert Brandweer Gelderland-Midden taken uit op het gebied van o.a.: waarschuwen bevolking, verkennen van gevaarlijke stoffen, ontsmetting.

Basisbrandweerzorg

Uit de inventarisatie van incidenten en risicobronnen in Gelderland-Midden blijkt dat bij de IBGS incidenten die zich buiten voor doen, bijvoorbeeld bij een bedrijf of bij een vervoersincident, de taken verkennen, redden en stabiliseren voor het grootste deel uitgevoerd kunnen worden door de basisbrandweerzorg. Basisbrandweerzorg IBGS is een basiseenheid (Tankautospuit) met bluspak eventueel aangevuld met een vuilwerkpak die onderstaande taken kan uitvoeren:

- snelle redding;
- verkenning voor eigen inzet en effecten op de omgeving;
- eenvoudige stabilisatie, zonder (langdurig) met de stof in aanraking te komen (dop er op/
- kraan dicht/ indammen) en/of sproeischerm;
- primaire ontsmetting van eigen personeel en een enkel slachtoffer uitvoeren.

Specialistische eenheden

De situatie voor IBGS incidenten die zich inpandig voordoen zoals bij opslagen met gevaarlijke stoffen of BRZO bedrijven is anders voor de taken verkennen en vooral voor betreft het redden. Ook voor de taak stabiliseren zal hier sprake zijn van aanvullend personeel, materialen en middelen. Deze IBGS incidenten vallen dan onder de standaard afwijkende of afwijkende incidenten en niet meer onder de standaard incidenten en de basisbrandweerzorg. Deze taken moeten dan uitgevoerd worden door teams die gebruik maken van chemicaliënpakken (voor verkenning en redding) of gaspakken (stabilisatie). Welk team nodig is, is afhankelijk van de betrokken stoffen en de specifieke situatie. Over de Betuweroute worden grote aantallen gevaarlijke stoffen vervoerd, ook zodanig gevaarlijk qua aard, dat daar het optreden van specialistische teams nodig zou kunnen zijn.

De specialistische IBGS-eenheid verricht taken om incidenten met gevaarlijke stoffen te stabiliseren. De specialistische IBGS-eenheid is niet gericht op redding. Daarnaast kunnen deze eenheden het incident zodanig stabiliseren zodat gespecialiseerde bedrijven/ partners opruimwerkzaamheden kunnen verrichten. Posten dichtbij de risico-objecten en de Betuweroute waar het realistisch is dat IBGS inzetten binnen gedaan moeten zijn de tankautospuiten aangevuld met 4 chemicaliënpakken. Daarnaast is een specialistische IBGS eenheid binnen 2 uur beschikbaar die kan optreden in gaspak.

Basis Ontsmettingseenheid (BOE)

Bij een beperkt aantal slachtoffers (< 10) kan de basis ontsmettingseenheid ingezet worden. Intussen kunnen slachtoffers door een tankautospuit met de aanwezige middelen ontsmet worden.
De basis ontsmettingseenheid kan tevens de ingezette brandweereenheden met persoonlijke beschermingsmiddelen zodanig ontsmetten dat hulpverleningspersoneel veilig uit het pak kan. Deze eenheid speelt op lokale schaal een rol in de arbeidshygiënische ontsmetting van eenheden.
De BOE heeft een gewenste opkomsttijd van 30 min naar plaats incident. Om de gewenste opkomsttijd te behalen zijn in de regio twee BOE-eenheden aanwezig.

Grootschalige Ontsmettingseenheid (GOE)

Bij grote aantallen slachtoffers dienen de landelijke grootschalige ontsmettingseenheden ingezet te worden. Zij kunnen ingezet worden om capaciteit te leveren voor de ontsmetting, ook kunnen ze ingezet worden om kennis en expertise te leveren.
De opkomsttijd van de GOE is maximaal 2 uur en heeft een capaciteit van 90 slachtoffers per uur. Intussen kunnen slachtoffers op een afgezonderde locatie worden ondergebracht.
De dichtbij zijnde GOE-eenheid is gestationeerd in VNOG.

Schuim-eenheid

De schuimeenheid verricht primair bij ongevallen met gevaarlijke stoffen de taak afdekken van een plas met schuim. Hiermee worden de effecten op de omgeving verminderd en is er tijd (meer dan een uur) om specialistische IBGS-eenheden (indien nodig) aan te laten rijden.
Schuimeenheden hebben een groter toepassingsgebied dan alleen IBGS. Dit blijkt uit de Visie Grootschalig Brandweeroptreden waarin het peloton specialistische blussing gedefinieerd is. Deze eenheid wordt onder andere ingezet bij industriële brandbestrijding.
Deze eenheid kan met behulp van Schuim vormend middel (SVM) een plas van 1500m^2 eenmalig afdekken. Voor deze klus is 1m^3 schuimvormend middel noodzakelijk. Het streven is om 60 minuten na alarmering de plas te hebben afgedekt. In totaal heeft de regio de beschikking over 9 schuimblusaanhangers en 1 schuimblushaakarmbak die gezamenlijk een plas van 1500m^2 kunnen afdekken of blussen.

De verkenningseenheden

Het doel van de verkenningseenheid is inzicht te krijgen in aard en omvang van het effectgebied c.q. bedreigde gebied. Opkomsttijden en aantallen van deze eenheden zijn gekoppeld aan het IBGS risicoprofiel van de regio en interregionale samenwerking is hierbij mogelijk. Om voldoende dekking 5 verkenningseenheden. De voertuigen van de verkenningseenheden worden ook ingezet voor andere benoemde specialistische taken zoals FRB.

5.8 Grof en Extreem Geweld (Terrorismegevolgbestrijding (TGB)

Brandweer Nederland onderscheidt op dit moment drie niveaus van voorbereiding op grof en extreem geweld. Naast Basis(brandweer)zorg kan gekozen worden voor Basis+ en Basis++.7
Brandweer Gelderland-Midden hanteert het voorbereidingsniveau Basis+. In het kader van Basis+ zijn een aantal maatregelen genomen:
Er is een aandachtskaart Terrorisme Gevolg Bestrijding (TGB) en/of Extreem Geweld beschikbaar. Deze aandachtskaart is afgestemd in Oost5. De aandachtskaart is te raadplegen in LiveOp onder de knop ‘procedures’ > ‘7 algemeen’ > ‘Terrorisme’.
Alle tankautospuiten en de twee FRB voertuigen (Arnhem en Ede) in de regio zijn voorzien van een traumakit.

5.9 Rietenkapbrandbestrijding

Binnen het verzorgingsgebied van brandweer Gelderland-Midden zijn gebouwen met een rieten kap, zoals boerderijen en villa’s. Een brand in een rieten dak is lastig te bestrijden omdat de brand alleen aan de buitenkant van het dak geblust kan worden, terwijl de brand van binnenuit gewoon doorgaat. Dit kan ertoe leiden dat een pand ernstig beschadigd raakt of zelfs helemaal verloren gaat. De doelstelling van dit specialisme is om een brand in een rieten kap effectiever te kunnen bestrijden.
Het bestrijden van brand in een rieten kap is een basistaak van de brandweer. De benodigde veiligheidsmiddelen om een dergelijke brand te kunnen bestrijden behoren echter niet tot de standaard uitrusting van een tankautospuit. Voor de uitvoering van deze taak is extra materiaal en uitrusting noodzakelijke. Het specialistisch materiaal bestaat uit rietdekkersstoeltjes, een valbeveiliging die te plaatsen is op en in het rieten dak en een aantal spuitlansen.
Om overal in de regio effectief bij een brand in een rieten kap op te treden moet dit specialisme binnen 30 minuten ter plaatse zijn. Om deze opkomst te realiseren is in het noordwestelijke en zuidoostelijk deel van onze regio een team aanwezig.

5.10 Veeredtakel

Bij het redden van vee uit putten, gierkelders en sloten kan door de basisbrandweereenheid de hulp ingeroepen worden voor specifieke kennis en materieel van drie posten. Een veeredtakel-team rukt uit met een MIB-voertuig. De MIB-voertuigen beschikken over een veeredtakel en andere benodigdheden voor het redden van vee.

5.11 Arbeidshygiëne

Arbeidshygiëne is een belangrijk thema binnen de brandweer. Uit onderzoek is gebleken dat brandweerlieden aan tal van giftige stoffen worden blootgesteld. Daarom proberen we de blootstelling aan deze stoffen tot een minimum te beperken. Dat betekent dat we voor, tijdens en na een brand schoon werken, ondanks het feit dat we vies kunnen worden.
Om dat doel te bereiken werken we in onze regio met rijdende magazijnen, de zogenaamde Arbeidshygiëne bussen. Deze komen ter plaatse om vervuilde bluskleding en ademlucht, standaard na een brand, of bij een ander incident op aanvraag van de bevelvoerder of (H)OvD, te komen wisselen.
Bij Brandweer Gelderland-Midden zijn 5 eenheden Arbeidshygiëne beschikbaar

5.12 Verzorgingsgroep

De verzorgingsgroep verzorgt het eten, drinken en sanitaire voorzieningen tijdens langdurige inzetten.

Voor de uitvoering van de taken zijn twee voertuigen aanwezig. Voor de eerste inzet wordt gebruik gemaakt van een verzorgingsbus. Het gaat hierbij om het verzorgen van koffie, frisdrank, koeken en dergelijke op een plaats incident. Voorlangdurige inzetten is er een verzorgingscontainer beschikbaar.

5.13 Betuweroute

De afspraken over de voorbereiding en afhandeling van incidenten, risicobeheersing en crisisbeheersing zijn vastgelegd in samenwerkingsafspraken tussen de Veiligheidsregios's, politie en Prorail. Aanvullend op het standaard beschikbare brandweer materieel zijn er specialiste 25 KV testers beschikbaar op een x aantal posten. Met de 25 KV testers kan specifiek voor de Betuweroute worden vastgesteld of er veilig opgetreden kan worden zonder spanning op de bovenleiding.

6. Conclusies en aanbevelingen

Dit plan is opgesteld aan de hand van de nieuwe landelijke systematiek Gebiedsgerichte Opkomsttijden. Het bundelt alle bestuurlijke besluiten en organisatorische wijzigingen sinds de vaststelling van het vorige dekkingsplan in 2015. Het biedt ook de mogelijkheid om het effect op de dekking van toekomstige beleids- en/of organisatie ontwikkelingen inzichtelijk te maken en te betrekken bij de besluitvorming. Het vormt daarmee een solide basis voor het beoordelen van de impact van toekomstige (voorgenomen) besluiten en wijzigingen in de organisatie op de regionale brandweerdekking.

6.1 Conclusies

De theoretische opkomsttijden naar de CBS-buurten zijn goed tot voldoende, waarmee wordt door Gelderland-Midden voldaan aan de kaders die worden gesteld in de landelijke handreiking. In Ede en Arnhem zijn 24-uurs beroepsposten, daardoor kan een korte opkomsttijd worden gerealiseerd. Omdat alle vrijwillige posten werken volgens het vrije instroomprofiel, kunnen daar geen 100% garanties worden gegeven dat een post bij een gegeven alarmering ook daadwerkelijk kan uitrukken. Door de fijnmazige verdeling van brandweerposten is het in voorkomende gevallen mogelijk, snel geautomatiseerd buurposten te alarmeren en blijft de dekking op peil. Die fijnmazige verdeling van is ook van grote meerwaarde bij het levensreddende specialisme First Responder brandweer, omdat door korte opkomsttijden snel met reanimeren van mensen met hartfalen kan worden gestart.

Bij grootschalige incidenten blijft de restdekking in gehele regio een aandachtspunt waar actief op gestuurd wordt.

De werkdruk is acceptabel. Voor vrijwillige posten met een hoge alarmeringsfrequentie wordt gewerkt met een ploegensysteem.

6.2 Aanbevelingen

Raster in plaats van buurtindeling

In de landelijke systematiek wordt het gebruik van de CBS-buurtindeling voorgeschreven. Deze indeling wijzigt echter regelmatig, waardoor het niet mogelijk is om de dekking eenduidig te vergelijken met eerdere jaren. Dit is op te lossen door het toepassen van een vast raster. Eventueel kunnen beide systemen naast elkaar bestaan: de CBS-indeling voor externe rapportage richting het land, de raster-indeling voor intern gebruik om de dekking meerjarig eenduidig te kunnen beoordelen.

Interval voor inzicht en analyse

De nieuwe systematiek biedt mogelijkheden om de dekkingsanalyse meer dynamisch te maken en kunnen consequenties c.q. risico's “real-time” gevisualiseerd worden van nieuw/voorgenomen beleid en/of maatschappelijke ontwikkelingen. Dit vraagt echter wel een investering en mensen en middelen.

Brandweer Gelderland-Midden
is onderdeel van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Brandweer Gelderland-Midden
Postbus 5364
6802 EJ ARNHEM
T 0800 8446 000
E brandweer@vggm.nl
I www.brandweergm.nl

BRANDWEER
Gelderland-Midden

www.vggm.nl

Raadsinformatiebrief

Ontwerpdekkingsplan Brandweer

VGGM

maart 2024

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Inhoudsopgave

Inleiding 3

1. Nieuwe landelijke systematiek voor totstandkoming dekkingsplan 4

2. In gesprek over het dekkingsplan als onderdeel van het beleidsplan 6

Inleiding

Dekkingsplan onderdeel van beleidsplan

Het bestuur van de Veiligheidsregio stelt ten minste eenmaal in de vier jaar een beleidsplan vast, waarin het beleid is vastgelegd ten aanzien van de taken van de veiligheidsregio. Dit beleidsplan bevat onder andere (op grond van artikel 14 Wet Veiligheidsregio's, tweede lid onder f) "*de voor de brandweer geldende opkomsttijden en een beschrijving van de aanwezigheid van brandweerposten in de gemeenten, alsmede de overige voorzieningen en maatregelen, noodzakelijk voor de brandweer om daaraan te voldoen."* Dit noemen we in de dagelijkse werkpraktijk "het dekkingsplan".

In de huidige situatie heeft VGGM niet één allesomvattend beleidsplan VGGM maar bestaan er verschillende deelplannen zoals bijvoorbeeld een beleidsplan brandweer en een oefenbeleidsplan. Er wordt wél gewerkt aan één samenhangend geheel van beleidsdocumenten van de onderdelen van VGGM. De verwachting is dat het beleidsplan VGGM in Q2 2024 ter bespreking in de gemeenteraden kan worden voorgelegd. Vaststelling geschiedt in de tweede helft van 2024. Als het gaat om de doelstellingen in het beleidsplan t.a.v. de repressieve brandweerzorg zal het dekkingsplan een belangrijk onderliggend rapport zijn van het beleidsplan.

1. Nieuwe landelijke systematiek voor totstandkoming dekkingsplan

In opdracht van de minister van J&V is een nieuwe systematiek (“Handreiking landelijke uniforme systematiek voor dekkingsplannen”) vastgesteld voor de actualisatie van het dekkingsplan. De minister heeft eind 2022 aan alle veiligheidsregio’s gevraagd hun dekkingsplan voor 31 december 2023 op basis van deze systematiek op te stellen en vervolgens bestuurlijk vast te stellen en de werking daarvan in praktijk te monitoren. De actualisatie van het dekkingsplan zal nog voor het eind van dit jaar ambtelijk zijn afgerond. We voldoen daarmee aan het verzoek van de minister.

Uitgangspunten voor het dekkingsplan (beknopt weergegeven):

- Vingerende wet en regelgeving
- Aandacht voor ontwikkelingen vanuit evaluatie Wet veiligheidsregio’s zoals regionale, bovenregionale en landelijke slagkracht
- Landelijke handreiking gebiedsgerichte opkomsttijden & brief minister J&V d.d. 19 december 2022
- Brancherichtlijnen Brandweer Nederland
- Snelste bluseenheid (TS6) gaat ter plaatse (ook interregionaal)
- Verzorgingsgebied is de regio Gelderland-Midden
- Actualisatieslag visiedocumenten (uit 2014) voor dekkingsplan 2015:
    - Risicoprofiel brandweer,
    - Visie basisbrandweerzorg,
    - Visie uitruk op maat,
    - Visie paraatheid,
    - Visie specialistische taken
- Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren: De opkomst van vrijwilligers heeft géén verplichtend karakter. Dat kan betekenen dat een brandweerpost buiten dienst kan zijn omdat er onvoldoende vrijwilligers kunnen opkomen. Om die reden wordt er vanuit gegaan dat het denkbaar is dat er geen 1xTS 6 (= Standaard TS met een bezetting van zes personen) beschikbaar is maar dat er dan waarschijnlijk wel een inzet **binnen normtijd** kan plaatsvinden met inbreng van buurposten om toch aan de benodigde slagkracht te voldoen voor een maatgevende brand. Dit kan dan zijn:
    - 2xTS4[1] (1 x eigen post en 1 x buurpost) of:
    - 1x TS6 van een buurpost.
- Gewijzigde Visie op hulpverlening / HV’s (AB besluit 2021)
- Beroepsorganisatie Brandweer Gelderland-Midden (AB besluit 2021)
- Geen gelijktijdigheid van inzet, wel de werkdruk per post analyseren

Op basis van de analyse kan de verwachte dekking worden beschreven. Hiermee maken we inzichtelijk waar we repressief toe in staat zijn. Dit doen we door te kijken naar vier factoren: snelheid, slagkracht, paraatheid en werkdruk. Dit wordt geografisch in beeld gebracht waardoor duidelijk wordt waar de

[1] TS 4 is een Tankautospuit met 4 personen conform Besluit Personeel Veiligheidsregio's, te weten 1 bevelvoerder, 1 chauffeur/pompbedienaar, 2 manschappen.

dekking voldoende is en waar niet en waar aandachtsobjecten zijn. Deze beoordeling van de dekking kan leiden tot aanpassingsmaatregelen in de uitvoering zowel repressief als preventief.

Nieuw is dat de systematiek GGO voorziet in een frequentere monitoring van het theoretisch dekkingsplan en de toetsing in de praktijk waarbij steeds gekeken wordt naar de meest ideale spreiding van personeel en materieel over de regio, kijken naar de steeds veranderende omstandigheden en risico's.

In het ontwerpdekkingsplan wordt, rekening houdend met de wijzigingen die de afgelopen jaren hebben plaatsgevonden, de huidige dekking van de brandweerzorg beschreven (IST-situatie). In die zin is het ontwerpdekkingsplan dus beleidsarm. Er wordt geen voorstellen gedaan voor aanpassing. De directeur brandweer ziet hiervoor op basis van de huidige inzichten geen aanleiding.

Gewijzigde repressieve inrichting

In dit ontwerpdekkingsplan 2024 zijn ten opzichte van het dekkingsplan 2015 de volgende wijzigingen verwerkt:

- Veranderingen en verschuivingen in materieel

De wijzigingen in standplaats, operationele prestaties en harmonisatie van het materieel (tankautospuiten, waterwagens, hoogwerkers, hulpverleningsvoertuigen, multi-inzetbare brandweervoertuigen, vaartuigen, duikteam en oppervlakteredders).

- Visie hulpverlening

Op 1/12/2021 heeft het algemeen bestuur ingestemd met de nieuwe visie hulpverlening (onder voorbehoud van consultatie van dit dekkingsplan). Alle tankautospuiten zijn voorzien van redgereed-schappen, voor specialistische of complexe ongevallen zijn er aanvullend hulpverleningsvoertuigen. Deze moeten respectievelijk binnen 15 en 20 minuten ter plaatse zijn. Voorheen was dat niet gedefinieerd voor tankautospuiten en 15 minuten voor hulpverleningsvoertuigen.

- Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA)

Om strijdigheid met Europese wetgeving te voorkomen is het niet meer toegestaan om vrijwilligers van de brandweer verplichtende beschikbaarheid en paraatheid op te leggen. Om deze reden zijn piketten afgeschaft en is er in Ede een 24 uursdienst met beroepsbrandweer gekomen Dit betekent dat de fijnmazigheid van brandweerposten, wat redundantie oplevert in beschikbaarheid, van nog groter belang is.

- Slimmer alarmeren

Vrijwilligers mogen alleen worden ingezet onder een vrij instroomprofiel. Door middel van slimmere alarmontvangers kan de meldkamer sneller zien of een brandweerpost volledig beschikbaar is.

- Hulpmiddelen op voertuigen

Digitale communicatie en navigatie in voertuigen is verbeterd.

- Meldkamer Oost-Nederland (MKON)

Alarmerings- en uitrukafspraken in de 5 regio's van het meldkamergebied Oost-Nederland zijn geharmoniseerd.

- Demografie

In het werkgebied van Veiligheidsregio Gelderland-Midden wonen ruim 701.000 inwoners. Dit is een stijging van bijna 41.600 inwoners ten opzichte van 2015.

2. In gesprek over het dekkingsplan als onderdeel van het beleidsplan

Het Algemeen Bestuur VGGM zal op 3 april 2024 een besluit nemen over de inhoud van het ontwerpdekkingsplan als onderdeel van het ontwerpbeleidsplan VGGM. Vervolgens zal in de periode april-juli 2024 in regionale raadsinformatiebijeenkomsten gesproken worden over het ontwerpbeleidsplan c.q. ontwerpdekkingsplan.

Resumé besluitvorming

- 17 januari 2024:	Meningsvormende bespreking ontwerpdekkingsplan in Algemeen Bestuur VGGM
- 3 april 2024:	Algemeen Bestuur VGGM stelt ontwerpdekkingsplan vast als onderdeel van het ontwerpbeleidsplan VGGM
- april – juli 2024:	Gesprek met raden over ontwerpbeleidsplan VGGM (incl. ontwerpdekkingsplan)
-Tweede helft 2024:	Vaststellen ontwerpbeleidsplan VGGM (incl. ontwerpdekkingsplan)

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM)
verzorgt Ambulance, Brandweer, GGD en GHOR voor de gemeenten Gelderland-Midden

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Postbus 5364
6802 EJ ARNHEM
T 0800 8446 000
E info@vggm.nl
I www.vggm.nl

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel 'Zienswijze begroting VGGM 2025'

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

n.v.t.

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Kumas (VVD), De Vroome (D66), Neutkens (Volt), Philips (Partij voor de Dieren), De Boef (GroenLinks), Van der Laak (Arnhem Centraal).

De fracties van PvdA, CDA, SP, ChristenUnie, DENK, PVV, Groep van den Broek, Burgerbelang Arnhem en Forum voor Democratie waren niet vertegenwoordigd.

Verder aanwezig: burgemeester Marcouch, wethouder Van der Geijn

Bespreking

Er zijn geen verzoeken zijn ontvangen om in te spreken. De meningsvormende bespreking vindt geen doorgang als gevolg van het ontbreken van een quorum.

Toezeggingen

n.v.t.

Amendementen en moties

n.v.t.

Conclusie

De voorzitter stelt vast dat er geen quorum is waardoor er geen meningsvormende bespreking kan plaatsvinden. De voorzitter zal het dagelijks bestuur adviseren het voorstel door te geleiden naar besluitvorming.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

W.T. Heemskerk

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Raadsvoorstel ‘Mandaatbesluit intrekking voorkeursrecht 2024'

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
26-06-2024

Type voorstel
Raadsvoorstel vanuit het college van B&W

Spreekrecht publiek?
Ja

Voorgesteld resultaat:
Start en afronding informatieve en meningsvormende ronde.

Informatieve fase:
Klassiek inspreken

Meningsvormende fase:
Er wordt in maximaal twee termijn vergadert waarin de raadskamer in gesprek gaat met het college.

Voorgesteld besluit

De raad wordt voorgesteld om het mandaatbesluit intrekking voorkeursrecht vast te stellen.

Hiermee krijgt het college het mandaat om een voorkeursrecht (gedeeltelijk of helemaal) in te trekken en is hiervoor niet een besluit van de raad voor nodig.

Aandachtspunten

Informatieve bespreking
De informatieve bespreking bestaat uit het klassiek inspreekrecht. Insprekers krijgen vijf minuten de tijd om de raadskamer toe te spreken, waarna er ruimte is voor vragen. Op moment van publicatie van de agenda zijn er geen aanmeldingen van insprekers ontvangen. Mochten die er na publicatie van de agenda komen dan worden die toegevoegd aan de lijst van insprekers in de bijlage.

Meningsvormende bespreking
Er wordt in twee termijnen vergaderd.

- Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld.
- De portefeuillehouder reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest. De portefeuillehouder beantwoordt de gestelde vragen.
- Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken.

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Paul Smeulders

Ambtenaar
Brian Dekker
Brian.Dekker@arnhem.nl
0625387686

Raadsadviseur
Willem Lammers
willem.lammers@arnhem.nl
(06) 31 10 79 51

Aandachtspunten

- Sinds de invoering van de Omgevingswet is de Wet voorkeursrecht gemeenten vervallen, en tegelijk zijn ook de bevoegdheden gewijzigd.
- De raad is en blijft bevoegd tot het vestigen van een gemeentelijk voorkeursrecht. Voorafgaand aan die vestiging kan het college een kortdurend voorlopig voorkeursrecht vestigen, die binnen drie maanden door de gemeenteraad moet worden bevestigd. Dit is conform de oude werkwijze van de Wet voorkeursrecht gemeenten.
- Wat is veranderd is de bevoegdheden ten aanzien van het *intrekken* van het voorkeursrecht. Sinds de Omgevingswet is ingevoerd is geregeld dat het orgaan dat het voorkeursrecht vestigt, ook het orgaan is dat het voorkeursrecht intrekt. Dat is dus de gemeenteraad. En het vraagt een actieve handeling van de raad.
- In de Wet voorkeursrecht gemeenten was dit anders geregeld: toen kon het college zelfstandig een voorkeursrecht intrekken.
- Het voorstel van het college is om die oude situatie te herstellen, zodat ook in de toekomst het college zelfstandig (delen van) een voorkeursrecht kan intrekken.
- Na het nemen van dit mandaatbesluit blijft, in tegenstelling tot een delegatie van bevoegdheden, ook de raad bevoegd om zelfstandig een voorkeursrecht in te trekken.

Moties en Toezeggingen

De volgende moties en toezeggingen worden met het raadsvoorstel afgedaan:

Niet van toepassing

Mogelijk resultaat:

- Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase
- Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de Bespreking van Moties en Amendementen.

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4161668

Onderwerp: Mandaatbesluit intrekking voorkeursrecht 2024

Kernboodschap

De wetgeving rond het voorkeursrecht is aangepast. Om de procedure weer in lijn te brengen met het oude recht en de praktijk die altijd gangbaar was in Arnhem en de rest van Nederland, is een mandaatbesluit nodig van de gemeenteraad.

Voorstel

1. Vast te stellen het ‘Mandaatbesluit intrekking voorkeursrecht 2024’ conform bijgevoegd concept-besluit.

Inleiding

Door de Omgevingswet (hierna: Ow) is de bevoegdheid tot het intrekken van een voorkeursrecht gewijzigd. Onder het oude recht (Wet voorkeursrecht gemeenten) waren colleges van B&W zelfstandig bevoegd om een voorkeursrecht in te trekken. Onder de Ow is uw gemeenteraad bevoegd tot intrekking van het voorkeursrecht. Om de procedure weer in lijn te brengen met het oude recht en de praktijk die altijd gangbaar was, is een wijziging nodig en dit geeft aanleiding om aan uw gemeenteraad voor te stellen de bevoegdheid tot het intrekken van een reeds gevestigd voorkeursrecht te mandateren aan het college. Dit is een snellere en slagvaardigere manier om te zorgen voor duidelijkheid in gebieden waarop het voorkeursrecht is gevestigd.

Vestiging voorkeursrecht
Op grond van artikel 9.1 lid 1 Ow kan uw gemeenteraad een gemeentelijk voorkeursrecht vestigen door middel van een voorkeursrechtbeschikking. Voorafgaand aan de vestiging kan het college (op grond van artikel 9.1 lid 2 Ow) een kortdurend voorlopig voorkeursrecht vestigen, die daarna binnen drie maanden door uw gemeenteraad moet worden bestendigd. In die zin komt dit overeen met de systematiek van de oude Wet voorkeursrecht gemeenten (hierna: Wvg).

Intrekkingsgronden voorkeursrecht
Als het voorkeursrecht niet meer voldoet aan de vereisten van artikel 9.1 leden 1 en 2 Ow, dan trekt het bestuursorgaan dat het voorkeursrecht heeft gevestigd (gemeenteraad) dit onverwijld in (artikel 9.5 leden 1 en 2 Ow)[1].

[1] Artikel 9.5 Omgevingswet

Arnhem GEMEENTE

Een voorkeursrechtbeschikking kan ook worden vernietigd als niet is voldaan aan de in artikel 16.82a Ow genoemde termijn. Dit artikel ziet op het ingaan van het voorkeursrecht en luidt kortgezegd dat het voorkeursrecht binnen 4 dagen na bekendmaking moet zijn ingeschreven in de openbare registers (Kadaster) en dat het voorkeursrecht ingaat op het tijdstip van inschrijving.

Intrekking op verzoek van belanghebbende
Een belanghebbende kan het bestuursorgaan ook verzoeken om het voorkeursrecht in te trekken. Bij zo'n verzoek is de algemene regeling uit de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) van toepassing. Het bevoegd gezag moet dan uiterlijk binnen acht (8) weken na ontvangst van een aanvraag een besluit nemen of meedelen binnen welk redelijk termijn er een beschikking wordt gegeven op grond van artikel 4:13 jo. 4:14 jo. 4:15 Awb.

Kort samengevat
In de Ow is de vestiging én intrekking van een voorkeursrecht duidelijk afgebakend door wettelijk bepaalde intrekkingsgronden, korte termijnen en een actieve houding van de gemeente.
Bij intrekking en vernietiging van het voorkeursrecht is namelijk een actieve handeling vanuit het bestuursorgaan vereist. Voorbeelden zijn: doorhaling in de openbare registers (artikel 9.5 lid 2 Ow), mededeling van de intrekking of vernietiging aan de eigenaren of beperkt gerechtigden (artikel 9.5 lid 3 Ow) en een beslistermijn van acht (8) weken als een belanghebbende het bestuursorgaan verzoekt het voorkeursrecht in te trekken.

Wijziging bevoegdheden intrekking voorkeursrecht onder de Ow
Onder het oude recht was het college (op grond van artikel 8 lid 1 Wvg) zelfstandig bevoegd te besluiten om een eerder gevestigd voorkeursrecht in te trekken, indien niet meer werd voldaan aan de in de Wvg gestelde eisen.

Nieuw onder de Ow is dat deze bevoegdheid nu ligt bij het bestuursorgaan dat de voorkeursrechtbeschikking heeft gegeven. Vanuit het oogpunt van zuivere bevoegdheidstoedeling acht de regering het niet meer passend dat het ene bestuursorgaan (gemeenteraad) een beschikking geeft en een ander bestuursorgaan (college) die vervolgens kan intrekken. Wel is het mogelijk dat de gemeenteraad de bevoegdheid tot intrekking mandateert aan het college. De wetgever meent dat de aard van de intrekkingsbevoegdheid zich daar niet tegen verzet en dat is de insteek van dit raadsvoorstel.

Beoogd effect

Door het intrekken van een voorkeursrecht te mandateren aan het college, ontstaat er feitelijk geen andere situatie dan onder het oude recht. Bovendien kan de intrekking slagvaardiger en binnen wettelijke termijnen plaatsvinden. Daarnaast kan er veel sneller meer duidelijkheid worden gegeven aan zowel de gemeente, de eigenaar van het perceel c.q. de percelen waarop het voorkeursrecht rust en overige betrokkenen.

Argumenten

1.1 Feitelijk geen verandering met het oude recht.

Onder het oude recht was het college al zelfstandig bevoegd te besluiten tot intrekking van een voorkeursrecht. Hierdoor kon de intrekking slagvaardig en snel plaatsvinden. Door de intrekking nu aan het college te mandateren, ontstaat er feitelijk eenzelfde situatie als onder het oude recht.

1.2 Wetgever laat mandatering aan college expliciet toe.

In de Ow is de bevoegdheid tot intrekking van het voorkeursrecht neergelegd bij het orgaan dat de voorkeursrechtbeschikking heeft genomen. Vestiging én intrekking is een bevoegdheid van uw gemeenteraad, zoals ook uitvoerig is verwoord in de memorie van toelichting bij de Aanvullingswet grondeigendom Omgevingswet. In dezelfde memorie van toelichting wordt ook met redenen omkleed beargumenteerd dat mandatering (van de intrekking van het voorkeursrecht van gemeenteraad aan het college) niet is uitgesloten.[2] In eigen woorden zegt de wetgever daarover: *'Intrekking door het college is mogelijk wanneer de gemeenteraad de bevoegdheid daarvoor mandateert aan het college. De regering meent dat de aard van de intrekkingsbevoegdheid zich daartegen niet verzet. Waar bij de vestiging van een voorkeursrecht de overdraagbaarheid van de eigendom van een onroerende zaak door de vervreemder wordt beperkt, wordt deze bij de intrekking van een voorkeursrecht juist in volle omvang hersteld.'*

De wetgever geeft expliciet aan dat mandatering van de intrekkingsbevoegdheid van uw gemeenteraad aan het college mogelijk is, vooral omdat in de wet is vastgelegd wanneer er sprake kan of moet zijn van intrekking (zie artikel 9.1 leden 1 en 2 Ow of als de voorkeursrechtbeschikking niet binnen het in artikel 16.82 Ow genoemde termijn is ingeschreven). Intrekking van een voorkeursrecht kan dus enkel en alleen plaatsvinden binnen deze wettelijke kaders. Dit rechtvaardigt het geven van de bevoegdheid aan het college om namens de raad te besluiten tot intrekking van het voorkeursrecht. Voorbeelden hiervan zijn om de snelheid in het proces te houden of als tijdens het ontwikkelproces blijkt dat het gebied waar het voorkeursrecht op is gevestigd, kleiner kan worden gemaakt. Daarnaast kan het ook gaan om feitelijke handelingen die het college moet verrichten, zoals doorhaling in de openbare registers (artikel 9.5 lid 2 Ow), mededeling van de intrekking of vernietiging aan de eigenaren of beperkt gerechtigden (artikel 9.5 lid 3 Ow).

1.3 Sneller herstel van eigendomspositie voor de eigenaar.

De vestiging van een voorkeursrecht beperkt de overdraagbaarheid van een onroerende zaak. Indien de gemeente besluit om het voorkeursrecht in te trekken, dan moet herstel van deze beperking zo snel mogelijk plaatsvinden. Intrekking door het college namens de raad is in tijd

[2] Kamerstukken II 2018/19, 35 133, nr. 3 p. 42, 71 en 205.

effectiever, sneller én binnen wettelijke termijnen dan intrekking door uw gemeenteraad. De eigenaar kan zo sneller ten volle genieten van zijn of haar eigendomsrecht.

1.4 Mandaat is geen delegatie van bevoegdheden.

Kenmerkend voor delegatie van bevoegdheden is onder meer dat degene die de bevoegdheid heeft gedelegeerd, die bevoegdheid zelf niet meer kan uitoefenen. Kenmerkend voor mandaat is onder meer dat de mandaatgever bevoegd blijft om de bevoegdheid zelf uit te oefenen en dat binnen de grenzen van het mandaat genomen besluit geldt als een besluit van de mandaatgever (op grond van artikel 10:2 Awb). Bij het mandateren van de intrekking blijft uw gemeenteraad dus ook bevoegd om tot intrekking van een voorkeursrecht te besluiten.

1.5 Algemeen mandaat is nog slagvaardiger.

Op grond van artikel 10.5 Awb kan uw gemeenteraad een algemeen mandaat of een mandaat per geval verlenen. Bij een algemeen verleend mandaat is het mogelijk te besluiten over alle intrekkingen van het voorkeursrecht, ongeacht de locatie. Dit is effectiever en slagvaardiger dan een per geval verleend mandaat. Zo uw gemeenteraad weet zijn er op meerdere locaties Wvg gevestigd, die door het overgangsrecht ook onder de Ow blijven gelden, Het overgangsrecht stelt deze gelijk aan de voorkeursrechten op basis van de nieuwe grondslagen uit de Omgevingswet. Een per geval verleend mandaat betekent dat per geval het college zou moeten besluiten over de intrekking. Dit komt de slagvaardigheid, snelheid en effectiviteit van de intrekking niet ten goede. Zeker niet als binnen acht (8) weken moet worden besloten of het bestuursorgaan akkoord gaat met een intrekkingsverzoek door belanghebbende.
Uw gemeenteraad zal dan ook worden verzocht om een algemeen mandaat te verlenen aan het college. Op grond van artikel 10.4 Awb heeft mandatering door uw gemeenteraad aan het college de instemming nodig van de gemandateerde, dus het college. Van deze instemming kan blijken uit het onderliggende collegevoorstel. Op grond van artikel 10:6 Awb zal het college uw gemeenteraad, middels een raadsinformatiebrief, informeren over een ingetrokken voorkeursrecht.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Aansprakelijkheid bij niet tijdig intrekken of laten doorhalen.

Het bestuursorgaan moet zorgen voor directe doorhaling in de openbare registers van een ingetrokken voorkeursrecht (zie artikel 9.5 lid 2 Ow). Ook moet het bevoegd gezag mededelingen doen van het intrekken van het voorkeursrecht aan de eigenaren en beperkt gerechtigden op de onroerende zaak (zie artikel 9.5 lid 3 Ow).
Voor schade als gevolg van het niet tijdig intrekken of laten doorhalen is de overheid volledig aansprakelijk (zie artikel 15.52 Ow)[3]

[3] Zie ook Handreiking Grondeigendom Omgevingswet, mei 2022, p. 24 en 25.

Participatie

Voor dit voorstel heeft geen participatie plaats hoeven vinden.

Financiën

Het mandateren van bevoegdheden heeft geen financiële gevolgen.

Uitvoering

Indien uw gemeenteraad positief besluit, zal de intrekking van een voorkeursrecht plaatsvinden door het college in naam van de raad, op de wijze en binnen de wettelijke kaders zoals de Ow voorschrijft. Het college zal uw gemeenteraad, middels een raadsinformatiebrief, informeren over een ingetrokken voorkeursrecht. Het mandaatbesluit treedt in werking op de dag na bekendmaking.

Communicatie

Na vaststelling zal het mandaatbesluit bekend worden gemaakt in het digitale gemeenteblad, te vinden zijn op overheid.nl en op intranet (juridische pagina) worden geplaatst.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsbesluit (volgende pagina)

Besluit van	
Zaaknummer	4161668

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 april 2024, nummer: 4161668;

gelet op:
- het bepaalde in de Gemeentewet, afdeling 10.1.1 van de Algemene wet bestuursrecht en de Omgevingswet;
- de instemming van het college van burgemeester en wethouders op grond van artikel 10:4 van de Algemene wet bestuursrecht.

besluit:

vast te stellen het ‘Mandaatbesluit intrekking voorkeursrecht 2024’ conform bijgevoegd concept-besluit.

Artikel 1. Begripsbepalingen
In dit besluit wordt verstaan onder:
- mandaat: de bevoegdheid om in naam van een bestuursorgaan besluiten te nemen, alsmede de noodzakelijke feitelijke handelingen in het kader van de voorbereiding, bekendmaking en uitvoering daarvan te verrichten alsmede de ondertekening;
- raad: de gemeenteraad van de gemeente Arnhem;
- college: het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem;

Artikel 2. Mandaat aan het college
De raad verleent mandaat aan het college voor het nemen van een besluit tot intrekking voorkeursrecht zoals bedoeld in artikel 9.5 van de Omgevingswet.

Artikel 3. Ondertekening door het college
Bij de uitoefening van de in dit besluit gemandateerde bevoegdheden is de ondertekening als volgt:

Namens de gemeenteraad van de gemeente Arnhem,

<handtekening>	<handtekening>
De secretaris,	De burgemeester,
<naam secretaris>	<naam burgemeester>

GEMEENTE Arnhem

Artikel 4. Inwerkingtreding
Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking.

Artikel 5. Citeertitel
Dit besluit kan aangehaald worden als: ‘Mandaatbesluit intrekking voorkeursrecht 2024’’.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van (datum).

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Mandaatbesluit intrekking voorkeursrecht 2024’

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Van Engelenburg (VVD), Malda (ChristenUnie), Scholten (Volt), Brandts (D66), Hogenhout (PvdD), Gerretschen (GroenLinks), Razza (Arnhem Centraal) en Visser (PvdA).

De fracties van de SP, CDA, BBA, PVV, DENK, Forum voor Democratie waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Smeulders (wethouder)

Bespreking

De voorzitter opent de vergadering en start met de meningsvormende bespreking. Hierin is in één termijn het raadsvoorstel besproken. Aan een tweede termijn was geen behoefte.

Toezeggingen

Geen

Conclusie

Aan het einde van de vergadering concludeert de voorzitter dat de meningsvormende bespreking is afgerond en dat het voorstel als hamerstuk kan worden doorgeleid naar de besluitvormende raadsvergadering.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

D. Weijers

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Raadsvoorstel 'Toekomst herdenking Slag om Arnhem'

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☑ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
26 juni 2024

Type voorstel
Raadsvoorstel vanuit het college van B&W

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Start en afronding bespreking amendementen en/of moties.

Meningsvormende fase:
Er wordt in maximaal twee termijnen vergaderd per amendement of motie.

Voorgesteld besluit

Het college stelt voor om een besluit te nemen over de toekomst van de herdenking van de Slag om Arnhem. Het voorstel is om naast de jaarlijkse herdenking in de Eusebiuskerk en de Berenkuil een groot event in de kroonjaren te organiseren en daarnaast een jaarlijks doorlopend programma. Daarnaast wordt gevraagd om het college de opdracht te geven om de invulling en de organisatie verder uit te werken.

Aandachtspunten

Aandachtspunten
Het raadsvoorstel is opgesteld naar aanleiding van een aangenomen motie, waarop BMC een onderzoek heeft verricht, zie hieronder voor een uitgebreidere toelichting.

Vergaderorde
Ieder amendement en/of motie wordt afzonderlijk besproken in twee termijnen:

- Start eerste termijn aan de zijde van de raad.
  - De indiener(s) van de motie of het amendement krijgt of krijgen als eerste de gelegenheid.
  - Indien fracties vragen hebben aan de indiener kunnen zij die stellen in de eerste termijn van de indiener.
  - De overige fracties worden in hun eigen eerste termijn uitgenodigd om hun voorlopige mening over de motie of het amendement te delen en/of vragen aan de wethouder te stellen.
- Start eerste termijn aan de zijde van het college. Hierin geeft de portefeuillehouder een pre-advies en worden gestelde vragen in de eerste termijn beantwoord.
- Tweede termijn aan de zijde van de raadskamer, waarin weer gestart wordt bij de indiener(s).
- Indien nodig: Tweede termijn aan de zijde van het college.

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Bob Roelofs

Ambtenaar
Emina Joosten
emina.joosten@arnhem.nl
06-50194029

Raadsadviseur
Steffan Vos
steffan.vos@arnhem.nl
06 - 31114958

Aandachtspunten

- De eerder aangenomen motie ‘Een brug naar de toekomst’ (22M132) is de basis voor dit voorstel. Het adviesbureau BMC heeft daarop een onderzoek uitgevoerd en daaruit komt de conclusie zoals in het voorstel is uitgewerkt.
- BMC heeft een aantal scenario’s uitgewerkt waarbij het voorstel is om te kiezen voor optie 2, zoals uitgewerkt in het besluit.
- Onder het kopje Financiën wordt uitgelegd hoe de herdenking gefinancierd kan worden met bestaande middelen en een verdere uitwerking binnen de huidige begroting.

Moties en Toezeggingen

De motie ‘Een brug naar de toekomst’ (22M132) is de basis voor het voorstel en wordt bij het aannemen van dit voorstel afgedaan.

Mogelijk resultaat:

- Nadat de bespreking is afgesloten, alle concept-moties en -amendementen besproken zijn, besluit de raadskamer of het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende vergadering.

GEMEENTERAAD ARNHEM

Amendement

Datum raadsvergadering:	3 juli 2024
Nummer amendement:	**24A23**
Zaaknummer:	4097020
Status	
Onderwerp:	Toekomst herdenking Slag om Arnhem

Titel:

Toekomst herdenking en Bridge to Liberation Experience

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Het besluit als volgt aan te passen:

1. Kennis te nemen van de resultaten van het BMC-onderzoek ‘Brug naar de Toekomst – De herdenking van de Slag om Arnhem’.
2. Het college de opdracht te geven in 2024 een nieuw plan voor de herdenking van de Slag om Arnhem in brede zin voor te stellen aan de gemeenteraad, en dit voorstel voor te bereiden met de betrokken partijen in de stad en de omliggende gemeenten uit de Airborneregio.
3. Daarbij jaarlijks de Bridge to Liberation Experience te organiseren.
4. Hierbij de volgende kaders mee te nemen:
    a. Er vindt een jaarlijks Bridge to Liberation Experience plaats bij de John Frostbrug, waarbij in ieder geval de herdenking in de kuil wordt betrokken.
    b. De Bridge to Liberation Experience mag in de reguliere jaren kleinschaliger zijn dan in voorgaande reguliere jaren, en in de kroonjaren vergelijkbaar met of iets kleinschaliger dan in 2024.
    c. Kostenverzwarende facilitaire eisen zoals een scherm op de brug en een drijvend podium mogen vervallen.
    d. De organisatie van de Bridge to Liberation Experience gaat door het hele jaar samenwerkingen aan met andere organisaties zodat het bijdraagt aan het doorlopende programma rond herdenken.
    e. Wanneer dit niet mogelijk is binnen het huidige structurele budgettaire kader dit voor te leggen aan de gemeenteraad, al dan niet met een voorgestelde dekking.

Toelichting:

Na 80 jaar herdenken is het goed kritisch te kijken naar de manier waarop wij de komende jaren omgaan met herdenken in de Airborneregio in het algemeen en met de Bridge to Liberation Experience in het bijzonder. De Bridge to Liberation Experience bij de brug is bij uitstek een voor Arnhem en de regio beeldbepalend evenement. Dit willen we niet verloren laten gaan. Wel willen we kijken naar een invulling die toekomstbestendig is. Daarvoor vragen we het college een voorstel uit te werken.

Arnhem GEMEENTE

Door het eerdere naar voren halen ontbreekt in 2025 en 2026 regulier budget in de begroting. Dit zal nog aangevuld moeten worden om in 2025 het evenement te kunnen organiseren en ruimte te hebben een vorm voor de toekomst te ontwikkelen. In 2025 onttrekken we daarom € 290.000 uit de BR Evenementen, naast de € 60.000 die al beschikbaar is in de begroting. Afhankelijk van de uitwerking door het college in samenspraak met betrokken organisaties, is het denkbaar structureel extra geld uit te trekken. Een oplossing binnen de huidige jaarlijkse budgetten, vergelijkbaar met het raadsvoorstel kan echter ook.

Indieners:

Mark Coenders – GroenLinks
Steffenie Pape – VVD
Mattijs Loor – D66
Gerrie Elfrink – SP
Klaartje Koorn – CDA
Marjan van Munster – PvdA
Lea Manders – Arnhem Centraal
Nathalie Nede – ChristenUnie
Scott van den Broek – Groep Van den Broek

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4097020

Onderwerp: Toekomst herdenking Slag om Arnhem

Kernboodschap

Bij de begrotingsbehandeling 2023 heeft de gemeenteraad de motie Een brug naar de toekomst (22M132) aangenomen met het verzoek om voor de begrotingsbehandeling 2024 met een voorstel te komen hoe we het herdenken van de Slag om Arnhem, in het bijzonder Bridge to Liberation, vorm gaan geven na het Kroonjaar 2024. Wij hebben adviesbureau BMC de opdracht gegeven om een advies op te stellen over de doelstellingen en ambities van het herdenken voor de jaren na 2024 en daarbij scenario's te schetsen met bijbehorende consequenties. In dit raadsvoorstel informeren wij u over de uitkomsten van het onderzoek 'Brug naar de Toekomst - De herdenking van de Slag om Arnhem' en stellen wij u voor in te stemmen met het voorstel om – naast de jaarlijkse herdenking in de Eusebiuskerk en de Berenkuil - in de kroonjaren een groot event te organiseren en daarnaast een jaarlijks doorlopend programma. De precieze invulling en organisatie zullen we de komende periode verder uitwerken. Hiermee is de motie Een brug naar de toekomst (22M132) afgedaan.

Voorstel

1. Kennis te nemen van de resultaten van het BMC-onderzoek "Brug naar de Toekomst - De herdenking van de Slag om Arnhem".
2. In te stemmen met het voorstel om - naast de jaarlijkse herdenking in de Eusebiuskerk en de Berenkuil - een groot event in de kroonjaren te organiseren en daarnaast een jaarlijks doorlopend programma.
3. Het college opdracht te geven de invulling en de organisatie verder uit te werken.

Inleiding

De achtergrond
Herdenken is onlosmakelijk verbonden met onze stad. Het is de Slag om Arnhem, het verhaal van de brug te ver, de enorme impact van dit kantelpunt in de geschiedenis, dat onze inwoners en de regio verbindt. Sinds 2014 is er veel veranderd als het gaat om het herinneren en herdenken van de Slag om Arnhem. In regionaal verband is de samenwerking tussen de vier Airborne-gemeenten geprofessionaliseerd en geïntensiveerd. Ook is er een forse investering gedaan om het herdenken en herinneren van de Slag om Arnhem zichtbaar maken in onze stad: Airborne at the Bridge, het

Gemeente Arnhem

Jacob Groenewoudplantsoen, de trappen aan de Rijnkade en het monument De Vlucht als herinnering aan de grootscheepse evacuatie.
In 2014 nam Arnhem in het kader van de 70ste herdenking van de Slag om Arnhem (kroonjaar) het initiatief voor een eenmalig speciaal programma met een vernieuwende publieksherdenking van de Slag om Arnhem. Dit resulteerde in de Bridge to Liberation Experience, een multimediaal event bij de John Frostbrug met een groot bereik en veel herkenning bij brede lagen in de samenleving. In 2015 volgde een tweede editie. Het succes van de events leidde tot de oprichting van de stichting Bridge to Liberation, die sinds 2016 verantwoordelijk is voor de Experience. De stichting heeft zich als doel gesteld om op een nieuwe manier, met een breed publiek, stil te staan bij de Slag om Arnhem en de impact van de oorlog. De experience is een totaalbeleving: een wereld van 360 graden met muziek, visuele effecten, film en dans. Deze formule is in de afgelopen negen edities grotendeels hetzelfde gebleven.

De motie
Het rondkrijgen van de middelen bleek de afgelopen jaren elke keer een enorme uitdaging. Met financiële pleisters als amendementen, de begroting 2023 en garantstelling zijn de middelen telkens aangevuld zodat Bridge to Liberation kan doorgaan. De financiële vraag vanuit de stichting aan de gemeente is in de afgelopen jaren structureel gegroeid, terwijl de ambitie en de formule van Bridge to Liberation hetzelfde zijn gebleven.
Wij verwachten dat deze financiële druk in de komende jaren zal toenemen. De bijdragen van de provincie en van het vfonds, twee andere grote financiële bronnen, zijn na 2024 niet zeker.
Ook de begrote middelen voor de afgelopen editie van 2023 bleken niet voldoende. Bij de begrotingsbehandeling 2023 heeft de gemeenteraad de motie Een brug naar de toekomst (22M132) aangenomen met het volgende verzoek:

- Zich in te zetten voor een 80ste herdenking, in 2024, met een Bridge to Liberation Experience die ook regionaal en nationaal maximale betekenis heeft en die een basis vormt voor in ieder geval eens in de vijf jaar een relevante herdenking met grotere zichtbaarheid;
- Voor de begroting van 2024 met een voorstel te komen hoe we na 2024 invulling blijven geven aan de Slag om Arnhem-herdenking in het algemeen en De Bridge to Liberation in het bijzonder, inclusief een financiële paragraaf;
- Daarbij in overweging te nemen dat het onwenselijk is structureel een dergelijk hoge financiële bijdrage te leveren, en daarom eens in de vijf jaar grootschalig te herdenken, en in de overige jaren betekenisvol maar kleinschaliger;
- De betrokken stakeholders mee te nemen in het te maken voorstel.

BMC-onderzoek
Wij hebben aan adviesbureau BMC de opdracht gegeven om een advies te geven over de doelstellingen en ambities van het herdenken voor de jaren na 2024 en daarbij scenario's te schetsen met bijbehorende consequenties.
Op basis van onderzoek, interviews met veel betrokken partijen en reacties vanuit bewoners door een online enquête, is de conclusie dat er breed draagvlak en waardering is voor de herdenking in de Eusebiuskerk en de ceremonie in de Berenkuil.
Bridge to Liberation als grootschalige publieksherdenking wordt over het algemeen wel gewaardeerd, maar er zijn ook veel kritische geluiden: het concept is niet meer van deze tijd, ieder

jaar dezelfde opzet, jongeren worden maar beperkt bereikt, lokale en regionale partners geven aan dat ze samenwerking missen.
Naar aanleiding van deze gesprekken heeft BMC een viertal scenario's geformuleerd die vervolgens afgewogen zijn tegen een aantal uitgangspunten: continuering van de herdenking in de Eusebiuskerk en de ceremonie in de Berenkuil/ heldere ambities/ duidelijke doelgroep en bijbehorende prestatieafspraken/ lokale en regionale samenwerking/ realistische financiering.

De scenario's die BMC heeft geformuleerd zijn:
Scenario 1: Continueren van de huidige manier van herdenken: de herdenking in de Eusebiuskerk, de ceremonie in de Berenkuil en de Bridge to Liberation blijven ongewijzigd.
Scenario 2: Groot evenement in kroonjaren: de herdenking in de Eusebiuskerk en de ceremonie in de Berenkuil blijven ongewijzigd, daarnaast is er in de kroonjaren een groot event. In alle andere jaren is er ruimte voor een beperkt doorlopend programma gericht op specifieke doelgroepen, zoals bijvoorbeeld jongeren.
Scenario 3: Brede doorlopende programmering in de stad en regio: herdenking in de Eusebiuskerk en de ceremonie in de Berenkuil blijven ongewijzigd. Daarnaast is er een breed doorlopend programma in alle jaren. In de kroonjaren is er geen grootschalig publieksevent.
Scenario 4: Combinatie van kroonjaren en breed programma: de herdenking in de Eusebiuskerk en de ceremonie in de Berenkuil blijven ongewijzigd. In de kroonjaren is er een groot publieksevent en daarnaast een uitgebreide jaarrond programma in de stad en de regio.

Tabel op basis van BMC

Score uitgangspunten per scenario	Scenario's volgens BMC			
	1	2	3	4
Herdenken Berenkuil en Eusebiuskerk	+	+	+	+
Scherpere ambities	+/-	+	+	+
Duidelijke doelgroepen en prestatieafspraken	+/-	+	+	+
Intensivering lokale en regionale samenwerking	-	-	+	+
Realistische en duurzame financiering	-	+	-/+	-/+

Het voorstel:
Op basis van de conclusies uit het rapport en de uitgangspunten die in de motie zijn meegegeven, stellen we een scenario voor waarin de kracht van een groot event wordt gecombineerd met een beperkte doorlopende programmering. Dit komt overeen met scenario 2 van BMC.

Beoogd effect

Blijvend aandacht schenken aan de herdenking van de Slag om Arnhem op een manier die past binnen de financiële kaders en die ook voor de jongere generatie betrokkenheid bij deze geschiedenis creëert en die verbinding legt met de huidige tijd.

Argumenten

2.1	*We zien de kracht van een groot laagdrempelig event*
	Het publiek heeft grote waardering voor Bridge to Liberation als grootschalig, breed toegankelijk, laagdrempelig publieksevenement. Dit willen we graag behouden door in de kroonjaren een groot evenement te organiseren.
2.2	*We gaan uit van de beschikbare financiële middelen*
	Binnen de beschikbare middelen zien we de mogelijkheid om te sparen voor een kroonjaar en een beperkt programma in de tussenliggende jaren te organiseren. Wij hebben daarnaast structureel budget voor Slag om Arnhem waaruit we nu incidentele projecten en initiatieven financieren zoals Bridge to the Future, tentoonstellingen zoals Helmen vol Verhalen en Ik kom terug, etc. Dit zullen wij blijven doen. Hiermee zien we voldoende mogelijkheden om de geschiedenis levend te houden. Scenario 2 van BMC gaat uit van ruimere financiële kaders dan die beschikbaar zijn. We zien echter voldoende mogelijkheden om met minder middelen dit scenario uit te werken.
2.3	*We willen graag de doelgroep jongeren extra bereiken*
	Wij zien dat met de huidige initiatieven de jongeren uit de gemeente Arnhem onvoldoende worden bereikt. Daarom stellen we voor om in de tussenliggende jaren vooral in deze doelgroep te investeren. Op welke manier wij dit het meest effectief kunnen doen zal nader uitgewerkt worden.

Kanttekeningen en risico's

2.1	*Hoe kunnen we jongeren blijven betrekken.*
	Uit het onderzoek blijkt dat de doelgroep jongeren beperkt betrokken is bij de herdenkingen. De programmering in de tussenliggende jaren kan daar invulling aan geven. Ook voor het event in het kroonjaar kunnen we doelstellingen meegeven om meer jongeren te betrekken.
3.1	*Hierbij moet een organisator worden gezocht.*
	De organisatie van een grootschalig event in de kroonjaren zullen wij verder uitwerken. Wij gaan kijken wat daarvoor de meest passende vorm is en op welke manier we de organisatie hiervan willen organiseren. Het BMC-onderzoek geeft ook suggesties mee die we zullen betrekken bij de uitwerking.

Participatie

Voor het externe onderzoek is met een breed spectrum aan betrokkenen gesproken: interviews met lokale en regionale stakeholders en betrokken partijen, een bijeenkomst waarin de scenario's

in grote lijnen zijn getoetst en een online enquête, die via verschillende sociale mediakanalen onder de aandacht is gebracht.

Financiën

In dit voorstel wordt om de vijf jaar een grootschalige herdenking georganiseerd. Hier is een budget van ca € 1 miljoen voor nodig. Dit budget wordt gevormd door elk jaar € 200.000 te reserveren en toe te voegen aan de bestemmingsreserve Evenementen. De bekostiging van de (kleinschalige) jaarlijkse activiteiten voor de doorlopende programmering wordt geschat op € 55.000. Ook andere organisaties zoals het vfonds en de provincie Gelderland dragen bij aan de herdenkingen. Wij zullen ons blijven inzetten dat deze organisaties ook in de toekomst een bijdrage blijven leveren.

In principe past dit voorstel vrijwel geheel binnen het structurele budgettair kader. In de huidige begroting werd al rekening gehouden met een jaarlijkse toevoeging aan de reserve voor herdenkingen in kroonjaren. Door de verwerking van het amendement 22A66 is het budget in de jaren 2025 en 2026 niet toereikend. Ten behoeve van het evenement in kroonjaar 2024 zijn de budgetten 2025 en 2026 vervroegd ingezet en derhalve niet meer beschikbaar ten behoeve van de herdenking in het volgende kroonjaar 2029. Dit kan opgelost worden binnen de huidige begroting. De dekking komt uit bestemmingsreserve evenementen en betreft de jaren 2025 en 2026.
.

Uitvoering

In 2024 wordt groots stilgestaan bij het kroonjaar van de herdenking. Dat betekent dat in 2029 het volgende kroonjaar is. In de tussenliggende jaren zal een doorlopende programmering worden georganiseerd en wordt er voor het komende kroonjaar gespaard. De opzet, de uitvoering en de rol van de gemeente worden na het besluit verder uitgewerkt.

Communicatie

Na besluitvorming zullen de direct betrokkenen waaronder de Stichting Bridge to Liberation worden geïnformeerd. We zullen in de communicatie over het huidige kroonjaar ook aandacht schenken aan de toekomstige vorm.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- BMC-onderzoek "Brug naar de Toekomst - De herdenking van de Slag om Arnhem"

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	4097020

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 20 februari 2024, nummer: 4097020;

gelet op artikel 147, lid 2 van de Gemeentewet;

besluit:

1. Naast de jaarlijkse herdenking in de Eusebiuskerk en de Berenkuil een groot event in de kroonjaren te organiseren en daarnaast een jaarlijks doorlopend programma.
2. Het college opdracht te geven de invulling en de organisatie verder uit te werken.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

BMC
YACHT GROUP

Brug naar de Toekomst

De herdenking van de Slag om Arnhem

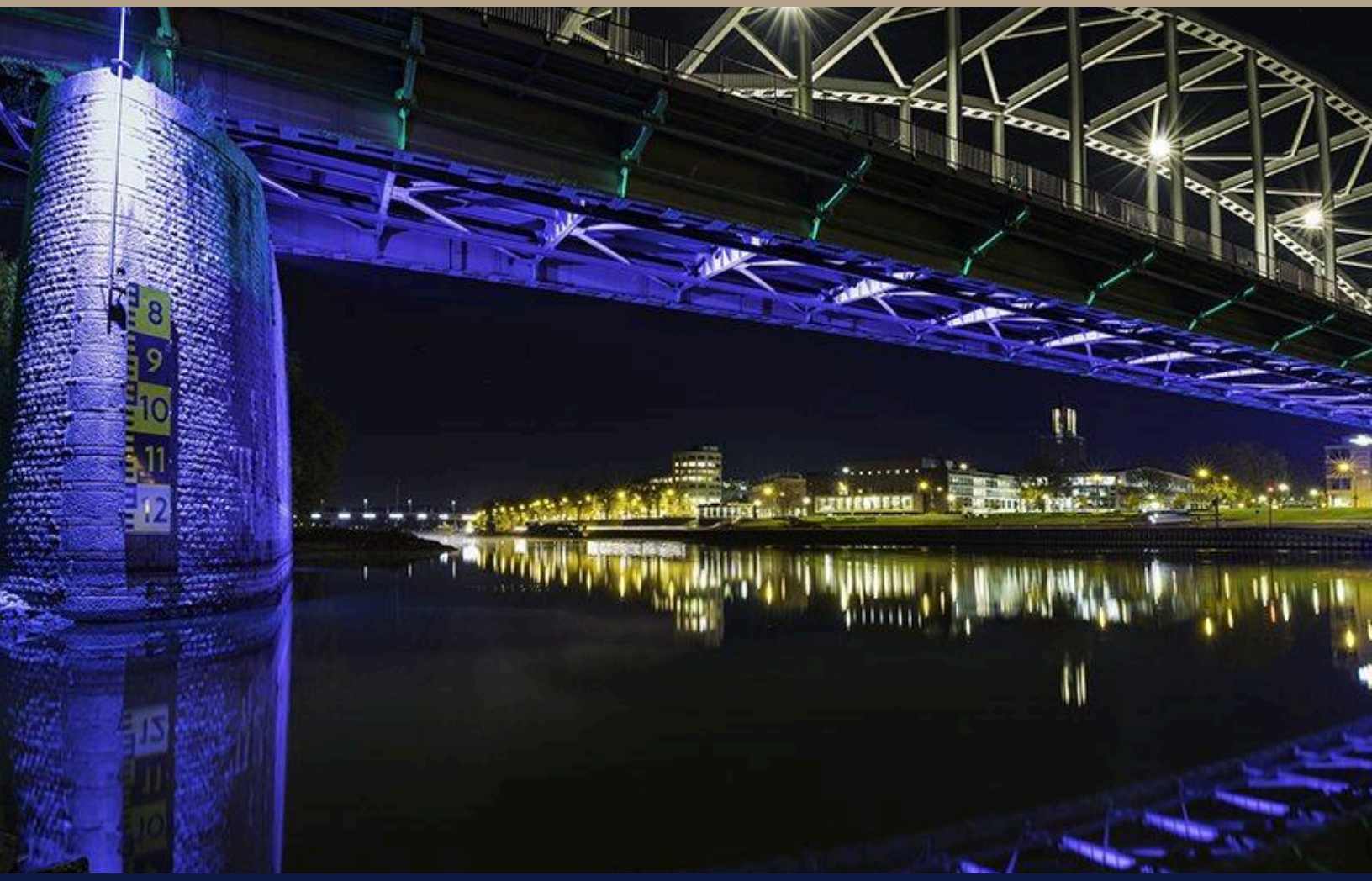

Rapport | januari 2024

Partners in verbetering

Brug naar de Toekomst

De herdenking van de Slag om Arnhem

Rapport
Gemeente Arnhem

BMC
YACHT GROUP

Inhoudsopgave

H1 | De aanleiding voor dit onderzoek **1**
1.1 Motie ‘Een brug naar de toekomst’ 1
1.2 Opdracht en aanpak 2
1.3 Betrokken inwoners 3
H2 | De huidige situatie **5**
2.1 Herdenking in de Eusebiuskerk 5
2.2 Herdenking Berenkuil 5
2.3 Bridge to Liberation 5
2.4 Conclusies 12
a. Groot draagvlak voor herdenking, vorm kan beter 12
b. Prestaties blijven achter 12
c. De kosten voor het evenement blijven stijgen 13
d. Kansen voor het betrekken van inwoners en bezoekers 13
H3 | De toekomst: vier scenario’s **14**
3.1 Uitgangspunten: elementen om rekening mee te houden 14
3.2 Scenario 1: Continueren van de huidige manier van herdenken 15
3.3 Scenario 2: Groot evenement in kroonjaar (één keer in de vijf jaar) 16
3.4 Scenario 3: Brede, doorlopende programmering in de stad en regio 17
3.5 Scenario 4: Combinatie van kroonjaren en breed programma 19
3.6 Financiën 20
3.7 Organisatie: variatie in visie, vorm en inhoud 21
H4 | Conclusie en advies **22**
Bijlage 1 | Motie gemeenteraad van 9 november 2022 **25**
Bijlage 2 | Lijst van geïnterviewde organisaties **28**
Colofon **29**

Dit document (inclusief eventuele bijlagen) is opgesteld door BMC en de (auteurs)rechten met betrekking tot de inhoud en het format van dit document berusten bij BMC. Dit document is uitsluitend bedoeld voor gebruik door de opdrachtgever en mag niet worden gepubliceerd of aan anderen ter beschikking worden gesteld zonder uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van BMC

H1 | De aanleiding voor dit onderzoek

In 2024 is de Slag om Arnhem precies 80 jaar geleden. De gemeente Arnhem vindt het belangrijk om in dat jaar extra stil te staan bij deze bijzondere gebeurtenis tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het belang hiervan is in de huidige tijdsgeest alleen maar toegenomen. Niet alleen om de herinnering levend te houden en de gevallenen te eren, maar ook als tastbare waarschuwing voor de toekomst. Een groeiend aantal conflictgebieden in de wereld, een oorlog op Europees grondgebied, de inzet van Nederlandse militairen op missies in meerdere landen en miljoenen ontheemden zorgen ervoor dat ons besef van de kostbaarheid van vrede de afgelopen jaren is toegenomen. Daarbij herdenken we gebeurtenissen die belangrijk zijn in onze geschiedenis, cultuur en die dus deel uitmaken van onze identiteit.

Sinds 2014 is er in de stad veel veranderd rond het herinneren en herdenken van de Slag om Arnhem. Op regionaal vlak is de samenwerking tussen de vier Airborne-gemeenten (gemeenten Arnhem, Ede, Overbetuwe en Renkum) geprofessionaliseerd en geïntensiveerd. De gemeenten zijn gezamenlijk lid geworden van de Liberation Route Europe, er is een regiomanager samenwerking Airborne-gemeenten aangesteld (onder verantwoordelijkheid van SAR) en de gemeenten zoeken elkaar meer dan voorheen op in de afstemming op zowel uitvoerend als bestuurlijk niveau. In de gemeente Arnhem is de zichtbaarheid van de herdenking vergroot, denk hierbij aan Airborne at the Bridge, Jacob Groenewoudplantsoen, de trappen aan de Rijnkade en Bridge to Liberation aan de Rijnkade. De herdenking heeft als doel om lering te trekken uit het verleden en deze lessen te vertalen naar nu en de toekomst. Dit vergroot de relevantie van de impact van oorlog en de waarde van vrijheid voor komende generaties. De vraag is echter of de boodschap in de juiste vorm/op de juiste manier gecommuniceerd wordt met jongere generaties.

1.1 Motie ‘Een brug naar de toekomst’

Bij de begrotingsbehandeling 2023 in november 2022 heeft de raad van Arnhem de motie ‘Een brug naar de toekomst[1]’ aangenomen, waarin deze het college verzoekt om:

- *zich in te zetten voor een 80ste herdenking, in 2024, met een Bridge to Liberation Experience die ook regionaal en nationaal maximale betekenis heeft en die een basis vormt voor in ieder geval eens in de vijf jaar een relevante herdenking met grotere zichtbaarheid;*
- *voor de begroting van 2024 met een voorstel te komen hoe we na 2024 invulling blijven geven aan de Slag om Arnhem herdenking in het algemeen en De Bridge to Liberation in het bijzonder, inclusief een financiële paragraaf;*
- *daarbij in overweging te nemen dat het onwenselijk is structureel een dergelijk hoge financiële bijdrage te leveren, en daarom eens in de vijf jaar grootschalig te herdenken, en in de overige jaren betekenisvol maar kleinschaliger;*
- *de betrokken stakeholders mee te nemen in het te maken voorstel.*

De indieners van de motie doen bij dit verzoek de volgende constateringen:

- *de Bridge to Liberation de afgelopen jaren een belangrijke plek heeft gekregen als onderdeel van de herdenking van de Slag om Arnhem;*

[1] Gemeente Arnhem, 2022, *Motie ‘Een brug naar de toekomst’*, VVD, D66, GroenLinks, Partij voor de Dieren, Arnhem Centraal, 9 november 2022, p. 1-2.

- *de kosten voor deze herdenking de afgelopen jaren enorm gestegen zijn zonder dat de opzet van het evenement wezenlijk is uitgebreid;*
- *we onderweg zijn naar de 80ste herdenking in 2024.*

De indieners benadrukken hierbij het belang van het herdenken van de Slag om Arnhem om te blijven leren van het verleden. De Slag is een belangrijk onderdeel geworden van de identiteit van Arnhem en heeft een regionaal en nationaal belang. Ze vinden het van belang om na te denken over een houdbare invulling op de lange termijn.

1.2 Opdracht en aanpak

Naar aanleiding van de motie heeft u BMC om een onafhankelijk advies gevraagd over een houdbare invulling van het herdenken van de Slag om Arnhem op de lange termijn, waarbij de focus ligt op ambities, concept en haalbaarheid. Concreet verwacht u een langetermijnvisie op het herdenken van de Slag om Arnhem. Die opdracht hebben we vertaald in de volgende onderzoeksvragen:

Onderzoeksvragen:

1: Welke ambities en doelstellingen passen bij de herdenking van de Slag om Arnhem na 2024 (jaarlijks en in jubileumjaren)?
2: Op welke manieren zijn die ambities in te vullen (scenario's)?
3: Wat zijn de inhoudelijke, organisatorische en financiële consequenties en randvoorwaarden van de scenario's?
4: Wat is er nodig om invulling te geven aan deze scenario's?

Daarbij hebben we aan de start de aandachtspunten benoemd die belangrijk zijn voor een zorgvuldige conclusie en een gedragen besluitvorming:

- **Breed draagvlak:** de herdenking van de Slag om Arnhem is een gevoelig en belangrijk onderwerp; zowel om de veteranen te eren, als om de gevolgen van oorlog voor toekomstige generaties zichtbaar en voelbaar te maken. Het uiteindelijke doel daarmee is het verhaal van de Slag om Arnhem naar de toekomst toe over te dragen en te blijven vertellen. Dat vraagt om zorgvuldigheid in het betrekken van stakeholders bij dit advies; niet alleen bij het schetsen van de context en het ophalen van ervaringen, maar ook bij het nadenken over toekomstige vormen.
- **Diversiteit**: de boodschap over oorlog en vrede, moed en helden, vrijheid en overheersing is relevant voor de hele samenleving, ongeacht leeftijd, herkomst, politieke voorkeur of geaardheid. Het gaat immers over identiteit, cultuur en geschiedenis. Dat stelt eisen aan de (vorm van de) herdenking: die moet voor iedereen betekenis en zeggingskracht hebben. Met name het bereik onder jongeren en het betrekken van nieuwkomers is belangrijk in gezamenlijk herdenken en het trekken van lessen uit het verleden.
- **Gemeenteraad**: het initiatief voor het ontwikkelen van een nieuwe langetermijnvisie is genomen door de gemeenteraad van Arnhem. Deze zal na ontvangst van het advies en de politieke beraadslagingen een besluit nemen over de toekomst van de herdenking. Hierbij is

het van belang om aan te geven dat de uitwerking van het besluit in een bredere regionale context gezien moet worden.

Scope van het onderzoek

De motie richt zich op Bridge to Liberation, als onderdeel van het herdenken in Arnhem. Voor veel stakeholders valt dat echter niet los te zien van de andere twee onderdelen, in de Eusebiuskerk en de Berenkuil, noch van de lokale en regionale samenwerking. Daarom hebben we het advies over Bridge to Liberation in een bredere context van herdenken in Arnhem bekeken.

Begeleidingsgroep

Voor het volgen van de aanpak en voortgang van het onderzoek is een begeleidingsgroep ingericht, waarin de afdeling SBR van de gemeente Arnhem vertegenwoordigd was. De begeleidingsgroep fungeerde als aanspreekpunt en sparringpartner voor het onderzoek; tussentijdse resultaten zijn met de begeleidingsgroep besproken.

Aanpak

We hebben de opdracht uitgevoerd in drie onderdelen. Om te beginnen hebben we de huidige ambities, doelstellingen en realisatie van de organisatie en de gemeente in beeld gebracht. Daarnaast keken we naar de organisatie van de herdenking: zowel de organisatie van Bridge to Liberation als de samenwerkingsverbanden met andere partners en stakeholders. Tot slot creëerden we inzicht in de financiën: kosten en inkomsten van de organisatie en het project Bridge to Liberation.
De tweede stap bestond uit een brede ronde interviews met de betrokken organisaties, stakeholders, regionale partners en maatschappelijke organisaties. Met hen spraken we over hun betrokkenheid bij de huidige opzet, aandachtspunten voor de toekomst en noodzakelijke of wenselijke aanpassingen. Daarnaast is via het digipanel van de gemeente Arnhem ook de mening van inwoners opgehaald.
Op basis van de opgehaalde inzichten hebben we in de derde stap drie mogelijke richtingen (‘houtskoolschetsen’) geformuleerd. Deze hebben we in een Ontwerpatelier voorgelegd aan de meest betrokken organisaties om ze te verfijnen en te verbeteren. Tot slot hebben we onze adviezen geformuleerd. Het conceptrapport is besproken met de opdrachtgever en daarna definitief gemaakt.

1.3 Betrokken inwoners

De gemeente Arnhem hecht aan het betrekken van inwoners bij beleidsontwikkeling, zo ook bij dit onderwerp. Daarom is via het digipanel de mening van de Arnhemmers over de Bridge to Liberation getoetst. 147 inwoners gaven op meedenken.arnhem.nl hun mening. Hieronder volgen de belangrijkste bevindingen, al plaatsen we wel een kanttekening bij het gewicht van de uitkomsten: het aantal respondenten is te weinig om als representatief te worden beschouwd en de manier van ondervragen heeft het risico van vertekening (alleen inwoners die graag iets willen zeggen geven hun mening).

Twee derde van de respondenten geeft het evenement een 8 of hoger, 17% waardeert het evenement met een 6 of 7 en 10% geeft het een onvoldoende. De redenen

‘Heel mooi hoe verhalen worden verteld van nu en het verleden en hoe dat in elkaar gevlochten wordt’

variëren: de mensen die positief zijn, vinden het 'een mooi evenement waarin onze stad licht schijnt op het verleden en de vrijheid viert'. Meerdere malen wordt genoemd dat het belangrijk is om te blijven herdenken, zeker met jongeren. Ook de vorm wordt gewaardeerd: 'Heel mooi hoe verhalen worden verteld van nu en het verleden en hoe dat in elkaar gevlochten wordt'. En: 'Fantastisch evenement waar de geschiedenis wordt herdacht. Goede sfeer, indrukwekkende setting en evenement'. Ook de multimediale aanpak wordt zeer gewaardeerd: 'De minidocumentaire die vertoond werd dit jaar vond ik fantastisch. Heel beeldend en confronterend vooral om te zien wat mensen meemaken in de oorlog'.

Kritiek is er vooral op drie elementen. Een aantal respondenten vindt dat het evenement te veel een 'feestje met bierdrinkende mensen' is geworden: een 'spektakelstuk dat niet past bij de ellende van '44 en daarna'. Ten tweede vindt een aantal respondenten dat het evenement te veel voor 'bobo's' is geworden en te weinig voor de inwoners. Een van de respondenten verwoordt het als volgt: 'B2L krijgt steeds meer het karakter van een feestje voor de happy few'.

'Een optreden voor bobo's dat niets met herdenken te maken heeft'

Het derde, terugkerende punt van kritiek is de opzet: verschillende respondenten vragen zich af of de opzet nog boeit: 'veel herhaling, steeds minder interessant, weet me steeds minder te betrekken bij het onderwerp'. Of anders geformuleerd: 'De eerste keer vond ik het indrukwekkend. Ondertussen ga ik me er heel erg aan ergeren. Het past echt niet meer in deze tijd om alleen met witte mensen een oorlog van 80 jaar geleden te herdenken, terwijl er overal vreselijke oorlogen gaande zijn. Het moet veel breder en diverser worden'.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 schetsen we de huidige situatie en de opvattingen van de belangrijkste stakeholders hierover. Op basis daarvan geven we in hoofdstuk 3 vier mogelijke scenario's voor de toekomst. In hoofdstuk 4 ten slotte, zetten we de conclusies en het advies op een rijtje.

H2 | De huidige situatie

Het herdenken van de Slag om Arnhem bestaat uit drie hoofdelementen, namelijk de herdenkingsdienst in de Eusebiuskerk, de herdenking bij de Berenkuil en de experience Bridge to Liberation (B2L) bij de John Frostbrug. Dit onderzoek richt zich, zoals de motie ook stelt, met name op de laatste. In de interviews hebben we ook gevraagd naar de opvattingen over de onderdelen in de Eusebiuskerk en de Berenkuil en het regionaal perspectief.

2.1 Herdenking in de Eusebiuskerk

Het programma in de Eusebiuskerk gaat vooraf aan de herdenking bij de Berenkuil. Het is bedoeld als moment voor reflectie en om de herdenking in een hedendaags perspectief te plaatsen. De organisatie is in handen van de gemeente Arnhem, in samenwerking met de Eusebiuskerk.
De geïnterviewden waarderen zonder uitzondering het programma en achten het van toegevoegde waarde voor de stad. Wel wordt meermalen opgemerkt dat het gericht is op een relatief kleine doelgroep, maar dat vindt men in dit geval geen probleem. Het programma heeft een functie in de positionering van Arnhem in een breder discours over vrede en vrijheid. Het biedt de gemeente bovendien de gelegenheid om belangrijke relaties uit te nodigen om over dit onderwerp van gedachten te wisselen.
Binnen de Eusebiuskerk-organisatie bestaan ambities om het onderwerp meer permanent onder de aandacht te brengen, bijvoorbeeld door een jaarrond programma in de kerk en in de openbare ruimte.

2.2 Herdenking Berenkuil

Ook de herdenking bij de Berenkuil kan op groot draagvlak rekenen. Hoewel er aan de organisatie misschien iets kan worden verbeterd, zijn alle ondervraagden het erover eens dat dit onderdeel beslist moet worden voortgezet; uit respect voor de gevallenen, als een plek voor nabestaanden, omdat in een herdenking ook een ritueel hoort en omdat de herdenking gezien wordt als onderdeel van de Arnhemse identiteit.

> ‘De herdenking bij de Berenkuil hoort bij het DNA van de stad’

Verbeteringen zien zij vooral in het meer betrekken van jongeren, het inkorten van de kranslegging, het verbeteren van de toegankelijkheid en de inrichting van de plek zelf: die is in de rest van het jaar onvoldoende herkenbaar als een onderdeel van de herdenking. Die aandachtspunten worden herkend door de organisatoren, die actief bezig zijn met verbeteringen.

2.3 Bridge to Liberation

Het jaarlijkse evenement op de brug, Bridge to Liberation (B2L), is een herkenbaar en breed bezochte activiteit in Arnhem geworden. Inwoners kunnen het gratis bezoeken en de stad grijpt de gelegenheid aan om relaties uit te nodigen. Elk jaar zet een breed productieteam zich in voor het realiseren van dit jaarlijkse evenement. Zoals weergegeven in paragraaf 1.3 blijkt dat inwoners van de stad het evenement waarderen, maar ook kanttekeningen plaatsen.

In deze paragraaf zetten wij de organisatie van de stichting Bridge to Liberation uiteen. De stichting Bridge to Liberation heeft zich als doel[2] gesteld om op een nieuwe manier, met een breed publiek, stil te staan bij de Slag om Arnhem om de impact van oorlog in de stad, toen en nu, zichtbaar en voelbaar te maken, waardoor het mensen dichter bij elkaar brengt. Om hier invulling aan te geven wordt elk jaar de experience Bridge to Liberation geproduceerd. Bridge to Liberation is een '360°-beleving voor iedereen met muziek, visuele effecten, verhalen, drama, film en dans'. Bridge to Liberation vertelt daarbij waargebeurde verhalen over de impact van oorlog.

Organisatie

De missie van de stichting luidt[3]: 'We maken de impact van oorlog en de waarde van vrijheid voor komende generaties tastbaar en voelbaar. Onze unieke manier om dit te bereiken is het vertellen van verhalen, het creëren van belevingen en waarmee we het verleden, heden en toekomst verbinden. Herinneringen worden in een belevingsvorm doorgegeven die ruimte biedt voor reflectie. We laten mensen het belang van vrede en veiligheid beseffen en voelen door het organiseren van een publieksevenement aangevuld met bijbehorende educatie- en participatietrajecten'.

De visie van de stichting is als volgt[4]: 'Bridge to Liberation kan niet verder groeien in omvang op de kade bij de John Frostbrug. Wel kunnen wij onze missie verder laten klinken door in samenwerkingen de historische internationale relevantie van Operation Market Garden te tonen. Door uit te zoomen op de impact nationaal en internationaal, delen we onze beleving met Gelderland, Nederland en alle betrokken organisaties en landen. Om dit te bewerkstelligen werken we met Nationaal Comité 4 en 5 mei aan een convenant. Daarin opgenomen een jaarlijks moment van (inter)nationaal stilstaan bij de impact van oorlog en de waarde van vrijheid. Zo kijken we ook vooruit naar 2024, waarin de provincie Gelderland gastheer is voor het themajaar 80 jaar Vrijheid'.

De stichting Bridge to Liberation kent een bestuur dat bestaat uit vijf leden[5]. De dagelijkse uitvoering is belegd bij een uitvoeringsteam. Dit uitvoeringsteam bestaat uit een zakelijk directeur/producent, een artistiek directeur/regisseur, een manager Communicatie & Productie, een specialist Content en Communicatie en een producer. Het team werkt geheel op opdrachtbasis.
De organisatie kent een robuuste structuur met voldoende formatie in kwalitatieve en kwantitatieve zin. Door te werken met inhuurcontracten kan worden geanticipeerd op piekmomenten in de organisatie van het evenement. In de gesprekken met de uitvoeringsorganisatie wordt wel aangegeven dat de productietijd voor een editie erg kort is: eigenlijk zijn vijftien maanden nodig om een goed programma in elkaar te zetten. De realiteit is dat er vaak slechts negen maanden beschikbaar zijn. Het uitvoeringsteam werkt daarnaast met een grote groep vrijwilligers die in de aanloop naar de editie en op de dag zelf een belangrijke rol spelen in de voorbereiding en uitvoering van het evenement.

[2] Stichting Bridge to Liberation, 2023, *Projectplan Bridge to Liberation 2023*, 15 januari 2023, p. 1-6.
[3] Stichting Bridge to Liberation, 2022, *Visie 2022-2025: (Internationaal stilstaan bij de impact van oorlog)*, 17 februari 2022, p. 1.
[4] Idem, p. 1.
[5] https://bridgetoliberation.nl/organisatie/

Bereik en activiteiten

Bridge to Liberation heeft in 2021 en 2022 het volgende bereik gerealiseerd:

Totaal bereik 2022 en 2021	**4.458.407**	**4.350.462**
Kijkers, LIVE, TV-streams en docu	1.637.422	712.963
Totaal autonoom meetbaar online bereik	806.985	1.215.499
Totaal autonoom meetbaar offline bereik	2.080.000	2.422.000
Bron: Verantwoording Bridge to Liberation 2022		

Tabel 1: Schematisch overzicht bereik Bridge to Liberation.

Voor 2023 streefde de stichting naar 15.000 à 20.000 bezoekers bij het live event op vrijdag 15 september. Online streefde de organisatie naar 600.000 mensen die live of uitgesteld op een scherm keken naar Bridge to Liberation.

Jeugd

Stichting Bridge to Liberation benoemt jongeren niet specifiek als doelgroep voor haar activiteiten. Ze stelt zich ten doel om op een nieuwe manier, met een breed publiek stil te staan bij de impact van de Slag om Arnhem door het organiseren van publieksevenementen, communicatie-, educatie- en participatieprojecten. De organisatie erkent wel de urgentie, omdat nieuwe generaties andere behoeften hebben en steeds verder af komen te staan van de Tweede Wereldoorlog. De stichting streeft daarom ook naar een nieuwe vorm van herdenken, waar verhalen van toen voor nu en in de toekomst belangrijk zijn. In de doelgroepen die de stichting hanteert (uitgedrukt in persona's) wordt de jeugd echter niet specifiek benoemd; de jongste persona begint vanaf 20 jaar oud. We merken daarbij op dat deze doelgroep qua bereik wel wordt gevonden, maar dat juist jongeren een uitdaging vormen en ook de doelgroep zijn waarop een focus zou moeten liggen; dit mede in de context van de genoemde motie in paragraaf 1.1.

Doelgroepen

Stichting Bridge to Liberation onderscheidt twee typen doelgroepen in haar communicatiestrategie: *Business to Business (B2B)* en *Business to Consumer (B2C)*. Wat B2B betreft, onderscheidt de organisatie samenwerkingspartners die inhoudelijk of praktisch bijdragen en funding partners die bijdragen door middel van sponsoring. Van die laatste zijn de gemeente Arnhem, het Vfonds, de provincie Gelderland (Programma Vrijheid) en de Rabobank Arnhem het belangrijkst. Met betrekking tot B2C definieert Bridge to Liberation de bezoeker van het evenement, de schermkijker (waarbij onderscheid gemaakt wordt tussen regionaal en landelijk) en de *community* (de groep mensen die reeds in contact staat met de stichting dan wel in contact komt in 2023) als de meest belangrijke doelgroepen.

Financiën

In deze paragraaf zetten wij de financiën uiteen die gepaard gaan met het organiseren van de jaarlijkse editie van Bridge to Liberation. Onderstaande overzichten zijn gebaseerd op de jaarrekeningen 2021 en 2022, alsmede de bijbehorende begrotingen en de begroting voor de

editie 2023. Onderstaand schema maakt de kosten en inkomsten inzichtelijk voor de edities 2021, 2022 (realisatie) en 2023 (begroot).

Editie B2L	2021	2022	2023
Kosten	**Realisatie**	**Realisatie**	**Begroot**
Productie	€ 89.624	€ 244.262	€ 313.750
Organisatie	€ 115.465	€ 118.047	€ 145.895
Programma	€ 128.403	€ 118.769	€ 151.050
Marketing/Communicatie	€ 18.827	€ 14.526	€ 17.800
Hospitality	€ 14.324	€ 15.136	€ 16.250
Onvoorzien	€ 621	€ 3.025	€ 16.255
Totaal	**€ 367.264**	**€ 513.765**	**€ 661.000**
Editie B2L	**2021**	**2022**	**2023**
Inkomsten	**Realisatie**	**Realisatie**	**Begroot**
Gemeente Arnhem	€ 150.000	€ 304.773	€ 455.000
Vfonds	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000
Provincie Gelderland	€ 80.000	€ 80.000	€ 80.000
Rabobank	€ 10.000	€ 7.500	€ 5.000
CCV Europe	€ 0	€ 5.000	
Dirkzwager	€ 0	€ 2.500	
Sponsoring overig	€ 0	€ 33.400	€ 41.000
Overigen	€ 50.000	€ 2.591	€ 5.000
Totaal	**€ 365.000**	**€ 510.764**	**€ 661.000**
Saldo	**-€ 2.264**	**-€ 3.001**	**€ 0**
Overige projecten	-€ 1.649	-€ 4.415	€ 0
Totaal Saldo	**-€ 3.913**	**-€ 7.416**	**€ 0**

Tabel 2: Kosten en inkomsten van de edities 2021 en 2022 (realisatie) en 2023 (begroot).

De kosten geduid

De kosten van Bridge to Liberation bestaan uit de volgende componenten: productie (videoschermen, licht en geluid, podium, pontons, zaal, beveiliging, toiletten, EHBO etc.), organisatie (artistiek en zakelijk leiders, administratie en kantoorkosten), programma (o.a. conceptontwikkeling, artiesten en films), marketing en hospitality (catering, overnachten en inrichting).

Wanneer we kijken naar de ontwikkeling van de kosten (editie 2021 was tijdens COVID-19) zien we dat de kosten elk jaar verder toenemen. Dit blijkt ook uit de evaluatie van de editie van 2022[6]. Hierbij wordt aangegeven dat voor de nieuwe uitvoering voor het programma 2023

[6] Stichting Bridge to Liberation, 2022, *Verantwoording Bridge to Liberation 2022*, 16 september 2022, p. 1-5.

en 2024 (=jubileumjaar), rekening gehouden moet worden met flinke kostenstijgingen als gevolg van inflatie en de lage waterstand van de Rijn, waardoor extra kosten moeten worden gemaakt ten aanzien van het podium.

Het gevolg hiervan is dat de begroting naar boven moet worden aangepast. Het bestuur van de stichting ging voor 2023 uit van een begroting van ruim € 700.000. Voor de editie 2024, een jubileumjaar (80 jaar), wordt uitgegaan van een totaal kostenplaatje van circa € 900.000. Als gevolg hiervan is men vanuit de stichting het gesprek met de gemeente Arnhem aangegaan. Het bestuur van de gemeente Arnhem heeft besloten om gereserveerde subsidiemiddelen voor de jaren 2025 en 2026 naar voren te halen voor de programma's van 2023 en 2024. Dit betekent dat voor 2023 en 2024 de subsidie van de gemeente Arnhem wordt verhoogd met € 200.000, naar € 455.000 (voor 2023) in totaal.

De inkomsten nader geduid

Tabel 3 geeft de opbouw weer van de inkomsten van de Bridge to Liberation. Hieruit is af te leiden dat de gemeente de grootste financier is van het evenement. Tevens zien we dat de omvang van de bijdrage van de gemeente Arnhem in relatieve zin de afgelopen jaren is toegenomen en naar verwachting de komende jaren ook zal blijven toenemen. Dit heeft te maken met het standpunt van de provincie Gelderland, die heeft aangegeven haar bijdrage aan Bridge to Liberation te willen herzien bij een gelijkblijvend concept. Het risico is hierbij reëel dat de bijdrage van de provincie Gelderland na 2025 verdwijnt. Ook het Vfonds is bezig met een heroriëntatie op het bijdragen aan evenementen en stelt op dit moment geen prioriteit aan dit evenement. Hierbij bestaat ook een risico dat deze bijdrage op termijn minder wordt of zelfs verdwijnt. In het worst-case-scenario (beide partijen trekken zich terug), zou dit betekenen dat de begroting een exploitatietekort laat zien van € 155.000. Het is, gezien de geringe overige sponsoring in de afgelopen jaren, niet aannemelijk dat voor dit exploitatietekort makkelijk andere financiers kunnen worden gevonden. Wanneer de gemeente dit bedrag ook voor haar rekening zou nemen, stijgt de afhankelijkheid van de gemeente tot boven de 90%.

Onderstaande tabel maakt de afhankelijkheid van de verschillende partijen inzichtelijk ten aanzien van de baten voor de edities 2021, 2022 en 2023.

Afhankelijkheid t.a.v. baten	2021	2022	2023
Gemeente Arnhem	41,10%	59,67%	68,84%
Vfonds	20,55%	14,68%	11,35%
Provincie Gelderland	21,92%	15,66%	12,10%
Rabobank	2,74%	1,47%	0,76%
CCV Europe	0,00%	0,98%	0,00%
Dirkzwager	0,00%	0,49%	0,00%
Sponsoring overig	0,00%	6,54%	6,20%
Overigen	13,70%	0,51%	0,76%
Totaal	**100,00%**	**100,00%**	**100,00%**

Tabel 3: Afhankelijkheid van financiers binnen de baten 2021 en 2022 (realisatie) en 2023 (begroot).

Saldo en vermogenspositie
De edities van 2021 en 2022 zijn afgesloten met een negatief verschil van respectievelijk -/- € 3.913 en -/- € 7.416. Bij de editie van 2022 lagen de oorzaken hiervan bij de lage waterstand van de Rijn, waardoor een podium op de kade gebouwd moest worden. Om deze kosten deels op te vangen zijn extra uren van de organisatie niet in rekening gebracht en dus op vrijwilligersbasis gedaan. Tevens is bij de vergadering van 20 oktober 2022 van het bestuur gevraagd om een garantie van de gemeente Arnhem. Deze is bij de beschikking van de subsidie (17 mei 2022) toegekend (€ 65.000).

De verschillen tussen lasten en baten zijn opgevangen door de inzet van het eigen vermogen van de stichting. Hierdoor is het eigen vermogen van de stichting afgenomen. De mate van solvabiliteit bedroeg op 30 september 2021 en 30 september 2022 respectievelijk 11,96% en 5,23%. Dat wil zeggen dat een zeer omvangrijk deel van het vermogen bestaat uit vreemd vermogen (kortlopend). Dit betekent dat de stichting in zeer beperkte mate in staat is om risico's zelf op te vangen. De situatie rondom de editie van 2022 en het verstrekken van een garantie door de gemeente Arnhem illustreert dat.

De liquiditeit (current ratio) van de stichting bedroeg op 30 september 2021 en 30 september 2022 respectievelijk 1,14 en 1,06. Dit wil zeggen dat de stichting voldoende aan haar kortlopende verplichtingen kan voldoen.

Plek in de stad en regio

Bridge to Liberation werkt nauw samen met de gemeente, met name waar het gaat om de afstemming van genodigden en de programma-onderdelen op de dag zelf (Eusebiuskerk, Berenkuil). Daarnaast weet ze een groot aantal vrijwilligers te motiveren, die ondersteunen bij de organisatie op de dag van het evenement.

'Als het evenement meer geïntegreerd was in de rest van de stad, zou het effect veel groter zijn'

Er is weinig tot geen substantiële samenwerking met de overige geïnterviewde stakeholders. Dat wordt door de meesten als een gemis ervaren; ze zouden graag nauwer betrokken zijn: 'Omdat de Bridge een op zichzelf staand evenement is, missen we kansen'. Vrijwel alle betrokkenen hebben een voorkeur voor een integrale aanpak waarbij meerdere organisaties betrokken worden, om zo meer verschillende doelgroepen te bereiken; vooral inwoners, bezoekers en jongeren worden genoemd. Opvallend is dat als voornaamste doelgroep de inwoners van Arnhem worden genoemd; de ambitie om de Slag om Arnhem tot een nationale herdenking te maken, wordt door de meeste organisaties niet realistisch geacht en ook niet per se wenselijk gevonden.

Daarnaast komt veelvuldig naar voren dat er ook in de rest van het jaar aandacht zou moeten zijn voor het herdenken: door middel van doorlopende activiteiten en door een grotere zichtbaarheid in de stad, met name in de openbare ruimte. Veel geïnterviewden geven aan dat inwoners en bezoekers niets meekrijgen van het verleden: 'Je moet het echt weten, anders zie en merk je er niets van. De geschiedenis zou veel duidelijker aanwezig moeten zijn: in de stad,

op of bij de brug en bij de Berenkuil'. Verschillende organisaties geven aan dat zij daar graag aan mee willen werken en pleiten voor een gezamenlijke aanpak om het verleden in de stad het gehele jaar zichtbaarder te maken: in de openbare ruimte, met activiteiten en een integraal programma.

Plek in de regio

De afgelopen jaren is er op regionaal niveau een samenwerking ontstaan: de Airborne Region. September is, mede daardoor, de Airborne-maand in de stad en kan op veel draagvlak rekenen. Dit uit zich bijvoorbeeld in de vele initiatieven die in de stad in die maand worden georganiseerd en de uitingen in het straatbeeld van de stad. Een mooi voorbeeld hiervan is het uithangen van de Airborne-herdenkingsvlag met de pegasus. Daarnaast wordt bijvoorbeeld ook een Airborne Freedom Run georganiseerd.
De missie van de Airborne Region is als volgt: 'Het kennen en uitdragen van het unieke verhaal van de 'Slag om Arnhem', het koesteren van de verbondenheid met de landen van de veteranen en het leren van lessen gericht op – het leren van lessen uit – het voorkomen van oorlogen en conflicten in het belang van het verkrijgen en behouden van vrede, veiligheid en democratie, in het heden en in de toekomst. Dit doen we met respect, samen, op een duurzame manier en we behouden en versterken wat hiervoor belangrijk is. Onze kernwaarden zijn: Herdenken, Beseffen, Beleven!'

In 2018 is een eerste masterplan opgesteld om invulling te geven aan de volgende doelen:

- afstemmen van initiatieven en programma's, zowel inhoud als marketing;
- afstemmen en faciliteren van gemeenschappelijke activiteiten, ook educatie;
- afstemmen en versterken van overkoepelende communicatie en marketing;
- ontwikkelen producten herinneringstoerisme;
- deelname in de Liberation Route Europe;
- samenwerken in benodigde fondsenwerving.

Dit masterplan is door de Airborne-gemeenten (gemeenten Arnhem, Ede, Overbetuwe en Renkum) vastgesteld. De uitvoering van de ambities is een gedeelde verantwoordelijkheid en taak van gemeenten en vele betrokken organisaties. Dit vereist afstemming en samenwerking. Stichting Airborne Region (SAR) stimuleert en faciliteert die afstemming en samenwerking. Dit wordt gecoördineerd door de Airborne-coördinator, die in dienst is van de SAR. De bestuurders van de Airborne-gemeenten geven sturing aan de SAR op basis van afspraken en nemen als kernpartner deel aan de SAR. De SAR is geen uitvoeringsorganisatie, maar een organisatie die uitvoering door partners stimuleert.

In 2022 is het masterplan[7] herijkt met als doel om op weg te gaan naar een volgende mijlpaal: Kroonjaar 80 jaar Slag om Arnhem. De SAR wil daarin meer programmatisch te werk gaan. Hierbij ligt de nadruk op drie programmalijnen:

- september herdenkingsmaand (alle activiteiten jaarlijks in de regio);
- herinneringstoerisme (door het hele jaar heen);
- herinneringseducatie (door het hele jaar heen).

Met de richting in het Masterplan 2022 werken de SAR en de communitymanagers aan het

[7] Stichting Airborne Region, 2022, *Masterplan Airborne Region: Herdenken, Beseffen en Beleven*, februari 2022, p. 1-11.

opstellen van de jaarlijkse actieplannen, binnen de samen met de gemeenten afgesproken kaders. Het resultaat zijn jaarplannen op de drie programmalijnen, die jaarlijks geactualiseerd worden.

We constateren dat er veel verschillende partijen bij de Airborne Region zijn betrokken. Bijlage 1 van het masterplan 2022 geeft hier een beeld van. De geïnterviewde organisaties geven aan dat er kansen zijn om op regionaal vlak meer samen te werken en gezamenlijk naar buiten te treden. Het gezamenlijke verhaal biedt veel mogelijkheden om inwoners en bezoekers een integrale ervaring te bezorgen. Zo kan gezamenlijk invulling worden gegeven aan het bevorderen van toerisme in de regio en het vergroten van het aantal bezoekers dat komt voor Market Garden en de Slag om Arnhem.

2.4 Conclusies

De belangrijkste conclusies op een rijtje:

a. Groot draagvlak voor herdenking, vorm kan beter

De geïnterviewde organisaties en de deelnemers aan het digipanel zijn eensgezind over het belang van herdenken. De herdenking bij de Berenkuil wordt unaniem als zeer belangrijk beschouwd; er is geen enkele respondent die daar vraagtekens bij zet.
Ook het programma in de Eusebiuskerk wordt gewaardeerd. Juist het reflectieve karakter en de verbreding naar het thema Vrijheid en de relatie die wordt gelegd met de actualiteit vindt men passend bij Arnhem en belangrijk voor de stad.
Over Bridge to Liberation zijn de meningen minder eensluidend. Twee derde van de inwoners is (zeer) positief, al is er ook kritiek op het festivalkarakter en het hoge ‘bobo-gehalte’ van het evenement. Daarnaast constateren we dat het evenement op weinig draagvlak kan rekenen bij de meeste maatschappelijke organisaties. Zij zijn van mening dat het bereik en de lokale en regionale samenwerking beter kunnen. Ook wijzen zij erop dat de vorm niet (voldoende) aansluit bij de belevingswereld van jongeren; de doelgroep die het meest van belang wordt gevonden om bij het belang van vrijheid te betrekken. Tevens ligt het accent van het herdenken nu op één moment in het jaar (namelijk op de derde vrijdag in september), waardoor de impact voornamelijk geclusterd is in die week. Er worden kansen gemist om een grotere impact te maken door gedurende het jaar ook invulling te geven aan het herdenken van de Slag om Arnhem.

b. Prestaties blijven achter

Hoewel Bridge to Liberation een aanzienlijk publieksbereik weet te realiseren, zowel live als online, blijven op twee terreinen de prestaties achter bij de eigen en gemeentelijke doelstellingen. Het landelijk bereik dat de stichting wil halen, onder meer door uitzending op nationale televisie, is niet gerealiseerd. Ook de cofinanciering die de stichting begroot blijkt de afgelopen jaren niet realiseerbaar: in 2021 was zo’n 40% van de inkomsten afkomstig van de gemeente, in 2022 was dat 60% en voor 2023 is 70% van de begroting afkomstig van de gemeente. Die trend lijkt in de komende jaren niet te keren: het vinden van cofinanciering wordt nog moeilijker, nu de provincie en het Vfonds al eerder hebben aangekondigd hun

bijdrage te heroverwegen. Daarmee neemt de financiële afhankelijkheid van de gemeente alleen maar verder toe.

c. De kosten voor het evenement blijven stijgen

De stichting B2L geeft aan dat voor het programma 2023 en 2024 rekening gehouden moet worden met flinke kostenstijgingen als gevolg van inflatie en de lage waterstand van de Rijn, waardoor extra kosten moeten worden gemaakt voor het podium. Al eerder gaf de stichting aan dat het huidige budget minimaal zou moeten worden verhoogd naar € 700.000[8]. De inschatting is dat de kosten de komende jaren blijven stijgen om het evenement op de huidige manier te blijven organiseren. Deze situatie en ontwikkelingen staan haaks op de wens van de gemeenteraad van Arnhem, die in de motie benoemt dat 'het onwenselijk is structureel een dergelijk hoge financiële bijdrage te leveren'[9]. De stichting verklaart de noodzaak voor een hoger budget met name uit de kwaliteitseisen die horen bij de nationale ambitie: 'De meeste evaluatiepunten zijn verbonden aan budgetkeuzes. Een hoger budget van minimaal € 700.000 is nodig om een waardige Bridge to Liberation en de ambitie te verwezenlijken'.

d. Kansen voor het betrekken van inwoners en bezoekers

Algemeen wordt opgemerkt dat er nog veel onbenutte kansen zijn om inwoners én bezoekers te betrekken. Ze vinden dat er het gehele jaar aandacht zou moeten zijn voor het herdenken: door middel van doorlopende activiteiten en door een grotere zichtbaarheid in de stad, met name in de openbare ruimte. Op dit moment wordt hier al invulling aan gegeven, bijvoorbeeld door Airborne at the Bridge. Dit kan echter meer en er zijn verschillende onbenutte kansen die kunnen leiden tot meer exposure en daarmee impact op verschillende beleidsterreinen (Cultuur, Educatie, Economie en Ruimtelijk Domein). We zien bijvoorbeeld veel kansen om belangrijke plekken rondom de Slag om Arnhem (John Frostbrug, de Berenkuil, Eusebiuskerk, etc.) en het verhaal van de Slag om Arnhem nadrukkelijk in de openbare ruimte naar voren te laten komen. Verschillende organisaties geven aan dat zij graag mee willen werken aan een gezamenlijke aanpak om het verleden in de stad het gehele jaar zichtbaarder te maken. Dat geldt niet alleen voor Arnhem, maar ook regionaal. Het gezamenlijke verhaal biedt volop mogelijkheden om inwoners en bezoekers een integrale ervaring te bezorgen op andere innovatieve manieren qua programmering met een breed bereik en grote impact.

[8] Stichting Bridge to Liberation, *Verantwoording Bridge to Liberation 2022*, 16 september 2022, p. 3.
[9] Gemeente Arnhem, 2022, *Motie 'Een brug naar de toekomst'*, VVD, D66, GroenLinks, Partij voor de Dieren, Arnhem Centraal, 9 november 2022, p. 1-2.

H3 | De toekomst: vier scenario’s

Uit het onderzoek en de gesprekken hebben we vier richtingen voor de toekomst gedestilleerd, die we in een Ontwerpatelier (op 26 oktober 2023) aan de meest betrokken organisaties hebben voorgelegd voor input en commentaar. Op basis daarvan hebben we vier scenario’s nader uitgewerkt.

In dit hoofdstuk beschrijven we eerst de belangrijkste uitgangspunten op basis waarvan we de mogelijke scenario’s beoordelen. Vervolgens schetsen we de scenario’s en toetsen we die aan deze uitgangspunten.

Het gaat hier nadrukkelijk niet om volledig uitgewerkte voorstellen: de invulling en uitwerking moet gebeuren door de betrokken organisaties (in nauwe samenwerking met de gemeente Arnhem). Deze scenario’s schetsen de mogelijke toekomstrichtingen van het herdenken van de Slag om Arnhem, op basis waarvan de gemeenteraad van Arnhem zijn voorkeur kan bepalen en opdracht kan geven om die keuze nader uit te werken.

3.1 Uitgangspunten: elementen om rekening mee te houden

We hebben op basis van de belangrijkste uitkomsten, de conclusies van het onderzoek en de overwegingen in de motie vijf uitgangspunten geformuleerd waaraan een toekomstige herdenking met breed draagvlak, voldoende bereik en duurzame financiering zou moeten voldoen. We toetsen de scenario’s aan deze uitgangspunten.

1. **Herdenking in de Eusebiuskerk en de Berenkuil wordt voortgezet**
   Uit het onderzoek komt geen aanleiding om deze onderdelen te heroverwegen: alle geïnterviewden waren unaniem over het belang van deze onderdelen van de herdenking voor Arnhem. Ook in de gemeenteraad van Arnhem staan deze onderdelen niet ter discussie. Daarom is voortzetting van deze onderdelen een uitgangspunt.
2. **Scherpe ambities in overleg met de gemeente Arnhem**
   Wat is de voornaamste focus van het evenement of programma? Is het vooral gericht op inwoners van Arnhem, op de regio of blijft de ambitie om er een nationaal (of zelfs internationaal[10]) evenement van te maken?
3. **Duidelijke doelgroep en bijbehorende prestatieafspraken**
   Wat is(/zijn) de belangrijkste doelgroep(en) van het programma of evenement? Zijn dat alle inwoners van de stad, ligt de nadruk op jongeren of zijn het (ook) bezoekers van buiten de stad en regio? Daarover dienen duidelijke en vooral meetbare afspraken te worden gemaakt.
4. **Lokale en regionale samenwerking is voorwaarde en wordt geïntensiveerd**
   Er is veel potentieel in de stad en de regio: van maatschappelijke en culturele organisaties tot Platform Binnenstad en SAR. Door de krachten te bundelen kunnen veel meer inwoners en bezoekers worden bereikt en kan invulling worden gegeven aan de doelstellingen die op regionaal vlak zijn geformuleerd.

[10] Stichting Bridge to Liberation, 2022, *Visie 2022-2025: (Internationaal stilstaan bij de impact van oorlog)*, 17 februari 2022, p. 6

5. **Realistische en duurzame financiering (inclusief maximale subsidie gemeente)**
   Welk bedrag is er nodig voor de realisatie en past dat bij de maximale middelen die de gemeente daaraan wil besteden?

3.2 Scenario 1: Continueren van de huidige manier van herdenken

We kijken eerst naar de huidige situatie. In dit scenario blijven het programma in de Eusebiuskerk, de herdenking in de Berenkuil en het evenement Bridge to Liberation als basis bestaan. De focus ligt op de derde vrijdag in september als moment van herdenken. Dit betekent dat elk jaar B2L plaatsvindt conform de huidige opzet. In de kroonjaren (om de vijf jaar) wordt uitgepakt met een groter evenement.

In dit scenario blijft de bestaande werkorganisatie het evenement organiseren. Daardoor blijven kennis en ervaring behouden, blijft de continuïteit geborgd en blijven bestaande netwerken (bijvoorbeeld ten aanzien van de inzet van vrijwilligers) intact.
Er is veel herkenning bij de inwoners van Arnhem en de regio ten aanzien van het evenement; elk jaar een vast moment van herdenken op een vergelijkbare manier die door de bezoekers van het evenement wordt gewaardeerd. De continuïteit zorgt voor herkenbaarheid en bouwt gestaag aan een publieke basis.
Dit maakt het evenement weliswaar herkenbaar, maar tegelijkertijd wordt de bezoeker steeds minder verrast en kan op den duur verzadiging optreden. Dit heeft vervolgens consequenties voor het aantal bezoekers en de impact.

Dit scenario voldoet aan het eerste uitgangspunt: **het herdenken in de Eusebiuskerk en de Berenkuil wordt voortgezet**.

Het voldoet **(nog) niet** aan de volgende uitgangspunten; daarvoor moeten aanvullende afspraken worden gemaakt:

- **Scherpe ambities in overleg met de gemeente Arnhem**

De stichting hanteert een (inter)nationale doelstelling; dat is mede een oorzaak voor de stijgende kosten. Bij stakeholders wordt die doelstelling niet breed gedeeld: daar is een voorkeur voor een lokale en regionale doelgroep. Ook in deze variant zal het ambitieniveau (en onderliggende doelstellingen ten aanzien van cultuur, educatie, herdenken, toerisme, etc.) daarom helder moeten worden afgesproken.

- **Duidelijke doelgroep en bijbehorende prestatieafspraken**

De doelgroepen die nu worden gehanteerd zijn zeer breed. Met name jongeren (t/m 18 jaar), volgens de meeste stakeholders de belangrijkste doelgroep, worden in de huidige opzet onvoldoende bereikt. Daarmee wordt nog te weinig impact gemaakt gezien de doelstellingen gericht op het doorgeven van het herdenken van de Slag om Arnhem naar toekomstige generaties. Dat zal in dit scenario (althans zonder aanpassingen) niet veranderen. Daarnaast worden ook prestaties op andere terreinen (bijvoorbeeld landelijk bereik en cofinanciering) niet gehaald.

- **Lokale en regionale samenwerking is voorwaarde en wordt geïntensiveerd**

De gemeente hecht aan een breed draagvlak onder lokale en regionale samenwerking. Die wordt op dit moment door vrijwel alle stakeholders als onvoldoende beoordeeld. Vanuit het onderzoek constateren we dat er in het huidige concept weinig ruimte is voor andere programma's en activiteiten, het betrekken van andere stakeholders of vernieuwende elementen.

- **Realistische financiering (inclusief maximale subsidie gemeente)**

In dit scenario nemen de kosten alleen maar toe (zie paragraaf 2.3) en de afhankelijkheid van de gemeente qua financiering wordt daarmee groter. Dat staat haaks op de uitspraak van de gemeenteraad dat deze het onwenselijk vindt om structureel een dergelijk hoge financiële bijdrage elk jaar te leveren.

3.3 Scenario 2: Groot evenement in kroonjaar (één keer in de vijf jaar)

In deze variant vindt het herdenken in de Eusebiuskerk en de Berenkuil jaarlijks plaats en wordt een groot evenement (Bridge to Liberation) eens in de vijf jaar georganiseerd. In de tussenjaren wordt in financieel opzicht gespaard voor de grote herdenking in het kroonjaar.

Er is een aantal voordelen aan deze variant. De continuïteit in herdenken wordt geborgd door het jaarlijks herdenken in de Eusebiuskerk en de Berenkuil. Daarnaast is de financiële haalbaarheid groter: in de tussenjaren kan worden gespaard voor een omvangrijk evenement in het kroonjaar, zodat per saldo sprake is van een lagere (en duurzame) financiële last voor de gemeente. Er is bovendien meer kans op cofinanciering, omdat het geen jaarlijks terugkerend evenement is. De meerjarige opzet biedt de organisatie meer productietijd en een langere periode om de afgesproken doelen te halen.
Tot slot ontstaat er ruimte in de tussenjaren voor andere programma's of activiteiten, die meer kunnen worden toegesneden op de behoeften van belangrijke doelgroepen. Het biedt aanknopingspunten voor samenwerking met verschillende soorten organisaties. Deze programmering kan flexibel zijn gedurende het jaar, maar kan ook ingericht worden in samenhang met het herdenken in de Eusebiuskerk en de Berenkuil.

Deze variant heeft ook een aantal nadelen. Allereerst is er sprake van minder continuering in organisatie, marketing en bijvoorbeeld de betrokkenheid van vrijwilligers. Het is van belang om in de tussenjaren deze continuïteit goed te borgen. Op dit moment kan de organisatie van B2L een beroep doen op veel vrijwilligers, maar dit zal in deze variant mogelijk onder druk komen te staan.

- **Herdenking in de Eusebiuskerk en de Berenkuil wordt voortgezet**

Dit scenario voldoet aan dit uitgangspunt.

- **Scherpe ambities in overleg met de gemeente Arnhem**

Hiervoor geldt hetzelfde als in scenario 1: ook in deze variant zal het ambitieniveau helder moeten worden afgesproken. Door het bijzondere karakter wint het evenement aan gewicht; daarvoor kunnen andere ambities gelden dan voor een jaarlijkse editie.

- **Duidelijke doelgroep en bijbehorende prestatieafspraken**

Voor een vijfjaarlijks evenement is een brede doelgroep een logische keuze. Ook hier zullen gemeente en betrokken organisaties echter heldere afspraken moeten maken over wie de voornaamste doelgroepen zijn. De meerjarige aanloop geeft meer tijd om die afspraken te maken en voor de organisatie om de prestaties vervolgens te realiseren, bijvoorbeeld door een gevarieerde programmering in de tussenjaren.

- **Lokale en regionale samenwerking is voorwaarde en wordt geïntensiveerd**

De ruimte in de tussenjaren biedt andere organisaties een kans om een programma te ontwikkelen rond het thema Vrijheid, zowel in de stad als in en met de regio.

- **Realistische en duurzame financiering (inclusief maximale subsidie gemeente)**

De financiële haalbaarheid van scenario 2 is aanzienlijk groter, omdat in de tussenjaren kan worden gespaard voor het benodigde budget in het kroonjaar. De organisatie heeft meer tijd voor het werven van cofinanciering; die kans is groter dan bij een jaarlijks terugkerend evenement.

Het herdenken van de Slag om Arnhem wordt als opdracht uitgezet, bijvoorbeeld via een open call betreffende de programmering voor de tussenjaren. Dit betekent dat de invulling van het herdenken van de Slag om Arnhem in de tussenjaren elke keer anders is.

3.4 Scenario 3: Brede, doorlopende programmering in de stad en regio

Hoewel de motie dit scenario niet benoemt, nemen we dit scenario gelet op de uitkomsten van het onderzoek wel op als alternatief. In dit scenario wordt afgestapt van het organiseren van B2L. Het herdenken in de Eusebiuskerk en de Berenkuil wordt wel voortgezet, maar daarnaast wordt een jaarrond activiteitenprogramma georganiseerd over het herdenken van de Slag om Arnhem. Er wordt geïnvesteerd in het zichtbaar maken van het verleden in de openbare ruimte van de stad, zodat inwoners en bezoekers vaker de betekenis van de geschiedenis lijfelijk ervaren.

Veel stakeholders geven aan dat er gedurende het gehele jaar aandacht zou moeten worden besteed aan de geschiedenis, zowel in activiteiten als in de openbare ruimte. Op die manier is de Slag om Arnhem voor zowel inwoners als bezoekers vaker aanwezig en maakt deze daarmee frequenter en blijvender impact.
In deze opzet kunnen ook activiteiten worden georganiseerd die beter aansluiten bij de belevingswereld van jongeren en andere doelgroepen. Daarmee kan de impact bij de doelgroepen worden vergroot, omdat zij herhaaldelijk (op school, in de buitenruimte, in de media, door programmering, etc.) in aanraking komen met allerlei facetten van de Slag om Arnhem.

Een dergelijk programma kan er ook aan bijdragen dat meer bezoekers naar de stad worden getrokken, zeker wanneer wordt samengewerkt binnen de regio en met organisaties als Platform Binnenstad en de SAR. Dit scenario biedt ruimte om het integrale verhaal op regionaal niveau te versterken.

Dit scenario vraagt een breed consortium voor programmering, waarbij specifieke aandacht is voor de doelgroep jongeren. Dat kan niet zonder het onderwijs; dat krijgt, samen met het jongerenwerk, in dit scenario een prominente rol, in het verlengde van hun taak op het gebied van burgerschap. Op deze wijze wordt het herdenken van de Slag om Arnhem meer geïncorporeerd in het onderwijsprogramma en wordt de jeugd meer betrokken bij het onderwerp.

In bovenstaande opzet is een breed consortium van partijen (lokaal en regionaal) aan zet. Er zijn veel stakeholders en het is van belang om de juiste samenwerking te organiseren. Daarom zijn helder eigenaarschap, coördinatie en voldoende uitvoeringskracht belangrijke voorwaarden. Idealiter wordt de trekkersrol belegd bij een organisatie of intendant die voor een bepaalde periode (bijvoorbeeld twee of drie jaar) de opdracht krijgt om een alliantie van organisaties te smeden en samen tot een integraal programma te komen. Binnen Arnhem zijn verschillende organisaties die daarvoor in aanmerking kunnen komen (denk bijvoorbeeld aan het Eusebiuskwartier, Stichting Bridge to Liberation, Rozet, Citymarketing en Platform Binnenstad).

Het belangrijkste nadeel van dit scenario is dat er geen grote, vrij toegankelijke en 'gedeelde' ervaring meer wordt georganiseerd. Met name het laatste aspect wordt vaak genoemd als een belangrijke meerwaarde van B2L; in dit scenario ontbreekt dat.

We toetsen dit scenario hieronder aan de uitgangspunten.

- **Herdenking in de Eusebiuskerk en de Berenkuil wordt voortgezet**

Dit scenario voldoet aan dit uitgangspunt.

- **Scherpe ambities in overleg met de gemeente Arnhem**
- **Duidelijke doelgroep en bijbehorende prestatieafspraken**

Het gaat hier om een nieuwe opzet. De ambities voor dit scenario kunnen door de gemeente en de deelnemende organisaties daarom vanaf het begin scherp worden geformuleerd. Datzelfde geldt voor de te bereiken doelgroepen en de prestatieafspraken. We merken daarbij wel op dat er nog geen 'proof of concept' bestaat; dat vereist extra aandacht voor goede afspraken aan het begin en daarmee borging in de organisatie van het geheel. Het ontbreken van continuïteit van een uitvoeringsorganisatie vormt een risico in dit scenario. Een mogelijke vorm om dit te borgen is het verstrekken van een opdracht door de gemeente aan een trekker/intendant (dat kan een lokale organisatie zijn).

- **Lokale en regionale samenwerking is voorwaarde en wordt geïntensiveerd**

Dit scenario biedt alle ruimte voor verschillende lokale en regionale organisaties om deel te nemen en specifieke, op maat gemaakte activiteiten te ontwikkelen. Tijd, inzet en middelen zijn voor dit programma beschikbaar (er hoeft geen reservering te worden gemaakt voor de kroonjaren).

- **Realistische en duurzame financiering (inclusief maximale subsidie gemeente)**

De omvang en kosten van het programma zijn nader in te vullen en zijn afhankelijk van de ambitie en deelnemers. Het voordeel is dat de gemeente het maximaal beschikbare bedrag op voorhand kan bepalen: dat budget wordt daarmee taakstellend.

3.5 Scenario 4: Combinatie van kroonjaren en breed programma

Dit scenario is feitelijk een combinatie van de twee voorgaande scenario's. Eens in de vijf jaar wordt er groot uitgepakt met een Bridge to Liberation-event. In de tussenliggende jaren wordt herdacht in de Eusebiuskerk, bij de Berenkuil en door een permanent, jaarrond programma van activiteiten en zichtbaarheid in de stad en de regio.

In zekere zin is dit scenario het beste van beide werelden. Enerzijds blijft de gedeelde ervaring van Bridge to Liberation bestaan, met meer voorbereidingstijd en voldoende middelen voor een hoogstaande kwaliteit. Anderzijds is er in de tussenliggende jaren ruimte en budget voor een activiteitenprogramma gericht op specifieke doelgroepen en met volop mogelijkheden voor lokale en regionale samenwerking.

Daarmee voldoet het in potentie aan alle uitgangspunten:

- **Herdenking in de Eusebiuskerk en de Berenkuil wordt voortgezet**

Dit scenario voldoet aan dit uitgangspunt.

- **Scherpe ambities in overleg met de gemeente Arnhem**
- **Duidelijke doelgroep en bijbehorende prestatieafspraken**

De Bridge to Liberation is een bewezen concept en blijft, zij het vijfjaarlijks, bestaan. Er is daarmee alle tijd om afspraken te maken over ambities, doelgroepen en prestaties. Daarnaast wordt een nieuw onderdeel geïntroduceerd (zie ook paragraaf 3.4), waarvoor de afspraken kunnen worden gemaakt in relatie tot het vijfjarige evenement. Zeker wanneer de gemeente kiest voor een opdracht kunnen aan de voorkant voorwaarden en criteria worden geformuleerd.

- **Lokale en regionale samenwerking is voorwaarde en wordt geïntensiveerd**

Net als in het vorige scenario kunnen lokale en regionale organisaties deelnemen met eigen, op maat gemaakte activiteiten. In een ideale situatie is er een relatie met de Bridge to Liberation, zodat publiek van de verschillende activiteiten ook wordt 'toegeleid' naar het evenement. Dat vergt samenwerking op het gebied van marketing en publieksbereik.

- **Realistische en duurzame financiering (inclusief maximale subsidie gemeente)**

Afhankelijk van de keuze voor de omvang van het programma is een bijbehorend budget op voorhand te bepalen, zowel voor Bridge to Liberation als voor het programma. Bridge to Liberation heeft daarnaast meer tijd voor het vinden van cofinanciers, wat door het minder frequente karakter ook realistischer lijkt.
De totale uitgaven zullen wellicht iets stijgen, maar daar staat tegenover dat de stad er ook meer voor terugkrijgt in de vorm van meer activiteiten en een grotere zichtbaarheid, maar ook in een beter bereik van jongeren, inwoners en bezoekers.

3.6 Financiën

Voor het in beeld brengen van de financiële consequenties van de scenario's hebben we de huidige kosten van Bridge to Liberation als uitgangspunt genomen. Ook de aankondiging van de stichting Bridge to Liberation dat de kosten de komende jaren verder zullen toenemen (zie paragraaf 2.3) hebben we verdisconteerd, net als de huidige financiële bijdrage van de gemeente Arnhem en de constatering dat stakeholders als de provincie Gelderland en het Vfonds een terugtrekkende beweging laten zien (zie paragraaf 2.3).
De kosten van een doorlopend programma zijn moeilijker in te schatten: dat hangt mede af van de ambitie. Het voordeel is echter dat de gemeente dit budget bij aanvang zelf kan bepalen (taakstellend). In onderstaande tabel gaan we uit van eenzelfde bijdrage als de gemeente nu voor Bridge to Liberation beschikbaar stelt.
Onderstaande tabel geeft op hoofdlijnen een indicatie van de kosten en daarmee de gemeentelijke bijdrage ten aanzien van het bekostigen van de scenario's.

Tabel 4: Kosten van de scenario's, doorvertaald naar een gemeentelijke bijdrage per jaar.

Scenario	Kosten per editie (A)	Bijdrage gemeente (jaarlijks) (B)	Kroonjaar (C)	Bijdrage gemeente (D)	Bijdrage gemeente (jaarlijks) (E = D / 5 jaar)	Gemeentelijke bijdrage totaal (jaarlijks) (F = B +E)
Editie 2023 + Kroonjaar 2024	*€ 610.000*	*€ 455.000**	*€ 715.000*	*€ 560.000***	*€ 141.000*	***€ 512.600***
Scenario 1: Continueren van de huidige manier van herdenken	€ 750.000	€ 700.000***	€ 1.250.000	€ 1.000.000	€ 200.000	**€ 760.000**
Scenario 2: Groot evenement in kroonjaar (1x in de vijf jaar)	€ 150.000	€ 150.000	€ 1.500.000	€ 1.200.000	€ 240.000	**€ 390.000**
Scenario 3: Brede, doorlopende programmering in de stad & regio	€ 500.000	€ 500.000	€ 0	€ 0	€ 0	**€ 500.000**
Scenario 4: Combinatie van Kroonjaren & breed programma	€ 500.000	€ 500.000	€ 1.500.000	€ 1.200.000	€ 240.000	**€ 740.000**

* De bijdrage van de gemeente Arnhem voor de editie 2023 bedroeg € 455.000. In deze editie droegen de provincie Gelderland en het V-fonds, respectievelijk € 80.000 en € 75.000 bij aan die editie;
** De bijdrage voor de editie 2024 (kroonjaar) bedraagt € 560.000. Vanuit de begroting 2024 van de gemeente Arnhem bedraagt de bijdrage € 460.000 + € 100.000 (als gespaard bedrag van voorgaande boekjaren). In deze editie is sprake van een bijdrage van de provincie Gelderland en het Vfonds, van respectievelijk € 80.000 en € 75.000;
*** In scenario 2 is geen sprake meer van een bijdrage van de provincie en het Vfonds, zie paragraaf 2.3. Hierdoor neemt de bijdrage van de gemeente Arnhem naar verhouding toe. In dit scenario wordt uitgegaan van een sponsoring van derden van het evenement van € 50.000.

Tabel 4 laat twee componenten zien:

- kosten en daarmee de gemeentelijke bijdrage van een editie of jaarrond programma per jaar;
- kosten en daarmee de gemeentelijke bijdrage voor het organiseren van een kroonjaar.

De kosten en daarmee de gemeentelijke bijdrage voor het organiseren van een kroonjaar zijn omgezet naar een jaarlijks bedrag (afschrijving van vijf jaar). Door hier de jaarlijkse bijdrage van een editie of jaarrond programma per jaar bij op te tellen, ontstaat de totale bijdrage van de gemeente voor de invulling van het scenario.

3.7 Organisatie: variatie in visie, vorm en inhoud

Tot slot gaan we kort in op de organisatie van Bridge to Liberation. Uit de interviews blijkt dat meerdere stakeholders graag meer variatie zouden zien in de artistieke visie. Door vast te houden aan hetzelfde concept wordt weliswaar herkenbaarheid gecreëerd, maar 'het wordt sleets en is niet meer verrassend', aldus een van de geïnterviewden. Ook in het digipanel wordt dit punt een paar keer genoemd.
Nu een besluit wordt genomen over de toekomst van Bridge to Liberation, is het ook een geschikt moment om te overwegen of meer variatie kan worden aangebracht in de visie en vorm van het evenement, bijvoorbeeld door te werken met wisselende regisseurs. Zeker wanneer wordt gekozen voor een vijfjaarlijkse variant is er voldoende voorbereidingstijd om per editie een regisseur aan te trekken. We raden daarbij aan om te onderzoeken of de feitelijke organisatie belegd kan blijven bij de huidige stichting: zo blijft de expertise behouden.
Het voordeel van deze werkwijze is dat elke editie verrassend is, terwijl de herkenbaarheid van het evenement op en bij de brug overeind blijft. Het biedt mogelijkheden om nieuw talent een kans te geven en om verjonging te realiseren.
In een ideale situatie is daarnaast intensieve samenwerking en uitwisseling tussen de regisseur (en de organisatie) van de Bridge to Liberation en de trekker/intendant van het programma in de tussenjaren.

H4 | Conclusie en advies

De herdenking van de Slag om Arnhem neemt een belangrijke plaats in in de identiteit van de stad Arnhem en heeft een regionaal en nationaal belang. Het blijft een belangrijke les in het waarderen van vrijheid; iets wat Arnhem hoog in het vaandel heeft. Daarom heeft de gemeenteraad gevraagd om scenario's voor de toekomst van de herdenking, met name voor de Bridge to Liberation.

Groot draagvlak voor herdenking

De herdenking bij de Berenkuil wordt unaniem als zeer belangrijk beschouwd. Ook het programma in de Eusebiuskerk wordt gewaardeerd. Juist het reflectieve karakter en de verbreding naar het thema Vrijheid en de relatie die wordt gelegd met de actualiteit vindt men passend bij Arnhem en belangrijk voor de stad. Benadrukt wordt het belang om jongeren te betrekken, om ook komende generaties te laten beseffen dat vrijheid niet vanzelfsprekend is en het verhaal van de Slag om Arnhem door te geven aan volgende generaties.

Bridge to Liberation: waardering, maar tijd voor vernieuwing

Voor Bridge to Liberation bestaat veel waardering onder inwoners, al is er ook kritiek op het festivalkarakter en het hoge 'bobo-gehalte' van het evenement. De ambitie om het evenement te laten uitgroeien tot een nationale herdenking wordt niet gedeeld.
Daarnaast kan het evenement op weinig draagvlak rekenen bij de meeste maatschappelijke organisaties. Het bereik, de lokale en regionale samenwerking kunnen beter, vooral omdat de vorm niet (voldoende) aansluit bij de belevingswereld van jongeren: de doelgroep die het meest van belang wordt gevonden om bij het belang van vrijheid te betrekken. Er zijn veel onbenutte kansen om inwoners én bezoekers te betrekken. Ze vinden dat er het gehele jaar aandacht zou moeten zijn voor het herdenken, door middel van doorlopende activiteiten en door een grotere zichtbaarheid in de stad, met name in de openbare ruimte.
Hoewel Bridge to Liberation een aanzienlijk publieksbereik weet te realiseren, zowel live als online, blijven op twee terreinen de prestaties achter bij de eigen en gemeentelijke doelstellingen. Het landelijk bereik is niet gerealiseerd. Ook de gewenste cofinanciering blijkt niet realistisch; de financiële afhankelijkheid van de gemeente neemt alleen maar toe, terwijl de kosten blijven stijgen.

Scenario's

In dit onderzoek hebben we vier mogelijke scenario's voor de toekomst gepresenteerd: van doorgaan op de huidige weg tot een radicale breuk. We hebben de scenario's getoetst aan de vijf uitgangspunten waaraan een toekomstige herdenking met breed draagvlak, voldoende bereik en duurzame financiering zou moeten voldoen. Die uitgangspunten zijn:

1. Herdenking in de Eusebiuskerk en de Berenkuil wordt voortgezet
2. Scherpe ambities in overleg met de gemeente Arnhem
3. Duidelijke doelgroep en bijbehorende prestatieafspraken
4. Lokale en regionale samenwerking is voorwaarde en wordt geïntensiveerd
5. Realistische en duurzame financiering (inclusief maximale subsidie gemeente)

Scenario 1: Continueren van de huidige manier van herdenken
Het programma in de Eusebiuskerk, de herdenking in de Berenkuil en Bridge to Liberation blijven als basis bestaan. De focus ligt op de derde vrijdag in september als moment van herdenken. Dit scenario scoort het minst goed op vier van de vijf uitgangspunten (zie tabel 5).

Scenario 2: Groot evenement in kroonjaren
Het herdenken in de Eusebiuskerk en de Berenkuil vindt jaarlijks plaats en er wordt eens in de vijf jaar een groot evenement (Bridge to Liberation) georganiseerd. In de tussenjaren wordt in financieel opzicht gespaard voor de grote herdenking in de kroonjaren. Voordelen zijn een realistische financiering, meer voorbereidingstijd en een grotere kans op cofinanciering. Een nadeel is het doorbreken van de jaarlijkse continuïteit, maar die wordt deels geborgd doordat de herdenking in de Eusebiuskerk en de Berenkuil jaarlijks wordt georganiseerd. Dit scenario scoort beter op de uitgangspunten (zie tabel 5).

Scenario 3: Brede doorlopende programmering in de stad en regio
Gelet op de uitkomsten van het onderzoek is dit scenario, waarin wordt afgezien van Bridge to Liberation, opgenomen als alternatief. Het herdenken in de Eusebiuskerk en de Berenkuil wordt wel voortgezet, maar daarnaast wordt door verschillende organisaties samen een jaarrond activiteitenprogramma georganiseerd over het herdenken van de Slag om Arnhem. Er wordt geïnvesteerd in het zichtbaar maken van het verleden in de openbare ruimte, zodat inwoners en bezoekers vaker de betekenis van de geschiedenis lijfelijk ervaren. Voordelen zijn de meer permanente aandacht voor het thema en de mogelijkheden om meer organisaties (en daarmee specifieke doelgroepen zoals jongeren en bezoekers) bij het herdenken te betrekken. Nadelen zijn het ontbreken van een breed toegankelijke gezamenlijke ervaring en daarmee de herkenbaarheid, en het doorbreken van de continuïteit in organisatie. Een belangrijke voorwaarde is helder eigenaarschap (beleggen bij een organisatie of trekker).

Voorkeursscenario 4: combinatie van kroonjaren en breed programma
Eens in de vijf jaar wordt er groot uitgepakt met een Bridge to Liberation-event. In de tussenliggende jaren wordt herdacht in de Eusebiuskerk, bij de Berenkuil en door een jaarrond programma van activiteiten en zichtbaarheid in de stad en de regio. In zekere zin is dit scenario het beste van beide werelden. Enerzijds blijft de gedeelde ervaring van Bridge to Liberation bestaan, met meer voorbereidingstijd en voldoende middelen voor een hoogstaande kwaliteit. Anderzijds is er in de tussenliggende jaren ruimte en budget voor een activiteitenprogramma gericht op specifieke doelgroepen en met volop mogelijkheden voor lokale en regionale samenwerking. Daarmee voldoet het in potentie aan alle uitgangspunten en doet het het meeste recht aan de inhoudelijke ambities van Arnhem. De totale uitgaven zullen wellicht iets stijgen, maar zijn beter controleerbaar. Daar komt bij dat de stad er meer voor terugkrijgt in de vorm van meer activiteiten en een grotere zichtbaarheid, maar ook in een beter bereik van jongeren, inwoners en bezoekers.

	Scenario's			
Score uitgangspunten per scenario	**1**	**2**	**3**	**4**
Herdenking Berenkuil en Eusebiuskerk	+	+	+	+
Scherpe(re) ambities	+/−	+	+	+
Duidelijke doelgroepen en prestatieafspraken	+/−	+	+	+
Intensivering lokale en regionale samenwerking	−	−	+	+
Realistische en duurzame financiering	−	+	+/−	+/−
Jaarlijkse financiële bijdrage gemeente totaal	€ 760.000	€ 390.000	€500.000	€ 740.000

Tabel 5: Score scenario's ten aanzien van de uitgangspunten.

Uit tabel 5 blijkt dat scenario 1 voor de gemeente Arnhem het duurste is qua jaarlijkse bijdrage. Scenario 2 is het goedkoopste.

Variatie in vorm en visie

Nu een besluit wordt genomen over de toekomst van Bridge to Liberation, is het ook een geschikt moment om te overwegen of meer variatie kan worden aangebracht in de visie en vorm van het evenement. Zeker wanneer wordt gekozen voor een vijfjaarlijkse variant is er voldoende voorbereidingstijd om per editie een regisseur aan te trekken. We raden daarbij aan om te onderzoeken of de feitelijke organisatie belegd kan blijven bij de huidige stichting: zo blijft de expertise behouden.

Tijd voor een heldere keuze

Dit onderzoek is uitgevoerd omdat de gemeenteraad heeft gevraagd om een houdbare invulling van een relevante en betekenisvolle herdenking met grote zichtbaarheid. Met dit rapport hopen we voldoende inzicht te hebben geboden om een keuze te kunnen maken voor de toekomst van het herdenken in Arnhem. Voor welk scenario de raad uiteindelijk ook kiest, in alle gevallen is het van belang dat de stad zélf de ambities bepaalt (en dat ook afstemt met de regio) en duidelijke afspraken maakt over de te bereiken doelgroepen (met name jongeren, inwoners en bezoekers), de prestaties en de bijbehorende financiering. Er zijn volop kansen om meer inwoners, bezoekers en stakeholders bij het herdenken te betrekken, waarmee het thema Vrijheid nog duidelijker op de agenda van de stad kan worden gezet.

Bijlage 1 | Motie gemeenteraad van 9 november 2022

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bij elkaar op	9 november 2022
Bij de bespreking van	Vaststellen van de Ontwerp-Begroting 2023
Motie van	Steffenie Pape – VVD Mattijs Loor – D66 Mark Coenders - GroenLinks Leo de Groot – Partij voor de Dieren Rene Kraaijenbrink – Arnhem Centraal
Titel van de motie	Een brug naar de toekomst
Nummer Zaaknummer	**22M132** 692709

Constaterende dat:

- De Bridge to Liberation de afgelopen jaren een belangrijke plek heeft gekregen als onderdeel van de herdenking van de Slag om Arnhem;
- De kosten voor deze herdenking de afgelopen jaren enorm gestegen zijn zonder dat de opzet van het evenement wezenlijk is uitgebreid;
- We onderweg zijn naar de 80ste herdenking in 2024.

Overwegende dat:

- We om vanwege de stijgende kosten de komende twee edities veilig te stellen, de budgetten van 2025 en 2026 middels een amendement bij deze begroting naar voren willen halen;
- Serieuze aandacht voor het herdenken van de Slag om Arnhem van belang is om te blijven leren van het verleden en een belangrijk onderdeel is geworden van de identiteit van Arnhem;
- De Slag om Arnhem niet alleen lokaal maar ook regionaal en nationaal van belang is;
- Het belangrijk is om met elkaar goed na te denken over een houdbare invulling van de herdenking op lange termijn.

Verzoekt het college:

- Zich in te zetten voor een 80ste herdenking, in 2024, met een Bridge to Liberation Experience die ook regionaal en nationaal maximale betekenis heeft en die een basis vormt voor in ieder geval eens in de vijf jaar een relevante herdenking met grotere zichtbaarheid;
- Voor de begroting van 2024 met een voorstel te komen hoe we na 2024 invulling blijven geven aan de Slag om Arnhem herdenking in het algemeen en De Bridge to Liberation in het bijzonder, inclusief een financiële paragraaf;

• Daarbij in overweging te nemen dat het onwenselijk is structureel een dergelijk hoge financiële bijdrage te leveren, en daarom eens in de vijf jaar grootschalig te herdenken, en in de overige jaren betekenisvol maar kleinschaliger; • De betrokken stakeholders mee te nemen in het te maken voorstel.
Steffenie Pape – VVD Mattijs Loor – D66 Mark Coenders - GroenLinks Leo de Groot – Partij voor de Dieren Rene Kraaijenbrink – Arnhem Centraal

22M132/p.2

AANGENOMEN

Motie "Een brug naar de toekomst" (22M132)

GROENLINKS ARNHEM	D66	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Actie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
		Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
			Verheij
Volt	DENK	Christen Unie Arnhem	
Scholten	Usta		Luurssen
Neutkens	Bal	Nede	

Voor: 36 Tegen: 2 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Bijlage 2 | Lijst van geïnterviewde organisaties

- 11e Luchtmobiele Brigade, Vertegenwoordiging
- Airborne Museum, directie
- Gelders Archief, directie
- Gemeente Arnhem, college van burgemeester en wethouders
- Gemeente Arnhem, kabinet van de burgemeester
- Gemeente Arnhem, team Bestuursadvies Inclusie
- Gemeente Ede, programmateam Airborne Ede-maand
- Nationaal Comité 4 en 5 mei
- Platform Binnenstad Arnhem
- Provincie Gelderland
- Rozet
- ROC Rijn IJssel, bestuur
- Stichting Airborne Herdenkingen, bestuur
- Stichting Airborne Region, Airborne-coördinator
- Stichting Bridge to Liberation, bestuur
- Stichting Bridge to Liberation, directie
- Stichting Bridge to Liberation, productieteam
- Stichting Eusebius Arnhem, directie

BMC

Databankweg 26D
3821 AL Amersfoort

Postbus 490
3800 AL Amersfoort

(033) 496 52 00
info@bmc.nl
www.bmc.nl

KvK BMC Advies 32078667
IBAN NL91ABNA0504035754
BTW NL80.86.63.598 B.01

Colofon

Januari 2024

Classificatie : Intern gebruik

Namen adviseurs :
- drs. G. Luiten
- H. Uffen MSc CMC
- P.A. van Aken MA

Projectnummer : PO035359

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bij elkaar op	9 november 2022
Bij de bespreking van	Vaststellen van de Ontwerp-Begroting 2023
Motie van	Steffenie Pape – VVD Mattijs Loor – D66 Mark Coenders - GroenLinks Leo de Groot – Partij voor de Dieren Rene Kraaijenbrink – Arnhem Centraal
Titel van de motie	Een brug naar de toekomst
Nummer Zaaknummer	**22M132** 692709

Constaterende dat:

- De Bridge to Liberation de afgelopen jaren een belangrijke plek heeft gekregen als onderdeel van de herdenking van de Slag om Arnhem;
- De kosten voor deze herdenking de afgelopen jaren enorm gestegen zijn zonder dat de opzet van het evenement wezenlijk is uitgebreid;
- We onderweg zijn naar de 80ste herdenking in 2024.

Overwegende dat:

- We om vanwege de stijgende kosten de komende twee edities veilig te stellen, de budgetten van 2025 en 2026 middels een amendement bij deze begroting naar voren willen halen;
- Serieuze aandacht voor het herdenken van de Slag om Arnhem van belang is om te blijven leren van het verleden en een belangrijk onderdeel is geworden van de identiteit van Arnhem;
- De Slag om Arnhem niet alleen lokaal maar ook regionaal en nationaal van belang is;
- Het belangrijk is om met elkaar goed na te denken over een houdbare invulling van de herdenking op lange termijn.

Verzoekt het college:

- Zich in te zetten voor een 80ste herdenking, in 2024, met een Bridge to Liberation Experience die ook regionaal en nationaal maximale betekenis heeft en die een basis vormt voor in ieder geval eens in de vijf jaar een relevante herdenking met grotere zichtbaarheid;
- Voor de begroting van 2024 met een voorstel te komen hoe we na 2024 invulling blijven geven aan de Slag om Arnhem herdenking in het algemeen en De Bridge to Liberation in het bijzonder, inclusief een financiële paragraaf;

• Daarbij in overweging te nemen dat het onwenselijk is structureel een dergelijk hoge financiële bijdrage te leveren, en daarom eens in de vijf jaar grootschalig te herdenken, en in de overige jaren betekenisvol maar kleinschaliger; • De betrokken stakeholders mee te nemen in het te maken voorstel.
Steffenie Pape – VVD Mattijs Loor – D66 Mark Coenders - GroenLinks Leo de Groot – Partij voor de Dieren Rene Kraaijenbrink – Arnhem Centraal

AANGENOMEN

Motie "Een brug naar de toekomst" (22M132)

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumas
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 36 Tegen: 2 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Van: Emina Joosten <emina.joosten@arnhem.nl>
Verzonden: dinsdag 2 april 2024 11:21
Aan: Steffenie Pape <s.pape@raad.arnhem.nl>; Steffan Vos <steffan.vos@arnhem.nl>; griffie <griffie@arnhem.nl>
Onderwerp: RE: Technische vraag behandeling Toekomst herdenking Slag om Arnhem

Beste Steffenie,

De kosten van het BMC onderzoek waren € 28.960 exclusief BTW.

Met vriendelijke groet,
Emina Joosten
Senior Bestuursadviseur Economie en Toerisme

-----Oorspronkelijk bericht-----
Van: Steffenie Pape
Verzonden: dinsdag 2 april 2024 10:27
Aan: griffie <griffie@arnhem.nl>; Steffan Vos <steffan.vos@arnhem.nl>; Raadsleden Arnhem <raadsleden@arnhem.nl>
Onderwerp: Technische vraag behandeling Toekomst herdenking Slag om Arnhem

Goedemorgen,

Ten behoeve van de behandeling ‘Toekomst herdenking Slag om Arnhem’ zou ik graag willen weten wat de kosten van het BMC onderzoek zijn geweest.

Groet,
Steffenie Pape
VVD Arnhem.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Toekomst herdenking Slag om Arnhem’

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- **3 april 2024: informatieve bespreking**

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Elfrink (SP), Coenders (GroenLinks), Loor (D66), Manders (Arnhem Centraal), De Vries (Volt), Koorn (CDA), Pape (VVD), Verheij (PVV), Nede (ChristenUnie), De Groot (Partij voor de Dieren), Van Munster (PvdA).
De fracties van DENK, BurgerBelang Arnhem en Forum voor Democratie waren niet vertegenwoordigd.

Bespreking

De bespreking is gestart met het rondetafelgesprek. Alle deelnemers hebben hun bijdrage gedeeld en fracties hebben vragen gesteld aan de deelnemers. De volgende deelnemers deden mee:

Nr.	Naam	(Namens) Organisatie
1	Meike Verhagen	Directeur Stichting Eusebius Arnhem
2	Heleen van Campen-Martens	Stichting War Requiem-Bridge to the Future
3	Marieke van Kessel	Directie stichting Bridge To Liberation
4	Bart van Meer	Voorzitter bestuur Stichting Bridge To Liberation
5	Nienke Majoor	Nationaal Comité 4 en 5 mei
6	Rob Arts	Ministerie van Defensie / 11 Luchtmobiele Brigade
7	Patrick Waijer	Veteranen Inloophuis Arnhem

Toezeggingen

-

Conclusie

Aan het einde van de vergadering is geconcludeerd dat het rondetafelgesprek is afgerond. Het voorstel wordt op een later moment meningsvormend besproken.

De raadsadviseur,

S. Vos

De voorzitter,

R. Maref

Voorzitter, leden van de raad,

We hebben kennis genomen van het raadsvoorstel en het BMC rapport.

Het BMC rapport is onze visie niet representatief. Als je moet putten uit 147 respondenten waarvan 80% een 8 of hoger geeft moet je niet een enkele kritische opmerking poneren als een waarheid, zoals een festival, feestje en de aanwezigheid van bobo's.

De tweede bron van het BMC rapport zijn de geïnterviewden zoals op bijlage 2 vermeld. We hebben met de meeste geïnterviewden zelf gesproken en geeft een totaal andere beeld dan het BMC rapport. Zo wordt gesteld dat the Bridge kan rekenen op weinig draagvlak bij maatschappelijke organisatie en dat lokale en regionale samenwerking beter moet aansluiten. De stichting werk samen met andere organisaties en is nota bene een van de founding fathers van de Airborne Region waarin we nog participeren in het bestuur.

Belangrijk onderdeel van het BMC rapport is de doorrekening van de kosten van de diverse scenario's (tabel 4, op pagina 20). De doorberekeningen zijn niet te snappen omdat er geen onderscheid is gemaakt tussen de kosten van the Bridge sec en kosten gezamenlijk van de kerk en kuil. Het heeft er alle schijn van dat gewerkt is naar een groot evenement in het kroonjaar en de financiën daarop af te stemmen (overigens in lijn met de motie). Als je een waardering wil maken afgezet teken kosten zal je eerst in kaart moeten brengen wat het de afgelopen tien jaar heeft gebracht.

Het is een van de grootste publieksevenement in het Market Garden gebied (Gelderland, Limburg en Noord-Brabant) met meer dan 20.000 bezoekers en tussen de 600.000 en 700.00 kijkers. Representatieve kijkcijfers waar menig landelijk programma jaloers op zou zijn. landelijk wordt met gepaste jaloezie gekeken naar de Bridge. Welke stad heeft zo'n verbindend inhoudelijk evenement, waarbij hele gezinnen aanwezig zijn.

The Bridge is de afgelopen tien jaar van vaste waarde gebleken en heeft verbinding binnen de bevolking op dit thema bewerkstelligd. Er ligt een solide, lean and mean, organisatie aan ten grondslag, die in staat is een grote groep vrijwilligers te organiseren. Dat kan alleen als je dat elk jaar laat plaatsvinden.

De kosten ven the Bridge zijn voor het belangrijkste deel terug te voeren naar de voorschriften van de jaarlijkse subsidiebeschikking afgegeven door het college.

In vogelvlucht zijn dat de volgende:

- Inhoudelijk verhaal over Slag om Arnhem.
- Aankleding en inrichting op de kade met scherm in de brug en ponton op het water.
- Breed toegankelijk programma voor jong en oud waarin ieder zich kan identificeren.

Elk jaar wordt de Bridge geëvalueerd met de subsidie gevers en bijzonder met de gemeente. Deze zijn tot heden altijd goed geweest. Op die wijze wordt dit iconische evenement elk jaar vormgegeven voor een groot publiek live en via stream. In tegenstelling tot hetgeen in het BMC rapport wordt opgenomen bereiken we juist ook veel jongeren.

Wat willen we nu?!

Bezuinigen en toch een iconisch evenement? Dat gaat niet samen.
Als de lijn van het raadsvoorstel wordt gevolgd zal er slecht 1x per 5 jaar een grootschalig evenement zijn en gaat het college nadenken over een jaarlijks doorlopend programma.
Het college had al een concreet voorstel in gedachte moeten hebben. Is er ambtelijke capaciteit en creativiteit om dit te bedenken? Het stichtingsbestuur is hier in ieder geval niet naar bevraagd.

Er zijn verschillende andere scenario's denkbaar. Bijvoorbeeld het heffen van entree, dan wel een kleinere uitvoering, bijvoorbeeld in Musis Sacrum waarin de kijkers via stream wel kunnen worden meegenomen. Maar dan nog praat je over en kostenpost van 400.000 a 450.000 per jaar. Het stichtingsbestuur is van mening dat in ieder geval gekozen moet worden voor ene lange termijn van 5 jaren en zich verhoudt tot het Masterplan Airborne Region.

Het stichtingsbestuur begrijpt dat het aan de raad is om de begroting vast te stellen, ook voor de Bridge. Bij elke prioritering van gelden wordt er pijn geleden. Als je de Bridge wil degraderen tot een evenement van 1 x per 5 jaar moet je je in ieder geval gerealiseerd hebben waarvan je afscheid neemt en een concreet omschreven perspectief hebben, hetgeen hier ontbreekt.

Bart van Meer
Voorzitter Stichting Bridge to Liberation

Beste leden van de gemeenteraad Arnhem,

Wij hebben vernomen dat het raadsvoorstel Toekomst herdenking Slag om Arnhem binnenkort wordt behandeld in de gemeenteraad. Met daarin het voorstel om het evenement Bridge to Liberation voortaan eens per vijf jaar te organiseren. We vinden het jammer dat we in het onderzoek hiernaar niet benaderd zijn door BMC. Wij vragen u via deze weg het voorstel te heroverwegen.

Het herdenken van de Tweede Wereldoorlog zit in een overgangsfase. Veteranen die vochten voor onze vrijheid zijn (bijna) niet meer onder ons en kunnen we niet meer eren. Tegelijkertijd zien we een toenemende behoefte om stil te staan bij de waarde van onze vrijheid, democratie en vreedzame samenleving. Ontwikkelingen in onze samenleving en het immense burgerleed in nabije oorlogen maken dit besef urgenter dan ooit. WO2 wordt daarbij een belangrijk ankerpunt. Juist die oorlog, in onze eigen omgeving en nog maar 85 geleden, toont de gevolgen van het buitenspel zetten van de democratische rechtstaat. Overal in het internationale netwerk van de Liberation Route Europe zien we dan ook nieuwe initiatieven ontstaan om stil te staan bij WO2. Niet alleen om te herdenken en te vieren, maar vooral ook om te reflecteren.

Arnhem heeft met Bridge to Liberation al jaren een internationaal aansprekend evenement in huis dat jong en oud betrekt bij het herdenken van WO2 en hen bewust maakt van elementaire waarden in onze samenleving. LRE Foundation zou het ongelooflijk jammer vinden dat juist dit evenement, na jaren een succesvol voorbeeld te zijn geweest, zijn betekenis gaat verliezen.

Wij lichten onze visie desgewenst graag toe.

Namens LRE Foundation,

Joël Stoppels, projectmanager
Peter Kruk, projectmanager
Rémi Praud, managing director

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Toekomst herdenking Slag om Arnhem’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- **24 april 2024: meningsvormende bespreking**
- 3 april 2024: informatieve bespreking

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Wiggers (BurgerBelang Arnhem), Lukkassen (Forum voor Democratie), Ait Chrif (PvdA), Manders (Arnhem Centraal), Zijlstra (ChristenUnie), Loor (D66), Coenders (GroenLinks), Pape (VVD), Koorn (CDA), Elfrink (SP), Hogenhout (Partij voor de Dieren), De Vries (Volt).
De fracties van DENK en PVV waren niet vertegenwoordigd.
Verder aanwezig: Roelofs (wethouder) en Hoek (ambtelijke ondersteuning)

Bespreking

Vorige bespreking was een rondetafelgesprek. Deze bespreking is gestart met de meningsvormende bespreking. Alle fracties hebben hun bijdrage gehouden in de eerste termijn. Het college heeft nog geen eerste termijn gehad.

Toezeggingen

-

Conclusie

Aan het einde van de vergadering is geconcludeerd dat de eerste termijn van de raadskamer is afgerond. Volgende keer kan gestart worden met de eerste termijn van het college.

De raadsadviseur,

S. Vos

De voorzitter,

R. Maref

Vraag: Hoe zijn de huidige uitgaven voor herdenken opgebouwd?

Antwoord:

Financiën totaal Slag om Arnhem

Voorbeeld: 2023	
1. Bridge to Liberation	€ 455.000
2. Infopunt Slag om Arnhem (Airborne at the Bridge)	€ 231.858
3. Bijdrage aan samenwerking Airbornegemeenten	€ 29.880
4. Activiteiten herdenking (educatie en initiatieven uit de stad)	€ 75.000
5. Doorontwikkelen herdenkingsavond	€ 50.000
6. Sparen voor het kroonjaar	€ 50.000
	€ 891.738

De kosten voor de herdenking in de Eusebiuskerk en de kranslegging bij de Berenkuil waren in 2023 €83.998,23

BMC
YACHT GROUP

Brug naar de toekomst

De herdenking van de Slag om Arnhem

Offerte | 20 april 2023

Partners in verbetering

Brug naar de toekomst:
De herdenking van de Slag om Arnhem

Offerte
Gemeente Arnhem

BMC

20 april 2023

Classificatie	:	Intern gebruik
Namen adviseurs	:	• drs. G. Luiten • H. Uffen MSc CMC • P.A. van Aken MA
Projectnummer	:	PO035359
Foto voorpagina	:	Defensie

Inhoudsopgave

H1 | De herdenking van de Slag om Arnhem **1**
1.1 Motie ‘Een brug naar de toekomst’ 1
1.2 Uw vraag 2
1.3 Aandachtspunten 2
H2 | Onze aanpak **4**
2.1 Plan van aanpak 4
H3 | Projectteam **7**
3.1 Projectteam 7
3.2 Begeleidingsgroep 8
3.3 Uitgangspunten en risico’s bij het uitvoeren van de opdracht 8
H4 | Investering **10**
Tot slot **11**
Bijlage 1 Lijst van de interviewen personen **13**

Dit document (inclusief eventuele bijlagen) is opgesteld door BMC en de (auteurs)rechten met betrekking tot de inhoud en het format van dit document berusten bij BMC. Dit document is uitsluitend bedoeld voor gebruik door de opdrachtgever en mag niet worden gepubliceerd of aan anderen ter beschikking worden gesteld zonder uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van BMC.

H1 | De herdenking van de Slag om Arnhem

In 2024 is de Slag om Arnhem precies 80 jaar geleden. De gemeente Arnhem vindt het belangrijk om in dat jaar extra stil te staan bij deze bijzondere gebeurtenis tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het belang hiervan is in de huidige tijdsgeest alleen maar toegenomen. Niet alleen om de herinnering levend te houden en de gevallenen te eren, maar ook als tastbare waarschuwing voor de toekomst. Een groeiend aantal conflictgebieden in de wereld, een oorlog op Europees grondgebied, de inzet van Nederlandse militairen op missies in meerdere landen en miljoenen ontheemden zorgen ervoor dat ons besef van de kostbaarheid van vrede de afgelopen jaren is toegenomen. Daarbij herdenken we gebeurtenissen die belangrijk zijn in onze geschiedenis, cultuur en die dus deel uitmaken van onze identiteit.

Sinds 2014 is er in de stad veel veranderd aangaande het herinneren en herdenken van de Slag om Arnhem. Op regionaal vlak is de samenwerking tussen de vier Airborne-gemeenten (gemeenten Arnhem, Ede, Renkum en Overbetuwe) geprofessionaliseerd en geïntensiveerd. De gemeenten zijn gezamenlijk lid geworden van de Liberation Route Europe, er is een regiomanager samenwerking Airborne-gemeenten aangesteld en de gemeenten zoeken elkaar meer dan voorheen op in de afstemming op zowel uitvoerings- als bestuurlijk niveau. In de gemeente Arnhem is de zichtbaarheid van de herdenking vergroot, denk hierbij aan Airborne at the Bridge, Jacob Groenewoudplantsoen, de trappen aan de Rijnkade en Bridge to Liberation aan de Rijnkade. De herdenking heeft als doel om lering te trekken uit het verleden en deze lessen te vertalen naar nu en de toekomst. Dit vergroot de relevantie van de impact van oorlog en de waarde van vrijheid voor komende generaties. De vraag is echter of de boodschap in de juiste vorm/op de juiste manier gecommuniceerd wordt met jongere generaties.

1.1 Motie ‘Een brug naar de toekomst’

Bij de begrotingsbehandeling 2023 in november 2022 heeft de raad van Arnhem de motie ‘Een brug naar de toekomst[1]’ aangenomen waarin zij het college verzoekt om:

- *zich in te zetten voor een 80ste herdenking, in 2024, met een Bridge to Liberation Experience die ook regionaal en nationaal maximale betekenis heeft, en die een basis vormt voor in ieder geval eens in de vijf jaar een relevante herdenking met grotere zichtbaarheid;*
- *voor de begroting van 2024 met een voorstel te komen hoe we na 2024 invulling blijven geven aan de Slag om Arnhem-herdenking in het algemeen en De Bridge to Liberation in het bijzonder, inclusief een financiële paragraaf;*
- *daarbij in overweging te nemen dat het onwenselijk is structureel een dergelijk hoge financiële bijdrage te leveren, en daarom eens in de vijf jaar grootschalig te herdenken, en in de overige jaren betekenisvol maar kleinschaliger;*

[1] Gemeente Arnhem, 2022, *Motie ‘Een brug naar de toekomst’*, VVD, D66, GroenLinks, Partij voor de Dieren, Arnhem Centraal, 9 november 2022, p. 1-2.

- *de betrokken stakeholders mee te nemen in het te maken voorstel.*

De indieners van de motie doen bij dit verzoek de volgende constateringen:

- *de Bridge to Liberation heeft de afgelopen jaren een belangrijke plek gekregen als onderdeel van de herdenking van de Slag om Arnhem;*
- *de kosten voor deze herdenking zijn de afgelopen jaren enorm gestegen zonder dat de opzet van het evenement wezenlijk is uitgebreid;*
- *we zijn onderweg naar de 80ste herdenking in 2024.*

De indieners benadrukken hierbij het belang van het herdenken van de Slag om Arnhem om zo te blijven leren van het verleden en dat het een belangrijk onderdeel is geworden van de identiteit van Arnhem en dat daarbij ook sprake is van een regionaal en nationaal belang. Ze geven ook aan dat het van belang is om na te denken over een houdbare invulling op de lange termijn.

1.2 Uw vraag

Naar aanleiding van de motie vraagt u een onafhankelijk advies over een houdbare invulling van het herdenken van de Slag om Arnhem op de lange termijn waarbij de focus ligt op ambities, concept en haalbaarheid. Concreet verwacht u een langetermijnvisie op het herdenken van de Slag om Arnhem, met een centrale rol voor The Bridge to Liberation.

We vertalen uw vraag in de volgende onderzoeksvragen:

1. Welke ambities en doelstellingen passen bij de herdenking van de Slag om Arnhem na 2024 (jaarlijks en in jubileumjaren)?
2. Op welke manieren zijn die ambities in te vullen (scenario's)?
3. Wat zijn de inhoudelijke, organisatorische en financiële consequenties en randvoorwaarden van de scenario's?
4. Wat is er nodig om invulling te geven aan deze scenario's?

In het volgende hoofdstuk gaan we in op onze aanpak om deze vragen te beantwoorden.

1.3 Aandachtspunten

We zien voor deze opdracht een aantal aandachtspunten die naar onze mening een plek dienen te krijgen in het adviestraject om tot een goede besluitvorming te komen.

Breed draagvlak: de herdenking van de Slag om Arnhem is, terecht, een gevoelig en belangrijk onderwerp. Zowel om de veteranen te eren, maar ook om de gevolgen van oorlog voor toekomstige generaties zichtbaar en voelbaar te maken. Dat vraagt om zorgvuldigheid in het betrekken van stakeholders bij dit advies: niet alleen bij het schetsen van de context en het ophalen van ervaringen, maar ook bij het nadenken over toekomstige vormen.

Diversiteit: de boodschap over oorlog en vrede, moed en helden, vrijheid en overheersing is relevant voor de hele samenleving, ongeacht leeftijd, herkomst, politieke voorkeur of geaardheid. Het gaat immers over identiteit, cultuur en geschiedenis. Dat stelt eisen aan de (vorm van de) herdenking: die moet voor iedereen betekenis en zeggingskracht hebben. Met name het bereik onder jongeren en nieuwkomers is belangrijk voor het gezamenlijk herdenken en het trekken van lessen uit het verleden.

Gemeenteraad: het initiatief voor het ontwikkelen van een nieuwe langetermijnvisie is genomen door de gemeenteraad. Zij zullen na ontvangst van het advies en de politieke beraadslagingen een besluit nemen over de toekomst van de herdenking. Wij achten het daarom van belang dat zij bij het adviestraject worden betrokken, bijvoorbeeld door de initiatiefnemers te interviewen en te betrekken bij de scenario-ontwikkeling.

H2 | Onze aanpak

In dit hoofdstuk zetten we uiteen hoe we tot een onderbouwd advies komen dat als basis kan dienen voor besluitvorming in het college en de gemeenteraad.

2.1 Plan van aanpak

Stap 1: START 17 april - 10 mei

In stap 1 treffen we de voorbereidingen voor de rest van het traject. We maken nadere afspraken met de opdrachtgever, analyseren de context en starten met de feitelijke organisatie.

- **Startgesprek opdrachtgever.** We bespreken met de stuurgroep de motivatie van de vraag, de verwachtingen van het eindresultaat, het plan van aanpak, het overzicht van de documenten die we nodig hebben[2] en maken samen een lijst met personen en organisaties die we zullen interviewen. We maken de planning definitief, inclusief overlegmomenten. Daarnaast bespreken we de wensen ten aanzien van het digipanel. Gezien de informatie in de uitvraag gaan we ervan uit dat dit onderdeel wordt uitgevoerd door de gemeente op basis van gezamenlijke inhoudelijke keuzes.

[2] Beleidsdocumenten, subsidiebeschikkingen, begrotingen (2019-2023 + meerjarig perspectief), jaarverslagen en jaarrekeningen (2019-2022), verslagen bestuurlijke overleggen, evaluatie van de 75-jarige herdenking, en relevante uitgevoerde onderzoeken met betrekking tot Herdenken van de Slag om Arnhem / Bridge to Liberation. De gevraagde documenten worden door de ambtelijke contactpersoon verzameld en aan de onderzoekers beschikbaar gesteld.

- **Analyse van de huidige situatie en de context**. Die bestaat uit drie onderdelen: we brengen de huidige ambities en doelstellingen in beeld in relatie tot het gemeentelijk beleid en de realisatie van de doelen. We kijken naar de organisatie van de herdenking: zowel de organisatie van Bridge to Liberation als de samenwerkingsverbanden met andere partners en stakeholders. Tot slot creëren we inzicht in de financiën: kosten en inkomsten van de organisatie en het project. We onderzoeken of deze drie aspecten in balans zijn en of er knelpunten of lacunes zijn. Dit geeft inzicht in de sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen (SWOT-analyse). We betrekken hierbij de geleerde lessen van de ’75-herdenking.

- We plannen de **interviews** met de geselecteerde personen en organisaties.

- **Opzet digipanel**. Via het digipanel toetsen we de mening van de Arnhemmers. We formuleren, in samenspraak met de afdeling Communicatie van de gemeente Arnhem, de enquêtevragen voor het digipanel en de planning van de enquête. Het doel is om de resultaten te gebruiken als input voor stap 3. De enquêtevragen worden met de begeleidingsgroep besproken en vastgesteld.

Stap 2: VERWACHTINGEN 8 mei - 30 juni

In deze stap diepen we het bestaande beeld verder uit. Hoe kijken de verschillende organisaties, stakeholders en partners naar de huidige vorm, welke verwachtingen hebben zij voor de toekomst en welke kansen en barrières zien zij? We verzamelen de informatie door **interviews** met een breed scala aan betrokkenen. Niet alleen met de gemeente Arnhem en met medewerkers van Bridge to Liberation, maar bewust ook met stakeholders, partnerorganisaties en andere Airborne-gemeenten. Zo krijgen we een breed en genuanceerd beeld vanuit verschillende perspectieven, maar toetsen en creëren we ook draagvlak voor vervolgstappen. Van de gesprekken wordt een verslag gemaakt dat voor wederhoor wordt teruggekoppeld aan de geïnterviewden. Iedere geïnterviewde ontvangt vooraf een gespecificeerd interviewprotocol waarin achtergrond, doel en gespreksthema’s staan benoemd. Wij gaan in deze offerte uit van 23 interviews; zie bijlage 1 voor een conceptlijst van te interviewen functionarissen en organisaties. Aandachtspunten in de samenstelling van de lijst zijn diversiteit, het betrekken van jongeren en de gemeenteraad. De definitieve lijst wordt samen met de opdrachtgever vastgesteld in het startgesprek (zie stap 1). Na afloop van stap 2 hebben we de analyse verdiept en verscherpt, en hebben we inzicht in de opinies en verwachtingen van de direct betrokkenen. Dit resultaat wordt besproken met de begeleidingsgroep, alsmede ter wederhoor voorgelegd aan Herdenken van de Slag om Arnhem/Bridge to Liberation.

Stap 3: KANSEN 19 juni - 1 augustus

In deze stap kijken we samen met de belangrijkste stakeholders naar de kansen voor de toekomst in een **ontwerpatelier**. Op deze wijze krijgen de scenario's meer kleuring, de belangrijkste stakeholders worden deelgenoot gemaakt van de mogelijke richting(en) en we krijgen zo een duidelijk beeld van het draagvlak en de haalbaarheid van de scenario's.

Ter voorbereiding op het ontwerpatelier werken wij drie scenario's op hoofdlijnen uit in 'houtskoolschetsen' waar we voor ieder scenario de ambitie, organisatie en middelen in beeld brengen. Ook aspecten als interval (reguliere viering per jaar en viering in jubileumjaren) en doelgroepen komen aan bod.

We organiseren vervolgens een ontwerpatelier waarbij we de belangrijkste stakeholders betrekken. Samen met hen lopen we de mogelijke scenario's langs, verfijnen we de houtskoolschetsen en voorzien die van randvoorwaarden en risico's. We faciliteren in uitwisseling en discussie en bouwen zo aan ingekleurde en uitgewerkte scenario's waarin de expertise van de stakeholders is meegenomen. Op basis van de uitkomsten van het atelier werken we de scenario's verder uit en voorzien deze van een advies over de haalbaarheid. De belangrijkste stakeholders worden vooraf bepaald samen met begeleidingsgroep. BMC organiseert, begeleidt en faciliteert het ontwerpatelier en legt de resultaten vast. Die resultaten worden ter informatie naar de deelnemers gestuurd, zodat zij kunnen reageren en aanvullen.

Stap 4: KOERS 1 augustus - 30 november

In het conceptrapport presenteren we de resultaten van het onderzoek: drie toekomstscenario's die we beschrijven aan de hand van ambities, organisatie en middelen. We gaan in op de randvoorwaarden, risico's en kansen van de verschillende scenario's en doen aanbevelingen ten aanzien van de haalbaarheid. Het conceptrapport wordt halverwege september (week 37) met u en met het bestuur van de stichting Bridge to Liberation besproken, waarna we eind september (week 39) het **eindrapport** presenteren.

We ondersteunen u bij het **bestuurlijke traject** dat volgt. We denken mee over het opstellen van het college- en raadsvoorstel en verzorgen (desgewenst) een presentatie van het rapport voor het college van B en W en de gemeenteraad.

H3 | Projectteam

Voor deze opdracht werken we met een vast en complementair projectteam van ervaren onderzoekers/adviseurs. We introduceren hier kort de adviseurs en hun ervaring. De onderzoekers hebben in vergelijkbare onderzoeken al vaker met elkaar samengewerkt en zijn bij uw organisatie bekend vanwege eerder uitgevoerde onderzoeken.

3.1 Projectteam

Mevrouw **drs. Gitta Luiten** is partner Cultuur & Erfgoed binnen BMC. Ze is bij deze opdracht betrokken vanuit het inhoudelijke perspectief en fungeert als projectleider. Ze is het eerste aanspreekpunt voor de opdrachtgever en begeleidingsgroep binnen dit project. Gitta Luiten heeft een brede ervaring in de cultuursector, met name op het gebied van cultuurbeleid en -strategie. Als voormalig directeur van het Mondriaan Fonds kent ze de wereld van beeldende kunst en design, en cultureel erfgoed van binnenuit. Relevante referentieprojecten zijn onder andere:

- Gemeente Arnhem - Haalbaarheidsonderzoek Sonsbeek 2024; RESET: Onderzoek naar de Toekomstige inrichting organisatie van Sonsbeek & State of Fashion.
- Provincie Zeeland - Prestatieafspraken en draagvlakonderzoek CBK Zeeland.
- Nieuwe Stadsmuseale functie Rotterdam - Lid transitieteam en advisering over governancestructuur & samenwerking.
- Stakeholdersonderzoeken Fonds Cultuurparticipatie, Fonds voor Podiumkunsten.
- Rijksmuseum Twenthe - Lid visitatiecommissie.
- Stichting Amare - Begeleiden gezamenlijke ontwikkeling toekomststrategie van het Koninklijk Conservatorium, het Nederlands Dans Theater, het Residentie Orkest en het Zuiderstrandtheater.

De heer **Herman Uffen MSc CMC** is managing consultant bij BMC. Hij is bij deze opdracht betrokken vanuit het zakelijk en organisatorisch perspectief. Herman Uffen is een ervaren adviseur op het gebied van financiële doorlichtingen, het opstellen van businesscases en bedrijfsplannen, overhead vraagstukken, kostentoerekening en kostprijsbepaling, doorlichtingen van organisaties en projectmanagement in het publieke domein. Relevante referentieprojecten zijn onder andere:

- Gemeente Arnhem - Haalbaarheidsonderzoek Sonsbeek 2024; RESET: Onderzoek naar de Toekomstige inrichting organisatie van Sonsbeek & State of Fashion.
- Gemeente Sittard-Geleen - Evaluatie Cultuurbedrijf De Domijnen; Second opinion transitieplan De Domijnen 2.0.
- Het Nieuwe Instituut – Projectleider projectmatige inrichting programma ‘Architectuur Dichterbij’.
- Netwerk Digitaal Erfgoed (voorheen: Nationale Coalitie Digitale Duurzaamheid (NCDD)) – Projectleider van de ontwikkeling en invoering van het Kostprijsmodel Digitale Duurzaamheid (op basis van Activity Based Costing) en het

model BIG PICTURE (verbinding tussen duurzaamheidsbeleid, oplossingen en kosten ten aanzien van duurzame digitale toegankelijkheid.
- Gemeente Venlo - Ontwikkelperspectief Missiemuseum Steyl.
- Gemeente Barendrecht - Financiële doorlichting van Cultureel Centrum Het Kruispunt.

De heer **Pepijn van Aken MA** is junior adviseur bij ons bureau. In deze opdracht ondersteunt hij Gitta Luiten en Herman Uffen. Hij heeft een achtergrond in cultuur, sport en onderwijs en werkt binnen BMC mee aan verschillende culturele opdrachten. Hij zal zich binnen de opdracht met name bezighouden met het voorbereiden van de diverse overleggen en het verwerken en rubriceren van data.

3.2 Begeleidingsgroep

De sensitiviteit van het onderwerp vraagt om een juiste mate van betrokkenheid van alle belanghebbenden. In uw opdrachtomschrijving geeft u aan om een begeleidingsgroep in te richten voor het onderzoek waarin onder meer het kabinet van BM en SBR van de gemeente Arnhem vertegenwoordigd zijn. In onze ogen fungeert deze begeleidingsgroep als opdrachtgever en sparringpartner voor het onderzoek; tussentijdse resultaten worden met de begeleidingsgroep besproken. Bij het startgesprek met de begeleidingsgroep zal de definitieve samenstelling worden vastgesteld. Daarnaast is er wekelijks contact tussen de projectleider en de contactpersoon namens de begeleidingsgroep over de voortgang en het proces.

3.3 Uitgangspunten en risico’s bij het uitvoeren van de opdracht

Voor het tijdig en efficiënt uitvoeren van de werkzaamheden gelden de volgende uitgangspunten:
- Bij de start van de opdracht stelt de begeleidingsgroep de betrokken medewerkers en stakeholders op de hoogte van het doel en de aanpak van deze opdracht, zodat betrokkenen tijdig zijn geïnformeerd en constructieve medewerking hieraan is geborgd. De contactgegevens van externen worden door het aanspreekpunt aan het projectteam verstrekt.
- Namens de begeleidingsgroep is er één aanspreekpunt voor het team van BMC. Met het eerste aanspreekpunt hebben wij regelmatig contact over de voortgang van het onderzoeks- en adviestraject en periodiek ook met u als begeleidingsgroep (opdrachtgever). Wij stemmen de inrichting van het adviesrapport af met de begeleidingsgroep.
- Alle voor de opdracht benodigde informatie wordt door de ambtelijke organisatie door of via het eerste aanspreekpunt verzameld en digitaal aan ons beschikbaar gesteld. Vertraging in het aanleveren van informatie kan leiden tot vertraging in de planning.
- Wij rekenen erop dat u het plannen van interne afspraken zodanig kunt (laten) faciliteren, dat het onderzoeks- en adviestraject tijdig en efficiënt kan verlopen. De afspraken zullen zowel fysiek of digitaal plaatsvinden.

Voor dit project houden we rekening met de onderstaande risico's en daarbij behorende beheersmaatregelen. Dit sluit niet uit dat er problemen kunnen ontstaan, maar eventuele kwesties herkennen we snel en bespreken we met de opdrachtgever. Als tijdige oplevering en/of de kwaliteit van het eindresultaat in het geding komen, signaleren we dit tijdig en komen we met suggesties voor bijsturing.

Risico	Beheersmaatregel
De benodigde informatie is niet of onvoldoende aanwezig.	BMC stelt een lijst op met benodigde documenten en informatie. Deze lijst wordt afgestemd met de contactpersoon van de ambtelijke organisatie.
Er is onvoldoende menskracht binnen en buiten de organisatie (externe gesprekken) voor het mede uitvoeren van de opdracht (overleggen, interviews en groepsgesprekken).	Interne overleggen worden door de ambtelijke organisatie ingepland. Samen met de begeleidingsgroep wordt de invulling van de externe gesprekken besproken. Deze gesprekken worden ingepland voor BMC. De gemeente levert hiervoor wel de contactgegevens aan.
Er komen gedurende het traject aanvullende vragen.	Dit wordt afgestemd met de stuurgroep. Eventuele extra werkzaamheden als gevolg van aanvullende vragen worden tijdig geagendeerd.

H4 | Investering

De investering voor deze opdracht bedraagt € 28.960,—. Dit is inclusief reis- en verblijfkosten, exclusief btw en overeenkomstig prijspeil 2023. De totale investering wordt niet overschreden zonder dat daarover tijdig met u is overlegd. Onderstaand schema geeft inzicht in de opbouw van de raming per stap van het onderzoek.

Facturatie vindt plaats in twee termijnen: 50% bij opdrachtverstrekking en 50% na oplevering van het definitieve onderzoeksrapport.

	Totaal	Totaal investering
Stap 1: START: voorbereiden en analyse	36	€ 4.320
Stap 2: VERWACHTINGEN: interviews	110	€ 14.400
Stap 3: KANSEN: ontwerpatelier en scenario's	32	€ 4.480
Stap 4: KOERS: rapportage en bestuurlijk traject	38	€ 5.760
Totaal	**216**	**€ 28.960**

Bij gunning horen wij graag vóór aanvang van de opdracht of er relevante informatie is die op de factuur moet worden vermeld, zoals een order-/referentienummer of de naam van degene die verantwoordelijk is voor het goedkeuren van de facturen. U kunt dit aangeven bij uw contactpersoon van BMC.

Kosten afzonderlijke onderdelen

U heeft ons verzocht om de kosten van afzonderlijke elementen inzichtelijk te maken. Hoewel een aantal onderdelen noodzakelijk zijn om tot een onderbouwd advies te komen, kunt u op de volgende aspecten een nadere afweging maken.

Aantal interviews

In deze offerte gaan we uit van 23 interviews; daarmee hebben we in onze optiek de belangrijkste partners en stakeholders geïdentificeerd. Vanzelfsprekend wordt de investering minder wanneer wordt besloten tot een kleiner aantal interviews; dat raden we - gezien de gevoeligheid van het onderwerp - echter af. Wanneer u of de begeleidingsgroep dat nodig acht, kan het aantal interviews ook worden uitgebreid (te denken valt aan het betrekken van de gemeenteraad, bijvoorbeeld op twee momenten in het adviestraject). Dat heeft vanzelfsprekend ook gevolgen voor de investering.

Ondersteuning bestuurlijk traject
In voornoemde prijs is ook de ondersteuning bij het bestuurlijke traject opgenomen, zoals meedenken bij het opstellen van het college- en raadsvoorstel, en presentatie van het rapport aan het college en de gemeenteraad. Wanneer u hier geen gebruik van wenst te maken, wordt de totale investering € 2.560,— minder (dus € 26.400,—).

Benchmark
Indien wenselijk en van meerwaarde voor het onderzoek, onderzoeken we op hoofdlijnen hoe vergelijkbare evenementen zijn georganiseerd en gefinancierd. Het gaat hierbij niet om een uitputtende benchmark, maar om inzicht in de verschillen in opzet, organisatiekracht en financieringsmodellen. Dat brengt succesvolle modellen, gedeelde uitdagingen en mogelijke oplossingen in beeld. We bestuderen daarvoor de beleidsplannen, begrotingen, jaarverslagen en jaarrekeningen van drie (min of meer) vergelijkbare evenementen[3] die samen met u worden bepaald. De benchmark is niet opgenomen in de bovenstaande totale investering; de extra kosten voor dit onderdeel bedragen € 2.080,—.

Tijdens het onderzoek wordt gekeken in hoeverre bovenstaande opties worden ingezet.

Tot slot

Op deze offerte zijn de algemene handelsvoorwaarden van BMC Advies versie maart 2018 van toepassing. Deze voorwaarden zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Gooi-, Eem- en Flevoland onder nummer 32078667. Een exemplaar van deze voorwaarden is bijgevoegd.

Vanuit de doelstellingen van ons kwaliteitsbeleid (zie ook www.bmc.nl/over-bmc) stellen wij het op prijs als u ons bij opdrachtverlening of afwijzing van de offerte op de hoogte wilt stellen van de expliciete redenen. Tevens vragen wij bij opdrachtverlening uw medewerking om samen met ons na afloop te evalueren of de uitvoering van de opdracht qua inhoud, proces en relatie met de opdrachtgever aan uw verwachtingen heeft voldaan.

[3] Voorbeelden van te vergelijken evenementen zijn het 5 mei-concert op de Amstel, het Bevrijdingsfestival Overijssel of (in het kader van openbaar en vrij toegankelijk) de Nijmeegse Vierdaagsefeesten.

Gaat u akkoord met deze offerte, dan ontvangen wij graag digitaal een ondertekend exemplaar retour (secretariaatadvies@bmc.nl).

Met vriendelijke groet,
BMC

M. van der Burg MSc CMC
managing partner Sociaal Domein

Voor akkoord:
Gemeente Arnhem

L. Hoek
afdelingshoofd Economie & Cultuur

datum:

Bijlagen:

- lijst van de interviewen personen
- algemene handelsvoorwaarden (separaat)

Bijlage 1 Lijst van de interviewen personen

Deze lijst is een voorstel. De definitieve lijst wordt in overleg met de opdrachtgever bepaald tijdens het startgesprek.

- Burgemeester gemeente Arnhem (1 gesprek);
- Portefeuillehouder Slag om Arnhem gemeente Arnhem (1 gesprek);
- Bestuursadviseur Diversiteit & Inclusie (1 gesprek);
- Assistent burgemeester gemeente Arnhem (1 gesprek - optie);
- Beleidsadviseurs Economie en Toerisme en Slag om Arnhem gemeente Arnhem (1 groepsgesprek);
- Bestuur Stichting Bridge to Liberation (1 groepsgesprek);
- Zakelijk directeur organisatie Bridge to Liberation (1 gesprek);
- Artistiek directeur organisatie Bridge to Liberation (1 gesprek);
- Productieleider, Communicatie & PR & Social Media Bridge to Liberation (1 groepsgesprek);
- Adviseur Toerisme en Recreatie (Vrijheid) Provincie Gelderland (1 gesprek);
- Regiomanager samenwerking Airborne gemeenten (1 gesprek);
- Bestuur Stichting Airborne Herdenkingen (SAH) (1 groepsgesprek);
- Directie Airborne Museum Hartenstein (1 gesprek);
- Bestuur Stichting Airborne Region (SAR) (1 groepsgesprek);
- Bestuur Platform Binnenstad Arnhem (PBA) (1 groepsgesprek);
- Eusebiuskwartier (1 groepsgesprek);
- Vertegenwoordiging 11 Luchtmobiele brigade (1 groepsgesprek);
- Directie Gelders Archief (1 gesprek) (reserve);
- Directie Omroep Gelderland (1 gesprek);
- Directie ROC Rijn IJssel (1 gesprek);
- Montessori school Arnhem (advies vanuit de leerlingen) (1 groepsgesprek);
- Vertegenwoordiging van het V-Fonds (1 gesprek);
- Vertegenwoordiging van het Nationaal Comité (1 gesprek);
- Journalist (de heer Harry van der Ploeg) De Gelderland (1 gesprek).

BMC

Databankweg 26D
3821 AL Amersfoort

Postbus 490
3800 AL Amersfoort

(033) 496 52 00
info@bmc.nl
www.bmc.nl

KvK BMC Advies 32078667
IBAN NL91ABNA0504035754
BTW NL80.86.63.598 B.01

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Toekomst herdenking Slag om Arnhem’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- **15 mei 2024: meningsvormende bespreking**
- 24 april 2024: meningsvormende bespreking
- 3 april 2024: informatieve bespreking

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Loor (D66), Manders (Arnhem Centraal), Elfrink (SP), Coenders (GroenLinks), Pape (VVD), Nede (ChristenUnie), Koorn (CDA), De Vries (Volt), De Groot (Partij voor de Dieren), Van Munster (PvdA), Lukkassen (Forum voor Democratie), Wiggers (BurgerBelang Arnhem).
De fracties van DENK en PVV waren niet vertegenwoordigd.
Verder aanwezig: Roelofs (wethouder) en Joosten (ambtelijke ondersteuning)

Bespreking

Tijdens de vorige meningsvormende bespreking heeft de raadskamer haar eerste termijn gehad. Deze bespreking is daarom gestart met de eerste termijn van de wethouder. Deze is nog niet afgerond.

Toezeggingen

Wethouder Roelofs zegt toe om met Phion in gesprek te gaan om te kijken wat de impact van dit raadsvoorstel is.

Conclusie

Aan het einde van de vergadering is geconcludeerd dat de eerste termijn van het college nog niet is afgerond. Volgende keer kan deze hervat worden.

De raadsadviseur,

S. Vos

De voorzitter,

R. Maref

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- 3 april 2024: informatieve bespreking
- 24 april: meningsvormende bespreking
- 15 mei 2024: vervolg meningsvormende bespreking
- **19 juni 2024: vervolg meningsvormende bespreking**

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Manders (Arnhem Centraal), Pape (VVD), Loor (D66), Koorn (CDA), Van Munster (PvdA), Elfrink (SP), De Vries (Volt), De Groot (PvdD), Coenders (GroenLinks), Zijlstra (ChristenUnie).

De fracties FvD, PVV, Groep van den Broek, BBA en DENK waren niet aanwezig.

Verder aanwezig: Roelofs (wethouder), Joosten (ambtelijke ondersteuning)

Bespreking

De bespreking is gestart met het vervolg van de eerste termijn van de wethouder. Deze is afgerond. Vervolgens is gestart met de tweede termijn van de raadskamer. Aan het einde van de beraadslaging is omwille van de tijd besloten dat de wethouder schriftelijk op de resterende vragen uit de tweede termijn van de raadskamer terugkomt.

Toezeggingen

Er zijn geen toezeggingen gedaan.

Conclusie

Aan het einde van de vergadering is geconcludeerd dat het voorstel wordt doorgeleid naar de bespreking van amendementen en moties. De raadskamer verzoekt het Dagelijks Bestuur van de Agendacommissie deze bespreking op 26 juni te agenderen.

De raadsadviseur,

R. Oosthout

De voorzitter,

D. Weijers

Vragen uit M1 over Toekomst herdenken (19-06-24)

Bob Roelofs

Arnhem Centraal

Hebben de provincie en het vfonds: uitspraken gedaan over de financiering in de toekomst

- Beide organisaties stellen hun financiële bijdrage per jaar vast
- Wij blijven met beide organisaties in gesprek over hun bijdrage en ook over 5 jaar bij te dragen aan een groot herdenkingsevent.

CU

Welke mogelijkheden voor financiering zijn er bij de provincie onderzocht?

Er zijn regelmatig gesprekken met de provincie over financiering. De provincie wil geen langjarige afspraken maken over financiering.

Volt

Hoe kunnen dingen anders en beter kunnen? Wat als we de herdenking in de kerk overslaan? Hoeveel budget houden we dan over? Wat als we de kerk open stellen voor alle Arnhemmers?

Antwoord

Kosten Herdenking kerk en Berenkuil: in 2023 €84.000

Kosten receptie Eusebiuskerk na afloop: €25.000

De kerk heeft bij de herdenking een beperkt aantal plaatsten waardoor een open uitnodiging niet mogelijk is. Er worden ook nu al elk jaar verschillende doelgroepen uitgenodigd breed uit Arnhem. Vrijwilligers, mensen van de opvangschepen, jongeren etc.

D66

Waarom niet breder gekeken naar knoppen om aan te draaien; bijvoorbeeld minder budget voor Airborne at the Bridge of toegangsprijs hanteren?

Antwoord:

In overleg met de directeur van het Airborne museum is besproken wat de gevolgen zijn van een kleinere bijdrage. Een mogelijkheid is om het alleen als infocentrum te benutten zonder tentoonstellingen. Dat zou een mogelijke besparing van 20.000 euro kunnen opleveren. Het huidige subsidiebedrag is 236.000 euro.

Stel dat er 5 euro entree wordt ingevoerd: inzet was altijd om een gratis toegankelijk informatiecentrum want het is een wezenlijk onderdeel van geschiedenis van de stad. Dat vraagt vanuit gemeente een wijziging. Vorig jaar waren er 40k bezoekers. Als we entree heffen

dan is de verwachting dat de helft minder bezoekers komen. Als 20.000 bezoekers 5 euro betalen dan levert dat 100.000 euro op

PvdA

Als dit een bezuiniging is waarom staat er niks van in de Perspectiefnota?

Antwoord

Het is geen bezuiniging omdat het college binnen de bestaande budgetten een voorstel heeft gemaakt. Er is dus geen sprake van bezuiniging en daarom staat het niet in de perspectiefnota.

Budget Slag om Arnhem 2025-2029

	2025	2026	2027	2028	2029	
	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	
Exploitatie infopunt slag om arnhem	272.663	272.663	272.663	272.663	272.663	Subsidie Airborne Museum is 236.000. Restant wordt ingezet voor B2L
Bridge to Liberation 2	60.220	60.220	215.220	215.220	215.220	Budget 2025 en 2026 naar voren gehaald. Hierin zitten ook de middelen voor de gastenontvangst na afloop.
Samenwerking Airborne-gemeeenten	46.821	46.821	46.821	46.821	46.821	
Slag om Arnhem	187.675	187.675	187.675	187.675	187.675	Subsidies Slag om Arnhem (Bridge to the Future, st War Requim, st Arnhem Run, Imagine Nation BV etc), overige kosten o.a. voor de totale herdenkinsgavond en € 50.000 sparen voor kroonjaar
herdenking Berekuil en Eusebius	85.000	85.000	85.000	85.000	85.000	Kosten worden gedekt uit representatiebudget burgemeester
	652.379	**652.379**	**807.379**	**807.379**	**807.379**	

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☑ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- 3 april 2024: informatieve bespreking
- 24 april: meningsvormende bespreking
- 15 mei 2024: vervolg meningsvormende bespreking
- 19 juni 2024: vervolg meningsvormende bespreking
- **26 juni 2024: bespreking van amendementen en/of moties**

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Coenders (GroenLinks), Pape (VVD), Loor (D66), De Vries (Volt), Zijlstra (ChristenUnie), De Groot (Partij voor de Dieren), Koorn (CDA), Van den Broek (Groep Van den Broek), Manders (Arnhem Centraal).
De fracties van PvdA, SP, DENK, BurgerBelang Arnhem, PVV en Forum voor Democratie waren niet vertegenwoordigd.
Verder aanwezig: Roelofs (wethouder) en Joosten (ambtelijke ondersteuning).

Bespreking

Voor deze bespreking van amendementen en/of moties is één amendement ingediend. In twee termijnen is het amendement besproken en heeft de wethouder antwoorden gegeven.

- amendement 'Toekomst herdenking en Bridge to Liberation Experience' (24A23)
  Advies college: Positief

Toezeggingen

Wethouder Roelofs zegt toe om met een terugkoppeling te komen over de mogelijkheden om de geschatte bedragen voor de Herdenkingen al op te nemen in de begroting voor 2025 en verder.

Conclusie

Aan het einde van de vergadering is geconcludeerd dat het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende bespreking.

De raadsadviseur,

S. Vos

De voorzitter,

R. Maref

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Raadsvoorstel ‘Wijziging APV, Hoofdstuk 5, Afdeling 5, Verbod vuur te stoken’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☑ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
26-06-2024

Type voorstel
Raadsvoorstel vanuit het college van B&W

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Start en afronding bespreking concept amendementen en moties.

Bespreking amendementen in moties:
Er wordt in maximaal twee termijn vergadert per amendement en/of motie.

Voorgesteld besluit

De raad wordt voorgesteld om artikel 5.5.1. van de Algemene Plaatselijke Verordening te wijzigen en in overeenstemming te brengen met de modelverordening van de VNG. Het artikel behandelt het verbod op vuur stoken.

Aandachtspunten

Deze wijziging moet duidelijker maken wat wel en niet is toegestaan onder het vuurverbod.

In Arnhem is het verboden in de open lucht vuur aan te leggen. Het college kan een zogeheten ontheffing verlenen.

Als er geen sprake is van gevaar, overlast of hinder voor de omgeving, is het verbod niet van toepassing op:
a. verlichting door middel van kaarsen, fakkels en dergelijke;
b. sfeervuren zoals terrashaarden en vuurkorven, voor zover geen afvalstoffen worden verbrand;
c. vuur voor koken, bakken en braden.

Inlichtingenverzoek
Op 22 mei jongsleden heeft de fractie van de PVV een inlichtingenverzoek ingediend. Ze verzoekt daarbij de volgende inlichtingen te verstrekken: Alle documenten die betrekking hebben op de bespreking, inhoud, verstrekking en uitvoering van de (bestuurlijke) opdracht om een raadsvoorstel (zaaknummer 4145692) op te stellen ter wijziging van de APV, hoofdstuk 5, afdeling 5, het verbod om vuur te stoken.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Contactgegevens

Portefeuillehouder:	Ambtenaar	Raadsadviseur
Ahmed Marcouch	Erik van den Heuvel	Petra Wielaard
	erik.van.den.heuvel@arnhem.nl	petra.wielaard@arnhem.nl
	026- 377 5982	026 377 4836

Orde van de vergadering

Ieder amendement en/of motie wordt afzonderlijk besproken in twee termijnen:

- Start eerste termijn aan de zijde van de raad.
    - De indiener(s) van de motie of het amendement krijgt of krijgen als eerste de gelegenheid.
    - Indien fracties vragen hebben aan de indiener kunnen zij die stellen in de eerste termijn van de indiener.
    - De overige fracties worden in hun eigen eerste termijn uitgenodigd om hun voorlopige mening over de motie of het amendement te delen en/of vragen aan de wethouder te stellen.
- Start eerste termijn aan de zijde van het college. Hierin geeft de portefeuillehouder een preadvies en worden gestelde vragen in de eerste termijn beantwoord.
- Tweede termijn aan de zijde van de raadskamer, waarin weer gestart wordt bij de indiener(s);
- Indien nodig: Tweede termijn aan de zijde van het college;
- Interrupties zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken.

Vorige besprekingen

17 april: informatieve bespreking en start meningsvormende bespreking.
15 mei: vervolg meningsvormende bespreking.
19 juni: afronding meningsvormende bespreking.

Moties en Toezeggingen

In de meningsvormende bespreking van 19 juni heeft de burgemeester de volgende toezeggingen gedaan:

Beleidsregels Vuurverbod
De burgemeester zegt toe om, indien de raad instemt met de wijziging van de APV inzake het ‘verbod vuur te stoken’, de uitwerking hiervan in beleidsregels aan de raad te doen toekomen.

Eerste melding demonstratie

De burgemeester zegt toe om de volgende openstaande vraag van antwoord te voorzien:
Wanneer wist de gemeente voor het eerst van de demonstratieaanvraag/melding van Pegida en is dit van invloed geweest op de timing van het aanbieden van voorliggend raadsvoorstel (verbod vuur te stoken) om de APV te wijziging?

Mogelijk resultaat:

- Nadat de bespreking is afgesloten, alle concept-moties en -amendementen besproken zijn, besluit de raadskamer of het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende vergadering.
    - Een dergelijk besluit komt tot stand als de fracties waarvan de woordvoerders zich daarachter hebben geschaard, in de raad een meerderheid opleveren (20 zetels of meer).
- De raadskamer kan besluiten, als alle in de raadskamer aanwezige woordvoerders van de fracties hiermee instemmen, om een onderwerp als hamerstuk door te geleiden naar de besluitvormende fase.

GEMEENTERAAD ARNHEM

Amendement

Datum raadsvergadering:	3 juli 2024
Nummer amendement:	**24A24**
Zaaknummer:	4145692
Status	
Onderwerp:	Wijziging APV, Hoofdstuk 5, Afdeling 5, Verbod vuur te stoken

Titel:

Geen sfeervuren met hout

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Na de tekst van artikel 5.5.1 lid 2 sub b, die nu luidt:

b. sfeervuren zoals terrashaarden en vuurkorven, voor zover geen afvalstoffen worden verbrand

Veranderen naar:

b. sfeervuren zoals sfeerhaarden en vuurpotten gestookt op bio-ethanol of bio-gel, voor zover geen afvalstoffen en hout worden verbrand

Toelichting:

Sfeervuren, zoals terrashaarden en vuurkorven, worden veelal gebruikt als sfeermakers, schonere alternatieven voor het creëren van sfeer met (open) vuur zijn ruimschoots beschikbaar. Als direct alternatief voor een sfeervuur kan worden gedacht aan een sfeerhaard of een vuurpot gestookt op bio-ethanol of bio-gel. Bij de verbranding van de alcohol komen geen schadelijke stoffen vrij en alcohol verbrandt geurloos. Bio-ethanol is een hernieuwbare brandstof.

- Fijnstof in Nederland verantwoordelijk is voor 37% van alle te klein en te vroeg geboren kinderen. Zij hebben later meer kans op veel verschillende aandoeningen op het gebied van luchtwagen, maar ook hersenen en leercapaciteit.[4]
- 25 procent van alle fijnstofuitstoot is afkomstig van houtstook.[5]
- De hoeveelheid fijnstof van de meest duurzame houtkachel gelijk staat aan 750 moderne vrachtwagens[3]
- Het verbranden bij barbecue of vuurkorf meer gevaar oplevert omdat er geen filters zijn en de rook niet wordt vervoerd via een pijp
- Het verbranden bij barbecue of vuurkorf ongeregelde verbranding is waarbij extra veel schadelijke stoffen vrijkomen, meer dan bij een houtkachel
- Onderzoekers hebben vastgesteld dat tenminste 2 km verderop van de houtverbranding mensen gezondheidsschade ondergaan, zelfs bij gezonde mensen.[3]
- Twee uur hout stoken brengt evenveel fijnstof als een auto die van Amsterdam naar Milaan rijdt.[2]
- De verbranding van één kilo hout heeft een schadelijke uitstoot equivalent van 15.000 tot 50.000 sigaretten.[1]

GEMEENTE Arnhem

- In vergelijking met roken of meeroken van sigaretten, kun je als omwonenden houtstook vervuiling met geen mogelijkheid ontkomen. Zelfs met gesloten ramen en deuren - wat al niet gezond is - komt 70 procent van de vervuiling buiten, ook binnen. En zo kunnen je buren je maandenlang, dagelijks, urenlang vergiftigen.[1]

[1]https://www.ed.nl/mening/hout-stoken-is-schadelijker-dan-roken~a311439d/
[2]https://ggdleefomgeving.nl/overlast/houtrook/
[3]https://houtrookvrij.nl/houtrook-erg-ongezond/
[4]https://houtrookvrij.nl/effecten-op-gezondheid/
[5]https://www.destentor.nl/binnenland/waarom-de-vuurkorf-plots-omstreden-is-kwart-van-de-fijnstof-komt-van-houtstook~abda663b/

Financiën
Het aanpassen van de Algemene Plaatselijke Verordening heeft geen directe financiële consequenties.

Communicatie over het besluit wordt bij voorkeur ingebed in de reeds lopende voorlichtingscampagne (Toolkit houtstook van het nationale Platform Houtrook en Gezondheid12 of 'Houtstook liever niet, maar als je het dan doet, doe het dan goed'.) Indien dit niet mogelijk blijkt, wordt binnen de dekking voor het Arnhems luchtagenda ruimte gezocht voor een op zichzelf staande campagne.

Handhaven op klachten over houtrook kan nu maar zeer beperkt. Dit kan alleen als er afval wordt verbrand. Inwoners die overlast melden, voelen zich hierdoor niet gehoord. In 2019 is motie aangenomen "Houtrook overlast, hout stook ontmoedigen" (19M09) van de fractie GroenLinks. Hierin wordt onder andere gevraagd om handhaving tegen overlast van houtrook in de APV mogelijk te maken. Door de uitzondering in de Algemene Plaatselijke Verordening te wijzigen wordt het mogelijk hierop te handhaven. Hierdoor pakken we de problematiek bij de bron aan, en worden klachten voorkomen. Bronaanpak is bovendien de meest effectieve aanpak bij luchtkwaliteitsmaatregelen: emissies worden voorkomen.

Dit voorstel leidt mogelijk tot een intensievere handhaving. Daarom treden we alleen op naar aanleiding van klachten.

Structurele kosten kunnen gedekt worden door herprioritering van taken binnen het handhavingsprogramma of door dit te betrekken bij de integrale afweging bij de Voorjaarsnota.

Participatie
Aantal klachten over houtrook technische vraag gesteld, wacht op antwoord

Indieners:
Erik Lu – Partij voor de Dieren
Muriël Simonis – GroenLinks
Nico Wiggers – Burger Belang Arnhem

GEMEENTE Arnhem

Amendement

Datum raadsvergadering:	3 juli 2024
Nummer amendement:	**24A25**
Zaaknummer:	4145692
Status	
Onderwerp:	Wijziging APV, Hoofdstuk 5, Afdeling 5, Verbod vuur te stoken

Titel:

Geen hout op de BBQ

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Na de tekst van artikel 5.5.1 lid 2 sub b, die nu luidt:

c. vuur voor koken, bakken en braden.

Veranderen naar:

c. voedselbereiding op gas, briketten of houtskool

Toelichting:

Mensen die barbecueën gebruiken doorgaans gas, briketten of houtskool of nog beter elektriciteit, maar een enkeling gebruikt nog hout. Voor sommige pizza-ovens is het meer gewoonlijk om hout te gebruiken. Wij maken het in Arnhem nog mogelijk om hout te verbranden voor de barbecue of pizza-ovens, terwijl dit funest is voor de buren. Hieronder uitgewerkt waarom:

- Fijnstof in Nederland verantwoordelijk is voor 37% van alle te klein en te vroeg geboren kinderen. Zij hebben later meer kans op veel verschillende aandoeningen op het gebied van luchtwagen, maar ook hersenen en leercapaciteit.[4]
- 25 procent van alle fijnstofuitstoot is afkomstig van houtstook.[5]
- De hoeveelheid fijnstof van de meest duurzame houtkachel gelijk staat aan 750 moderne vrachtwagens[3]
- Het verbranden bij barbecue of vuurkorf meer gevaar oplevert omdat er geen filters zijn en de rook niet wordt vervoerd via een pijp
- Het verbranden bij barbecue of vuurkorf ongeregelde verbranding is waarbij extra veel schadelijke stoffen vrijkomen, meer dan bij een houtkachel
- Onderzoekers hebben vastgesteld dat tenminste 2 km verderop van de houtverbranding mensen gezondheidsschade ondergaan, zelfs bij gezonde mensen.[3]
- Twee uur hout stoken brengt evenveel fijnstof als een auto die van Amsterdam naar Milaan rijdt.[2]
- De verbranding van één kilo hout heeft een schadelijke uitstoot equivalent van 15.000 tot 50.000 sigaretten.[1]
- In vergelijking met roken of meeroken van sigaretten, kun je als omwonenden houtstook vervuiling met geen mogelijkheid ontkomen. Zelfs met gesloten ramen en deuren - wat al

niet gezond is - komt 70 procent van de vervuiling buiten, ook binnen. En zo kunnen je buren je maandenlang, dagelijks, urenlang vergiftigen.[1]

[1]https://www.ed.nl/mening/hout-stoken-is-schadelijker-dan-roken~a311439d/
[2]https://ggdleefomgeving.nl/overlast/houtrook/
[3]https://houtrookvrij.nl/houtrook-erg-ongezond/
[4]https://houtrookvrij.nl/effecten-op-gezondheid/
[5]https://www.destentor.nl/binnenland/waarom-de-vuurkorf-plots-omstreden-is-kwart-van-de-fijnstof-komt-van-houtstook~abda663b/

Financiën
Het aanpassen van de Algemene Plaatselijke Verordening heeft geen directe financiële consequenties.

Communicatie over het besluit wordt bij voorkeur ingebed in de reeds lopende voorlichtingscampagne (Toolkit houtstook van het nationale Platform Houtrook en Gezondheid12 of 'Houtstook liever niet, maar als je het dan doet, doe het dan goed'.) Indien dit niet mogelijk blijkt, wordt binnen de dekking voor het Arnhems luchtagenda ruimte gezocht voor een op zichzelf staande campagne.

Handhaven op klachten over houtrook kan nu maar zeer beperkt. Dit kan alleen als er afval wordt verbrand. Inwoners die overlast melden, voelen zich hierdoor niet gehoord. In 2019 is motie aangenomen "Houtrook overlast, hout stook ontmoedigen" (19M09) van de fractie GroenLinks. Hierin wordt onder andere gevraagd om handhaving tegen overlast van houtrook in de APV mogelijk te maken. Door de uitzondering in de Algemene Plaatselijke Verordening te wijzigen wordt het mogelijk hierop te handhaven. Hierdoor pakken we de problematiek bij de bron aan, en worden klachten voorkomen. Bronaanpak is bovendien de meest effectieve aanpak bij luchtkwaliteitsmaatregelen: emissies worden voorkomen.

Dit voorstel leidt mogelijk tot een intensievere handhaving. Daarom treden we alleen op naar aanleiding van klachten.

Structurele kosten kunnen gedekt worden door herprioritering van taken binnen het handhavingsprogramma of door dit te betrekken bij de integrale afweging bij de Voorjaarsnota.

Participatie
Aantal klachten over houtrook technische vraag gesteld, wacht op antwoord

Indieners:
Erik Lu – Partij voor de Dieren
Muriël Simonis – GroenLinks
Nico Wiggers – Burger Belang Arnhem

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Amendement

Datum raadsvergadering:	3 juli 2024
Nummer amendement:	**24A26**
Zaaknummer:	4145692
Status	
Onderwerp:	Wijziging APV, Hoofdstuk 5, Afdeling 5, Verbod vuur te stoken

Titel:

Geen sfeervuren tijdens een smogalarm

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Na de tekst van artikel 5.5.1 lid 2 sub b, die nu luidt:

b. sfeervuren zoals terrashaarden en vuurkorven, voor zover geen afvalstoffen worden verbrand

Toe te voegen:

en er geen smogwaarschuwing, smogalarm of stookalert actief is

Toelichting:

Wij achten het niet wenselijk dat sfeervuren met hout kunnen worden aangestoken wanneer er een smogwaarschuwing, smogalarm of stookalert van kracht is. Met een waarschuwing voor matige smog (smogwaarschuwing) wil de overheid vooral de gezondheid beschermen van mensen die gevoelig zijn voor een slechte luchtkwaliteit. Het alarm voor ernstige smog (smogalarm) is gericht op de hele bevolking. De gezondheidsrisico's zijn in die situatie groter dan bij matige smog. Bij ongunstige weersomstandigheden blijft rook langer hangen, bij een slechte luchtkwaliteit door fijnstof draagt houtrook bij aan een verslechtering van de luchtkwaliteit. Als een stookalert wordt afgegeven, adviseert het RIVM mensen op om die dag geen hout te stoken. Sfeervuren hebben een aanzienlijk aandeel in het verder verslechteren van de luchtkwaliteit, dit gaat ten kosten van gezondheid van mensen en niet menselijke dieren (en al helemaal bij smog). Welke hieronder is onderbouwd:

- Fijnstof in Nederland verantwoordelijk is voor 37% van alle te klein en te vroeg geboren kinderen. Zij hebben later meer kans op veel verschillende aandoeningen op het gebied van luchtwagen, maar ook hersenen en leercapaciteit.[4]
- 25 procent van alle fijnstofuitstoot is afkomstig van houtstook.[5]
- De hoeveelheid fijnstof van de meest duurzame houtkachel gelijk staat aan 750 moderne vrachtwagens[3]
- Het verbranden bij barbecue of vuurkorf meer gevaar oplevert omdat er geen filters zijn en de rook niet wordt vervoerd via een pijp
- Het verbranden bij barbecue of vuurkorf ongeregelde verbranding is waarbij extra veel schadelijke stoffen vrijkomen, meer dan bij een houtkachel

GEMEENTE Arnhem

- Onderzoekers hebben vastgesteld dat tenminste 2 km verderop van de houtverbranding mensen gezondheidsschade ondergaan, zelfs bij gezonde mensen.[3]
- Twee uur hout stoken brengt evenveel fijnstof als een auto die van Amsterdam naar Milaan rijdt.[2]
- De verbranding van één kilo hout heeft een schadelijke uitstoot equivalent van 15.000 tot 50.000 sigaretten.[1]
- In vergelijking met roken of meeroken van sigaretten, kun je als omwonenden houtstook vervuiling met geen mogelijkheid ontkomen. Zelfs met gesloten ramen en deuren - wat al niet gezond is - komt 70 procent van de vervuiling buiten, ook binnen. En zo kunnen je buren je maandenlang, dagelijks, urenlang vergiftigen.[1]

[1]https://www.ed.nl/mening/hout-stoken-is-schadelijker-dan-roken~a311439d/
[2]https://ggdleefomgeving.nl/overlast/houtrook/
[3]https://houtrookvrij.nl/houtrook-erg-ongezond/
[4]https://houtrookvrij.nl/effecten-op-gezondheid/
[5]https://www.destentor.nl/binnenland/waarom-de-vuurkorf-plots-omstreden-is-kwart-van-de-fijnstof-komt-van-houtstook~abda663b/

Hoe vaak komt een smogalarm voor?
Het stookalert bestaat nu een jaar en is acht keer afgegeven voor een of meerdere provincies. Hoe vaak het stookalert dit jaar en in de toekomst afgegeven gaat worden hangt af van de combinatie van de luchtkwaliteit en de actuele weersomstandigheden. Het RIVM geeft in samenwerking met het KNMI sinds vorig jaar een stookalert af als de weersverwachting ongunstig is of de luchtkwaliteit slecht. Hiermee wordt opgeroepen die dag geen hout te stoken.
Er is geen data vindbaar over smogwaarschuwing en smogalarm van 2023, maar wel van het jaar 2022 en daarvoor. Van 2018 tot en met 2022 was er respectievelijk 6, 9, 2 en 3 keer een smogwaarschuwing afgegeven en 4, 3, 1 en 1 keer een smogalarm beide door fijnstof.

Op welke manier weten we dat er een smogalarm is?
Een smogwaarschuwing en smogalarm zal afgegeven worden door het RIVM. Het werkt een beetje net zoals bij code rood en oranje maar dan door het KNMI. Dit komt dan in het nieuws en op Teletekst. Ook in weerberichtgeving wordt aandacht besteed aan smog. Bovendien zal de GGD actief over de dagen van smogwaarschuwing en smogalarm informeren aan burgers. Daarnaast kan de gemeente op dagen van zo'n alarm informatie verstrekken op onze website en aangeven welke regels of adviezen dan van kracht zijn.

Dit amendement 'geen sfeervuren tijdens een smogalarm' vervalt wanneer beide amendementen 'geen sfeervuren met hout wordt aangenomen' en 'geen hout op de BBQ' worden aangenomen. Indien één van de amendementen het niet haalt blijft amendement 'geen sfeervuren tijdens een smogalarm' actief.

Indieners:

Erik Lu – Partij voor de Dieren
Muriël Simonis – GroenLinks
Nico Wiggers – Burger Belang Arnhem

GEMEENTE Arnhem

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4145692

Onderwerp: Wijziging APV, Hoofdstuk 5, Afdeling 5, Verbod vuur te stoken.

Kernboodschap

In de Algemene Plaatselijke Verordening voor Arnhem (hierna: APV) staan onder andere regels over het stoken van vuur. Bij dit raadsvoorstel wordt voorgesteld om artikel 5.5.1 APV dat hierover gaat, te wijzigen en in lijn te brengen met de tekst van de Model-APV van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Het betreft een technische actualisatie van de APV.
De tekst van het oude artikel bleek namelijk aanleiding te zijn voor veel onduidelijkheid. Met deze actualisatie nemen we die onduidelijkheid weg.
Hiermee staan we alleen sfeervuren in vuurkorven en terrashaarden toe. Met een sfeervuur wordt hier bedoeld een vuur in een vuurkorf op een terras, bij een evenement of bij een schaatsbaan met de bedoeling een gezellige sfeer te creëren.

Voorstel

1. De Algemene Plaatselijke Verordening (APV) voor Arnhem hoofdstuk 5, afdeling 5, artikel 5.5.1 te wijzigen conform bijgevoegd voorstel.

Inleiding

De APV is een belangrijke verordening van de gemeente Arnhem. De APV geeft regels over onder meer het verbod om vuur te stoken. Het is wenselijk om aan te sluiten bij de Model-APV van de VNG.
In bijgaand was-wordt overzicht kunt u de huidige en de voorgestelde nieuwe teksten naast elkaar vinden.

Beoogd effect

Een APV die actueel is en inspeelt op recente ontwikkelingen.

Argumenten

1.1. Het is belangrijk dat de APV volledig is en bijgewerkt naar de nieuwste inzichten.
Dit zorgt voor een goede basis van besluiten van het gemeentebestuur.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Er zijn geen kanttekeningen en risico's bekend.

Gemeente Arnhem

Participatie

Omdat het om wijzigingen van technische aard gaat, is geen participatietraject ingezet. Wel zijn afdeling Veiligheid en de afdeling Juridische Zaken actief betrokken bij dit voorstel.

Financiën

Het voorstel heeft geen financiële consequenties.

Uitvoering

Deze onderdelen van de APV worden in de huidige situatie ook door de afdeling Vergunning en Handhaving, afdeling Veiligheid en de afdeling Juridische Zaken uitgevoerd. Dit verandert niet na wijziging van de APV.

Communicatie

De APV-wijziging zal worden bekendgemaakt in het digitale Gemeenteblad en is terug te vinden op www.overheid.nl.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Bijlage: Was-wordt overzicht Hoofdstuk 5, Afdeling 5, Verbod vuur te stoken.

Besluit van	
Zaaknummer	4145692

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 26 maart 2024, nummer: 4145692;

gelet op artikel 147 en 149 van de Gemeentewet;

besluit:

vast te stellen de

VERORDENING TOT WIJZIGING VAN DE ALGEMENE PLAATSELIJKE VERORDENING VOOR ARNHEM

I Wijzigingen

A. In hoofdstuk 5: Andere onderwerpen betreffende de huishouding der gemeente, afdeling 5 Verbod vuur te stoken, wordt artikel 5.5.1 vervangen en komt als volgt te luiden:

Artikel 5.5.1 Verbod afvalstoffen te verbranden buiten inrichtingen of anderszins vuur te stoken

1. Het is verboden in de openlucht afvalstoffen te verbranden buiten een inrichting in de zin van de Wet milieubeheer, zoals die wet luidde direct voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet, of anderszins vuur aan te leggen, te stoken of te hebben.
2. Mits geen sprake is van gevaar, overlast of hinder voor de omgeving, is het verbod niet van toepassing op:
   a. verlichting door middel van kaarsen, fakkels en dergelijke;
   b. sfeervuren zoals terrashaarden en vuurkorven, voor zover geen afvalstoffen worden verbrand;
   c. vuur voor koken, bakken en braden.
3. Het college kan ontheffing verlenen van het verbod.
4. Onverminderd het bepaalde in artikel 1:7 kan de ontheffing worden geweigerd ter bescherming van de flora en fauna.
5. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door artikel 429, aanhef en onder 1˚ of 3˚, van het Wetboek van Strafrecht of de provinciale omgevingsverordening.

Arnhem GEMEENTE

B. De toelichting bij artikel 5.5.1 wordt vervangen en komt als volgt te luiden:

Artikel 5.5.1 Verbod afvalstoffen te verbranden buiten inrichtingen of anderszins vuur te stoken

Het is verboden in de open lucht afvalstoffen te verbranden buiteninrichtingen als bedoeld in de Wet milieubeheer, zoals die wet luidde direct voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet, of anderszins vuur aan te leggen, te stoken of te hebben.

In het tweede lid is een aantal uitzonderingen opgenomen op het verbod in het eerste lid. In de eerste plaats valt verlichting door middel van kaarsen, fakkels, sfeervuren – waarbij geen afvalstoffen worden verbrand -, zoals terrashaarden en vuurkorven of vuur voor koken, bakken en braden niet onder het verbod. Met een sfeervuur wordt hier bedoeld een vuur in een vuurkorf op een terras, bij een evenement of bij een schaatsbaan met de bedoeling een gezellige sfeer te creëren.

Daarnaast mag er geen sprake zijn van gevaar, overlast of hinder voor de omgeving. Vooral binnen de bebouwde kom kunnen klachten ontstaan over overlast of hinder door met name terrashaarden en vuurkorven.

Het college kan van het in het eerste lid omschreven verbod ontheffing verlenen. Daarbij kan worden gedacht aan (veelal georganiseerde)vreugdevuren en kampvuren.

In het vijfde lid, van artikel 5.5.1 zijn van de werkingssfeer van deze bepaling uitgezonderd die situaties waarop artikel 429 van het Wetboek van Strafrecht van toepassing is, te weten het aanleggen van vuur of het onderhouden daarvan op zó korte afstand van gebouwen of goederen dat daardoor brandgevaar kan ontstaan.

Het in het eerste lid gestelde verbod geldt ook niet, indien de provinciale omgevingsverordening van toepassing is. In de provinciale milieuverordening kunnen inzake dit onderwerp evenzeer regels worden gesteld. Een afbakening tussen de APV en de provinciale verordening is dus noodzakelijk.

II Inwerkingtreding en citeertitel

1. Dit besluit treedt in werking op de eerste dag na die van de bekendmaking.
2. Dit besluit wordt aangehaald als: Wijziging APV, Hoofdstuk 5, Afdeling 5, **Verbod afvalstoffen te verbranden.**

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van …….2024.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Was-wordt-tabel Wijziging APV, **HOOFDSTUK 5 ANDERE ONDERWERPEN BETREFFENDE DE HUISHOUDING DER GEMEENTE,** Afdeling 5, Verbod vuur te stoken.

Leeswijzer
In de 'bestaande tekst' zijn de woorden en leestekens waaraan iets verandert, *cursief* gezet en – als het een facultatieve bepaling betreft – eveneens *onderstreept* (aangezien dan de hele bepaling cursief is i.v.m. het facultatieve karakter). In de 'nieuwe tekst' zijn de nieuwe woorden en leestekens **vet** gedrukt en – als de bestaande tekst al vet was gedrukt ook **onderstreept**.

Huidige tekst APV	**Voorgestelde nieuwe tekst APV**
Artikel 5.5.1 Verbod vuur te stoken 1. *Het is verboden in de openlucht afvalstoffen te verbranden buiten een inrichting in de zin van de Wet milieubeheer, zoals die wet luidde direct voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet, of anderszins vuur aan te leggen, te stoken of te hebben.* 2. *Het college kan van het in het eerste lid genoemde verbod ontheffing verlenen voor:* *a. Kerstboomverbranding in de maand januari van elk kalenderjaar;* *b. Kampvuren, in daarvoor aangelegde stookplaatsen, ten behoeve van scoutingactiviteiten;* *c. Evenementen als bedoeld in artikel 5.7.1, eerste lid.* 3. *Tot de door het college aan de in het tweede lid genoemde ontheffing te verbinden voorschriften kan behoren het voorschrift dat de verbranding slechts op een door het college te bepalen plaats en tijdstip mag plaatsvinden.* 4. *Een ontheffing als bedoeld in het tweede lid kan worden geweigerd in het belang van de openbare orde en veiligheid, ter bescherming van de woon- en leefomgeving, ter bescherming van flora en fauna of ter voorkoming van hinder of nadelige beïnvloeding van het milieu door rook, roet, stof, walm of stank.* 5. *Het in het eerste lid genoemde verbod geldt niet voor zover:* *a. op de Wet milieubeheer, zoals die wet luidde direct voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet, gebaseerde voorschriften van toepassing zijn;* *b. de provinciale omgevingsverordening van*	**Artikel 5.5.1 Verbod afvalstoffen te verbranden buiten inrichtingen of anderszins vuur te stoken** 1. **Het is verboden in de openlucht afvalstoffen te verbranden buiten een inrichting in de zin van de Wet milieubeheer, zoals die wet luidde direct voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet, of anderszins vuur aan te leggen, te stoken of te hebben.** 2. **Mits geen sprake is van gevaar, overlast of hinder voor de omgeving, is het verbod niet van toepassing op:** **a. verlichting door middel van kaarsen, fakkels en dergelijke;** **b. sfeervuren zoals terrashaarden en vuurkorven, voor zover geen afvalstoffen worden verbrand;** **c. vuur voor koken, bakken en braden.** 3. **Het college kan ontheffing verlenen van het verbod.** 4. **Onverminderd het bepaalde in artikel 1.7 kan de ontheffing worden geweigerd ter bescherming van de flora en fauna.** 5. **Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door artikel 429, aanhef en onder 1˚ of 3˚, van het Wetboek van Strafrecht of de provinciale omgevingsverordening.**

toepassing is; *c. artikel 429, aanhef en onder 1 of 3, Wetboek van Strafrecht van toepassing is;* *d. het betreft verlichting door middel van kaarsen, fakkels en dergelijke of het betreft het stoken van vuur in een vuurkorf met een maximale inhoud van 25 liter of het betreft vuur voor koken, bakken en braden, indien dat geen gevaar of hinder oplevert voor de omgeving en niet plaatsvindt in parken of buitengebieden van de gemeente Arnhem;* *e. het betreft het barbecueën op daarvoor door het college aangewezen plaatsen.* 6. *Op de ontheffing bedoeld in het tweede lid is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing.*	

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Wijziging APV, Hoofdstuk 5, Afdeling 5, Verbod vuur te stoken’

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- **17 april 2024: informatieve en meningsvormende bespreking**

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Dayioglu (GroenLinks), Zwijnepoel (D66), Maref (VVD), Spruijt (Arnhem Centraal), Lu (Partij voor de Dieren), Van Munster (PvdA), Koorn (CDA), De Vries (Volt), Nede (ChristenUnie), Bal (DENK), Verheij (PVV), Lukkassen (Forum voor Democratie).
De fracties van SP, Burgerbelang Arnhem waren niet vertegenwoordigd.

Verder aanwezig: burgemeester Marcouch, Verhoeven en Van den Heuvel (ambtelijke ondersteuning).

Bespreking

Er zijn geen verzoeken zijn ontvangen om in te spreken, als gevolg daarvan wordt direct overgegaan tot de meningsvormende bespreking.

In de eerste termijn heeft de raadskamer vragen gesteld aan de portefeuillehouder, ook is er met elkaar gedebatteerd over het voorliggende voorstel. Gestelde vragen hebben betrekking onder andere op; de definiëring en toetsingscriteria van overlast, hinder, gevaar, terras, sfeervuren; kaders voor ontheffing; de relatie tussen luchtkwaliteit en het stoken van vuur; de aanleiding voor en het moment van aanbieden van het raadsvoorstel ten opzichte van de aanpassing van het betreffende artikel in de modelverordening; de relatie tussen het voorliggende raadsvoorstel en het verbanden van heilige boeken en de uitspraak van de hoge raad.

Toezeggingen

n.v.t.

Amendementen en moties

n.v.t.

Conclusie

Aan het einde van de beraadslaging heeft de voorzitter geconcludeerd dat de informatieve bespreking is afgerond. De meningsvormende bespreking is niet afgerond en krijgt een vervolg. De vervolgbespreking start met de eerste termijn van het college.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

N. Eppich

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Wijziging APV, Hoofdstuk 5, Afdeling 5, Verbod vuur te stoken’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- 17 april 2024: Informatieve en (deels) meningsvormende bespreking.

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Dayioglu (GroenLinks), Zwijnepoel (D66), Maref (VVD), Spruijt (Arnhem Centraal), Lu (Partij voor de Dieren), Van Munster (PvdA), Koorn (CDA), De Vries (Volt), Nede (ChristenUnie), Bal (DENK), Verheij (PVV), Lukkassen (Forum voor Democratie), Van Plateringen (Burgerbelang Arnhem). De fractie van SP was niet vertegenwoordigd.

Verder aanwezig: burgemeester Marcouch, Van den Heuvel en Van Dongen (ambtelijke ondersteuning).

Bespreking

De burgemeester heeft in eerste termijn de vragen beantwoordt die de raadskamer bij de bespreking op 17 april 202a4 heeft gesteld. De bespreking is niet afgerond, zowel de raadskamer als de portefeuillehouder resteert nog een tweede termijn.

Toezeggingen

n.v.t.

Amendementen en moties

n.v.t.

Conclusie

Aan het einde van de beraadslaging heeft de voorzitter geconcludeerd dat de eerste termijn van het college is afgerond. De meningsvormende bespreking is niet is afgerond, zowel de raadskamer als het college resteert nog een tweede termijn.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

N. Eppich

Aan de gemeenteraad

Datum	: 17 juni 2024
Zaaknummer	: 4229456
Contactpersoon	: Erik van den Heuvel
Telefoonnummer	: 026 - 377 59 82

Onderwerp: Verzoek om inlichtingen APV-wijziging Verbod om vuur te stoken

Geachte voorzitter en leden,

Het raadslid Verheij van de fractie van de PVV heeft mij via de griffie per mail, ingekomen op 22 mei 2024, verzocht om inlichtingen conform artikel 169, derde lid, Gemeentewet over wijziging APV, hoofdstuk 5, afdeling 5, Verbod vuur te stoken.

In het verzoek vraagt het raadslid Verheij om alle documenten die betrekking hebben op de bespreking, inhoud, verstrekking en uitvoering van de (bestuurlijke) opdracht om een raadsvoorstel (zaaknummer 4145692) op te stellen ter wijziging van de APV, hoofdstuk 5, afdeling 5, het verbod om vuur te stoken.

Bijgevoegd stuur ik u de e-mail waarmee ik door mijn ambtenaren ben geïnformeerd over de in concept opgestelde bijlagen: memo college wijzigen artikel 5.51 APV, Raadsvoorstel wijziging APV Afdeling 5 Verbod vuur te stoken en de Was Wordt tabel wijziging APV Stoken van vuur.

Deze concepten heb ik op 26 maart 2024 voorgelegd aan het college van B&W (hierna: college). Zoals u in bijgevoegd besluit van het college kunt terugzien, heeft het college enkele wijzigingen aangebracht en mij gemandateerd deze door te voeren (zie bijlage).

In de staf Veiligheid van 28 maart 2024 heb ik de voorgestelde wijzigingen besproken met mijn ambtenaren met het verzoek om deze per ommegaande door te voeren. Dat is gebeurd en heeft geresulteerd in de versie die aan uw raad is verzonden. In een laatste bijlage leest u dat het college de gewijzigde versie voor kennisgeving heeft aangenomen.

Ik ga ervan uit u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,
De burgemeester,

Ahmed Marcouch

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 59 • 6
800 LK Arnhem
Telefoon 0800-1809 • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

Van: Coen Verheij, fractie PVV
Aan: College van Burgemeester en Wethouders
Betreft: verzoek om inlichtingen conform artikel 169, derde lid, Gemeentewet
Onderwerp: Wijziging APV, hoofdstuk 5, afdeling 5, Verbod vuur te stoken
Datum: 22 mei 2024

Geacht college,

Hierbij verzoek ik u de volgende inlichtingen te verstrekken:

- Alle documenten die betrekking hebben op de bespreking, inhoud, verstrekking en uitvoering van de (bestuurlijke) opdracht om een raadsvoorstel (zaaknummer 4145692) op te stellen ter wijziging van de APV, hoofdstuk 5, afdeling 5, het verbod om vuur te stoken.

Ik verzoek u de inlichtingen met spoed beschikbaar te stellen zodat zij onderdeel kunnen uitmaken van de nog voort te zetten beraadslagingen over dit voorstel in raadskamer en raad.
Mocht dit niet mogelijk zijn, dan verzoek ik u de raad hierover te informeren, opdat de beraadslagingen over het voorstel uitgesteld kunnen worden tot na het moment waarop de inlichtingen zijn verstrekt.

Met vriendelijke groet,

Coen Verheij

Memo

Datum : 25 maart 2024

Aan : College van B&W

Van : Ahmed Marcouch

Betreft : Wijzigen artikel 5.5.1 APV

Geacht College,

Met bijgevoegd concept-raadsvoorstel en was-wordt tabel, stel ik u voor om artikel 5.5.1 van de Arnhemse APV als volgt te wijzigen en in lijn te brengen met de model APV van de VNG.

Artikel 5.5.1 Verbod afvalstoffen te verbranden buiten inrichtingen of anderszins vuur te stoken

1. Het is verboden in de openlucht afvalstoffen te verbranden buiten een inrichting in de zin van de Wet milieubeheer, zoals die wet luidde direct voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet, of anderszins vuur aan te leggen, te stoken of te hebben.
2. Mits geen sprake is van gevaar, overlast of hinder voor de omgeving, is het verbod niet van toepassing op:
   a. verlichting door middel van kaarsen, fakkels en dergelijke;
   b. sfeervuren zoals terrashaarden en vuurkorven, voor zover geen afvalstoffen worden verbrand;
   c. vuur voor koken, bakken en braden.
3. Het college kan ontheffing verlenen van het verbod.
4. Onverminderd het bepaalde in artikel 1:8 kan de ontheffing worden geweigerd ter bescherming van de flora en fauna.
5. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door artikel 429, aanhef en onder 1˚ of 3˚, van het Wetboek van Strafrecht of de provinciale omgevingsverordening.

We noemen geen activiteiten meer waarvoor een ontheffing kan worden verleend (zoals kerstboomverbrandingen). In de plaats daarvan nemen we een reguliere ontheffingsmogelijkheid op in de APV. In beleidsregels kan het college vervolgens uitwerken hoe hieraan invulling te geven in de praktijk.

Verder hanteren we de term “sfeervuren. zoals terrashaarden en vuurkorven, voor zover geen afvalstoffen worden verbrand”. Met een sfeervuur wordt hier bedoelt een vuur in een vuurkorf op een terras, bij een evenement of bij een schaatsbaan met de bedoeling een gezellige sfeer te creëren. Het verbranden van goederen bij bijvoorbeeld een demonstratie wordt niet gezien als een sfeervuur.

Ahmed Marcouch

Archived: donderdag 23 mei 2024 12:51:17
From: [redacted]
Mail received time: Tue, 26 Mar 2024 08:44:53
Sent: dinsdag 26 maart 2024 09:48:54
To: Ahmed Marcouch
Cc: [redacted]
Subject: Wijzigen APV artikel 5.5.1 Verbod om vuur te stoken
Importance: Normal
Sensitivity: None
Attachments:
2024-03-25 Memo College wijzigen artikel 5.51 APV.docx; Was Wordt tabel wijziging APV Stoken van vuur.docx; Raadsvoorstel wijziging APV Afdeling 5 Verbod vuur te stoken.docx;

Hallo Ahmed,

Gistermiddag kreeg ik bericht dat je vandaag in het college een APV-wijziging wil voorstellen.
Bijgevoegd stuur ik je een memo voor het college, een raadsvoorstel en een was-wordt tabel wijziging APV stoken van vuur.
Met heel veel dank aan onze collega's van JZ.

Wil je me laten weten hoe en wanneer je deze stukken aangeleverd wil hebben?
Ik kan de collegeleden mailen, of ik kan de stukken komen langsbrengen. Wat je wil.

Groeten,
[redacted]

Was-wordt-tabel Wijziging APV, **HOOFDSTUK 5 ANDERE ONDERWERPEN BETREFFENDE DE HUISHOUDING DER GEMEENTE,** Afdeling 5, Verbod vuur te stoken.

Leeswijzer
In de 'bestaande tekst' zijn de woorden en leestekens waaraan iets verandert, *cursief* gezet en – als het een facultatieve bepaling betreft – eveneens *onderstreept* (aangezien dan de hele bepaling cursief is i.v.m. het facultatieve karakter). In de 'nieuwe tekst' zijn de nieuwe woorden en leestekens **vet** gedrukt en – als de bestaande tekst al vet was gedrukt ook **onderstreept**.

Huidige tekst APV	**Voorgestelde nieuwe tekst APV**
Artikel 5.5.1 Verbod vuur te stoken 1. *Het is verboden in de openlucht afvalstoffen te verbranden buiten een inrichting in de zin van de Wet milieubeheer, zoals die wet luidde direct voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet, of anderszins vuur aan te leggen, te stoken of te hebben.* 2. *Het college kan van het in het eerste lid genoemde verbod ontheffing verlenen voor:* *a. Kerstboomverbranding in de maand januari van elk kalenderjaar;* *b. Kampvuren, in daarvoor aangelegde stookplaatsen, ten behoeve van scoutingactiviteiten;* *c. Evenementen als bedoeld in artikel 5.7.1, eerste lid.* 3. *Tot de door het college aan de in het tweede lid genoemde ontheffing te verbinden voorschriften kan behoren het voorschrift dat de verbranding slechts op een door het college te bepalen plaats en tijdstip mag plaatsvinden.* 4. *Een ontheffing als bedoeld in het tweede lid kan worden geweigerd in het belang van de openbare orde en veiligheid, ter bescherming van de woon- en leefomgeving, ter bescherming van flora en fauna of ter voorkoming van hinder of nadelige beïnvloeding van het milieu door rook, roet, stof, walm of stank.* 5. *Het in het eerste lid genoemde verbod geldt niet voor zover:* *a. op de Wet milieubeheer, zoals die wet luidde direct voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet, gebaseerde voorschriften van toepassing zijn;* *b. de provinciale omgevingsverordening van*	**Artikel 5.5.1 Verbod afvalstoffen te verbranden buiten inrichtingen of anderszins vuur te stoken** 1. **Het is verboden in de openlucht afvalstoffen te verbranden buiten een inrichting in de zin van de Wet milieubeheer, zoals die wet luidde direct voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet, of anderszins vuur aan te leggen, te stoken of te hebben.** 2. **Mits geen sprake is van gevaar, overlast of hinder voor de omgeving, is het verbod niet van toepassing op:** **a. verlichting door middel van kaarsen, fakkels en dergelijke;** **b. sfeervuren zoals terrashaarden en vuurkorven, voor zover geen afvalstoffen worden verbrand;** **c. vuur voor koken, bakken en braden.** 3. **Het college kan ontheffing verlenen van het verbod.** 4. **Onverminderd het bepaalde in artikel 1.7 kan de ontheffing worden geweigerd ter bescherming van de flora en fauna.** 5. **Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door artikel 429, aanhef en onder 1˚ of 3˚, van het Wetboek van Strafrecht of de provinciale omgevingsverordening.**

toepassing is; *c. artikel 429, aanhef en onder 1 of 3, Wetboek van Strafrecht van toepassing is;* *d. het betreft verlichting door middel van kaarsen, fakkels en dergelijke of het betreft het stoken van vuur in een vuurkorf met een maximale inhoud van 25 liter of het betreft vuur voor koken, bakken en braden, indien dat geen gevaar of hinder oplevert voor de omgeving en niet plaatsvindt in parken of buitengebieden van de gemeente Arnhem;* *e. het betreft het barbecueën op daarvoor door het college aangewezen plaatsen.* 6. *Op de ontheffing bedoeld in het tweede lid is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing.*	

College van B&W

Dossiernummer	4559
Extern Zaak ID	02024145692
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	26 maart 2024
Agendapunt	12
Titel	Wijziging APV, Hoofdstuk 5, Afdeling 5, Verbod vuur te stoken (Erik van den Heuvel)
Organisatieonderdeel	Cluster Strategie, Beleid en Regie

Geagendeerd	Vergaderdatum
College van B&W	**26 maart 2024**
College van B&W	2 april 2024
Overdrachtsagenda college-raad	2 april 2024

Voorgesteld besluit

Besluit

Het college brengt enkele wijzigingen aan en mandateert de portefeuillehouder deze door te voeren. Voor het overige conform voorstel.

College van B&W

Dossiernummer	4559
Extern Zaak ID	02024145692
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	2 april 2024
Agendapunt	25.d
Titel	Wijziging APV, Hoofdstuk 5, Afdeling 5, Verbod vuur te stoken (Erik van den Heuvel)
Organisatieonderdeel	Cluster Strategie, Beleid en Regie

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
College van B&W	26 maart 2024
College van B&W	**2 april 2024**
Overdrachtsagenda college-raad	2 april 2024

Parafering			
Marcouch, A. (Driouch, N.)	Akkoord		28-03-2024 15:22

Voorgesteld besluit

Besluit

Voor kennisgeving aangenomen.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Wijziging APV, Hoofdstuk 5, Afdeling 5, Verbod vuur te stoken’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Besprekingen

- 17 april 2024: Informatieve en (deels) meningsvormende bespreking.
- 15 mei 2024: Vervolg meningsvormende bespreking (eerste termijn portefeuillehouder)
- 19 juni 2024: Vervolg meningsvormende bespreking (afgerond)

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Dayioglu (GroenLinks), Loor (D66), Maref (VVD), Groot (Arnhem Centraal), Lu (Partij voor de Dieren), Van Munster (PvdA), Koorn (CDA), De Vries (Volt), Nede (ChristenUnie), Bal (DENK), Verheij (PVV), Lukkassen (Forum voor Democratie).
De fracties van Burgerbelang Arnhem en SP waren niet vertegenwoordigd.

Verder aanwezig: burgemeester Marcouch, Van den Heuvel en Van Dongen (ambtelijke ondersteuning).

Bespreking

De raadskamer heeft in de tweede termijn onder andere vragen gesteld over de raadsbrief die de burgemeester aan de raad heeft doen toekomen in reactie op het inlichtingenverzoek. De burgemeester heeft in tweede termijn de gestelde vragen beantwoordt.

Toezeggingen

De burgemeester heeft een tweetal toezeggingen gedaan.

Beleidsregels Vuurverbod
De burgemeester zegt toe om, indien de raad instemt met de wijziging van de APV inzake het ‘verbod vuur te stoken’, de uitwerking hiervan in beleidsregels aan de raad te doen toekomen.

Eerste melding demonstratie
De burgemeester zegt toe om de volgende openstaande vraag van antwoord te voorzien:
Wanneer wist de gemeente voor het eerst van de demonstratieaanvraag/melding van Pegida en is dit van invloed geweest op de timing van het aanbieden van voorliggend raadsvoorstel (verbod vuur te stoken) om de APV te wijziging?

Amendementen en moties

De fractie van de Partij voor de Dieren heeft kenbaar gemaakt dat ze voornemens is om een tweetal moties in te dienen:

1. geen uitzondering in de apv voor gebieden waar de luchtkwaliteit slecht is of al gezondheidsproblemen zijn.
2. geen uitzondering in de apv in geval van smogalarm of bij droogte.

Conclusie

Aan het einde van de beraadslaging heeft de voorzitter geconcludeerd dat de meningsvormende bespreking is afgerond. Met instemming van de raadskamer wordt het raadsvoorstel doorgeleid naar het onderdeel ‘bespreken van amendementen en moties’.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

N. Eppich

TRANSCRIPT VAN DE POLITIEKE AVOND VAN GEMEENTE ARNHEM
d.d. 17 april 2024

---

1. Wijziging APV, Hoofdstuk 5, Afdeling 5, Verbod vuur te stoken

De voorzitter: Goedenavond. Aan alle aanwezige raadsleden, fractievolgers, onze burgemeester, de ambtenaren, de luisteraars en kijkers in de zaal en thuis via de livestream, van harte welkom bij de informatieve en meningsvormende bespreking van het raadsvoorstel waarbij wordt vastgesteld om artikel 5.5.1 van de Algemene Plaatselijke Verordening te wijzigen en in overeenstemming te brengen met de modelverordening van de VNG. Het artikel behandelt het verbod op vuur stoken. Voor de bespreking hebben we vandaag 60 minuten beschikbaar, dus tot 23:15 uur. Aan het einde van de vergadering kom ik bij u terug om het vervolg te bespreken. Er zijn geen insprekers, dus ik stel voor om direct door te gaan tot de meningsvormende bespreking. Het doel van de meningsvormende bespreking is altijd om de fractiepartijen te laten verkennen welke politieke informatie en of toezeggingen zij nodig hebben om hun definitieve standpunt te bepalen. Iedere fractie heeft twee termijnen. We beginnen zo meteen met de raad. Daarna gaat de portefeuillehouder antwoorden op uw vragen. Dan gaan wij naar de tweede termijn van de raad en komen we weer terug bij de portefeuillehouder. Ik kijk even rond of dat uw instemming kan hebben. Dat is het geval. Als u via mij het woord spreekt, dan zorg ik ervoor, of via mij het woord voert, zorg ik ervoor dat iedereen het woord krijgt en dat we op tijd klaar zijn. Interrupties zijn natuurlijk te allen tijde toegestaan, maar graag kort en to the point. Dan kijk ik nog één keer rond of we kunnen beginnen. Geen op- en aanmerkingen. Dan begin ik bij de raadskamer. Ik geef als eerste de heer Bal van DENK het woord. De heer Bal.

De heer Bal: Voorzitter, dank u wel. Het is een actualisatie van de APV en die aansluit bij de model-APV. In die zin zijn we tevreden. De vraag vanuit DENK is, zijn er nog andere punten waar actualisatie nodig is, als we kijken naar de model-APV in de APV en komt daar ook een voorstel voor?

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Zwijnepoel, D66.

Mevrouw Zwijnepoel: Dank u wel, voorzitter. In principe zijn wij ook … Staan wij ook positief tegenover deze verandering. Hier willen wij nog wel twee opmerkingen over maken, en dat zijn ook meteen vragen voor de portefeuillehouder. Dat is sfeer voeren … Of sfeervuren is best wel een subjectief woord. Aan wat voor criteria gaan we dat dan toetsen? Wanneer zien wij iets als een sfeervuur? De tweede vraag is, met deze wijziging van de APV, verandert er dan iets in de bedoeling van de huidige paragraaf, of is … Verandert er eigenlijk niks ten opzichte van dat wat er nu staat? Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Lucassen, Forum voor Democratie.

De heer Lucassen: Hartelijk dank, voorzitter. Onder 5.5.1 in het artikel staat, anderszins vuur te stoken. Dit komt op ons over als rekkelijk. In het huidige artikel staat opgenomen, onder sfeervuren, een vuurkorf op terras bij een evenement of bij een schaatsbaan. Ik lees dus niks over Henk en Ingrid die in de tuin een vuurkorf willen aansteken. Deze wijziging wordt doorgevoerd om zogezegd meer duidelijkheid te verschaffen. Wanneer je alsnog rekbare termen hebt, is het verre van duidelijk. Wat FVD Arnhem betreft, moeten terrashaarden en vuurkorven gewoon aan kunnen. Nu wordt er gesuggereerd dat er speciaal tevoren een ontheffing moet worden gevraagd. Veel te bureaucratisch, veel te veel regeldruk voor burgers. Bovendien, dit weet de burgemeester zelf ook supergoed, je kunt wel iets verbieden, vuurwerk bijvoorbeeld, en dat vreet capaciteit van de reeds bestaande, reeds beperkte handhaving voor zaken waarbij de burger de overheid echt

nodig heeft. Laat dit goed doordringen tot het college. De afgelopen tijd is er veel gebeurd dat het vertrouwen van burgers in de overheid vernietigde. Van dingen die er gebeurd zijn tijdens coronatijd tot aan de stijgende vaste lasten. Willen we dan dat onze handhavers hiermee bezig zijn? Met iets wat eigenlijk nooit een echt probleem is geweest, en om daarbij nog meer regels te scheppen die mensen die gewoon een gezellige avond willen hebben tegen de haren in zullen strijken? In onze maatschappij wordt er vaak negatief gekeken naar vuur als iets wat alleen maar een risico is, mogelijk gevaarlijk. Het is deel van een tendens om alles wat spannend is en alles wat mannen leuk vinden te reguleren. Maar vuur is ook het universele symbool van inspiratie, van warmte, huis en haard. Vuur staat ook voor kracht en energie en verbroedering. De laatste tijd is er in Arnhem veel te doen over tradities van specifieke geloofsgroepen. Het gaat dan bijvoorbeeld over heilige boeken. Maar laten we ook stilstaan bij de religieuze oervormen, de culturele merites en mores van deze regio. Vuur stoken is een Germaanse traditie en hoort bij ons erfgoed. Samen warmen aan het vuur is wat mensen verbindt en was sociale samenhang versterkt. Dit is juist wat we willen en wat we nodig hebben in een tijd van sociale versplintering waar eenzaamheid op de loer ligt. Voortdurend. Hier wil de gemeente via de APV gaan regelen wat wel en niet mag in de openbare ruimte. Dit is een verstijving van wat wel en niet mag. Hier zijn wij uitdrukkelijk op tegen en vinden dat wij de inwoners op hun verantwoordelijkheid kunnen beroepen. De gemeente kan ontheffingen verlenen, zo staat opgenomen in het stuk. Wij voorzien dat het slechts bureaucratischer zal worden en dat de lokale mores worden vervangen door overheidsinmenging. God verhoede dat iemand tijdens een sfeervuurtje per ongeluk een stukje van een gelakte kast opstookt. We noemen al religieuze groepen en heilige boeken. Is deze APV-aanpassing een nieuwe manier om het verbranden van een specifiek religieus boek te bemoeilijken? Als dit in enige hoedanigheid meespeelt, waarom is het dan zo dat als er sommige boeken worden bespot of zelfs verbrand onder het mom van protest en vrijheid van meningsuiting, dat dat redelijk zonder enige spanning kan passeren, terwijl er bij een ander boek min of meer een staat van beleg moet worden afgeroepen over de stad om ons te beveiligen? Burgemeester, ik vraag u, waar ligt dit aan? Wat zegt dit? Tot slot, nu aan ons raadsleden gericht, als het college dit kan doen, wat kan er dan nog meer? Gelukkig heeft het dagelijks bestuur van de agendacommissie dit stuk aangemerkt als controversieel. Wordt hier nu eigenlijk niet te veel op de stoel van de raadsleden gezeten? Dit voorstel valt binnen een reeks van voorvallen waarbij de bekleding van de burgemeestersambt …

De voorzitter: Mijnheer Lucassen, u heeft een interruptie van mevrouw Koorn.

De heer Lucassen: Graag.

Mevrouw Koorn: Voorzitter, dat is fijn. U weet nog helemaal niet wat ik ga doen, via de voorzitter. Maar ik ben blij dat hij in graagte wordt ontvangen. Voorzitter, ik was even nieuwsgierig, ik hoor de heer Lucassen namens Forum zeggen dat dit als controversieel is verklaard. Ik was even nieuwsgierig waar u dat heeft gevonden, die woordkeus.

De voorzitter: De heer Lucassen.

De heer Lucassen: Hartelijk dank. Ik kan me eens herinneren dat er binnen het DB een discussie is geweest met de griffier, waarbij een agenda werd voorgesteld, waar ook deel van op … Zou worden opgenomen dat dit dan niet als bespreek stuk zou worden aangemerkt. Er is toen inderdaad binnen die groep een discussie gevoerd waar de uitkomst van was dat we dit toch niet zomaar wilden laten passeren en dat we er toch graag nog een politieke discussie over wilden hebben. Vandaar dat we ook vandaag allemaal samen zijn. Kunt u zich vinden in deze weergave van zaken, mevrouw Koorn?

De voorzitter: Mevrouw Koorn.

Mevrouw Koorn: Voorzitter, ik kan mij die discussie herinneren, maar ik … Het woord controversieel is daar niet in gevallen. Dat is een woordkeus die ik gelukkig voor uw woordkeus mag laten. Volgens mij heeft het DB gezegd, hier moet de raad wat van vinden, en hem daarmee ook graag hier vanavond willen voorleggen. De woordkeuze controversieel zou ik in die hoedanigheid niet hebben gebruikt. Vandaar dat ik daar even duidelijkheid op wilde via de voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Koorn. De heer Lucassen, u was klaar met uw afronding?

De heer Lucassen: Daar ben ik nu … Daar is nu weer een stukje bijgekomen. Ik ken het CDA en ook mevrouw Koorn als een uitstekende regelbewaking in het gremium van het DB. Maar dat gezegd hebbende, vind ik het toch jammer dat hij nu in woordspelletjes dreigt te worden vervallen door het CDA. Want het was een feit dat het min of meer als hamerstuk ons aangemerkt en dat wij er toch echt graag een discussie over wilden voeren. Goed, je kunt hem noemen … Wil je dat woord controversieel gebruiken? Goed, dat is vind ik enigszins triviaal, maar goed, iedereen woorden zijn voor ieder spreker zelf. In ieder geval valt wat ons betreft dit voorstel binnen een reeks voorstellen waarbij de bekleding van het burgemeestersambt steeds meer neigt naar een activistische rol boven voorzitterschap van de hele stad. Als ik het nog platter zou mogen slaan, dan zou ik zelfs zeggen dat men hier Pegida wil tegenhouden, dat het college dat als een apolitiek punt doorheen probeert te sluizen en dat de bijvangst is dat de Arnhemmers niet meer mogen barbecueën straks.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Verheij, PVV.

De heer Verheij: Dank u wel, voorzitter. We zitten hier vanavond voor het wijzigen van een artikel in de APV. Dat lijkt natuurlijk een heel klein iets, maar waar het daadwerkelijk over gaat, daar hebben we de afgelopen maanden met zijn allen heel veel over gediscussieerd, namelijk de Pegida-demonstratie waarbij de intentie was om een Koran te verbranden. Dat is ook de aanleiding geweest, zegt de portefeuillehouder, om naar de wetstekst te gaan kijken en kijken of daar onduidelijkheden of mazen in zaten die nodig aangepast moesten worden. Het college is tot de conclusie gekomen dat dat het geval was. Voorzitter, die conclusie deelt PVV Arnhem in zijn geheel niet. Ik zou dan ook willen vragen, waar zijn dan precies die onduidelijkheden te vinden in artikel 5.5.1 en daaropvolgend artikel 5.7.1, de definities waarnaar verwezen wordt in dit artikel 5.5.1. Want er staat kraakhelder dat het verboden is om afvalstoffen te verbranden of om anderszins vuur aan te leggen, tenzij er sprake is van evenementen als bedoeld in artikel 5.7.1 eerste lid. Daarin vinden wij onder lid d, betoging en samenkomsten en vergaderingen als bedoeld in de Wet openbare manifestaties. Ik interpreteer dat als volgt, dat zodra het gaat om een demonstratie, dat er dan geen verbod is om vuur te stoken, mits dat op een veilige manier gebeurt. Dat wordt later in het artikel ook nog eens een keer bevestigd, namelijk onder punt 5 lid d, het betreft verlichting door middel van kaarsen, fakkels en dergelijke of het betreft het stoken van vuur in een vuurkorf met de maximale inhoud van 25 liter. Voorzitter, daar vind ik helemaal niks onduidelijk aan. Dus de noodzaak om dit artikel te wijzigen, die zie ik totaal niet. Tenzij er natuurlijk een ander doel bereikt probeert te worden door het wijzigen van deze … APV-artikel. Het is ook niet de bedoeling dat wij dat als gemeente doen. In een interview met omroep Gelderland heeft hoofddocent Staatsrecht van Radbouduniversiteit Rian de Jong gezegd dat … Je mag geen regels opnemen die als doel hebben om meningsuiting met een bepaalde inhoud onmogelijk te maken. Daarnaast stelt ze, je kunt het via een omweg doen door een verbod op openbaar vuur, maar dat mag je echt alleen om andere redenen invoeren. Je mag van de gemeenteraad verwachten dat die haar regelgeving niet gebruikt om om de wet heen te fietsen. Dat is precies wat we nu hier aan het doen zijn. Daar … Dat … Daar maak ik bezwaar tegen. Het is ook niet de wens van de raad en het was ook niet de wens van het college zelf, want op een motie … Op de motie 24M29, Gelijktrekken regels rondom demonstraties met Rotterdam, heeft het college zelf negatief geadviseerd.

Daarbij stelt zij dat … Het voldoet niet aan de juridische werkelijkheid om het op deze manier te doen. Want eerder genoemde argumenten. Daarnaast zijn er nog drie moties met grote meerderheid afgewezen, namelijk 24M11G, Vuurkorf uit de APV. 9 stemmen voor, 29 stemmen tegen. 24M12, Verbod op het vernielen van voorwerpen tijdens demonstraties, 3 voor, 35 tegen. 24M13, Verbod op het verbranden en vernielen van religieuze voorwerpen en symbolen in de openbare ruimte. 3 voor, 35 tegen. Dat is een ontzettend duidelijke boodschap, ook aan het college, die ze eigenlijk niet nodig had omdat ze zelf al negatief adviseerde op de maatregel die nu voorligt van de raad. Dus ik snap niet waarom dit raadsvoorstel nu naar ons gestuurd is. Er wordt gezegd, we gaan ons conformeren aan het model van de VNG. Maar ik zie daar geen enkele aanleiding voor, temeer omdat er geen onduidelijkheid is in het huidige artikel. Dus mijn vraag, voorzitter, via u, aan de portefeuillehouder, waarom doen we dit eigenlijk? Wat is hier de echte reden van? Tot zover mijn eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel. De heers Spruijt, Arnhem Centraal.

De heer Spruijt: Dank, voorzitter. Ik ga iets korter zijn in mijn verhaal. In grote lijnen hebben wij niet veel moeite met de wijziging APV. Wel is het wat ons betreft wat onduidelijk inderdaad wat precies onder terras wordt verstaan. Is dat een commercieel terras? Is dat een privéterras? Mag je nu wel of niet in je achtertuin nog een vuurkorf aansteken? Wat is dan sfeervuur? Maar voor de rest wat ons betreft geen verdere opmerking erover.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Van Munster, PvdA.

Mevrouw Van Munster: Dank u wel, voorzitter. De Partij van de Arbeid is positief over de voorgestelde wijzigingen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Dayioglu, GroenLinks.

De heer Dayioglu: Dank u wel, voorzitter. Ook dank voor de technische actualisatie van de APV. Ik heb wel twee vragen aan de portefeuillehouder, voorzitter. Vraag één, want als je leest in lid 3, het college kan ontheffing verlenen van dit verbod, dan ben ik eigenlijk wel benieuwd naar wat dan deze kaders zijn. Misschien daar nog even opheldering over. Vraag twee gaat eigenlijk meer in de context van verbeteren van de luchtkwaliteit, want als ik denk aan schone luchtkwaliteit, dan denk ik aan uitstoot van onder andere fijnstof, ultrafijnstof door bijvoorbeeld houtstook, omdat je dit bijvoorbeeld ook kunt doen in vuurkorven. Dat doet denken aan bijvoorbeeld een besluit die de gemeente Utrecht heeft genomen, wat bijvoorbeeld in 2025 zal ingaan, om niet in het openbaar, dus ook niet in de tuin dus hout te gaan stoken, omdat dit namelijk voor overlast kan zorgen. Want je moet denken aan de fijnstof. Houtstook is de grootste veroorzaker van roet en vooral in het hoge stookseizoen, vooral bij windstille dagen. Dan heb je te maken met hoge pieken waarbij we dus denken aan heel veel uitstoot van fijnstof. Dit kan juist voor overlast zorgen bij heel veel Arnhemmers, waaronder kinderen, ouderen die longproblemen hebben. Dus ik ben eigenlijk benieuwd naar of het college, portefeuillehouder een idee heeft hoe we de burger bewust kunnen maken in de uitstoot van fijnstof tegen te gaan. Dus meer verantwoord vuurkorven steken, want er zijn wel alternatieven voor om dat te doen dan alleen maar houtstook. Dank u wel.

De voorzitter: Mijnheer Dayioglu, u heeft een interruptie van mevrouw Koorn. Mevrouw Koorn.

Mevrouw Koorn: Voorzitter, ik was even aan het zoeken waar deze vraag heen ging. Toen bedacht ik me, is GroenLinks van mening dat we deze aanpassing van APV nu moeten beetpakken om het voor nog veel meer

Arnhemmers onmogelijk te maken om hout te stoken? Is dat ongeveer de inbreng die ik collega Dayioglu hoor neerleggen, via de voorzitter?

De voorzitter: Mijnheer Dayioglu.

De heer Dayioglu: Dank voor deze vraag. Waar het bij ons om gaat, is verantwoorde luchtkwaliteit. Je wilt ervoor zorgen dat mensen daar geen last in … Van ondervinden, omdat we weten dat als je in het openbaar gaat stoken, dat kan dus ook met hout, en dat zorgt voor schadelijke uitstoot van fijnstof en dat willen we eigenlijk proberen bewust te maken dat er ook andere alternatieven zijn. Ik snap het, het is een technische wijziging van de APV. Maar daarbij komt wel kijken, als je gaat barbecueën, als je andere sfeervolle ideeën hebt en dat je dit gaat doen, wel bewust van bent dat er andere alternatieven zijn en mensen daar ook echt van last ondervinden. Dat is wat ik eigenlijk de portefeuillehouder wil meegeven om daar rekening mee te houden.

De voorzitter: Mevrouw Koorn.

Mevrouw Koorn: Voorzitter, als ik het in wat platter Arnhems vertaal, dan wordt deze technische wijziging van de APV door GroenLinks gebruikt om een grote campagne te willen starten om te vertellen hoe slecht het is dat je barbecuet in je achtertuin. Hoor ik dat de fractie GroenLinks zeggen, voorzitter?

De voorzitter: De heer Dayioglu.

De heer Dayioglu: Om daar kort op reageren, voorzitter. We gaan zeker geen campagne voeren hierom. We zijn juist goed dat deze APV wordt gewijzigd, dat er duidelijkheid komt. Maar wel met de kanttekening van, dan herhaal ik eigenlijk mijn tekst van zonet, dat we Arnhemmers kunnen bewustmaken, als je toch in het openbaar dit gaat doen, dat er alternatieven zijn. Liever natuurlijk niet. We gaan het niet ontmoedigen, maar de portefeuillehouder vragen om mee te denken of we daar bijvoorbeeld een bepaald advies, bepaalde maten aan kunnen meegeven of niet. Daar wil ik het ook bij houden. Dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Koorn, daarna de heer Verheij en mevrouw Nede. Zag ik u ook, mijnheer Mark? Mevrouw Koorn.

Mevrouw Koorn: Voorzitter, dan ben ik toch heel nieuwsgierig wat de heer Dayioglu zegt. Want u wilt de portefeuillehouder vragen, oproepen om bewustwording bij Arnhemmers te doen. Maar hoe ziet u dat dan voor u, dat u de portefeuillehouder een opdracht wenst mee te geven, maar u wil dat vooral geen campagne noemen. U wilt vooral niet ontmoedigen noemen. Wat vraagt u eigenlijk van onze portefeuillehouder? Het liefst dan misschien een ander woord, want misschien snap ik gewoon niet wat u wilt. Maar ik denk dat u het liefst gewoon een campagne wil om te vertellen hoe slecht het is om het barbecueën in je achtertuin.

De voorzitter: De heer Dayioglu.

De heer Dayioglu: Voorzitter, wat ik eigenlijk wil meegeven, is dat op het moment dat je toch besluit om zo'n sfeerkorf te gaan … Aan te steken met hout, dat dat zeker niet bijdraagt aan schone lucht. Daardoor dus rekening houdt met uitstoot van fijnstof en eigenlijk bewust bent van wat je doet en dat er echt wel alternatieven zijn. We gaan geen campagne voeren, maar ik wil wel daarin meedenken. Ik zeg niet dat dit een … Per se een amendement moet zijn, maar dat we wel eigenlijk vragen, denk mee, wees bewust, er ondervinden echt mensen last van het hoogseizoen dat je gaat stoken, dat er heel veel fijnstof komt. Dat is

niet prettig voor de omstanders. Ook niet in je tuin, ook niet openbaar. Dan is bijvoorbeeld de voorloper gemeente Utrecht een goed voorbeeld, die dit door middel van een aanpassing mogelijk maakt.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Verheij.

De heer Verheij: Dank u wel, voorzitter. Ik hoor de heer dat Dayioglu zeggen dat de GroenLinks-fractie blij is dat er nu duidelijkheid komt met deze APV. Dus mijn vraag aan hem is ook, wat is er onduidelijk aan de huidige APV, artikel 5.5.1?

De voorzitter: De heer Dayioglu.

De heer Dayioglu: Volgens mij heeft u dat zelf ook aangescherpt, voorzitter, in uw termijn. We vinden het goed dat bijvoorbeeld nu er aanscherping is van de term, moet ik hem heel even erbij pakken, dan moet je eigenlijk kijken naar was en wordt. Dat gaat om bijvoorbeeld kerstbomen en dat soort zaken. Die zijn niet meer opgenomen in dit artikel. Dat is bijvoorbeeld een van de voorbeelden die ik kan noemen, waardoor dat wat meer duidelijk wordt. Dus daarop mijn reactie aan de PVV.

De voorzitter: Een korte aanvulling van de heer Verheij.

De heer Verheij: Ik snap niet zo heel veel van de reactie van fractie GroenLinks, want wat is er onduidelijk aan kerstboomverbranding in de maand januari van elk kalenderjaar? Dat is kraakhelder. Daar is niks onduidelijk aan. Dus hoe wordt de APV met het voorstel duidelijker dan dat hij nu al is? Of wordt hij niet onduidelijk, bent u gewoon blij met een inperking?

De voorzitter: De heer Dayioglu.

De heer Dayioglu: Maar volgens mij, voorzitter …

De voorzitter: Uw microfoon staat niet aan, denk ik.

De heer Dayioglu: Sorry, voorzitter. Daar refereerde net DENK ook aan dat vanuit VNG het model wordt overgenomen en ik denk dat dat wel het uitgangspunt is. Daar wil ik het bij laten.

De voorzitter: Dank u wel. Korte aanvulling, mijnheer Verheij.

De heer Verheij: Voorzitter, ik wil het daar niet bij laten. De heer Dayioglu geeft totaal geen antwoord op mijn vraag. Hij zegt wel, het wordt … Met het aannemen van de wijziging wordt de APV duidelijker. Ik constateer dat hij niet kan uitleggen hoe dat is. Het feit dat we naar het model van de VNG gaan, zegt niks over de mate van duidelijkheid over onze APV. Dus ik zou graag willen dat de heer Dayioglu terugkomt op dat hij vindt dat het duidelijker wordt.

De voorzitter: Mijnheer Dayioglu, nog een poging om een antwoord te geven?

De heer Dayioglu: Nee, voorzitter, ik wil het hierbij laten.

De voorzitter: Dan mevrouw Nede.

Mevrouw Nede: Dank u wel, voorzitter. We horen GroenLinks betogen dat we vooral minder vuur moeten stoken. Maar toen in januari DENK een motie indiende om de vuurkorf uit de APV te halen, toen heeft GroenLinks tegengestemd. Dan was ik even benieuwd wat er dan in de afgelopen tweeënhalve maand gebeurt waarom GroenLinks nu zo draait.

De voorzitter: Mijnheer Dayioglu.

De heer Dayioglu: Voorzitter, ik wil vooral duidelijk maken dat het hier gaat om het steken door middel van hout, daar aandacht voor vragen, en dat dat zeker niet bijdraagt aan verbetering van de luchtkwaliteit maar juist verslechtering en dat er echt duidelijke signalen zijn dat vooral in het hoogseizoen daar heel veel Arnhemmers last van ondervinden. Vandaar ook dat we graag willen inbrengen en dit duidelijk willen maken door bewustwording, in plaats van hout zijn er andere mogelijkheden, en de portefeuillehouder eigenlijk de opdracht meegeven daarin van of we dit soort informatiekennisdeling kunnen doen, als je toch besluit om in het openbaar vuurkorf te gaan aansteken.

De voorzitter: Mevrouw Nede heeft een aanvullende vraag. Mevrouw Nede.

Mevrouw Nede: Eigenlijk wil ik dezelfde vraag nog een keer stelen, want volgens mij heb ik niet helemaal antwoord gekregen. Wat was er tweeënhalve maand geleden anders? Waarom was u toen tegen een verbod op de … Het verwijderen van de vuurkorf uit de APV en bent u daar nu wel opeens voor?

De voorzitter: Wat was er anders? Mijnheer Dayioglu.

De heer Dayioglu Voorzitter, ik heb destijds de woordvoering op dit thema niet gedaan. Dan ben ik een antwoord verschuldigd aan mijn collega mevrouw Nede. Dan zal ik dat haar zo snel mogelijk kenbaar oden komen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Van Munster.

Mevrouw Van Munster: Dank u wel, voorzitter. Ik had de vraag aan, eigenlijk naar aanleiding van wat mevrouw Koorn zei over, mag er dan niet meer gebarbecued worden, of mevrouw Koorn ook weet dat barbecueën op houtskool, briketten, gas of elektriciteit mogelijk is en in dat voorstel van Utrecht ook gewoon mag?

De voorzitter: Mevrouw Van Munster, het is de termijn van de heer Dayioglu. Daarom mag u …

Mevrouw Van Munster: Maar die vraag was er al eerder in die discussie, dus …

De voorzitter: En dan nog is het de termijn van de heer Dayioglu.

Mevrouw Van Munster: Dan heb ik … Dan pas ik deze vraag op het moment dat mevrouw Koorn het woord gaat voeren.

De voorzitter: Dat is mooi. Mevrouw Koorn, ik had u ook nog gezien.

Mevrouw Koorn: Voorzitter, en dan ga ik echt heel hard mijn best doen om hier een bijzondere kop van te maken. Voorzitter, mijn bijdrage zojuist en die vraag ga ik nog een keer herhalen, want dat was mijn vraag aan de fractie GroenLinks en ik heb hem niet beantwoord gekregen, dus ik kan de vraag nog een keer stellen en

dan denk ik dat mevrouw Van Munster ook een antwoord gaat krijgen, we hoorden de fractie GroenLinks hier een duidelijke inbreng doen over zo min mogelijk stoken, want dat leidt tot heel veel overlast. Toen was mijn vraag aan de fractie GroenLinks, bent u dan vanavond van mening dat we die APV, technische aanpassing, moeten benutten om allerlei ander stookgedrag zoals bijvoorbeeld de barbecue in de achtertuin dan ook vooral te verbieden? Dat was mijn vraag aan GroenLinks, in beantwoording op mevrouw Van Munster. Maar volgens mij heb ik de heer Dayioglu horen zeggen, maar die wil ik dan nog even in deze vraag samenvatten, dat u daar geen antwoord op gaat geven.

De voorzitter: De heer Dayioglu.

De heer Dayioglu: Voorzitter, we gaan dat zeker niet verbieden. Op het moment dat je gaat barbecueën, dan doe je dat op houtskool, niet op hout. We weten dat van hout, dat dat … In het algemeen gaat dat natuurlijk op een andere manier, maar we weten dat van hout het zeker niet bijdraagt aan schonere luchtkwaliteit. We weten van houtskool dat dat iets minder schadelijk is vanwege de uitstoot van fijnstof dan wel ultrafijnstof. Dus we gaan dat zeker niet ontmoedigen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan had u nog een vraag van de heer Maref, VVD.

De heer Maref: Voorzitter, we waren eigenlijk ontzettend benieuwd naar het antwoord wat de heer Dayioglu van GroenLinks naar vrouw Nede gaat sturen. Dus de vraag of wij dat ook mogen ontvangen. Want wij hebben daar ook grote vraagtekens bij van hoe dat zo ontstaat.

De voorzitter: De heer Dayioglu, mag de raadskamer uw woord ontvangen?

De heer Dayioglu: Zeker.

De voorzitter: Dank u wel. Dan mag u uw betoog vervolgen.

De heer Dayioglu: Ik was al aan het einde gekomen, voorzitter.

De voorzitter: Dat is mooi. Dan is het woord nu aan de heer Lu, Partij voor de Dieren.

De heer Lu: Dank u wel, voorzitter. Ik zou daarentegen wel campagne willen voeren met GroenLinks, zeg ik hier met een knipoog. Plantaardig barbecueën met milieuvriendelijke alternatieven. Kortom, onze fractie is benieuwd of onder overlast, gevaar of hinder ook luchtkwaliteit valt. Het verbranden van bijvoorbeeld hout kan houtstookoverlast veroorzaken en hinder geven aan bijvoorbeeld mensen met astma. De luchtkwaliteit in Arnhem scoort onvoldoende in heel veel … In een heel aantal gebieden. Geven we met deze APV ook toestemming om de lucht daar verder te verslechteren? Mijn laatste vraag, kan de APV daarnaast ook gebouwd worden om meer richting te geven aan meer milieuvriendelijk verbranden van materialen of zelfs het verbranden van bepaalde materialen te verbieden? Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Koorn, CDA.

Mevrouw Koorn: Voorzitter, ik ben even aan het verwerken wat ik zojuist ook hoor, want soms heb ik daar even tijd voor nodig. Voorzitter, toen wij zagen dat deze op de agenda kwam, toen onze fractie zag dat dit onderwerp op de agenda kwam, werden wij ook benaderd door mensen en de vraag was, mag ik dan nog wel een vuurkorf bij mij aansteken? Maar ook, mijn ene buurvrouw vindt een vuurtje in de korf hartstikke sfeervol. Een belangrijk woord in dit stuk. En de ander schreeuwt al snel moord en brand. Wie bepaalt dan vervolgens

wanneer er sprake is van overlast, wanneer er sprake is van gevaar en wat hinder is? U ziet het hier vanavond al gebeuren, voorzitter, dat de een meer hinder heeft van het feit dat ik het heel fijn vind om ‘s winters af en toe hout te stoken in mijn houtkachel en de ander vindt dat een heel prima idee. Bij die laatste categorie hoor ik een paar keer per jaar, voorzitter. Ik zal het maar gelijk vertellen. Kunt u me vanavond in de tweede termijn vast en zeker wat op gaan doorvragen. Voorzitter, onze fractie is met name nieuwsgierig … Wij zien dat er wordt voorgesteld om op dit moment een model-APV van de VNG te gaan volgen. Ik heb heel erg hard gezocht, maar mijn googlevaardigheden zijn misschien nog niet goed genoeg ontwikkeld, dat ik goed kon zien wanneer er een wijziging in die laatste model-APV op dit specifiek onderwerp is geweest. Want, voorzitter, ik maak het niet zo bont zoals de heer Verheij van de PVV dat doet, maar de timing is voor ons ook wel een reden om daar wat meer over te willen weten. Dus mijn vraag aan de portefeuillehouder is, wanneer kwam er een aanpassing op de model-APV van de VNG en wanneer heeft deze aanpassing bij het college geleid tot het voorstel zoals dat vanavond voorligt? Ik dacht, ik doe een stiltemoment, dan …

De voorzitter: U heeft een interruptie inderdaad van de heer Verheij, PVV.

De heer Verheij: Dank, voorzitter. Kan mevrouw Koorn van het CDA zich herinneren dat wij een tijd geleden een hele reeks wijzigingen in de APV hebben doorgevoerd, en was zij ook in de veronderstelling dat we nu klaar waren met het wijzigen van onze APV en met het … Eigenlijk met het updaten van onze APV, en dat het nu wel echt als een verrassing komt?

De voorzitter: Mevrouw Koorn.

Mevrouw Koorn: Voorzitter, in deze stad laat ik mij nog dagdagelijks verrassen. Maar ik zie ook dat deze stad zich zo snel ontwikkelt en dat alles wat er gebeurt in onze openbare ruimte veelal jaarlijks leidt tot nieuwe wijzigingen in model-APV’s. Dus, nee, ik was verrast over de timing. Daarom stel ik ook de vraag aan het college. Maar ik ben niet verrast dat een APV blijvend ontwikkelt, want dat heeft gewoon te maken met de maatschappelijke tendens waarin wij leven.

De voorzitter: Dank u wel. Dan heeft u nog een interruptie van de heer Lucassen.

De heer Lucassen: Dank u wel, voorzitter. Ik was dan weer verrast over de woordkeuze bont maken, want zoals ik het heb opgevat, heb ik de PVV eigenlijk alleen maar een opsomming horen geven van hier aangenomen moties en stukken en die raadsbreed een bepaald principe hebben uitgedrukt. Dus wat moeten we dan … Hoe moeten we dat dan bont maken? Hoe komt het CDA tot die woordkeuze?

De voorzitter: Mevrouw Koorn.

Mevrouw Koorn: Voorzitter, ook deze zag ik aankomen. Ik zei, ik zal het niet zo bont maken als de PVV, want die legde zojuist de relatie van de politieke keus van de portefeuillehouder om deze APV-wijziging hier vanavond voor te leggen. Die keuze zou ik niet willen maken. Dat zou ik een vrij bonte keuze noemen. Maar wederom, daar waar u zojuist het woord controversieel gebruikt, gebruik ik de woorden bont maken. Dus die zijn volledig voor mijn rekening, via de voorzitter.

De voorzitter: De heer Lucassen.

De heer Lucassen: Dank u wel, voorzitter. Maar zo makkelijk laat ik het CDA hier niet mee wegkomen. Want ik heb het gevoel dat er echt alleen maar om de hete brij heen wordt gepraat. Bent u nou wel of niet van mening

dat wat de PVV gezegd heeft eigenlijk gewoon feiten zijn, opsommingen van feiten van dingen die hierdoor uw … Raadsbreed wel en niet zijn aangenomen?

De voorzitter: Mevrouw Koorn.

Mevrouw Koorn: Voorzitter, er zijn zaken raadsbreed aangenomen. Er zijn woordkeuzes van de PVV waarbij ik betwijfel of dat feitelijk is. Daarom stel ik vragen aan het college. Voorzitter, ik was gekomen bij, wie maakt de keuze wanneer er gevaar, overlast hinder is? Ik heb de portefeuille de vraag gesteld … Of de portefeuillehouder vraag gesteld over, wanneer kwam die technische actualiteit op het bordje vanuit de VNG en wanneer heeft het college en de portefeuillehouder ervoor gekozen om deze wijziging voor te stellen? Dat denk ik even voor mijn eerste termijn, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Nede, ChristenUnie.

Mevrouw Nede: Dank u wel, voorzitter. De meeste vragen zijn eigenlijk al wel gesteld. Inderdaad, wat betekent sfeervol en wie bepaalt dat? Ook de vraag van de heer Verheij en de heer Lucassen vind ik een hele relevante. Betekent deze wijziging van de APV dat er geen heilige boeken meer verbrand mogen worden in onze stad? Als dat dan zo is, hoe verhoudt dat zich dan tot de uitspraak die de raad een paar maanden geleden heeft gedaan? Want ondanks dat de ChristenUnie destijds voor heeft gestemd, leggen wij ons wel neer bij de meerderheid van de raad, dus horen wij graag hoe het college daarop reflecteert.

De voorzitter: Dank u wel. Een interruptie van de Lucassen.

De heer Lucassen: Dank u wel. Een uitstekend betoog van ChristenUnie, maar graag hieraan toevoegend de vraag, wat vindt de ChristenUnie er dan van dat er toch min of meer geprobeerd is om dit een beetje geruisloos erin te fietsen, in plaats van het zo expliciet politiek te agenderen? Is dat op uw radar geweest?

De voorzitter: Mevrouw Nede.

Mevrouw Nede: Dank u wel, voorzitter. Ik zou eerst even de antwoorden van de portefeuillehouder willen afwachten of dat inderdaad zo is. Maar als dat zo is, wij staan voor transparantie en we denken dat het heel belangrijk is dat het stadsbestuur transparant handelt. Ik hoop dat dat voldoende antwoord is op uw vraag voor nu.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is het woord nu aan mevrouw De Vries, Volt.

Mevrouw De Vries: Voorzitter, wij als fractie Volt staan volledig achter het voorstel zoals het nu ligt. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Excuus. De heer Lucassen.

De heer Lucassen: Dank u wel. Ik meen in een grijs verleden dat er nog eens een motie hierover was of er wel of niet gebarbecued mocht worden, dat daar toen toch duidelijk aandacht is … Voor is geweest en dat toen ook heel erg sterk benaderd is hoe belangrijk barbecues en zo zijn voor de sociale samenhorigheid. Ik ben wel benieuwd hoe Volt daar dan nu tegenover staat.

De voorzitter: Mevrouw De Vries.

Mevrouw De Vries: Voorzitter, is de vraag hoe wij overstaan … Tegenover het barbecueën of …

De voorzitter: De heer Lucassen, gaat het om barbecueën?

De heer Lucassen: Goed, Ik zal maar man en paard benoemen. Er is hier een tijdje terug in dit huis aan de orde geweest dat er ook een voorstel van deze strekking voorlag waarbij mevrouw De Vries toen heel terecht heeft aangekaart van, hier kunnen mensen last van krijgen die gewoon gezelligheid voor de buurt willen krijgen, die gewoon een sociaal onderonsje willen hebben. Daar is toen iedereen in een keer wakker geworden en toen zijn daar op het laatste moment nog dingen in veranderd. Nu wordt er maar zo overheen geveegd van, nee, vindt u ook dan niet dat gewoon barbecueën, vuurkorven, sfeervuren, dat dit soort dingen ontzettend belangrijk zijn voor de sociale samenhang van de burgerij in Arnhem?

De voorzitter: Mevrouw De Vries.

Mevrouw De Vries: Voorzitter, als ik denk aan hetzelfde voorstel als waar mijnheer Lucassen het over heeft, dan heb ik daar een amendement voor geschreven omdat dat ging over het samenkomen en het melden daarvan bij de gemeente. Dat is denk ik een hele andere strekking dan de wijziging die hier nu voorligt.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zag nog een interruptie van mevrouw Koorn. Op mevrouw De Vries?

Mevrouw Koorn: Ja, voorzitter, conform het spoorboekje. Voorzitter, ook de fractie Volt heeft in januari tegen de motie gestemd om de vuurkorf uit de APV te halen. Dus u vond het een heel goed idee om die daar vooral te laten namens de actie Volt. Dus wellicht dat u wel kunt aangeven wat er gebeurd is tussen januari en nu bij de fractie Volt, maar u mag dat natuurlijk ook laten doen zoals collega Dayioglu dat namens GroenLinks nog gaat doen, als dat niet lukt.

De voorzitter: Mevrouw De Vries.

Mevrouw De Vries: Gelukkig ben ik in staat om op dit moment uw vraag te beantwoorden. Voorzitter, als het gaat om de voorstellen waar wij eerder tegengestemd hebben, dan zou ik voorleggen dat dat voornamelijk kwam vanwege ook de … Bijvoorbeeld de juridische juistheid van de voorstellen die toen lagen en of die ook verwerk… Op die manier geïmplementeerd konden worden. Ik denk dat het voorstel zoals dat nu ligt wel geïmplementeerd kan worden. Vandaar ook dat het een raadsvoorstel is en vanuit het college voorgelegd wordt.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Koorn, dan mevrouw Nede. Mevrouw Koorn.

Mevrouw Koorn: Voorzitter, dan ben ik toch wel nieuwsgierig wat er dan vervolgens gebeurt bij de fractie Volt dat zij een politiek heftig debat nodig hebben om tot een keuze te komen over wel of niet aanpassen in de APV. Hoe op zich staat de keuze waar de fractie Volt dan op dit moment voor staat? Betekent dat dat op het moment dat er wat gebeurt dat u steeds eigenstandig vindt dat wij een APV moeten gaan aanpassen?

De voorzitter: Mevrouw De Vries.

Mevrouw De Vries: Voorzitter, eigenlijk is mijn conclusie uit dit debat dat de fractie CDA op dit moment veel meer achter dit APV-voorstel ziet dan dat wij als fractie dat zien.

De voorzitter: Mevrouw Koorn.

Mevrouw Koorn: Voorzitter, ik ben zo nieuwsgierig hoe collega De Vries namens Volt denkt dat zij in mijn hoofd mag kijken vanavond, want ik weet helemaal niet wat ik hierachter moet zoeken. Daarom stel ik vragen aan de portefeuillehouder. Dus ik zou het zeer charmant vinden als mevrouw De Vries even daarop zou willen reflecteren op wat ze zojuist zegt.

De voorzitter: Mevrouw De Vries, een reflectie.

Mevrouw De Vries: Mijn woorden zijn gebaseerd op de woorden die mevrouw Koorn zojuist heeft uitgesproken. Ik ben echter ook wel erg benieuwd naar de beantwoording van de portefeuillehouder. Dus het lijkt me het best als we daar ook zo snel mogelijk naartoe gaan.

De voorzitter: Hele korte aanvulling van mevrouw Koorn.

Mevrouw Koorn: Voorzitter, op het moment dat mijn collega van Volt aangeeft dat ik dingen zie achter keuzes van het college, dan vind ik daar wat van, voorzitter. Dat is waar ik vraag aan mevrouw De Vries om even op te reflecteren, want ik weet nog niet wat ik hiervan moet vinden. Daarom stel ik vragen aan het college. Op moment dat de collega van Volt aangeeft dat wij dan dingen zien in een regeling, dan vind ik dat enigszins raar, voorzitter.

De voorzitter: Ik hoop dat collega De Vries daarin mee kan gaan en daar even notie van wil nemen.

De voorzitter: Mevrouw De Vries. Mevrouw Nede, ChristenUnie.

Mevrouw Nede: Dank u wel, voorzitter. De Volt-fractie geeft aan dat ze tegen de motie hebben gestemd, omdat dat juridisch niet mogelijk zou zijn. Maar die motie die riep op om met een voorstel te komen om de APV aan te passen aan de meest recente modelverordening APV van de VNG. Dus als die motie zou zijn aangenomen, dan zouden we precies dit voorstel hebben gekregen. Dus kan mevrouw De Vries nog een keer uitleggen wat er precies veranderd is in de afgelopen tweeënhalve maand?

De voorzitter: Mevrouw De Vries.

Mevrouw De Vries: Voorzitter, zoals ik net al aangaf, zei ik, bijvoorbeeld juridische redenen. Op dit moment heb ik die motie niet precies voor … In beeld, dus kan ik daar ook niet precies de redenering achter geven. Dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Nede, nog een aanvulling.

Mevrouw Nede: Voorzitter, ik heb net voorgelezen wat er in die motie stond, namelijk om met een voorstel te komen om de APV aan te passen naar de meest recente modelverordening. Die ligt nu voor. Dus misschien kan mevrouw De Vries daar een reactie op geven.

De voorzitter: Mevrouw De Vries, nog een reactie.

Mevrouw De Vries: Ik kan daar een reactie op geven. Het voorstel … Het raadsvoorstel zoals dat hier nu voorligt, daar zijn wij voor. Wat in het verleden is gebeurd, daar kan ik u op dit moment in ieder geval geen terugkoppeling op geven.

De voorzitter: De heer Maref, VVD.

De heer Maref: Dank, voorzitter. De Arnhemmer die wil het begrijpen. Die kijkt hiernaar. Wellicht dan een suggestie richting de Volt-fractie om dan een tweede termijn te gebruiken om hierop terug te komen en dan even in de eerste termijn of nu die motie nog eens te lezen en dan wellicht in tweede termijn ons uit te leggen, de stad uit te leggen, van wat er gebeurd is in de tussentijd. Want misschien dat wij ook overtuigd raken door de argumenten wat Volt heeft doen veranderen van mening, voorzitter.

De voorzitter: Wilt u hierop reageren, mevrouw De Vries. Mevrouw Nede, ChristenUnie. Excuus, excuus. De heer Maref, VVD.

De heer Maref: En dan mijn eigen termijn, voorzitter? Dank, voorzitter. U ziet het gebeuren, voorzitter. De hele bedoeling van deze APV-wijziging is meer duidelijkheid te brengen. U merkt het al, er is meer onduidelijk geworden, zeker bij de VVD-fractie. Het roept een aantal vragen bij ons op. Want we maken ons zorgen dat vanwege en onder het mom van het hinderlijk gedrag van de heer Wagensveld hinder wordt opgeworpen voor alle Arnhemmers. Hoe ,door naast een drempel voor de heer Wagensveld, want laten we de olifant … Roze olifant in de kamer benoemen, ook wat flora- en faunaregels ertussen worden gefietst. Dat brengt dan ons bij de eerste vraag. Bij de vierde regel staat het volgende, onverminderd het bepaalde in artikel 1:8 kan de ontheffing worden geweigerd ter bescherming van de flora en fauna. Toen hebben wij vervolgens ons huiswerk gedaan en naar het model-APV van de VNG gekeken en daar zien we geen flora- en faunabescherming bij het verbranden staan. Dus onze vraag is, hoe zit dat precies, beste burgemeester? Dan verder naar de inhoud. Artikel dat … Wat dan wel in de model-APV VNG staat en niet in het voorstel van het college, dat is de beoordelingsregel omgevingsvergunning. Waarom zit dat wel in APV, model-APV van VNG, en niet in ons voorstel? Dat artikel dat geeft het volgende aan, de omgevingsvergunning wordt alleen geweigerd als het stoken van vuur onevenredig verontreiniging van de lucht of gevaar of hindervormgeving veroorzaakt of kan veroorzaken. Vond ik op zich wel een duidelijke. Duidelijker dan in ieder geval de volgende regel, regel 2 in het raadsvoorstel, mits geen sprake is van gevaar, overlast of hinder voor de omgeving is het verbod dan niet van toepassing. Mijn vraag is, wie bepaalt het wat hinder is, wat gevaar is? Als de heer Maref handhaver is, dan laat die veel meer toe, als ik deze regel moet handhaven, dan wellicht een andere handhaver. Ik denk dat daar wat meer duidelijkheid over nodig is, want dit roept alleen maar meer vragen op. Kan de portefeuillehouder daar wat meer duidelijkheid over geven? Wat is precies gevaar, overlast of hinder voor de omgeving? Want, voorzitter, wordt Rotterdam … Naar Rotterdam gewezen als voorbeeld. Rotterdam heeft deze onduidelijkheid niet opgenomen in de APV. Daar staat deze zin, mits geen sprake is van gevaar, overlast of hinder voor de omgeving, in artikel 2 dan niet benoemd. Hoe zit dat? Dan derde. Dat is een spannende, want het college kan ontheffing verlenen van het verbod. Dat is best wel breed, voorzitter. Want in de vorige versie dan hebben wij als … In onze APV nog wat richtlijnen opgenomen. Dat gaat dan over kerstbomen en een aantal van dat soort voorbeelden. Dan weet je ongeveer welke kant je op moet gaan als stadsbestuur, waar je dan wel ontheffing voor kan verlenen. Maar nu niet. Dat roept bij ons de vraag op, waarom is dit dan zo breed geformuleerd en waar kan de Arnhemmer ongeveer rekening mee houden als ze naar dit artikel kijken van, wanneer kan ik in aanmerking komen voor een ontheffing?

De voorzitter: U heeft een interruptie van de heer Lu.

De heer Lu: Dank u wel, voorzitter. Vindt de VVD het belangrijk om flora en fauna te beschermen?

De voorzitter: De heer Maref.

De heer Maref: Voorzitter, de VVD vindt heel veel dingen belangrijk. Ook wereldvrede, veiligheid in Arnhem. We vinden ook mobiliteit belangrijk. Maar er is een grens aan wat je regelt, een APV regelt, dat bestemd is

voor het regelen van hoe wij dan vuur wel of niet stoken en wat daar de regels precies voor zijn. ik vind het ongewenst om daar ook, inderdaad, een belangrijk onderwerp, flora, fauna, biodiversiteit, u wordt er al blij van als u mij hoort zo, om dat dan hier tussen te fietsen. Ik vind dat het daarmee onduidelijker wordt voor de Arnhemmer.

De heer Lu: Dank u wel. Ik ben ook wel benieuwd, wat vindt de VVD eigenlijk van de handhaving? Is het echt iets waar we onze handhaving op willen primen? Hoe zijn jullie dat?

De voorzitter: De heer Maref.

De heer Maref: Ik neem aan, voorzitter, via u, dat de heer Lucassen bedoelt dan, de flora-, faunaregel, of dit hele APV-wijzigingsvoorstel? Want dat maakt voor mij wel een verschil uit.

De voorzitter: Dank u wel. U vervolgt uw … U had nog een aanvullende vraag.

De heer Lu: Wat ik dus eigenlijk beetje ook in mijn eigen termijn aanzette, natuurlijk, de mensen die zijn een beetje kritisch tegenover de overheid. Dan wordt er duidelijk ook weer tegengehouden om ergens een sfeervuurtje te gaan stoken waar ze mogelijk de gemeente op het dak kunnen gaan krijgen. Inderdaad, u noemt ook allemaal flora- en faunaprogramma's die hier ook worden ingefietst, terwijl dat heel … Voor een heel ander doel bestemd is. Vindt u het een daadwerkelijk effectieve besteding van de handhavingscapaciteit? Wat is uw reflectie daarop? Dat is de vraag waar ik naar zoek.

De voorzitter: De heer Maref.

De heer Maref: Ik denk dat het belangrijk is dat we ook een burgemeester hebben, een team Veiligheid hebbe die ook de prioriteiten aanleggen, dus die kijken, wat is belangrijk en wat is minder belangrijk en wat is daar … En daaronder? Ik kan me niet voorstellen dat onze handhavers, terwijl ze zien dat daar iemand wordt beroofd, achter iemand aangaan die flora- en faunawetgeving overtreedt. Wat ik daar nog over wil zeggen, is het volgende. Mijnheer Lucassen, zeg ik via de voorzitter, natuurlijk is het ook wel wat regels in de APV waar niet per se … Wat niet per se direct al 24/7 te handhaven is. Maar wil dat dan zeggen dat we dan dat niet in onze APV moeten opnemen? Natuurlijk hebben we wetgeving wat niet altijd te handhaven is. Maar soms is het ook preventief handig dat je in de wetgeving opneemt dat als je door rood licht loopt, dat je dan een boete krijgt. Dat betekent niet dat er 24/7 een ambtenaar of een handhaver of een agent op de hoek van de straat staat die dat moet handhaven, maar voor als het gebeurt, hebben we deze regels met elkaar afgesproken. Ik ben meer voorstander van, tot slot, voorzitter, dat we als samenleving, als Arnhem ook elkaar op aanspreken op bepaalde regels. Dit is een regel waarvan ik denk van, u heeft mij net gehoord, ik heb daar wat zorgen over. Ik hoop daar wat meer duidelijkheid over te krijgen van de burgemeester.

De voorzitter: Dank u wel. Graag korte interrupties. De Lucassen, wilt u er nog op reageren?

De heer Lucassen: Ik ben zeer gerust op deze goede uitleg inderdaad, dat de verantwoordelijkheid ook grotendeels in de samenleving ligt. Ik wil de VVD wel graag vragen naar de prioriteit. Wat moeten de prioriteiten zijn van de handhaving? Bent u ook niet bang dat die lijst van alles waar mogelijk op kan worden gehandhaafd, dat die regeldruk, die regels steeds maar verder uitdijen en bovendien het risico van willekeur die zou kunnen ontstaan, wanneer de theorie van de regels, de theorie van de wet en de praktijk van de handhaving, wanneer die twee steeds verder uit elkaar drijven, of daarmee dan ook niet eigenlijk de praktijk van willekeur zou kunnen ontstaan aan de kant van de handhaver?

De voorzitter: Dank u wel. Graag de volgende keer iets korter. Dank u wel. De heer Maref.

De heer Maref: We hebben onlangs het Integrale Veiligheidsplan behandeld met elkaar. Daar hebben we een aantal prioriteiten in opgenomen. Daar kunnen we ons heel erg goed in vinden. Daarom hebben we ook daar voorgestemd. Dat is wat de VVD betreft waar je op moet inzetten als het gaat om handhaving.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Lu.

De heer Lu: Dank u wel, voorzitter. Ik had even de tijd nodig om het antwoord van de VVD te verwerken en ik werd onderbroken door Forum voor Democratie. Maar klopt het dat de VVD zegt dat flora en fauna niet beschermd moet worden tegenover vuur?

De voorzitter: De heer Maref.

De heer Maref: Voorzitter, ik wil niet filosoferen, maar wat is vuur? Als ik een … Wat groenten in een pan gooi en daar een vuurtje onderhoud, ben ik dan volgens de heer Lu … Moet er dan gehandhaafd worden? Ik bedoel, er zijn ook grenzen aan wat je met elkaar wil regelen in de samenleving. Ik … Nogmaals, die discussie over flora en fauna en hoe we daarmee om moeten gaan, dat moet zeer zorgvuldig gebeuren. Ben ik het helemaal mee eens. Maar ik vind dit niet de juiste plek daarvoor. Dat is wat de VVD aangeeft.

De voorzitter: De heer Lu, korte aanvulling.

De heer Lu: Ik probeer even wat meer duidelijkheid te scheppen. Volgens mij gaat het hier om beschermen op het moment dat je met vuur werkt, dat je de omgeving niet … Dat je de omgeving beschermt. Bijvoorbeeld als het heel droog weer is, dat je heel makkelijk vuur over kan slaan naar flora. Dat is denk ik een beetje de bedoeling van deze APV, dat stukje tekst.

De voorzitter: De heer Maref.

De heer Maref: Voorzitter, ik ben opgevoed vanuit vertrouwen en optimisme. Dus inderdaad, dat was vorige week ook en een halfjaar geleden ook het geval. Lang voor dat APV-wijzigingsvoorstel is ingediend. Je hebt altijd, zeg ik tegen de heer Lu, idioten tussen zitten die daar misbruik van maken, ook als deze APV-wijziging wordt aangenomen. Dus daar moet altijd tegen opgetreden worden. Maar het is een illusie om te denken, als wij dit nu gaan wijzigen, dat dan die idioten opeens dat niet meer gaan doen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Verheij.

De heer Verheij: Voorzitter, ik hoor de heer Maref zeggen dat de VVD-fractie van mening is dat met de prioritering in het veiligheidsplan, dat onze handhavers daarmee uit de voeten kunnen. Maar is de heer Maref het wel met mij eens dat er ook een grens aan zit, aan de hoeveelheid regels en dingen die verboden zijn die een boa uit zijn hoofd kan leren?

De voorzitter: De heer Maref.

De heer Maref: Voorzitter, dat is best wel een vaktechnische vraag, wat … Hoeveel een boa kan onthouden. Ik neem ook aan misschien dat de burgemeester mij kan helpen die daar wat meer ervaring heeft. Volgens mij hebben ze ook van die kastjes en systeem en je kan ook collega's oproepen en vragen naar wetgeving. Maar alle gekheid op een stokje inderdaad, we bedenken ook met elkaar wel heel veel extra regels. Dat … Daar zit

ook de zorg van de heer Lucassen, wat hij net aangaf. Daar vind ik ook wel wat van. Maar als het gaat om het regelen van, hoe gaan we om met vuur en verbod? Ik vind dat daar ook wel regels voor moeten zijn. Maar we moeten dat nu niet het momentum gaan misbruiken naar mij… Onze mening, waarbij we de heer Wagensveld een demonstratie … We weten allemaal wat daarin is gebeurd, dat we daar nu allemaal naar onze mening wijzigingen die wij in ieder geval niet kunnen uitleggen en begrijpen waardoor er meer onduidelijkheid komt. Dat is waar we tegen zijn. Ik ga ervan uit dat wij nog heel veel meer handhavers nodig hebben, als we dan toch kijken naar het voorbeeld van Rotterdam, daar heb je een … Het tienvoudige aan het aantal handhavers wat wij hier in Arnhem hebben rondlopen. Ik zie graag een voorstel van deze burgemeester waarin hij dan in ieder geval het aantal handhavers in Arnhem in ieder geval relatief gezien in verhouding laat groeien richting dat van Rotterdam. Daar wilde ik mee eindigen in ieder geval. Ik zie de burgemeester nee knikken. Dat verbaast mij. Zou hij dat willen uitleggen waarom hij nee knikt?

De voorzitter: Dat gaat hij misschien nog doen, maar we houden het vandaag even bij het aanpassen van de APV. U had denk ik nog een vierde vraag, klopt dat? Of was u door uw vragen heen?

De heer Maref: Ik ben door mijn autocue heen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Verheij.

De heer Verheij: Ik zou graag een ordevoorstel willen doen. Ik kan me niet voorstellen dat de portefeuillehouder in vijf minuten zijn eerste termijn kan voltooien. Dus misschien dat de voorzitter met de raadskamer wil bespreken hoe we nu gaan vervolgen.

De voorzitter: U bent mij net voor. Dat voorstel wilde ik net ook doen. Wij hebben nog vijf minuten en ik wil aan u voorleggen of wij de portefeuillehouder nog een begin laten maken met beantwoorden van de vragen. De heer Maref.

De heer Maref: Voorzitter, ik denk dat wij … Dat het een goed voorstel zou zijn om de raadsvergadering nu te pauzeren en dan de eerstvolgende keer door te gaan. Ik voel aan dat wij hier twee blokken voor nodig gaan hebben met elkaar. Maar dat laat ik ook aan de raadskamer. Maar ik proef daar wel dat daar wel de behoefte is aan debat en discussie hierover. Dus dat zou misschien ook aan het DB doorgegeven kunnen worden.

De voorzitter: Ik kijk even naar de raadskamer. Ik zie de meerderheid knikken. Dan gaan wij dat doen. Dan wordt het vervolgd in een volgende raadskamer. En mag ik u allen danken voor uw inbreng en deze fijne vergadering vanavond. Dank u wel. Wel thuis.

TRANSCRIPT VAN DE POLITIEKE AVOND VAN GEMEENTE ARNHEM
d.d. 15 mei 2024

---

1. Wijziging APV, Hoofdstuk 5, Afdeling 5, Verbod vuur te stoken

De voorzitter: Goedenavond. Beste raadsleden, collegeleden, fractievolgers de ondersteunende ambtenaren en griffie en alle kijkers en luisteraars via de livestream, van harte welkom bij de voortzetting van de meningsvormde bespreking van het raadsvoorstel waarbij wordt vast… Voorgesteld om artikel 5.5.1 van de Algemene Plaatselijke Verordening te wijzigen en in overeenstemming te brengen met de modelverordening van de VNG. Het artikel behandelt het verbod op vuur stoken. Voor de bespreking hebben we 60 minuten de tijd. Nu alweer iets minder, tot 23:15 uur. Aan het einde van de vergadering kom ik bij u terug om over het vervolg te spreken. Waar zijn we gebleven? De vorige keer bij de bespreking op 17 april is geconcludeerd dat de meningsvormde bespreking nog niet is afgerond en dat de bespreking zo dadelijk wordt voortgezet bij de eerste termijn van het college. Daarna volgt de tweede termijn van de raad en vervolgens de tweede termijn van het college. Dan nog even over mijn rol. Als u via mij spreekt, dan zorg ik ervoor dat iedereen aan het woord komt en dat wij op tijd klaar zijn. Even kijken, interrupties zijn te allen tijde toegestaan, maar graag kort en to the point. Dan kijk ik nog even rond of u daarmee in kunt stemmen. Dat is het geval. De heer Maref.

De heer Maref: Voorzitter, we zijn als raad natuurlijk altijd geneigd om het college te houden aan toezeggingen, maar bij de vorige beraadslaging hadden een aantal partijen een toezegging gedaan aan andere partijen in de raadskamer om een mail te sturen waarin ze uitleggen hoe ze van mening zijn veranderd over dit punt, over het verbranden van … Wel of niet mogelijk maken van verbranding. Dat was onder andere Partij voor de Dieren en GroenLinks. Die zouden ons een mail sturen, maar ik heb geen mail ontvangen. Dus ik vroeg me af of zij dat nog alsnog wilden delen met ons.

De voorzitter: Dat noteren wij even. U kunt wel heel erg kort reageren. De heer Lu.

De heer Lu: Volgens mij heb ik deze toezegging niet gedaan. Partij voor de Dieren heeft niet de toezegging gedaan. Anders had ik dat wel gedaan voor u, de heer Maref. Dus dat is een fout.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Dayioglu.

De heer Dayioglu: Voorzitter, dank u wel. Als ik daarop mag reageren. Ja, dat klopt. Dat wil ik ook straks inbrengen, als u mij dat toelaat, het antwoord wat ChristenUnie nog tegoed heeft.

De voorzitter: Dat doen we dan in de tweede termijn.

De heer Dayioglu: Dat is prima.

De voorzitter: Dank u wel. Mooi. U kunt zich allen vinden in deze vergaderorde? Dat is mooi. Dan wil ik zo direct het woord geven aan de burgemeester voor het beantwoorden van de vragen. Hij was de vorige keer ook optimistisch om de vragen snel te kunnen beantwoorden en dat stemt ons hoopvol. Het woord is aan de burgemeester.

De heer Marcouch: Voorzitter, dank u wel. Dat was wel de vorige keer. Voorzitter, wat voorligt, is het artikel 5.5.1 van de Arnhemse APV, om die aan te passen en om die gewoon zodanig aan te passen dat hij samen

loopt of past bij de modelverordening van de VNG. Eigenlijk is dit, dat was ook een vraag van DENK, is dit gewoon in de lijn van wat we al eerder begonnen zijn, om onze APV in de lijn te brengen met de modelverordening. Dat doen we geleidelijk aan. U ziet dat dit artikel al heel veel tijd in beslag neemt. We hebben dat eerder gedaan. We doen dit nu. Ja, er zullen ook hierna artikelen komen die we ook in de lijn van de modelverordening VNG zullen brengen.

De voorzitter: U heeft een vraag van mevrouw Nede. Mevrouw Nede.

Mevrouw Nede: Dank u wel, voorzitter. Het klopt inderdaad dat DENK per motie hierom heeft gevraagd. Maar als ik het me goed herinner, heeft de portefeuillehouder daar toen negatief op geadviseerd. Dus mijn vraag is waarom het nu anders is.

De heer Marcouch: Voorzitter …

De voorzitter: De portefeuillehouder.

De heer Marcouch: Ik heb volgens mij geen woord gerept, voorzitter, over een motie. Ik heb het gewoon over een praktijk die losstaat van welk eerder debat dan ook. Wij moeten onze APV gewoon actualiseren. Dit heeft niks te maken met dat debat dat we destijds hadden over een demonstratie of wat dan ook. Dat is bij u hier ingebracht en over en weer gewisseld. Maar wij hebben eerder andere APV-artikelen geactualiseerd en aangepast aan de modelverordening van de VNG. Dit past gewoon in die lijn. Hierna zullen ook andere artikelen volgen. Dus dit heeft niks met een motie te maken.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Verheij.

De heer Verheij: Voorzitter, ik sloeg een beetje aan op de opmerking, wij moeten onze APV actualiseren. Volgens mij gaat de raad daarover. Dus wat dat betreft moeten wij helemaal niks. De raad heeft ook aangegeven op dit punt niet deze wijziging door te willen voeren in een debat over de koran… Aanstaande de koranverbranding. Dus waarom dan toch nu wel gekozen om dit op dit moment dat het zo actueel is door te gaan voeren? Juist dit punt in de APV.

De voorzitter: De burgemeester.

De heer Marcouch: Voorzitter, ja, de raad gaat er uiteindelijk over. Soms zijn we wetstechnisch ook genoodzaakt om een APV aan te passen. Uiteindelijk is het een besluit van de raad. Daarom ligt het ook voor en daarom hebben we het erover. Het debat dat we destijds hadden waarin het ging over, kun je een demonstratierecht, voorzitter, maar dat is echt een andere discussie, die hebben we toen ook gevoerd, kun je die inperken met het aanpassen of het nemen van wijzigen van een APV-artikel? Die discussie hebben we ook gevoerd. Maar wat mij betreft, voorzitter, gaat dit niet daarover.

De voorzitter: Dank u wel. Dit gaat inderdaad over de APV. Ik heb nog een vraag van de heer Bal.

De heer Bal: Het was eerder een toelichting, een reactie op mevrouw Nede. Ik weet niet dat dat … Ik weet dat dat normaal gesproken niet kan, maar het was een vraag van mij in de eerste termijn waar de portefeuillehouder een antwoord op heeft gegeven over eventuele toekomstige wijziging in de APV.

De voorzitter: De heer Bal, dit is inderdaad niet de bedoeling. De heer Lucassen.

De heer Lucassen: Hartelijk dank, voorzitter. De burgemeester ontkent dat het te maken heeft met ten eerste politieke debatten en ontkent ten tweede dat het te maken heeft met korandemonstraties. Echter, hij noemt wel expliciet DENK. Dus waarom? En hoezo de modelverordening van de VNG? Want dat bevat milieucriteria. Dat speelde eerder helemaal geen rol in deze discussie.

De voorzitter: De portefeuillehouder.

De heer Marcouch: Voorzitter, ik ben begonnen, voorzitter, aan te geven in het kort wat we hier aan het bespreken zijn. Vervolgens ben ik begonnen met de lijst van de vragen te beantwoorden. De heer Lucassen kan zich dat misschien niet herinneren. Ik denk dat de heer Lucassen inderdaad precies op dezelfde plek zit als dat hij de vorige keer zat. Maar hier zat uw collega van DENK en die begon inderdaad met deze vragen. Die ben ik nu aan het beantwoorden.

De voorzitter: U vervolgt uw beantwoording. De heer Maref heeft een aanvulling.

De heer Maref: Toch nog even op dit onderwerp door te gaan. Is de portefeuillehouder het met mij eens dat als het niks te maken heeft met die demonstratie dat dat niet handig is dan om in de krant die link wel te maken als het daar gevraagd wordt?

De voorzitter: De portefeuillehouder.

De heer Maref: De Gelderlander heb ik het dan over.

De heer Marcouch: Ik heb, voorzitter, ik heb deze link niet gemaakt. Uiteraard, op het moment dat er gevraagd wordt, wat doet dit artikel, dan geven we natuurlijk wel aan wat dat wel of niet doet. Maar de link met de … Ik bedoel, het artikel in De Gelderlander, ik ben nu voor het eerst aan het woord. Dat artikel beschreef de eerste termijn van uw raad. Daar werden allerlei dingen benoemd. Daar ben ik niet bij geweest. Ik werd geciteerd, maar ik weet eerlijk gezegd niet waar dat vandaan kwam, want ik ben door geen enkele journalist naar aanleiding van de eerste termijn van uw raad gebeld of bevraagd op dit artikel. Dus ik heb dat ook met enige verbazing gelezen.

De voorzitter: U vervolgt.

De heer Marcouch: Voorzitter, de PVV vroeg, wat is de echte reden? Ik heb dat net aangegeven. Ik begrijp natuurlijk wel de link die raadsleden maken met dat debat rondom de schending van de Koran en verbranding. Die begrijp ik helemaal. Maar wat hier voorligt, is een artikel die we al lang hebben en die we nu conform, en u kunt natuurlijk … Die modelverordening van de VNG kunt u gewoon lezen, gewoon in … Actualiseren om hem recht te trekken. Althans, dat is het voorstel wat aan de raad voorligt. De heer Verheij heeft gelijk. Uiteindelijk gaat de raad daarover om dat of niet doen. Uiteraard is dit artikel natuurlijk wel inderdaad een artikel die gelezen is ook naar aanleiding van die demonstratie van, zat hier niet een kapstok om bijvoorbeeld te verbieden dat er tijdens zo'n demonstratie een verbranding plaatsvindt? Maar dat is niet de aanleiding om dit te veranderen.

De voorzitter: U heeft een vraag van de heer Verheij. De heer Verheij.

De heer Verheij: Voorzitter, waar … Er is dus wel gekeken naar, kunnen wij dit artikel uit APV gebruiken om een demonstratie te gaan verbieden? Dat is precies het punt waarop het misgaat, want daarvoor is de APV

helemaal niet bedoeld. Nu wordt deze APV ook gewijzigd. De APV-wijziging is ingezet toen er nog sprake was van een aanstaande koranverbranding. Dus dat doet dan vermoeden dat dat dan toch daarvoor ingezet gaat worden. Vindt de portefeuille het zelf ook niet heel erg onhandig dat dit zo samenloopt dan, als het niet zo is?

De voorzitter: De portefeuillehouder.

De heer Marcouch: Voorzitter, de heer Verheij haalt echt een aantal dingen door elkaar. Een APV-artikel kan never nooit een demonstratie verbieden. De wet die de demonstraties regelt, dat is de Wet openbare manifestatie. Dat is een hogere wet, gekoppeld aan de Grondwet. Die kun je niet … Daarom hebben we ook de brief geschreven naar de wetgever om te zeggen van, als u … En niet eens om een demonstratie te verbieden, maar wel om grenzen te stellen aan bepaalde daden en handelingen. Maar de demonstratie is fundamenteel, scherp en goed geregeld en terecht in een stevige wet. Dat heet de Wet openbare manifestatie. Wat we hier regelen in de APV, is gewoon onze eigen, laat ik zeggen, regels die de omgang in onze gemeente met elkaar regelen. Dit gaat over sfeervuren die we aan de ene kant willen toestaan en tegelijkertijd wel duidelijkheid willen verschaffen aan Arnhemmers van wanneer wel en wanneer niet en waar mensen ook rekening mee moeten houden om het ook te laten doen waar het ook voor bedoeld is, namelijk een bijdrage leveren aan die goede sfeer in de tuin of in de buurt.

De voorzitter: U heeft een aanvullende vraag van de heer Verheij.

De heer Verheij: Voorzitter, de wethouder die zegt het zelf, naar aanleiding van die demonstratie van de heer Wagensveld is hij gaan kijken naar de APV en is hij tegengekomen dat er in een vuurkorf verbrandingen plaats mogen vinden. Maar als dat inhoudelijk toch niet relevant was geweest voor het wel of niet toestaan van de demonstratie, dan had hij ook niet naar die APV op dat punt hoeven kijken, en al helemaal niet vlak daarna hoeven gaan veranderen. Dus de timing, die is gewoon onverklaarbaar voor mij met deze uitleg.

De voorzitter: Uw vraag?

De heer Verheij: Kan de wethou… Portefeuillehouder dat toelichten?

De voorzitter: Portefeuillehouder.

De heer Marcouch: Voorzitter, ik heb aangegeven hoe ons demonstratierecht geregeld is. Dus een APV kan never nooit een demonstratie verbieden. Timing, het is … Dit artikel is opgeroepen omdat er natuurlijk ook, ook vanuit de stad, een appel werd gedaan om op basis van dit artikel dingen te verbieden. Dat heb ik dus in dat debat, dat heb ik in de pers uitvoerig uitgelegd hoe dat in het demonstratierecht en hoe de Wet openbare manifestatie, hoe dat werkt. Dus … En dan kunt u zeggen van, dat artikel is opgeroepen naar aanleiding van die demonstratie en dus moeten we het laten liggen want dan zou in het beeld de timing misschien een beetje onhandig overkomen, maar dat is niet waardoor wij gedreven zijn. Dit … Wij zijn onze APV aan het actualiseren en aan het aanpassen. Dat doen we al heel lang. Daarom ligt het voor en gaat dit een artikel … Gaat dit artikel een demonstratie verbieden? Geenszins. Want dat kan een APV helemaal niet.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Maref, daarna mevrouw Nede. De heer Maref, VVD.

De heer Maref: Ik denk dat waar mijn collega's ook behoefte aan hebben, is, als het inderdaad gaat om een APV wijzigen vanwege één individu, dat we dat met elkaar dan ook willen weten en dan op die manier ook willen bespreken en niet zozeer een APV willen wijzigen vanwege één of enkele individu. Mijn vraag aan de

portefeuillehouder is, want hij geeft heel duidelijk aan, je kunt een demonstratie niet verbieden op basis van een APV, maar beïnvloedt het die demonstratie die afgelopen zaterdag bijvoorbeeld als voorbeeld is uitgevoerd, als we de APV wijzigen, zoals nu is voorgesteld, beïnvloedt dat de manier waarop de demonstratie uit… Beoefend kan worden?

De voorzitter: De portefeuillehouder.

De heer Marcouch: Voorzitter, ik bedoel, als dat mijn bedoeling was geweest, voorzitter, dan had ik dat opgeschreven in het voorstel dat naar de gemeenteraad is gestuurd. Dat u dat er voortdurend inleest, ik lees het er niet in. De demonstratie van afgelopen … Het beperken van een demonstratie of al dan niet toestaan van een demonstratie, dat doen we altijd op basis van de WOM. Dus een demonst… Ook al zouden er strafbare feiten plaatsvinden ten tijde van een demonstratie, dan is dat geen reden om een demonstratie aan de voorkant te beperken of te verbieden. Een strafbare handeling is pas vervolgbaar op het moment dat die handeling geschiedt en dus ook sprake is van het overtreden van een wet. Dan is het ook nog eens aan het Openbaar Ministerie ten tijde van een demonstratie in die hoek om die afweging te maken of zoiets strafbaar is en vervolgbaar is of niet. Dus u kunt hier niet lezen dat dit een demonstratie beperkt.

De voorzitter: De heer Maref, kort.

De heer Maref: Bij de debatten … Eerste debat over demonstratie heeft de burgemeester zelf aangeven, ik kon niks doen omdat we niet net als Rotterdam in onze APV hebben opgenomen dat verbranden verboden is. Als dat wel in ons APV was opgenomen, had ik kunnen ingrijpen op het moment dat er ook verbranding daadwerkelijk plaats zou vinden. Nu komt er een voorstel waarbij wij dat gaan regelen, naar voorbeeld van Rotterdam onder andere, en dan geeft de burgemeester aan, nee, dat heeft niks te maken met demonstratie en het zal ook niet de manier, de wijze van demonstreren, al vind ik daar persoonlijk ook wat van wat daar is gebeurd, maar dat geeft de burgemeester aan, zal geen invloed hebben op de wijze van demonstreren, zoals het aflopen zaterdag is gebeurd. Ik wil gewoon helder hebben, heeft het direct effect op de wijze waarop een demonstratie zoals die van afgelopen zaterdag is uitgeoefend? Los van wat we daar persoonlijk van vinden. Heeft dat direct effect op de wijze van de demonstratie, ja of nee?

De voorzitter: De portefeuillehouder.

De heer Marcouch: Voorzitter, dat weet ik niet. Dat kan ik namelijk niet zeggen, want de manier waarop een demonstratie uitgevoerd wordt, dat is echt iets van een manifestant. Maar op het moment dat er, en dat geldt nu ook, op het moment dat er een wet wordt overtreden, dan kan er gehandhaafd worden, maar dan achteraf. Dat heb ik toen in dat debat ook uitvoerig gezegd. Ik bedoel, er werd mij voorgehouden, waarom is een verbranding niet verboden? Ik heb voortdurend gezegd, omdat een verbranding bij ons niet strafbaar is gesteld, dus ook niet in de wet. Daarom heb ik die brief naar de Kamer toegestuurd en het kabinet waarin ik bepleit om ten aanzien van heilige boeken en levensbeschouwelijke boeken en symbolen, om daar wetgeving op te maken. Uiteraard, op het moment dat we dit artikel vaststellen, is dit ook een wet, maar die wet bestaat al in Arnhem, waar we op kunnen handhaven. Maar het kunnen handhaven op een APV-artikel beperkt niet dat iemand een demonstratie kan organiseren en daar de handelingen en de uitingen in kan doen die de manifestant zelf kiest. Vervolgens, zoals het altijd gaat, kan er natuurlijk achteraf altijd gekeken worden, is er wat gezegd is of is er wat gedaan is, is dat strafbaar of niet? Dat doet het Openbaar Ministerie.

De voorzitter: Dank u wel.

De heer Marcouch: Zo werkt dat in ons demonstratierecht.

De voorzitter: Ik zag nog mevrouw Nede, ChristenUnie.

Mevrouw Nede: Dank u wel, voorzitter. Het gaat hier natuurlijk niet zozeer over het beperken van het recht om te demonstreren, maar over een specifieke actuele beoogde handeling tijdens een demonstratie. Dat brengt mij toch weer terug naar mijn eerste vraag. Want we kennen DENK inderdaad als een vasthoudende partij. Ze hebben die vraag ook nog gesteld. Maar in februari hebben zij ook een motie ingediend die precies vroeg om de modelverordening aan te passen, om de APV aan te passen aan de modelverordening. Waarom heeft de portefeuillehouder toen dan niet gezegd, dat zijn we al van plan, dat gaan we doen, komt eraan.

De voorzitter: De portefeuillehouder.

De heer Marcouch: Omdat dit … Ik heb die … De tekst en het dictum van de motie helemaal niet scherp. Ik vind dat dit artikel … Dat debat ging over de openbare orde en dat ging over demonstratierecht. Dit gaat over sfeervuren. Dit is … Wat dit voorstel behelst, ik meen dat uw raad zelf die motie uiteindelijk ook niet … Volgens mij is die ook in stemming gebracht. Dus daar gaat u zelf over. Volgens mij is de motie gewoon in grote meerderheid gewoon niet gesteund. Maar nogmaals, ik kan dat dictum van de motie … En nogmaals, dit regelt niet de openbare orde. Want een demonstratie wordt niet geregeld bij APV. Dat was het debat destijds. Dit is de actualisering en het aanpassen van onze APV aan de modelverordening van VNG. Dat is wat hier voorligt.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Nede, kort.

Mevrouw Nede: Dank u wel, voorzitter. Het klopt inderdaad dat die motie met een grote meerderheid is verworpen. Maar waarom komt het college nu dan toch met het voorstel wat in de motie stond die is verworpen, als de raad er al een besluit over heeft genomen?

De voorzitter: De portefeuillehouder.

De heer Marcouch: Voorzitter, dat besluit ging over de motie. Die motie had betrekking op een debat van de demonstratie en dat ging over het al dan niet verstoren van de openbare orde en hoe dat te regelen. Ik vind dat echt een heel ander debat en discussie. Wat hier voorligt, is een actualisatie van … Ik herhaal mezelf. Ook hier is het aan de raad om hier wel of niet mee in te stemmen.

De voorzitter: De heer …

De heer Marcouch: Ik vind dit echt wel van andere orde en ook … De aanleiding is ook echt een ander dan dat debat destijds.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Lu.

De heer Lu: Dank u wel, voorzitter. Ik ben toch heel benieuwd naar het antwoord op de vraag van VVD. Ik probeer hem anders te stellen. Dus als deze APV aangenomen wordt en ik een woordenboek wil verbranden bij een aangevraagde demonstratie, overtreed ik dan op dat moment de wet?

De voorzitter: De burgemeester.

De heer Marcouch: Dat hangt helemaal af de elementen in dit artikel bijvoorbeeld overtreden worden of niet, dus dat kan … Het kan een overtre… Dit is … Dit regelt sfeervuren. Dus dat … Dan moeten we echt op dat moment waarnemen van wat daar aan de hand is.

De heer Lu: Voorzitter …

De heer Marcouch: Dan zal ook tijdens een demonstratie, of iedereen die eigenlijk een sfeervuurtje maakt, zal dit artikel in acht moeten nemen.

De voorzitter: De heer Maref, u heeft een punt van orde?

De heer Maref: Punt van orde, omdat ik het gevoel heb dat we met zijn allen telkens hetzelfde vragen en op dezelfde manier wordt de vraag eigenlijk ontweken, wellicht onbedoeld. Daar ga ik van uit. Maar ik wil toch u vragen om dan wat scherp erop toe te zien dat de vraag … Of het beantwoordt of er wordt aangegeven van, ik wil die vraag niet beantwoorden. Want nu hebben we al denk ik een kwartier van onze tijd gebruikt om één vraag te behandelen. Als dit wordt aangenomen, kan er dan nog een boek of een ander voorwerp bij … Tijdens demonstratie verbrand worden?

De voorzitter: De burgemeester, nog een antwoord.

De heer Marcouch: Voorzitter, de heer Maref wil zijn antwoord, maar ik geef voortdurend aan, volgens mij staat het ook in het APV-artikel met koeienletters, het moet gaan over sfeervuren. Maar of iets tijdens een demonstratie een sfeervuur is of niet, dat zal op dat moment ook moeten worden beoordeeld. Ik kan niet zeggen van, er zal bij een demonstratie per definitie nu geen vuurtje toegestaan worden. Het moet … Het gaat hier om dat we regelen dat dat een sfeervuur is, dus dat moet een … Dan zullen we ter plaatse, ter plekke moeten beoordelen van, waar is hier sprake van?

De voorzitter: Mevrouw Koorn, is dat een punt van orde? Want er zijn nog andere vragen voor u.

Mevrouw Koorn: Ik probeer hem als punt van orde te brengen, maar dat gaat natuurlijk niet lukken met u als voorzitter. Dus nee, dan wacht ik.

De voorzitter: Dan is het woord aan mevrouw Zwijnepoel met de vraag van mij om de vraag niet nog een keer te herhalen die misschien al eerder is gesteld.

Mevrouw Zwijnepoel: Ik zou hem graag heel plat willen slaan, voorzitter. Hoe afschuwelijk ik het zelf ook vind, laat dat heel helder zijn, maar valt een koranverbranding onder sfeervuren?

De voorzitter: De burgemeester.

De heer Marcouch: Voorzitter, wat mij betreft niet.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Lucassen, is uw vraag nog actueel?

De heer Lucassen: Ja. De vraag staat nog open. En ik voel me ook wel gesterkt door de VVD in het stellen van deze vraag. Want we openen deze vergadering en ik hoor de burgemeester glashard zeggen, deze APV die heeft alleen maar te maken met het conform maken van de VNG. Dan stelt de VVD een aantal vragen. Dan blijkt het toch plots net iets anders te liggen. Er zijn allemaal statements uit Rotterdam boven tafel gekomen.

Ook brieven aan het kabinet gericht met daarbij benoemend de religieuze context van de religieuze gevoelens. Krijgt deze discussie en dus ook dit voorstel dan niet toch plots een politieke, theologische lading?

De heer Marcouch: Voorzitter …

De voorzitter: De portefeuillehouder.

De heer Marcouch: Voorzitter, dit artikel gaat echt over het regelen van … Ik bedoel, dit artikel hadden we al, dus hij wordt gewoon aangescherpt en conform de … Het VNG-model gesteld. Dus dat VNG-model dat is er, dat hebben wij niet bedacht. Een aantal van de gemeenten zijn ons al eerder voor geweest. Het is geen theologie. Het is niet ineens ontstaan omdat er … Omdat we die demonstraties hebben gehad. Ik heb al, voorzitter, al aangegeven dat ik begrijp dat een aantal leden van de raad die link maken. Maar dat is … In de kern is het niet waar dit over gaat. Dus … U kunt er van alles van maken. Maar dit is gewoon het artikel zoals die in het VNG-model ingebracht is. Ja, het gaat uiteindelijk om dat dit artikel sfeervuren toestaat waarbij natuurlijk het feestelijke element, de ontmoetingen en dergelijke, doorslaggevend is bij het … Bij de bedoeling van dit artikel. Maar dat was de bedoeling eigenlijk allang.

De voorzitter: Dank u wel. Ik ga eerst naar mevrouw Koorn. Mevrouw Koorn CDA.

Mevrouw Koorn: Hij doet het.

De voorzitter: We zijn er weer.

Mevrouw Koorn: Voorzitter …

De voorzitter: Mevrouw Koorn, CDA.

Mevrouw Koorn: Voorzitter, dank u wel. Voorzitter, we horen het college zojuist, of tenminste, de burgemeester, zojuist zeggen dat deze aanpassing juist is om het duidelijker te maken. Dat staat ook zo in het stuk. De oude modelverordening was onduidelijk. Het feit dat de burgemeester net zegt, dat zullen we dan in de situatie moeten bekijken, duidt dat niet op het feit dat we het mogelijk niet duidelijker hebben gemaakt, voorzitter?

De voorzitter: De portefeuillehouder.

De heer Marcouch: Nee, voorzitter, volgens mij is het artikel juist heel duidelijk. Alleen het punt is dat, om uiteindelijk te constateren of een situatie een strafbaar feit is of niet, dan moet die praktijk aan de hand zijn. Dus je moet iets kunnen waarnemen en wat je kunt waarnemen, zit in de elementen van dit artikel. Op het moment dat verwezen wordt naar een situatie die geweest is, dan vind ik dat een lastige vergelijking. Maar als de vraag is van, gaan we straks met dit artikel alleen nog maar sfeervuren toestaan, dan is dat wel de insteek van dit artikel. Dit is gewoon mijn punt. Het wordt in… Het wordt verwarrend op het moment dat demonstratierecht en de voorwaarden en de eisen die daaraan kunnen staan vermengd worden met wat hier voorligt.

De voorzitter: Mevrouw Koorn, aanvullend.

Mevrouw Koorn: Voorzitter, als ik deze hele discussie van het afgelopen halfuur probeer te volgen, wordt het verwarrend op moment dat wij de brandstof waarmee een sfeervuur wordt aangestoken als bepalend gaan

bestempelen voor het uitvoering geven van een klip-en-klare regeling als zijnde de APV. Voorzitter, volgens mij zit daar de crux van vanavond, dat de APV an sich heel duidelijk zou moeten zijn, maar dat op het moment dat de brandstof, en of dat een woordenboek of een Bijbel of een Koran is, dat daar de bepaling in kan zitten of iets wel of niet sfeervol en dus ook binnen de APV kan vallen, volgens mij zit daar de crux waarom het ingewikkeld aan het worden is, voorzitter.

De voorzitter: Uw vraag aan de portefeuillehouder? De portefeuillehouder.

De heer Marcouch: Mevrouw Koorn stelt hem inderdaad wel wat scherper en duidelijker. Dat regelt dit artikel, voorzitter, helemaal niet, wat voor brandstof je … Behoudens dan dat het geen afval mag zijn. Dus als je een sfeervuurtje maakt met een aantal boeken, dan wordt dat hier in dit artikel niet verboden.

De voorzitter: Mevrouw Koorn, kort.

Mevrouw Koorn: Voorzitter, dan zou ik toch het antwoord wat er zojuist op de vraag van collega Zwijnepoel is gekomen nog een keer tegen datzelfde licht aanhouden. Want volgens mij kwam daar net namelijk het antwoord, dat we dat niet meer toestaan binnen deze APV.

De voorzitter: De portefeuillehouder.

De heer Marcouch: Voorzitter, maar dat was gerelateerd aan een demonstratie. Zo heb ik hem begrepen in ieder geval. Maar als je een sfeervuurtje maakt, dan regelen wij hier niet welke brandstof je gebruikt. Dus als … Want ik vind dat u die vraag duidelijker stelt, namelijk, mag je boeken gebruiken als brandstof? Volgens mij zondert dat artikel afval uit, maar niet dat je een boek daar … Want dat is in Nederland niet verboden. Dat verbiedt dit artikel ook niet. Dus voor de duidelijkheid.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Zwijnepoel, daarna de heer Verheij en daarna de heer Bal. Mevrouw Zwijnepoel, D66.

Mevrouw Zwijnepoel: Voorzitter, eigenlijk heb ik een hele andere interruptie, maar ik merk dat ik … Ook ik door de discussie nu steeds meer onduidelijkheid krijg, dus ik ga nu een … Ook gewoon een situatie schetsen waarbij het gewoon nog ingewikkelder wordt, namelijk, wat als we een demonstratie hebben, we gaan een Koran verbranden en we dansen eromheen, is het dan wel sfeervol?

De voorzitter: De portefeuillehouder.

De heer Marcouch: Nee, voorzitter, dat is niet sfeervol. Dus het is het gevol… Als dat de vraag is, dan kan inderdaad het gevolg zijn van dit artikel dat we dat … Dat dat als overtreding kan worden gezien. Maar nogmaals, om een overtreding te constateren, moet die eerst plaatsvinden. Als het gaat om … Als de vraag is, gaan we hier een koranboekverbranding mee verbieden, dan is dat niet wat dit artikel doet. Want daar heb je gewoon andere wetgeving voor nodig. We regelen hier gewoon wat sfeervol vuur is.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Verheij, PVV.

De heer Verheij: Voorzitter, wat ik hier zie gebeuren, is dat dan een APV waarin heel duidelijk gesteld is, wat mag wel, wat mag niet, heel droog, sec, objectief gaan inwisselen voor een begrip wat volledig subjectief is, namelijk, is de intentie van degene die het vuur maakt om de sfeer te verhogen? Dat is niet te beoordelen. Dus de APV wordt hiermee eigenlijk onuitvoerbaar, zeker niet duidelijker. Dus ik vraag me af hoe de

portefeuillehouder kan stellen dat het met deze wijz… APV-wijziging duidelijker wordt en hoe hij in staat is om de intentie van iemand te gaan bepalen, of wie dan uiteindelijk degene is die dan erover gaat wat wel of niet sfeervol bedoeld is.

De voorzitter: Portefeuillehouder.

De heer Marcouch: Voorzitter, dat kunnen we natuurlijk prima beoordelen. Ik bedoel, we weten … Iedereen weet wat een buurtbijeenkomst is. Dus als je daartoe een vuurtje met je buren of met je familie … Dat is toch echt wel iets heel anders. Dat zijn sfeerv… Die maken onderdeel uit van een brede context. We zullen elke keer ook, nogmaals, ter plaatse moeten kijken van wat aan de hand is op het moment dat er sprake is van een vuurtje. Dus dat is … Dat lijkt mij niet zo ingewikkeld, voorzitter, om dat te constateren.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Bal, DENK.

De heer Bal: Hij doet het. Dank u wel. Ik dacht, ik breng wat duidelijkheid, want ik … Ik vind het wel leuk om ernaar te kijken. Maar als ik lees wat dit artikel beoogt en de wijziging beoogt, dan zie ik dat het gebruik van afvalstoffen bij vuurkorven, dat dat, bij sfeervuren, dat dat wordt verboden. De definitie van afvalstoffen, dat kun je terugvinden in Wet milieubeheer. Daar staat in, wat zijn … Wat afvalstoffen zijn. Daar vallen inderdaad boeken ook onder. Dus je kan sfeervuren aansteken met hout. Dat mag. Afvalstoffen? Nee, dat mag niet.

De voorzitter: Dank u wel voor deze verheldering. Het was geen vraag, maar een verheldering. De heer Lucassen.

De heer Lucassen: Hartelijk dank. Goed. De burgemeester die zet inderdaad in op de strategie van het depolitiseren van dit dossier. Dat kan. Maar dan hoop ik dat er alsnog goed geluisterd is naar alles wat in de eerste termijn is ingebracht. Want willen we onze handhavers hiermee opzadelen? Willen we dat onze handhavers hiermee bezig zijn, met iets dat eigenlijk nooit echt een probleem is geweest, om daarmee nog meer regels te scheppen …

De voorzitter: Mijnheer Lucassen, excuus, maar wij hebben de vorige keer vragen gesteld. Als u nieuwe vragen in wil brengen, dan mag dat in de tweede …

De heer Lucassen: Dat wil ik zeker, want mijn vraag is dus, hoe wil de burgemeester het …

De voorzitter: De heer Lucassen, dat mag in de tweede termijn. Dank u wel. Mevrouw Zwijnepoel.

Mevrouw Zwijnepoel: Dank u wel, voorzitter. Nu zou ik toch mijn eerste interruptie toch nog een keer willen doen, en dat gaat over het in lijn brengen met het model van de VNG. Mijn collega van de VVD is er de vorige keer ook al over begonnen. Maar wat maakt dan dat het college ervoor heeft gekozen om niet gewoon zoals het staat in het VNG-model over te nemen en hier ineens andere aspecten die betrekking hebben op milieu aan toe te voegen?

De voorzitter: De portefeuillehouder.

De heer Marcouch: Dat … De heer Maref heeft inderdaad een model geciteerd. Onze indruk was dat dat een ouder model was. Dus het voorstel zoals voorligt is volledig in de lijn van het VNG-model, althans, het laatste … De laatste versie van de VNG. Dat is wat hier voorligt.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw De Vries, is dit … Niet. Mevrouw Nede. Nee. Dan wil ik u vragen uw beantwoording te vervolgen.

De heer Marcouch: Dan, voorzitter, wie bepaalt wanneer sprake is van hinder en overlast? Uiteindelijk zullen de handhavers dat constateren. Uiteindelijk is het laatste woord altijd aan de rechter of er wel of niet sprake is van een overtreding. Wat is een sfeervuur, vroeg D66. Dat is … Daar moet u dan … Dat begrijpt u inmiddels, terrashaard, gezellige vuurkorf op een privéterras of publiek terras …

De voorzitter: Ik zag …

De heer Marcouch: Bij een evenement, schaatsbaan, noem maar op. Er zullen wellicht ook wel situaties zijn waar misschien exegeses op mogelijk zijn, maar dat is met het recht altijd zo.

De voorzitter: Ik zag bij het woord handhavers een hand bij de Lucassen en daarna de heer Verheij. De heer Lucassen.

De heer Lucassen: Hartelijk dank, voorzitter. De burgemeester benadrukt steeds dat constateren van de handhavers, doch tegelijk, bijvoorbeeld bij het vuurwerkverbod, heeft de burgemeester heel duidelijk expliciet die statements over de overbelasting van de handhaving. Hoe rijmt hi dat met deze situatie?

De voorzitter: De portefeuillehouder.

De heer Marcouch: Voorzitter, ik denk dat we het onze handhavers hiermee ook … Of … Want dit artikel hebben we, al dus wij verzinnen niet een nieuw verbod. Het is niet een nieuwe taak of een nieuwe opdracht. Dit artikel zit al in de APV. Het enige wat we doen, is dat we juist … Doordat die aangepast wordt aan de VNG, komt hij in de lijn van wat andere collega-gemeenten ook geregeld hebben en verduidelijkt … Maakt het ook duidelijk voor de inwoners en ook de handhavers ook op het niveau van landelijk wat de regels zijn. Dus in die zin is het niet … Is het geen extra taak. Het is ook geen nieuw artikel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Verheij, PVV.

De heer Verheij: Voorzitter, ik sloeg ook aan op die handhavers en een rol die zij nemen in deze APV. Want op het moment dat er een demonstratie plaatsvindt en er wordt dan geconstateerd dat de APV tijdens die demonstratie wordt overtreden, op welk moment wordt er dan ingegrepen? Mag die overtreding dan eerst plaatsvinden, of wordt die overtreding dan onderbroken?

De voorzitter: De portefeuillehouder.

De heer Marcouch: Voorzitter, eer je een overtreding kunt handhaven, moet hij gepleegd zijn. Dat is een inschatting van de handhavers op dat moment van wat zij op dat moment reëel en redelijk achten. Dat kan ter plaatse, dat kan ook achteraf. Dat is ook de praktijk van nu bij heel veel andere overtredingen ook.

De voorzitter: De heer Verheij, aanvullend.

De heer Verheij: Maar is het dan zo, als ik dan bijvoorbeeld met mijn vuurkorf en een boek klaarsta om hem in de fik te steken met mijn aansteker erbij, dat ik dan … Dat dat dan verhinderd wordt, of dat ik dat boek dan eerst daadwerkelijk aan mag steken?

De voorzitter: De bur… Portefeuillehouder.

De heer Marcouch: Conform de wet is er sprake van een overtreding op het moment dat die wet overtreden wordt. Dan moet er wel sprake zijn van vuur. Als dat de situatie is, dan is er nog geen sprake van vuur.

De voorzitter: Dank u wel. U vervolgt.

De heer Marcouch: Ik kijk altijd met een schuin oog naar mijn jurist om gecorrigeerd te worden als dat niet zo is. Even kijken, dan, voorzitter, ik heb een aantal van die vragen zo in de discussie zojuist denk ik ook al beantwoord. Even kijken. De … GroenLinks had gevraagd, wat zijn de kaders voor een ontheffing en wie bepaalt dat? In de toelichting staat dat het college van het eerste lid omschreef een verbod ontheffing kan verlenen. Daarbij kan worden gedacht aan bijvoorbeeld georganiseerde vreugdevuren of kampvuren. Het college bepaalt dus de beleidsregels, de kaders, ook omdat het college ook die ontheffing kan verlenen. Dat moeten we nog wel … Die beleidsregels moeten nog wel uitgewerkt worden. Dus daar ligt in ieder geval de kaderstelling. De vraag van de VVD was, wanneer is deze bepaling voor het laatst aangepast in de model-APV van de VNG? Dat was op 1 januari 2024 in verband met de inwerkingtreding van de Omgevingswet. De VNG-modeltekst bestaat inhoudelijk wel wat … Wel al langer. Wanneer heeft het college de APV-wijziging … Besloten de APV-wijziging voor te leggen aan de raad? Dat is op 2 april 2024. De vergelijking met de APV van Rotterdam klopt niet, hierin staat wat anders dan in het voorgelegd voorstel. Dat klopt. Het … Dus het Rotterdams artikel heeft zes leden en Arnhem heeft er vijf. Verder is de tekst volgens mij gewoon gelijk. Wij zijn uitgegaan, want die vraag heb ik zojuist ook beantwoord ook in reactie op mevrouw Zwijnepoel, zijn uitgegaan van een modelverordening van de VNG van het najaar 2023. Deze teksten, onze teksten dus, komen wat ons betreft overeen met de modelverordening. We hebben wel het artikel aangevuld met de toelichting van de gemeente Rotterdam, omdat de toelichting van de VNG nog niet Omgevingswet-proof was. Voorzitter, ten aanzien van de link met de betoging, evenement, dat hebben we volgens mij net uitgebreid uitgewisseld. De handhaving, prioritering van handhavingscapaciteit is altijd een punt van aandacht. Het is natuurlijk niet zo dat we nu ineens al onze handhavingscapaciteit gaan inzetten op artikel 5.5.1. Maar dit artikel hebben we. Op het moment dat zich iets voordoet, dan kan daarop gehandhaafd worden. Zeker als buren en buurtbewoners ergens over klagen, dan is de norm in ieder geval duidelijk. Volgens mij had de VVD ook de vraag van of er een grens ligt aan wat boa's aan regels kunnen onthouden. Of die vraag is verkeerd begrepen. Maar in ieder geval, onze boa's worden getraind en opgeleid en begeleid. Dat geldt overigens ook voor de politie die dit artikel kan handhaven. Dus die zijn professioneel in staat om de regels van de APV ook te handhaven. Volgens mij heb ik hiermee alle vragen beantwoord, voorzitter.

De voorzitter: De heer Maref heeft nog een vraag.

De heer Maref: Volgens mij niet, voorzitter. Maar even iets rechtzetten, ik heb mijn vraag genoteerd en ik heb absoluut niet gevraagd of handhavers regels kunnen onthouden, maar het was naar aanleiding van een vraag die ik stelde dat andere partijen daar een vervolgvraag op hebben gesteld en inderdaad hebben aangeven van, kunnen handhavers dit allemaal wel onthouden? Ik wil in ieder geval dat beeld weggezet hebben, dat handhavers niet regels kunnen onthouden. Maar ik had nog een vraag openstaan. Dat ging over flora en fauna. Dat is in het voorstel wel geregeld en in het APV-model niet, of het APV-VNG-model niet. Daar had ik nog een vraag over. Ik had nog een vraag over, mits geen sprake is van hinder, overlast of hinder voor de omgeving, geldt het verbod niet. Daarvan had ik gezegd inderdaad, bepaalt een type handhaver dat of wie bepaalt wat hinder of gevaar is? Wie bepaalt dat en wat is dat precies? Dus dat waren nog een aantal vragen die ik nog had staan.

De voorzitter: De portefeuillehouder.

De heer Marcouch: Voorzitter, dat laatste dat is natuurlijk op het moment dat er een situatie zich voordoet, is dat echt de professionaliteit van de handhaver om op dat moment dus te constateren en op te treden. Uiteindelijk is het de rechter die het laatste woord heeft, mocht daar onenigheid over bestaan. Ten aanzien van flora en fauna, dat heeft echt wel denk ik … Dat u echt een ander art… VNG-artikel hebt gelezen dan wij, want dat artikel lid 4 komt echt precies overeen, dus daar zit geen verschil tussen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Maref, aanvullend.

De heer Maref: Dus als ik het goed begrijp, dat is even voor de duidelijkheid, over flora en fauna, dat staat ook in het VNG-model. Ik zie dat de weth… Burgemeester in ieder geval ja knikt. Nog … De vraag die nog openstond over geen overlast of hinder of … Voor de omgeving. Dat had ik ook de vraag gesteld van, in Rotterdam is die onduidelijkheid niet zo opgeschreven. We hebben er een extra … Aantal extra woorden daaraan toegevoegd en Rotterdam niet. Waarom hebben wij daar wel voor gekozen, terwijl daar in Rotterdam niet ervoor is gekozen? Dat gaat over de zin, mits geen sprake is van gevaar, overlast of hinder voor de omgeving.

De voorzitter: De portefeuillehouder.

De heer Marcouch: U stelt dat die zin bij ons ontbreekt?

De voorzitter: De heer Maref, ontbreekt die zin?

De heer Marcouch: Ik begrijp uw vraag niet.

De heer Maref: Ik kom er straks denk ik op terug. Want ik had de vorige keer de APV van Rotterdam nog ernaast gehouden. Maar waar mijn vraag in ieder geval inderdaad over ging, dat wij een extra toevoeging hebben in onze A… In ons nieuwe voorstel om het APV te wijzigen. In het voorstel van Rotterdam is dat niet. Naar mijn mening zorgt die toevoeging voor extra onduidelijkheid. Maar laat ik dan in ieder geval zeggen dat ik dan in tweede termijn daarop terugkom. Dan is dat ook een stuk duidelijker dan nu het geval is.

De voorzitter: Dan parkeren wij deze vraag. De heer Lu, Partij voor de Dieren.

De heer Lu: Onze fractie had ook nog drie vragen die openstaan die niet beantwoord zijn. Ik zal ze iets inkorten. Valt overlast, gevaar of hinder ook onder verslechteren van luchtkwaliteit? De tweede die gemist was, was, de luchtkwaliteit in Arnhem scoort onvoldoende in een heel aantal gebieden, geven we ook met … Geven die plekken ook toestemming met deze APV om de lucht daar verder te verslechteren? En mijn laatste vraag die overgeslagen was, kan de APV daarnaast ook gebruikt worden om meer richting te geven aan meer milieuvriendelijk verbranden voor sfeerverlichting? Dank u wel.

De voorzitter: De portefeuillehouder.

De heer Marcouch: Voorzitter, deze APV regelt het gezellige vuurtje, om het eventjes zo te noemen, met familie of buren of in een buurt of een keer bij een gelegenheid. Ten aanzien van de luchtkwaliteit, daar hebben we natuurlijk andere wetgeving voor. Dat is hogere wetgeving. De heer Bal noemde net de Wet milieubeheer. Dus dat zijn wel de wetten die uiteindelijk ervoor zorgen dat ook het milieu beschermd wordt en dus ook de luchtkwaliteit beschermd wordt. Je kunt ervoor kiezen om eigenlijk elk vuurtje te verbieden. Dat

is niet wat we hier doen. We staan wel dat sfeer, gezellige vuurtje, want dat is waar dit over gaat, mits dat niet, laten we zeggen, tot overlast en hinder … Dus je moet daarin wel rekening houden met je omgeving. Dat proberen we hier in dit artikel te regelen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik even de raadskamer rond of al uw vragen vanuit de eerste termijn zijn beantwoord. Dat is het geval. Er resteren ons nog vijf minuten. Ik kan u voorstellen dat wij beginnen met de tweede termijn of dat wij bij een vervolgbijeenkomst beginnen met de tweede termijn. Dat heeft uw voorkeur, zie ik heel duidelijk. Dan sluiten wij deze raadskamer. De heer Maref heeft nog een punt van orde.

De heer Maref: Voorzitter, dat heb ik vorige keer ook aangegeven. Kunt u verder niks aan doen. Maar of u nog een keer aan het DB wil doorgeven of zij want ruimer willen inplannen, dit onderwerp. Want ik denk dat het DB misschien onderschat dat er politiek gezien nog best wel wat speelt en dat we daar gewoon misschien één avond twee blokken wat mij betreft, maakt me niet uit, maar dat we er in ieder geval gewoon één avond iedereen kunnen … Dit kunnen behandelen. Anders hebben we meerdere avonden nodig. Dat is ook zonde van de tijd voor iedereen.

De voorzitter: Dat nemen wij zeker mee. Dank u wel. Dan wil ik deze raadskamer sluiten en u allemaal hartelijk bedanken voor uw inbreng. Wel thuis.

TRANSCRIPT VAN DE POLITIEKE AVOND VAN GEMEENTE ARNHEM
d.d. 19 juni 2024

---

5. Verbod vuur te stoken

De voorzitter: Welkom. Ik heet u van harte welkom. Beste aanwezigen, raadsleden, fractievolgers, kijkers en luisteraars via de livestream, de burgemeester en de collega ambtenaren, wij bespreken vandaag … Wij zijn bezig met de voortzetting van de meningsvormende bespreking van het raadsvoorstel waarbij wordt voorgesteld om artikel 5.5.1 van de Algemene Plaatselijke Verordening te wijzigen en een overeenstemming te brengen met de modelverordening van de VNG. Het artikel behandelt het verbod op vuur stoken. Wij hebben tot 21:30 de tijd voor deze bespreking. Aan het einde van de vergadering kom ik bij u terug om over het vervolg te spreken. Bij de bespreking op 15 mei is geconcludeerd dat de meningsvormende bespreking niet is afgerond en dat de bespreking zo dadelijk wordt voortgezet bij de tweede termijn van de raadskamer. Daarna reageert de portefeuillehouder. Ik zorg ervoor dat wij op tijd klaar zijn. U kunt ten alle tijden interrupties plaatsen, maar graag kort en to the point. Als u via mij spreekt, dan zorg ik daarvoor dat iedereen het woord krijgt. Aan het einde van de beraadslaging zal ik eventuele toezeggingen nog een keertje herhalen. Ik kijk even rond in de raadskamer of u zich kunt vinden in deze afspraken. Dat is het geval. Dan zou ik graag willen beginnen bij de tweede termijn van de raadskamer. Ik begin aan mijn rechterkant. Mevrouw Groot, Arnhem Centraal.

Mevrouw Groot: Ja, dank voorzitter. Ik heb nog even een vraag betreffende het verbod op die afvalstof te verbranden en buiteninrichting of anderszins vuur te stoken. Er staan in het voorstel drie uitzonderingen, dat het niet van toepassing is op kaarsen, fakkels en dergelijke sfeervuren en koken, bakken en braden. Maar ik was wel even benieuwd of daar niet in opgenomen moet worden ook de beroepen, want er zijn natuurlijk heel veel beroepen die vuur gebruiken om een vak uit te oefenen, bijvoorbeeld dakdekkers, schilders die iets afbranden. Dus als we toch een opsomming geven van vuren waar dit verbod niet van op toepassing is, dan zou dat wellicht ook moeten voor bepaalde beroepen. Dank.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Verheij, PVV.

De heer Verheij: Voorzitter, dank u wel. Naar aanleiding van de stukken die zijn beschikbaar gesteld vanwege het informatieverzoek heb ik een tijdlijn opgesteld die ik graag in mijn tweede termijn met u wil delen. Tijdens het debat van 24 januari gaf burgemeester Marcouch te kennen in Den Haag te gaan pleiten voor een verbod op het verbranden van onder andere Korans. Een week later op 1 februari gaf minister Yeşilgöz te kennen dat Koranverbrandingen niet strafbaar worden. Al voor het spoeddebat van 24 januari gaf Pegida in de persoon van de heer Wagensveld aan op 23 maart een tweede demonstratie te gaan houden, waarin hij een Koran zou gaan verbranden. In de acht weken tussen 24 januari en 20 maart heeft de burgemeester met zijn lobby blijkbaar niet voor elkaar gekregen dat Den Haag een stokje steekt voor Koranverbrandingen, want op die dag verbiedt hij de tweede demonstratie van Pegida drie dagen later. Wagensveld reageert direct door te zeggen voornemens te zijn toch naar Arnhem te komen en de volgende dag 21 maart kondigt burgemeester Marcouch een gebiedsverbod van zes maanden af voor Wagensveld, zodat hij zijn Koranverbranding twee dagen later niet kan uitvoeren. Wagensveld reageert de volgende dag hierop door een kort geding aan te spannen tegen het gebiedsverbod. Dat was op vrijdag 22 maart en de volgende dag, zaterdag 23 maart, werd in Arnhem de grootste politiemacht in tijden ingezet om de eventuele komst van Pegida in de kiem te smoren. Twee dagen na de dag dat de tweede demonstratie zou plaatsvinden, op de dag dat burgemeester Marcouch

ruim 1 miljoen spendeerde aan extra politie inzet en twee dagen voor de zittingsdatum van 27 maart van het kort geding van Wagensveld tegen het gebiedsgebod van de gemeente Arnhem tegen hem op 25 maart, geeft burgemeester Marcouch opdracht om een wijzigingsvoorstel voor te bereiden van de APV om ervoor te zorgen dat er een verbod komt op het gebruiken van een vuurkorf, zoals Wagensveld heeft gepoogd te doen op 13 januari op het Jansplein en hij verzoekt het voorstel klaar te hebben voor de bespreking in de collegevergadering de volgende dag al. Er zat dus nogal wat tijdsdruk op voor de betreffende ambtenaar. Dat blijkt ook uit zijn opmerking bij het toesturen van de memo: met heel veel dank aan onze collega's van JZ. Waarmee de ambtenaar neem ik aan juridische zaken bedoelt. Op 26 maart is dit door burgemeester Marcouch aangeleverde concept raadsvoorstel door de collegevergadering geaccordeerd en de dag daarna, op 27 maart, vond de zitting van het kort geding tegen het gebiedsverbod plaats. Twee dagen later werd door de voorzieningsrechter het gebiedsverbod ingeperkt van zes maanden naar drie weken. Voorzitter, de heer Marcouch heeft wat ons betreft wat uit te leggen, want het is voor ons absoluut ongeloofwaardig dat deze twee zaken, de aanstaande Koranverbranding van Pegida en het wijzigingsvoorstel van de APV om de vuurkorf te verbieden, geen enkel verband met elkaar houden zoals verkondigd door de burgemeester en dat deze niet werd ingezet om op een indirecte manier onmogelijk te maken dat Koranverbranding plaats zou vinden. Precies gelijktijdig met de aankondiging en de behandeling van het kort geding tegen het gebiedsverbod, het gebiedsverbod waarvan de portefeuillehouder moet hebben geweten dat er een redelijke kans was dat deze zou worden afgeschoten door de rechter, heeft hij het vuurkorfverbod in gang gezet tussen de aankondiging en de behandeling van het kort geding in. Het blijven ontkennen van dit verband is voor de PVV volstrekt ongeloofwaardig en we vragen met klem om opheldering van de burgemeester waarom hij juist op dit moment en met zoveel spoed opdracht heeft gegeven met dit raadsvoorstel te komen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Loor, D66.

De heer Loor: Voorzitter, dank u wel. Voorzitter, wij zijn eigenlijk iets positiever, vooral ook naar aanleiding van de vergadering van ik meen dat het 15 mei was de laatste vergadering waarin ondanks het wat minder ordelijk verloop en de vele herhaling ons in ieder geval aantal zaken duidelijk is geworden. Helder is dat de wijziging in ieder geval in lijn is met de modelverordening van najaar 2023. Het is wat ons betreft goed om die eenduidigheid te hebben en tegelijkertijd, want ik denk dat het ons daar als lokale wetgever ook om moet gaan, de bedoeling van de Arnhemse tekst te behouden. Want er is ooit met een bedoeling de huidige tekst opgeschreven en deze wijziging doet daar wat ons betreft inhoudelijk ook geen significante afbreuk aan. Ook helder is dat een sfeervuur absoluut geen vaststaand begrip is, zoals helaas veel begrippen in onze APV de nodige inkleuring toelaten. De kennelijke intentie van iemand die een sfeervuur maakt, blijft belangrijk om vast te stellen of sprake is van een overtreding en dat is helaas wel vaker zo bij wetgeving en in onze APV. Ik ga ervan uit dat het college en ook onze handhavers, de politie daar een hele bestendige lijn in zullen kiezen in hoe ze daarmee omgaan en dat daarmee volkomen duidelijk gaat worden hoe deze regel in Arnhem dient te worden geïnterpreteerd. Ik zag in de door de heer Verheij opgevraagde stukken daar ook al enige duiding van. Wat D66 betreft is de wijziging dan ook goed en voldoende helder. Wel zijn we benieuwd naar de nog vast te stellen beleidsregels omtrent ontheffingen. Is het college bereidt ons daar actief over te informeren? Tot slot hebben we de indruk dat sommige partijen dit voorstel substantieel zouden willen uitbreiden. Dat kan natuurlijk, want wij zijn de lokale wetgever. Maar dat neemt wat ons betreft dan wel de onderbouwing van dit voorstel weg, want die zat immers in de eenduidigheid en het aansluiten bij regelgeving elders in het land, dus op het moment dat die keuze zal worden gemaakt, zullen wij daar zeer terughoudend in zijn.

De voorzitter: Dank u wel. U heeft een interruptie van mevrouw Nede, ChristenUnie.

Mevrouw Nede: Dank u wel, voorzitter. Toen denk aan het begin van het jaar het voorstel deed om deze APV te wijzigen naar de modelverordening, was volgens mij D66 van mening dat dat niet de bedoeling was om vanwege andere redenen de APV te wijzigen. Is de D66-fractie ervan overtuigd dat dat nu niet het geval is?

De voorzitter: De heer Loor.

De heer Loor: Voorzitter, ik kan niet in het hoofd van de burgemeester en de leden van het college kijken, dus ik kan slechts afgaan op wat er in het voorstel staat en wat er in de vorige vergaderingen over is gezegd. Op basis daarvan constateer ik dat de argumentatie in ieder geval gelegenheid is in die eenduidigheid. Kijk, ik kan niet uitsluiten dat er sneller is gewerkt aan iets waarvan … Wij wisten overigens ook dat men er al langer mee bezig was, namelijk het eenduidiger maken van onze APV teksten. Ik kan niet uitsluiten dat daar een versnelling in heeft plaatsgevonden, omdat dit artikel veel meer onder het vergrootglas is komen te liggen. Maar de motivatie zit hem wat mij betreft duidelijk in die eenduidigheid en daar moeten we ook aan vasthouden, want als dat niet zo is, dan hebben we wat mij betreft ook geen juridische basis voor deze wijziging.

De voorzitter: Mevrouw Nede.

Mevrouw Nede: Ja, dank u wel voorzitter. De heer Verheij heeft zojuist een beeld geschetst met de tijdlijn, hoe reflecteert de D66-fractie daarop en dit voorstel?

De voorzitter: De heer Loor.

De heer Loor: Voorzitter, ik heb niet meegeschreven, maar zoals ik al zei ik kan mij heel goed voorstellen dat er een versnelling in het proces heeft gezeten naar aanleiding van de kwaliteit. Kan ik me heel goed voorstellen, kan ik niet beantwoorden. Dat zal de burgemeester moeten doen. Ik kan me echter ook voorstellen dat het causale verband wat de heer Verheij schetst helemaal niet bestaat omdat bijvoorbeeld een gedeelte van dit werk al veel langer in voorbereiding was en het dus helemaal niet zoiets in twee dagen gebeurd. Maar ik weet het niet en mevrouw Nede denk ik ook niet.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Lukkassen, Forum voor Democratie.

De heer Lukkassen: Hartelijk dank, voorzitter. Ik hoor D66 spreken over de ontheffing en lijkt daar tamelijk ontspannen om maar niet te zeggen lichtzinnig mee om te gaan. Maar wij vernemen graag van D66, wat is nou uw inzicht, de impact daarvan op de burger en zou dat de burger niet weer met lastendruk bureaucratie kunnen opzadelen? Hoe duidt u dat?

De voorzitter: De heer Loor.

De heer Loor: Volgens mij is de ontheffing ook heel goed ingekleurd in het voorstel. Het is heel duidelijk waarvoor een ontheffing kan worden verleend en het is heel belangrijk voor de duidelijkheid voor de inwoner dat dat op een hele consequente manier gebeurt. Er zijn juridisch twee mogelijkheden voor, of het college stelt daar beleidsregels voor op, of het college handelt daarin gewoon consequent, want daarmee ontstaat een beleidsregel. In beide gevallen is dat wat ons betreft helder genoeg. Opschrijven heeft wellicht de voorkeur voor de duidelijkheid.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Dayioglu, fractie GroenLinks.

De heer Dayioglu: Ja, dank u wel voorzitter. Ik heb geen vraag aan het college. Wel was er een vraag gesteld door de ChristenUnie aan de fractie GroenLinks, dus als u me straks in het tweede termijn toelaat dan geef ik daar nog een beantwoording op.

De voorzitter: Dit is de tweede termijn. Dat mag nu.

De heer Dayioglu: O, excuus. Mag dat dan nu, voorzitter? Dank u wel. Voorzitter, mevrouw Nede vroeg tijdens de eerste informerende sessie, M1, waarom GroenLinks tegen het verbod verwijdering van de vuurkorf is uit de APV en refereerde aan het debat wat ging over een Pegida demonstratie. Mijn collega, de heer Coenders, die toen de woordvoering had tijdens die besluitvormende avond maakte duidelijk niet per se voor of tegen dit verbod te zijn voor de verwijdering van de vuurkorf uit de APV. Sterker nog, het was volgens hem niet het juiste moment, omdat er behoefte was om de APV beter uit te werken en het breder te bekijken. En dat doen we vandaag. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Lu, Partij voor de Dieren.

De heer Lu: Dank u wel, voorzitter. Ik wil het college bedanken voor het beantwoorden van de vragen. In de tussentijd heeft onze fractie nog technische vragen gesteld over APV verbod op vuur stoken. Onze partij, Partij voor de Dieren, wil met een wijzigingsvoorstel komen op de volgende thema's. Een, geen uitzondering in het APV op te nemen op momenten van smogalarm of droogtes. En twee, geen uitzondering te geven in gebieden in Arnhem waar de luchtkwaliteit slecht is of al gezondheidsproblemen zijn. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan begin ik bij mevrouw Koorn, CDA.

Mevrouw Koorn: Voorzitter, ik weet zeker dat college Partij voor de Dieren had zien aankomen dat hier wel wat vraag over zouden komen. Ik hoor een wijzigingsvoorstel waar al gezondheidsproblemen zijn. Zijn dat dan specifiek gezondheidsproblemen ten gevolge van die luchtkwaliteit of kan elke gekneusde teen voor uw aanleiding zijn om te zeggen dat we geen vuur mogen stoken?

De voorzitter: De heer Lu.

De heer Lu: Dank u wel, voorzitter, voor de vraag. Het gaat hierbij om problemen met luchtwegen, dus longkanker bijvoorbeeld.

De voorzitter: Mevrouw Koorn.

Mevrouw Koorn: Voorzitter, dank u wel. Dat helpt enorm. Dat zou dus kunnen betekenen dat wij in mijn optiek een APV met elkaar gaan vaststellen die onhoudbaar is, want dat betekent dat we inzichtelijk moeten maken waar onze long COVID, longkanker, mensen met astmatische aandoeningen zich bevinden om te weten of ik wel of niet mijn vuurkorf mag neerzetten. Is dat wat de Partij voor de Dieren beoogd met een plaatselijke verordening dat hij zo ingewikkeld is dat wij van onze buren moeten weten of zij luchtwegklachten hebben?

De voorzitter: De heer Lu.

De heer Lu: Dank u wel, voorzitter, voor uw vraag. Nee, Partij voor de Dieren ziet het eenvoudiger. Er zijn al kaarten beschikbaar per wijk, bijvoorbeeld over longkanker, wat ik net het voorbeeld gaf, en er zijn meerdere gezondheidskaarten beschikbaar waarin je kunt zien per gebied per wijk waar bepaalde hoeveelheid klachten, bijvoorbeeld astmatische klachten, zijn.

De voorzitter: Mevrouw Koorn heeft een korte aanvulling.

Mevrouw Koorn: Voorzitter, mogen wij dan van de Partij voor de Dieren ook een extra dekking voor handhaving verwachten? Want volgens mij leggen we daarmee een onuitvoerbare taak bij het college neer als we dit aan het college gaan vragen. Volgens mij moet er dan ook handhaving bij. Gaat u dat ook voor ons regelen?

De voorzitter: De heer Lu.

De heer Lu: Ik denk niet altijd dat … Sorry. Dank u wel, voorzitter. Mijn fractie denkt niet altijd dat er handhaving per se nodig is. Er zijn er zijn genoeg voorbeelden waarin bepaalde dingen verboden zijn, maar waar we niet per se op handhaven. Maar wel aangeven in onze wetgeving: dit willen we liever niet.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de fractie Van den Broek van de heer Van den Broek.

De heer Van den Broek: Dank u wel voorzitter. Ik wil daar nog wel even wat verder op ingaan, want dan zou dus de situatie ook kunnen zijn dat er op een kaart staat aangegeven: in deze wijk is het ziektepatroon wat lichter dan in andere wijken, dus dat staan we wel toe. Hoe zouden buren die dan bijvoorbeeld wel longkanker hebben of astmatisch zijn reageren wanneer ze daar in een keer wel mogen stoken. Het is toch heel erg selectief dan en heel erg verschillend voor de mensen die het betreft. Is dat uitvoerbaar, denkt de heer Lu dan?

De voorzitter: De heer Lu.

De heer Lu: Dank u wel, voorzitter. Mijn fractie denkt dat er mogelijkheden zijn om onze burgers te beschermen in bepaalde gebieden waar al hoge luchtvervuiling heerst, om daar niet nog meer luchtvervuiling te creëren voor mensen die last hebben van longziektes.

De voorzitter: De heer Van den Broek heeft een aanvullende vraag.

De heer Van den Broek: Maar goed, dan kom ik daar nogmaals op terug. De vijf longkankerpatiënten in Malburgen die hebben dan maar pech tegenover de tien longkankerpatiënten in Presikhaaf? Als het kaartje dat uitwijst.

De voorzitter: De heer Lu.

De heer Lu: Dank u wel, voorzitter. Onze fractie denkt dat we toch keuzes moeten maken om onze burgers te beschermen. Hierin zullen wij met het wijzigingsvoorstel komen en we denken graag mee over hoe we het zo goed mogelijk kunnen indelen. In ieder geval dank voor het meedenken. Wij denken erover na, de kritische vragen.

De voorzitter: De heer Van den Broek, kort.

De heer Van den Broek: Voorzitter, daar denkt de Groep Van den Broek liever niet graag over mee. Maar ik ben dan heel benieuwd naar het wijzigingsvoorstel en waar dan Partij voor de Dieren ook de grens trekt tussen welke mensen dan wel in bescherming moeten worden genomen en welke niet.

De voorzitter: Mevrouw Nede, ChristenUnie.

Mevrouw Nede: Dank u wel, voorzitter. Ik was nog wel eventjes benieuwd naar hoe mensen dan moeten weten of zij wel of geen vuur mogen stoken, moeten ze dat zelf gaan opzoeken of gaan we hen daar actief over informeren of verwacht u dat mensen dat al gewoon weten?

De voorzitter: De heer Lu.

De heer Lu: Dank u wel, voorzitter. Ik vind het een hele goede vraag om er goed over na te denken. Daar heeft onze partij nog niet nog niet goed over nagedacht. Dat nemen wij zeker mee om over na te denken. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar mevrouw De Vries, Volt. Geen vragen. De heer Bal, fractie DENK.

De heer Bal: Ja, dank u wel voorzitter. Ik heb ook geen vragen. Ik vind het wel goed zo, mooi voorstel en het zal u niet verbazen, wij gaan deze steunen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Van Munster, Partij van de Arbeid.

Mevrouw Van Munster: Ik sluit mij bij de vorige spreker aan.

De voorzitter: Dan gaan we door naar mevrouw Koorn, CDA.

Mevrouw Koorn: Ja, voorzitter. Het zal u niet verbazen dat wij nog wel wat ervan willen gaan vinden. Ik weet het namelijk gewoon nog niet zo goed, voorzitter. Als ik echt alleen kijk naar puur een technische aanpassing van de APV, dan zijn wij eigenlijk altijd degene die vooraan de barricade staan omdat we het vertrouwen hebben dat onze burgemeester dat goed regelt in Arnhem. Zo hebben we in eerste instantie ook gekeken naar deze APV en dat heeft u mij in de eerste sessies ook horen zeggen. Waar het voor onze fractie iets wat ongemakkelijk wordt, en daar hebben we ook vragen over gesteld in de eerste behandeling, is juist ook die tijdlijn. Als we nu ook de beantwoording van de vragen die de fractie PVV heeft gesteld lezen en zien dat er eigenlijk haastje-repje vragen zijn gesteld, zo komt het over, dus daar zou ik ook wel graag duiding op willen hebben, dan kunnen wij toch niet van het gevoel afkomen dat ondanks dat de gemeenteraad negatief heeft besloten op een motie die voorlag er toch iets in stelling is gebracht. Dat gevoel vind ik onprettig, omdat de gemeenteraad als hoogste orgaan uiteindelijk daar toch een besluit over heeft genomen. Dus we zijn nieuwsgierig naar de reflectie vanuit de portefeuillehouder in deze. Ik denk dat collega Verheij een hele duidelijke tijdlijn heeft geschetst, mogelijk ook met waardeoordelen die niet de mijne zijn, maar ik ben wel nieuwsgierig hoe de portefeuillehouder daarop reflecteert. Dus voorzitter, ik zit er nogal dubbel in namens de CDA-fractie en we beraden ons dan ook nog op wat we ervan vinden. Puur technisch denken we: die APV daar kun je wat van vinden. Alleen het hele gebeuren eromheen maakt toch dat dat wat oncomfortabel is.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Maref, VVD.

De heer Maref: De VVD bouwt verder op de bijdrage van mevrouw Koorn ga ik u voorspellen. Want inderdaad vorm en inhoud. Een technische wijziging van APV, dat is meestal technisch van aard zoals de titel ook al zegt, dus vaak niet spannend en zeker niet als het conform de VNG wordt aangepast. Maar dan wanneer de timing, en die vraag hebben we vorige sessie dan met elkaar gesteld, heeft de burgemeester zich laten beïnvloeden door de demonstratie van de Pegida voorman. Heeft dat effect gehad op de timing waarop dit voorstel wordt behandeld? Daar is, van wat wij hebben gehoord, ontkennend op gereageerd. Dan wordt hij wat ons betreft, als dat wel het geval zou zijn, dan wordt een technische wijziging politiek gemaakt. Dus wij duiken het stuk in

artikel, in de krant de Gelderlander, Omroep Gelderland, toch wel betrouwbare journalistiek, en we zien dat daar de burgemeester in twee artikelen, en ik kan zo goed voorbereid als dat ik ben het ook citeren: “Is de Koranverbranding van Pegida de aanleiding voor de aanpassing van de gemeentewet? Min of meer, beaamd Marcouch.” Dat is in de Gelderlander. Dan kijken we naar Omroep Gelderland en dan moet ik even citeren, voorzitter, zodat ik volledig ben: “Arnhem wil de lokale regels zo aanpassen dat ook het verbranden van een Koran niet meer mogelijk is. Aanleiding voor de wijziging is de discussie rondom de pogingen van de Pegida voorman Edwin Wagensveld om het heilige boek in de fik te steken,” erkent burgemeester Marcouch. Dat is geen vraag, dat is wat hier staat. Dan gaat de discussie wat meer politiek worden. Zeker over een technisch stuk, want dan heeft de timing dus wel degelijk effect gehad. Met timing van een stuk behandelen, daar hebben we vaak geen problemen mee, maar wel als het doel van een technische wijziging voor een individu of een bepaalde demonstratie. Dan wordt hij al wat ingewikkelder.

De voorzitter: Mijnheer Maref, u heeft een interruptie van de heer Bal.

De heer Bal: Ik vroeg me af voorzitter, dank u wel, als het voorstel nou een jaar later was gekomen, wat had de VVD daar dan van gevonden?

De voorzitter: De heer Maref.

De heer Maref: Dat hoort u ook in mij bijdrage. Dan is het echt een technisch wijziging. Dan heeft het geen politieke laag, de timing om op moment dat een demonstratie is van een specifiek persoon. Als je daardoor ervoor kiest om een technische wijziging naar voren te schuiven, dan wordt het politiek. Daar vinden wij wat van.

De voorzitter: De heer Bal.

De heer Bal: Wat als de heer Wagensveld over een jaar nogmaals een demonstratie aankondigt en als we dan die gelegenheid niet krijgen wanneer het rustig is, dus kunnen we dan dit voorstel nooit meer verwachten? Is dat wat de VVD beaamt?

De voorzitter: De heer Maref.

De heer Maref: Nee, zeker niet. Zeg ik via de voorzitter tegen de heer Bal. Ik kan me heel goed voorstellen dat je dit technisch wijzigt. Het zit er meer in, ga je het wijzigen vanwege een individu? Want dan wordt het ingewikkeld. Dan hebben we een dagtaak denk ik aan APV wijzigen vanwege situaties, incidenten in de stad en hoe beslis je dat dan? Welk incident vinden wij als stad dan van een individu wel blijkbaar zo erg, dat haalt de media, een ander dan niet, dan wordt het heel ingewikkeld. Zo hoort het ook normaal gesproken te gaan, een technische wijziging dat komt op de plank bij de ambtenaren en dat wordt dan volgens de procedure behandeld. Door het naar voren schuiven te vanwege een individu, daar zit ingewikkeldheid wat ons betreft erin.

De voorzitter: De heer Bal kort.

De heer Bal: Ja, laatste punt voorzitter. Want ik dacht politiek is ook reageren op ontstaande situaties. Ik vraag me dan af, kan het niet of is het niet gerechtvaardigd om dit als een aanleiding te zien? Want voor ons, laat het duidelijk zijn, de reden dat wij dit steunen, is de motie die we hebben ingediend. Wij zijn hier voorstander van, maar dat situaties in de gemeente de besluitvorming beïnvloeden of versnellen, dat is toch niet raar?

De voorzitter: De heer Maref.

De heer Maref: Ben ik het helemaal met u eens, zeg ik via de voorzitter tegen de heer Bal. Maar toen was de politiek aan zet. Er was een debat in de gemeenteraad en toen hebben we als gemeenteraad ons daarover gebogen. Dat begrijp ik. dat hoort ook. Maar het wordt l een stuk ingewikkelder als het stadsbestuur dat debat negeert. Politiek bedrijf naar onze mening en naar ons vermoeden, en dat is dan ook de vraag richting het college, wordt niet door de timing van het behandelen van deze technische wijziging door het, wat wij zien naar voren te schuiven, niet politiek bedreven.

De voorzitter: Dank u wel. U had nog een interruptie van de heer Lukkassen, Forum voor Democratie.

De heer Lukkassen: Ja, hartelijk dank voorzitter. Dus de vragen van de heer Bal die suggereren heel erg sterk dat het puur en alleen zou gaan om de tijdsdruk waaronder dit voorstel tot stand is gekomen. Echter, als ik mij de inbreng van de VVD van de vorige commissie herinner, dan is het ook nog eens een keer de interne consistentie van het document dat hier een probleem was. Dan wil ik vragen of de VVD dat nogmaals in herinnering wil brengen hoe dat nou zat met die milieuregels? Dat zou dan VNG conform zijn gemaakt, maar wat blijkt dat de VNG dat heel erg heeft geënt op milieuregels, terwijl dat hier eigenlijk helemaal niet aan de orde was. Zou u dat nogmaals kunnen toelichten?

De voorzitter: De heer Maref.

De heer Maref: Het blijkt dus, en dat is het nadeel van technische wijzigingen, dat het heel vaak gebeurt of vaker gebeurt. Nadat ik met de ambtenaren daarover in gesprek ben gegaan, hebben zij mij gewezen ook op: er zijn meerdere versies. Wat ik nu zie is dat de versie die wij nu voorstellen of wordt voorgesteld dat dat aansluit bij de laatste versie van de VNG. Daar hadden we inderdaad hiervoor zorgen over, maar die zorgen zijn daarmee weggenomen.

De voorzitter: Dan heeft u nog een interruptie van de heer Lu, Partij voor de Dieren.

De heer Lu: Voorzitter. Sorry, ik kom niet uit mijn worden. In ieder geval, ik kom op een gedachte over het stuk politiseren. Is het mogelijk om een zin in het APV te zetten van met uitzondering voor demonstraties? Op deze manier zorgen we ervoor dat het losstaat van de gebeurtenissen die hiervoor plaats heeft gevonden. Is eigenlijk een vraag naar het college, maar het kwam door de uitspraak van de VVD dat ik hier opkwam. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Maref.

De heer Maref: Ik voorspel dat het college gaat antwoorden dat het geen effect heeft op demonstraties. Wel wanneer je tijdens demonstratie de APV niet naleeft, dus wanneer je het hebt uitgevoerd, dan kan de handhaving ingrijpen. Dan maak je een andere kant politiek door aan de voorkant te zeggen: het geldt niet voor demonstraties en helemaal niet voor deze demonstratie om aan te tonen dat het niet politiek is. Dat is dan ook wel weer politiek.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zag ik mevrouw Van Munster, Partij van de Arbeid.

Mevrouw Van Munster: Ik ben aan het twijfelen of ik zou reageren, maar ik ga toch de vraag stellen via de voorzitter aan de Partij voor de Dieren dat dat … Volgens mij heb ik het woord. Ik wilde toch naar aanleiding

van het antwoord wat de heer Lu gaf, de suggestie die hij deed, een vraag aan de heer Lu stellen, maar het mag niet van de voorzitter.

De voorzitter: Nee, het zou een interruptie op een interruptie zijn.

Mevrouw Van Munster: Ja, dat is leuk.

De voorzitter: Mooi geprobeerd. Dank u wel. De heer Dayioglu, GroenLinks.

De heer Dayioglu: Ja, dank u wel voorzitter. Ik hoorde net de heer Maref hem eigenlijk zeggen dat we niet moeten aansturen op een individuele demonstratie. Maar ik begrijp het eigenlijk niet, want het gaat hier helemaal niet om een individu. Het gaat om een Pegida demonstratie, het gaat om een organisatie en niet om een individu. Er waren ook natuurlijk medestanders mee. Hoe refereert hij daarop?

De voorzitter: De heer Maref, VVD.

De heer Maref: Ik zie de heer Wagensveld elke keer als ik hem zie demonstreren. Dan heeft hij natuurlijk wel een naam dat refereert aan een groep, maar ik zie meestal een of enkele personen. Kijk, het gaat erom, alles zit in een vereniging of een organisatie. Als wij met elkaar een APV wijzigen of regels aanpassen vanwege een specifieke organisatie of een individu, dan vind ik het minste wat wij kunnen doen met elkaar is er aan de voorkant daar duidelijk over zijn. Dan kunnen we het politiek ook wegen. Het ingewikkelde aan deze situatie is dat wij het in januari politiek hebben gewogen, daar is een antwoord uitgekomen, dat wordt opzij geschoven en daar wordt alsnog door het instrument timing, want het gaat niet meer over het wijzigen van de APV, dat is een technische wijziging, maar door de timing daarvan wordt daarmee politiek bedreven naar onze mening.

De voorzitter: Dank u wel. Dat roept een vraag op bij de heer Bal, denk ik.

De heer Bal: Ja. Ik vraag het toch. Denkt de heer Maref dat de VNG, door de modelverordening aan te passen voor dit model APV aan te passen of te actualiseren, dacht aan de Koranverbranding?

De voorzitter: De heer Maref.

De heer Maref: Ik wil ook voorkomen dat de discussie of dat er een frame rondom de VVD of rond mij als persoon als raadslid ontstaat dat ik wil waken dat de heer Wagensveld of de Pegida voorman die demonstratie wel of niet en wat ik daarvan vind. Daar hebben we al een debat over gehad en daar hebben we ons duidelijk over uitgesproken: daar vinden wij wat van. Het gaat mij meer om deze wijziging, dat ligt al een heel lange tijd op de plank. Er zijn meerdere gemeenten die dat gewoon procedureel hebben behandeld. Wij kiezen ervoor, maar dan val ik in herhaling voorzitter, om dat dat proces te versnellen. Ik kan niet ontkomen aan de indruk dat dat te maken heeft met de Pegida voorman. Als dat zo is, dan vinden wij het jammer dat de burgemeester dat heeft ontkent de vorige keer. De vraag is of dat klopt.

De heer Bal: Voorzitter.

De voorzitter: De heer Bal, DENK.

De heer Bal: Ik kan me het debat inderdaad herinneren. De VVD vond het volgens mij ook allemaal verschrikkelijk dat Wagensveld Korans verbrand. Nu hebben we dus een juridische mogelijkheid om dat … Dat is wellicht niet de aanleiding van de heer Marcouch, ik kan ook niet in zijn hoofd kijken. Wat mijn intentie was

met de motie was inderdaad om de Koranverbranding tegen te gaan, maar nu is het juridisch mogelijk en nu hoor ik de VVD zeggen: dat willen we eigenlijk niet. Dat hoor ik dan niet, maar hoe moet ik dat lezen?

De voorzitter: De heer Maref.

De heer Maref: Het is ook de burgemeester die heeft aangegeven dat het een illusie is. Om te bedenken dat door het wijzigen van APV dat de beste man dan niet meer kan provoceren. Dat is ook een standpunt wat wij delen, wat wij ook voorzien. Als iemand wil provoceren kan die dat op verschillende manieren doen. Maar u geeft zelf ook aan, als dit een mogelijkheid is vanuit uw perspectief, zeg ik via de voorzitter tegen de heer Bal, zou het een mogelijkheid kunnen zijn om de beste man te kunnen belemmeren in zijn demonstratie, hoe hij zijn demonstratie uitvoert, dan vind ik dat we daar aan de voorkant ook duidelijk moeten zijn. In het debat hier van we wijzigen de APV vanwege de beste man en dus wordt het een politiek debat. Dan kunnen we het op die manier over hebben, maar het moet niet verkapt worden als een technische wijziging wat als bijeffect of bijvangst heeft dat de Pegida voorman straks wellicht, dat is ook nog maar spannend hoe hij dat gaat uitvoeren, beperkt kan worden in zijn uitvoer van zijn demonstratie of wanneer hij het uitvoert zoals hij op 12 mei heeft uitgevoerd. Ik vind dat gewoon heel erg ingewikkeld. Nog ingewikkelder aan dit hele verhaal vind ik dat het zoveel haken en ogen heeft deze hele technische wijziging, dat ik me afvraag of ik als Arnhemmer straks als ik een barbecue aansteek of dan … Mevrouw Van Munster die vindt daar wat van voor de kijkers thuis, die zucht en dat vind ik storend. Maar dat zijn wel vragen van … Want het wordt aangeven wanneer overlast wordt ervaren, hoe beperkt dat mij in mijn vrijheid om dat te kunnen doen? Dat is ook een ander, maar dat gaat echt over de inhoud van de wijziging van APV.

De voorzitter: Mijnheer Mar… De heer Bal kort.

De heer Bal: Ja, kort. Dank u wel voorzitter. Over de barbecue, die kunt u denk ik ook doorpassen naar de portefeuillehouder, maar volgens mij is hier geen verbod om houtskool te verbranden, dus daar zit het hem niet in. Wat ik wel wilde zeggen, wij gaan over onze bijdragen, als je het wilt politiseren dan mag dat. Dat gebeurt nu ook volgens mij. Wij hebben daar een duidelijk standpunt over en ik vroeg me af, wat is het standpunt, stel het is politiek ingegoten, van de VVD?

De voorzitter: De heer Maref.

De heer Maref: Het standpunt van de VVD over technische wijziging positief vaak, zeker als dat conform VNG-model is. Standpunt van de VVD als het gaat over de demonstratie, daar hebben we echt een uitgebreid debat over gehad en ik kan u verzekeren dat we daar heel duidelijk over zijn geweest. Ik wil het ook niet vermengen met elkaar, zeg ik richting de heer Bal, omdat je daardoor onbedoeld wellicht elkaar in een frame brengt waardoor je zegt: bent u nou hier vanavond het mogelijk aan het maken dat mensen provoceren, zo zou je mij kunnen framen, en dat debat zou die kant opgaan en dat wil ik voorkomen. Gaat mij puur erom, het is een technisch stuk, de timing lijkt politiek, klopt dat? Dat wil ik toetsen als raadslid.

De voorzitter: Dank u wel. U vervolgt uw betoog?

De heer Maref: Dat brengt mij ook bij een technische vraag, voorzitter. Ik besef me dus ook dat dat niet direct beantwoord kan worden, wellicht dat de ambtenaren dat toch wel kunnen, maar we laten ons verrassen. Wanneer wist de gemeente voor het eerst van de 12 mei demonstratie van de Pegida voorman? De reden waarom ik die vraag stel, is aansluitend op de informatie wat de heer Verheij heeft aangevraagd, is om te toetsen als raadslid: heeft het enig effect gehad op de tempo waarmee deze APV-wijziging is behandeld? Daar

wil ik het bij laten en ik wil graag, mocht dat niet duidelijk zijn geweest, de reflectie van de burgemeester vragen op de artikelen en het voorbeeld dat ik gaf en of het inderdaad klopt dat de burgemeester dat de vorige keer heeft ontkent en uit de stukken blijkt dat het wel effect heeft gehad. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar mevrouw Nede, ChristenUnie.

Mevrouw Nede: Dank u wel, voorzitter. Ik kan mij eigenlijk ook aansluiten bij de woorden van mevrouw Koorn en de heer Maref. De heer Verheij heeft inderdaad al een lijn geschetst en ik wil daar op een punt even wat dieper op ingaan en dat is de e-mail van 26 maart waarin aan de burgemeester wordt geschreven dat die persoon die de e-mail schreef gistermiddag een bericht heeft gekregen dat de burgemeester vandaag in het college een APV-wijziging wil voorstellen. Dat klinkt wel echt als stoom en kokend water, dus daar zou ik graag een reflectie op willen. Waarom moest dat zo snel? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van den Broek van Groep Van den Broek.

De heer Van den Broek: Voorzitter. Ik denk dat wij ons in grote lijnen ook aan kunnen sluiten bij de voorgaande sprekers. Waar het nu in ieder geval door de VNG veelal ingepakt wordt onder een mom van milieu en uitstoot, lijkt het hier toch te gaan om iets anders. De heer Verheij heeft volgens mij al een hele goede timeline geschetst waar net ook de VVD een schepje bovenop deed met de twee artikelen die die zei, citeren: “Dat wekt op zijn minst de schijn dat die twee onlosmakelijk aan elkaar verbonden zijn.” Ik zou dat toch wel jammerlijk vinden, dus ik wil daarin ook de burgemeester de ruimte geven, het college de ruimte geven om daar inderdaad ook goed op te reflecteren. Wij horen allereerst de antwoorden graag voor we daar verder op in gaan, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Lukkassen, Forum voor Democratie.

De heer Lukkassen: Ja, hartelijk dank voorzitter. Dit debat dat zou eigenlijk puur gaan om een update van de APV. Het zou helemaal niet gaan om demonstratierecht en de verbranding van heilige boeken, heeft de burgemeester duidelijk gezegd. Vervolgens is er een rookgordijn opgetrokken, de VVD heeft meerdere artikelen en brieven boven water gehaald in de vorige termijn waarin uiteindelijk … Het is toch een beetje een rookgordijn geworden. Wat zit hier nou eigenlijk achter? We kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat het inderdaad toch mede hier gaat over het inperken van de vrijheid van meningsuiting met een wet waar die totaal niet voor gebruikt mag worden. Dat is ook de heer Bal die zojuist gesproken heeft aan te rekenen dat hij uiteindelijk nog een wetsvoorstel wil gebruiken waar het niet voor bedoeld is volgens de Grondwet. Daar zal ik nog even op terugkomen. Maar waar het mij eigenlijk heel jammer is, wat ik ook meer had willen horen hier, is de positieve verbindende kracht van vuur. Het is zo zonde dat er eigenlijk alleen maar negatief gesproken wordt over vuur als iets wat kan bedreigen, iets wat het milieu kan ontregelen of iets wat afvalstoffen oplevert. Nee, vuur is ook wat mensen samenbrengt, wat juist alle lagen, alle etniciteit, alle rangen, standen en klassen van deze maatschappij samenbrengt. Vuur is ook een Germaanse traditie, vuur is verbroederend, vuur geeft ons warmte en inspiratie. Dat had ik meer terug willen zien. Helaas, wat we nu weer kunnen gaan voorzien, is dat deze meldplicht en deze ontheffingsplicht weer rompslomp met zich meebrengt, die moeilijk te handhaven is, die allemaal specifieke casussen gaat vragen van handhavers om zich in te verdiepen, om arbitraire besluiten op te gaan maken, het gaat de burger belasten met extra bureaucratische rompslomp, het gaat mensen tegen de haren instrijken en het gaat de sociale samenhang verder afbreken. Dan over de heer Bal, die zei de vorige keer dat de demonstratie van de Koranverbrandingen geen problemen mee zouden zijn. De motie werd puur opgevat als een beleidstechnische update. Nu hoor ik hem zeggen: kom VVD, laten we dit

als een juridisch middel aangrijpen om een moreel statement te maken en de Koranverbranding onmogelijk te maken.

De voorzitter: Mijnheer Lukkassen, dat roept een interruptie op bij de heer Bal, DENK.

De heer Bal: Voorzitter. Volgens mij heb ik dat nooit gezegd. Wat ons betreft ik heb mijn standpunt kenbaar gemaakt, wij zijn voor dit voorstel. Wat de aanleiding daartoe is daar gaat het ons in eerste instantie niet over. Wat wij wel hebben gezegd is dat het met dit voorstel inderdaad de Koran, als die verbrand wil worden, valt onder de afvalstoffen, dus zoals dat is voorgeschreven in de Wet milieubeheer. Dat is het enige wat ik heb gezegd. Dat was een technische toelichting. Ik heb bij de vorige vergaderingen geen standpunt kenbaar gemaakt. Dat doe ik nu. Ik ben voor het voorstel, maar dat was ik ook want ik heb die motie ingediend.

De voorzitter: De heer Lukkassen.

De heer Lukkassen: Ik nodig toch iedereen uit om de band nog maar even goed terug te kijken. Dus eerst was DENK niet van mening om het demonstratierecht en de VNG-update te vermengen en nu wil hij de VVD in een frame lokken om het alsnog te gaan vermengen. Dat linkse blok dat zit er maar gewoon bij en laten het allemaal maar passeren. Terwijl partijen als de ChristenUnie hele fundamentele punten maken die ons allemaal raken en die alle principiële vrijheden van ons raken. Daar vinden wij wat van.

De voorzitter: De heer Bal heeft nog een interruptie.

De heer Bal: Ja, voorzitter. Volgens mij was DENK niet de partij die het een politieke discussie heeft gemaakt. Dit is de eerste keer dat ik me daarover uitspreek en dat heeft te maken met het feit dat we nu al twee of misschien drie vergaderingen hierover discussiëren. Kijk, het is een voorstel, het is een technische wijziging, het heeft gevolgen. Dat klopt en wij vinden dat prima, de gevolgen. Je kunt het ermee eens zijn of oneens, daar mag jij je over uitspreken en dat doen wij ook. Het is niet zo dat DENK het politiseert. Nee, het zijn de rechtse partijen die het politiseren op dit moment. Wat mij betreft mag dat hoor, dus ik heb daar geen moeite mee. Dan bent u rechts, mevrouw '...'.

Mevrouw '...': Ik herkende het al niet, mijnheer Bal.

De heer Bal: Oké, dan niet.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Lukkassen vervolgt.

De heer Lukkassen: Ik dacht dat de heer Van den Broek ook interruptie had, maar het is aan de voorzitter natuurlijk. Kijk, mijn punt is niet het mag wel of niet gepolitiseerd zijn. Prima dat het gepolitiseerd … Vuur is in principe al polariserend, want dat zie je al als we over de hele Koran discussie niet hebben gehad, dan hadden we nog discussie over: misschien krijgt iemand er longklachten van, fijnstof. Het zou sowieso gepolitiseerd zijn, dus dat zijn wat ons betreft allemaal drogreden, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. U had nog een interruptie van de heer Van den Broek.

De heer Van den Broek: Ja, voorzitter. Ik was benieuwd hoe de heer Lukkassen kijkt naar de vraagstelling van de heer Bal in de richting van de heer Maref van de VVD, hoe zij erover denken om op deze manier de Koranverbranding wel te kunnen voorkomen. Op mij komt dat in ieder geval over als politiserend. Ik ben benieuwd hoe de heer Lukkassen daarnaar kijkt.

De voorzitter: De heer Lukkassen.

De heer Lukkassen: Ja, inderdaad. Het is ook maar goed om dat politieke karakter ook. Ik ben het volledig eens met de vraagstelling van de heer Van der Broek. Het is ook goed om dat politiseren dan maar expliciet te benoemen, want zoals het eerst is gebeurd dat het een beetje door de agendacommissie werd heen gefietst van is gewoon een update, is helemaal niet politiek, want daar hebben we ons al eerder over uitgesproken en dat vonden we al niet correct. Dan komt nog eens een keer het hele argument van de vrijheid van meningsuiting die dus eerst geen rol speelde volgens het college. Toen heeft de VVD artikelen boven water gehaald. Toen speelde het toch een beetje mee, wat ons betreft is dat een groot rookgordijn. Ja, laten we de discussie maar politiek maken en laten we er ook maar inderdaad politiek over praten met al zijn morele implicaties in plaats van dat het als een soort apolitiek, technisch, neutraal, beleidskundige update af te doen. Wij willen ook nog graag vraag stellen aan het college. Uit het inlichtingenverzoek van de heer Verheij van de PVV is een was-wordt-tabel naar voren gekomen en hieruit valt op te halen dat onder punt vier van de voorgestelde nieuwe tekst het volgende staat opgenomen: “Onverminderd het bepaalde in artikel 1.7 kan de ontheffing worden geweigerd ter bescherming van de flora en fauna.” In het raadsvoorstel wordt echter gesproken over artikel 1.8, kan de portefeuillehouder hier een nadere toelichting over geven en aangeven welk gevolg de artikelwijziging met zich meebrengt? Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zijn wij aangekomen aan het einde van het tweede termijn van de raadskamer en zou ik graag de portefeuillehouder voor zijn tweede termijn het woord willen geven. De burgemeester.

De heer Marcouch: Ja voorzitter, dank u wel. Voorligt een voorstel om artikel 5.5.1 te actualiseren, zoals gezegd, voorzitter, in de vorige commissievergadering. Dit artikel is veel besproken, heb ik vorige keer ook gezegd, in de context van de demonstratie van Pegida. Wij hebben ook gesproken over moties die al dan niet ingediend zijn en de discussies over het al dan niet kunnen verbieden van een vuurkorf. Daarvan, voorzitter, heb ik gezegd: ja, dat is de aanleiding geweest om dit artikel onder de loep te nemen in een reeks van, want we zijn daar al heel lang mee bezig om onze APV te actualiseren. Dit artikel is natuurlijk op ons allen netvlies gekomen, mede ook naar aanleiding van al die verzoeken van mensen die zeiden: kunt u niet op basis van deze APV verbieden? We constateerden dat deze APV dus niet eenduidig is ten opzichte van andere gemeenten. Vervolgens hebben we daar eigenlijk ook in de lijn van het actualiseren en het eenduidig maken van onze APV in totaliteit, dus ook dit artikel, hebben we deze ter hand genomen. Het is zoals u zei naar het model van de VNG, dus heel veel werk zit hier niet in. Is het een politiek of een technisch voorstel? Het is natuurlijk een voorstel aan de gemeenteraad en uiteraard kunt u daar in de gemeenteraad anders over beslissen. Want is dat politiek? Politiek is keuzes maken. U kunt anders kiezen, u kunt anders stemmen, u kunt dit hele artikel bij wijze van spreken teniet doen. Daar gaat u over. Daarom ligt hij voor aan de raad. De mate van discussie en hoe dat is uiteraard aan u, dus dan zeg ik tegen de heer Verheij, voorzitter, dat heb ik vorige keer ook nadrukkelijk gezegd, met een APV kun je geen demonstratie beperken. Daarom hebben we ook de brief destijds ten aanzien van wetgeving naar de wetgever gestuurd. De manifestatie is, en wij gaan hier ook als gemeente Arnhem onderschrijven ook het manifest van Amnesty International, voorzitter, waarin we juist verregaand willen zijn in het faciliteren van demonstraties. Dat is geregeld in een hogere wet, Wet openbare manifestatie. Daar heeft de burgemeester ten alle tijden een demonstratie te faciliteren, is het de burgemeester verboden een oordeel te hebben over de inhoud en zijn er drie argumenten die onderbouwd moeten worden wil de burgemeester op welke wijze dan ook een manifestatie verbieden of inperken?

De voorzitter: U heeft een aantal interrupties.

De heer Marcouch: Voorzitter, als ik een punt mag maken. En die hebben te maken met de openbare orde, gezondheid en verkeer.

De voorzitter: Dank u wel. Ik begin bij de heer Lukkassen, Forum voor Democratie.

De heer Lukkassen: Ja, hartelijk dank voorzitter. Ik hoor de burgemeester hier zeggen: met dit artikel kun je geen demonstratie verbieden en dat is geregeld in een hogere wet. Toch hebben wij hier zojuist een debat gehoord waarin de VVD werd uitgenodigd om toch een moreel statement te gaan maken met deze wet in de hand als mogelijkheid om dat te verbieden. Wat vindt het college daar nou van?

De voorzitter: De burgemeester.

De heer Marcouch: Ja, voorzitter. Daar vindt het college niks van, want het is gewoon een debat van leden van de raad onderling en het lijkt mij legitiem om met elkaar te debatteren, maar we hebben uitgebreid gedebatteerd, voorzitter, over de demonstratie zoals ze geweest zijn, u bent daarover geïnformeerde, we hebben hier een hele avond destijds ook over demonstratierecht gesproken. Wat hier voorligt is een APV-wijziging conform het VNG-model om een eenduidig APV-artikel te hebben zoals heel veel gemeenten al hebben. Dit artikel is ter sprake gekomen ook in dat debat. Ik kan me nog herinneren, voorzitter, dat ik oordeel raad heb willen geven ten aanzien van die ene motie, maar terecht zei de raad: maar deze motie gaat weliswaar veel te ver en die heeft de raad verworpen, maar mij niet verboden, voorzitter, om dat artikel naar VNG-model te actualiseren. Maar dat heb ik natuurlijk wel ter hand genomen, omdat we namelijk dat artikel al tig keren hebben langs zien komen en natuurlijk ook in dat raadsdebat geconstateerd hebben dat dat artikel niet meer, laten we zeggen, conform loopt de VNG-model en wat er in andere gemeenten ook gangbaar is, dus dat is …

De voorzitter: Dank u wel. U heeft een interruptie van mevrouw Nede, de heer Maref, de heer Verheij en de heer Van den Broek. Mevrouw Nede, ChristenUnie.

Mevrouw Nede: Ja, dank u wel voorzitter. De portefeuillehouder geeft aan dat naar aanleiding van het eerdere debat dit artikel onder de loep is genomen, maar onze portefeuillehouder is een hele ervaren politicus met een goede politieke sensitiviteit, dus dat roept bij mij dan toch wel de vraag op: had u dan niet aan zien komen als u juist dit artikel onder stoom en kokend water terwijl er nog een demonstratie gepland stond om dat dan nu aan de raad voor te leggen? Had de burgemeester die sensitiviteit bij dit artikel niet?

De voorzitter: De portefeuillehouder.

De heer Marcouch: Ja, voorzitter. Maar dit is helemaal niet … Want u schetst het in uw termen … U framet het alsof het stoom en kokend water. Dit is gewoon een artikel waarvan de tekst al vol lag van de VNG. Het was actueel en het is actueel. Het raakt niet dat demonstratierecht. Ik heb daar ook in de publieke media uitvoerig over gesproken, maar dit artikel is wel naar aanleiding van die demonstraties langs geweest in de debatten en natuurlijk ook in de publieke gesprekken, dus hier is niks onder stoom of kokend water naar de raad toegestuurd, voorzitter. Natuurlijk, daarom begrijp ik ook, dus als u het heeft over die sensitiviteit, ik begrijp heel goed dat een aantal fracties die link maakt met de demonstraties, maar daarom heb ik in de vorige commissievergadering ook nadrukkelijk ben ik daarop ingegaan dat dit artikel niet doelt op het beperken van het demonstratierecht, want dat is beschermd in een hogere wet.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Nede.

Mevrouw Nede: Dank u wel, voorzitter. Met stoom en kokend water bedoel ik die e-mail waar ik eerder ook mijn vraag over stelde dat u in de middag vraagt of er de dag daarna een voorstel voor het college kan komen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Maref, VVD.

De heer Maref: Dank u wel, voorzitter. We hadden een specifieke vraag waarin de burgemeester in de voorgaande debatten naar wat wij hebben gehoord ontkende dat het met elkaar, dat het een met het ander, te maken had. Dat werd stellig ontkend. Vandaag horen wij dus dat dat wel met elkaar te maken heeft gehad of dat het aanleiding heeft gegeven vanaf moment dat die demonstratie plaats vond dat er is gekeken, onze APV komt niet overeen met het VNG-model. Mijn vraag is: welke van de twee verhalen klopt nou?

De voorzitter: Burgemeester.

De heer Marcouch: Ja, voorzitter. De heer Maref die haalt een aantal dingen door elkaar, voorzitter. Kijk, we hebben vorige keer nadrukkelijk gesproken over gaat dit artikel iets doen met het demonstratierecht. Daarvan heb ik gezegd: het demonstratierecht, voorzitter, is beschermd in een hogere wetgeving, daar doet het niets aan af. Dat feit van demonstratie perkt hier niet in met een APV. De aanleiding dat dit artikel besproken is, voorzitter, dat is in allerlei debatten, dus ook in dat debat naar aanleiding van de demonstratie, is dit artikel uitvoerig aan de orde geweest en ook in de openbare, laten we zeggen, buiten de raadsvergadering bevragingen die ontstonden om dit artikel aan te wenden is dit aan de orde geweest. Dus die context, die aanleiding dat dit artikel op het netvlies van een ieder heeft gebracht dat moge duidelijk zijn. Dat heb ik in de vorige commissievergadering ook gezegd, voorzitter. Wat ik stellig heb gezegd is dat dit artikel het demonstratierecht, want die link werd gemaakt, dat dat daar niet op afdingt, want dat is geregeld in een hogere wet.

De voorzitter: De heer Maref, een aanvulling.

De heer Maref: Voorzitter, ik wil het houden bij de vraag die ik heb gesteld. Dus ik heb via u niet aan de burgemeester gevraagd: doet het artikel wat af aan het demonstratierecht? Dat was niet mijn vraag. Mijn vraag was: heeft de betreffende demonstratie van de betreffende persoon invloed gehad op de timing van het behandelen van dit technische stuk? Dat hebben we zo, misschien met andere woorden, maar dit is de vraag die door meerdere partijen is gesteld en ik wil het puur bij deze vraag houden. De burgemeester heeft daarvan gezegd: nee. Vandaag wordt gezegd: het heeft wel degelijk wat met elkaar te maken. Mijn vraag is gewoon: welke van de twee uitleggen klopt nou van de burgemeester? Ik neem de woorden van de burgemeester heel zwaarwegend aan. Dus vorige keer was ik in de veronderstelling: dat had niks met elkaar te maken. Vandaag hoor ik: het heeft wel degelijk iets met elkaar te maken. Klopt de uitleg van vandaag of die van de vorige keer?

De voorzitter: De burgemeester.

De heer Marcouch: Ja, voorzitter. Kijk, de heer Maref, woorden doen ertoe. Dus u heeft het over invloed op de timing. Ik heb het over de actualiteit die dit artikel bij ons eerder op het netvlies heeft gebracht dan dat hij misschien was geweest. Is dat invloed op de timing? Wij hebben gewoon uiteindelijk dit artikel, omdat we daar vanwege ook die demonstraties daar zijn we natuurlijk gaan lezen en het is hier ook in dat debat aan de orde geweest, hebben we dat op een gegeven moment uiteindelijk opgepakt om vanwege die actualiteit ook, maar ook omdat we ook al bezig waren met het actuele, dus die dingen komen bij elkaar om het artikel eenduidig te laten zijn met anderen, want er werden ook in dat debat bijvoorbeeld vergelijkingen gemaakt met de artikelen van andere gemeenten. Dus die context, is dat timing, is dat beïnvloeding door? Dat mag u zo

lezen, maar dat was wel de actualiteit waardoor dat artikel, en dat heb ik in de vorige commissievergadering volgens mij ook aangegeven en we hebben dit artikel ook eerder op andere momenten ook besproken, dat is de aanleiding geweest om dit artikel ter hand te nemen. Het is een eenvoudige exercitie, omdat dat VNG-model dit artikel bestaat al. Ik heb niks verzonnen. Dit artikel bestaat al in onze APV. Het enige wat we doen is het conform het VNG-model het eenduidig laten zijn met alle APV's in alle gemeenten van Nederland.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Maref, kort.

De heer Maref: Voorzitter, ik zit even te twijfelen omdat ik dingen hoor wat vorige keer anders is gezegd en dat wil ik even toetsen, omdat dat voor ons wel belangrijk is, maar dat is, ik kijk ook mijn collega's aan, tegelijkertijd is een interruptie heel lastig te doen, omdat ik de woorden van het vorige debat moet herhalen, dus ik kijk ook u aan of in de raadskamer of ik de gelegenheid krijg in ieder geval om iets wat ik net heb gehoord nog even een inleiding ervoor te gebruiken om die vraag te stellen. Als iemand daar bezwaar tegen heeft, hoor ik dat graag.

De voorzitter: U krijgt van mij kort de gelegenheid en dan ga ik door naar de heer Verheij en de heer Van den Broek. De heer Maref.

De heer Maref: Voorzitter, het punt is nu uitgewisseld, maar de burgemeester zegt ook: het doet niets af aan het demonstratierecht dit artikel. Het is een puur technische wijziging. We hebben vorige keer een debat met elkaar gehad en daar heb ik letterlijk gevraagd: met technische wijziging, kan dan de Pegida voorman die demonstratie zoals dat op 12 mei is uitgeoefend, kan dat opnieuw op dezelfde manier uitgeoefend worden? Daar was heen en weer, uiteindelijk was de vraag toch duidelijk en dat kan dus niet. Het verschil is de burgemeester zegt: aan de voorkant kan ik dat niet verbieden. Maar daar heb ik het ook helemaal niet over. Het kan wel tijdens een demonstratie of wanneer het wordt uitgeoefend kan het artikel wel naar voren worden gehaald en dan kan het wel verboden worden. Dus, voorzitter, mijn vraag is aan de burgemeester: de uitspraak van net doet niets af aan het demonstratierecht betekent dat bij het moment van aanvraag van demonstratierecht dat iedereen kan demonsteren of betekent dit geldt het ook voor het moment dat de demonstratie wordt uitgeoefend? Dat is mijn vraag.

De voorzitter: De burgemeester.

De heer Marcouch: Ja, voorzitter. Daarvan heb ik gezegd: op het moment dat een gedraging plaatsvindt en het blijkt strafbaar te zijn, dan is het natuurlijk aan het Openbaar Ministerie om die specifieke gedraging te beoordelen en aan de politie of daar sprake is van strafbaarheid. Maar dit artikel die regelt geen demonstratie. Dit artikel regelt, zoals hij zoals de heer Lukkassen ook zei, daar waar sfeervolle bijeenkomsten vuur een soort van een toevoeging is aan de sfeer, dus dit gaat over sfeervuren. Zo is dat artikel ook altijd bedoeld, dus op het moment dat een demonstratie plaatsvindt waarin iemand bijvoorbeeld een vuurkorf neerzet en een Koranboek wil verbranden, dan zal op dat moment beoordeeld moeten worden of daar sprake van is of niet. Maar daar is dit artikel in principe niet voor bedoeld, dit is bedoeld voor sfeervuren. Het is uiteindelijk aan de rechter om te bepalen of daar op dat moment, als er gehandhaafd wordt, daar wel of geen sprake van was.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik nu naar de heer Verheij, PVV.

De heer Verheij: Ja, voorzitter. Ik word een beetje onpasselijk van het rookgordijn wat er wordt opgetrokken, want uit de beantwoording blijkt dat er wel degelijk een demonstratie zoals die gedaan is door de heer Wagensveld, dat daarop ingegrepen gaat worden, dus dat er aan de demonstratie zelf iets verandert op het

moment dat hij plaatsvindt. Tegelijkertijd blijft de burgemeester er maar op hameren dat het niets doet aan het demonstratierecht. Dat heeft volgens mij niemand in de raad ook geprobeerd te zeggen dat dat iets afdoet aan het demonstratierecht. Dat dat er continu bij wordt gehaald als een rookgordijn voor deze discussie, dat vind ik echt heel schrijnend. Maar de vraag die ik dan toch nog een keer wil stellen, want daar komt dus geen antwoord op, is: hoe kan het zijn dat op het moment dat er een kort geding wordt aangekondigd op een gebiedsverbod, dat dan twee dagen later onder inderdaad stoom en kokend water het verzoek wordt neergelegd om de APV te wijzigen en dat we dan weer twee dagen na de zitting plaatsvindt, hoe kan dat dan zo zijn dat dat niets met elkaar te maken heeft? Dat gaat er bij mij niet in, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De burgemeester.

De heer Marcouch: Ja, voorzitter. Met alle respect, voorzitter, ik reageer op zaken die het demonstratierecht raken, omdat die vragen uit de raad komen. Dat dat bij de heer Verheij er niet bij ... Dat is voor de heer Verheij, voorzitter. Ik kan daar niks van maken. Er ligt hier gewoon volgens mij een heel duidelijk voorstel van een actualisatie van een APV. Daarvan zijn de artikelen volgens mij ook duidelijk. Het is eenduidig ten opzichte van de APV's van heel veel andere gemeenten. Dus voorzitter, we moeten ook niet doen alsof we hierna weer een nieuwe wet initiëren of een nieuw artikel toevoegen aan onze APV. Dit artikel stond al in de APV conform de VNG, geactualiseerd is bij ons, zoals eerder gezegd voorzitter, op het netvlies gekomen op het moment dat die vuurkorf gebruikt werd inderdaad voor die demonstratie, maar dit is een actualisatie die geen afbreuk doet aan het recht op de demonstratie, want die blijft zoals beschermd in de Wet openbare manifestatie.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Verheij.

De heer Verheij: Ja, voorzitter. Ik constateer dat de portefeuillehouder niet ingaat op terechte vragen die gesteld worden over de timing, over de tijdlijn en steeds blijft proberen een rookgordijn op te trekken. Dat heeft voor onze fractie zwaarwegende politieke consequenties. Daar wil ik het even bij laten.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik door naar de heer Van den Broek van Groep Van den Broek.

De heer Van den Broek: Dank u wel, voorzitter. Om eerst even terug te komen op het demonstratierecht. Nee, daar toren je niet aan, want dat is apart geregeld. Maar het heeft wel degelijk feitelijke gevolgen en het wordt hier natuurlijk ook in het raadsdebat duidelijk dat het gewoon aangebonden wordt om de Koranverbrandingen te kunnen verbieden. Maar goed, dat even in het achterhoofd houdende. Ik hoor de burgemeester ook een paar keer zeggen: ja, maar het is al vaker besproken in de raad, het onderdeel van deze APV wat we nu willen wijzigen. Maar de grote vraag die zit hem er nu in: heeft de burgemeester juist nu pas gehandeld omdat het thema rondom die Koranverbranding actueel was? Want al die andere keren was de burgemeester ook niet ontslagen van het lopen in de richting van zo'n APV-wijziging. Dat had daarvoor ook plaats kunnen vinden. Het feit dat dat nu gebeurt onder, zoals al meerdere keren gezegd wordt, stoom en kokend water wekt de schijn dat de burgemeester is gaan lopen voor die wijziging met dit in het achterhoofd. Daar willen we graag wat meer verduidelijking op die niet komt vanuit de burgemeester, voorzitter. Dus ik wil nogmaals de vraag dan stellen met dat in het achterhoofd: waarom is de burgemeester niet eerder aan de slag gegaan met die wijziging van de APV? Waarom dat pas gebeurt nu de Koranverbranding een issue is geworden, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De burgemeester heeft nog heel veel vragen openstaan, haal ik u even in herinnering, maar ik geef hem nu even het woord voor deze vraag. De burgemeester.

De heer Marcouch: Voorzitter. De heer Van den Broek stelt een vraag die ik volgens mij net in mijn beleving heel duidelijk heb beantwoord, namelijk dat die demonstraties ook aanleiding zijn geweest om dit artikel op het netvlies te krijgen. Dus dat heb ik nu al een aantal keren gezegd, heb ik in de vorige commissievergaderingen ook aangegeven. Het is ook uitvoerig besproken in die raadsvergadering waar u naartoe verwijst. Het is ook in de publieke opinie is er ook voortdurend ook naar de naar de APV gewezen, dus dat u die contexten erbij betrekt en of dat aanleiding is, daarvan heb ik ja gezegd, maar dit is een … Dus wat er in de vorige commissievergadering gebeurde, is ook te suggereren alsof dit het demonstratierecht beperkt. Daarom maak ik dus, voorzitter, ook een punt van het feit dat het demonstratierecht in de Wom geregeld is en dat dit gaat over sfeervuren.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van den Broek, kort.

De heer Van den Broek: Ja, voorzitter. Nu wordt hij weer teruggetrokken naar het demonstratierecht. Daar gaat het ons niet om. Waar het ons om gaat, is het moment van acteren van de burgemeester. Die wordt nu weer eventjes een beetje zijdelings eigenlijk van tafel geveegd: laten we het weer terugtrekken naar het demonstratierecht. Hij zit hem in het moment van acteren. Nogmaals dan de vraag, ik hoor nu net heel duidelijk antwoord: met dit in het achterhoofd, met dit op het netvlies zijn we aan de slag gegaan. Dus is er even dan de vraag: waarom a, niet eerder en b, is de burgemeester harder gaan lopen om dit voor te stellen bij de raad, voorzitter?

De voorzitter: De burgemeester.

De heer Marcouch: Voorzitter, de burgemeester loopt altijd hard. Voorzitter, ik heb al eerder aangegeven, we zijn natuurlijk bezig met het opschonen van onze APV en deze is met voorrang opgepakt omdat hij dus heel actueel was en dus ook die actualiteit waar u voortdurend naar verwijst, die is relevant geweest om dit artikel op het netvlies te krijgen en die vergelijkingen te maken met de gemeenten en vervolgens de VNG te constateren dat die dus nog niet … Daarom is hij ook … Dus wij hebben, voorzitter, als het gaat om timing en … Want dit artikel verhindert niet dat zo'n demonstratie bestaat, want als dat zo zou zijn dan hadden we dat pleidooi voor wetgeving niet hoeven doen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik ga door met mevrouw Groot, Arnhem Centraal.

De heer Van den Broek: Voorzitter, mag ik wel een punt van orde maken? Zou ik wel willen verzoeken om iets consequenter te zijn met de vervolgvragen en dergelijke die gesteld worden, want er zit een behoorlijk verschil in wie welke ruimte krijgt.

De voorzitter: Mijnheer Van den Broek, u heeft drie vragen kunnen stellen. Mevrouw Groot, Arnhem Centraal.

Mevrouw Groot: Ja, dank voorzitter. Even recapitulerend op basis van de antwoorden die de burgemeester net heeft gegeven op de vragen die zijn gesteld. Is de conclusie nou dat … In januari was er een motie van DENK en PvdA. Daarop heeft de burgemeester een oordeel raad gegeven. Vervolgens, er werd ook in gevraagd van aanpassen aan een modelverordening van de APV zoveel mogelijk. Vervolgens krijgen we dit raadsvoorstel waarin dat dus wordt uitgevoerd, dus is er dan sprake van voortschrijdend inzicht op basis van de actualiteiten in die tijd die daartussen heeft gezeten? Is dat de conclusie die ik dan kan trekken?

De voorzitter: De burgemeester.

De heer Marcouch: Nee, voorzitter. Want er was toen ook discussie in de raad over de verstrekkendheid van die motie, want je wilt namelijk die sfeervuren die Arnhemmers die gewoon kunnen hebben organiseren, wil je niet onnodig beperken, dus daar was onduidelijkheid over. Dus de motie die wilde eigenlijk voorkomen dat er überhaupt vuur volgens mij in de publieke ruimte zouden plaatsvinden. Was een lid en het tweede lid was toepassen, aanpassen op … Als ik hem heel sec voorlees, want ik heb hem voor me, met een voorstel te komen om de uitzondering om vuur te mogen stoken in een vuurkorf, geregeld in artikel 5.5.1, dat is dit artikel, vijfde lid onderdeel, de APV aan te passen om te voorkomen dat het mogelijk is om voorwerpen in een vuurkorf op openbare plaatsen te verbranden. Daar was in de raad was er vrees dat dit wel vergaand gaat. Bovendien was dit een reactie op een openbare ordeverstoring. Dit is een ander, dus in die zin, een, laten we zeggen, voorstel die voortbouwt op het artikel wat er was en vervolgens conform VNG-model is geactualiseerd. En dus de Arnhemmers nog altijd de ruimte geeft om die sfeervuren te hebben.

De voorzitter: Dank u wel. De Lukkassen, Forum voor Democratie. Daarna mevrouw Nede.

De heer Lukkassen: Jazeker. Want nog aanvullend op de heer Verheij en Van den Broek die hier dus boven tafel hebben gekregen dat die APV dus toch gebruikt gaat worden om die demonstratie misschien niet te verbieden, maar toch zeker te beïnvloeden. Al die linkse partijen hier die het inperken van het demonstratierecht in de raadsvergadering allemaal veel te ver vonden gaan, die laten dit nu maar passeren.

De voorzitter: Dank u wel. Ik hoorde geen vraag aan de burgemeester, klopt dat? De burgemeester dan.

De heer Marcouch: Ik was van plan, voorzitter, om … Want ik zat in mijn termijn.

De voorzitter: Dat klopt. Ik heb nog een interruptie van mevrouw Nede, ChristenUnie.

Mevrouw Nede: Ja, dank u wel voorzitter. Kan de portefeuillehouder toegeven dat deze timing op zijn minst onhandig is geweest?

De voorzitter: De burgemeester.

De heer Marcouch: Nee, voorzitter, want ik zou niet weten wat het probleem is van de timing. Ik zou natuurlijk, voorzitter, mijn werk niet goed doen als ik niet zou reageren op wensen en op een actualiteit die dus speelt en een constatering, voorzitter, naar aanleiding daarvan dat een APV-artikel van ons achterloopt op het VNG-model. Ik vind de timing, want de suggestie die in die vraag zit, is dat die timing niet goed zou zijn. Dat deel ik niet, voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Nede, korte aanvulling.

Mevrouw Nede: Dank u wel, voorzitter. Welke wensen bedoelt de burgemeester?

De voorzitter: De burgemeester.

De heer Marcouch: De wens om dit artikel te actualiseren, dus dan wijs ik even naar de motie die bijvoorbeeld rondom het laatste debat. Dus er is rondom dit artikel debat geweest. Vervolgens hebben wij, zoals ik al eerder zei, voorzitter, zijn we bezig met het opschonen van onze APV om die conform VNG-model te laten zijn, zijn we een tijdje mee bezig. Dat doen we met dit artikel en artikelen die u eerder hebt gehad. Dat zullen we de komende tijd ook met andere artikelen doen.

De voorzitter: Mevrouw Nede.

Mevrouw Nede: Dank u wel, voorzitter. De motie waar de burgemeester het over heeft, die is niet aangenomen. Volgens mij is het niet gebruikelijk dat het college aan de slag gaat met moties die verworpen zijn.

De heer Marcouch: Voorzitter, ik heb ook niet aangegeven dat ik een motie aan het uitvoeren was, maar ik verwees naar een discussie rondom dit artikel. De constatering dat dit artikel niet conform VNG-model is en dat we hem nu conform VNG-model voorstellen aan u om vast te stellen.

De voorzitter: Mevrouw Nede.

Mevrouw Nede: Voorzitter, de burgemeester verwees naar wensen en doelde daarmee op de motie.

De voorzitter: Burgemeester.

De heer Marcouch: Ja, voorzitter. Ik verwees naar het debat en daarvan was die motie natuurlijk een onderdeel van, maar ik verwees ook naar de wens om alle APV-artikelen conform het VNG-model te actualiseren. Dat doen we met dit artikel en dat zullen we de komende zullen we daar ook voorstellen daarvoor doen ten aanzien van andere APV-artikelen die we ook weer eenduidig willen laten zijn ten opzichte van de VNG, zodat gemeenten zoveel mogelijk op elkaar lijken met natuurlijk als het nodig is lokale kleur qua APV.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Maref, VVD.

De heer Maref: Dank, voorzitter. Ik besef me dat ik het u niet makkelijk maak door nog een interruptie te plaatsen, maar het is toch echt broodnodig. De vraag is concreet en daar heb ik echt wel behoefte aan om daar antwoord op te krijgen. De technische uitwerking van het voorstel zoals die nu voorligt, de demonstratie van 12 mei, heeft het effect op de betreffende demonstratie zoals dat toen is uitgeoefend, ja of nee? Na oordeel van de burgemeester die toch wel … Als hij het niet weet, dan weten de handhavers het ook niet.

De voorzitter: De burgemeester.

De heer Marcouch: Voorzitter, ik heb het de vorige keer ook gezegd dat dat ten aanzien van het demonstratierecht heeft het geen effect, behalve als de manifestant zelf daar een bepaalde keuze wel of niet in maakt. Want ik mag, voorzitter, geen oordeel hebben over de inhoud. Dat geldt niet alleen ten aanzien van dit artikel, maar het geldt voor heel veel andere mogelijk aangekondigde strafbare feiten. Ik mag niet censureren. Dus, voorzitter, wat dit voor een effect zal hebben op vuren die wel of geen sfeer zijn, dat kan natuurlijk inzet zijn van een rechtszaak waarin de rechter uiteindelijk ook een uitspraak doet over wat een sfeervuur conform dit artikel wel of niet is.

De voorzitter: De heer Maref.

De heer Maref: Voorzitter, we willen gewoon duidelijkheid, omdat we het vanavond behandelen. Wij willen weten: wat is nou de uitwerking van deze technische wijziging. Daar hebben we een voorbeeld van, dat is de demonstratie van 12 mei. De vraag is gewoon heel concreet. We hebben een voorbeeld, we willen kijken tot hoever deze wijziging nou raakt. Kan dan de demonstratie zoals toen is uitgeoefend, kan er dan opgetreden worden vanuit de gemeente? Dat is de vraag.

De voorzitter: De burgemeester.

De heer Marcouch: Dat kan mogelijk zijn. Als we zo'n vuurtje dus niet typeren als bedoeld in dit artikel en een overtreding constateren van dit artikel kunnen we ertegen optreden.

De voorzitter: Kort, de heer Maref.

De heer Maref: Excuus, voorzitter. Maar dat kan, dat is mooi, maar vindt de burgemeester ook dat de betreffende demonstratie niet had gekund op basis van deze wijziging als dat er toen voorlag?

De voorzitter: De burgemeester.

De heer Marcouch: Ja, voorzitter. Het punt is dat, want daarom is dat demonstratierecht heel erg belangrijk, dus de heer Maref koppelt voortdurend dit artikel aan het demonstratierecht, voorzitter. Als ik het demonstratierecht uitleg dan stelt een deel van de raad dat ik niet over demonstratierecht mag spreken. Dus hoe demonstraties beoordeeld worden? Die worden niet beoordeeld op de APV's, die worden beoordeeld op basis van de Wom en de uitgangsprincipes die wij hier met elkaar afgesproken hebben. Uw raad heeft bijvoorbeeld aangegeven: wij willen in de lijn van het manifest, die gaan wij ondertekenen, van Amnesty International waarin we eigenlijk als Arnhem ruimhartig zijn met het faciliteren van een demonstratie en waarbij de burgemeester dus het verboden is om een oordeel te hebben over de inhoud van een manifestatie. Dus zo bezien, dan doet dit artikel er niets vanaf, maar als de gedraging plaatsvindt en er wordt door de politie geconstateerd dat er sprake is van een overtreding van een wet, dat kan ook een APV zijn, dan kan er opgetreden worden op het gezag van het OM.

De voorzitter: Dank u wel. Dan heb ik gezien de heer Van den Broek en de Lukkassen en daarna zou ik graag de burgemeester de gelegenheid geven om zijn vraag te beantwoorden. De heer Van den Broek.

De heer Van den Broek: Ja, voorzitter. Nu wordt hij weer teruggetrokken naar het demonstratierecht, hij werd teruggetrokken naar de demonstratie of de feitelijke zaken die plaats hebben gevonden in die demonstratie of die in een nieuwe demonstratie nog steeds plaats zouden kunnen vinden. Volgens mij hebben we daar al van vastgesteld dat dat niet kan zijn, dus ik zal dan maar op de stoel van de portefeuillehouder gaan zitten en zeggen: dat kan volgens mij dan niet. Immers waarom dan ook met deze in het achterhoofd gaan zeggen, of met die demonstratie in het achterhoofd: op die manier moeten we wat met die APV gaan doen. Dat staat dus onlosmakelijk aan elkaar verbonden, voorzitter. Ik zou toch in de eerste plaats dat graag horen van de portefeuillehouder en in de tweede plaats gaf de portefeuillehouder net aan: ik mag iets censureren, maar tegelijkertijd is hij wel met de demonstratie in het achterhoofd die APV gaan veranderen, zodat dat in een mogelijke volgende demonstratie niet meer kan. Want wat hebben die twee anders met elkaar van doen als je die APV wil wijzigen met een demonstratie in het achterhoofd, voorzitter?

De voorzitter: De burgemeester.

De heer Marcouch: Ja, voorzitter. De heer Van den Broek treedt in motieven en intenties, voorzitter. Ik heb daar volgens mij genoeg over gezegd, dus die laat ik voor de rekening van de heer Van den Broek. Het APV-artikel is duidelijk, het is verboden in de open lucht, voorzitter, afvalstoffen te verbranden, mits geen sprake is van gevaar, overlast of hinder voor de omgeving is het verbod niet van toepassing op verlichting, u kunt het lezen. Dus dat is wat het artikel is. Vervolgens werkt het in een rechtsstaat zo dat als iemand doet in zo'n demonstratie wat u zegt dat hij gedaan heeft en is dat nou een sfeervuur of niet, daar kan het laatste oordeel

aan de rechter zijn op het moment dat zo iemand wel of niet gehandhaafd wordt. Voorzitter, dit artikel gaat over sfeervuren. Ik verwijs naar dat demonstratierecht, omdat u zelf, voorzitter, voortdurend begint over als een demonstratie. Zodra we over demonstraties praten, dan vallen die onder de Wet openbare manifest staties. Uiteraard moet een manifestant zich houden aan Wet- en regelgeving.

De heer Maref: Voorzitter, ik wil een punt van orde maken richting u.

De voorzitter: De heer Maref.

De heer Maref: Want de vraag wordt ontweken en ook dat is politiek, vind ik ook knap dat dat kan. Maar er wordt nu eigenlijk een situatie geschetst waarbij een demonstratie wordt uitgeoefend en de burgemeester zegt: daar gaat de rechter over of dat kan ja of nee. Maar tussen de rechter en wat er gebeurt, daar zit nog iets tussen of een politie …

De voorzitter: Mijnheer Maref, wat is het voorstel punt van orde?

De heer Maref: Mijn vraag aan u is of u de burgemeester erop wilt wijzen dat de vraag duidelijk is en of hij daar antwoord op wil geven. Nee is ook een antwoord, maar dan weten we dat de vraag niet is beantwoord.

De voorzitter: Volgens mij heeft de burgemeester uw vraag op verschillende manieren gekregen. Ik wil hem nog een keer het woord geven om hier te proberen op te antwoorden. De burgemeester.

De heer Marcouch: Ja, voorzitter. Ik ben bang dat de heer Maref van mij wil horen wat hij wil horen. Kijk, als u wilt expliciteren dat een toestand zoals die geweest is dat die gewoon moet kunnen, dan moet u een APV-voorstel indienen waarin u in een extra lid per amendement zegt: wij willen expliciteren dat zoiets kan. Maar dit gaat over sfeervuur en als het gaat om demonstraties, ik denk dat ik uw vraag begrijp, maar u wilt mijn antwoord niet begrijpen, demonstraties zijn geregeld in de Wom. Dit gaat over sfeervuren. Of er op het moment dat er een manifestatie plaatsvindt onder de Wom en of dat dan sfeervuur is of niet, daar kan op gehandhaafd worden. Als die handhaving voor de rechter komt, kan de rechter uiteindelijk, want die heeft het laatste woord, bijvoorbeeld beslissen dat daar gewoon sprake was van een sfeervuur. Dus dit is zoals onze wetgeving en onze rechtsstaat en rechtsorde, voorzitter, werkt. Ik heb dit volgens mij op allerlei verschillende manieren aan de raad teruggegeven.

De heer Maref: Voorzitter, ik wil met uw toestemming een punt van orde maken.

De voorzitter: De heer Maref.

De heer Maref: Ik wil graag via u de griffie vragen of zijn transcript van het laatste debat of het vorige debat wat we hierover hebben gehad en dit debat of ze dat naar de raad zouden kunnen willen sturen. In ieder geval, die behoefte heeft de VVD-fractie.

De heer '…': Daar kunnen wij ons bij aansluiten.

De voorzitter: Ik zie naast mij dat er geknikt wordt, dus dat gaat verzorgd worden. Dan vervolgen wij onze raadskamer. Ik zie een hand bij de heer Van den Broek.

De heer Van den Broek: Ja, voorzitter. Ik vond dat de burgemeester zich daar net heel makkelijk van ontdeed, want de burgemeester had het zelf over: ik mag niet censureren. Maar dan ben ik toch nog steeds benieuwd

naar de reflectie van de burgemeester wanneer er op basis van, zoals hij dat zelf heeft aangegeven, een demonstratie in het achterhoofd een APV-wijziging moet plaatsvinden. Is dat censuur of niet, voorzitter?

De voorzitter: De burgemeester.

De heer Marcouch: Nee, voorzitter, want dit gaat over het actualiseren van een APV-artikel, voorzitter, zoals eerder gezegd, conform het VNG-model. Dus de aanpassing is al voorgekookt door de VNG en is in die zin hiermee wordt die eenduidig gemaakt in vergelijking met andere gemeenten. Van censuur is er sprake op het moment dat je tegen manifestant zegt: je bent van plan dit te doen, dat gaan we verbieden. Dat je daar op die manier een oordeel over hebt. De Wom verbiedt überhaupt een oordeel te hebben over de inhoud van manifestatie, zelfs wanneer die strafbaar zou zijn.

De voorzitter: De heer Van den Broek.

De heer Van den Broek: Voorzitter, ik begrijp de juridische Mambo Jambo, om het even zo te zeggen, maar dan ben ik nog steeds benieuwd naar de link, en die heb ik tot op heden niet uitgelegd gekregen, wat dan die link is met die demonstratie in het achterhoofd. Want welke demonstratie in het achterhoofd maakt dan dat de burgemeester denkt: ik moet een APV gaan veranderen, ondanks dat hij er misschien al ligt vanuit de VNG. Maar hij heeft daarstraks zelf aangegeven, voorzitter, met deze in het achterhoofd moet ik die APV gaan veranderen. Dus graag daar toch die reflectie op.

De voorzitter: De burgemeester.

De heer Marcouch: Ja, voorzitter. Die woorden zijn voor de heer Van den Broek. Ik heb alleen aangegeven dat die demonstratie onder andere aanleiding is geweest om aandacht te hebben voor dit artikel. Er is discussie over geweest, er zijn vragen over gesteld, dus dat artikel kwam scherper op onze netvlies, we waren de APV in de breedste zin aan het actualiseren conform VNG-model en dat hebben we gewoon ter hand genomen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan heb ik nog als laatste de heer Lukkassen, Forum voor Democratie.

De heer Lukkassen: Heel hartelijk dank, voorzitter. Wat het college de VVD voorstelt dat kan niet eens op gemeenteniveau worden geregeld, omdat dat de inhoud van het demonstratierecht beschrijft. Het college wil hiermee met dit voorstel, met die voorgelegde APV-wijziging dus de zaak juridisch op scherp stellen en wil de rechter een uitspraak laten doen, wil een botsing forceren tussen de APV en het hoge recht op demonstratie om daarmee via de technische wet een moreel statement te maken over de Koranverbranding. Dan kan de burgemeester spreken over intenties en dat de raad er niet over moet speculeren, maar dat blijkt uit de statements in de media. Echter, kan het college onderschrijven dat dit soort polariserend activisme buiten portefeuille van de burgemeester valt?

De voorzitter: Dat is niet echt een interruptie, mijnheer Lukkassen. Wil de burgemeester hierop reflecteren?

De heer Marcouch: Voorzitter, als dit al activisme is, dan weet ik niet wat ik … Voorzitter, er ligt hier gewoon volgens mij een heel duidelijk overzichtelijk voorstel aan de raad. Het is aan de raad om deze voorgestelde actualisatie van dit APV-artikel conform VNG vast te stellen. Meer dan dat ligt niet voor, voorzitter.

De voorzitter: U vervolgt uw beantwoording. De burgemeester.

De heer Marcouch: Voorzitter. D66-fractie had gevraagd om de beleidsregels of ik die als die vastgesteld zijn naar de raad toe te sturen. Voorzitter, dat zeg ik toe. Voorzitter, volgens mij hebben we in debat wat net geweest is alle onderwerpen die door de fracties aangekaart zijn, zijn we langs geweest. Partij voor de Dieren kondigde een wijziging aan, maar ik heb daar geen voorstel van gezien. Ik wil wel aangeven, dit gaat echt over sfeervuren, daar begint het artikel mee. De Wet milieubeheer regelt al een en ander. Ten aanzien van mevrouw Groot, ten aanzien van de beroepen en dergelijke, dat valt hier niet onder, want dit gaat echt over dat er een verbod is en dat je eigenlijk een uitzondering maakt voor wat gezelligheid. Dat is wat dit artikel eigenlijk regelt.

De voorzitter: De heer Maref, een interruptie.

De heer Maref: Klopt het, voorzitter, zeg ik via u richting de burgemeester, dat in het voorstel van het college, de artikelwijziging van het college, dat het specifiek gaat om de … Er wordt verwezen naar de Wet milieubeheer terwijl in het VNG-model het woord gespecificeerd richting de Omgevingswet en dat is wat breder. Waarom is dan gekozen om in het voorstel vanuit het college dan te specificeren op de Wet milieubeheer?

De voorzitter: De burgemeester.

De heer Marcouch: Ja, voorzitter. Omgevingswet zit er ook in. Ik wil hem wel even voorlezen voor de heet Maref, maar hij kan het zelf ook lezen. Het artikel begint met het … Even kijken hoor. Het is verboden in de openlucht afvalstoffen te verbranden buiten een inrichting in de zin van de Wet milieubeheer, zoals de wet luidde direct voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet of anderszins vuur aan te leggen, dus ook de Omgevingswet wordt hier benoemd.

De voorzitter: Dank u wel. U vervolgt uw beantwoording.

De heer Marcouch: De heer Lukkassen, wees ons op het artikel lid vier waarin staat onverminderd het bepaalde in artikel 1.8. Voorzitter, dat moet inderdaad gecorrigeerd worden, want verschrijving. Daar had 1.7 moeten staan. Dank u wel. Dan heb ik ze volgens mij allemaal gehad.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie een interruptie van de Heer Li, Partij voor de Dieren.

De heer Lu: Dank u wel, voorzitter. Partij voor de Dieren heeft nog een vervolgvraag. Is de burgemeester het eens dat naast openbare orde, veiligheid en gezondheid ook milieu een belangrijk aspect is in de APV?

De voorzitter: De burgemeester.

De heer Marcouch: Ja, voorzitter. Dat milieu wordt nou juist al geregeld in de Wet milieubeheer. Hier worden uitzonderingen gemaakt in de APV om, gelet op dat verbod, dit soort dingen nog mogelijk te maken. Ja, u kunt er voor of tegen zijn, maar dat is wat dit artikel voorstelt. Daarom is het een besluit wat u neemt als raad.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zag ik mevrouw Nede, ChristenUnie.

Mevrouw Nede: Dank u wel voorzitter. Ik had nog de vraag gesteld over de e-mail van 26 maart waarin staat dat er 's middags werd gevraagd om de volgende dag een collegevoorstel te hebben.

De voorzitter: De burgemeester.

De heer Marcouch: Ja, voorzitter, ik kan me niet … Want ik weet niet wat mevrouw Nede achter dat mailtje … Kijk, dus dit voorstel behelst niet heel veel werk, dus ik weet niet in welke context dat mailtje … Ik bedoel, we communiceren wel vaker zo van het kan morgen. Ik weet niet wat er achter de vraag zit om u beter van antwoord te dienen.

De voorzitter: Mevrouw Nede.

Mevrouw Nede: Ik denk dat dit antwoord voor nu voldoende is.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik even de raadskamer rond of alle vragen beantwoord zijn. Ik zie nog een hand van de heer Lukkassen, Forum voor Democratie.

De heer Lukkassen: Dank u wel. Ik wilde nog graag reageren op de opmerking van het college waar de bal weer naar de raad terug werd gekaatst. Maar mijn punt was juist dat het college de bal bij de rechter wil neerleggen.

De voorzitter: De portefeuillehouder.

De heer Marcouch: Voorzitter, de raad gaat over het al dan niet aannemen van het voorstel zoals voorligt. Ten aanzien van de rechter heb ik aangegeven dat in ons rechtssysteem uiteindelijk ten aanzien van gedragingen, handhaving daarvan, de rechter altijd het laatste woord heeft.

De voorzitter: Dank u wel. Kijk ik even de raadskamer rond. Er zijn geen verdere vragen meer. Dan wil ik als eerste een toezegging herhalen om daarna te kijken hoe wij verder gaan. Mag ik even uw aandacht? De burgemeester zegt toe om indien de raad instemt met de APV-wijziging de uitwerking en beleidsregels aan de raad te doen toekomen. Dat is het geval. Dan wil ik u vragen of partijen van plan zijn … De heer Maref.

De heer Maref: Ja, voorzitter. Ik had nog een technische vraag gesteld en ik weet niet of dat als toezegging genoteerd moet worden, maar of ik daar nog antwoord op zou kunnen krijgen. Niet vandaag, maar later dan schriftelijk.

De voorzitter: De burgemeester, kan de heer Maref nog antwoord op zijn technische vraag krijgen?

De heer Marcouch: Ja, voorzitter. Dat ging over de demonstratie van 12 mei. U wilt weten wanneer wij ervan wisten.

De heer Maref: Voor het eerst.

De heer Marcouch: Als we dat niet al gemeld hebben, voorzitter, dan melden we het nog een keer aan de heer Maref. Volgens mij is dat in eerdere correspondentie met de raad volgens mij wel gedeeld wanneer de demonstratie aangemeld is, want dat is het moment. Maar ik zal het u doen toekomen.

De voorzitter: Een toezegging naar de raad toe. Dank u wel. Dan vraag ik nog maar aan de partijen of partijen van plan zijn om moties dan wel amendementen in te dienen. De heer Lu, mag ik u vragen hoeveel moties dan wel amendementen en wat de strekking ongeveer gaat worden? Dat bepaalt ook mijn vervolg hierop.

De heer Lu: Dank u wel, voorzitter. Wij hebben er twee in gedachten die wij hebben benoemd in onze tweede termijn.

De voorzitter: Mijnheer Lu, mag ik u vragen, denkt u dat er een aparte raadskamer voor de twee moties dan wel amendementen nodig is, of dat dat in de besluitvormende vergadering besproken worden?

De heer Lu: Dank u wel, voorzitter. Ik verwacht dat het in de besluitvormende voldoende zou zijn, maar ik moet het wel even overleggen met mijn fractie.

De voorzitter: Wij hebben vandaag en eigenlijk nu een uitspraak nodig of u denkt dat het wel of niet nodig is, want anders kunnen wij het niet inplannen tot de besluitvormde vergadering. De heer Lu.

De heer Lu: Kan ik het binnen tien minuten aangeven, voorzitter?

De voorzitter: Deze raadskamer moet nu een besluit nemen.

Mevrouw Koorn: Punt van orde.

De voorzitter: Mevrouw Koorn.

Mevrouw Koorn. Ik heb net collega Lu horen zeggen waar ongeveer de moties over zouden gaan. Ik zou het fijn vinden om daar buiten de besluitvorming eerst mijn beeld over te kunnen voeren, dus ik weet niet of alleen de heer Lu namens de Partij voor de Dieren mag aangeven wat hij wil, maar vanwege de mogelijke verstrekkendheid vind ik het fijn als de raad zich daar rustig over kan beraden voordat we daar een besluitvorming haastje-repje wat van moeten vinden.

De voorzitter: Uiteraard is het aan de raadskamer om hier een besluit over te nemen. De heer Lukkassen.

De heer Lukkassen: Ja, dank u voorzitter. Ik sluit me aan bij wat mevrouw Koorn zegt, ook gelet op het feit dat wat de Partij voor de Dieren indienen best wel veel discussie en debat losmaakte, dus het lijkt me goed om daar nog eens een keer prima voor te gaan zitten.

De voorzitter: Dan vraag ik aan de raadskamer in de vorm van handen wie denkt dat er een vervolg op deze raadskamer nodig is? Kan ik nog een keer duidelijke handen? Bij een gewogen stemming, en die hanteren wij vanavond, is het geen meerderheid. Dat betekent dat wij doorgaan naar de besluitvorming en dat wij eventuele moties of amendementen daar bespreken. Mevrouw Koorn.

Mevrouw Koorn: Ja, voorzitter. Dan ga ik een keer een oproep doen aan mijn collega’s, want juist thema's die voor fracties zo belangrijk zijn om te bespreken, zou ik u nog een keer willen vragen om daar even goed over na te denken en niet het recht van gewogen stemming daarin eventueel wat zwaarder te benutten. U heeft mij net in ieder geval horen zeggen dat ik het echt een thema vind waar ik de tijd even voor wil nemen, juist ook om te horen wat de indieners beogen zodat ik dat niet in een besluitvorming in twee minuten moet doen, dus ik wil nog een keer op moreel appel in deze raadzaal doen om nog een keer de handen te mogen opsteken via de voorzitter.

De voorzitter: Dan mag ik u nog een keer vragen uw handen …

De heer Loor: Voorzitter, ik wil een punt van orde maken.

De voorzitter: De heer Loor.

De heer Loor: Want volgens mij werkt het niet helemaal zo volgens het Reglement van Orde. Wij hebben een gewogen stemming over de doorgeleiding. We hebben geen gewogen stemming over hoe wij doorgeleiden. Die discussie hebben we eerder met elkaar gevoerd, maar die gewogen stemming is alleen van toepassing op het besluit om al dan niet door te geleiden en niet op het besluit waarheen door te geleiden.

De heer Lukkassen: Voorzitter, punt van orde.

De voorzitter: De heer Lukkassen.

De heer Lukkassen: Een reactie op wat D66 zegt, ik herinner me dat we hier laatst ook die discussie hadden. Volgens mij ging het over Schaapsdrift en dat we aan het begin van de vergadering daar expliciet over vergaderd hebben tijdens het vaststellen van de vergaderorde, hoe we met die gewogen stemming aan het einde zouden omgaan in plaats van op het einde.

De voorzitter: Mevrouw Koorn heeft een voorstel gedaan om nog een keer te stemmen over of wij doorgaan met een vervolg op deze raadskamer. Mag ik nog een …

De heer Loor: Voorzitter, u kunt twee vragen stellen. U kunt vragen: gaan wij door naar de moties en amendementen of gaan wij door naar de besluitvorming? Dat is geen gewogen stemming. U kunt ook de vraag stellen: gaan wij door of niet? Dat is wel een gewogen stemming. Maar ik wil wel even weten voor welke vraag ik dan stem.

De voorzitter: Mijnheer Loor, mijn vraag is: gaan wij door naar moties en amendementen en mag ik daarvoor uw handen zien. In dit geval gaan wij door naar moties en amendementen. Dank u wel voor uw medewerking. Ik wens u allen nog een hele fijne avond.

Memo

Datum : 26 juni 2024

Aan : Raadsleden, fractievolgers en Griffie

Van : Burgemeester Marcouch

Betreft : Uitvoering toezegging 1583

Inleiding:

Tijdens het overleg van woensdag 19 juni 2024 over de APV-wijziging Verbod om vuur te stoken, is toegezegd (toezegging 1583) om antwoord te geven op de vraag wanneer de gemeente voor het eerst wist van de melding van de demonstratie van Pegida op 11 mei 2024 en of dit van invloed is geweest op de timing van het aanbieden van het raadsvoorstel APV-wijziging art. 5.5.1 Verbod om vuur te stoken.

Uitvoering toezegging:

De gemeente wist van de melding van de demonstratie van Pegida van 11 mei 2024 op 8 april 2024 om 12.05 uur, toen hiervan kennisgeving werd gedaan. Dit is niet van invloed geweest op de timing van het aanbieden van het raadsvoorstel APV-wijziging art. 5.5.1 Verbod om vuur te stoken. Dat raadsvoorstel is op 26 maart 2024 aangeboden ter bespreking in het college.

Ahmed Marcouch
Burgemeester van Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Wijziging APV, Hoofdstuk 5, Afdeling 5, Verbod vuur te stoken’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☑ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Besprekingen

- 17 april 2024: Informatieve en (deels) meningsvormende bespreking.
- 15 mei 2024: Vervolg meningsvormende bespreking (eerste termijn portefeuillehouder)
- 19 juni 2024: Vervolg meningsvormende bespreking (afgerond)

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Scholten (Volt), Nede (ChristenUnie), Zwijnepoel (D66), Groot (Arnhem Centraal), Van den Broek (Groep van den Broek), Koorn (CDA), Maref (VVD), Lu (Partij voor de Dieren), Dayioglu (GroenLinks). De fracties van PvdA, SP, DENK, PVV, Burgerbelang Arnhem en Forum voor Democratie waren niet vertegenwoordigd.

Verder aanwezig: burgemeester Marcouch, Van den Heuvel en Van Dongen (ambtelijke ondersteuning).

Bespreking

De volgende amendementen zijn besproken:

1. Amendement 'Geen sfeervuren met hout' (24A24) van de fracties Partij voor de Dieren, GroenLinks en Burgerbelang Arnhem
   Preadvies: negatief
2. Amendement ‘Geen hout op de BBQ' (24A25) van de fracties Partij voor de Dieren, GroenLinks en Burgerbelang Arnhem
   Preadvies: negatief
3. Amendement ‘Geen sfeervuren tijdens een smogalarm' (24A26) van de fracties Partij voor de Dieren, GroenLinks en Burgerbelang Arnhem
   Preadvies: negatief

Conclusie

Aan het einde van de beraadslaging heeft de voorzitter geconcludeerd dat de bespreking van concept amendementen en moties is afgerond. Met instemming van de raadskamer wordt het raadsvoorstel doorgeleid naar besluitvorming.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

N. Eppich

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

1. Raadsvoorstel 'ODRA begroting 2025 en jaarstukken 2023'
2. Raadsvoorstel 'Zienswijze 1e Bestuursrapportage 2024 en de ontwerp-Meerjarenprogrammabegroting 2025-2028 De Connectie'

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Voorgesteld besluit

De raad wordt voorgesteld

1. de bijgevoegde zienswijze op de begroting ODRA 2025 vast te stellen.
2. de bijgevoegde zienswijze op de begroting van de Connectie 2025-2028 vast te stellen.

Procedure:

Datum vergadering
26-06-2024

Type voorstel
Raadsvoorstel vanuit het college van B&W

Spreekrecht publiek?
Ja

Voorgesteld resultaat:
Start en afronding informatieve en meningsvormende ronde.

Informatieve fase:
Klassiek inspreken

Meningsvormende fase:
Er wordt in maximaal twee termijn vergadert waarin de raadskamer in gesprek gaat met het college.

Aandachtspunten

Informatieve bespreking
De informatieve bespreking bestaat uit het klassiek inspreekrecht. Insprekers krijgen vijf minuten de tijd om de raadskamer toe te spreken, waarna er ruimte is voor vragen. Op moment van publicatie van de agenda zijn er geen aanmeldingen van insprekers ontvangen. Mochten die er na publicatie van de agenda komen dan worden die toegevoegd aan de lijst van insprekers in de bijlage.

Meningsvormende bespreking
Er wordt *per raadsvoorstel* in twee termijnen vergaderd.

- Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld.
- De portefeuillehouder reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest. De portefeuillehouder beantwoordt de gestelde vragen.
- Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken.

Gestart wordt met de bespreking van de ODRA

Contactgegevens

Portefeuillehouder:	Ambtenaar	Raadsadviseur
ODRA Marco van der Wel	Leo den Uil leo.den.uil@arnhem.nl +31637473461	Willem Lammers willem.lammers@arnhem.nl (06) 31 10 79 51
De Connectie Maurits van de Geijn	Carlo Verhoef Carlo.Verhoef@arnhem.nl 06 31108074	Willem Lammers willem.lammers@arnhem.nl (06) 31 10 79 51

Aandachtspunten

Bij het raadsvoorstel over de ODRA

- Op maandagavond 13 mei was er een informatiebijeenkomst over de begrotingen van de verbonden partijen voor raadsleden. Onderdeel daarvan was een sessie vanuit de ODRA waarin de begroting is toegelicht en was er ruimte voor (technische) vragen.
- Het college stelt voor een positieve zienswijze te sturen, waarin aandacht wordt gevraagd voor de financiële opgave van de gemeente, en een beperking van de indexatie tot 3,5%. Dit moet volgens het college leiden tot een lagere Arnhemse afdracht van €200.000. Ook vraagt het college aandacht voor de kwaliteit van de dienstverlening, zoals aangedragen in het Rekenkamer-onderzoek.
- De begroting is sluitend. Voor Arnhem zijn de kosten begroot op € 7,3 miljoen. Dat is 12% hoger dan de begrote kosten in 2024. De belangrijkste redenen daarvoor zijn het gestegen uurtarief, hogere realisatie van een aantal begrotingsposten in de afgelopen jaren, verhoging van het budget voor adviseurs uitvoeringsbeleid en een uitbreiding van taken op het gebied van groene handhaving.
- Het betreft de tweede jaar op een rij met forse kostenstijgingen: de begroting over 2024 was ook al 15% hoger dan de begroting over 2023.
- Zienswijze dient voor 12 juli ingediend te worden.

Bij het raadsvoorstel over De Connectie

- Het college stelt voor een positieve zienswijze vast te stellen, waarbij aandacht wordt gevraagd voor de taakstellende opgave van De Connectie (omdat de indexatie wordt gemaximeerd op het niveau van de dekking die de gemeenten hiervoor ontvangen uit het gemeentefonds); diversiteit en inclusie én de invoering van outputfinanciering.
- Het betreft een beleidsarme begroting. Keuzes volgend uit het gemeentelijk beleid zullen met de eerstvolgende begrotingswijziging worden meegenomen, met uitzondering van autonome ontwikkelingen zoals de loon- en prijsontwikkelingen.

Moties en Toezeggingen

De volgende moties en toezeggingen worden met het raadsvoorstel afgedaan:

Niet van toepassing

Mogelijk resultaat:

- Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase
- Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de Bespreking van Moties en Amendementen.

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4197095

Onderwerp: ODRA begroting 2025 en jaarstukken 2023

Kernboodschap

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) heeft haar partners de jaarstukken 2023 en de concept begroting 2025 aangeboden ter zienswijze. De jaarstukken 2023 en de voorgestelde resultaatbestemming geven geen aanleiding voor opmerkingen. De concept begroting 2025 bevat de belangrijke (financiële) kaders voor het nieuwe begrotingsjaar. De concept begroting 2025 is in overleg met de gezamenlijke partners opgesteld. De Arnhemse raad heeft de mogelijkheid hier een zienswijze op in te dienen. De huidige en verwachte financiële situatie van de gemeente geeft aanleiding voor bijgevoegde zienswijze. De zienswijze staat stil bij keuzes die gemaakt kunnen worden om tot een nieuwe balans te komen in de begroting van de gemeente en haar gezamenlijke partners.

Voorstel

1. Kennis te nemen van de jaarstukken ODRA 2023.
2. Kennis te nemen van het Meerjarenprogramma ODRA 2025 -2028.
3. Bijgevoegde zienswijze in te dienen op de begroting ODRA 2025.

Inleiding

Arnhem is een belangrijke deelnemer aan de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem (GR ODRA) en heeft veel vergunning- en toezichttaken op het gebied van bouwen, wonen en milieu ondergebracht bij de ODRA. Jaarlijks biedt ODRA de jaarstukken en begroting aan. ODRA vraagt de deelnemende partners kennis te nemen van de jaarrekening 2023 en te reageren op de begroting 2025. Arnhem kan een zienswijze op de begroting indienen bij ODRA.

De begroting 2025 is grotendeels gebaseerd op de begroting 2024. Voor Arnhem begroot ODRA de kosten op € 7,3 miljoen. Dat is zo'n 12% hoger dan de begrote kosten in 2024. De belangrijkste stijgingen voor Arnhem betreffen:

- gestegen uurtarief, van € 99 naar € 104, door kostenstijgingen en CAO-loonstijgingen;
- aanpassing van een aantal begrotingsposten aan een hogere realisatie in de afgelopen jaren;
- verhoging van het budget voor adviseurs uitvoeringsbeleid;
- op verzoek van de gemeente uitbreiding van taken op het gebied van groene handhaving.

GEMEENTE Arnhem

Beoogd effect

Alle deelnemers aan de GR kunnen een zienswijze op de begroting indienen, met het oog op een effectieve en efficiënte invulling van de aan ODRA gemandateerde taken in vergunningverlening en handhaving.

Argumenten

2.1	*Het jaarresultaat is bestemd voor de algemene reserve.*
	De accountant van ODRA heeft een goedkeurende verklaring afgegeven. ODRA heeft het boekjaar 2023 afgesloten met een positief resultaat van € 144.300. Dit bedrag zal worden toegevoegd aan de algemene reserve. De hoogte van de algemene reserve komt hiermee uit op het niveau dat landelijk wordt geadviseerd.
3.1	*Deelnemende gemeenten zoeken gezamenlijk naar besparingsmogelijkheden.*
	Alle aan ODRA deelnemende gemeenten hebben te maken met een knellende financiële situatie. Besparingen binnen het werkpakket van ODRA kunnen het beste in gezamenlijkheid gekozen worden. Daarvoor is overleg en afstemming nodig, tussen de gemeenten onderling en met de ODRA. In de komende maanden zal deze afstemming plaatsvinden.

Kanttekeningen en risico's

3.1	*Tweede jaar op rij met forse kostenstijging.*
	In 2024 steeg de begroting voor Arnhem met 15%, voor 2025 wordt een stijging van 12% begroot. ODRA volgt met de voorgestelde stijging van het uurtarief de landelijke prijsindexeringen en de CAO-stijging. Dit is meer dan de indexering die Arnhem in de eigen begroting voornemens is toe te passen. Omdat ODRA veelal wettelijke taken uitvoert is er slechts een beperkt aantal keuzes te maken in het zoeken naar mogelijkheden om als gemeenten gezamenlijk te besparen. In de komende maanden wordt gezocht naar mogelijkheden voor besparing die draagvlak hebben bij alle aan ODRA deelnemende partners.

Participatie

De concept begroting is opgesteld in overleg met de partners van ODRA en na akkoord door het Algemeen Bestuur voorgelegd aan de raden en staten. De voorgelegde concept zienswijze is door de partners van ODRA gezamenlijk opgesteld.

Financiën

Het door ODRA voor Arnhem begrote bedrag zal moeten passen binnen de financiële kaders die Arnhem hiervoor opneemt in haar begroting. De komende maanden zal gezocht worden naar mogelijkheden om het voor Arnhem begrote bedrag naar beneden bij te stellen.

Uitvoering

Een zienswijze op de begroting kan bij ODRA worden ingediend. Het Algemeen Bestuur ODRA zal de begroting 2024 vaststellen, zo nodig aangepast naar aanleiding van eventueel ingediende zienswijzen. ODRA biedt de begroting uiterlijk 15 september 2024 aan bij het ministerie van Binnenlandse zaken.

Communicatie

Niet van toepassing

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Begroting ODRA 2025
- Jaarverslag ODRA 2023
- Jaarrekening ODRA 2023
- Meerjarenprogramma ODRA 2025-2028
- Aanbiedingsbrief begroting ODRA 2025 aan raden
- Aanbiedingsbrief procedure jaarstukken 2023 ODRA aan raden
- Concept zienswijze op de begroting ODRA 2025

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	4197095

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 21 mei 2024, nummer: 4197095;

gelet op artikel gelet op artikel 58 Wgr;

besluit:

1. Bijgevoegde zienswijze in te dienen op de begroting ODRA 2025

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Bijlage bij meerjarenplan
2025 - 2028

Begroting 2025

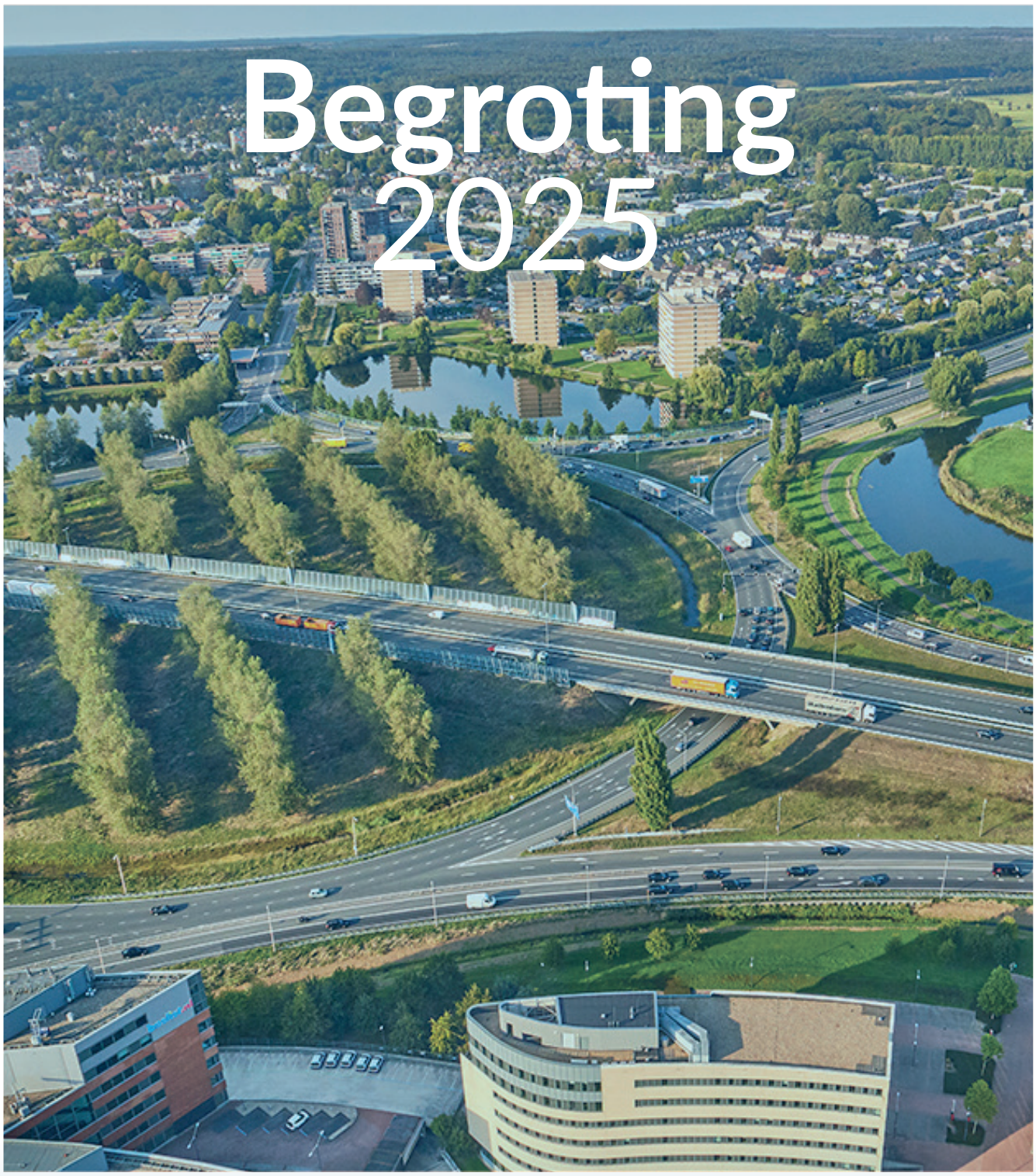

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

INLEIDING

Deze begroting wordt gepresenteerd als bijlage bij het meerjarenplan van ODRA.

In 2023 is ODRA gestart met het opstellen van dit plan. Het proces voor het opstellen van begroting liep hieraan parallel. In hoofdstuk 7 van het meerjarenplan zijn dan ook de uitgangspunten van het financieel beleid opgenomen. De focuspunten en activiteiten voor de komende jaren zijn vertaald in deze begroting.

In december 2023 is, op basis van een concept van het meerjarenplan, de kadernota 2025 door het Algemeen Bestuur vastgesteld. Dié kaders vormen de uitgangspunten voor deze begroting en meerjarenraming, te samen met het meerjarenplan én de conceptwerkplannen voor 2025. Deze zijn met de partners opgesteld in de maanden januari en februari 2024 en gebaseerd/geëxtrapoleerd op de werkplannen 2024.

Deze begrotingsbijlage is beleidsarm. Bij de toelichtingen op de tabellen worden met name de uitgangspunten toegelicht waarop de begroting is gebaseerd. Die bestaan vooral uit de kaders en normen die door het Algemeen Bestuur zijn vastgesteld (mede in de kadernota) en gebaseerd op de geldende CAO, verplichtingen, indexeringen en trendontwikkelingen vanuit de realisatie(s) van afgelopen jaar 2023.

INHOUDSOPGAVE

03 Inleiding

04 1. Uitgangspunten voor de programma-begroting 2025

09 2. Financieel beleid en kaderstelling

012 3. Begroting 2025

017 4. Meerjarenbegroting 2026-2028

019 5. Geprognosticeerde balans en financiële positie

023 6. Risico's voor de begroting 2025

025 7. Ondertekening

BIJLAGEN

026 Bijlage 1
Overzicht producten

027 Bijlage 2
Overzicht diensten

028 Bijlage 3
Overzicht bijdragen klanten

1

UITGANGSPUNTEN VOOR DE PROGRAMMA-BEGROTING 2025

1.1 PDC - 2024 / 2025

In september 2023 heeft het bestuur de PDC voor 2024 vastgesteld. Voor 2025 is een aantal modificaties aangebracht, op basis van nieuwe inzichten vanuit de omgevingswet en nieuwe vraag aan diensten. Tevens zijn een beperkt aantal wijzigingen in de servicecategorie gemaakt. Services zijn omgezet van 'product' naar 'dienst' vanwege de ervaringen van 2023. Er is gebleken dat de tijdsbesteding aan een product te gevarieerd is afhankelijk van de aard van de zaak of partner. Klachtenafhandeling is de belangrijkste aanpassing.
Kengetallen zijn niet aangepast.

1.2 Taakvelden en programma's

Binnen het Gelders Stelsel is de afspraak gemaakt dat onze werkzaamheden worden gecategoriseerd in taakvelden en programma's. De taakvelden (milieu, bouw en algemeen) die we voorheen hanteerden hebben we in lijn gebracht met de taakvelden die vanuit het IBP (Inter Bestuurlijk Programma) worden gehanteerd ten behoeve van de robuustheidsmeting. Het gaat om 'basistaken milieu', 'milieu gerelateerde (plus)taken' en plustaken; over het algemeen 'bouw'.

Er zijn vijf programma's: vergunningverlening, toezicht en handhaving, advies, stelseltaken, en projecten.

1.3 Financieringsstructuur

Sinds 2018 werken we vanuit de afspraken over 'beheerste output-financiering'. Deze methodiek houdt in dat we werken met een mix van financieringen. Per productcategorie geldt een ander regime:

- Provinciale programma's worden afgerekend op basis van nacalculatie van de gewerkte uren.
- De werkprogramma's voor partners en collega OD's in Gelderland: afgenomen 'producten' worden afgerekend met een vaste prijs, de 'diensten' met nacalculatie op uren en de gezamenlijke diensten met een vaste prijs voor het geheel.
- De diensten aan derden is geheel op nacalculatie basis van de bestede uren.
- Materiele kosten (out of pocket) worden veelal 1 op 1 doorbelast zonder toeslag.

In onderstaande 'kern-tabel' is het kader vanuit de productcategorieën (PDC) weergegeven.

De cijfers in de begroting 2025 zijn bepaald door extrapolatie van de diensten in de werkpakketten 2024 (vastgesteld in november 2023), met op de achtergrond geformuleerde trends (zie meerjarenplan), voor zover kwantificeerbaar.
ODRA is de afgelopen jaren in omzet gegroeid. Dit komt voort uit een groter structureel takenpakket vanuit de partners en, met name vanaf 2023, door de uitvoering van grote projecten. Vanaf 2023 zijn de tarieven geïndexeerd op de (historisch gezien) hoge inflatie.

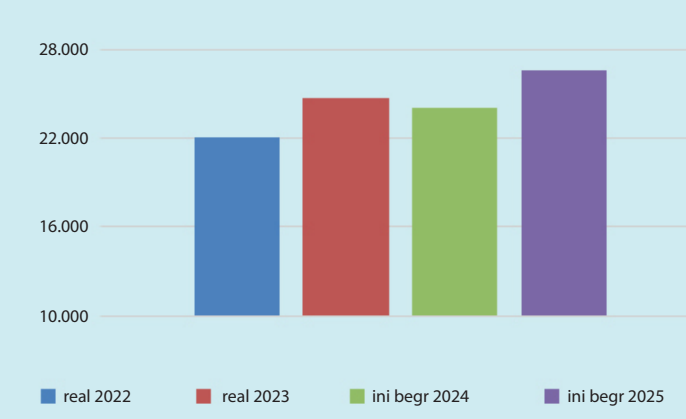

Tabel 2: Omzetontwikkeling vanaf 2022

Toelichting grafiek omzetontwikkeling

- De begroting 2024 is lager dan 2023 en 2025. Dit heeft te maken met de projecten (bv WNB, SPUK IBP) die in 2023 zijn uitgevoerd.
- Voor 2024 is de verwachting dat de omzet hoger wordt door nieuwe projecten, aanvullend gefinancierd door ministerie en derden.

Raming 2025 op hoofdlijnen x € 1.000	**aantallen**	**realisatie 2023**		**aantallen**	**ini begroting 2024 in €**		**aantallen**	**capaciteit (uren)**	**begroting 2025 in €**	
Baten										
Producten (obv aantallen)	13.246	8.095	33%	11.278	8.702	36%	8.957	*80.110*	8.331	31%
Diensten (obv uren)	146.056	13.838	56%	130.068	12.877	53%		*150.015*	15.602	58%
Gezamenlijke diensten		1.644	7%		2.172	9%		*24.283*	2.463	9%
Materiële kosten		1.009	4%		332	1%			333	1%
Vrijval balansposten		126							pm	
Totaal baten		**24.712**			**24.083**			***254.408***	**26.729**	
Lasten	aantal fte			aantal fte	x € 1.000		aantal fte		x € 1.000	
Lasten programma's	179,1	18.156	74%	169,7	18.028	75%	182,8		19.710	74%
Lasten overhead	42,0	6.412	26%	35,3	6.054	25%	39,1		7.019	26%
Totaal lasten	**221,1**	**24.568**		**204,9**	**24.083**		**221,9**		**26.729**	
gemid. kengetal producten	6,4			7,7			8,9			
tarief per uur	€ 95,00			€ 99,00	tov 2023	4,2%	€ 104,00	tov 2024	5,1%	
Saldo		**144**			**0**				**0**	

Tabel 1: Kerncijfers productie

Tariefopbouw in euro	realisatie 2023	begroting 2024	begroting 2025	benchmark
Personeelskosten direct	€ 69	€ 73	€ 76	€ 68
Personeelskosten indirect	€ 17	€ 16	€ 17	€ 21
Materieel				
- huisvesting & facilitair	€ 3	€ 4	€ 3	€ 9
- ict	€ 4	€ 3	€ 4	€ 5
- overige kosten	€ 2	€ 3	€ 4	€ 5
Overhead	€ 9	€ 10	€ 11	€ 19
Beleidsruimte *)	€ 0			-€ 4
Totaal	**€ 95**	**€ 99**	**€ 104**	**€ 104**
- stijging tov voorgaand jaar		4,2%	5,1%	
Aantal productieve uren	1.412	1.400	1.358	1.358

Tabel 3: Tarief opbouw in relatie tot benchmark

1.4 Benchmark; tarief opbouw en andere uitgangspunten

We benchmarken onszelf met onder meer de 'handleiding overheidstarieven'. Met name waar het gaat over het tarief, de overhead en over het aantal productieve uren per fte.

In 2023 is er een trendbreuk in de norm hiervoor. Vanuit de CAO-SGO is het aantal (bovenwettelijke) verlofdagen voor onze medewerkers toegenomen. In 2023 en 2024 gaat het om gemiddeld 5 dagen extra per persoon. De productiviteitsnorm zakt daardoor van gemiddeld 1.400 uur per fte naar 1.358 uur.

Vanuit de benchmark zien we dat het tarief van ODRA gelijk is aan het landelijke beeld van overheidsorganisaties. In vergelijking met andere omgevingsdiensten zit het tarief van ODRA in de onderste regionen. Een belangrijk verschil is dat we onze overhead hebben kunnen verlagen naar circa 26%. Het aandeel loonkosten in het tarief is bij ODRA hoger dan in de benchmark; dit is te verklaren doordat we relatief veel hoger ingeschaalde werknemers hebben dan veel uitvoeringsdiensten in de benchmark. De 'beleidsruimte' in de benchmark is de vrije ruimte die organisaties voor specifieke projecten inzetten. Wij categoriseren deze binnen de personeelskosten.

1.5 Trends per taakveld en programma en aantallen producten & diensten

In de tabellen 4 en 5 is de omzetontwikkeling van de afzonderlijke taakvelden en programma's weergegeven. In de grafieken is de omzet (x € 1.000) van respectievelijk 2023 en begroting 2025 aangegeven.

- De omzet neemt toe in beide taakvelden (bouw en milieu). Ten opzichte van de realisatie 2023 stijgt de omzet uit de bouw met 1,3 miljoen (22%). Dit is voor de helft toe te schrijven aan het prijseffect, de andere helft betreft een verwachte toename in het aantal Briks-vergunningen.
- In het taakveld milieu neemt de omzet met 5% toe ten opzichte van 2023. Uit grafiek 5 blijkt dat we een afname verwachten bij toezicht en handhaving; er zijn vooralsnog minder controles (wnb), klachten en handhavingsbesluiten geraamd.
- In 2023 zijn er veel projecten uitgevoerd. We verwachten dat deze trend zich doorzet. Er is een stelpost opgenomen in de begroting voor mogelijke projecten van derden.
- In de PDC 2025 wordt een aanpassing gedaan met betrekking tot de service categorisering. We evalueren elk jaar of een activiteit voldoende stabiliteit heeft om deze als product met vaste prijs aan te bieden. Het moet dan voor alle klanten en alle zaken voldoende representatief en vergelijkbaar zijn. Hiermee word het risico van een onnauwkeurig kengetal (en dus onjuiste kostendoorbelasting) gemitigeerd.

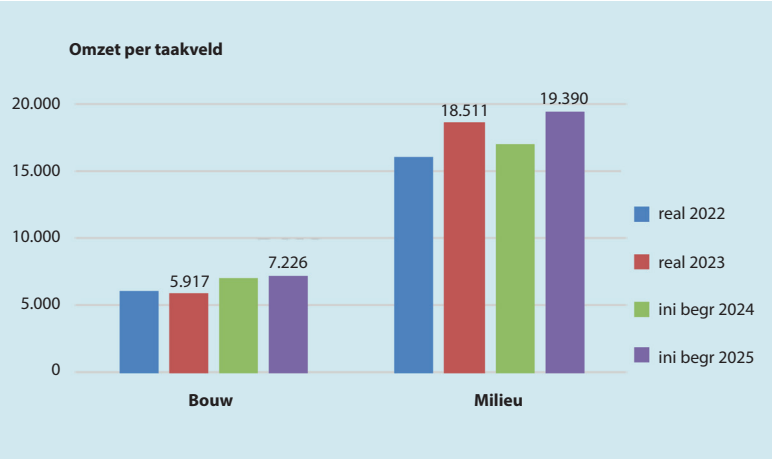

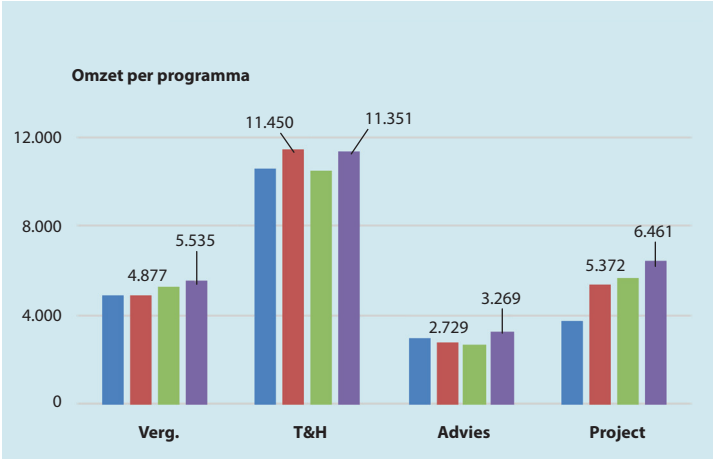

Tabel 4 en 5: Omzet per taakveld en programma

Omgevingsdienst Regio Arnhem

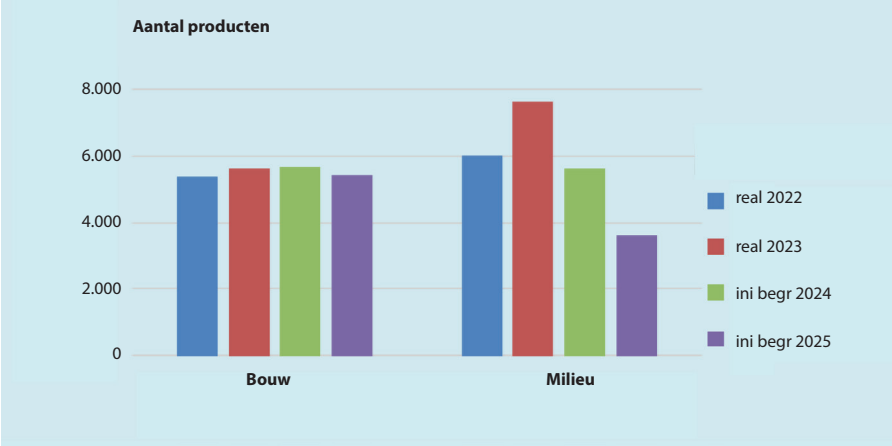

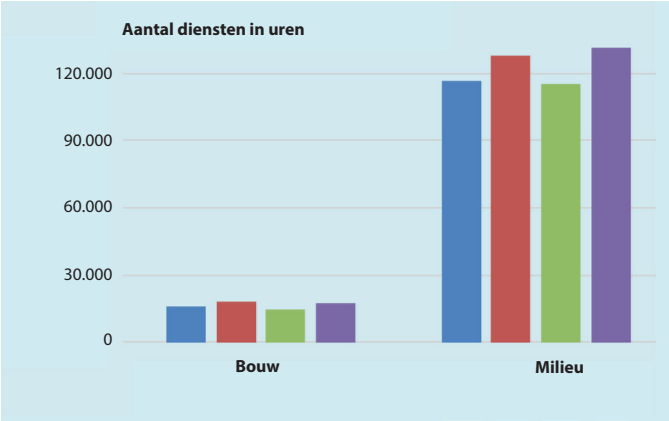

Tabel 6 en 7: Ontwikkeling aantal producten en diensten

- De daling van het aantal producten in tabel 6 betreft de omzetting van klachtafhandeling van product naar dienst. Hier is gebleken dat enkele bedrijven/casus vele klachten veroorzaken die een specifieke aanpak vergen. Het afrekenen via een vaste prijs is dan niet reëel. Om dit te voorkomen wordt de klachtafhandeling voortaan afgerekend op reële urenbasis.

1.6 Projecten en programma's en gezamenlijke diensten

In deze paragraaf is het merenjarenplan gespecificeerd voor het aandeel projecten, programma's en innovatieactiviteiten. Voor de inhoudelijke toelichting op de voorgenomen bestedingen, wordt naar het meerjarenplan verwezen. Vanuit het IBP (Interbestuurlijk programma) is een criterium gesteld voor de innovatieomzet van een omgevingsdienst. Deze betreft 1% van de omzet.

Innovatie/projecten-agenda x € 1.000	**Ini begr. 2025**
Programma Omgevingswet	
Energie	120
Stimuleren circulaire economie	150
Verminderen Nox en fijnstof	100
Tegengaan ZZS	30
Robotisering intakeproces	50
Nader te bepalen / vrij budget innovatie	
Totaal	**450**
Percentage omzet	*1,7%*
Omzet	26.729

Tabel 8: Innovatie agenda

Toelichting grafiek innovatie budget

- Ten behoeve van de begroting 2025 zijn de bestaande project-budgetten samengevoegd en opnieuw gealloceerd.
- Het budget voor de omgevingswet valt vrij, evenals voor de GUOV. De vaste kosten hiervoor zijn onderdeel van de gezamenlijke dienst 'beheer zones en kaarten' (zie tabel 9).

Omschrijving gezamenlijke dienst x € 1.000	Thema	realisatie 2023	ini begr. 2024	begroting 2025
Piketdienst		87	115	117
Strafrecht		217	248	260
Data- en ketengedreven services		721	693	731
Klantadvisering	milieu	12	30	42
Klantadvisering	bouw	504	413	434
Gezamenlijke dienst voor algemeen deel van de projecten	GUOV	29	25	
Advies uitvoeringsbeleid		137	204	429
Subtotaal reguliere gezamenlijke diensten		1.706	1.727	2.013
Programma Duurzaamheid:	Energie	173	149	
	Circulariteit	81	50	
Programma Omgevingswet:	Omgevingswet	251	139	
Gezamenlijke dienst innovatiebudget		95	108	450
Subtotaal gezamenlijke programma's en projecten		600	444	450
Totaal gezamenlijke diensten		**2.306**	**2.172**	**2.463**

Tabel 9: Overzicht gezamenlijke diensten

De gezamenlijke diensten worden met een vaste prijs opgenomen in de werkprogramma's. Dat geschiedt op basis van de vastgestelde verdeelsleutel, bestaande uit 40% stemverhouding en 60% inwoneraantal. Voor 2025 is deze verdeelsleutel herijkt; vanwege de groei in de bijdrage van Doesburg, Overbetuwe en de Provincie is de verhouding aangepast. De gezamenlijke diensten worden ondergebracht in de betreffende programma's conform onderstaande tabel.

Toelichting gez. diensten

- De stijging van het budget is voornamelijk een prijseffect.
- Uitzondering is het advies uitvoeringsbeleid; Dit is een intensivering t.o.v 2024. Dit is apart toegelicht in het meerjarenplan.

2

UITWERKING FINANCIEEL BELEID EN KADERSTELLING

In het meerjarenplan is in hoofdstuk 7 het meerjarig financieel beleid (op hoofdlijnen) beschreven. Voor de begroting is concreet het volgende van belang:

2.1 Outputfinanciering: Hybride vorm - provinciale programma's

In 2020 is het systeem van 'beheerste' outputfinanciering ingevoerd. Deze vorm van financiering geldt alleen voor de werkpakketten van partners en omgevingsdiensten. Voor diensten in provinciale programma's (complexe handhaving en aandachts-bedrijven) geldt dat deze worden afgerekend via een input-methode, namelijk op basis van gerealiseerde uren (circa één vijfde van de omzet).

Deze hybride vorm van financiering brengt inefficiënties met zich mee qua administratieve inrichting, tarifering en verantwoording naar de klanten. Vanuit het IBP-programma wordt nagedacht over een vorm van normfinanciering. Wanneer het kan worden geïmplementeerd is nog onduidelijk en dus nog niet meegenomen in deze begroting.

In de bedrijfsvoering wordt het hanteren van een uniform tarief steeds lastiger. Er zijn tal van projecten die al op andere basis worden gefinancierd. Ook procesinnovaties, waarbij een deel van het werk door procesondersteuners wordt gedaan, maakt dat uniforme tarieven op termijn niet houdbaar zijn. Waar mogelijk gaat ODRA op beperkte schaal met tariefdifferentiatie aan de slag.

2.2 Besparingsdoelstellingen

In december 2023 hebben de partners gevraagd om scenario's uit te werken voor eventuele besparingen in de begroting, met als achtergrond de verontrustende scenario's voor de gemeenten in kader van de herstructurering van het gemeentefonds in 2026.

ODRA heeft op korte termijn, dus voor de begroting 2025, beperkt mogelijkheden. Veel van de kosten zijn vaste kosten (huisvesting, ict), en het merendeel van personeelskosten is gebaseerd op de CAO en ontwikkelingen daarin (indexatie). Besparingen komen pas in zicht op middellange termijn, middels intensievere samenwerking met andere omgevingsdiensten, waarbij taken en/of bedrijfsvoering gezamenlijk kan worden gedaan.

2.3 Doelmatig en efficiënt werken

We werken continu aan onze doelmatigheid. Kwalitatief meer bereiken met minder middelen. Dit doen we onder meer door ons traject 'rijker verantwoorden / outcome gericht werken' waarbij we het te berekenen effect voorop stellen. Dat zijn vertrekpunten voor onze procesinrichting, die we zo efficiënt mogelijk inrichten. We ondersteunen dat door:

2.3.1 KWALITATIEF HOOGWAARDIG PERSONEEL:

Van alle kosten vormen de personeelskosten het grootste aandeel in de exploitatie, in totaal circa 80%. ODRA voert een beleid om continu op drie aspecten de balans te vinden tussen kwaliteit en kosten:

- Strategisch personeelsbeleid: We kennen relatief veel medewerkers die bij de oprichting vanuit de partners zijn overgekomen, met een hogere dan gemiddelde leeftijd, veelal salariëring in de eindschalen en diverse garantietoelagen. De natuurlijke uitstroom (pensioen) is op gang gekomen. Daarnaast zien we dat het verloop, door een dynamische arbeidsmarkt, fors is toegenomen, circa 15% in 2023. We verwachten dat het relatief hoge verloop blijft.
- Inclusie en diversiteit: ons uitgangspunt is een werkgever te zijn die breed aantrekkelijk is voor een diversiteit aan mensen. Hierbij streven wij naar een personeelsbestand welke een afspiegeling is van de maatschappij. Het streven is om in het laatste kwartaal 2024 tot een beleid en strategie rondom dit thema te komen. Hier geven wij vorm aan door middel van onderzoek, de aansluiting bij het netwerk Diversiteitsreis, en gesprekken met diverse partijen en partners ter benchmarking van het op te zetten beleid.
- Het werk dat moet worden uitgevoerd, wordt complexer. Het aantrekken en behouden van kwalitatief hoogwaardig personeel zal door de krapte op de arbeidsmarkt in toenemende mate een uitdaging zijn. Om te voorkomen dat medewerkers hun heil elders zoeken en vervanging er niet is, behoudens steeds kostbaar wordende inhuur, wordt er gekeken naar het functiehuis.
- We trekken veel jonge medewerkers aan en leiden ze zelf op. Dit zijn over het algemeen wat langere trajecten, met meer inwerkkosten, maar leiden uiteindelijk tot een stabielere en toekomst bestendige organisatie.
- Het aandeel van de flexibele schil (externe inhuur) is op dit moment circa 23% van de totale loonkosten. Wij streven naar een flexibele schil van maximaal 15% van de loonkosten. Belangrijke succesfactor voor dit beleid zijn de afspraken die ODRA maakt met haar partners over de structurele werkpakketten en de kwaliteit van de prognoses rond het meerjarige werkaanbod. Met bovenstaande condities zijn we beter in staat om in te zetten op het werven en behouden van vast personeel in plaats van inhuur.

2.3.2. DIENSTVERLENINGSCONCEPT

We vinden het belangrijk dat er goed zicht is op de uitvoering van de dienstverlening van ODRA aan inwoners en ondernemers in de regio. Daartoe zijn in 2023 werkplannen opgesteld voor verbetering van de diensterlening, vanuit de visie dat we inwoners en ondernemers behandelen, zoals wij zelf ook behandeld zouden willen worden: vriendelijk, behulpzaam, geïnteresseerd en vakkundig. Door duidelijke en zichtbare servicenormen over onze dienstverlening, samengevat in een online kwaliteitshandvest. We werken aan begrijpelijke digitale externe informatievoorziening, toegankelijk voor iedereen, ook voor mensen met een specifieke beperking.

In de begroting is dit vertaald in de budgetten voor bedrijfsvoering, onder meer bij post – en telefonie, receptie, informatievoorziening & archief en facilitair.

2.3.3. DUURZAME HUISVESTING, FACILITAIR EN ICT:

In september 2022 is ODRA verhuisd naar de Airborne tower. We huren daar vier verdiepingen die duurzaam zijn ingericht (energielabel A++), automatische ledverlichting en refurbished meubilair. Aan de verhuizing was gekoppeld een ICT -transitie naar volledig mobiel – in the cloud. De structurele financiële effecten waren circa € 150.000 per jaar besparing en compliant aan de wet informatiebeveiliging. Het beleid voor de komende jaren is erop gericht om de ICT verder in te richten op efficiënt gebruik van de mogelijkheden voor samenwerken (via teams).

Qua huisvesting begint de grens al wel in zicht te komen, met name op de drukke dagen in de week. Voor één specifiek onderdeel van de huisvesting, namelijk de meetdienst, wordt in 2024 een oplossing gezocht. De huidige locatie van de werkplaats (aan de Markt in Arnhem) is te klein voor de te verwachten groei.

Op facilitair gebied hebben we een mobiliteitsbeleid geformuleerd, waarbij we de omslag naar minder CO_2 uitstoot voor ogen hebben. We stimuleren dat door ons wagenpark te electrificeren, en door gebruik te maken van e-fietsen (leaseregeling), ook voor woon-werk verkeer. Vanaf het begrotingsjaar 2024 zijn we met ingang van 1 juli verplicht te rapporteren over het CO_2 gebruik en de besparingen die we gaan bereiken.

2.3.4. PLANNING EN CONTROL & INFORMATIESYSTEMEN

Efficiëntie bereiken we ook in de informatievoorziening aan onze klanten (partners, derden en subsidiegevers). We zijn bezig om de processen verder te stroomlijnen, mede aan de hand van de richtlijnen om een eigen 'in control statement' te kunnen afgeven. Deze verplichting geldt vanaf 2023.

Begin 2024 zijn we gestart met een hernieuwde aanbesteding voor een integraal bedrijfsvoerings-systeem. Sinds 2019 gebruiken we SAP by Design in combinatie met een aantal systemen, waaronder die voor salarisverwerking. Na evaluatie is gebleken dat dit systeem in de huidige configuratie onvoldoende toekomstbestendig is, met name om de professionalisering op HR-gebied te kunnen ondersteunen. Vanuit een opgestelde businesscase blijkt dat implementatie van een nieuw systeem per 1 januari 2025 haalbaar is, en budgetneutraal qua exploitatie kan worden gerealiseerd. Doorgaan met de huidige configuratie zou leiden tot hogere structurele lasten.

2.4 Samenwerking met de regio

We werken niet alleen samen met partners in de veiligheidsketen (brandweer, politie, GGD, waterschappen en openbaar ministerie en gemeenten), maar ook met de andere vijf omgevingsdiensten in Gelderland. Het is samenwerken in het primaire proces (complexe handhaving en -vergunningen, ketensamenwerking, enz.), maar ook op het gebied van ICT (IGO – Data gedreven werken) en bedrijfsvoering (HR, AVG en communicatie/portaal). De taken zijn onderling verdeeld. De komende jaren wordt samenwerking landelijk van groter belang. De aanleiding hiervoor is het IBP (Interbestuurlijk programma) met focuspunten op de 'robuustheid' van omgevingsdiensten en vth-kwaliteit.

De kosten voor de komende jaren zullen gaan verschuiven van bijdragen aan het Gelders Stelsel, naar contributie en bijdragen voor de kennisontwikkeling via Omgevingsdienst-NL.

2.5. Kaderstelling en normering

In december 2023 heeft het Algemeen Bestuur ingestemd met de kaderstelling voor de begroting 2025. De tariefstelling (ad € 104,- per uur) is reeds in paragraaf 1.4 toegelicht.

De kaderstelling bevatte nog een aantal andere normen. Hieronder aangegeven:

2.5.1 NORMERING PERSONEELSBUDGETTEN

Personele overhead: De huidige interne bezetting (begin 2024) op bedrijfsvoering / staf / management bedraagt 36 fte. Dit is 20% van de interne bezetting. Binnen bedrijfsvoering en staf worden activiteiten uitgevoerd uiteenlopend van secretariaat, communicatie, ICT-beheer en datakwaliteit, post-telefoon-intake, planning en control en HR. Door de groei van de organisatie is er ook een uitbreiding van teamleiding opgenomen in de begroting.

Secundaire arbeidsvoorwaarden: De algemene personeelskosten waren jarenlang genormeerd op 4,0% van de loonsom. Vanaf 2024 is het verhoogd naar 4,4%; gebleken is dat, met de CAO waarin éénmalige uitkeringen en veel nieuwe secundaire voorwaarden (bijvoorbeeld thuiswerkvergoedingen), dit nodig is.

Het reguliere opleidingen budget: Op basis van de richtlijnen uit het IBP is het opleidingen budget verhoogd naar 3% van de loonsom. Naast eigen opleidingen gaan we hier ook de bijdrage aan Omgevingsdienst-NL voor de 'academie' uit bekostigen.

2.5.2 DOELSTELLING OVERHEAD

Ons langjarig doel is om op 25% overhead uit te komen. In 2023 zijn we uitgekomen op 26%. De jaren daarvoor zijn we geleidelijk gedaald van 28% in 2018. In absolute zin hebben is 2% equivalent aan een half miljoen euro.

De stap naar 25% (circa € 0,25 miljoen efficiency) gaan we nog niet in de begroting 2025 bereiken. De ontwikkelingen rond IBP en eigen ambities voor organisatieontwikkeling leidt ertoe dat we nog extra investeren in de bedrijfsvoering. Dit is nader toegelicht in hoofdstuk 3.

2.5.3 DOELSTELLING EXTERNE INHUUR

In de CAO is voor overheden de inspanningsverplichting opgenomen om het aandeel externe inhuur te reduceren. In 2023 was ons aandeel 19% qua fte's (en 24% qua loonkosten). We streven naar 18% in fte's en 15% loonkosten. De daling in fte's zal gering zijn vanwege de gespannen arbeidsmarkt. De daling in loonsom bereiken we door meer eigen personeel in te zetten, met name bij de provinciale programma's. Tot nu toe liep dat via 'de pool' in het Gelders Stelsel met de hogere tarieven van de betreffende OD.

2.5.4. KADERSTELLING DECLARABILITEIT (PRODUCTIVITEITSNORM)

Zoals aangegeven in paragraaf 1.4 (benchmark overheidstarieven) daalt onze gemiddelde declarabiliteit per medewerker naar 1.358 uur (in 2023 ruim 1.400 uur). In de CAO zijn de (bovenwettelijke) verlof faciliteiten voor medewerkers toegenomen.

Productiviteit wordt daarnaast ook bepaald door 'verzuim', opleiding en het opnemen van oude verlofrechten. Voor die laatste categorie is een voorziening opgenomen (zie balans) om risico's voor de realisatie van afgesproken werk via inhuur te kunnen realiseren. Daarnaast sturen we nadrukkelijk op verzuim en op het op peil houden van kennis en vaardigheden.

3

BEGROTING 2025

In de tabellen 10 t/m 12 is de begroting vanuit een aantal invalshoeken weergegeven. Achtereenvolgens de taaktype (voorheen taakveld) / programma begroting en de categoriale begroting. De taakveld/ programmabegroting is de resultante van de verwachte werkprogramma's 2025, ingebracht door de partners. De categoriale begroting wordt verder gespecificeerd met toelichtingen per kostencategorie.

3.1 Baten 2025

De baten per programma worden bepaald door de PDC. Aan elke dienst of product is zowel een programma als een taakveld gekoppeld. De kosten worden bepaald aan de hand van de verhouding tijdsbesteding op die zelfde producten en diensten.
De bijdragen per klant zijn opgenomen in bijlage 4. Deze zijn gebaseerd op de conceptwerkprogramma's 2025 die in februari 2024 met de partners zijn doorgesproken.

Baten x € 1.000	realisatie 2023	ini begr. 2024	begroting 2025	Specificatie taaktype '25 basistaak	plustaak milieu	plustaak niet-milieu
Partners	16.880	17.091	18.446	8.293	2.742	6.955
Provinciale programma's	5.088	5.005	5.562	3.137	2.371	54
Omgevingsdiensten	490	439	601	272	328	0
Derden	1.119	1.253	2.120	111	2.008	0
Overige baten	1.135	294		75	381	0
Baten	**24.712**	**24.083**	**26.729**	**11.889**	**7.830**	**7.009**
- verhouding				44%	29%	26%

Baten x € 1.000	realisatie 2023		ini begr. 2024		begroting 2025		Specificatie taakveld '25 basistaak	plustaak milieu	plustaak niet-milieu
1. Vergunningverlening	4.877	20%	5.241	22%	5.524	21%	1.595	408	3.522
2. Toezicht en Handhaving	11.450	46%	10.505	44%	11.324	42%	7.762	811	2.751
3. Advies	2.728	11%	2.698	11%	3.269	12%	2.532	0	736
4. Stelseltaken		0%	0	0%	0	0%	0	0	0
5. Algemeen en Projecten	5.382	22%	5.639	23%	6.611	25%	0	6.611	0
Overige	275								
Baten	**24.712**	100%	**24.083**	100%	**26.729**	100%	**11.889**	**7.830**	**7.009**
- verhouding							44%	29%	26%

Tabel 10: Exploitatie overzicht 2025 baten per klantgroep - taakveld en programma

Raming baten en lasten (categoriaal) x € 1.000	realisatie 2023		ini begr. 2024		begroting 2025		% tov 2024
Baten	**24.712**		**24.083**		**26.729**		11%
Lasten							
Personeel loonkosten							
Medewerkers ODRA	15.403	63%	16.350	68%	18.647	70%	14%
Inhuur externe capaciteit	4.776	19%	3.685	15%	3.317	12%	-10%
Personeel overige kosten							
Opleidingen	240	1%	327	1%	559	2%	71%
Algemene personeelskosten	723	3%	719	3%	820	3%	14%
Dotatie personeelsvoorzieningen	240	1%	70	0%	100	0%	43%
Harmonisatie/detacheringen	-53	0%	-80	0%	-50	0%	-38%
Totaal personeel	21.329	87%	21.072	87%	23.394	88%	11%

Tabel 11: Lasten; personeel

Raming baten en lasten (categoriaal) x € 1.000	realisatie 2023		ini begr. 2024		begroting 2025		% tov 2024
Huisvesting en facilitair	747	3%	828	3%	841	3%	2%
ICT	897	4%	778	3%	900	3%	16%
Stelselkosten	336	1%	333	1%	358	1%	8%
Advieskosten	309	1%	350	1%	357	1%	2%
Overige kosten	26	0%	10	0%	36	0%	261%
Risico's (onvoorzien)		0%	197	1%	134	0%	-32%
Programmakosten	907	4%	515	2%	708	3%	37%
Totaal lasten	**24.551**	100%	**24.083**	100%	**26.729**	100%	**11%**
Saldo voor mutatie fondsen	**161**		**0**		**0**		
Verlof dotatie	17						0%
Saldo ter bestemming	**144**		**0**		**0**		

Tabel 12: lasten bedrijfsvoering en saldo

Formatie bezetting en personele kengetallen	realisatie 2023			%	ini begroting 2024			%	begroting 2025			%
	intern	extern	totaal	intern	intern	extern	totaal	intern	intern	extern	totaal	intern
Formatie bezetting												
Productief	147,2	31,7	178,9	82%	141,1	28,6	169,7	83%	156,9	25,9	182,8	86%
Niet productief	36,3	6,1	42,4		35,3		35,3		39,1		39,1	
Totaal bezetting en formatie	183,6	37,8	221,3		176,4	28,6	204,9		196,0	25,9	221,9	
Loonkosten x € 1.000	15.403	4.776	20.179		16.350	3.685	20.035		18.647	3.317	21.964	
Gemiddelde kosten /fte (in €)	**83.917**	**126.464**	**91.177**		**92.699**	**129.020**	**97.761**		**95.124**	**128.209**	**98.982**	
% van de loonsom	76%	24%			82%	18%			85%	15%		
% stijging gemid loonkosten tov jaar eerder									3%	-1%	1%	
Ten opzichte van realisatie 2023												
Bezettingsverschil in euro's									1.047	-1.504	53	
Prijsverschil in euro's									2.197	45	1.732	
									3.244	-1.459	1.785	
Ten opzichte van begroting 2024												
Bezettingsverschil in euro's									1.821	-347	1.475	
Prijsverschil in euro's									475	-21	454	
									2.297	-368	1.929	

Tabel 13: Personele kengetallen

Omgevingsdienst Regio Arnhem

3.2 Lasten 2025

3.2.1. TOELICHTING PERSONEELSKOSTEN

In tabel 13 is de ontwikkeling van een aantal belangrijke kengetallen rond bezetting en loonkosten in kaart gebracht. In de begroting gaan we uit van het principe akkoord CAO 2024 en de loonindexeringen Mev-2025 (laatste versie aug. '23). Voor 2024 en 2025 is de loonindex respectievelijk 5,8 en 4,3%

Toelichting tabel 13; personele kengetallen

- Loonkosten: De loonkosten van internen stijgen vanaf 2023 gemeten met 13%. Dit is meer dan de loonindex (gemiddeld 10%). Een van de redenen is dat we het aandeel externen terugbrengen, door medewerkers intern aan te nemen. Dit betreffen veelal de hoger ingeschaalde functies waardoor de gemiddelde looskosten stijgen. Een tweede oorzaak betreft periodieken en doorgroei van medewerkers.
- Inhuur: Het tegenovergestelde effect zien we bij inhuur. Het aandeel inhuur daalt, en de gemiddelde kosten voor externen stijgen minder dan de inflatie. Ondanks de krappe arbeidsmarkt hebben we afgelopen jaar (2023) de capaciteit op orde kunnen houden, zonder al te veel druk op de tarieven.
  Belangrijk voor goede (en qua tarief acceptabele) inhuur is het tijdig aanbesteden hiervan. Dit wordt mogelijk als we samen met onze opdrachtgevers vroegtijdig de benodigde capaciteit in kaart brengen. Het beleid is erop gericht om zo min mogelijk met aanvullende opdrachten te gaan werken; ad-hoc inhuur is altijd duurder.
- (Personele) overhead: Het aantal fte's in de bedrijfsvoering is afgelopen jaar meegegroeid met de omzet. Daarnaast zijn er functies bijgekomen die verband houden met onze verzelfstandiging op ict en huisvesting. Doel is om de bedrijfsvoering met internen te bemensen. Externe inhuur wordt ingezet bij langdurige ziekte of overbrugging van vacatures. Dit is lastig te plannen en daarom niet in de begroting (met een aantal fte) opgenomen.

3.3 Overhead

Naast de personele overhead (medewerkers bedrijfsvoering, staf en leiding) hebben we de huisvesting, ict en andere algemene kosten. Het totaal van de overhead (cf BBV-definitie) gaat in 2025 uitkomen op 26%. Hiervan is 16% personeel, en 10% materieel.

3.3.1 HUISVESTING EN ICT EN ADVIESKOSTEN

De huisvestingskosten stijgen ten opzichte van 2024 met 1,5%. Een groot deel van de kosten zijn afschrijvingen. De facilitaire kosten en energie stijgen natuurlijk wel gelijk (en meer) aan de inflatie. Deze structurele stijging is reeds in de begroting 2024 opgenomen.

Duurzame mobiliteit: De stijging van 2023 naar 2024 is een stijging vanwege de investeringen in duurzame mobiliteit; electrificering van het wagenpark en stimulering fiets en OV.

ICT; We begroten in 2025 cf het niveau van 2023. Die kosten zijn hoger dan we in 2024 hebben begroot; dit heeft voornamelijk als oorzaak de toename van de mobiele apparatuur en licenties, die nodig zijn voor onze medewerkers.

Gezien het aantal ontwikkelingen dat op ODRA afkomt in het kader van wet- en regelgeving, en de ambities om te kunnen inspelen op de maatschappelijke ontwikkelingen, is naast indexering een groter advieskosten-budget benodigd. We gaan uit van € 357.000.

3.3.2 PROGRAMMAKOSTEN EN STELSELTAKEN

In de stelseltaken zijn kosten opgenomen die de Gelderse omgevingsdiensten (en Omgevingsdienst NL) bij ons in rekening brengen voor de taken die zij voor het hele stelsel uitvoeren. De kosten van andere OD's zijn structureel wat lager. We begroten een budget van € 358.000 (zie ook § 2.4).

Voor de projecten en werkpakketten die we in opdracht van de partners uitvoeren, worden ook materiële kosten gemaakt. Deze worden aan de betreffende partner doorbelast. De grootste posten zijn: Meetdienst voor de Provincie, specifieke inhuur of inschakeling van advies bureau's, en piket (kosten n.a.v. calamiteiten).

3.3.3 ONVOORZIEN

Gezien de grote veranderingen die op ODRA afkomen in 2025, nemen we een bedrag onvoorzien op, zijnde 0,5% van de begroting. De risico's in de begroting zijn hoger dan deze norm (cf BBV van 0,5% van de baten). Afgelopen jaar 2023 is gebleken dat de risico's voor ODRA tegen de 2% van de omzet zitten. Zie jaarrekening ODRA 2023.

Overhead specificatie (indirecte kosten) x € 1.000	realisatie overhead 2023	directe kosten 2023	totaal kosten 2023	ini begr. overhead 2024	directe kosten 2024	totaal kosten 2024	begroting overhead 2025	directe kosten 2025	totaal kosten 2025
Subtotaal personeel	**4.256**	**17.073**	**21.329**	**3.674**	**17.397**	**21.072**	**4.291**	**19.103**	**23.394**
Overige overhead									
Huisvesting en facilitair	747		747	830		830	841		841
ICT	897		897	776		776	900		900
Advieskosten	269	40	309	350		350	357		357
Stelselkosten	216	120	336	217	116	333	240	118	358
Onvoorzien en overig	27	923	950	207 0	515	722	389 0	489	878
Subtotaal overige overhead	**2.156**	**1.083**	**3.239**	**2.380**	**631**	**3.011**	**2.727**	**607**	**3.334**
Totaal	**6.412**	**18.156**	**24.568**	**6.054**	**18.028**	**24.083**	**7.019**	**19.710**	**26.729**
totale kosten	24.568			24.083			26.729		
% van de totale kosten	26,1%	73,9%		25,1%	74,9%		26,3%	73,7%	

Tabel 14: Overhead

3.4. Samenvatting begroting 2025

ODRA presenteert een sluitende begroting voor 2025, met een omzet van € 26,6 miljoen.

Samengevat is het volgende proces gevolgd:

- Eind 2023 zijn de uitgangspunten voor de begroting 2025 via een kaderbrief vastgesteld in het algemeen bestuur. De begroting is een onderdeel (bijlage) van het meerjarenplan dat we hebben opgesteld samen met de partners.
- Begin 2024 zijn samen met de partners concept werkprogramma's opgesteld. Op basis hiervan is het aantal te leveren producten en diensten (vastgelegd in de PDC 2025) bepaald. Aan de hand van de PDC is de programma en taakveld indeling van de begroting opgesteld.
- Voor de diensten aan omgevingsdiensten en derden is een voorlopig kader bepaald en zijn stelposten opgenomen; voornamelijk gebaseerd op de cijfers van 2023 en afspraken 2024.

Belangrijkste kengetallen:

- Het uurtarief voor 2025 wordt ten opzichte van 2024 met € 5,- verhoogd tot € 104,-. Het merendeel van de verhoging is gerelateerd aan de indexatiecijfers uit de Mev voor 2025.
- De nieuwe activiteiten ten opzichte van de begroting 2024 (uitvoeringsbeleid /innovatiekalender) maken voor circa € 0,80 deel uit van de tariefsverhoging.
- De omvang van de begroting voor 2025 is € 26,6 miljoen (realisatie 2023 is € 24,6 miljoen).
- Het overheadpercentage komt uit op 26%. We streven naar een percentage van 25%.
- De begroting 2025 voldoet aan de criteria voor robuustheid; de omzet uit basis en milieu-gerelateerde taken is € 19,5 miljoen (norm is € 16,5 miljoen); het opleidingsbudget is 3% (cf de norm) en het innovatiebudget 1,7 % (norm = 1%).

4

MEERJAREN-BEGROTING 2026-2028

4.1 Stijgende omzet in komende jaren

Onze ambitie is om elk jaar ook de meerjarige ontwikkelingen te kwantificeren. Zowel op programmaniveau als op taakveldniveau. Dit is een moeilijk proces omdat het op veel punten nog onduidelijk is qua beleid, zowel vanuit de regering, als vanuit onze partners. Waar we zelf, met de partners, de koers kunnen bepalen is verwoord in het meerjarenplan. Deze heeft dient als uitgangspunt voor de meerjaren-raming, zoals hieronder weergegeven.

baten per programma x € 1.000	begroting 2024	begroting 2025	raming 2026	raming 2027	raming 2028	raming 2029
1. Vergunningverlening	5.241	5.524	5.397	5.273	5.152	5.033
2. Toezicht en Handhaving	10.505	11.324	11.857	12.414	12.997	13.608
3. Advies	2.698	3.269	3.520	3.791	4.083	4.398
4. Stelseltaken	0	0	0	0	0	0
5. Algemeen en Projecten	5.639	6.611	7.120	7.668	8.259	8.895
	24.083	26.729	27.894	29.147	30.492	31.934
% verandering		11,0%	4,4%	4,5%	4,6%	4,7%

categoriaal meerjaren x € 1.000	begroting 2024	begroting 2025	raming 2026	raming 2027	raming 2028	raming 2029
Baten						
Partners	17.386	18.446	19.612	20.864	22.209	23.652
Provinciale programma's	5.005	5.562	5.562	5.562	5.562	5.562
OD's en derden	1.692	2.721	2.721	2.721	2.721	2.721
Totaal baten	24.083	26.729	27.894	29.147	30.492	31.934
lasten x € 1.000	**begroting 2024**	**begroting 2025**	**raming 2026**	**raming 2027**	**raming 2028**	**raming 2029**
Personeelskosten	21.072	23.394	24.485	25.658	26.918	28.273
volume		*8,3%*	*1,7%*	*1,8%*	*1,9%*	*2,0%*
prijspeil		*3,0%*	*3,0%*	*3,0%*	*3,0%*	*3,0%*
Bedrijfsvoering	2.496	2.626	2.679	2.732	2.787	2.843
- huisvesting & facilitair	828	841	858	875	893	911
- ict	778	900	918	936	955	974
- overige kosten	890	885	903	921	939	958
Programmakosten	515	708	722	737	752	767
Totaal lasten	24.083	26.729	27.886	29.127	30.457	31.882
Saldo	0	0	9	20	35	52

Tabel 15: Meerjarige ontwikkeling

5

GEPROGNOSTICEERDE BALANS EN FINANCIËLE POSITIE

Activa x € 1.000	realisatie 31-12-2023	prognose 31-12-2024	prognose 31-12-2025
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	0	0	0
Materiële vaste activa	1.155	1.250	1.000
Financiële vaste activa	0	0	0
Vaste activa	1.155	1.250	1.000
Vlottende activa			
Liquide middelen	846	600	600
Uitzettingen met looptijd < 1 jaar	5.705	3.000	3.000
Vooruit betaalde bedragen	250	100	100
Onderhanden werk	0	0	0
Vlottende activa	6.801	3.700	3.700
Totaal activa	**7.956**	**4.950**	**4.700**

Passiva x € 1.000	realisatie 31-12-2023	prognose 31-12-2024	prognose 31-12-2025
Vaste passiva			
Algemene reserve	500	644	644
Te bestemmen batig saldo	0	0	0
Bestemmingsreserves	213	50	0
Resultaat boekjaar	144	0	0
Voorzieningen	1.056	865	825
Schulden > 1 jaar	542	495	448
	2.455	2.054	1.917
Vlottende passiva			
Vlottende schulden < 1 jaar	809	100	100
Vooruitontvangen subsidies	790	500	500
Overige schulden	3.775	2.000	2.000
Overlopende passiva	127	296	183
Vlottende passiva	5.501	2.896	2.783
Totaal passiva	**7.956**	**4.950**	**4.700**

Tabel 16: Geprognosticeerde balans

5.1 Verwachte balanspositie

De bijgevoegde balans is gebaseerd op de eindbalans 2023, in combinatie met voorgenomen investeringen, vastgestelde afschrijvingen in 2024 t.b.v. de huisvesting en ICT en de verwachte mutaties in reserves en voorzieningen in 2024.

Balansposten “vlottende activa en vlottende passiva” zijn moeilijk te prognosticeren, daardoor grotendeels stabiel in de prognose gehouden.

5.1.1 TOELICHTING OP VASTE ACTIVA

De materiële vaste activa bestaan grotendeels uit de investeringen in ICT en de kantoorinrichting als gevolg van de verhuizing in 2022. Ze worden afgeschreven met de volgende looptijden: Laptops in 4 jaar; Mobiele telefoons in 2 jaar; Netwerkapparatuur / audiovisueel in 4 jaar; Meubilair en kantoorinrichting, variërend van 4 jaar voor bureaustoelen tot 10 jaar overige meubilair; Inrichting en infrastructuur pand in 15 jaar. In 2024 en 2025 zal een deel van de mobiele apparatuur worden vervangen vanwege einde technische levensduur. Geschatte investering € 101.000,-

Naast de investeringen in huisvesting en ict, wordt er geïnvesteerd in de apparatuur voor kantoor en basistaken.

Voor de apparatuur en voertuigen geldt veelal 10 jaar afschrijving. Voor de meetdienst wordt een apart investeringsplan opgesteld iom de opdrachtgever, zijnde de provincie.

Verder bestaat de vaste activa uit waarden voor software, zijnde de investeringen in SAP en Open Wave. Hiervoor geldt een afschrijving van 5 jaar. In 2024 investeren we in een nieuw bedrijfsvoeringsysteem. De kosten worden vanaf 2025 afgeschreven, en komen in de plaats van de afschrijfkosten van ons huidig systeem. Geschatte investering € 250.000 in 2024 en € 75.000 in 2025.

5.1.2 TOELICHTING OP VLOTTENDE ACTIVA

De uiteenzettingen met een looptijd < 1 jaar betreffen grotendeels het banksaldo in de rijksschatkist. Aan het eind van 2023 was deze hoog, vanwege diverse afrekeningen over het werkpakket die nog afgewikkeld moesten worden. Gezien onze financieringsafspraken,

Materiële vaste activa x € 1.000	realisatie 31-12-2023	mutaties 2024	prognose 31-12-2024	mutaties 2025	prognose 31-12-2025
Apparatuur en voertuigen	115	-40	75	-35	40
Infrastructuur kantoor	424	-31	392	-31	361
Kantoormeubilair	317	-52	264	-52	212
ICT-apparatuur	244	-10	235	-145	90
Immateriële activa (software)	56	227	283	14	297
x € 1.000	**1.155**	**94**	**1.250**	**-250**	**1.000**

Tabel 17: Materiële vaste activa

middels voorschotten ter grootte van een kwart van de werkpakketten per kwartaal, is te verwachten dat het banksaldo hoog blijft op de jaargrenzen.

De post onderhandenwerk is pro forma opgenomen; in 2023 is de onderhanden positie gefactureerd aan de partners, derhalve onderdeel van de debiteuren.

5.1.3 TOELICHTING OP VASTE PASSIVA; RESERVES

De vaste passiva bestaan uit onze reserves, voorzieningen en kortlopende schulden.

- De algemene reserve is nu nog gemaximeerd (cf de GR) op € 0,5 miljoen. De verwachting is dat per juli 2024 de nieuwe GR van kracht wordt. In de GR is het artikel over de maximale algemene reserve aangepast op basis van de richtlijnen vanuit het IBP. Dit betreft een minimale weerstandsratio van 0,8. De weerstandsratio is de verhouding tussen de risico's en het vermogen + post onvoorzien. (zie tabel 20). Aan het bestuur wordt voorgesteld om het positieve saldo over 2023 toe te voegen aan de algemene reserve, nadat de GR van kracht is. Indien anders wordt besloten heeft dit geen effect op de exploitatie, enkel op de eindstand van het vermogen ultimo 2024.
- De bestemmingsreserves die vanuit de provincie zijn gevormd worden aangewend voor investeringen en afschrijvingen van de 'meetdienst'. Tevens verwachten we dat daar ook incidentele investeringen uit bekostigd kunnen worden ter uitbreiding van de meetdienst en mogelijk nieuwe huisvesting. Over deze laatste vindt nog overleg met de provincie plaats.

5.1.4. TOELICHTING OP VASTE PASSIVA; VOORZIENINGEN

De harmonisatievergoeding dekt de kosten van de garantietoelagen van medewerkers die zijn overgekomen van de Provincie bij de oprichting van ODRA. Deze voorziening loopt door tot in de jaren '30.

Het verlofsparen is een voorziening die eind 2022 is ingesteld, om kosten voortkomend uit gespaard verlof af te dekken. Medewerkers hebben sinds de CAO van 2023 het recht om al hun bovenwettelijk verlof te sparen en aan te wenden voor een sabbatical en/of eerder stoppen met werk. Er is nog weinig ervaring met dit type opname, de opbouw voor de meeste medewerkers is nog niet van die omvang. In de jaarrekening hebben we de voorziening gemaximeerd op € 0,5 miljoen. Dit is gedaan vanuit een risico inschatting op de effecten van de bedrijfsvoering bij grootschalige opname van verlof.

De voorziening personele kosten valt voor het grootste deel vrij in 2024 en een stukje in 2025. Dit is gekoppeld aan looptijden van de personele trajecten.

5.1.5. TOELICHTING OP VLOTTENDE PASSIVA

Op balansdatum is de schuldpositie (veelal crediteuren) bij ODRA omvangrijk. Dat heeft te maken met de wijze van administreren conform de richtlijnen BBV. Kosten ten laste van het boekjaar zijn verwerkt, de betalingen veelal nog niet gedaan.

In 2022 is een lening bij de BNG afgesloten van € 625.000. Looptijd 15 jaar. jaar, gelijklopend aan de afschrijftermijnen voor de inrichting. De cashflow uit de afschrijvingen zullen gebruikt worden voor aflossing van € 47.000 per jaar.

Reserves x € 1.000	realisatie 31-12-2023	mutaties 2024	prognose 31-12-2024	prognose 31-12-2025	prognose 31-12-2026	prognose 31-12-2027	prognose 31-12-2028	prognose 31-12-2029	*)
Algemene reserve	500	144	644	644	644	644	644	644	
Te bestemmen batig saldo	0	0	0	0	9	29	64	116	
BR Provincietaken	92	-92	0	0	0	0	0	0	
BR Bureau milieumetingen	121	-71	50	0	0	0	0	0	
Totaal reserves	**713**	**-19**	**694**	**644**	**653**	**673**	**708**	**760**	

**) Onder voorbehoud van besluit partners over GR en bestuursbesluit*

Tabel 18: Reserves

Voorzieningen x € 1.000	realisatie 31-12-2023	mutaties 2024	prognose 31-12-2024	mutaties 2025	prognose 31-12-2025
Harmonisatie Prov. Gelderland	404	-39	365	-40	325
Verlofsparen	500	0	500	0	500
Personele kosten	152	-152	0	0	0
Totaal voorzieningen	**1.056**	**-191**	**865**	**-40**	**825**

Tabel 19 :Voorzieningen

Weerstandsratio (bedragen x € 1.000)	stand 31-12-2023	stand 31-12-2024	stand 31-12-2025
Algemene reserve	500	644	644 **)
Te bestemmen batig saldo	144		0
Bestemmingsreserves	213	50	0
Resultaat boekjaar		0	0
Onvoorzien *)			
Totaal weerstandsvermogen (ex bestemmingsres.)	644	644	644
Totaal risico	1.000	900	900
Weerstandsratio	*64%*	*72%*	*72%*
Norm	*80%*	*80%*	*80%*

**) Betreft een post van € 197 duizend in 2024 en € 133 duizend in 2025*

***) Onder aanname dat het batig saldo 2023 wordt toegevoegd aan de algemene reserve*

Kengetallen	Realisatie 2023	prognose 2024	Prognose 2025
Netto schuldquote	-2,6%	-2,1%	-2,1%
Netto schuldquote (verstrekte leningen)	-2,6%	-2,1%	-2,1%
Solvabiliteit	10,8%	14,0%	13,7%
Structurele exploitatieruimte	0%	0%	0%
Liquiditeit (current ratio)	123,6%	127,8%	132,9%
Grondexploitatie	nvt	nvt	nvt
Belastingcapaciteit	nvt	nvt	nvt

Tabel 20: Weerstandsvermogen en financiële kengetallen

5.2 Financiële weerbaarheid

Het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate we in staat zijn om tegenvallers op te vangen. In hoofdstuk 6 zijn de risico's beschreven die we nu voorzien. De geschatte omvang van die risico's is rond de € 0,9 miljoen. Door mitigatie kan dit iets dalen.

Indien de partners en het bestuur besluiten het batig saldo 2023 toe te voegen aan de reserve, verbeterd de ratio naar 72% aan het eind van 2024. Daarbij wordt uitgegaan van het gegeven dat de post onvoorzien in de begroting wordt aangewend, zo niet dan valt deze (gedeeltelijk) vrij en verbetert de weerstandsratio t.b.v. de begroting 2025.

De netto schuldquote geeft inzicht in de verhouding van het vrije vermogen (+ reserves minus vaste activa) ten opzichte van de omzet. Deze schuldquote verbetert de komende jaren.

De solvabiliteitsratio en liquiditeit geven inzicht in de mate waarin we in staat zijn om aan de financiële verplichtingen te voldoen. De saldi zijn relatief laag. Het systeem van bevoorschotting aan partners (en de tijdigheid van betalen) is hier debet aan.

Rente risico beheer en kasgeld limiet

De treasury functie binnen ODRA is gebaseerd op de wet Fido. ODRA stuurt op financiering voor de korte termijn en lange termijn. Zoals al aangegeven; de korte termijn financiering hangt sterk samen met het systeem van bevoorschotting aan de partners. Deze werkwijze kan nog meer worden verbeterd om grote afrekeningen van de werk-pakketten aan het eind van het jaar te voorkomen.

Met de kasgeldlimiet in de wet Fido is bepaald dat het maximum bedrag voor financiering met kortlopende middelen 8,2% van het begrotingstotaal is (€ 1,7 miljoen). We komen niet boven deze norm uit.

Voor de middelen die aangehouden mogen worden op de lopende rekening (BNG), alvorens deze worden overgeheveld naar de rijks-schatkist, geldt in principe een limiet van € 1,0 miljoen. We hebben aanvullend een afspraak dat de limiet € 1,75 miljoen is. Hierdoor zijn we beter in staat het betalingsverkeer vorm te geven, zonder saldi over te boeken.

6

RISICO' S VOOR DE BEGROTING 2025

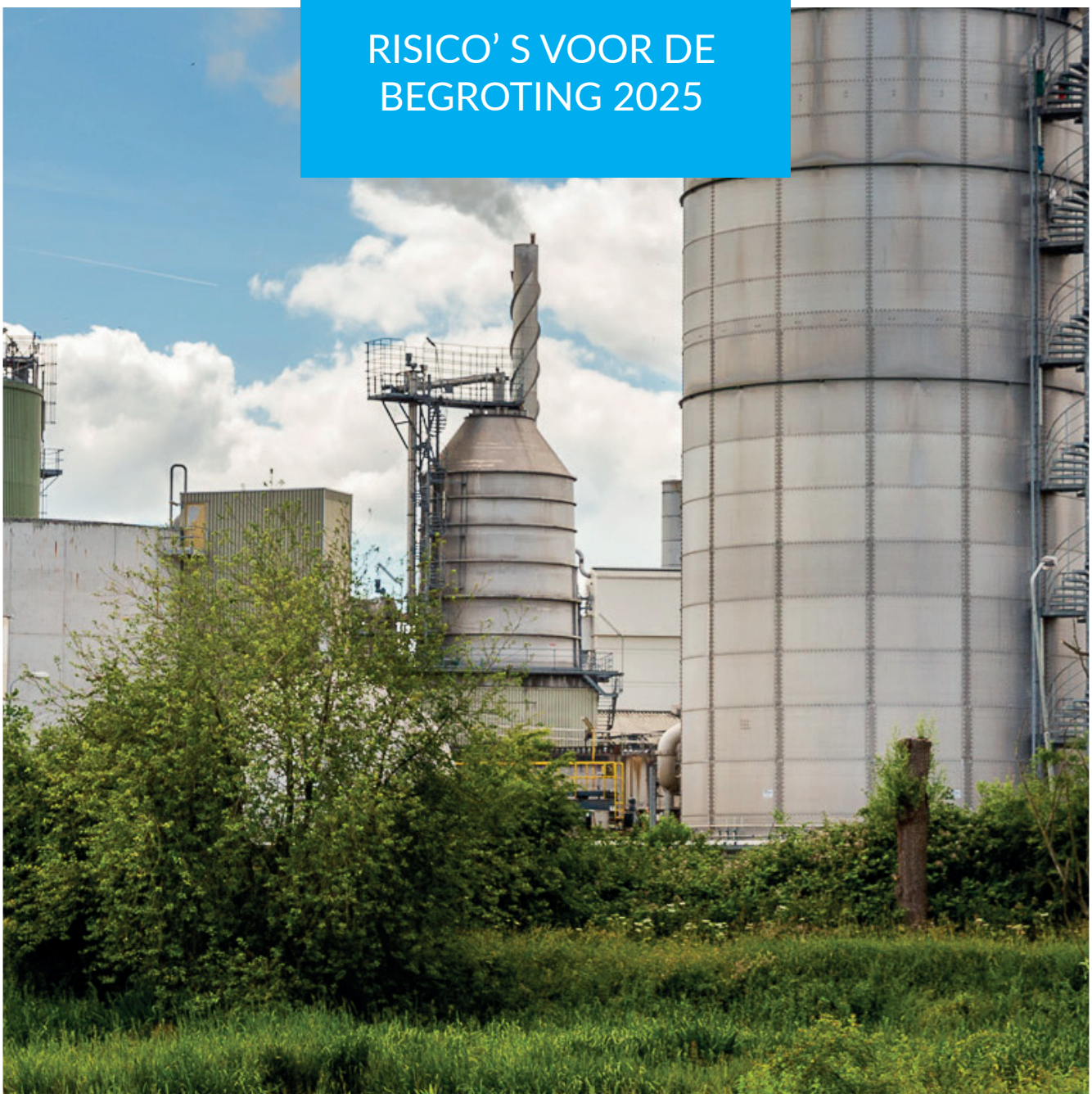

In deze paragraaf geven we een beeld van de risico's die wij nu zien. We komen uit op risico's (als ze zich tegelijkertijd voordoen) van rond de € 0,9 miljoen. We staan regelmatig stil bij de operationele risico's. Dan bespreken we met het bestuur of en welke noodzakelijke, mitigerende maatregelen nodig zijn. Daarnaast liggen generieke risico's permanent op de loer.

6.1 Exploitatierisico's

Een risico in de exploitatie kan ontstaan door niet realiseren van begrote inkomsten, tegenvallende kosten of kosten voor onvoorziene gebeurtenissen. Sinds enkele jaren is ook de structurele krappe arbeidsmarkt een risico. Hierdoor zouden verplichtingen jegens klanten, niet kunnen worden voldaan. Dit geeft consequenties bij de klant, bij ODRA wordt er omzetmarge misgelopen.

Prognoses; Afgelopen jaar is geconstateerd dat bij het maken van prognoses de marges, die door bovenstaande onzekerheden ontstaan, kunnen oplopen tot 2% á 3% van de omzet. Het gaat om een bedrag van circa € 500.000.

Outputfinanciering; Er kunnen risico's voor de bedrijfsvoering ontstaan doordat de gemiddelde tijdsbesteding hoger uitvalt dan het vastgestelde kengetal. Naarmate het aantal geleverde producten stijgt, is er beter zicht op goede en stabiele kengetallen. Bij kleine aantallen is de spreiding van de tijdsbesteding te groot, met als gevolg afwijkingen in de begroting. Ook de omgevingswet verhoogt dit risico, omdat we te maken hebben met nieuwe processen en veel uitzoek – en herstelwerk. Afgelopen jaren zijn al enkele producten overgezet naar diensten; het geeft voor klanten en ODRA beter zicht op de kosten. Het risico van overbesteding is circa € 300.000

6.2 Risico's van de taakuitvoering

We kunnen aansprakelijk worden gesteld voor fouten in de taakuitvoering en bedrijfsvoering. Bijvoorbeeld als gedelegeerde bevoegdheden onduidelijk zijn en niet helder zijn vastgelegd. Dit betreft vooral een bestuurlijk- en imagoprobleem. We zijn verzekerd voor schadeclaims tot een bedrag van maximaal twee keer € 2,5 miljoen per jaar. Met een eigen risico. In 2023 zijn er geen substantiële claims binnen gekomen waarvoor de verzekering is ingezet.

6.3 Frictiekosten

Frictiekosten ontstaan meestal als gevolg van grote veranderingen in de organisatie. Bijvoorbeeld als partners besluiten om de niet-wettelijke taken in eigen beheer op te pakken. Ook kunnen grote fricties ontstaan bij medewerkers die (niet meer) passen op het werk dat moet worden uitgevoerd. Voor 2025 verwachten we dat er geen noemenswaardige frictie zal optreden. Wel wordt er nog € 100.000 (0,4% van de omzet) gereserveerd voor personele frictie.

6.4 Compliance aan wet- en regelgeving

Het niet voldoen aan wet- en regelgeving is een risico dat de legitimiteit van de organisatie ondergraaft. Het heeft effect heeft op ons imago van betrouwbare overheidsdienst. En als we het 'te bont' maken, een afkeurende accountantsverklaring. Om compliant te blijven moeten in de bedrijfsvoering investeringen worden gedaan. De WOO (sinds 2022 van kracht) zal nog de nodige energie (en kosten) met zich meebrengen, evenals informatiebeveiliging en AVG. Er is een hoger advies budget in de begroting opgenomen.

6.5 Liquiditeit

Met de partners is afgesproken dat zij aan het begin van elk kwartaal een kwart van het werkprogramma als voorschot betalen. Zonder dit systeem zou ODRA niet aan haar betalingsverplichtingen kunnen voldoen.

De grote investeringen in onze huisvesting in 2022 zijn qua liquiditeit voor een deel afgedekt met een lening bij de BNG. Toekomstige grote vervangingsinvesteringen, de eerste zijn te verwachten in IT apparatuur in 2026, kunnen eveneens gefinancierd worden met een lening.

7

ONDERTEKENING

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van Omgevingsdienst Regio Arnhem van 17 april 2024.

De voorzitter,
Joa Maouche

De secretaris,
Ruben Vlaander

BIJLAGEN

Bijlage 1. Overzicht producten

Omschrijving product	Taakveld	Kengetal 2025	Kostprijs 2025	Aantal producten begroting 2025	Baten 2025 per product x 1.000	%	Aantal producten begroting 2024	Aantal producten realisatie 2023
Programma 1. Vergunningverlening								
Aanpassingen omgevingsvergunning mba	Milieu	13	€ 1.352	8	€ 11	0%	8	5
Intrekkingsbesluit BRIKS	Bouw	4	€ 416	40	€ 17	1%	40	28
Maatwerk milieu	Milieu	14	€ 1.456	61	€ 90	1%	62	50
Meldingen behandelen Besluit bouwen en leefomgeving	Bouw	1	€ 104	1.484	€ 154	33%	1.393	1.688
Meldingen mba	Milieu	10	€ 1.040	470	€ 492	10%	470	393
Omgevingsvergunning BRIKS cat 1 /Wkb	Bouw	9	€ 936	1.784	€ 1.670	39%	1.787	1.765
Omgevingsvergunning BRIKS cat 2 /gevolgklasse 2	Bouw	23	€ 2.392	454	€ 1.086	10%	515	364
Omgevingsvergunningen milieubelastende activiteiten	Milieu	22	€ 2.288	51	€ 117	1%	52	25
Vergunning vuurwerkontbrandingen	Milieu	11	€ 1.144	175	€ 200	4%	175	176
Totaal (+ gemiddelden)		**8,9**	**€ 848**	**4.527**	**€ 3.837**	100%	**4.502**	**4.494**
			aandeel bouw	3.762	2.927	83%	3.736	3.845
			aandeel milieu/alg	765	910	17%	766	649
Programma 2. Toezicht en Handhaving								
Controle Alcoholwet	Bouw	5	€ 520	40	€ 21	1%	31	46
Controle activiteiten in of op de bodem	Milieu							24
Controle asbest/sloop	Bouw	9	€ 936	296	€ 277	7%	296	249
Controle BRIKS / gevolgklasse 2 Bbl	Bouw	23	€ 2.392	235	€ 562	5%	245	164
Controle BRIKS / gevolgklasse 3 Bbl	Bouw	48	€ 4.992	85	€ 424	2%	89	51
Controle BRIKS categorie 1	Bouw	8	€ 832	933	€ 776	21%	1.271	1.251
Handhavingscontrole	Milieu	10	€ 1.040	108	€ 113	2%	110	287
Hercontrole milieu	Milieu	6	€ 624	641	€ 400	14%	641	529
Klachtbehandeling	Algemeen						2.036	3.991
Preventieve controle mba	Milieu	9	€ 936	1.646	€ 1.541	36%	1.717	1.642
Projectcontrole - ENE	Milieu	11	€ 1.144	130	€ 149	3%		118
Projectcontrole - WNB	Milieu							121
Rapportageverplichting overig	Milieu	4	€ 416	196	€ 82	4%	221	185
Toezicht vuurwerkevenementen	Milieu	12	€ 1.248	120	€ 150	3%	120	94
Totaal (+ gemiddelden)		**10,7**	**€ 1.015**	**4.430**	**€ 4.495**	100%	**6.776**	**8.752**
			aandeel bouw	1.589	2.061	36%	1.932	1.761
			aandeel milieu/alg	2.841	2.434	64%	4.844	6.991
Totaal producten		**10,2**	**€ 930**	**8.957**	**€ 8.331**		**11.278**	**13.246**
			aandeel bouw	6.603	**€ 4.987**	60%	8.580	10.836
			aandeel milieu/alg	2.354	**€ 3.344**	40%	2.698	2.410

Bijlage 2. Overzicht diensten

Omschrijving dienst	Taakveld	Aantal uren begroting 2025	Baten 2025 per dienst x 1.000	%	Aantal uren begroting 2024	Aantal uren realisatie 2023
Programma 1. Vergunningverlening						
Advies omgevingskwaliteit	Bouw	1.906	€ 198	12%	1.684	2.936
Advies omgevingsvergunningen en meldingen mba	Milieu	615	€ 64	4%	612	594
Begeleiden initiatief BRIKS	Bouw	3.153	€ 328	19%	3.156	4.317
Begeleiden initiatief	Milieu	1.043	€ 108	6%	1.035	695
Beoordelingen Bbl	Bouw	1.997	€ 208	12%	2.045	1.439
Juridische expertise vergunningen	Algemeen	4.074	€ 424	25%	2.335	5.404
Omgevingsvergunning mba uitgebreid	Milieu	2.776	€ 289	17%	2.538	2.200
Omgevingsvergunning BRIKS cat 3 /gevolgklasse 3	Bouw	660	€ 69	4%	662	556
Toepasbare regelspecialist	Bouw					
Subtotaal		**16.223**	**€ 1.687**	100%	**14.067**	**18.141**
	aandeel bouw	7.716	802	48%	7.547	9.248
	aandeel milieu/alg	8.508	€ 885	52%	6.520	8.893
Programma 2. Toezicht en Handhaving						
Bestuursdwang uitvoeren	Algemeen	254	€ 26	2%	253	9
Controle activiteiten in of op de bodem	Milieu	672	€ 70	4%	672	
Controle bestaande bouw en RO	Bouw	4.424	€ 460	27%	4.585	6.470
Controle bodemsanering	Milieu	4.073	€ 424	25%	4.072	4.823
Controle complex bedrijf	Milieu	10.062	€ 1.046	62%	8.911	11.271
Controle gevolgklasse 1 / WKB	Bouw	2.412	€ 251	15%		
Controle graven in de bodem onder de IW	Milieu	4.373	€ 455	27%	4.083	4.600
Handhavingsbesluit nemen	Algemeen	10.476	€ 1.089	65%	10.775	13.476
Handhavingscontrole - PCH	Milieu	500	€ 52	3%	500	710
Hercontrole milieu - PCH	Milieu	1.300	€ 135	8%	1.300	1.184
Inning	Algemeen	8	€ 1	0%		
Invorderingsbesluit	Algemeen	29	€ 3	0%		
Juridische expertise handhaving	Algemeen	5.050	€ 525	31%	4.815	5.626
Keten- en data gedreven toezicht - PCH	Milieu	795	€ 83	5%	795	1.153
Klachtbehandeling	Milieu	5.998	€ 624	37%	1.514	1.147
Preventieve controle mba - PCH	Milieu	1.400	€ 146	9%	855	4.013
Projectcontrole	Milieu	1.848	€ 192	11%	4.061	587
Rapportageverplichting EPRTR	Algemeen	1.230	€ 128	8%	1.232	1.217
Rapportageverplichting overig - PCH	Milieu	1.452	€ 151	9%	1.452	1.518
Rapportbehandeling bedrijfsmelding en melding ongewoon voorval	Milieu	1.208	€ 126	7%	1.208	558
Strafrecht - PCH	Milieu	1.350	€ 140	8%	600	1.104
Transportcontrole	Milieu	250	€ 26	2%		
Algemeen				0%	-1.240	430
Subtotaal		**59.163**	**€ 6.153**	100%	**50.442**	**59.896**
	aandeel bouw	6.836	711	12%	4.585	6.470
	aandeel milieu/alg	52.327	€ 5.442	88%	45.857	53.426
Programma 3. Advies						
Adviesrapport leefomgeving	Milieu	12.902	€ 1.342	80%	10.355	11.352
Afhandeling Woo-verzoeken	Algemeen	679	€ 71	4%	677	410
Beoordeling saneringsevaluatie	Bouw	2.505	€ 261	15%	2.505	2.085
Meetadviesrapport leefomgeving	Milieu	9.069	€ 943	56%	7.342	7.964
Meetadviesrapport luchtkwaliteit langs wegen	Milieu	1.699	€ 177	10%	1.500	1.892
Algemeen	Algemeen			0%	400	
Subtotaal		**26.855**	**€ 2.793**	100%	**22.779**	**23.703**
	aandeel bouw	2.505	€ 261	9%	2.505	2.085
	aandeel milieu/alg	24.350	€ 2.532	91%	20.274	21.618
Programma 5. Algemeen en Projecten						
Beleids- en bestuursondersteuning	Algemeen	3.198	€ 333	7%	3.632	3.024
Detachering	Algemeen	768	€ 80	2%	768	3.765
Faciliteren participatietraject	Milieu	370	€ 38	1%	471	234
Meewerken aan programma of project	Algemeen	8.951	€ 931	19%	9.771	12.496
Partnerspecifieke werkafspraken	Algemeen	2.010	€ 209	4%	625	1.416
Programma- en projectmanagement	Algemeen	13.246	€ 1.378	28%	16.309	14.663
Algemeen	Algemeen	19.231	€ 2.000	40%	11.205	8.718
Subtotaal		**47.774**	**€ 4.968**	100%	**42.780**	**44.316**
	aandeel milieu/alg	47.774	€ 4.968	100%	42.780	44.316
Totaal uren		**150.015**	**15.602**		**130.068**	**146.056**
	aandeel bouw	17.057	€ 1.774	11%	14.637	17.803
	aandeel milieu/alg	132.958	€ 13.828	89%	115.431	128.253

Bijlage 3. Overzicht bijdragen klanten

Baten per klant x € 1.000	Bouw producten x tarief	Milieu producten x tarief	Totaal producten x tarief	Bouw diensten x € 104	Milieu diensten x € 104	Algemeen diensten x € 104	Totaal diensten x € 104	Gezamenlijke diensten				Overige baten ****)
								Alle partners *)	Deel partners **)	Innovatie ***)	Totaal	
Arnhem	2.820	934	3.755	757	859	1.060	2.676	299	422	150	872	
Doesburg	304	66	370	62	59	33	155	26	31	13	70	
Duiven	11	237	249		126	28	154	44	21	14	79	
Lingewaard	968	410	1.379	326	637	656	1.619	124	141	63	328	
Overbetuwe	101	525	626	32	330	105	467	94	45	48	187	
Provincie regulier		350	350		204	229	433	119		28	146	300
Provincie Bodemtaken				260	413		673					
Provincie Complexe Handhaving				54	2.934	1.146	4.134					23
Provincie Aandachtsbedrijven						1.396	1.396					10
Renkum	708	168	876	127	149	315	592	88	97	45	230	
Rheden	48	249	297	12	234	64	310	88	42	44	175	
Rozendaal	3	6	9	1	5	2	7	14	7	7	28	
Westervoort	2	48	50		31	6	37	31	15	10	56	
Zevenaar	22	340	362	17	299	51	367	89	42	28	159	
Partners algemeen												
Subtotaal partners	4.987	3.334	8.322	1.649	6.280	5.093	13.023	1.018	863	450	2.331	333
Subtotaal OD's		10	10	125	239	104	467	124			124	
Subtotaal derden					111		2.111	8			8	
Totaal klanten	**4.987**	**3.344**	**8.331**	**1.774**	**6.631**	**5.197**	**15.602**	**1.150**	**863**	**450**	**2.463**	**333**
% van de omzet			31%				58%				9%	1%

**)* *betreft data- en ketengedreven services, strafrecht, klantadvies milieu en piketdienst*
***)* *betreft klantadvies bouw en advies uitvoeringsbeleid*
****)* *betreft stimuleren circulaire economie, verminderen Nox en fijnstof, tegengaan ZZS, robotisering intakeproces en energie*
*****)* *betreft meetdienst provincie en out-of-pocketkosten PCH/PAB*

Ini begroting 2025	aandeel bouw	aandeel mil. & alg.	%	Aantal producten	Uren diensten	Ini begroting 2024	% tov 2025	Totaal baten real. 2023	% tov 2024
7.303	*4.000*	*3.303*	30%	3.684	25.735	6.544	12%	6.759	8%
595	*397*	*198*	2%	378	1.488	565	5%	611	-3%
482	*33*	*449*	2%	272	1.485	426	13%	406	19%
3.326	*1.435*	*1.891*	14%	1.508	15.569	3.284	1%	2.939	13%
1.280	*177*	*1.103*	5%	845	4.495	1.194	7%	1.009	27%
1.229	*300*	*929*	5%	295	4.162	1.203	2%	1.830	-33%
673	*260*	*413*	3%		6.475	530	27%	548	23%
4.156	*77*	*4.079*	17%		39.746	3.766	10%	3.962	5%
1.406	*10*	*1.396*	6%		13.424	1.239	13%	1.154	22%
1.698	*932*	*766*	7%	961	5.692	1.539	10%	1.685	1%
782	*101*	*681*	3%	557	2.985	646	21%	685	14%
44	*11*	*34*	0%	10	71	35	27%	36	23%
143	*17*	*126*	1%	53	359	116	23%	104	38%
889	*82*	*807*	4%	382	3.533	800	11%	890	0%
24.008	*7.832*	*16.176*	100%	8.945	125.219	21.887	2	22.618	6%
601		*601*		12	4.494	439	37%	497	21%
2.120		*2.120*			20.303	1.757	21%	1.597	33%
26.729	**7.832**	**18.896**		**8.957**	**150.015**	**24.083**	**11%**	**24.712**	**8%**

8,9 gemiddeld kengetal

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

2023
JAARVERSLAG

JAARVERSLAG EN -REKENING 2023
KATERN 1

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

INHOUDSOPGAVE

KATERN 1

04 Voorwoord Ruben Vlaander

06 A: Onze prestaties op een rij

10 B: Omgevingsvergunningen
Programma vergunningen

12 C: Naleefgedrag verbeteren
Programma toezicht en handhaving

15 D: Adviseurs geluid, trillingen en emissies
Programma advies

18 E: Focus op projecten en innovatie
Programma projecten

23 F: We werken samen in Gelderland
Programma stelseltaken

26 G: Werken aan doelmatige bedrijsvoering

31 H: Sociaal jaarverslag

KATERN 2

04 I: Inleiding, grondslagen en uitgangspunten

07 J: Baten en lasten; programma-indeling, product– en klantgroepen

13 K: staat van baten en lasten categoriale indeling

22 L: Balans per 31 december 2023

30 M: Financiële weerbaarheid en risico's

34 N: Rechtmatigheidsverklaring dagelijks bestuur

BIJLAGEN

37 1: Specificatie per partner

38 2: Specificatie producten

39 3: Specificatie diensten

40 4: Specificaties productie/ bestedingen gezamenlijke diensten en projecten

41 5: Organogram ODRA

42 6: Controleverklaring accountant

COLOFON

De Jaarrekening 2023 van de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) is een weerslag van onze collectieve prestaties en is geschreven door teamleiders, management, staf en communicatie (eindredactie).

De foto's zijn van Karin Veenendaal en Ivo Hutten. We verspreiden ons jaarverslag naar onze partners, raadsleden en statenleden en publiceren dit verslag op www. www.odregioarnhem.nl. Voor reacties of vragen: communicatie@odra.nl.

VOORWOORD

“WE ZIJN IN 10 JAAR TIJD FORS GEGROEID IN OMVANG, BEGROTING EN AANTAL VERGUNNINGEN”

Medio 2023 nam de Eerste Kamer het besluit om de Omgevingswet definitief in te voeren. Per 1 januari 2024 worden tientallen wetten en maatregelen van bestuur ondergebracht onder de Omgevingswet. Dat is de duidelijkheid die we al een paar jaar willen. De wet moet de zorg voor de leefomgeving en de ruimte voor initiatiefnemers beter ondersteunen en procedures vereenvoudigen. Digitaal en aan de ‘keukentafel’. En gezondheid krijgt met de nieuwe wet meer aandacht dan voorheen. Soepeler en sneller een aanvraag afhandelen en vooral beter samenwerken met gemeenten, waterschappen, provincie en andere overheidsdiensten. We zagen in de laatste dagen van 2023 nog een stroom aanvragen en meldingen binnenkomen, die we onder ‘het oude recht’ afhandelen. Wat de impact van de Omgevingswet is op ons werk, kunnen we in het volgende jaarverslag benoemen. We zijn er klaar voor en hebben met alle partners een samenwerkingsovereenkomst getekend.

In 2023 is nog een belangrijke verandering in gang gezet. Het Interbestuurlijk Programma VTH (IBP-VTH). In het IBP-VTH werken het Rijk, gemeenten en provincies, inspectie- en opsporingsdiensten, Openbaar Ministerie en politie samen met de 28 omgevingsdiensten aan de verbetering in het stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). We hebben in tal van pilots en projecten onze bijdrage aan het collectief geleverd. Medio 2024 moeten de veranderingen duidelijk zijn.
De belangrijkste opdracht voor onszelf is in één woord uit te drukken: robuust. Bijvoorbeeld ten aanzien van het vermogen om eventuele financiële tegenvallers op te kunnen vangen. Financieel staan we er goed voor, de omzet is toegenomen en we kunnen over 2023 ‘zwarte cijfers’ schrijven. Dat is het goede nieuws, maar om helemaal robuust te zijn volgens de criteria van het IBP-VTH, moeten we nog paar stappen zetten.

In opdracht van ons bestuur is onderzocht hoe we de samenwerking met de Omgevingsdienst in Nijmegen kunnen intensiveren. Over de resultaten van dit onderzoek hebben de besturen van ODRN en ODRA oriënterend gesproken. Conclusies zijn nog niet getrokken. De gesprekken, tegen de achtergrond van de landelijke (IBP-VTH) ontwikkelingen, krijgen in 2024 een vervolg. We hebben ook kennisgemaakt met de mensen die werken voor de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. We onderzoeken hoe we de banden kunnen versterken.

2023 is het jaar dat we kort stil stonden bij 10 jaar omgevingsdiensten. 10 jaar is voor een overheidsdienst met de opdracht die we hebben, best jong. In die tien jaar zijn we in omvang, begroting en aantal vergunningen en controles fors gegroeid. Ook

afgelopen jaar hebben we veel nieuwe medewerkers aangenomen. Veelal jonge mensen die we intern zullen opleiden om de kwaliteit te leveren die de partners van ons gewend zijn.

“OM HELEMAAL ROBUUST TE ZIJN VOLGENS DE CRITERIA VAN HET IBP-VTH, MOETEN WE NOG PAAR STAPPEN ZETTEN”

In een interactie met onze partners hebben we in 2023 gewerkt aan een meerjarenprogramma voor de jaren 2025-2028. In het meerjarenprogramma, de titel zegt het al, kijken we vooruit, anticiperen we op trends en ontwikkelingen in de samenleving en in beleid en leggen we de verbinding tussen ons werk en de opgaven waar onze partners voor staan. Denk aan de energietransitie, de route naar een circulaire economie en de veranderingen in het landelijk gebied. We zetten onze kennis en ervaring in bij de beleidsontwikkeling van onze partners. Het is ons doel om van meerwaarde te zijn.

Tot slot. We hebben het eerste volle jaar in ons nieuwe kantoor achter de rug. De Airborne Tower is voor ons allemaal een prettige omgeving om ons werk te doen. En dat zullen we de komende tien jaar blijven doen.

A

ONZE PRESTATIES OP EEN RIJ

1. Onze doelen en resultaten

Ons Planning & Control proces

Met dit jaarverslag doen wij verslag over onze prestaties in 2023. We laten zien waar het goed ging, maar melden ook waar we de doelen niet gehaald hebben en wat op die punten onze ambities waren voor 2023.
Ons jaarverslag is het sluitstuk van de Planning en Control-cyclus (P&C). De start van de cyclus 2023 was in het najaar 2021. Het Algemeen Bestuur heeft toen de uitgangspuntennotitie (nu kadernota genoemd) voor de begroting 2023 vastgesteld. In juli 2022 is de begroting 2023 vastgesteld, welke (samen met onze partners) is geconcretiseerd in werkprogramma's voor 2023. De werkprogramma's bevatten de concrete doelen en het aantal te leveren producten en diensten voor het reguliere VTH-werk.

2023 was een jaar met veel ontwikkelingen; er zijn twee grote SPUK-projecten opgestart (energie en IBP-VTH), er zijn pilotprojecten en veel aanvullende opdrachten uitgevoerd voor onze partners. Last but not least, ODRA heeft zich voorbereid op de omgevingswet, die per 1 januari 2024 ingaat. Veel van deze ontwikkelingen waren nog niet opgenomen in de eerste begroting voor 2023. ODRA heeft daarom medio 2023 een gewijzigde begroting aangeboden aan de raden. Deze is, na hun zienswijzen, vastgesteld in december 2023.

2. Zijn onze klanten tevreden?

ODRA verleent vergunningen, houdt toezicht en handhaaft. De wijze waarop het contact met burgers en bedrijven verloopt, laat ODRA doorlopend meten; de resultaten vormen een belangrijke maatstaf voor kwaliteit van de publieke dienstverlening door ODRA.

In 2023 hebben we een andere manier van het meten van de tevredenheid over onze dienstverlening geïntroduceerd. Hierbij wordt de tevredenheid over de wijze van dienstverlening en de tevredenheid over de uitkomst van een aanvraag, controle of ingediende klacht, los van elkaar bevraagd. Deze manier van werken geeft meer inzicht over ons eigen functioneren en over het effect wat een besluit of uitkomst heeft op de ervaring van de aanvrager, ondernemer of indiener. Daarnaast is het percentage tevreden mensen geconverteerd naar een rapportcijfer volgens algemene maatstaven. De uitkomsten van de tevredenheidsmeting; voor controles en vergunningen scoren we op de domeinen milieu en bodem een 7,5 tot een 8,2. Alleen voor vergunningen bouw is het rapportcijfer iets lager, een 6,8. Een directe vergelijking met 2022 is niet te maken vanwege de veranderde systematiek; in 2022 waren 76% van de aanvragers, ondernemers en indieners tevreden.
De vraag over hoe we mensen behandelen, wordt over alle producten hoog gewaardeerd. Vanaf augustus 2023 scoren we gemiddeld een 8,6 op de vraag of mensen vriendelijk worden behandeld en daar zijn we trots op.

In 2023 is er een significante toename van het aantal ingediende omgevingsklachten te zien. Er zijn er Namelijk 3991 bij onze partners en gelderse OD's. Daarnaast hebben we nog de klachtafhandeling voor de aandachtsbedrijven gedaan. Vorig jaar waren er 2907 geregistreerde klachten. Dus een toename van 37%. Dit is een landelijke trend.

Figuur 1: Tevredenheid klanten

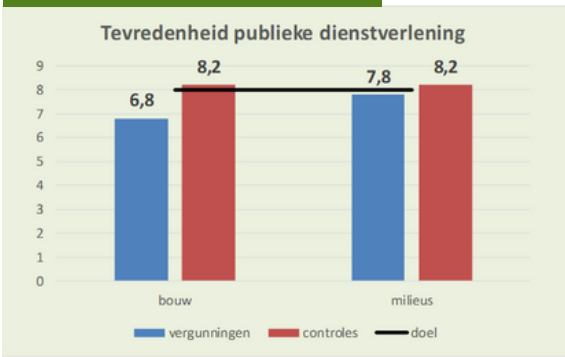

De bereidheid om een klacht in te dienen is toegenomen, dit zien we doordat er meer klachten over bijvoorbeeld eenzelfde evenement of omgevingsoverlastgevende onderneming worden gedaan. Daarnaast zien we een grote, toename in het aantal klachten dat per persoon wordt ingediend, een teken dat de oplossing die wij kunnen bieden voor die personen onvoldoende snel of onvoldoende toereikend is.

Klachten over medewerkers

We ontvangen relatief weinig klachten over onze medewerkers. In 2023 waren het er 13, waarvan 7 gegrond verklaard. De gegronde klachten gingen met name over omgangsvormen. Dit wordt naar verwachting verbeterd met het programma dienstverlening wat in 2024 van start gaat. De klachtenafhandeling wordt in de meeste

gevallen als positief ervaren door de indieners. In het najaar van 2022 hebben we daarnaast een reputatie-onderzoek uitgevoerd, wat inzicht geeft hoe onze 'stakeholders' (burgers, bedrijven, bestuurders, maar ook organisaties als MOB en VNO-NCW) naar ODRA kijken.

3. Financieel resultaat

De gemeenten en provincie waarvoor ODRA de taken uitvoert, zijn naast opdrachtgever ook financier van ODRA. We streven ernaar om het financieel resultaat in balans te hebben met de prestaties (prijs-kwaliteit). Dit is waar gemeenteraden en Provinciale Staten mede naar kijken. De gemeenteraden geven aan dat zij graag zien dat de kosten voor ODRA gaan dalen, mede gelet op de herstructurering van het gemeentefonds in 2026. Het beleid daartoe is reeds in het najaar 2020 geformuleerd (besparingsbrief aan de Raden). Nadat in 2022 structurele besparingen zijn gerealiseerd door onze verhuizing en ICT-transitie, is in 2023 gestuurd op doelmatigheid. In de turbulentie van een ongekend hoge inflatie en een CAO met een loonstijging van 7%, hebben we ons tarief weten te beperken. In de gewijzigde begroting 2023 was de stijging van ons tarief 'maar' 3%.
ODRA is er trots op dat we een omgevingsdienst zijn met één van de laagste tarieven in Nederland. Het uiteindelijke resultaat over 2023 is € 144.300 positief. De jaarrekening laat een exploitatie zien van € 24,7 miljoen, vrijwel exact gelijk aan de begroting.

4. Samenvatting VTH-resultaten

Het kwantitatieve doel om tenminste 98% van de afgesproken werkpakketten te realiseren, is gehaald. Nu zeggen aantallen niet zo veel, het gaat in de werkzaamheden van ODRA toch vooral om de impact (meerwaarde) van onze inspanningen op de leefomgevingskwaliteit. En die kwaliteit staat onder druk. Dit concluderen we vooral uit het over de hele linie toegenomen aantal klachten van burgers over allerlei vormen van overlast (vooral geluid en geur/lucht). Dit past in een patroon waar we al een paar jaar mee van doen hebben. Met onze inzet pogen we de ervaren aantasting van de leefomgevingskwaliteit te verminderen. Dat lukt vaak, maar niet altijd. Onder andere omdat we de klacht niet altijd kunnen oplossen.

Middels milieu- en bouwvergunningen en afhandeling van milieumeldingen, hebben we initiatiefnemers ruimte voor ontwikkeling gegeven en tegelijkertijd de belasting op de leefomgevingskwaliteit zo goed mogelijk geborgd (een vergunning is immers in feite een toestemming om te mogen belasten). Door middel van gericht en zorgvuldig uitgevoerd toezicht, milieucontroles, bodemcontroles en bouwcontroles, zien we er bovendien op toe dat de belasting van de omgeving ook beperkt blijft tot hetgeen is toegestaan (vergund). Daar waar we constateren dat dit niet gebeurt, treden we handhavend op. Dat leidt tot dwangsommen en inning hiervan.

5. Samenvatting organisatorische doelen

In de bedrijfsvoering hadden we ons ten doel gesteld om de organisatie verder te professionaliseren. Op HR-gebied hadden we de uitdaging om de groei van bijna 20 fte op te vangen en de juiste mensen te vinden in een moeilijke arbeidsmarkt. Er is ingezet op arbeidsmarktcommunicatie zowel op eigen kracht als interregionaal of nationaal verband, onder meer in de vorm van een frisse campagne met videomateriaal over ons werkveld, communicatie via sociale media en presentaties op banenmarkten. De werving pakken we op een andere manier aan; meer gericht op het opleiden van eigen young professionals en trainees en het verbeteren van haar aantrekkelijkheid als goed werkgever. In 2023 is JongODRA opgericht. JongODRA richt zich op de jongere generatie en starters binnen onze organisatie en zet zich in om nieuwe en jonge collega's verder te brengen in hun kennis en competenties door elkaar te ontmoeten en van elkaar te leren.

In 2023 hebben wij het gebruik van ons eigen pand en bijbehorende ICT geoptimaliseerd. Sinds het najaar 2022 zijn we gehuisvest in de Airborne Tower. Daar hebben we een hybride werkconcept gerealiseerd met 121 werkplekken (flexfactor 0,6) en een variëteit aan overlegruimten die 'state of the art' zijn uitgerust met audiovisuele opstellingen. Medewerkers zijn voorzien van mobiele apparatuur en kunnen locatie onafhankelijk samenwerken. We hebben de dienstverlening aan onze (interne) klanten onder de loep genomen; verbeterplannen opgesteld en ingevoerd. De ICT-omgeving is in de zomer van 2023 heringericht met een (informatie) beveiligd cloud-netwerk op basis van Office 365. Deze transitie bevordert de efficiëntie door beter gebruik maken van alle ICT-tools en het optimaal werken in the cloud.

B

OMGEVINGSVERGUNNINGEN

1. Omgevingsvergunningen: bouw

Voor de gemeenten Arnhem, Lingewaard, Renkum en Doesburg (sinds 1 okt 2022) hebben we in 2023 de aanvragen omgevingsvergunningen voor de activiteit Bouwen en voor de overige Wabo-activiteiten afgehandeld. Het gaat onder meer over kap-, inrit- en monumentenvergunningen. Aanvragen worden getoetst aan de diverse geldende wet- en regelgeving en de besluiten worden (grotendeels) binnen de wettelijke termijnen genomen.

Daarnaast hebben we meldingen voor sloopwerkzaamheden en brandveilig gebruik gebouwen afgehandeld. Ook hebben we adviezen verstrekt over constructies, stikstof, de welstandstoets, monumentenzorg en natuurinclusief bouwen. Om ons werk goed te kunnen doen, zoeken we altijd afstemming met de inhoudelijk deskundigen en betreffende afdelingen van de gemeenten over planologische afwijkingen, landschappelijke waarden, mobiliteit en erfgoed.

We hebben voor Renkum, Lingewaard en provincie Gelderland de bezwaar- en beroepsprocedures afgehandeld. Daarbij hanteren we de geldende kwaliteitsstandaarden en beschikken binnen de wettelijke termijnen.

We ondersteunen inwoners en ondernemers professioneel en effectief bij de voorbereiding van (bouw)planontwikkeling. Dit houdt in dat we inwoners begeleiden in de procedures en het stappenplan en bij de beoordeling letten we op juistheid en volledigheid.

2. Omgevingsvergunningen: milieu

Wij behandelen voor alle partners de aanvragen voor een milieuvergunning en de milieumeldingen. Dit is een basistaak in het kader van de (in 2023 nog geldende) Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. We beoordelen op juistheid en volledigheid en zorgen dat de aanvragers binnen de wettelijke termijnen een antwoord krijgen. We streven naar een zo integraal mogelijk antwoord door intern met specialisten af te stemmen en door aansluiting te zoeken bij de inhoudelijke deskundigen van de partners.

In samenwerking met ODRN zijn we in oktober 2022 gestart met een pilot waarin ODRA de volledige behandeling van nieuwe aanvragen voor gemeentelijk complexe bedrijven binnen ODRA-werkgebied voor haar rekening neemt. In de oude situatie verzorgde ODRN het adviesdeel voor in de omgevingsvergunning. Met enkele tussentijdse evaluaties hebben we geconcludeerd dat dit tot op heden goed verloopt en ODRA qua advisering robuust is. Wij hebben in heel 2023 de advisering van gemeentelijk complexe bedrijven dan ook zelf uitgevoerd. In afstemming met alle Gelderse OD's neemt elke OD de advisering (en vergunningverlening) voor gemeentelijk complexe bedrijven per 1 januari 2024 voor haar rekening.

3. Kwantitatieve resultaten vergunningen

Figuur 2: KPI's en productieresultaten Vergunningen

Programma Vergunningen	Beoogd resultaat	bg 2023	real. '23	verschil	tov '22	real. '22
Productie	aantal producten	4.478	4.494	0%	8%	4.149
	aantal diensten (in uren)	13.958	18.141	30%	10%	16.457
Gemiddeld kengetal producten		8,5	7,4			8,3
Financiele realisatie						
	Kosten (x € 1.000)	4.773	5.264	10%	10%	4.781
	Baten (x € 1.000)	4.996	4.877	-2%	0%	4.860
	Saldo	223	-387			79

C

NALEEFGEDRAG VERBETEREN

Voor al onze partners voeren we het milieutoezicht bij bedrijven uit, houden we toezicht op grondverzet/bodemsaneringen en asbestsaneringen en behandelen we overlastmeldingen van omwonenden. Daarnaast voeren we voor vier gemeentelijke partners ook het bouwtoezicht uit. Toezicht en handhaving zijn in onze ogen cruciale schakels in de reguleringsketen. We vinden dat preventief toezicht op (bedrijfsmatige) activiteiten de kans verkleint op ongevallen, incidenten of zelfs rampen. Wij zetten ons in om het naleefgedrag van bedrijven te verbeteren. We toetsen de wettelijke voorschriften, zijn oplossingsgericht en bij een overtreding volgen we de sanctiestrategie. Het gaat ons om een gezonde en veilige leefomgeving te bieden aan omwonenden en werknemers.

1. Bouwtoezicht

Voor Arnhem, Doesburg, Lingewaard en Renkum voeren we het toezicht uit op bouwprojecten, monumenten, (asbest)sloop, verbouwingen en bestaande bouw. Tevens behandelen we bouwgerelateerde overlastmeldingen. Het aantal uren bouwtoezicht is fors toegenomen en dat valt weer te koppelen aan het grote aantal verleende vergunningen in 2023.

2. Milieutoezicht

De werkprogramma's zijn voor milieutoezicht volledig gehaald, voor zover te plannen was. De toename in het aantal klachten is opmerkelijk, dit heeft bij een aantal partners ook tot meer controles geleid dan begroot. Bij de gemeentelijk complexe bedrijven zijn we ook actiever onze meetdienst gaan inzetten voor luchtmetingen, bijvoorbeeld bij de steenfabrieken en asfaltcentrales. De resultaten hiervan geven een nog beter inzicht in de milieubelasting en waar wij op moeten inzetten bij toezicht.

LHS als referentie voor controles

De landelijke handhavingsstrategie (LHS) is voor ons het beleidskader waar en hoe handhaving in te zetten. De LHS verbindt het gedrag van de overtreder aan de impact van de overtreding. ‘Ruimte geven waar dat kan, maar direct doorpakken als het nodig is’, is de leidraad. Als overheid is gelijke monniken gelijke kappen het vertrekpunt voor toezicht en handhaving. Dat wil zeggen dat de gelijke interpretatie van de LHS en samenwerking belangrijk zijn. We geven daar aandacht aan door periodiek casuïstiek te bespreken en toezichthouders te ondersteunen door bijzonder opsporingsambtenaren (boa’s). Dit houdt in dat de basis op orde is en ODRA het strafrecht consequent inzet conform dit kader. Gevolg is ook dat we een toename zien in de inzet van BOA's voor strafrecht, zowel voor milieu-, bodem- en bouwtoezicht. Ook hebben we daardoor meer strafrecht ingezet dan oorspronkelijk begroot. Er zit wel een zorg in de snelheid van strafrechtelijke afhandeling verderop in de keten, het lik-op-stuk gevoel verdwijnt hierdoor bij overtreders. We monitoren in 2024 of deze trend zich doorzet.

Piket: Ruim 140 keer in actie

Onze piketdienst is 24/7 het hele jaar beschikbaar om direct actie te ondernemen bij situaties van acute overlast en calamiteiten. Dat doen we voor onze eigen regio en als achtervang voor het werkgebied van de Omgevingsdienst Achterhoek (ODA). Ook het afgelopen jaar is ons piketteam weer meerdere malen per week opgeroepen. Opvallend was dat er in de eerste helft van 2023 minder drugsdumpingen plaatsvonden, maar in de tweede helft het fenomeen toch weer de kop opstak. We zien ook dat we vaker worden gevraagd om te assisteren bij woningbranden met en zonder asbest. Met name de grote asbestbrand in Heteren en de afwikkeling daarvan, de grootste asbestsanering van Nederland, heeft veel inzet van piket gevraagd.

Kamerverhuurbeleid Arnhem

Het project kamerverhuur is gestopt eind 2023. Op een enkele hercontrole na, zijn de geregistreerde kamerverhuurpanden bezocht in samenwerking met de VGGM. De opbrengst en resultaten van de 382 panden zijn gedeeld met de opdrachtgever. Om de panden op een adequaat niveau te houden, is voorgesteld om beleid vast te stellen over hoe en met welke frequentie de huidige voorraad wordt onderhouden. Daarnaast is de zorg gedeeld dat er onbekende en mogelijke onveilige panden aanwezig kunnen zijn.

“WE GEVEN RUIMTE WAAR DAT KAN, MAAR PAKKEN DIRECT DOOR ALS HET NODIG IS”

Bodemtoezicht

We voerden het toezicht uit op bodemsaneringen voor Arnhem en de provincie Gelderland. Daarnaast ondersteunden we wederom ODRN bij de uitvoering van het toezicht Wbb (Wet bodembescherming) in de gemeente Nijmegen. Net als in 2022 ervaren we dat controles tijdens de uitvoering van saneringen meer tijd kosten, omdat zaken vaker niet (geheel) op orde zijn en we een deel van deze zaken ter plekke oplossen, en een deel loopt via een handhavingstraject.

Er is blijvende aandacht geweest voor de problemen met immobilisaat. Onze acties hebben wel gemaakt dat we nu vroegtijdig worden opgezocht door aannemers die problemen willen voorkomen. Dat is winst. Ook hebben we als ODRA, samen met een aantal andere OD's, namens ODNL de problematiek bij het ministerie aangekaart. Dat geldt overigens niet alleen voor immobilisaat maar ook voor de toepassing van staalslakken (landelijk veelvuldig in de pers aangekaart). We hebben samen met de collega's van toezicht aandacht kunnen besteden aan het slopen en de essentie van intensief toezicht daarbij, omdat er nog te vaak ‘verontreinigd’ bouwpuin ontstaat, dat uiteindelijk zijn onwenselijke weg vindt in toepassingen in het milieu, met alle risico's van dien. Fijne en nuttige samenwerking met de bouwcollega's.

Naast vrije veld toezicht, controleerden we ook saneringen van tanks en hielden we de aanleg van bodemenergiesystemen in de gaten. Ook hebben we de transportcontroles met succes geïntensiveerd en zijn we betrokken geweest bij de invoering van het Geografisch Informatie Systeem. Enigszins geplaagd door personele tekorten hebben we toch kans gezien om veel werk te verzetten.

3. Kwantitatieve resultaten Toezicht en Handhaving

In 2023 hebben we de begrote productie als totaal ruim gerealiseerd. Het aantal vervolgcontroles is ook gestegen ten opzichte van vorig jaar. Dit komt deels door het energietoezicht waar de vaak veel lange termijnen afgelopen jaar zijn verlopen, maar ook door steeds meer kennis van de toezichthouders over specifieke onderwerpen waardoor steeds meer overtredingen worden geconstateerd.

Figuur 3: KPI's en productieresultaten Toezicht en Handhaving

Programma Toezicht & hh.	Beoogd resultaat	bg 2023	real. '23	verschil	tov '22	real. '22
Productie	aantal producten	6.646	8.752	32%	21%	7.215
	aantal diensten (in uren)	57.904	59.896	3%	5%	56.869
Gemiddeld kengetal producten		7,3	5,9			6,5
Financiele realisatie						
	- kosten (x € 1.000)	10.911	11.195	3%	7%	10.428
	- baten (x € 1.000)	10.900	11.450	5%	8%	10.568
	Saldo	-11	255			140

D

ADVISEURS GELUID, TRILLINGEN EN EMISSIES

ODRA beschikt over de expertise om partners en andere opdrachtgevers gericht en gedegen te adviseren over geluid, trillingen, licht, emissies, luchtkwaliteit, bodem, duurzaamheid en externe veiligheid. We geven omgevingsadviezen en dat doen we veelal op basis van concrete vragen (vraag-gestuurd en maatwerk) van onze partners. We adviseren ook op projectbasis, zoals emissiemetingen bij bedrijven met een zware milieubelasting.

1. Meten en advies

Met het Schone Lucht Akkoord, het scherper vergunnen en een groeiende lijst van stoffen in de categorie Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) blijven resultaten van metingen een belangrijke informatiebron. Meten is weten, en dat geldt zeker wanneer de kwaliteit van de leefomgeving in het geding is. Als voorbeeld de discussies rond de emissies van asfaltcentrales, die zelfs tot in de Tweede Kamer wordt gevolgd.

Als geaccrediteerde inspectiedienst zijn onze experts betrokken als adviseur bij vergunningverlening, toezicht en handhaving. Zij werken voor ODRA-teams en de omgevingsdiensten in Gelderland. Ook zijn het afgelopen jaar metingen verricht voor de Omgevingsdienst in Overijssel en de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe, naast andere omgevingsdiensten ook voor o.a. gemeente Nijmegen.

Provincie Gelderland is onze belangrijkste opdrachtgever voor meten bij complexe inrichtingen. Naast metingen bij bedrijven waar de Provincie het bevoegd gezag is (in 2023: 35 projecten) zijn er veel adviezen verstrekt aan toezichthouders en hebben de luchtexperts de nodige ondersteuning gegeven in rechtszaken rondom aandachtsbedrijven. Naast metingen aan schoorstenen voeren onze deskundigen luchtkwaliteitsmetingen uit langs wegen, zoals op 2 plekken langs de Pleijroute en bij de aanleg van rondwegen in Lochem en Zutphen. Daarnaast zijn onze experts betrokken geweest bij landelijke aanpak van het varend ontgassen, de uitstoot van asfaltcentrales en toezicht op ZZS (zeer zorgwekkende stoffen). Samen met de meetdienst van Midden- en West-Brabant (OMWB) en de 3 geurlaboratoria in Nederland is een voorzet geschreven voor een landelijk geurbeleid.

2. Juridische diensten

Voor de reguliere werkzaamheden van onze partners geven we juridisch advies en verzorgen we de juridische handhaving in de vorm van het behandelen van handhavingsverzoeken, handhavingsbesluiten, bezwaar en beroep en Woo-verzoeken. Om de kwaliteit op een nog hoger peil te brengen hebben wij het afgelopen jaar gewerkt aan een betere afstemming, verbetering van de werkprocessen en frequenter contact en kortere communicatielijnen met onze partners. De feedback van onze partners is waardevol voor ons en leidt tot verbetering van ons werk.

3. Minder verkeerslawaai

In 2023 hebben we de uitvoering van het geluidsaneringsproject Apeldoornseweg in Arnhem voortgezet. Met rijkssubsidie van Bureau Sanering Verkeerslawaai (BSV) wordt de geluidsoverlast van wegverkeer verminderd. Er zijn geluidreducerende wegdekken aangelegd en geluidwerende voorzieningen aan gevels aangebracht. Voor diverse partners is subsidie aangevraagd (en verleend) om meer saneringsprojecten te kunnen uitvoeren. Verder is geadviseerd bij nieuwbouwprojecten en transformaties om de geluidhinder van wegverkeer in nieuwe situaties zo veel mogelijk te voorkomen.

4. Toezicht met drone

De exploitatievergunning Specifiek van Omgevingsdienst NL (ODNL) is medio 2023 door Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) afgegeven. Na het inrichten van de beheersorganisatie Drones van ODNL en het ondertekenen van een convenant is het per 1 juli 2023 voor ODRA mogelijk om gebruik te maken van deze exploitatievergunning. Dit betekent dat we nu zo goed als overal met onze drones mogen vliegen, met de voorwaarden vanuit de exploitatievergunning in achtnemend. In de tussentijd weten steeds meer teams onze dronepiloten te vinden. In 2023 is vooral vanuit milieutoezicht de inzet van dronepiloten gevraagd. Zo is bij een controle bij een afvalinzamelaar door middel van 2D/3D-modelling aantoonbaar gemaakt dat de inrichting-houder onvoldoende maatregelen genomen heeft om aan de last onder dwangsom te voldoen, waarna door de betreffende gemeente een dwangsom is verbeurd. Daarnaast is ook voor onze collega's van bodem- en agrarisch toezicht en ondermijnende criminaliteit gevlogen.

Voor 2024 is een projectplan opgesteld voor de inzet van drones. Hierin is budget vanuit provincie Gelderland meegenomen voor inzet bij toezicht en handhaving van provinciale complexe bedrijven, als ook incidentele inzet ODRA-breed op basis van de PDC. En zal ook ingezet worden op technische innovaties, bijvoorbeeld voor emissiemetingen met een drone en/of toezicht op energiebesparing met behulp van warmtebeeldcamera.
Onze piloten staan met geavanceerde apparatuur klaar om in 2024 te vliegen voor alle aspecten op het gebied van onze leefomgeving. Daarnaast speelt ODRA een rol in een landelijke beheersorganisatie Drones van ODNL waar vanuit het Interbestuurlijk Programma versterking VTH budget voor verkregen is.

5. Externe veiligheid

ODRA adviseert over externe veiligheid voor RO-ontwikkelingen zoals bestemmingsplannen, waarbij het gaat over risico's voor mensen en milieu bij gebruik, opslag en vervoer van gevaarlijke stoffen. Verder worden verplichte risicovolle activiteiten geregistreerd en informeren wij onze partners over ontwikkelingen op gebied van externe veiligheid. Het Rijk heeft de Omgevingswet aangegrepen om een beleidswijziging door te voeren op de externe veiligheidswetgeving. In 2023 is met het Register Externe Veiligheid (REV) een andere registratieverplichting voor risicovolle activiteiten ingevoerd. De migratie van gegevens over risicovolle activiteiten vanuit het oude register zijn in 2023ingevoerd in het REV. Echter, in het REV moeten meer risicovolle activiteiten worden opgevoerd dan in het oude register. ODRA heeft deze activiteiten in 2023 voor de regio Arnhem in kaart gebracht en wil dit in 2024 en 2025 voor haar partners opvoeren in het REV. Daarnaast zijn wij bezig om een technische aansluiting van het zaaksysteem op REV te verkrijgen.

6. Kwantitatieve resultaten programma advies

Figuur 4: KPI's en productieresultaten Advies

Programma Advies	Beoogd resultaat	bg 2023	real. '23	verschil	tov '22	real. '22
Productie	aantal producten	0	0	-	-	0
	aantal diensten (in uren)	24.386	23.703	-3%	-4%	24.680
Gemiddeld kengetal producten			nvt			
Financiele realisatie						
	- kosten (x € 1.000)	2.876	3.230	12%	17%	2.765
	- baten (x € 1.000)	2.954	2.729	-8%	-6%	2.911
	Saldo	78	-501			146

E

FOCUS OP PROJECTEN EN INNOVATIE

Projecten en projectmatig werken krijgen naast de reguliere werkprogramma's, steeds meer gewicht binnen ODRA. Het team Programma's, Projecten en Innovatie (PPI) speelt in die ontwikkeling een belangrijke rol. De focus lag in 2023 op het uitbouwen van het aantal en de omvang van de projecten en het beter aansluiten bij de planning & control cyclus van de omgevingsdienst. De link met de partners loopt via thema-overleggen en natuurlijk via de programma's en projecten zelf.
In 2023 zijn meerdere innovatie-initiatieven uitgevoerd. We hebben voor een deel combinaties gemaakt met SPUK-subsidie trajecten zo nieuwe initiatieven, met bijbehorende financiering, in synergie samen uit te werken.

1. Omgevingswet

In maart 2023 heeft de Eerste Kamer ingestemd met de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024. Daarom is 2023 een belangrijk jaar geweest voor de laatste puntjes op de 'i' voor de invoering. We zijn dan ook druk aan de slag gegaan met ketentesten van het DSO, het trainen van onze (nieuwe) medewerkers met een basiscursus, opfriscursus en door middel van het oefenen van casuïstiek. Voor onze bouwpartners hebben we de toepasbare regels gemaakt en afgestemd met de betreffende gemeenten. De benodigde mandaten, interne regelingen en brieven in ons zaaksysteem zijn aangepast op de Omgevingswet. Ook hebben we advies gegeven over de legesverordeningen van onze partners. Verder zijn de eerste stappen gezet in de verkenning wat er nodig is voor het Register Externe Veiligheid (REV) zoals hierboven onder D.5 beschreven. Daarnaast hebben we een grote netwerkbijeenkomst georganiseerd waarbij regionale en landelijk vergunningverleners en toezichthouders aan de slag zijn gegaan met de casus 'de groene spoorbrug'. Daar werd ook de oproep gedaan om vaker dergelijke netwerkbijeenkomsten te organiseren. Een mooie mijlpaal was de ondertekening van het samenwerkingsdocument op 31 oktober jl. waarbij de partners en ketenpartners akkoord zijn gegaan met de samenwerkings-afspraken. Door onze voorbereiding zijn we goed van start gegaan met de Omgevingswet op 1 januari 2024.

2. Wet op de Kwaliteitsborging Bouw (WKB)

De wet op de Kwaliteitsborging Bouw (WKB) is gekoppeld aan de invoering van de Omgevingswet. De voorbereiding op deze wet loopt in lijn met de voorbereiding op de Omgevingswet. Collega`s hebben een cursus gehad van de directeur Vereniging Bouw & Woningtoezicht Nederland en onze interne train de trainers hebben trainingen gegeven. Daarnaast zijn we aan de slag gegaan met onze bouwpartners om uniform bouwbeleid te schrijven. Dit heeft geresulteerd in een risicomatrix Besluit bouw en leefomgeving dat door onze bouwpartners wordt vastgesteld, tegelijkertijd met de landelijke handhavingsstrategie omgevingsrecht (LHSO).

3. Warme overdracht bodem

Door de provincie Gelderland is subsidie beschikbaar gesteld voor de voorbereiding van de bodemtaken onder de Omgevingswet. Alle gemeenten hebben deze subsidie aangevraagd en ontvangen. Het budget moet ingezet worden uiterlijk een jaar na invoering van de Omgevingswet. Met het regionale vakberaad bodem is een projectplan opgesteld. Hierin is afgestemd om gezamenlijk deze subsidie in te zetten. Hierdoor hebben we in 2023 onze processen aangepast, kaarten omgezet voor het Omgevingsplan per gemeente, de bodemactiviteiten geoefend in het Omgevingsloket en brieven en webteksten herschreven. Ook hebben medewerkers diverse trainingen gevolgd en casussen opgepakt. Daarnaast zijn voorbereidingen gemaakt om begin 2024 grond-, water- en wegenbouwbedrijven bij te praten in een presentatie over de Omgevingswet.

4. Theseus en ondermijning

Ondermijning en de dunne grens tussen onder- en bovenwereld, is voor ons en onze partners een belangrijk onderwerp. We hebben het thema ondergebracht in een project en willen daarmee bereiken dat we aan de voorkant proactief mee gaan denken over hoe we adequaat kunnen inspelen op signalen uit het veld. Dat doen we onder meer door analyses, gerichte controles en intensiever samen te werken met ketenpartners. De focus van de aanpak op ondermijnende criminaliteit heeft gelegen op bedrijventerreinen en buitengebied.

Naast de `eigen' aanpak van ondermijning hebben we een prominente rol in het project Theseus, dat begin 2021 is gestart op initiatief van de provincie Gelderland. Theseus richt zich op de aanpak van ondermijnende criminaliteit op Gelderse bedrijventerreinen. Door middel van data-analyse en toezicht worden onder regie van gemeenten samen met ketenpartners (o.a. RIEC, Douane en Politie) bedrijventerreinen in beeld gebracht en gecontroleerd. Signalen van ondermijnende criminaliteit worden gedeeld met de betrokken partners. Inmiddels is er door het projectteam bij 21 Gelderse gemeenten ondersteuning gegeven in de aanpak van ondermijning op bedrijventerreinen. Er zijn 41 bedrijventerreinen gecontroleerd en meer dan 1900 constateringen gedaan bij de eerste controle. Ook is er landelijk belangstelling voor het project Theseus. Het team is in 2023 uitgebreid naar 7 toezichthouders. In samenwerking met onder meer het RIEC en de Politie Oost-Nederland zijn er gezamenlijke trainingen georganiseerd in 2023 en hebben wij in Huissen een congres georganiseerd waar partners de mogelijkheid hebben gehad meer te leren van elkaar in het herkennen van signalen ondermijnende criminaliteit. In 2024 loopt het project door. Het project stopt op 1 april 2025, in 2024 zal daarom worden gekeken naar de 'Landing' opties die er zijn voor project Theseus.

5. Circulaire economie

In 2023 hebben we onze circulaire economie aanpak vormgegeven. Onze partners (Rozendaal uitgezonderd) zijn afgelopen jaar aangehaakt bij het circulaire economie project van ODRA. We hebben hiertoe een regionale overlegstructuur gecreëerd voor circulaire economie (platform circulaire economie), waarmee we circulaire economie beleid van de partners en VTH met elkaar in verbinding brengen. We zijn als ODRA aangehaakt bij een aantal belangrijke landelijke ontwikkelingen (Circulair Materialenplan, Landelijk Kennisplatform afval of grondstof). We werkten en werken daarnaast aan een aantal interessante casussen (o.a. recycling van dakpannen, vermindering van Operatie Kamer-afval in een ziekenhuis). In vrijwel elke casus is er een spanningsveld tussen circulaire economie en wet- en regelgeving en we bouwen hierin steeds meer expertise op.

We hebben uitgewerkt hoe we afvalpreventie, doelmatig gebruik van grondstoffen en experimenteer bepalingen kunnen inzetten in vergunningen. In 2024 gaan we dergelijke voorschriften ook in de praktijk brengen. Ambitie is dat we dat eind 2024 bij 20 casussen gedaan hebben. Uit een door ons uitgevoerde analyse blijkt dat de baksteenindustrie (keramische industrie) geschikt is om onze nieuwe manier van werken op toe te passen. De gehele keten (van grondstofwinning, tot productie, tot recycling) vindt namelijk binnen ons werkgebied plaats). We voerden afgelopen jaar gesprekken hierover met onze partners, met collega's van ODRN en met de keramische branche zelf over de te volgen strategie. In 2024 gaan we hier uiteraard mee door.

We hebben uitgezocht welke raakvlakken er zijn met de duurzaamheidsrapportage CSRD (verplichte rapportage voor steeds meer grote bedrijven). CSRD verplicht grote bedrijven vanaf 2024 tot rapportage over circulaire economie, het gebruik van grondstoffen en de risico's hiervan.
Tot slot hebben we onderzocht welke rol we kunnen spelen bij circulair slopen. De instrumenten die wij met VTH kunnen inzetten zijn beperkt. In gesprekken met de deskundige collega's is gebleken dat het momenteel ontbreekt aan goed toezicht op sloopprojecten en dat daar veel verbetering mogelijk is.

6. Programma energie

Samen met onze partners hebben we een substantiële bijdrage geleverd aan energiebesparing en de doelstellingen uit het Gelders Energie Akkoord. Vanuit de energiebesparende maatregelenlijst is gekeken of deze bedrijven voldoen aan de energiewetgeving. Ook via regulier toezicht worden alle relevante bedrijven geïnformeerd over energiebesparing en de energiebesparingsplicht. Zo proberen we jaarlijks de registratie van de energiegegevens in ons zaaksysteem te verbeteren.

In 2023 hebben we bij vrijwel alle van de bezochte bedrijven overtredingen geconstateerd in verschillende gradaties. We merken dat we elk jaar een beter beeld krijgen van de energie-besparingsplichtige bedrijven. Hierdoor wordt het intensiever om de resterende bedrijven in kaart te brengen. Onze schatting is dat we inmiddels (voor de gemeenten die gebruik maken van de co-financiering) gemiddeld genomen zo'n 70 tot 80% van de energie-besparingsplichtige bedrijven hebben bezocht.

Niet alle bedrijven hebben voldaan aan de energiebesparingsplicht. Deze zogenaamde `duikers' komen nog steeds bovendrijven. Wanneer een bedrijf wel heeft voldaan aan de informatieplicht, betekent dit niet dat alle energiebesparende maatregelen genomen zijn. Door middel van het EML-toezicht zorgen we ervoor dat de energiebesparende maatregelen alsnog genomen worden. Het gerichte EML-toezicht loont. In 2023 zijn er ook veel EML-hercontroles uitgevoerd aangezien vrijwel iedere initiële controle tot een hercontrole leidt. In de meeste gevallen is de overtreding na de hersteltermijn opgeheven, in enkele gevallen is een handhavingstraject gestart. Naast de preventieve controles worden bedrijven in samenspraak met gemeenten ook benaderd en ondersteund via stimuleringstrajecten. Het voordeel van een stimuleringstraject is dat een nauwe samenwerking met een bedrijf kan leiden tot meer energiebesparing dan wettelijk is vereist.

Per 1 januari 2023 moet een kantoorgebouw minimaal energielabel C hebben. In dit kader is er uitvoering gegeven aan het projectplan. Bouwkundige controles zijn uitgevoerd. Het merendeel van de panden is bezocht, maar door de stijgende energieprijzen zijn veel kantoren inmiddels aangepakt door de eigenaren en een enkel pand voldoet niet aan het label c en gaat het HH-proces in. Bovenstaande is vormgegeven via de werkprogramma's van de partners en via het SPUK THE project. SPUK THE gelden (Specifieke Uitkering Toezicht en Handhaving Energiebesparingsplicht) heeft een totale omvang van circa € 1.5 miljoen met een looptijd van 2023 tot 2026.

7. Project Toezicht Wet natuurbescherming

Specifieke aandacht verdient een project dat we in 2023 in opdracht van de provincie Gelderland hebben uitgevoerd: Het toezicht bij agrarische bedrijven op verleende vergunningen Wet natuurbescherming op het onderdeel stikstofemissies. ODRA heeft in 2023 in totaal 150 controles uitgevoerd, verdeeld over Gelderland. Grotendeels zijn dit aspectcontroles geweest, maar waar mogelijk onderdeel van het reguliere Wabo-toezicht, dat al bij omgevingsdiensten is belegd.

8. SPUK Uitvoering IBP

Het project SPUK IBP heeft een totale omvang van € 525.000 en had een doorlooptijd tot eind 2023. Door een trage opstart (landelijk beeld) is de doorlooptijd verlengd tot 2024. Het programma heeft als doel een algemeen kwaliteits-verbeterprogramma op te stellen. ODRA levert een bijdrage aan dit programma door deelname in werk- en projectgroepen. Daarnaast hebben drie projectvoorstellen van ODRA subsidie gekregen: operationalisering toetsingskader afval of product / einde afvalstatus, verbeteren dataregistratie en -kwaliteit en verstevigen regionale beleidsadviesrol. Vanaf 2024 maakt ook het project 'inzet drones' onderdeel uit van het programma.

9. Adviseurs beleid en uitvoering

De adviseurs beleid en uitvoering gingen in 2023 aan de slag om te zorgen voor meer verbinding tussen uitvoering en beleid. Onze adviseurs hebben niet stil gezeten. Er is een rapport geschreven over hoe om te gaan met de diverse thema`s die in het omgevingsplan moeten landen en er zijn diverse vakberaden/platforms georganiseerd. Op 4 oktober jl. hebben de adviseurs een regionale sessie over het samenwerken aan het omgevingsplan georganiseerd met de partners, waarin is afgesproken samen op te trekken in het maken van het omgevingsplan. Daarnaast hebben onze adviseurs het nieuwe LHSO (landelijke handhavingsstrategie Omgevingsrecht) specifiek gemaakt en laten vaststellen door de gemeenten. Inmiddels zijn ook de voorbereidingen gedaan voor de overleggen in 2024 waarin veel regionale afstemming plaatsvindt, waarbij kennis en voortgang worden gedeeld over tenminste de volgende onderwerpen: geluid, bodem, geur/licht/lucht, externe veiligheid, bodem, VTH, energie, circulaire economie en omgevingsplan.

Door de inzet van de adviseurs beleid en uitvoering zorgen we dat we regionaal samen optrekken in de uitdagingen, diverse producten schrijven die elke gemeente kan toepassen en kennis en ervaringen delen over de uiteenlopende thema`s.

10. Gezamenlijke diensten

Wij voeren voor alle partners en andere omgevingsdiensten gezamenlijk een aantal diensten uit, waaronder piketdienst, samenwerking met strafrecht, gegevens(data)beheer, ketensamenwerking en klantendesk (bouw en milieu). Deze diensten worden bekostigd door alle partners op basis van fixed price. In katern 2 geven we een overzicht van de kosten voor deze gezamenlijke diensten.

Innovatie: een aantal projecten zijn opgestart

- Meerjaren uitvoeringsplan (MJP): Voor het eerst in haar bestaan heeft ODRA samen met haar partners een Meerjaren uit-voeringsplan (MJP): Voor het eerst in haar bestaan heeft ODRA samen met haar partners een meerjarenprogramma opgezet. Daarmee kan de publieke waarde van ODRA inzichtelijk worden gemaakt en de adviserende rol van ODRA concreet worden ingevuld. Deze invulling vraagt om een inhoudelijke verdieping waarbij de VTH-inzet van ODRA doel- en effectgericht in beeld wordt gebracht.
- Start beleidsadviseurs; We hebben als pilot drie beleidsadviseurs aangenomen om de partners te ondersteunen op diverse beleidsopgaves in het milieudomein. Onderdeel hiervan is het opzetten van een aantal bouwstenen voor de diverse beleidsthema's.
- Borging inzet dronetoezicht; De activiteiten waren gericht om de inzet van onze drones in 2024 projectmatig te borgen in de onze werkzaamheden in toezicht en handhaving
- Start project Circulaire Economie; Het grootste deel van het budget is gebruikt voor het aanjagen van dit project, voor de resultaten hiervan verwijzen naar de paragraaf over dit onderwerp.

11. Resultaten programma advies

Figuur 5: KPI's en productieresultaten PPI

Programma Projecten	Beoogd resultaat	bg 2023	real. '23	verschil	tov '22	real. '22
Productie	aantal producten	0	0	-	-	
	aantal diensten (in uren)	50.495	44.316	-12%	28%	34.557
Gemiddeld kengetal producten			nvt			
Financiele realisatie						
	- kosten (x € 1.000)	5.702	4.542	-20%	23%	3.689
	- baten (x € 1.000)	5.718	5.382	-6%	55%	3.480
	Saldo	16	840			-208

F

WE WERKEN SAMEN IN GELDERLAND

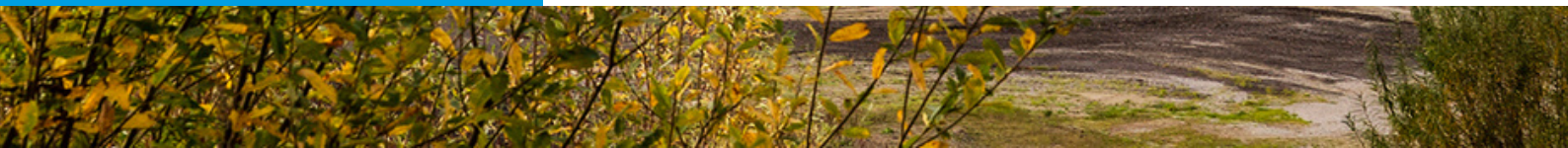

In Gelderland zijn sinds 2013 zeven autonome omgevingsdiensten actief, na 1 januari 2024 zes. We werken als ODRA met de zes collega omgevingsdiensten samen waar het nuttig, effectief en efficiënt is. Deze afspraken gaan door het leven als ‘de stelseltaken’. Wij nemen de stelseltaak handhaving en toezicht provinciale complexe bedrijven voor onze rekening. Daarnaast voeren we als gezamenlijke dienst het Diepgaand administratief toezicht (DAT) en het specialisme Landelijk meldpunt afval (LMA) uit.

1. Stelseltaken omgevingsdiensten

De taken van de andere omgevingsdiensten zijn te verdelen in de taken op het VTH-gebied, en taken die in de overheadsfeer liggen. Ten behoeve van het primaire proces zijn dat:

- ODR voor ketentoezicht;
- ODNV voor de BsBm (coördinatie handhaving);
- ODRN heeft als taak de vergunningen voor de complexe bedrijven in Gelderland te verzorgen. Zij doen dat ook voor de gemeentelijke complexe bedrijven van ODRA. De kosten hiervan worden doorbelast (zie katern 2).

De andere stelseltaken betreffen samenwerking op gebied van bedrijfsvoering:

- OVIJ verzorgt het portaal; (website en communicatie).
- ODA; gezamenlijk beleid op HRM en coördinatie richting SGO.
- ODdV; Datagedreven werken en coördinatie in algemene zin van het Gelders stelsel.

2. Provinciale programma's

Samen sterk

ODRA, ODRN en de provincie Gelderland werken samen aan de uitvoering van provinciale VTH-taken. De samenwerking is inmiddels op een zodanig niveau dat het (tijdelijke) programma Samen Sterk in 2023 kon worden beëindigd en het nu een reguliere samenwerking is. Afstemming vindt plaats via het gezamenlijk accountoverleg dat ODRA, ODRN en VTH-Gelderland voeren via het Integraal Opdrachtgeversteam van de provincie Gelderland.
Drie keer per jaar wordt door de uitvoerende diensten gezamenlijk gerapporteerd aan het Opdrachtgeversteam bij de Provincie. Deze rapportages worden vervolgens besproken in het VTH-managementoverleg en het Bestuurlijk Overleg dat de directeuren van de omgevingsdiensten en het opdrachtgeversteam voeren met de Gedeputeerde. Ook wordt gewerkt aan een gezamenlijk dashboard.

Programma Aandachtbedrijven (PAB)

Het programma Aandachtbedrijven heeft op strategisch en bestuurlijk niveau twee hoofddoelen:

- Aandachtbedrijven terug in het reguliere spoor.
- Geen voorkombare problematiek en bestuurlijke zorgen.

Het programma bestaat inmiddels drie jaar en heeft zijn meerwaarde bewezen. Het programma richt zich op aandachtbedrijven met een complexe (meervoudige) problematiek. Ieder aandachtbedrijf beschikt over een eigen projectleider, die samen met het projectteam interventies ontwikkelt om het betreffende bedrijf zo snel mogelijk weer in het reguliere VTH-spoor te krijgen. Per 31 december 2023 waren er drieëntwintig bedrijven met de status ‘aandachtbedrijf’. Deze bedrijven zijn verdeeld over vijf projectleiders. Uitbreiding van het team is nodig.

Het proces is inmiddels zodanig ingeregeld dat we het opschalen naar en het afschalen van de status van aandachtbedrijf goed kunnen monitoren. Vooral het vroegtijdig signaleren van potentiële aandachtbedrijven werpt zijn vruchten af. Dit doen we via de methodiek van ‘Bedrijf in Beeld’. Door een periodieke schouw van het bedrijvenbestand worden bedrijven geselecteerd voor een ‘light scan’. Op basis daarvan kan snel worden beoordeeld of extra aandacht (regie) nodig is om te voorkomen dat een bedrijf een aandachtbedrijf wordt. In 2023 zijn twintig ‘light scans’ uitgevoerd. We hebben bij zeven bedrijven door extra regie de opschaling naar aandachtsbedrijf kunnen voorkomen. Daarnaast hebben we drie aandachtbedrijven afgeschaald naar regulier. Op basis van uitgevoerde omgevingsscans zijn vijf bedrijven toegevoegd aan het programma.

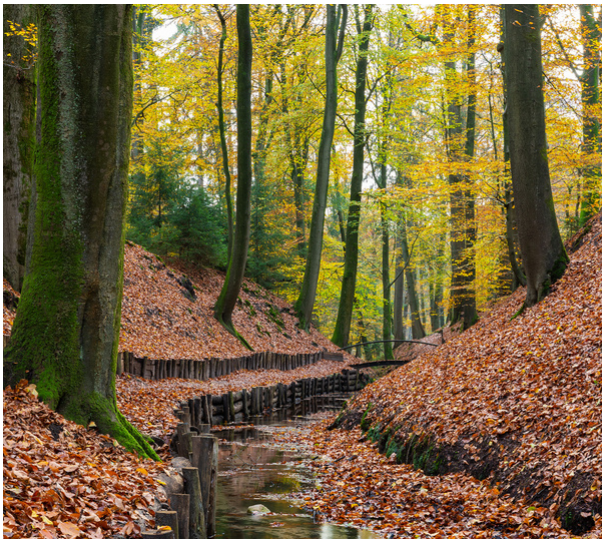

"DOOR VERSCHILLENDE ACTIES EN TRAININGEN ZIEN WE DE KOMST VAN DE OMGEVINGSWET MET VERTROUWEN TEGEMOET"

Programma Complexe Handhaving (PCH)

2023 stond in het teken van de komst van de Omgevingswet. De activiteiten van alle bedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is, zijn getoetst aan de nieuwe regels van de Omgevingswet en het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Dit is projectmatig aangepakt, waarbij nauw is samengewerkt tussen toezichthouders en juristen van ODRA en vergunningverleners en juristen van ODRN. De resultaten zijn opgenomen in de rapportage “Van Inrichting naar MBA” (VINMBA). Voor een deel van de bedrijven (29) verschuift door de komst van de Omgevingswet de bevoegdheid van provincie naar gemeente. Voor deze bedrijven is gezorgd voor een warme overdracht naar de diensten die de uitvoerende taken voor deze bedrijven gaan overnemen. Andersom zijn er 4 bedrijven, die van gemeentelijk naar provinciaal bevoegd gezag overgaan.

Ook is in een pilot aan de hand van concrete casussen geoefend met het toepassen van de nieuwe regels. De ervaringen van deze pilot zijn gedeeld met de toezichthouders. Door deze acties – in combinatie met eerder gevolgde trainingen - zien we de komst van de Omgevingswet met vertrouwen tegemoet.

De basis houden we op orde en we investeren in het verbeteren van de datakwaliteit. In 2023 hebben we een belangrijke stap gezet naar verdere professionalisering: we gaan vanaf 2024 werken met een gecentraliseerde pool. Alle toezichthouders in de pool zijn vanaf dat moment in dienst bij ODRA of worden door ODRA zelf ingehuurd (kleine flexibele schil). Er wordt dan in beginsel geen gebruik meer gemaakt van structurele detachering van medewerkers van andere omgevingsdiensten, zoals vanaf de start van het programma het geval is geweest.

Tenslotte hebben we in 2023 voor het eerst een interne kwaliteitsaudit uitgevoerd bij PCH. Een aantal aspecten van de uitvoering is daarbij onder de loep genomen. Doel van de audit is het signaleren van mogelijke verbeterpunten. De rapportage van de audit komt begin 2024 beschikbaar. De audit zal vanaf 2024 periodiek worden herhaald.

G

WERKEN AAN DOELMATIGE BEDRIJFSVOERING

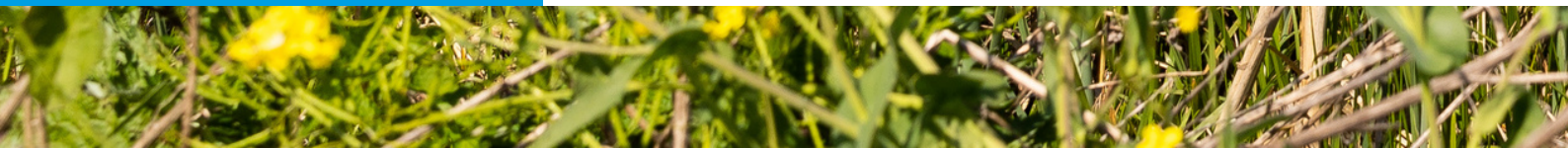

In 2023 hebben we toekomstbestendigheid en doelmatigheid van onze bedrijfsvoering verder vormgegeven, gebaseerd op de analyse en plannen die medio 2022 zijn opgesteld. In de verbeteringen staat de ontwikkeling naar een duurzame organisatie centraal.

1. Op weg naar een duurzame organisatie

Huisvesting en facilitair

Het kantoorpand met triple A status is in de 2e helft 2022 in gebruik genomen. Er is een 20-jarig huurcontract afgesloten voor de huur van 4 verdiepingen (de 9e – 10 – 11e en 13e) in de Airborne Tower. De inrichting is gebaseerd op duurzame uitgangspunten; zoveel mogelijk gebruik van reeds aanwezige materialen en constructies, zoals plafonds en zonwering, volledig uitgerust met led-/bewegingssensoren en klimaatregulering. Voor de inrichting is circa 80% refurbished meubilair aangekocht. De ICT is nagenoeg draadloos en mobiel, volledig ondersteunend aan ons huisvestingsconcept.

Mobiliteit

Op het vlak van duurzame mobiliteit heeft ODRA grote stappen gezet in 2023 door het aanbieden van een e-bikeregeling aan haar medewerkers, het promoten van het gebruik van OV en het starten met het vervangen van het wagenpark van fossiele brandstoffen naar elektrisch.

Een maatstaf voor de effectiviteit van de huisvesting is de verhouding tussen het aantal medewerkers en het aantal werkplekken (rijksnorm 0,7). In ons werkplekconcept, welke uitgaat van werken op locatie (bij bedrijven, partners klant, thuiswerken en ontmoeten op kantoor, hebben we een inrichting kunnen realiseren op een flexfactor van 0,6 werkplek per fte. We vergelijken ons met de landelijke benchmark ‘overheidstarieven’. Onze huisvestingskosten en kosten per werkplek (€ 5.400) liggen ruim onder de gemiddelden.

Figuur 6: Duurzame mobiliteit

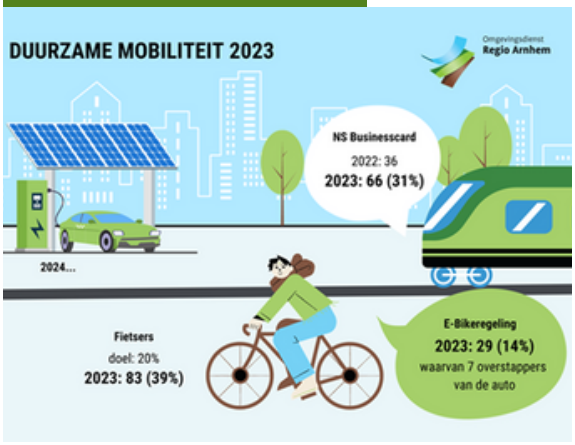

ICT transitie

We zijn tijdens de verhuizing in 2022 gestart met de ICT-transitie, door volledig te gaan werken in de cloud (locatie onafhankelijk). Dit concept werkt goed. Het maakt ons flexibel en efficiënt. In 2023 hebben we ingezet op nazorg van de ICT na de transitie en het beter gebruik van de ICT-tools in de cloud, het structureren van informatiebeheer en archief. Daarnaast is een GIS-applicatie opgeleverd waardoor een belangrijk element is toegevoegd aan het op intuïtieve wijze gebruik kunnen maken van zaakgerelateerde data.

Figuur 7: Huisvesting en facilitair

Huisvesting & facilitair x € 1.000	act bg'23	real.'23	real. '22
Huur- en afschrijvingen	356	306	302
Facilitair / servicekosten	369	346	350
Totaal huur en facilitair	724	652	652
Kengetallen			
huur en afschrijvingen	€ 1.603	€ 1.382	€ 1.480
- facilitaire kosten per fte	€ 1.662	€ 1.564	€ 1.713
- huurkosten per m2	€ 119	€ 109	€ 66
- aantal fte's (incl extern)	222	221	204
- aantal m2	2.023	2.023	2.023
- HV en fac per werkplek (121 stuks)	€ 5.984	€ 5.389	€ 5.386

Figuur 8: ICT

ICT	act bg '23	real.'23	real'22
Kosten ict (x € 1.000)	889	897	804
- ICT kosten per fte	€ 4.010	€ 4.051	€ 3.941
- ICT kosten per werkplek (121 stuks)	€ 7.348	€ 7.410	€ 6.647

2. Planning en control cyclus

Partners en bestuur

Met onze partners hebben we afgesproken dat we maandelijks inzicht geven in de kwantitatieve voortgang van het werkpakket. Aan deze afspraak is voldaan. We merken echter dat de effectiviteit van de rapportages kan verbeteren. De inspanningen om rapportages te maken zijn nog niet in balans met de meerwaarde voor sturing. Daarom wordt ingestoken op een meer kwalitatieve rapportage (duiding verschillen en prognoses) in een vier maanden cyclus. Puur cijfermatige voortgang is actueel beschikbaar.
Het Bestuur (zowel DB als AB) ontving voor elke vergadering een dashboard. In dit dashboard worden de belangrijkste productieresultaten, exploitatie kosten/baten, verzuim en kpi's weergegeven en geprognosticeerd. De besprekingen in het Bestuur zijn gericht op risicobeheersing en mitigatie.

Nieuw in 2023 is de verplichting van het Dagelijks Bestuur om een 'in control statement', of een zogenoemde rechtmatigheidsverantwoording, op te stellen. We hebben daartoe een plan opgesteld voor periodieke beoordeling van de tussenresultaten op gebied van volledigheid, betrouwbaarheid en rechtmatigheid. Deze verantwoording is onderdeel geworden van de bestuursrapportage en jaarrekening (zie katern 2, onderdeel N).

Interne sturing

Sturing van de organisatie vindt onder meer plaats aan de hand van een uitgebreider maandelijks dashboard door het management. Het MT-dashboard is gebaseerd op de balanced scorecard-methodiek (BSC) en qua detaillering op teamniveau. Voor de team- en projectleiding zijn met ons bedrijfsinformatiesysteem (SAC) specifieke dashboards beschikbaar met tijdsbesteding en zaakrealisatie per team, per partner.
Eind 2023 zijn we gestart met een evaluatie -en heroriëntatie op onze bedrijfssystemen voor financiën, projecten, HR en salarissen. Het contract met de leverancier van onze huidige systemen (SAP en Nmbrs) loopt in maart 2024 af. In januari 2024 heeft het Dagelijks Bestuur ingestemd met een nieuwe aanbesteding.

3. Financieel beleid en compliancy

Output en outcome sturing

Sinds 2020 werken we met een systeem van beheerste outputfinanciering voor de partners en OD's. In deze methodiek wordt een mix gehanteerd van levering van diensten (gerealiseerd uren x tarief), gerealiseerde producten (aantal x productprijs) en een fixed price voor gezamenlijke diensten.
Voor de provinciale programma's en derden geldt enkel de levering van diensten (uren x tarief).
Het is een complex systeem gebleken, dat veel administratie met zich meebrengt, maar bovenal de financiële risico's voor ODRA en haar partners vergroot. De consequentie daarvan is dat er grotere buffers nodig zijn om die risico's op te vangen. Zie katern 2, hoofdstuk 'weerstandsvermogen en risico's'. In 2023 is er vanuit het Interbestuurlijk Programma Versterking VTH (IBP VTH) een onderzoek gedaan naar normfinanciering. In afwachting van de definitieve uitkomsten hebben we besloten een evaluatie van de methodiek op te starten.
Bovenstaande loopt parallel met de al in 2022 ingezette ontwikkeling naar 'Rijker verantwoorden'. Een traject om van 'output' naar effect (outcome) te gaan. Een belangrijk resultaat daarvan is ons meerjarenprogramma (mjp) dat eind 2023 aan de partners is aangeboden te bespreking. Dit mjp is ook de basis voor onze meerjarenbegroting die in april 2024 aan de partners wordt aangeboden.

Verordeningen

De kaders van ons handelen op financieel gebied is vastgelegd in een aantal verordeningen. Deze zijn aanvullend op de Gemeenschappelijke Regeling, de BBV en de Wet op jaarrekening. Mede door de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording verschuiven verantwoordelijkheden en is de rol van de controlerend account gewijzigd.
In 2023 zijn de volgende vier verordeningen/statuten hierop aangepast en geactualiseerd: financiële verordening, controleverordening, controleprotocol en treasurystatuut.

BBV-richtlijnen (Besluit Begroting Verantwoording)

In het BBV is een aantal, voor het jaarverslag verplichte onderdelen benoemd, waarover een toelichting moet worden opgenomen. Dit betreft:

- Verbonden partijen: ODRA kent geen verbonden partijen.
- Lidmaatschappen: ODRA is lid van de werkgeversvereniging WSGO en lid van ODNL.
- Grondbeleid: ODRA heeft geen grond in bezit of pacht, dit hoort niet bij het takenpakket.
- Vennootschapsbelasting: ODRA is vrijgesteld van deze belasting na afspraak met Belastingdienst.
- Lokale heffingen: ODRA heft geen leges en heeft geen andere inkomsten uit hoofde van vergunningverlening dan wel handhaving. ODRA levert wel informatie aan partners ter berekening van de leges.

"ONZE ACTIES HEBBEN GEMAAKT DAT WE NU VROEGTIJDIG WORDEN OPGEZOCHT DOOR AANNEMERS DIE PROBLEMEN WILLEN VOORKOMEN"

AVG / privacy / BIO-richtlijn

In het afgelopen jaar zijn geen datalekken gemeld bij de Functioneel Gegevensbeschermer van ODRA. In het kader van de taken die ODRA uitvoert, is de vraag naar geanonimiseerde documenten toegenomen. In 2023 is daarvoor een anonimiseringstool aanbesteed. In de zomer van 2023 hebben we de Microsoft 365-omgeving verbeterd, daarmee is tevens het beveiligingsniveau aangescherpt. We voldoen nu aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid Cybersecurity (BIO). In de praktijk is de extra beveiliging vooral merkbaar bij het verwerken van documenten en e-mailverkeer. Ook bij de tweetraps authenticatie en extra verificatiestappen bij opnieuw inloggen is de extra beveiliging merkbaar. De extra beveiliging gaat wel ten koste van de efficiëntie, door meer handelingen en versleutelingen.

Wet open overheid (Woo)

Op basis van de Woo worden verzoeken tot informatie gedaan. In de meeste gevallen zijn het onze opdrachtgevers zelf die de openbaarmaking van de documenten verzorgen. ODRA levert de stukken aan en deze worden door de partner geanonimiseerd. In een aantal gevallen wikkelt ODRA de Woo-verzoeken af. De stukken worden door ODRA geanonimiseerd en vervolgens openbaar gemaakt. Er zijn 40 Woo-verzoeken gedaan in 2023.

Onze verslaggevingsrichtlijnen schrijven voor dat we jaarlijks in de begroting aandacht moeten besteden aan beleidsvoornemens inzake de uitvoering van de Woo en in de jaarlijkse verantwoording verslag moeten doen van de uitvoering van de Woo in relatie tot die beleidsvoornemens. We kunnen hier nog niet aan voldoen. We weten nog niet wanneer we verplicht worden met het actief openbaar maken van informatie. Dat gedeelte van de wet is nog niet inwerking getreden. De ontwikkelingen worden nauwgezet gevolgd.
In 2023 is een anonimiseringstool geïmplementeerd, dit maakt het anonimiseren van documenten minder tijdrovend.

Wet elektronische publicaties (Wep) - informatiewetten

Op 1 juli 2023 is de Wep van kracht geworden. We voeren voor een aantal partners de taak digitale terinzagelegging van voorgenomen besluiten uit. Er is nog een aantal andere informatiewetten, waar we ons op aan het voorbereiden zijn om daar aan te gaan voldoen. Te noemen zijn de Wet duurzaam en maatschappelijk ondernemen, Wet modernisering bestuurlijk verkeer en de Wet digitale overheid.

4. Governance en organisatie

De Eerste Kamer heeft op 14 december 2021 ingestemd met een wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (hierna Wgr) en enig andere wetten met betrekking tot de gemeenschappelijke regelingen. Deze wijziging is op 1 juli 2022 in werking getreden. Deze wijziging beoogt een versterking van de democratische legitimatie van de gemeenschappelijke regelingen met betrekking tot de kaderstellende- en controlerende van raden en Staten.

ODRA heeft in 2023 samen met een juridische afvaardiging van gemeenten en Provincie Gelderland de juridische vertaalslag gemaakt van de voorkeuren van de Gemeenteraden en Provinciale Staten naar de bepalingen in de regeling. Bij deze vertaalslag is goed gekeken hoe de voorkeuren verwerkt konden worden in de regeling met inachtneming van de wet. Bij deze vertaalslag hoort ook de afweging of al dan niet in de behoefte wordt voorzien of dat het wenselijk is om bepalingen in de regeling op te nemen. Het uiteindelijke doel van de nieuwe regeling is om deze toekomstbestendig en flexibel op te maken. Voor de borging van het uiteindelijk doel is de nieuwe tekst getoetst door een erkend adviesbureau op het gebied van gemeenschappelijke regelingen.
Het vaststellen van de gewijzigde gemeenschappelijke regeling gebeurt in twee rondes. In de eerste ronde krijgen de raden en staten de gelegenheid om hun zienswijze te geven. In de tweede ronde worden de raden en staten gevraagd om toestemming

voor het wijzigen van de regeling. Uiterlijk 1 juli 2024 dient de gehele wijziging van de Wgr geïmplementeerd te zijn.

Bestuur en partners (ao)

Het Algemeen Bestuur (AB) bestaat uit aangewezen leden van iedere deelnemer. Leden van het Dagelijks Bestuur (DB) worden benoemd door het AB. Het AB en het DB hebben dezelfde voorzitter. Het AB is de eigenaar van de Gemeenschappelijke Regeling ODRA en neemt besluiten op basis van de stemverhouding die is vastgelegd in de GR. De belangrijkste bevoegdheden zijn het vaststellen van begroting en jaarrekening. Het DB is bevoegd en verantwoordelijk voor bedrijfsvoering en operationele besluitvorming.

Het AB, DB of de voorzitter kan gevraagd en ongevraagd alle informatie aan de gemeenteraden en Provinciale Staten geven die nodig is voor een juiste beoordeling van het door het bestuur te voeren en gevoerde beleid. Wij hebben geen audit comité. De toezichtrol ligt bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
Voorafgaand aan de vergaderingen van het AB vindt er een ambtelijk opdrachtgeversoverleg plaats, te weten het Ambtelijk Overleg (AO). Elke gemeente en de provincie Gelderland hebben een medewerker afgevaardigd (regisseur) die deelneemt aan het AO. In deze vergaderingen worden de vergaderingen voor het AB voorbereid met de regisseurs, zodat zij eigen bestuurders goed kunnen adviseren over de oordeelsvormende- en besluitvormende agendapunten van de AB-vergaderingen.
In 2023 is het AB vijf keer fysiek bij elkaar geweest. Het DB komt zo vaak als nodig bijeen. In 2023 was dat vijf keer, waarvan vier keer fysiek en een keer schriftelijk.

Na de Provinciale verkiezingen op 15 maart 2023 heeft de Provincie een nieuw lid van het Dagelijks en Algemeen bestuur aangewezen. Eveneens is er bij een deelnemer een wisseling geweest in het Algemeen Bestuur. In katern 2 (onderdeel WNT) is een overzicht opgenomen van alle bestuursleden en de wisseling na de provinciale verkiezingen.

Organisatieontwikkeling

In 2023 is veel aandacht besteed aan het samenspel tussen de teams: de teamleiders zijn begeleid in hun verdere doorgroei om onze producten en diensten, als onderdeel van een keten, uit te werken in randvoorwaarden voor vergunningverlening en toezicht (en handhaving). Door de groei van dienstverlening, en uitbreiding van de bezetting, was de maximale omvang van teams bereikt. Eind 2023 is een extra team samengesteld. Het organogram is opgenomen in de bijlagen van katern 2.

In 2023 is de professionalisering van het team Programma's, Projecten en Innovatie verder opgepakt. Er ligt een visie op het team, de positie binnen ODRA en binnen haar omgeving. Er is duidelijkheid over de bemensing en de opgaven en er is gewerkt aan het borgen van de planning en control cyclus voor programma's en projecten. Het belang van een goed werkend team PPI wordt steeds groter, mede dankzij grote subsidie projecten (SPUK IBP) en de innovatieve opgaven die omgevingsdiensten te wacht staat. Innovatie is een belangrijk thema in de robuustheidscriteria die vanuit het IBP-VTH zijn geformuleerd.

Met betrekking tot die robuustheid: ODRA heeft in oktober de zelfevaluatie uitgevoerd, waaruit bleek dat we voldoen aan de belangrijkste criteria, zoals omvang van taken, innovatiekracht en kwaliteit op de primaire taken. Voor 1 april 2024 wordt het plan van aanpak ingediend, waarin is aangegeven hoe we op korte termijn ook op alle andere (kleinere) punten robuust worden.

Managementteam & mandaten

Aan het hoofd van de interne organisatie staat de directeur. Hij is bevoegd voor het nemen van operationele besluiten en deelt deze verantwoordelijkheid met twee managers, uitvoering en bedrijfsvoering. Zij hebben individueel mandaat voor aangaan van verplichtingen tot € 100.000, en gezamenlijk in MT verband een mandaat tot aan de Europese aanbestedingsgrens. Daarboven ligt het mandaat bij het Dagelijks Bestuur (DB). Teamleiding heeft een ondermandaat voor het aangaan van verplichting voor inhuur van externe medewerkers van € 100.000, en voor materiele budgetten tot € 5.000.

SOCIAAL JAARVERSLAG

1. Sociaal beleid

Het jaar 2023 heeft voor ODRA in het teken gestaan van professionalisering. Dat loopt uiteen van schonen van gegevens in diverse systemen, tot optimalisering van processen en ontwikkeling van methodiek voor begeleiding van (nieuwe) medewerkers (van inwerken tot carrière perspectieven). Deze methodiek wordt per januari 2024 geïmplementeerd; het doel is dat medewerkers de regie nemen over hun eigen loopbaan binnen onze organisatie. Leidinggevenden zijn verantwoordelijk voor het begeleiden hiervan en zij vullen aan daar waar nodig.

Het opleiden van onze medewerkers en de VTH-kwaliteitscriteria speelde ook in 2023 een grote rol. Hierbij richten wij ons steeds meer op de competenties die nodig zijn om een functie goed te kunnen bekleden. Daarbij is vanzelfsprekend aangesloten bij de robuustheidscriteria voor de VTH-uitvoering.
Het is een continu proces van aanpassen aan de dynamiek op de arbeidsmarkt en de vraag van de partners naar expertises en kwaliteitsverbetering. Aan dit thema en de bekendheid van ODRA hebben wij het afgelopen jaar veel aandacht besteed. Vanuit de corporate story, de inzet van ODNL en de samenwerking tussen de afdelingen communicatie en HR, is er een plan van aanpak gerealiseerd. Samen met een heldere weergave van ons DNA, vormde dit plan de basis om mee naar buiten te treden. Vanaf werving & selectie tot aan het aansluiten bij banenmarkten op scholen tot aan en het deelnemen in nieuwe HR- gerelateerde netwerken. Ook in 2024 zullen wij pro activiteit verder gaan met dit thema.
Medio 2023 hebben wij ons aangesloten bij een netwerk van diverse organisaties die zich richten op het thema ‘inclusie en diversiteit’. De bedoeling is om in 2024 verder te onderzoeken wat de huidige status is binnen ODRA en hoe wij hier nog meer vorm aan gaan geven. Samen met de diverse partijen werken wij naar een inclusieve werkomgeving toe. Het binden en boeien van onze medewerkers is een daarbij doorlopend thema wat ook dit jaar op de agenda heeft gestaan.

2. Bedrijfsgezondheid

Sinds 2020 werken we samen met de arbodienst Care-to-work. In 2023 hebben we een grotere rol gepakt met betrekking tot de vitaliteit en gezondheid van onze medewerkers. Vanuit de professionaliseringsslag en de strategie naar een preventieve aanpak, hebben wij ons verzuimcijfer positief kunnen beïnvloeden. De samenwerking tussen de leidinggevenden, de medewerkers en HR ligt hieraan ten grondslag. Dit naast de inzet van specialistische diensten, de bedrijfsadviseur en de bedrijfsarts, welke zich hebben gericht op een voorspoedig herstel. Hierdoor is er een aanzienlijke daling gerealiseerd m.b.t. extra lang en lang verzuim.

Een andere maatregel welke een positieve bijdrage heeft geleverd aan de duurzame inzetbaarheid en mobiliteit is de leasefietsregeling. Deze is vanaf medio 2023 voor de medewerkers gerealiseerd en inmiddels zijn er 33 medewerkers die hier gebruik van maken.

In het laatste kwartaal van 2023 zijn de eerste stappen gezet met betrekking tot een RI&E-check. Onderdeel daarvan is een agressie en geweld training waar eind 2023 ook de eerste stappen in zijn gezet. Per januari en februari 2024 gaat dit traject van start. Hierbij is de verwachting dat dit een positief effect zal hebben op het zelfvertrouwen en welzijn van onze medewerkers.

Figuur 9: Sociale inzetbaarheid

Figuur 10: Verzuim

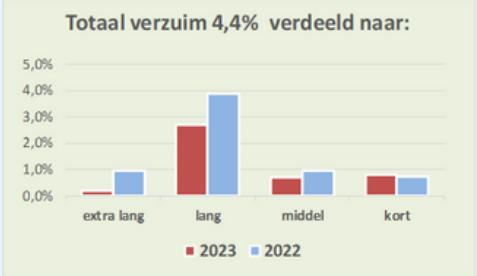

Verzuim

Bij ODRA is het gemiddelde ziekteverzuimpercentage over alle teams in 2023 4,3%. Dat is een aanzienlijke daling ten opzichte van het voorgaande jaar, waarin het percentage 6,5% was. Van de 4,3% zien we dat het grootste deel voortkomt uit verzuim dat langer duurt dan 42 dagen, hoewel extra lang en langverzuim in totaal gedaald is t.o.v. 2022. De oorzaken van het verzuim zijn grotendeels te wijten aan fysieke klachten waarvan twee medewerkers nog last ervaren van long COVID. De combinatie tussen privé en werkbelasting is ook dit jaar aan de orde geweest, dit is met behulp van een passende oplossingen gereduceerd. De aandacht blijft uitgaan naar de balans tussen thuiswerken en op locatie. In de samenwerking met de leidinggevenden en HR is hier meer inzicht en overzicht in verkregen. We blijven hier alert op.

De gemiddelde verzuimcijfers bij de overheidsorganisaties, van de afgelopen twee jaar waren 5,5% (in 2023) en 6,1% (in 2022). Alleen ziekmeldingen die (deels) binnen de contractperiode van de organisatie vallen tellen mee. Bepaalde verzuimoorzaken, bijv. ziekte t.g.v. zwangerschap of bevalling, orgaandonatie e.d. tellen niet mee. Zwangerschapsverlof telt niet mee.

Inclusie

Diversiteit is een realiteit, inclusie is een keuze en verbinden is een noodzaak. Bij ODRA doet iedereen mee. De maatschappij is onze klant én inspiratiebron. Zo benaderen wij ook de arbeidsmarkt en de kanalen die wij hiervoor inzetten. Met als doel een personeelsbestand te vormen dat een afspiegeling van de samenleving is. Daarbij hechten wij waarde aan een prettige en open werksfeer voor onze medewerkers. Gesprekken (naar behoefte) over diversiteit en de onderliggende waarden, zijn daarbij vanzelfsprekend. We zijn trots op onze 128 mannen (63,4%) en 74 vrouwen (36,6%)! In totaal 202 collega's, die een bijdrage leveren aan een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving.

Het aantal vrouwen die bij ODRA werken is licht toegenomen. De gemiddelde leeftijd binnen ODRA blijft sinds drie jaar gelijk. De meeste mannen zijn in de leeftijd van 30-55 jaar en ouder. Vrouwelijke collega's zijn in de leeftijd van 25 tot 34 jaar en in de leeftijd van 45 tot 54 jaar gelijk in aantal. Binnen de teams van Handhaving en Advies zijn vooral mannen werkzaam, hoewel hier steeds meer vrouwen bij komen. Vrouwen werken vooral binnen bedrijfsvoering en staf.

Figuur 11: verhouding

Figuur 12: Leeftijd

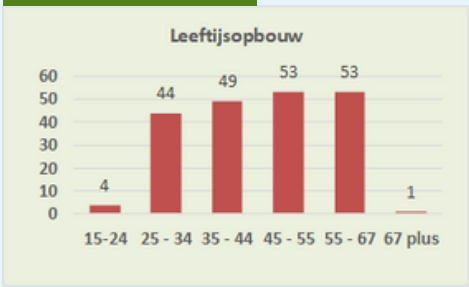

Figuur 13: Opbouw

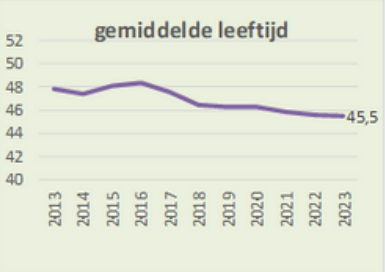

3. Arbeidsmarkt

De bekendheid van ODRA in combinatie met de krapte op de arbeidsmarkt speelt ook een rol als het om de invulling van de vacatures gaat. Met name met betrekking tot de specialistische functies. Er wordt een beroep gedaan op onze creativiteit en het zoeken van verbindingen t.b.v. werving en selectie. Wij hebben gewerkt aan de uitbreiding van de werving en selectiebureaus, we zijn bij drie nieuwe HR-netwerken aangesloten en we hebben deelgenomen aan diverse banenmarkten. Met onze corporate story en het weergeven van ons ODRA DNA, konden wij helder naar buiten treden. In samenwerking met ODNL is ook een bijdrage geleverd aan arbeidsmarktcommunicatie d.m.v. een campagne. Deze strategie zetten wij voort in 2024. Verder zijn de eerste stappen gezet ten behoeve van een strategisch personeelsbeleid, door in kaart te brengen wie er met pensioen gaan in de aankomende 5 tot 10 jaar. Dit jaar zijn er een aantal mannelijke collega's met pensioen gegaan, hier hebben wij goed op geanticipeerd m.b.v. doorstroom en een tijdige werving en selectieprocedure. In 2024 bouwen wij dit verder op.

In-, door – en uitstroom

Groeien in een dynamische omgeving, dat blijkt onder meer uit het feit dat 37 nieuwe collega's zijn aangenomen in de loop van 2023. Er zijn er 24 uitgestroomd. Het verloop is circa 10%.
Dit jaar hebben wij 27 medewerkers blij kunnen maken met een doorstroom naar een nieuwe uitdagende functie of niveau van werkzaamheden. Dit geeft energie voor alle betrokkenen en dit heeft een bijdrage geleverd aan het behouden van onze medewerkers, zoals de onderstaande cijfers en de grafiek ook aangeven. Om de continuïteit van onze organisatie en medewerkers te borgen, ontkwamen wij er niet aan om dit jaar met inhuurkrachten te werken. Ons doel is wel dit binnen de gestelde verhouding tot vast personeel te houden.

Figuur 14: In- uit- en doorstroom

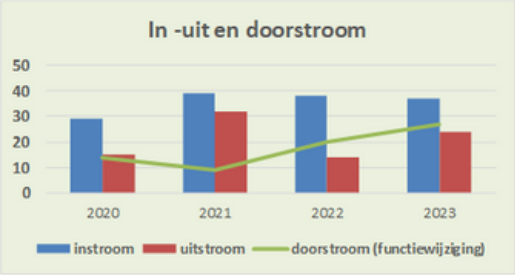

Figuur 15: Doorstroom

4. VTH-kwaliteit

De samenleving verwacht van ons professionele kwaliteit in de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Gemeenten en provincies hebben meer taken gekregen voor de fysieke leefomgeving. Zij zijn volop bezig met grote opgaven zoals de energietransitie, (woning)bouwopgave en de Omgevingswet, welke per 01 januari 2024 in is gegaan. Om al deze taken goed uit te kunnen voeren, is het noodzakelijk dat de kwaliteit van onze organisatie op orde is. De VTH-kwaliteitscriteria dragen hieraan bij en borgen de kwaliteit van de dienstverlening.

Eind 2023 is het gemeten beeld als volgt:
Er zijn 29 onderdelen die vallen onder de generieke deskundigheidsgebieden. ODRA voldoet hier voor 79% aan. Gelijk aan 2022. Voor de 17% waaraan we niet voldoen ligt dat aan de frequentie (lees: we hebben de kennis en ervaring in huis, doch op papier kunnen we niet voldoende tijd besteden aan het deskundigheidsgebied). 3% van deze deskundigheidsgebieden hebben we elders belegd (namelijk forensisch ketentoezicht).

Er zijn 33 onderdelen die vallen onder de specialistische deskundigheidsgebieden, hier voldoen we voor 70% aan. Dit is een hoger percentage t.o.v. vorig jaar met 58%. Daar waar we niet voldoen (9%), is dit wederom voornamelijk vanwege de frequentie. In een paar gevallen ook vanwege te weinig medewerkers die dit deskundigheidsgebied beheersen en 3% van de gevallen (complexe bouwfysica en indirecte afvalwaterlozingen) hebben we de kennis niet in huis en is dit elders belegd. 18% van de specialistische deskundigheidsgebieden is niet van toepassing (dit doen de gemeenten nog zelf). Voor 2024 staan er opleidingen gepland voor onze medewerkers, welke van positieve invloed zullen zijn op dit onderdeel.

Figuur 16: Generiek

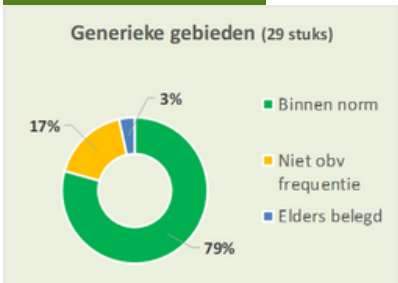

Figuur 17: Specialistisch

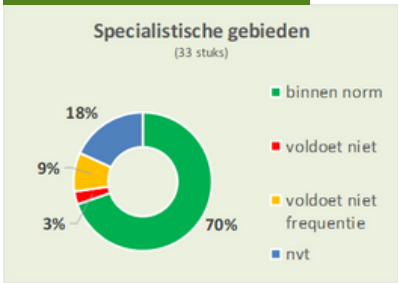

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

2023 JAARREKENING

JAARVERSLAG EN -REKENING 2023
KATERN 2

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

INHOUDSOPGAVE

KATERN 2

04 I: Inleiding, grondslagen en uitgangspunten

07 J: Baten en lasten; programma-indeling, product– en klantgroepen

13 K: staat van baten en lasten categoriale indeling

22 L: Balans per 31 december 2023

30 M: Financiële weerbaarheid en risico's

34 N: Rechtmatigheidsverklaring dagelijks bestuur

BIJLAGEN

37 1: Specificatie per partner

38 2: Specificatie producten

39 3: Specificatie diensten

40 4: Specificaties productie/ bestedingen gezamenlijke diensten en projecten

41 5: Organogram ODRA

42 6: Controleverklaring accountant

1

INLEIDING, GRONDSLAGEN EN UITGANGSPUNTEN

1. Inleiding

Ons financieel en sociaal jaarverslag bestaat uit twee katernen. In katern 1 hebben we de focus op de inhoudelijk behaalde resultaten conform afgesproken programma- en taakveldindeling van het Gelders Stelsel.

In dit katern (2) van het jaarverslag verantwoorden we ons over de financiën 2023. Dit doen we aan de hand van de grondslagen en uitgangspunten, die in hoofdzaak zijn bepaald door de richtlijnen uit het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).
Daarnaast hebben we met de zeven omgevingsdiensten in Gelderland en onze partners (gemeenten en provincie) afspraken gemaakt over de programma- en taakveldindeling en de detaillering van onze verantwoording. We spreken over de programma's Vergunningen, Toezicht/Handhaving, Advies en Projecten. Verder is een indeling gemaakt op de taakvelden Milieu/algemeen en Bouw. Dit sluit aan bij de toekomstige indeling die vanuit de robuustheidseisen wordt gebruikt, respectievelijk 'basis- en milieugerelateerde taken' en 'plus-taken'.

Een derde indeling is de verantwoording op categoriaal exploitatie-niveau. Deze worden aangevuld met alle vereiste cijfers en toelichtingen op onze balanspositie en alle door de BBV voorgeschreven overzichten.

2. Grondslagen en uitgangspunten

Wettelijk kader en bestuurlijke afspraken

- BBV: Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten.
- Financiële verordeningen Omgevingsdienst Regio Arnhem (actualisatie is vastgesteld in dec. 2023).
- Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).
- De systematiek van 'Beheerste outputfinanciering'; diensten en producten worden afgerekend tegen vooral vastgestelde prijzen (vastgelegd in de PDC 22/23) en werkelijke aantallen. Deze methodiek geldt voor alle opdrachten van klanten, met uitzondering van de provinciale programma's en opdrachten van derden. Deze worden geheel op uren x tarief afgerekend.

Toerekening en berekeningswijzen

- Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop de dienst en/of product betrekking heeft:
  - Baten betreffen de in rekening gebrachte bedragen aan alle klanten. Dat doen we op basis van de afgesproken tarieven voor de producten en diensten in de PDC. Alleen voor de (SPUK-)projecten zijn afwijkende diensten geformuleerd, met afgesproken (afwijkende) tarieven.
  - Voor nog niet afgeronde producten (onderhandenwerk) wordt op basis van verstreken doorlooptijd in relatie tot de gemiddelde doorlooptijd per product, een percentage berekend. Dat percentage x het tarief van betreffende product is de waarde die is opgenomen, onder aftrek van de stand van voorgaand jaar.
  - Lasten zijn de personeelskosten (eigen medewerkers en inhuur), huisvesting, facilitair, bovenregionale kosten,, advieskosten en materiële kosten voor projecten.
  - Bijzondere lasten zijn correcties uit voorgaande jaren en dotaties aan voorzieningen die niet waren voorzien in de begroting.
- Directe kosten en overhead onderscheiden we in:
  - Directe kosten; dit zijn de personeelskosten en kosten die volledig gerelateerd kunnen worden aan het primaire proces. Deze kosten worden toegerekend aan de programma's en taakvelden, op basis van de verhouding van de tijdsbesteding door medewerkers.
  - Overheadkosten (indirect); dit zijn de loonkosten van medewerkers bedrijfsvoering, staf en management, teamleiding, huisvesting, ICT en facilitair voor zover deze niet worden gemaakt voor projecten en specifieke opdrachten en activiteiten in het primaire proces.
- Voorzieningen worden berekend op basis van het financiële risico, toekomstige kosten voor zover deze tijdens het opstellen van de jaarrekening (februari 2024) konden worden vastgesteld.

- Exploitatieresultaat is het verschil van baten, lasten en dotatie/onttrekking aan voorzieningen. Het exploitatieresultaat wordt na afsluiten van het boekjaar gemuteerd op de Algemene reserve en Bestemmingsreserves, tenzij anders wordt besloten door het Algemeen Bestuur.
- Algemene reserve is 5% van de jaarlijkse exploitatielasten, met een maximum van €0,5 miljoen. Het Algemeen Bestuur kan besluiten tot instellen van Bestemmingsreserves. Mocht na verrekenen van het exploitatieresultaat 2023 met de Algemene Reserve en/of bestemmingsreserves nog een saldo resteren, dan kan dit, op basis van de bepalingen in de gemeenschappelijke regeling, via de sleutel 'stemverhouding' worden afgerekend.
- Continuïteit ODRA, er zijn geen meerjarige toezeggingen van klanten aan ODRA over de meerjarige begroting. Elk jaar wordt op basis van de geaccordeerde begroting een werkprogramma afgesproken. De bijdragen zijn voor een deel van structurele aard, ODRA voert de wettelijke taken voor milieuvergunningen en toezicht uit.

3. Positief resultaat

We hebben boekjaar 2023 met een positief exploitatieresultaat van €144.300 (na fondsmutaties, maar vóór bestemming) afgesloten. Het resultaat is te splitsen in resultaat uit reguliere bedrijfsvoering (afgerond €161.000 positief) en een donatie aan de verlofvoorziening (afgerond €17.000).

J

BATEN EN LASTEN; PROGRAMMA-INDELING, PRODUCT– EN KLANTGROEPEN

1. Indeling van de verantwoording

In het bijgevoegde overzicht van baten en lasten hanteren we een indeling in taakvelden en programma's.
Kosten en baten gefinancierd uit bestemmings- en balansfondsen hebben we niet gecategoriseerd op programmaniveau. Deze zijn opgenomen en toegelicht in de categoriale exploitatie rekening.

We hanteren naast de dimensies programma's en taakvelden, ook een indeling in klantgroepen en productgroepen. We gebruiken klantgroepen en productgroepen om het systeem van beheerste outputfinanciering te laten werken.

Klanten

We hebben enkel publiekrechtelijke organisaties als klant. We maken in de staat van baten en lasten onderscheid tussen vier klanten:

- Partners – dat zijn de 10 gemeenten in de regio Arnhem en de provincie Gelderland voor reguliere taken.
- Provincie - voor de provinciale programma's PCH (toezicht op complexe bedrijven) en PAB (aandachtsbedrijven).
- Omgevingsdiensten in Gelderland.
- Derden - alle overige klanten, zoals gemeenten, omgevingsdiensten buiten Gelderland en Omgevingsdiensten NL, brancheorganisaties en verschillende ministeries. Deze laatste geven subsidie voor projecten die via de SiSa verantwoording lopen.

Productgroepen

In ons financieringssysteem hanteren we een vijftal productgroepen, gebaseerd op de volgende methodiek:

- Producten - worden in rekening gebracht op basis van vaste productprijs x aantal geleverde producten.
- Diensten - op basis van een uniform uurtarief (€95,- per uur).
- Gezamenlijke diensten - op basis van fixed price voor het gehele pakket aan diensten.
- Materiele kosten - worden één op één doorbelast op basis van nacalculatie werkelijke kosten.

Producten- en dienstencatalogus

Wij werken met een producten- en diensten catalogus (PDC) waarin elk van de circa 80 producten en diensten zijn beschreven op inhoud, kwaliteitsniveau en prijs. We hebben elke dienst en product gekoppeld aan een taakveld en een programma. De realisatie van de baten komt geheel vanuit deze koppeling voort. De realisatie van de programma/taakveldkosten baseren we op de verhouding van de tijdsbesteding op de producten x gemiddeld tarief.

Voor partners, omgevingsdiensten en de provincie voor de provinciale programma's geldt dat we vooraf een werkpakket afspreken. Werk voor overige klanten, de projecten en alle opdrachten van partners die niet zijn opgenomen in het basiswerkpakket, worden beschouwd als 'aanvullend werk' en daarmee een extra dimensie in de monitoring en beheersing van ons werk.

Het systeem van outputfinanciering is door de indeling in product- en klantgroepen administratief complexer geworden dan we bij aanvang aannamen. Ook de aanvullende opdrachten, met soms afwijkende tarieven en diensten, leiden tot aanvullende complexiteit. Doel is om dit te gaan beperken door zoveel mogelijk opdrachten in het werkpakket op te nemen.

2. Initiële begroting en begrotingswijziging

Op 14 april 2022 heeft het Algemeen Bestuur (AB) de initiële begroting 2023 besproken en op 20 oktober 2022, met inachtneming van de zienswijzen van Gemeenteraden en Provinciale Staten, vastgesteld.

In het voorjaar 2023 zijn we gestart met opstellen van een begrotingswijziging. In april 2023 is de CAO-SGO voor 2023 van kracht geworden. Deze CAO bevatte forse stijgingen van lonen en verruiming van het bovenwettelijk verlof. De stijging was

zodanig dat een begrotingswijziging, met tariefsverhoging van €92,- (in de initiële begroting) naar €95,- nodig was. Ook de toezeggingen vanuit de ministeries over de (SPUK-)projecten leidde tot veranderingen in de begroting. Op 14 december 2023 is de gewijzigde begroting 2023 door het Algemeen Bestuur goedgekeurd, met inachtneming van de zienswijzen van onze partners de Gemeenteraden en Staten.

De totale omvang van de initiële begroting 2023 was €20,6 miljoen. De geactualiseerde begroting gaat uit van €24,7 miljoen. De belangrijkste aanpassingen zijn:

- €3,3 miljoen hogere omzet door aanvullend werk, nieuwe projecten en actualisatie werkprogramma's.
- €0,1 miljoen extra middelen uit reserves en voorzieningen (uitkomsten jaarrekening 2022).
- €0,7 miljoen prijsbijstelling van de diensten en producten.

3. Verschillen begroting en realisatie per programma

In tabel 1 is per programma en taakveld te zien dat de saldi van kosten en baten per programma relatief klein zijn. Waar deze optreden betreft dit onder meer het verschil tussen urenrealisatie en de afgerekende productprijzen (kengetallen), doordat kosten anders zijn toegerekend dan de baten (zie grondslagen).

Na afloop van elk jaar maken we een analyse van de kengetallen. Als gevolg van deze interne analyse over 2023 zien we dat processen nader bekeken moeten worden, dan wel het kengetal bijstelling behoeft in de toekomst. Dit wordt in de begroting verder meegenomen.

Tabel 1: Staat van baten en lasten per programma

Staat van baten en lasten	actuele bg '23			verschil	realisatie 2023				realisatie 2022			
Programma's x € 1.000	**bouw**	**milieu**	**totaal**	**real-bg**	**bouw**	**milieu**	**kosten**	**baten**	**bouw**	**milieu**	**kosten**	**totaal**
Vergunningen (+ % v/d omzet)			20%					20%				24%
- directe kosten	3.342	1.431	4.773	-491	3.573	1.691	3.890				3.524	3.524
- toegerekende overhead							1.374				1.256	1.256
- baten partners / prov progr	3.498	1.498	4.996	-119	3.221	1.527		4.748	3.140	1.542		4.682
- baten overige klantgroepen		niet specifiek begroot			129	0		129	178	0		178
Saldo vergunningen	156	67	223	-610	-223	-164	-5.264	4.877	3.318	1.542		79
verschil real. met begroting			-610		saldo vergunningen			-387				
Toez. & handh. (+ % v/d omzet)			44%					46%				53%
- directe kosten	2.535	8.376	10.911	-284	2.737	8.458	8.273				7.688	7.688
- toegerekende overhead							2.922				2.740	2.740
- baten partners / prov progr	2.533	8.367	10.900	550	2.132	9.081		11.212	2.314	7.936		10.250
- baten OD's en derden		niet specifiek begroot				238		238	0	318		318
Saldo handhaving	-2	-9	-11	266	-368	623	-11.195	11.450	2.314	8.254		140
verschil real. met begroting			266		saldo toez. & handh.			255				
Advies (+% v/d omzet)			12%					11%				14%
- directe kosten	776	2.100	2.876	-354	200	3.030	2.387				2.039	2.039
- toegerekende overhead							843				727	727
- baten partners	797	2.157	2.954	-225	198	2.499		2.697	363	2.376		2.739
- baten OD's en derden		niet specifiek begroot				31		31	0	172		172
Saldo advies	21	57	78	-579	-2	-499	-3.230	2.729	363	2.548		146
verschil real. met begroting			-579		saldo advies			-501				
Stelseltaken (+% v/d omzet)			-									2%
- directe kosten		400	400	64		336	120				115	115
- toegerekende overhead							216				192	192
- baten partners				-								0
Saldo stelseltaken	0	-400	-400	64	0	-336	-336	0	0	0		-308
verschil real. met begroting			64		saldostelseltaken			-336				
Projecten (+% v/d kosten)			11%									19%
- directe kosten		5.702	5.702	1.160		4.542	3.485				2.719	2.719
- toegerekende overhead							1.057				969	969
- baten partners		2.620	2.620	1.350		5.382		3.970	0	2.810		2.810
- baten OD's en derden		3.098	3.098	-1.686				1.412	0	670		670
Saldo algemeen	0	16	16	824	0	840	-4.542	5.382	0	3.480		-208
verschil real. met begroting			824		saldo projecten			840				
Vanuit balans & overige kst/baten			0,4%			algemeen						
- Baten uit bestemmingsfondsen		95	95			126		126			205	
- Rente baten en overig						147		148				
Saldo balans en overig	**0**	**95**	**95**	274,5	**0**	**273**	**0**	**275**	**0**	**0**	**205**	**0**
Totaal					niet gespecificeerd							
- kosten	6.653	18.010	24.663		6.511	18.057	24.568		0	0	21.971	
- baten			24.663		5.679	19.031		24.712	5.996	15.824	22.024	
Saldo	**6.653**	**18.010**	**0**	48,8	**-831**	**974**	**-24.568**	**24.712**	**5.996**	**15.824**	**53,3**	
Resultaat te bestemmen / na bestemming			**0**					**144,3**			**24 ***	
% baten per taakveld	27%	73%			-3%	4%			27%	73%		

Toelichting tabel 1 (realisatie per programma)

We hebben €48.000 meer baten gerealiseerd dan begroot. Per programma zijn de verschillen tussen de begroting, respectievelijk kosten/baten als volgt te verklaren (zie bijlage 2 voor de exacte aantallen):

- Vergunningen - saldo programma minus €0,4 miljoen
  - De baten zijn lager dan begroot. Er zijn meer diensten geleverd (4.183 uur). Het gaat om juridische ondersteuning bij vergunningen, begeleiden Briks aanvragen en adviezen omgevingskwaliteit.
  - Bij de producten geldt dat er vooral goedkopere producten zijn geleverd dan begroot; 300 meer meldingen met kengetal 1; er waren 175 omgevingsvergunningen minder (kengetal 23). Dit drukt de omzet.
    - De toegerekende (personeel) kosten zijn navenant hoger door de extra inzet, maar ook vanwege hogere tijdsbesteding op de producten dan het geraamde kengetal.
- Toezicht en handhaving - saldo programma €0,3 miljoen
  - De baten zijn ruim een half miljoen hoger dan begroot. Er zijn meer diensten geleverd (1.990 uur). Het betreft meer controles bodem, mba en complex en handhavingsbesluiten. Bij de producten geldt dat er 2.106 meer zijn dan begroot, vooral een enorme toename aan klachten. Het effect op de baten is gering vanwege het kengetal 1 uur.
  - De toegerekende (personeel) kosten vallen hoger uit. Meer bestede uren, maar ook een hogere inzet op de klachtafhandeling dan het kengetal 1.
- Advies - saldo programma minus €0,5 miljoen
  - De baten zijn lager dan begroot. Er zijn minder diensten geleverd (683 uur). Het betreft vooral saneringsevaluaties.
  - De toegerekende (personeel) kosten vallen hoger uit. Onder meer door een hogere materiële kostencomponent, dan begroot, voor de meetdienst en andere adviesopdrachten.
- Projecten - saldo programma projecten €0,7 miljoen
  - Projecten; de baten zijn lager dan begroot. Een aantal projecten zijn later gestart dan gehoopt en budget niet geheel benut. Onder meer projectmanagent en ondersteuning is 6.179 uur minder. De toegerekende (personeel) kosten navenant lager uit.
- Stelseltaken: worden alleen kosten op gerealiseerd. Inhoudelijk is dit toegelicht in katern 1.
- Balans en saldo
  - Vanuit de bestemmingsfondsen zijn middelen vrijgevallen voor innovatie, mba-omzetting dekking voor afschrijvingen van apparatuur en voertuigen meetdienst.
  - Saldo 2023 is vóór bestemming. In 2022 is het saldo weergegeven (€24.000) dat na bestemming is gerestitueerd aan de partners.

Tabel 2: Realisatie per productgroep

Kerntabel x € 1.000	initiele bg 2023	act. bg 2023 aant. (prod / uren)	tarief	omzet	%	realisatie '23 (tm dec) aant. (prod / uren)	tarief	omzet	% bg
Omzet									
Producten	€ 7.352	11.124	€ 740	€ 8.237	33%	13.246	€ 611	€ 8.095	98%
Diensten (incl. prov. Prog)	€ 10.992	146.743	€ 95	€ 13.871	56%	146.056	€ 95	€ 13.838	100%
Gezamenlijke diensten	€ 1.463		€ 92	€ 1.394	6%			€ 1.644	118%
Doorbelaste baten	€ 527		€ 92	€ 813	3%			€ 883	109%
Dienstverlening				€ 24.569	100%			€ 24.461	100%
Balans vrijval				€ 95	0%			€ 126	133%
Overige inkomsten								€ 125	0%
Totaal baten	€ 20.577			€ 24.663				€ 24.712	100%
Kengetallen en fte's			**fte's**				**fte's**		
- kosten uitvoering	€ 15.264		179,2	€ 18.300	74,2%		179,1	€ 18.155	73,9%
- kosten overhead	€ 5.314		39,3	€ 6.363	25,8%		42,0	€ 6.412	26,1%
Totaal lasten	€ 20.577		€ 218	€ 24.663,342			€ 221	€ 24.568	
Saldo	**€ 0**			€ 0				€ 144	
gemid. Kengetal p/prod		7,79 uur				6,43	uur		
benodigde capaciteit		252.929 uur begroot				255.683	uur gerealiseerd		101%

Toelichting tabel 2

Verschillen tussen realisatie en actuele begroting

- We hebben meer producten geleverd dan in de actuele begroting was aangenomen. Deels vanwege aanvullende opdrachten en taken (bijvoorbeeld bouwtaken Doesburg), maar ook door meer ondersteuning bij vergunningen bij de bouwpartners. Een groot aandeel is het aantal klachten, dat fors is toegenomen.
- We hebben minder omzet gerealiseerd in de groep Producten. De prijs van producten varieert van €92 (melding sloop) tot €9.200 (milieuvergunning uitgebreid). Er zijn in 2023 meer goedkope producten gerealiseerd (vooral meldingen en klachtafhandelingen) , waardoor er minder omzet is gemaakt. Het gemiddeld gerealiseerd tarief is ruim €129 per product lager uitgekomen.

4. Overhead specificatie

Tabel 3: Specificatie Overhead

Overhead (indirecte kosten) x € 1.000	act.-bg 2023	directe kosten'23	begroting 2023	real. overhead '23	directe kosten 2023	kosten 2023	overhead '22
Personeel	**4.062**	**17.345**	**21.408**	**4.256**	**17.073**	**21.329**	**3.319**
	16%			17%			
Materieel							
- huisvesting en facilitair	824		824	747	0	747	716
- ict	889		889	897	0	897	804
- stelselkosten	284	116	400	216	120	336	192
- advieskosten	205	75	280	269	40	309	427
- onvoorzien en overig	99	95	193	26	0	26	101
- projecten		669	669	0	907	907	
- dotatie			0	2	15	17	325
Subtotaal materieel	2.301	955	3.256	2.156	1.083	3.239	2.566
Totaal	6.363	18.300	24.663	6.412	18.155	24.568	5.885
- baten						24.712	
- saldo						144,3	
% van de kosten	25,8%			26,1%			26,8%

Toelichting tabel 3

De totale overhead is uitgekomen op afgerond €6,4 miljoen. In tabel 3 is de opbouw hiervan weergegeven. De totale overhead (exclusief voorziening) bedraagt 26% (begroot is 25,8%). Ten opzichte van 2022 is de overhead wel gedaald, maar ten opzicht van het begrotingsdoel niet. Het absolute bedrag aan overheadkosten toegenomen, maar niet evenredig aan de groei van de organisatie. We hebben een stukje efficiency gerealiseerd door de omzet groei. De huisvesting- en ICT-kosten zijn veelal vaste kosten. De dekkingsgraad neemt toe.

5. Financiering en dekking

Tabel 4: Overzicht van dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen	actuele bg '23			realisatie 2023			realisatie 2022		
	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo
Exploitatie	24.568	24.569	0	24.439	24.551	-112	21.544	21.462	83
Overzicht van dekkingsmiddelen									
- lokale heffingen									
- algemene uitkeringen									
- dividend									
- saldo financieringsfunctie	95	95	0	273	17	256	480	509	-29
- reserves (voor resultaat bestemming)						144,3			53
Saldo	**24.663**	**24.663**	**0**	**24.712**	**24.568**	**0**	**22.024**	**21.971**	**0**

Toelichting tabel 4

We kennen vier financieringsstromen die gerekend worden tot de exploitatie: baten van partners, baten uit provinciale programma's, baten van de omgevingsdiensten in Gelderland en baten van derden.

Het saldo financieringsmiddelen bestaat uit vrijval uit reserves en voorzieningen en rente. Over het saldo in de schatkist is €147.000 rente ontvangen. De vrijval uit de balans betrof afgerond €126.000. We hebben in 2022 een lening bij de Bank Nederlandse Gemeenten BNG afgesloten voor de financiering van onze herhuisvesting in de Airborne Tower. De eerste aflossing– en rentetermijn ad €17.000 was in 2023. We hebben geen beleggingen uitstaan en dus geen dividend uitgekeerd. We innen geen lokale heffingen en ontvangen geen uitkeringen uit algemene fondsen.

Tabel 5: Overzicht financiering uit reserves

Mutaties reserves	actuele bg '23			realisatie 2023			realisatie 2022		
	toev.	onttr.	saldo	toev.	onttr.	saldo	toev.	onttr.	saldo
Algemene reserve	30		500	30		500			470
BR provincietaken			92			92			92
BR bur. mil. metingen		38	153		70	121			191
BR omzetting mba's		11	0		11	0	64	53	11
BR innovatie		46	0		46	0		48	46
BR opleidingen omgevingswet			0		0	0		104	0
Resultaat			0			0			0
- onverdeeld resultaat		53	0	144,3		144,3	53		53
Saldo	**30**	**148**	**745**	**174**	**126**	**858**	**118**	**205**	**863**

Toelichting tabel 5

We hebben het positieve saldo van boekjaar 2022 na een bestuursbesluit in oktober 2023, op basis van zienswijzen van de partners, gesplitst. Het saldo 2022 ad €53.300 is voor €23.000 toegevoegd aan de algemene reserve. Daarmee is het maximum bereikt. Het restant is teruggestort aan de partners conform de verdeelsleutel.

Aan het Algemeen Bestuur wordt voorgelegd hoe het positieve saldo van 2023 te bestemmen. Er is een voorstel voor aanpassing van de gemeenschappelijke regeling (ingangsdatum 1 juli 2024), waarin wordt voorgesteld om het artikel met de maximale grens van het eigen vermogen (€0,5 miljoen) aan te passen. De aanpassing behelst een normstelling van minimaal 0,8 voor de ratio van het weerstandsvemogen en de risico's van ODRA. Deze wijziging is in lijn met de robuustheidscriteria die het ministerie van I&W voorstelt. Besluitvorming over de bestemming, en besluitvorming over de nieuwe GR zijn aan elkaar gerelateerd.

Tabel 6: Overzicht incidentele kosten en baten

Incidentele baten en lasten	actuele bg '23			realisatie 2023			realisatie 2022		
	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo
- opdrachten derden*	312	*		235	237	-2	734	314	420
- projecten, subsidies, aanvullend werk	3.098			884	1.106	-223	1.206	1.185	21
Saldo	**3.410**	**0**	**0**	**1.119**	**1.343**	**-224**	**1.940**	**1.499**	**441**

* De kosten van derden zijn niet berekend in de begroting; In de realisatie zijn de kosten toegerend obv % tijdsbesteding

Toelichting op tabel 6

De afspraken die we met onze partners hebben gemaakt over de basistaken zijn structurele taken. Dit zijn wettelijk verplichte taken om onder te brengen bij een omgevingsdienst. Daarnaast leggen partners (overig) milieugerelateerde taken en bouwtaken bij ons neer. Voor de meeste taken geldt dat deze structureel zijn ingebracht; ze zijn onderdeel van de werkpakketten/ afspraken in de DVO's. Naast deze taken die in tabel 2 zijn verwerkt leggen partners en derden aanvullende opdrachten bij ons neer. Deze incidentele kosten en baten staan in tabel 6. Dit zijn opdrachten die vaak in de vorm van een project worden uitgevoerd.

Onze partners hebben de verantwoordelijkheid om de benodigde capaciteit en kwaliteit die wij moeten aanwenden in stand te houden, dan wel verantwoord af te bouwen bij majeure verandering van taken. Om ODRA en haar partners te vrijwaren van financiële risico's bij terugtrekken van structurele, niet wettelijke taken zijn in het voorstel voor de nieuwe GR (1 juli 2024) bepalingen opgenomen voor vergoeding van frictiekosten.

K

STAAT VAN BATEN EN LASTEN
CATEGORIALE INDELING

1. Baten

In de voorgaande hoofdstukken hebben we de baten gepresenteerd op programma of taakveld en per productgroep. In tabel 7 is de verdeling over de klantgroepen weergegeven. De omvang van onze begroting is €24,7 miljoen.

Toelichting tabel 7

Ten opzichte van de begroting is de omzet nagenoeg 100%. Op detailniveau zijn er verschillen:

- Voor de provinciale programma's 'complexe handhaving en aandachts-bedrijven' zijn meer diensten verricht (inhoudelijk is dit in katern 1 toegelicht).
- Bij partners en de post derden en overig is de omzet eveneens hoger dan begroot. Belangrijkste reden is de groei in aantal aanvullende opdrachten dat gedurende 2023 bij ons is neergelegd. Het totaal aan aanvullend werk is 5% van onze omzet.
- In de begroting was €3,1 miljoen begroot voor projecten; hierin waren stelposten opgenomen die middels aanvullende opdrachten bij partners en prov. Programma's zijn verantwoord in de realisatie.
- Doorbelaste materiële kosten: hogere realisatie doordat we een groter aandeel externe expertise hebben ingehuurd, respectievelijk projecten zijn opgestart.
- De overige inkomsten betreft rente. Na enkele jaren van een 0-situatie wordt sinds oktober 2022 weer rente uitgekeerd door de BNG en schatkist op onze openstaande tegoeden.

Tabel 7: Staat van baten

	ini-begr. 2023	act.- bg 2023	real. 2023	% tov act-bg	real. 2022
Provinciale programma's	4.711	4.861	5.088	105%	4.848
Partners	14.004	15.389	16.880	115%	15.009
Omgevingsdiensten	472	537	490	134%	391
Derden en overigen	366	312	235	310%	734
Projectgelden en subsidies		3.098	884	0%	
Baten dienstverlening	19.553	24.197	23.577	101%	20.983
Doorbelaste mat. kosten	475	372	846	0%	671
Overige inkomsten	550	0	16		10
Rente baten		0	147	0%	
Vrijval balans		95	126	108%	360
Totaal baten	20.577	24.663	24.712	100%	22.024

2. Kosten: totaal overzicht

Tabel 8: Staat van lasten

	ini-begr. 2023	act.- bg 2023	real. 2023	% tov act-bg	real. 2022
Personele kosten					
Loonkosten mdw. ODRA	13.287	16.023	15.403	96%	13.172
Kosten externe inhuur	3.505	4.112	4.776	116%	4.654
Loonkosten intern & extern	16.792	20.134	20.179	100%	17.826
Opleidingen	294	481	240	50%	275
Alg. personeelskosten	534	673	723	107%	556
Voorm. Pers. / uitk. (uwv)	60	200	240	120%	-111
Harmonisatie bijdrage	-100	-80	-52	65%	-66
Personeels kosten	17.580	21.408	21.329	100%	18.480
Bedrijfskosten					
Huisvesting en mobiliteit	742	824	747	91%	716
ICT-kosten	822	889	897	101%	805
Advieskst + acc. + comm.	206	280	309	110%	490
Bedrijfskosten	1.769	1.993	1.953	98%	2.011
Programma kosten					
Bovenregionale kosten	364	400	336	84%	308
Overig kosten / onvoorzien	92	99	26	26%	101
Progr.kosten (kst ODRA)		122	0	0%	61
Proj. kst (door te belasten)	772	547	907	166%	686
Programma kosten	1.228	1.168	1.269	109%	1.155
Totaal kosten	20.577	24.569	24.551	100%	21.646
Saldo voor mutaties fondsen	0	95	161	170%	378
Verlof dotatie			17		325
Saldo ter bestemming	0	0	144,3		53

Realisatie & begrotingsindicatoren

Onze begroting 2023 is opgebouwd vanuit een aantal uitgangspunten en kengetallen. Hieronder zijn deze weergegeven qua begroting en realisatie in 2023.

Realisatie- en begrotingsindicatoren

De personeelskosten plus kosten inhuur zijn samen 87% van de kosten.
Huisvesting en ICT totaal 7%, de bedrijfs- en overige kosten 6%.

De loon- en personeelskosten, huisvesting en ict zijn de vaste kosten van ODRA. Totaal 74%. Deze zijn weinig beïnvloedbaar.

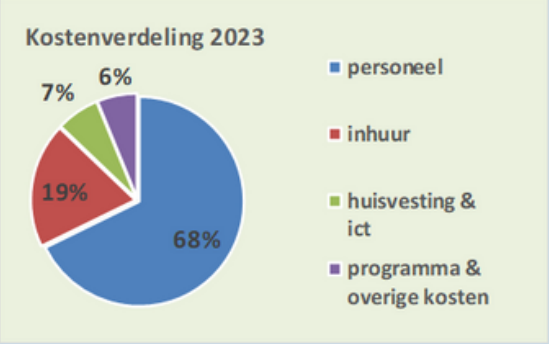

3. Kosten: capaciteit en personeel

Tabel 9: Formatie bezetting/loonkosten en personele kengetallen

Formatie bezetting en personele kengetallen	ini-bg '23 totaal		najaarsbegroting 2023 int	tot. Ext.	totaal		realisatie 2023 int	tot. Ext.	totaal	
Formatie bezetting										
Lijn afdelingen	152,5	81%	152,8	29,7	182,5	82%	147,2	31,7	178,9	81%
Bedrijfsv./staf/man.	36,5	19%	35,3	4,0	39,3	18%	36,3	6,1	42,4	19%
Reguliere capaciteit	189,0		188,1	33,7	221,7		183,5	37,8	221,3	
- verhouding in fte's			85%	15%			83%	17%		
Loonkosten (x € 1.000)										
loonkosten (intern)	€ 13.287		€ 16.023	-	€ 16.023	80%	€ 15.403	€ 0	€ 15.403	76%
inhuur capaciteit	€ 3.505		-	€ 4.112	€ 4.112	20%		€ 4.034	€ 4.034	20%
inhuur ondersteuning	€ 0		-	-	-	0%		€ 741	€ 741	4%
Kosten capaciteit	€ 16.792		€ 16.023	€ 4.112	€ 20.134		€ 15.403	€ 4.776	€ 20.179	
- verhouding			80%	20%			76%	24%		
Gemid. kosten /fte (in €)	**€ 88.856**		**€ 85.196**	**€ 122.150**	**€ 90.806**		**€ 83.917**	**€ 126.459**	**€ 91.176**	
- per peroductief uur	€ 62,22		€ 66,09	€ 76,34	€ 63,48		€ 61,08	€ 79,04	€ 63,58	
- verschil tov begroting							-8%	4%	0%	

Toelichting tabel 9

Loonkosten

- De formatie is begroot op 222 fte (initieel 189 fte begroot). De begroting voor de loonsom is gebaseerd op de functieschaal en de gemiddelde periodiek van de werknemers in die schaal. Dit houdt in dat veelal het maximum van de schaal is gehanteerd qua periodieken. Er was €16 miljoen begroot.
- De gemiddelde loonsom is begroot op €85.196 per fte. De realisatie is €1.279 per fte lager uitgekomen. Dit heeft te maken met de feitelijke periodieken van nieuwe medewerkers; die starten vaak lager in een schaal. Er is circa €0,6 miljoen minder aan salarissen en sociale premies uitgegeven.

Externe inhuur

- Het werkaanbod is sterk gegroeid sinds de initiële begroting is opgesteld in april 2022. Dit is via de gewijzigde begroting (medio 2023) aangepast. Omdat een groot deel van het extra werk van tijdelijke aard is (projecten) en doordat de arbeidsmarkt het lastig maakt om voor sommige functies invulling te vinden, is het aandeel externen hoger uitgekomen dan begroot, namelijk 23% (i.p.v. de begrote 20%).
- De arbeidsmarkt maakt tevens dat de gemiddelde kosten voor inhuur hoger zijn dan begroot. Veel externen hebben (tussentijds) hun tarieven aangepast op basis van de inflatie. Het hogere aandeel externen en het hogere tarief heeft geleidt tot een hogere besteding van €0,6 miljoen t.o.v. de begroting. De kosten van interne capaciteit en externe capaciteit zijn samen conform de begroting.

Overhead en productiviteit

- Personele overhead was begroot op 176% en is uitgekomen op 17%. (zie tabel 3) De extra inzet van circa 3 fte was nodig voor inhaalwerk op startdossiers en ICT-office verbeteringen.
- De totale overhead inclusief materiele overhead (zie tabel 3) is begroot op 25,8% van de omzet. We zijn uitgekomen op 26%. Meerjarig is het doel 25%.
- Productiviteit was initieel begroot op 1.400 uur per fte; Door de nieuwe CAO hebben alle medewerkers 3 extra bovenwettelijke verlofdagen toegekend gekregen. Dit verlaagt de norm voor de productiviteit structureel naar 1.374 uur per fte. Deze is als kengetal in de gewijzigde begroting opgenomen.

In 2023 is de productiviteit uitgekomen op 76% (bij de uitvoering). Omgerekend 1.422 uur per fte. Deze hogere productiviteit is te verklaren door onder meer een toename van het verlofsaldo. De extra toegekende bovenwettelijke verlof uren zijn voor een klein deel opgenomen. Daarnaast is er een relatief laag verzuim geweest in 2023, namelijk 4,4% (begroot met de norm 5%) en qua opleidingen (bij de lijnafdelingen) is ook minder besteed, namelijk 47 uur gemiddeld per fte (incl. omgevingswet). De norm is 64 uur.

Opleidingen en overige personeelskosten; totale kosten €963.000

- Overige personeelskosten is genormeerd op 4% loonsom. De realisatie is 4,7%. Het merendeel van de kosten (afgerond €0,3 miljoen) betreft reiskosten, zowel woonwerk als zakelijk. In september 2023 is gestart met het verstrekken van leasefietsen. Er zijn inmiddels ruim 20 medewerkers die daar gebruik van maken. Een andere grote (en toenemende post) zijn de vergoedingen voor de zogenaamde 'buiten-dag-venster'-uren ad €0,1 miljoen; waarbij toezichthouders 's avonds, 's nachts, en in de weekenden diensten verrichten. De overige personeels-gerelateerde kosten zijn voor werving en selectie, arbo, verzuimbegeleiding en werkkleding.

Uitkeringen en kosten voormalige medewerkers. Totaal kosten €188.000

Er heeft een dotatie plaatsgevonden aan de personeelsvoorziening voor twee voormalige medewerkers, waarvoor toekomstige kosten voor ODRA (uitkering en transitiekosten) gedragen worden.
Onder de post uitkeringen vallen de UWV-vergoedingen voor medewerkers met zwangerschapsverlof.
Harmonisatiebijdragen zijn vergoedingen van toelagen die worden gegeven aan medewerkers die bij de oprichting van ODRA in 2013 zijn overgekomen van de partners. De vergoeding is lager dan begroot, omdat de voorziening die hiervoor is gevormd is geïndexeerd voor hogere Cao-lonen.

Externe inhuur

- Het werkaanbod is sterk gegroeid sinds de initiële begroting is opgesteld in april 2022. Dit is via de gewijzigde begroting (medio 2023) aangepast. Omdat een groot deel van het extra werk van tijdelijke aard is (projecten) en doordat de
- arbeidsmarkt het lastig maakt om voor sommige functies invulling te vinden, is het aandeel externen hoger uitgekomen dan begroot, nl 23% (i.p.v. de begrote 20%).
- De arbeidsmarkt maakt tevens dat de gemiddelde kosten voor inhuur hoger zijn dan begroot. Veel externen hebben (tussentijds) hun tarieven aangepast op basis van de inflatie. Het hogere aandeel externen en het hogere tarief heeft geleidt tot een hogere besteding van €0,6 miljoen t.o.v. de begroting. De kosten van interne capaciteit en externe capaciteit zijn samen conform de begroting.

Overhead en productiviteit

- Personele overhead was begroot op 176% en is uitgekomen op 17%. (zie tabel 3) De extra inzet van circa 3 fte was nodig voor inhaalwerk op startdossiers en ict-office verbeteringen.
- De totale overhead inclusief materiele overhead (zie tabel 3) is begroot op 25,8% van de omzet. We zijn uitgekomen op 26% Het meerjarig is het doel 25%.
- Productiviteit; Deze was initieel begroot op 1.400 uur per fte; Door de nieuwe CAO hebben alle medewerkers 3 extra bovenwettelijke verlofdagen toegekend gekregen. Dit verlaagt de norm voor de productiviteit structureel naar 1.374 uur per fte. Deze is als kengetal in de gewijzigde begroting opgenomen.

In 2023 is de productiviteit uitgekomen op 76% (bij de uitvoering). Omgerekend 1.422 uur per fte.Deze hogere productiviteit is te verklaren door onder meer een toename van het verlofsaldo. De extra toegekende bovenwettelijke verlof uren zijn voor een klein deel opgenomen. Daarnaast is er een relatief laag verzuim geweest in 2023, nl 4,4%.(begroot met de norm 5%) en qua opleidingen (bij de lijn afdelingen) is ook minder besteed, nl 47 uur gemiddeld per fte. (incl. omgevingswet). De norm is 64 uur.

Opleidingen en overige personeelskosten; totale kosten €963.000

- Overige personeelskosten is genormeerd op 4% loonsom. De realisatie is 4,7%. Het merendeel van de kosten (afgerond €0,3 miljoen) betreft reiskosten; zowel woonwerk als zakelijk. In september 2023 is gestart met het verstrekken van leasefietsen. Er zijn inmiddels ruim 20 medewerkers die daar gebruik van maken. Een andere grote (en toenemende post) zijn de vergoedingen voor de zgn. ‘buiten-dag-venster’-uren ad €0,1 miljoen; waarbij toezichthouders ’s avonds, ‘s nachts, en in de weekenden diensten verrichten. De overige personeels-gerelateerde kosten zijn voor werving en selectie, arbo, verzuimbegeleiding en werkkleding.
- Onder de werkkostenregeling zijn vergoedingen en kosten opgenomen voor collectieve personeelsuitjes en bijeenkomsten, lunches enz. Cf de CAO wordt ook jaarlijks een vergoeding uitgekeerd voor ziektekosten. De vrije WKR ruime voor ODRA is berekend op €0,25 miljoen. De besteding van €0,13 miljoen blijft daar ruim onder.
- Opleidingen zijn genormeerd op 3% van de loonsom. De realisatie is 1,6%. De begrotingsveronderstelling is dat dit volledig materiële (out of pocket) kosten zouden zijn. Ten behoeve van de omgevingswet is gekozen voor interne opleidingen; dus vooral tijdsbesteding i.p.v. uitgaven.

Uitkeringen en kosten voormalige medewerkers. Totaal kosten €188.000

- Er heeft een dotatie plaatsgevonden aan de personeelsvoorziening voor twee voormalige medewerkers, waarvoor toekomstige kosten voor ODRA (uitkering en transitiekosten) gedragen worden.
- Onder de post uitkeringen vallen de UWV-vergoedingen voor medewerkers met zwangerschapsverlof.
- Harmonisatiebijdragen; dit zijn vergoedingen van toelagen die worden gegeven aan medewerkers die bij de oprichting van ODRA in 2013 zijn overgekomen van de partners. De vergoeding is lager dan begroot, omdat de voorziening die hiervoor is gevormd is geïndexeerd voor hogere cao-lonen.

4. Wet normering topinkomens

De WNT is van toepassing op Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA). Het voor ODRA toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000 op fulltime basis. Naast de in tabel 10 vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Ons Algemeen en Dagelijks Bestuur bestaat uit wethouders en Gedeputeerde namens onze partners. Bestuurders krijgen geen vergoeding voor hun bestuurstaak. De kosten voor onze bestuursleden worden door de desbetreffende partner vergoed. In 2023 is na de Provinciale verkiezingen van maart 2023 het bestuurslid vanuit de Provincie gewijzigd. Daarnaast is er een bestuurslid vanuit de gemeente afgetreden, en begin 2024 een nieuw bestuurslid aangetreden.

De directeur van ODRA is de enige bestuurder vallend onder de WNT. Ruben Vlaander is in oktober 2019 aangesteld als directeur. Het inkomen en de vergoedingen in 2023 zijn samen onder de norm van de WNT gebleven.

Tabel 10 en 11: Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf 13e maand van de functievervulling.

Bedragen x € 1	**Dhr. R. Vlaander**
Functie gegevens	**Directeur**
Aanvang en einde functievervulling in 20	1-1--2023 t/m 31-12-2023
Omvang dienstverband (deeltijdfactor in	1,0
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergo	€ 173.406
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 19.112
Subtotaal	***€ 192.519***
Individueel toepasselijke bezoldingsma›	€ 223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t
Totale bezoldiging 2023	**€ 192.519**
Het bedrag en de reden: overschrijding	€ 0
wel/niet is toegestaan	n.v.t
Toelichting op onverschuldigde betaling	n.v.t
Gegevens 2022	
Aanvang en einde functievervulling in 20	1-1--2022 t/m 31-12-2022
Omvang dienstverband (deeltijdfactor in	1,0
Dienstbetrekking	Ja
Bezoldiging	
- Beloning plus belastbare onkostenverg	€ 111.850
- Beloningen betaalbaar op termijn	€ 19.987
Subtotaal	***€ 131.837***
Individueel toepasselijke bezoldingsma›	€ 216.000

Naam Topfunctionaris (met bezoldiging < € 1.900 per jaar)	**Functie**
Dhr. J. Maouche	Voorzitter (DB & AB)
Dhr M. van de Wel	Bestuurslid (DB & AB)
Dhr. J. Schrijner	Bestuurslid (AB)
* Mw. D.P.L.M. van Dam	Bestuurslid (AB)
Dhr. M.J.A. van den Bos	Bestuurslid (AB)
Dhr. D. Vreugdenhill	Bestuurslid (DB & AB)
* Dhr. P. Kerris	Bestuurslid (AB)
Mw. B. van Veldhuizen - van Oort	Bestuurslid (AB)
Dhr. R. van den Dam	Bestuurslid (DB & AB)
Dhr. P.L.P.S. Hofman	Bestuurslid (AB)
Dhr. S. Warmerdam	Bestuurslid (AB)
Dhr. J.H.J. Sluiter	Bestuurslid (DB & AB)
Dhr. B.M. Kagei	Bestuurslid (AB)

* In 2023 afgetreden

Partner	**Periode**
Renkum	01-01-2023 t/m 31-12-2023
Arnhem	01-01-2023 t/m 31-12-2023
Duiven	13-11-2023 t/m 31-12-2023
Duiven	01-01-2023 t/m 26-10-2023
Lingewaard	01-01-2023 t/m 31-12-2023
Prov. Gelderland	29-06-2023 t/m 31-12-2023
Prov. Gelderland	01-01-2023 t/m 29-06-2023
Doesburg	01-01-2023 t/m 31-12-2023
Overbetuwe	01-01-2023 t/m 31-12-2023
Rheden	01-01-2023 t/m 31-12-2023
Rozendaal	01-01-2023 t/m 31-12-2023
Westervoort	01-01-2023 t/m 31-12-2023
Zevenaar	01-01-2023 t/m 31-12-2023

5. Kosten huisvesting (+facilitair), mobiliteit en ICT kosten; Totaal kosten €1.644.000

Tabel 12: Huisvesting en facilitair

Huisvesting & facilitair x € 1.000	act bg'23	real.'23	real. '22
Huur Airborne Tower	240	220	133
Service kst Airborn Tower	190	98	160
Afschrijvingen inrichting en meubilair	116	86	169
Facilitaire kosten Airborne Tower	175	226	167
Overige huurkosten (extern)	4	22	22
Parkeren / fietsen / wagenpark	100	95	64
Totaal	824	747	716
Kengetallen			
huur en afschrijvingen	€ 1.603	€ 1.382	€ 1.480
- facilitaire kosten per fte	€ 1.662	€ 1.564	€ 1.713
- huurkosten per m2	€ 119	€ 109	€ 66
- aantal fte's (incl extern)	222	221	204
- aantal m2	2.023	2.023	2.023
- HV en fac per werkplek (121 stuks)	€ 5.984	€ 5.389	€ 5.386

Toelichting tabel 12

In september 2022 is ODRA verhuisd naar de Airborne Tower. Door de verhuizing en het in eigen beheer nemen van de huisvesting, ict en facilitair, is de kostenstructuur veranderd van een 'all-in service fee' aan de toenmalige gastheer De Connectie', in een huurcontract, investeringen in het kantoorpand met bijbehorende afschrijvingen en tal van facilitaire en ICT-contacten. De overgang is gepaard gegaan met een structurele besparing van €150.000. 2023 is het eerste jaar dat we volledig zelfstandig hebben gedraaid; het vergelijk in de kosten in de betreffende tabellen met 2022 is derhalve niet in alle gevallen te maken, te meer dat ook in 2022 we een aantal maanden huur als incentive hebben meegekregen.

- In de begroting én realisatie geldt dat we 121 werkplekken (0,6 flex-factor) hebben met gelijkblijvend gehuurd oppervlakte (2.100 m2). De vier etages die we huren (met een 20 jarig huur contract) zijn volledig duurzaam ingericht met automatische LED, warmteregeling en refurbished meubilair. In de onderhandelingen,vorig jaar bij het aangaan van de huurovereenkomst, is afgesproken dat de huur per 1 februari 2023 ingaat en de indexering per 2024. Voor 2023 een meevaller van 1 maand huur en de inflatie - correctie.
- De huisvestings-, facilitaire en mobiliteitskosten zijn als geheel binnen de begroting gebleven. Qua mobiliteit: we zijn bezig met het verduurzamen van de mobiliteit door het wagenpark te elektrificeren en door het beschikbaar stellen van lease fietsen.

ICT-kosten

Tabel 13: ICT kengetallen

ICT	act. bg '23	real. '23	real. '22
Licenties (ODRA)	443	580	481
Software afschijving	42	42	61
Netwerk (wifi-cloud) *	288	158	143
Werkplekkosten ict / afschrijvingen	116	116	119
Totaal ICT	**889**	**897**	**804**
Kengetallen			
• ICT kosten per fte	€4.010	€3.941	€3.941
• ICT kosten per werkplek (121 stuks)	€7.348	€7.410	€6.647

Toelichting tabel 13

Qua ICT wordt volledig 'mobiel en plaats onafhankelijk' gewerkt: geheel via wifi, alles in the Cloud, en met office 365/Teams als tools. Medio 2023 is een intern project geweest, waarbij de office omgeving opnieuw is ingericht om efficiënter gebruik te maken van de functionaliteit die office/teams biedt. Tevens is de beveiliging herzien, waardoor de BIO-compliance beter is gewaarborgd.

Adviseurs en onderzoek; kosten €309.000 (zie tabel 8)

Naast de inhuur van capaciteit voor het primaire proces maken we gebruik van adviseurs voor specialistische taken en onderzoeken. In 2023 waren de grote posten:

- Onderzoeken voor de bedrijfsvoering: accountant (50K), juridische, HR en inkoopadviezen (49K), marketingkosten (20K) en informatiemanagement (46K) en diverse kleine adviezen (12K).
- Onderzoeken behoeve van samenwerking in het stelsel van omgevingsdiensten (60K).
- Organisatieontwikkeling: Opzet en uitwerking van 'outcome' gericht werken en verantwoorden (72K).

6. Specificatie programma's en projectkosten; totaal €1.239.000 (zie tabel 8)

Tabel 14: Bovenregionale kosten (stelselkosten)

Stelseltaken x €1.000	act. Bg '23	real. '23
I-Go	24	19
Kennis en portaal	100	103
Ketenhandhaving	100	110
Kwaliteit en coördinatie	36	6
Personeel en organisatie	15	44
BSBm	16	6
Complexe vergunningen		
Contributie ODNL	30	38
Overig	0	10
Totaal (kosten OD's)	**400**	**336**

Tabel 15: Specificatie programma's en projecten

Projectkosten	act. Bg '23	real. '23	real. '23
Projecten partners			
• meetdienst	230	315	251
• wabo Arnhem	0	27	38
• wabo Lingewaard	0	32	80
• beheer zones en kaarten (incl rvmk)	77 0	46	
• rvmk / orm	64	40	98
• vergunning milieu ODRN	72	58	66
• piket (schoonmaak)	103	15	89
• innovatie	0	51	7
• prov. Programma's	122	324	118
• incidentele projecten			
Totaal (kosten OD's)	**400**	**336**	**336**

Stelselkosten; Totaal €336.000

Toelichting op tabel 14

In tabel 14 zijn de kosten opgenomen van taken die gezamenlijk in het Gelders stelsel worden gedaan. Totaal is er bijna €60.000 minder uitgegeven dan begroot. Opvallende afwijkingen zijn de kosten van de coördinatie (uitgevoerd door OddV) en de kosten voor personeel. In deze laatste zijn de kosten van de Gelderse omgevingsdag opgenomen.

Toelichting tabel 15

Onder de projectkosten vallen de kosten die direct gerelateerd zijn aan de VTH-taken of projecten. Een groot deel van de kosten wordt één op één doorbelast aan de betreffende afnemer of toegerekend aan het project.

- Wabo - er zijn afspraken gemaakt met de gemeente Lingewaard en Arnhem dat de materiele kosten voor de Wabo vanaf 2023 direct door de gemeente worden betaald, i.p.v.voorgeschoten door ODRA. Dat er toch een realisatie is, heeft te maken met oude rekeningen uit 2022 en de overgangstermijnen. De kosten zijn via de werkprogramma's doorbelast.
- De kosten van de meetdienst overstijgen het budget.
- De kostentrend is opwaarts vanwege toename aantal opdrachten en het gebruik van materialen. Ook de kosten voor het pand aan de markt en de voertuigen van de meetdienst worden doorbelast aan de provincie via dit budget. Afschrijfkosten van apparatuur wordt bekostigd uit de bestemmingsreserve (zie hoofdstuk over activa).
- Piket (schoonmaakkosten) vallen ook hoger uit dan begroot. Dit heeft er mee te maken dat incidenten zoals afvalstortingen niet te voorspellen zijn. De kosten worden direct aan de betreffende partner doorbelast. Ten opzichte van vorig jaar zijn er minder kosten gemaakt.
- Projecten - betreffen de kosten die zijn toegerekend aan bv de SPUK-projecten, Theseus, Adviesrobot, en kosten meetdienst voor derden en OD's.

L

BALANS PER 31 DECEMBER 2023

Onze jaarrekening 2023 is opgesteld met inachtneming van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de Financiële verordening Omgevingsdienst Regio Arnhem. Deze verordening is eind 2023 vernieuwd en vastgesteld door het Algemeen Bestuur.
We lichten de grondslagen die daar mede in zijn opgenomen hierna verder toe.

1. Grondslagen balans

Vaste activa

- Immateriële vaste activa - zijn bij ODRA niet aanwezig.
- Materiële vaste activa - de materiële vaste activa met economisch nut zijn geactiveerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de ontvangen bijdragen, die hierop betrekking hebben. Duurzame waardeverminderingen worden onafhankelijk van het resultaat in aanmerking genomen. Deze worden lineair afgeschreven op basis van de economische levensduur. De investeringen in de inrichting van de ICT-systemen behoren tot de (im)materiële activa.
- Financiële vaste activa – zijn bij ODRA niet aanwezig.

Vlottende activa

- Voorraden – zijn niet van toepassing bij ODRA.
- Uitzettingen met renteloopti jd korter dan een jaar - hieronder vallen in principe het onderhanden werk. De waardering is op basis van de gerealiseerde doorlooptijd van het product in relatie tot de gemiddelde doorlooptijd van het betreffende product. Onderhanden werk is gefactureerd aan de klanten, verrekend met het saldo van voorgaand jaar, en komt dus nu niet voor op de balans van 2023.
- Liquide middelen - betreft de BNG rekening - worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. De rekening ‘Rijksschatkist’ is opgenomen onder de uitzettingen minder dan een jaar.

Vaste passiva

- Eigen Vermogen - betreft de Algemene Reserve, de Bestemmingsreserves en het saldo van de rekening van baten en lasten (resultaat).

Voorzieningen

ODRA kent vier voorzieningen:

- Harmonisatie-voorziening - deze is gevormd bij de oprichting van ODRA in 2013 ter dekking van toekomstige kosten van werknemers die door ODRA van de betreffende gemeenten en provincie zijn overgenomen.
- Voorzieningen voor kosten van voormalige medewerkers - hier worden alle toekomstige kosten opgenomen van medewerkers waar nog uitkeringen of vergoedingen voor betaald moeten worden.
- Voorzieningen voor bovenwettelijk verlof. Vanuit de BBV is bepaald dat het deel dat wordt gespaard door medewerkers moet worden opgenomen in de voorziening. Bij ODRA wordt het spaardeel niet apart geregistreerd. Voor de voorziening wordt uitgegaan van het aantal niet opgenomen bovenwettelijke verlofuren (x gemiddeld uurloon), met een maximum voor de voorziening. Het maximum wordt bepaald via een risico-afweging, nl welk bedrag is nodig om de kosten van grootschalige opname van verlof in twee begrotingsjaren op te vangen.

Vlottende passiva

- Passiva met renteloopti jd korter dan een jaar - zoals de vooruit ontvangen betalingen en hebben betrekking op programma’s en projecten die in het boekjaar nog niet volledig zijn afgerond. Deze zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde na aftrek van de gemaakte kosten. De overige schulden en de overlopende passiva, deze zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.
- Langlopende lening - afgesloten met de BNG ter dekking van de investering in de huisvesting in 2022. Rente en aflossing staan vast voor 15 jaar.

2. Balans

Tabel 16: Vaste en vlottende activa

Activa x € 1.000	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
Vasta activa		
Materiële vaste activa	1.155	1.387
Financiële vaste activa		
Vlottende activa		
Voorraden /ohw		
Liquide middelen	846	0
Uitzettingen met rentetypische looptijd < 1 jaar	5.705	5.082
Vooruit betaalde bedragen	250	220
Totale activa	**7.956**	**6.688**

Passiva x € 1.000	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
Eigen vermogen		
- Algemene reserve	500	470
- Bestemingsreserves	213	339
- Onverdeeld gereal. result	144	53
Voorzieningen	1.056	895
Schulden > 1 jaar	542	625
Totaal vaste passiva	**2.455**	**2.383**
Vlottende passiva		
Netto vlottende schulden	809	3.600
Vooruitontvangen	790	516
Overige schulden	3.775	189
Overlopende passiva	127	-
Totaal vlottende passiva	**5.501**	**4.305**
Totale passiva	**7.956**	**6.688**

3. Activa

Tabel 17: Materiële vaste activa

(Im)Materiële vaste activa x € 1.000	Boekwaarde 31-12-2023	investe- ringen	desinves- tering	afschrij- vingen	bijdragen derden	Boekwaarde 31-12-2022
Investeringen met economisch nut						
Apparatuur en Vervoermiddelen kantoo	7	2		2		8
Voertuigen meetdienst	8			3		11
Apparatuur meetdienst	107	21		35		120
Infrastructuur kantoor	424	0		31		455
Meubilair	317	0		52		369
ICT-apparatuur	237	29		116		325
Immateriele activa (software)	56	0		42		98
(Im)Materiele vaste activa	**1.155**	**51**	**-**	**282**	**-**	**1.386**

Toelichting tabel 17

De materiele activa zijn in 2023 als volgt gemuteerd:

- Apparatuur ten behoeve van bedrijfsvoering en kantoor: investeringen worden in 5 jaar afgeschreven. Er is een kleine investering geweest in keukenapparatuur.
- Voertuigen meetdienst: de bussen worden in 10 jaar afgeschreven. Het beleid is om over te gaan op elektrische voertuigen en lease. Er is één auto verkocht in 2023 met een bescheiden boekwinst.
- Apparatuur voor meetdienst: afschrijving is 5 tot 10 jaar afhankelijk van het type apparatuur. De investering betreft een soundlevel meter.
- Huisvesting infrastructuur kantoor: de kosten van de verbouwing en inrichting uit 2022 wordt in 15 jaar afgeschreven. Parallel aan de lening die hiervoor is afgesloten. In 2023 zijn er geen aanpassingen gedaan aan het kantoor.
- Meubilair: afschrijving in 10 jaar. Eveneens geen nieuwe investeringen gedaan.
- ICT-apparatuur, laptops en audiovisuele schermen worden in 4 jaar afgeschreven, telefoons in 2 jaar. De investering betreft mobiele apparatuur voor uitbreiding van de bezetting.
- Software investeringen: betreft de investeringen in SAP en Open Wave en worden in 5 jaar afgeschreven.

Toelichting tabel 18

In tabel 18 hebben we een onderscheid gemaakt tussen de 'uitzettingen korter dan een jaar' en de vorderingen. De uitzettingen betreffen de middelen die zijn ondergebracht in de Rijksschatkist. Er is een saldo van €2,28 miljoen beschikbaar op 31 december 2023.
De overige vorderingen betreffen vooruitbetaalde bedragen aan leveranciers, met name licentiekosten waarvoor vooruitbetaling veelal in de leveringsvoorwaarden is opgenomen.

Tabel 18: Uitzettingen korter dan een jaar

Uitzettingen met een rentetypische looptijd < jaar x € 1.000	Stand 31-12-2023	Stand 31-12-2022
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	2.284	2.651
Vorderingen op openbare lichamen (debiteurer	3.420	1.534
BTW	-	
Overige vorderingen (vooruitbetaalde kosten)	250	419
OHW *		
Totaal uitzettingen	**5.955**	**4.604**

* ohw'23; is € 30.338 aanvullend in rekening gebracht aan partners

De producten die we aan de partner leveren, worden afgerekend met een vaste productprijs nadat ze zijn afgerond. Producten die nog niet zijn afgerond worden als onderhanden werk gewaardeerd (zie grondslagen). Met de partners is afgesproken dat de waarde niet op de balans wordt opgenomen, maar wordt gefactureerd (met verdiscontering van de waarde uit 2022). De waarden zijn afgerond €623.000 eind 2023 minus €593.800 eind 2022.

Toelichting tabel 19

We maken gebruik van twee bankrekeningen - BNG en een rekeningcourant bij het Rijk (schatkistbankieren SKB). Voor de liquiditeitspositie wordt alleen de BNG-rekening weergegeven. De schatkist is opgenomen bij de 'uitzettingen'. De liquiditeit is in heel 2023 goed geweest. Het systeem van bevoorschotting dat ODRA heeft afgesproken met de partners zorgt ervoor dat er voldoende werkkapitaal aanwezig is, en rente opbrengsten heeft gegeven. In het geval van grote uitgaven (bijvoorbeeld bij btw en premie betalingen) kunnen we eventueel gebruik maken van een lopend krediet bij de BNG van €1,0 miljoen.

Tabel 19: Liquide middelen

Liquide middelen x € 1.000	Stand 31-12-2023	Stand 31-12-2022
BNG betaalrekening	846	-94
Liquide middelen	**846**	**-94**

Er is een bankgarantie afgegeven ad € 115.679 t.b.v. de huur aan Eusebius BS.

Tabel 20: Benutting drempelbedrag

Berekening drempelbedrag		2023 1e kw	2e kw	3e kw	4e kw
(1)	Afgesproken drempelbedrag *	1.750	1.750	1.750	1.750
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen.	882	573	651	669
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	868	1.177	1.099	1.081
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding drempelbedrag	0	0	0	0
(1) Berekening drempelbedrag					
(4a)	Begrotingstotaal 2023	24.663			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen.	24.663			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat.	0			
(4d)	Drempel bedrag ODRA	1.750	1.750	1.750	1.750
	(richtlijn)	(1.000)	(1.000)	(1.000)	(1.000)
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's rijksschatkist aangehouden middelen					
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	79.349	52.179	59.884	61.582
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a)/(5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	882	573	651	669

Toelichting tabel 20

Standaard is een drempelbedrag van €1,0 miljoen. We hebben echter een specifieke afspraak (25-9-2013) met het Ministerie van Financiën. Daarin is vastgelegd dat de limiet €1,75 miljoen is om het werkkapitaal ruimer te hebben.

4: Passiva

Reserves

Het resultaat van 2022 (€53.300) is gesplitst. Er is €29.800 toegevoegd aan de algemene reserve. Daarmee is die reserve aangevuld tot het maximum, zoals in de GR is bepaald. Het restant ad €23.500 is gerestitueerd aan de partners, conform de geldende verdeelsleutel van stemverhouding.

In 2023 zijn de bestemmingsreserves als volgt gemuteerd:

- BR Bureau milieumetingen: hieruit worden de afschrijfkosten van de apparatuur en voertuigen van de meetdienst bekostigd.
- BR Omzetting mba's: In de voorbereiding voor de omgevingswet zijn deze activiteiten uitgevoerd. Bedrag is vrijgevallen.
- BR Innovatie: Is vrijgevallen ter dekking van de projecten die binnen de gezamenlijke diensten zijn uitgevoerd.

Tabel 21: Reserves

Reserves x € 1.000	Saldo 31-12-2023	Resultaat-bestemming	Toevoe-gingen	Rente-toerekening	Onttrek-kingen	Saldo 31-12-2022
Algemene reserve	500	30				470
BR Provincietaken	92					92
BR Bureau milieumetingen	121				70	191
BR Innovatie	0				46	46
BR Opleidingen Omg wet	0					0
BR omzetting mba's	0				11	11
Resultaat 2022	0	-30			24 *	53
Onverdeeld resultaat 2023	144		144			
Reserves	**858**	**0**	**144**	**0**	**150**	**863**
* Uitgekeerd aan de partners						

Batig saldo

Wij stellen voor om het positieve resultaat van €144.300 te reserveren. Er is een wijziging van de GR gepland op 1 juli 2024, waarin een wijziging is opgenomen met betrekking tot algemene reserve. De wijziging betreft een aanpassing van het maximum van €0,5 miljoen algemene reserve in een minimale ratio van 0,8 voor het weerstandsvermogen. Deze wijziging komt voort uit de robuustheidscriteria die door het Interbestuurlijk Programma (IBP) zijn geformuleerd.
In afwachting van de besluitvorming over dit artikel kan het AB een besluit nemen, dit zal na balansdatum worden verwerkt.

Tabel 22: Voorzieningen en langlopende schuld

Voorzieningen x € 1.000	Saldo 31-12-2023	Toevoe-gingen	Aanwen-dingen	Saldo 31-12-2022
Harmonisatietoel.Prov. Geld	404	22		381
Verlof sparen / Bovenmatig	500	17		483
Personele kosten	152	121		31
Frictie	pm			0
Voorzieningen	**1.056**	**160**	**-**	**895**
Schuld BNG per 31-12-2023	625		42	583

Toelichting op tabel 22

De voorzieningen voor toekomstige verplichtingen zijn in 2023 met €239.000 toegenomen;

- Voorziening 'harmonisatietoelagen': is bij de oprichting van ODRA ingesteld om garantie toelagen die overgekomen medewerkers ontvangen, tot hun uitdiensttreding te dekken. Er is een dotatie geweest om de effecten (loonstijgingen) van de CAO 2023 te kunnen opvangen. Er is nog €404.000 nodig lopend tot 2041.
- Voorziening 'personele kosten': zie toelichting bij de exploitatie. De toekomstige kosten van voormalige medewerkers zijn opgenomen.
- Reserve 'bovenmatig verlof': zie toelichting bij de exploitatie. Door sturing op de verlofsaldi wordt de opname gespreid en afgebouwd. Met €0,5 miljoen kunnen op korte termijn de risico's worden opgevangen.

Langlopende schulden

- Bij de BNG is een lening afgesloten voor de financiering van de infrastructuur in het kantoor. Ingangsdatum was 1 juli 2022; looptijd 15 jaar lineair. In 2023 heeft de eerste aflossing plaatsgevonden van €41.700. De rente is verantwoord in de exploitatie.
- Het deel voor 2024 is opgenomen bij de kortlopende schulden.

Vlottende passiva (met looptijd korter dan jaar)

Tabel 23: Vooruit ontvangen bedragen

Vooruitontvangen betalingen x € 1.000	Saldo 31-12-2023	Toevoe-gingen	Aanwen-dingen	Saldo 31-12-2022
Warme overdracht bodem	123	123		0
Inrichting klachtensysteem	4	4		
Subsidies bodemtaken	25		5	30
SPUK subsidie energie	414	448	346	311
SPUK subsidie IBP	351	350	173	175
Vooruitontvangen betalingen	**917**	**925**	**524**	**516**

Toelichting op tabel 23

Eind 2022 zijn voorschotbedragen op de toegekende subsidies binnengekomen voor SPUK-projecten die begin 2023 zijn gestart. Eind 2023 zijn de voorschotten voor 2024 binnengekomen.
Qua besteding / aanwending; deze zijn verantwoord bij de baten van derden (projecten).
Daarnaast zijn er nog drie projecten waarvoor al middelen zijn binnengekomen (via voorschotfacturering) en in 2024 zullen worden besteed.

- Subsidies voor bodemtaken - de laatste rekeningen moeten nog in 2024 binnenkomen. Daarna kan het verschil worden samengevoegd met de middelen 'warme overdracht bodem'.
- Voor de warme overdracht bodem zijn middelen door de Provincie beschikbaar gesteld aan de gemeenten. Uit deze subsidie worden mede de kosten van ODRA bekostigd. Voor 2024 is een bestedingsplan opgesteld.
- De inrichting van het meldpunt is overgedragen van de provincie naar de OD's. Gezamenlijk is hiervoor een nieuw systeem ingericht. De eindafrekening is in 2024; resterende bedragen zijn hiervoor beschikbaar.

De verantwoording van de SPUK-subsidies loopt via de Sisa-richtlijnen en maken onderdeel uit van de jaarrekening (inhoudelijk zijn de projecten in katern 1 toegelicht).

Tabel 24: SPUK verantwoordingstabellen

Beschikkingsnummer	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
SPUK - IBP beschikkingsnummer	Ontvangen gelden (voorschotten)	Besteding ten laste van Rijksmiddelen in 2023	Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen	Eindverantwoor-ding (ja/nee)	Naam Activiteit	Besteding per activiteit	Cumulatieve besteding per activiteit
		Aard controle R Indicator E93/01	Aard controle n.v.t Indicator E93/02	Aard controle n.v.t Indicator E93/03			
IenW E93 IENW/BSK-2022/298276	€ 524.590	€ 173.216	€ 173.216	Nee	Regeling specifieke uitkering	€ -	€ -

		Indicator	Indicator 01	Indicator 02	Indicator 03	Indicator	Indicator 05
SPUK - energie	specifieke uitkering	Ontvangen gelden (voorschotten)	Besteding ten laste van Rijksmiddelen in 2023	Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen	Voldaan aan artikel 6, tweede lid van de regeling (ja/nee)	Voldaan aan artikel 6, zesde lid van de regeling (ja/nee)	Eindverantwo ording (ja/nee)
	Eenmalig specifieke uitkering ten behoeve van extra ondersteuning voor toezicht op en handhaving van de energiebesparingsplicht		Aard controle R Indicator F21/01	Aard controle n.v.t Indicator F21/02	Aard controle R Indicator F21/03	Aard controle D2 Indicator F21/04	Aard controle R Indicator F21/05
EZK F21 THE-22-03351958		€ 759.735	€ 345.966	€ 345.966,00	Nee	Ja	Nee

- SPUK-IBP: kwaliteitsprogramma vanuit Omgevingsdienst NL en Ministerie van I&W, voortvloeiend uit de aanbevelingen van de Commissie van Aartsen. Het ontvangen bedrag zijn de voorschotten van 2023 en 2024. De looptijd van het project is verlengd tot eind 2024. Er is totaal een bedrag van €525.000 toegezegd.
- SPUK-THE (energie): Toezicht en handhaving op energie-besparingsplicht. De ontvangen middelen zijn de voorschotten van 2023 en 2024. Het project loopt door tot 2026; er is een beschikking afgegeven voor een totaalbedrag van €1.565.897.

Tabel 25 : Schulden korter dan 1 jaar

Schulden < jaar x € 1.000	Stand 31-12-2023	Stand 31-12-2022
Te betalen lonen, loon belasting	1.038	1.184
Premies IP/OP/NP /FPU	208	193
Crediteuren	1.304	141
Crediteuren privaat	3	7
Te betalen BTW	1.082	559
Te betalen netto lonen	61	0
BNG-liquiditeit		13
Divers	79	98
Overige schulden	**3.775**	**2.195**

Tabel 26: Overlopende passiva

Overlopende passiva (nog te betalen) x € 1.000	Stand 31-12-2023	Stand 31-12-2022
Facturen leveranciers	511	169
CAO nabetalingen		16
Afrekeningen met klanten	250	4
rente lening	48	
Overlopende passiva	**809**	**189**

Toelichting op tabel 25 en 26

Onze schuldenpositie is aan het einde van het boekjaar altijd relatief groot. Leveranciersfacturen en afdracht belastingen en premies worden toegerekend aan het boekjaar, maar betaald in de eerste maand van het nieuwe jaar.

- Voor de BTW-afdracht geldt dat het opgenomen bedrag in de tabel de verschuldigde belasting is over het vierde kwartaal 2022, gesaldeerd met de voorbelasting.
- Onder de post 'crediteuren privaat' zijn verschuldigde bedragen aan de personeelsvereniging en nog te betalen vergoedingen aan private personen opgenomen.
- De afrekeningen met de klanten betreffen een aantal (nog op te stellen) creditnota's.

5: Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Tabel 27: Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Overzicht niet uit de balans blijkende verplichtingen en langdurige contracten x € 1.000		looptijd in mnd. vanaf 1 jan 2024	Looptijd eindigt	contractw. 2024	contractwaarde x € 1.000 tot einde looptijd	Toelichting
Leasecontracten vervoersmiddelen						
- Wassink	Peugeot	68	30-8-2029	7	37	
- BK mobility	Peugeot e-Bus	26	1-3-2026	8	18	5 jarig contract
- Zoevers	Lease fietsen	33	30-9-2026	52	142	met optie verlenging & overname
ICT licenties en beheer						
- T2en	Licenties SAP / SAC / helpdesk	15	20-3-2025	125	156	wordt opnieuw aanbesteed in 2024
- REM automatisering	Licenties Open Wave	24	1-1-2026	54	108	optie tot verlenging met 5 jaar
- Rubicon	Cloud-beheer	6	1-6-2024	17	9	wordt opnieuw aanbesteed in 2024
- Rubicon	MS licenties	6	1-6-2024	125	63	wordt opnieuw aanbesteed in 2024
- telefoon / wifi	Wilroff Rijtsema	30	1-7-2026	26	66	onderhoudscontr\act
- licenties software	Data mask	42	21-5-2027	8	29	
Huisvesting en facilitair						
- Eusebius BS	Huurcontract & services	217	1-2-2042	388	7.399	
- Ten Brinke	Beplanting	42	1-8-2027	24	83	Lease contract 5 jaar
Primaire proces						
Stantec	Milieu controles	15	1-4-2025	150	188	afname is schatting; zelf te bepalen
Geonavation	GIS/GOED applicatie	41	1-6-2027	20	70	
Totaal				**1004**	**8.366**	

Toelichting op tabel 27

In de tabel zijn alle verplichtingen opgenomen waarvoor in 2023 of eerdere jaren meerjarige contracten zijn afgesloten. Een deel van de contracten wordt in 2024 opnieuw afgesloten, wederom meerjarig, een aantal via een Europese Aanbesteding.

In de tabel zijn de contracten die in 2023 zijn afgesloten, maar een looptijd hebben van minder dan een jaar, niet opgenomen, evenals de afspraken met leveranciers met een korte (<1 jaar) opzegtermijn. Deze kosten worden uit de begroting 2024 gedekt, en vormen geen risico op frictie of afkoop bij tussentijdse verandering van de organisatie.

Diverse verplichtingen

- Opgebouwd IKB is niet gekapitaliseerd. Dit is geen verplichting in het BBV vanuit de aanname dat deze jaarlijks gelijk zijn. Wij rekenen de opgebouwde IKB aan het eind van het jaar af.

- Reguliere verlofsaldi hoeven volgens de BBV niet gekapitaliseerd te worden. Er wordt uitgegaan van gelijke opnamen in de jaren. De (nieuwe) verplichting om bovenwettelijk verlof wel als voorziening op te nemen is verwerkt in de balans tot maximaal €0,5 miljoen. Een volledige opname van het boven wettig verlof (volledige verplichting) zou uitkomen op €0,8 miljoen.
- Alle medewerkers in vaste dienst hebben een trekkingsrecht van maximaal €1.000 voor vijf jaar ter besteding aan een Arbo-geschikte thuiswerkplek. De feitelijk afgeroepen vergoeding is in de exploitatie opgenomen bij de algemene personeelskosten. De reservering staat (gesaldeerd) op de balans en bedraagt €34.300.
- Afspraken rond het generatiepact zijn niet gewaardeerd in de jaarrekening

Gebeurtenissen met gevolgen voor 2024 en later

- Er zijn toezeggingen vanuit respectievelijk het ministerie van I en W en het RVO dat in de verantwoording de tarieven kunnen worden gebruikt die standaard zijn voor de betreffende OD's. In de verantwoording van de SPUK-middelen is door ODRA uitgegaan van de tarieven in de initiële begroting en de daarop gebaseerde beschikking. Indien de tarieven van de bijgestelde begroting wordt gehanteerd, leidt dat tot een hogere omzet in de betreffende jaren.
- De eerste fase van ons contract met de leveranciers van onze bedrijfvoeringsystemen (SAP/Nmbrs) loopt af per 20 maart 2024. Vooruitlopend hierop heeft een evaluatie plaatsgevonden op de functionaliteit en technisch functioneren van deze systemen. Op basis van een opgestelde businesscase heeft het bestuur op 8 februari 2024 besloten om een Europese Aanbesteding op te starten voor vernieuwing van de bedrijfssystemen. Operationeel per 1 januari 2025.
- Verder zijn geen andere relevante gebeurtenissen na balansdatum.

M

FINANCIËLE WEERBAARHEID EN RISICO'S

Wij brengen ons bestuur aan de hand van een dashboard periodiek op de hoogte van de stand van zaken in onze bedrijfsvoering. We staan dan stil bij de operationele risico's, financiën en ons weerstandsvermogen. De financiële positie ultimo 2023 geeft geen directe aanleiding om in 2024 maatregelen voor te stellen aan ons bestuur.

1: Financiële positie; weerstandsvermogen

In de tabellen wordt de financiële positie verder geduid.

- Weerstandsvermogen: het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate wij in staat zijn financiële tegenvallers in de toekomst op te vangen. In de Gemeenschappelijke Regeling (GR) is bepaald welke vermogensbestanddelen wij kunnen aanhouden. Deze bestaan uit een algemene reserve en bestemmingsreserves. De algemene reserve is nu nog gemaximeerd tot €500.000, dat is 2,0% van de omzet in 2023. Daarnaast kunnen we bestemmingsreserves aanhouden voor kosten die we in de toekomst verwachten. Inhoud en omvang bepaalt het Algemeen Bestuur. In de nieuwe GR wordt voorgesteld om het weerstandsratio als uitgangspunt te nemen. Dit is de verhouding tussen de risico's en het vermogen (+ post onvoorzien). De norm vanuit het IBP is 0,8. Eind 2023 was onze ratio 0,6. Indien het batig saldo wordt toegevoegd aan de algemene reserve, stijgt de ratio naar 76%.

Tabel 28: Weerstandsvermogen en weerstandsratio

Weerstands vermogen x € 1.000	stand 31-12-2023	% omzet
Algemene Reserve	500	2%
- Resultaat boekjaar		
- te bestemmen (na balansdatum)	144	17%
Bestemmingsreserves	213	1%
Totaal	857	
Totale baten (omzet)	24.712	
% omzet	3,5%	

weerstands-ratio	2023	toev. batig saldo
Totaal risico's x € 1.000	1.000	
Post onvoorzien in de begroting	99	
Algemene reserve	500	144
Ratio (vermogen + onvoorzien / risico's)	59,9%	74,3%

2: Risico beoordeling

In deze paragraaf geven we een beeld van de risico's die waren geïdentificeerd in de begroting 2023, en welke zich hebben voorgedaan. We hebben (als ze tegelijkertijd voordoen) de inschatting gemaakt van circa €1,0 miljoen aan risico's voor de bedrijfsvoering. We hebben de risico's verdeeld in vijf categorieën:

1. Exploitatiesaldo

Een saldo in de exploitatie kan ontstaan door het niet realiseren van begrote inkomsten, tegenvallende kosten of kosten voor onvoorziene gebeurtenissen. Nieuw in deze categorie is ook de structurele krappe arbeidsmarkt, waardoor niet aan verplichtingen jegens klanten kan worden voldaan, en er omzetmarge wordt misgelopen.

Verloop in 2023

Vanuit de periodieke prognoses (aan het bestuur) is gebleken dat we achterliepen op de realisatie van de omzet. De marges liepen op tot 2% á 3% van de omzet, circa €0,5 miljoen. Die marges ontstonden door:

- Een groei van het werkaanbod, waardoor er veel extra capaciteit nodig is. Werving en inwerken leidt tot een vertraging in de realisatie van de werkafspraken. Dit was het meest voelbaar bij de projecten. Daar is ook uiteindelijk minder omzet gerealiseerd dan begroot. Daarbij komt dat je voor het extra werk, met name als het incidenteel is, aangewezen bent op externen. Het risico van de meerprijs, heeft zich voorgedaan. Het gaat om €37.000 per fte.
- Ons systeem van Outputfinanciering; uit de analyse over 2023 blijkt dat de gemiddelde prijs van een product uitkomt op €611,- (begroot €740). Er worden meer 'goedkopere' producten dan duurdere geleverd. Er is een disbalans in aantallen, maar ook in bestede tijd per product. Bij een aantal producten is het 'kengetal' (de gemiddelde tijdsbesteding) niet reëel.

"WERKEN EN INWERKEN LEIDT TOT EEN VERTRAGING IN DE REALISATIE VAN DE WERKAFSPRAKEN"

De mitigerende maatregen waren er vooral in de 2e helft 2023; de focus is toen gelegd op de declarabiliteit; indirecte activiteiten zijn lager geprioriteerd.

2. Taakuitvoering

We kunnen aansprakelijk worden gesteld voor fouten in de taakuitvoering en bedrijfsvoering. Bijvoorbeeld als gedelegeerde bevoegdheden onduidelijk zijn en niet helder zijn vastgelegd. Dit betreft vooral een bestuurlijk- en imagoprobleem. We zijn verzekerd voor schadeclaims tot een bedrag van maximaal twee keer €2,5 miljoen per jaar. Met een eigen risico.
In 2023 zijn er geen substantiële claims binnen gekomen waarvoor de verzekering is ingezet.

3. Frictiekosten

Ondanks de groei van afgelopen jaren, de krappe arbeidsmarkt en organisatorische turbulentie, is in 2023 weinig frictie ontstaan met financiële consequenties. Partners hebben in 2023 vooral meer taken en opdrachten bij ons neergelegd. Het effect hiervan is al in punt 1 beschreven. Er zijn geen partners die taken weer terug in eigen beheer hebben genomen.
De frictie van personeel dat geen fit meer heeft met ODRA is beperkt gebleven. Er is wel een dotatie gedaan van €0,2 miljoen voor de personeelsvoorziening van eerdere casussen,

4. Niet voldoen aan wet- en regelgeving

Compliancy aan algemene wet- en regelgeving, zoals belastingwetten, privacy, Europese -en nationale verordeningen is een algemeen risico. Met name voor de rechtmatigheidsverklaring. We zijn vanaf boekjaar 2023 verplicht om een eigen 'in control-statement' af te geven, waaruit deze rechtmatigheid blijkt. Deze is verderop in de jaarrekening opgenomen.

In 2023 is geconstateerd dat er geen financiële risico's hieruit voortkomen die effect hebben gehad op de exploitatie of begroting 2024. omdat bijvoorbeeld geen wijzigingen zijn doorgevoerd in de belastingplicht (omgevingsdiensten zijn vrijgesteld van vennootschapsbelasting).

5. Liquiditeit

Ons werkkapitaal wordt gevormd door vermogen, beschikbare voorzieningen en voorschotten die partners betalen voor onze dienstverlening. Bij uitblijven van betalingen van de voorschotten lopen wij een risico dat we salarissen, loonheffing, premies, BTW en crediteuren te laat betalen. We hebben aan het eind van elk kwartaal een saldo van minimaal twee miljoen euro nodig. We dekken een groot deel van de liquiditeitsbehoefte uit de voorschotten van onze partners, en zijn daarbij afhankelijk van hun betalingsdiscipline. Die is in 2023 sterk verbeterd ten opzichte van 2022.

3: Financiële kengetallen

Tabel 29: Financiële kengetallen

Kengetallen	stand 31-12-2023	stand 01-01-2023
netto schuldquote	3,0%	3,0%
netto schuldquote gecorr. voor verstrekt	0,0%	0,0%
solvabiliteitsrisico	6,3%	7,0%
structurele exploitatieruimte	pm	pm
liquiditeit	410,1%	334,2%
grondexploitatie	nvt	nvt
belastingcapaciteit	nvt	nvt

Toelichting op tabel 29

Met bovenstaande kengetallen geven we inzicht in de structurele evenwichtigheid en duurzaamheid van onze begroting.

- De netto schuld quotes geven inzicht in het niveau van onze schuldenlast ten opzichte van de baten middelen. In de toelichting op de balans zijn de schulden en eigen vermogen gespecificeerd. De schuldquote is gelijk aan 2022. Feitelijk financieren we de lopende verplichtingen met eigen middelen.
- De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin wij in staat zijn aan onze financiële verplichtingen te voldoen. Het betreft het eigen vermogen versus het balanstotaal. Het percentage is licht gedaald naar 6,6%.
- Voor de beoordeling van het structurele- en reële evenwicht van de begroting maken wij het onderscheid tussen structurele- en incidentele lasten. We hebben geen toezeggingen op een meerjarige omzet, ondanks het aanwezig zijn van wettelijke verplichte basis-milieutaken.
- Grondexploitatie en belastingcapaciteit zijn bij ODRA niet van toepassing.

4: Financiering, treasury, bankieren

Ons Treasurystatuut is in december 2023 geactualiseerd, te samen met de financiële verordeningen.
Hieronder een toelichting op de kasstromen en het renterisico beheer.

- Externe financieringen: In 2022 zijn we een lening aangegaan ter dekking van de investeringen in de huisvesting. Dit gaat om een 15-jarige lening van €625.000. De afschrijving van de investeringen loopt hiermee gelijk. De investeringen in ICT worden gefinancierd uit onze liquiditeit. Dit gezien de relatief korte looptijd.
- Investeringen in apparatuur meetdienst; Deze worden de komende jaren nog gedekt met het bestemmingsfonds.
- We zijn sinds eind 2013 verplicht deel te nemen aan schatkistbankieren - alle banktegoeden boven drempelwaarde van €1,75 miljoen, die wij met het Ministerie van Financiën hebben afgesproken, worden verplicht gestort op een rekening-courant bij het Ministerie. De overige liquiditeit is onze rekening-courant tegoeden en die hebben we ondergebracht bij de BNG. In de financieringsovereenkomst (juni 2020) met de BNG is een kredietlimiet afgesproken van maximaal één miljoen euro. Sinds oktober 2022 wordt er (weer) rente vergoed over de tegoeden.
- Kasgeldlimiet Fido - in de wet Financiering decentrale overheden (Fido) is een kasgeldlimiet gesteld aan het maximumbedrag waarop wij onze financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd minder dan 1 jaar) mogen financieren. Voor ons is de norm 8,2% van het begrotingstotaal. Wij komen hier niet boven.

N

RECHTMATIGHEIDSVERKLARING DAGELIJKS BESTUUR

1. Vereisten

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Daarnaast geldt dat de ODRA moet voldoen aan een drietal rechtmatigheidscriteria. Dit betreffen:

- Het begrotingscriterium: een verklaring dat alle exploitatieposten binnen de vastgestelde begroting zijn gebleven, inachtneming van gestelde marges (beschreven in de financiële verordeningen en controle protocollen), dan wel expliciet (buiten de begroting om) zijn geaccordeerd door het bestuur.
- Rechtmatig handelen binnen de bestaande wet en regelgeving en verordeningen. Deze betreft met name de rechtmatigheid op inkoop (Europese Aanbesteding), kasbeheer, en loon- en belasting wetgeving.
- Misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium.; richt zich op niet toegestaane aanwending van eigendommen van ODRA door medewerkers, dan wel misbruik maken van de positie die medewerkers hebben binnen ODRA.

2. Conclusies over 2023

In de bestuursvergadering van december 2023 is het geactualiseerde treasury statuut, de financiële verordening en het controle-protocol vastgesteld. Ze hebben een werking voor heel 2023.

- In het controle protocol is het grensbedrag voor fouten in de jaarrekening bepaald op 1% van de omzet, zijnde €246.000. Voor onzekerheden geldt de grens van 3% van de omzet; €738.000.
- De rapporteringstolerantie is bepaald op €50.000 bij fouten.
- Voor de WNT geldt een marge van €0,-.

Met inachtneming van bovenstaande is het Dagelijks Bestuur van mening:

- Begrotingscriterium - dat de ODRA periodiek het bestuur en de partners heeft geïnformeerd over de voortgang van de exploitatie via een ‘dashboard’ en specifieke partnerrapportages. Dat daarin inzicht is gegeven in de kosten en baten, waarbij de marges van de prognoses expliciet zijn toegelicht, en binnen de marges van onzekerheden zijn gebleven. Er is uiteindelijk een positief exploitatie saldo gerealiseerd, waarmee ODRA wordt gecomplimenteerd. Op basis van de tussentijdse rapportages, met een wat somberder beeld) is tijdig bijgestuurd. In deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties zijn rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.
- Rechtmatigheid - alle inkoopcontracten zijn getoetst aan de (Europese) aanbestedingsregels. Het merendeel van de inkoopcontracten betreft inhuur van personeel. Deze worden via het platform ‘Werken in Gelderland’ (WIG) aanbesteed. WIG is een zogenaamde DAS (dynamisch aankoop), dat Europese aanbesteding garandeert. Er is één licentiecontract dat in 2023 opnieuw (Europees) had moeten worden aanbesteed, maar door de verlengingsbepalingen (automatisch tenzij) is dit niet tijdig opgestart. Het contract wordt in 2024 Europees aanbesteed. Betreft €125.000 overwaarde.
- Misbruik - er zijn door het bestuur geen gevallen van misbruik of oneigenlijk gebruik van middelen bekend.

ONDERTEKENING

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van Omgevingsdienst Regio Arnhem van 17 april 2024.

De voorzitter,
De heer J. Maouche

De secretaris,
Dhr. R. Vlaander

BIJLAGEN

Bijlage 1: Specificatie per partner

Actuele Begroting en realisatie 2023 per klant (groep)						in euro's x € 1.000		aantallen begroot		Realisatie per klant															
										aantallen		bedragen x € 1.000										taakvelden real. 2023			
Baten per klant x € 1.000	producten aantal x tarief	diensten uren x tarief	Collectieve diensten	Overige baten	totaal baten	Aandeel bouw	aandeel milieu	aantal producten	aantal diensten	real. producten	real. diensten	prod. X tarief	uren x tarief	col. Diensten	div materieel	totaal						bouw		mil / alg	
Arnhem	3.656	1.999	606	141	6.401	3.466	2.935	4.834	21.038	6.203	25.019	€	3.621	€	2.451	€	606	€	80	€	6.759	€	3.115	€	3.644
Doesburg	402	105	47	13	568	381	186	472	1.107	522	1.411	€	423	€	141	€	47	€	-	€	611	€	417	€	194
Duiven	228	124	43	20	415	35	380	291	1.304	262	1.422	€	209	€	146	€	43	€	7	€	406	€	11	€	395
Lingewaard	1.544	1.354	220	80	3.198	1.469	1.729	2.017	14.251	1.765	13.940	€	1.288	€	1.355	€	220	€	76	€	2.940	€	1.037	€	1.903
Overbetuwe	499	432	110	58	1.099	105	993	681	4.545	817	3.967	€	496	€	401	€	110	€	1	€	1.009	€	63	€	946
Provincie regulier & projecten	330	1.720	107	249	2.406	249	2.158	325	18.263	430	10.097	€	398	€	945	€	107	€	380	€	1.830			€	1.830
Provincie Bodemtaken		755			755	333	423		7.950		5.765			€	548			€	-	€	548	€	198	€	350
Provincie Complexe Handhaving		3.601		45	3.646	94	3.552		37.909		40.834			€	1.131			€	23	€	1.154	€	61	€	1.093
Provincie aandachtsbedrijven		1.173		42	1.215	42	1.173		12.348		11.902			€	3.957			€	4	€	3.962			€	3.962
Renkum	854	441	154	41	1.489	834	655	1.163	4.641	1.834	5.630	€	963	€	540	€	154	€	28	€	1.685	€	770	€	914
Rheden	291	173	103	48	615	110	505	707	1.822	844	2.182	€	332	€	229	€	103	€	22	€	685	€	54	€	631
Rozendaal	9	7	17	7	40	10	30	18	78	13	50	€	10	€	8	€	17	€	-	€	36	€	3	€	32
Westervoort	47	31	31	14	123	17	106	67	328	61	211	€	40	€	28	€	31	€	6	€	104	€	4	€	100
Zevenaar	354	269	87	55	765	95	670	495	2.832	457	4.651	€	306	€	464	€	87	€	33	€	890	€	55	€	835
Subtotaal partners	8.213	12.185	1.526	813	22.737	7.241	15.495	11.070	128.416	13.208	127.081	€	8.086	€	12.344	€	1.526	€	661	€	22.617	€	5.788	€	16.829
% van de omzet	53%	79%	10%	5%				*kengetal*	*742*	*kengetal*	*612*		36%		55%		7%		3%				26%		74%
Subtotaal OD's	24	399	114	-0	537	-	502	54	3.955	38	3.971	€	10	€	370	€	110	€	7	€	497	€	65	€	432
Subtotaal derden	-	304	8	-0	312	-	312	-	3.306	-	2.470	€	-	€	297	€	7	€	66	€	370	€	64	€	306
Subtotaal uit balans/overig	-	983	-	-	983	-	1.078	-	10.685	-	12.534	€	-	€	1.046	€	-	€	181	€	1.227	€	-	€	1.227
Totaal klanten	8.237	13.871	1.648	813	24.569	7.241	17.387	11.124	146.362	13.246	146.056	€	8.095	€	14.057	€	1.644	€	915	€	24.712	€	5.917	€	18.794
% van de omzet	47%	80%	9%	5%				*kengetal*	*740*	*kengetal*	*611*		33%		57%		7%		4%				24%		76%

Bijlage 2: Specificatie producten

Productnaam	initiel Taak-veld	actuele bg 2023 getal	tarief	act bg '23	aantal	baten x € 1.000	Realisatie 2023 aantallen	baten	% tov act bg	2022 aantallen 2022	mut '23 tov '22
Programma 1. Vergunningverlening											
Intrekken omgevingsvergunning mba	Milieu	13	€ 1.235		8 €	10	5 €	6	63%	6	17%
Intrekkingsbesluit BRIKS	Bouw	4	€ 380		40 €	15	28 €	11	70%	26	-8%
Maatwerk milieu	Milieu	14	€ 1.330		61 €	81	50 €	67	82%	56	11%
Meldingen beh. Besluit bouw en leefomg.	Bouw	1	€ 95		1388 €	132	1.688 €	160	122%	1.469	-15%
Meldingen mba	Milieu	10	€ 950		464 €	441	393 €	373	85%	394	0%
Omgevingsvergunning BRIKS cat 1/gevolgklasse 1	Bouw	9	€ 855		1778 €	1.520	1.765 €	1.509	99%	1.490	-18%
Omgevingsvergunning BRIKS cat 2/gevolgklasse 2	Bouw	23	€ 2.185		513 €	1.121	364 €	795	71%	492	26%
Omgevingsvergunningen milieubelastende act.	Milieu	22	€ 2.090		51 €	107	25 €	52	49%	33	24%
Vergunning vuurwerkontbrandingen	Milieu	11	€ 1.045		175 €	183	176 €	184	101%	183	4%
Subtotaal vergunningen		8,5	€ 806,0		4.478 €	3.609	4.494 €	3.158	87%	4.149	37%
aandeel bouw			aandeel bouw		3.719 €	2.788	3.845 €	2.475	78%	3.477	84%
aandeel milieu/alg			aandeel milieu		759 €	821	649 €	682,2	22%	278	7%
Programma 2. Toezicht en Handhaving											
Controle Alcoholwet	Milieu	5	475		30 €	14	46 €	22	153%		
Controle asbest/sloop	Bouw	9	€ 855		229 €	196	249 €	213	109%	230	-8%
Controle BRIKS / gevolgklasse 2 Bbl	Bouw	23	€ 2.185		244 €	533	164 €	358	67%	202	19%
Controle BRIKS / gevolgklasse 3 Bbl	Bouw	48	€ 4.560		89 €	406	51 €	233	57%	64	20%
Controle BRIKS categorie 1	Bouw	8	€ 760		1267 €	963	1.251 €	951	99%	1.379	9%
Handhavingscontrole	Milieu	10	€ 950	€	109,0 €	104	287 €	273	263%	116	-147%
Hercontrole milieu	Milieu	6	€ 570		642 €	366	433 €	247	67%	429	-1%
Klachtbehandeling	Milieu	2	€ 190		2006 €	381	3.991 €	758	199%	2.907	-37%
Prev. milieutoezicht	Milieu	9	€ 855		1.691 €	1.446	1.633 €	1.396	97%	1.548	-5%
Prev. milieutoezicht - RIO	Milieu	9	€ 855		€	-	9 €	8	0%	4	-125%
Projectcontrole - WNB	Milieu	9	€ 855		€	-	121 €	103	0%	45	-169%
Rapp.verpl. overig	Milieu	4	€ 380		219 €	83	185 €	70	84%	176	-5%
Toez. vuurwerkev.	Milieu	12	€ 1.140		120 €	137	94 €	107	78%	100	6%
Projectcontrole	Milieu	11	€ 1.045				118 €	123	0%		
Hercontrole milieu - ENE	Milieu	6	€ 570				96 €	55	0%		
Contr. act. in of op bodem	Milieu	1	€ 95				24 €	2	0%		
subtotaal toezicht & handhaving		7,3	€ 696,4		6.646 €	4.628	8.752 €	4.919	106%	7.215	63%
aandeel bouw					1.829 €	2.098	1.715 €	1.755	36%	1.887	26%
aandeel milieu & algemeen					4.817 €	2.531	7.037 €	3.164,7	64%	5.328	74%
Totaal producten		8,1	€ 740,5		11.124 €	8.238	13.246 €	8.077		11.364	
aandeel bouw					5.548 €	4.886	5.560 €	4.230	52%	5.364	47%
aandeel milieu & algemeen					5.576 €	3.352	7.686 €	3.846,9	48%	5.606	49%

Bijlage 3: Specificatie diensten

		actuele bg '23		Realisatie 2023		realisatie '22	
	taakveld	aantallen	bedrag x € 1.000 ad 95 p/u	aantal uren	baten	aantal uur	baten
Programma; Vergunningen							
Advies omgevingskwaliteit	Bouw	1.671	€ 159	2.936	€ 279		
Advies omgevingsverg. en meldingen mba	Milieu	607	€ 58	594	€ 56	681	€ 62,6
Begeleiden initiatief BRIKS	Bouw	3.137	€ 298	4.317	€ 408	4.456	€ 409,7
Begeleiden initiatief milieu	Milieu	1.022	€ 97	695	€ 66	645	€ 59,3
Beoordelingen Bbl	Bouw	2.040	€ 190	1.439	€ 135	1.499	€ 137,8
Juridische expertise vergunningen	Algemeen	2.312	€ 220	5.404	€ 513	5.180	€ 476,5
Omgevingsverg. BRIKS cat 3 /gevolgklasse 3	Bouw	660	€ 63	556	€ 53	1.945	€ 178,9
Omgevingsvergunning compl. Bedrijven	Milieu	2.509	€ 238	2.200	€ 209	2.051	€ 188,5
Subtotaal vergunningen		**13.958**	**€ 1.322**	**18.141**	**€ 1.719**	**16.457**	**€ 1.513**
aandeel bouw		7.508	€ 710	9.248	€ 874	7.900	€ 726
aandeel milieu/alg		6.450	€ 613	8.893	€ 845	8.557	€ 787
Programma 2. Toezicht en Handhaving							
Bestuursdwang uitvoeren	Algemeen	250	24	9	€ 1	32	€ 2,8
Controle activiteiten in of op de bodem	Milieu	666	63	afgerekend als product			
Contr. best. bouw en RO	Bouw	4.581	435	6.470	€ 376	4.194	€ 385,4
Controle bodemsanering	Milieu	5.818	551	4.823	€ 457	6.210	€ 571,2
Controle complex bedrijf	Milieu	9.399	892	11.271	€ 1.023	11.631	€ 1.069,8
Contr. grav. i/bodem o/IW	Milieu	2.790	263	4.600	€ 436	4.744	€ 436,2
Handh.besl. nemen	Algemeen	10.694	1.016	13.476	€ 1.280	10.776	€ 991,1
Handhavingscontrole - PCH	Milieu	670	64	710	€ 67		
Hercontrole milieu PCH	Milieu	1.410	134	1.184	€ 112		
Jur. exp. handhaving	Algemeen	4.782	454	5.626	€ 534	5.479	€ 503,8
Keten- en data gedreven toezicht - PCH	Milieu	795	76	1.153	€ 110		
Klachtbehandeling - PCH	Milieu	2.028	193	1.147	€ 109		
Preventieve controle mba - PCH	Milieu	657	62	4.013	€ 381		
Projectcontrole - ENE	Milieu	8.379	790	587	€ 56	3.454	€ 317,6
Rapp.verpl. EPRTR	Algemeen	1.289	122	1.217	€ 115	1.205	€ 110,7
Rapportageverplichting overig - PCH	Milieu	1.572	149	1.518	€ 144		
Rapp.beh. meld. ong. voorv.	Milieu	1.524	145	558	€ 53	602	€ 55,2
Strafrecht - PCH	Milieu	600	57	1.104	€ 105		
Transportcontrole	Milieu	0	0	430	€ 41	191	€ 17,5
Subtotaal toezicht		**57.904**	**€ 5.490**	**59.896**	**€ 5.640**	**56.869**	**€ 5.229**
aandeel bouw		4.581	€ 435	6.470	€ 615	4.194	€ 385
aandeel milieu/alg		53.323	€ 5.055	53.426	€ 5.025	52.675	€ 4.843
Programma 3. Advies							
Adviesrapport leefomgeving	**Milieu**	10.073	956	10.577	€ 1.004	**10151**	**933,547**
Adviesrapport leefomgeving - A15	Milieu			8	€ 1	4	€ 0,3
Adviesrapport leefomgeving - GUO	Milieu			767	€ 73	1.056	€ 97,0
Adviesrapport leefomgeving	Milieu					805	€ 74,0
Afhandeling Woo-verzoeken	Algemeen	670	64	410	€ 39		
Beoordeling saneringsevaluatie	Bouw	3.505	333	2.085	€ 198	3.950	€ 363,4
Meetadviesrapport leefomgeving	Milieu	8.373	790	7.964	€ 752	7.116	€ 654,4
Meten luchtkwaliteit langs wegen	Milieu	1.765	168	1.892	€ 179	-2	€ -
Meetadvies lucht						1.481	€ 136,3
divers		0	0			119	€ -
Subtotaal advies		**24.386**	**€ 2.310**	**23.703**	**€ 2.245**	**24.680**	**€ 2.259**
aandeel bouw		3.505	€ 333	2.085	€ 198	3.950	€ 363
aandeel mil. & alg		20.881	€ 1.977	21.618	€ 2.047	20.730	€ 1.896
Programma 5. Algemeen en Projecten							
Beleids- en best.onderst.	**Algemeen**	3.614	343	3.006	€ 286	2.234	€ 205,4
Beleids- en best.onderst. - RIO	Algemeen			18	€ 2		
Detachering	Algemeen	3.096	288	3.765	€ 349	1.829	€ 180,9
Externe communicatie	Algemeen			613	€ 58	1.050	€ 96,4
Faciliteren part.traject	Milieu	470	45	234	€ 22	593	€ 54,5
Meewerken aan programma of project	Algemeen	15.750	1.478	11.883	€ 1.114	13.773	€ 1.190,5
Inzet toezichthouders	Milieu					433	€ 39,8
Kennisontwikkeling	Algemeen					3.756	€ 345,4
Omgevingsscans	Milieu					953	€ 87,7
Partn.spec. werkafspr.	Algemeen	977	93	1.416	€ 134	373	€ 34,2
Partn.spec. werkafspr. - ASB	Algemeen						
Progr.- en proj.man.	Algemeen	16.834	1.594	11.210	€ 1.059	9.563	€ 918,0
Werkzaamheden projecten (spuk ed.)		9.754	909	8.718	€ 751	0	€ -
AUB/omg. Wet/circulair/diversDivers					€ 109		
Subtotaal projecten		**50.495**	**€ 4.749**	**44.316**	**€ 4.234**	**34.557**	**€ 3.153**
aandeel bouw							
aandeel mil. & alg		50.495	€ 4.749	44.316	€ 4.234	34.557	€ 3.153
Totaal diensten (in uren)		**146.743**	**€ 13.871**	**146.056**	**€ 13.838**	**132.563**	**€ 12.154**
aandeel bouw		15.594	€ 1.478	17.803	€ 1.687	16.044	€ 1.475
aandeel mil. & alg		131.149	€ 12.393	128.253	€ 12.151	116.519	€ 10.679

Bijlage 4: Specificaties productie/ bestedingen gezamenlijke diensten en projecten

Projecten en geamenlijke diensten x € 1.000	ini bg 2023	act. Bg 2023 = bijdrage partners	Omzet	uren	real. Mat kst	tot kosten	overige bekostiging	saldo kst min bijdragen	Toelichting
Project omgevingswet	129	133	251	2.642		251	80	38	
Programma energie	138	143	173	1.820		173		30	
Circulaire economie	46	48	81	853		81	20	14	
GUOV	23	24	29	300		29		5	
Gezam. algemeen deel projecten	**336**	**347**	**533**	**5.615**	**0**	**533**	**100**	**87**	
Beheer kaarten/zones/data	167	173	432	4.553	84	516	ook door od's	343	bekosting uit innovatie
Keten en data gedreven toezicht	244	177	205	2.159		205		29	deels uit innov mid.
Klantadvies milieu	65	67	13	133		13		-55	
Ontwikkeling strafrecht	202	152	217	2.281		217		65	
Piketdienst abonnement	107	110	85	893	2	87		-23	
Omzetting mba's			0			0	11	-11	uit balans
Alg. uitvoeringsbeleid AUB			137	1.438		137	137	0	
Innovatie	100	103	81	849	15	95	46	-54	
Gezam. alle partners	**886**	**782**	**1.169**	**12.304**	**100**	**1.269**	**193**	**294**	
Klantadvies briks	368	397	498	5.238	6,1	504		107	
						0		0	
Gezam. Bouw-partners	**368**	**397**	**498**	**5.238**	**6**	**504**	**0**	**107**	
Overige klanten									
OD's: keten en data gedreven toezi	110	110	0			0		-110	
- transport controles			40	430		40		40	
Gem. Beheer kaarten/zones/data	8	8	0			0		-8	montferland
Totaal-generaal	**1.708**	**1.644**	**2.200**	**23.157**	**107**	**2.306**	**293**	**370**	

Bijlage 5: Organogram ODRA

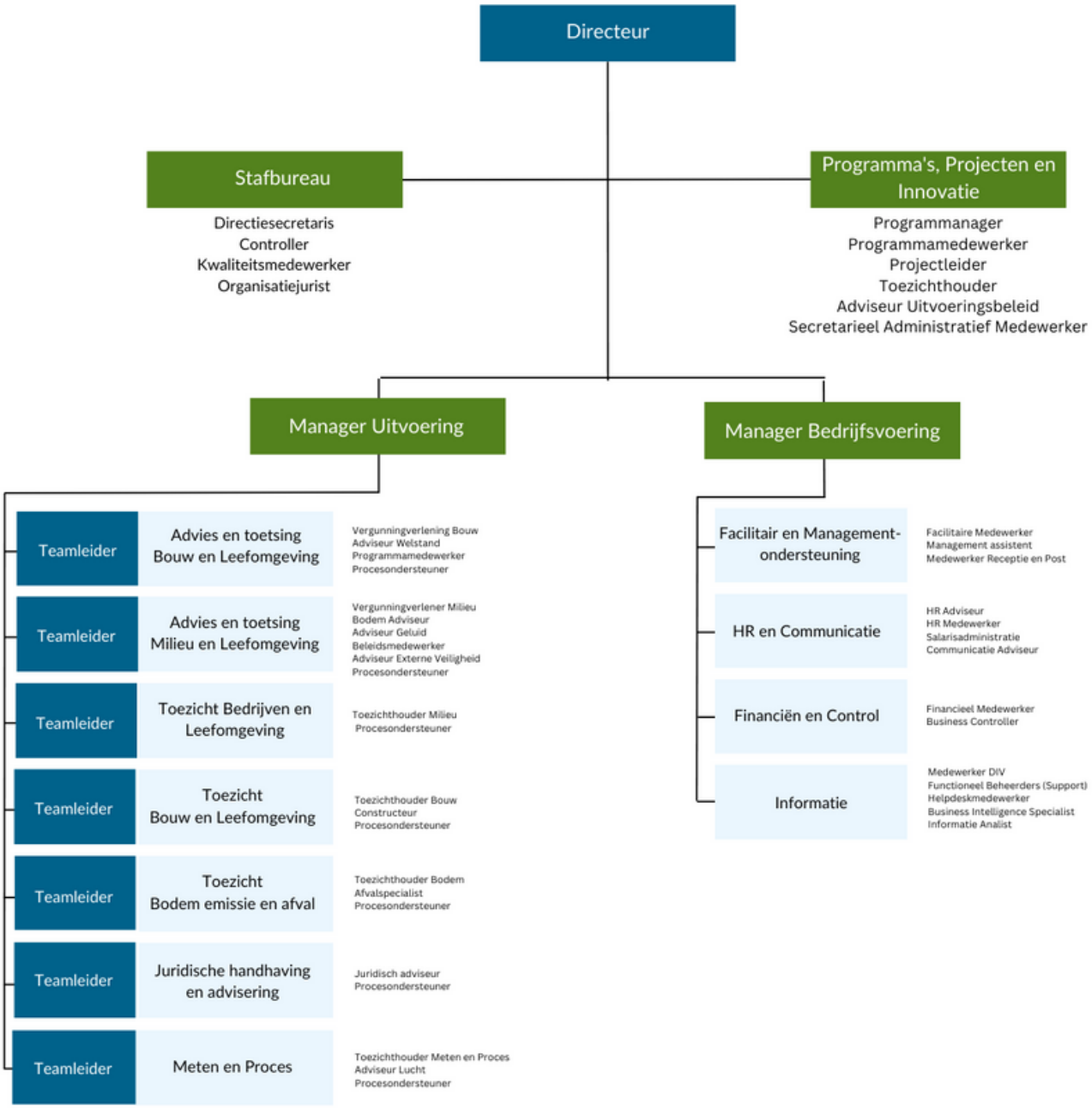

deJong&Laan

Pascalweg 2
6662 NX Elst
0481-463534

elst@jonglaan.nl
www.jonglaan.nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de in de jaarstukken 2023, op pagina 4 tot en met 41 (katern 2), opgenomen jaarrekening 2023 van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

• geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2023 een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2023 als van de activa en passiva van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem per 31 december 2023 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).
• zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2023 met betrekking tot specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, zoals opgenomen in het normenkader.

De jaarrekening bestaat uit*:*

1 de balans per 31 december 2023;
2 het overzicht van baten en lasten over 2023;
3 de toelichtingen met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;
4 de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (pagina 27, katern 2); en
5 de rechtmatigheidsverantwoording (pagina 35, katern 2).

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het door het algemeen bestuur vastgestelde Controleprotocol en het Controleprotocol WNT 2023 vallen, alsmede volgens de voorschriften vanuit de kadernota rechtmatigheid (van de commissie BBV) aangaande de rechtmatigheidsverantwoording. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

D e Jong & Laan Controle B.V., gevestigd te Vroomshoop, KvK 06054458. Op al onze diensten en werkzaamheden zijn onze algemene voorwaarden van toepassing. Deze algemene voorwaarden zijn gedeponeerd bij de KvK onder nr. 08153431, zijn in te zien op www.jonglaan.nl, en worden op verzoek kosteloos toegezonden.

ISO 27001:2017 Gecertificeerd door Brand Compliance
SRA
GGi INDEPENDENT MEMBER

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel
Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden bezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 246.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado en het door het algemeen bestuur vastgestelde controleprotocol. Op basis van hoofdstuk 4 van de
Nota verwachtingen accountantscontrole 2023 hebben wij bij de controle van de SiSa-verantwoording dezelfde materialiteit toegepast als bij de controle van de jaarrekening.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2023. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen relevant zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 50.000 rapporteren en ook kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's

Het risico op frauduleuze verslaggeving ten aanzien van de nauwkeurigheid van de verantwoording van baten en lasten van aanvullende activiteiten
De omgevingsdienst ontvangt naast de vaste bijdragen voor de uit te voeren begrote taken overige bijdragen van het Rijk, provincies en deelnemende gemeenten, al dan niet via vooruitbetalingen. Met de overige bijdragen kan het jaarresultaat beïnvloed worden door de uit deze bijdragen voortvloeiende baten en hiermee samenhangende lasten niet aan de juiste verslaggevingsperiode toe te rekenen, dit met het doel om de realisatie beter aan te laten sluiten bij de begroting.

Wij hebben aandacht besteed aan dit risico door het vaststellen van de opzet en het bestaan van de maatregelen van interne beheersing in de processen voor het opstellen van de begroting, factureren van de bijdrages, het aangaan van inkoopverplichtingen en het autoriseren van de inkopen, het genereren en verwerken van journaalposten, uitgaande van een risico op doorbreking van deze processen.

Voorts hebben wij door middel van data-analyse een analyse uitgevoerd op de wijze waarop de omzet- en kostenboekingen tot stand komen en cijferanalyses uitgevoerd op de afwijkingen tussen de realisatie en de definitieve begroting over het boekjaar. Naar aanleiding hiervan hebben wij detailcontroles uitgevoerd op de bijzonderheden die wij hebben geconstateerd om vast te stellen dat de boekingen zijn gebaseerd op daadwerkelijke bijdragen en lasten in het betreffende boekjaar, door vergelijking van verantwoorde bedragen met informatie over toegekende bedragen, opdrachtovereenkomsten en andere onderliggende informatie en ook andere informatie verkregen in de controle, waaronder de programmaverantwoording en rapportages aan de deelnemers. Als onderdeel van onze data-analysewerkzaamheden hebben wij de aansluiting tussen de bankmutaties en de verantwoording hiervan in de financiële administratie vastgesteld, waaronder een aansluiting tussen de ontvangen gelden en de verantwoorde baten en een aansluiting tussen uitgaande gelden en de verantwoorde lasten. Hierbij is ook informatie betrokken uit het volgende boekjaar om door middel van een voortgezette controle op inkopen en betalingen vast te stellen dat lasten in het juiste boekjaar zijn verantwoord.

Uit onze controlewerkzaamheden zijn geen bevindingen voortgekomen die duiden op frauduleuze verslaggeving ten aanzien van de verantwoording van baten.

Frauderisico's die leiden tot onrechtmatige lasten

Als gevolg van tekortkomingen in de administratieve organisatie en interne beheersing in het inkoopproces onderkennen wij het risico dat onrechtmatige facturen in de administratie worden verwerkt en worden betaald. Daarbij zien wij een specifiek onrechtmatigheidsrisico dat Europese aanbestedingsregels bewust niet worden nageleefd. Door dezelfde diensten bij meerdere aanbieders onder te brengen, waardoor de omvang van dienstverlening per aanbieder beneden de aanbestedingsnorm blijft, of door opdrachten in meerdere losse overeenkomsten vast te leggen, is het mogelijk om diensten, die naar verwachting boven de aanbestedingsnorm uitkomen, buiten de aanbestedingsprocedure om te contracteren.

Wij hebben aandacht besteed aan dit risico door het vaststellen van de opzet en het bestaan van de maatregelen van interne beheersing in de processen met betrekking tot het aangaan van inkoopverplichtingen (waaronder de aanbestedingsprocedure), autoriseren van de inkopen, autoriseren van betalingen en het genereren en verwerken van journaalposten, uitgaande van een risico op doorbreking van deze processen.

Voorts hebben wij door middel van data-analyse een analyse uitgevoerd op de wijze waarop bankmutaties en kostenboekingen tot stand komen en cijferanalyses uitgevoerd op de in het boekjaar verantwoorde lasten in vergelijking tot de begroting en voorgaand jaar. Naar aanleiding hiervan hebben wij detailcontroles uitgevoerd op de bijzonderheden die wij hebben geconstateerd om vast te stellen dat boekingen zijn gebaseerd op daadwerkelijke lasten in het betreffende boekjaar en detailcontroles op bankmutaties gericht op bijzonderheden zoals meerdere namen per bankrekeningnummer, meerdere rekeningnummers per naam en controles op specifieke bankrekeningnummers. Onderdeel van deze controlewerkzaamheden was het beoordelen van de totale kosten per leverancier over een periode van 4 jaar om de totale omvang van dienstverlening te bepalen en het uitvoeren van detailcontrole op onderliggende contracten van kosten boven de aanbestedingsnorm, om te toetsen of aanbesteding (juist) heeft plaatsgevonden.

Controleaanpak veronderstellingen over financiële risico's in relatie tot de financiële positie

Onze verantwoordelijkheden met betrekking tot het beoordelen van de door de gemeenschappelijke regeling gehanteerde veronderstellingen inzake haar financiële risico's in relatie tot de financiële positie zijn beschreven in het hoofdstuk "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening". Bij het invullen van onze verantwoordelijkheden hebben wij, rekening houdend met de materialiteit voor de jaarrekeningcontrole groot € 246.000, een aantal werkzaamheden uitgevoerd, waaronder:

• Het kennis nemen van de financiële uitgangspunten zoals opgenomen in de gemeenschappelijke regeling.
• Het kennis nemen van de primaire begroting voor het aankomende jaar teneinde vast te stellen dat voldaan wordt aan de financiële bijdragen van de gemeenschappelijke regeling door de deelnemers.
• Het inwinnen van inlichtingen bij het dagelijks bestuur en het management over hun kennis van eventuele significante risico's die zijn ontstaan na balansdatum tot aan het opmaken van de jaarrekening.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen bevindingen met betrekking tot de risico-inschattingen zoals opgenomen in de risicoparagraaf. Overeenkomstig de gemeenschappelijke regeling worden gerealiseerde resultaten verrekend met de deelnemende gemeenten. De aard en diepgang van de risico-paragraaf en risico-inschattingen achten wij vanuit dat perspectief passend voor de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken het jaarverslag, bestaande uit de programmaverantwoording de verplichte paragrafen en overzichten, alsmede bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:
• met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
• alle informatie bevat die op grond van het in Nederland geldende Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten volgens de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV en de bepaling van en krachtens de WNT.

Deze verantwoordelijkheid houdt onder meer in dat de jaarrekening zowel de baten en lasten als de activa en passiva getrouw dient weer te geven en dat de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, zoals opgenomen in het normenkader.

Het dagelijks bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur afwegen of de Gemeenschappelijk Regeling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het dagelijks bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het dagelijks bestuur het voornemen heeft om de Gemeenschappelijk Regeling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Gemeenschappelijk Regeling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023, het controleprotocol vastgesteld door het algemeen bestuur, het controleprotocol WNT 2023, de voorschriften vanuit de kadernota rechtmatigheid (van de commissie BBV) aangaande de rechtmatigheidsverantwoording, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

• het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;
• het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte rechtmatigheidscriteria en van de redelijkheid van de door het dagelijks bestuur gemaakte schattingen;
• het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
• het evalueren of de jaarrekening de onderliggende transacties en gebeurtenissen zonder materiële afwijkingen weergeeft.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Elst, 09 april 2024

De Jong & Laan Controle B.V.

Origineel getekend door N.C. van der Wolf MSc RA

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

Samenwerken aan impact

Meerjarenprogramma 2025-2028

Omgevingsdienst Regio Arnhem

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

SAMENVATTING

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) voert sinds 2013 voor tien gemeenten en de provincie Gelderland vergunning-verlening-, toezicht- en handhavingstaken (VTH) uit voor milieu en – voor vier gemeenten en de provincie – bouw. Op deze wijze draagt ODRA bij aan het realiseren van de maatschappelijke opgaven van haar opdrachtgevers. En hoewel de prestaties van ODRA niet ter discussie staan, is er in toenemende mate behoefte om meer duidelijkheid te krijgen in de publieke waarde die ODRA creëert. De focus op waarde creatie gaat hand in hand met de behoefte aan verbreding van de sturings- en verantwoordingscyclus richting een rijkere verantwoording.

Voorgaande betekent dat ODRA verbreedt van een uitvoeringsorganisatie naar ook een advies- en kennisorganisatie en beleidsondersteuner. Deze adviserende rol is gerelateerd aan de kerntaak van ODRA (VTH) en gericht op een goede uitvoering van de door gemeenten en provincie aan ODRA opgedragen taken.

WAAROM EEN MEERJARENPROGRAMMA?

Bij de eigenaren en ODRA bestaat behoefte aan een meerjarig uitvoeringsprogramma. Daarmee kan de publieke waarde van ODRA inzichtelijk worden gemaakt en de adviserende rol van ODRA concreet worden ingevuld. Deze invulling vraagt om een inhoudelijke verdieping waarbij de VTH-inzet van ODRA doel- en effectgericht in beeld wordt gebracht. Denk bijvoorbeeld aan de bijdrage aan schone lucht, minder geluidsoverlast en verduurzaming van de energievoorziening. Het Algemeen Bestuur van ODRA heeft eind 2022 de opdracht gegeven deze slag te maken en te komen tot een meerjarig programma voor de periode 2025-2028. Een programma dat:

- aansluit bij de opgaven van gemeenten en provincie;
- altijd vertrekt vanuit de basistaken van ODRA: VTH en daarbinnen accenten aanbrengt;
- accenten legt die in nauwe samenspraak met vertegenwoordigers vanuit de gemeenten en provincie tot stand zijn gekomen;
- inspeelt op de rolontwikkeling van omgevingsdiensten die de samenleving vraagt. Een rolontwikkeling die meer gezamenlijk eigenaarschap / solidariteit vraagt van gemeenten en provincie;
- vooruitkijkt over meerdere jaren én ruimte biedt om jaarlijks bij te stellen op basis van goede monitoring;
- de beleidscyclus zoals we die met elkaar hebben afgesproken sluitend maakt:

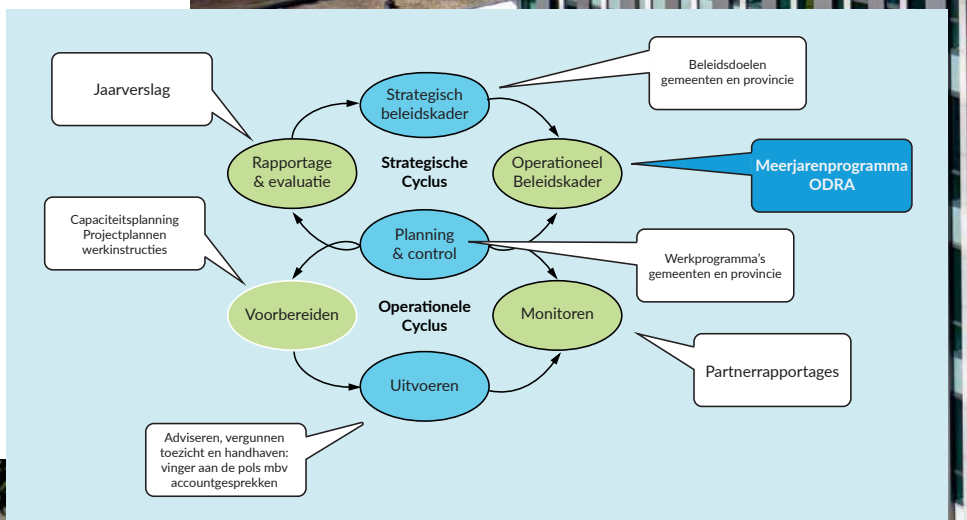

WAT ZIJN DE REGIONALE OPGAVEN?
De opgaven in de fysieke leefomgeving - waar alle gemeenten en provincie die samen ODRA vormen de komende jaren voor staan - zijn als volgt samen te vatten:

- Een gezonde leefomgeving voor mens, dier en milieu
- Veiligheid in de leefomgeving
- Focus op duurzame oplossingen.

WAT ZIJN DE INHOUDELIJKE ACCENTEN?
ODRA verleent vergunningen, houdt toezicht en handhaaft waar nodig. Dat blijft ODRA doen, dat is de basis. Vanuit de behoefte aan meer zicht op de waarde creatie heeft ODRA, samen met de partners, afgelopen jaar besproken wélke inhoudelijke accenten (prioriteiten) er in de uitvoering van de VTH-taken moeten worden gelegd. We willen niet 'zomaar controles uitvoeren' maar sturen op impact en 'bijdragen aan de opgaven waar gemeenten en provincie zich voor gesteld zien'. VTH is immers een instrument voor gemeenten en provincie om doelen te realiseren. ODRA gaat geen nieuwe dingen doen, maar meer specifieke accenten leggen in de uitvoering van haar werk. Bijvoorbeeld: Een vergunning verlenen en daarbij expliciet aandacht besteden aan circulair bouwen. Of: In plaats van een algemene controle, tijdens de controle specifiek aandacht besteden aan luchtkwaliteitsmaatregelen. Er is ingezoomd op de hiervoor genoemde opgaven en gekeken waar de bijdrage van het VTH-instrumentarium substantieel kan zijn. Dit heeft geleid tot elf thema's voor de komende vier jaar. In paragraaf 3.3 wordt de keuze van deze prioritaire thema's nader toegelicht:

Gezondheid mens en milieu met de thema's: verbeteren lokale luchtkwaliteit, verminderen milieuhinder, beschermen bodem- en grondwaterkwaliteit, tegengaan verspreiding Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) verbeteren waterkwaliteit.

Veiligheid in de leefomgeving met de thema's: beperken veiligheidsrisico's, borgen bouwkwaliteit en veiligheid, aanpakken ondermijning en milieucriminaliteit.

Duurzame oplossingen, met de thema's: verminderen gebruik fossiele energie, stimuleren circulaire economie, bijdragen aan ruimtelijke opgaven en een natuur-inclusieve leefomgeving.

Aan elk prioritair thema zijn één of twee concrete uitvoeringsdoelstellingen en prestatie-indicatoren gekoppeld en vervolgens uitgewerkt in een set activiteiten om die doelen te bereiken. De rol van ODRA is daarbij de ene keer regulerend, de andere keer adviserend, participerend of signalerend.

In het Meerjarenprogramma wordt aansluiting gezocht bij de doelen van het Interbestuurlijke Programma 'Versterking VTH-stelsel' (IBP-VTH): Toe bewegen naar een brede milieu (omgevings-) dienst. Opdat ODRA een stevige inbreng van milieu- en bouwaspecten in beleid en regelgeving kan bieden en wel op zodanige wijze dat aan de 'voorkant' (het beleid) niet de problemen voor de 'achterkant' (VTH-uitvoering) worden geschapen. Dat vraagt van onze eigenaren dat zij ODRA vroegtijdig betrekken en het vraagt van ODRA een verdere organisatieontwikkeling om de juiste kennis aan tafel te brengen en deze te kunnen vertalen naar beleid. En daarmee een robuuste, onafhankelijke, professionele en hoogwaardige organisatie te zijn met een voorspelbaar en acceptabel kostenplaatje.

HOE HOUDEN GEMEENTEN EN PROVINCIE GRIP: MONITORING, EVALUATIE EN BIJSTELLING
Het Meerjarenprogramma geeft richting en sturing aan de VTH-inzet voor de komende jaren. Echter, het programma is inhoudelijk niet in beton gegoten. Jaarlijks wordt het Meerjarenprogramma geactualiseerd en worden in overleg met de opdrachtgevers de indicatoren en activiteiten aangescherpt. De jaarlijkse actualisatie biedt ook ruimte om binnen de financiële kaders tot inhoudelijke bijstelling te komen.

Gedurende de uitvoering monitoren we de voortgang aan de hand van de met elkaar overeengekomen prestatie-indicatoren per thema. Daarover wordt periodiek in de zogeheten partnerrapportages en jaarlijks in de jaarverslagen verantwoording afgelegd, waarmee gemeenten en provincie kunnen bijsturen. Aan de hand van de resultaten in het jaarverslag, kunnen gemeenten en provincie verzoeken om bijsturing voor het daaropvolgende uitvoeringsjaar. Daarmee houden gemeenten en provincie grip op de prioriteitstelling in de uitvoering door ODRA. Op deze wijze bewaken we samen dat ODRA doet waarvoor zij is opgericht namelijk het bijdragen aan een schone, veilige en duurzame leefomgeving voor mens, dier en milieu!

GEZOND, VEILIG EN DUURZAAM

INHOUDSOPGAVE

02 Samenvatting

05 Inhoudsopgave

07 1. Inleiding - Deel 1
- 1.1 Achtergrond
- 1.2 Doel Meerjarenprogramma 2025 – 2028
- 1.3 Positionering Meerjarenprogramma
- 1.4 Totstandkomingsproces
- 1.5 Leeswijzer

09 2. Uitgangspunten
- Opgaven Gemeenten en provincie centraal
- Adequate uitvoering wettelijke taken
- Kennisintensieve uitvoeringsorganisatie
- Naast individueel maatwerk aandacht voor gezamenlijkheid (solidariteit)
- Rijker VERANTWOORDEN: Sturen op impact
- Inzet op continu verbeteren
- Intensiveren samenwerking
- Uitvoeren missie, visie, kernwaarden

011 3. Ontwikkelingen - Beleidsopgaven in de regio
- 3.1 Landelijke ontwikkelingen
- 3.2 Beleidsopgaven in de regio
- 3.3 Vertaling beleidsopgaven in 11 prioritaire thema's

014 4. Inzet op prioritaire thema's
- 4.1 Gezondheid mens, dier en milieu
- 4.2 Veiligheid in de leefomgeving
- 4.3 Bijdragen aan duurzame oplossingen

024 5. Hoogwaardige uitvoering
- 5.1 Uitvoeringsstrategieën: Optimaliseren en verbeteren
- 5.2 Bouw
- 5.3 Milieu

029 6. Borging uitvoering en doorontwikkeling organisatie
- 6.1 Uitgangspunten organisatieontwikkeling
- 6.2 Interne prioriteiten

032 7. Financiële doorkijk
- 7.1 Financieel beleid
- 7.2 duiding Financiële Consequenties Meerjarenprogramma

032 8. Aanzet tot programmering - Evaluatie en bijstelling
- 8.1 Goede basis leggen in 2024
- 8.2 Verdere uitwerking Meerjarenprogramma - Monitoring
- 8.3 Evaluatie - Bijstelling

BIJLAGEN

038 Bijlage 1
Uitvoeringsprogramma MJP 2025-2028

048 Bijlage 2
Begroting 2025-2028 *(separaat document)*

COLOFON

Het Meerjarenprogramma 2025-2028 is een uitgave van de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA). De inhoud is tot stand gekomen in interactie met de partners. Het meerjarenprogramma is geschreven door Henk Mogezomp (Buiten Organisatieadvies), Annette Prent en Maarten Leseman (ODRA).

De foto's zijn van Ivo Hutten en StudioBont heeft het meerjarenprogramma vormgegeven. We verspreiden ons meerjarenprogramma onder onze partners, Raadsleden en Statenleden en publiceren dit programma op www.odregioarnhem.nl. Voor reacties of opmerkingen: communicatie@odra.nl.

1

INLEIDING

1.1 Achtergrond

De samenleving vraagt in toenemende mate om heldere antwoorden van de overheid op complexe ruimte gerelateerde vraagstukken. Denk aan schone lucht, schoon en voldoende (drink)water, duurzame energie, voldoende en betaalbare woningen, een prettige en veilige leef-omgeving en – last but not least – een goede dienstverlening. Eén van de instrumenten die de overheid daarbij ter beschikking staat is regule-ring. De regulerende (uitvoerende) taken heeft de overheid grotendeels belegd bij omgevingsdiensten. Zo ook de gemeenten en provincie die samen omgevingsdienst regio Arnhem (ODRA) vormen.

ODRA is gestart als uitvoeringsorganisatie namens gemeenten en provincie voor vergunningverlening, toezicht en handhaving. Gemeen-ten en provincie doen de afgelopen jaren meer en meer ook een beroep op de aanwezige kennis- en adviesvaardigheden van ODRA. Dit is enerzijds ingegeven door de krapte op de arbeidsmarkt, anderzijds door de toegenomen aandacht voor de kwaliteit van de fysieke leefomge-ving. Die vraagt om kennis en expertise op diverse milieuthema's zoals geluid, bodem, lucht, water, externe veiligheid, energie en circulariteit. Kennis die bij ODRA aanwezig is en die breder kan worden ingezet dan uitsluitend voor toetsing van vergunningaanvragen. Deze ontwikkeling vraagt (deels) ook om andere accenten in de sturing en verantwoording: Er is behoefte aan meer zicht en grip op de maatschappelijke impact van het werk van ODRA, oftewel de publieke waarde die ODRA levert. Voorliggend meerjarenprogramma biedt daarvoor de inhoudelijke basis.

We leggen in dit Meerjarenprogramma de focus op de bijdrage van ODRA aan een veilige en gezonde leefomgeving en op de bijdrage die ODRA kan leveren aan het realiseren van duurzame oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. De gezondheid van mens, dier en milieu is daarbij leidend. ODRA heeft daarnaast een belangrijke rol in het versterken van het vertrouwen in de overheid en het gezag in de uitvoering. Door een goede uit-voering van haar kerntaken (vergunningver-lening, toezicht op naleving en handhaving) draagt ODRA daar haar steentje aan bij.

1.2 Doel Meerjarenprogramma 2025 – 2028

Doel van dit meerjarenprogramma (MJP) is tweeledig:

1. De bijdrage aan de beleidsopgaven van gemeenten en provincie expliciteren, zowel inhoudelijk, financieel als procesmatig en daarmee tegelijkertijd de aanwezige kennis en expertise eerder in de beleidscyclus betrekken. Daarbij ligt het accent vooral op het verbreden van de (specialistische) adviesrol naar meer beleidsondersteuning bij ruimtelijke plannen.
2. Beter inzichtelijk maken wat de publieke waarde van ODRA is. De huidige programmering en verantwoording is vrijwel uit-sluitend ingericht op het verantwoorden van uren (input) en aantallen vergunningen en controles (output), maar dat zegt niet alles over de impact van het werk van ODRA op de leefomgeving. ODRA streeft ernaar om de komende jaren voelbaar, zichtbaar en meetbaar concretere doelen te realiseren.

1.3 Positionering Meerjarenprogramma

Met het Meerjarenprogramma legt ODRA een sterkere verbinding tussen het strategische en operationele domein in de beleidscyclus: De zogenoemde 'Big 8':

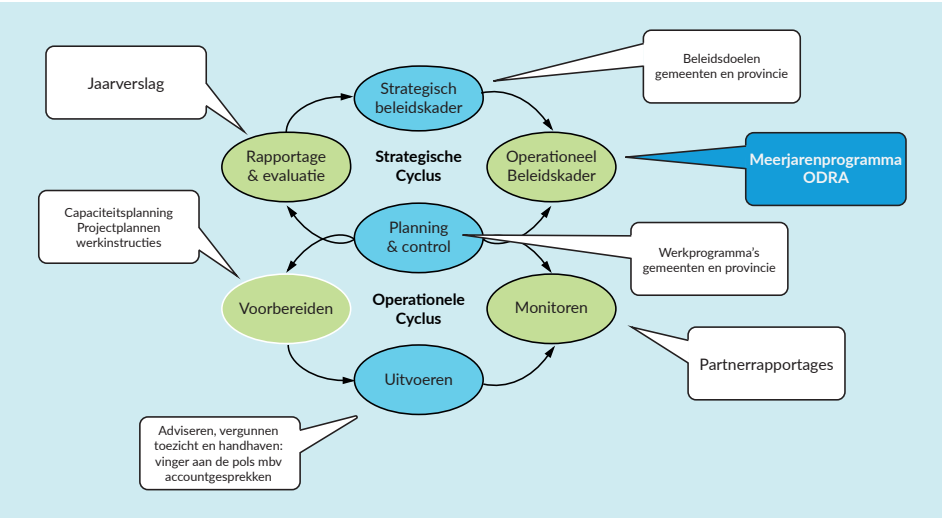

Het Meerjarenprogramma heeft binnen de Planning en Control-cyclus (P&C) van ODRA een kader- stellende functie, is het inhoudelijke richtsnoer (kompas) voor jaarlijkse werkprogramma's en is de inhoude-lijke onderbouwing voor de meerjarenbegroting. We maken het Meerjarenprogramma in principe voor vier jaar, maar zullen het jaarlijks in overleg met onze gemeenten en provincie actualiseren.

1.4 Totstandkomingsproces

Dit Meerjarenprogramma is in overleg met vertegenwoordigers van onze gemeenten en provincie tot stand gekomen. Gestart is met een gebiedsverkenning en analyse van Coalitieakkoorden en beleidsplannen. In gesprekken bij gemeenten en provincie is verkend welke thema's en onderwerpen prioriteit hebben en waar (extra) inzet van ODRA gewenst is. Op basis hiervan is ingezoomd op de bijdrage die ODRA met haar VTH-instrumentarium aan de beleidsopgaven van provincie en gemeenten kan leveren. Het resultaat van deze analyse is in de vorm van een eerste concept Meerjarenprogramma ambtelijk teruggelegd en oriënterend besproken in het Algemeen Bestuur.
Op basis van deze besprekingen is het Meerjarenprogramma aangepast en geconcretiseerd, onder meer op het punt van financiële consequenties. Het Meerjarenprogramma is vervolgens in een finale commentaarronde voorgelegd, waarbij het uitvoeringsprogramma bij de provincie en een aantal gemeenten in aparte sessies is doorgesproken.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 lichten we de uitgangspunten toe, die aan de basis staan van dit Meerjarenprogramma. Vervolgens staan we in hoofdstuk 3 stil bij maatschappelijke trends en ontwikkelingen in het VTH-veld. Tevens bespreken we hier de (gemene deler in de) beleidsopgaven van provincie en gemeenten. De VTH-inzet op elf prioritaire omgevingsthema's beschrijven we in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 lichten we onze uitvoeringsstrategie toe, zowel ten aanzien van de prioritaire thema's als onze wettelijke VTH-taken. Hoofdstuk 6 behandelt de interne organisatie van ODRA en de doorontwikkeling die hier nodig is. Hoofdstuk 7 beschrijft het financiële beleid van ODRA en hoe met de financiële consequenties van het Meerjarenprogramma wordt omgegaan. Hoofdstuk 8 is het slothoofdstuk: hier komen de verdere programma-uitwerking, monitoring en jaarlijkse actualisatie en bijstelling aan de orde.

2

UITGANGSPUNTEN

In dialoog met onze gemeenten en provincie hebben we de volgende uitgangspunten geformuleerd die tezamen de basis zijn onder het Meerjarenprogramma 2025-2028.

Opgaven gemeenten en provincie centraal

We willen vanuit onze kennis, expertise, rol en verantwoordelijkheid een substantiële bijdrage leveren aan de maatschappelijke opgaven waar onze opdrachtgevers voor staan. We vertrekken daarom bij de beleidsopgaven van de gemeenten en de provincie. Daarbinnen focussen we op omgevingsthema's waar ODRA invloed heeft met haar VTH-inzet, te weten:

- Gezonde leefomgeving, met thema's als luchtkwaliteit, milieuhinder en bodembescherming.
- Veilige leefomgeving, met thema's als veiligheidsrisico's, bouwkwaliteit en veiligheid en ondermijning.
- Duurzame leefomgeving, met thema's als energietransitie, circulaire economie en duurzame inpassing van ruimtelijke opgaven.

Adequate uitvoering wettelijke taken

De basis voor ons werkpakket blijven de bouw- en milieutaken die bij wet of per mandaat aan ons zijn overgedragen. De komende jaren gaan we deze (basis)taken meer dan adequaat uitvoeren. We zien nadrukkelijk de mogelijkheden om inhoudelijke thema's en accenten aan deze basisactiviteiten te koppelen, zodat de publieke waarde en impact van onze activiteiten toeneemt.

Kennisintensieve uitvoeringsorganisatie

ODRA verbreedt zich van pure uitvoeringsorganisatie, aangestuurd op aantallen, naar een kennisintensieve uitvoeringsorganisatie, die:

- Op een groot aantal omgevingsthema's in staat is beleid te toetsen op uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid en daar goed over kan adviseren richting gemeenten en provincie;
- Ook bijdraagt aan de leefomgevingskwaliteit door op diverse omgevingsthema's te helpen bij de ontwikkeling van meer regionaal afgestemd beleid.

ODRA functioneert op onderdelen al als kennisintensieve uitvoerings-organisatie. Diverse gemeenten worden al ondersteund met milieu-expertise. ODRA denkt mee over ruimtelijke plannen en formuleert op bepaalde thema's al uitvoeringsrichtlijnen waar aanvragen op worden getoetst. Naar verwachting neemt deze advies- en kennisrol de komende jaren, onder invloed van diverse ontwikkelingen (zie hoofd-stuk 3), verder aan belang toe.

Naast individueel maatwerk aandacht voor gezamenlijkheid (solidariteit)

ODRA beschikt over veel VTH-gerelateerde omgevingsexpertise (denk aan geluid, bodem, externe veiligheid, lucht, geur, licht, constructieve veiligheid, energie en ecologie). In lijn met de Omgevingswet, die immers meer ruimte laat voor regionaal en lokaal maatwerk, willen gemeenten en provincie deze expertise meer te gelde maken door deze ook eerder in de beleidscyclus in te zetten en waar mogelijk

'Rijker Verantwoorden'

Het Meerjarenprogramma is gebaseerd op de werkwijze van Rijker Verantwoorden, die aansluit op de Publieke Waarde theorie van Mark Moore. De doelen en indicatoren kunnen niet altijd effectgericht (bijvoorbeeld in termen van bodem- of luchtkwaliteit) worden geformuleerd. Wat wel kan is dat we gezamenlijk met opdrachtgevers bepalen wat op belangrijke thema's de gewenste outcome is. Rijker verantwoorden is een proces dat continu bijstelling en aanscherping vraagt.

te komen tot regionaal afgestemd uitvoeringsbeleid op de diverse omgevingsthema's. Dat vraagt om meer sturing op solidariteit. Een onderwerp als milieu houdt immers niet op bij de gemeentegrens.

Rijker verantwoorden: sturen op impact

ODRA wil meer inzetten op een meer op outcome gerichte wijze van verantwoording, oftewel: Heeft de bijdrage van ODRA (voldoende) effect gehad op het verbeteren van de kwaliteit van de leef-omgeving? In lijn met de ontwikkeling van de organisatie, waarin veel meer vanuit de maatschappelijke opgaven wordt gewerkt, wil ODRA deze 'rijkere verantwoording' aanbrengen. Daarbij sluit ODRA aan bij de uitkomsten van de pilot Rijker Verantwoorden uit 2022/2023. Deze ontwikkeling is tevens in lijn met de aanbevelingen uit het rapport "Om de leefomgeving" van de Commissie van Aartsen en sluit ook aan bij de kern van de Omgevingswet. Daarin wordt de leefwereld meer centraal gezet in plaats van de systeemwereld.

Inzet op continu verbeteren

We krijgen de komende jaren onze rol en verantwoordelijkheid in relatie tot de Omgevingswet (per 1 januari 2024) duidelijker in beeld. We groeien met de jaren in onze rol en houden scherp voor ogen wat de wet (inclusief EU-regelgeving) beoogt: het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving. Onze focus is het (continu) verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving.

Intensiveren samenwerking

In toenemende mate is specialistische kennis en expertise vereist voor effectief toezicht. We gaan in netwerken samenwerken met specialisten van onder meer de veiligheidsregio (VGGM) en andere OD's (via ODNL). Daarnaast bundelen we in de uitvoering onze krachten met andere toezicht- en handhavingsinstanties, zoals water-schappen, provincie en ILT, politie en Openbaar Ministerie.

Uitvoeren missie, visie, kernwaarden

Het Meerjarenprogramma gaat niet alleen over het 'wat', maar ook over het 'hoe' en wat onze inspiratiebronnen zijn: onze missie, visie en kernwaarden. Deze waarden komen in alle onderdelen van ons werk terug.

Missie, visie

Ons bestaansrecht is het bijdragen aan een gezonde, veilige, schone en duurzamere leef-omgeving waarin de gezondheid van mens, dier en milieu leidend is. We werken dagelijks aan de veiligheid en het aanzien van gebouwen, de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater, bodem, lucht (geluid) en indirect aan biodiversiteit en natuur. We geven samen met onze gemeenten en provincie richting aan duurzame oplossingen voor de maatschappelijke opgaven. Dat doen we door kwaliteit te leveren in vergunningverlening, toezicht, handhaving en advies en door onze (specialistische) kennis, deskundigheid en ervaringen actief te delen met beleidsmakers en bestuurders. We zijn ondernemend, innovatief en steeds uit op het verbeteren van ons werk.

Kernwaarden

Verantwoordelijk, Vertrouwen, Vakmanschap, Samen(werken).

3

ONTWIKKELINGEN - BELEIDSOPGAVEN IN DE REGIO

3.1 Landelijke ontwikkelingen

• Gezondheid en veiligheid

We zullen ons opnieuw moeten verhouden tot de wens van inwoners die een gezonde en veilige leefomgeving willen en soms eisen. Samenwerking is nodig om de weg naar duurzame oplossingen met onze opdrachtgevers, bedrijven en inwoners af te leggen. Het veranderende klimaat, nieuwe energievoorzieningen, warmtenetten, verduurzaming van woningen, meer groen in de wijken en reductie van stikstof vragen om ingrijpende maatregelen.

• Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging

De implementatie van de Omgevingswet vraagt de komende jaren veel aandacht. We gaan vaker gemeenten adviseren over omgevingsvisies en omgevingsplannen. We zullen ook een actievere rol hebben in meedenken over ruimtelijke initiatieven, vergunningen en meldingen binnen strakkere termijnen moeten afhandelen en aanvragen volledig digitaal gaan afhandelen (DSO).

Ditzelfde geldt voor de Wet Kwaliteitsborging bouw (Wkb). De technische veiligheidstoets bij de nieuwbouw van kleinere bouwwerken ligt met ingang van 1-1-2024 in handen van private kwaliteitsborgers en niet meer bij de overheid. Het is nog speculeren wat het effect van deze wet is op de bouwkwaliteit en het bouwtoezicht.

• Verbetering en versterking VTH

Na kritische analyses over het stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving en de daaruit voortvloeiende aanbevelingen (commissie Van Aartsen), zullen de komende jaren in het stelsel verbeteringen worden doorgevoerd. Wat de impact is voor ODRA is nog niet exact te beschrijven. Omgevingsdiensten moeten hoe dan ook robuuster worden en onafhankelijker kunnen opereren. Parallel aan de landelijke ontwikkelingen, verkent het bestuur van ODRA dan ook verschillende vormen van samenwerking, zoals die met de Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN).

• Dynamische omgeving

We groeien en werken in een dynamische omgeving. Dat vraagt attent zijn op kansen zien en kansen benutten en op het juiste moment de goede keuzes maken. Bijvoorbeeld vinden, boeien en binden van nieuwe medewerkers op een krappe arbeidsmarkt met veel concurrenten. We zullen als organisatie niet alleen onze zaakjes op orde moeten hebben, maar ook interessant moeten zijn voor jonge mensen. Dat betekent investeren in strategisch personeelsmanagement, in ontwikkeling van medewerkers (qua expertises en vaardigheden) en in de professionalisering van de bedrijfsvoering.

• Complexe informatiewetten

We moeten aan complexe informatiewetten voldoen (o.m. WEP, digitale overheid, AVG, etc.) en de eisen aan business intelligence, datakwaliteit en informatiebeheer worden hoger. Dat vraagt extra inspanning van de hele organisatie en alle medewerkers.

3.2 Beleidsopgaven in de regio

Veel van de geschetste landelijke ontwikkelingen zien we terug in de beleidsopgaven van onze gemeenten en provincie. De beleidsopgaven met de grootste relevantie voor het werkveld van ODRA zijn:

• Verduurzaming / energietransitie

Circulaire economie, klimaat en energie spelen in de beleidsprogramma's van onze gemeenten en provincie een voorname rol. Het zijn eveneens speerpunten in het programma van de Groene Metropool Regio. Wij kunnen een bijdrage leveren aan duurzame oplossingen voor bedrijfsactiviteiten (energie en circulaire economie). We vinden deze thema's terug in de gebouwde omgeving, denk aan energiezuinig en circulair bouwen en natuur-inclusief en klimaatadaptief bouwen.

• Stedelijk gebied

De deelnemers aan de Groene Metropool Regio hebben een forse woningbouwopgave. In de Woondeal 2.0 gaat het om 33.000 woningen voor 2030 en circa 55.000 voor 2040. Naast woningbouw staan grote infrastructurele projecten (Noordtak Betuwelijn, mogelijke doortrekking A-15) gepland. Deze projecten leiden tot een verdere verstedelijking van de regio.

De ruimtelijke opgave is niet alleen kwantitatief (beton en asfalt), maar ook kwalitatief (groen en leefomgeving). Dat betekent concreet: Beter benutten van bestaande voorraad, meer landschap, meer stad. Deze ruimtelijke opgaven leveren enerzijds forse milieu-hygiënische uitdagingen op (o.m. geluids-, externe veiligheids- en luchtkwaliteit-issues, w.o. stikstof) en bieden anderzijds ook kansen voor duurzamere keuzes. Op ODRA zal een beroep worden gedaan om tijdig en oplossingsgericht te adviseren over milieu-en duurzaamheid.

• Landelijk gebied

De transformatie van het landelijk gebied (nieuwe invulling van bestaande functies) is voor de provincie en de gemeenten met een groot buitengebied een actueel beleidsthema en stevige uitdaging. De ruimteclaims zijn groot: energie, woningbouw, klimaatadaptatie en biodiversiteit. Op ODRA zal een beroep worden gedaan om tijdig en oplossingsgericht te adviseren over milieu- en duurzaamheid en het tegengaan van ondermijning.

• Leefbaarheid

In de plannen van onze gemeenten en provincie is volop aandacht voor een gezonde, veilige, klimaatbestendige en aantrekkelijke leefomgeving, zowel fysiek (voldoende groen en blauw) als fysisch (milieuhinder, schone lucht, water en bodem). Aandacht voor de 'harde kant' van de leefomgeving is belangrijk voor de beleving door inwoners van hun wijk, hun centrum en hun dorp. Arnhem stelt momenteel een beleidsplan gezonde leefomgeving op waarin dit soort milieuthema's worden uitgewerkt. De provincie heeft recent een kadernotitie Gezonde, Veilige Leefomgeving vastgesteld, waarin ook ingezet wordt op een hogere basiskwaliteit van de leefomgeving. De luchtkwaliteit is daarbinnen een belangrijk thema met grote impact op de gezondheid. In onze regio hebben de gemeenten Arnhem, Renkum en Rheden en de provincie het Schone Luchtakkoord (SLA) getekend. Voor ODRA betekent dit dat we een nieuwe balans moeten zoeken tussen enerzijds het voorkomen van gezondheidsschade door slechte lucht voor bewoners en anderzijds de ruimte voor bedrijven: 'voldoen aan emissienormen'.

DOLFIJN
PEPPER

3.3 Vertaling beleidsopgaven in 11 prioritaire thema's

We onderscheiden elf thema's waar ODRA met haar VTH-inzet een substantiële bijdrage kan leveren aan de beleidsopgaven van provincie en gemeenten. Deze prioritaire thema's spelen een centrale rol in dit Meerjarenprogramma.

Prioritaire thema's

Gezondheid mens, dier en milieu

1. Verbeteren lokale luchtkwaliteit
2. Verminderen milieuhinder
3. Beschermen bodem- en grondwaterkwaliteit
4. Voorkomen verspreiding ZZS
5. Verbeteren waterkwaliteit

Veiligheid in leefomgeving

6. Beperken en beheerden veiligheidsrisico's bedrijfsactiviteiten
7. Borgen bouwkwalititeit en veiligheid
8. Aanpakken ondermijnende criminaliteit

Duurzame oplossingen

9. Energietransitie: verlagen gebruik fossiele energie
10. Stimuleren circulaire economie
11. Bijdragen aan ruimtelijke opgaven en een natuurinclusieve leefomgeving

Deze keuze is gebaseerd op de volgende overwegingen en argumenten:

1. Uit de omgevingsanalyse die ter voorbereiding op dit meerjarenprogramma is uitgevoerd, komen als belangrijkste beleidsopgaven met betrekking tot de fysieke leefomgeving van gemeenten en provincie deze naar voren: gezondheid, veiligheid en duurzaamheid.

2. ODRA heeft vervolgens gekeken naar díe thema's waar zij het meest het verschil kan maken met de inzet van haar expertise en het VTH-instrumentarium.

3. De – op basis van interviews en sessies met experts gekozen – prioritaire thema's sluiten bovendien goed aan op de opgaven en thema's uit het Nationaal Milieuprogramma (NMP). Onder de hoofdopgaven vitale ecosystemen, gezonde leefomgeving en duurzame circulaire economie worden in het NMP onder meer de volgende thema's genoemd: bodemverontreiniging, chemische stoffen, lichthinder, geluid, luchtkwaliteit, omgevingsveiligheid, circulaire economie en duurzame productie en consumptie.

Voor elk van de prioritaire thema's geldt dat de aandacht ervoor zoveel als mogelijk deel uit maakt van het reguliere VTH-werk. Anders geformuleerd: In de meeste gevallen is geen sprake van extra werk, maar van het aanbrengen van accenten in de uitvoering; accenten waar ODRA vervolgens richting haar eigenaren verantwoording over aflegt om zo invulling te geven aan het 'rijker verantwoorden'.

In het hoofdstuk hierna lichten we de elf prioritaire thema's verder toe en geven we aan wat we de komende periode tot en met 2028 met onze expertise en VTH-inzet op deze prioritaire thema's willen bereiken.

4

INZET OP PRIORITAIRE THEMA'S

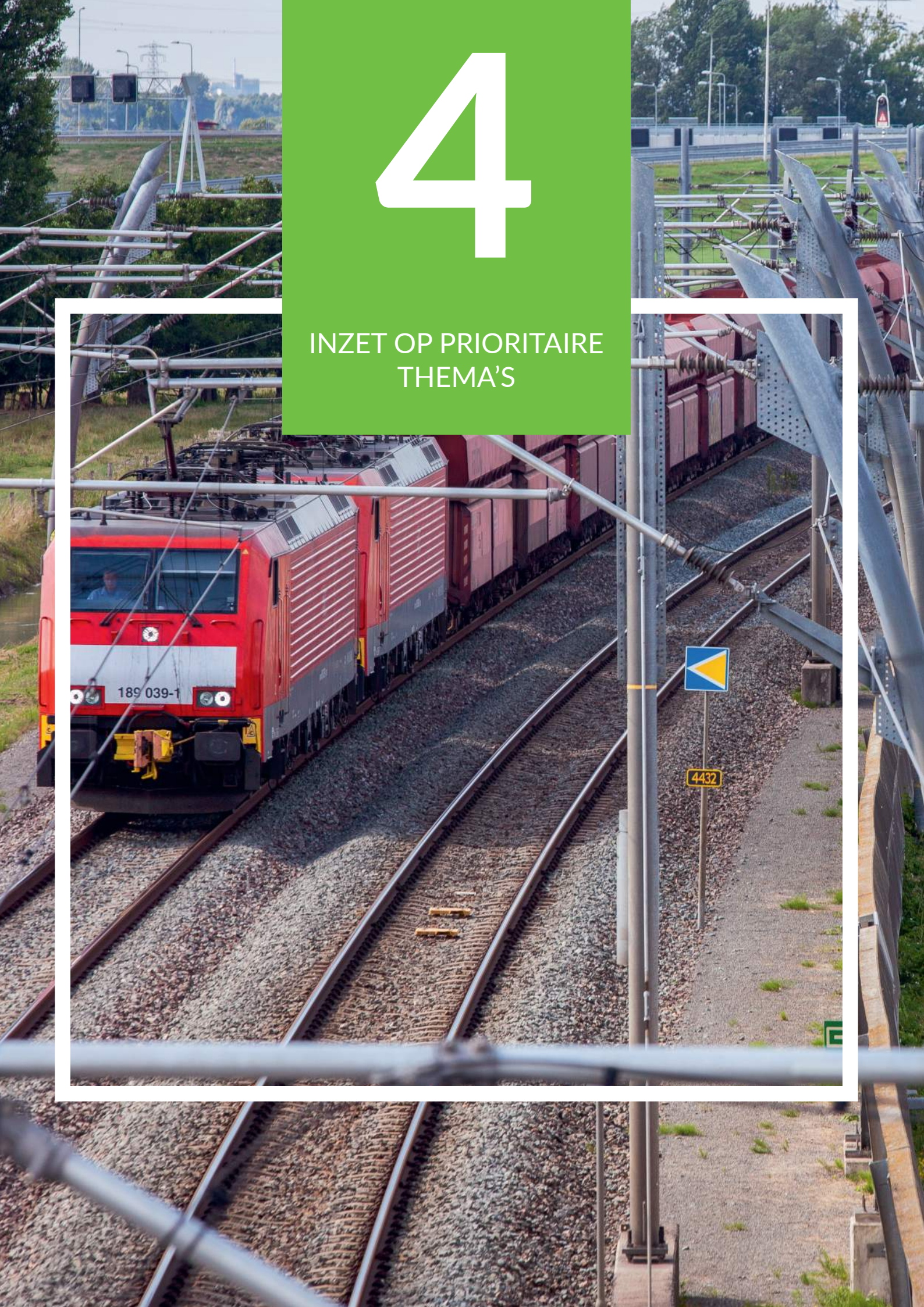

ODRA wil een bijdrage leveren aan het verbeteren van de omgevingskwaliteit en helpen bij de realisatie van duurzame oplossingen en ruimtelijke opgaven waar provincie en gemeenten voor staan. De inzet op de elf prioritaire thema's, zoals in het vorige hoofdstuk gepresenteerd, speelt hierbij een leidende rol. In dit hoofdstuk beschrijven we de VTH-uitvoeringsaccenten op deze thema's. Per thema volgt eerst een korte probleemanalyse, daarna benoemen we de VTH-doelen. De uitvoeringsaccenten in de prioritaire thema's (met activiteiten, kpi's en kostenindicatie) zijn uitgewerkt in de separate bijlage "Uitvoeringsprogramma MJP".

4.1 Gezondheid mens, dier en milieu

Gezondheid voor mens en milieu heeft bij inwoners en bestuurders steeds meer aandacht. Het voorkomen en verminderen van gezondheidsschade door onder meer luchtverontreiniging, geluidhinder en de verspreiding van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) staat volop in de belangstelling. ODRA kan op deze thema's met het VTH-instrumentarium een belangrijke bijdrage leveren. Hetzelfde geldt op het gebied van de bodemkwaliteit, waar de onderwerpen grondwaterbescherming en een juiste toepassing van grond en secundaire bouwstoffen extra aandacht krijgen. Binnen het thema waterkwaliteit volgen we de ontwikkelingen en intensiveren we onze toezichttaak op indirecte lozingen op het riool.

4.1.1 Verbeteren lokale luchtkwaliteit

Probleemanalyse

We weten dat luchtvervuiling een belangrijke oorzaak is van gezondheidsklachten met chronische ziekte tot gevolg. Het kost de gemiddelde Nederlander volgens het RIVM 13 maanden aan levensverwachting. Fijnstof en stikstofdioxide (NO_2) zijn verantwoordelijk voor ongeveer 3,5 procent van de nationale ziektelast en veroorzaken in Nederland jaarlijks 11.000 doden.

Stikstofoxiden, samen met ammoniak (NH_3), dragen ook bij aan de stikstofdepositie op kwetsbare natuurgebieden. Naast natuurherstel is terugdringen van de stikstofuitstoot ook een voorwaarde voor twee opgaven: woningbouw en uitbreiding energie-infrastructuur.

De huidige wettelijke grenswaarden liggen hoger dan de advieswaarden van de Wereld Gezondheid Organisatie (WHO). De WHO heeft in 2021 haar advieswaarden naar beneden bijgesteld, omdat gezondheidseffecten en sterfte optreden bij zeer lage concentraties. Door verstedelijking (inbreiding) neemt de congestie en kans op gezondheidsschade toe.

In het verlengde van de nieuwe WHO normen verwachten we voor de zomer van 2024 een nieuwe EU richtlijn met aangescherpte luchtkwaliteitsnormen richting 2030-2035. Dit kondigt een nieuwe fase in het luchtkwaliteitsbeleid aan waarin beleid wordt aangescherpt en uitvoering geïntensiveerd.

Landelijk en in de regio is de lokale luchtkwaliteit een belangrijk thema, zie onder meer de beleidsplannen van de gemeente Arnhem en de provincie Gelderland. Het Schone Lucht Akkoord (SLA) heeft hoge ambities en kent een breed maatregelenpakket. We constateren dat landelijk meer aandacht is voor cumulatieve effecten van stoffen op de luchtkwaliteit en hoe inwoners deze percipiëren.

Wat willen we bereiken?

We willen een concrete bijdrage leveren aan het verbeteren van de luchtkwaliteit. Extra aandacht binnen dit thema krijgt de aanpak van fijnstof en stikstofoxiden. Onze VTH-doelen voor dit thema zijn:

1. Alle vergunningen voldoen uiterlijk in 2027 aan de strengere luchtemissie-eisen;
2. De NOx- en fijn stof-emissies van de prioritaire milieubelastende activiteiten zijn in 2025 in beeld én kennen een dalende trend in 2028 ten opzichte van 2025.

4.1.2 Verminderen van milieuhinder

Probleemanalyse

Milieuhinder wordt veelal ervaren als overlast, maar kan ook gezondheidsklachten veroorzaken. Verwacht wordt dat het aantal klachten als gevolg van milieuhinder de komende jaren gaat toenemen, omdat:

- De afstand tussen hindergevoelige objecten (wonen, recreëren, e.d.) en hinder veroorzakende activiteiten (woningbouw, infrastructurele projecten) in stedelijke gebieden als gevolg van verdichting kleiner wordt;
- Het draagvlak voor hinder producerende activiteiten afneemt;
- Nieuwe vormen van energievoorziening (buitenunits warmtepompen, windmolens, zonneparken) de kans op overlast vergroten.

We leggen komende periode de focus op geluidklachten omdat we uit ervaring en meetgegevens weten dat geluidsoverlast het grootste aandeel heeft in de gemelde hinderklachten. Binnen de VTH-taken van ODRA zijn het vaak evenementen (met name in Arnhem) die de meeste geluidklachten veroorzaken. Bedrijfsmatige activiteiten (denk bijvoorbeeld aan horeca, recreatie, sport) kunnen ook een bron van geluidsoverlast zijn, zeker wanneer ze in of dichtbij woonomgevingen worden uitgeoefend. In toenemende mate is sprake van klachten over warmtepompen, airco's en windenergie (neveneffecten van de energietransitie).

Binnen het thema milieuhinder blijven we vanzelfsprekend ook aandacht besteden aan het verminderen van geur- en lichthinder. Onze activiteiten op dit vlak zetten we op het huidige niveau door.

Om misverstanden te voorkomen: ODRA blijft gewoon de wettelijke, aan ODRA opgedragen, VTH-taken uitvoeren. Binnen deze basisuitvoering worden op 11 inhoudelijke prioritaire thema's uitvoeringsaccenten gezet. In hoofdstuk 5 gaan we dieper in op de uitvoeringsstrategie, waarbij ook de basisuitvoering wordt beschreven.

Wat willen we bereiken?
Binnen het thema milieuhinder krijgt de aanpak van geluidhinder de komende jaren extra accent. Onze VTH-doelen hierbij zijn:

1. Het verminderen van geluidhinder door bedrijfsactiviteiten en evenementen.
2. Het verminderen van geluidhinder van nieuwe energiedragers en -voorzieningen als gevolg van de energietransitie.

Zie de bijlage "Uitvoeringsprogramma MJP" voor een verdere inhoudelijke uitwerking.

4.1.3 Beschermen bodem- en grondwaterkwaliteit

Probleemanalyse
De gezondheid van mensen kan worden aangetast door blootstelling aan bodemverontreiniging. Tevens heeft de bodemkwaliteit effect op kwetsbare functies als natuur en drinkwater. Naast de aandacht voor de chemische kwaliteit blijkt dat ook andere eigenschappen van de bodem van belang zijn voor een gezonde leefomgeving. Een vitale bodem zorgt voor voedselzekerheid en voedselveiligheid en draagt bij aan het beperken van wateroverlast en hittestress. Daarnaast kan de bodem energie leveren en zorgen voor CO2-opslag waarmee klimaatdoelen worden bereikt.

Onderdeel van de bodem is het grondwater. De kwaliteit van het grondwater (en oppervlaktewater, zie 4.1.5) staat onder druk als gevolg van verontreinigingen afkomstig uit de landbouw, industrie en huishoudens. Er worden te veel probleemstoffen aangetroffen in het grondwater. Zonder aanvullende maatregelen gaat de kwaliteit van ons drinkwater achteruit.

Op het gebied van bodem- en grondwaterkwaliteit krijgt ODRA de komende jaren een grotere rol:

- Per 1 januari 2024 is de zorg voor de bescherming van de bodem formeel bij de gemeenten komen te liggen in plaats van bij de provincie. Gemeenten beleggen deze taken voor een groot deel bij ODRA. We moeten nieuwe bodemverontreinigingen zien te voorkomen en bestaande verontreinigingslocaties bewaken.
- De provincie heeft het toezicht op milieubedreigende activiteiten in grondwater-beschermingsgebieden* in Gelderland per 1-1-2024 bij ODRA belegd. De provincie ziet (voor deze gebieden) ook een signalerende rol weggelegd voor ODRA als het gaat om het grondwatergebruik (onttrekkingsputten) en bodemlozingen (lozingsputten).
- Voor de toepassing van bodemenergie is specifiek uitvoeringsbeleid nodig. Het afhandelen van vergunningen moet goed geregeld worden. ODRA kan hier met haar kennis en expertise - en gebruikmakend van het kennisnetwerk in ODNL-verband - een belangrijke bijdrage leveren.

Last but not least schudt ook de Omgevingswet de kaarten opnieuw als het gaat om de kaders van wet- en regelgeving:

Toezicht op transport en toepassing van (verontreinigde) grond en secundaire bouwstoffen blijft de komende jaren ook een belangrijk item. Illegale of onjuiste toepassingen zijn een belangrijke oorzaak van het nieuwe lokale verontreinigingen of diffuse verspreiding. ODRA kan daarbij gebruik maken van scherpere landelijke regels. Toepassing van bepaalde bouwstoffen wordt bijvoorbeeld verboden en voor de toepassing van AVI-bodemassen en immobilisaat gaat een informatieplicht gelden.

Kortom, er is zowel inhoudelijk als organisatorisch en juridisch, sprake van veranderingen die maken dat de toch al bedreigde bodem- en grondwaterkwaliteit nóg kwetsbaarder wordt. De bescherming en beschikbaarheid van een vitale bodem en goede kwaliteit van grondwater vragen de komende jaren dan ook extra aandacht.

Wat willen we bereiken?
We willen de komende jaren actief invulling geven aan de zorg voor een gezonde kwaliteit van bodem en grondwater, zowel door het inzetten van het VTH-instrumentarium als door het inzetten van onze expertise in een adviesrol. Binnen dit thema krijgen de bescherming van grondwater en juiste toepassing van verontreinigde grond en risicovolle secundaire bouwstoffen extra aandacht.
Onze doelen op dit thema zijn:

1. Voorkomen van nieuwe bodemverontreinigingen als gevolg van bedrijfsactiviteiten.
2. Beter beschermen van grondwater(beschermingsgebieden).

Zie de bijlage "Uitvoeringsprogramma MJP" voor een verdere inhoudelijke uitwerking.

** Hiermee worden alle beschermingsgebieden t.b.v. de openbare drinkwatervoorziening bedoeld, zowel bestaande winningen als beschermingsgebieden t.b.v. nog te realiseren winningen.*

Overzicht bodemregels

Regels in omgevingsplan

Algemene rijksregels

- Milieubelastende activiteiten graven, saneren van de bodem, toepassenbouwstoffen of grond of baggerspecie
- Voorafgaand bodemonderzoek

Bruidsschatregels

- Bouwen op bodemgevoelige locaties
- Nazorg

Overige
- Kleinschalig grondverzet in verontreinigde bodem
- Activiteiten op locatie zonder onaanvaardbaar risico

Mogelijke overige decentrale regels

- Maatwerkregels in het Bal gereguleerde mba's
- Aanpassingen/vervallen bruidsschatregels
- Uitvoering geven aan instructieregels provincie ter bescherming grondwater

Overige
- Concretisering bodemsanering bij overige activiteiten
- Integraal bodembeleid

4.1.4 Tegengaan verspreiding ZZS

Probleemanalyse

Zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) is de verzamelnaam voor stoffen die gevaarlijk zijn voor mens en milieu en waarvan we weten dat deze direct of indirect de gezondheid van mens en milieu bedreigen. Veel van deze stoffen zijn kankerverwekkend, hebben een negatieve impact op de voortplanting en hopen zich op in de voedselketen. Voorbeelden zijn PFAS, kwik, lood, benzeen en PAK. De afbraaksnelheid van een aantal ZZS is zo laag dat gesproken wordt over 'eeuwige chemicaliën'.

De totale lijst ZZS bestaat uit meer dan 1.500 stoffen. Verspreiding vindt plaats via lucht en water en ZZS kunnen zich ophopen in bodem en ondergrond en verder verplaatsen via grond- en afvalstromen. Daar komt bij dat veel bedrijven niet op de hoogte zijn welke ZZS zij gebruiken, welke (informatie- en minimalisatie) verplichtingen van kracht zijn en wat bedrijven kunnen doen (kennis en handelingsperspectief ontbreekt).

In Europees en landelijk beleid heeft het weren van ZZS en tegengaan van verdere verspreiding in bodem, lucht, water en afval hoge prioriteit. Een belangrijke rol hierbij is weggelegd voor ons als omgevingsdienst. Het Ministerie van I&W heeft recent gevraagd welke PFAS-emissiebedrijven in onze regio zijn gevestigd. Dit soort vragen zullen breder en vaker gesteld gaan worden.

Wat willen we bereiken?

We willen een actieve bijdrage leveren om de problematiek van ZZS inzichtelijk en beheersbaar te krijgen. Het streven is nieuwe PFAS-situaties te voorkomen. Concreet willen we op dit prioritaire thema het volgende bereiken:

1. Grootgebruikers en grote uitstoters van ZZS in onze regio in beeld;
2. Naleefgedrag bevorderen ten aanzien van informatieplicht en minimalisatieverplichting ZZS (naleefgedrag is bij benaderde en gecontroleerde groep bedrijven substantieel gestegen).

Zie de bijlage "Uitvoeringsprogramma MJP" voor een verdere inhoudelijke uitwerking.

4.1.5 Verbeteren waterkwaliteit

Probleemanalyse

De Kaderrichtlijn Water (Krw) stelt dat al het oppervlakte- en grondwater in de Europese Unie uiterlijk in 2027 van goede kwaliteit moet zijn. Tevens moet er voldoende schoon water beschikbaar zijn. We zien in de praktijk dat deze doelen onder druk staan en de breed levende verwachting is dat deze doelen waarschijnlijk niet gehaald worden. Dat heeft niet alleen gevolgen voor de gezondheid, de natuur, de drinkwaterproductie, de industrie en de landbouw. Het betekent ook dat de EU aan Nederland forse boetes kan opleggen en dat activiteiten stil komen te liggen. De analogie met het stikstofdossier dringt zich op.

Wat willen we bereiken?

De primaire bevoegdheid op dit thema ligt bij de waterbeheerders, Rijkswaterstaat en de waterschappen. De gemeenten zijn bevoegd gezag voor 'indirecte lozingen' op het riool. Wij leveren onze bijdrage door:

1. Het toezicht op indirecte lozingen te intensiveren en waar dat voor de hand ligt een relatie te leggen met de ZZS-aanpak (zie thema 3). De controles doen we ook ter bescherming van het rioolstelsel.

Zie de bijlage "Uitvoeringsprogramma MJP" voor een verdere inhoudelijke uitwerking.

4.2 Veiligheid in de leefomgeving

Wij hebben een rol in het verminderen dan wel beheersen van externe veiligheidsrisico's voor mens en milieu. We leggen de komende periode accenten bij de opslag van gevaarlijke stoffen bij grote distributiecentra en magazijnen en het borgen van bouwkwaliteit en veiligheid, ook bij bestaande bouw. De Omgevingswet en de ruimtelijke ontwikkelingen in onze regio betekenen dat we meer aandacht moeten geven aan omgevingsveiligheid in ruimtelijke plannen. De aanpak van ondermijnende (milieu)criminaliteit is ook onderdeel van deze pijler en dit willen we de komende jaren op structurele basis doorzetten.

4.2.1 Beperken en beheersen veiligheidsrisico's

Probleemanalyse

Externe veiligheid gaat over de risico's voor mens en milieu bij gebruik, opslag en vervoer van gevaarlijke stoffen. Dat is de definitie die wij hanteren. Op risicokaarten is aangegeven welke risicovolle bedrijven, transportroutes of buisleidingen in de directe omgeving staan of liggen. De opslag van gevaarlijke stoffen is een actueel veiligheidsthema, dat door de sterke groei van logistieke bedrijven en postorder- en koeriersbedrijven om extra aandacht vraagt. In de regio komen veel grote magazijnen en distributiepunten voor. Hier speelt veel onbekendheid over opgeslagen stoffen en de risico's daarvan.

Veiligheidsrisico's spelen nadrukkelijk ook rond de opkomst van nieuwe energiedragers, zoals de toename van LNG-tankstations, toepassing van waterstof (o.m. waterstofbromidebatterij), introductie van buurtbatterijen en opslag van lithium ion-accu's.

We zien door verstedelijking (woningbouw) en infrastructurele ontwikkelingen (bijvoorbeeld Noordtak Betuweroute, aanpassingen bij treinstations) de veiligheidsrisico's voor gevoelige functies in de directe omgeving toenemen. Dit levert voor ons een spanningsveld op met de Omgevingswet, waarin een betere bescherming van gevoelige functies en gebouwen uitgangspunt is. Dit zet grote druk op de kwaliteit van ruimtelijke planontwikkeling en risico-afwegingen.

Wat willen we bereiken?

We willen externe veiligheidsrisico's beheersen en gevoelige functies beter beschermen. Extra aandacht de komende jaren gaat uit naar opslag van gevaarlijke stoffen en omgevingsveiligheid in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen. Op welke milieubelastende activiteiten we ons exact gaan richten, wordt in de in 2024 op te stellen regionale risicoanalyse nader ingekleurd.
Onze doelen op dit thema zijn:

1. Beter inzicht in de actuele veiligheidsrisico's van bedrijfsactiviteiten;
2. Verlagen van veiligheidsrisico's in verband met opslag van gevaarlijke stoffen en toepassing van nieuwe energiedragers.

Zie de bijlage "Uitvoeringsprogramma MJP" voor een verdere inhoudelijke uitwerking.

4.2.2 Borgen bouwkwaliteit en -veiligheid

Probleemanalyse

Er wordt steeds meer binnenstedelijk gebouwd waardoor het een steeds grotere uitdaging wordt dit op een veilige en verantwoorde wijze te kunnen doen. Ook de veiligheid voor personen buiten het bouwhek of sloopterrein is een actueel vraagstuk. Scherpe prioriteiten en een nieuwe aanpak zijn nodig om klachten ook echt opgelost te krijgen.

De bouwkwaliteit van woningen en gebouwen is door verschillende ontwikkelingen ook een issue:

- In hoofdstuk 3 hebben we al gewezen op de Wet kwaliteitsborging bouw (Wkb). Hoe deze wet uitpakt en wat dit betekent, gaat de komende jaren blijken;
- De scope van het onderwerp bouwkwaliteit wordt breder. Het gaat allang niet meer alleen om technische en gebouwgebonden onderwerpen als constructieve veiligheid en brandveiligheid, maar ook om (omgevings)aspecten als klimaat, energie en natuur-inclusief bouwen.
- De energietransitie levert nieuwe veiligheidsvraagstukken op in de gebouwde omgeving, denk aan de toepassing van zonnepanelen en (buurt)batterijen.

Wat willen we bereiken?

Onze inzet is erop gericht dat de bouwkwaliteit en veiligheid bij nieuwbouw en sloop geborgd blijft. De doelen die we op dit thema voor onze bouwpartners willen realiseren, zijn:

1. Grotere effectiviteit bouwtoezicht;
2. Meer aandacht voor bouwkwaliteit en bouwveiligheid in bestaande bouw.

Zie de bijlage "Uitvoeringsprogramma MJP" voor een verdere inhoudelijke uitwerking.

4.2.3 Verminderen ondermijnende criminaliteit

Probleemanalyse

We komen in het veld tegen dat bedrijven en gebouwen een dekmantel zijn voor criminele activiteiten. Het vermengen van onder- en bovenwereld zien wij op verschillende plekken terug. Denk aan garagebedrijven, horeca, afvalverwijderingsbedrijven en opslagboxen op bedrijventerreinen en stallen en loodsen en recreatieparken in het landelijk gebied. Van een percentage bedrijfspanden, stallen en loodsen in de regio is het feitelijke gebruik onbekend. Zicht van de overheid ontbreekt of is versnipperd over verschillende organisaties, waarmee het risico op ondermijning toeneemt. Dit geldt zowel op bedrijventerreinen als in het landelijk gebied.

De aanpak van milieucriminaliteit blijft nadrukkelijk om aandacht vragen. Het verdienmodel in de afvalsector nodigt uit tot crimineel handelen. Bedrijven krijgen vaak betaald voor het innemen van afval nog voordat ze de verwerking hebben geregeld. Dit levert grote milieu- en gezondheidsrisico's op, omdat de bedrijven het afval onjuist kunnen verwerken en dumpen. Zo kan het afval in de leefomgeving of voedselketens terechtkomen. Aanpakken van deze vorm van milieucriminaliteit is arbeidsintensief en vraagt een regio-overstijgende ketenaanpak.

Wat willen we bereiken?

We willen de aanpak van ondermijnende criminaliteit intensiveren en de inzet van partners op het thema ondermijnende criminaliteit blijvend en met kwaliteit ondersteunen.

Onze doelen op dit thema zijn:

1. Versterken van samenwerking met ketenpartners in de aanpak van ondermijnende (milieu)criminaliteit;
2. Actief monitoren van wijzigingen van het bedrijvenbestand en sneller kunnen signaleren en/of opsporen van ondermijnende (milieu)criminaliteit.

Zie de bijlage "Uitvoeringsprogramma MJP" voor een verdere inhoudelijke uitwerking.

4.3 Bijdragen aan duurzame oplossingen

Verduurzaming heeft hoge prioriteit in het beleid van onze gemeenten en provincie. Van ons wordt een belangrijke bijdrage verwacht, onder meer door duurzame initiatieven te faciliteren. Speerpunt in onze VTH-aanpak is bijdragen aan de energietransitie bij bedrijven en waar het kan ook in de gebouwde omgeving. Naast toezicht en handhaving gaat het hierbij ook om signalering en advisering vanuit de VTH-praktijk, bijvoorbeeld bij de aanpak van netcongestie en neveneffecten van duurzame energievoorziening.

Ook bij het stimuleren en bevorderen van een meer circulaire economie en natuur- en klimaatinclusieve leefomgeving kan ODRA een belangrijke rol vervullen. We willen daar een effectieve VTH-A-aanpak (de "A" staat voor advies) voor ontwikkelen, zoveel mogelijk in samenwerking met de Groene Metropool Regio (GMR). Prioriteit binnen deze pijler ligt nadrukkelijk ook bij de ruimtelijke opgaven van onze opdrachtgevers. We willen de kwaliteit en impact van de ODRA-advisering (milieu-inbreng) in ruimtelijke planprocessen verder verhogen.

4.3.1 Terugdringen gebruik fossiele energie

Probleemanalyse

We constateren dat de energietransitie wereldwijd een van de grootste uitdagingen is en steeds meer urgentie krijgt. Bij alle partners staat duurzaamheid hoog op de agenda en wordt gewerkt aan duurzaamheids- of klimaat-/energieprogramma's.

De energietransitie is noodzakelijk omdat de inzet van fossiele brandstoffen tot uitstoot van CO2 leidt en de klimaatopwarming versterkt. De energie die we niet kunnen besparen, moeten we uiteindelijk groen maken door de inzet van hernieuwbare bronnen.

Realisatie van deze doelen gaat niet zonder slag of stoot. Terugverdientijden voor bedrijven zijn lang omdat de investeringen hoog zijn. Ook ontbreekt het, zeker bij kleinere bedrijven, vaak aan de benodigde technische kennis. Door grootschalige inzet en verdere technische ontwikkeling kan duurzaam energiegebruik tot kostenbesparing leiden. We hebben op dit terrein de nodige expertise.

De plicht tot verduurzaming van het energieverbruik en de onderzoeksplicht voor zeer grootverbruikers (inclusief ETS) per 2023 ondersteunt het transitieproces. Dat doet andere – bestaande en nieuwe - regelgeving ook.

- Per 1 juli 2023 zijn de erkende maatregelen (de EML-lijst) geactualiseerd. Naast energiebesparende maatregelen bevat de EML-lijst nu ook maatregelen voor de productie van hernieuwbare energie op de eigen locatie;
- Grotere kantoren moeten via een energielabel al aan kunnen tonen dat ze aan een bepaald niveau voldoen. Nu is energielabel C nog genoeg, de komende jaren volgt een stapsgewijze aanscherping richting label A. Via de EPBD IV worden ook aan andere gebouwen strengere energieprestatie-eisen gesteld;
- Per 1 januari 2024 geldt voor grotere werkgevers (met meer dan 100 werknemers) een rapportageplicht voor werkgebonden personenmobiliteit. Doel achter deze regels is een verduurzaming van het vervoer (mobiliteitsmanagement).

De energietransitie-opgave in de gebouwde omgeving is ook groot. In alle nieuw- en verbouwplannen speelt duurzaamheid een belangrijke rol, maar het gat tussen ambitie en uitvoering is vaak nog groot. ODRA kan gemeenten met specifieke expertise en praktische adviezen ondersteunen, bijvoorbeeld door uitvoeringsbeleid te helpen formuleren voor omgevingsplannen en initiatiefnemers in het kader van (bouw)aanvragen te wijzen op duurzame oplossingen (zie ook 4.2.2.).

Nieuwe energiedragers zijn dringend nodig, maar hebben ook neveneffecten. Denk aan geluidsoverlast van buitenunits van warmtepompen, veiligheidsvraagstukken rond buurtbatterijen, lokale energienetten en waterstof of beïnvloeding van het grondwater door bodemenergiesystemen.

Ook de netcongestie is in toenemende mate een probleem. Gemeenten en provincie zijn hier aan zet, waarbij de kennis die ODRA over de bedrijven en hun activiteiten heeft, van betekenis is in het aanpakken van dit probleem. Dit vraagt derhalve om een goed samenspel tussen gemeenten en provincie en ODRA. De rol van ODRA is hier adviserend en signalerend.

Wat willen we bereiken?
Wij willen met ons regulerende instrumentarium het gebruik van fossiele energie door bedrijven verder terugdringen. Naast energiebesparing krijgen duurzame energie en energiemanagement extra aandacht. Wij zetten verder onze kennis en expertise in om de verduurzaming in de gebouwde omgeving te ondersteunen.

Ook gaat extra aandacht uit naar het beheersen en beperken van neveneffecten van nieuwe energiedragers. Onze doelen op dit thema zijn:

1. Het verminderen van het fossiele energieverbruik bij bedrijven en kantoren. Energiecontroles zijn daarbij succesvol verbreed naar energiebesparing én duurzame opwek, energiemanagement en mobiliteit;
2. Beter ondersteunen van energietransitieplannen en -projecten van gemeenten, regio en provincie.

Zie de bijlage "Uitvoeringsprogramma MJP" voor een verdere inhoudelijke uitwerking.

4.3.2 Stimuleren circulaire economie

Probleemanalyse
De ambitie is hoog. Nederland wil in 2030 tenminste 50 procent minder grondstoffen verbruiken en in 2050 moet de Nederlandse economie volledig circulair zijn. In het ideaalplaatje bestaat in de circulaire economie geen afval, worden bio grondstoffen hoogwaardig benut en gebruiken producenten grondstoffen steeds opnieuw. In de praktijk is de economie nog ver van dit ideaal en zijn partijen nog volop op zoek naar effectieve strategieën. Circulaire economie is een breed en lastig begrip. 'Greenwashing' komt veelvuldig voor, omdat veel onduidelijk is over wat nu wel of niet circulair is en of een reststroom als afval moet worden beschouwd of niet. Wij kunnen met onze kennis en expertise meer duidelijkheid scheppen en helpen om tot een concrete en praktische aanpak te komen.

Wat willen we bereiken?
ODRA reguleert het bedrijfsleven in de regio Arnhem en moet daarbij continu balanceren tussen enerzijds het adequaat toepassen van het 'voorzorgsbeginsel', anderzijds ruimte bieden voor innovatieve ideeën. Daarvoor is expertise op het gebied van circulariteit onmisbaar. Enerzijds om vergunningverleners en toezichthouders te faciliteren en te adviseren, anderzijds om signalen te vertalen en te (laten) beoordelen door deskundigen op circulaire toepassingen. Ook participeren in netwerken circulariteit en het coördineren van toezicht- en vergunningprojecten gericht op het circulair krijgen van een bepaalde branche, zijn noodzakelijke bouwstenen voor ODRA om haar verantwoordelijkheid waar te kunnen maken. Hiervoor is de komende jaren extra inzet nodig.

Onze doelen op dit thema zijn:
1. Beter zicht op circulaire aspecten van bedrijvigheid en bedrijfsprocessen in de regio;
2. Beter ondersteunen van innovatieve CE-initiatieven en -projecten.

Zie de bijlage "Uitvoeringsprogramma MJP" voor een verdere inhoudelijke uitwerking.

4.3.3 Bijdragen aan ruimtelijke opgaven en natuur-inclusieve leefomgeving

Probleemanalyse

Voor de gemeenten in de Groene Metropool Regio geldt dat zij voor 2030 zo'n 33.000 woningen moeten bouwen en circa 55.000 voor 2040 (Woondeal 2.0). Daarnaast liggen er grote ruimtelijke opgaven in verband met de energie-infrastructuur (boven- en ondergronds), klimaatadaptatie en natuur- en landschapsontwikkeling. Ook legt de inpassing van infrastructurele projecten (A-15, Noordtak Betuwelijn) een claim op de schaarse ruimte. Deze ontwikkelingen hebben grote impact op de omgevingskwaliteit. Daar komt bij dat de opgave niet alleen kwantitatief is, maar ook kwalitatief. De bestaande voorraad moet beter benut, de woonomgeving "vergroend" en er moet meer circulair en conceptueel worden gebouwd. De eisen aan ruimtelijke planvorming worden steeds hoger, terwijl gemeenten in toenemende mate expertise op relevante omgevingsthema's (denk aan geluid, lucht, externe veiligheid, technische duurzaamheidsissues en de VTH-invalshoek) missen. ODRA beschikt hier wel over en zet deze kennis graag in voor het helpen formuleren van uitvoeringsbeleid en het laten landen hiervan in omgevingsplannen. Om tot realisatie van woningbouw- en andere ruimtelijke plannen te komen zijn er creatieve oplossingen nodig. Naast hoogwaardige expertise en praktische en tijdige advisering wordt er van ODRA steeds meer een flexibele en meedenkende houding gevraagd.

In de realisatie en beheerfase van woon- en werkomgevingen doen zich ook interessante ontwikkelingen voor. Gemeenten maken met ontwikkelaars privaatrechtelijke afspraken over bijvoorbeeld groenaanleg en regenwateropvang en willen dat deze worden nagekomen. Zijn de afgesproken klimaat- en watermaatregelen wel gerealiseerd, zijn de afspraken over natuurcompensatie en circulaire economie wel nagekomen en staan bomen/groenvoorzieningen er over 5 jaar ook nog? Wij krijgen steeds meer verzoeken om op dit soort onderwerpen toe te zien.

Wat willen we bereiken?

Wij willen in overleg met onze opdrachtgevers bijdragen aan een duurzame en natuur-en klimaatinclusieve leefomgeving. De komende jaren gaat extra aandacht uit naar de kwaliteit van de milieu-inbreng in ruimtelijke planprocessen en natuur- en klimaatmaatregelen in de realisatie- en beheerfase. Onze doelen op dit thema zijn:

1. Hoogwaardige, tijdige en oplossingsgerichte (milieu)advisering bij ruimtelijke ontwikkelingen;
2. Verhogen naleefgedrag bij de toepassing en instandhouding van duurzaamheids-/klimaat- en natuurmaatregelen.

Zie de bijlage "Uitvoeringsprogramma MJP" voor een verdere inhoudelijke uitwerking.

5

HOOGWAARDIGE UITVOERING

ODRA wil de uitvoering van haar VTH taken verder ontwikkelen. Enerzijds gaat het daarbij om het verbeteren van de dienstverlening bij de uitvoering van haar VTH-taken. Anderzijds om het goed inbedden van de in hoofdstuk 4 geformuleerde prioritaire thema's. Om daarmee de bijdrage van ons werk aan de beleidsopgaven van gemeenten en provincie beter zichtbaar te maken. In paragraaf 5.1 is samengevat langs welke lijnen ODRA de uitvoering wil bewerkstelligen.

Daarnaast is ook sprake van volume veranderingen in de uitvoering van onze VTH-taken. Deze veranderingen zijn het gevolg van ruimtelijke, economische en maatschappelijke ontwikkelingen (zie hoofdstuk 3). In de paragrafen 5.2 en 5.3 wordt dit nader toegelicht. Specifiek wordt in deze paragrafen ook ingegaan op de ontwikkeling die ODRA doormaakt van uitvoeringsorganisatie naar een brede omgevingsdienst. De start in 2023 met adviseurs uitvoeringsbeleid is daarvan een eerste aanzet. ODRA wil hieraan samen met gemeenten en provincie komende jaren nadrukkelijker invulling geven..

5.1 Uitvoeringsstrategieën: Optimaliseren en verbeteren

In kwalitatief opzicht zetten we in op het verhogen van het rendement van onze VTH-inzet. Dat doen we door:

- Te innoveren en gebruik te maken van moderne technieken en ICT. Bijvoorbeeld door de inzet van drones, warmtebeeldcamera's en scan-apparatuur.
- Scherper te gaan vergunnen.
- De planmatige aanpak van het toezicht te intensiveren met een effectieve toezichtstrategie: Gebiedsgerichte aanpak, doorzetten en combineren van branche-gewijze controles, aspectcontroles op specifieke thema's, ketentoezicht op materiaal- en productketens.
- Consequent handhaven gebaseerd op landelijke handhavingsstrategie omgevingsrecht (LHSO) en het landelijk beleidskader gedogen.
- Het informatie gestuurd werken te versterken, onder meer ten behoeve van tactische analyses, toezichtplannen en periodieke effectmetingen.
- Intensiever samen te werken in de keten (met o.m. brandweer, GGD, collega-OD's en andere toezichthoudende instanties) om op die manier kennis en krachten te kunnen bundelen.
- Meer "aan de voorkant aan tafel te zitten" in de initiatieffase van plannen (met initiatiefnemers en/of collega's van gemeenten) om in een vroeg stadium al te kunnen bijsturen of duidelijkheid te kunnen geven.

5.2 Bouw

5.2.1 Vergunningverlening

Dit Meerjarenprogramma treedt 1 januari 2025 in werking. Dan hebben we het eerste jaar Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging bouw (Wkb) achter de rug en kunnen we op basis van analyse en ervaring meer en beter inschatten wat deze veranderingen voor onze werkpakketten betekenen. Voor de vergunningverlening verwachten we op basis van wat we nu zien een (geringe) volumestijging bij de gemeenten Arnhem en Lingewaard. Binnenstedelijke bouwoplossingen maken de uitdaging in de regulering nóg groter.

Meer specifiek verwachten we op bouwgebied een kwalitatieve ontwikkeling in de vergunningverlening. De Omgevingswet maakt immers meer lokaal en regionaal maatwerk mogelijk, maatwerk waar ook in de vergunningverlening op moet worden ingespeeld. Denk bijvoorbeeld aan klimaat en energie, natuur inclusieve bouw, cultuurhistorische waarden en monumentenzorg.

Ook verwachten we dat als gevolg van de invoering van de Wet Kwaliteitsborging bouw (Wkb) het aantal vragen en klachten stijgt als gevolg van bijvoorbeeld onduidelijkheden over hoe rapporten van private kwaliteitsborgers te interpreteren. De Wkb geldt in eerste instantie voor gevolgklasse 1 (grofweg: grondgebonden woningen en kleinere bouwinitiatieven, vooralsnog alleen nieuwbouw). Na 3 jaar wordt geëvalueerd en volgt mogelijk klasse 2.

De krapte op de arbeidsmarkt dwingt ons om het proces van vergunningverlening zo slim mogelijk in te richten, zodat we met de beschikbare capaciteit aan de vraag uit de markt kunnen voldoen, binnen de gestelde termijnen. We gaan het proces klantgericht, transparant én zakelijk inrichten, zodanig dat aanvragers goed worden bediend én het aantal beoordelingen/afkeuringen van stukken wordt ingeperkt, evenals het aantal herkansingen om aan de indieningsvereisten te voldoen.

We zullen bij vergunningaanvragen, aan de voorkant scherp in beeld brengen wat wordt verwacht van de aanvrager. Hoe beter de aanvraag is voorbereid - en daar zullen we samen met onze gemeentelijke collega's bij intake en omgevingstafels op letten - des te sneller kan een aanvraag behandeld worden. Dankzij slimmer vergunnen proberen we de verwachte volumegroei het hoofd te bieden met beperkte stijging van kosten.

5.2.2 Toezicht

We werken vanaf 2022 risico-gestuurd in het bouwtoezicht. We ontwikkelen daar samen met de gemeenten waarvoor wij de bouwtaken mogen uitvoeren een zogenoemde prioriteitstellingsmethodiek voor, met als doel het rendement van het bouwtoezicht te optimaliseren en te vergroten. Een scherpe prioriteitstelling beperkt de kostenstijging als gevolg van volumegroei. In de prioriteiten zal, onder andere naar aanleiding van diverse incidenten, meer nadruk komen te liggen op toezicht bestaande bouw. Denk aan verkamering, renovatie, brandveiligheid en verduurzaming.

Ook zullen we, in elk geval voor de gemeente Arnhem, meewerken aan de ambities om het beleidsdoel van 'Radicaal Vergroenen' te realiseren. Momenteel voeren we in de vorm van een pilot onder meer toezicht uit op herplantplicht en natuurcompensatie bij de aanvraag van omgevingsvergunning. Op basis van een evaluatie van deze pilot, wordt in 2025 mogelijk overgegaan tot het structureel uitvoeren van deze taken. Is dat het geval, dan betekent dit een uitbreiding van de capaciteit en daarmee stijging van de kosten voor de partners die deze taak bij ODRA beleggen.

5.2.3 Handhaving

De basis voor ons om handhavend (sanctionerend) op te treden in het bouw- en milieudomein is de Landelijke Handhaving Strategie Omgevingsrecht (LHSO). Het is de ernst van de overtreding én het gedrag van de overtreder die tezamen bepalen welke sanctie wij noodzakelijk en gepast vinden en wanneer de overtreder ook naar het strafrecht wordt doorverwezen.

We verwachten de komende jaren een stijging in het aantal sancties; door volumegroei aan de vergunningenkant, door de nieuwe wetgeving (Omgevingswet) en door de verwachtingen (soms eisen) van inwoners. De verwachting is dat de inzet van BOA's en juristen in het bouwdomein zal groeien.

In ons werk wordt altijd de proportionaliteit meegewogen.
Dat betekent dat ook in uitzonderlijke gevallen wordt afgezien van sancties, ondanks de overtreding. Dit gebeurt altijd zorgvuldig en conform de landelijke nota *'Grenzen aan gedogen'.*

5.2.4 Advisering

In het bouwdomein verwachten wij als gevolg van de Omgevingswet dat op meer van onze expertise een beroep wordt gedaan. Naast constructieve veiligheid (bij grotere bouwplannen), bodem, geluid, monumenten en brandveiligheid gaat het hierbij ook om externe veiligheid, circulair bouwen, energiezuinig bouwen en natuur inclusief bouwen. Bovendien zien we een verbreding van uitsluitend technische, vergunning gerelateerde advisering naar advisering bij ruimtelijke plannen en uitvoeringsgericht beleid.

5.3 Milieu

5.3.1 Vergunningverlening

De Omgevingswet dwingt ons om de reguliere behandeltermijn ook voor milieuvergunningen binnen acht weken af te handelen. We gaan, zoals we dat ook doen voor de omgevingsvergunning bouw, de milieuvergunningverlening transparant en zakelijk inrichten. Het is aan de aanvrager om zijn aanvraag zo goed en compleet mogelijk voor te bereiden. Aan onze kant bieden we de aanvrager duidelijke kaders voor indieningsvoorwaarden, procedures en wel of niet buiten behandeling laten.

Inhoudelijk zullen we aanvragen toetsen op méér dan alleen de best beschikbare technieken (bbt) ; Het moet immers naast beschermen en benutten ook gaan om het verbeteren van de leefomgeving.

We ervaren door de hele organisatie heen dat de arbeidsmarkt krap is. We volgen daarom nauwgezet de ontwikkelingen die kunnen bijdragen aan slim afhandelen van aanvragen, een goed proces aan de voorkant en werken met een actualisatiestrategie.

We maken gebruik van de kennis en ervaring die wordt opgehaald in de projecten Altijd Actuele Digitale Vergunning, de voorstellen uit het Interbestuurlijk Programma (IBP-VTH), de omgevingstafels en het jaarlijks toetsen van het vergunningenbestand.

Een aantal gemeenten in onze regio heeft voor de komende jaren nog volop plannen voor uitbreiding en/of verduurzaming van bedrijventerreinen. Dat betekent dat wij meer aanvragen voor het mogen uitvoeren van milieubelastende activiteiten (mba) moeten beoordelen. We verwachten dan ook groei in de volumes, vooral bij de gemeenten Arnhem, Duiven, Zevenaar en Overbetuwe. Daarnaast worden aanvragen complexer en dat vraagt naast overleg en afstemming, vooral extra inzet van specialisten. Denk aan stikstof, lucht, circulaire economie en duurzaamheid.

De Omgevingswet streeft naar meer flexibiliteit en maatwerk in de vergunningverlening. Dit houdt in dat er meer ruimte is om gezamenlijk maatwerkvoorschriften op te stellen die aansluiten bij de situatie van een bedrijf, rekening houdend met factoren zoals de locatie, technologieën, milieuprestaties en andere relevante omstandigheden. Hoewel de verwachting is dat het aantal vergunningplichtige activiteiten iets zal dalen, is een groei te verwachten op het aantal meldingen en maatwerk besluiten.

In het domein 'bodem' is in 2025 veel veranderd. Gemeenten zijn bevoegd gezag voor bodemtaken, de provincie is dat alleen nog voor lopende dossiers (overgangsrecht). De meeste gemeenten in onze regio hebben taken op het gebied van bodembescherming en onderzoek overgedragen aan ons. De gemeente Arnhem voert een groot deel van de bodemtaken wel zelf uit. Naar verwachting zullen onderdelen bij ons worden ondergebracht. Nog een verandering is dat graven op of in de bodem, boven of onder de interventiewaarde (norm voor sterke bodemverontreiniging) een milieubelastende activiteit (mba) is. Het is voor ons nog niet exact duidelijk hoe deze taak zich ontwikkelt en of hier extra inzet voor nodig is.

5.3.2 Toezicht milieubelastende activiteiten

We houden op milieugebied vanaf de start toezicht op basis van een met onze partners opgestelde risicoanalyse. Deze analyse actualiseren we eens in de vier jaar. In 2024 actualiseren we deze weer voor de jaren 2025 en verder. Dat geldt ook voor de risicoanalyse voor het toezicht op de milieubelastende activiteiten waarvoor de provincie bevoegd gezag is. De methodiek en parameters van beide analyses stemmen we op elkaar af. Een en ander in lijn met wat het interbestuurlijk programma (IBP) ontwikkelt.

De toezichtstrategie milieu is in 2022 vastgesteld. Voor alle gemeenten en provincie voeren wij toezicht uit op milieubelastende activiteiten. Dat doen we aan de hand van branche- en toezicht-

plannen en aspect-of projectcontroles (denk aan bijvoorbeeld energietoezicht, legionella). Deze aanpak gaan we komende jaren verder ontwikkelen, mede gestuurd door de inhoudelijke accenten van dit Meerjarenprogramma.

We verwachten door een toename van het aantal milieuklachten, groei en verduurzaming van bedrijventerreinen dat meer inzet van medewerkers milieutoezicht nodig is. De volumegroei proberen we beperkt te houden door scherp te prioriteren en toezicht slim uit te voeren, onder meer door te investeren in innovaties, zoals toezicht met drones en combicontroles met andere beleidsonderdelen.

ODRA zet bodemspecialisten in bij het milieutoezicht op bedrijfsactiviteiten. We adviseren ook bij grotere projecten en begeleiden bodem- en grondwatersaneringen. Samen met ketenpartners worden transportcontroles uitgevoerd evenals vrijeveldcontroles om niet gemelde graafwerkzaamheden op te sporen. Voor keten- en administratief toezicht op de toepassing van secundaire grondstoffen volgen we ook de komende jaren een risico gestuurde aanpak.

Voor toezicht op bedrijven waar de provincie bevoegd gezag is, hanteren we een programmatische aanpak. We onderscheiden twee programma's: Een programma complex toezicht (PCH) en een programma aandachtsbedrijven (PAB). Dit laatste programma richt zich op bedrijven die, vanwege ruimtelijke, milieutechnische en/of nalevingsproblemen tijdelijk extra aandacht nodig hebben.

5.3.3 Toezicht grondwater

In de provinciale omgevingsverordening zijn de beschermingsgebieden voor grondwater vastgelegd. ODRA gaat hier met ingang van 1 januari 2024 toezicht op houden. Dat betekent een (geringe) toename van de benodigde capaciteit, die wij deels kunnen opvangen door verschuivingen van de provinciale bodemtaak naar de omgevingsdiensten in Gelderland.

5.3.4 Handhaving

We verwachten naast een verdere stijging van het aantal klachten ook meer verzoeken tot handhaving en dan vooral in stedelijk gebied. De inzet van onze boa's zal naar verwachting met 5% stijgen. In onze handhavingsactiviteiten bouw en milieu is de Landelijke Handhaving Strategie Omgevingsrecht (LHSO, 2023) onze leidraad.

Ook in het milieu domein zal de inzet van juristen groeien. Dit is te verklaren door een toename van het aantal op te leggen sancties, de introductie van nieuwe wetgeving en de implementatie van de Omgevingswet. Dit leidt tot meer uitzoekwerk om de sanctiebeschikking op te kunnen stellen. Als gevolg van nieuwe wetgeving zal het aantal bezwaar- en beroepszaken ook toenemen. Concreet denken we dat de benodigde juridische inzet de komende jaren licht toeneemt.

5.3.5 Advisering

Er wordt ook in het milieudomein de komende jaren een groter beroep gedaan op onze expertrol, zowel als het gaat om de vraag naar onze expertise voor technisch inhoudelijke adviezen als bij meer generalistische milieuadvisering in ruimtelijke plannen. Naast de milieuthema's geluid, lucht, geur, externe veiligheid, zie zien we een toename van vragen over lichthinder, Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS), (grond) waterkwaliteit en bodem(energiesystemen). De omvang van de technisch-specialistische milieuadvisering neemt de komende vier jaar naar verwachting met circa 5% toe.

We verwachten daarnaast als gevolg van de ontwikkeling in milieuhinder- en gezondheidsvragen en klachten een structureel hogere inzet van onze meetdienst. Onze gemeenten en provincie doen meer beroep op generalistische advisering over milieu en omgevingsplannen. Bovendien lijkt het geloof in modellen minder te worden en kiest het bestuur steeds vaker voor 'meten is weten'. De financiële consequenties hiervan zijn opgenomen in de meerjarenbegroting en worden in bijlage 2 van dit meerjarenprogramma in beeld gebracht.

Als het gaat om de meer generalistische milieuadvisering investeert ODRA komende jaren in capaciteit voor advies uitvoeringsbeleid. Concreet is deze gericht op de volgende taken:

- Het samen met gemeenten en provincie leveren van regionaal afgestemd uitvoeringsbeleid op de diverse milieuthema's als input voor de omgevingsplannen.
- Milieuadvisering rondom vraagstukken aan gemeenten en provincie kunnen vertalen in hun eigen beleid met betrekking tot omgevingsplan- en visie; mobiliteit; openbare ruimte; klimaat; circulariteit. VTH-bril blijft daarin leidend.
- 1-op-1 advisering over milieuaspecten in ruimtelijke plannen en aanpalende plannen.

Daar het hier grotendeels gaat om een collectieve taak, komt dit ook op die wijze tot uiting in de meerjarenbegroting.

6

BORGING UITVOERING EN DOORONTWIKKELING ORGANISATIE

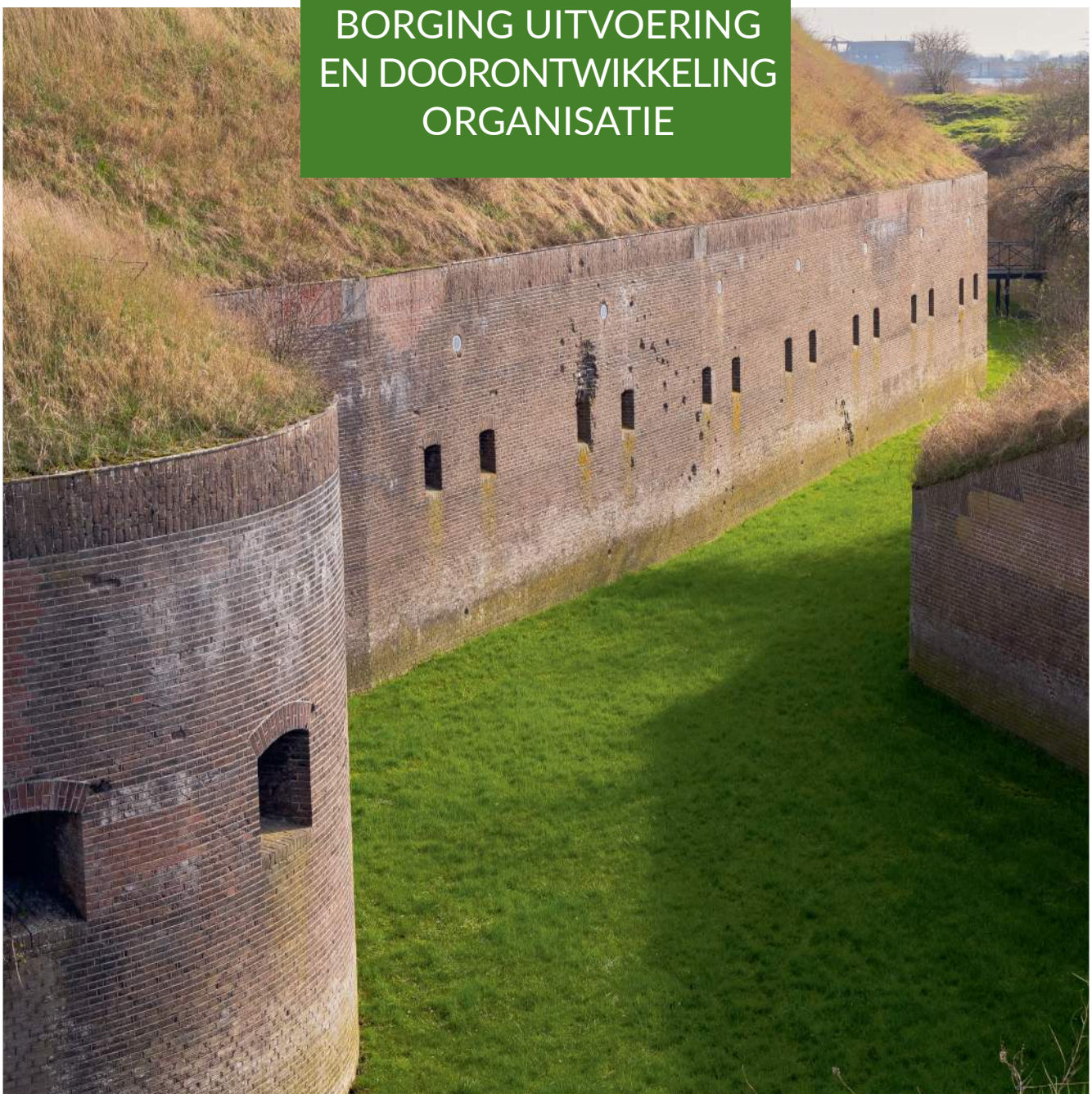

Om de doelen van dit Meerjarenprogramma te realiseren is een verdere ontwikkeling en professionalisering van de ODRA-organisatie en bedrijfsvoering nodig. Voor de komende jaren onderscheiden we een aantal prioriteiten die we hebben geclusterd in de volgende vijf bouwstenen: Bedrijfsvoering, samenspel omgeving, capaciteit, werkklimaat en aansturing. In dit hoofdstuk gaan we hier verder op in. Een meer gedetailleerde uitwerking vindt plaats in het document 'doorontwikkeling organisatie'.

6.1 Uitgangspunten organisatieontwikkeling

In de eerdere versie van het Organisatie-ontwikkelplan hebben we uitgangspunten geformuleerd die kunnen worden gelezen als verbeteropdrachten. In de kern staan deze uitgangspunten nog steeds overeind, hier en daar hebben we deze geactualiseerd.

- **Van productiegericht naar opgavegericht werken**
  Van buiten naar binnen, weten wat in de omgeving speelt, de bedrijven en organisaties in ons werkgebied kennen en de data op orde hebben. We willen een bijdrage leveren aan duurzame oplossingen voor de maatschappelijke opgaven die de fysieke leefomgeving raken. Opgavegericht werken blijft het leidend principe in de uitvoering. De productie van hoeveelheden en aantallen wordt ingeruild voor inbrengen van meer kennis van de complexiteit in relatie tot maatschappelijke opgaven en projecten.

- **Kwaliteit wordt om vraagstukken heen georganiseerd**
  De Omgevingswet vraagt om een andere aanpak: meer adviserend, integraal en multidisciplinair. Daarom gaan we meer en meer competenties, kennis en vaardigheden organiseren rondom vraagstukken, in plaats van langs afdelingen. Het gaat om innovatie, slim elkaar vinden en samenwerken.

- **Meer aandacht voor medewerkers en meer tijd voor management**
  Medewerkers zijn het kapitaal van de organisatie. Daar moeten we zorg en aandacht voor hebben. De organisatie waar we met ingang van maart 2020 aan zijn gaan bouwen, heeft dat als inzet. Medewerkers krijgen meer persoonlijke aandacht (functioneren, opleiding, talenten benutten, e.d.) van teamleiders, er wordt gezorgd voor een veilige werkomgeving (ook in het toezicht buiten) en er is meer tijd om samen inhoudelijke afwegingen te maken. Daarnaast hebben managers en directie meer tijd om ODRA als organisatie verder te ontwikkelen.

- **Leiderschap van ODRA richt zich meer op positionering en rol ODRA in het speelveld**
  De balans tussen binnen de boel op orde en buiten een stevige herkenbare rol in het netwerk spelen, is voor de doorontwikkeling van ODRA van cruciaal belang. Het bestaansrecht van ODRA in de huidige vorm is niet vanzelfsprekend. Dat vraagt aandacht van management, opereren in netwerken en een public affairs strategie.

- **ODRA heeft een voorbeeldfunctie en wil zelf ook een duurzame organisatie zijn**
  In onze huisvesting (onder meer gebruik van meer dan 70% refurbishhed materialen, Ledverlichting) werken we al conform dit uitgangspunt maar dit geldt in de volle breedte van ons handelen (naast huisvesting ook inkoop, mobiliteit en schoonmaak bijvoorbeeld).

- **Het primair proces wordt optimaal ondersteund bij de uitvoering van haar taken**
  De essentie is dat medewerkers in het primair proces efficiënt en effectief hun werk doen. De bedrijfsvoering, de processen en systemen moeten hen faciliteren en dienen de organisatie efficiënt en effectief te laten werken.

- **De gekozen aanpak van de verandering biedt ruimte en tijd om te leren**
  Het zit in ons DNA om te reflecteren en te leren van casuïstiek en onze ervaringen en fouten. We zijn in die zin een lerende organisatie, steken onze nek uit, zijn ondernemend en gericht op innovatieve oplossingen. Dat betekent dat we multidisciplinair samenwerken in verschillende samenstellingen, dat we integraal werken, oplossingsgericht handelen en adviserend zijn.

- **Verantwoorden vinden we niet erg en we laten zien wat we doen**
  Bouwen aan een veelbelovende toekomst en gewaardeerd worden om de kwaliteit van ons werk betekent dat we rijker willen verantwoorden en proactief laten zien wat we doen. Het gaat om de maatschappelijke impact van ons werk (de bedoeling).
  We vertellen het eerlijke verhaal.

6.2 Interne prioriteiten

Komende vier jaar zetten we het traject van organisatieontwikkeling verder door. Daarbij hebben we – zoals deels ook al te lezen is in de aanzet tot de uitvoeringstrategieën in hoofdstuk 5 – de volgende aandachtsgebieden benoemd:

1. Bedrijfsvoering (en processen, data- en informatiemanagement)

- Data gedreven werken vraagt om goede aansluiting op de informatiewensen van onze gemeenten en provincie en om goed informatiebeheer, waaronder scherpe keuzes wat wel en niet te registreren en met wie samen te werken (slim registreren). Data gedreven werken vraagt bovendien ook een deels andere houding (discipline) van onze medewerkers;

- De grotere focus van de stakeholders op onze kennis en op maatschappelijke bijdragen in plaats van op onze (aantallen) producten vraagt om andere wijzen van onze financiële sturing, ondersteuning en daarmee inrichting van systemen. Komende jaren willen we benutten om deze systematiek te evalueren en waar nodig te actualiseren of te herijken in combinatie met het formuleren van indicatoren voor outcome, naast input en output: Rijker verantwoorden.
- Ook willen we de intake van nieuwe zaken zodanig standaardiseren dat we met behulp van innovatieve technieken (robot) efficiënter kunnen werken.

2. Samenspel met omgeving

- De samenleving wil een transparante overheid, betrouwbaar en met gezag, hetgeen betekent dat we niet alleen in control moeten zijn, maar deze en andere informatie ook goed moeten ontsluiten en waar mogelijk (dashboards) openbaar maken. Dat vraagt om goed registreren en ook ontplooien van andere wijzen van communicatie en een goede publieke dienstverlening: 'Jij behandelt de ander zoals je zelf wil worden behandeld.' We gaan in gesprek met stakeholders en investeren in vroegtijdige en duidelijke communicatie met initiatiefnemers en aanvragers.

3. Arbeidsmarkt en strategisch personeelsmanagement

- De roep om de goede expertise en de krappe arbeidsmarkt vraagt om extra en andere inzet van ons als het gaat om opleiden, werven, selecteren en ontwikkelen van personeel en vooral ook het faciliteren van dit personeel (binden en boeien). Een herijking van het functiehuis (daterend uit 2013) is hier ook onderdeel van.

4. Cultuur en werkklimaat

- Vertrouwen in de overheid en gezag in de uitvoering van de publieke dienstverlening is minimaal. Dit gegeven doet een extra beroep op management en medewerkers om te doen wat we zeggen.
- Bijdragen aan de oplossingen voor de opgaven vraagt om een goed (intern) samenspel: leren van elkaar, samen kennis ontwikkelen, ontsluiten en toepassen moet vanzelfsprekend zijn.

5. Aansturing en organisatie

- De ontwikkelingen doen ook een (deels) ander beroep op de wijze van aansturing. Niet taakgericht maar oplossingsgericht werken faciliteren. Dit vraagt om continue aandacht voor de medewerker.
- Specifiek onderdeel hierbij is de doorontwikkeling van de rol van ODRA in relatie tot het beleid: Inbrengen van de (consequenties voor de) praktijk aan de beleidstafels vraagt van het management sturing/coaching intern op de juiste vaardigheden en extern voor acquisitie om ruimte te maken voor een goede rolinvulling van ODRA.

7

FINANCIELE DOORKIJK

De organisatorische consequenties van dit Meerjarenprogramma zijn in het vorige hoofdstuk toegelicht. In dit hoofdstuk behandelen we het financiële beleid van ODRA. Separaat bijgevoegd is de meerjaren-begroting, waarin de financiële consequenties van dit Meerjarenpro-gramma voor 2025 en verder zijn verwerkt.

7.1 Financieel beleid

7.1.1 Uitgangspunten

In de afgelopen jaren hebben wij onze werkzaamheden begroot en verantwoordt via de 'matrix' van programma's en taakvelden. Daarbij waren veelal de programma's leidend. De Omgevingswet betekent dat onze dienstverlening integraler gaat worden waarbij advies en vooroverleg onderdeel wordt van aanvragen voor vergunningen en controles.

Belangrijker worden de taakvelden (of domeinen) Bouw en Milieu. Het sluit beter aan bij de taken die opdrachtgevers bij ons neerleggen, veelal vastgelegd in de dienstverleningsovereenkomsten (DVO). Het sluit ook beter aan bij de landelijke ontwikkelingen vanuit het IBP-VTH. Daarbij wordt onze robuustheid mede getoetst op de omvang van de wettelijke taken voor milieu (en milieu gerelateerd) en de zogenoemde plus-taken, dat zijn veelal bouw-taken.

7.1.2 Outputfinanciering

In 2020 hebben wij het systeem van 'beheerste' outputfinanciering ingevoerd. Deze methodiek is nog steeds leidend voor de financiering van ODRA.

Deze vorm van financiering houdt in dat sprake is van een mix van diensten en producten, die elk hun eigen financieringsmethodiek kennen. Er is destijds voor 'beheerst' gekozen om risico's te vermijden die zouden gelden bij een volledige overgang naar output financiering, met voor alle te leveren output een vaste (product) prijs.

We leveren onze diensten en producten in de volgende verhouding:

Omzet verdeling in de begroting 2024

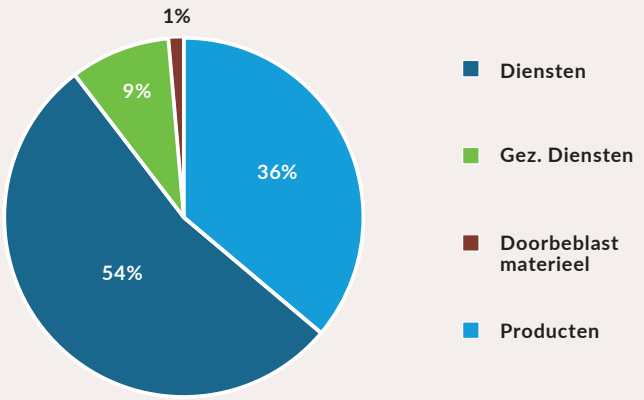

Toelichting financieringswijze:

- Diensten: nacalculaties op uren
- Producten; gerealiseerde producten x vaste productprijs
- Gezamenlijke diensten; vaste prijs via verdeelsleutel over de deelnemers
- Materieel; doorbelaste kosten voor specifieke taken.

Provinciale programma's en projecten worden geheel op 'diensten-basis' gefinancierd.

De verhouding ‘producten’ is afgelopen jaren gedaald van ruim 55% naar nu 36%. In absolute zin is het aandeel gelijk gebleven (circa € 8,5 miljoen), maar doordat het aandeel projecten en provinciale programma’s is toegenomen, daalt het relatieve aandeel.

We merken steeds meer dat deze hybride vorm van financiering moeilijker is vol te houden. In administratieve zin brengt het veel inefficiënties met zich mee. Dit geldt voor de systeeminrichting (de BI) maar ook in de tarifering en verantwoording naar de klanten.

Een ander belangrijk punt in de huidige financieringsmethodiek is dat we onze financiële risico’s zien toenemen. De Omgevingswet, en een aantal van de (in vorige hoofdstukken) geschetste ontwikkelingen, betekent dat realiseren van producten meer tijd gaat kosten dan het huidige kengetal. Hoeveel meer moet de komende jaren blijken.

Ons uitgangspunt voor de Begroting 2025 en verder is dat deze hybride vorm van financiering aan vervanging toe is. Vanuit het IBP-programma wordt nagedacht over normfinanciering. In 2024 bereiden we ons hier samen met onze partners op voor, opdat we mogelijk vanaf 2025 een omslag kunnen realiseren.

Tot die tijd hanteren we het huidige systeem, waarbij we knelpunten en risico’s mitigeren als het gaat om de producten en diensten versus methodiek en tarief. De complexiteit gaan we verminderen, wat mogelijk effect heeft op de PDC. Voor de kadernota 2025 hanteren we de Producten Diensten Catalogus (PDC-‘24) die in het najaar 2023 door het bestuur is vastgesteld.

7.1.3 Kostenbeheersing / tariefstelling

In oktober 2020 heeft ODRA een besparingsbrief aangeboden aan de Gemeenteraden en Provinciale Staten. In deze besparingsbrief zijn deelgebieden benoemd waar besparingen mogelijk zijn. Nu drie jaar later mogen we constateren dat die doelen zijn gehaald. Met name door nieuwe huisvesting, ICT en investeringen in kwalitatief hoogwaardig personeel (mix intern/extern). Dit is tot uitdrukking gekomen in ons tarief. Dat is tussen 2019 -2023 gestegen met 7%, terwijl de inflatie over die periode ruim 14% was.

Onze partners hebben aangegeven dat kostenbesparing voor hen van groot belang is. En blijft. De verwachting is dat veel gemeenten vanaf 2026, als er een herijking in de systematiek van het gemeentefonds plaatsvindt, erop achteruitgaan. Ook wij zullen hier rekening mee dienen te houden.

Het financiële beleid van ODRA op lange termijn is gericht om de tarieven voor dienstverlening met maximaal de CBS-indexeringen te laten stijgen, waar mogelijk iets minder. Dat bereiken we via de verbeteringen in de bedrijfsvoering en mogelijk ook door omzetgroei, waardoor een betere dekkingsgraad ontstaat van de (vaste) overheadkosten.

7.1.4 Vermogenspositie

Binnen het IBP zijn normen ontwikkeld voor robuuste omgevingsdiensten. De financiële weerbaarheid is daar één van. Op dit moment voldoet ODRA nog niet aan de eis om een weerbaarheidsratio van 0,8 te hebben.

Het financieel beleid is gericht op de komende jaren hiernaar toe te groeien, bijvoorbeeld door mogelijk batige saldi toe te voegen aan de algemene reserves. Het plafond hiervan is nog niet vastgesteld, dat hangt mede af van de risico’s die we onderkennen. Hiertoe zal ODRA haar risicomanagement verder verstevigen de komende jaren.

7.1.5 Meerjarige financiële ontwikkelingen

- **Omzet verwachting**

  ODRA heeft afgelopen jaren een forse omzetgroei doorgemaakt naar € 25 miljoen in 2024. Vooral op milieugebied. Een groot deel is ontstaan door de uitvoering van de provinciale programma’s ‘complexe handhaving’ (PCH) en ‘aandachtsbedrijven’ (PAB). Maar ook de werkpakketten van de gemeentelijke partners zijn in omvang toegenomen, deels door overheveling van (bouw) taken naar de ODRA, projecten die we uitvoeren, maar ook door de (economische) ontwikkelingen die in voorgaande hoofdstukken al zijn beschreven.

  Komende jaren zal de omzet verder groeien. We verwachten stijgingen van rond de 3% per jaar richting € 30 miljoen in 2028.

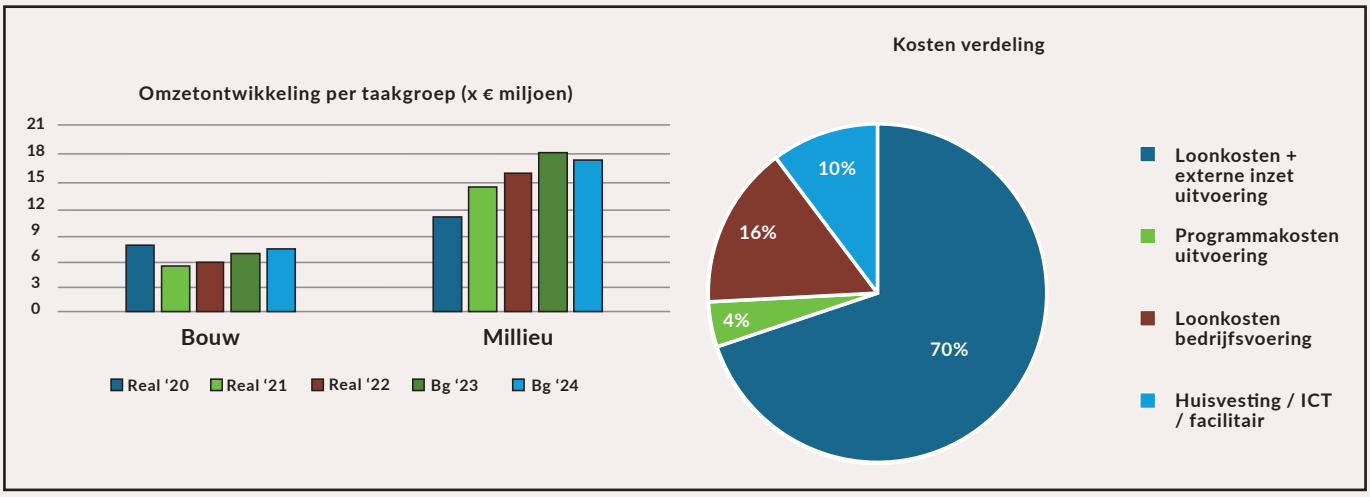

- **Kosten verwachting**
  De verhouding tussen de kosten van de uitvoering en bedrijfsvoering (overhead) is nu 74% - 26%. Het meerjarig doel is 25% overhead. In absolute zin zal ons budget voor bedrijfsvoering groeien door de verwachte omzetgroei. Dit biedt voor een deel ruimte voor de structurele investeringen die in voorgaande hoofdstukken is beschreven op gebied van informatiebeheer en datakwaliteit, personeelsmanagement en kwaliteit (+uitbreiding capaciteit) van medewerkers op de PIOFHA-processen. Incidentele investeringen zullen op specifieke punten ook nodig zijn.

- **Personeelskosten**
  Onze personeelskosten vormen de belangrijkste post binnen de begroting, namelijk 80%. De arbeidsmarkt werkt op dit moment vanuit werkgeversperspectief niet mee, hetgeen betekent dat werving van internen lastig is voor sommige functies. Externe inzet werkt kostenverhogend. Andere onzekerheden zijn de inflatie en de reactie daarop via de CAO-ontwikkelingen.

Het beleid is gericht op een goede verhouding te vinden tussen interne medewerkers en externe inzet. We hanteren daarvoor de richtlijnen vanuit het IBP in het kader van de robuustheidscriteria, max 20% externe inhuur.

Qua bedrijfsvoeringkosten geldt dat we met ons nieuwe kantoor dat we in 2022 hebben betrokken, een structurele besparing hebben weten te bewerkstelligen in de huisvestings- en ICT-kosten. Door de groei van taken en daarmee samenhangend het personeel én nieuwe wensen vanuit een aantal partners om toch een receptie in te richten, zullen we mogelijkerwijs in de nabije toekomst extra moeten investeren in onze huisvesting. In het MJP houden we hier echter nog geen rekening mee.

Daarnaast is nieuwe huisvesting voor de meetdienst een ontwikkeling die op kortere termijn nodig zal zijn. De intensivering van ons beleid op emissiemetingen zorgt voor groei op dit punt. De huidige locatie aan de Markt in Arnhem voldoet niet meer aan de omvang van de dienst, maar ook de milieueisen waaraan de dienst moet voldoen zijn moeilijk daar te realiseren. Waar mogelijk pakt ODRA dit samen met de hiervoor geschetste ontwikkelingen.

7.2 Duiding Financiële Consequenties Meerjarenprogramma

- **Uitvoeringskosten inhoudelijke accenten**
  In bijlage 1 zijn indicatief de kostenconsequenties aangegeven van de uitvoering van de inhoudelijke accenten van dit Meerjarenprogramma. Een groot deel van de activiteiten kunnen we de komende jaren naar verwachting binnen de budgetten voor onze VTH-kerntaken uitvoeren. Dat kan doordat “werk met werk” wordt gemaakt en er via actualisering van de risicoanalyse en daarop gebaseerde toezicht- en actualisatieprogramma’s “als vanzelf” meer aan-dacht aan de inhoudelijke accenten van dit Meerjarenprogramma zal worden besteed (zie ook 5.1).

Op een aantal thema’s en onderdelen zijn extra middelen en/of capaciteit nodig. Dit betreft enerzijds incidentele middelen en anderzijds structurele capaciteit.
Extra *incidentele middelen* zijn nodig voor een incentive aan de voorkant, waaronder:

- Het ontwikkelen van handreikingen en specifieke aanpakken, bij bijvoorbeeld geluidhinder.
- Uitvoering van een meerjarig CE-programma.
- Uitvoering van specifieke toezichtprojecten, bij bijv. luchtkwaliteit en in de bestaande bouw.

De *structurele middelen* die gemoeid zijn met de uitvoering van de inhoudelijke accenten van dit Meerjarenprogramma zijn meegenomen in de raming (extrapolatie van de kosten) van de werkpakketten. Hierbij gaat het om:

- Bredere inzet van de meetdienst, voor onder meer luchtkwaliteitsmetingen en extra inzet op geluid en ZZS.
- Structureel maken van capaciteit voor uitvoeringsbeleid milieu.

Tegenover deze investeringen staan ook besparingen. Structurele budgetuitbreiding bij ODRA voor uitvoeringsbeleid milieu betekent ook dat er bij gemeenten zelf geen of minder capaciteit voor deze taken beschikbaar hoeft te zijn.

- **Verdere uitwerking**
  In de kadernota 2025 en de meerjarenbegroting zijn de kosten van het meerjarenprogramma verder geconcretiseerd.
  De meerjarenbegroting is separaat als bijlage 2 bijgevoegd.

8

AANZET TOT PROGRAMMERING - EVALUATIE EN BIJSTELLING

8.1 Goede basis leggen in 2024

In 2024 voeren we onze lopende werkprogramma's uit. Daarnaast pakken we, zoveel mogelijk in de eerste drie kwartalen van 2024, de volgende zaken op:

- Uitvoeren van nulmetingen zodat vanaf 2025 een scherpe monitoring mogelijk is;
- Actualiseren van de risicoanalyse milieu en opstellen van de risicoanalyse bouw. In de uitwerking krijgen prioritaire thema's zoals duurzaamheid, schone lucht, geluid en ZZS een zwaarder gewicht;
- Verder opstellen van bouwstenen voor regionaal uitvoeringsbeleid voor verschillende milieuthema's en voor het taakveld bouw. Vaststelling van gezamenlijk uitvoeringsbeleid maakt toezicht en handhaving eenvoudiger en effectiever;
- Voorbereiden van branchegerichte toezichtplannen en projectplannen die in 2025 starten;
- Uitvoeren van basisonderzoeken en analyses, die bepalend zijn voor de verdere invulling van de VTH-A-aanpak, zoals de risicoanalyse ZZS, de gebieds- en ketenanalyse CE en neveneffecten van nieuwe energiedragers;
- Werken aan interne/organisatorische randvoorwaarden:
  - Datakwaliteit en beheer, afgestemd op inhoudelijke doelen en prioriteiten;
  - Inzet van nieuwe technieken (drones, scan- en meetapparatuur);
  - Opleidings- en ontwikkelplan medewerkers (als onderdeel van strategisch personeelsmanagement).

8.2 Verdere uitwerking Meerjarenprogramma - Monitoring

In bijlage 1 hebben we een eerste aanzet gemaakt van het meerjarige uitvoeringsprogramma waarin de activiteiten in de tijd zijn uitgezet.

In de bijlage staan ook eerste aanzetten voor prestatie-indicatoren. Deze zijn nadrukkelijk bedoeld als voorbeeld en inspiratiebron. Deze scherpen we in 2024 waar mogelijk volgens het gedachtegoed van *'Rijker Verantwoorden'* verder aan. De KPI's moeten enerzijds gemeenten en provincie meer 'duiding' geven over de impact van het werk van ODRA op de opgaven van gemeenten en provincie (publieke waarde / rijker verantwoorden). Anderzijds moeten ze ODRA de mogelijkheid geven om te kunnen bijsturen op de kwaliteit van de publieke dienstverlening en efficiency (input, througput en output).

De set kpi's moet ook behapbaar blijven. Vandaar dat we samen met onze partners per prioritair thema maximaal twee outcome of output kpi's op de inhoud willen definiëren. Daarnaast hanteert ODRA de volgende in- through- en output indicatoren op de uitvoering van de VTH-taken:

- Vergunningverlening – deskundigheid voldoet aan de kwaliteitscriteria, doorlooptijd vergunningen maximaal 8 weken, tevredenheid publieke dienstverlening;
- Toezicht en handhaving – deskundigheid voldoet aan de kwaliteitscriteria, % nalevingsgedrag, tevredenheid publieke dienstverlening;
- Klachtafhandeling – % tevredenheid publieke dienstverlening, % binnen de termijn van 2 werkdagen in behandeling genomen.

In de uitwerking van de nieuwe set kijken we ook (kritisch) naar deze prestatie-indicatoren. Mede op basis van de nieuwe set KPI's werken we samen met onze partners de wijze van monitoring - en wat dit betekent voor de kwaliteit van informatie, ons informatiesysteem en het proces van verantwoording - verder uit. Onderdeel hiervan zijn ook de nulmetingen.

8.3 Evaluatie - Bijstelling

ODRA actualiseert het Meerjarenprogramma jaarlijks. Naast verdere inhoudelijke uitwerking schetsen we in de jaarlijkse actualisatie de voortgang in de uitvoering van de basiswerkzaamheden en de prioriteiten. Dat doen we aan de hand van de KPI's en een bondige kwalitatieve terugblik (high-lights en story-telling).

Tegen het einde van jaar vier volgt een uitgebreide evaluatie, op basis waarvan een nieuw Meerjarenprogramma voor de volgende periode van vier jaar wordt opgesteld.

BIJLAGE 1 Uitvoeringsprogramma MJP 2025-2028

Toelichting

- In onderstaand uitvoeringsprogramma zijn de elf prioritaire omgevingsthema's uit het Meerjarenprogramma (MJP) een slag nader uitgewerkt.

- Onderstaande uitwerking is een eerste uitwerking. Het is de bedoeling dat het uitvoeringsprogramma jaarlijks – in nauw overleg tussen betrokkenen van ODRA, provincie en gemeenten - wordt geactualiseerd. Nadrukkelijk biedt dit de mogelijkheid om tot aanvulling, aanscherping en concretisering van doelen, activiteiten en KPI's te komen.

- Alleen nieuwe accenten in de VTH-uitvoering zijn in onderstaand programma opgenomen. Reguliere activiteiten in de basis-uitvoering die "gewoon" doorgezet worden, worden hieronder niet genoemd. Voorbeelden hiervan zijn:
  - Bij het thema luchtkwaliteit: Reguliere monitoring en meting van luchtemissies, reguliere control es op luchtemissie-eisen en emissiebeperkende maatregelen en Controle op stalsystemen intensieve veehouderijen.
  - Bij milieuhinder: Afhandelen van klachten. Regulier toezicht op hinderaspecten (w.o. geur) in het kader van integrale controles. Beheer Verkeersmilieukaart.
  - Bij Bodem en Grondwater: Regulier bodemtoezicht: zorgdragen voor een duurzame bodemkwaliteit bij lopende, nieuwe en beëindigende bedrijfsactiviteiten. Advisering over bodemkwaliteit irt gebruiksfunctie bij nieuwbouw en andere ruimtelijke ontwikkelingen.
  - Bij ZZS: Bij vergunningverlening milieu en regulier toezicht: sturen op afname ZZS. Aandacht besteden aan ZZS bij bodemtoezicht, ketentoezicht en milieutoezicht bij afval- of verwerkende bedrijven.
  - Bij externe veiligheid: In het kader van integraal milieutoezicht: adviseren/toetsen en controleren van risicovolle milieubelastende activiteiten. Adviseren over veiligheidsrisico's bij ruimtelijke initiatieven en omgevings-plannen. Actualisatie risicokaart en beheer en registratie externe veiligheidsrisico's (REV).
  - Bij Bouwkwaliteit en veiligheid: volgen van ontwikkelingen rond Wkb en maken van werkafspraken met gemeenten over eindrapportages kwaliteitsborgers. Afhandelen van bouwgerelateerde klachten conform afgesproken prioriteiten. Uitvoeren controle-aanpak kamergewijze verhuur, deelname pandenoverleg gemeente Arnhem.
  - Bij Ondermijnende criminaliteit: Periodieke actualisatie van het bedrijvenbestand op bedrijventerreinen.

- Bij Energietransitie: Doorzetten energiecontroles bij bedrijven door energieteam, inclusief voormalige ETS-bedrijven. Uitvoeren energielabel controles bij kantoren.

- De activiteiten zijn in drie categorieën ingedeeld:
  1. “Going” concern: de activiteit is onderdeel van de reguliere basisuitvoering (zoals geschetst in hoofdstuk 5 van het MJP) of kan in de basisuitvoering worden geïntegreerd. Dit zijn generieke activiteiten (producten of algemene diensten).
  2. Kaderstellende activiteiten: bijvoorbeeld de ontwikkeling van regionaal uitvoeringsbeleid, kennisontwikkeling en het uitvoeren van een risicoanalyse die aan de basis staat van het formuleren van een concrete VTH-aanpak of beleid. Dit zijn generieke activiteiten/algemene diensten.
  3. Projecten en programmatische activiteiten: vernieuwende en/of innovatieve activiteiten in een begrensde periode die erop zijn gericht om tot een effectieve VTH-aanpak te komen. Deze activiteiten worden in principe ook collectief (met alle milieu- of bouwpartners) opgepakt, maar hier kunnen ook andere keuzes worden gemaakt. Van te voren wordt altijd eerst een project- of programmaplan opgesteld.

- De financiële consequenties in de kolom “ €€” zijn als volgt geduid: S = structureel. I= incidenteel (bijv. project- en/of procesgeld). Dekking van de incidentele kosten vindt in principe plaats uit het innovatiebudget.

- In de laatste kolom is de rol van ODRA bij een activiteit geduid. We onderscheiden hier vier rollen, die in combinatie kunnen voorkomen: regulerend (regelgever of toezichthouder), adviserend (zowel beleidsadvisering als ruimtelijke/projectadvisering), participerend (samenwerken in een project of activiteit), signalerend (doorgeven van relevante informatie uit de uitvoeringspraktijk aan beleidsmakers).

Prioriteit/Doel	Activiteiten	Mogelijke KPI	Categorie			Planning/ Fasering	CC		Rol ODRA
Opgave: een gezonde leefomgeving voor mens, dier en milieu		Beleving van inwoners in de regio Arnhem van de milieu hygiënische kwaliteit van hun leefomgeving	Dit wordt gemeten door in 2024/2025 een nulmeting uit te laten voeren en in 2028 een nieuwe meting. Uiteraard is de score die wordt gemeten niet uitsluitend afhankelijk van de VTH-inzet, maar verondersteld wordt dat de bijdrage substantieel is						
Prioriteit 1: Luchtkwaliteit			**1**	**2**	**3**		**I**	**S**	
Alle vergunningen voldoen uiterlijk in 2027 aan strenge luchtemissie-eisen	- Samen met partners en ism GGD ontwikkelen van uitvoeringsbeleid lokale luchtkwaliteit, onder meer ten behoeve van omgevingsplannen	Aantal aangescherpte/ geactualiseerde vergunningen op luchtemissies		x		**2025**	-	-	**Participerend**
	-Opstellen en uitvoeren actualisatieprogramma luchtemissies (scherper vergunnen op fijn stof, stikstof en ammoniak)				x	**2025-2028**			**Regulerend**
Verminderen van NOx- en fijn stof-emissies bij prioritaire milieu-belastende activiteiten	-Uitvoeren analyse prioritaire MBA's voor wat betreft NOx- en fijn-stof-emissies	Aantal controles specifiek gericht op naleving luchtemissies (fijn stof, NOx, ammoniak)		x		**2025**	**30 K**	-	**Regulerend**
	- Meer inzicht krijgen in daadwerkelijke luchtkwaliteit, met partners ontwikkelen van een voorstel voor bredere inzet meetdienst op luchtkwaliteitsmetingen (gebruikmakend van reeds aanwezige data en meetnetten).			x			-	**250 K***	**Adviserend**
	-Uitvoeren toezichtproject luchtemissies bij prioritaire MBA's (w.o. steenfabrieken en grote stookinstallaties)				x		**30 K**	-	**Regulerend**
	-Op basis van toezichtproject ontwikkelen van een maatwerkaanpak voor bedrijven met hoogste uitstoot NOx en fijn stof		x					-	**Regulerend**

**Er wordt ingeschat dat een uitbreiding nodig is van de meetdienst met 2 fte. Deze uitbreiding wordt niet alleen ingezet voor luchtkwaliteitsmetingen, maar ook voor geluid en ZZS-metingen. De daadwerkelijke invulling is afhankelijk van de feitelijke invulling en de strategische positionering van de meetdienst. Momenteel wordt een BC uitgewerkt. Voor 2025 hebben we daarom nog geen bedrag in de begroting opgenomen doch deze als stelpost gepositioneerd.*

Prioriteit/Doel	Activiteiten	Mogelijke KPI	Categorie			Planning/ Fasering	CC		Rol ODRA
Prioriteit 2: Verminderen milieuhinder			1	2	3		I	S	
Verminderen geluid-hinder door bedrijfs-activiteiten en evenementen	- Bijdragen aan de totstandkoming van een regionaal afgestemd geluidbeleid tbv omgevingsplannen	Daling van aantal klachten geluid-gehinderden agv bedrijfsactiviteiten en evenementen t.o.v. 2023		x		2025	-	-#	Adviserend
	- Bijdragen aan een handhaafbaar geluidbeleid voor evenementen			x		2025		-	Adviserend
	- Samen met partners ontwikkelen en uitvoeren van een actieve bronaanpak richting o.m. binnenstad-vervoerders, evenementenorganisatoren				x	2026	50 K	-	Participerend
	- Maatwerkaanpak VTH ontwikkelen en uitvoeren voor bedrijven die de meeste geluidhinder veroorzaken, inclusief periodieke geluidmetingen		x			2026 - 2028	30K	-*	Regulerend
	- Actualiseren vergunningen op het aspect geluid		x			2026 - 2028	-	-	Regulerend
Het verminderen van geluidhinder van nieuwe energiedragers en -voorzieningen als gevolg van de energietransit	- Samen met partners ontwikkelen en toepassen van een handreiking voor cumulatie geluidsoverlast agv energietransitie			x		2025	-	-	Adviserend
	-Opstellen klachtafhandelingsbeleid voor hinder agv energietransitie			x		2025	-	-	Adviserend

Prioriteit/Doel	Activiteiten	Mogelijke KPI	Categorie			Planning/ Fasering	CC		Rol ODRA
Prioriteit 3: Beschermen bodem en grondwater			1	2	3		I	S	
Voorkomen van nieuwe bodem-verontreinigingen	- Bij bedrijfsbeëindiging consequent laten uitvoeren van eindonderzoek bodem	Stijging van aantal nulsituatieonderzoeken dat bedrijven laten uitvoeren ten opzichte van 1-1-2025	x			2025 - 2028	-	-	Regulerend
	-Intensiveren risicogestuurd keten- en locatietoezicht (vrijeveld-controles) grond en secundaire bouwstoffen (focus op o.m. AVI-bodemas, immobilisaten, IBC-bouwstoffen)		x			2025 - 2028	-	-	Regulerend
Beter beschermen van grondwater (beschermings-gebieden)	- Uitvoeren van toezicht op milieubelastende activiteiten in beschermingsgebieden t.b.v. de openbare drinkwatervoorziening (nieuwe taak ODRA i.o.v. provincie)		x				-	-	Regulerend en signalerend
	- Samen met partners ontwikkelen van een richtlijn voor wijze van omgaan met bodemenergie-systemen			x		2026	30K	-	Adviserend
Prioriteit 4: Tegengaan verspreiding ZZS									
Grootgebruikers- en groot emittenten van ZZS in ODRA-gebied beter in beeld	- Samen met partners uitvoeren van een risicoanalyse ZZS: op welke ZZS-groepen gaan we ons focussen	Stijging inzicht in aantal bedrijven dat ZZS emitteert e/o verwerkt e/o zich ervan ontdoet ten opzichte van 1-1-2025 in beeld		x		2025	30K	-	Adviserend en participerend
	- Uitvoeren branchegericht toezicht bij ZZS-relevante bedrijven zoals metaalbewerkende en coatingbedrijven		x			2026 - 2028	-	-	Regulerend en adviserend
	- Vergunningen actualiseren op aspect ZZS		x			2027 - 2028	-	-	Regulerend
Betere naleving informatieplicht en minimalisatie-verplichting ZZS	- Gerichte aspectcontroles op ZZS: toezicht en handhaving op aanwezigheid vermijdings- en reductieplannen	Jaarlijks aantal handhavingszaken dat betrekking heeft op ZZS-gerelateerde overtredingen. Of: % van gecontroleerde groep die aan informatieplicht ZZS voldoet	x			2027 - 2028	-	-	Regulerend
	-Toezicht en handhaving op de ketens van ZZS (specifiek toezichtproject)		x			2027	50K	-	Regulerend en adviserend
Prioriteit 5: Verbeteren waterkwaliteit									
Intensiveren toezicht indirecte lozingen	Intensiveren van controles op indirecte lozingen op het riool. Daarbij leggen we een link met de ZZS-aanpak (zie prioriteit 4).		x			2025 - 2028	-	-	Regulerend en signalerend

Prioriteit/Doel	Activiteiten	Mogelijke KPI	Categorie			Planning/ Fasering	CC		Rol ODRA
Opgave: een veilige leefomgeving		Beleving van externe veiligheid door inwoners in de regio Arnhem	Dit wordt gemeten door in 2024/2025 een nulmeting uit te voeren en deze te herhalen in 2028. Uiteraard is de score die wordt gemeten niet uitsluitend afhankelijk van de VTH-inzet, maar verondersteld wordt dat de bijdrage substantieel is						
Prioriteit 6. Beperken en beheersen veiligheidsrisico's			1	2	3		I	S	
Beter inzicht in de actuele veiligheids-risico's van bedrijfs-activiteiten;	- Samen met partners ontwikkelen van regionaal uitvoeringsbeleid EV, o.m. t.b.v. Omgevingsplannen.	Aantal incidenten en ongevallen bij bedrijven		x		2024 - 2025	-	-#	Adviserend
	- Uitbreiden expertise en versterken samenwerking in expertisenetwerk EV (regionaal en landelijk).			x		2025 - 2028	-	-	Participerend
	- Versterken van de EV-advisering bij ruimtelijke initiatieven en plannen, gericht op integrale omgevingsveiligheid (rekening houdend met cumulatieve risico's van o.m. bedrijfsactiviteiten, transport gevaarlijke stoffen, nieuwe energiedragers).		x			2025 - 2028	-	-	Adviserend
Verlagen van veiligheidsrisico's ivm opslag gevaarlijke stoffen en toepassing nieuwe energiedragers	- Projectmatig toezicht bij 1) opslag gevaarlijke stoffen bij magazijnen en distributiepunten en 2) LNG-stations + andere nieuwe energiedragers.	% van gecontroleerde bedrijven waar opslag gevaarlijke stoffen aan de regels voldoet	x			2025 - 2028	-	-	Regulerend en adviserend
Prioriteit 7. Borgen bouwkwaliteit en veiligheid									
Grotere effectiviteit bouwtoezicht	- Uitvoeren van bouw- en woningtoezicht conform met bouwpartners opgestelde risicostrategie bouw.	Bij steekproefsgewijze audits op vereiste bouwkwaliteit is het percentage dat voldoet tenminste 90%	x			2025 - 2028			Regulerend
	- Extra aandacht aan bouwkwaliteit (w.o. duurzaamheid) en veiligheid bij aanvragen vergunningen Bouw en Sloop.		x			2026 - 2028			Regulerend
	- Met ontwikkelaars en bouwers in initiatieffase om de tafel over kwaliteits- en veiligheidsaspecten.		x			2025 - 2028			Adviserend
Meer aandacht voor bouwkwaliteit en -veiligheid in de bestaande bouw	-Samen met milieutoezicht, brandweer en andere partners ontwikkelen van een risicogestuurde en programmatische aanpak op kwaliteits- en veiligheidsaspecten in de bestaande bouw.					2026 - 2027	75K	-	Participerend en adviserend

Prioriteit/Doel	Activiteiten	Mogelijke KPI	Categorie			Planning/ Fasering	CC		Rol ODRA
Opgave: een veilige leefomgeving		Beleving van externe veiligheid door inwoners in de regio Arnhem	Dit wordt gemeten door in 2024/2025 een nulmeting uit te voeren en deze te herhalen in 2028. Uiteraard is de score die wordt gemeten niet uitsluitend afhankelijk van de VTH-inzet, maar verondersteld wordt dat de bijdrage substantieel is						
Prioriteit 8. Aanpak ondermijnende criminaliteit									
Versterken van de samenwerking met ketenpartners in de aanpak van ondermijnende (milieu) criminaliteit	- Uitvoeren van risicogestuurd ketentoezicht, samen met andere OD's en ketenpartners (w.o. politie en OM), bij o.m. afvalbedrijven en specifieke stromen (bijv. metaal, asbest, grond).	Aantal geregistreerde gevallen van ondermijnende en milieucriminaliteit	x			2025 - 2028	-	-	Regulerend en signalerend
	- Met specifieke expertise en capaciteit ondersteunen van integrale veiligheidscontroles en anti-ondermijningsprojecten van gemeenten.				x	2025 - 2028	-	-	Adviserend
	- In 2024 ontwikkelen we een voorstel voor het vervolg van het project Theseus dat in april 2025 afloopt.				x	2025	-	-	Adviserend
Actief monitoren van wijzigingen in het bedrijvenbestand en snellere signalering en/of opsporing van ondermijnende (milieu) criminaliteit	- Doorzetten/intensiveren van gebiedsscans op bedrijventerreinen.	98% van alle bedrijfslocaties ongeacht de milieu-impact is bekend	x			2025 - 2028	-	-	Participerend en signalerend
	- Verbreden van de gebiedsgerichte aanpak naar het buitengebied (bijv. leegstaande gebouwen, recreatieparken).		x			2026 - 2028	-	-	Participerend en signalerend
	- Bijdrage leveren aan nieuwe initiatieven (bijvoorbeeld bestuurlijke interventieteams, speciaal informatiecentrum voor opsporing ondermijnende criminaliteit).		x			2026 - 2028			Adviserend en participerend

Prioriteit/Doel	Activiteiten	Mogelijke KPI	Categorie			Planning/ Fasering	CC		Rol ODRA
Opgave: een duurzame leefomgeving		Mate waarin bedrijven duurzaamheids-maat-regelen hebben getroffen is met 20% gestegen t.o.v. 2024	In 2024 wordt m.b.v. een enquête in kaart gebracht wat de nulsituatie op een select aantal duurzaamheidsitems is (CE en energie); in 2028 wordt de enquête herhaald. Uiteraard is de score die wordt gemeten niet uitsluitend afhankelijk van de VTH-inzet, maar verondersteld wordt dat de bijdrage substantieel is							
Prioriteit 9: Terug- dringen gebruik fossiele energie			**1**	**2**	**3**		**I**	**S**	
Verminderen van het fossiele energie-verbruik bij bedrijven en kantoren. Energie-controles zijn daarbij succesvol verbreed;	- In energiecontroles aandacht voor duurzame opwek, energiemanagement, vervoer/mobiliteit en netcongestie-problematiek.	Het gebruik van hernieuwbare energiebronnen bij bedrijven is met 25% toegenomen t.o.v. 2024	x			**2025 - 2028**	-	-**	**Regulerend en signalerend**
	- Samen met partners gebiedsgerichte of branche-specifieke projecten opzetten die zich richten op zichtbare, concrete en effectieve maatregelen, bijv. minder terrasverwarmers, sluiten van winkeldeuren, 's avonds uitdoen van kantoorverlichting.	Aantal uitgevoerde "brede" energie-controles			x	**2026 - 2028**	**100K**	-	**Participerend**
	- Samen met gemeenten ontwikkelen van een effectieve aanpak richting kleinverbruikers.				x	**2026 - 2027**	**100K**	-	**Participerend**
Beter ondersteunen van energietransitie-plannen en -projecten van gemeenten, regio en provincie.	- Samen met partners opstellen van regionaal uitvoeringsbeleid verduurzaming energievoorziening (met aandacht voor neveneffecten nieuwe energie-dragers en verduurzaming monumentale panden).			x		**2025**	-	-#	**Participerend**
	- Ondersteunen (met specifieke inhoudelijke en VTH-expertise) van gemeenten en regionale partijen bij het oplossen van vraagstukken rond de energie-infrastructuur (laadinfra, netcongestie).		x			**2025 - 2028**	-	-	**Participerend**
	- Versterken van de energie-advisering rond ruimtelijke plannen en gemeenten ondersteunen met de duurzaamheidstoetsing daarvan (bijv. vervolgpilots m.b.v. het instrument EnergiePrestatie op Locatie (EPL) en/of op daadwerkelijke realisatie energie-/ klimaat- /watermaatregelen).		x				-	-	**Adviserend en participerend**

***Tot en met 2026 zijn er – mede dankzij de SPUK-bijdragen - voldoende middelen voor het energieprogramma. Vanaf daarna is de financiële situatie onzeker. Gelet hierop zijn voor enkele energieprojecten in dit overzicht aanvullende incidentele middelen opgenomen (2 x € 100.000,-). Dekking hiervan vindt plaats vanuit het innovatiebudget.*

Prioriteit/Doel	Activiteiten	Mogelijke KPI	Categorie			Planning/ Fasering	CC		Rol ODRA
Thema 10: Stimuleren Circulaire Economie			1	2	3		I	S	
Vergroten kennis en expertise met het oog op betere onder-steuning van innovatieve CE-initiatieven/ -projecten	- Uitvoeren gebieds- en ketenanalyse: op welke materiaal- en grondstofstromen, gebieden en bedrijfsactiviteiten gaan we ons focussen?	Aantal geïnventariseerde en begeleidde CE-initiatieven		x		2025			Adviserend
	- Meedenken met en ondersteunen van provincie/ gemeenten bij opstelling en evaluaties CE-programma's.			x		2025 - 2028			Participerend
	- Vroegtijdige inbreng van CE-expertise bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.			x		2025 - 2028			Adviserend
	- Ontwikkelen en toepassen maatwerkvoor-schriften CE (grondstoffenbesparing) en spelregels voor proefnemingen CE in vergunningen.		x			2025 - 2028	150K per jaar^		Regulerend en adviserend
Beter zicht en meer grip op circulaire bedrijvigheid en bedrijfsprocessen in de regio	- Actualisatie van vergunningen van afval- bedrijven of verwerkers, zodat ze aan de eisen vanuit het landelijke CMP-1 voldoen. Hierover maken we werkafspraken met ODRN.	Aantal nieuwe vergunningen waarin CE-voorschriften zijn meegenomen	x			2025 - 2027			Regulerend
	- CE meenemen in branche-aanpak (complexe) bedrijven (scouten van koploper-bedrijven, informeren over komende verplichtingen t.a.v. toepassing recyclaat, ecodesign en experimenteren met maatwerkvoorschriften CE).	Overzicht koplopers CE in een branche	x			2026 - 2028			Regulerend en adviserend
	- Intensiveren van toezicht op circulair handelen en naleving scheidingsregels bouw- en sloopafval bij sloopprojecten in GWW en woningbouw.		x			2026 - 2028			Regulerend
	- Beoordelen "afval of niet" conform nog vast te stellen handreiking.		x			2025 - 2028			Regulerend

^ Uitvoering van totale CE-projectplan van ODRA kost circa € 200.000 p.j. In de begroting is 0,5 fte beschikbaar. Vanaf 2025 t/m 2028 is aanvullend € 150.000 p.j. extra nodig. Uitgangspunt is dat na 2028 CE onderdeel is van het reguliere VTH-werk (apart programma is dan niet meer nodig).

Prioriteit/Doel	Activiteiten	Mogelijke KPI	Categorie			Planning/ Fasering	CC		Rol ODRA
Prioriteit 11: Bijdragen aan ruimtelijke opgaven			1	2	3		I	S	
Hoogwaardige, tijdige en oplossingsgerichte (milieu)advisering bij ruimtelijke ontwikkelingen;	- Milieuadvisering in initiatief- en planfase bij ruimtelijke ontwikkelingen: opstellen advies-planning + ODRA wordt standaard ingeschakeld.	ODRA-partners waarderen de bijdragen van ODRA met gemiddeld een 8	x			2025 - 2028	-	-	Advisering
	- Samen met partners ontwikkelen en toepassen bouwstenen voor regionaal uitvoeringsbeleid op diverse milieuthema's, t.b.v. o.m. Omgevingsplannen (incl. gebiedsgerichte kwaliteitsdoelen).			x		2025 - 2028		225L^	Advisering
	- Ontwikkelen voorzet voor (inter)gemeentelijk bouwbeleid, w.o. eenduidige criteria vergunningvrij bouwen in verschillende soorten gebieden.			x		2025	-	-	Advisering
	- ODRA intern: investeren in advies- en communicatievaardigheden van experts en adviseurs uitvoeringsbeleid.			x		2025 - 2028	-	-	Advisering
Verhogen naleefgedrag bij de toepassing en instandhouding van duurzaamheids-/ klimaat- en natuur-maatregelen.	- Vervolg geven aan pilot toezicht op herplant-plicht en natuurcompensatie bij bouwaanvragen voor de gemeente Arnhem.		x				-	-	Regulerend en participerend
	- Ontwikkelen en toepassen van een toezichtaanpak op afspraken van gemeenten met ontwikkelaars over duurzaamheids/-natuurmaatregelen (tijdens realisatie- en beheerfase).				x		-	-	Participerend
	- Een meedenkende rol bij ontwikkeling en toepassing van nieuwe instrumenten (bijv. punten-systeem kwaliteit/duurzaamheid stedebouwkundige plannen) en het wegnemen van belemmeringen (stikstof bijv.).		x				-	-	Adviserend en participerend

^Naast SPUK-middelen is er op dit moment voor 1,5 fte (225k) aan budget vanuit gemeenten beschikbaar voor adviseurs uitvoeringsbeleid (AUB) beschikbaar. Dit betreft incidenteel geld t/m 2024. In de ramingen hier wordt ervanuit gegaan dat deze incidentele ruimte wordt omgezet in structureel en dat er daarbovenop 1,5 fte extra ruimte komt. Op die manier is er structureel 3 fte aan AUB-inzet beschikbaar.

BIJLAGE 2 Begroting 2025-2028
Separaat bijgevoegd

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

Aan de Raden en Staten van de deelnemende partners
van de Gemeenschappelijke Regeling ODRA

Datum	: 19 april 2024
Uw kenmerk	:
Ons kenmerk	: 20240419.01
Contactpersoon	: Fred Mossink
Telefoon	: 06 5019 4015

Onderwerp : Begroting 2025 en meerjarenprogramma 2025-2028
Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Bijlagen: begroting 2025 + meerjarenprogramma

Geachte dames en heren,

Met genoegen bieden wij u hierbij de begroting 2025 en het meerjarenprogramma van ODRA aan.

Deze documenten zijn in de vergadering van het Algemeen Bestuur ODRA van 17 april 2024 besproken en vastgesteld. Het Algemeen Bestuur heeft besloten beide stukken aan te bieden aan de Raden en Staten van de partners. Het meerjarenprogramma wordt ter informatie aangeboden, de begroting wordt voorgelegd met het verzoek om zienswijzen op in te dienen, conform de bepalingen in onze GR.

Totstandkoming en inhoud meerjarenprogramma en begroting 2025
ODRA is medio 2023 gestart om samen met de partners vorm te geven aan een meerjarenprogramma. Het is het eerste meerjarige uitvoeringsdocument in het bestaan van ODRA en maakt duidelijk waarom ODRA er is en waar ODRA en haar partners denken dat de bijdrage van vergunningverlening, toezicht, handhaving en advisering aan de opgaven van haar partners het grootste effect heeft. Het programma benoemt een aantal prioritaire thema's; thema's die aandacht vragen in de samenleving. Denk aan het voorkomen van emissies van zeer zorgwekkende stoffen in het milieu (zoals pfas), het beter grip krijgen op ongezonde uitstoot van stoffen naar de lucht of het voorkomen van het ontstaan van afval.
Het Algemeen Bestuur heeft aangegeven content te zijn met het programma; het geeft houvast én flexibiliteit vanwege de mogelijkheid om het programma gedurende de looptijd jaarlijks te actualiseren. Ook het feit dat de geformuleerde prioriteiten niet tot enorme kostenverhogingen leiden, stemt tot tevredenheid. Met het programma ligt er een mooie en noodzakelijke basis voor de VTH-bijdrage aan een goede leefomgevingskwaliteit.
Het meerjarenprogramma is in concept, samen met de Kadernota 2025 in december 2023 aangeboden aan het Algemeen Bestuur ODRA. In de Kadernota zijn de ontwikkelingen uit het meerjarenprogramma financieel vertaald. Met de kanttekening dat partners de financiële consequenties van het meerjarenprogramma ten opzichte van de ontwikkelingen in de eigen gemeentelijke begrotingen nog niet kunnen overzien, is vastgesteld dat de Kadernota voor de begroting 2025 kan worden gebruikt als basis.

In januari 2024 heeft ODRA, op verzoek van de wethouders financiën van onze partners via een brief aangegeven welke mogelijkheden ODRA ziet om mee te denken met de besparingsopgave van de gemeenten.

Op 7 maart 2023 zijn de belangrijkste punten uit ons begrotingsvoorstel voor 2025 en meerjarenprogramma besproken met de regisseurs en financieel adviseurs van de partners, en zijn deze beoordeeld tegen het licht van de besparingsopgave en de mogelijkheden genoemd in voornoemde brief.
In dat overleg is onder meer afgesproken dat vanuit de ambtelijke ondersteuning de zienswijzen voor de begroting van de raden worden gesynchroniseerd. Om dit inhoudelijk voor te bereiden en inhoudelijke keuzes te maken, zijn twee sessies in mei 2024 gepland met ODRA. Gemaakte keuzes worden daarna vertaald in de definitieve begroting.

Conform de bepalingen uit de GR biedt ODRA de begroting 2025 aan voor zienswijzen.
Het is een sluitende begroting voor 2025. Samenvattend zijn de belangrijkste punten:

- De omvang (omzet) in de begroting 2025 is € 26,6 miljoen.
- Het uurtarief voor 2025 wordt met € 5,- verhoogd tot € 104,- Dit om o.a. de structurele effecten van de vastgestelde CAO 2024 en inflatie op te vangen.
- In het tarief is circa € 0,80 opgenomen voor nieuwe activiteiten in 2025 ten opzichte van de begroting 2024. Dit betreft met name kosten voor adviseurs uitvoeringsbeleid. Daarnaast is er een nieuwe invulling voorgesteld voor het reeds bestaande budget van gezamenlijke diensten/projecten ad € 450K.
- Het overheadpercentage houdt ODRA gelijk aan 2023, namelijk 26,1%. Het is daarmee +1% ten opzichte van het lange termijn doel dat ODRA heeft gesteld.
- Een opleidingsbudget van 3% van de loonsom, conform de norm voor robuuste diensten in het kader van het Interbestuurlijk Programma versterking (IBP) VTH stelsel.
- Een innovatiekalender- en budget van 1,7% van de omzet (450K zie 3^{e} punt boven).
- Weerstandsvermogen; na toevoeging van het batig saldo 2023 (€ 144.300) komt de weerstandsratio uit op 0.84 (ook conform de norm die het IBP-VTH stelt nl. 0.8).
- De meerjarenbegroting is gebaseerd op de maatschappelijke -en economische trends die in de begroting zijn beschreven. We gaan uit van een klein positief saldo vanaf 2026.
- In de bijlagen van de begroting zijn de kosten voor de partners opgenomen, gebaseerd op de voorlopige werkprogramma's 2025 die ambtelijk zijn overeengekomen.

Begroting 2024
We willen u er op attenderen dat in de zomer van 2024 een begrotingsactualisatie voor 2024 ter informatie zal worden aangeboden aan de partners. De verwachting is dat de begrotingsactualisatie voor de partners kostenneutraal wordt. De actualisatie zal voornamelijk betrekking hebben op de projectenportefeuille van ODRA die sinds het opstellen van de begroting 2024 (in maart 2023) in omvang is gegroeid. Tevens zullen de trends en structurele effecten uit boekjaar 2023 worden meegenomen.

Procedure begroting 2025
Uw Raad cq Staten kan/kunnen zienswijzen indienen op de begroting 2025.
Deze zienswijze stuurt u binnen 12 weken na dagtekening van deze brief aan het Dagelijks Bestuur van ODRA die de begroting met de ingediende zienswijzen agendeert voor het Algemeen Bestuur die de (aangepaste) begroting vaststelt.

ODRA moet de vastgestelde begroting voor 15 september 2024 aan het ministerie van BZK sturen. Met de regisseurs van de partners is het tijdspad verder afgestemd.

Met vriendelijke groet,

Ruben Vlaander
Directeur ODRA

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

Aan de Raden en Staten van de deelnemende partners
van de Gemeenschappelijke Regeling ODRA

Datum	: 19 april 2024
Uw kenmerk	:
Ons kenmerk	: 20240419.02
Contactpersoon	: Fred Mossink
Telefoonnummer	: 06 5019 4015

Onderwerp : Jaarstukken Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) 2023

Bijlagen: Jaarstukken 2023

Geachte dames en heren,

Met deze brief bieden wij u de jaarstukken 2023 van ODRA aan.
ODRA legt hiermee verantwoording af over het gevoerde beleid, bedrijfsvoering en de financiële positie van ODRA. Conform de Wet Gemeenschappelijke Regelingen moet de jaarrekening voor 15 juli 2024 worden vastgesteld.
Odra heeft het boekjaar 2023 afgesloten met een positief exploitatieresultaat van € 144.300.

Qua reguliere bedrijfsvoering is er een positief resultaat van € 161.200. Er is een bijzondere dotatie aan de voorziening voor bovenwettelijk verlof gemaakt van € 16.900,-.

De belangrijkste punten in de jaarrekening zijn:

- De gerealiseerde omzet is nagenoeg conform de begroting, namelijk € 24,7 miljoen.
- De werkpakketten voor de partners zijn voor 98% gerealiseerd inclusief de projecten van partners. De provinciale programma's kennen een 5% hogere realisatie dan begroot. Projecten (van derden) hebben een lagere besteding.
- De overhead is uitgekomen op 26,1% van de omzet (begroot 25,8%).
- Er zijn € 147.000 rente baten. Deze waren niet begroot. Hogere omzet: door realisatie van hogere aantallen producten en diensten (uren) bij de programma's vergunningen en toezicht/handhaving.
- De kosten voor personeel zijn uitgekomen op 100% van de begroting. Er zijn wel meer externen ingeschakeld dan begroot, maar tegen gemiddeld lagere kosten. Per saldo dus in evenwicht.
- Huisvesting en ICT, facilitaire kosten; op deze bedrijfsvoering kosten is 2% minder uitgegeven.
- De verlofdotatie spaarverlof zou gezien het aantal gespaarde dagen hoger gewaardeerd kunnen zijn. Het is echter beperkt tot dit bedrag, waardoor de voorziening voor verlofsparen uitkomt op precies € 0,5 miljoen. Vanuit een risico inschatting op (gelijktijdige) opname van het gespaarde verlof is berekend dat dit bedrag de komende jaren voldoende is om de kosten op te vangen.

De concept jaarrekening is in maart aangeboden aan de accountant van ODRA, De Jong en Laan.

Er is een goedkeurende verklaring afgegeven. Uit de controle zijn geen onrechtmatigheden naar voren gekomen.
De jaarstukken zijn 17 april 2024 in de vergadering van het Algemeen Bestuur van ODRA vastgesteld.

Het Algemeen Bestuur heeft in deze vergadering de volgende besluiten genomen:

- Is akkoord gegaan met de jaarverslag/jaarrekening van ODRA 2023
- Is akkoord gegaan met het toevoegen van € 144.300 aan de algemene reserve van ODRA. De algemene reserve heeft daarmee een omvang van € 644.300,-, waardoor de weerstandsratio voor het lopende begrotingsjaar 0,84 bedraagt.
  (Op 1 juli 2024 zal waarschijnlijk de nieuwe GR van kracht worden, waarin het artikel over het maximale eigen vermogen, wordt aangepast naar een bepaling over de minimale weerstandsratio van 0,8. De achtergrond van deze wijziging is het door het IBP (interbestuurlijke programma) gestelde robuustheidscriterium op dit punt.
- Besloten de jaarrekening / jaarverslag 2023 te versturen naar de Raden en Staten van de Partners en de toezichthouder BZK.

Conform de Wet gemeenschappelijke regeling stellen wij u in de gelegenheid kennis te nemen van de stukken en om desgewenst zienswijzen in te dienen.
Eventuele zienswijzen op de jaarstukken stuurt u aan het ministerie van BZK in afschrift aan ODRA.
De jaarstukken worden voor 15 juli 2024 verstuurd aan het ministerie van Binnenlandse zaken.

Met vriendelijke groet,

Ruben Vlaander
Directeur ODRA

Dagelijks Bestuur Omgevingsdienst Regio Arnhem

Datum	:	
Zaaknummer	:	4197095
Contactpersoon	:	Leo den Uil
Telefoonnummer	:	0800 - 1809

Onderwerp: zienswijze begroting 2025

Geachte heer/mevrouw,

ODRA heeft afgelopen jaren een meerjarenperspectief ontwikkeld, waarin de ambities van gemeenten en provincie zijn uitgewerkt. Met het Meerjarenprogramma zien wij een krachtige verbinding ontstaan tussen gemeente, provincie en ODRA die een goede basis vormt voor een stabiele meerjarenbegroting.

U heeft met creativiteit de extra financiële verplichtingen vanuit het landelijke interbestuurlijke programma ‘versterking VTH-stelsel’, zoals een hoger opleidings- en innovatiebudget en een hogere algemene reserve, deels binnen de bestaande budgetten weten te vinden. Ook een groot deel van de benodigde budgetten voor het Meerjarenprogramma is gevonden binnen het bestaande kader. Wij waarderen deze inspanning.

Zoals u echter weet is inmiddels gebleken dat de gemeente Arnhem, net als vele andere gemeenten, vanaf 2026 aanzienlijk minder geld uit het gemeentefonds zal ontvangen. Dit heeft grote consequenties. We zijn genoodzaakt onze organisatie en dienstverlening te versoberen en onze ambities bij te stellen voor ons gehele takenpakket. Onontkoombaar heeft dit ook consequenties voor onze opdracht aan ODRA. Wij begrijpen dat u gezien de voorbereidingstijd van de begroting en de wettelijke deadlines nu nog geen ombuigingen in de begroting heeft kunnen realiseren. In uw aanbiedingsbrief heeft u aangegeven de ernst en urgentie van de financiële ombuigingen te zien en proactief met ons te willen meedenken. Wij roepen u op samen te zorgen dat de werkzaamheden van ODRA binnen de Arnhemse kaders uitgevoerd kunnen worden. Vanwege het belangrijke werk dat u voor en namens ons als gemeente verricht, verminderen we de bedragen die we aan u uitkeren niet. Voor de indexatie van de bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen hanteert de gemeente Arnhem een verhoging van 3,5%. De voorliggende concept begroting ODRA bevat voor Arnhem diverse volume- en prijseffecten, waardoor de kostenstijging voor Arnhem hoger uitkomt dan het geschetste kader. Dit betekent concreet dat deze voorgestelde kostenstijging voor gemeente Arnhem met zo’n €200.000 moeten worden teruggebracht. Dit kan bijvoorbeeld door geplande uitgaven te schrappen of te temporiseren, diensten anders uit te voeren, te versoberen of te verminderen, of te zoeken naar meer efficiëntie in de taken die ODRA uitvoert voor meerdere partners.

We vragen uw aandacht voor de kwaliteit van de dienstverlening. Uit het recent uitgevoerde onderzoek van de Rekenkamer Arnhem bleek dat ODRA veel kan verbeteren in de afhandeling van vragen en verzoeken van Arnhemse bewoners en bedrijven. Van ODRA als dienstverlenende organisatie verwachten wij dat u de aanbevelingen uit het onderzoek ter harte neemt en waar mogelijk en noodzakelijk verbetering doorvoert. Wij worden graag door u op de hoogte gehouden van de vorderingen op dit gebied.

Tot slot zien wij dat ODRA dit jaar beleid ontwikkelt op het gebied van inclusie en diversiteit. De gemeente Arnhem juicht dit toe, wij zien uit naar een uitwerking hiervan in uw Meerjarenprogramma.

Hoogachtend,
De griffier, De voorzitter,

Memo

Datum : 25 juni 2024

Aan : Leden van de gemeenteraad

Van : Marco van der Wel

Betreft : Afdoen toezegging 1503 Rekenkamerrapport 'Is de ODRA er voor de inwoners of zijn de inwoners er voor de ODRA'

Aanleiding
Eind 2023 heeft de rekenkamer Arnhem haar onderzoeksrapport over de kwaliteit van de dienstverlening door omgevingsdienst ODRA naar buiten gebracht. Dit rapport is in februari 2024 besproken in uw raad. Bij de raadskamerbehandeling op 21 februari 2024 is de volgende toezegging gedaan:
“Bij de bespreking in het AB over het verbeterplan van de ODRA en de aanvullingen vanuit de gemeente Arnhem n.a.v. dit rekenkamerrapport, dat rondom het laten uitvoeren van een (tevredenheids)onderzoek naast het voorstel om dit intern door de ODRA laten uitvoeren door een extern bureau, ook de optie wordt besproken om dit onderzoek door de gemeente(s) zelf te laten uitvoeren en eventueel te financieren. Wethouder Van der Wel zegt verder toe de gemeenteraad actief te infomeren over de uitkomsten van dit gesprek.”

Bespreking in AB ODRA
Inmiddels zijn de kwaliteit van de dienstverlening en het Arnhemse Rekenkamerrapport besproken in het Algemeen Bestuur (AB) van ODRA. Ter informatie zijn bijgevoegd zijn de oplegnotitie van het agendapunt en de vastgestelde notulen van de AB vergadering.

Zoals eerder aangegeven was ODRA bij de publicatie van het onderzoeksrapport al begonnen met een traject ter verbetering van de dienstverlening. Dit heeft er mede voor gezorgd dat in het Algemeen Bestuur ODRA (AB) geen draagvlak gevonden is voor het nemen van verdergaande maatregelen met extra kosten naar aanleiding van het rapport van de Rekenkamer Arnhem. Het bestuur heeft er in meerderheid vertrouwen in dat met de geplande maatregelen, voldoende resultaat zal worden behaald. Door ook consequent te sturen op houding en gedrag, is de verwachting dat de resultaten te verbeteren zijn. Er kan een beroep worden gedaan op het bestaande opleidingsbudget van ODRA. ODRA heeft de ambitie bevestigd dat 100% van de gestelde vragen adequaat beantwoord zal worden.

Voor het instellen van een publieksbalie, één van de aanbevelingen van de Rekenkamer, was geen meerderheid in het AB. Wel hebben enkele gemeenten aangegeven interesse te hebben in het instellen van vaste spreekuren, waarbij één of meerdere medewerkers van ODRA een dagdeel of dagdelen in het gemeentehuis beschikbaar zijn voor vragen of overleg. Ook voor Arnhem lijkt dit een goed alternatief voor een vaste publieksbalie. Het voornemen is om in Arnhem een pilot te starten voor 1 dagdeel per week gedurende een jaar.

In de bespreking is ook gebleken dat er geen draagvlak is voor het laten uitvoeren van een verder onderzoek naar de dienstverlening. Gemeenten die geen bouwtaken bij ODRA hebben ondergebracht, benadrukken dat het in het onderzoek vooral gaat om bouwgerelateerde onderwerpen. Andere gemeenten zien in de praktijk te weinig aanwijzingen voor het nut van vervolgonderzoeken. Door dit bespreekresultaat is de enig overgebleven optie dat Arnhem zelf een vervolgonderzoek laat uitvoeren en bekostigen. De kosten van een onderzoek zoals de Rekenkamer heeft laten uitvoeren liggen in de ordegrootte van € 7.500 - € 15.000.

Bijlagen

- Oplegnotitie Verbeterpunten dienstverlening ODRA 2024
- Notulen Algemeen bestuur ODRA 17-04-2024

Oplegnotitie agendapunt: 6.2

Betreft : ☐ MT ☐ Themasessie ☐ Partneroverleg ☐ Dagelijks Bestuur ☒ Algemeen Bestuur

Datum van overleg: 17-4-2024

Steller(s) van het stuk: Agnes Bordewijk
Onderwerp: Verbeterpunten dienstverlening ODRA 2024
Aantal bijlagen: 0
Doel behandeling onderwerp: ☐ Beeldvormend ☒ Oordeelsvormend ☐ Besluitvormend
Beleid: Dienstverlening

Voorstel aan de deelnemers:
1. Kennis te nemen en het bespreken van de voorgestelde verbeterpunten in de dienstverlening van ODRA in 2024;

Samenvatting:
In de vergadering van het Algemeen Bestuur d.d. 20 oktober 2022 is de tevredenheid van de publieke dienstverlening ODRA al aan de orde geweest. De wijze van analyseren van de publieke dienstverlening werd onvoldoende valide gevonden. We vroegen niet exact uit wat we wilden weten; namelijk hoe tevreden is men met de service van de organisatie?
Er is een nieuwe methodiek van zelfonderzoek in oktober 2023 doorgevoerd en geïntegreerd in het dashboard ODRA. Er is nu een duidelijke schifting gemaakt in de tevredenheid over de dienstverlening en het proces. Onderstaand is het rapportcijfer over 2023 m.b.t. onze tevredenheid publieke dienstverlening.

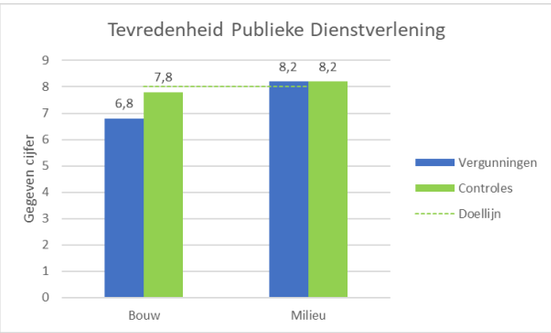

Het is belangrijk dat er goed zicht is op de uitvoering van de dienstverlening van ODRA aan inwoners en ondernemers in de regio. Zowel op de punten waar het goed gaat, als waar knelpunten gesignaleerd worden. ODRA heeft daarom een projectleider Dienstverlening (0,2 fte) in april 2023 aangesteld. Daartoe zijn er in 2023 drie interne werkplannen dienstverlening opgesteld met verbeterpunten die door eigen onderzoek zijn geconstateerd. Het is van belang te beseffen dat het verbeteren van knelpunten niet in alle gevallen op korte termijn tot een oplossing leiden. Aanpassingen om knelpunten weg te nemen vergen tijd, zeker als hier bijvoorbeeld ICT-gerelateerde aspecten bij om de hoek komen kijken (bv. van multichannel- naar omnichannelstrategie of implementatie CRM).

In december 2023 heeft de Rekenkamer Arnhem de resultaten gepubliceerd van een door haar in opdracht van de Raad van Arnhem uitgevoerd onderzoek naar de dienstverlening van Arnhem en ODRA. De focus in de conclusies en aanbevelingen ligt op de dienstverlening van ODRA. Ondanks het feit dat over de kwaliteit van het rapport en de concreetheid van de aanbevelingen gediscussieerd kan worden, is in het Algemeen Bestuur d.d. 7 maart jl. besloten dat ODRA een overzicht van verbeterpunten opstelt met daarbij aangegeven de financiële consequenties.

Onderstaande opgesomde verbeterpunten dekken volledig de aanbevelingen uit het Rekenkamerrapport Arnhem, maar doen ook recht aan de visie van ODRA op onze dienstverlening: In het directe contact met inwoners en ondernemers behandelen wij hen, zoals wij zelf ook behandeld zouden willen worden. Burgers en ondernemers beleven de interactie met onze medewerkers als vriendelijk, behulpzaam, geïnteresseerd en vakkundig. Door duidelijke en zichtbare servicenormen over onze dienstverlening, samengevat in een online kwaliteitshandvest, weet de inwoner/ondernemer wat zij kan verwachten. De dienstverlening is afgestemd op een inclusieve samenleving. We sluiten niemand uit, de digitale externe informatievoorziening is helder, begrijpelijk en toegankelijk voor iedereen, ook voor mensen met een specifieke beperking (denk aan laaggeletterdheid, digitaal-vaardigheid etc.).

Er is een onderscheid te maken in onze dienstverlening: algemene dienstverlening en specialistische dienstverlening. Onder algemene dienstverlening valt:

1. Informatievoorziening (de inwoner/ondernemer wil informatie)
2. Aanvragen (de inwoner/ondernemer wil iets ontvangen van ODRA)
3. Statusverzoeken (de inwoner/ondernemer wil weten hoe het gaat met zijn/haar aanvraag)
4. Melding maken (omgevingsklacht over evenementen, geur, etc.)

Onder specialistische dienstverlening valt: Behoefte van de inwoner/ondernemer aan inhoudelijke expertise over bijvoorbeeld bouw, bestemmingsplannen, milieu etc.

Uit het Rekenkamerrapport Arnhem en ons eigen intern onderzoek zijn de verbeterpunten grofweg samen te vatten in de volgende doelen:

- Het verbeteren van de infrastructuur en monitoring van het contact met inwoners/ondernemers
- Leren van de ervaringen van inwoners/ondernemers met ODRA
- Verbeteren van kennis en vaardigheden van medewerkers met 1e-lijns contact met inwoners/ondernemers.

Het verbeteren van de infrastructuur en monitoring van het contact met inwoners/ondernemers
ODRA biedt de inwoner/ondernemer een drietal communicatie contactkanalen aan, te weten; telefonisch, e-mail en website. Deze kanalen opereren op zichzelf, er is geen onderlinge integratie. Dit heet ook wel een multichannel kanaalstrategie. ODRA wil vanaf 2024 zich gaan richten op een omnichannel kanaalstrategie. Bij deze strategie worden alle gekozen contactkanalen geïntegreerd, zodat de inwoner/ondernemer een samenhangende en consistente ervaring heeft, ongeacht het gekozen contactkanaal. De uitvoering en implementatie van deze strategie vergt veel tijd, dit is echt een project met consequenties voor diverse teams. Hierbij komen de volgende verbeterpunten aan bod:

- Kanaalinzet (Daarbij draait het om de vraag welke contactkanalen ODRA zou kunnen inzetten en hoe daarbij de beste koppeling kan worden gemaakt tussen het contactkanaal, de diensten en de gebruiker(s).)
- Kanaalinrichting (Dit gaat over de manier waarop de kanalen moeten worden ontworpen en ontwikkeld. Denk aan het ontwikkelen van content (de inhoud) en het ontwerp van de gebruikerservaring en de reis die de inwoner/ondernemer aflegt).
- KPI's per contactkanaal opstellen & monitoren (aantallen, reactietijden, wachttijden, ontvangstbevestigingen)
- Gebruiken van een CRM-systeem (centraal punt waar alle informatie over inwoner/ondernemer samenkomt).

<u>Verwachte kosten aanpassen infrastructuur contactkanalen:</u>

- Indien een publieksbalie wordt toegevoegd als een nieuw contactkanaal spreken we over incidentele- en vaste kosten (aanschaf & bemensing). Daarnaast dient er gezorgd te worden voor voortdurende voldoende beveiliging van deze mensen achter de balie. Bedragen die hiermee gemoeid zijn variëren tussen de 3 en 5 ton.
- Contactkanaal telefonie: aanpassingen in menu, teksten, wachtrij informatie, terugbeloptie, rapportages: € 7.500,--
- Contactkanaal e-mail: aanpassingen online E-formulieren en ontvangstbevestigingen: € 0,--
- Contactkanaal website: aanpassingen op de website ODRA: € 2.500,--
- CRM-systeem: maakt onderdeel uit van de aanbesteding bedrijfsvoeringsysteem (is nu een wens, zou eis moeten zijn).

Leren van de ervaringen van inwoners/ondernemers met ODRA
ODRA is een professionele organisatie en meet voortdurend de tevredenheid van inwoners/ondernemers o.b.v. automatische enquêteformulieren n.a.v. meldingen / klachten door inwoners/ondernemers over onze dienstverlening. De inwoner/ondernemer krijgt de volgende enquêtevragen voorgelegd:

Controles
Ik ben vriendelijk behandeld.
Ik ben tevreden over mijn contact met de medewerker(s) van Omgevingsdienst Regio
Ik begrijp de uitslag van de controle.
Ik ben tevreden over hoe de controle verliep.
Ik heb het gevoel dat mijn belangen serieus zijn genomen.
Ik ben goed geïnformeerd over hoe het ondergaan van een controle gaat.
Ik had verwachtingen over hoe de controle zou gaan. Deze verwachting heeft de Om
Er werd goed met mij meegedacht tijdens de controle.
Met wie ik ook sprak van de Omgevingsdienst, ik kreeg hetzelfde antwoord op deze

Klachten
Ik ben vriendelijk behandeld.
Ik ben tevreden over mijn contact met de medewerker(s) van Omgevingsdienst Regio
Ik heb makkelijk informatie gevonden of gekregen over hoe ik een klacht moet ind
Ik heb het gevoel dat mijn belangen serieus zijn genomen.
Degene die mij hielp had voldoende kennis om mij te helpen.
Ik heb het gevoel dat de Omgevingsdienst er alles aan heeft gedaan om mijn klach
Ik begrijp waarom mijn klacht zo is afgehandeld.
Ik ben tevreden over hoe de afhandeling van mijn klacht is gegaan.
Mijn klacht is goed opgelost door de Omgevingsdienst.
Toen ik een klacht indiende had ik verwachtingen over de afhandeling en de uitko
Totaal

Vergunningen
Ik ben vriendelijk behandeld.
Ik heb het gevoel dat mijn belangen serieus zijn genomen.
Degene die mij hielp had voldoende kennis om mij te helpen.
Ik ben tevreden over mijn contact met de medewerker(s) van Omgevingsdienst Regio
Ik begrijp waarom dit de uitslag is van mijn aanvraag.
Ik ben tevreden over de afhandeling van mijn aanvraag.
Totaal

Het proces van het meten van de tevredenheid van inwoners/ondernemers is onderstaand weergegeven. Sinds Q4 in 2023 is onderstaand proces in werking en dient als informatiebron voor ODRA en om de partners hierop proactief te kunnen adviseren m.b.t. omgevingsklachten. De responspercentages zijn hoog (>20%) en daarmee representatief.

Naast deze meting & monitoring laat ODRA 2-jaarlijks een onafhankelijk Stakeholdersonderzoek doen. Dit is een onderzoek naar de wensen, verwachtingen en ervaringen van onze stakeholders met ODRA. Dit onderzoek is vooral gericht op hoe ODRA en haar partners/belanghebbenden milieuschade weten te beperken.

Om de onnodig gestelde vragen terug te dringen (bv. “Wanneer krijg ik bericht over mijn vergunningsaanvraag?”), werkt ODRA aan een online kwaliteitshandvest. De kern van waar ons kwaliteitshandvest om draait: het helder vastleggen van datgene wat de inwoner/ondernemer kan verwachten en aangeven water gebeurt als er niet aan de verwachting wordt voldaan.
Onze motieven om een kwaliteitshandvest in te voeren zijn:

- omdat het zegt waar we voor staan;
- omdat het de buitenwereld binnenbrengt;
- omdat het (de kern van) onze dienstverlening in beeld brengt;
- omdat het de organisatie in beeld brengt;
- omdat de inwoner/ondernemer erom vraagt.

Verwachte kosten “leren van de ervaringen van inwoners/ondernemers met ODRA”

- Monitoren, analyseren en verbeteren van Tevredenheid Publieke Dienstverlening ODRA : € 0,-
- Stakeholdersonderzoek door extern bureau: € 15.000,-
- Opstellen kwaliteitshandvest: € 0,--.

Verbeteren van kennis en vaardigheden van medewerkers met 1e-lijns contact met inwoners/ondernemers
Dit omvat de menselijke bejegening van inwoners en ondernemers, de empathie, de deskundigheid van onze medewerkers en het ècht willen oplossen van een probleem. Het vraagt vooral iets van de houding en het gedrag van onze medewerkers. Verbetering van inwonergerichtheid en bereikbaarheid is hier een essentieel onderdeel.

De integratie van de contactkanalen (omnichannel) zorgt er eveneens voor dat de 1e-lijns telefonie meer vragen van inwoners/ondernemers zelfstandig kan beantwoorden en er dus minder vaak doorgeschakeld hoeft te worden naar de specialistische Frontoffice Bouw bijvoorbeeld.

Verwachte kosten “Verbeteren van kennis en vaardigheden van mdw’s met 1e-lijns contact”

- Grote interne campagne omtrent bereikbaarheid en inwonergerichtheid i.s.m. externe partij: € 10.000,--

Conclusie:
Met uitzondering van het toevoegen van een publieksbalie voor inwoners/ondernemers in de regio Arnhem, bedragen de overige directe kosten voor de verbetering van de dienstverlening ODRA circa € 20.000,-- incidentele kosten en € 15.000,-- structurele kosten p.j.
Als alternatief voor het toevoegen van een publieksbalie, is het te overwegen om een medewerker van ODRA een aantal malen per week, via een soort inloopspreekuur, bij de gemeente Arnhem te installeren.

De grootste uitdaging in het realiseren van bovenstaande verbeteringen/knelpunten in de dienstverlening van ODRA is gelegen in de krapte van bemensing, specifiek voor dit onderdeel in de bedrijfsvoering. ODRA probeert haar overhead voor de partners zo klein mogelijk te houden, conform de algemene norm van 25%. Voor de implementatie en voortdurende actieve monitoring van bovenstaande verbeteringen is structureel 1fte capaciteit benodigd, die op dit moment niet bij ODRA in huis is. Kosten voor het werven van deze 1 fte, zijn niet in bovenstaande kostenopgave inbegrepen.

Verwachte datum Dagelijks Bestuur : DB 28 maart
Verwachte datum Algemeen Bestuur : AB 17 april

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

Notulen Algemeen Bestuur

Datum	17-04-2024	
Tijd	10:00 - 11:55	
Locatie	Boardroom 13.25 Airborne Tower	
Voorzitter	Joa Maouche	
Aanwezig	Gemeente Arnhem	De heer M. van der Wel (vanaf 10:15 uur)
	Gemeente Doesburg	Mevrouw B. van Veldhuizen
	Gemeente Duiven	De heer G.J. Schrijner (tot 12:00 uur)
	Provincie Gelderland	De heer D. Vreugdenhil
	Gemeente Lingewaard	De heer M. van den Bos
	Gemeente Renkum	De heer J. Maouche (voorzitter)
	Gemeente Rheden	De heer P. Hofman (vanaf 10:22 uur)
	Gemeente Rozendaal	De heer S. Warmerdam
	Gemeente Overbetuwe	De heer R. van den Dam
	ODRA	Mevrouw A. Prent (Plaatsvervangend secretaris)
	ODRA	De heer F. Mossink (Controller)
	ODRA	Mevrouw A. Bordewijk (notulist)
	Inwoner/toehoorder	De heer P. Lentjes
	Gemeente Zevenaar	De heer B. Kagei
	Gemeente Westervoort	De heer Derksen

1 OPENING EN VASTSTELLEN AGENDA

10:00 *Notulen:*

De heer Maouche opent de vergadering en heet iedereen welkom. De heren Kagei en Derksen zijn verhinderd. De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2 MEDEDELINGEN

10:05 *Notulen:*

De heer Vlaander deelt mee dat er in juni een extra DB- en AB-vergadering ingepland wordt om de eerste financiële cijfers over het 1e kwartaal 2024 te kunnen delen. Ook de geactualiseerde begroting 2024 zal dan aan de orde komen.

3 VASTSTELLEN NOTULEN VORIGE VERGADERING D.D. 7 maart 2024

10:15 *Notulen:*

De notulen van de vergadering van 7 maart jl. worden ongewijzigd vastgesteld.

4 LIJST VAN INGEKOMEN STUKKEN

10:20 *Notulen:*

Voor kennisgeving aangenomen.

5 ONDERWERPEN VOOR BESPREKING EN BESLUITVORMING

5.1 Jaarrekening en -verslag 2023 ODRA

10:25 Aan AB wordt gevraagd:
•Vaststellen van het jaarverslag/jaarrekening van ODRA 2023 en kennis te nemen van de accountantsrapportage;
•In te stemmen met de rechtmatigheidsverklaring van het dagelijks bestuur;
•In te stemmen om het batig saldo over 2023, zijnde € 144.300, toe te voegen aan de algemene reserve.

Notulen:

De heer Schrijner maakt namens de gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar complimenten voor de jaarrekening 2023 ODRA. Namens de gemeente Zevenaar deelt de heer Schrijner mee dat zij graag zien dat het resultaat terug gestort wordt aan de partners.
De overige bestuursleden sluiten zich aan bij de gemaakte complimenten, maar stemmen ermee in om het batig saldo over 2023, zijnde €144.300,-, toe te voegen aan de algemene reserve, waardoor dat bij meerderheid van stemmen is besloten.
Het bestuur stelt de jaarrekening 2023 vast en stemt in met de rechtmatigheidsverklaring.

5.2.a Meerjarenprogramma 2025-2028 ODRA

10:40 Aan het bestuur wordt gevraagd:
1. Akkoord te gaan met de herziene structuur en inhoud van het Meerjarenplan ODRA 2025-2028;
2. In te stemmen met het Meerjarenprogramma 2025-2028.

Notulen:

De heer Vlaander leidt het agendapunt in door toe te lichten dat dit Meerjarenprogramma vorige keer oordeelsvormend is geagendeerd. Toen werd de lijn herkend, maar er was zorg over het doorlopen proces. Inmiddels is dat proces opnieuw doorlopen en is er consensus. Het meerjarenprogramma kan budgetneutraal uitgevoerd worden, met uitzondering van de meetdienst, circulair en de adviseurs uitvoeringsbeleid. Met de ambtelijk regisseurs is besloten om twee sessies te organiseren over mogelijke besparingen.
De heer Schrijner merkt op dat het hier om een kaderstellend document handelt, maar er wel sprake is van een aandachtspunt met het oog op de komende bezuinigingen. Gezamenlijk kijken wat haalbaar is, wat doen we wel, wat doen we niet en mogelijk moeten ambities bijgesteld worden. Dit is de mening van Westervoort en Duiven. Vanuit Zevenaar ziet men liever uitgesproken dat de ambities heroverwogen worden. Zij zien dit meerjarenprogramma als een intern ODRA-stuk en willen niet dat er onomkeerbare keuzes gemaakt gaan worden.
De heer Van den Bos reageert dat begrotingstechnisch het probleem wordt gezien, maar dit een mooi document te vinden. Een stempel "intern document" hierop drukken zou de heer Van den Bos zonde vinden. Het document laat juist de toegevoegde waarde van een omgevingsdienst zien en zou op zijn minst meegezonden moeten worden bij de begroting aan de raden en Staten.
Het bestuur discussieert met elkaar over het beschreven ambitieniveau in relatie tot de kosten in het document. Met uitzondering van de gemeente

Zevenaar is men het erover eens dat dit Meerjarenprogramma aan de raden en staten toegezonden kan worden.

De financieel wethouders hebben een goede brief van ODRA ontvangen met betrekking tot de bezuinigingsopgave die er ligt de komende twee jaren. Het bestuur complimenteert ODRA met deze brief. De heer Maouche geeft aan dat we gezamenlijk de externe inhuur kunnen inperken door aanvullende opdrachten te beperken.
Overall concludeert het bestuur dat dit Meerjarenprogramma een mijlpaal is, elke omgevingsdienst worstelt om haar maatschappelijke meerwaarde te laten zien, dit document laat zien waarom er een omgevingsdienst is en wat zij doet voor haar inwoners. Begrotingstechnisch kan er jaarlijks geactualiseerd worden, wanneer knelpunten worden gesignaleerd. Tijdens de twee geplande sessies met de ambtelijk regisseurs in mei kijkt ODRA welke keuzes er gemaakt zouden kunnen worden. Deze kunnen worden opgenomen in de zienswijzen die de partners kunnen uitbrengen.
Uiteindelijk is het aan het bestuur om definitieve keuzes te maken op basis van die ingediende zienswijzen.
Het dagelijks bestuur stelt het Meerjarenprogramma 2025-2028 vast.

5.2.b Vaststellen begroting 2025

10:50 Aan het bestuur wordt gevraagd:
• Kennis te nemen van de begroting 2025 en in te stemmen met de kaders die zijn opgenomen in de begroting, waaronder tarief, kpi's en overheadpercentage;
• De begroting 2025 voor zienswijzen te zenden aan de raden en Staten.

Notulen:
De heer Vlaander licht toe dat het integraal uurtarief € 104,-- bedraagt en het overheadpercentage 1% hoger is dan de norm van 25%. Ook de robuustheidscriteria zijn verwerkt in deze begroting, waardoor er intern ook rust is gecreëerd.
De heer Schrijner laat weten dat de gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar instemmen met deze begroting, maar er wel zienswijzen ingediend zullen worden.
De heer Van den Dam geeft eveneens aan dat de raad een zienswijze in zal dienen en vraagt wat het Meerjarenprogramma doet met het uurtarief.
De heer Mossink reageert dat het uurtarief is afgerond en er berekend kan worden wat de meerkosten van het MJP doen op het uurtarief. Daarnaast zal ODRA een benchmark opstellen van de gehanteerde uurtarieven door omgevingsdiensten.
De heer Van den Bos merkt op het een uitstekende begroting te vinden en er reeds een algemene concept tekst voor een zienswijze rouleert.
De overige bestuursleden kunnen zich ook vinden in de begroting 2025 en vinden een algemene gezamenlijke zienswijze opstellen verstandig.
Het bestuur stelt de begroting 2025 vast en besluit deze voor zienswijzen te zenden aan de raden en Staten, nadat ook is overeengekomen om een tekst over inclusie toe te voegen in de begroting.

5.2.c Vaststellen PDC 2025

11:00 Aan het Algemeen Bestuur wordt gevraagd:
• Kennis te nemen van de PDC 2025 en de 'was – wordt' lijst 2025;

• De PDC 2025, die als onderlegger dient bij de begroting 2025, vast te stellen.

Notulen:
Het bestuur stelt de PDC 2025 vast.

6 ONDERWERPEN VOOR BEELDVORMING / OORDEELSVORMING

6.1 Presentatie omgevingsklachtenanalyse

11:10 Presentatie verzorgd door de heer Te Dorsthorst en mevrouw Van Alfen.

Notulen:
De heer Te Dorsthorst en mevrouw Van Alfen verzorgen een presentatie over meldingen die gedaan worden door inwoners uit de partnergemeenten en provincie Gelderland over ervaren overlast. Een van de vraagstukken die hieruit naar voren komt is hoe wij het gevoel bij inwoners krijgen, dat wij niet consequent naast de overtreder staan? De overtreder krijgt vele kansen voor verbetering, doordat de wetgeving onvoldoende middelen biedt voor handhaving door omgevingsdiensten. De omwonende denkt na 250 meldingen, men doet er toch niets aan, dus een melding doen heeft geen enkele zin.
De heer Vlaander wil graag integraal met de gemeenten en provincie hiernaar kijken (opgavegericht), gezien het een overzichtelijk aantal bedrijven betreft. Als de data op orde is, kan er door de omgevingsdienst beter bij ministeries aangegeven worden, wat er speelt.
De heer Van der Wel vult aan dat het belangrijk is om gemeenten hierin te betrekken, dat er geprobeerd wordt om te handhaven, maar de middelen (normen) ontbreken. Een nieuw café met een zeer dun wandje, daar kan vooraf over meegedacht worden.
De presentatie wordt aan de notulen toegevoegd, maar is niet openbaar vanwege privacy van betreffende inrichtingen.

6.2 Dienstverlening ODRA

11:30 Aan het bestuur wordt gevraagd:
1. Kennis te nemen en het bespreken van de voorgestelde verbeterpunten en de financiële consequenties in de dienstverlening van ODRA in 2024.

Notulen:
De heer Van der Wel licht toe dat ODRA inhoudelijk en kwalitatief goed werk levert, maar transparant moet zijn in de afhandeling van meldingen door inwoners en ondernemers. De dienstverlening van ODRA kan verbeterd worden door een betere verplaatsing van de medewerker in het perspectief van de inwoner. Er is nu sprake van wel- en goedwillende inwoners die hun zaken niet goed geregeld krijgen. Een verdieping helpt om te kijken naar de oorzaken; wanneer ontvangen inwoners een reactie?, de monitoring dient smart te zijn en de kpi's moeten in de jaarrekening terugkomen.
De heer Vreugdenhil reageert dat de dienstverlening verbeteren standaard aanwezig hoort te zijn bij een organisatie, het gaat vaak veel meer over houding en gedrag, ben je bereid om te leren? Het Rekenkamerrapport wordt als onderlegger gebruikt, echter methodologisch is dat rapport zeer dun. De vraag is dan ook of de investering echt nodig is? Het mag niet ten

koste van de uitvoering gaan.
De heer Schrijner geeft namens Duiven, Westervoort en Zevenaar aan dat een verbetering van de dienstverlening goed is, maar het hier vooral om bouwzaken handelt. Dit vraagt een bijdrage van partners die het niet aan gaat en staan hier kritisch tegenover.
Mevrouw Van Veldhuizen vindt het prima om te kijken naar de dienstverlening, maar vindt de oplossingen nogal technisch van aard. Een ondernemer kent de wet- en regelgeving vaak wel en weet wat er moet gebeuren voor een bouwaanvraag. Inwoners snappen er veel minder van en spreken een andere taal dan de medewerker aan de andere kant. Enkel technische oplossingen beslechten de gewenste verbeteringen niet.
De heer Van den Bos merkt op dat de genoemde kosten niet in de begroting is opgenomen. De dienstverlening van ODRA is echt wel in orde, is het verstandig om dit nu te doen? Vanuit de gemeente Lingewaard is er geen draagvlak voor de verbeteringen die kosten met zich meebrengen.
De heer Hofman sluit zich aan bij de opmerkingen van de heer Vreugdenhil. Er is onvoldoende onderbouwing voor een extra investering. Dit is echt een "nee" vanuit de gemeente Rheden. Er zijn geen andere signalen die aangeven dat de dienstverlening niet op orde is. Dan moet er echt een goede analyse onder liggen.
De heer Warmerdam vult aan dat er vanuit Rozendaal de noodzaak van deze investering niet wordt gezien.
De heer Maouche geeft aan dat vanuit de gemeente Renkum er niet direct weerstand is tegen verbetering van de dienstverlening, maar er wel weerstand is tegen de onderbouwing van het rapport van de Rekenkamer Arnhem. Voorstel is dan ook om verbeteringen die kosten met zich meebrengen eruit te laten, budget-neutrale verbeteringen op te pakken en vanuit het bestuur op te roepen om consequent te sturen op houding en gedrag. Het installeren van een publieksbalie vraagt een forse investering, een alternatief zoals een dagdeel iemand aanwezig laten zijn in Arnhem kan ook een optie zijn.
De heer Vlaander geeft aan dat het opleidingsbudget deels gebruikt kan worden voor specifieke trainingen, zoals het verbeteren van de grondhouding. De structurele kosten betreffen het tweejaarlijks stakeholdersonderzoek, echter is daar geen draagvlak voor bij het bestuur. De incidentele kosten (zoals opleiding / bereikbaarheid) kunnen we wellicht binnen de begroting vinden.
De heer Van der Wel geeft terug dat het van wezenlijk belang is om te weten hoe lang inwoners moeten wachten aan de telefoon. Daarnaast vindt de heer Van der Wel dat alle ingekomen brieven, telefoontjes en e-mails door ODRA beantwoord worden. Hij stelt voor om een collega van ODRA in te zetten bij de balie van de gemeente Arnhem.

De heer Vlaander geeft aan dat het beleid is van de ODRA om alle telefoontjes, e-mails en brieven van inwoners te beantwoorden. Dit binnen de termijnen. Soms zijn er echter afwijkende onderwerpen of locaties (denk aan evenementen) waar veel anonieme klachten of veel klachten in een keer ingediend worden. Dan volgt een reactie alsnog en ligt tevens de aandacht op het waar mogelijk herstellen van de overschrijding (in dit geval geluidsoverlast).

De heer Vlaander zegt toe dat wanneer er een verzoek van een gemeente bij ODRA binnenkomt, om een medewerker van ODRA in te zetten bij de balie van de betreffende gemeente, ODRA hieraan mee zal werken. Sterker

nog, deze werkwijze wordt al op verzoek toegepast bij de gemeente Doesburg en Renkum en in het verleden o.a. bij Lingewaard.
Verder verzoekt de heer Vlaander aan de heer Van der Wel om zelf te kunnen spreken met de Rekenkamer. Nieuw onderzoek op deze wijze werkt eerder contraproductief, omdat het onze medewerkers raakt. De heer Van der Wel antwoordt het te betreuren dat er geen draagvlak binnen het bestuur lijkt te bestaan en er daarom nogmaals vanuit de Rekenkamer onderzoek gedaan zal worden.
Mevrouw Prent merkt op dat ODRA enquêteformulieren zendt bij het afgeven van vergunningen en de aanvrager bevraagd wordt over de ervaren dienstverlening van ODRA. Kan dat voldoende zijn voor de Rekenkamer?
De heer Maouche stelt voor ten behoeve van objectieve informatie, om een methodologisch goed extern rapport naast het rapport van de Rekenkamer te leggen.
De heer Van den Bos reageert voldoende methodoloog en wetenschapper te zijn om te constateren dat het Rekenkamerrapport geen goed rapport is. Natuurlijk kan er best her en der wat verbeterd worden in de communicatie, maar om nu te zeggen we gaan nogmaals een externe toets doen, straalt een beeld uit naar de organisatie waar medewerkers de dupe van worden. We gaan geen geld uitgeven om een rapport naast het Rekenkamerrapport te leggen.
Het bestuur adviseert de heer Vlaander om in gesprek te treden met de Rekenkamer Arnhem en bovenstaande kaders aan hen mee te geven.
De heer Van der Wel geeft aan de mening van de raad serieus te nemen en dat de kosten van een nieuw onderzoek door Arnhem gedragen zal worden, als de kosten de drempel zijn voor het bestuur.
De heer Maouche antwoordt dat de kosten niet de drempel zijn, maar het een principieel punt is over de waarde van het Rekenkamerrapport, de meerderheid wil het niet.

7 RONDVRAAG EN SLUITING

11:50

Notulen:

De heer Vlaander geeft aan dat het geplande werkbezoek ODRA/ODRN geannuleerd is vanwege te weinig deelnemers vanuit ODRN. Er zal een nieuw moment gezocht worden voor beide besturen, de intentie is er nog steeds, zoals in de lijn Samen Sterk.
Er is verder niets voor de rondvraag, waarna de voorzitter de vergadering sluit om 12:13 uur.

Besluitenlijst 2024 Algemeen Bestuur ODRA

Nummer	**Besluit**
240119.01	Het bestuur besluit de reactiebrief ODRA Aanloop begroting 2025 vast te stellen en te verzenden aan de financieel wethouders regio Arnhem.
240307.01	Het bestuur besluit het Plan van Aanpak robuustheid ODRA vast te stellen en geeft akkoord voor verzending aan het ministerie van IenW.
240307.02	Het bestuur besluit de GR-wijziging ODRA vast te stellen en deze voor de toestemmingsprocedure toe te zenden aan de Raden en Staten.

240417.01	Het bestuur besluit om de kostenneutrale verbeterpunten uit de Notitie Verbeterpunten dienstverlening ODRA op te pakken en adviseert de directeur ODRA om in gesprek te treden met de Rekenkamer Arnhem.

Aldus vastgesteld tijdens de vergadering van het Algemeen Bestuur van 6 juni 2024,

de voorzitter, de secretaris,

de heer J. Maouche de heer R.M. Vlaander

*origineel ondertekend exemplaar in het archief

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

1. Raadsvoorstel 'ODRA begroting 2025 en jaarstukken 2023'
2. Raadsvoorstel 'Zienswijze 1e Bestuursrapportage 2024 en de ontwerp-Meerjarenprogrammabegroting 2025-2028 De Connectie'

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Voorgesteld besluit

De raad wordt voorgesteld

1. de bijgevoegde zienswijze op de begroting ODRA 2025 vast te stellen.
2. de bijgevoegde zienswijze op de begroting van de Connectie 2025-2028 vast te stellen.

Procedure:

Datum vergadering
26-06-2024

Type voorstel
Raadsvoorstel vanuit het college van B&W

Spreekrecht publiek?
Ja

Voorgesteld resultaat:
Start en afronding informatieve en meningsvormende ronde.

Informatieve fase:
Klassiek inspreken

Meningsvormende fase:
Er wordt in maximaal twee termijn vergadert waarin de raadskamer in gesprek gaat met het college.

Aandachtspunten

Informatieve bespreking
De informatieve bespreking bestaat uit het klassiek inspreekrecht. Insprekers krijgen vijf minuten de tijd om de raadskamer toe te spreken, waarna er ruimte is voor vragen. Op moment van publicatie van de agenda zijn er geen aanmeldingen van insprekers ontvangen. Mochten die er na publicatie van de agenda komen dan worden die toegevoegd aan de lijst van insprekers in de bijlage.

Meningsvormende bespreking
Er wordt *per raadsvoorstel* in twee termijnen vergaderd.

- Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld.
- De portefeuillehouder reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest. De portefeuillehouder beantwoordt de gestelde vragen.
- Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken.

Gestart wordt met de bespreking van de ODRA

Contactgegevens

Portefeuillehouder:	Ambtenaar	Raadsadviseur
ODRA Marco van der Wel	Leo den Uil leo.den.uil@arnhem.nl +31637473461	Willem Lammers willem.lammers@arnhem.nl (06) 31 10 79 51
De Connectie Maurits van de Geijn	Carlo Verhoef Carlo.Verhoef@arnhem.nl 06 31108074	Willem Lammers willem.lammers@arnhem.nl (06) 31 10 79 51

Aandachtspunten

Bij het raadsvoorstel over de ODRA

- Op maandagavond 13 mei was er een informatiebijeenkomst over de begrotingen van de verbonden partijen voor raadsleden. Onderdeel daarvan was een sessie vanuit de ODRA waarin de begroting is toegelicht en was er ruimte voor (technische) vragen.
- Het college stelt voor een positieve zienswijze te sturen, waarin aandacht wordt gevraagd voor de financiële opgave van de gemeente, en een beperking van de indexatie tot 3,5%. Dit moet volgens het college leiden tot een lagere Arnhemse afdracht van €200.000. Ook vraagt het college aandacht voor de kwaliteit van de dienstverlening, zoals aangedragen in het Rekenkamer-onderzoek.
- De begroting is sluitend. Voor Arnhem zijn de kosten begroot op € 7,3 miljoen. Dat is 12% hoger dan de begrote kosten in 2024. De belangrijkste redenen daarvoor zijn het gestegen uurtarief, hogere realisatie van een aantal begrotingsposten in de afgelopen jaren, verhoging van het budget voor adviseurs uitvoeringsbeleid en een uitbreiding van taken op het gebied van groene handhaving.
- Het betreft de tweede jaar op een rij met forse kostenstijgingen: de begroting over 2024 was ook al 15% hoger dan de begroting over 2023.
- Zienswijze dient voor 12 juli ingediend te worden.

Bij het raadsvoorstel over De Connectie

- Het college stelt voor een positieve zienswijze vast te stellen, waarbij aandacht wordt gevraagd voor de taakstellende opgave van De Connectie (omdat de indexatie wordt gemaximeerd op het niveau van de dekking die de gemeenten hiervoor ontvangen uit het gemeentefonds); diversiteit en inclusie én de invoering van outputfinanciering.
- Het betreft een beleidsarme begroting. Keuzes volgend uit het gemeentelijk beleid zullen met de eerstvolgende begrotingswijziging worden meegenomen, met uitzondering van autonome ontwikkelingen zoals de loon- en prijsontwikkelingen.

Moties en Toezeggingen

De volgende moties en toezeggingen worden met het raadsvoorstel afgedaan:

Niet van toepassing

Mogelijk resultaat:

- Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase
- Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de Bespreking van Moties en Amendementen.

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4211909

Onderwerp: Zienswijze 1e Bestuursrapportage 2024 en ontwerp-Meerjarenprogrammabegroting 2025-2028 De Connectie

Kernboodschap

Overeenkomstig met de bepalingen uit de Wet gemeenschappelijke regelingen heeft het bestuur van de Connectie de 1e Bestuursrapportage 2024 en ontwerp-Meerjarenprogrammabegroting (MJPB 2025-2028) voor zienswijze aangeboden aan de gemeenteraad. Dit raadsvoorstel betreft de Arnhemse zienswijze op deze voorstellen.

Voorstel

1. Kennis te nemen van de jaarstukken 2023, de 1e Bestuursrapportage 2024 en ontwerp-Meerjarenprogrammabegroting 2025-2028 van De Connectie.
2. In te stemmen met de zienswijze op de 1e Bestuursrapportage 2024 en de ontwerp-Meerjarenprogrammabegroting 2025-2028 van De Connectie zoals geformuleerd in bijgaande concept zienswijze.

Inleiding

Het college heeft de ontwerp-Meerjarenprogrammabegroting (MJPB) 2025-2028 en de 1e Bestuursrapportage over 2024 van De Connectie ontvangen. In de brief wordt gevraagd om ten aanzien van de ontwerp-MJPB en de Bestuursrapportage een zienswijze kenbaar te maken.

1e Bestuursrapportage 2024
Het bestuur van De Connectie rapporteert twee keer per jaar over de voortgang van de uitvoering van de begroting inclusief te verwachten ontwikkelingen voor het desbetreffende jaar. Bovendien worden in de Bestuursrapportage de te verwachten ontwikkelingen voor het daaropvolgende jaar opgenomen, om zo de gemeenten in staat te stellen daar in hun begrotingscyclus op te anticiperen.

De 1e Bestuursrapportage 2024 bevat een voorstel tot wijziging van de begroting 2024, die leidt tot een verhoging van de gemeentelijke bijdrage aan De Connectie. Deze voorgenomen begrotingswijziging wordt conform de bepalingen in de Gemeenschappelijke Regeling voor zienswijze aan uw raad voorgelegd.

GEMEENTE Arnhem

De ontwerp-MJPB 2025-2028
De belangrijkste uitgangspunten voor de MJPB 2025-2028 zijn het reeds bekende financiële meerjarenbeeld dat is opgenomen in de MJPB 2024-2027 en de meest recente inzichten uit de 1e Bestuursrapportage 2024.
Het bestuur van de Connectie heeft besloten om in te zetten op een compensatie van loon- en prijsontwikkelingen van 3,5%. Dit betekent dat er een taakstellende opgave is opgenomen in de ontwerp-MJPB 2025-2028 van de Connectie. De gemeenten geven hier, in samenwerking met de Connectie, invulling aan door keuzes te maken in de dienstverlening.

Daarnaast is ook dit jaar een aparte Perspectiefbrief aangeboden aan de raad. Met dit instrument wordt beoogd om de begroting van De Connectie meer volgend te laten zijn aan het perspectief dat de gemeenten hierop hebben.

De Connectie heeft ervoor gekozen om een beleidsarme begroting te presenteren. Keuzes volgend uit het gemeentelijk beleid zullen met de eerstvolgende begrotingswijziging worden meegenomen. Uitzondering hierop vormen (wettelijke) autonome ontwikkelingen die als onontkoombaar moeten worden beschouwd. Hierbij kunt u denken aan loon- en prijsontwikkelingen. Deze zijn verwerkt in de voorliggende ontwerp-MJPB 2025-2028.

Jaarstukken 2023
Het bestuur van De Connectie legt met de Jaarstukken verantwoording af aan de gemeenteraden over het gevoerde beleid. De jaarstukken van De Connectie laten over 2023 een voordelig resultaat zien van 1,9 mln. Het bestuur van de Connectie heeft besloten het voordelig resultaat, op basis van de verdeelsleutel, terug te laten vloeien naar de gemeenten.

Beoogd effect

Met dit voorstel wordt beoogd uw raad in de gelegenheid te stellen een zienswijze te geven op de begrotingswijziging behorende bij de 1e Bestuursrapportage 2024 en de ontwerp-MJPB 2025-2028.

Argumenten

2.1 *Conform de bepalingen in de gemeenschappelijke regeling wordt de raad in de gelegenheid gesteld om een zienswijze kenbaar te maken over de 1e Bestuursrapportage 2024 en de ontwerp MJPB-begroting 2025-2028.*

Loon- en prijsontwikkelingen
In de Perspectiefnota 2025 van de gemeente Arnhem is met betrekking tot de indexatie van de bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen het volgende uitgangspunt opgenomen; de bijdrage wordt verhoogd met 3,5%. Daarnaast is opgenomen dat er vanaf volgend jaar bij gemeenschappelijke regelingen op wordt gestuurd dat de indexatie wordt gemaximeerd op het niveau van de dekking die de deelnemers hiervoor ontvangen vanuit het gemeentefonds.
Het bestuur van de Connectie heeft zich geconformeerd aan dit uitgangspunt. Dit betekent dat er een taakstellende opgave ontstaat. Hierover is afgesproken dat de gemeenten hier, samen met de Connectie, invulling aan geven door inhoudelijke keuzes te maken in de dienstverlening.

Diversiteit en Inclusie
Diversiteit en inclusie zijn voor Arnhem belangrijke thema's. In de 1e Bestuursrapportage en de ontwerp-MJPB beschrijft De Connectie de te volgen stappen om tot een inclusieve en diverse organisatie te komen. Zo is de Connectie gestart met het project Diversiteit & Inclusie waarbinnen wordt gewerkt aan een omgeving waarin iedereen zichzelf mag zijn en waar iedereen veilig werkt en wordt gewaardeerd.

Kanttekeningen en risico's

2.1 *In de 1e Bestuursrapportage 2024 en de ontwerp-MJPB 2025-2028 van De Connectie worden een aantal risico's beschreven.*

De risico's die door De Connectie in de ontwerp-MJPB zijn beschreven, zijn in omvang afgenomen. Dit wordt veroorzaakt doordat een eerder opgenomen risico ten aanzien van de stijgende WOZ-bezwaren in de begroting is afgedekt door financiële middelen.
Bij het opstellen van de Begroting 2025 van de gemeente Arnhem wordt beoordeeld of in het weerstandsvermogen voldoende rekening is gehouden met deze risico's.

Financiën

De financiële gevolgen van de 1e Bestuursrapportage 2024 en de ontwerp-MJPB 2025-2028 hebben een hogere structurele bijdrage voor de gemeente Arnhem aan De Connectie tot gevolg.

De loon- en prijsontwikkelingen worden conform het geformuleerde uitgangspunt in de Perspectiefnota 2025 van Arnhem gecompenseerd voor 3,5%. Dit betekent dat er in de MJPB-2025-2028 van de Connectie een taakstellende opgave ontstaat. Het bestuur van de Connectie heeft besloten dat de gemeenten hier, samen de Connectie, invulling aan geven door inhoudelijke keuzes te maken in de dienstverlening.

Uitvoering

Niet van toepassing.

Communicatie

Na besluitvorming in de raad wordt de definitieve zienswijze verstuurd aan het bestuur van De Connectie.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel zienswijze 1e Bestuursrapportage 2024 en Ontwerp MJPB 2025-2028 De Connectie;
- Zienswijze;
- Aanbiedingsbrief Jaarstukken 2023, 1e Bestuursrapportage 2024 en Ontwerp MJPB 2025-2028 De Connectie;
- 1e Bestuursrapportage 2024;
- Bestuurlijke samenvatting Ontwerp MJPB 2025-2028 De Connectie;
- Ontwerp MJPB 2025-2028 De Connectie;
- Bestuurlijke samenvatting Jaarstukken 2023 De Connectie.
- Jaarstukken 2023 De Connectie;
- Accountantsverslag bij de Jaarstukken 2023 De Connectie

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	4211909

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 4 juni 2024, Cluster Bedrijfsvoering nummer: 4211909;

gelet op artikel 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen het verzoek van De Connectie;

besluit:

1. In te stemmen met de zienswijze op de 1ste Bestuursrapportage 2024 en de ontwerp-MJPB 2025-2028 van De Connectie zoals geformuleerd in bijgaande concept zienswijze.

De griffier, De voorzitter,

Arnhem GEMEENTE

Bestuur uitvoeringsorganisatie De Connectie

Datum :
Zaaknummer : 4211909
Contactpersoon : Caner Duman
Telefoonnummer : 026 3775450

Onderwerp: Zienswijze gemeenteraad Arnhem 1e Bestuursrapportage 2024 en Meerjarenprogrammabegroting 2025-2028 De Connectie

Geacht bestuur,

Algemeen
Uw bestuur heeft aan de raad van de gemeente Arnhem de 1e Bestuursrapportage 2024 en de ontwerp-Meerjarenprogrammabegroting (MJPB) 2025-2028 van de Bedrijfsvoeringsorganisatie De Connectie aangeboden. De raad heeft kennisgenomen van de Bestuursrapportage en de ontwerp-MJPB 2025-2028, die aanleiding geven tot de volgende zienswijze.

Zienswijze
Een positieve ontwikkeling is dat uw bestuur in de zoektocht naar een nieuw financieel evenwicht tussen gemeenten en gemeenschappelijke regelingen heeft besloten het positieve jaarresultaat 2023 en een aantal stelposten die zijn opgenomen in de begroting van de Connectie terug te laten vloeien naar de gemeenten.

Loon- en prijsontwikkelingen
In de Perspectiefnota 2025 van de gemeente Arnhem is met betrekking tot de indexatie van de bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen het volgende uitgangspunt opgenomen; de bijdrage wordt verhoogd met 3,5%. Daarnaast is opgenomen dat er vanaf volgend jaar bij gemeenschappelijke regelingen op wordt gestuurd dat de indexatie wordt gemaximeerd op het niveau van de dekking die de deelnemers hiervoor ontvangen vanuit het gemeentefonds.
Het bestuur van de Connectie heeft zich geconformeerd aan dit uitgangspunt. Dit betekent dat er een taakstellende opgave ontstaat. Hierover is afgesproken dat de gemeenten hier, samen met de Connectie, invulling aan geven door inhoudelijke keuzes te maken in de dienstverlening. We verzoeken u de voortgang van de invulling van deze taakstelling te monitoren en ons via uw beleidsdocumenten te informeren.

Diversiteit en Inclusie
Goed om te constateren dat de Connectie aandacht besteed aan Inclusie en Diversiteit. De in de ontwerp-MJPB beschreven stappen ten aanzien van beleid, ambities en aandachtsgebieden stemmen

positief. We verzoeken u het onderwerp Inclusie en Diversiteit als vast onderwerp in uw beleidsdocumenten op te nemen en ons via deze documenten te informeren over de voortgang.

Outputfinanciering
De ontwikkeling naar outputfinanciering en -bekostiging draagt bij aan het inzicht in, en het sturen op afnamevolumes door gemeenten en hiermee op het kostenniveau van de bedrijfsvoering. Naast het gewenste inzicht leidt de invoering van outputfinanciering mogelijk tot herverdeeleffecten tussen de gemeenten. Het eerste half jaar van 2024 wordt gebruikt om de effecten van de nieuwe systematiek te analyseren en een strategie te bepalen ten aanzien van de invoering. Wij verzoeken uw bestuur ons over de voortgang en invoering van outputfinanciering via uw beleidsdocumenten te informeren.

Tot slot is het goed om te constateren dat u onderzoekt hoe uw dienstverlening wordt ervaren door de gebruikers. We verzoeken u ons over de uitkomsten van dit onderzoek te informeren via uw beleidsdocumenten.

Hoogachtend,

De Raad van de gemeente Arnhem
de griffier, de voorzitter,

De Connectie

Aan de raden van de gemeenten Arnhem,
Renkum en Rheden

Datum	: 25 april 2024
Uw kenmerk	:
Ons kenmerk	:
Zaaknummer	:
Projectcode	:
Contactpersoon	: Maurits Boersma
Telefoonnummer	: 026 377 2410

Onderwerp: Aanbieding Jaarstukken 2023, 1e Bestuursrapportage 2024 en MJPB 2025-2028

Geachte raadsleden,

Hierbij bieden wij u de Jaarstukken 2023, de eerste Bestuursrapportage 2024 en de Meerjarenprogrammabegroting (MJPB) 2025-2028, van De Connectie aan. Met de Jaarstukken legt het bestuur verantwoording af aan de Raden over het gevoerde beleid. Aanbieding van de Jaarstukken dient, in overeenstemming met de WGR, voor 30 april van het jaar volgend op dat boekjaar waar zij betrekking op heeft, plaats te vinden.

De eerste Bestuursrapportage 2024 is een afwijkingenrapportage ten opzichte van de Meerjarenprogramma-begroting (MJPB) 2024-2027. De nadruk ligt op de ontwikkelingen in het financieel kader en de begroting. Kaderwijzingen volgen in belangrijke mate uit het voorafgaande jaar. Ontwikkelingen in de begroting bestaan hoofdzakelijk uit loon- en prijsontwikkelingen. De structurele effecten van de afwijkingen voor de opvolgende jaren zullen worden vertaald naar en opgenomen in de MJPB 2025-2028.

De belangrijkste uitgangspunten voor de MJPB 2025-2028 is het al bekende financiële meerjarenbeeld zoals deze is opgenomen in de MJPB 2024-2027 en de structurele doorwerking van besluiten die het bestuur bij de eerste Bestuursrapportage 2024 neemt over de algemene financiële en beleidsmatige kaders voor het komende jaar.

De begroting van De Connectie is beleidsarm van aard. Beleidsmatige keuzes die worden gemaakt bij de behandeling de Perspectiefbrief 2025 van De Connectie, de gemeentelijke kadernota's en de daaropvolgende MJPB's, worden met een eerstvolgende begrotingswijziging in de MJPB 2025-2028 van De Connectie verwerkt.

Door de Jaarstukken, de eerste Bestuursrapportage en de MJPB tegelijkertijd aan u aan te bieden, stelt dit uw raden in staat deze in samenhang te behandelen.

Jaarstukken 2023

Accountantsverklaring
De accountantsverklaring geeft een *goedkeurend oordeel* over de getrouwheid van de jaarrekening. De jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2023, het overzicht van baten en lasten over 2023 en de toelichting hierop. De gehanteerde materialiteit voor fouten bedraagt 1% van de totale lasten en voor onzekerheden 3% van de totale lasten.

Accountantsverslag
Het accountantsverslag beschrijft op hoofdlijnen de controleaanpak van de accountant en de belangrijkste bevindingen die zij tijdens de controle in overweging hebben genomen. Het bestuur heeft kennisgenomen van het accountantsverslag en kan zich hier in belangrijke mate mee verenigen.

Dit jaar is voor het eerst een rechtmatigheidsverantwoording van de directie in de jaarrekening opgenomen. Daarin is aangegeven dat de directie van mening is dat de, in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties, rechtmatig tot stand zijn gekomen. Bij de controle van de rechtmatigheidsverantwoording geeft de accountant aan dat de werkzaamheden die de directie heeft uitgevoerd toereikend zijn om tot een oordeel te komen.

Wel wordt in het accountantsverslag aandacht gevraagd voor het beperkte weerstandsvermogen van De Connectie. Dit brengt met zich mee dat De Connectie zal moeten steunen op de bijdragen van de gemeenten om eventuele toekomstige tegenvallers op te vangen.

Resultaatbestemming
Het resultaat voor bestemming bedraagt € 1,9 mln. positief. Het positieve resultaat wordt deels verklaard door de vrijval van een aantal stelposten. In 2023 zijn deze stelposten niet nodig geweest en vallen hiermee vrij ten gunste van het resultaat. Daarnaast is een aantal projecten vertraagd wat heeft geleid tot een lager kostenniveau dan waar in de begroting rekening mee is gehouden. Ook zijn er hogere renteopbrengsten gerealiseerd op de lopende rekeningen bij de BNG.

Het bestuur heeft besloten om € 118.000 beschikbaar te houden voor het project E-HRM. Het is van belang deze middelen beschikbaar te houden voor de nog niet afgeronde activiteiten. Na bovengenoemde aanwending van het jaarrekeningresultaat, resteert een bedrag van € 1,8 mln. Het bestuur heeft besloten dit bedrag, op basis van de verdeelsleutel voor 2023, terug te laten vloeien naar de gemeenten.

Eerste Bestuursrapportage 2024 en MJPB 2025-2028

Het bestuur heeft, op basis van het jaarrekeningresultaat over 2023, onderzocht welk deel hiervan een meerjarig karakter zou kunnen hebben. Dit deel concentreert zich in een aantal stelposten die zijn opgenomen in de begroting van De Connectie. Gezien de zoektocht naar een nieuw financieel evenwicht, heeft het bestuur besloten heeft deze middelen terug te laten vloeien naar de gemeenten, alwaar deze integraal kunnen worden afgewogen met de andere gemeentelijke opgaven.

Ook heeft het bestuur besloten om vanaf 2024 in te zetten op een compensatie voor loon- en prijsontwikkelingen van 3,5%. Dit betekent dat er een taakstellende opgave ontstaat. Hierover is afgesproken dat de gemeenten hier, samen met De Connectie, invulling aan geven door inhoudelijke keuzes te maken in de dienstverlening. Deze keuzes zullen worden verwerkt in de definitieve versies van de eerste Bestuursrapportage 2024 en de MJPB 2025-2028.

De procedure bij wijzigingen van de begroting, voor zover daar een verhoging van de gemeentelijke bijdragen uit voortvloeit, is gelijk aan die van een reguliere begrotingsbehandeling. Derhalve vragen wij u hier, binnen de hiervoor in de Wet Gemeenschappelijke Regeling (WGR) gestelde termijn van 12 weken, uw zienswijze op zowel de eerste Bestuursrapportage over 2024 als de MJPB 2025-2028 kenbaar te maken.

Aansluitend aan deze termijn behandelen wij de zienswijzen van de drie gemeenten in onze bestuursvergadering. De vastgestelde bestuurlijke stukken worden daarna, onder bijvoeging van de zienswijzen, de reactie van het bestuur hierop en een eventuele nota van wijziging, opnieuw aan uw raden verzonden.

Vertrouwende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Met vriendelijke groet,

Namens het bestuur van De Connectie,
T.A.F.A. Klomberg, voorzitter

Postbus 2142 • 6802 CC Arnhem• telefoon 026 377 24 24 • info@connectie.nl • www.connectie.nl
KvK-nummer: 66683270 • BTW-nummer: NL 856660012 B01 • IBAN-nr.: NL11 INGB 0651739330

De Connectie

-ontwerp-

1e Bestuursrapportage 2024

Inhoudsopgave

1. Inleiding **3**
1.1. Inleiding 3
1.2. Leeswijzer 3

2. Afwijkingen programmaplan **4**
2.1 Programma Bedrijfsvoering Gemeenten 4
2.2.Programma Belastingen Gemeenten 8

3. Bedrijfsvoering **9**

4. Ontwikkeling MJPB 2024-2027 **13**
4.1. Ontwikkelingen financieel kader 13
4.2. Ontwikkeling begroting 2024 16
4.3. Investeringsprogramma 19

5. Bijlagen **20**
5.1. Effecten bijdragen per gemeente 20
5.2. Ontwikkeling MJPB 2024-2027 per programma 23

Ontwerp

1. Inleiding

1.1. Inleiding

Dit is de eerste bestuursrapportage over 2024. Deze bestuursrapportage is een afwijkingenrapportage ten opzichte van de begroting en bevat de te verwachten ontwikkelingen voor het lopende jaar. De nadruk ligt op de ontwikkelingen in het financieel kader en de begroting, onder andere naar aanleiding van de jaarstukken. Dit is ook de reden waarom de eerste bestuursrapportage tegelijkertijd met de Jaarstukken 2023 aan de gemeenteraden wordt aangeboden. De structurele effecten van de afwijkingen worden vertaald naar en opgenomen in de MJPB 2025-2028.

1.2. Leeswijzer

Hoofdstuk 2 rapporteert over de te verwachten programmatische ontwikkelingen. Dit gebeurt aan de hand van het programmaplan en de doelen en resultaten die hierin zijn opgenomen. De aandacht gaat hierbij vooral uit naar afwijkingen ten opzichte van het programmaplan. Hoofdstuk 3 gaat over de ontwikkelingen in de bedrijfsvoering van De Connectie zelf. In hoofdstuk 4 gaan we in op de ontwikkelingen in het financieel kader en de ontwikkelingen in de begroting en het investeringsprogramma. In hoofdstuk 5 zijn de bijlagen opgenomen met onder andere de effecten van deze bestuursrapportage op de bijdrage per gemeente.

Ontwerp

2. Afwijkingen programmaplan

In de volgende paragrafen wordt uitgelegd welke doelstellingen en activiteiten uit het programmaplan 2024 (MJPB 2024-2027) zijn gewijzigd. De uitleg volgt de opbouw van de programma-indeling uit deze MJPB.

2.1 Programma Bedrijfsvoering Gemeenten

De Connectie houdt vast aan de doelstelling om zich te willen onderscheiden in de dienstverlening aan de aangesloten gemeenten. Ook de fases waarlangs De Connectie zich wil ontwikkelen zijn ongewijzigd:

1. De Connectie, een uitvoeringsorganisatie met focus op de basis op orde brengen.
2. De Connectie, een servicegerichte organisatie.
3. De Connectie, dé partner in bedrijfsvoering.

De Connectie wil tenminste een servicegerichte organisatie worden. Servicegericht is De Connectie wanneer we in staat zijn om behoeften, wensen en verwachtingen van klanten te vertalen naar succesvolle producten, diensten en dienstverlening. De Connectie denkt en handelt vanuit het perspectief van de klant. Het programmaplan richt zich op wat er nodig is om dat niveau van dienstverlening te behalen.

Deze fases overlappen elkaar deels. Waar de ene afdeling nog volop inzet op de basis op orde brengen, draagt de andere afdeling al volledig bij aan een servicegerichte organisatie. Het streven is dat alle afdelingen in 2024 servicegericht zijn. Dit programmaplan richt zich op wat er nodig om dat niveau van dienstverlening te behalen. Per afdeling verschilt echter welke fase het eindstation is. Het eindstation is afhankelijk van de behoefte van de klant en wordt samen met de gemeenten bepaald.

De afdeling ICT werkt voor een groot deel al servicegericht. De afdeling spreekt op structurele basis met haar klanten en opdrachtgevers over o.a. de werkvoorraad en lopende projecten. Hierdoor kan beter worden ingespeeld op de verwachtingen van de klant. Ook ontstaat er bij de financiële administratie een meer servicegericht team dat meedenkt over de wensen en behoeften van de klanten. Zo zijn er bijvoorbeeld instructiefilmpjes opgenomen voor budgethouders van gemeenten waarin wordt uitgelegd hoe je een verplichting aanmaakt.

Bij andere afdelingen en teams is het bereiken van de doelstelling van een servicegerichte organisatie soms nog wat verder weg. Vaak wordt dit veroorzaakt doordat er nog onvoldoende is geharmoniseerd en gestandaardiseerd of omdat er nog achterstanden zijn in te lopen. Dit heeft tot gevolg dat alle medewerkers nodig zijn om de dagelijkse dienstverlening uit te voeren. We moeten in 2024 een flinke eindsprint inzetten om het servicegerichte niveau op alle onderdelen van de dienstverlening te behalen.

Ontwerp

ICT

In 2022 en in de eerste maanden van 2023 heeft de migratie (overgang) naar de nieuwe geharmoniseerde[1] werkplekomgeving GemICT plaatsgevonden. Dit is een digitale omgeving waar De Connectie en haar klanten in kunnen werken. Na afronding van het project is de aandacht in eerste instantie verlegd naar het beheer van de nieuwe werkplekomgeving. Dit betekent echter niet dat de ontwikkelingen op de digitale werkplek hiermee klaar zijn. Vanaf 2024 gaan we ons richten op het (door-) ontwikkelen van de nieuwe digitale werkplek.

In de regionale Informatievisie en -strategie zijn de technologische trends op het gebied van informatievoorziening uitgewerkt. Een belangrijke ontwikkeling is de beweging naar Cloud computing. Bij Cloud computing zijn hardware, software en gegevens steeds meer via het internet beschikbaar. De verwachting is dat de komende jaren de meeste softwareleveranciers hun informatiesystemen alleen nog maar via de cloud beschikbaar stellen. Het gevolg is dat het aantal op onze eigen servers geïnstalleerde applicaties zal afnemen.

De Connectie geeft uitvoering aan de regionale cloudstrategie door, wanneer leveranciers hun applicatie naar de cloud brengen, deze beschikbaar te maken voor onze gebruikers. Dit gebeurt vooral op natuurlijke vervangingsmomenten, bijvoorbeeld als een contract afloopt. Daarnaast wordt een online (cloud-) platform gebouwd om toekomstige bewegingen naar de cloud op een veilige manier plaats te laten vinden, de zogeheten ‘Azure Landingszone’. Ook de eigen serverruimtes en datacenters willen we op termijn als dienst gaan afnemen. Dit vergroot onze flexibiliteit, en verhoogt de veiligheid en continuïteit.

Documentaire Informatievoorziening

Een centraal Document Management System - Record Management Application (DMS-RMA) kan in grote mate bijdragen aan geharmoniseerd archiefbeheer (in systemen en processen). De definitiefase[2] van het project DMS-RMA is gestart. De nog te maken keuzes door de gemeenten over het centraal DMS-RMA bepalen het uiteindelijke kostenniveau. Hier is, naar verwachting, in het voorjaar van 2024 meer duidelijkheid over. Aansluitend kan er een aanbesteding worden gestart en een geharmoniseerde archiefoplossing worden geïmplementeerd.

Naast deze centrale archiefoplossing zijn er in 2023 ook verschillende gemeentelijke trajecten geweest om de zaaksystemen[3] te vervangen. De gemeenten zijn de eigenaren van de zaaksystemen. Het Arnhemse zaaksysteem is inmiddels succesvol vervangen. Met de implementatie van de nieuwe zaaksystemen voor de gemeenten Rheden en Renkum is een start gemaakt. Vooralsnog gaan de gemeenten ervan uit de implementatie in 2024 af te ronden. De huidige zaaksystemen worden namelijk niet meer doorontwikkeld door de leverancier.

Ontwerp

[1] Harmoniseren: dit betekent dat de gemeenten met dezelfde applicaties werken

[2] Fase in het project waarin de eisen en wensen aan het projectresultaat worden bepaald

[3] Veel gemeenten werken zaakgericht. Dit betekent dat informatie over dienstverlening aan inwoners in ‘zaken’ is geordend in een digitaal zaaksysteem

Inkoop & aanbesteding

Team Inkoop en Aanbesteding (I&A) wordt al gedurende langere tijd overvraagd, vooral voor het begeleiden van aanbestedingen en het geven van inkoopadvies. Hiermee komen de doelstellingen van I&A onder druk te staan. Bijvoorbeeld de ondersteuning bij het standaardiseren, harmoniseren en professionaliseren van de inkoopprocessen. Daarnaast brengt het niet (tijdig) opstarten van aanbestedingen rechtmatigheidsrisico's met zich mee.

De arbeidsmarkt voor aanbestedingsadviseurs is lastig. Niettemin kan de planbaarheid van aanbestedingen wel worden verbeterd door het contractbeheer op orde te brengen. Hiermee ontstaat er tijdig zicht op de vervaldata van lopende contracten en wanneer welke procedure moeten worden gestart voor hercontractering. Hierdoor kan de beschikbare capaciteit aan aanbestedingsadviseurs beter worden geprioriteerd en efficiënter worden ingezet.

In 2025 vervangen we het systeem voor het contractbeheer. Dit is een goed moment om ook de relatie tussen het contractbeheer, de verplichtingenadministratie en facturatieproces te verstevigen.

Facilitaire Zaken

In de regio spelen meerdere huisvestingsontwikkelingen. Deze ontwikkelingen zijn ook van invloed op de dienstverlening van De Connectie. De gemeente Rheden zal, na een periode van tijdelijke huisvesting, eind 2024 het nieuwe gemeentehuis in gebruik nemen. De Connectie ondersteunt bij de verhuisbewegingen, de inrichting van het gemeentehuis en het opstarten van de dienstverlening op de nieuwe locatie.

De gemeente Arnhem is gestart met een projectgroep voor het vormgeven van de verbouw van het stadhuis. De Connectie neemt deel aan deze projectgroep. Misschien verhuizen medewerkers die nu in het stadhuis werken tijdelijk naar het stadskantoor.

De gemeente Renkum overweegt het huidige gemeentehuis te renoveren. Als deze plannen meer vorm krijgen neemt De Connectie graag deel aan het project om zo haar adviezen en expertise in te brengen.

De dienstverlening van Facilitaire Zaken is er op gericht om de huidige dienstverlening en de toekomstige wensen rondom huisvesting van de kantoorwerkplek én de thuiswerkplek te faciliteren.

Administratie & Beheer

In 2022 is gezamenlijk door de gemeenten Arnhem, Renkum en Rheden en De Connectie een aanbesteding uitgevoerd voor de vervanging van het e-HRM[4] systeem. Met het nieuwe e-HRM systeem heeft De Connectie een personeels- en salarissysteem dat klaar is voor de toekomst. Om de samenwerking optimaal te benutten is een geharmoniseerde en gestandaardiseerde inrichting een belangrijke randvoorwaarde.

In de praktijk blijkt dit lastiger dan verwacht. Ten tijde van de aanbesteding was de afspraak om voor het grootste deel van de processen uit te gaan van best practices[5]. In de praktijk is dat niet haalbaar gebleken doordat de wensen en eisen van de gemeenten verder uit elkaar liggen dan verwacht. Het

[4] E-HRM staat voor 'Electronic Human Resource Management'. Het is een programma waarmee medewerkers hun personeelszaken regelen.

[5] Best practices: we kiezen de manier van werken die het meest efficiënt en effectief is. Iedereen gaat werken op die manier.

project is daarnaast bijvoorbeeld uitgebreid met de Appical app[6] en de digitalisering van personeelsdossiers. Gevolg hiervan is dat de implementatie naar verwachting, in plaats van in 2023, pas eind 2024 volledig kan worden afgerond.

Management Support

De ondersteuning van Management Support neemt in aard en omvang toe. Zo wordt de gemeente Arnhem nu ook ondersteund bij de afhandeling van WOO[7]-verzoeken. De wijzigingen in de dienstverlening zijn in kaart gebracht en doorgevoerd. De structurele effecten hiervan worden met deze 1e bestuursrapportage in de begroting verwerkt.

Ontwerp

[6] Een app voor nieuwe medewerkers

[7] Wet Open Overheid. Met een Woo-verzoek vragen inwoners de gemeente om documenten over een bepaald onderwerp openbaar te maken.

2.2. Programma Belastingen Gemeenten

In 2023 werd een groot deel van de bezwaren tegen de WOZ-waarden ingediend door No Cure No Pay bureaus. Zij kregen hiervoor een vergoeding van de gemeenten als een bezwaar succes had. Eind 2023 is de wet- en regelgeving aangepast. De vergoeding voor bezwaren wordt met ingang van 2024 verlaagd en niet aan de gemachtigde (het NCNP-bureau) uitbetaald maar aan de eigenaar zelf. Door deze ontwikkeling verwachten we minder bezwaren via NCNP-bureaus. Van inwoners zelf verwachten we juist meer bezwaren.

In 2023 heeft het bestuur via de eerste bestuursrapportage incidenteel extra middelen toegekend voor de afhandeling van WOZ-bezwaren als gevolg van de stijging van het aantal bezwaren tegen de WOZ-waardebepalingen. Voor de niet-bestede middelen heeft het bestuur een bestemmingsreserve ingesteld. Aanleiding hiervoor is dat naar verwachting het aantal bezwaren nog steeds hoog uit zal vallen en de daaraan gerelateerde kosten in elk geval ook in 2024 niet binnen de huidige budgetten zullen passen. Op basis van het aantal ingediende bezwaren is een voorspelling gemaakt van de te verwachten kosten voor de bezwaarafhandeling 2024. Voor de meerkosten ten opzichte van de begroting zal de bestemmingsreserve worden gebruikt. Het overige deel kan vrijvallen en terugvloeien naar de gemeenten.

De Connectie wil gemeenten de mogelijkheid bieden om inwoners te betrekken bij het waarderingsproces. Het waarderingsproces transparant maken en hier laagdrempelig en interactief over communiceren, kan de acceptatie van de WOZ-waarde bevorderen. Daarvoor willen we zogenaamde voormeldingen inzetten. Inwoners kunnen daarmee in een digitale omgeving reageren op de geregistreerde kenmerken van de woning. Deze kenmerken zijn bijvoorbeeld onderhoud, kwaliteit of een uitbouw. Ook op landelijk niveau is hier inmiddels aandacht voor. De Connectie blijft deze initiatieven volgen zodat onze oplossing niet afwijkt van de (voorgeschreven) standaard. In 2024 willen wij de voormelding testen bij een kleine groep inwoners. Als de proef succesvol is zetten we in overleg met de gemeenten in 2025 verdere stappen.

Het afgelopen jaar hebben we geëxperimenteerd met variabel incasseren. Bij variabel incasseren bepalen inwoners zelf op welke datum de incasso plaatsvindt. Deze test is niet geslaagd. De technische aansluiting tussen de banken en de leverancier van variabel incasseren kon niet tot stand worden gebracht. Het vervolg op het experiment stemmen we af met de gemeenten.

Ontwerp

3. Bedrijfsvoering

Organisatiestructuur

In het najaar van 2023 is besloten om een organisatie- en ontwikkelplan op te stellen. Hiermee geven we opvolging aan het Ontwikkelperspectief 2020-2024. Dit ontwikkelperspectief is de afgelopen jaren leidend geweest voor de wijze waarop de organisatie is gestuurd in het realiseren van haar doelstellingen. In het organisatie- en ontwikkelplan gaat de aandacht zowel uit naar de ontwikkelrichting en -doelstelling van de organisatie. Ook gaat de aandacht uit naar de wijze waarop sturing wordt gegeven aan zowel de beheerorganisatie als de ontwikkelorganisatie en de betekenis hiervan voor de organisatiestructuur. Het doel is om hiermee een solide basis te leggen voor een toekomstbestendige bedrijfsvoeringsorganisatie, waarmee we ons voorbereiden op de ontwikkelingen die op de gemeenten en (hiermee) op De Connectie afkomen.

Sturing op organisatiedoelstellingen

Binnen het managementteam is onderzocht waar De Connectie nu staat. Dit heeft geleid tot een nieuwe visie voor de organisatie:

"Met oog voor talent, ontwikkeling en diversiteit bieden wij de beste dienstverlening.
We kennen onze klant en zijn een betrouwbare en transparante organisatie''

Deze nieuwe visie laat zien waar De Connectie in de toekomst voor wil staan. Er zijn drie thema's benoemd die bijdragen aan het realiseren van onze visie. Dat zijn:

1. De Connectie op orde: doelstellingen halen en het herkennen en beheersen van risico's

Dit thema gaat over interne beheersing. Daarbij gaat het om het realiseren van onze organisatiedoelstellingen en het herkennen en beheersen van interne risico's. We zijn gestart met het opzetten van rapportages die uitgaan van KPI's (kritische prestatie indicatoren). Daarbij maken we onderscheid tussen KPI's die helpen om de organisatie te sturen en KPI's waarmee verantwoording kan worden afgelegd naar onze opdrachtgevers. De laatste groep KPI's is gekoppeld aan de producten- en dienstencatalogus (PDC) en aan afspraken die we met onze opdrachtgevers hierover hebben gemaakt. Inmiddels zijn de eerste KPI's opgeleverd.

Een tweede onderwerp binnen dit thema dat prioriteit heeft gaat over processen die niet goed lopen of ontbreken maar wel noodzakelijk zijn. Bijvoorbeeld vanuit wettelijke kaders of eisen die gesteld worden vanuit normeringen. Het gaat in deze gevallen om zowel het beschrijven van processen als ook om het verbeteren hiervan. Ook met dit onderwerp gaan we in 2024 aan de slag.

Ontwerp

2. De Connectie: jij doet ertoe!

Het kloppende hart van De Connectie zijn alle medewerkers. Samen doen we het! Wie je bent, waar je ook in gelooft, hoe je er ook uitziet. Jij doet ertoe! Binnen dit thema worden projecten opgezet om dit versterken. Deze projecten zijn gericht op:

- Het bieden van kansen aan medewerkers;
- Externe profilering. Wat maakt ons een aantrekkelijke organisatie om voor te werken?;
- Inclusie en diversiteit (zie hieronder);
- Duurzame inzetbaarheid.

We gaan voor een cultuur waarin ieder zichzelf mag zijn en waar iedereen veilig werkt en gewaardeerd wordt. We zijn binnen dit thema gestart met de projecten Inclusie & Diversiteit en Vitaliteit. De Connectie wil een diverse en inclusieve organisatie zijn, waar (potentiële) medewerkers zich welkom, veilig en verbonden voelen. “Ongeacht wie je bent, waar je in gelooft, hoe je eruitziet: iedereen doet ertoe!” We kijken naar talent, kennis en kunde om samen nog beter te worden. De Connectie vindt de ontwikkeling van kansen voor alle medewerkers belangrijk.

Er wordt beleid geformuleerd voor Inclusie & Diversiteit. Tegelijkertijd zijn we al bezig om kritisch te kijken naar onze publieke communicatie en naar vacatureteksten. Ook volgt iedereen die betrokken is bij werving en selectie een training ‘selecteren zonder vooroordelen’. Daarnaast heeft De Connectie zich aangesloten bij het lokale netwerk ‘Diversiteitsreis’, om zo van elkaar te leren en elkaar te helpen. Tenslotte is De Connectie een partnerschap aangegaan met JINC en intensiveert het de relatie met het Werkgeverservicepunt (WSP). Bij JINC gaat het om jeugd en het leveren van een bijdrage aan hun ontwikkeling, bij WSP om volwassenen en om het bieden van kansen op de arbeidsmarkt.

We werken aan een eerste meting op basis van cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Daarmee kunnen we na een tijd zien of onze inspanningen om iedereen gelijke kansen te geven resultaat hebben. Ook kijken we naar het sollicitatie-, aanname-, en doorstroombeleid en passen dat aan als dat nodig is.

We zijn gestart met het project Vitaliteit. Dit project bevordert de duurzame inzetbaarheid van medewerkers. Dit project richt zicht zowel op het fysieke als het mentale aspect van vitaliteit. Zo worden er binnenkort wandelingen georganiseerd in de lunchpauzes en dagelijkse fysieke challenges. Er is een ruimte ingericht waarin je staand kan vergaderen. Het projectteam is in overleg met de cateraar om het aanbod nog gezonder te maken. Verder worden er interne coaches geworven. Deze coaches gaan de medewerkers helpen hun mentale weerbaarheid te vergroten.

3. Dienstverlening: het gaat om de klant!

We denken en handelen vanuit de klant door ze beter te leren kennen en actief te bevragen. We starten met een nulmeting om van daaruit gericht te gaan verbeteren. Deze nulmeting is onderdeel van het als eerst gestarte project Klanttevredenheid. De dienstverlening verbeteren we door in te zetten op mensen, processen en systemen. Binnen dit thema worden projecten opgezet die hier een bijdrage aan leveren. We maken gebruik van innovatieve en slimme oplossingen die passend zijn in onze dienstverlening. Door in te zetten op kennis, houding en gedrag van medewerkers sluiten we als collectief steeds meer aan op onze kerncompetenties: klantgerichtheid en kwaliteitsgerichtheid.

Ontwerp

Deze thema's hebben als doel om een volgende stap te zetten in de ontwikkeling en professionalisering van De Connectie. De drie thema's zijn hierbij ondersteunend aan de doelstellingen zoals deze zijn geformuleerd in de MJPB 2023-2026. Bij het werken aan deze thema's wordt de organisatie zo maximaal als mogelijk betrokken. Op deze manier benutten we de aanwezige kennis en expertise optimaal en ontstaat draagvlak voor de invulling hiervan. Hiermee geven we ook invulling aan het overkoepelende thema van De Connectie: 'Samen doen we het!'.

Aan de drie thema's werken we volgens de scrummethodiek. Scrum is een methode waarbij je als team in korte periodes (sprints) werkt om taken af te ronden. Inmiddels is er een basistraining scrum gegeven aan medewerkers en hebben een aantal medewerkers de rol van scrummaster gekregen. Zij gaan het proces begeleiden. Verder zijn de projecten binnen de thema's geïdentificeerd, geprioriteerd en is een 'backlog' van projecten gecreëerd. In deze backlog zitten de projecten die op termijn nog uitgevoerd kunnen gaan worden.

Administratieve organisatie
In 2023 is gewerkt aan een uitbreiding van het ISAE3402 controleraamwerk voor de belastingprocessen. In 2024 worden daarin vervolgstappen gezet. De afronding van het raamwerk en de afstemming met de gemeenten heeft tijd nodig waardoor de type 1 verklaring (een controle op opzet en bestaan van controles) in 2024 wordt afgerond.

Outputsturing en -verrekening
De ontwikkeling naar outputsturing en -bekostiging is een belangrijk hulpmiddel bij het verkrijgen van inzicht in, en het sturen op, afnamevolumes door gemeenten. Hiermee krijgt de gemeente meer invloed op het kostenniveau van de bedrijfsvoering. De systematiek van het kostprijsmodel is aan de gemeenten gepresenteerd en er is een eerste ruwe analyse gedeeld van de mogelijke herverdeeleffecten van de nieuwe systematiek. Tegelijkertijd moet worden beseft dat de uitkomsten van het kostprijsmodel in deze fase een onzekerheid in zich hebben door inschattingen en aannames die in het model zijn gemaakt. Deze aannames kunnen alleen worden gevalideerd door betrouwbare registraties op te bouwen. Hiermee ontstaat een steeds zuiverder beeld van werkelijke inzet en verbruik. Daarnaast is afgesproken dat de gemeenten zich vast gaan oriënteren op het gebruik van de inzichten uit het kostprijsmodel.

Informatievoorziening
Onderzoeksbureau Berenschot is, in opdracht van de gemeentesecretarissen, gevraagd een onderzoek te doen naar centralisering van het opdrachtgeverschap in de Informatievoorzienings- (IV) keten. Aan de hand van de uitkomsten van dit onderzoek is besloten om het advies van Berenschot over te nemen. Dit betekent dat, naast het op orde brengen van de randvoorwaarden die nodig zijn voor goed opdrachtgeverschap, in het voorjaar van 2024 een gezamenlijk programma wordt vastgesteld om het opdrachtgeverschap vanuit de gemeenten te verbeteren. Daarnaast is het programma bedoeld om kansen tot samenwerking beter te benutten en de sturing op de verschillende opgaven te verbeteren.

Informatieveiligheid en privacy
De Connectie werkt samen met de gemeente Arnhem aan het overkoepelende programma voor de Basis op Orde informatieveiligheid en privacy. Het programma is in november 2023 gestart. Dit is wat later dan oorspronkelijk gepland. Daarbij stond 2023 vooral in het teken van beleidsvorming en voorbereiding. Daarnaast is gestart met risicoanalyses om te bepalen welke maatregelen met welke prioriteit binnen beide organisaties genomen moeten worden. De feitelijk uitvoering van het programma is inmiddels ook gestart en duurt naar verwachting ongeveer drie jaar.

Business continuity management (BCM)
Het doel van een Business Continuity Management System (BCMS) is het in stand houden van de bedrijfsvoering bij verstoringen of noodsituaties. Het invoeren van een BCMS vraagt om een programmatische aanpak. Daarom is besloten om de activiteiten onder te brengen in het programma Informatiebeveiliging en Privacy.

Ontwerp

4. Ontwikkeling MJPB 2024-2027

4.1. Ontwikkelingen financieel kader

	Lasten	Baten	Saldo	S/I
Bedragen x 1.000 euro				
MJPB 2024-2027				
Totaal primitieve begroting	49.971	-49.993	-21	
Primitieve begroting	**49.971**	**-49.993**	**-21**	
Administratieve wijzigingen over de programma's				
Mutatie baten en lasten	590	-590	-	S
Kadercorrecties agv (bestuurlijke) besluitvorming				
E-HRM projectkosten	487	-370	118	I
-/- Resultaatbestemming jaarrekening 2023	-	-118	-118	I
Incidenteel toegekende budgetten voor IB&P	210	-	210	I
-/- Vrijval bestemmingsreserve informatieveiligheid	-	-210	-210	I
Kadercorrecties agv maat- en meerwerk				
Structurele doorwerking maat- en meerwerk Management Support	1.228	-1.228	-	S
Structurele doorwerking maat- en meerwerk ICT	172	-172	-	S
Structurele doorwerking maat- en meerwerk Basisregistraties	11	-11	-	S
Structurele doorwerking maat- en meerwerk Facilitaire Zaken	9	-9	-	S
Structurele doorwerking uitbreiding devices Gemeenten	264	-264	-	S
Structurele doorwerking uitbreiding devices De Connectie	99	-99	-	S
Structurele doorwerking maat- en meerwerk derden	20	-20	-	S
Overige kadercorrecties				
Instandhouding facilitaire werkplekken ODRA	405	-405	-	S
Hogere huisvestingslasten	176	-176	-	S
Totaal Kadercorrecties	3.672	-3.671	-	
Saldo baten en lasten	**53.643**	**-53.664**	**-21**	

We onderscheiden een aantal soorten kadercorrecties, te weten: correcties die het gevolg zijn van omissies in het kader, correcties naar aanleiding van (bestuurlijke) besluitvorming, correcties als gevolg van maat- en meerwerk en overige kadercorrecties.

4.1.2. Administratieve wijzigingen over programma's

De beheersbegroting van De Connectie is eind 2023 opnieuw opgebouwd, waarbij het bestuur de interne administratieve wijzigingen tussen de programma's heeft vastgesteld. Deze werken ook door naar latere jaren. Daarnaast hebben een aantal administratieve wijzigingen plaatsgevonden om de totale baten en lasten weer aan te sluiten met de werkelijk begrote kosten en opbrengsten per programma.

Ontwerp

4.1.3. Kadercorrecties agv besluitvorming

E-HRM
Voor het E-HRM project zijn incidenteel aanvullende middelen beschikbaar gesteld. Nog niet alle activiteiten zijn in 2023 volledig afgerond. Verwacht wordt dat deze in 2024 zullen plaatsvinden. De vertraging is opgelopen doordat harmoniseren meer tijd kost dan verwacht. Ten tijde van de aanbesteding was de intentie om voor het grootste deel van de processen uit te gaan van best practices. In de praktijk is dat niet haalbaar gebleken doordat de eisen en wensen van de gemeenten verder uit elkaar liggen dan verwacht. Daarnaast heeft het Opdrachtgeversoverleg (OGO) in 2024 ingestemd met het herijken van in-, door- en uitstroomprocessen in Youforce, met de mogelijkheid per organisatie en andere workflow te volgen.

Informatieveiligheid
Het bestuur heeft in 2022 een bestemmingsreserve ingesteld om incidenteel beschikbaar gestelde middelen beschikbaar te houden voor Informatieveiligheid en Privacy. In 2023 heeft het bestuur besloten om de niet bestede incidenteel toegekende budgetten voor Informatieveiligheid en privacy te doteren aan de bestemmingsreserve. De activiteiten en bestedingen volgen het tempo van het Programma Informatieveiligheid en privacy (IB&P) waarin samen met de gemeente Arnhem wordt opgetrokken. Verwacht wordt dat deze in 2024 zullen plaatsvinden.

4.1.4. Kadercorrecties agv maat- en meerwerk

Zowel de kosten als de opbrengsten van maat- en meerwerk maken in beginsel geen deel uit van de begroting en het kader. Elke maat- en meerwerkopdracht moet schriftelijk zijn overeengekomen. De financiële effecten van structureel maat- en meerwerk worden verwerkt in het begrotingjaar volgend op het jaar waarin de maat- of meerwerkovereenkomst tot stand is gekomen.

Structurele doorwerking maat- en meerwerk Management Support
Op verzoek van de gemeenten worden de gemeenten meer ondersteund door de afdeling Management Support. Een groot deel van dit meerwerk wordt afgenomen door de gemeente Arnhem. Dit is het gevolg van het besluit van de gemeente Arnhem om de secretariële ondersteuning intern anders te organiseren, waarbij een uitbreiding van de werkzaamheden heeft plaatsgevonden. Ook heeft er bij de gemeente Rheden een uitbreiding plaatsgevonden. Sinds 2022 is er al sprake van meerwerk dat jaarlijks in rekening werd gebracht. Deze meerwerkovereenkomst is in 2024 structureel aan de begroting van De Connectie toegevoegd.

Structurele doorwerking maat- en meerwerk ICT
Op verzoek van de gemeenten hebben er uitbreidingen plaatsgevonden op de contracten voor het leveren van licenties voor Microsoft, ValidSign (digitaal ondertekenen), Photoshop en PowerPDF. Daarnaast zijn er ook uitbreidingen geweest voor leveren van headsets, AV-middelen en verkeerscamera's.

Structurele doorwerking maat- en meerwerk Basisregistraties
Met de gemeenten Arnhem, Rheden en Renkum is in 2023 een maat- en meerwerkovereenkomst opgemaakt voor beeldmateriaal. Het gaat om inkoop en het beschikbaar stellen van lucht- en panoramafoto's. Deze meerwerkkosten worden in 2024 structureel aan de begroting van De Connectie toegevoegd.

Structurele doorwerking maat- en meerwerk Facilitaire zaken
Op verzoek van gemeente Arnhem zijn in 2023 concentratiemodules geplaatst in het stadskantoor. Dit betreft een uitbreidingsinvestering op de inrichting van gebouwen en inventaris. Daarnaast wordt voor de gemeente Renkum een frisdrankautomaat gehuurd.

Structurele doorwerking uitbreiding devices
Wijzigingen in de behoefte aan devices worden voornamelijk via Topdesk aangevraagd en geregistreerd in de database bij ICT. Met een begrotingswijziging worden de structurele effecten hiervan verwerkt in het kader van De Connectie. Daarbij worden de kaders van die gemeente belast waar ook daadwerkelijk de aanpassing heeft plaatsgevonden. De uitbreiding van de devices van De Connectie wordt op basis van de verdeelsleutel in het kader van de gemeenten verwerkt.

Structurele doorwerking maat- en meerwerk derden
Op verzoek van het sportbedrijf is er een uitbreiding van de dienstverlening op hun locaties geweest. Hierbij zijn er switches aangeschaft, waarbij dit leidt tot een uitbreiding van de kapitaallasten. Ook is er bij diverse derden een uitbreiding geweest op de geleverde devices.

4.1.6. Overige kaderwijzigingen

Instandhouding facilitaire werkplekken ODRA
De ontvlechting van de dienstverlening aan de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) heeft plaatsgevonden in 2022. Aanleiding voor de ontvlechting was de verhuizing van de ODRA. In 2023 vond de verdere afwikkeling plaats en zijn er keuzes gemaakt over bijvoorbeeld de werkplekken. Met de gemeente Arnhem is afgesproken dat de werkplekken in stand worden gehouden, zodat deze samen met de vrijgekomen ruimte kan worden verhuurd.

Hogere huisvestingslasten
De Connectie heeft een huurovereenkomst gesloten met de gemeente Arnhem voor het beschikbaar stellen van werkplekken voor medewerkers van De Connectie. Deze huurovereenkomst wordt jaarlijks geïndexeerd. De Connectie wordt lopende het jaar niet via het kader gecompenseerd voor de gestegen huisvestingslasten. De benodigde aanvullende gemeentelijke bijdrage is in 2023 via de exploitatie verrekend en wordt vanaf 2024 verwerkt in het kader.

Ontwerp

4. 2. Ontwikkeling begroting 2024

	Lasten	Baten	Saldo	S/I
Bedragen x 1.000 euro				
MJPB 2024-2027				
Totaal primitieve begroting	49.971	-49.993	-21	
Primitieve begroting	**49.971**	**-49.993**	**-21**	
Kadercorrecties	3.672	-3.671	0	
Primitieve begroting na kadercorrecties	**53.643**	**-53.664**	**-21**	
Ontwikkelingen begroting 2024-2027				
Loon- en prijsontwikkelingen				
CAO stijging en premieontwikkelingen	1.847	-	1.847	S
Onderhoudsronde HR21	23	-23	-	S
Tegemoetkoming premie arbeidsongeschiktheidsverzekering	14	-14	-	S
Autonome prijsontwikkelingen 2024	636	-	636	S
Compensatie loon- en prijsontwikkelingen	-	-1.749	-1.749	S
Stelpost taakstelling loon- en prijsontwikkelingen	-733	-	-733	S
Stelposten				
Stelpost kapitaalslasten	-850	850	-	I
Stelpost autonome prijsontwikkelingen	-563	563	-	S
Stelpost organisatieontwikkeling	-142	142	-	S
Overige ontwikkelingen				
Temporiseren taakstelling Applicatiebeheer ICT	186	-186	-	I
Toename WOZ-bezwaren				
Hogere kosten WOZ-bezwaren	440	-	440	I
Teruggave bestemmingsreserve afhandeling WOZ-bezwaren	-	707	707	I
-/- Vrijval bestemmingsreserve afhandeling WOZ-bezwaren	-	-1.147	-1.147	I
Totaal Ontwikkelingen begroting 2024-2027	858	-858	-0	
Saldo baten en lasten	**54.501**	**-54.522**	**-21**	

In deze paragraaf zijn de bekende en voorziene ontwikkelingen met een financieel effect weergegeven. Daarbij is gekozen voor een clustering naar de aard van deze ontwikkelingen en een voorstel gedaan ter dekking van het financieel effect.

4.2.1. Loon- en prijsontwikkelingen

Loonontwikkelingen (€ 1.847.000)
Op 13 december 2023 is de nieuwe collectieve arbeidsovereenkomst (CAO) voor Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties definitief goedgekeurd. Deze nieuwe CAO gaat vanaf 1 januari 2024 in. De loonsverhoging vindt plaats in twee fases. Op 1 januari stijgen de brutosalarissen met 4,75% en per 1 oktober 2024 met 1,25%. Daarnaast zijn de grondslagen voor de pensioenpremies gestegen als gevolg van de nieuwe CAO.

Onderhoudsronde HR21 (€ 23.000)
Binnen De Connectie vindt jaarlijks een onderhoudsronde HR21 plaats, waarin getoetst wordt of de organisatiefunctiematrix en de gekozen normfuncties voldoende aansluiten bij de werkzaamheden van de medewerkers en de (verandering in de) doelstelling. De resultaten van deze onderhoudsronde worden op basis van de richtlijnen (procedureregeling) voorgelegd aan een gecertificeerd HR21-specialist van Bureau Leeuwendaal. De onderhoudsronde heeft zodoende geen gevolgen voor de totale formatie, maar wel voor de totale loonsom.

Ontwerp

Tegemoetkoming premie arbeidsongeschiktheidsverzekering (€ 14.000)
In de CAO SGO is opgenomen dat met ingang van 1 januari 2024 de medewerkers met een arbeidsongeschiktheidsverzekering een tegemoetkoming in de kosten krijgen van maximaal € 10 per maand. Het bedrag is gebaseerd op het huidige aantal medewerkers dat een tegemoetkoming ontvangt.

Autonome prijsontwikkelingen (€ 636.000)
De meest recente raming van de prijsindex voor de materiële overheidsconsumptie komt uit Centraal Economisch Plan (CEP) van februari 2024. Op basis hiervan zijn de materiële budgetten vanaf 2024 met 2,9% geïndexeerd ten opzichte van het prijspeil 2023.

Compensatie loon- en prijsontwikkelingen (€ 1.749.000)
In de MJPB 2022-2025 zijn afspraken gemaakt over de aanpassing van de gemeentelijke bijdragen als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen: indexering van loonkostenbudgetten vindt plaats o.b.v. de reële loonkostenontwikkeling. De indexering van materiële budgetten worden in de MJPB toegekend o.b.v. de CPI-index voor materiële overheidsconsumptie.

Het bestuur heeft besloten om vanaf dit jaar in te zetten op een compensatie voor loon- en prijsontwikkelingen van 3,5%. Dit betekent dat er in 2024 een taakstellende opgave ontstaat van € 733.000. Hierover is afgesproken dat de gemeenten hier, samen met De Connectie, invulling aan geven door inhoudelijke keuzes te maken in de dienstverlening.

4.2.2. Stelposten

Het bestuur heeft, op basis van het jaarrekeningresultaat over 2023, onderzocht welk deel hiervan een meerjarig karakter zou kunnen hebben. Deze posten concentreren zich in een aantal stelposten die zijn opgenomen in de begroting van De Connectie, te weten:

Stelpost kapitaalslasten (€ 850.000): de omvang van het totale kapitaalslastenbudget (budget voor rente en afschrijving) is gebaseerd op de meerjareninvesteringsplanning (MIP). Wanneer nieuwe investeringen, nadat ze (economisch) zijn afgeschreven, worden uitgesteld, ontstaat er incidenteel (meerjarig) ruimte in het kapitaalslastenbudget. Voor deze ruimte is een stelpost opgenomen die jaarlijks vrijvalt ten gunste van het resultaat. De stelpost fluctueert jaarlijks in omvang.

Stelpost autonome prijsontwikkelingen (€ 563.000): op basis van de uitgangspunten voor de begroting wordt De Connectie voor de effecten van (autonome) prijsontwikkelingen gecompenseerd door de gemeenten. Deels is deze compensatie rechtstreeks door vertaald naar de begroting op afdelingsniveau. Het overige deel is, voorzichtigheidshalve, als stelpost begroot en wordt pas aan de afdelingen beschikbaar gesteld wanneer de afdelingsbegroting niet toereikend blijkt te zijn. Hier is vooralsnog geen sprake van geweest.

Stelpost organisatieontwikkeling (€ 142.000): er is een stelpost begroot voor de organisatieontwikkeling van De Connectie. In 2023 is deze post nog niet nodig geweest en valt hiermee vrij ten gunste van het resultaat. Er zijn nog geen concrete plannen ten aanzien van de besteding van deze stelpost.

Gezien de zoektocht naar een nieuw financieel evenwicht, ligt het in de rede dat deze middelen structureel terugvloeien naar de gemeenten, alwaar deze integraal kunnen worden afgewogen met de andere gemeentelijke opgaven. Gezien de volatiliteit van de stelpost kapitaalslasten zal de hoogte van het bedrag jaarlijks, op basis van het MIP, worden bepaald.

Ontwerp

4.2.3 Overige ontwikkelingen

Taakstelling ICT (€ 186.000)
In de begroting van De Connectie is in 2023 een taakstelling van 2 fte in 2024 en totaal van 4 fte vanaf 2025 ingeboekt op de formatie voor het applicatiebeheer. De taakstelling hangt samen met de zogeheten rationalisatie en harmonisatie van het applicatielandschap. De (financiële) onderbouwing en uitwerking van de harmonisatie-agenda is bepalend voor de haalbaarheid van deze taakstellende afbouw. Het is nog te vroeg om te stellen dat op applicatiebeheer kan worden bespaard en zo ja, in welke mate. Vooralsnog biedt dit geen perspectief op mogelijke besparingen op applicatiebeheer. Met deze begrotingswijziging wordt de taakstellende afbouw van de formatie voor applicatiebeheer met 2 jaar getemporiseerd.

Hogere kosten WOZ-bezwaren (€440.000)
Al een aantal jaren is een stijging te zien van het aantal bezwaren tegen de WOZ-waarde. Voor De Connectie betekent de stijging van het aantal bezwaren vooral een toename van de werklast en de te vergoeden proceskosten. Afgelopen jaar hebben de gemeenten incidenteel middelen beschikbaar gesteld voor de afhandeling van deze bezwaren. Niet al deze middelen bleken nodig en de resterende middelen zijn gereserveerd in de nieuw gevormde bestemmingsreserve afhandeling WOZ-bezwaren.

Op basis van het aantal ingediende bezwaren is een prognose gemaakt van de te verwachten kosten voor de bezwaarafhandeling 2024. Het aantal bezwaren is ongeveer gehalveerd ten opzichte van 2023. Toch is dit aantal hoger dan het aantal bezwaren waarop de reguliere begroting van De Connectie gebaseerd is. De verwachting is daarom dat er ook dit jaar extra middelen voor personele inzet en proceskostenvergoedingen nodig zijn.

Op basis van de aanpassingen in wet- en regelgeving wordt de proceskostenvergoeding nu uitbetaald aan de belanghebbende in plaats van de gemachtigde. Daarnaast is de vergoeding voor proceskosten verlaagd. Een kanttekening hierbij is dat de hoogte van de proceskostenvergoeding is aangevochten bij de hoge raad. Inmiddels heeft de advocaat-generaal aangegeven dat de vergoeding te laag is in vergelijking met andere proceszaken en heeft de hoge raad geadviseerd daar iets aan te doen. Hiermee ontstaat het scenario dat de verlaging (deels) wordt teruggedraaid.

Tot slot houden we in de prognose rekening met de vergoeding van bezwaren over 2023 die in de exploitatie van 2024 vallen. Dit omdat de afhandeling van deze zaken pas in 2024 plaatsvond. Ter dekking van de meerkosten ten opzichte van de begroting wordt €440.000 onttrokken uit de voornoemde bestemmingsreserve.

Terugvloeien bestemmingsreserve afhandeling WOZ-bezwaren (€707.000)
Afgesproken is dat zodra aanpassingen in wet- en regelgeving zijn doorgevoerd en er zicht is op de impact hiervan, het nut en de noodzaak van het aanhouden van een eventueel restant van deze bestemmingsreserve opnieuw zal worden beoordeeld. Inmiddels is er een dusdanig helder beeld over de impact dat het in de rede ligt de resterende middelen (€ 707.000) terug te laten vloeien naar de gemeenten.

Een kanttekening die hierbij moet worden gemaakt is dat het mogelijk is dat in 2025 (en latere jaren) het aantal bezwaren onverminderd hoog zal blijven en hierdoor de benodigde middelen structureel hoger zullen uitvallen dan de hiervoor beschikbare middelen. In dat geval zal de gemeenten worden verzocht de structurele bijdrage hiervoor te verhogen.

Ontwerp

4.3. Investeringsprogramma

Afdeling	Activum omschrijving	Begroting 2024	Doorgeschoven 2023	Mutatie 2024	Begroting 2024
Bedragen x 1.000 euro					
BEL	Software	37	-	-37	-
BR	Gereedschappen	55	-	-	55
BR	Software	14	-	-14	-
DIV	Inrichting gebouwen en inventaris	53	-	-53	-
DIV	Software	49	-	-49	-
FZF	Inrichting gebouwen en inventaris	576	40	90	706
FZF	Personenautos	-	45	-	45
ICT	Hardware	4.439	452	-1.791	3.100
ICT	Telecommunicatie-voorzieningen	-	19	-	19
ICT	Mob App (tablets/labtops/smartphone)	1.947	797	-994	1.750
Totaal investeringen vaste activa		**7.170**	**1.353**	**-2.848**	**5.675**

Doorgeschoven 2023
Een deel van het investeringsprogramma (IP) 2023 is doorgeschoven naar 2024. Voor een meer inhoudelijke toelichting kan worden verwezen naar de jaarrekening 2023. Het doorschuiven van investeringen levert een incidenteel voordeel op kapitaalslasten. Voor deze ruimte is een stelpost opgenomen welke jaarlijks vrijvalt ten gunste van het resultaat. Gezien het meerjarige karakter hiervan, vloeien deze middelen terug naar de gemeenten.

Mutatie 2024
In de regio spelen meerdere huisvestingsontwikkelingen die ook van invloed zijn op het investeringsniveau bij De Connectie. De gemeente Rheden zal, na een periode van tijdelijke huisvesting, eind 2024 het nieuwe gemeentehuis betrekken. In de investeringsplanning is ten dele rekening gehouden met de inrichting en ingebruikname van het nieuwe gemeentehuis. Uitbreidingsinvesteringen worden verwerkt zodra de omvang hiervan bekend is. De gemeente Renkum overweegt het huidige gemeentehuis te renoveren. Hierop vooruitlopend zullen dit jaar de bureaustoelen worden vervangen.

Steeds meer software wordt in gebruik genomen in de vorm een SAAS[8]-oplossing. Dit is onderdeel van de cloudstrategie. De kosten voor SAAS-oplossingen moeten, op basis van de verslaggevingsvoorschriften, anders worden verwerkt. Als gevolg hiervan worden de (licentie-)kosten van deze oplossingen in de exploitatiebegroting opgenomen in plaats van de aanschaf- en implementatiekosten in de investeringsbegroting. Het investeringsprogramma is aangepast op deze ontwikkeling. De vrijvallende kapitaalslasten worden gebruikt voor de dekking van de licentiekosten.

De vervanging van servers wordt uitgesteld om beter zicht te hebben op de exacte behoefte. Het selectietraject zal dit jaar opgestart worden waarna de investering in 2025 zal plaatsvinden. De investeringen in mobiele apparatuur heeft betrekking op de vervanging van mobiele telefoons en laptops. De vervanging van mobiele apparatuur hangt samen met de, vaak iets langere, technische levensduur van de apparatuur. Naar verwachting zal hierdoor het niveau van de investeringen lager uitvallen dan initieel in de investeringsplanning voor 2024 is opgenomen.

[8] Software as a Service

5. Bijlagen

5.1. Effecten bijdragen per gemeente

Arnhem

		Begroting	meerjarenraming		
		2024	2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro					
Arnhem	**I/S**				
Kadercorrecties agv (bestuurlijke) besluitvorming					
E-HRM projectkosten	I	265	-	-	-
Kadercorrecties agv maat- en meerwerk					
Structurele doorwerking maat- en meerwerk Management Support	S	1.018	1.018	1.018	1.018
Structurele doorwerking maat- en meerwerk ICT	S	133	133	133	133
Structurele doorwerking maat- en meerwerk Basisregistraties	S	8	8	8	8
Structurele doorwerking maat- en meerwerk Facilitaire Zaken	S	8	8	8	8
Structurele doorwerking uitbreiding devices Gemeenten	S	158	158	158	158
Structurele doorwerking uitbreiding devices De Connectie	S	71	71	71	71
Overige kadercorrecties					
Instandhouding facilitaire werkplekken ODRA	S	405	405	405	405
Hogere huisvestingslasten	S	176	180	182	182
Totaal Kadercorrecties		2.243	1.982	1.984	1.984
Totaal		**37.629**	**37.101**	**37.085**	**37.085**

		Begroting	meerjarenraming		
		2024	2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro					
Arnhem	**I/S**				
Bijdrage MJPB 2024-2027		35.386	35.119	35.101	35.101
Primitieve begroting		35.386	35.119	35.101	35.101
Kadercorrecties B-rap 1		2.243	1.982	1.984	1.984
Primitieve begroting na kadercorrecties		37.629	37.101	37.085	37.085
Ontwikkelingen begroting 2024-2027					
Loon- en prijsontwikkelingen					
Onderhoudsronde HR21	S	17	17	17	17
Tegemoetkoming premie arbeidsongeschiktheidsverzekering	S	10	10	10	10
Compensatie loon- en prijsontwikkelingen	S	1.254	1.244	1.240	1.240
Stelposten					
Stelpost kapitaalslasten	S	-609	-	-	-
Stelpost autonome prijsontwikkelingen	S	-404	-404	-404	-404
Stelpost organisatieontwikkeling	S	-102	-102	-102	-102
Overige ontwikkelingen					
Taakstelling Applicatiebeheer ICT	S	-	-135	-135	-135
Temporiseren taakstelling Applicatiebeheer ICT	I	133	269	135	-
Toename WOZ-bezwaren					
Teruggave bestemmingsreserve afhandeling WOZ-bezwaren	S	-507	-	-	-
Totaal Ontwikkelingen begroting 2024-2027		-207	900	761	627
Totaal		**37.421**	**38.001**	**37.846**	**37.712**

Ontwerp

Renkum

		Begroting	meerjarenraming		
		2024	2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro					
Renkum	**I/S**				
Kadercorrecties agv (bestuurlijke) besluitvorming					
E-HRM projectkosten	I	40	-	-	-
Kadercorrecties agv maat- en meerwerk					
Structurele doorwerking maat- en meerwerk ICT	S	5	5	5	5
Structurele doorwerking maat- en meerwerk Basisregistraties	S	1	1	1	1
Structurele doorwerking maat- en meerwerk Facilitaire Zaken	S	0	0	0	0
Structurele doorwerking uitbreiding devices Gemeenten	S	35	35	35	35
Structurele doorwerking uitbreiding devices De Connectie	S	11	11	11	11
Totaal Kadercorrecties		93	53	53	53
Totaal		**5.256**	**5.175**	**5.172**	**5.172**

		Begroting	meerjarenraming		
		2024	2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro					
Renkum	**I/S**				
Bijdrage MJPB 2024-2027		5.163	5.122	5.119	5.119
Primitieve begroting		5.163	5.122	5.119	5.119
Kadercorrecties B-rap 1		93	53	53	53
Primitieve begroting na kadercorrecties		5.256	5.175	5.172	5.172
Ontwikkelingen begroting 2024-2027					
Loon- en prijsontwikkelingen					
Onderhoudsronde HR21	S	3	3	3	3
Tegemoetkoming premie arbeidsongeschiktheidsverzekering	S	2	2	2	2
Compensatie loon- en prijsontwikkelingen	S	189	187	187	187
Stelposten					
Stelpost kapitaalslasten	S	-92	-	-	-
Stelpost autonome prijsontwikkelingen	S	-61	-61	-61	-61
Stelpost organisatieontwikkeling	S	-15	-15	-15	-15
Overige ontwikkelingen					
Taakstelling Applicatiebeheer ICT	S	-	-20	-20	-20
Temporiseren taakstelling Applicatiebeheer ICT	I	20	41	20	-
Toename WOZ-bezwaren					
Teruggave bestemmingsreserve afhandeling WOZ-bezwaren	S	-76	-	-	-
Totaal Ontwikkelingen begroting 2024-2027		-31	136	115	94
Totaal		**5.224**	**5.311**	**5.287**	**5.267**

ontwerp

Rheden

		Begroting	meerjarenraming		
		2024	2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro					
Rheden	**I/S**				
Kadercorrecties agv (bestuurlijke) besluitvorming					
E-HRM projectkosten	I	65	-	-	-
Kadercorrecties agv maat- en meerwerk					
Structurele doorwerking maat- en meerwerk Management Support	S	210	210	210	210
Structurele doorwerking maat- en meerwerk ICT	S	33	33	33	33
Structurele doorwerking maat- en meerwerk Basisregistraties	S	2	2	2	2
Structurele doorwerking uitbreiding devices Gemeenten	S	71	71	71	71
Structurele doorwerking uitbreiding devices De Connectie	S	17	17	17	17
Totaal Kadercorrecties		398	333	333	333
Totaal		**8.783**	**8.653**	**8.649**	**8.649**

		Begroting	meerjarenraming		
		2024	2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro					
Rheden	**I/S**				
Bijdrage MJPB 2024-2027		8.385	8.320	8.316	8.316
Primitieve begroting		8.385	8.320	8.316	8.316
Kadercorrecties B-rap 1		398	333	333	333
Primitieve begroting na kadercorrecties		8.783	8.653	8.649	8.649
Ontwikkelingen begroting 2024-2027					
Loon- en prijsontwikkelingen					
Onderhoudsronde HR21	S	4	4	4	4
Tegemoetkoming premie arbeidsongeschiktheidsverzekering	S	2	2	2	2
Compensatie loon- en prijsontwikkelingen	S	307			
Stelposten					
Stelpost kapitaalslasten	S	-149	-	-	-
Stelpost autonome prijsontwikkelingen	S	-99	-99	-99	-99
Stelpost organisatieontwikkeling	S	-25	-25	-25	-25
Overige ontwikkelingen					
Taakstelling Applicatiebeheer ICT	S	-	-33	-33	-33
Temporiseren taakstelling Applicatiebeheer ICT	I	33	66	33	-
Toename WOZ-bezwaren					
Teruggave bestemmingsreserve afhandeling WOZ-bezwaren	S	-124	-	-	-
Totaal Ontwikkelingen begroting 2024-2027		-51	-84	-117	-150
Totaal		**8.733**	**8.569**	**8.532**	**8.499**

Ontwerp

5.2. Ontwikkeling MJPB 2024-2027 per programma

	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro				
PROGRAMMA BEDRIJFSVOERING GEMEENTEN				
Lasten	44.866	44.212	44.243	44.246
Baten	-25	-25	-25	-25
Saldo baten en lasten	**44.841**	**44.188**	**44.219**	**44.221**
Toevoeging aan reserves	362	375	374	374
Onttrekkingen aan reserves	-118	-	-	-
Saldo na reserves	**45.086**	**44.563**	**44.593**	**44.595**
PROGRAMMA BELASTINGEN GEMEENTEN				
Lasten	4.564	4.104	4.102	4.102
Baten	-308	-308	-308	-308
Saldo baten en lasten	**4.256**	**3.796**	**3.794**	**3.794**
Toevoeging aan reserves	70	70	70	70
Onttrekkingen aan reserves	-1.147	-	-	-
Saldo na reserves	**3.179**	**3.866**	**3.864**	**3.864**
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN OVERHEAD				
Lasten	4.475	5.046	4.828	4.638
Baten	-52.715	-53.522	-53.305	-53.118
Saldo baten en lasten	**-48.240**	**-48.477**	**-48.478**	**-48.480**
Toevoeging aan reserves	164	27	-	-
Onttrekkingen aan reserves	-210	-	-	-
Saldo na reserves	**-48.286**	**-48.450**	**-48.478**	**-48.480**
Totaal saldo baten en lasten	**858**	**-493**	**-465**	**-465**
Totaal saldo na reserves	**-21**	**-21**	**-21**	**-21**

Ontwerp

Samenvatting Meerjaren-programmabegroting 2025-2028

Begroting 2025-2028 De Connectie in vogelvlucht!

Dit is de begroting van De Connectie in vogelvlucht.
De begroting laat zien wat De Connectie in 2025 en in de jaren daarna wil bereiken met de hiervoor beschikbare middelen.

De belangrijkste uitgangspunten zijn:

- De **vorige begroting,** namelijk die van 2024 – 2027.
  De Connectie wil een servicegerichte organisatie worden.
  De weg hiernaartoe is vertaald naar het programmaplan.
- Het bestuur van De Connectie heeft **besluiten genomen op basis van de eerste bestuursrapportage 2024.** In deze begroting komen de **structurele effecten** van die besluiten terug.
- De **ontwikkelingen uit de Perspectiefbrief 2025.** De raden is gevraagd rekening te houden met deze ontwikkelingen bij de behandeling van de gemeentelijke kadernota en begroting voor 2025. Keuzes die leiden tot activiteiten en kosten voor De Connectie verwerken we later met een begrotingswijziging.

De meerjarenprogrammabegroting is voor een belangrijk deel **beleidsneutraal.** Want de begroting van De Connectie volgt het beleid van de gemeenten. Dat is gebruikelijk voor een uitvoeringsorganisatie.

Onze drie strategische thema's

Sinds 2023 werken we aan drie strategische thema's. Het doel van de thema's is om van De Connectie een nog aantrekkelijkere en betere organisatie te maken, voor onze klanten én voor onze medewerkers. Deze drie thema's zullen de komende jaren in afwisselende projecten blijven doorlopen.

Dienstverlening: het gaat om de klant
Met trots zijn wij de bedrijfsvoeringsorganisatie van en voor de gemeenten Arnhem, Renkum en Rheden. Voor ons is het verbeteren van de dienstverlening een continu proces. Begin 2024 is er een klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd.

De Connectie op orde
Dit thema draagt bij aan interne beheersing. Op dit moment werken we bijvoorbeeld volop aan het bepalen van KPI's om prestaties te meten en te beoordelen.

Jij doet ertoe!
Al onze medewerkers vormen het kloppende hart van De Connectie. Wij geloven erin dat iedereen ertoe doet! Ongeacht wie je bent, waar je in gelooft, wie je leuk vindt of hoe je eruitziet: samen doen we het! Om te zien hoe wij het doen als werkgever voerden we in 2024 een medewerkersonderzoek uit.

Centraal opdrachtgeverschap vanuit de gemeenten

We kunnen de ontwikkelingen die de komende jaren op ons allemaal afkomen het beste het hoofd bieden met een **collectieve opdracht van de gemeenten aan De Connectie.**

Naar aanleiding van het onderzoek van Berenschot hebben de **gemeenten** besloten het **centraal opdrachtgeverschap** in de **informatievoorziening (IV)-keten** aan te pakken. Dit betekent:

- Het opdrachtgeverschap vanuit de gemeenten verbeteren. Voorjaar 2024 stellen de gemeenten en De Connectie hier een gezamenlijk programma voor vast.
- De randvoorwaarden voor goed opdrachtgeverschap op orde brengen.

Verder gaan de gemeenten, ondersteunt door De Connectie, een **strategische IV-agenda opstellen.** Zodat we:

- **Kansen tot samenwerking** beter benutten.
- **Sturing op de verschillende opgaven** verder verbeteren.

Het programma duurt **twee jaar.** De eerste resultaten worden verwacht aan het einde van 2024. Het programma wordt **afgerond in 2025.**

Digitale werkomgeving

De overgang naar de geharmoniseerde digitale werkomgeving is **afgerond.** Daarom ligt de nadruk nu op:

- **Beheer** van de digitale werkomgeving.
- **Doorontwikkeling** van de digitale werkplek.

Vanaf 2025 en verder richten we ons op een overgang naar nieuwe technieken en een nieuwe manier van werken voor gebruikers.

De Connectie en de gemeenten zullen er samen voor zorgen dat de overgang naar de nieuwe, moderne werkomgeving soepel verloopt en dat de gebruikers kunnen wennen aan de nieuwe manier van werken.

Zo houden we samen onze werkomgeving zo **veilig, beschikbaar** en **technisch up-to-date** mogelijk.

Uitvoeren regionale cloud-strategie

De cloud' staat voor **werken en opslaan** via internet. Software en gegevens staan dus niet meer op onze eigen servers, maar online.

De cloudstrategie is een aanpak op **regionaal niveau** voor **verhuizing naar de cloud.**
De Connectie voert de strategie uit door:

- Bij het **vervangen van software** (bijvoorbeeld omdat een contract afloopt) een vervangend programma te kiezen dat **via de cloud** beschikbaar is.
- Het bouwen van een 'Azure Landingzone', een digitaal platform om toekomstige bewegingen naar de cloud **veilig** te blijven uitvoeren.

Een **doel voor de toekomst:** ook onze eigen serverruimtes en datacenters als clouddienst afnemen. Dit vergroot onze **flexibiliteit** en verhoogt de **veiligheid** en **continuïteit.**

Op weg naar geharmoniseerd digitaal archiefbeheer

In het voorjaar van 2024 zijn naar verwachting de wensen en keuzes van de gemeenten voor de **geharmoniseerde, digitale archiefoplossing** definitief duidelijk. Daarna starten we met de aanbesteding voor het vinden van een leverancier.

Een belangrijk voordeel van de nieuwe archiefoplossing is dat het mogelijk wordt documenten **geautomatiseerd** toe te voegen aan het systeem. Dit ontzorgt medewerkers van de gemeenten én van afdeling DIV.

Zo maken we de weg vrij om te groeien in proactief adviseren, meedenken en inrichten van processen en applicaties van de gemeenten die moeten aansluiten op het digitaal archief. Kortom, voor de groei richting een **servicegerichte afdeling!**

Samen werken aan huisvestingvraagstukken

De gemeenten Arnhem, Renkum en Rheden én De Connectie hebben grote **huisvestingopgaven.**

Arnhem:
- Maakt keuzes over de eventuele renovatie van het stadhuis.
- Oriënteert zich bij een eventuele renovatie op het tijdelijk verhuizen van werkplekken en functies van het stadhuis naar het stadskantoor.

Renkum:
- Denkt na over renovatiewerkzaamheden aan het gemeentehuis.
- Nieuwbouw van de gemeentewerf.

Rheden:
- Ingebruikname van het nieuwe gemeentehuis.

De Connectie:
- Volgt de ontwikkelingen en keuzes van de gemeente Arnhem op de voet en zal op basis hiervan actie nemen. Omdat we de huisvesting met Arnhem delen.

De Connectie is bij al deze projecten een **betrokken samenwerkingspartner.**

Hybride werken

De komende jaren zal het tijd- en plaatsonafhankelijk werken ook de behoeftes op kantoor blijven veranderen. Een paar voorbeelden die we zien:

Afnemende flexfactor (Het aantal werkplekken per fte, voltijdse functie).

Groeiende vraag naar andere werkplekken, zoals:

- Hybride vergaderruimtes.
- Concentratiewerkplekken.
- Aanlandplekken (Plek om kort maar geconcentreerd, bijvoorbeeld tussen vergaderingen, even te werken).
- Belcabines.
- Ontmoetingsruimten.

Ander ruimtegebruik heeft ook invloed op andere door De Connectie geleverde diensten zoals schoonmaak en catering.

Het **ruimtegebruik** op kantoor hangt ook samen met de keuzes die gemeenten maken over **thuiswerken** en het leveren van **thuiswerkvoorzieningen.**

Een nieuw, verbeterd contractbeheersysteem

Goed inzicht in contracten helpt om tijdig aanbestedingen te starten. Voor **nog beter inzicht in contracten** vervangen we in 2025 het **systeem voor contractbeheer.**

We gebruiken het moment daarnaast om samen de **relatie te verstevigen** tussen:

- Contractbeheer
- Verplichtingenadministratie
- Facturatieproces

Hiermee krijgen we steeds beter grip op het totale inkoop- en betaalproces en kunnen we aanbestedingen beter prioriteren en plannen.

Acceptatie WOZ-waarde

De **acceptatie van de WOZ-waarde** staat de laatste jaren onder druk. We blijven de komende jaren samen met de gemeenten werken aan bevordering van acceptatie door:

- De **communicatie met inwoners** in het WOZ-proces verder verbeteren.
- In het bijzonder door het nog **begrijpelijker maken** van de belastingbrieven.

Het is belangrijk dat inwoners de uitkomst van de WOZ-waardering zoveel mogelijk **begrijpen** en **accepteren.** Wat we daarom ook doen:

- Vanaf 2025 willen we inwoners de mogelijkheid bieden een **'voormelding'** te doen. Hiermee kunnen inwoners voorafgaand aan de eigenlijke waardering, alvast **kenmerken van hun woning beoordelen.**

Ontwikkelingen begroting

De belangrijkste financiële ontwikkelingen zijn:

- De nieuwe collectieve arbeidsovereenkomst (cao) voor Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties is definitief goedgekeurd per 1 januari 2024. De **lonen** stijgen met 4,75% per 1 januari en 1,25% per 1 oktober. Ook stijgen de grondslagen voor de pensioenen.

- De materiële budgetten zijn geïndexeerd voor **prijsontwikkelingen.** Op basis van de meest recente ramingen uit het Sociaal Economisch plan (CEP) van het Centraal Plan Bureau (CPB) zijn deze budgetten ten opzichte van 2024 met 2,2% toegenomen.

- Het bestuur heeft besloten om voor 2025 in te zetten op een compensatie voor loon- en prijs-ontwikkelingen van 3,5%. Dit betekent dat er in 2025 een taakstellende opgave ontstaat. Hierover is afgesproken dat de gemeenten hier, samen met De Connectie, invulling aan geven door inhoudelijke keuzes te maken in de dienstverlening

- In de begroting van De Connectie is een taakstelling ingeboekt van 2 fte in 2024 en in totaal van 4 fte vanaf 2025 op de formatie voor het applicatiebeheer. De vraag naar applicatiebeheer blijft hoog en ook de, nog uit te werken, harmonisatie-agenda laat nog geen mogelijkheden tot besparing zien. De taakstellende afbouw van de formatie voor applicatiebeheer is met 2 jaar **getemporiseerd.**

Risicoprofiel

In het risicoprofiel staan de tien grootste risico's voor De Connectie.

Een voorbeeld van een risico uit het risicoprofiel is de **toenemende dreiging op het gebied van informatieveiligheid en privacy.**

Om dit risico te beheersen zijn we eind 2023 samen met de gemeente Arnhem een **programma** gestart met aandacht voor het **beheersen van risico's** op het gebied van informatieveiligheid en privacy.

De **weerstandscapaciteit** is de financiële capaciteit die een organisatie heeft om het zich voordoen van de risico's in het risicoprofiel op te vangen. Een voorbeeld hiervan is de algemene reserve.

De Connectie heeft **geen eigen algemene reserve.** Dit betekent dat de gemeenten voor weerstandscapaciteit moeten zorgen.

Het **weerstandsvermogen** laat zien in hoeverre een organisatie in staat is om de risico's uit het risicoprofiel op te vangen met de beschikbare weerstandscapaciteit.

In geval risico's uit het risicoprofiel zich voordoen geldt dus dat we de gemeenten hiervoor moeten aanspreken.

Het is belangrijk om grip te houden op risico's en de benodigde weerstandscapaciteit. Daarom informeren we de gemeenten hier via de beleidscyclus over.

Lasten per afdeling van De Connectie

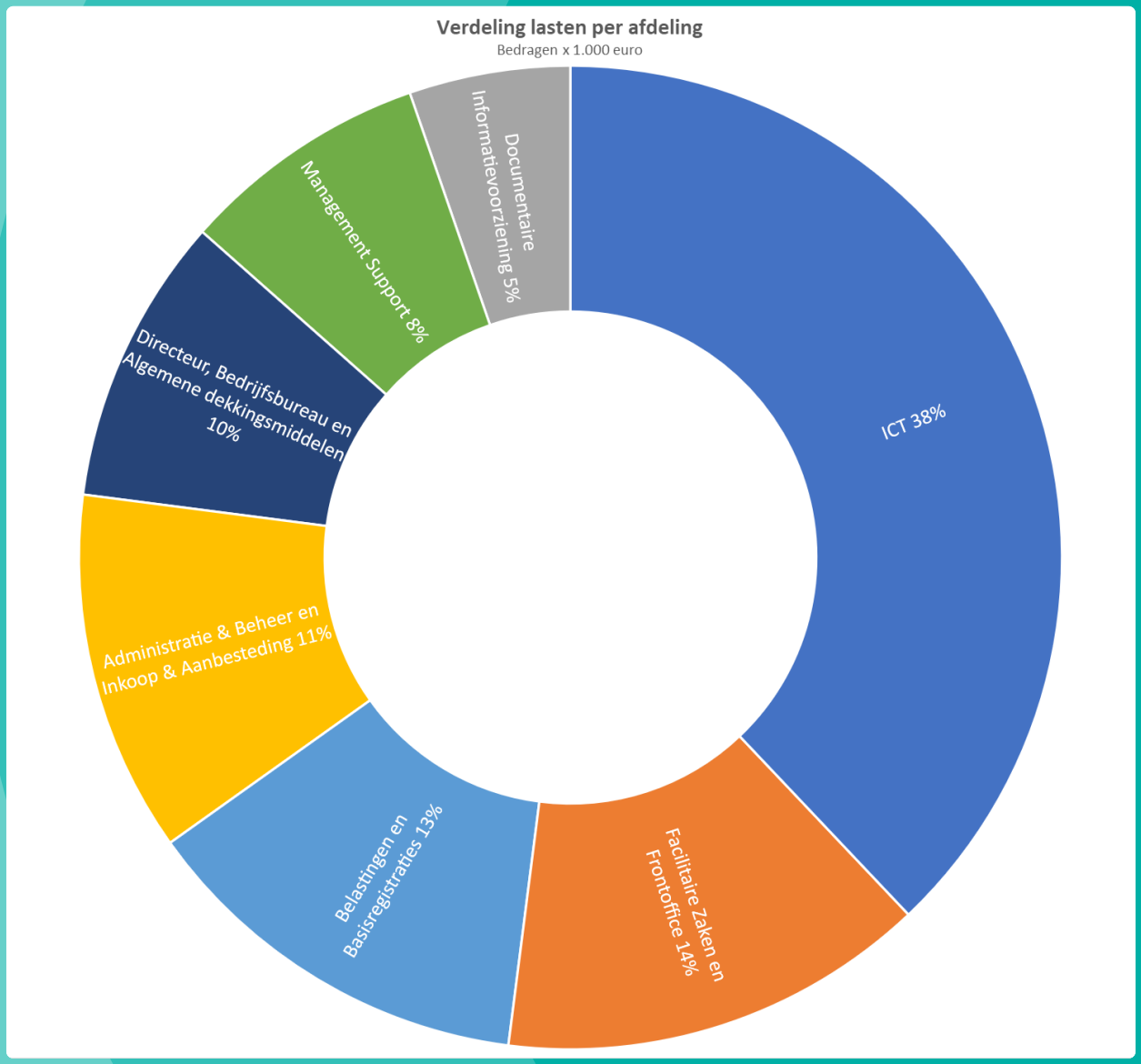

Meer weten?

In de **uitgebreide Meerjarenprogrammabegroting 2025 – 2028** leest u meer over het programmaplan, de ontwikkeling van de begroting en de financiële positie van De Connectie.

De Connectie

-ontwerp-

Meerjarenprogrammabegroting 2025-2028

Inhoudsopgave

1. Inleiding **4**
1.1. Inleiding 4
1.2. Leeswijzer 5

2. Missie, visie, uitgangspunten en kernwaarden **6**
2.1. Missie 6
2.2. Visie 6
2.3. Uitgangspunten 6
2.4. Kernwaarden De Connectie 6

3. Programmaplan **7**
3.1 Programma Bedrijfsvoering gemeenten 7
3.2. Programma belastingen gemeenten 14
3.3. Overzicht Algemene dekkingsmiddelen en overhead 16
3.4. Bedrag heffing vennootschapsbelasting 18

4. De Paragrafen **19**
4.1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 19
4.2. Financiering 26
4.3. Bedrijfsvoering 28
4.4. Paragraaf Wet Open Overheid 33

5. Overzicht van baten en lasten en toelichting **34**
5.1 Uitgangspunten voor de begroting 34
5.2 Grondslagen voor de ramingen 35
5. 3 Ontwikkeling begroting 2025 en meerjarig 36
5.4 Baten en lasten per programma 38
5.5 Bijdragen gemeenten 40
5.6 Incidentele baten en lasten 44

6. Financiële positie en toelichting **45**
6.1 Geprognosticeerde eindbalans 45
6.2 Investeringsprogramma 47
6.3 EMU-saldo 48
6.4 Financiering 49
6.5 Stand en verloop van de reserves 49
6.6 Jaarlijks terugkerende arbeidskosten met een vergelijkbaar volume 51

7. Bijlagen **52**
7.1 Bijlage 1: Taakvelden 52
7.2 Bijlage 2: Lasten per afdeling 53

Ontwerp

Voorwoord

De Meerjarenprogrammabegroting 2025-2028 (MJPB 2025-2028) van De Connectie presenteert een overzicht van onze plannen voor de komende jaren. Als uitvoeringsorganisatie volgen we nauwlettend het beleid van de gemeenten Arnhem, Renkum en Rheden. Deze begroting laat zien hoe we met de beschikbare middelen onze gezamenlijke doelen willen bereiken. Het is een begroting die ons helpt het werk effectief uit te voeren en gezamenlijk de gewenste resultaten te behalen.

Scherp aan de wind zeilen
Vooruitlopend op het verwachte 'ravijnjaar' rond 2026, is ook het besef bij De Connectie dat we de komende jaren scherp aan de wind moeten zeilen. Waarbij we ons realiseren dat we in dezelfde stroom van de drie gemeenten gezamenlijk koers moeten houden om toekomstige ontwikkelingen het hoofd te bieden. Met ons gedeelde kompas als uitgangspunt, heb ik vertrouwen dat we deze uitdagingen succesvol doorstaan.

De Connectie werkt aan drie hoofdthema's
De Connectie werkt intern aan drie thema's, namelijk De Connectie op orde, Jij doet ertoe! en Dienstverlening, het gaat om de klant. We zijn ervan overtuigd dat deze drie thema's invulling geven aan het verder verbeteren van De Connectie. Met als doel om de gemeenten Arnhem, Renkum en Rheden nog beter te faciliteren op het gebied van bedrijfsvoering.

Hoe doen we dat?
De Connectie is een vrij platte organisatie. Dat betekent dat er korte lijnen zijn tussen de verschillende lagen binnen de organisatie. Bij De Connectie werken ruim 430 inhoudelijke vakmensen die goed zijn in hun werk. Vanuit de thema's zetten we juist de medewerkers in positie. Via de scrummethodiek werken we vanuit een brede verantwoordelijkheid aan de drie thema's, waarbij teamwerk en samenwerking centraal staan.

Dienstverlening, het gaat om de klant
Met trots zijn wij de bedrijfsvoeringsorganisatie van en voor de gemeenten Arnhem, Renkum en Rheden. Voor ons is het verbeteren van de dienstverlening een continu proces. Begin 2024 is er een klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd. Met deze resultaten voeren we gericht verbeteracties uit om nog meer aan te sluiten bij de verwachtingen van de gemeenten, onze eigenaren én klanten.

De Connectie op orde
Op dit moment werken we volop aan het bepalen van KPI's om prestaties te meten en te beoordelen. Dit geeft inzicht en ruimte om op basis van 'meten is weten' verder te verbeteren.

Jij doet ertoe!
Het verder verbeteren van de dienstverlening, meer inzicht krijgen door prestaties te meten en te beoordelen, met wie we dat voor elkaar krijgen? Met de drie gemeenten en alle betrokken collega's. Wij geloven erin dat iedereen ertoe doet! Ongeacht wie je bent, waar je in gelooft, wie je leuk vindt of hoe je eruitziet: samen doen we het!

Ik merk dat er meer rust en stabiliteit is binnen De Connectie maar ook in de samenwerking met de gemeenten. Dit biedt een goede basis om samen de uitdagingen van de komende jaren aan te gaan.

Sanne de Kleyn
Directeur De Connectie

Ontwerp

1. Inleiding

1.1. Inleiding

De belangrijkste uitgangspunten voor de MJPB 2025-2028 zijn het al bekende financiële meerjarenbeeld zoals is opgenomen in de MJPB 2024-2027 en de doorwerking van besluiten die het bestuur bij de eerste bestuursrapportage 2024 neemt over de algemene financiële en beleidsmatige kaders voor het komende jaar. Ook dit jaar is een Perspectiefbrief aan de raden aangeboden. Met de perspectiefbrief proberen we om de begroting van De Connectie meer volgend te laten zijn aan de kijk van gemeenten op de begroting. Dit past ook beter bij het karakter van een uitvoeringsorganisatie en uw kaderstellende rol.

MJPB 2024-2027
De belangrijkste basis voor de MJPB is het eerste deel van het zogeheten Ontwikkelperspectief. De Connectie vindt het, net zoals de gemeenten, belangrijk dat er een ontwikkelperspectief is voor de komende jaren. De Connectie wil de komende jaren groeien, via een organisatie met de aandacht op de basis op orde, naar een servicegerichte organisatie. Daarna verschilt het per afdeling en taakveld welke fase het eindstation is. In het ultieme geval dé partner in bedrijfsvoering. Het eindstation bepalen we samen met de gemeenten. Het eerste deel van het Ontwikkelperspectief is vertaald naar de programma's uit de MJPB 2024-2027. Zo is het ontwikkelperspectief onderdeel geworden van de beleidscyclus van De Connectie.

Eerste bestuursrapportage 2024
De eerste bestuursrapportage is een afwijkingenrapportage ten opzichte van de begroting van het lopende jaar, zowel programmatisch als financieel. Correcties in kader, bijvoorbeeld naar aanleiding van bestuurlijke besluitvorming of als gevolg van maat- en meerwerk, zijn in de eerste bestuursrapportage verwerkt. Dit geldt ook voor autonome ontwikkelingen in de begroting, bijvoorbeeld als gevolg van de nieuwe collectieve arbeidsovereenkomst (cao) voor Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties. De structurele effecten hiervan zijn eveneens opgenomen in deze MJPB 2025-2028.

Perspectiefbrief 2025
De raden is gevraagd rekening te houden met de Perspectiefbrief 2025 van De Connectie bij de behandeling van uw gemeentelijke Kadernota 2025 en de daaropvolgende MJPB 2025-2028. Dit geldt zowel voor de beleidsmatige keuzes, de programmering en bekostiging van de hiervoor benoemde ontwikkelingen bij de gemeenten zelf, als voor het gemeentelijke aandeel in activiteiten en kosten die door De Connectie als uitvoeringsorganisatie moeten worden gemaakt. Deze laatste categorie verwerken we dan met een eerstvolgende begrotingswijziging in de MJPB 2025-2028 van De Connectie.

Samengevat: de meerjarenprogrammabegroting (MJPB) 2025-2028 van De Connectie is beleidsarm van aard. Algemene uitgangpunten voor de meerjarenprogrammabegroting zijn de loon- en prijsontwikkelingen en ontwikkelingen in de lopende jaar met een structurele doorwerking naar 2025 en opvolgende jaren.

Ontwerp

1.2. Leeswijzer

De begroting is ingedeeld volgens de regels uit het Besluit Begroting en Verantwoording voor Provincies en Gemeenten (BBV). Het beleidsmatige deel van de begroting bestaat uit het programmaplan en de, voor De Connectie, verplichte paragrafen. Deze vindt u in de hoofstukken 3 en 4. De financiële begroting bestaat uit een overzicht van baten en lasten en de uiteenzetting van de financiële positie. Deze zijn opgenomen in de hoofdstukken 5 en 6. In de bijlagen is de verplichte indeling van de begroting naar taakvelden opgenomen en een overzicht van de lasten per afdeling.

Ontwerp

2. Missie, visie, uitgangspunten en kernwaarden

2.1. Missie

Door De Connectie kunnen de klanten zich volledig richten op inwoners, bedrijven en toeristen.

2.2. Visie

"Met oog voor talent, ontwikkeling en diversiteit bieden wij de beste dienstverlening. We kennen onze klant en zijn een betrouwbare en transparante organisatie."

2.3. Uitgangspunten

De uitgangspunten van de dienstverlening van De Connectie zijn de vijf K's: kosten, kwaliteit, kwetsbaarheid, kansen en klant.

De Connectie denkt en werkt vanuit de **klant** en zet de klant altijd centraal. De Connectie levert producten en diensten tegen een gezamenlijk afgesproken **kwaliteit**. De Connectie investeert in medewerkers en biedt hen **kansen** zich te ontwikkelen. De Connectie kent de trends en ontwikkelingen, speelt daarop in en vertaalt deze in samenwerking met de klant naar haar bedrijfsvoering. Hierdoor zijn partners in staat om zich volledig te richten op hun inwoners, bedrijven en toeristen. Ze zijn daardoor minder **kwetsbaar**. Door producten en diensten te harmoniseren[1] en te digitaliseren werkt De Connectie efficiënter. Dit leidt ertoe dat de **kosten** voor de partners omlaaggaan.

2.4. Kernwaarden De Connectie

De Connectie ontwikkelt zich naar een flexibele, open en daadkrachtige organisatie die zich makkelijk aanpast aan nieuwe ontwikkelingen. De kernwaarden die hierbij horen, het fundament waar energie en inspiratie uit worden gehaald, zijn:

- Professioneel: service, verantwoordelijk, kennis, kwaliteit, resultaatgericht, dienstverlenend.
- Betrokken: samen, verbindend, nieuwsgierig, werkplezier, omgevingsbewust, energiek, leergierig.
- Integer: duidelijk, betrouwbaar, open, eerlijk, transparant, afspraken nakomen.

[1] Harmoniseren: dit betekent dat de gemeenten met dezelfde applicaties werken

Ontwerp

3. Programmaplan

3.1 Programma Bedrijfsvoering gemeenten

Wat willen we bereiken?

De Connectie wil zich onderscheiden in de dienstverlening aan aangesloten gemeenten. Dit betekent dat ze uitstekende vakinhoudelijke kennis heeft en een kwalitatief hoogstaande partner in de bedrijfsvoering van de gemeenten wil zijn.

Om de missie en visie te realiseren is het allereerst nodig dat de organisatie zich ontwikkelt. Dit doet De Connectie in drie fases die parallel lopen aan het volwassen worden van de organisatie:

1. De Connectie, een uitvoeringsorganisatie met focus op de basis op orde brengen.
2. De Connectie, een servicegerichte organisatie.
3. De Connectie, dé partner in bedrijfsvoering.

De basis op orde brengen betekent het creëren van de minimale voorzieningen die nodig zijn om de afgesproken producten en diensten betrouwbaar en voorspelbaar te leveren. Volgens het platform Overheid is een organisatie met de basis op orde: ‘kostenbewust, betrouwbaar en open’.

De Connectie wil tenminste een servicegerichte organisatie worden. Dat zijn we wanneer het lukt om behoeften, wensen en verwachtingen van klanten te vertalen naar succesvolle producten, diensten en dienstverlening. Klanten merken in deze fase dat er meegedacht en gestuurd wordt op hun eigen veranderende behoeften. We denken en handelen vanuit de klant. Om een partner in bedrijfsvoering te zijn is een goede samenwerkingsrelatie tussen de klant en De Connectie noodzakelijk. Specialisten van De Connectie zien welke opgaven op de gemeenten en andere partners afkomen. De specialisten zijn in staat om te zien wat dit voor de bedrijfsvoering betekent. Doordat De Connectie de markt en het maatschappelijk veld in de gaten houdt, bedient zij actief haar partners.

De genoemde fases overlappen elkaar deels. Het oorspronkelijke streven was dat alle afdelingen in 2024 servicegericht zouden zijn. Voor een aantal afdelingen geldt dat in belangrijke mate al servicegericht wordt gewerkt. Bij andere afdelingen en teams is de doelstelling van een servicegerichte organisatie soms nog wat verder weg. Vaak wordt dit veroorzaakt doordat er nog onvoldoende is geharmoniseerd en gestandaardiseerd of omdat er nog achterstanden zijn in te lopen. Dit heeft tot gevolg dat alle medewerkers nodig zijn om de dagelijkse dienstverlening uit te voeren. We moeten in 2024 een flinke eindsprint inzetten om het servicegerichte niveau op alle onderdelen van de dienstverlening te behalen. In 2025 gaan we hiermee verder totdat deze doelstelling is bereikt. Per afdeling verschilt welke fase het eindstation is. Het eindstation is afhankelijk van de behoefte van de klant en wordt samen met de gemeenten bepaald.

Ontwerp

In het najaar van 2023 is besloten om een organisatie- en ontwikkelplan op te stellen en hiermee opvolging te geven aan het Ontwikkelperspectief 2020-2024. Dit ontwikkelperspectief is de afgelopen jaren leidend geweest voor de wijze waarop de organisatie is gestuurd in het realiseren van haar doelstellingen. In het organisatie- en ontwikkelplan gaat de aandacht zowel uit naar de ontwikkelrichting en -doelstelling van de organisatie, de wijze waarop sturing wordt gegeven aan zowel de beheerorganisatie als de ontwikkelorganisatie en de betekenis hiervan voor de organisatiestructuur. Het doel is om hiermee een solide basis te leggen voor een toekomstbestendige bedrijfsvoeringsorganisatie, waarmee we ons voorbereiden op de ontwikkelingen die op de gemeenten en (hiermee) op De Connectie afkomen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

Opdrachtgeverschap vanuit de gemeenten
Aan de ontwikkelingen die in de komende jaren op de Connectie afkomen kan het beste het hoofd worden geboden met een collectieve opdracht van de gemeenten aan De Connectie. Onderzoeksbureau Berenschot is, in opdracht van de gemeentesecretarissen, gevraagd een onderzoek te doen naar centralisering van het opdrachtgeverschap in de Informatievoorzienings- (IV) keten. Aan de hand van de uitkomsten van dit onderzoek is besloten om het advies van Berenschot over te nemen. Dit betekent dat in het voorjaar van 2024 een gezamenlijk programma wordt vastgesteld om het opdrachtgeverschap vanuit de gemeenten te verbeteren. Verder moeten de randvoorwaarden die nodig zijn voor goed opdrachtgeverschap op orde worden gebracht. Daarnaast is het programma bedoeld om kansen tot samenwerking beter te benutten en de sturing op de verschillende opgaven te verbeteren. Dit gebeurt aan de hand van de zogeheten strategische IV-agenda. Het programma gaat twee jaar duren en de eerste resultaten worden aan het eind van dit jaar verwacht.

ICT

De afdeling ICT is dé partner voor ICT-dienstverlening voor de gemeenten en voor de aan de gemeenten verbonden externe partijen. Nu en in de toekomst. In een snel veranderende digitale wereld betrekt ICT de klant uit zichzelf bij ontwikkelingen.

Cloud computing
In de regionale Informatievisie en -strategie zijn de technologische trends op het gebied van informatievoorziening uitgewerkt. Een belangrijke ontwikkeling is de beweging naar Cloud computing. Bij Cloud computing zijn hardware, software en gegevens steeds meer via het internet beschikbaar. De verwachting is dat de komende jaren de meeste softwareleveranciers hun informatiesystemen alleen nog maar via de cloud beschikbaar stellen. Het gevolg is dat het aantal op onze eigen servers geïnstalleerde applicaties zal afnemen.

De Connectie geeft uitvoering aan de regionale cloudstrategie door, wanneer leveranciers hun applicatie naar de cloud brengen, deze beschikbaar te maken voor onze gebruikers. Dit gebeurt vooral op natuurlijke vervangingsmomenten, bijvoorbeeld als een contract afloopt. Daarnaast wordt een online (cloud-) platform gebouwd om toekomstige bewegingen naar de cloud op een veilige manier plaats te laten vinden, de zogeheten ‘Azure Landingszone’. Ook de eigen serverruimtes en datacenters willen we op termijn als dienst gaan afnemen. Dit vergroot onze flexibiliteit, en verhoogt de veiligheid en continuïteit.

Ontwerp

Digitale werkplek
De migratie (overgang) naar de nieuwe geharmoniseerde werkplekomgeving GemICT is afgerond. Dit is een digitale omgeving waar De Connectie en haar klanten in kunnen werken. Na afronding van het project is de aandacht in eerste instantie verlegd naar het beheer van de nieuwe werkplekomgeving. Dit betekent echter niet dat de ontwikkelingen op de digitale werkplek hiermee klaar zijn. Vanaf 2024 gaan we ons richten op het (door-) ontwikkelen van de nieuwe digitale werkplek. Hierdoor zullen de gebruikers meer gemak ervaren en blijven we up-to-date ten aanzien van de continuïteit, veiligheid en beschikbaarheid. In 2025 en verder betekent dit een overgang naar nieuwe technieken en een nieuwe manier van werken voor gebruikers. De Connectie en de gemeenten zullen er samen voor zorgen dat de overgang naar de nieuwe werkplek soepel zal verlopen en dat de gebruikers kunnen wennen aan de nieuwe manier van werken.

Documentaire Informatievoorziening
De afdeling DIV (Documentaire Informatie Voorziening) is de professionele partner voor de uitvoering en ontwikkeling van informatiebeheer en archiefvorming. DIV kent de werkprocessen en stelt zich proactief op. Zaakgericht werken is de standaard. DIV heeft een belangrijke rol in de advisering en ondersteuning binnen de digitale, zaakgerichte wereld.

Een centraal Document Management System - Record Management Application (DMS-RMA) kan in grote mate bijdragen aan geharmoniseerd archiefbeheer (in systemen en processen). De nog te maken keuzes door de gemeenten over het centraal DMS-RMA bepalen het uiteindelijke kostenniveau. Hier is, naar verwachting, in het voorjaar van 2024 meer duidelijkheid over. Aansluitend kan er een aanbesteding worden gestart en een geharmoniseerde archiefoplossing worden geïmplementeerd.

De ontwikkeling naar servicegerichte afdeling hangt nauw samen met de harmonisatie van het centraal digitaal archief. Het geautomatiseerd toevoegen aan deze gewenste archiefoplossing en hiermee het ontlasten van medewerkers van de gemeenten, maar ook van de afdeling DIV, biedt de ruimte om door te groeien naar dit niveau. Na realisatie van een centraal digitaal archief zetten we verder in op het proactief adviseren, meedenken en inrichten van de processen en applicaties van gemeenten die moeten aansluiten op het digitaal archief.

Autonome ontwikkelingen
In 2024 is de Omgevingswet ingegaan. De invloeden van de wet op informatiebeheer is op dit moment nog niet bekend. Samen met de gemeenten en het Gelders Archief is de afdeling DIV in gesprek over wat dit kan betekenen voor informatiebeheer.

Basisregistraties
De dienstverlening van het team Basisregistraties richt zich op het voldoen aan wettelijke eisen vanuit de Wet BAG, de Wet BGT, de Wet WOZ en de Wet Publiekrechtelijke beperkingen voor de basisregistraties waar de gemeenten bronhouders van zijn. De gegevens uit basisregistraties worden veel en verplicht gebruikt in allerlei belangrijke (overheids-) processen. Daarnaast geven wij uitvoering aan de landmeetkundige dienstverlening.

Ontwerp

De kwaliteit van gegevens binnen de basisregistraties worden steeds gemonitord en doorontwikkeld. Vanuit een gezamenlijk dashboard, waar zowel De Connectie als de gemeenten in werken, wordt grip gehouden op het beheer van de relevante BAG, WOZ -en BGT- en Belastinggegevens. Daarmee borgen we de actualiteit, juistheid en tijdigheid. De data die De Connectie in beheer heeft, wordt gedeeld met de gemeenten via de verschillende gemeentelijke applicaties en wordt gebruikt om proactief te adviseren en services aan te bieden. Uit de data is informatie te halen die te gebruiken is op verzoek voor bijvoorbeeld datagedreven beleidsvorming op verschillende gemeentelijke terreinen (zoals beheer en onderhoud openbare ruimten, energietransitie).

De Woondeal 2.0 is een samenwerkingsagenda voor de woningbouwopgave in de regio Arnhem/Nijmegen. De aanleiding hiervoor is het hoge woningtekort in deze regio waardoor de woonopgaven bovengemiddeld zijn en de uitvoering hiervan onder druk staat. De agenda, en met name de planning van de realisatie van woningen, zijn voor de producten basisregistraties en belastingen relevant. De basisregistraties zijn ingericht om jaarlijks een gemiddelde arealontwikkeling te verwerken. Dit aantal mutaties verdubbeld jaarlijks op basis van de woondeal. De benodigde personele inzet is bij nieuwbouw vooral incidenteel bij de basisregistraties, maar wel arbeidsintensief. Samen met de gemeenten wordt de feitelijke planning van de realisatie van woningen uit de Woondeal 2.0 actief gevolgd.

Facilitaire Zaken

Facilitaire Zaken is ondersteunend aan het primaire proces van de gemeenten en De Connectie zelf. De gemeenten staan centraal bij de invulling van de werkprocessen. Facilitaire zaken bouwt verder aan een servicegerichte klantrelatie. Dit gebeurd door de processen en de te leveren diensten van Facilitaire Zaken goed in beeld te hebben, te zorgen voor de juiste gesprekspartners voor diverse facilitaire onderwerpen, proactief informatie te verstrekken en de resultaatafspraken helder te hebben. De dienstverlening van Facilitaire Zaken wordt steeds flexibeler, zonder dat de kwaliteit minder wordt. Facilitaire contracten zijn voor een groot deel geharmoniseerd. De afdeling ontwikkelt zich naar een regieafdeling, om sneller in te kunnen spelen op veranderende vragen vanuit de klant.

De gemeenten Arnhem, Renkum en Rheden, en ook De Connectie staan voor enkele grote huisvestingsopgaven. De dynamiek op dit thema verschilt per organisatie. De gemeente Arnhem oriënteert zich op het verbeteren van de huisvesting in het Stadskantoor en het tijdelijk verhuizen van werkplekken en functies uit het Stadhuis naar het Stadskantoor. Dit houdt verband met de renovatieplannen van het Stadhuis. Naar verwachting laat de gemeente Renkum binnen een aantal jaren renovatiewerkzaamheden uitvoeren aan het bestaande gemeentehuis. Ook speelt in Renkum op dit moment de nieuwbouw van de gemeentewerf. De gemeente Rheden neemt haar nieuwe gemeentehuis in gebruik. Bij de ontwikkeling van al deze ver- en nieuwbouwplannen zetten we volop in op het al omarmde concept van tijd- en plaats onafhankelijk werken.

Het is van belang om de blijvende effecten van het afnemend aantal te faciliteren kantoorwerkplekken, als gevolg van de afnemende flexfactor[2], in beeld te hebben. In de markt zien we dat er een andere ruimtebehoefte, met andere voorzieningen, ontstaat. Kantoorwerkplekken nemen in aantal af en kantoortuinen worden afgebouwd. Maar tegelijkertijd is er een toenemende behoefte aan concentratiewerkplekken, aanlandplekken[3], belcabines en ontmoetingsruimten. Dit heeft ook gevolgen voor de inrichting van ruimten, het gebruik van ruimten en het daarop aansluitende voorzieningenniveau (schoonmaak, catering, etc.). Deze ontwikkeling van behoeftes op kantoor is ook verbonden met de keuzes die gemeenten maken over het faciliteren van thuiswerkplekken.

De dienstverlening van Facilitaire zaken is er op gericht om de huidige dienstverlening en ook de toekomstige wensen rondom huisvesting van de kantoorwerkplek én ook de thuiswerkplek te kunnen faciliteren.

Frontoffice

De Frontoffice is het eerste aanspreekpunt en gezicht als het gaat om de contacten met de klant. Het verder verbeteren van de dienstverlening vraagt om een goede samenwerking tussen de Frontoffice en alle (backoffice-) afdelingen van De Connectie. Het is de bedoeling om de tijd die het duurt een melding op te lossen te verbeteren. Daarom zet de Frontoffice in op het managen van de meldingen. Dit doet de Frontoffice door het ondersteunen en monitoren van alle opdrachten en klantcontacten vanaf het moment dat zij een opdracht krijgen tot en met oplevering. De klant houden we actief op de hoogte te houden van de vorderingen.

Administratie & Beheer

De Afdeling Administratie en Beheer bestaat uit de financiële administratie en de personeels- en salarisadministratie. De belangrijkste taak van de personeels- en salarisadministratie (PSA) is een juiste, volledige en tijdige gegevensverwerking en om gegevens goed te beheren. Deze afdeling zorgt ervoor dat de salarissen op tijd worden betaald, de gegevens op de loonstrook correct zijn en de basisgegevens op orde en betrouwbaar zijn. De financiële administratie (FA) is onderdeel van de financiële functie van de gemeenten. De financiële administratie beheert en verstrekt hiervoor gegevens met een zo hoog mogelijke kwaliteit en betrouwbaarheid.

In 2025 wordt verder vorm worden gegeven aan het professionaliseren van het team PSA. Door het implementeren van e-HRM veranderen de taken voor PSA en is herstructurering van het team nodig. Daarnaast onderzoeken we hoe automatisering en innovatie te gebruiken zijn om de kwaliteit en de betrouwbaarheid van de dienstverlening verder te vergroten. Het gebruik maken van automatisering, ontwikkelingen in de markt en de klantvraag geven vorm aan de verdere door ontwikkeling naar een servicegerichte afdeling waarbij de klant beter kan worden ontzorgd.

Ontwerp

[2] Het aantal werkplekken per fte (voltijdse functie)
[3] Een werkplek waar een medewerker kort maar geconcentreerd kan werken, bijvoorbeeld tussen twee vergaderingen.

Inkoop & Aanbesteding

Inkoop & Aanbesteding (I&A) regisseert de inkoop en aanbestedingen van de gemeenten en adviseert bij inkoop- en aanbestedingstrajecten. Het team bouwt samen met de drie gemeenten verder aan het standaardiseren, harmoniseren en professionaliseren van de inkoopprocessen. Rechtmatigheid en doelmatigheid spelen hierbij een belangrijke rol. I&A richt zich steeds meer op samenwerking met de gemeenten.

Samen met de gemeenten sturen we op het verder vergroten van het inkoopbewustzijn met als doel hiermee de doelmatigheid en rechtmatigheid van het inkoopproces te vergroten. De adviseurs van team Inkoop & Aanbesteding zetten afhankelijk van de wens van de klant hun ervaring in voor deze vergroting. Ook adviseren zij de klantorganisatie bij de te nemen verbeteracties. Alle inkopen moeten contractueel onderbouwd zijn. In 2025 vervangen we het systeem voor het contractbeheer. Dit is een goed moment om ook de relatie tussen het contractbeheer, de verplichtingenadministratie en facturatieproces te verstevigen.

Management Support

De afdeling Management Support van De Connectie staat voor professionele bestuurlijke en ambtelijke ondersteuning, dicht bij de gebruiker. De medewerkers zijn vaste, betrouwbare krachten binnen de snel veranderende organisatie. Zij denken in uitdagingen en mogelijkheden en zijn proactief en klantgericht. De afdeling levert dienstverlening voor professionele, bestuurlijke en ambtelijke ondersteuning op verschillende niveaus.

Ontwerp

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	meerjarenraming 2026	2027	2028
Bedragen x 1.000 euro						
PROGRAMMA BEDRIJFSVOERING GEMEENTEN						
Lasten	50.427	44.866	44.682	44.720	44.730	44.996
Baten	-7.135	-25	-25	-25	-25	-25
Saldo baten en lasten	**43.291**	**44.841**	**44.658**	**44.696**	**44.706**	**44.971**
Toevoeging aan reserves	193	362	383	383	383	383
Onttrekkingen aan reserves	-75	-118	-	-	-	-
Saldo na reserves	**43.410**	**45.086**	**45.041**	**45.078**	**45.088**	**45.354**

Programma Bedrijfsvoering gemeenten

Ten opzichte van voorgaand jaar neemt de begroting van dit programma toe met € 0,2 mln. Belangrijke ontwikkelingen die hieraan bijdragen zijn de loonontwikkelingen als gevolg van CAO-stijging en de autonome prijsontwikkelingen. Per 1 oktober 2024 stijgen de brutosalarissen met 1,25% en de materiële budgetten zijn vanaf 2025 met 2,2% geïndexeerd ten opzichte van het prijspeil 2024. Ook zijn er in 2024 incidentele budgetten toegekend voor het E-HRM project. Deze middelen zijn niet meer beschikbaar voor 2025. Daarnaast is de taakstelling op applicatiebeheer van 4 fte vanaf 2025 getemporiseerd. De kapitaalslasten in 2025 zijn gestegen als gevolg van het hogere investeringsvolume en de hogere omslagrente.

Beleidsindicatoren

Als gevolg van wijzigingen in de BBV maken beleidsindicatoren verplicht deel uit van begroting en verantwoording. Hiermee wordt het beter mogelijk om de prestaties van gemeenten onderling met elkaar te vergelijken. Het grootste deel van de beleidsindicatoren van De Connectie vallen onder het taakveld Bestuur en Ondersteuning en worden vanuit praktische overwegingen onder het Overzicht van Algemene dekkingsmiddelen en overhead gepresenteerd.

Ontwerp

3.2. Programma belastingen gemeenten

Wat willen we bereiken?

De Connectie zorgt voor een zo volledig mogelijke belastingopbrengst tegen zo laag mogelijke kosten. Richting onze inwoners hebben we aandacht voor begrijpelijk en helder communiceren. De Connectie wil minimaal een servicegerichte organisatie worden. De afdeling belastingen is servicegericht wanneer we in staat zijn om behoeften, wensen en verwachtingen van klanten te vertalen naar succesvolle producten, diensten en dienstverlening. Klanten merken in deze fase dat we meedenken en sturen op de veranderende behoeften van de klanten.

De Connectie heeft de ambitie uitgesproken het oordeel van de Waarderingskamer te verbeteren. Het oordeel van de Waarderingskamer (toezichthouder op belastingen) moet minimaal 'voldoende' blijven in 2025. De Connectie streeft naar het oordeel 'goed' voor alle gemeenten. Dit zou een mooie mijlpaal zijn in de dienstverlening.

Wat gaan we daarvoor doen?

Met ingang van 2025 bekijkt de afdeling elk jaar één of meerdere producten met onze deelnemende gemeenten. De Connectie volgt landelijke ontwikkelingen en probeert hier invloed op uit te oefenen. Leidinggevenden sluiten aan bij (landelijke) werkgroepen en commissies. Zo proberen we samen de dienstverlening te verbeteren.

De medewerkers van belastingen zijn vakbekwaam. De Connectie heeft een vakbekwaamheidsverklaring van de toezichthouder ondertekend. De ontwikkeling van onze medewerkers ondersteunen we met opleidingen. We geven ruimte aan medewerkers om mee te doen met (landelijke) werkgroepen en commissies. Zo kunnen ze extra kennis en kunde opdoen.

Om het oordeel van de Waarderingskamer te verbeteren, gaan de teams belastingen en basisregistraties nog beter de gegevens op elkaar afstemmen. Dit doen we door de administraties vaker te vergelijken en te verbeteren. Daarnaast spiegelen we onze gegevens met de landelijke brongegevens (Kadaster, Kamer van Koophandel. etc.) en brengen de gegevens hiermee in overeenstemming.

De laatste jaren staat de legitimiteit van de belastingheffing (en met name de acceptatie van de WOZ-waarde) onder druk. Het waarderingsproces transparant maken en hier laagdrempelig en interactief over communiceren, kan de acceptie van de WOZ-waarde bevorderen. Voor het bevorderen van de acceptie van de WOZ-waarde is samen met de gemeenten gestart met het opstellen van laagdrempelige belastingbrieven en met het verbeteren van de communicatie. In 2025 willen we inwoners bovendien de mogelijkheid bieden om zogenaamde 'voormeldingen' te doen. In een voormelding worden inwoners uitgenodigd om, voorafgaande aan de waardering, kenmerken van de woning te beoordelen. Deze kenmerken worden gebruikt voor het bepalen van de WOZ-waarde. Hiermee proberen we te bereiken dat de uitkomst van de waardering wordt begrepen en geaccepteerd.

Ook team belastingen merkt de effecten van de Woondeal 2.0. Voor belastingen geldt dat het aantal te waarderen en belasten objecten structureel toeneemt. Om een goede heffing en inning van gemeentelijke belastingen te borgen zal structureel meer inzet nodig zijn. Samen met de gemeenten wordt de feitelijke planning van realisatie van woningen uit de Woondeal 2.0 actief gevolgd.

Ontwerp

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	meerjarenraming 2026	2027	2028
Bedragen x 1.000 euro						
PROGRAMMA BELASTINGEN GEMEENTEN						
Lasten	4.921	4.564	4.133	4.130	4.130	4.130
Baten	-2.484	-308	-308	-308	-308	-308
Saldo baten en lasten	**2.436**	**4.256**	**3.825**	**3.823**	**3.823**	**3.823**
Toevoeging aan reserves	1.159	70	71	71	71	71
Onttrekkingen aan reserves	-	-1.147	-	-	-	-
Saldo na reserves	**3.596**	**3.179**	**3.896**	**3.894**	**3.894**	**3.894**

Programma Belastingen gemeenten

Ten opzichte van voorgaand jaar nemen de begrote lasten af met € 0,4 mln. De afname van de lasten ten opzichte van 2024 wordt vooral veroorzaakt door hogere uitgaven als gevolg van het hogere aantal WOZ-bezwaren in 2024. Verder veroorzaken de loonontwikkelingen als gevolg van CAO-stijging en de autonome prijsontwikkelingen een lichte toename van de lasten.

Beleidsindicatoren

Als gevolg van wijzigingen in de BBV maken beleidsindicatoren verplicht deel uit van begroting en verantwoording. Hiermee wordt het beter mogelijk om de prestaties van gemeenten onderling met elkaar te vergelijken. De beleidsindicatoren die een (in)directe relatie hebben met de uitvoering van de gemeentelijke belastingen komen tot uitdrukking in de begrotingen van de gemeenten. De overige beleidsindicatoren van De Connectie vallen onder het taakveld Bestuur en Ondersteuning en worden vanuit praktische overwegingen onder het Overzicht van Algemene dekkingsmiddelen en overhead gepresenteerd.

Ontwerp

3.3. Overzicht Algemene dekkingsmiddelen en overhead

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit de reguliere bijdragen voor de dienstverlening van De Connectie, die geen specifieke bestemming hebben. De begrote kosten van de overhead zijn alle kosten die te maken hebben met de sturing en ondersteuning van het primaire proces. Hiervan is het volgende overzicht te geven:

	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	meerjarenraming 2026	2027	2028
Bedragen x 1.000 euro						
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN OVERHEAD						
Lasten	2.640	4.475	5.080	4.856	4.657	4.392
Baten	-50.557	-52.715	-54.066	-53.849	-53.661	-53.661
Saldo	**-47.917**	**-48.240**	**-48.986**	**-48.993**	**-49.003**	**-49.269**
Toevoeging aan reserves	359	164	28	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	-1.394	-210	-	-	-	-
Saldo na reserves	**-48.952**	**-48.286**	**-48.958**	**-48.993**	**-49.003**	**-49.269**

Algemene dekkingsmiddelen en overhead
Naast de reguliere bijdragen vanuit de deelnemende gemeenten worden ook opbrengsten van derden onder de algemene dekkingsmiddelen verantwoord. Ten opzichte van voorgaand jaar nemen de begrote baten van dit programma toe met € 1,4 mln. De oorzaak hiervan is dat in 2024 incidenteel het restant van de bestemmingsreserve afhandeling WOZ-bezwaren vrijvalt. Dit levert een incidenteel voordeel op van 0,7 mln. in 2024. De overige bijdragen van de gemeenten houden gelijke tred met de ontwikkeling van de lasten.

Kosten van de overhead
De kosten van de overhead bestaan onder andere uit kosten die samenhangen met de huisvesting van De Connectie, HR en arbozorg, accountants- en adviesdiensten en uit de kosten van de formatie voor het Bedrijfsbureau. Ten opzichte van voorgaand jaar nemen de begrote lasten van dit programma toe met € 0,6 mln. In 2024 zijn incidentele budgetten toegekend voor Informatieveiligheid en Privacy. Deze middelen zijn niet meer beschikbaar voor 2025. Dit is, naast de effecten van loon- en prijsontwikkelingen, de belangrijkste veroorzaker van het verschil ten opzichte van 2024.

Ontwerp

Beleidsindicatoren
Onderstaand wordt inzicht gegeven in de beleidsindicatoren van De Connectie zoals staat in de BBV. Dit biedt de mogelijkheid de prestaties van gemeenten beter onderling te vergelijken. Het grootste deel van de beleidsindicatoren van De Connectie vallen onder het taakveld Bestuur en Ondersteuning en worden vanuit praktische overwegingen onder het programma algemene dekkingsmiddelen en overhead gepresenteerd.

	Eenheid	De Connectie	Bron
Beleidsindicatoren			
Formatie	FTE per 1.000 inwoners	1,61	Eigen gegevens
Bezetting	FTE per 1.000 inwoners	1,35	Eigen gegevens
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 223,59	Eigen begroting
Externe inhuur	Kosten als % van de totale loonsom inclusief inhuur	1,9%	Eigen begroting
Overhead	% van de totale lasten	90,1%	Eigen begroting

Formatie
Het gaat om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari, dus niet om de werkelijke bezetting. Het gaat om formatieplaatsen waarvan het niet uitmaakt of die worden ingevuld door iemand met een vaste aanstelling, een tijdelijke aanstelling of nog openstaan in de vorm van een vacature. Eén fte is gelijk aan een 36-urige werkweek. De toegestane formatie, peildatum 1 januari 2024, volgt het vastgestelde formatieplan.

Bezetting
Het gaat om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is. Dus niet om de toegestane formatieve omvang. Het is niet gebruikelijk om de werkelijke bezetting voor een toekomstig begrotingsjaar in te schatten. Daarom is uitgegaan van de werkelijke bezetting in fte op 1 januari van het vorige begrotingsjaar (1 januari 2024).

Apparaatskosten
Dit gaat om de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen) en materieel voor de uitvoering van de organisatorische taken. Het gaat dus om alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie.

Externe inhuur
Dit gaat over de begrote kosten voor het uitvoeren van werkzaamheden door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt.

Overhead
Onder overhead wordt verstaan: alle kosten die te maken hebben met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Voor De Connectie zijn dit bijna alle kosten. Enige grote uitzondering zijn de kosten voor de Belastingdienstverlening. Deze vallen onder een ander taakveld.

Ontwerp

3.4. Bedrag heffing vennootschapsbelasting

Samenwerkingsverbanden zijn vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting, wanneer aan drie cumulatieve voorwaarden is voldaan:

1. De activiteiten van het samenwerkingsverband moeten worden verricht voor de onmiddellijk of middellijk participerende publiekrechtelijke rechtspersonen;
2. De activiteiten zouden bij de participanten in het samenwerkingsverband niet tot belastingplicht hebben geleid of zouden zijn vrijgesteld als zij de activiteiten zelf zouden hebben verricht;
3. De participanten moeten naar evenredigheid van de afname van de activiteiten van het samenwerkingsverband bijdragen in de kosten van het samenwerkingsverband. Bij een gemeenschappelijke regeling wordt geacht hieraan te zijn voldaan.

Nadrukkelijk is deze vrijstelling bedoeld voor activiteiten aan of ten behoeve van de deelnemers aan een samenwerkingsverband en niet voor activiteiten ten behoeve van of aan een derde partij. De vrijstelling heeft alleen betrekking op de winst die wordt gerealiseerd door levering aan de deelnemende gemeenten. Wanneer er winst wordt gerealiseerd in verband met de levering aan derden moet hierover in beginsel vpb betaald worden.

De Belastingdienst heeft geconcludeerd dat De Connectie voor derden vooral werk voor “activiteiten verricht in verband met de uitoefening van een overheidstaak of van een publiekrechtelijke bevoegdheid”. Daarbij worden de werkzaamheden kostendekkend uitgevoerd. Gezien het geringe fiscale belang en om praktische redenen (administratieve last) heeft de Belastingdienst besloten om De Connectie geen aangiftebiljet vennootschapsbelasting toe te zenden.

Wanneer de werkzaamheden voor derden aanzienlijk gaan toenemen of aanzienlijke winsten zouden gaan opleveren, is De Connectie verzocht opnieuw contact te zoeken met de Belastingdienst. Het aandeel werkzaamheden voor derden neemt juist verder af als gevolg van het bijstellen van de groei-ambitie.

Ontwerp

4. De Paragrafen

4.1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het doel van het weerstandsvermogen is het bepalen of tegenvallers die zich kunnen voordoen opgevangen kunnen worden zonder dat de normale bedrijfsgang daardoor wordt verstoord. Hiervoor is het van belang dat er periodiek een inventarisatie plaatsvindt van risico's die zich kunnen voordoen. Aangezien De Connectie maar zeer beperkt beschikking heeft over eigen weerstandscapaciteit, vooral omdat er geen algemene reserve gevormd wordt, is het des te meer van belang om het risicoprofiel zorgvuldig op te stellen. Want, wanneer risico's zich daadwerkelijk voordoen moeten de gemeenten hiervoor worden aangesproken. Verwacht wordt dat zij hier (pro rata) weerstandscapaciteit voor organiseren.

De Connectie onderschrijft de principes van het risico-gestuurd werken. Dit houdt in dat risico's gekoppeld worden aan de doelstellingen en dat beheersmaatregelen worden genomen om de risico's te beheersen. De Connectie ontwikkelt het risicomanagement continu, door te investeren in het risicobewustzijn binnen de organisatie en door het cyclisch en systematisch borgen van het risicomanagement. Dit gebeurt vanuit het perspectief van onze organisatiedoelstellingen en vanuit het perspectief van informatieveiligheid en business continuïteit.

Inventarisatie weerstandscapaciteit
De beschikbare weerstandscapaciteit van De Connectie bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover beschikt kan worden om niet-voorziene uitgaven (tegenvallers) te dekken. In de onderstaande tabel is de begrote weerstandscapaciteit (per jaar) in beeld gebracht.

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	meerjarenraming 2026	2027	2028
Bedragen x 1.000 euro						
Weerstandscapaciteit						
Algemene reserve	-174	-10	-	-	-	-
Saldo exploitatie	1.947	21	21	21	21	21
Bestemmingsreserve prijsontwikkelingen	662	662	662	662	662	662
Totaal	**2.435**	**674**	**683**	**683**	**683**	**683**

De Connectie heeft vooralsnog geen beschikking over een eigen algemene reserve waarmee algemene risico's kunnen worden opvangen. Het negatieve saldo van de Algemene reserve zal in 2025 volledig aangevuld zijn. De Connectie heeft beschikking over een bestemmingsreserve voor prijsontwikkelingen. Deze maakt deel uit van de weerstandscapaciteit aangezien deze aan een specifiek risico is verbonden.

De saldi van de overige bestemmingsreserves zijn niet meegenomen in de berekening van de weerstandscapaciteit. Want, deze zijn niet bestemd voor het afdekken van algemene of specifieke risico's, maar voor kosten die samenhangen met een specifieke opgave.

ontwerp

Inventarisatie risico's

Jaarlijks vindt een risico-inventarisatie met de managers en overige belanghebbenden plaats. Voor de MJPB 2025-2028 is dit risicoprofiel bijgewerkt. Hierin zijn alleen risico's meegenomen met financiële gevolgen. Risico's die zijn afgedekt door een voorziening of verzekering zijn niet meegenomen in deze inventarisatie. Dit geldt ook voor begrotingsrisico's. In onderstaande tabel staan de belangrijkste bijgewerkte risico's met financiële gevolgen, afgezet tegen de risicoscore uit de MJPB 2024-2027:

Nr.	Risico/ gebeurtenis	Kans	Impact	Risicoscore	
				MJPB 2024	MJPB 2025
1.	Onvolledig benutten van het harmonisatiepotentieel.	Groot	Groot	€ 525.000	€ 525.000
2.	Achterstanden in de kwaliteit van de overgekomen dienstverlening.	Gemiddeld	Gemiddeld	€ 187.500	€ 187.500
3.	De Connectie is afhankelijk van (duurdere) inhuur voor het continueren van de dienstverlening.	Groot	Groot	€ 525.000	€ 525.000
4.	Onvoldoende beschikking over ontwikkelcapaciteit.	Zeer groot	Groot	€ 750.000	€ 675.000
5.	Ontwikkeling demand- supplyorganisatie.	Groot	Gemiddeld	€ 375.000	€ 375.000
6.	Het ontbreken van collectief opdrachtgeversschap vanuit de gemeenten	Groot	Groot	€ 525.000	€ 525.000
7.	Totdat interventies in ICT geëffectueerd zijn, zijn de continuïteitsrisico's groot.	Groot	Groot	€ 525.000	€ 525.000
8.	Door de hoge inflatie van de afgelopen jaren kunnen aflopende contracten ineens veel duurder worden.	Groot	Groot	€ 0	€ 525.000
9.	Kosten door ontvlechting dienstverlening derden.	Groot	Klein	€ 187.500	€ 122.500
10.	Toenemende dreiging op het gebied van Informatie-veiligheid en privacy. Ketenverantwoordelijkheid moet worden gepakt.	Gemiddeld	Zeer groot	€ 750.000	€ 750.000
11.	Extra kosten door het hoge aantal inkomende (No Cure No Pay) bezwaren.	nvt	nvt	€ 1.050.000	nvt
Totaal				**5.400.000**	**4.735.000**

De risicoscore is tot stand gekomen door de kans en impact van het risico met elkaar in verband te brengen. Hiervoor zijn de kansen en risico's onderverdeeld in de volgende categorieën:

Kans			Impact		
Categorie	**Klasse**	**Gemiddeld**	**Categorie**	**Klasse**	**Gemiddeld**
zeer klein	0 - 20%	10 %	zeer klein	€ 0 - € 100.000	€ 50.000
klein	20 - 40%	30 %	Klein	€ 100.000 - € 250.000	€ 175.000
gemiddeld	40 - 60%	50 %	gemiddeld	€ 250.000 - € 500.000	€ 375.000
groot	60 - 80%	70 %	groot	€ 500.000 - € 1.000.000	€ 750.000
zeer groot	80 - 100%	90 %	zeer groot	> € 1.000.000	€ 1.500.000

Ontwerp

Ontwikkeling risicoprofiel

Het risicoprofiel is afgenomen met € 665.000 ten opzichte van de MJPB 2024-2027. De belangrijkste reden voor de afname van het risicoprofiel is het afdekken van de opgave op de bezwaarafhandeling door middelen te reserveren. Daarom is deze opgave niet meer opgenomen in het risicoprofiel. Ook van invloed is het toevoegen van het risico op prijsstijgingen. Dit was een al bestaand risico bij het opstellen van de MJPB 2024-2027, maar destijds is er voor gekozen dit risico niet mee te nemen in het risicoprofiel omdat het afgedekt was met de bestemmingsreserve. Om een volledig inzicht te geven in onze weerstandscapaciteit is het risico in deze jaarstukken wel onderdeel van het risicoprofiel.

1. Onbenut harmonisatiepotentieel
Sinds de vorming van De Connectie is de harmonisatie, standaardisatie en digitalisering van werkprocessen in volle gang. Voor een belangrijk deel is de harmonisatie, standaardisatie en digitalisering ook klaar (zoals het financieel systeem en het belastingpakket). Het harmoniseren en standaardiseren van de dienstverlening is belangrijk om de financiële en inhoudelijke doelstellingen van De Connectie te behalen. Het risico bestaat dat lokale vraagstukken en de lokale politiek boven deze doelen komen te staan. Als de wil van de gemeenten om over te gaan tot verdere harmonisatie en standaardisatie, zoals bijvoorbeeld in het applicatielandschap, het opstellen van gezamenlijke opdrachten, of het volgen van het standaardproces aanwezig is en blijft, verwachten we de komende jaren verdere stappen te zetten.

De centralisering van het opdrachtgeverschap in de informatievoorzieningsketen kan helpen bij het verder benutten van het harmonisatiepotentieel. In 2024 wordt door de gemeenten een gezamenlijk programma vastgesteld om het opdrachtgeverschap vanuit de gemeenten te verbeteren. Het programma geeft de mogelijkheid kansen tot samenwerking beter te benutten en de sturing op de verschillende opgaven te verbeteren. Daarmee kan het programma bijdragen aan het beheersen van dit risico.

2. Achterstanden in de kwaliteit
Op verschillende vakgebieden moesten er de achterstanden worden ingehaald op de, aan De Connectie overgedragen, dienstverlening. De afgelopen jaren is ingelopen op deze achterstanden en kon het risico naar beneden worden bijgesteld. Het risico dat nu nog resteert is ontstaan doordat als gevolg van de inzet en tijd die inlopen op de overgedragen achterstanden kostte we nu op sommige vakgebieden achterlopen bij de huidige ontwikkelingen.

3. Afhankelijkheid van inhuur
Ondanks de aandacht voor strategische personeelsplanning blijft inhuur nodig voor het uitvoeren van projecten, maat- en meerwerk, op vacatures waarvoor geen vaste invulling te vinden is en voor vervanging bij ziekte. Er is steeds minder personeel te vinden op de arbeidsmarkt. Daardoor is het moeilijk om vacatures in te vullen of tijdelijke krachten aan te trekken. Ook zien we dat de tarieven voor inhuur steeds verder groeien. Hierdoor kiezen potentiële nieuwe werknemers steeds vaker voor andere organisaties. Dit heeft tot gevolg dat er hogere kosten gemaakt worden dan wanneer een functie vast wordt ingevuld. Ook moet er vaker kennis over gedragen worden en verdwijnt opgebouwde kennis vaker en sneller uit de organisatie.

Regionale samenwerking op het gebied van hoe we de arbeidsmarkt benaderen en het zoeken naar nieuw personeel (recruitment) kan hierin een oplossing bieden. Hierin werken we samen met Arnhem. Ook heeft de Connectie sinds begin 2024 een recruiter in dienst. Als deze maatregelen succesvol gaan zijn kan dit risico naar beneden worden bijgesteld. Omdat de effecten hiervan nu nog niet zichtbaar zijn, blijft het risico nu nog op hetzelfde niveau.

4. Onvoldoende ontwikkelcapaciteit
De meeste aandacht van De Connectie ligt op het zijn en worden van dé partner in bedrijfsvoering voor de gemeenten-eigenaren. Om dat doel te bereiken is ontwikkelcapaciteit nog steeds cruciaal. Verdere ontwikkeling is ook nodig door steeds veranderende wet- en regelgeving en toenemende eisen van onze klanten en opdrachtgevers. Dit betekent dat de behoefte aan ontwikkelcapaciteit alleen maar toeneemt om te kunnen anticiperen op deze ontwikkelingen. Daarbij geldt voor dit risico ook dat de krapte op de arbeidsmarkt ervoor zorgt dat het lastig is om extra ontwikkelcapaciteit aan te trekken. Ook het inhuren van personeel met de juiste kennis en vaardigheden om deze slag te kunnen maken is niet altijd mogelijk.

5. Ontwikkeling demand- supplyorganisatie
De aanwezigheid van een goed werkende demand- supplyorganisatie is erg belangrijk voor de kwaliteit van de dienstverlening van De Connectie. Het demand- en supplymanagement is het instrument dat zorgdraagt voor de overdracht van vragen en wensen en de naleving van de gemaakte afspraken tussen de vragende organisatie (demand) en de leverende organisatie (supply). Er is destijds een werkgroep opgericht met als opdracht om een voorstel te doen voor een nieuwe inhoudelijke invulling en structuur van de demand- supplyorganisatie. Deze werkgroep heeft geleid tot een nieuwe impuls aan de demand- en supplyorganisatie.

Een risico is echter nog steeds de bemensing hiervan. In de praktijk blijken niet alle plekken continu ingevuld te zijn en hebben medewerkers niet altijd voldoende tijd om hun rol in de demand-supplyorganisatie goed op te kunnen pakken. Daarnaast zien we dat wanneer medewerkers met een rol in de demand- en supplyorganisatie vertrekken, er kennis wegvalt en dat de continuïteit hiermee onder druk komt te staan.

De bestaande demand- supplyorganisatie is gericht op het operationele niveau en hiermee op de beheersing van de kwaliteit van de afgesproken dienstverlening in de producten- en dienstencatalogus. Niettemin wordt deze organisatie ook steeds meer aangesproken met verzoeken van meer tactisch en strategisch niveau. Hier lijkt de opzet van de huidige demand- supplyorganisatie nog onvoldoende op te zijn toegerust. Vooralsnog is het risico op het huidige niveau gehouden.

6. Ontbreken collectief opdrachtgeverschap
Er is nog steeds behoefte aan meer proactieve strategische en tactische sturing vanuit het collectief opdrachtgeverschap van de gemeenten. Dit is een lastige opgave gebleken, ondanks de inspanningen die zijn geleverd om hier verbetering in aan te brengen. Berenschot onderzocht de mogelijke inrichtingsvarianten voor centraal opdrachtgeverschap binnen de IV-keten. In het voorjaar van 2024 wordt een gezamenlijk programma vastgesteld om het opdrachtgeverschap vanuit de gemeenten te verbeteren. Tot het moment dat de effecten van dit programma zichtbaar zijn, wordt het risico op het huidige niveau gehouden.

7. ICT continuïteitsrisico's
De continuïteitsrisico's binnen de ICT-omgeving waren groot, zo is gebleken uit diverse onafhankelijke onderzoeken. Vanaf 2019 zijn er aanvullende middelen beschikbaar gesteld om de benodigde acties uit te voeren. Het uitvoeren van dergelijke verbeteracties kost tijd. De verwachting is dat naarmate de ingezette projecten worden afgerond en maatregelen zijn genomen, het risico zal afnemen. Maar, als gevolg van de toenemende digitale afhankelijkheid en complexiteit van het digitale landschap zullen de hieraan verbonden risico's continu mee moeten worden gewogen. Eind 2023 is samen met de gemeente Arnhem het programma IB&P (informatiebeveiliging en privacy) gestart. Binnen dit programma gaat aandacht uit naar het (systematisch) beheersen van continuïteitsrisico's.

8. Risico prijsstijgingen
De afgelopen jaren, en vooral in 2022, was de inflatie hoog. Dat heeft geleid tot substantiële prijsverhogingen. Omdat De Connectie veel werkt met langjarige contracten zijn de meerkosten nog niet overal merkbaar. Wanneer deze contracten aflopen is de verwachting dat de nieuw af te sluiten contracten behoorlijk in prijs omhoog gaan. Voor het opvangen van dit risico is een bestemmingsreserve gevormd. Deze reserve maakt onderdeel uit van onze weerstandscapaciteit.

9. Ontvlechting dienstverlening derden
In de bestuursopdracht is vastgelegd dat er een pas op de plaats wordt gemaakt voor wat betreft de groeiambitie. De Connectie richt zich niet meer op groei door het aantrekken van nieuwe opdrachtgevers/klanten. De groeiambitie van De Connectie is meer gericht op het verbeteren van de kwaliteit. Met andere woorden: in eerste instantie gericht op de ontwikkeling naar een servicegerichte organisatie, aansluitend op de visie op dienstverlening van de gemeenten-eigenaren. Het opgenomen risico betreft de extra kosten die mogelijke verdere ontvlechting van derden met zich mee kan brengen. In 2022 is het ontvlechtingstraject met de ODRA afgerond. Andere ontvlechtingstrajecten lopen op dit moment nog. Hiermee geven we gevolg aan de bestuursopdracht. Zodra deze trajecten zijn afgerond kan dit risico verder naar beneden worden bijgesteld.

10. Toenemende dreiging Informatie-veiligheid en privacy
De dreiging op het gebied van informatiebeveiliging en privacy neemt toe. De ervaring uit incidenten bij andere organisaties leert dat de gevolgen groot zijn. Ook kan de financiële afwikkeling van schade soms moeizaam verlopen. Dit leidt tot risico's ten aanzien van het herstel van vitale processen. De Connectie stuurt erop het risico op cyberincidenten zo laag mogelijk te houden door, waar mogelijk samen met onze ketenpartners, blijvend te investeren in informatieveiligheid. Eind 2023 is De Connectie samen met de gemeente Arnhem gestart met het programma Informatiebeveiliging & Privacy. In dit programma is uitgebreid aandacht voor het beheersen van dit soort risico's.

De VNG adviseert gemeenten om een stroppenpot voor cyber/ informatieveiligheid-incidenten aan te houden. Op dit moment is regionaal nog niet besloten tot het aanleggen hiervan. Totdat er een besluit genomen is zal De Connectie dit risico zichtbaar maken in het risicoprofiel.

11. Toename WOZ-bezwaren
Al een aantal jaren zien we landelijk een stijging van het aantal bezwaren tegen de WOZ-waarde. Deze stijging kwam door de toename van het aantal No Cure No Pay (NCNP) bureaus en het verdienmodel dat zij hanteren. Vooral in 2023 was het aantal bezwaren erg hoog. Eind 2023 is de wet- en regelgeving aangepast. De vergoeding voor bezwaren wordt met ingang van 2024 verlaagd en niet aan de gemachtigde (het NCNP-bureau) uitbetaald maar aan de eigenaar zelf. Door deze ontwikkeling verwachten we minder bezwaren via NCNP-bureaus. Van inwoners zelf verwachten we juist meer bezwaren. Voor de afhandeling van de WOZ-bezwaren in 2024 heeft het bestuur een bestemmingsreserve ingesteld. Gezien de specifieke opgave waarvoor deze is bedoeld, maakt zowel de bestemmingsreserve als het risico geen deel (meer) uit van de berekening van het weerstandsvermogen.

Frauderisico's
Een organisatie loopt altijd risico op frauduleuze handelingen door medewerkers of bestuurders. De Connectie is hier geen uitzondering in. Bij de jaarlijkse risicoactualisatie worden frauderisico's ook meegenomen. Daarom is het belangrijk beheersmaatregelen te nemen. Dit is op diverse manieren gedaan. Zo is de administratieve organisatie zo ingericht dat risico's beheerst worden. Denk hierbij aan het waar nodig gebruiken van een vier-ogen principe en functiescheiding.

Bij het opstellen van de budgethoudersregeling en mandaatregeling is ook rekening gehouden met frauderisico's. In de personeelsregeling is aandacht voor wat De Connectie verstaat onder integer en ethisch werken. Er is een meldpunt en er zijn vertrouwenspersonen als er misstanden vermoed worden. Ook in de ISAE3402 is er aandacht voor het voorkomen van fraude. Onze processen die zorgen voor logische en fysieke toegangsbeveiliging worden meegenomen in de controle. Door al deze beheersmaatregelen schatten wij de kans op en gevolgen van fraudeleuze handelingen op zeer klein.

Gevolgen

Voornoemde risico's hebben tot gevolg dat:

1. De organisatiedoelstellingen van De Connectie onder druk komen te staan;
2. Belangrijk potentieel van de samenwerking onbenut blijft.

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen drukt de mate uit waarin de organisatie in staat is om met de beschikbare risicodekking (weerstandscapaciteit) de benodigde risicodekking te matchen.

De geïnventariseerde risico's tellen op tot een risicoscore van € 4.735.000. De Connectie heeft vooralsnog niet de beschikking over een (positieve) eigen algemene reserve waarmee algemene risico's kunnen worden opvangen. Tot het moment dat er evenwicht is tussen weerstandscapaciteit en risicoprofiel, geldt dat wanneer risico's zich voordoen waar geen weerstandcapaciteit tegenover staat, de gemeenten hiervoor moeten worden aangesproken. Dit betekent dat de gemeenten hiervoor, pro rata, weerstandscapaciteit moeten organiseren. De ontwikkeling van het weerstandsvermogen zal periodiek met de gemeenten, op ambtelijk en bestuurlijk niveau, worden besproken. Doel is om grip te houden op de aard en omvang hiervan.

Ratio's kengetallen

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	meerjarenraming 2026	2027	2028
Financiële kengetallen						
Netto schuldquote	12,09%	17,06%	20,89%	24,78%	27,56%	30,30%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	12,09%	17,06%	20,89%	24,78%	27,56%	30,30%
Solvabiliteitsratio	9,63%	7,13%	4,98%	5,80%	6,63%	7,38%
Structurele exploitatieruimte	1,09%	0,04%	0,04%	0,04%	0,04%	0,04%

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing bevat op basis van de nieuwe verantwoordingsregels vijf financiële kengetallen. Van deze vijf financiële kengetallen zijn er drie van toepassing op De Connectie. Op basis van deze kengetallen wordt de financiële positie van De Connectie geanalyseerd. De VNG heeft een aantal normen ontwikkeld om een grofmazige waardering te geven aan deze indicatoren.

Netto schuldquote: dit cijfer geeft inzicht in het niveau van de totale schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. Dit percentage is in 2025 gestegen met 3,84%-punt ten opzichte van 2024 als gevolg van wijzigingen in de omvang van de leningenportefeuille. De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen is gelijk omdat De Connectie geen leningen verstrekt.

Solvabiliteit: dit cijfer geeft de mate aan waarin de bezittingen (balanstotaal) zijn gefinancierd uit eigen middelen (eigen vermogen). De VNG hanteert als richtlijn een minimumomvang van 20% als norm. De Connectie scoort hier onvoldoende op gezien de beperkte omvang van het eigen vermogen. Hiertegenover staat dat de eigenaren, conform G.R., ervoor dienen te zorgen dat De Connectie altijd in staat moet zijn om haar financiële verplichtingen te voldoen.

Structurele exploitatieruimte: dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte een organisatie heeft om (structurele) tegenvallers op te vangen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Een positief percentage betekent dat incidentele lasten deels uit structurele middelen worden gedekt. Een negatief percentage betekent dat structurele lasten deels uit incidentele baten worden gedekt. Het eerste is bij De Connectie het geval, hetzij voor een zeer gering percentage.

Ontwerp

4.2. Financiering

Beleidsvoornemen financieringsfunctie
De financieringsfunctie van De Connectie is alleen gericht op ondersteuning van de publieke taak. Het beheer heeft uitsluitend een voorzichtig en risicomijdend karakter. Als financiering nodig is, vindt de uitvoering daarvan plaats binnen de kaders van de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) en hetgeen door het bestuur van De Connectie aan kaders is vastgesteld in de financiële verordening. Zo worden voor het aantrekken van financieringen met een looptijd van langer dan één jaar tenminste twee prijsopgaven bij verschillende financiële instelling gevraagd en wordt geen gebruik gemaakt van financiële derivaten als bedoeld in artikel 1, onder c, van de Wet Fido. In de financiële verordening is eveneens bepaald dat de directie zorgdraagt voor de interne regels voor taken en bevoegdheden, de verantwoordingsrelaties en de bijbehorende informatievoorziening van de financieringsfunctie. Deze zijn vastgelegd in het Treasurystatuut van De Connectie.

Risicoprofiel
De begroting van De Connectie wordt voor het grootste deel door de deelnemende gemeenten gedragen. Afspraken over de bevoorschotting voor het lopende jaar zijn erop gericht om de kortlopende liquiditeitsbehoefte af te dekken en liquiditeitsoverschotten zoveel mogelijk te voorkomen. Door het verbinden van de inkomende en uitgaande geldstromen is de financieringsbehoefte en het daarmee samenhangende renterisico klein. Investeringen van De Connectie worden gefinancierd met geldleningen, die qua looptijd zoveel mogelijk overeenstemmen met de levensduur van de activa. Gezien de aard en activiteiten van De Connectie is het risicoprofiel ten aanzien van de financiering hiervan beperkt.

Omslagrente
De omslagrente wordt berekend door de werkelijke aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd. De omslagrente moet vervolgens op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de individuele activa. Het bij de begroting berekende omslagrentepercentage mag binnen een marge van 0,5% worden afgerond. Doordat de daadwerkelijk te betalen rente meer dan 0,5% afwijkt, is de begroting voor de rentekosten hierop aangepast. In de MJPB 2025-2028 is gerekend met een omslagrente van 1,0%.

Leningenportefeuille

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	meerjarenraming 2026	2027	2028
Bedragen x 1.000 euro						
Leningportefeuille						
Looptijd						
2 jaar	500	-	-	-	-	-
3 jaar	1.033	333	-	-	-	-
4 jaar	3.675	2.025	1.200	375	-	-
5 jaar	5.400	3.660	1.920	840	320	-
6 jaar	1.200	900	600	300	-	-
7 jaar	1.300	1.100	900	700	500	300
8 jaar	700	613	525	438	350	263
10 jaar	2.450	1.960	1.470	980	490	-
Totaal	**16.258**	**10.591**	**6.615**	**3.633**	**1.660**	**563**

Voor de financiering van de materiële vaste activa zijn bovenstaande leningen afgesloten. In bovenstaand overzicht is nog geen rekening gehouden met de gewijzigde boekwaarde van de activa per einde 2023 en de geplande investeringen voor het eerste halfjaar van 2024. Dit zal leiden tot het aantrekken van nieuwe leningen. Op de al lopende leningen is conform aflossingsschema afgelost. Het monitoren van de financieringsbehoefte ten opzichte van de looptijd van de activa en nieuwe investeringen is een continu proces.

Kasgeldlimiet

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	meerjarenraming 2026	2027	2028
Bedragen x 1.000 euro						
Kasgeldlimiet						
Begrotingstotaal (euro's)	57.987	53.905	53.895	53.706	53.518	53.518
Toegestaan kasgeldlimiet (%)	8,2%	8,2%	8,2%	8,2%	8,2%	8,2%
Toegestaan kasgeldlimiet (euro's)	4.755	4.420	4.419	4.404	4.389	4.389
Vlottende schuld	-	-	-	-	-	-
Vlottende middelen	7.463	9.770	9.770	9.770	9.770	9.770
Netto-vlottende schuld	-7.463	-9.770	-9.770	-9.770	-9.770	-9.770
Ruimte (+) c.q. overschrijding (-)	12.218	14.190	14.190	14.174	14.159	14.159

De kasgeldlimiet geeft aan hoeveel De Connectie kort mag financieren als percentage van de begroting. De toegestane kasgeldlimiet bedraagt 8,2%[4] van het begrotingstotaal. Voor 2025 betekent dit dat De Connectie gemiddeld per kwartaal, maximaal € 4,4 miljoen aan kortlopende gelden mag opnemen. Komt de netto vlottende schuld voor een periode langer dan één kwartaal boven dit bedrag, dan moet dit worden omgezet in een langlopende geldlening.

Naar verwachting zal De Connectie de kasgeldlimiet niet overschrijden, maar biedt deze nog voldoende ruimte voor kortlopende financiering.

Renterisiconorm

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	meerjarenraming 2026	2027	2028
Bedragen x 1.000 euro						
Renterisiconorm						
Toegestaan renterisico (%)	20%	20%	20%	20%	20%	20%
Toegestaan renterisico (euro's)	11.597	10.781	10.779	10.741	10.704	10.704
Bedrag waarover renterisico wordt gelopen	4.886	5.667	3.976	2.983	1.973	1.098
Ruimte (+) c.q. overschrijding (-)	6.712	5.114	6.803	7.759	8.731	9.606

De renterisiconorm is een instrument voor de beheersing van het risico van een rentewijziging bij herfinanciering. Over de langlopende schuld mogen de jaarlijkse aflossingen en renteherzieningen niet meer bedragen dan 20%[5] van het begrotingstotaal.

Het renterisico beperkt zich tot de jaarlijkse aflossing op de huidige leningenportefeuille. De renterisiconorm zal de komende jaren niet worden overschreden.

[4] Artikel 2 lid 1d Uitvoeringsregeling wet Fido
[5] Artikel 2 lid 2d Uitvoeringsregeling wet Fido

Ontwerp

4.3. Bedrijfsvoering

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de stand van zaken en de uitvoering van de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering. De bedrijfsvoering van De Connectie zelf wordt voor een deel verzorgd door medewerkers van het Bedrijfsbureau. Daarnaast maakt De Connectie gebruik van de diensten van haar eigen afdelingen.

Organisatiestructuur

In het najaar van 2023 is besloten om een organisatie- en ontwikkelplan op te stellen en hiermee opvolging te geven aan het Ontwikkelperspectief 2020-2024. Dit ontwikkelperspectief is de afgelopen jaren leidend geweest voor de wijze waarop de organisatie is gestuurd in het realiseren van haar doelstellingen. In het organisatie- en ontwikkelplan gaat de aandacht zowel uit naar de ontwikkelrichting en -doelstelling van de organisatie, de wijze waarop sturing wordt gegeven aan zowel de beheerorganisatie als de ontwikkelorganisatie en de betekenis hiervan voor de organisatiestructuur. Het doel is om hiermee een solide basis te leggen voor een toekomstbestendige bedrijfsvoeringsorganisatie, waarmee we ons voorbereiden op de ontwikkelingen die op de gemeenten en (hiermee) op De Connectie afkomen.

Sturing op de organisatiedoelstellingen

De directeur regisseert het realiseren van de organisatiedoelen. De afdelingen stellen Resultaat- en Ontwikkelplannen (ROP's) op. Daarin benoemen zij activiteiten die bijdragen aan het realiseren van de opgaven. De ROP's vormen het hele jaar door onderwerp van gesprek tussen de directie en het management. De gesprekkencyclus met de medewerkers van De Connectie sluit daarbij aan. Het maken van individuele resultaat- en ontwikkelafspraken met de medewerkers draagt bij aan het halen van de organisatiedoelstellingen. Halverwege het jaar bespreken we de voortgang. Waar nodig passen we doelstellingen aan. Aan het eind van het jaar bespreken leidinggevende en medewerker samen de resultaten.

In 2023 zijn drie onderwerpen benoemd die bijdragen aan het realiseren van onze doelen. Dat zijn:

1. De Connectie op orde:

Dit thema gaat over interne beheersing. Daarbij gaat het om het realiseren van onze organisatiedoelstellingen en het herkennen en beheersen van interne risico's. We zijn gestart met het opzetten van rapportages die uitgaan van KPI's (kritische prestatie indicatoren). Daarbij maken we onderscheid tussen KPI's die helpen om de organisatie te sturen en KPI's waarmee verantwoording kan worden afgelegd naar onze opdrachtgevers. De laatste groep KPI's is gekoppeld aan de producten- en dienstencatalogus (PDC) en aan afspraken die we met onze opdrachtgevers hierover hebben gemaakt. Inmiddels zijn de eerste KPI's opgeleverd.

Een tweede onderwerp binnen dit thema dat prioriteit heeft gaat over processen die niet goed lopen of ontbreken maar wel noodzakelijk zijn. Bijvoorbeeld vanuit wettelijke kaders of eisen die gesteld worden vanuit normeringen. Het gaat in deze gevallen om zowel het beschrijven van processen als ook om het verbeteren hiervan. Ook met dit onderwerp gaan we vanaf 2024 aan de slag.

Ontwerp

2. De Connectie: jij doet ertoe!

Het kloppende hart van De Connectie zijn alle medewerkers. Samen doen we het! Wie je ook bent, waar je ook in gelooft, hoe je er ook uitziet. Jij doet ertoe! Binnen dit onderwerp zetten we projecten op om dit versterken. Deze projecten zijn gericht op:

- Het bieden van kansen aan medewerkers;
- Externe profilering. Wat maakt ons een aantrekkelijke organisatie om voor te werken?;
- Inclusie en diversiteit (zie hieronder);
- Duurzame inzetbaarheid.

We gaan voor een omgeving waarin ieder zichzelf mag zijn en waar iedereen veilig werkt en wordt gewaardeerd. We zijn binnen dit thema gestart met het project Diversiteit & Inclusie. De Connectie wil een diverse en inclusieve organisatie zijn, waar (potentiële) medewerkers zich welkom, veilig en verbonden voelen. “Ongeacht wie je bent, waar je in gelooft, hoe je eruitziet: iedereen doet ertoe!” We kijken naar talent, kennis en kunde om samen nog beter te worden. De Connectie vindt de ontwikkeling van kansen voor alle medewerkers belangrijk.

3. Dienstverlening: het gaat om de klant!

We denken en handelen vanuit de klant. De dienstverlening verbeteren we door in te zetten op mensen, processen en systemen. Binnen dit thema zetten we projecten op die hier een bijdrage aan leveren. We gebruiken vernieuwende en slimme oplossingen die passen bij onze dienstverlening. Door in te zetten op kennis, houding en gedrag van medewerkers sluiten we met elkaar steeds meer aan op onze kernkwaliteiten: klantgerichtheid en kwaliteitsgerichtheid.

Deze drie onderwerpen hebben als doel om een volgende stap te zetten in de ontwikkeling en professionalisering van De Connectie. De drie onderwerpen dragen bij aan de doelstellingen zoals deze zijn beschreven in het MJPB 2023-2026. Bij het werken aan deze onderwerpen betrekken we de organisatie zoveel mogelijk. Zo ontstaat steun voor de invulling hiervan. Hiermee geven we ook vorm aan het grote onderwerp van De Connectie: ‘Samen doen we het!’

Aan de drie onderwerpen werken we volgens de scrummethode. Scrum is een manier van werken waarbij je als team in korte periodes (sprints) werkt om taken af te ronden. Medewerkers hebben een basistraining scrum kunnen volgen. Een aantal van hen heeft de rol van scrummaster gekregen. De scrummasters begeleiden het proces van een project.

Deze drie thema’s zullen de komende jaren met afwisselende projecten door blijven lopen.

Zelforganisatie
De Connectie geeft steeds meer vorm aan het begrip zelforganisatie. De kracht ligt in het onderlinge vertrouwen. Leidinggevenden maken resultaatafspraken met teams en zorgen voor de middelen om de doelen te behalen. De medewerkers bepalen zelf de weg naar dit resultaat. Leidinggevenden begeleiden de medewerkers vanuit gelijkwaardigheid bij hun ontwikkeling. Medewerkers en leidinggevenden zoeken elkaar op als zij daar behoefte aan hebben. Wachten op de (formele) momenten in de gesprekkencyclus om met elkaar in gesprek te gaan is niet nodig.

Ontwerp

HR-beleid

De Connectie heeft een strategische personeelsplanning (SPP), zodat we voorbereid zijn op de toekomst. Om ons heen zien we dat veranderingen elkaar steeds sneller opvolgen en de uitdagingen complexer worden. Digitalisering speelt een grote rol, de klantvraag verandert en er is een schaarste aan gekwalificeerd personeel. Strategische personeelsplanning helpt om de juiste match tussen vraag naar en aanbod van arbeid te behouden. Zo ontstaan er geen personeelstekorten die impact hebben op de dienstverlening aan de gemeenten. De SPP wordt jaarlijks gemonitord en zo nodig aangepast.

We besteden geregeld aandacht aan integriteit, zodat integer handelen een kenmerkend onderdeel van onze werkcultuur blijft. De ontwikkeling van kansen voor alle medewerkers is bij ons belangrijk. Daarvoor hebben wij het programma Leren & Ontwikkelen. Dit programma geeft invulling aan de 'K' van Kansen en ondersteunt de organisatieontwikkeling. Uitgangspunt is om het leren te koppelen aan de dagelijkse werkpraktijk van de medewerker.

De Connectie geeft ruimte en verantwoordelijkheid en investeert in mensen. Omgekeerd zijn de medewerkers zich bewust van hun talenten en competenties (en die van elkaar). Zo wordt de dienstverlening van De Connectie steeds beter. Het doel is dat iedereen zoveel mogelijk op de juiste plek zit. Hoe meer het werk past bij iemands talenten en ambitie, hoe groter het werkplezier en hoe beter de prestaties. Daarnaast willen we inzetten op de ontwikkeling van medewerkers van wie functies en rollen veranderen of zelfs helemaal verdwijnen.

Het is belangrijk om een aantrekkelijke werkgever te zijn voor medewerkers die in dienst zijn én voor nieuwe medewerkers. Door een krappere arbeidsmarkt neemt het aantal moeilijk vervulbare vacatures toe. Hierdoor begint de uitvoering van taken in het gedrang te komen. De Connectie moet zich beter profileren op de arbeidsmarkt. We hebben een recruiter aangetrokken zodat we de juiste mensen vinden en aan De Connectie kunnen binden. We willen ook de mensen die al bij De Connectie werken binden en boeien. Hiervoor maken we een plan.

Administratieve organisatie

Elk jaar levert De Connectie een ISAE3402 rapport op. Dit is een rapport waarin wij laten zien dat we onze interne beheersing op orde hebben. Hiervoor wordt de opzet, het bestaan en de werking van deze interne beheersing gecontroleerd door een externe auditor (een soort accountant).

Onze klanten en hun accountants kunnen vervolgens steunen op deze rapportage. Dit betekent dat zij niet meer zelf bij De Connectie hoeven te controleren op de punten die we meenemen in het ISAE3402 rapport. Dit is efficiënt voor onze klanten én voor De Connectie.

Op dit moment gaat dit rapport alleen over de financiële processen. In 2023 zijn we bezig geweest een uitbreiding met de belastingprocessen voor te bereiden. In 2024 willen we hier verder mee gaan. Na de afronding van de implementatie van het nieuwe e-HRM systeem volgen de processen van de personeelsadministratie.

Door de ISAE3402-norm is er altijd aandacht voor het verbeteren van de effectiviteit en doelmatigheid van de interne beheersmaatregelen. In 2023 hebben we hieraan gewerkt voor de financiële werkprocessen. Ook voor de belasting en PSA-processen gaan we hiermee aan de slag, ook al voor deze onderdeel van de ISAE3402 rapportage worden. Verder hebben we aandacht voor de interne beheersing op de processen die buiten de ISAE3402 zullen blijven vallen. Dit doen we onder andere door meer controles te doen in het kader van de verbijzonderde interne controle (VIC).

Outputsturing en -verrekening

De ontwikkeling naar outputsturing en -bekostiging kan een belangrijk hulpmiddel zijn bij het verkrijgen van inzicht in, en het sturen op, afnamevolumes door gemeenten. Hiermee krijgt de gemeente meer invloed op het kostenniveau van de bedrijfsvoering. De systematiek van het kostprijsmodel is inmiddels aan de gemeenten gepresenteerd en er is een eerste ruwe analyse gedeeld van de mogelijke herverdeeleffecten van de nieuwe systematiek. Tegelijkertijd moet worden beseft dat de uitkomsten van het kostprijsmodel in deze fase een onzekerheid in zich hebben door inschattingen en aannames die in het model zijn gemaakt. Deze aannames kunnen alleen worden gevalideerd door betrouwbare registraties op te bouwen. Hiermee ontstaat een steeds zuiverder beeld van werkelijke inzet en verbruik. Daarnaast is afgesproken dat de gemeenten zich vast gaan oriënteren op het gebruik van de inzichten uit het kostprijsmodel.

Business continuity management (BCM)

Het doel van een Business Continuity Management System (BCMS) is het in stand houden van de bedrijfsvoering bij verstoringen of noodsituaties. Voorbeelden hiervan zijn uitval van systemen en applicaties, of de gevolgen van cyberincidenten of brand. Ook de toenemende wet- en regelgeving over continuïteitsbeheer vraagt om haast in de aanpak hiervan. De gemeenten hebben de ambitie uitgesproken om regionaal samen te werken bij het verder vormgeven van het continuïteitsmanagement. Het invoeren van een BCMS vraagt om een programmatische aanpak. Daarom is besloten om de activiteiten onder te brengen in het programma Informatiebeveiliging en Privacy, dat samen met de gemeente Arnhem wordt uitgevoerd. Dit programma is gestart in 2023 en heeft een verwachte doorlooptijd van drie jaar.

Huisvestingsbeleid

De Connectie maakt gebruik van de kantoorruimte van de gemeente Arnhem. Hiervoor is een huurcontract gesloten tussen De Connectie en de gemeente Arnhem. De gemeente Arnhem denkt op dit moment na over haar toekomstige huisvesting. Hierbij onderzoekt de gemeente verschillende mogelijkheden. De Connectie denkt dus ook na over haar huisvesting. Daarom hebben we afgelopen jaar een onderzoek uitgevoerd naar de eisen en wensen. Een vragenlijst onder medewerkers was daar onderdeel van. Ook zijn verschillende mogelijkheden uitgewerkt en met het bestuur gedeeld. Besloten is dat de gemeente Arnhem en De Connectie voorlopig samen optrekken. De eisen en wensen van De Connectie zijn gedeeld met de gemeente Arnhem. Beiden houden rekening met het idee van tijd- en plaatsonafhankelijk werken. De Connectie volgt de ontwikkelingen en keuzes van de gemeente Arnhem op de voet en zal op basis hiervan actie nemen.

Informatievoorziening

In de Regionale Informatievisie en -strategie zijn de technologische trends en trends op het gebied van informatievoorziening (IV) uitgewerkt. Deze visie en strategie is van belang voor een goedwerkende en op de gemeente afgestemde informatievoorziening en daarnaast ook voor het blijvend voldoen aan de veranderende wet- en regelgeving. Een belangrijk deel van de informatievoorziening vertaalt zich naar ICT-oplossingen die bij en met De Connectie kunnen worden gerealiseerd. Dit geldt ook voor de vertaling van de eigen IV-behoeften van De Connectie.

Ontwerp

Informatieveiligheid en privacy

In de Regionale Informatievisie en -strategie is al opgemerkt dat je nooit kunt spreken van informatieveiligheid of privacy die op orde is. De toenemende complexiteit, de groeiende hoeveelheid data en de toename van bedreigingen vragen voortdurend om een actieve houding ten aanzien van informatieveiligheid. Bovendien stelt de wetgever steeds verdergaande eisen aan informatieveiligheid.

Om de informatieveiligheid te vergroten is een driejarig programmaplan opgesteld door de gemeente Arnhem en De Connectie. De gemeenten Renkum en Rheden nemen op onderdelen deel. Het programma bestaat onder andere uit projecten voor Bewustwording, Identity & Access Management (IAM)[6] en Business continuity management (BCM)[7].

Doel voor De Connectie is het komen tot een certificering op de internationale norm voor informatieveiligheid (de ISO27001) die daarmee ook de Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO) afdekt en waarbij als privacy kader het NOREA Privacy Control Framework is gekozen. Doel is om uiterlijk in 2025 te komen tot certificering. Daarnaast zal het programma ook anticiperen op een aantal naderende wetswijzigingen waaronder de verankering van de nieuwe versie voor de BIO (2.0) en de NIS2[8] wetgeving.

Juridische zaken

De Connectie vindt het belangrijk om er zeker van te zijn dat ze voldoet aan alle geldende wet- en regelgeving. Als De Connectie de wet- en regelgeving niet volgt kan dit financiële-, juridische- en imagorisico's met zich meebrengen. Daarom is het beleid erop gericht om altijd actueel inzicht te hebben in de geldende wet- en regelgeving en de naleving hiervan te borgen.

Communicatie

Communicatie blijft zich ontwikkelen tot een interactief proces waarbij De Connectie, haar klanten en medewerkers informatie uitwisselen. In de keuze van communicatiemiddelen wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de behoefte van medewerkers, klanten en andere geïnteresseerden zoals leveranciers, potentiële werknemers en de media.

Om medewerkers te informeren over de ontwikkelingen is er de maandelijkse uitzending 'Co-ffietijd! In gesprek met…!' Medewerkers worden geïnformeerd zodat zij weten wat er speelt, zowel organisatie breed, bij projecten en op afdelingsniveau. Twee keer per jaar verschijnt het magazine 'Connect'. Dit is het magazine voor en door medewerkers van De Connectie. Waarbij verschillende medewerkers aan het woord komen en vertellen over wat hen bezighoudt. Zakelijk maar ook privé.

Communicatie draagt bij aan het realiseren van strategische doelen. Dit varieert van het communicatief uitdragen van de organisatiedoelstellingen tot het mede-organiseren van medewerkersbijeenkomsten. Deze bijeenkomsten staan in het teken van de organisatiedoelstellingen.

---

[6] Het regelen dat de juiste mensen en entiteiten (bijvoorbeeld organisaties, instanties of afdelingen) het juiste toegangsniveau hebben tot netwerken, databases en applicaties.

[7] Het management dat nodig is om na een ramp of niet-verwachte gebeurtenis, producten of diensten te kunnen blijven leveren op aanvaardbare, vooraf vastgestelde niveaus.

[8] Een richtlijn voor cybersecurity

4.4. Paragraaf Wet Open Overheid

Informatiehuishouding en de Wet open overheid
Transparantie van overheidsinformatie staat volop in de maatschappelijke belangstelling. De invoering van de Wet Open Overheid (Woo), op 1 mei 2022, geeft een impuls aan de informatiehuishouding en het actief beschikbaar stellen van informatie. De wet moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. Als gevolg van de Woo worden steeds meer soorten overheidsinformatie actief openbaar gemaakt. Ook De Connectie valt als gemeenschappelijke regeling onder deze wet. Woo-verzoeken kunnen zowel direct bij De Connectie binnenkomen als via de gemeenten uiteindelijk bij De Connectie terechtkomen. De transparantie van het overheidshandelen vraagt van onze organisatie snel te kunnen laten zien wat, wanneer met wie gecommuniceerd is, en welke acties zijn uitgevoerd. Inzicht in de communicatie en besluitvorming is nodig vanwege de af te leggen verantwoording en bij mogelijke juridische geschillen. De Connectie en haar medewerkers zijn zich bewust van het belang van transparantie.

Afhandeling van Woo-verzoeken
Iedereen kan om informatie vragen die bij de gemeente berust. Landelijk is er een stijgende trend van het aantal verzoeken om informatie. Met de inwerkingtreding van de Woo is de maximale afhandeltermijn verkort van acht naar zes weken. De Connectie streeft er naar Woo-verzoeken zo snel mogelijk en binnen de wettelijke termijn van antwoord te voorzien. De afhandeling van Woo-verzoeken is een bewerkelijke taak. Om een tijdige afhandeling te halen moet ook de informatiehuishouding van onze organisatie op orde te zijn. Voor Woo-verzoeken die via de gemeenten bij De Connectie terecht komen is het cruciaal dat deze tijdig bij De Connectie terechtkomen en in afstemming en samenwerking met de gemeente(n) beantwoord worden. De Connectie heeft in de beantwoording van deze verzoeken een faciliterende rol in en de gemeente(n) een leidende rol.

Informatiehuishouding als randvoorwaarde
Informatiehuishouding betreft de vindbaarheid en volledigheid van (een enorme hoeveelheid) gegevens. De stroom aan digitale en deels nog papieren informatie is heel groot. Ook de variatie in verschijningsvormen is groot: documenten, gegevensbestanden, e-mail, data, sms, audio- en videobeelden, en zo meer. Goede informatiehuishouding vraagt om professioneel beheer op alle relevante informatie, in alle verschijningsvormen. Hiervoor worden verschillende zaaksystemen gebruikt. Voor een goed beheer is bovendien samenhang nodig met openbaarheid, privacybescherming en informatiebeveiliging. Met de inzet van verschillende zaaksystemen moet scherp zijn welke invloed dit heeft op het documentbeheer en de aan De Connectie gemandateerde taken. Zo moet het bijvoorbeeld helder zijn wiens taak en verantwoordelijkheid het wordt om documenten te openbaren en op welke wijze deze openbaarstelling plaats moet vinden. Daarnaast is de rol van De Connectie om tot geharmoniseerde oplossingen te komen en de aansluiting op een centraal, regionaal RMA (Record Management Applicatie) mogelijk te maken. Verschillende scenario's voor de keuze van een RMA zijn nog in onderzoek.

Ook zet onze organisatie in op bewustwording bij alle medewerkers, zodat zij zorgvuldig met gegevens en informatie omgaan en zorgen voor juiste dossiervorming. Zo is in 2022 en 2023 de week van de digitale weerbaarheid georganiseerd waarin ook aandacht was voor deze onderwerpen.

Ontwerp

5. Overzicht van baten en lasten en toelichting

5.1 Uitgangspunten voor de begroting

De belangrijkste uitgangspunten voor de MJPB 2025-2028 zijn het al bekende financiële meerjarenbeeld zoals deze is opgenomen in de MJPB 2024-2027 en de structurele doorwerking van besluiten die het bestuur bij de eerste bestuursrapportage 2024 heeft genomen. Aanvullend hierop zijn de volgende, meer algemene, uitgangspunten van toepassing:

Loonontwikkelingen
De loonkostenbudgetten worden aangepast op basis van de reële loonkostenontwikkeling op grond van Cao-afspraken en premieontwikkelingen.

Prijsontwikkelingen
Voor het begroten van de effecten van (autonome) prijsontwikkelingen wordt de prijsindexatie voor de materiële overheidsconsumptie gehanteerd (IMOC). De raming hiervan wordt gepubliceerd in de Macro Economische Verkenning (MEV) en in het Centraal Economisch Plan (CEP).

Compensatie loon- en prijsontwikkelingen
Het bestuur heeft besloten om voor 2025 in te zetten op een compensatie voor loon- en prijsontwikkelingen van 3,5%.

Overige (wettelijke) autonome ontwikkelingen
Gemeenten 'reserveren' middelen voor de noodzakelijke en wenselijke aanpassingen in de bedrijfsvoering naar aanleiding autonome (wettelijke) ontwikkelingen. Het aandeel in de activiteiten en kosten die door De Connectie als uitvoeringsorganisatie moeten worden gemaakt, worden met de eerstvolgende begrotingswijziging in de primitieve begroting van De Connectie verwerkt.

Omslagrente
De omslagrente wordt berekend door de werkelijk aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd. De omslagrente moet vervolgens op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de individuele activa. Het bij de begroting gecalculeerde omslagrentepercentage mag binnen een marge van 0,5% worden afgerond. In de MJPB 2025-2028 is de omslagrente afgerond naar 1,0%.

Verrekensystematiek
De bijdrage van de deelnemers voor de basisdienstverlening is gebaseerd op de verdeelsleutel zoals deze in de financiële onderbouwing van het bedrijfsplan is opgenomen. Grondslag voor de verdeling is de inbreng van de gemeenten in De Connectie. Omdat de bijdragen per jaarschijf (pro-rata) enigszins verschillen komt de verdeelsleutel voor 2025 uit op:

Arnhem:	72,13%
Renkum:	10,44%
Rheden:	17,43%

In de context van het toewerken naar outputsturing- en verrekening, zullen in de toekomst zoveel mogelijk producten en diensten worden afgerekend op basis van werkelijk verbruik. In gevallen waar dit niet mogelijk is, zal worden teruggegrepen op bovenstaande verdeelsleutel.

Ontwerp

Maat- en meerwerk
De financiële effecten van structureel maat- en meerwerk worden verwerkt in het begrotingjaar volgend op het jaar waarin de maat- of meerwerk overeenkomst tot stand is gekomen.

5.2 Grondslagen voor de ramingen

De begroting is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het BBV en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door het bestuur de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende balanspost anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. Op de materiële activa wordt lineair afgeschreven. Over investeringen gedurende het lopende boekjaar wordt een half jaar afgeschreven. De afschrijvingstermijnen zijn vastgelegd in de verordening ex artikel 212 Gemeentewet. Samengestelde activa met een verkrijgingsprijs < € 10.000 worden niet geactiveerd. In 2017 vormden de overgenomen activa van de gemeenten hier een uitzondering op.

Voorzieningen worden gevormd ingeval er sprake is van verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten óf voor op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten. Dotaties aan een voorziening worden als last in het betreffende jaar verantwoord. Onttrekkingen aan een voorziening vinden rechtstreeks ten laste van de voorziening plaats, zonder de exploitatie hiervoor te belasten. Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. De gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op de continuïteitsveronderstelling van De Connectie.

Ontwerp

5. 3 Ontwikkeling begroting 2025 en meerjarig

		Begroting 2024	Begroting 2025	meerjarenraming 2026	2027	2028
Bedragen x 1.000 euro						
MJPB 2024-2027	**I/S**					
Totaal lasten		49.971	49.592	49.416	49.416	49.416
Totaal baten		-49.993	-49.613	-49.438	-49.438	-49.438
Primitieve begroting na interne kaderwijzigingen		**-21**	**-21**	**-21**	**-21**	**-21**
Totaal lasten na kadercorrecties		53.643	52.577	52.554	52.554	52.554
Totaal baten na kadercorrecties		-53.664	-52.598	-52.576	-52.576	-52.576
Primitieve begroting na kadercorrecties		**-21**	**-21**	**-21**	**-21**	**-21**
Ontwikkeling begroting 2025 en meerjarenraming						
Loon- en prijsontwikkelingen						
CAO stijging en premieontwikkelingen	S	1.847	2.220	2.220	2.220	2.220
Onderhoudsronde HR21	S	23	23	23	23	23
Tegemoetkoming premie arbeidsongeschiktheidsverzekering	S	14	14	14	14	14
Autonome prijsontwikkelingen 2024	S	636	630	626	626	626
Autonome prijsontwikkelingen 2025	S	-	467	466	466	466
Stelpost taakstelling loon- en prijsontwikkelingen	S	-733	-1.114	-1.116	-1.116	-1.116
Kapitaalslasten agv omslagrente	S	-	77	77	77	77
Stelposten						
Stelpost kapitaalslasten	I	-850	-	-	-	-
Stelpost autonome prijsontwikkelingen	S	-563	-563	-563	-563	-563
Stelpost organisatieontwikkeling	S	-142	-142	-142	-142	-142
Overige ontwikkelingen						
Taakstelling Applicatiebeheer ICT	S	-	-188	-188	-188	-188
Temporiseren taakstelling Applicatiebeheer ICT	I	186	376	188	-	-
Toename WOZ-bezwaren						
Hogere kosten WOZ-bezwaren	I	440	-	-	-	-
Teruggave bestemmingsreserve afhandeling WOZ-bezwaren	I	707	-	-	-	-
-/- Vrijval bestemmingsreserve afhandeling WOZ-bezwaren	I	-1.147	-	-	-	-
Totaal ontwikkeling begroting 2025 en meerjarenraming		**418**	**1.800**	**1.606**	**1.418**	**1.418**
Totaal lasten		54.501	54.377	54.160	53.972	53.972
Totaal baten		-54.522	-54.398	-54.181	-53.993	-53.993
Saldo baten en lasten		**-21**	**-21**	**-21**	**-21**	**-21**

Loonontwikkelingen als gevolg van CAO-stijging (€ 2.220.000)
Op 13 december 2023 is de nieuwe collectieve arbeidsovereenkomst (CAO) voor Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties definitief goedgekeurd. Deze nieuwe CAO gaat vanaf 1 januari 2024 in. De loonsverhoging vindt plaats in twee fases. Op 1 januari stijgen de brutosalarissen met 4,75% en per 1 oktober 2024 met 1,25%. Daarnaast zijn de grondslagen voor de pensioenpremies gestegen als gevolg van de nieuwe CAO. De gemeentelijke bijdragen worden op deze ontwikkeling aangepast.

Onderhoudsronde HR21 (€ 23.000)
Binnen De Connectie vindt jaarlijks een onderhoudsronde HR21 plaats, waarin getoetst wordt of de organisatiefunctiematrix en de gekozen normfuncties voldoende aansluiten bij de werkzaamheden van de medewerkers en de (verandering in de) doelstelling. De resultaten van deze onderhoudsronde worden op basis van de richtlijnen (procedureregeling) voorgelegd aan een gecertificeerd HR21-specialist van Bureau Leeuwendaal. De onderhoudsronde heeft zodoende geen gevolgen voor de totale formatie, maar wel voor de totale loonsom.

Tegemoetkoming premie arbeidsongeschiktheidsverzekering (€ 14.000)
In de CAO SGO is opgenomen dat met ingang van 1 januari 2024 de medewerkers met een arbeidsongeschiktheidsverzekering een tegemoetkoming in de kosten krijgen van maximaal € 10 per maand. Het bedrag is gebaseerd op het huidige aantal medewerkers dat een tegemoetkoming ontvangt.

Ontwerp

Autonome prijsontwikkelingen 2024 (€ 630.000)
De meest recente raming van de prijsindex voor de materiële overheidsconsumptie komt uit Centraal Economisch Plan (CEP) van februari 2024. Op basis hiervan zijn de materiële budgetten vanaf 2024 met 2,9% geïndexeerd ten opzichte van het prijspeil 2023.

Autonome prijsontwikkelingen 2025 (€ 467.000)
De meest recente raming van de prijsindex voor de materiële overheidsconsumptie komt uit Centraal Economisch Plan (CEP) van februari 2024. . Op basis hiervan zijn de materiële budgetten vanaf 2025 met 2,2% geïndexeerd ten opzichte van het prijspeil 2024.

Stelpost taakstelling loon- en prijsontwikkelingen (€ 1.114.000)
Het bestuur heeft besloten om dit jaar in te zetten op een compensatie voor loon- en prijsontwikkelingen van 3,5%. Dit betekent dat er vanaf 2025 een taakstellende opgave ontstaat van € 1.114000. Hierover is afgesproken dat de gemeenten hier, samen met De Connectie, invulling aan geven door inhoudelijke keuzes te maken in de dienstverlening.

Kapitaalslasten a.g.v. omslagrente (€ 77.000)
In de MJPB 2024-2027 is gerekend met een omslagrente van 0,5%. Het bij de begroting gecalculeerde omslagrentepercentage mag binnen een marge van 0,5% worden afgerond. Doordat de daadwerkelijk te betalen rente meer dan deze 0,5% afwijkt, is de begroting voor de rentekosten hierop aangepast. De omslagrente is nu bepaald op 1,0%.

Taakstelling ICT (€ 188.000)
In de begroting van De Connectie is in 2023 een taakstelling van 2 fte in 2024 en totaal van 4 fte vanaf 2025 ingeboekt op de formatie voor het applicatiebeheer. De taakstelling hangt samen met de zogeheten rationalisatie en harmonisatie van het applicatielandschap. De (financiële) onderbouwing en uitwerking van de harmonisatie-agenda is bepalend voor de haalbaarheid van deze taakstellende afbouw. Het is nog te vroeg om te stellen dat op applicatiebeheer kan worden bespaard en zo ja, in welke mate. Vooralsnog biedt dit geen perspectief op mogelijke besparingen op applicatiebeheer. Met deze begrotingswijziging wordt de taakstellende afbouw van de formatie voor applicatiebeheer met 2 jaar getemporiseerd.

Ontwerp

5.4 Baten en lasten per programma

	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming 2026	2027	2028
Bedragen x 1.000 euro						
PROGRAMMA BEDRIJFSVOERING GEMEENTEN						
Lasten	50.427	44.866	44.682	44.720	44.730	44.996
Baten	-7.135	-25	-25	-25	-25	-25
Saldo baten en lasten	**43.291**	**44.841**	**44.658**	**44.696**	**44.706**	**44.971**
Toevoeging aan reserves	193	362	383	383	383	383
Onttrekkingen aan reserves	-75	-118	-	-	-	-
Saldo na reserves	**43.410**	**45.086**	**45.041**	**45.078**	**45.088**	**45.354**
PROGRAMMA BELASTINGEN GEMEENTEN						
Lasten	4.921	4.564	4.133	4.130	4.130	4.130
Baten	-2.484	-308	-308	-308	-308	-308
Saldo baten en lasten	**2.436**	**4.256**	**3.825**	**3.823**	**3.823**	**3.823**
Toevoeging aan reserves	1.159	70	71	71	71	71
Onttrekkingen aan reserves	-	-1.147	-	-	-	-
Saldo na reserves	**3.596**	**3.179**	**3.896**	**3.894**	**3.894**	**3.894**
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN OVERHEAD						
Lasten	2.640	4.475	5.080	4.856	4.657	4.392
Baten	-50.557	-52.715	-54.066	-53.849	-53.661	-53.661
Saldo baten en lasten	**-47.917**	**-48.240**	**-48.986**	**-48.993**	**-49.003**	**-49.269**
Toevoeging aan reserves	359	164	28	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	-1.394	-210	-	-	-	-
Saldo na reserves	**-48.952**	**-48.286**	**-48.958**	**-48.993**	**-49.003**	**-49.269**
Totaal saldo baten en lasten	**-2.189**	**858**	**-503**	**-475**	**-475**	**-475**
Totaal saldo na reserves	**-1.947**	**-21**	**-21**	**-21**	**-21**	**-21**

De ontwikkeling van de begroting 2025 en de meerjarenraming zoals geschetst in de vorige paragraaf leiden tot het bovenstaande overzicht op programmaniveau. Samengevat zijn dit de belangrijkste financiële ontwikkelingen per programma:

Programma Bedrijfsvoering gemeenten
Ten opzichte van voorgaand jaar neemt de begroting van dit programma toe met € 0,2 mln. Belangrijke ontwikkelingen die hieraan bijdragen zijn de loonontwikkelingen als gevolg van CAO-stijging en de autonome prijsontwikkelingen. Per 1 oktober 2024 stijgen de brutosalarissen met 1,25% en de materiële budgetten zijn vanaf 2025 met 2,2% geïndexeerd ten opzichte van het prijspeil 2024. Ook zijn er in 2024 incidentele budgetten toegekend voor het E-HRM project. Deze middelen zijn niet meer beschikbaar voor 2025. Daarnaast is de taakstelling op applicatiebeheer van 4 fte vanaf 2025 getemporiseerd. De kapitaalslasten in 2025 zijn gestegen als gevolg van het hogere investeringsvolume en de hogere omslagrente.

Programma Belastingen gemeenten
Ten opzichte van voorgaand jaar nemen de begrote lasten af met € 0,4 mln. De afname van de lasten ten opzichte van 2024 wordt vooral veroorzaakt door hogere uitgaven als gevolg van het hogere aantal WOZ-bezwaren in 2024. Verder veroorzaken de loonontwikkelingen als gevolg van CAO-stijging en de autonome prijsontwikkelingen een lichte toename van de lasten.

Algemene dekkingsmiddelen en overhead
Naast de reguliere bijdragen vanuit de deelnemende gemeenten worden ook opbrengsten van derden onder de algemene dekkingsmiddelen verantwoord. Ten opzichte van voorgaand jaar nemen de begrote baten van dit programma toe met € 1,4 mln. De oorzaak hiervan is dat in 2024 incidenteel het restant van de bestemmingsreserve afhandeling WOZ-bezwaren vrijvalt. Dit levert een incidenteel voordeel op van 0,7 mln. in 2024. De overige bijdragen van de gemeenten houden gelijke tred met de ontwikkeling van de lasten.

De kosten van de overhead bestaan onder andere uit kosten die samenhangen met de huisvesting van De Connectie, HR en arbozorg, accountants- en adviesdiensten en uit de kosten van de formatie voor het Bedrijfsbureau. Ten opzichte van voorgaand jaar nemen de begrote lasten van dit programma toe met € 0,6 mln. In 2024 zijn incidentele budgetten toegekend voor Informatieveiligheid en Privacy. Deze middelen zijn niet meer beschikbaar voor 2025. Dit is, naast de effecten van loon- en prijsontwikkelingen, de belangrijkste veroorzaker van het verschil ten opzichte van 2024.

Ontwerp

5.5 Bijdragen gemeenten

De bijdrage van de deelnemers voor de basisdienstverlening is gebaseerd op de verdeelsleutel zoals deze in de financiële onderbouwing van het bedrijfsplan is opgenomen. Omdat de bijdragen per jaarschijf (pro-rata) enigszins verschillen wordt de verdeelsleutel jaarlijks aangepast. De bijdragen van de gemeenten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Gemeente Arnhem

		Begroting	meerjarenraming		
		2025	2026	2027	2028
Bedragen x 1.000 euro					
Arnhem	**I/S**				
Primitieve begroting		35.119	35.101	35.101	35.101
Kadercorrecties agv maat- en meerwerk					
Structurele doorwerking maat- en meerwerk Management Support	S	1.018	1.018	1.018	1.018
Structurele doorwerking maat- en meerwerk ICT	S	133	133	133	133
Structurele doorwerking maat- en meerwerk Basisregistraties	S	8	8	8	8
Structurele doorwerking maat- en meerwerk Facilitaire Zaken	S	8	8	8	8
Structurele doorwerking uitbreiding devices Gemeenten	S	158	158	158	158
Structurele doorwerking uitbreiding devices De Connectie	S	71	71	71	71
Overige kaderwijzigingen					
Instandhouding facilitaire werkplekken ODRA	S	405	405	405	405
Hogere huisvestingslasten	S	180	182	182	182
Totaal Kadercorrecties		1.982	1.984	1.984	1.984
Totaal		**37.101**	**37.085**	**37.085**	**37.085**

		Begroting	meerjarenraming		
		2025	2026	2027	2028
Bedragen x 1.000 euro					
Arnhem	**I/S**				
Bijdrage MJPB 2025-2028		35.119	35.101	35.101	35.101
Primitieve begroting		35.119	35.101	35.101	35.101
Kadercorrecties B-rap 1		1.982	1.984	1.984	1.984
Primitieve begroting na kadercorrecties		37.101	37.085	37.085	37.085
Ontwikkeling begroting 2025 en meerjarenraming					
Loon- en prijsontwikkelingen					
Onderhoudsronde HR21	S	17	17	17	17
Tegemoetkoming premie arbeidsongeschiktheidsverzekering	S	10	10	10	10
Kapitaalslasten agv omslagrente	S	55	55	55	55
Correctie compensatie loon- en prijsontwikkelingen	S	2.611	2.601	2.596	2.596
Stelposten					
Stelpost kapitaalslasten	S	-	-	-	-
Stelpost autonome prijsontwikkelingen	S	-404	-404	-404	-404
Stelpost organisatieontwikkeling	S	-102	-102	-102	-102
Overige ontwikkelingen					
Taakstelling Applicatiebeheer ICT	S	-135	-135	-135	-135
Temporiseren taakstelling Applicatiebeheer ICT	I	269	135	-	-
Totaal Ontwikkelingen begroting 2025-2028		2.323	2.178	2.039	2.039
Totaal		**39.424**	**39.263**	**39.124**	**39.124**

Gemeente Renkum

		Begroting 2025	meerjarenraming 2026	2027	2028
Bedragen x 1.000 euro					
Renkum	**I/S**				
Primitieve begroting		5.122	5.119	5.119	5.119
Kadercorrecties agv maat- en meerwerk					
Structurele doorwerking maat- en meerwerk ICT	S	5	5	5	5
Structurele doorwerking maat- en meerwerk Basisregistraties	S	1	1	1	1
Structurele doorwerking maat- en meerwerk Facilitaire Zaken	S	0	0	0	0
Structurele doorwerking uitbreiding devices Gemeenten	S	35	35	35	35
Structurele doorwerking uitbreiding devices De Connectie	S	11	11	11	11
Totaal Kadercorrecties		53	53	53	53
Totaal		**5.175**	**5.172**	**5.172**	**5.172**

		Begroting 2025	meerjarenraming 2026	2027	2028
Bedragen x 1.000 euro					
Renkum	**I/S**				
Bijdrage MJPB 2025-2028		5.122	5.119	5.119	5.119
Primitieve begroting		5.122	5.119	5.119	5.119
Kadercorrecties B-rap 1		53	53	53	53
Primitieve begroting na kadercorrecties		5.175	5.172	5.172	5.172
Ontwikkeling begroting 2025 en meerjarenraming					
Loon- en prijsontwikkelingen					
Onderhoudsronde HR21	S	3	3	3	3
Tegemoetkoming premie arbeidsongeschiktheidsverzekering	S	2	2	2	2
Kapitaalslasten agv omslagrente	S	8	8	8	8
Correctie compensatie loon- en prijsontwikkelingen	S	378	376	376	376
Stelposten					
Stelpost kapitaalslasten	S	-	-	-	-
Stelpost autonome prijsontwikkelingen	S	-61	-61	-61	-61
Stelpost organisatieontwikkeling	S	-15	-15	-15	-15
Overige ontwikkelingen					
Taakstelling Applicatiebeheer ICT	S	-20	-20	-20	-20
Temporiseren taakstelling Applicatiebeheer ICT	I	41	20	-	-
Totaal Ontwikkelingen begroting 2025-2028		334	313	292	292
Totaal		**5.509**	**5.485**	**5.464**	**5.464**

Ontwerp

Gemeente Rheden

		Begroting 2025	meerjarenraming 2026	2027	2028
Bedragen x 1.000 euro					
Rheden	**I/S**				
Primitieve begroting		8.320	8.316	8.316	8.316
Kadercorrecties agv maat- en meerwerk					
Structurele doorwerking maat- en meerwerk Management Support	S	210	210	210	210
Structurele doorwerking maat- en meerwerk ICT	S	33	33	33	33
Structurele doorwerking maat- en meerwerk Basisregistraties	S	2	2	2	2
Structurele doorwerking uitbreiding devices Gemeenten	S	71	71	71	71
Structurele doorwerking uitbreiding devices De Connectie	S	17	17	17	17
Totaal Kadercorrecties		333	333	333	333
Totaal		**8.653**	**8.649**	**8.649**	**8.649**

		Begroting 2025	meerjarenraming 2026	2027	2028
Bedragen x 1.000 euro					
Rheden	**I/S**				
Bijdrage MJPB 2025-2028		8.320	8.316	8.316	8.316
Primitieve begroting		8.320	8.316	8.316	8.316
Kadercorrecties B-rap 1		333	333	333	333
Primitieve begroting na kadercorrecties		8.653	8.649	8.649	8.649
Ontwikkeling begroting 2025 en meerjarenraming					
Loon- en prijsontwikkelingen					
Onderhoudsronde HR21	S	4	4	4	4
Tegemoetkoming premie arbeidsongeschiktheidsverzekering	S	2	2	2	2
Kapitaalslasten agv omslagrente	S	14	14	14	14
Correctie compensatie loon- en prijsontwikkelingen	S	631	629	628	628
Stelposten					
Stelpost kapitaalslasten	S	-	-	-	-
Stelpost autonome prijsontwikkelingen	S	-99	-99	-99	-99
Stelpost organisatieontwikkeling	S	-25	-25	-25	-25
Overige ontwikkelingen					
Taakstelling Applicatiebeheer ICT	S	-33	-33	-33	-33
Temporiseren taakstelling Applicatiebeheer ICT	I	66	33	-	-
Totaal Ontwikkelingen begroting 2025-2028		561	525	491	491
Totaal		**9.214**	**9.174**	**9.140**	**9.140**

Ontwerp

Derden

		Begroting	meerjarenraming		
		2025	2026	2027	2028
Bedragen x 1.000 euro					
Bijdragen derden	**I/S**				
Sociale Wijkteams	S	925	925	925	925
Gemeente West Maas en Waal	S	152	152	152	152
Gemeente Rozendaal	S	142	142	142	142
MGR	S	128	128	128	128
DRAN	S	67	67	67	67
Sportbedrijf Arnhem	S	57	57	57	57
Gelders Archief	S	10	10	10	10
		1.481	**1.481**	**1.481**	**1.481**

Ontwerp

5.6 Incidentele baten en lasten

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	meerjarenraming 2026	2027	2028
Bedragen x 1.000 euro						
Totaal lasten	**57.987**	**53.905**	**53.895**	**53.706**	**53.518**	**53.518**
Totaal Baten	**-60.176**	**-53.048**	**-54.398**	**-54.181**	**-53.993**	**-53.993**
Totaal mutaties in reserves	**243**	**-879**	**482**	**454**	**454**	**454**
SALDO TOTALE BATEN EN LASTEN	**-1.947**	**-21**	**-21**	**-21**	**-21**	**-21**
PROGRAMMA BEDRIJFSVOERING GEMEENTEN						
Lasten	2.271	926	376	188	-	-
Baten	-385	-	-	-	-	-
PROGRAMMA BELASTINGEN GEMEENTEN						
Lasten	819	485	-	-	-	-
Baten	-2.076	-	-	-	-	-
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN OVERHEAD						
Lasten	-1.646	-42	-	-	-	-
Baten	-383	-1.205	-403	-188	-	-
SALDO INCIDENTELE BATEN EN LASTEN	**-1.401**	**164**	**-28**	**-**	**-**	**-**
MUTATIES IN RESERVES						
Reserves toevoeging	1.506	164	28	-	-	-
Reserves onttrekking	-1.394	-328	-	-	-	-
SALDO INCIDENTELE MUTATIES RESERVES	**112**	**-164**	**28**	**-**	**-**	**-**
Totaal incidentele lasten	**1.444**	**1.369**	**376**	**188**	**-**	**-**
Totaal incidentele baten	**-2.845**	**-1.205**	**-403**	**-188**	**-**	**-**
Totaal incidentele mutaties in reserves	**112**	**-164**	**28**	**-**	**-**	**-**
SALDO INCIDENTELE BATEN EN LASTEN	**-1.289**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
TotaaL structurele lasten	**56.543**	**52.536**	**53.520**	**53.518**	**53.518**	**53.518**
Totaal structurele baten	**-57.332**	**-51.842**	**-53.995**	**-53.993**	**-53.993**	**-53.993**
Totaal structurele mutaties in reserves	**130**	**-715**	**454**	**454**	**454**	**454**
SALDO STRUCTURELE BATEN EN LASTEN	**-658**	**-21**	**-21**	**-21**	**-21**	**-21**

Op basis van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is het verplicht om een overzicht te presenteren van de incidentele baten en lasten. Op die manier kan beoordeeld worden of en in hoeverre er sprake is van een sluitende begroting. Uitgangspunt is dat structurele lasten zoveel als mogelijk gedekt worden door structurele baten.

Door het incidenteel temporiseren van de taakstelling voor het applicatiebeheer, nemen de kosten in 2025 en 2026 tijdelijk toe. Dit is zichtbaar bij het programma Bedrijfsvoering gemeenten. Daarnaast is er in 2025 een toevoeging begroot aan de negatieve Algemene reserve. Dit is het gevolg van verschuivingen van investeringsprojecten naar exploitatieprojecten in 2020.

Ter dekking van de voornoemde incidentele lasten zijn bij de Algemene dekkingsmiddelen incidentele baten begroot.

6. Financiële positie en toelichting

6.1 Geprognosticeerde eindbalans

ACTIVA			Begroting	Begroting	meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x 1.000 euro							
Vaste activa							
Materiele vaste activa (economisch nut)	14.122	12.291	12.522	14.156	16.673	18.577	20.512
Totaal vaste activa	**14.122**	**12.291**	**12.522**	**14.156**	**16.673**	**18.577**	**20.512**
Vlottende activa							
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	22.027	25.835	18.382	18.382	18.382	18.382	18.382
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist	*7.386*	*8.013*	*9.722*	*9.722*	*9.722*	*9.722*	*9.722*
- Vorderingen op openbare lichamen	*14.589*	*17.810*	*8.610*	*8.610*	*8.610*	*8.610*	*8.610*
- Overige vorderingen	*53*	*13*	*51*	*51*	*51*	*51*	*51*
Liquide middelen	77	46	*48*	*48*	*48*	*48*	*48*
Overlopende activa	3.507	4.128	*4.590*	*4.590*	*4.590*	*4.590*	*4.590*
Totaal vlottende activa	**25.612**	**30.009**	**23.020**	**23.020**	**23.020**	**23.020**	**23.020**
TOTAAL ACTIVA	**39.734**	**42.300**	**35.542**	**37.177**	**39.693**	**41.597**	**43.532**

Volgens het BBV bevat de uiteenzetting van de financiële positie een geprognosticeerde eindbalans, die tenminste de posten bevat om het EMU-saldo te berekenen (paragraaf 6.3).

Voor de prognose van de ontwikkeling van de balans, wordt veelal gebruik gemaakt van historische gegevens. De ontwikkeling van de omvang van de materiële vaste activa (MVA) is geprognosticeerd aan de hand van het meerjareninvesteringsprogramma (MIP) en de huidige staat van activa. De ontwikkeling van de vlottende activa is gebaseerd op het gemiddelde van de gerealiseerde balanswaarde over de afgelopen jaren. Door deze systematiek aan te houden, ontstaat er een steeds nauwkeuriger beeld.

Ontwerp

PASSIVA	2022	2023	Begroting 2024	Begroting 2025	meerjarenraming 2026	2027	2028
Bedragen x 1.000 euro							
Vaste passiva							
Eigen vermogen	1.884	4.073	2.533	1.850	2.304	2.758	3.211
- Algemene reserve	*-323*	*-174*	*-10*	-	-	-	-
- Bestemmingsreserve afhandeling WOZ-bezwaren	-	*1.147*	*1.147*	-	-	-	-
- Bestemmingsreserve Prijsontwikkelingen	*1.431*	*662*	*662*	*662*	*662*	*662*	*662*
- Bestemmingsreserve Informatieveiligheid	*75*	*285*	*75*	*75*	*75*	*75*	*75*
- Egalisatiereserve SAAS	-	*206*	*637*	*1.092*	*1.545*	*1.999*	*2.453*
- Bestemmingsreserve Veranderopgave	*264*	-	-	-	-	-	-
- Bestemmingsreserve Veranderopgave BR	*15*	-	-	-	-	-	-
- Resultaat voor bestemming	*421*	*1.947*	*21*	*21*	*21*	*21*	*21*
Verlofvoorziening	781	941	941	941	941	941	941
Netto vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jr	17.727	16.258	13.063	15.381	17.444	18.894	20.375
- Lopende onderhandse leningen	*17.727*	*16.258*	*10.591*	*6.615*	*3.633*	*1.660*	*563*
- Nieuw aan te trekken leningen	-	-	*2.472*	*8.766*	*13.811*	*17.234*	*19.813*
Totaal vaste passiva	**20.438**	**21.272**	**16.537**	**18.172**	**20.688**	**22.592**	**24.527**
Vlottende passiva							
Netto vl. Schulden met een rentetypische looptijd < 1 jr	522	3.341	3.265	3.265	3.265	3.265	3.265
- Schulden aan openbare lichamen	*318*	*636*	*2.448*	*2.448*	*2.448*	*2.448*	*2.448*
- Overige schulden	*205*	*2.705*	*816*	*816*	*816*	*816*	*816*
Overlopende passiva	18.772	17.686	*15.741*	*15.741*	*15.741*	*15.741*	*15.741*
Totaal vlottende passiva	**19.295**	**21.028**	**19.005**	**19.005**	**19.005**	**19.005**	**19.005**
TOTAAL PASSIVA	**39.734**	**42.300**	**35.542**	**37.177**	**39.693**	**41.597**	**43.532**

De ontwikkeling van de reserves en voorzieningen wordt niet historisch bepaald en kunnen derhalve wel worden geprognosticeerd. De ontwikkeling van de netto vaste schulden is gebaseerd op de huidige leningenportefeuille en de verwachte ontwikkelingen ten aanzien van de financieringsbehoefte voor de materiële vaste activa. De ontwikkeling van de vlottende passiva is eveneens gebaseerd op het gemiddelde van de gerealiseerde balanswaarde over de afgelopen jaren. Door deze systematiek aan te houden, ontstaat er een steeds nauwkeuriger beeld.

Ontwerp

6.2 Investeringsprogramma

Afdeling	Activum omschrijving	Begroting 2024	Begroting 2025	meerjarenraming 2026	2027	2028
Bedragen x 1.000 euro						
A&B	Software	-	-	-	2.354	257
BR	Gereedschappen	55	-	54	19	-
DIV	Inrichting gebouwen en inventaris	-	-	56	-	-
FZF	Inrichting gebouwen en inventaris	706	522	679	499	3.855
FZF	Personenautos	45	100	100	101	-
FZF	Scooters	-	-	16	-	-
ICT	Hardware	3.100	4.734	5.828	3.196	2.496
ICT	Telecommunicatie-voorzieningen	19	30	-	-	-
ICT	Mob App (tablets/labtops/smartphone)	1.750	1.750	1.750	1.750	1.750
ICT	Glasvezelbekabeling	-	-	-	119	181
Totaal investeringen vaste activa		**5.675**	**7.136**	**8.482**	**8.038**	**8.539**

Het investeringsprogramma houdt initieel rekening met vervangingsinvesteringen wanneer bestaande activa economisch zijn afgeschreven. Voorziene afwijkingen hierop worden verwerkt bij de actualisatie van het investeringsprogramma.

Inrichting gebouwen en inventaris
In de regio spelen meerdere huisvestingsontwikkelingen, die ook van invloed zijn op het investeringsniveau bij De Connectie. De gemeente Arnhem denkt op dit moment na over de toekomstige huisvestingssituatie en onderzoekt hierbij verschillende mogelijkheden. Naar verwachting laat gemeente Renkum binnen een aantal jaren renovatiewerkzaamheden uitvoeren aan het bestaande gemeentehuis. Als gevolg hiervan schuiven de vervangingsinvesteringen voor inrichting gebouwen en inventaris voor een groot deel door naar 2025 en verder.

Software
Steeds meer software wordt in gebruik genomen in de vorm een SAAS-oplossing. Dit is onderdeel van de cloudstrategie. De kosten voor SAAS-oplossingen dienen anders te worden verwerkt op basis van de BBV. Als gevolg hiervan worden de (licentie-)kosten van deze oplossingen in de exploitatiebegroting opgenomen in plaats van de aanschaf- en implementatiekosten in de investeringsbegroting. Het investeringsprogramma wordt aangepast op de natuurlijke vervangingsmomenten van software waarvoor een SAAS-oplossing wordt gekozen.

Hardware
De vervanging van servers is in 2024 uitgesteld om beter zicht te hebben op de exacte behoefte. Het selectietraject zal dit jaar opgestart worden waarna de investering in 2025 zal plaatsvinden.

Mobiele apparatuur
De investeringen in mobiele apparatuur heeft betrekking op de vervanging van mobiele telefoons en laptops. Gestreefd wordt naar een ideaalcomplex waarbij jaarlijks een gelijkblijvend volume aan apparatuur wordt vervangen.

Personenauto's
Gemeente Arnhem is voornemens om het wagenpark, in ieder geval de pool auto's, te elektrificeren. In het investeringsprogramma is rekening gehouden dat in drie jaar tijd (2025 tot 2028) deze ontwikkeling wordt doorgevoerd.

Ontwerp

6.3 EMU-saldo

		2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x 1.000 euro						
Omschrijving						
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-858	503	475	475	475
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	5.165	5.624	6.129	6.311	6.563
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie minus de vrijval van de voorzieningen ten bate van de exploitatie	-	-	-	-	-
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	5.675	7.136	8.482	8.038	8.539
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in	-	-	-	-	-
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa:					
	Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	-	-	-	-	-
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie	-	-	-	-	-
8	Baten bouwgrondexploitatie voor zover transacties niet op de exploitatie verantwoord	-	-	-	-	-
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betrekken	-	-	-	-	-
10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	-	-	-	-	-
11	Verkoop van effecten:					
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
b	Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo		**-1.367**	**-1.009**	**-1.878**	**-1.252**	**-1.501**

In het BBV is de verplichting opgenomen dat gemeenschappelijke regelingen ramingen van het EMU-saldo dienen te verstrekken over het voorafgaande jaar, het actuele begrotingsjaar en de drie jaren volgend op het begrotingsjaar. Het EMU-saldo heeft het karakter van een resultaatbepaling op kasbasis. Het begrotingstekort van de gehele overheid mag volgens Europese normen niet hoger zijn dan 3%. Dit geldt niet alleen voor het tekort van de Rijksoverheid maar voor het saldo van alle overheden bij elkaar, ook die van gemeenten en gemeenschappelijke regelingen.

Het negatieve EMU-saldo bedraagt in 2025 1,9% ten opzichte van de begroting doordat in deze jaarschijf vervangingsinvesteringen staan gepland in zowel hardware als mobiele apparatuur. Dit ligt binnen de norm van 3%. De ontwikkeling van het EMU-saldo laat vanaf 2026 een negatiever saldo zien als gevolg van een stijging van de geplande investeringen, oplopend naar 2,8%, maar nog steeds binnen de norm.

Ontwerp

6.4 Financiering

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	meerjarenraming 2026	2027	2028
Bedragen x 1.000 euro						
Leningportefeuille						
Looptijd						
2 jaar	500	-	-	-	-	-
3 jaar	1.033	333	-	-	-	-
4 jaar	3.675	2.025	1.200	375	-	-
5 jaar	5.400	3.660	1.920	840	320	-
6 jaar	1.200	900	600	300	-	-
7 jaar	1.300	1.100	900	700	500	300
8 jaar	700	613	525	438	350	263
10 jaar	2.450	1.960	1.470	980	490	-
Totaal	**16.258**	**10.591**	**6.615**	**3.633**	**1.660**	**563**

Voor de financiering van de materiële vaste activa zijn leningen afgesloten. In bovenstaand overzicht is nog geen rekening gehouden met de gewijzigde boekwaarde van de activa per ultimo 2023 en de geplande investeringen voor het eerste halfjaar van 2024. Dit zal leiden tot het aantrekken van nieuwe leningen. Op de al lopende leningen is conform aflossingsschema afgelost. Het monitoren van de financieringsbehoefte ten opzichte van de looptijd van de activa en nieuwe investeringen is een continu proces.

6.5 Stand en verloop van de reserves

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	meerjarenraming 2026	2027	2028
Bedragen x 1.000 euro						
Reserves						
Algemene Reserve	-174	-10	-	-	-	-
Bestemmingsreserve afhandeling WOZ-bezwaren	1.147	1.147	-	-	-	-
Bestemmingsreserve Prijsontwikkelingen	662	662	662	662	662	662
Bestemmingsreserve Informatieveiligheid	285	75	75	75	75	75
Egalisatiereserve SAAS	206	637	1.092	1.545	1.999	2.453
Resultaat voor bestemming	1.947	21	21	21	21	21
Totaal	**4.073**	**2.533**	**1.850**	**2.304**	**2.758**	**3.211**

Bij het vaststellen van de jaarstukken 2020 heeft het bestuur besloten een deel van het negatieve resultaat te onttrekken aan de algemene reserve. Dit deel heeft betrekking op verschuivingen van investerings- naar exploitatieprojecten. Het negatieve saldo van de Algemene Reserve zal de komende jaren worden aangevuld vanuit de vrijgevallen kapitaalslastenbudgetten van de geplande investeringen, waarvoor uiteindelijk voor een SaaS-oplossing is gekozen.

In 2023 heeft het bestuur via de 1e bestuursrapportage incidenteel extra middelen toegekend voor de afhandeling van WOZ-bezwaren als gevolg van de stijging van het aantal bezwaren tegen de WOZ-waardebepalingen. Voor de niet-bestede middelen heeft het bestuur een bestemmingsreserve ingesteld. Aanleiding hiervoor is dat naar verwachting het aantal bezwaren nog steeds hoog uit zal vallen en de daaraan gerelateerde kosten in elk geval ook in 2024 niet binnen de huidige budgetten zullen passen. Middels deze reserve wordt voorkomen dat er opnieuw middelen van de gemeenten gevraagd zullen moeten worden.

Ontwerp

Het bestuur heeft in 2022 een bestemmingsreserve ingesteld om middelen beschikbaar te houden voor toekomstige prijsindexaties, aangezien De Connectie veelal werkt met langjarige contracten. Als gevolg van de huidige prijsontwikkelingen is de verwachting dat, zodra de lopende contracten zijn uitgediend, deze een substantiële prijsverhoging zullen laten zien bij hercontractering. De onttrekking aan de deze bestemmingsreserve is nog niet opgenomen in de begroting. Deze zullen met een begrotingswijziging aan het bestuur worden voorgelegd wanneer er zicht is op de meerkosten als gevolg van deze ontwikkeling.

Het bestuur heeft in 2022 een bestemmingsreserve ingesteld om incidenteel beschikbaar gestelde middelen beschikbaar te houden voor Informatieveiligheid en privacy. In 2023 heeft het bestuur besloten om ook de niet bestede incidenteel toegekende budgetten te doteren aan de bestemmingsreserve. De activiteiten en bestedingen volgen het tempo van het Programma Informatieveiligheid en privacy waarin samen met de gemeente Arnhem wordt opgetrokken.

Steeds meer software wordt in gebruik genomen in de vorm een SAAS -oplossing. Dit heeft tot gevolg dat de kosten op een andere wijze moeten worden begroot. Het investeringsprogramma is aangepast op deze ontwikkeling, waarbij het hierdoor vrijvallende kapitaalslastenbudget ten dele worden gebruikt voor de dekking van de licentiekosten. Met ingang van 2023 wordt er jaarlijks € 206.000 toegevoegd aan deze reserve, oplopend tot € 300.000 in 2027. De onttrekking aan de egalisatiereserve is nog niet opgenomen in de begroting. Deze zullen met een begrotingswijziging aan het bestuur worden voorgelegd wanneer SAAS-oplossingen worden vervangen en budget voor implementatie beschikbaar moet komen.

Ontwerp

6.6 Jaarlijks terugkerende arbeidskosten met een vergelijkbaar volume

De BBV schrijft voor dat afzonderlijk aandacht moet worden besteed aan jaarlijkse terugkerende arbeidskosten met een vergelijkbaar volume. Zoals uit de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling blijkt, wordt voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. Alle arbeidskosten gerelateerde verplichtingen zijn in de exploitatiebegroting verwerkt.

In de CAO is opgenomen dat medewerkers vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke verlofuren mogen sparen. Met dit 'verlofsparen' kunnen medewerkers hun verlof afstemmen op hun loopbaanfase en privéomstandigheden. Vanuit de commissie BBV is aangegeven dat voor deze niet voorspelbare opbouw en daarmee ook onvoorspelbare afbouw een voorziening gevormd dient te worden. Mutaties op deze voorziening maken, gezien het onvoorspelbare karakter, geen deel uit van de exploitatiebegroting.

Ook opgenomen in de nieuwe CAO is dat medewerkers gebruik kunnen maken van de Regeling Vervroegd Uittreden (RVU). In kaart is gebracht welke medewerkers hiervan gebruik zouden kunnen maken de komende jaren. Als een medewerker van deze regeling gebruik maakt zijn hier kosten aan verbonden voor De Connectie. Omdat niet te voorspellen is hoeveel medewerkers daadwerkelijk van de regeling gebruik gaan maken, wordt hier geen voorziening voor getroffen maar zullen deze kosten in de realisatie van De Connectie terechtkomen.

Ontwerp

7. Bijlagen

7.1 Bijlage 1: Taakvelden

Taakvelden	Arnhem	Renkum	Rheden	Totaal baten	Arnhem	Renkum	Rheden	Totaal Lasten	Saldo begroting 2025
Bedragen x 1.000 euro									
0. Bestuur en ondersteuning									
0.2 Burgerzaken	-	-	-		-	-	-		-
0.4 Overhead	-38.349	-5.548	-9.269	**-53.166**	35.336	5.112	8.541	**48.989**	**-4.176**
0.5 Treasury	-	-	-	**-**	7	1	2	**10**	**10**
0.61 OZB woningen	-	-	-	**-**	2.675	387	647	**3.709**	**3.709**
0.62 OZB niet-woningen	-	-	-		-	-	-		-
0.64 Belastingen overig	-222	-32	-54	**-308**	149	22	36	**206**	**-102**
0.8 Overige baten en lasten	-	-	-		-	-	-		-
0.10 Mutaties reserves	-	-	-	**-**	348	50	84	**482**	**482**
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-	-		-	-	-		-
Saldo				**-53.473**				**53.396**	**-78**
1. Veiligheid									
1.2 Openbare orde en veiligheid	-	-	-	**-**	41	6	10	**56**	**56**
Saldo				**-**				**56**	**56**
6. Sociaal domein									
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-925	-	-	**-925**	925	-	-	**925**	-
6.5 Arbeidsparticipatie	-	-	-		-	-	-		-
Saldo				**-925**				**925**	**-**
Resultaat				**-54.398**				**54.377**	**-21**

Ontwerp

7.2 Bijlage 2: Lasten per afdeling

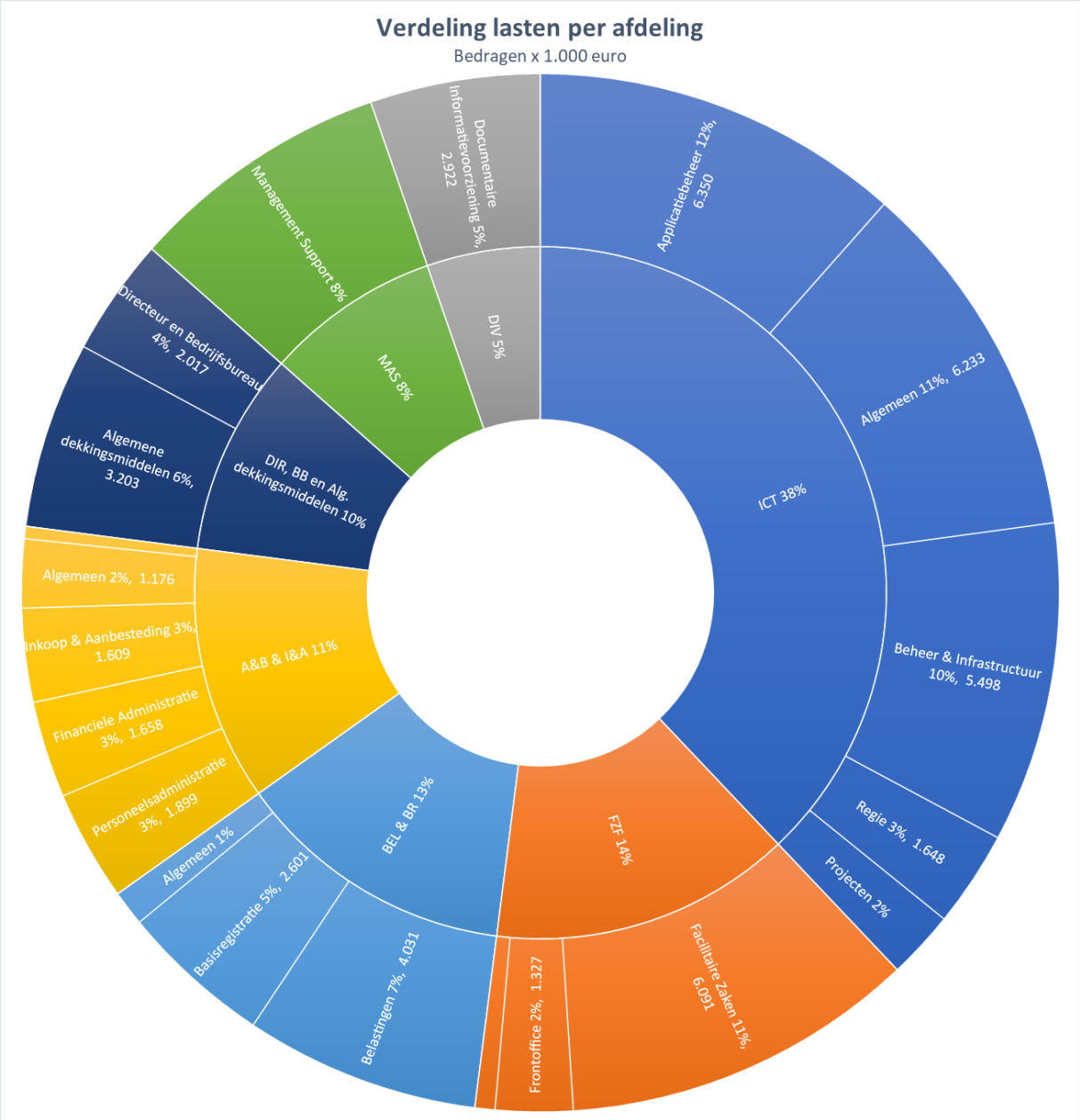

Jaarstukken De Connectie 2023: bekijk de belangrijkste punten!

In de Jaarstukken 2023 leest u welke doelen De Connectie heeft behaald met de hiervoor beschikbare middelen. U bekijkt nu een samenvatting. Hierin een overzicht van de belangrijkste resultaten.

De Demand- en Supplyorganisatie vormt een belangrijk onderdeel van onze regionale samenwerking. In deze structuur zijn gemeentelijke Demandmanagers aanspreekpunt voor één of meerdere onderdelen van de dienstverlening die zij afnemen bij De Connectie. De Supplymanagers zijn teamleiders en ICT Servicemanagers van De Connectie. Voor goede dienstverlening is het belangrijk te weten wat we van elkaar kunnen verwachten. In 2023 zijn we een traject gestart om de samenwerking in dit verband verder te verbeteren.

Het belastingjaar 2023 stond in het teken van een ongekende, landelijke toename van WOZ-bezwaren en reacties. Toch slaagden de collega's van Belastingen erin om de bezwaren binnen de financiële en wettelijke termijn af te handelen. Dit is gelukt omdat de gemeenten op tijd extra middelen beschikbaar stelden, door slimme procesafspraken én de tomeloze inzet van onze medewerkers.

U leest het: alle collega's van De Connectie zetten zich dag in dag uit in voor een klantgerichte dienstverlening naar de gemeenten Arnhem, Renkum en Rheden. Samenwerking onderling én met uw gemeente staat hiervoor aan de basis. Daarom bedacht De Connectie voor 2023 het motto 'Samen doen we het!' Onder het motto hangen drie strategische thema's 'Dienstverlening: het gaat om de klant,' De Connectie op orde' en 'Jij doet ertoe!'.

Met de drie thema's blijven we stappen zetten op het gebied van samenwerking en harmonisatie van systemen en processen.

Doorontwikkeling van de digitale werkomgeving

Alle gemeenten zijn overgegaan **naar één gemeenschappelijke digitale infrastructuur**.

In de eerste maanden van 2023 zijn de laatste computerprogramma's waar we mee werken **verplaatst naar deze nieuwe digitale omgeving**.

De oude omgevingen zijn **uitgeschakeld en opgeruimd.**

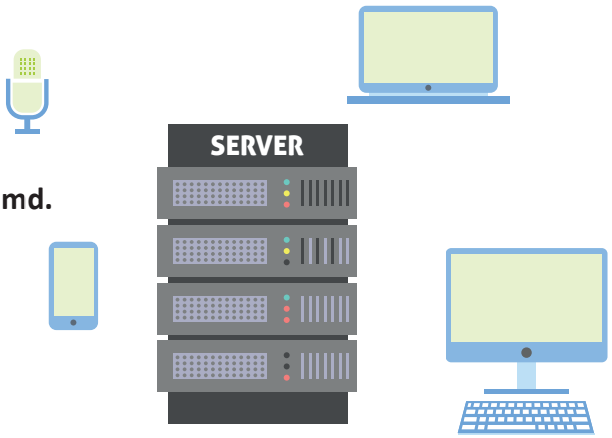

Nu het project is afgerond richten we ons op twee dingen:

- Verder verbeteren van het **beheer** van de digitale werkomgeving.
- **(Door-)ontwikkelen** van de digitale werkplek.

Uitvoeren regionale cloudstrategie

‘De cloud’ staat voor **werken en opslaan via internet**. Software en gegevens staan dus niet meer op onze eigen servers, maar **online.**

De cloudstrategie is een aanpak op **regionaal niveau** voor **verhuizing naar de cloud.** De Connectie voert de strategie uit door:

- Bij het **vervangen van software** (bijvoorbeeld omdat een contract afloopt) een vervanger te kiezen die **via de cloud** beschikbaar is.
- Het bouwen van een ‘Azure Landingzone’, een digitaal platform om toekomstige bewegingen naar de cloud **veilig** te blijven uitvoeren.

Harmonisatie van de gemeentelijke applicaties blijft hierbij een belangrijk aandachtpunt, maar is geen doel op zich. Samen met de gemeenten bekijken we de meerwaarde van harmoniseren.

Huisvesting en hybride werken

De Connectie is ondersteunende partner bij **ontwikkelingen op het gebied van huisvesting** van de gemeenten Arnhem, Renkum en Rheden:

- We adviseren over de **huisvestingplannen** van de gemeente Arnhem.
- We bereiden samen met de gemeente Rheden de **inrichting** van het nieuwe gemeentehuis voor en ondersteunen in de huidige, tijdelijke huisvesting.
- We zijn sparringpartner voor de gemeente Renkum bij het onderzoek naar een **eventuele renovatie** van het gemeentehuis in Oosterbeek.

Door **hybride werken** veranderen de **behoeftes** op **kantoor** én **thuis.**

- In 2023 hebben we nog meer **overlegruimtes** geschikt gemaakt om **hybride** te vergaderen.
- We hebben **concentratiewerkplekken** ingericht en **belcellen** geplaatst. Dat laatste zijn kleine, mobiele, geluidsdichte hokken. Het best te vergelijken met de telefooncel van vroeger.

We leveren vanaf 2023 voor de gemeente Arnhem **complete thuiswerkplekken.**
De gemeenten Renkum, Rheden en De Connectie zelf moeten hierin nog hun eigen beleidskeuzes maken.

Ongekend aantal WOZ-bezwaren op tijd afgehandeld

2023 kende een enorme, landelijke **toename van bezwaren en reacties** op de WOZ-waarden, veroorzaakt door de opkomst van No Cure No Pay-bureaus.

No Cure No Pay-bureaus bieden inwoners gratis hun diensten aan om bezwaar te maken tegen de WOZ-beschikking. De bureaus verdienen aan de verplichte vergoeding die gemeenten moeten betalen voor de proceskosten.

Ondanks de groei aan bezwaren lukte het ons om het overgrote deel **binnen de wettelijke termijn van een uitspraak te voorzien.**

Wat hierbij heeft geholpen:

- De gemeenten hebben op tijd **extra middelen** beschikbaar gemaakt voor het uitkeren van proceskostenvergoedingen en het inhuren van extra personeel.
- Met de grotere No Cure No Pay bureaus zijn **procesafspraken** gemaakt. Dit zorgde voor een gemiddeld lagere kostenvergoeding per bezwaar.
- De **tomeloze inzet** van onze medewerkers.

Verbeteren van WOZ-registraties

Voor een **goede WOZ-taxatie** beoordelen onze taxateurs in hoeverre **woningen onderling vergelijkbaar** zijn. Op basis van:

- Primaire kenmerken (woningtype, grootte, grondoppervlakte, bouwjaar).
- Secundaire kenmerken (staat van onderhoud, locatie).

Mutatiesignaleringen *geven inzicht in de verschillen tussen de gegevens in onze administratie en de situatie in het echt.*

In 2023 heeft team Basisregistraties:

- De mutaties voor de jaren 2020 tot en met 2022 bijgewerkt.
- Mutatiesignaleringen voor de primaire kenmerken verder verbeterd.
- Secundaire kenmerken in de gemeentelijke administratie bijgewerkt.

Informatiepagina inkoop, aanbesteding en betaling

In 2023 heeft team Inkoop & Aanbesteding een **interne informatiepagina voor alle gemeenten** gemaakt. Met deze pagina voorzien we in de behoefte aan **één overkoepeld overzicht** van:

- Wettelijk te volgen procedures bij aanbesteden.
- Het inkoopbeleid van de gemeenten en De Connectie.
- De inkoopvoorwaarden van de gemeenten en De Connectie.
- Het betalingsproces van facturen.
- Het aanmaken van zogenaamde 'betaalverplichtingen'.

De pagina wordt nog steeds verder aangevuld en doorontwikkeld.

Deze **'kennisbank'** draagt bij aan het verder verhogen van het kennisniveau en het inkoopbewustzijn. Zowel bij de gemeenten als bij collega's van De Connectie. Hiermee krijgen we steeds beter grip op het totale inkoop- en betaalproces.

Andere projecten

In 2023 en januari 2024 zijn de gemeenten Arnhem, Renkum, Rheden en De Connectie overgestapt van vaste telefoons naar **digitale telefonie via Teams.** We hebben samen met de gemeenten de overgang verzorgt voor de gemeentelijke klantcontactcentra, alle 'gewone' gebruikers en onze Frontoffice. Voordelen:

- We kunnen nu de verouderde, vaste telefooncentrales en alle toestellen op de bureaus verwijderen.
- We kunnen gebruik maken van onze bestaande, digitale infrastructuur.

We hebben in 2023 het contract voor ons **servicemanagementsysteem** opnieuw aanbesteed. Dit is het systeem voor bijvoorbeeld het melden van storingen, het reserveren van vergaderruimtes en het aanvragen van thuiswerkmiddelen. De huidige aanbieder Topdesk won. Voordelen:

- De verbeterde versie werkt vanuit de cloud en is altijd en overal direct benaderbaar.
- Meldingen kunnen beter worden gemonitord, waarbij ook beter over de doorlooptijden kan worden gerapporteerd.

Vanaf 1 januari 2024 mogen **wegwerpbekers** niet meer gebruikt worden op kantoor. In 2023 heeft De Connectie in een regionale projectgroep gewerkt aan een geharmoniseerde oplossing. De gemeenten Renkum, Rheden en De Connectie kozen voor een herbruikbare beker. Gemeente Arnhem heeft in 2023 nog geen definitieve keuze gemaakt.

Zo ging het op financieel gebied

We sluiten **2023** onder de streep af met een positief resultaat van **€1,9 miljoen.**

- Het positieve resultaat wordt deels verklaard door de vrijval van een aantal stelposten. In 2023 zijn deze stelposten niet nodig geweest en vallen hiermee vrij ten gunste van het resultaat.
- Daarnaast is een aantal projecten vertraagd wat heeft geleid tot een lager kostenniveau dan waar in de begroting rekening mee is gehouden.
- Ook zijn er hogere renteopbrengsten gerealiseerd op de lopende rekeningen bij de BNG.

Het grootste deel van het resultaat vloeit terug naar de gemeenten.

Voor maat- en meerwerk ten opzichte van de basisdienstverlening sluiten we **maat- en meerwerkovereenkomsten** met de gemeenten. Het **aandeel maat- en meerwerk** ten opzichte van de begroting **is groot (> 10%).** Het wordt vooral geleverd door Facilitaire Zaken, ICT en Management Support.

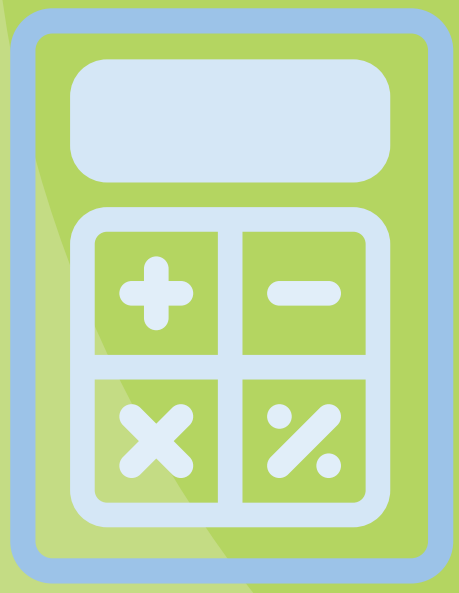

Meer weten?

Meer weten over het jaar 2023 bij De Connectie? Bekijk de **uitgebreide Jaarstukken** voor meer informatie over de **realisatie van onze programma's** en de **inzet van de hiervoor beschikbare middelen** in 2023.

Jaarstukken 2023

25 april 2024

De Connectie

Inhoudsopgave

1. Jaarverslag 4

1.1. Missie, visie, uitgangspunten en kernwaarden 4

1.1.1. Missie 4

1.1.2. Visie 4

1.1.3. Uitgangspunten 4

1.1.4. Kernwaarden 4

1.2. Programmaverantwoording 5

1.2.1 Programma Bedrijfsvoering gemeenten 5

1.2.2 Programma Belastingen gemeenten 14

1.2.3 Overzicht Algemene dekkingsmiddelen en overhead 16

1.2.4 Bedrag heffing vennootschapsbelasting 18

1.3. Paragrafen 19

1.3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 19

1.3.2 Financiering 27

1.3.3 Bedrijfsvoering 30

1.3.4 Wet Open Overheid 37

2. Jaarrekening 38

2.1 Overzicht van balans en toelichting 38

2.1.1 Balans per 31 december 2023 38

2.1.2 Toelichting op de balans 39

2.1.3 Niet uit de balans blijkende verplichtingen 47

2.2 Overzicht van baten en lasten en toelichting 48

2.2.1 Overzicht van baten en lasten 48

2.2.2 Toelichting op het overzicht van baten en lasten 49

2.2.3 Bijdragen gemeenten 59

2.2.4 Bijdragen derden 60

2.2.5 Incidentele baten en lasten 61

2.2.6 Afwijkingen op investeringsprogramma 63

2.2.7 Informatie Wet normering topinkomens (WNT) 64

2.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 67

3. Bijlagen behorende tot de jaarrekening 68

3.1 Bijlage 1: Rechtmatigheidsverantwoording 68

3.2 Bijlage 2: Taakvelden 70

4. Bijlagen niet behorende tot de jaarrekening 71

4.1 Bijlage 3: Begrotingsmutaties 71

Voorwoord

Dit zijn de Jaarstukken 2023. U leest hoe De Connectie haar doelen en prestaties heeft gerealiseerd met de hiervoor beschikbare middelen. De jaarstukken vormen samen met de perspectiefbrief, begroting en twee bestuursrapportages onze jaarlijkse beleidscyclus.

2023 was mijn eerste jaar als directeur van De Connectie. Ook in deze rol merk ik hoe collega's zich dag in dag uit inzetten voor een klantgerichte dienstverlening naar de gemeenten Arnhem, Renkum en Rheden. Samenwerking onderling én met uw gemeente staat hiervoor aan de basis. Daarom bedacht ik samen met het managementteam voor 2023 het motto 'Samen doen we het!'. Dit voorwoord neemt u mee in afgelopen jaar.

Verbeterde samenwerking demand- en supplyorganisatie
De demand- en supplyorganisatie vormt een belangrijk onderdeel van onze regionale samenwerking. In deze structuur zijn gemeentelijke Demandmanagers aanspreekpunt voor één of meerdere onderdelen van de dienstverlening die zij afnemen bij De Connectie. De Supplymanagers zijn teamleiders en ICT Servicemanagers van De Connectie. Voor goede dienstverlening is het belangrijk te weten wat we van elkaar kunnen verwachten. In 2023 zijn we een traject gestart om de samenwerking in dit verband verder te verbeteren. Complimenten aan de gemeenten voor het initiatief en de gezette stappen.

Afhandeling van WOZ-bezwaren
Het belastingjaar 2023 stond in het teken van een ongekende landelijke toename van WOZ-bezwaren en reacties. Toch slaagden de collega's van Belastingen erin om de bezwaren binnen de financiële en wettelijke termijn af te handelen. Dit is gelukt omdat de gemeenten op tijd extra middelen beschikbaar stelden, door slimme procesafspraken én de tomeloze inzet van onze medewerkers.

Aan de slag met drie strategische thema's
In 2023 werkte De Connectie onder het motto 'Samen doen we het' aan drie strategische thema's:

- '*Dienstverlening: het gaat om de klant!*' focust op het verbeteren van de samenwerking met uw gemeente. We werkten in 2023 aan een vragenlijst om volgend jaar de klanttevredenheid bij alle collega's van de gemeenten te meten.
- Bij '*De Connectie op orde*' staat kwaliteit van dienstverlening centraal: verder beschrijven, borgen van kwaliteit én meten zijn speerpunten. In 2023 is een eerste project onder dit thema gestart: het opstellen van KPI's om onze dienstverlening objectief te meten.
- '*Jij doet ertoe!*' is er omdat De Connectie een organisatie wil zijn waar huidige en potentiële medewerkers zich gezond, veilig, verbonden en welkom voelen. Duurzame inzetbaarheid, werkplezier en inclusie & diversiteit zijn pijlers. In 2023 bereidden we een medewerkersonderzoek voor.

Aan de hand van de drie thema's ontwikkelt De Connectie steeds verder. Op het gebied van dienstverlening, samenwerking en harmonisatie van systemen en processen. Ik ben trots op de stappen die we hebben gezet en nog gaan maken. Samen doen we het!

Sanne de Kleyn

Directeur De Connectie

1. Jaarverslag

Voor u ligt het jaarverslag over 2023 van De Connectie. In dit jaarverslag komen in hoofdstuk 1.1 de missie en de doelen van De Connectie aan de orde. In hoofdstuk 1.2 wordt verantwoording afgelegd over de realisatie van het, in de begroting 2023, voorgenomen beleid. Dit gebeurt aan de hand van de vastgestelde programma's Bedrijfsvoering gemeenten, Belastingen gemeenten en het overzicht van Algemene dekkingsmiddelen en overhead. Daarnaast wordt aandacht besteed aan de heffing van vennootschapsbelasting (Vpb). In hoofdstuk 1.3 komen de, voor De Connectie relevante, verplichte paragrafen aan de orde.

1.1. Missie, visie, uitgangspunten en kernwaarden

1.1.1. Missie

De Connectie maakt het mogelijk dat haar klanten zich volledig kunnen richten op inwoners, bedrijven en toeristen.

1.1.2. Visie

"Met oog voor talent, ontwikkeling en diversiteit bieden wij de beste dienstverlening. We kennen onze klant en zijn een betrouwbare en transparante organisatie."

1.1.3. Uitgangspunten

De uitgangspunten van de dienstverlening van De Connectie zijn de vijf K's: kosten, kwaliteit, kwetsbaarheid, kansen en klant.

De Connectie denkt en werkt vanuit de **klant** en zet de klant altijd centraal. De Connectie levert producten en diensten tegen een gezamenlijk afgesproken **kwaliteit**. De Connectie investeert in medewerkers en biedt hen **kansen** zich te ontwikkelen. De Connectie kent de trends en ontwikkelingen, speelt daarop in en vertaalt deze in samenwerking met de klant naar haar bedrijfsvoering. Hierdoor zijn partners in staat om zich volledig te richten op hun inwoners, bedrijven en toeristen. Ze zijn daardoor minder **kwetsbaar**. Door producten en diensten te harmoniseren en te digitaliseren werkt De Connectie efficiënter. Dit leidt ertoe dat de **kosten** voor de partners omlaaggaan.

1.1.4. Kernwaarden

De Connectie ontwikkelt zich naar een flexibele, open en daadkrachtige organisatie die zich makkelijk aanpast aan nieuwe ontwikkelingen. De kernwaarden die hierbij horen, het fundament waar energie en inspiratie uit worden gehaald, zijn:

- Professioneel: service, verantwoordelijk, kennis, kwaliteit, resultaatgericht, dienstverlenend.
- Betrokken: samen, verbindend, nieuwsgierig, werkplezier, omgevingsbewust, energiek, leergierig.
- Integer: duidelijk, betrouwbaar, open, eerlijk, transparant, afspraken nakomen.

1.2. Programmaverantwoording

1.2.1 Programma Bedrijfsvoering gemeenten

Wat hebben we bereikt?

De Connectie wil zich onderscheiden in de dienstverlening aan de aangesloten gemeenten. Daarom willen we ons door blijven ontwikkelen. In dit hoofdstuk volgt wat per onderwerp wat we ons als doel hadden gesteld en wat we hebben bereikt. Ook worden andere mijlpalen in onze dienstverlening genoemd die we onszelf in de MJPB 2023-2026 nog niet als concreet doel gesteld hadden.

Servicegerichte organisatie
Om de missie en visie te realiseren is het allereerst nodig dat de organisatie zich ontwikkelt. In de periode 2020-2024 gaat De Connectie daarom in drie fases die parallel lopen aan het volwassen worden van de organisatie aan de slag, namelijk:

1. De Connectie, een uitvoeringsorganisatie met focus op de basis op orde brengen.
2. De Connectie, een servicegerichte organisatie.
3. De Connectie, dé partner in bedrijfsvoering.

De Connectie wil tenminste een servicegerichte organisatie worden. Dat zijn we wanneer zij in staat is om behoeften, wensen en verwachtingen van klanten te vertalen naar succesvolle producten, diensten en dienstverlening. Klanten merken in deze fase dat er meegedacht en gestuurd wordt op de veranderende behoeften van de klanten. Er wordt gedacht en gehandeld vanuit de klant.

Deze fases overlappen elkaar deels. Waar de ene afdeling nog volop inzet op de basis op orde brengen, draagt de andere afdeling al volledig bij aan een servicegerichte organisatie. Het streven is dat alle afdelingen in 2024 servicegericht zijn. Dit programmaplan richt zich op wat er nodig is om dat niveau van dienstverlening te behalen. Per afdeling verschilt echter welke fase het eindstation is. Het eindstation is afhankelijk van de behoefte van de klant en wordt samen met de gemeenten bepaald.

De afdeling ICT werkt voor een groot deel al servicegericht. De afdeling praat op structurele basis met over o.a. de werkvoorraad en lopende projecten. Hierdoor kan beter worden ingespeeld op de verwachtingen van de klant. Ook ontstaat er bij de financiële administratie een meer servicegericht team dat meedenkt over de wensen en behoeften van de klanten. Zo zijn er bijvoorbeeld instructiefilmpjes opgenomen voor budgethouders van gemeenten waarin wordt uitgelegd hoe je een verplichting aanmaakt.

Bij andere afdelingen en teams is het bereiken van de doelstelling van een servicegerichte organisatie soms nog wat verder weg. Vaak wordt dit veroorzaakt doordat er nog onvoldoende is geharmoniseerd en gestandaardiseerd of omdat er nog achterstanden zijn in te lopen. Dit heeft tot gevolg dat alle medewerkers nodig zijn om de dagelijkse dienstverlening uit te voeren.

Huisvesting/ Hybride werken
De Connectie is ondersteunend in de keuzes die de gemeenten maken rondom huisvesting en hybride werken. De gemeente Arnhem is gestart met een projectgroep voor het vormgeven van de verbouw van het stadhuis. De Connectie neemt deel aan deze projectgroep. De gemeente Rheden wordt ondersteund in haar tijdelijk huisvesting in aanloop naar de realisatie van een nieuw gemeentehuis. Ook bereidt De Connectie, samen met de gemeente Rheden, de inrichting van en verhuizing naar dit nieuwe gemeentehuis voor. De gemeente Renkum overweegt het huidige gemeentehuis te renoveren. De Connectie denkt mee over de impact van de te maken keuzes voor de dienstverlening.

Tijd- en plaatsonafhankelijk werken is de standaard geworden. Dit heeft ook impact op de wijze waarop De Connectie haar dienstverlening inkoopt. In 2022 zijn bijvoorbeeld raamovereenkomsten voor thuiswerkmeubilair en kantoormiddelen met leveranciers gesloten. Hiermee kan worden ingespeeld op de veranderende behoefte van gemeenten. Voor de gemeente Arnhem wordt inmiddels een complete thuiswerkplek gefaciliteerd, met zowel ICT- als facilitaire voorzieningen. De gemeenten Renkum, Rheden en De Connectie zelf moeten hierin nog hun eigen beleidskeuzes maken. De ICT-voorzieningen voor de thuiswerkplek zijn beschikbaar voor alle medewerkers.

Ook het ruimtegebruik op kantoor is veranderd. Overlegruimten zijn aangepast naar hybride overlegruimtes met mogelijkheid om ook op afstand deel te kunnen nemen. Daarnaast zijn er werkplekken vormgegeven binnen de huidige kantooromgeving in de vorm van bel-units en concentratiewerkplekken.

Regionale Informatievisie en -strategie
In de regionale Informatievisie en -strategie zijn de technologische trends op het gebied van informatievoorziening uitgewerkt. De regionale Informatievisie en -strategie wordt herijkt. Deze herijking is noodzakelijk om ook over de komende jaren een goed werkende en op de gemeenten en De Connectie afgestemde informatievoorziening te hebben. Een belangrijk deel van de informatievoorziening vertaalt zich naar ICT-oplossingen die bij en met De Connectie kunnen worden gerealiseerd.

Onderzoeksbureau Berenschot is, in opdracht van de gemeentesecretarissen, gevraagd een onderzoek te doen naar centralisering van het opdrachtgeverschap in de Informatievoorzienings- (IV) keten. Aan de hand van de uitkomsten van dit onderzoek is besloten om het advies van Berenschot over te nemen. Dit betekent dat in het voorjaar van 2024 een gezamenlijk programma wordt vastgesteld om het opdrachtgeverschap vanuit de gemeenten te verbeteren. Verder moeten de randvoorwaarden die nodig zijn voor goed opdrachtgeverschap op orde worden gebracht. Daarnaast is het programma bedoeld om kansen tot samenwerking beter te benutten en de sturing op de verschillende opgaven te verbeteren.

Cloud computing
Een belangrijke ontwikkeling is de beweging naar Cloud computing. Bij Cloud computing zijn hardware, software en gegevens steeds meer via het internet beschikbaar. De Connectie geeft uitvoering aan de regionale cloudstrategie door, wanneer leveranciers hun applicatie naar de cloud brengen, deze beschikbaar te maken voor onze gebruikers. Dit gebeurt vooral op natuurlijke vervangingsmomenten, bijvoorbeeld als een contract afloopt. Daarnaast wordt een online (cloud-) platform gebouwd om toekomstige bewegingen naar de cloud op een veilige manier plaats te laten vinden, de zogeheten 'Azure Landingszone'. Ook de eigen serverruimtes en datacenters willen we op termijn als dienst gaan afnemen. Dit vergroot onze flexibiliteit en verhoogt de veiligheid en continuïteit. Harmonisatie van de gemeentelijke applicaties blijft daarbij een belangrijk aandachtpunt, maar is geen doel op zich. De meerwaarde hiervan zal per individuele casus worden beoordeeld.

Wettelijke ontwikkelingen
Met de Omgevingswet wil de overheid de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigen en samenvoegen. Deze wetswijziging raakt ook de wijze van dienstverlening van De Connectie aan de gemeenten. In 2023 wilden wij samen met de gemeenten uitzoeken wat de gevolgen voor onze dienstverlening zijn. In eerste instantie valt te denken aan de dienstverlening op het gebied van basisregistraties. Het team basisregistraties heeft samen met de gemeenten onderzoek gedaan naar de impact op de dienstverlening. De verwachting is dat er geen of minimale wijzigingen zullen zijn ten opzichte van de situatie voor 2024. De gevolgen voor het informatiebeheer, waaronder het archiefbeheer, zijn op dit moment nog niet duidelijk. Samen met de gemeenten en het Gelders Archief is het team DIV in gesprek over wat dit kan betekenen.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Algemeen

Ontvlechting dienstverlening aan derden
In de bestuursopdracht is vastgelegd dat er een pas op de plaats wordt gemaakt voor wat betreft de groeiambitie. De Connectie richt zich niet meer op groei door het aantrekken van nieuwe opdrachtgevers/klanten. De ontvlechting en overdracht van de dienstverlening aan de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) vond plaats in 2022. Net als de ODRA heeft ook de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) het stadskantoor verlaten. Ook de gemeente West Maas en Waal zegde in 2022 een deel van de dienstverlening op. Deze dienstverlening is in de loop van 2023 weer aan de gemeente West Maas en Waal overgedragen. De Connectie blijft wel diensten op het gebied van de salarisadministratie uitvoeren voor.

Maat- en meerwerk
Voor maat- en meerwerk ten opzichte van de basisdienstverlening worden maat- en meerwerkovereenkomsten met de gemeenten afgesloten. Het aandeel maat- en meerwerk ten opzichte van de begroting is substantieel (> 10%) en wordt met name door de afdelingen Facilitaire zaken, ICT en Managementsupport geleverd. De financiële effecten van structureel maat- en meerwerk worden verwerkt in het begrotingjaar volgend op het jaar waarin de maat- of meerwerk overeenkomst tot stand is gekomen, i.c. 2024. Hiermee leveren ze, na de effecten van de CAO-stijging, de grootste bijdrage aan de uitbreiding van het kader van De Connectie.

ICT

Werkplekomgeving
In 2022 en in de eerste maanden van 2023 heeft de migratie (overgang) naar de nieuwe geharmoniseerde werkplekomgeving GemICT plaatsgevonden. Dit is een digitale omgeving waar De Connectie en haar klanten in kunnen werken. Na afronding van het project is de aandacht in eerste instantie verlegd naar het beheer van de nieuwe werkplekomgeving. Dit betekent echter niet dat de ontwikkelingen op de digitale werkplek hiermee klaar zijn. Vanaf 2024 gaan we ons richten op het (door-) ontwikkelen van de nieuwe digitale werkplek.

Telefonie
Er is onderzoek gedaan naar de beste manier van werken voor de vaste telefonie. Geconcludeerd is dat Teams de voorkeur heeft. Hierbij wordt de telefooncentrale vervangen door telefonie via Teams voor gemeentelijke klantcontactcentra, de Frontoffice en de 'gewone' eindgebruiker. Telefonie via Teams heeft als voordeel dat we de telefooncentrales kunnen verwijderen en de bestaande, digitale infrastructuur gebruiken. De gemeenten Renkum en Rheden zijn in 2023 overgestapt naar online telefonie, in januari 2024 gevolgd door Arnhem en De Connectie.

Monitoring en Detectie
In 2023 is de aanbesteding voor SOC/SIEM voorbereid. Dit is een monitoring- en detectieomgeving die wordt voorgeschreven door de Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO). Het project SOC/SIEM is ondergebracht in het programma Basis op Orde informatieveiligheid en privacy om hiermee de samenhang met andere informatieveiligheidscomponenten goed te kunnen borgen. De afronding van het project is hierdoor vertraagd.

Incidentmanagement
Om meer focus op informatieveiligheid te krijgen en sneller op incidenten te kunnen reageren, heeft afdeling ICT hiervoor een virtueel team ingericht. Vooruitlopend op het programma informatiebeveiliging & privacy is er geïnvesteerd in het trainen van medewerkers in informatiebeveiliging (kennis en techniek). Hiermee is vast een fundament gelegd voor de uitvoering van het programma.

Door de ingezette verbeteringen scoort de afdeling ICT hoger op de oplostijd van incidenten. In 2023 werd 94% van de incidenten binnen de gestelde normtijden opgelost, tegen 90% in 2022. De gestelde normtijd is afhankelijk van de prioriteit van incidenten en varieert tussen de 4 uren (P1) en 10 werkdagen (P4).

Documentaire informatievoorziening

Geharmoniseerde archiefoplossing
Een centraal Document Management System - Record Management Application (DMS-RMA) kan in grote mate bijdragen aan geharmoniseerd archiefbeheer (in systemen en processen). De definitiefase[1] van het project DMS-RMA is in 2023 gestart. De projectgroep heeft een voorstel voor een archiefoplossing opgeleverd en hoopt de businesscase in 2024 af te ronden. Aansluitend kan er een aanbesteding worden gestart en een geharmoniseerde archiefoplossing worden geïmplementeerd.

[1] Fase in het project waarin de eisen en wensen aan het projectresultaat worden bepaald

Vervangen zaaksystemen
Naast deze centrale archiefoplossing zijn er in 2023 ook verschillende gemeentelijke trajecten geweest om de zaaksystemen[2] te vervangen. De gemeenten zijn de eigenaren van de zaaksystemen. Het Arnhemse zaaksysteem is inmiddels succesvol vervangen. Met de implementatie van de nieuwe zaaksystemen voor de gemeenten Rheden en Renkum is een start gemaakt. Vooralsnog gaan de gemeenten ervan uit de implementatie in 2024 af te ronden. De huidige zaaksystemen worden namelijk niet meer doorontwikkeld door de leverancier. De keuzes van de gemeenten voor verschillende zaaksystemen leidt tot diversiteit in werkprocessen waarmee het harmonisatiepotentieel op dit punt niet zal worden bereikt.

Basisregistraties

Verbeteren registraties
Voor een goede taxatie beoordeelt de taxateur in hoeverre woningen onderling vergelijkbaar zijn op basis van de geregistreerde objectkenmerken. De belangrijkste (primaire) kenmerken zijn het woningtype, de grootte van de woning, de grondoppervlakte en het bouwjaar maar ook (secundair) hoe goed woningen onderhouden zijn en de locatie van de woning. In 2023 heeft het team gewerkt aan het verbeteren van de primaire objectkenmerken (mutatiesignalering) en de secundaire objectkenmerken. In 2023 heeft team basisregistraties voor de jaren 2020 tot en met 2022 de mutaties op bouwwerken gesignaleerd en verwerkt. De verschillen tussen onze WOZ-administratie en de Landelijke Voorziening WOZ (LV-WOZ) zijn geanalyseerd en grotendeels weggewerkt.

Facilitaire zaken

Wegwerpbekers
Vanaf 1 januari 2024 mogen wegwerpbekers niet meer gebruikt worden. De regionale projectgroep heeft toegewerkt naar een geharmoniseerde oplossing. Er zijn verschillende scenario's uitgewerkt en geïmplementeerd bij Gemeente Rheden en Renkum en De Connectie. Zij kozen voor een herbruikbare beker. De Gemeente Arnhem heeft in 2023 nog geen keuze gemaakt.

Frontoffice

Servicemanagementsysteem
Sinds de start van De Connectie gebruiken we Topdesk als servicemanagementsysteem. Het huidige contract liep af en dat betekent dat er opnieuw aanbesteed moest worden. Dit is inmiddels gebeurd. Topdesk is ook de komende jaren de partij die De Connectie helpt om de dienstverlening verder te verbeteren. Daarbij zijn we overgestapt naar een zogeheten SAAS-oplossing. Grootste voordeel van een SAAS-oplossing is dat gebruikers straks ook buiten de digitale werkomgeving meldingen kunnen indienen. Het nieuwe Topdesk gaat daarnaast ook aan de beheerkant voordelen opleveren, bijvoorbeeld bij het monitoren van meldingen en het rapporteren over doorlooptijden. De migratie van lokaal geïnstalleerde software naar de cloud-versie is succesvol uitgevoerd in het vierde kwartaal van 2023.

[2] Veel gemeenten werken zaakgericht. Dit betekent dat informatie over dienstverlening aan inwoners in 'zaken' is geordend in een digitaal zaaksysteem

Bezetting op locatie
De Frontoffice is het eerste aanspreekpunt en gezicht als het gaat om de contacten met de klant. Een persoonlijke dienstverlening van hoge kwaliteit is ons uitgangspunt. Daarom doet de Frontoffice er alles aan om als hét centrale en prettige aanspreekpunt voor onze klanten te zijn. Om de klantvraag beter én sneller te kunnen oppakken en de dienstverlening verder te verbeteren, zet de Frontoffice in op het inrichten van efficiënte en met elkaar samenhangende kanalen (click-call-face)[3] die elkaar versterken. Om de zichtbaarheid op locatie te verbeteren is de bezetting op de locatie van de drie gemeenten op het afgesproken niveau gebracht.

Administratie & beheer

E-HRM[4]
In 2022 is gezamenlijk door de gemeenten Arnhem, Renkum en Rheden en De Connectie een aanbesteding uitgevoerd voor de vervanging van het e-HRM systeem. Met het nieuwe e-HRM systeem heeft De Connectie een personeels- en salarissysteem dat klaar is voor de toekomst. Om de samenwerking optimaal te benutten is een geharmoniseerde en gestandaardiseerde inrichting een belangrijke randvoorwaarde. In de praktijk blijkt dit lastiger dan verwacht. Ten tijde van de aanbesteding was de intentie om voor het grootste deel van de processen uit te gaan van best practices[5]. In de praktijk is dat niet haalbaar gebleken doordat de wensen en eisen van de gemeenten verder uit elkaar liggen dan verwacht. De scope van het project is daarnaast bijvoorbeeld uitgebreid met de Appical app[6] en de digitalisering van personeelsdossiers. Gevolg hiervan is dat de implementatie naar verwachting, in plaats van in 2023, pas eind 2024 volledig kan worden afgerond.

Verzekeringenbeheer
Met het programma AAG (Assurantie Applicatie voor Gemeenten) ondersteunt De Connectie het gemeentelijk verzekerings- en schademanagement. In 2023 is onderzocht of de beschikbare managementrapportages binnen AAG kunnen bijdragen aan de verbetering van de managementinformatie. Dit is niet het geval gebleken; de huidige rapportages volstaan. Daarnaast is onderzocht of sommige HR-verzekeringen in beheer kunnen worden gebracht bij het team Verzekeringen. Een deel van deze verzekeringen is inmiddels over naar De Connectie, een ander deel is nog in onderzoek. Ook is uitgezocht of de dienstverlening rondom het verhalen van schade kan worden ondergebracht bij het team Verzekeringen. De uitkomst hiervan was dat de verantwoordelijkheid hiervoor bij de gemeenten blijft liggen, maar dat hierbij de expertise van De Connectie wordt betrokken.

Fiscaal team
Door voortdurend wijzigende regelgeving speelt fiscaliteit binnen gemeenten een steeds grotere rol. De gesprekken met de gemeenten over het oprichten van een fiscaal team hebben nog geen concrete afspraken opgeleverd. In 2024 gaat De Connectie verder met de gemeenten in gesprek om de klantvraag helder te krijgen.

---

[3] Click-call-face stimuleert klanten hun vraag of verzoek eerst zelf in te dienen via internet (Topdesk). Lukt het op die manier niet, dan vraagt de klant telefonisch om ondersteuning (call). Pas als ook telefonische ondersteuning de vraag niet oplost gaan we over op fysiek contact (face).

[4] E-HRM staat voor 'Electronic Human Resource Management'. Het is een programma waarmee medewerkers hun personeelszaken regelen.

[5] Best practices: we kiezen de manier van werken die het meest efficiënt en effectief is. Iedereen gaat werken op die manier.

[6] Een app voor nieuwe medewerkers

Inkoop & aanbesteding

Capaciteit en planbaarheid
Team Inkoop en Aanbesteding (I&A) wordt al gedurende langere tijd overvraagd, vooral voor het begeleiden van aanbestedingen en het geven van inkoopadvies. Ook kwamen klantvragen voor het begeleiden van aanbestedingen nog te vaak op het laatste moment binnen. Dit resulteerde in wachtlijsten, aanbestedingen die door externe bureaus moesten worden begeleid en aanbestedingen die niet door konden gaan. Het niet (tijdig) opstarten van aanbestedingen brengt rechtmatigheidsrisico's met zich mee. Er is ook te weinig tijd om te werken aan de benodigde inhaalslag op het contractbeheer. Wanneer het contractbeheer op orde is, helpt dit bij planbaarheid van aanbestedingen.

Informatiepagina
Het team I&A heeft in 2023 een informatiepagina voor de klantorganisaties ontworpen. Op deze pagina is informatie te vinden over aanbesteden en aanbestedingsprocedures, het geldende inkoopbeleid en de inkoopvoorwaarden. Ook is er informatie te vinden over het betalingsproces en verplichtingen. De informatie op deze pagina draagt bij aan het inkoopbewustzijn bij de klantorganisaties.

Management Support
De ondersteuning van Management Support neemt in aard en omvang toe. Een aanzienlijk gedeelte van dit meerwerk wordt afgenomen door de gemeente Arnhem. Dit is het gevolg van het besluit van de gemeente Arnhem om de secretariële ondersteuning intern anders te organiseren, waarbij een uitbreiding van de werkzaamheden heeft plaatsgevonden. Zo wordt de gemeente Arnhem nu ook ondersteund bij de afhandeling van WOO[7]-verzoeken. De wijzigingen in de dienstverlening zijn in kaart gebracht en doorgevoerd.

Wat heeft het gekost?

	Begroting 2023	Wijziging begroting	Begroting na wijziging	Gerealiseerd 2023	Saldo t.o.v. begroot 2023
Bedragen x 1.000 euro					
PROGRAMMA BEDRIJFSVOERING GEMEENTEN					
Lasten	40.131	2.952	43.084	50.427	-7.343
Baten	-316	218	-98	-7.135	7.038
Saldo	**39.816**	**3.170**	**42.986**	**43.291**	**-305**
Toevoegingen aan reserves	-	193	193	193	-0
Onttrekkingen aan reserves	-	-75	-75	-75	0
Saldo na reserves	**39.816**	**3.289**	**43.104**	**43.410**	**-305**

De hogere lasten hebben verschillende oorzaken. Hogere personeelslasten worden veroorzaakt door inhuur op vacatureruimte of voor het opvangen van het ziekteverzuim. Daarnaast zijn extra kosten gemaakt om de voorziening voor bovenwettelijk verlof aan te vullen.

[7] Wet Open Overheid. Met een Woo-verzoek vragen inwoners de gemeente om documenten over een bepaald onderwerp openbaar te maken.

Er zijn kosten gemaakt om maat- en meerwerk te kunnen leveren, vooral op het gebied van facilitaire dienstverlening, managementsupport en ICT. Hier staan opbrengsten tegenover. Een bijzonderheid daarin is de dienstverlening voor de tijdelijke huisvesting van de gemeente Rheden. Door de sloop van het oude gemeentehuis en de huisvesting van de gemeente Rheden op tijdelijke locaties zijn per saldo meer kosten gemaakt. De afspraak met de gemeente Rheden is om de begroting voor deze tijdelijke situatie niet aan te passen. In plaats daarvan verrekenen we de meer- en minderkosten via de exploitatie met elkaar.

Op een aantal materiële budgetten waren de kosten lager dan begroot. Voor o.a. de postvoorziening, repro en de koffievoorzieningen geldt dat dit komt doordat er meer thuisgewerkt wordt. Doordat het investeringsniveau in 2023 per saldo wat achterloopt bij de begroting kan ook een deel van het bijbehorende kapitaalslastenbudget incidenteel vrijvallen. Dit geldt ook voor de licentielasten; voor diverse applicaties worden er incidenteel minder lasten gerealiseerd dan begroot, bijvoorbeeld doordat aanbestedingen of projecten voor nieuwe applicaties vertraging hebben opgelopen.

Het project E-HRM heeft vertraging opgelopen en de scope van het project is uitgebreid. In dit geval heeft dit geleid tot meerkosten. Het OGO heeft hier een besluit over genomen. De vertraging is opgelopen doordat harmoniseren meer tijd kost dan verwacht. Ten tijde van de aanbesteding was de intentie om voor het grootste deel van de processen uit te gaan van best practices. In de praktijk is dat niet haalbaar gebleken doordat de eisen en wensen van de gemeenten verder uit elkaar liggen dan verwacht.

Het project SOC/SIEM is ondergebracht in het programma Basis op Orde informatieveiligheid en privacy om hiermee de samenhang met andere informatieveiligheidscomponenten goed te kunnen borgen. De afronding van het project is hierdoor vertraagd. Hierdoor waren de hiervoor beschikbare structurele middelen in 2023 incidenteel niet nodig.

Op de baten zien we behalve de extra opbrengsten uit maat- en meerwerk een voordeel op uitkeringen en detacheringen. Bij uitkeringen komt dit doordat er hogere opbrengsten worden gerealiseerd uit WAO- en ziektegelden en WGA-uitkeringen volgend uit re-integratietrajecten. Bij detacheringen door aanvullende opbrengsten uit afgesloten detacheringsovereenkomsten met gemeenten en derden.

Beleidsindicatoren

Als gevolg van wijzigingen in de BBV maken beleidsindicatoren verplicht deel uit van begroting en verantwoording. Hiermee wordt het beter mogelijk om de prestaties van gemeenten onderling met elkaar te vergelijken. Het merendeel van de beleidsindicatoren van De Connectie vallen onder het taakveld Bestuur en Ondersteuning en worden vanuit praktische overwegingen onder het Overzicht van Algemene dekkingsmiddelen en overhead gepresenteerd.

1.2.2 Programma Belastingen gemeenten

Wat hebben we bereikt?

Binnen dit programma is het de doelstelling om voor de deelnemende gemeenten een zo volledig mogelijke gewenste belastingopbrengst te realiseren met een optimale dienstverlening en tegen zo laag mogelijke kosten. Dit geldt ook voor de uitvoering van nieuwe belastingsoorten.

Het jaar 2023 stond in het teken van een enorme toename van bezwaren en reacties op de WOZ-waarden. De afhandeling van de bezwaren is goed verlopen. Het is gelukt het overgrote deel van de bezwaren tijdig van een uitspraak te voorzien.

De Communicatie richting inwoners is verbeterd. De standaardbrieven voor invordering en kwijtschelding zijn herschreven en herzien op B1-niveau. Voor de uitleg van de WOZ-waarden aan inwoners is een zogeheten verantwoordingsdocument opgesteld.

Het doel was om in 2023 een controleraamwerk in gebruik te nemen waarmee de opzet en het bestaan van de interne beheersing onafhankelijk en objectief kan worden aangetoond. Deze doelstelling is in 2023 nog niet bereikt.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Bezwaarafhandeling
De stijging van het aantal WOZ-bezwaren wordt veroorzaakt door de toename van het aantal No Cure No Pay bureaus en het verdienmodel dat zij hanteren[8]. De afhandeling van de bezwaren is goed verlopen. Het is gelukt het overgrote deel van de bezwaren tijdig van een uitspraak te voorzien. Het heeft geholpen dat de gemeenten hiervoor op tijd extra middelen beschikbaar hebben gemaakt. Niet al deze middelen zijn nodig geweest. Eén van de voornaamste oorzaken hiervan is dat er procesafspraken zijn gemaakt met de grotere bureaus. Dat heeft geleid tot een doelmatiger proces met een beperktere capaciteitsvraag en een gemiddeld lagere kostenvergoeding per bezwaar. Daarnaast is er minder personele inzet gepleegd. De oorzaak hiervan is dat het lastig is gebleken om personeel uit de markt te halen. Dit omdat elke gemeente dezelfde opgave heeft en extra personele inzet nodig heeft.

Servicegerichte organisatie
Ondanks de uitdaging van de bezwaarafhandeling is De Connectie er in geslaagd stappen te zetten in de verbetering van dienstverlening aan inwoners. Samen met gemeenten is aandacht gegeven aan communicatie en servicegerichtheid. De standaardbrieven voor invordering en kwijtschelding zijn herschreven en herzien op B1-niveau. Voor de uitleg van de WOZ-waarden aan inwoners is een zogeheten verantwoordingsdocument opgesteld. Dit is een onderbouwing van de wijze waarop de WOZ-waarde is bepaald. Het waarderingsproces transparant maken en hier laagdrempelig en interactief over communiceren, kan de acceptie van de WOZ-waarde bevorderen.

[8] No Cure No Pay-bureaus bieden inwoners gratis hun diensten aan om namens de inwoner bezwaar te maken tegen de WOZ-beschikking. De bureaus verdienen aan de vergoeding die gemeenten moeten betalen voor de proceskosten.

In 2023 is een nieuwe taxatiemodule binnen de belastingapplicatie aangeschaft. Door implementatie van de nieuwe module per januari 2024 zal de dienstverlening aan inwoners en andere belastingplichten verder verbeteren. We zijn daardoor bijvoorbeeld in staat 'voormeldingen' aan te bieden. Inwoners worden dan per brief uitgenodigd om te reageren op de geregistreerde woningkenmerken in een gebruiksvriendelijke digitale omgeving. Via de digitale belastingbalie kunnen inwoners gemakkelijk een betalingsregeling vragen.

Controle en verantwoording
Het doel was om in 2023 een controleraamwerk in gebruik te nemen waarmee de opzet en het bestaan van de interne beheersing onafhankelijk en objectief kan worden aangetoond. Deze doelstelling is in 2023 nog niet bereikt. Wel is gewerkt aan het opstellen van dit controleraamwerk. De verwachting is dat hier in 2024 een eerste externe audit op kan worden uitgevoerd.

Wat heeft het gekost?

	Begroting 2023	Wijziging begroting	Begroting na wijziging	Gerealiseerd 2023	Saldo t.o.v. begroot 2023
Bedragen x 1.000 euro					
PROGRAMMA BELASTINGEN GEMEENTEN					
Lasten	3.624	2.524	6.149	4.921	1.228
Baten	-268	-2.045	-2.313	-2.484	171
Saldo	**3.357**	**479**	**3.836**	**2.436**	**1.399**
Toevoegingen aan reserves	-	12	12	1.159	-1.147
Onttrekkingen aan reserves	-	-	-	-	-
Saldo na reserves	**3.357**	**492**	**3.848**	**3.596**	**252**

Bij Belastingen is de vacatureruimte licht afgenomen ten opzichte van vorig jaar. In vacatureruimte wordt voorzien door in te huren. Ook in dit programma zijn de effecten terug te zien van de aanvullende toevoeging aan de verlofvoorziening.

In 2023 heeft het bestuur incidenteel extra middelen toegekend voor de proceskostenvergoedingen en de personele inzet op bezwaarafhandeling als gevolg van de stijging van het aantal bezwaren tegen de WOZ-waardebepalingen. Niet al deze middelen bleken nodig in 2023. Voor de niet-bestede middelen heeft het bestuur een bestemmingsreserve ingesteld. Aanleiding hiervoor is dat naar verwachting het aantal bezwaren nog steeds hoog uit zal vallen en de daaraan gerelateerde kosten in elk geval ook in 2024 niet binnen de huidige budgetten zullen passen. Met deze toevoeging kan worden voorkomen dat er begin 2024 opnieuw middelen van de gemeenten gevraagd zullen moeten worden.

De hogere opbrengsten worden veroorzaakt door de toegenomen inkomsten uit dwanginvordering. De inkomsten uit dwanginvordering betreffen feitelijk de meeropbrengsten uit aanmaningen en dwangbevelen opgelegd door de afdeling Belastingen. Deze bedragen worden, samen met de belastingeninkomsten zelf, via de gemeenten geïnd en aan het einde van het jaar verrekend.

Beleidsindicatoren
Als gevolg van wijzigingen in de BBV maken beleidsindicatoren verplicht deel uit van begroting en verantwoording. Hiermee wordt het beter mogelijk om de prestaties van gemeenten onderling met elkaar te vergelijken. Het merendeel van de beleidsindicatoren van De Connectie vallen onder het taakveld Bestuur en Ondersteuning en worden vanuit praktische overwegingen onder het Overzicht van Algemene dekkingsmiddelen en overhead gepresenteerd.

1.2.3 Overzicht Algemene dekkingsmiddelen en overhead

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit de reguliere bijdragen voor de dienstverlening van De Connectie, zonder een specifieke bestemming. De geraamde kosten van de overhead betreffen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces. Hiervan is het volgende overzicht te geven:

	Begroting 2023	Wijziging begroting	Begroting na wijziging	Gerealiseerd 2023	Saldo t.o.v. begroot 2023
Bedragen x 1.000 euro					
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN OVERHEAD					
Lasten	5.744	-1.406	4.339	2.640	1.699
Baten	-49.087	-1.276	-50.362	-50.557	194
Saldo	**-43.342**	**-2.681**	**-46.024**	**-47.917**	**1.893**
Toevoegingen aan reserves	149	-	149	359	-210
Onttrekkingen aan reserves	-	-1.099	-1.099	-1.394	296
Saldo na reserves	**-43.193**	**-3.780**	**-46.973**	**-48.952**	**1.979**

Algemene dekkingsmiddelen
Naast de reguliere bijdragen vanuit de deelnemende gemeenten, worden ook opbrengsten van derden onder de algemene dekkingsmiddelen verantwoord. Het karakter van deze opbrengsten is niet anders dan de reguliere bijdragen vanuit de deelnemende gemeenten, namelijk als dekkingsmiddel voor de reguliere dienstverlening.

Lagere lasten op dit programma worden deels verklaard door het vrijvallen van een aantal stelposten. In de begroting van De Connectie is bijvoorbeeld een stelpost opgenomen voor toekomstige kapitaalslasten van uitgestelde investeringen. Deze stelpost valt voor een groot deel incidenteel vrij ten gunste van het resultaat. Ook is een deel van de compensatie van de gemeenten voor (autonome) prijsontwikkelingen centraal als stelpost begroot. In 2023 is deze stelpost niet nodig geweest en valt hiermee eveneens incidenteel vrij ten gunste van het resultaat.

Diverse projecten op het gebied van informatieveiligheid en privacy zijn vertraagd. Belangrijkste oorzaak hiervan is dat een aantal van deze projecten zijn ondergebracht bij het programma Informatieveiligheid en privacy. Dit programma is eind 2023 gestart en de uitvoering zal de komende jaren plaatsvinden. In 2023 heeft het bestuur besloten om de niet bestede, incidenteel toegekende, budgetten te doteren aan de bestemmingsreserve informatieveiligheid. Het gaat hierbij om de budgetten voor Wachtwoordgebruik en veilig mailen, het project Basis op orde Informatieveiligheid en het Privacy Managementsysteem.

De hogere opbrengsten worden vooral verklaard door een voordeel op de renteopbrengsten op de lopende rekeningen bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). De BNG vergoedt dagrente die aansluit bij de dagrente van de Europese Centrale Bank (EBC) en is hiermee moeilijk te voorspellen.

Beleidsindicatoren

Onderstaand wordt inzicht gegeven in de beleidsindicatoren van De Connectie conform BBV vereisten. Dit biedt de mogelijkheid voor een betere onderlinge vergelijkbaarheid van prestaties van gemeenten. De meeste van de beleidsindicatoren van De Connectie vallen onder het taakveld Bestuur en Ondersteuning en worden vanuit praktische overwegingen onder het overzicht van Algemene dekkingsmiddelen en overhead gepresenteerd.

	Eenheid	Begroting	Jaarrekening	Bron
Beleidsindicatoren				
Formatie	FTE per 1.000 inwoners	1,46	1,51	Eigen gegevens
Bezetting	FTE per 1.000 inwoners	1,33	1,36	Eigen gegevens
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 207,06	€ 221,02	Begroting/ Jaarrekening
Externe inhuur	Kosten als % van de totale loonsom inclusief inhuur	3,4%	25,3%	Begroting/ Jaarrekening
Overhead	% van de totale lasten	86,8%	85,6%	Begroting/ Jaarrekening

Formatie

Het betreft hier de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari (begroting) en 31 december (jaarrekening), dus niet om de werkelijke bezetting. Het gaat om formatieplaatsen ongeacht of die worden ingevuld door iemand met een vaste aanstelling, een tijdelijke aanstelling of nog openstaan in de vorm van een vacature. Eén FTE is gelijk aan een 36-urige werkweek. De formatie per 1000 inwoners is licht toegenomen in 2023. Dit wordt verklaard door uitbreiding van de formatie bij De Connectie.

Bezetting

De indicator gaat over het werkelijk aantal fte dat werkzaam is, dus niet om de toegestane omvang van de formatie. De werkelijke bezetting nam eveneens licht toe in 2023.

Apparaatskosten

Dit zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen) en materieel voor de uitvoering van organisatorische taken. De kosten per inwoner vallen hoger uit doordat de lasten in de jaarrekening hoger zijn dat in de begroting. Voor het overgrote deel wordt dit verklaard door maat- en meerwerk.

Externe inhuur

Dit betreft de begrote kosten voor het uitvoeren van werkzaamheden door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt. De Connectie heeft vrijwel geen inhuur in de begroting opgenomen. In de jaarrekening is de daadwerkelijke inhuurlast hoger. Deze hogere lasten hebben verschillende oorzaken. Er werd waar nodig ingehuurd op vacatureruimte, voor het opvangen van het ziekteverzuim, het realiseren van projecten en het leveren van maat- en meerwerk. De behoefte aan projectmatige ondersteuning en aan maat- en meerwerk ontstaat gedurende het jaar en is hierdoor moeilijk te begroten.

Overhead

Onder overhead wordt verstaan, alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Voor De Connectie zijn dit vrijwel alle kosten. De kosten voor de Belastingdienstverlening vormen de enige belangrijke uitzondering. Deze vallen onder een ander taakveld. Het percentage overhead in de jaarrekening is iets lager dan in de begroting. Dit kan worden verklaard doordat het totaal aan lasten hoger is dan begroot.

1.2.4 Bedrag heffing vennootschapsbelasting

Samenwerkingsverbanden zijn vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting, indien aan drie cumulatieve voorwaarden is voldaan:

1. De activiteiten van het samenwerkingsverband moeten worden verricht voor de onmiddellijk of middellijk participerende publiekrechtelijke rechtspersonen;
2. De activiteiten zouden bij de participanten in het samenwerkingsverband niet tot belastingplicht hebben geleid of zouden zijn vrijgesteld als zij de activiteiten zelf zouden hebben verricht;
3. De participanten moeten naar evenredigheid van de afname van de activiteiten van het samenwerkingsverband bijdragen in de kosten van het samenwerkingsverband. Bij een gemeenschappelijke regeling wordt geacht hieraan te zijn voldaan.

Nadrukkelijk is deze vrijstelling bedoeld voor activiteiten aan of ten behoeve van de deelnemers aan een samenwerkingsverband en niet voor activiteiten ten behoeve van of aan een derde partij. De vrijstelling heeft alleen betrekking op de winst die wordt bereikt door levering aan de deelnemende gemeenten. Wanneer er winst wordt gerealiseerd in verband met de levering aan derden moet hierover in beginsel vpb betaald worden.

De Belastingdienst heeft geconcludeerd dat De Connectie voor derden vooral werk voor “activiteiten verricht in verband met de uitoefening van een overheidstaak of van een publiekrechtelijke bevoegdheid”. Daarbij worden de werkzaamheden kostendekkend uitgevoerd. Gezien het beperkte fiscale belang en om praktische redenen (administratieve last) heeft de Belastingdienst besloten om De Connectie geen aangiftebiljet vennootschapsbelasting toe te zenden.

Wanneer de werkzaamheden voor derden aanzienlijk gaan toenemen of aanzienlijke winsten zouden gaan opleveren, is De Connectie verzocht opnieuw contact te zoeken met de Belastingdienst. Hier is in 2023 geen sprake van geweest. Het aandeel van werkzaamheden voor derden neemt af.

1.3. Paragrafen

1.3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het doel van het weerstandsvermogen is het bepalen of tegenvallers die zich kunnen voordoen opgevangen kunnen worden zonder dat de normale bedrijfsgang daardoor wordt verstoord. Hiervoor is het van belang dat er periodiek een inventarisatie plaatsvindt van risico's die zich kunnen voordoen. Omdat De Connectie maar zeer beperkt beschikking heeft over eigen weerstandscapaciteit, vooral omdat er geen algemene reserve gevormd wordt, is het des te meer van belang om het risicoprofiel zorgvuldig op te stellen. Want, wanneer risico's zich daadwerkelijk voordoen moeten de gemeenten hiervoor worden aangesproken. Verwacht wordt dat zij hier (pro rata) weerstandscapaciteit voor organiseren.

De Connectie volgt de principes van het risico-gestuurd werken. Dit houdt in dat risico's gekoppeld worden aan de doelstellingen en dat beheersmaatregelen worden genomen om de risico's te beheersen. De Connectie blijft het risicomanagement ontwikkelen door te investeren in het risicobewustzijn binnen de organisatie en door werking van de genomen beheersmaatregelen te evalueren. Dit gebeurt vanuit zowel het perspectief van onze organisatiedoelstellingen als doelstellingen vanuit bijvoorbeeld het perspectief van informatieveiligheid en businesscontinuïteit.

Inventarisatie weerstandscapaciteit
De beschikbare weerstandscapaciteit van De Connectie bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover beschikt kan worden om onverwachte uitgaven (tegenvallers) te dekken. Mogelijke onderdelen van de weerstandscapaciteit zijn de Algemene reserve, de aan specifieke risico's verbonden bestemmingsreserves, het resultaat over het boekjaar en de post onvoorzien.

In de onderstaande tabel is de begrote weerstandscapaciteit (per jaar) in beeld gebracht.

	Begroting	Jaarrekening	Meerjarenraming			
	2023	2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro						
Weerstandscapaciteit						
Algemene Reserve	-174	-174	-	-	-	-
Saldo exploitatie	21	1.947	21	21	21	21
Bestemmingsreserve Prijsontwikkelingen	662	662	662	662	662	662
Totaal	**510**	**2.435**	**683**	**683**	**684**	**684**

De Connectie heeft vooralsnog niet de beschikking over een eigen (positieve) algemene reserve waarmee algemene risico's kunnen worden opvangen. Het resultaat over het boekjaar 2023 bedraagt € 1,9 mln. voordelig voor bestemming. De Connectie heeft nog wel beschikking over een bestemmingsreserve voor prijsontwikkelingen. Deze maakt deel uit van de weerstandscapaciteit aangezien deze aan een specifiek risico is verbonden.

De saldi van de overige bestemmingsreserves zijn niet meegenomen in de berekening van de weerstandscapaciteit. Deze saldi zijn namelijk niet bestemd voor het afdekken van algemene of specifieke risico's, maar voor kosten die samenhangen met een specifieke opgave.

Inventarisatie risico's

Hieronder volgt het risicoprofiel van De Connectie. Hierin zijn alleen risico's meegenomen met financiële gevolgen. Risico's die zijn afgedekt door een voorziening of verzekering zijn niet meegenomen in deze inventarisatie. Dit geldt ook voor begrotingsrisico's. In de eerste bestuursrapportage 2023 is het risicoprofiel geactualiseerd. In onderstaande tabel staan de belangrijkste risico's met een financiële gevolgen, afgezet tegen de risicoscore uit de eerste bestuursrapportage 2023.

Nr.	Risico/ gebeurtenis	Kans	Impact	Risicoscore	
				B-rap 1 2023	JR 2023
1.	Onvolledig benutten van het harmonisatiepotentieel.	Groot	Groot	€ 525.000	€ 525.000
2.	Achterstanden in de kwaliteit van de overgekomen dienstverlening.	Gemiddeld	Gemiddeld	€ 187.500	€ 187.500
3.	De Connectie is afhankelijk van (duurdere) inhuur voor het continueren van de dienstverlening.	Groot	Groot	€ 525.000	€ 525.000
4.	Onvoldoende beschikking over ontwikkelcapaciteit.	Zeer groot	Groot	€ 750.000	€ 675.000
5.	Ontwikkeling demand- supplyorganisatie.	Groot	Gemiddeld	€ 375.000	€ 375.000
6.	Het ontbreken van collectief opdrachtgeversschap vanuit de gemeenten.	Groot	Groot	€ 525.000	€ 525.000
7.	Totdat interventies in ICT geëffectueerd zijn, zijn de continuïteitsrisico's groot.	Groot	Groot	€ 525.000	€ 525.000
8.	Extra kosten door het hoge aantal inkomende (No Cure No Pay) bezwaren.	nvt	nvt	€ 1.050.000	€ 0
9.	Kosten door ontvlechting dienstverlening derden.	Groot	Klein	€ 187.500	€ 122.500
10.	Toenemende dreiging op het gebied van Informatie-veiligheid en privacy. Ketenverantwoordelijkheid moet worden gepakt.	Gemiddeld	Zeer groot	€ 750.000	€ 750.000
11.	Door de hoge inflatie van de afgelopen jaren kunnen aflopende contracten ineens veel duurder worden.	Groot	Groot	€ 0	€ 525.000
Totaal				**5.400.000**	**4.735.000**

De risicoscore is tot stand gekomen door de kans en impact van het risico met elkaar in verband te brengen. Hiervoor zijn de kansen en risico's onderverdeeld in de volgende categorieën:

Kans			Impact		
Categorie	**Klasse**	**Gemiddeld**	**Categorie**	**Klasse**	**Gemiddeld**
zeer klein	0 - 20%	10 %	zeer klein	€ 0 - € 100.000	€ 50.000
klein	20 - 40%	30 %	Klein	€ 100.000 - € 250.000	€ 175.000
gemiddeld	40 - 60%	50 %	gemiddeld	€ 250.000 - € 500.000	€ 375.000
groot	60 - 80%	70 %	groot	€ 500.000 - € 1.000.000	€ 750.000
zeer groot	80 - 100%	90 %	zeer groot	> € 1.000.000	€ 1.500.000

Ontwikkeling risicoprofiel

Het risicoprofiel is gedaald met € 665.000 ten opzichte van de eerste bestuursrapportage 2023. De belangrijkste reden voor de afname van het risicoprofiel is het afdekken van de opgave op de bezwaarafhandeling door middel van een, hiervoor door het bestuur ingestelde, bestemmingsreserve. Daarom is de risicoscore voor deze opgave op nihil gesteld. Ook van invloed is het toevoegen van het risico op prijsstijgingen bij aflopende contracten. Dit risico wordt afgedekt met de bestemmingsreserve Prijsontwikkelingen. Om een juist inzicht te geven van het weerstandsvermogen is dit risico alsnog opgenomen in het risicoprofiel.

1. Onbenut harmonisatiepotentieel
Sinds de vorming van De Connectie is de harmonisatie, standaardisatie en digitalisering van werkprocessen in volle gang. Voor een belangrijk deel is de harmonisatie, standaardisatie en digitalisering ook klaar (zoals het financieel systeem en het belastingpakket). Het harmoniseren en standaardiseren van de dienstverlening is belangrijk om de -financiële en inhoudelijke- doelstellingen van De Connectie te behalen. Het risico bestaat dat lokale vraagstukken en de lokale politiek boven deze doelen komen te staan. Als de wil van de gemeenten om over te gaan tot verdere harmonisatie en standaardisatie, zoals bijvoorbeeld in het applicatielandschap, het opstellen van gezamenlijke opdrachten, of het volgen van het standaardproces aanwezig is en blijft, verwachten we de komende jaren verdere stappen te zetten.

De centralisering van het opdrachtgeverschap in de informatievoorzieningsketen kan helpen bij het verder benutten van het harmonisatiepotentieel. In 2024 wordt door de gemeenten een gezamenlijk programma vastgesteld om het opdrachtgeverschap vanuit de gemeenten te verbeteren. Het programma geeft de mogelijkheid kansen tot samenwerking beter te benutten en de sturing op de verschillende opgaven te verbeteren. Daarmee kan het programma bijdragen aan het beheersen van dit risico.

2. Achterstanden in de kwaliteit
Op verschillende vakgebieden moesten er achterstanden worden ingehaald op de, aan De Connectie overgedragen, dienstverlening. De afgelopen jaren is ingelopen op deze achterstanden en kon het risico naar beneden worden bijgesteld. Het risico dat nu nog resteert is ontstaan doordat als gevolg van de inzet en tijd die inlopen op de overgedragen achterstanden kostte, we nu op sommige vakgebieden achterlopen bij de huidige ontwikkelingen.

3. Afhankelijkheid van inhuur
Ondanks de aandacht voor strategische personeelsplanning blijft inhuur nodig voor het uitvoeren van projecten, maat- en meerwerk, op vacatures waarvoor geen vaste invulling te vinden is en voor vervanging bij ziekte. Er is steeds minder personeel te vinden op de arbeidsmarkt. Daardoor is het moeilijk om vacatures in te vullen of tijdelijke krachten aan te trekken. Ook zien we dat de tarieven voor inhuur steeds verder groeien. Hierdoor kiezen potentiële nieuwe werknemers steeds vaker voor andere organisaties. Dit heeft tot gevolg dat er hogere kosten gemaakt worden dan wanneer een functie vast wordt ingevuld. Ook moet er vaker kennis overgedragen worden en verdwijnt opgebouwde kennis vaker en sneller uit de organisatie.

Regionale samenwerking op het gebied van hoe we de arbeidsmarkt benaderen en het zoeken naar nieuw personeel (recruitment) kan hierin een oplossing bieden. Hierin werken we samen met Arnhem. Ook heeft de Connectie sinds begin 2024 een recruiter in dienst. Als deze maatregelen succesvol gaan zijn kan dit risico naar beneden worden bijgesteld. Omdat de effecten hiervan nu nog niet zichtbaar zijn, blijft het risico nu nog op hetzelfde niveau.

4. Onvoldoende ontwikkelcapaciteit
De meeste aandacht van De Connectie ligt op het zijn en worden van dé partner in bedrijfsvoering voor de gemeenten-eigenaren. Om dat doel te bereiken is ontwikkelcapaciteit nog steeds cruciaal. Verdere ontwikkeling is ook nodig door steeds veranderende wet- en regelgeving en toenemende eisen van onze klanten en opdrachtgevers. Dit betekent dat de behoefte aan ontwikkelcapaciteit alleen maar toeneemt om te kunnen anticiperen op deze ontwikkelingen. Daarbij geldt voor dit risico ook dat de krapte op de arbeidsmarkt ervoor zorgt dat het lastig is om extra ontwikkelcapaciteit aan te trekken. Ook het inhuren van personeel met de juiste kennis en vaardigheden om deze slag te kunnen maken is niet altijd mogelijk.

5. Ontwikkeling demand- supplyorganisatie
De aanwezigheid van een goed werkende demand- supplyorganisatie is erg belangrijk voor de kwaliteit van de dienstverlening van De Connectie. Het demand- en supplymanagement is het instrument dat zorgdraagt voor de overdracht van vragen en wensen en de naleving van de gemaakte afspraken tussen de vragende organisatie (demand) en de leverende organisatie (supply). Er is destijds een werkgroep opgericht met als opdracht om een voorstel te doen voor een nieuwe inhoudelijke invulling en structuur van de demand- supplyorganisatie. Deze werkgroep heeft geleid tot een nieuwe impuls aan de demand- en supplyorganisatie.

Een risico is echter nog steeds de bemensing hiervan. In de praktijk blijken niet alle plekken continu ingevuld te zijn en hebben medewerkers niet altijd voldoende tijd om hun rol in de demand-supplyorganisatie goed op te kunnen pakken. Daarnaast zien we dat wanneer medewerkers met een rol in de demand- en supplyorganisatie vertrekken, er kennis wegvalt en dat de continuïteit hiermee onder druk komt te staan.

De bestaande demand- supplyorganisatie is gericht op het operationele niveau en hiermee op de beheersing van de kwaliteit van de afgesproken dienstverlening in de producten- en dienstencatalogus. Niettemin wordt deze organisatie ook steeds meer aangesproken met verzoeken van meer tactisch en strategisch niveau. Hier lijkt de opzet van de huidige demand- supplyorganisatie nog onvoldoende op te zijn toegerust. Vooralsnog is het risico op het huidige niveau gehouden.

6. Onvoldoende collectief opdrachtgeverschap
Er is nog steeds behoefte aan meer proactieve strategische en tactische sturing vanuit het collectief opdrachtgeverschap van de gemeenten. Dit is een lastige opgave gebleken, ondanks de inspanningen die zijn geleverd om hier verbetering in aan te brengen. Berenschot onderzocht de mogelijke inrichtingsvarianten voor centraal opdrachtgeverschap binnen de IV-keten. In het voorjaar van 2024 wordt een gezamenlijk programma vastgesteld om het opdrachtgeverschap vanuit de gemeenten te verbeteren. Tot het moment dat de effecten van dit programma zichtbaar zijn, wordt het risico op het huidige niveau gehouden.

7. ICT continuïteitsrisico's
De continuïteitsrisico's binnen de ICT-omgeving waren groot, zo is gebleken uit diverse onafhankelijke onderzoeken. Vanaf 2019 zijn aanvullende middelen beschikbaar gesteld om de benodigde acties uit te voeren. Het uitvoeren van dergelijke verbeteracties kost tijd. De verwachting is dat naarmate de ingezette projecten worden afgerond en maatregelen zijn genomen, het risico zal afnemen. Maar, als gevolg van de toenemende digitale afhankelijkheid en complexiteit van het digitale landschap zullen de hieraan verbonden risico's continu mee moeten worden gewogen. Eind 2023 is samen met de gemeente Arnhem het programma IB&P (informatiebeveiliging en privacy) gestart. Binnen dit programma gaat aandacht uit naar het (systematisch) beheersen van continuïteitsrisico's.

8. Toename WOZ-bezwaren
Al een aantal jaren zien we landelijk een stijging van het aantal bezwaren tegen de WOZ-waarde. Deze stijging kwam door de toename van het aantal No Cure No Pay (NCNP) bureaus en het verdienmodel dat zij hanteren. Eind 2023 is de wet- en regelgeving aangepast. De vergoeding voor bezwaren wordt met ingang van 2024 verlaagd en niet aan de gemachtigde (het NCNP-bureau) uitbetaald maar aan de eigenaar zelf. Door deze ontwikkeling verwachten we minder bezwaren via NCNP-bureaus. Van inwoners zelf verwachten we juist meer bezwaren. Voor de afhandeling van de WOZ-bezwaren in 2024 heeft het bestuur een bestemmingsreserve ingesteld. Gezien de specifieke opgave waarvoor deze is bedoeld, maakt zowel de bestemmingsreserve als het risico geen deel (meer) uit van de berekening van het weerstandsvermogen.

9. Ontvlechting dienstverlening derden
In de bestuursopdracht is vastgelegd dat er een pas op de plaats wordt gemaakt voor wat betreft de groeiambitie. De Connectie richt zich niet meer op groei door het aantrekken van nieuwe opdrachtgevers/klanten. De groeiambitie van De Connectie is meer gericht op het verbeteren van de kwaliteit. Met andere woorden: in eerste instantie gericht op de ontwikkeling naar een servicegerichte organisatie, aansluitend op de visie op dienstverlening van de gemeenten-eigenaren. Het opgenomen risico betreft de extra kosten die mogelijke verdere ontvlechting van derden met zich mee kan brengen. In 2022 is het ontvlechtingstraject met de ODRA afgerond. Andere ontvlechtingstrajecten lopen op dit moment nog. Hiermee geven we gevolg aan de bestuursopdracht. Zodra deze trajecten zijn afgerond kan dit risico verder naar beneden worden bijgesteld.

10. Toenemende dreiging Informatie-veiligheid en privacy
De dreiging op het gebied van informatiebeveiliging en privacy neemt toe. De ervaring uit incidenten bij andere organisaties leert dat de gevolgen groot zijn. Ook kan de financiële afwikkeling van schade soms moeizaam verlopen. Dit leidt tot risico's ten aanzien van het herstel van vitale processen. De Connectie stuurt erop het risico op cyberincidenten zo laag mogelijk te houden door, waar mogelijk samen met onze ketenpartners, blijvend te investeren in informatieveiligheid. Eind 2023 is De Connectie samen met de gemeente Arnhem gestart met het programma Informatiebeveiliging & Privacy. In dit programma is uitgebreid aandacht voor het beheersen van dit soort risico's. De VNG adviseert gemeenten om een stroppenpot voor cyber/ informatieveiligheid-incidenten aan te houden. Op dit moment is regionaal nog niet besloten tot het aanleggen hiervan. Totdat er een besluit genomen is zal De Connectie dit risico zichtbaar maken in het risicoprofiel.

11. Risico Prijsstijgingen
De afgelopen jaren, en vooral in 2022, was de inflatie hoog. Dat heeft geleid tot substantiële prijsverhogingen. Omdat De Connectie veel werkt met langjarige contracten zijn de meerkosten nog niet overal merkbaar. Wanneer deze contracten aflopen is de verwachting dat de nieuw af te sluiten contracten behoorlijk in prijs omhoog gaan. Voor het opvangen van dit risico is een bestemmingsreserve gevormd. Deze reserve maakt onderdeel uit van onze weerstandscapaciteit.

Frauderisico's
Een organisatie loopt altijd het risico op frauduleuze handelingen door medewerkers of bestuurders. De Connectie is hier geen uitzondering in. Bij de jaarlijkse risicoactualisatie worden frauderisico's ook meegenomen. Het is belangrijk om beheersmaatregelen te nemen. Dit is op diverse manieren gedaan. Zo is de administratieve organisatie zo ingericht dat frauderisico's beheerst worden. Denk hierbij aan het waar nodig gebruiken van een vier-ogen principe en functiescheiding.

Bij het opstellen van de budgethoudersregeling en mandaatregeling is ook rekening gehouden met frauderisico. In de personeelsregeling is aandacht voor wat De Connectie verstaat onder integer en ethisch werken. Er is een meldpunt en er zijn vertrouwenspersonen als er misstanden vermoed worden. Ook in de ISAE3402 is er aandacht voor het voorkomen van fraude. Onze processen die zorgen voor logische en fysieke toegangsbeveiliging worden meegenomen in de controle. Door al deze beheersmaatregelen schatten wij de kans op en gevolgen van fraudeleuze handelingen op zeer klein.

Gevolgen

Voornoemde risico's hebben tot gevolg dat:
1. De organisatiedoelstellingen van De Connectie onder druk staan;
2. Belangrijk potentieel van de samenwerking onbenut blijft.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen drukt de mate uit waarin de organisatie in staat is om met de beschikbare risicodekking (weerstandscapaciteit) de benodigde risicodekking te matchen.

De geïnventariseerde risico's tellen op tot een risicoscore van € 4.735.000. De Connectie heeft vooralsnog niet de beschikking over een (positieve) eigen algemene reserve waarmee algemene risico's kunnen worden opvangen. Tot het moment dat er evenwicht is tussen weerstandscapaciteit en risicoprofiel, geldt dat wanneer risico's zich voordoen waar geen weerstandcapaciteit tegenover staat, de gemeenten hiervoor moeten worden aangesproken. Dit betekent dat de gemeenten hiervoor, pro rata, weerstandscapaciteit moeten organiseren. De ontwikkeling van het weerstandsvermogen zal periodiek met de gemeenten, op ambtelijk en bestuurlijk niveau, worden besproken. Doel is om grip te houden op de aard en omvang hiervan.

Ratio's kengetallen

	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
Financiële kengetallen			
Netto schuldquote	20,97%	28,36%	12,09%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	20,97%	28,36%	12,09%
Solvabiliteitsratio	4,74%	-0,46%	9,63%
Structurele exploitatieruimte	0,29%	0,04%	1,09%
Totaal			

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing bevat op basis van de verantwoordingsvereisten vijf financiële kengetallen. Van deze vijf financiële kengetallen zijn er vier van toepassing op De Connectie. Op basis van deze kengetallen wordt de financiële positie van De Connectie geanalyseerd. De VNG heeft een aantal normen ontwikkeld om een globale waardering te geven aan deze indicatoren.

Netto schuldquote: dit cijfer geeft inzicht in het niveau van de totale schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. Dit percentage is in 2023 gedaald met 8,88%-punt ten opzichte van 2022 door wijzigingen in de omvang van de leningenportefeuille. Hiermee valt deze ruim binnen de signaalwaarde (130%). De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen is gelijk omdat De Connectie geen leningen verstrekt.

Solvabiliteit: dit cijfer geeft de mate aan waarin de bezittingen (balanstotaal) zijn gefinancierd uit eigen middelen (eigen vermogen). De VNG en de provincie Gelderland gebruiken als richtlijn een minimum omvang van 20% als norm. De Connectie scoort hier onvoldoende op door de omvang van het eigen vermogen. Hiertegenover staat dat de eigenaren, zoals opgenomen in de G.R., ervoor dienen te zorgen dat De Connectie altijd in staat moet zijn om haar financiële verplichtingen te voldoen.

Structurele exploitatieruimte: dit cijfer helpt om te beoordelen welke structurele ruimte een organisatie heeft om (structurele) tegenvallers op te vangen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Een positief percentage betekent dat incidentele lasten deels uit structurele middelen worden gedekt. Een negatief percentage betekent dat structurele lasten deels uit incidentele baten worden gedekt. Het eerste is bij De Connectie in 2023 het geval.

Bij de start van De Connectie zijn bestuurlijke keuzes gemaakt ten aanzien van het aanhouden van eigen vermogen door De Connectie. Inherent hieraan moet de totale financiële positie van De Connectie als onvoldoende worden gekwalificeerd. Hiermee wordt immers de mate bedoeld waarin een organisatie duurzaam en zelfstandig in staat is om aan haar verplichtingen te kunnen voldoen. Dit is terug te zien in zowel het weerstandsvermogen als in de solvabiliteit van De Connectie. De kengetallen waar De Connectie wel invloed op heeft, zoals de netto schuldquote en de structurele exploitatieruimte, laten een positiever beeld zien.

1.3.2 Financiering

Beleidsvoornemen financieringsfunctie
De financieringsfunctie van De Connectie is alleen gericht op ondersteuning van de publieke taak. Het beheer heeft uitsluitend een voorzichtig en risicomijdend karakter. Als financiering nodig is, vindt de uitvoering daarvan plaats binnen de kaders van de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) en hetgeen door het bestuur van De Connectie aan kaders is vastgesteld in de financiële verordening. Zo worden voor het aantrekken van financieringen met een looptijd van langer dan één jaar tenminste twee prijsopgaven bij verschillende financiële instellingen gevraagd en wordt geen gebruik gemaakt van financiële derivaten als bedoeld in artikel 1, onder c, van de Wet Fido. In de financiële verordening is eveneens bepaald dat de directie zorgdraagt voor de interne regels voor taken en bevoegdheden, de verantwoordingsrelaties en de bijbehorende informatievoorziening van de financieringsfunctie. Deze zijn vastgelegd in het Treasurystatuut van De Connectie.

Risicoprofiel
De begroting van De Connectie wordt voor het grootste deel door de deelnemende gemeenten gedragen. Afspraken over de bevoorschotting voor het lopende jaar zijn erop gericht om de kortlopende liquiditeitsbehoefte af te dekken en liquiditeitsoverschotten zoveel mogelijk te voorkomen. Door het verbinden van de inkomende en uitgaande geldstromen is de financieringsbehoefte en het daarmee samenhangende renterisico klein. Investeringen van De Connectie worden gefinancierd met geldleningen, die qua looptijd zoveel mogelijk overeenstemmen met de levensduur van de activa. Gezien de aard en activiteiten van De Connectie is het risicoprofiel ten aanzien van de financiering hiervan beperkt.

Omslagrente
De omslagrente wordt berekend door de werkelijke aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd. De omslagrente moet vervolgens op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de individuele activa. Het bij de begroting berekende omslagrentepercentage mag binnen een marge van 0,5% worden afgerond. In de MJPB 2023-2027 is gerekend met een omslagrente van 0,5%.

Leningenportefeuille

	Looptijd jaren	Beginjaar lening	Eindjaar lening	Rente	Oorspronkelijk leningbedrag	Saldo lening 31.12.2022	Aangetrokken 2023	Aflossing 2023	Saldo lening 31.12.2023
Bedragen x 1.000 euro									
Verloopoverzicht leningen									
BNG 40.111.751	5	2018	2023	0,51%	2.920	584	-	584	-
BNG 40.111.752	10	2018	2028	1,10%	4.900	2.940	-	490	2.450
BNG 40.113.926	4	2020	2024	0,05%	3.300	1.650	-	825	825
BNG 40.113.927	5	2020	2025	0,10%	3.300	1.980	-	660	1.320
BNG 40.114.859	2	2021	2023	-0,20%	1.200	600	-	600	-
BNG 40.114.861	3	2021	2024	-0,14%	1.100	733	-	367	367
BNG 40.114.862	5	2021	2026	-0,02%	2.800	2.240	-	560	1.680
BNG 40.114.860	6	2021	2027	0,04%	1.800	1.500	-	300	1.200
BNG 40.115.747	2	2022	2024	0,88%	1.000	1.000	-	500	500
BNG 40.115.748	3	2022	2025	1,08%	1.000	1.000	-	333	667
BNG 40.115.749	4	2022	2026	1,22%	1.800	1.800	-	450	1.350
BNG 40.115.750	5	2022	2027	1,33%	1.000	1.000	-	200	800
BNG 40.115.751	7	2022	2029	1,52%	700	700	-	100	600
NWB PP/1-31833	4	2023	2027	3,53%	-	-	1.500	-	1.500
NWB PP/1-31834	5	2023	2028	3,46%	-	-	1.600	-	1.600
NWB PP/1-31835	8	2023	2031	3,35%	-	-	700	-	700
NWB PP/1-31836	7	2023	2030	3,35%	-	-	700	-	700
Totaal					**26.820**	**17.727**	**4.500**	**5.969**	**16.258**

De realisatie laat een omslagrente van -1,73% zien. De negatieve omslagrente is ontstaan als gevolg van de opbrengsten uit de rente die De Connectie ontvangt over het saldo op de lopende rekening bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Deze rentebaten zijn niet begroot. Aangezien het verschil met de begrote omslagrente meer dan 25% bedraagt, is het noodzakelijk om de rentetoerekening o.b.v. de werkelijke rentelast te herzien. Door deze herziening bedraagt het renteresultaat € 0,-.

Kasgeldlimiet

	Begroting 2023	Jaarrekening 2023	Begroting 2024
Bedragen x 1.000 euro			
Kasgeldlimiet			
Begrotingstotaal (euro's)	53.571	57.987	49.971
Toegestaan kasgeldlimiet (%)	8,2%	8,2%	8,2%
Toegestaan kasgeldlimiet (euro's)	4.393	4.755	4.098
Vlottende schuld	-	-	-
Vlottende middelen	10.186	8.058	9.642
Netto-vlottende schuld	-10.186	-8.058	-9.642
Ruimte (+) c.q. overschrijding (-)	**14.579**	**12.813**	**13.739**

De kasgeldlimiet geeft aan hoeveel De Connectie kort mag financieren als percentage van de begroting. De toegestane kasgeldlimiet bedraagt 8,2%[9] van het begrotingstotaal. Voor 2023 betekent dit dat De Connectie gemiddeld per kwartaal, maximaal € 4,4 mln. aan kortlopende gelden mag opnemen. Komt de netto vlottende schuld voor een periode langer dan één kwartaal boven dit bedrag, moet dit worden omgezet in een langlopende geldlening.

De toegestane kasgeldlimiet wordt niet overschreden, maar biedt nog voldoende ruimte voor kortlopende financiering. In onderstaande tabel staat het gemiddelde bedrag per kwartaal van de netto vlottende schuld.

	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Bedragen x 1.000 euro				
Netto-vlottende schuld gemiddeld per kwartaal				
Vlottende schuld	-	-	-	-
Vlottende middelen	5.755	4.248	5.836	7.656
Netto-vlottende schuld	-5.755	-4.248	-5.836	-7.656

Renterisiconorm

	Begroting 2023	Jaarrekening 2023	Meerjarenraming 2024	2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro						
Renterisiconorm						
Toegestaan renterisico (%)	20%	20%	20%	20%	20%	20%
Toegestaan renterisico (euro's)	10.714	11.597	9.896	9.843	9.812	9.812
Bedrag waarover renterisico wordt gelopen	3.659	5.969	5.667	3.976	2.983	1.973
Ruimte (+) c.q. overschrijding (-)	7.055	5.628	4.229	5.867	6.830	7.840

De renterisiconorm is een hulpmiddel om controle te hebben op het risico van een rentewijziging bij herfinanciering. Over de langlopende schuld mogen de jaarlijkse aflossingen en renteherzieningen niet hoger zijn dan 20%[10] van het begrotingstotaal.

[9] Art 2 lid 1d uitvoeringsregeling wet FIDO

[10] Art 2 lid 2d uitvoeringsregeling wet FIDO

Het renterisico wordt bepaald door het bedrag van de jaarlijkse aflossing op de huidige leningenportefeuille. In 2023 is er beperkt renterisico gelopen; er is sprake geweest van herfinanciering van een viertal langlopende leningen. Ook de komende jaren zal de renterisiconorm niet worden overschreden.

1.3.3 Bedrijfsvoering

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de stand van zaken en de realisatie van de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering. De bedrijfsvoering van De Connectie zelf wordt ten dele verzorgd door medewerkers van het Bedrijfsbureau. Daarnaast maakt De Connectie gebruik van de diensten van haar eigen afdelingen.

Organisatiestructuur

In het najaar is besloten om een organisatie- en ontwikkelplan op te stellen. Hiermee geven we opvolging aan het Ontwikkelperspectief 2020-2024. Dit ontwikkelperspectief is de afgelopen jaren leidend geweest voor de wijze waarop de organisatie is gestuurd in het realiseren van haar doelstellingen. In het organisatie- en ontwikkelplan gaat de aandacht zowel uit naar de ontwikkelrichting en -doelstelling van de organisatie. Ook gaat de aandacht uit naar de wijze waarop sturing wordt gegeven aan zowel de beheerorganisatie als de ontwikkelorganisatie en de betekenis hiervan voor de organisatiestructuur. Het doel is om hiermee een solide basis te leggen voor een toekomstbestendige bedrijfsvoeringsorganisatie, waarmee we ons voorbereiden op de ontwikkelingen die op de gemeenten en (hiermee) op De Connectie afkomen.

Sturing op de organisatiedoelstellingen

Binnen het managementteam is geanalyseerd waar De Connectie nu staat. Dit heeft geleid tot een nieuwe visie voor de organisatie:

''Met oog voor talent, ontwikkeling en diversiteit bieden wij de beste dienstverlening.
We kennen onze klant en zijn een betrouwbare en transparante organisatie''

Deze nieuwe visie laat zien waar De Connectie in de toekomst voor wil staan. Er zijn drie thema's benoemd die bijdragen aan het realiseren van onze visie. Dat zijn:

1. De Connectie op orde: doelstellingen halen en het herkennen en beheersen van risico's

Dit thema gaat over interne beheersing. Daarbij gaat het om het realiseren van onze organisatiedoelstellingen en het herkennen en beheersen van interne risico's. We zijn gestart met het opzetten van rapportages die uitgaan van KPI's (kritische prestatie indicatoren). Daarbij maken we onderscheid tussen KPI's die helpen om de organisatie te sturen en KPI's waarmee verantwoording kan worden afgelegd naar onze opdrachtgevers. De laatste groep KPI's zijn gekoppeld aan de producten- en dienstencatalogus (PDC) en aan afspraken die we met onze opdrachtgevers hierover hebben gemaakt. Inmiddels zijn de eerste KPI's opgeleverd waarmee kan worden gewerkt.

2. De Connectie: jij doet ertoe!

Het kloppende hart van De Connectie zijn alle medewerkers. Samen doen we het! Wie je bent, waar je ook in gelooft, hoe je er ook uitziet. Jij doet ertoe! Binnen dit thema worden projecten opgezet om dit versterken. Deze projecten zijn gericht op:

- Het bieden van kansen aan medewerkers;
- Externe profilering. Wat maakt ons een aantrekkelijke organisatie om voor te werken?;
- Inclusie en diversiteit;
- Duurzame inzetbaarheid.

We gaan voor een cultuur waarin ieder zichzelf mag zijn en waar iedereen veilig werkt en gewaardeerd wordt. We zijn binnen dit thema gestart met het project Inclusie & diversiteit. De Connectie wil een diverse en inclusieve organisatie zijn, waar (potentiële) medewerkers zich welkom, veilig en verbonden voelen. “Ongeacht wie je bent, waar je in gelooft, hoe je eruitziet: iedereen doet ertoe!” We kijken naar talent, kennis en kunde om samen nog beter te worden. De Connectie vindt de ontwikkeling van kansen voor alle medewerkers belangrijk.

3. Dienstverlening: het gaat om de klant!

We denken en handelen vanuit de klant. De dienstverlening verbeteren we door in te zetten op mensen, processen en systemen. Binnen dit thema worden projecten opgezet die hier een bijdrage aan leveren. We maken gebruik van innovatieve en slimme oplossingen die passend zijn in onze dienstverlening. Door in te zetten op kennis, houding en gedrag van medewerkers sluiten we als collectief steeds meer aan op onze kerncompetenties: klantgerichtheid en kwaliteitsgerichtheid. We starten met een nulmeting om van daaruit gericht te gaan verbeteren. Deze nulmeting is onderdeel van het als eerst gestarte project klanttevredenheid.

Deze thema’s hebben als doel om een volgende stap te zetten in de ontwikkeling en professionalisering van De Connectie. De drie thema’s zijn hierbij ondersteunend aan de doelstellingen zoals deze zijn geformuleerd in de MJPB 2023-2026. Bij het werken aan deze thema’s wordt de organisatie zo maximaal als mogelijk betrokken. Op deze manier benutten we de aanwezige kennis en expertise optimaal en ontstaat draagvlak voor de invulling hiervan. Hiermee geven we ook invulling aan het overkoepelende thema van De Connectie: ‘Samen doen we het!’.

Aan de drie thema’s werken we volgens de scrummethodiek. Scrum is een methode waarbij je als team in korte periodes (sprints) werkt om taken af te ronden. Inmiddels is er een basistraining scrum gegeven aan medewerkers en hebben een aantal medewerkers de rol van scrummaster gekregen. Zij gaan het proces begeleiden. Verder zijn de projecten binnen de thema’s geïdentificeerd, geprioriteerd en is een ’backlog’ van projecten gecreëerd. In deze backlog zitten de projecten die op termijn nog uitgevoerd kunnen gaan worden.

Resultaat- en Ontwikkelplannen
Voor 2023 hebben de afdelingen weer Resultaat- en Ontwikkelplannen (ROP's) opgesteld. Daarin benoemen zij activiteiten die bijdragen aan het realiseren van de opgaven. De ROP's vormen het hele jaar door onderwerp van gesprek tussen de directeur en het management. De gesprekkencyclus met de medewerkers van De Connectie sluit daarbij aan. Het maken van individuele resultaat- en ontwikkelafspraken met de medewerkers draagt bij aan het halen van de organisatiedoelstellingen. Zo is in 2023 veel aandacht gegeven aan de uitvoering van het opleidingsplan. Het opleidingsbudget is in 2023 volledig benut voor de ontwikkeling van de medewerkers. Voor de begeleiding van de medewerkers hebben we de middelen van het frictiebudget volledig ingezet.

Zelforganisatie
De Connectie geeft steeds meer vorm aan het begrip zelforganisatie. De kracht ligt in het onderlinge vertrouwen. Leidinggevenden maken resultaatafspraken met teams en zorgen voor de middelen om de doelen te behalen. De medewerkers bepalen zelf de weg naar dit resultaat. Leidinggevenden begeleiden de medewerkers vanuit gelijkwaardigheid bij hun ontwikkeling. Medewerkers en leidinggevenden zoeken elkaar op als zij daar behoefte aan hebben. Wachten op de (formele) momenten in de gesprekkencyclus om met elkaar in gesprek te gaan is niet nodig.

HR-beleid
De Connectie heeft een vastgesteld visiedocument en een beleidsplan op het gebied van Leren en Ontwikkelen. In 2023 zijn leer- en ontwikkeldagen gehouden, waarbij workshops (zowel werkgerelateerd als niet-werkgerelateerd) gegeven zijn door en voor medewerkers. We hebben een werkwijze afgesproken voor de besteding en verantwoording van het opleidingsbudget. Hierdoor kunnen de leidinggevenden beter sturen.

De Connectie heeft voor alle afdelingen een strategische personeelsplanning (SPP) uitgevoerd. Hierdoor hebben we beter in beeld welke medewerkers als high potentials kunnen worden gekwalificeerd en potentiële achterblijvers zijn. Voor de high potentials hebben we gekeken naar de mogelijkheden om intern door te stromen. In 2023 zijn 13 vacatures gevuld door een interne kandidaat. Voor de potentiële achterblijvers hebben we waar mogelijk een verbetertraject opgestart.

	Begroting 2023	Realisatie 2023
Personeel	**in fte's**	**in fte's**
Administratie en Beheer en I&A	62,61	54,86
Bedrijfsbureau	19,30	15,22
Belastingen en basisregistratie	62,54	59,05
Documentaire informatievoorziening	37,37	33,36
Facilitaire zaken en Frontoffice	44,61	41,14
ICT	92,85	69,23
Management Support	45,50	53,49
Totaal	**364,78**	**326,35**

De vakafdelingen en het bedrijfsbureau van De Connectie tellen samen tot een begrote formatie van 364,78 fte in 2023. De realisatie van de vaste bezetting is 326,35 fte. Hiermee is van de totaal beschikbare formatie 89% bezet met vast personeel. Dit is vergelijkbaar met vorig jaar.

Ontwikkeling ziekteverzuim

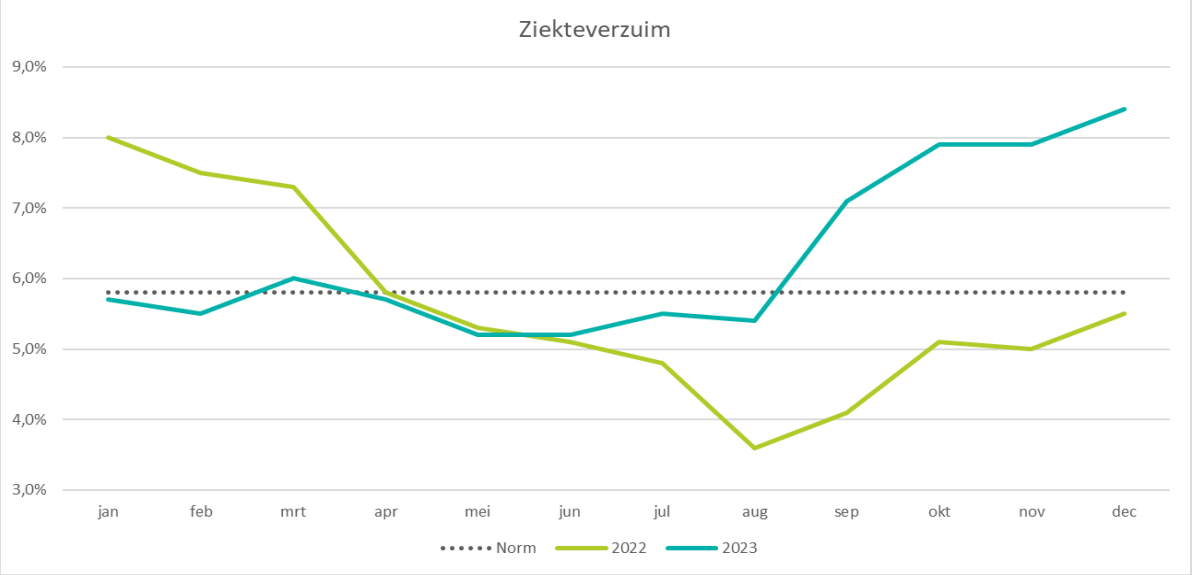

Het gemiddelde verzuimpercentage binnen de Connectie in 2023 was 6,1%. In het vierde kwartaal was er een grote stijging van het kortdurend verzuim. Dit is inherent aan de periode van het jaar. De ontwikkeling van het verzuim ten opzichte van het normpercentage kan in belangrijke mate worden verklaard door enkele langdurige ziektegevallen. Bijzondere aandacht gaat uit naar het frequent verzuim en mentaal werk gebonden verzuim. Bij het thema 'Je doet ertoe' zijn binnen de projectgroep Vitaliteit activiteiten gestart die zich richten op het voorkomen van deze soorten van verzuim.

Administratieve organisatie

Elk jaar levert De Connectie een ISAE3402 rapport op. Dit is een rapport waarin wij laten zien dat we onze interne beheersing op orde hebben. Hiervoor wordt de opzet, het bestaan en de werking van deze interne beheersing gecontroleerd door een externe auditor (een soort accountant).

Onze klanten en hun accountants kunnen vervolgens steunen op deze rapportage. Dit betekent dat zij niet meer zelf bij De Connectie hoeven te controleren op de punten die we meenemen in het ISAE3402 rapport. Dit is efficiënt voor onze klanten én voor De Connectie.

Op dit moment gaat dit rapport alleen over de financiële processen. In 2023 zijn we bezig geweest een uitbreiding met de belastingprocessen voor te bereiden. In 2024 willen we hier verder mee gaan. Na de afronding van de implementatie van het nieuwe e-HRM systeem volgen de processen van de personeelsadministratie.

Door de ISAE3402-norm is er altijd aandacht voor het verbeteren van de effectiviteit en doelmatigheid van de interne beheersmaatregelen. In 2023 hebben we hieraan gewerkt voor de financiële werkprocessen. Ook voor de belasting en PSA-processen gaan we hiermee aan de slag, ook al voor deze onderdeel van de ISAE3402 rapportage worden. Ook hebben we aandacht voor de interne beheersing op de processen die buiten de ISAE3402 zullen blijven vallen. Dit doen we onder andere door meer controles te doen in het kader van de verbijzonderde interne controle (VIC).

De organisatie is bezig geweest met de voorbereiding en uitvoering van de (verbijzonderde) interne controle met extra aandacht voor de rechtmatigheidsaspecten. Dit omdat vanaf de jaarrekening 2023 de directeur een verklaring over de rechtmatigheid afgeeft bij de jaarrekening. Hiervoor is het normen- en toetsingskader van De Connectie aangepast en op basis hiervan de beheersmaatregelen vastgesteld en interne controle uitgevoerd.

Outputsturing en -verrekening

De ontwikkeling naar outputsturing en -bekostiging kan een belangrijk hulpmiddel zijn bij het verkrijgen van inzicht in, en het sturen op, afnamevolumes door gemeenten. Hiermee krijgt de gemeente meer invloed op het kostenniveau van de bedrijfsvoering. De systematiek van het kostprijsmodel is aan de gemeenten gepresenteerd en er is een eerste ruwe analyse gedeeld van de mogelijke herverdeeleffecten van de nieuwe systematiek. Tegelijkertijd moet worden beseft dat de uitkomsten van het kostprijsmodel in deze fase een onzekerheid in zich hebben door inschattingen en aannames die in het model zijn gemaakt. Deze aannames kunnen alleen worden gevalideerd door betrouwbare registraties op te bouwen. Hiermee ontstaat een steeds zuiverder beeld van werkelijke inzet en verbruik. Daarnaast is afgesproken dat de gemeenten zich vast gaan oriënteren op het gebruik van de inzichten uit het kostprijsmodel.

Informatievoorziening

In de Regionale Informatievisie en -strategie zijn de technologische trends en trends op het gebied van informatievoorziening (IV) uitgewerkt. Deze visie en strategie is van belang voor een goedwerkende en op de gemeente afgestemde informatievoorziening en daarnaast ook voor het blijvend voldoen aan de veranderende wet- en regelgeving. Een belangrijk deel van de informatievoorziening vertaalt zich naar ICT-oplossingen die bij en met De Connectie kunnen worden gerealiseerd. Dit geldt ook voor de vertaling van de eigen IV-behoeften van De Connectie.

Informatieveiligheid en privacy

In de Regionale Informatievisie en -strategie is al opgemerkt dat je nooit kunt spreken van informatieveiligheid of privacy die op orde is. De toenemende complexiteit, de groeiende hoeveelheid data en de toename van bedreigingen vragen voortdurend om een actieve houding ten aanzien van informatieveiligheid. Bovendien stelt de wetgever steeds verdergaande eisen aan informatieveiligheid.

Om de informatieveiligheid te vergroten is een driejarig programmaplan opgesteld door de gemeente Arnhem en De Connectie. De gemeenten Renkum en Rheden nemen op onderdelen deel. Het programma bestaat onder andere uit projecten voor Bewustwording, Identity & Access Management (IAM)[11] en Business continuity management (BCM)[12].

[11] Het regelen dat de juiste mensen en entiteiten (bijvoorbeeld organisaties, instanties of afdelingen) het juiste toegangsniveau hebben tot netwerken, databases en applicaties.

[12] Het management dat nodig is om na een ramp of niet-verwachte gebeurtenis, producten of diensten te kunnen blijven leveren op aanvaardbare, vooraf vastgestelde niveaus.

Doel voor De Connectie is het komen tot een certificering op de internationale norm voor informatieveiligheid (de ISO27001) die daarmee ook de Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO) afdekt en waarbij als privacy kader het NOREA Privacy Control Framework is gekozen. Doel is om uiterlijk in 2025 te komen tot certificering. Daarnaast zal het programma ook anticiperen op een aantal naderende wetswijzigingen waaronder de verankering van de nieuwe versie voor de BIO (2.0) en de NIS2[13] wetgeving.

Huisvestingsbeleid

De Connectie maakt gebruik van de kantoorruimte van de gemeente Arnhem. Hiervoor is een huurcontract gesloten tussen De Connectie en de gemeente Arnhem. De gemeente Arnhem denkt op dit moment na over haar toekomstige huisvesting. Hierbij onderzoekt de gemeente verschillende mogelijkheden. De Connectie denkt dus ook na over haar huisvesting. Daarom hebben we afgelopen jaar een onderzoek uitgevoerd naar de eisen en wensen. Een vragenlijst onder medewerkers was daar onderdeel van. Ook zijn verschillende mogelijkheden uitgewerkt en met het bestuur gedeeld. Besloten is dat De Connectie aansluit bij de huisvestingsontwikkelingen van de gemeente Arnhem. De eisen en wensen van De Connectie zijn gedeeld met de gemeente Arnhem. Beiden houden rekening met het concept van tijd- en plaatsonafhankelijk werken.

Juridische zaken

De Connectie vindt het belangrijk om er zeker van te zijn dat ze voldoet aan alle geldende wet- en regelgeving. Als De Connectie de wet- en regelgeving niet volgt kan dit financiële-, juridische- en imagorisico's met zich meebrengen. Daarom is het beleid erop gericht om altijd actueel inzicht te hebben in de geldende wet- en regelgeving en de naleving hiervan te borgen. Het bestuur heeft zowel een geactualiseerde financiële verordening als controleverordening vastgesteld. De bestaande verordeningen dateerden als sinds de oprichting van de organisatie in 2017. Met het actualiseren hiervan sluiten beide verordeningen weer aan bij de geldende wet- en regelgeving. De belangrijkste wijziging was de verschuiving van de rechtmatigheidsverantwoording van het bestuur naar de directie.

Communicatie

Communicatie blijft zich ontwikkelen tot een interactief proces waarbij De Connectie, haar klanten en medewerkers informatie uitwisselen. In de keuze van communicatiemiddelen wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de behoefte van medewerkers, klanten en andere geïnteresseerden zoals leveranciers, potentiële werknemers en de media.

Om medewerkers te informeren over de ontwikkelingen is er de maandelijkse uitzending 'Co-ffietijd! In gesprek met…!' Medewerkers worden geïnformeerd zodat zij weten wat er speelt, zowel organisatiebreed, bij projecten en op afdelingsniveau. Twee keer per jaar verschijnt het magazine 'Connect'. Dit is het magazine voor en door medewerkers van De Connectie. Waarbij verschillende medewerkers aan het woord komen en vertellen over wat hen bezighoudt. Zakelijk maar ook privé.

Communicatie draagt bij aan het realiseren van strategische doelen. Dit varieert van het communicatief uitdragen van de organisatiedoelstellingen tot het mede-organiseren van medewerkersbijeenkomsten. Deze bijeenkomsten staan in het teken van de organisatiedoelstellingen.

[13] Een richtlijn voor cybersecurity

Rechtmatigheidsverantwoording

Het oordeel van de accountant over de jaarrekening bestond uit twee onderdelen, te weten het getrouwe beeld van de jaarrekening en de rechtmatigheid van de totstandkoming van de baten en lasten, alsook de balansmutaties. Vanaf 2023 heeft het oordeel van de accountant alleen nog betrekking op het getrouwe beeld. Daarbij betrekt de accountant de rechtmatigheidsverantwoording zoals deze door de directie is afgelegd. Deze is opgenomen als bijlage 1 bij deze jaarstukken. Eventuele onrechtmatigheden worden, zoals opgenomen in de financiële verordening van De Connectie, toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

In 2023 is op het begrotingscriterium een bruto-afwijking te melden, namelijk een overschrijding van de lasten op het programma bedrijfsvoering gemeenten van € 7,34 mln. Deze overschrijding wordt voor € 7,04 mln. verklaard door direct aan de lasten gerelateerde opbrengsten. Dit betreft maat- en meerwerk door onder andere de afdelingen ICT, Management Support en Facilitaire Zaken. Dit maat- en meerwerk wordt in de jaarrekening verder toegelicht.

Voor € 0,30 mln. past de overschrijding binnen bestaand beleid. Dit betreft kosten die gemaakt zijn voor inhuur ter invulling van vacatures en voor ziektevervanging. Voor dit deel van de kosten was geen dekking aanwezig binnen het programma Bedrijfsvoering gemeenten, maar moesten wel worden gemaakt om het bestaande beleid uit te kunnen voeren.

In de financiële verordening is opgenomen dat een overschrijding met direct daaraan gerelateerde opbrengsten acceptabel is. Ook hogere lasten die gemaakt worden om het regulier beleid uit te voeren zijn acceptabel. Daarmee hebben deze overschrijdingen geen invloed op het oordeel over de rechtmatigheid.

Op het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium en het voorwaardencriterium zijn geen afwijkingen te melden.

1.3.4 Wet Open Overheid

Informatiehuishouding en de Wet open overheid
Transparantie van overheidsinformatie staat volop in de maatschappelijke belangstelling. De invoering van de Wet Open Overheid (Woo), op 1 mei 2022, geeft een impuls aan de informatiehuishouding en het actief beschikbaar stellen van informatie. De wet moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. Als gevolg van de Woo worden steeds meer soorten overheidsinformatie actief openbaar gemaakt. Ook De Connectie valt als gemeenschappelijke regeling onder deze wet. Woo-verzoeken kunnen zowel direct bij De Connectie binnenkomen als via de gemeenten uiteindelijk bij De Connectie terechtkomen. De transparantie van het overheidshandelen vraagt van onze organisatie snel te kunnen laten zien wat, wanneer met wie gecommuniceerd is, en welke acties zijn uitgevoerd. Inzicht in de communicatie en besluitvorming is nodig vanwege de af te leggen verantwoording en bij mogelijke juridische geschillen. De Connectie en haar medewerkers zijn zich bewust van het belang van transparantie.

Afhandeling van Woo-verzoeken
Iedereen kan om informatie vragen die bij de gemeente berust. Landelijk is er een stijgende trend van het aantal verzoeken om informatie. Met de inwerkingtreding van de Woo is de maximale afhandeltermijn verkort van acht naar zes weken. De Connectie streeft er naar Woo-verzoeken zo snel mogelijk en binnen de wettelijke termijn van antwoord te voorzien. De afhandeling van Woo-verzoeken is een bewerkelijke taak. Om een tijdige afhandeling te halen moet ook de informatiehuishouding van onze organisatie op orde te zijn. Voor Woo-verzoeken die via de gemeenten bij De Connectie terecht komen is het cruciaal dat deze tijdig bij De Connectie terechtkomen en in afstemming en samenwerking met de gemeente(n) beantwoord worden. De Connectie heeft in de beantwoording van deze verzoeken een faciliterende rol in en de gemeente(n) een leidende rol.

Informatiehuishouding als randvoorwaarde
Informatiehuishouding betreft de vindbaarheid en volledigheid van (een enorme hoeveelheid) gegevens. De stroom aan digitale en deels nog papieren informatie is heel groot. Ook de variatie in verschijningsvormen is groot: documenten, gegevensbestanden, e-mail, data, sms, audio- en videobeelden, en zo meer. Goede informatiehuishouding vraagt om professioneel beheer op alle relevante informatie, in alle verschijningsvormen. Hiervoor worden verschillende zaaksystemen gebruikt. Voor een goed beheer is bovendien samenhang nodig met openbaarheid, privacybescherming en informatiebeveiliging. Met de inzet van verschillende zaaksystemen moet scherp zijn welke invloed dit heeft op het documentbeheer en de aan De Connectie gemandateerde taken. Zo moet het bijvoorbeeld helder zijn wiens taak en verantwoordelijkheid het wordt om documenten te openbaren en op welke wijze deze openbaarstelling plaats moet vinden. Daarnaast is de rol van De Connectie om tot geharmoniseerde oplossingen te komen en de aansluiting op een centraal, regionaal RMA (Record Management Applicatie) mogelijk te maken. Verschillende scenario's voor de keuze van een RMA zijn nog in onderzoek.

Ook zet onze organisatie in op bewustwording bij alle medewerkers, zodat zij zorgvuldig met gegevens en informatie omgaan en zorgen voor juiste dossiervorming. Zo is in 2022 en 2023 de week van de digitale weerbaarheid georganiseerd waarin ook aandacht was voor deze onderwerpen.

2. Jaarrekening

2.1 Overzicht van balans en toelichting

2.1.1 Balans per 31 december 2023

ACTIVA			PASSIVA		
	31.12.2022	31.12.2023		31.12.2022	31.12.2023
Bedragen x 1.000 euro					
Vaste activa			**Vaste passiva**		
Materiele vaste activa (ec.nut)	14.122	12.291	Eigen vermogen	1.884	4.073
			- Algemene Reserve	*-323*	*-174*
			- Bestemmingsreserve afhandeling WOZ-bezwaren	-	*1.147*
			- Bestemmingsreserve Prijsontwikkelingen	*1.431*	*662*
			- Bestemmingsreserve Informatieveiligheid	*75*	*285*
			- Bestemmingsreserve egalisatiereserve SAAS	-	*206*
			- Bestemmingsreserve Veranderopgave	*264*	-
			- Bestemmingsreserve Veranderopgave Basisregistraties	*15*	-
			- Resultaat voor bestemming	*421*	*1.947*
			Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	827	941
			Netto vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jr	17.727	16.258
			- Onderhandse leningen	*17.727*	*16.258*
Totaal vaste activa	**14.122**	**12.291**	**Totaal vaste passiva**	**20.438**	**21.272**
Vlottende activa			**Vlottende passiva**		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	22.027	25.835	Netto vl. Schulden met een rentetypische looptijd < 1 jr	523	3.341
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist	*7.386*	*8.013*	- Onderhandse leningen	-	-
- Vorderingen op openbare lichamen	*14.589*	*17.810*	- Schulden aan openbare lichamen	*318*	*636*
- Overige vorderingen	*53*	*13*	- Overige schulden	*205*	*2.705*
Liquide middelen	77	46			
Overlopende activa	3.507	4.128	Overlopende passiva	18.772	17.686
Totaal vlottende activa	**25.612**	**30.009**	**Totaal vlottende passiva**	**19.296**	**21.028**
TOTAAL ACTIVA	**39.734**	**42.300**	**TOTAAL PASSIVA**	**39.734**	**42.300**

2.1.2 Toelichting op de balans

Vaste activa

Materiële vaste activa

	Boekwaarde 31.12.2022	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Boekwaarde 31.12.2023
Bedragen x 1.000 euro					
Materiële vaste activa met economisch nut					
Vervoermiddelen	45	-	-	-20	25
Machines, apparaten en installaties	12.894	3.316	-	-4.763	11.447
Overige materiële vaste activa	1.183	160	-	-524	819
Totaal	**14.122**	**3.476**	**-**	**-5.307**	**12.291**

In 2023 is voornamelijk geïnvesteerd in hardware (€ 2,0 mln.) en mobiele devices (€ 1,2 mln.). De investeringen in hardware hebben hoofdzakelijk betrekking op uitbreiding van de VDI-omgeving, investeringen in netwerk en wifi, back-up oplossingen en de vervanging van monitoren. De investeringen in mobiele devices betreffen zowel vervangings- als en uitbreidingsinvesteringen. Overige investeringen hebben betrekking op glasvezelbekabeling en telecommunicatievoorzieningen.

De investeringen in de overige materiële vaste activa betreft voornamelijk de aanschaf van concentratiemodules en de aanschaf van elektrisch verstelbaar kantoormeubilair.

Met ingang van 1 januari 2024 is de afschrijvingstermijn van bureaustoelen, in verband met de gebruiksintensiteit, teruggebracht van 15 naar 8 jaar. Dit heeft geresulteerd in een inhaalafschrijving van € 90.000 en een stijging van de reguliere afschrijvingslasten van € 129.000 in 2023.

Vlottende activa

Uitzettingen met een rentetypische looptijd van < 1 jaar

	Boekwaarde 31.12.2022	Boekwaarde 31.12.2023
Bedragen x 1.000 euro		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar		
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	7.386	8.013
Vorderingen op openbare lichamen	14.589	17.810
Overige vorderingen	53	13
Totaal	**22.027**	**25.835**

Uitzettingen in ’s Rijksschatkist

De uitzettingen in ’s Rijksschatkist bedragen per ultimo 2023 € 8 mln. Voor het schatkistbankieren is een drempelbedrag ingesteld. Dit drempelbedrag is ingesteld om te voorkomen dat elke dag alle positieve banksaldi afgeroomd moeten worden naar nihil. Het drempelbedrag is vastgesteld op 2% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1 mln. Het meerdere dient te worden afgestort naar Rijksschatkist.

Onderstaande tabel specificeert het gemiddelde bedrag per kwartaal dat buiten Rijksschatkist is aangehouden. Er is geen sprake van overschrijding van het drempelbedrag. Middelen boven het drempelbedrag worden dagelijks afgestort.

	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Bedragen x 1.000 euro				
Middelen buiten 's Rijks schatkist				
Op dagbasis buiten 's Rijks schatkist gehouden middelen	64	79	104	111
Drempelbedrag	1.071	1.071	1.071	1.071
Ruimte onder drempelbedrag	1.008	992	967	960
Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

Vorderingen op openbare lichamen

	Arnhem	Renkum	Rheden	Boekwaarde 31.12.2023
Bedragen x 1.000 euro				
Vorderingen op openbare lichamen				
Vorderingen gemeenten:				
- Bijdrage 1e kwartaal 2024	10.704	1.562	2.537	14.802
- Maat- en meerwerk	2.130	207	296	2.633
- Bijdrage Stichting Sociale Wijkteams Arnhem	261	-	-	261
- Afwikkeling saldobevestiging 2022	-	-	42	42
	13.094	**1.769**	**2.875**	**17.738**
Overige vorderingen op openbare lichamen				71
Totaal				**17.810**

De vorderingen op openbare lichamen bestaan voor een belangrijk deel uit de in 2023 gefactureerde bijdrage over het eerste kwartaal van 2024. De overige vorderingen betreffen voornamelijk gefactureerd maat- en meerwerk en de bijdrage voor de Stichting Sociale Wijkteams Arnhem over het vierde kwartaal van 2023.

Overige vorderingen

De overige vorderingen bestaan uit privaatrechtelijke debiteuren.

Liquide middelen

	Boekwaarde 31.12.2022	Boekwaarde 31.12.2023
Bedragen x 1.000 euro		
Liquide middelen		
Banksaldo	77	46
Totaal	**77**	**46**

Het saldo liquide middelen per ultimo 2023 bestaat enkel uit banksaldi. De Connectie houdt geen middelen in kas.

Overlopende activa

	Arnhem	Renkum	Rheden	Boekwaarde 31.12.2023
Bedragen x 1.000 euro				
Overlopende activa				
Nog te ontvangen bijdragen gemeenten:				
- Maat- en meerwerk	541	107	149	797
- Opbrengsten belastinginvordering	292	-	42	334
- Bijdrage project E-HRM	231	35	57	322
	523	**35**	**99**	**1.453**
Vooruitbetaalde kosten				2.549
Overig n.t.o.				126
Totaal				**4.128**

De nog te ontvangen bijdragen van gemeenten bestaan voornamelijk uit, op balansdatum nog te factureren, bijdragen voor overeengekomen maat- en meerwerk. Daarnaast moeten de opbrengsten uit invorderingsactiviteiten voor de belastingen nog met de gemeenten worden verrekend. Dit geldt ook voor bijdragen aan het project E-HRM.

De vooruitbetaalde kosten hebben hoofdzakelijk betrekking op vooruitbetaalde licentiekosten voor ICT-toepassingen. Contracten voor licenties worden vaak voor meerdere jaren afgesloten en bij vooruitbetaling voldaan. Van deze € 2,5 mln. vooruitbetaalde kosten heeft € 2,2 mln. betrekking op 2024 en € 0,3 mln. op 2025 en verder.

De overige nog te ontvangen bedragen betreft de nog te factureren bijdragen voor overeengekomen maat- en meerwerk met derden, eindafrekening van dienstverleningsovereenkomsten en de rekening courant rente over het laatste kwartaal van 2023.

Vaste passiva

Eigen vermogen

	Boekwaarde 31.12.2022	Toevoegingen	Ontrekkingen	Resultaat-bestemming 2023	Boekwaarde 31.12.2023
Bedragen x 1.000 euro					
Eigen vermogen					
Algemene Reserve	-323	149	-		-174
Bestemmingsreserve Afhandeling WOZ-bezwaren	-	1.147	-		1.147
Bestemmingsreserve Prijsontwikkelingen	1.431	-	769		662
Bestemmingsreserve Informatieveiligheid	75	210	-		285
Bestemmingsreserve Egalisatiereserve SAAS	-	206	-		206
Bestemmingsreserve Veranderopgave	264	-	264		-
Bestemmingsreserve Veranderopgave Basisregistraties	15	-	15		-
Resultaat voor bestemming	421	-	421	1.947	1.947
Totaal	**1.884**	**1.711**	**1.469**	**1.947**	**4.073**

Algemene reserve

Bij het vaststellen van de jaarstukken 2020 heeft het bestuur besloten een deel van het negatieve resultaat te onttrekken aan de algemene reserve. Dit deel heeft betrekking op verschuivingen van investerings- naar exploitatieprojecten. Het negatieve saldo van de Algemene Reserve zal de komende jaren worden aangevuld vanuit de vrijgevallen kapitaalslastenbudgetten van de geplande investeringen, waarvoor uiteindelijk voor een SaaS-oplossing is gekozen.

Bestemmingsreserve Afhandeling WOZ-bezwaren

In 2023 heeft het bestuur via de 1e bestuursrapportage incidenteel extra middelen toegekend voor de afhandeling van WOZ-bezwaren als gevolg van de stijging van het aantal bezwaren tegen de WOZ-waardebepalingen. Voor de niet-bestede middelen heeft het bestuur een bestemmingsreserve ingesteld. Aanleiding hiervoor is dat naar verwachting het aantal bezwaren nog steeds hoog uit zal vallen en de daaraan gerelateerde kosten in elk geval ook in 2024 niet binnen de huidige budgetten zullen passen. Ook zal een deel van de bezwaarafhandeling over 2023 pas in 2024 afgerond zijn. Met deze toevoeging kan worden voorkomen dat er begin 2024 opnieuw middelen van de gemeenten gevraagd zullen moeten worden.

Bestemmingsreserve Informatieveiligheid

Het bestuur heeft in 2022 een bestemmingsreserve ingesteld om incidenteel beschikbaar gestelde middelen beschikbaar te houden voor Informatieveiligheid en privacy. In 2023 heeft het bestuur besloten om ook de niet bestede incidenteel toegekende budgetten te doteren aan de bestemmingsreserve. De activiteiten en bestedingen volgen het tempo van het Programma Informatieveiligheid en privacy waarin samen met de gemeente Arnhem wordt opgetrokken.

Bestemmingsreserve Egalisatiereserve SAAS

Steeds meer software wordt in gebruik genomen in de vorm van een SAAS[14]-oplossing. Dit heeft tot gevolg dat de kosten op een andere wijze moeten worden begroot. Het investeringsprogramma is aangepast op deze ontwikkeling, waarbij het hierdoor vrijvallende kapitaalslastenbudget ten dele worden gebruikt voor de dekking van de licentiekosten.

[14] Software As A Service

Het bestuur heeft daarnaast een Egalisatiereserve SAAS ingesteld. Deze is nodig om voor o.a. de implementatiekosten die bij een SAAS- oplossing niet meer geactiveerd kunnen worden. De bestemmingsreserve wordt gevoed door het resterende deel van het vrijvallende kapitaalslastenbudget. Dit gebeurt op het moment dat een applicatie in eigendom wordt vervangen voor een SAAS-oplossing en met terugwerkende kracht over de applicaties waarbij dit al is gebeurd.

Bestemmingsreserve Veranderopgave
Van saldo van deze bestemmingsreserve per ultimo 2022 is voor € 204.000 bestemd voor personele fricties en voor € 60.000 voor de afronding van de veranderopgave ICT. In 2023 zijn deze volledig besteed waardoor het saldo van deze bestemmingsreserve per ultimo 2023 nihil is.

Bestemmingsreserve Veranderopgave Basisregistraties
Het bestuur heeft een bestemmingsreserve ingesteld om middelen beschikbaar te houden voor de uitvoering van het Plan van aanpak voor het team Basisregistraties. Gebleken is dat het restant van deze bestemmingreserve niet meer nodig is voor de afronding hiervan. Het restantbedrag valt in 2023 vrij ten gunste van het resultaat.

Bestemmingsreserve Prijsontwikkelingen
Het bestuur heeft in 2022 een bestemmingsreserve ingesteld om middelen beschikbaar te houden voor toekomstige prijsindexaties, aangezien De Connectie veelal werkt met langjarige contracten. Als gevolg van de huidige prijsontwikkelingen is de verwachting dat, zodra de lopende contracten zijn uitgediend, deze een substantiële prijsverhoging zullen laten zien bij hercontractering. Op basis van prijsindexatie voor de materiële overheidsconsumptie had in 2022 € 662.000 (3,7%-punt) aan de bestemmingsreserve moeten worden toegevoegd, in plaats van € 1,4 mln. (7,3%-punt). Het meerdere is in 2023 terugbetaald aan de gemeenten.

Voorzieningen

	Boekwaarde 31.12.2022	Toevoegingen	Ontrekkingen		Boekwaarde 31.12.2023
Bedragen x 1.000 euro					
Voorzieningen					
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	46	-	46		-
Verlofvoorziening	781	159	-		941
Totaal	**827**	**159**	**46**		**941**

In 2019 is er een toevoeging aan de voorziening gedaan in verband met een verlieslatende leaseovereenkomst. Aan de voorziening is, in lijn met de resterende leasetermijnen, in 4 gelijke jaarlijkse termijnen onttrokken. Het saldo van deze voorziening is per ultimo 2023 nihil.

In de CAO is bepaald dat medewerkers bovenwettelijke vakantie-uren mogen sparen. In 2022 is hier een voorziening voor gevormd. Op basis van het saldo aan bovenwettelijke vakantie-uren per 31 december 2023 is een aanvullende toevoeging van € 159.000 aan de verlofvoorziening gedaan.

Netto vaste schulden met een rentetypische looptijd van > 1 jaar

	Boekwaarde 31.12.2022	Boekwaarde 31.12.2023
Bedragen x 1.000 euro		
Netto vaste schuld met een rentetypische looptijd > 1 jaar		
Onderhandse lening	17.727	16.258
Totaal	**17.727**	**16.258**

In bovenstaand overzicht is boekwaarde van langlopende leningen per ultimo 2023 weergegeven. Het verloop van deze leningen in 2023 was als volgt:

	Looptijd jaren	Beginjaar lening	Eindjaar lening	Rente	Oorspronkelijk leningbedrag	Saldo lening 31.12.2022	Aangetrokken 2023	Aflossing 2023	Saldo lening 31.12.2023
Bedragen x 1.000 euro									
Verloopoverzicht leningen									
BNG 40.111.751	5	2018	2023	0,51%	2.920	584	-	584	-
BNG 40.111.752	10	2018	2028	1,10%	4.900	2.940	-	490	2.450
BNG 40.113.926	4	2020	2024	0,05%	3.300	1.650	-	825	825
BNG 40.113.927	5	2020	2025	0,10%	3.300	1.980	-	660	1.320
BNG 40.114.859	2	2021	2023	-0,20%	1.200	600	-	600	-
BNG 40.114.861	3	2021	2024	-0,14%	1.100	733	-	367	367
BNG 40.114.862	5	2021	2026	-0,02%	2.800	2.240	-	560	1.680
BNG 40.114.860	6	2021	2027	0,04%	1.800	1.500	-	300	1.200
BNG 40.115.747	2	2022	2024	0,88%	1.000	1.000	-	500	500
BNG 40.115.748	3	2022	2025	1,08%	1.000	1.000	-	333	667
BNG 40.115.749	4	2022	2026	1,22%	1.800	1.800	-	450	1.350
BNG 40.115.750	5	2022	2027	1,33%	1.000	1.000	-	200	800
BNG 40.115.751	7	2022	2029	1,52%	700	700	-	100	600
NWB PP/1-31833	4	2023	2027	3,53%	-	-	1.500	-	1.500
NWB PP/1-31834	5	2023	2028	3,46%	-	-	1.600	-	1.600
NWB PP/1-31835	8	2023	2031	3,35%	-	-	700	-	700
NWB PP/1-31836	7	2023	2030	3,35%	-	-	700	-	700
Totaal					**26.820**	**17.727**	**4.500**	**5.969**	**16.258**

Om de financiering aan te laten sluiten op het boekwaardeverloop van de materiële vaste activa, zijn in 2023 een viertal nieuwe leningen afgesloten. Daarbij is rekening gehouden met de verwachte realisatie van het investeringsprogramma voor 2023. Op de al lopende leningen is conform aflossingsschema afgelost.

Vlottende passiva

Netto vlottende schuld met een rentetypische looptijd van < 1 jaar

			Boekwaarde 31.12.2022		Boekwaarde 31.12.2023
Bedragen x 1.000 euro					
Netto vlottende schuld met een rentetypische looptijd < 1 jaar					
Schulden aan openbare lichamen			318		636
- Crediteuren publiekrechtelijk		*-*		*192*	
- Overige schulden aan openbare lichamen		*318*		*444*	
Overige schulden					
- Crediteuren privaatrechtelijk			187		2.695
- Overig			18		10
Totaal			**522**		**3.341**

Crediteuren publiekrechtelijk
De crediteuren publiekrechtelijk betreffen, op balansdatum nog te betalen, facturen van de gemeente Arnhem.

Overige schulden aan openbare lichamen
De overige schulden aan openbare lichamen hebben betrekking op nog te betalen pensioenlasten.

Crediteuren privaatrechtelijk
De crediteuren privaatrechtelijk betreffen, op balansdatum nog te betalen, facturen aan toeleveranciers. Hiervan betreft € 1,8 mln. aan facturen voor de inhuur van personeel en € 0,5 mln. voor levering van hard- en software.

Overlopende passiva

	Arnhem	Renkum	Rheden	Derden	Boekwaarde 31.12.2023
Bedragen x 1.000 euro					
Overlopende passiva					
Nog te betalen aan gemeenten en derden:					
- Vooruitgefactureerde bijdrage 1e kwartaal 2024	8.846	1.291	2.096	-	12.233
- Teruggave CPI index	554	82	134	-	769
- DVO gemeente Arnhem	464	-	-	-	464
- Inzet inhuurbalie 2023	194	-	-	-	194
- Maat- en meerwerk	28	-	4	-	32
	10.086	**1.372**	**2.234**	**-**	**13.692**
Af te dragen loonheffing					1.563
Af te dragen omzetbelasting					1.211
Nog te betalen inhuur					136
Nog te betalen materiële kosten Belastingen					447
Nog te betalen facilitaire voorzieningen					159
Nog te betalen frictiekosten					161
Nog te betalen rente leningen					125
Nog te betalen accountantskosten					58
Nog te betalen materiële kosten ICT					41
Overig					95
Totaal					**17.686**

De nog te betalen bedragen aan de gemeenten bestaan uit verschillende posten. De grootste post heeft betrekking op de vooruit gefactureerde bijdrage voor het eerste kwartaal van 2024.

De post DVO-gemeente Arnhem betreft de verschuldigde bedragen voor de overeengekomen dienstverlening van de gemeente Arnhem aan De Connectie. Hierbij valt te denken aan het gebruik van gemeentelijke applicaties door De Connectie, maar ook voor ondersteuning op het gebied van juridisch advies en informatieveiligheid. Daarnaast moet de inzet van de inhuurbalie in 2023 ook afgehandeld worden. Dit betreft het aandeel van De Connectie in de kosten van de inhuurbalie.

Naast de nog af te dragen omzetbelasting en loonheffing bestaat de overlopende passiva verder uit nog te betalen facturen die in 2024 zijn ontvangen en betrekking hebben op 2023.

2.1.3 Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Belangrijke niet uit de balans blijkende verplichtingen zijn te onderscheiden naar verplichtingen die voortkomen uit langlopende contracten en de vaste telefonie.

Langlopende contracten

Naam leverancier	Contract Item	Contractwaarde
Bechtle B.V.	Microsoft portfolio	6.401.737
Asito	Schoonmaak Arnhem & Renkum	954.271
Trigion beveiliging B.V.	Beveiliging	839.583
Appèl	Catering Arnhem	693.235
Selecta	Koffievoorziening	570.000
Bechtle direct B.V.	Microsoft Azure Server & Cloud Enrollment	281.250
CWS	Sanitaire voorzieningen	270.000
Visma Raet B.V.	E-HRM	252.200

Het bestuur heeft in de financiële verordening geen nadere eisen gesteld ten aanzien van grensbedragen voor deze verplichtingen. Weergegeven zijn contracten met een initieel resterende looptijd van langer dan 1 jaar met een totale contractwaarde hoger dan het drempelbedrag voor Europese aanbestedingen (€ 215.000).

Vaste telefonie

De Connectie is via de VNG-deelnemer in het contract voor de vaste telefonie. Door middel van een brief van de VNG d.d. 9 november 2020 is het contract met de leverancier ontbonden omdat niet aan de eisen van de raamovereenkomst en nadere overeenkomsten werd voldaan. De leverancier heeft een kort geding aangespannen over de ontbinding van de overeenkomst. In 2021 heeft de rechtbank de VNG in gelijk gesteld over het ontbinden van het contract. De Connectie heeft in 2023 met de leverancier afspraken gemaakt over de compensatie voor de geleden schade in de vorm van een korting op licentiekosten en levering van extra nazorg- en strippenkaart uren zonder daarvoor een vergoeding in rekening te brengen. De afspraken moet nog worden geformaliseerd.

2.2 Overzicht van baten en lasten en toelichting

2.2.1 Overzicht van baten en lasten

	Begroting 2023	Wijziging begroting	Begroting na wijziging	Gerealiseerd 2023	Saldo t.o.v. begroot 2023
Bedragen x 1.000 euro					
PROGRAMMA BEDRIJFSVOERING GEMEENTEN					
Lasten	40.131	2.952	43.084	50.427	-7.343
Baten	-316	218	-98	-7.135	7.038
Saldo	**39.816**	**3.170**	**42.986**	**43.291**	**-305**
PROGRAMMA BELASTINGEN GEMEENTEN					
Lasten	3.624	2.524	6.149	4.921	1.228
Baten	-268	-2.045	-2.313	-2.484	171
Saldo	**3.357**	**479**	**3.836**	**2.436**	**1.399**
PROGRAMMA ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN OVERHEAD					
Lasten	5.744	-1.406	4.339	2.640	1.699
Baten	-49.087	-1.276	-50.362	-50.557	194
Saldo	**-43.342**	**-2.681**	**-46.024**	**-47.917**	**1.893**
Totaal lasten	**49.500**	**4.071**	**53.571**	**57.987**	**-4.416**
Totaal baten	**-49.670**	**-3.103**	**-52.773**	**-60.176**	**7.404**
SALDO BATEN EN LASTEN	**-170**	**968**	**798**	**-2.189**	**2.987**
Reserves toevoeging	149	206	355	1.711	-1.357
Reserves onttrekking	-	-1.173	-1.173	-1.469	296
Totaal mutaties in reserves	**149**	**-968**	**-819**	**243**	**-1.061**
RESULTAAT	**-21**	**-**	**-21**	**-1.947**	**1.926**

Het overzicht van baten en lasten laat een positief resultaat zien van € 1,9 mln. Daarvan heeft € 1,9 mln. (V) betrekking op *reguliere* taken en budgetten en € 17.000 (V) op de *veranderopgave*. De afwijkingen ten opzichte van de begroting worden in het hiernavolgende per programma toegelicht.

2.2.2 Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Begrotingswijzigingen

Na het vaststellen van de MJPB 2023-2025 zijn nog een aantal begrotingswijzigingen doorgevoerd. Het betreft hier in eerste instantie wijzigingen na de behandeling en vaststelling van de eerste bestuursrapportage 2023.

Met de eerste bestuursrapportage van 2023 zijn nog een aantal kadercorrecties doorgevoerd die het gevolg zijn van correcties als gevolg van (bestuurlijke) besluitvorming, correcties als gevolg van maat- en meerwerk en correcties verband houdend met dienstverlening aan derden.

Daarnaast zijn bij de eerste bestuursrapportage van 2023 de effecten van autonome loon- en prijsontwikkelingen door de gemeenten gecompenseerd en zijn middelen beschikbaar gesteld voor een aantal specifieke (verander-)opgaven. Over de besteding hiervan wordt in hiernavolgende verslag gedaan.

In de vergadering van 23 november 2023 heeft het bestuur een aantal interne begrotingswijzigingen tussen programma's vastgesteld. Door middel van deze begrotingswijzigingen zijn de budgetten op het programma begroot waar feitelijk de sturing plaatsvindt en ook de kosten worden gerealiseerd. Ook is het investeringskrediet op een aantal activa categorieën verhoogd.

Het cijfermatige verloop van de begroting 2023 is zichtbaar gemaakt in bijlage 2.

Programma Bedrijfsvoering gemeenten

Reguliere exploitatie

	Begroting na wijziging	Gerealiseerd 2023	Saldo t.o.v. begroot 2023	Voordeel / Nadeel
Bedragen x 1.000 euro				
PROGRAMMA BEDRIJFSVOERING GEMEENTEN				
Lasten	43.009	50.369	-7.360	N
Baten	-98	-7.135	7.038	V
Saldo	**42.911**	**43.233**	**-322**	**N**
Toevoegingen aan reserves	193	193	-	N
Onttrekkingen aan reserves	-	-	-	N
Saldo na reserves	**43.104**	**43.426**	**-322**	**N**
Lasten				
- Personele lasten lager door vacatureruimte			2.392	V
- Personele lasten hoger door inhuur			-4.310	N
- Personele lasten hoger door verlofvoorziening			-143	N
- Vrijval kapitaalslasten			449	V
- Hogere lasten maat- en meerwerk Facilitaire zaken			-2.549	N
- Hogere lasten maat- en meerwerk ICT			-1.714	N
- Hogere lasten maat- en meerwerk Managementsupport			-1.592	N
- Hogere lasten i.v.m. maat- en meerwerk Basisregistraties			-144	N
- Hogere lasten maat- een meerwerk Inkoop & aanbesteding			-74	N
- Hogere lasten inhuur i.v.m. maat- en meerwerk DIV			-63	N
- Lagere lasten door hybride werken			261	V
- Lagere licentielasten			234	V
- Hogere lasten project E-HRM			-222	N
- Lagere lasten Monitoring & detectie			100	V
- Hogere opleidingslasten			-41	N
- Overige verschillen lasten			55	V
Baten				
- Maat- en meerwerk			6.192	V
- Hogere opbrengsten i.v.m. project E-HRM			340	V
- Hogere opbrengsten uitkeringen			333	V
- Opbrengsten uit detacheringen			173	V

Personele lasten
De vacatureruimte blijft redelijk stabiel. Toch stuurt De Connectie actief op het structureel invullen van formatie. In vacatureruimte wordt tijdelijk voorzien door in te huren. Dit gebeurt ook om, waar nodig, het ziekteverzuim op te vangen. Daarnaast zijn extra kosten gemaakt om de voorziening voor bovenwettelijk verlof aan te vullen.

Vrijval kapitaalslasten
Doordat het investeringsniveau in 2023 per saldo wat achterloopt bij de begroting kan ook een deel van het bijbehorende kapitaalslastenbudget incidenteel vrijvallen.

Maat- en meerwerk Facilitaire zaken
Dit betreft in belangrijke mate de door de afdeling Facilitaire Zaken gemaakte kosten voor het faciliteren van vluchtelingenopvang. De kosten die hiervoor worden gemaakt worden verrekend met de gemeenten (€ 1,2 mln.). Daarnaast zijn er kosten gemaakt voor evenementen, banqueting en vormgeving. Met ingang van 2022 zijn deze budgetten weer overgedragen aan de gemeente Arnhem en wordt deze dienstverlening op basis van werkelijk gemaakte kosten verrekend (€ 0,9 mln.). Daarnaast heeft het maat- en meerwerk betrekking op diverse posten, waaronder de kosten voor het drukwerk en de postverzending voor verkiezingen en de kosten die sinds 2023 worden gemaakt voor het leasen thuiswerkmeubilair. Ook deze kosten zijn als maat- en meerwerk bij de gemeenten in rekening gebracht.

Door de sloop van het oude gemeentehuis en de tijdelijke huisvesting van de gemeente Rheden op nevenlocaties zijn per saldo meer kosten gemaakt. De afspraak met de gemeente Rheden is om de begroting voor deze tijdelijke situatie niet aan te passen, maar deze meerkosten via de exploitatie te verrekenen. Dit geldt ook voor de kosten van de inzet van een externe projectleider voor het nieuwe gemeentehuis.

Maat- en meerwerk ICT
Op verzoek van de gemeenten worden er ICT-projecten door De Connectie uitgevoerd. De KKV-verzoeken[15] worden op basis van werkelijke lasten aan de opdrachtgever gefactureerd. Daarnaast zijn er nog enkele grotere projecten uitgevoerd. Hierbij valt te denken aan de implementatie van Office365 en implementatie zaaksysteem. Naast deze ICT-projecten is er maat- en meerwerk geleverd voor bijvoorbeeld de levering van mobiele devices. Ook deze kosten zijn als maat- en meerwerk bij de gemeenten in rekening gebracht.

Maat-en Meerwerk Management Support
Op verzoek van de gemeenten worden de gemeenten meer ondersteund door de afdeling Management Support. Een aanzienlijk gedeelte van dit meerwerk wordt afgenomen door de gemeente Arnhem. Dit is het gevolg van het besluit van de gemeente Arnhem om de secretariële ondersteuning intern anders te organiseren, waarbij een uitbreiding van de werkzaamheden heeft plaatsgevonden. In 2023 wordt dit incidenteel middels maat- en meerwerk verrekend en vanaf 2024 zal de begroting hierop aangepast worden.

Maat- en meerwerk Basisregistraties
Met de gemeenten Arnhem, Rheden, Renkum en Roozendaal is een maat- en meerwerkovereenkomst opgemaakt voor het wegwerken van achterstanden op mutatiesignalering. Met mutatiesignalering worden aanpassingen in objecten zoals woningen (bijvoorbeeld het slopen of bouwen van een bijgebouw) geautomatiseerd opgemerkt.

Maat- en meerwerk Inkoop & aanbesteding
Vanuit De Connectie wordt ondersteuning geleverd aan diverse inkoop- en aanbestedingstrajecten. De aanvullende ondersteuning ten opzichte van de beschikbare uren in het kader is verrekend met de gemeenten.

[15] Kleine Klant Verzoeken: Dit zijn kleine projecten die een korte doorlooptijd hebben en een gering bedrag aan kosten.

Maat- en meerwerk DIV
Het nieuwe gemeentehuis van de gemeente Rheden is niet voorzien in een archiefkelder. Het fysieke archief zal worden ondergebracht bij het Gelders Archief. De kosten voor het bewerken van het fysieke archief zodat de documenten overgedragen kunnen worden aan het Gelders Archief worden verrekend met de gemeente.

Hybride werken
De lasten voor o.a. de postvoorziening, repro en de koffievoorzieningen zijn lager dan begroot. Dit is het gevolg van dat er meer thuis gewerkt wordt. Het structurele voordeel op deze kosten zal door De Connectie worden betrokken bij de businesscase huisvesting/ hybride werken. Naar verwachting zullen bijvoorbeeld de kosten voor het faciliteren van de thuiswerkvoorzieningen voor de medewerkers van De Connectie toenemen.

Licentielasten
Voor diverse applicaties worden er incidenteel minder lasten gerealiseerd dan begroot, bijvoorbeeld doordat aanbestedingen of projecten voor nieuwe applicaties vertraging hebben opgelopen.

Project E-HRM
Het project E-HRM heeft vertraging opgelopen en de scope van het project is uitgebreid. Dit leidt tot meerkosten. Het OGO heeft hier een besluit over genomen. De vertraging is opgelopen doordat harmoniseren meer tijd kost dan verwacht. Ten tijde van de aanbesteding was de intentie om voor het grootste deel van de processen uit te gaan van best practices. In de praktijk is dat niet haalbaar gebleken doordat de eisen en wensen van de gemeenten verder uit elkaar liggen dan verwacht.

Monitoring en detectie
De Baseline Informatieveiligheid Overheid schrijft het inrichten van een monitoring- en detectieomgeving (SOC/SIEM) voor. Het project SOC/SIEM is ondergebracht in het programma Basis op Orde informatieveiligheid en privacy om hiermee de samenhang met andere informatieveiligheidscomponenten goed te kunnen borgen. De afronding van het project is hierdoor vertraagd. Dit betekent dat de inzet van de structurele middelen in 2023 niet nodig is geweest. Deze vallen incidenteel vrij ten gunste van het resultaat.

Opbrengsten uit maat- en meerwerk
Extra opbrengsten zijn gerealiseerd door het leveren van maat- en meerwerk. Hier staan personele en materiële kosten tegenover. De financiële effecten van structureel maat- en meerwerk worden verwerkt in het begrotingsjaar volgend op het jaar waarin de maat- of meerwerkovereenkomst tot stand is gekomen.

Opbrengsten uitkeringen
Er worden hogere opbrengsten gerealiseerd uit WAO- en ziektegelden en WGA-uitkeringen volgend uit re-integratietrajecten. Dit levert een incidenteel voordeel op wat ten gunste komt van het resultaat.

Opbrengsten detacheringen
Het resultaat op detacheringen heeft betrekking op aanvullende opbrengsten uit afgesloten detacheringsovereenkomsten met gemeenten en derden.

Veranderopgave

	Begroting na wijziging	Gerealiseerd 2023	Saldo t.o.v. begroot 2023	Voordeel / Nadeel
Bedragen x 1.000 euro				
Veranderopgave				
Lasten	75	58	17	*V*
Baten	-	-	-	*N*
Saldo	**75**	**58**	**17**	***V***
Toevoegingen aan reserves	-	-	-	*N*
Onttrekkingen aan reserves	-75	-75	0	*V*
Saldo na reserves	**-**	**-17**	**17**	***V***
Programma 2!Connect	60	58	2	*V*
-/- Vrijval bestemmingsreserve Opgave ICT	-60	-60	-	*N*
Plan van aanpak Basisregistraties	15	-	15	*V*
-/- Vrijval bestemmingsreserves Basisregistraties	-15	-15	-	*N*

Programma 2!Connect

Met het opruimen van de oude omgevingen komt de afronding van het programma 2!Connect in zicht. Het bedrag dat voor dit programma nog beschikbaar is in de bestemmingsreserve Veranderopgave, is hiermee nagenoeg besteed. Het restantbedrag valt in 2023 vrij ten gunste van het resultaat.

Plan van aanpak Basisregistraties

Gebleken is dat het bedrag dat voor de uitvoering van het Plan van aanpak Basisregistraties nog beschikbaar is in de bestemmingsreserve Veranderopgave niet meer nodig is voor de afronding hiervan. Het restantbedrag valt in 2023 vrij ten gunste van het resultaat.

Programma Belastingen Gemeenten

	Begroting na wijziging	Gerealiseerd 2023	Saldo t.o.v. begroot 2023	Voordeel / Nadeel
Bedragen x 1.000 euro				
PROGRAMMA BELASTINGEN GEMEENTEN				
Lasten	6.149	4.921	1.228	V
Baten	-2.313	-2.484	171	V
Saldo	**3.836**	**2.436**	**1.399**	**V**
Toevoegingen aan reserves	12	1.159	-1.147	N
Onttrekkingen aan reserves	-	-	-	N
Saldo na reserves	**3.848**	**3.596**	**252**	**V**
Lasten				
- Personele lasten lager door vacatureruimte			190	V
- Personele lasten hoger door inhuur			-74	N
- Personele lasten hoger door verlofvoorziening			-38	N
- Lagere proceskostenvergoedingen			766	V
- Lagere lasten voor personele inzet bezwaren			381	V
- Hogere lasten maat- en meerwerk			-33	N
- Overige verschillen lasten			35	V
Baten				
- Maat- en meerwerk			33	V
- Hogere opbrengsten dwanginvordering			116	V
- Opbrengsten uit detacheringen			8	V
- Overige verschillen baten			14	V
Reserves				
- Toevoeging bestemmingsreserve WOZ-bezwaren			-1.147	N

Personele lasten
Bij Belastingen is de vacatureruimte licht afgenomen ten opzichte van vorig jaar. In vacatureruimte wordt voorzien door in te huren. Ook in dit programma zijn de effecten terug te zien van de aanvullende toevoeging aan de verlofvoorziening.

Afhandeling WOZ-bezwaren
In 2023 heeft het bestuur incidenteel extra middelen toegekend voor de proceskostenvergoedingen en de personele inzet op bezwaarafhandeling als gevolg van de stijging van het aantal bezwaren tegen de WOZ-waardebepalingen. Eén van de voornaamste oorzaken van de lagere kosten is dat er vaker meerdere objecten in één zaak afgehandeld konden worden. Hierdoor hoeft er maar één keer een proceskostenvergoeding te worden betaald en konden door afspraken met de NCNP-bureaus de bezwaren efficiënter afgehandeld worden. Daarnaast is er minder personele inzet gepleegd en zijn hierdoor ook minder kosten gemaakt. De oorzaak hiervan is dat het lastig is gebleken om personeel uit de markt te halen. Dit omdat elke gemeente tegen dezelfde problematiek aanloopt en extra personele inzet nodig heeft.

Voor de niet-bestede middelen heeft het bestuur een bestemmingsreserve ingesteld. Aanleiding hiervoor is dat naar verwachting het aantal bezwaren onverminderd hoog uit zal vallen en de daaraan gerelateerde kosten in elk geval ook in 2024 niet binnen de huidige budgetten zullen passen. Ook zal een deel van de bezwaarafhandeling over 2023 pas in 2024 afgerond zijn. Met deze toevoeging kan worden voorkomen dat er begin 2024 opnieuw middelen van de gemeenten gevraagd zullen moeten worden.

Maat- en meerwerk
Een deel van het afgelopen jaar had de gemeente Rheden onvoldoende capaciteit om de telefonisch binnenkomende vragen over belastingen te beantwoorden. De Connectie heeft deze dienstverlening voor hen uitgevoerd. Hiervoor is een maat- en meerwerk overeenkomst opgemaakt.

Opbrengsten dwanginvordering
De hogere opbrengsten worden veroorzaakt door de toegenomen inkomsten uit dwanginvordering. De inkomsten uit dwanginvordering betreffen feitelijk de meeropbrengsten uit aanmaningen en dwangbevelen opgelegd door de afdeling Belastingen. Deze bedragen worden, samen met de belastingeninkomsten zelf, via de gemeenten geïnd en aan het einde van het jaar verrekend.

Overzicht Algemene dekkingsmiddelen en overhead

	Begroting na wijziging	Gerealiseerd 2023	Saldo t.o.v. begroot 2023	Voordeel / Nadeel
Bedragen x 1.000 euro				
PROGRAMMA ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN OVERHEAD				
Lasten	4.339	2.640	1.699	V
Baten	-50.362	-50.557	194	V
Saldo	**-46.024**	**-47.917**	**1.893**	**V**
Toevoegingen aan reserves	149	359	-210	N
Onttrekkingen aan reserves	-1.099	-1.394	296	V
Saldo na reserves	**-46.973**	**-48.952**	**1.979**	**V**
Lasten				
- Personele lasten lager door vacatureruimte			272	V
- Personele lasten hoger door inhuur			-455	N
- Personele lasten hoger door verlofvoorziening			22	V
- Personele lasten hoger door frictiekosten veranderopgave			-40	N
- Vrijval stelpost kapitaalslasten			666	V
- Vrijval stelpost compensatie autonome prijsontwikkelingen			563	V
- Vrijval stelpost organisatieontwikkeling			142	V
- Lagere lasten Wachtwoordgebruik en veilig mailen (S)			300	V
- Hogere huisvestingslasten			-176	N
- Lagere lasten structurele budgetten informatieveiligheid (S)			170	V
- Lagere lasten inrichting Privacymanagementsysteem (I)			120	V
- Lagere lasten project Basis op orde informatieveiligheid (I)			50	V
- Lagere lasten Wachtwoordgebruik en veilig mailen (I)			40	V
- Lagere opleidingslasten			38	V
- Overige verschillen lasten			-12	N
Baten				
- Hogere renteopbrengsten			385	V
- Resultaatbestemming Jaarrekening 2022 naar gemeenten			-371	N
- Aanvullende bijdrage huisvestingslasten			176	V
- Overige verschillen baten			4	V
Reserves				
- Toevoeging bestemmingsreserve Informatieveiligheid			-210	N
- Onttrekking bestemmingsreserve Informatieveiligheid			-75	N
- Resultaatbestemming 2022			371	V

Personele lasten

Bij het Bedrijfsbureau is de vacatureruimte licht afgenomen ten opzichte van vorig jaar. In vacatureruimte wordt deels voorzien door in te huren. Voor een ander deel wordt gebruik gemaakt van de diensten van de gemeente Arnhem. Ook in dit programma zijn de effecten terug te zien van de aanvullende toevoeging aan de verlofvoorziening. Daarnaast is er iets meer uitgegeven aan het oplossen van personele fricties dan hiervoor was begroot.

Stelpost kapitaalslasten

In de begroting van De Connectie is een stelpost opgenomen voor toekomstige kapitaalslasten van uitgestelde investeringen. De incidentele vrijval wordt gebruikt om de negatieve algemene reserve aan te vullen. Deze is eerder ontstaan door een verschuiving van investeringsprojecten naar exploitatieprojecten binnen het programma 2!Connect. Het resterende deel van de stelpost kapitaalslasten valt incidenteel vrij ten gunste van het resultaat.

Stelpost autonome prijsontwikkelingen
Conform afspraak wordt De Connectie voor de effecten van (autonome) prijsontwikkelingen gecompenseerd door de gemeenten via de prijsindexatie voor de materiële overheidsconsumptie. Deels is deze compensatie rechtstreeks doorvertaald naar de begroting op afdelingsniveau. Een ander deel is als stelpost centraal begroot. Deze stelpost valt in 2023 incidenteel vrij ten gunste van het resultaat.

Stelpost organisatieontwikkeling
Een aantal knelpunten binnen de begroting van De Connectie is opgelost door structurele voordelen op andere budgetten hiervoor in te zetten. Het resterende voordeel is begroot als stelpost voor organisatieontwikkeling en de drie thema's. In 2023 is deze post nog niet nodig geweest en valt hiermee vrij ten gunste van het resultaat.

Wachtwoordgebruik en veilig mailen
De projecten wachtwoordgebruik en veilig mailen zijn vertraagd. Het bestuur heeft in 2022 een bestemmingsreserve ingesteld om incidenteel beschikbaar gestelde middelen beschikbaar te houden voor informatieveiligheid en privacy. De activiteiten en bestedingen volgen het tempo van het Programma Informatieveiligheid en privacy waarin samen met de gemeente Arnhem wordt opgetrokken. Voor de incidentele middelen (€ 40.000) heeft het bestuur in 2023 besloten deze te reserveren in de bestemmingsreserve Informatieveiligheid. Het deel van de structurele middelen (€ 300.000) dat in 2023 niet nodig is valt incidenteel vrij ten gunste van het resultaat.

Project Basis op orde Informatieveiligheid
De middelen die, vanuit de resultaatbestemming van de jaarrekening 2022, zijn gereserveerd voor het Project Basis op orde zijn eveneens pas in 2024 nodig. In 2023 heeft het bestuur besloten om de, niet bestede, incidenteel toegekende budgetten te doteren aan de bestemmingsreserve.

Privacy Managementsysteem
Er zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld voor het inrichten van een privacy managementsysteem (PMS). Het inrichten van het PMS wordt ondergebracht in het programma Basis op Orde informatieveiligheid en privacy om hiermee de samenhang met andere informatieveiligheids- en privacycomponenten goed te kunnen borgen. De afronding van het project is hierdoor vertraagd. Dit betekent dat de inzet van de incidentele middelen in 2023 nog niet nodig is. In 2023 heeft het bestuur besloten om de niet bestede, incidenteel toegekende, budgetten te doteren aan de bestemmingsreserve.

Structurele budgetten Informatieveiligheid
Als gevolg van de voornoemde vertragingen in de uitvoering van het Programma Informatieveiligheid en privacy, is ook een deel van de hiervoor structureel beschikbare budgetten nog niet nodig geweest in 2023. Hierbij valt te denken aan budget voor licentiekosten van een Information security management systeem (ISMS), maar ook aan het budget om, onder regie van de CISO, onafhankelijk de informatieveiligheid te kunnen toetsen en voor het uitvoeren van securitytesten.

Huisvestingslasten
De Connectie heeft een huurovereenkomst gesloten met de gemeente Arnhem voor het beschikbaar stellen van werkplekken voor medewerkers van De Connectie. Deze huurovereenkomst wordt jaarlijks geïndexeerd. De Connectie wordt lopende het jaar niet via het kader gecompenseerd voor de gestegen huisvestingslasten. De benodigde aanvullende gemeentelijke bijdrage is via de exploitatie verrekend.

Opleidingsbudget
Van het centrale opleidingsbudget is in 2023 € 38.000 minder uitgegeven dan begroot.

Resultaatbestemming 2022
Op 24 april 2023 heeft het bestuur van De Connectie de jaarrekening 2022 vastgesteld. Onderdeel van de vaststelling is een besluit over de inzet van het jaarrekeningresultaat. Besloten is om € 371.000 van het positieve resultaat terug te geven aan de gemeenten. Tegenover de terugbetaling aan de gemeenten staat de onttrekking van het jaarrekeningresultaat vanuit de Algemene reserve.

Renteopbrengsten
Er is een voordeel ontstaan als gevolg van de opbrengsten uit de rente die De Connectie ontvangt over het saldo op de lopende rekeningen bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). De BNG vergoedt dagrente die aansluit bij de dagrente van de Europese Centrale Bank (EBC) en is hiermee moeilijk te voorspellen. Dit levert een incidenteel voordeel op wat ten gunste komt van het resultaat.

Bestemmingsreserve Informatieveiligheid
In 2023 heeft het bestuur besloten om de niet bestede, incidenteel toegekende, budgetten te doteren aan de bestemmingsreserve Informatieveiligheid. De begrote onttrekking uit deze bestemmingsreserve was eveneens niet nodig. Dit levert een incidenteel nadeel op wat ten laste komt van het resultaat.

2.2.3 Bijdragen gemeenten

De bijdragen van de gemeenten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Begroting 2023	Wijziging begroting	Begroting na wijziging	Gerealiseerd 2023	Saldo t.o.v. begroot 2023
Bedragen x 1.000 euro					
Gemeenten					
Arnhem	33.431	3.626	37.057	40.359	-3.302
Renkum	4.817	609	5.427	6.754	-1.327
Rheden	7.877	916	8.793	9.767	-974
Totaal bijdragen deelnemers	46.125	5.151	51.276	56.879	-5.603

Het verschil tussen de begrote bijdragen en de werkelijk gerealiseerde bijdragen kan als volgt worden toegelicht:

	Arnhem	Renkum	Rheden	Totaal
Bedragen x 1.000 euro				
Resultaat bijdragen gemeenten				
Meer- en maatwerk	3.633	1.402	1.081	6.117
Teruggave CPB prijsstijging 2022	-554	-82	-134	-769
Teruggave jaarrekeningresultaat 2022	-266	-40	-65	-371
Project E-HRM	231	35	57	322
Huisvestingslasten	176	-	-	176
Detacheringen	82	11	34	127
Saldo t.o.v. begroot 2023	3.302	1.327	974	5.603

De begrote bijdragen betreffen in hoofdzaak de reguliere bevoorschotting van de gemeenten aan De Connectie. In 2023 is er voor € 6,1 mln. aan maat- en meerwerk geleverd.

Op basis van prijsindexatie voor de materiële overheidsconsumptie had in 2022 € 662.000 (3,7%-punt) aan de bestemmingsreserve Prijsontwikkelingen moeten worden toegevoegd, in plaats van € 1,4 mln. (7,3%-punt). Het meerdere is in 2023 terugbetaald aan de gemeenten.

Ten aanzien van de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2022 heeft het bestuur besloten het reguliere deel hiervan ad. € 371.000 in 2023 met de gemeenten te verrekenen.

De aanvullende bijdrage in de gestegen huisvestingslasten van de gemeente Arnhem heeft betrekking op de huurovereenkomst die met deze gemeente is gesloten voor het beschikbaar stellen van werkplekken voor medewerkers van De Connectie. De Connectie is nog niet via het kader gecompenseerd voor de gestegen huisvestingslasten. Dit wordt in de eerste bestuursrapportage 2024 meegenomen.

Het resultaat op detacheringen heeft betrekking op aanvullende opbrengsten uit afgesloten detacheringsovereenkomsten.

2.2.4 Bijdragen derden

De bijdragen van derden kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Begroting 2023	Wijziging begroting	Begroting na wijziging	Gerealiseerd 2023	Saldo t.o.v. begroot 2023
Bedragen x 1.000 euro					
Bijdragen derden					
St Sociale Wijkteams Arnhem	1.002	-140	862	863	-1
ODRA	991	-991	-	-	-
Gemeente West Maas en Waal	837	-120	717	927	-210
Werkplein Arnhem Noord	185	-185	-	-	-
Sportbedrijf Arnhem	154	-116	38	41	-3
Gemeente Rozendaal	109	33	142	204	-62
MGR Sociaal domein	106	6	112	124	-12
Overige derden	35	-32	3	92	-89
Totaal bijdragen derden	**3.421**	**-1.547**	**1.874**	**2.252**	**-378**

De dienstverlening aan derden betreft in belangrijke mate de continuering van de dienstverlening van de gemeenten aan deze derden. De bijdragen van overige derden hebben onder meer betrekking op de gemeenten Lingewaard, Sportbedrijf Arnhem, het Gelders Archief en op de DRAN (doelgroepenvervoer regio Arnhem-Nijmegen).

Er is per saldo meer omgezet dan begroot. Dit heeft onder meer te maken met meerwerk aan onder andere gemeente West Maas en Waal, gemeente Rozendaal en gemeente Lingewaard.

2.2.5 Incidentele baten en lasten

	Begroting 2023	Wijziging begroting	Begroting na wijziging	Gerealiseerd 2023	Saldo t.o.v. begroot 2023
Bedragen x 1.000 euro					
Totaal lasten	**49.500**	**4.071**	**53.571**	**57.987**	**-4.416**
Totaal Baten	**-49.670**	**-3.103**	**-52.773**	**-60.176**	**7.404**
Totaal mutaties in reserves	**149**	**-968**	**-819**	**243**	**-1.061**
SALDO TOTALE BATEN EN LASTEN	**-21**	**-**	**-21**	**-1.947**	**1.926**
PROGRAMMA BEDRIJFSVOERING GEMEENTEN					
Lasten	384	730	1.114	2.271	-1.157
Baten	-46	-	-46	-385	340
PROGRAMMA BELASTINGEN GEMEENTEN					
Lasten	-	2.045	2.045	819	1.226
Baten	40	-2.045	-2.005	-2.076	71
PROGRAMMA ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN OVERHEAD					
Lasten	220	65	285	-1.646	1.932
Baten	-747	378	-369	-383	14
SALDO INCIDENTELE BATEN EN LASTEN	**-149**	**1.173**	**1.024**	**-1.401**	**2.425**
MUTATIES IN RESERVES					
Reserves toevoeging	149	-	149	1.506	-1.357
Reserves onttrekking	-	-1.173	-1.173	-1.394	220
SALDO INCIDENTELE MUTATIES RESERVES	**149**	**-1.173**	**-1.024**	**112**	**-1.137**
Totaal incidentele lasten	**604**	**2.840**	**3.444**	**1.444**	**2.001**
Totaal incidentele baten	**-753**	**-1.667**	**-2.420**	**-2.845**	**425**
Totaal incidentele mutaties in reserves	**149**	**-1.173**	**-1.024**	**112**	**-1.137**
SALDO INCIDENTELE BATEN EN LASTEN	**-**	**-**	**-**	**-1.289**	**1.289**
TotaaL structurele lasten	**48.897**	**1.230**	**50.127**	**56.543**	**-6.417**
Totaal structurele baten	**-48.918**	**-1.436**	**-50.353**	**-57.332**	**6.979**
Totaal structurele mutaties in reserves	**-**	**206**	**206**	**130**	**75**
SALDO STRUCTURELE BATEN EN LASTEN	**-21**	**1**	**-20**	**-658**	**637**

Op basis van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is het verplicht om een overzicht te presenteren van de incidentele baten en lasten. Op die manier kan beoordeeld worden of en in hoeverre er sprake is van een sluitende begroting. Uitgangspunt is dat structurele lasten zoveel als mogelijk gedekt worden door structurele baten.

Het incidentele resultaat bedraagt € 1,2 mln. (V). Dit resultaat wordt veroorzaakt door hoofdzakelijk de volgende posten:

- De vacatureruimte blijft redelijk stabiel. In vacatureruimte wordt tijdelijk voorzien door in te huren. Dit geldt ook, waar nodig, om het ziekteverzuim op te vangen. Dit heeft geleid tot een incidenteel nadeel van € 1,9 mln.
- In de begroting van De Connectie is een stelpost opgenomen voor toekomstige kapitaalslasten van uitgestelde investeringen. De incidentele vrijval wordt gebruikt om de negatieve algemene reserve aan te vullen. Deze is eerder ontstaan door een verschuiving van investeringsprojecten naar exploitatieprojecten binnen het programma 2!Connect. Het resterende voordeel van € 666.000 valt incidenteel vrij ten gunste van het resultaat.
- Als gevolg van de voornoemde vertragingen in de uitvoering van het Programma Informatieveiligheid en privacy, is ook een deel van de hiervoor structureel beschikbare budgetten nog niet nodig geweest in 2023. Dit heeft geleid tot een incidenteel voordeel van € 570.000.
- Conform afspraak wordt De Connectie voor de effecten van (autonome) prijsontwikkelingen gecompenseerd door de gemeenten via de prijsindexatie voor de materiële overheidsconsumptie. Een deel hiervan is als stelpost centraal begroot. Het voordeel van € 563.000 valt incidenteel vrij ten gunste van het resultaat.

- Doordat het investeringsniveau in 2023 per saldo wat achterloopt bij de begroting zijn de kapitaallasten lager dan begroot. Dit heeft geleid tot een incidenteel voordeel van € 449.000.
- Er is een voordeel ontstaan als gevolg van de opbrengsten uit de rente die De Connectie ontvangt over het saldo op de lopende rekeningen. Dit heeft geleid tot een incidenteel voordeel van € 385.000.
- De structurele lasten voor o.a. de postvoorziening, repro en de koffievoorzieningen zijn lager dan begroot. Dit heeft geleid tot een incidenteel voordeel van € 261.000.
- De structurele lasten voor diverse applicaties zijn lager dan begroot. Dit heeft geleid tot een incidenteel voordeel van € 234.000.
- In 2023 is er een aanvullende dotatie aan de voorziening gedaan in verband met de CAO waarin is bepaald dat medewerkers bovenwettelijke verlofuren mogen sparen. De dotatie is gebaseerd op het saldo aan bovenwettelijke verlofuren per ultimo 2023. Dit heeft geleid tot een incidenteel nadeel van € 159.000.
- Een aantal knelpunten binnen de begroting van De Connectie is opgelost door structurele voordelen op andere budgetten hiervoor in te zetten. Het resterende voordeel is begroot als stelpost voor organisatieontwikkeling en de drie thema's. In 2023 is deze post nog niet nodig geweest en valt hiermee vrij ten gunste van het resultaat. Dit heeft geleid tot een incidenteel voordeel van € 142.000.
- Voor het E-HRM project zijn incidenteel aanvullende middelen beschikbaar gesteld. Nog niet alle activiteiten zijn in 2023 volledig afgerond. Dit heeft geleid tot een incidenteel voordeel van € 118.000.

De overige incidentele baten en lasten zijn budgettair neutraal. Geconcludeerd kan worden dat er geen structurele lasten worden gedekt vanuit incidentele baten.

2.2.6 Afwijkingen op investeringsprogramma

Meerjareninvesteringsprogramma		Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil
Bedragen x 1.000 euro				
1. Afgeronde investeringen				
FZF	Inrichting gebouwen en inventaris	160	160	-
ICT	Telecommunicatie-voorzieningen	21	21	-
ICT	Hardware	1.969	1.969	-
ICT	Mob App (tablets/labtops/smartphone)	1.182	1.182	-
2. Van investeringen naar exploitatie				
I&A	Software	20	-	20
3. Investeringen doorschuif naar 2024				
FZF	Inrichting gebouwen en inventaris	40	-	40
FZF	Personenautos	45	-	45
ICT	Hardware	452	-	452
ICT	Mob App (tablets/labtops/smartphone)	797	-	797
ICT	Telecommunicatie-voorzieningen	19	-	19
4. Niet-begrote investeringen, noodzakelijk en conform bestaand beleid				
ICT	Glasvezelbekabeling	-	144	-144
	Totaal Meerjareninvesteringsprogramma	**4.705**	**3.476**	**1.229**

Ad 1. Deze categorie investeringen is het deel van de investeringen dat conform de planning is afgerond in 2023.

Ad 2. Dit betreft begrote investeringen, die uiteindelijk in de exploitatie zijn verwerkt. De investering in software bij I&A betreft het ontwikkelen van software voor spendanalyses. De kosten hiervan zijn in de exploitatie genomen en vanaf heden vindt er alleen nog onderhoud plaats.

Ad 3. Deze investeringen zijn in 2023 niet of nog niet geheel afgerond. De ingebruikname van nieuwe bureaustoelen voor de gemeente Rheden zal in 2024 plaatsvinden. Dit geldt ook voor de investering in personenauto's. De bestelling is in 2023 geplaatst, maar de levering en ingebruikname zal in 2024 plaatsvinden.

De lagere investering in hardware wordt veroorzaakt doordat de aanbestedingen van AV-middelen en de video-observatiesystemen vertraagd zijn. De investeringen volgend uit deze aanbestedingen schuiven door naar 2024. De lage investering in mobiele apparatuur hangt samen met de, vaak iets langere, technische levensduur van de apparatuur. Daarnaast is er in 2023 sprake geweest van leveringsproblemen voor laptops wat ook heeft geleid tot het doorschuiven van investeringen naar 2024.

Ad 4. Deze investeringen zijn niet als investering of te laag begroot, maar passen wel binnen het bestaande beleid. De investeringen in glasvezelbekabeling zijn voor het merendeel op verzoek van de gemeente Arnhem gedaan, onder andere voor het dataverkeer van verkeers- en video-observatiecamera's. De hieruit volgende kapitaalslasten worden via maat- en meerwerk-overeenkomsten bij de gemeenten in rekening gebracht.

2.2.7 Informatie Wet normering topinkomens (WNT)

Onderstaande tabellen betreffen een weergave van leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking.

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling	**2023**
Bedragen x € 1	
Functiegegevens	**S de Kleyn Directeur**
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1 fte
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 106.202
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 17.134
Subtotaal	€ 123.335
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum *	€ 223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	**€ 123.335**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.
	2022
Functiegegevens	**MC Kersbergen Directeur**
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/09 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1 fte
Dienstbetrekking?	Nee
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 72.197
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 0
Subtotaal	€ 72.197
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum *	€ 72.197
Totale bezoldiging	**€ 72.197**

Het voor De Connectie toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000 voor leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en betreft het algemeen bezoldigingsmaximum. Topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^{e} maand van de functievervulling vallen ook binnen het toepasselijke bezoldigingsmaximum voor topfunctionarissen met een dienstbetrekking.

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking **Kalenderjaar**	**2022**
Bedragen x € 1	
Naam **Functiegegevens**	**MC Kersbergen** **Directeur**
Periode functievervulling in het kalenderjaar	01/01 - 31/08
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	8
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	1.073
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 206
Maxima op basis van de normbedragen per maand	€ 166.786
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 272.969
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)	
Bezoldiging in de betreffende periode	€ 147.196
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 224.476
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	**€ 224.476**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Het toepasselijke bezoldigingscriterium voor leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking is in 2023 € 29.500 per maand voor de eerste 6 maanden en € 22.400 per maand voor de volgende 6 maanden. In 2023 is er geen leidinggevende topfunctionaris zonder dienstbetrekking in dienst geweest.

De WNT-verantwoording die moet worden opgenomen in de toelichting op het overzicht van baten en lasten is in overeenstemming met de Uitvoeringsregeling WNT zoals die op 1 januari 2023 luidt. Van elke topfunctionaris en van elke gewezen topfunctionaris moet de bezoldiging worden vermeld, ook als het bezoldigingsmaximum niet is overschreden. Er is geen sprake van overschrijdingen van het bezoldigingsmaximum.

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen
Niet van toepassing.

1d. Topfunctionarissen met een totale bezoldiging van € 1.900 of minder

Bestuur De Connectie 2023		
Naam topfunctionaris	**Functie**	**Periode**
Dorus Klomberg (wethouder gemeente Rheden)	Voorzitter	01/01 - 31/12
Maurits van de Geijn (wethouder gemeente Arnhem)	Plaatsvervangend voorzitter	01/01 - 31/12
Marinka Mulder (wethouder gemeente Renkum)		01/01 - 31/12

Bestuur De Connectie 2022		
Naam topfunctionaris	**Functie**	**Periode**
Dorus Klomberg (wethouder gemeente Rheden)	Voorzitter	01/01 - 31/12
Jan van Dellen (wethouder gemeente Arnhem)	Plaatsvervangend voorzitter	01/01 - 21/6
Maurits van de Geijn (wethouder gemeente Arnhem)	Plaatsvervangend voorzitter	22/06 - 31/12
Leonie Rolink (wethouder gemeente Renkum)		01/01 - 21/6
Marinka Mulder (wethouder gemeente Renkum)		22/06 - 31/12

Het betreft hier de bestuurders van De Connectie. Zij ontvangen vanuit De Connectie geen vergoeding voor hun werkzaamheden.

1e. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van meer dan € 1.900
Niet van toepassing.

1f. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van meer dan € 1.900 waarop de anticumulatiebepaling van toepassing is
Niet van toepassing.

1g. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van € 1.900 of minder waarop de anticumulatiebepaling van toepassing is
Niet van toepassing.

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen
Niet van toepassing.

3. Bezoldiging niet-topfunctionarissen
Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

2.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het BBV en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door het bestuur de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende balanspost anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. Op de materiële vaste activa wordt lineair afgeschreven. Over investeringen gedurende het lopende boekjaar wordt een half jaar afgeschreven. De afschrijvingstermijnen zijn vastgelegd in de verordening ex artikel 212 Gemeentewet. Samengestelde activa met een verkrijgingsprijs < € 10.000 worden niet geactiveerd.

Voorzieningen worden gevormd ingeval er sprake is van verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten óf voor op de balansdatum bestaande risico’s ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten. Dotaties aan een voorziening worden als last in het betreffende jaar verantwoord. Onttrekkingen aan een voorziening vinden rechtstreeks ten laste van de voorziening plaats, zonder de exploitatie hiervoor te belasten. Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

De gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op de continuïteitsveronderstelling van De Connectie.

3. Bijlagen behorende tot de jaarrekening

3.1 Bijlage 1: Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid directie
De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht de directeur toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door het bestuur vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door het bestuur op 23 november 2023 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door het bestuur bepaald en bedraagt 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves voor fouten en 3% voor onduidelijkheden en is daarmee vastgesteld op € 596.980 voor fouten en € 1.790.940 voor onduidelijkheden. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV van november 2023.

Bevindingen
De geconstateerde afwijkingen betreffen:

Begrotingscriterium	Bedragen x 1.000 euro
1A. Overschrijding lasten programma's	7.343
1B. Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	0
2. Ongeautoriseerde reservemutaties	0
3.Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan de raad zijn gemeld.	0
Totaal begrotingsonrechtmatigheden (bruto)	*7.343*
4. Totaal van de begrotingsonrechtmatigheden (van onderdeel 1 en 2) dat past binnen het vooraf vastgestelde beleid en daarmee vooraf als acceptabel is geduid.	7.343
5.Resterend saldo aan begrotingsonrechtmatigheden (netto)	*0*
Voorwaardencriterium	
Geen bevindingen	0
M&O criterium	
Geen bevindingen	0

In 2023 is op het begrotingscriterium een bruto-onrechtmatigheid te melden, namelijk een overschrijding van de lasten op het programma bedrijfsvoering gemeenten van € 7,34 mln. Deze overschrijding wordt voor € 7,04 mln. verklaard door direct aan de lasten gerelateerde opbrengsten. Voor € 0,30 mln. past de overschrijding binnen bestaand beleid. Dit betreft kosten die gemaakt zijn voor inhuur ter invulling van vacatures en voor ziektevervanging.

In de financiële verordening is opgenomen dat een overschrijding met direct daaraan gerelateerde opbrengsten acceptabel is. Ook hogere lasten die gemaakt worden om het regulier beleid uit te voeren zijn acceptabel. Daarmee hebben deze overschrijdingen naar mening van de directie geen invloed op het oordeel over de rechtmatigheid. Op het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium en het voorwaardencriterium zijn geen afwijkingen te melden. Zodoende is de netto-onrechtmatigheid als nihil te kwalificeren.

De Kadernota rechtmatigheid 2023 geeft geen expliciet antwoord op de vraag of het rechtmatigheidsoordeel moet zijn berust op de bruto- of netto onrechtmatigheid. Navraag bij de commissie BBV leert echter dat het oordeel, in tegenstelling tot eerdere jaren, zou moeten zijn gebaseerd op de bruto-afwijkingen. In dat geval zou het oordeel ten aanzien van de lasten, baten en balansmutaties onrechtmatig moeten luiden. Niettemin is de directie, gelet op het voorgaande, van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsook de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

3.2 Bijlage 2: Taakvelden

Taakvelden	Begroting 2023			Realisatie 2023		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Bedragen x 1.000 euro						
0. Bestuur en ondersteuning						
0.4 Overhead	-51.643	44.626	-7.017	-56.018	51.082	-4.936
0.5 Treasury	-	9	9	-385	6	-379
0.61 OZB woningen	-	7.106	7.106	-2.228	4.965	2.737
0.64 Belastingen overig	-268	792	524	-723	794	71
0.8 Overige baten en lasten	-	75	75	-3	161	158
0.10 Mutaties reserves	-1.173	355	-819	-1.469	1.711	243
Saldo	**-53.084**	**52.962**	**-122**	**-60.825**	**58.719**	**-2.106**
1. Veiligheid						
1.2 Openbare orde en veiligheid	-	102	102	43	116	160
Saldo	**-**	**102**	**102**	**43**	**116**	**160**
6. Sociaal domein						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-862	862	-	-863	863	-
Saldo	**-862**	**862**	**-**	**-863**	**863**	**-**
Resultaat	**-53.946**	**53.925**	**-21**	**-61.645**	**59.698**	**-1.947**

Taakvelden Programma Bedrijfsvoering gemeenten	Begroting 2023			Realisatie 2023		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Bedragen x 1.000 euro						
0. Bestuur en ondersteuning						
0.4 Overhead	-98	39.753	39.656	-6.702	48.326	41.624
0.5 Treasury	-	9	9	-	6	6
0.61 OZB woningen	-	1.892	1.892	-137	502	364
0.64 Belastingen overig	-	391	391	-340	613	273
0.8 Overige baten en lasten	-	75	75	-	-	-
0.10 Mutaties reserves	-75	193	118	-75	193	118
Saldo	**-172**	**42.313**	**42.141**	**-7.253**	**49.640**	**42.387**
1. Veiligheid						
1.2 Openbare orde en veiligheid	-	102	102	43	116	160
Saldo	**-**	**102**	**102**	**43**	**116**	**160**
6. Sociaal domein						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-	862	862	-	863	863
Saldo	**-**	**862**	**862**	**-**	**863**	**863**
Resultaat	**-172**	**43.277**	**43.104**	**-7.210**	**50.620**	**43.410**

Taakvelden Programma Belastingen gemeenten	Begroting 2023			Realisatie 2023		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Bedragen x 1.000 euro						
0. Bestuur en ondersteuning						
0.4 Overhead	-2.045	534	-1.511	-10	277	266
0.61 OZB woningen	-	5.214	5.214	-2.090	4.463	2.373
0.64 Belastingen overig	-268	401	133	-384	181	-202
0.10 Mutaties reserves		12	12		1.159	1.159
Saldo	**-2.313**	**6.161**	**3.848**	**-2.484**	**6.080**	**3.596**
Resultaat	**-2.313**	**6.161**	**3.848**	**-2.484**	**6.080**	**3.596**

Taakvelden Programma Algemene dekkingsmiddelen en ov	Begroting 2023			Realisatie 2023		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Bedragen x 1.000 euro						
0. Bestuur en ondersteuning						
0.4 Overhead	-49.500	4.339	-45.162	-49.306	2.479	-46.826
0.5 Treasury	-	-	-	-385	-	-385
0.8 Overige baten en lasten	-	-	-	-3	161	158
0.10 Mutaties reserves	-1.099	149	-950	-1.394	359	-1.035
Saldo	**-50.599**	**4.488**	**-46.111**	**-51.088**	**2.999**	**-48.089**
6. Sociaal domein						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-862	-	-862	-863	-	-863
Saldo	**-862**	**-**	**-862**	**-863**	**-**	**-863**
Resultaat	**-51.461**	**4.488**	**-46.973**	**-51.951**	**2.999**	**-48.952**

4. Bijlagen niet behorende tot de jaarrekening

4.1 Bijlage 3: Begrotingsmutaties

	Lasten 2023	Baten 2023	Begroot saldo 2023
Bedragen x 1.000 euro			
PROGRAMMA BEDRIJFSVOERING GEMEENTEN			
Primitieve begroting	40.131	-316	39.816
Mutaties 1e bestuursrapportage 2023	2.530	218	2.748
Interne begrotingswijzigingen tussen programma's 2023	422	-	422
Totaal	**43.084**	**-98**	**42.986**
PROGRAMMA BEDRIJFSVOERING BELASTINGEN GEMEENTEN			
Primitieve begroting	3.624	-268	3.357
Mutaties 1e bestuursrapportage 2023	2.448	-2.045	403
Interne begrotingswijzigingen tussen programma's 2023	76	-	76
Totaal	**6.149**	**-2.313**	**3.836**
PROGRAMMA ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN OVERHEAD			
Primitieve begroting	5.744	-49.087	-43.342
Mutaties 1e bestuursrapportage 2023	-907	-1.276	-2.183
Interne begrotingswijzigingen tussen programma's 2023	-498	-	-498
Totaal	**4.339**	**-50.362**	**-46.024**
MUTATIES IN RESERVES			
Primitieve begroting	149	-	149
Mutaties 1e bestuursrapportage 2023	206	-1.173	-968
Interne begrotingswijzigingen tussen programma's 2023	-	-	-
Totaal	**355**	**-1.173**	**-819**
TOTAAL GENERAAL	**53.925**	**-53.946**	**-21**

BVO De Connectie

Accountantsverslag controle 2023

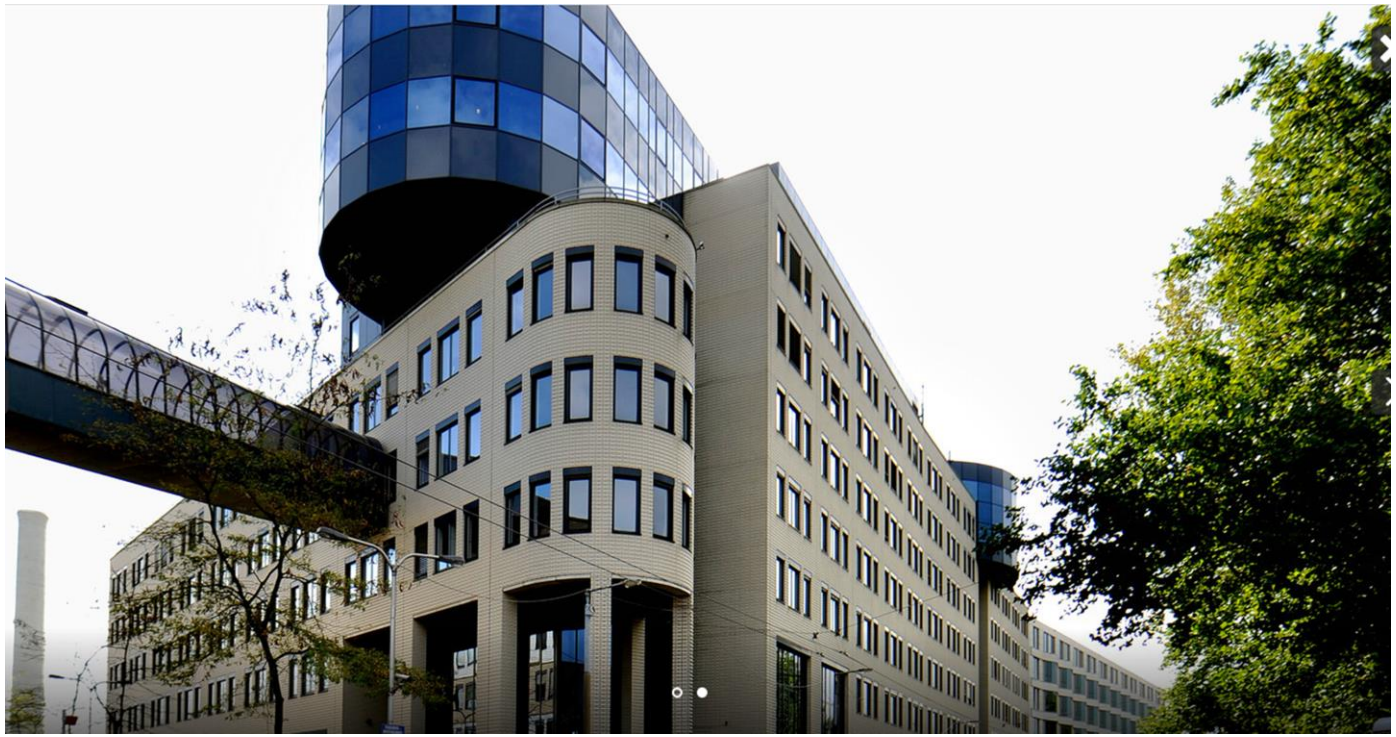

Flynth

BVO De Connectie
Aan: De leden van het bestuur
Postbus 2142
6802 CC ARNHEM

Heliumstraat 64
2718 SL ZOETERMEER
telefoon (088) 236 8000
e-mail Audit@flynth.nl

kenmerk
661077191/JH/1026

behandeld door
drs. D.J. Han RA

datum
26-4-2024

onderwerp
Accountantsverslag 2023

Geachte leden van het bestuur,

Hierbij ontvangt u ons accountantsverslag over het boekjaar 2023. Dit verslag bevat de belangrijkste uitkomsten van de door ons uitgevoerde werkzaamheden, waarvan wij vinden dat die voor u relevant zijn voor een goed begrip van de jaarrekening 2023 en voor het beoordelen van de financiële positie van uw organisatie.

De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de directie. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2023 gecontroleerd.

Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2023 van de BVO De Connectie.

Wij bespreken deze rapportage tijdens de bijeenkomst op 25 april as. met uw bestuur. Eventuele vragen worden dan beantwoord.
De bevindingen en beschouwingen in dit verslag komen voort uit onze controlewerkzaamheden. Het verslag van bevindingen is, zoals hiervoor reeds verwoord, bedoeld om u te ondersteunen in uw beoordeling van de jaarrekening 2023. Wij wijzen u erop dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole.

Wij bedanken de medewerkers van de organisatie voor de prettige samenwerking en zijn vanzelfsprekend graag bereid een nadere toelichting te verstrekken.

Met vriendelijke groet,
Flynth Audit B.V.

Digitaal ondertekend door Jankhim Han

drs. D.J. Han RA

Flynth Audit B.V. is lid van BKR International. Bankrekeningnummer IBAN NL67 RABO 0106 6642 20 - BIC: RABONL2U.
Handelsregister 09063021. www.flynth.nl
Dienstverlening vindt plaats onder algemene voorwaarden, op aanvraag verkrijgbaar en gedeponeerd bij de KvK in Arnhem.

Inleiding

In het kader van de door het bestuur aan ons verstrekte opdracht voor de controle van de jaarrekening 2023 van De Connectie brengen wij u hierbij verslag uit van onze belangrijkste bevindingen naar aanleiding van onze eindejaars controlewerkzaamheden die wij onlangs hebben uitgevoerd.

Dit accountantsverslag is bedoeld om u te ondersteunen in uw beoordeling van de jaarrekening 2023. Wij wijzen u erop dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole.

Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening van uw organisatie.

Onze werkzaamheden zijn erop gericht een oordeel te kunnen geven over de jaarrekening 2023 van De Connectie en niet primair op het opsporen van fraudes of onregelmatigheden in uw organisatie. De bevindingen in deze brief zijn daarom beperkt tot de punten die voortvloeien uit de controle van de jaarrekening.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden afgerond en verstrekken een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2023.

Wij hebben de concept versie van deze rapportage besproken tijdens de bijeenkomst op 25 april 2024 met het bestuur.

Structuur rapportage

	Bestuurlijke samenvatting
	Jaarrekening
	Jaarverslag
	Significante risico’s
	Interne beheersing
	Externe ontwikkelingen niet specifiek gericht op uw organisatie
Bijlage A1	Niet gecorrigeerde bevindingen
Bijlage A2	Gecorrigeerde bevindingen
Bijlage B	Onafhankelijkheid
Bijlage C	Onze communicatie met u

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico’s
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Flynth

Bestuurlijke samenvatting

Flynth

Bestuurlijke samenvatting

Controleverklaring

Wij hebben de accountantscontrole van de jaarrekening 2023 van de De Connectie afgerond. Wij verstrekken een goedkeurende controleverklaring voor de getrouwheid, onder voorbehoud dat de jaarrekening ongewijzigd wordt vastgesteld door het bestuur. Verder hebben we geen indicaties van fraude en/of niet-naleving van wet- en regelgeving.

De gehanteerde materialiteit bedraagt €596.980 voor fouten respectievelijk €1.790.940 voor onzekerheden.

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële onjuistheden.

De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar en het BBV wordt nageleefd.

Ontwikkeling belangrijkste schattingen

Voorzieningen

- De voorziening voor de verlieslatende leaseovereenkomst is dit jaar met de laatste leasetermijn vrijgevallen.
- Voor de bovenwettelijke vakantie-uren is de Verlofvoorziening dit jaar verder verhoogd tot een bedrag van € 941.000.
- Er zijn geen andere cq. nieuwe voorzieningen van toepassing.

Belangrijkste bevindingen

Uw rechtmatigheidsverantwoording geeft - conform het voorgeschreven model - inzage in de bruto begrotingsafwijkingen en welk deel daarvan acceptabel is. Het saldo resulteert in de netto afwijkingen. U vermeld expliciet dat uw rechtmatigheidsoordeel is gebaseerd op de netto begrotingsafwijkingen. Die afwijkingen vallen onder de verantwoordingsgrens en daarmee is uw oordeel rechtmatig. Wanneer uw oordeel op de bruto afwijkingen wordt gebaseerd resteert een onrechtmatigheid. Wij hanteren de voorgeschreven bruto afwijkingen als uitgangspunt voor de verklaring. De transparante rapportage hierover geeft ons inziens een getrouwe weergave.

In het ISAE3402 type 2 onderzoek zijn geen bijzondere afwijkingen gevonden waardoor onze beoogde controleaanpak kon worden gevolgd.

Resultaat over 2023 (‘000)

Belangrijkste aandachtspunten 2024

Naar aanleiding van onze controle over het boekjaar 2023 willen wij, vanuit onze natuurlijke adviesfunctie de volgende aandachtspunten voor 2024 benoemen.

1. Rechtmatigheidsverantwoording verder doorontwikkelen.

Uw weerstandscapaciteit (incl overschot)

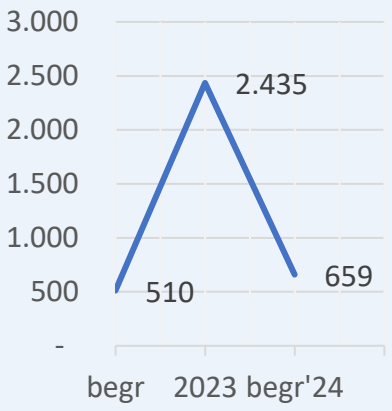

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico’s
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Flynth

Onze belangrijkste conclusies

Controleverklaring

Wij hebben de accountantscontrole van de jaarrekening 2023 van De Connectie afgerond. Wij verstrekken een **goedkeurende controleverklaring** voor de getrouwheid, onder voorbehoud dat de jaarrekening ongewijzigd wordt vastgesteld door het bestuur. Verder hebben we geen indicaties van fraude en/of niet-naleving van wet- en regelgeving.

De voor fouten en onzekerheden gehanteerde materialiteit bedraagt € 596.980 voor fouten respectievelijk € 1.790.940 voor onzekerheden. De bevindingen in onze rapportage zijn opgenomen vanaf € 179.000. De gehanteerde grenzen sluiten aan op uw controleverordeningen zoals besloten op 6 juli 2023.

Reikwijdte van de controle

In de opdrachtbevestiging heeft u ons de opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2023. De reikwijdte van onze controle staat hierin omschreven. Gedurende het verloop van de controle over boekjaar 2023 is op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. Tijdens de uitvoering hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2023 voldoende voor de doelstelling van de controle van De Connectie.

Grondslagen en verantwoording conform BBV

De accountantscontrole omvat onder meer een onderzoek naar de toepassing van de grondslagen in de jaarrekening. Naar onze mening zijn de door de directie gekozen grondslagen voor waardering en resultaatbepaling aanvaardbaar, conform wet- en regelgeving en consistent toegepast. In het boekjaar 2023 zijn geen wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van de belangrijkste verslaggevingsgrondslagen in het BBV en relevante notities uitgebracht door de Commissie BBV.

Schattingen

Schattingen op basis waarvan een aantal jaarrekeningposten worden bepaald zijn gebaseerd op inzichten van het management. Wij hebben de belangrijkste gehanteerde factoren en veronderstellingen beoordeeld. Wij hebben vastgesteld dat de schattingen en veronderstellingen aanvaardbaar zijn in het kader van de jaarrekening als geheel.

Analyse vermogen en resultaat

Het gerealiseerde resultaat (inclusief de mutaties in de reserves) bedraagt € 1.947.000 positief versus een begroot resultaat (na wijziging) van € 21.000. Het positief resultaat ten opzichte van de begroting wordt voornamelijk gerealiseerd op het programma “Algemene dekkingsmiddelen en overhead”. De lasten waren € 1.699.000 lager dan begroot en de baten waren € 194 hoger dan begroot.

In hoofdstuk 3 van dit verslag gaan wij nader in op het resultaat en de ontwikkeling van het (weerstands)vermogen.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico’s
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Flynth

Kernpunten van onze jaarrekeningcontrole

Voorzieningen

Bij het opstellen van de jaarrekening moet de directie belangrijke schattingen, beoordelingen en aannames toepassen en toelichten. Wij hebben de belangrijkste schattingen, beoordelingen en aannames van de directie beoordeeld en zijn tot de conclusie gekomen dat deze zijn gebaseerd op passende bewijsstukken en gebaseerd zijn op gebalanceerde overwegingen.

Rechtmatigheids-verantwoording

In bijlage 1 behorend bij de jaarrekening is de rechtmatigheidsverantwoording van de directie opgenomen. Daarin is aangegeven dat er per saldo geen afwijkingen zijn geconstateerd die onrechtmatig zijn.

Uw organisatie dient te voldoen aan de EU-aanbestedingsregels zoals opgenomen in uw normenkader. De verbijzonderde interne controle (VIC) heeft vastgesteld dat er geen sprake is van onrechtmatigheid ten aanzien van de EU-aanbestedingsregels. Er zijn ook geen onrechtmatigheden geconstateerd ten aanzien van de naleving van andere voorwaarden of ten aanzien van begrotingsafwijkingen die niet acceptabel zijn.

Uit onze werkzaamheden voor de rechtmatigheidsverantwoording zijn geen bevindingen gebleken. In de opgenomen toelichting van de directie hebben we geen afwijkingen geconstateerd die hoger is dan de rapportage tolerantie. Verder achten we de werkzaamheden van de directie toereikend om tot een oordeel te komen. We hebben wel een advies ten aanzien van een nadere specificatie van bedragen.

Verderop in dit verslag gaan wij nader in op onze controle van de rechtmatigheidsverantwoording.

Frauderisicoanalyse

De Connectie heeft besloten om in een regionale aanpak (Regionaal Controllers Overleg) een frauderisicoanalyse op te stellen. De organisatie heeft haar risico's geactualiseerd (waaronder frauderisico's) en waar nodig beheersmaatregelen ingericht. Wanneer de frauderisicoanalyse is opgesteld adviseren wij de directie dit te bespreken zodat deze analyse een zichtbaar en vast onderdeel van de interne beheersomgeving wordt. Wij adviseren u dan in de paragraaf bedrijfsvoering in het jaarverslag, een tekstuele toelichting op te nemen inzake de frauderisico's die u onderkent.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Flynth

Jaarrekening

Flynth

Jaarverslag – Rechtmatigheidsverantwoording (1/6)

Definitie rechtmatigheid

Het juridische begrip rechtmatigheid heeft betrekking op alle geldende wet- en regelgeving. Rechtmatigheid is dan het handelen in overeenstemming met de wet- en regelgeving. Het begrip rechtmatigheid in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording is een minder omvattend begrip. Hierbij bestaat er een duidelijke relatie met het financieel beheer. Er moet immers worden verantwoord dat baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Het gaat om de financiële beheershandelingen.

Verantwoordings- en rapportagegrens

De verantwoordingsgrens valt binnen een bandbreedte van 0% en 3% van de totale lasten van de organisatie, inclusief toevoegingen aan de reserves. Voor zowel de fouten als voor onduidelijkheden afzonderlijk geldt hetzelfde percentage, waarbij fouten en onduidelijkheden niet bij elkaar opgeteld worden.

We hebben vastgesteld dat in de financiële verordening de verantwoordingsgrens is opgenomen ter hoogte van 1%. In de financiële verordening heeft u verder een rapportagegrens opgenomen van 30% van deze grens. Het besluit accountantscontrole decentrale overheden hanteert ook een percentage van 1% voor fouten uit onze controle, waardoor uw rechtmatigheidsverantwoording / interne controle daarop een gelijke zekerheid verschaft.

Normen en toetsingskader

Het normenkader voor de rechtmatigheidsverantwoording betreft uw inventarisatie van de voor de verantwoording relevante regelgeving.

Het normenkader heeft u geactualiseerd op basis van wijzigingen in wet- en regelgeving en is vastgesteld op 23 november 2023. Uw inventarisatie van regelgeving bestaat uit externe en interne regelgeving. We constateren dat u de actualisatie nauwkeurig heeft uit gevoerd en het normenkader aansluit op de geldende externe en interne regelgeving.

Het operationaliseren van het normenkader is een taak van de directie en wordt vastgelegd in een toetsingskader. In het toetsingskader is per wet/regeling/verordening vastgelegd welke artikelen relevant zijn voor de toetsing. Uw organisatie heeft voor de belangrijkste wetten uit het normenkader een toetsingskader opgesteld ten behoeve van de rechtmatigheidscontrole. Dit toetsingskader is verwerkt in de werkprogramma's die bij de verbijzonderde interne controle worden uitgevoerd.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Flynth

Jaarverslag - Rechtmatigheidsverantwoording (2/6)

Begrotingscriterium

Bij de rechtmatigheidsverantwoording vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. Financiële beheershandelingen die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's (begrotingscriterium).

Uitgangspunt is het niveau waarop het bestuur de budgetten in de begroting en bij investeringen geautoriseerd heeft, in lijn met de door u vastgestelde financiële verordening. In de begroting zijn de bedragen voor de lasten en baten vermeld die door het bestuur zijn vastgesteld. De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn op hoofdlijnen door de wetgever bepaald (artikel 189, 190 en 191 van de organisatiewet) en heeft het bestuur nader ingevuld en geconcretiseerd in de financiële verordening.
Uw bestuur heeft het begrotingscriterium geconcretiseerd door over- en onderschrijdingen qua lasten en baten op programmaniveau te beoordelen.

Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de juiste investering, het toereikend zijn van het begrotingsbedrag en het begrotingsjaar van belang zijn.

Als blijkt dat de gerealiseerde bedragen hoger zijn dan de, ook na de laatste begrotingswijziging, geraamde bedragen dan kan er sprake zijn van onrechtmatige uitgaven (begrotingsonrechtmatigheid). Deze lasten zijn dan namelijk in basis buiten het budgetrecht van het bestuur tot stand gekomen.

In deze paragraaf gaan wij in op het begrotingscriterium en de verschillende onderwerpen die het begrotingscriterium raken.

Het bestuur bepaalt zelf op welk niveau de budgetten in de begroting en investeringen worden geautoriseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de gemeentewet.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Flynth

Jaarverslag - Rechtmatigheidsverantwoording (3/6)

Begrotingsrechtmatigheid - programma's

Programma	Lasten	Begroting	Verschil	Oordeel directie
Bedrijfsvoering gemeenten	€ 50.427.000	€ 43.084.000	€ 7.343.000	Acceptabel want deels (€ 7.038K) gedekt door extra baten en deels (€ 305K) door bestaand beleid
Belastingen gemeenten	€ 4.826.000	€ 6.149.000	- € 1.322.000	Acceptabele onderschrijding van de lasten, tijdig gemeld
Algemene dekkingsmiddelen	€ 2.640.000	€ 4.339.000	- € 1.699.000	Acceptabele onderschrijding van de lasten, tijdig gemeld en sprake van stelposten

Programma	Baten	Begroting	Verschil	Oordeel directie
Bedrijfsvoering gemeenten	€ 7.135.000	€ 98.000	€ 7.038.000	Acceptabel
Belastingen gemeenten	€ 2.484.000	€ 2.313.000	€ 171.000	Acceptabel
Algemene dekkingsmiddelen	€ 50.557.000	€ 50.362.000	€ 194.000	Acceptabel

Uw rechtmatigheidsverantwoording geeft - conform het voorgeschreven model - inzage in de bruto begrotingsafwijkingen en welk deel daarvan acceptabel is. Het saldo resulteert in de netto afwijkingen. U vermeldt expliciet dat uw rechtmatigheidsoordeel is gebaseerd op de netto begrotingsafwijkingen. Die afwijkingen vallen onder de verantwoordingsgrens en daarmee concludeert u rechtmatig te hebben gehandeld. Wanneer uw oordeel op de bruto afwijkingen wordt gebaseerd resteert een onrechtmatigheid. De transparante rapportage hierover geeft ons inziens een getrouwe weergave.

Wij hanteren voor onze controle de bruto afwijkingen en zullen conform de NBA Audit Alert in onze goedkeurende controleverklaring een toelichtende paragraaf opnemen waarin wordt verwezen naar uw rechtmatigheidsverantwoording waarin is aangegeven dat op basis van de bruto afwijkingen sprake is van onrechtmatige lasten, baten en balansmutaties.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Flynth

Jaarverslag - Rechtmatigheidsverantwoording (4/6)

Begrotingsrechtmatigheid - programma's

Investerings-krediet	Besteding	Krediet	Verschil	Oordeel directie
Glasvezel bekabeling	€ 144.000	-	€ 144.000	Acceptabel

Op basis van de financiële verordening artikel 3 lid 4 wordt het volgende geformuleerd: ''Investeringen in de loop van het begrotingsjaar die niet in de begroting zijn opgenomen, maar waartoe expliciet door de gemeente(n)/eigena(a)r(en) is verzocht, worden achteraf ter autorisatie aan het bestuur voorgelegd middels de eerstvolgende tussentijdse rapportage''. Gezien het feit dat er vanuit gemeente Arnhem een opdracht is gegeven na de tweede bestuursrapportage worden deze uitgaven rechtmatig geacht.
Uit de werkzaamheden uitgevoerd door ons om de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording te toetsen zijn we niet tot een ander oordeel gekomen dan de directie. De afweging heeft de directie uitgevoerd in lijn met de criteria vastgesteld in het controleprotocol.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Flynth

Jaarverslag - Rechtmatigheidsverantwoording (5/6)

Misbruik en Oneigenlijk (M&O) gebruik criterium

De rechtmatigheidseis betreft ook de toetsing op juistheid en volledigheid van de gegevens, die door de belanghebbenden zijn verstrekt om het voldoen aan voorwaarden aan te tonen. Dit ter voorkoming en bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik van wet- en regelgeving (M&O-criterium).

Om misbruik en oneigenlijk gebruik van overheidsgelden te voorkomen, zijn functionerende beheersmaatregelen nodig. Het gaat er bij het M&O-criterium om dat in de organisatie effectieve maatregelen zijn getroffen om misbruik te voorkomen, dan wel op te sporen, en dat vigerende wet- en regelgeving duidelijk is, aangepast is aan actuele omstandigheden en te handhaven is. Om dit te bewerkstellingen is een mix van maatregelen nodig.

Binnen uw organisatie speelt M&O-beleid met name bij personeelsregelingen. Het M&O-criterium wordt grotendeels afgedekt met de maatregelen in het ISAE3402-controleraamwerk.
We constateren dat u de volgende werkzaamheden heeft uitgevoerd om de rechtmatigheid vast te stellen:

- M&O criterium is ingeregeld binnen de werkplannen Interne Controle;
- de goedkeurende ISAE 3402 type 2 verklaring dekt tevens maatregelen af die in dit kader werken.

We constateren dat de uitgevoerde werkzaamheden toereikend zijn om tot een oordeel te komen voor de rechtmatigheidsverantwoording.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Flynth

Jaarverslag - Rechtmatigheidsverantwoording (6/6)

Voorwaarde criterium	Het voorwaarde criterium heeft betrekking op de eisen die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen. De eisen/voorwaarden zijn afkomstig uit diverse wet- en regelgeving en hebben betrekking op aspecten als doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur. In de hierna volgende paragrafen worden de voorwaarde met de hoogste impact / risico binnen de jaarrekening nader toegelicht.
Voorwaarde criterium - Aanbestedingswet	De regels over aanbesteden staan in de Aanbestedingswet 2012 en het Aanbestedingsbesluit. Om de rechtmatigheid van de aanbestedingen vast te stellen heeft u een analyse uitgevoerd op de verstrekte inkoopopdrachten over een periode van vier jaar. In de analyse heeft u beoordeeld of de opdrachten tijdig zijn aanbesteed. Voor de aanbestede opdrachten is beoordeeld of de realisatie van de inkoopopdracht aansluit op de aanbesteding. Ten aanzien van het onderliggende proces van toetsing hebben wij geconstateerd dat de toetsing vooral heeft plaatsgevonden aan het eind van het jaar. Het beter spreiden van deze toetsing over het jaar biedt meer mogelijkheden om tussentijds bij te sturen. Wij merken de aandacht die de organisatie heeft voor het naleven van de Europese aanbestedingsregels. Desondanks adviseren wij hieraan in de organisatie continue aandacht te blijven geven waardoor de benodigde gedragsverandering bij degenen die inkopen gestimuleerd worden. Er zijn geen afwijkingen van de Europese aanbestedingsrichtlijnen geconstateerd.
Voorwaarde criterium - Wet Fido, schatkistbankieren, Ufdo en Ruddo	De Wet financiering decentrale overheden (Fido) en onderliggende regelingen in de vorm van Regeling schatkistbankieren decentrale overheden, Uitvoeringsregel financiering decentrale overheden (Ufdo) en Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo), bevatten regels die de risico's voor organisaties moeten beperken bij lenen en beleggen. Aan deze overtredingen van de Wet fido zijn in veel gevallen geen (directe) financiële gevolgen verbonden. Uit de werkzaamheden van de verbijzonderde interne controle (VIC) blijken geen bevindingen.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Flynth

Jaarrekening – Nadere toelichting

Wijziging in overige wet- en regelgeving

In de jaarrekening 2023 zijn geen stelsel- of schattingswijzigingen verwerkt.

De organisatie heeft de jaarrekening verder opgesteld volgens de verslaggevingsvereisten van het besluit begroting en verantwoording (BBV).

Bevestiging van de directie

Wij hebben de directie ter confirmatie een schriftelijke bevestigingen gevraagd aangaande zijn verantwoordelijkheden inzake de financiële verslaggeving. Van de directie van De Connectie zullen wij een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening moeten ontvangen voordat de controleverklaring kan worden verstrekt.

Reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het management noch de directie geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door de medewerkers en de directie van uw organisatie de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Wet Normering Topinkomens (WNT)

De Wet Normering Topinkomens (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen. Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd, beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging van € 233.000 niet te boven gaan. Daarnaast dient u het salaris openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief – wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan – ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.

Uit de werkzaamheden blijkt dat in 2023 voor de topfunctionarissen (organisatiesecretaris en griffier) en overige medewerkers geen sprake van een overschrijding van de grensbedragen en dat de WNT juist is verantwoord in de jaarstukken.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Flynth

Jaarverslag

Flynth

Jaarverslag – Kwaliteit toelichting

Jaarverslag voldoet aan eisen BBV

In het BBV zijn diverse eisen opgenomen voor de vorm en inhoud van het jaarverslag. Wij hebben vastgesteld dat uw jaarverslag voldoet aan de eisen die het BBV hieraan stelt.

Kwaliteit paragrafen

Wij zijn verplicht vast te stellen of wij op grond van de tijdens de controle verkregen informatie onjuistheden of tegenstrijdigheden hebben geconstateerd tussen de jaarrekening en het jaarverslag die gebruikers van de jaarstukken zouden kunnen beïnvloeden. Dit is naar onze mening niet het geval.

Verenigbaarheid jaarrekening en jaarverslag

Wij zijn verplicht vast te stellen of wij op grond van de tijdens de controle verkregen informatie onjuistheden of tegenstrijdigheden hebben geconstateerd tussen de jaarrekening en het jaarverslag die gebruikers van de jaarstukken zouden kunnen beïnvloeden. Dit is naar onze mening niet het geval.

Informatiewaarde

We hebben de informatiewaarde van uw jaarrekening gebaseerd op de inzichtelijkheid, concreetheid en kwaliteit van de analyses vanuit raadsperspectief. De inzichtelijkheid is naar onze mening toereikend en heeft de aandacht van directie en bestuur.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Flynth

Financiële positie

Het eigen vermogen van uw organisatie is in 2023 met een bedrag van ca. € 2.189.000 toegenomen naar een omvang van € 4.073.000. Dit komt overeen met het afgeronde positieve saldo van baten en lasten ad € 1.947.000 en de toevoegingen (€ 1.711.000) en onttrekkingen (€ 1.469.000) aan reserves.

De totale vermogenspositie wordt onder andere tot uitdrukking gebracht door middel van het solvabiliteitspercentage. Dit percentage wordt bepaald door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. Ultimo 2023 bedraagt dit solvabiliteitspercentage 9,6% (2022 4,7% - 2021: 0,1%) waarmee de voor overheden gebruikelijke norm van de Provincie niet wordt behaald. De beperkte vermogenspositie is u bekend en is een bewuste keuze van de betrokken gemeenten. Door gebrek aan eigen reserves dient De Connectie volledig te steunen op de bijdragen van de gemeenten om eventuele toekomstige tegenvallers op te vangen. Dat is de consequentie van de samenwerking zoals die voor de organisatie is geregeld in de gemeenschappelijke regeling.

De netto schuldquote bedraagt 12,09% (2022 20,9% - 2021 : 28,2%). De ratio geeft aan in hoeverre de schulden meer bedragen dan de jaarlijkse inkomsten. Wij stellen vast dat ruim wordt voldaan aan de norm van < 90% van de Provincie Gelderland. Dit kengetal valt derhalve positief uit voor de organisatie en wordt als een laag risico onderkend.
Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar het hoofdstuk financiële kengetallen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Weerstandsvermogen

In de paragraaf weerstandsvermogen heeft de directie een overzicht opgenomen van de weerstandscapaciteit. Het weerstandsvermogen bedraagt volgens deze paragraaf € 2.435.000 (begroting: € 510.000). De geïnventariseerde risico's op basis van inschatting door de organisatie (kans, financieel gevolg, risicoscore) bedraagt € 4.735.000.

De risico's zoals opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing dienen te worden vergeleken met de buffer die De Connectie in nood zou kunnen aanspreken. Omdat de organisatie een negatieve algemene reserve heeft, is derhalve geen sprake van een beschikbare weerstandscapaciteit.
Aangezien De Connectie alleen specifieke bestemmingsreserves kent, die alleen voor de betreffende bestemmingen kunnen worden ingezet, betekent dit dat betrokken gemeenten de lasten van De Connectie moeten dragen voor eventuele tegenvallers. Eventuele financiële risico's die zich openbaren moeten net als in voorgaande jaren volledig worden gedragen door de betrokken gemeenten.

Conclusie

De van toepassing zijnde kengetallen en de inschatting van eventuele risico's geven een signaal voor een verhoogd risico omdat De Connectie zelf nauwelijks algemene reserves en een beperkt weerstandsvermogen kent. Door gebrek aan eigen reserves dient De Connectie te steunen op de bijdragen van de gemeenten om eventuele toekomstige tegenvallers op te vangen. Dat is de consequentie van de samenwerking zoals die voor de organisatie is geregeld in de gemeenschappelijke regeling.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Flynth

Significante risico’s

Flynth

Jaarrekening – Significante risico’s

Significante risico’s

Bij onze jaarrekeningcontrole hebben we de onderstaande risico’s meegewogen.

Naar aanleiding van onze controles zijn geen bijzondere bevindingen geconstateerd.

Omschrijving risico	Aanpak management	Eigen controlewerkzaamheden
Het risico dat een medewerker zelfstandig crediteurenstamgegevens muteert en / of valse inkoopfacturen in de administratie verwerkt en / of betalingen aan crediteuren omleidt voor persoonlijk gewin.	Dit risico wordt gemitigeerd door middel van interne beheersing.	Het wijzigen van crediteurenstamgegevens wordt in het proces geborgd door het 4-ogen principe, waarbij altijd een tweede medewerker de mutatie autoriseert. Bij u is de functiescheiding verdeeld over 3 functionarissen. De werking van de ingeregelde beheersmaatregelen maakt onderdeel uit van het ISAE3402 type 2 onderzoek. Daarmee is vastgesteld dat dit risico is gemitigeerd. Wij hebben daarnaast een cijferanalyse uitgevoerd op de overige bedrijfskosten, waarbij relevante afwijkingen ten opzichte van onze verwachting nader (in detail) zijn uitgezocht. Daarnaast hebben we een deelwaarneming verricht op de bedrijfskosten en hebben we vastgesteld dat de prestaties geleverd zijn en de betalingen zijn verricht aan het juiste bankrekeningnummer. Uit de werkzaamheden zijn geen indicaties voor frauduleuze betalingen naar voren gekomen.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico’s
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Flynth

Jaarrekening – Significante risico's

Omschrijving risico	Aanpak management	Eigen controlewerkzaamheden
Het management bevindt zich in een positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersing te doorbreken die anderszins effectief lijkt te werken. Het risico is verondersteld in alle entiteiten aanwezig.	Dit risico wordt gemitigeerd door middel van interne beheersing.	Het doorbreken van beheersmaatregelen door het management is op basis van de controlestandaarden altijd een significant risico. Interne beheersmaatregelen, ongeacht hoe goed in opzet en bestaan, kunnen risico's van materiële onjuistheden in de jaarrekening slechts beperken, en niet volledig mitigeren, wegens de inherente beperkingen van interne beheersmaatregelen. Wij hebben de opzet en implementatie geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten en het maken van schattingen. Tevens is in het ISAE3402 type 2 onderzoek specifieke aandacht gegeven aan de toegangsbeveiligingen in het IT-systeem en de mogelijkheid dat hierdoor functiescheidingen worden doorbroken. Wij hebben journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht. Deze werkzaamheden omvatten onder meer inspectie van informatie uit brondocumenten. Wij hebben geen significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening geïdentificeerd. Tevens hebben wij specifieke controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van belangrijke schattingen van de directie zoals de waardering van vaste activa. Hierbij hebben we in het bijzonder aandacht gehad voor het inherente risico van vooringenomenheid van de directie bij deze posten. Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het doorbreken van de interne beheersing door de directie.

Omschrijving risico	Aanpak management	Eigen controlewerkzaamheden
Frauderisico dat de Europese en/of interne aanbestedingsrichtlijnen niet worden nageleefd om gunning aan een bevriende partij mogelijk te maken.	Dit risico wordt gemitigeerd door middel van interne beheersing.	De aanbestedingsrichtlijnen zijn complex en het risico op mogelijke gunning aan bevriende partijen is doorgaans, gelet op de veelvoud aan leveranciers en grote diversiteit in inkoop van goederen en diensten, een verhoogd risico voor overheden. Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij vastgesteld dat er voldoende functiescheiding is gehanteerd bij aanbestedingstrajecten en bij het aangaan van contracten.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Flynth

Jaarrekening – Verantwoordelijkheden m.b.t. fraude

Uw verantwoordelijkheid

- De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij de met governance belaste personen en het bestuur. Deze verantwoordelijkheid betreft ook het opzetten en onderhouden van interne beheersmaatregelen met betrekking tot de betrouwbaarheid van de financiële rapportage, de werking van de bedrijfsvoering en naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving.
- Het uitvoeren, vastleggen en actualiseren van de frauderisicoanalyse als geïntegreerd onderdeel van de bij uw onderneming in gebruik zijnde interne beheersing, een evaluatie van de mogelijke impact en waarschijnlijkheid van frauderisico's en de ondernomen acties om frauderisico's te beperken, inclusief de risico's van omkoping, corruptie en frauderisico's met betrekking tot cybersecurity.
- Het waarborgen dat de cultuur en de omgeving van uw onderneming integer zijn en ethisch gedrag bevorderen.
- Het onderzoeken van iedere vermeende of vermoede misstand die onder de aandacht van de met governance belaste personen en het bestuur wordt gebracht. En
- Daarnaast zijn de met governance belaste personen verantwoordelijk voor het monitoren van het risico op managementfraude, voor het bepalen of de interne beheersmaatregelen voldoende zijn om frauderisico's te identificeren, voor de beoordeling van de competentie en integriteit van zichzelf en van het overige management en voor het versterken van een cultuur van integriteit en ethisch gedrag.

Onze verantwoordelijkheid

- Wij hebben een fraudediscussie gevoerd en bevestigingen verkregen van de met governance belaste personen, het bestuur en anderen binnen de entiteit ten aanzien van de interne beheersing, risico-inschattingen (inclusief de processen om de risico's op fraude in de entiteit te identificeren en erop in te spelen), en eventuele kennis met betrekking tot fraude of vermoede fraude.
- Verder hebben wij het bestuur verzocht om informatie die het eventueel aan zijn werknemers heeft meegedeeld over haar visie op bedrijfspraktijken en ethisch gedrag.
- Daarnaast hebben wij inzicht verkregen in de wijze waarop de met governance belaste personen toezicht uitoefenen op de door het bestuur gevolgde processen om de risico's op fraude te identificeren en hierop in te spelen.
- Wij hebben de geplande controlewerkzaamheden besproken met de met governance belaste personen.
- Wij moeten adequaat reageren op tijdens de controle geconstateerde (vermoede) fraude.
- Wij rapporteren over onze gevolgde controleaanpak met betrekking tot fraude(risico’s) in de controleverklaring.

Geen aanwijzingen

Tijdens onze controlewerkzaamheden heeft u ons gewezen op de diefstal van devices bij de Frontoffice in Rheden. De omvang hiervan betreft echter een voor onze controle triviaal laag bedrag en daarom hebben we hieraan geen significant risico toegekend / significante werkzaamheden op verricht. Verder zijn er geen aanwijzingen van fraude onder onze aandacht gekomen.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico’s
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Flynth

Interne beheersing

Flynth

Algeheel beeld interne beheersing

In onze Management letter c.q. Boardletter hebben we gerapporteerd over de interne beheersing en de mogelijke verbeterpunten die wij daarin zien. Wij verwijzen naar dit stuk voor de details van onze bevindingen. Hieronder hebben we een samenvatting gegeven van het algehele beeld dat wij hierover hebben.

Bedrijfsvoeringsprocessen	Onvoldoende	Voldoende	Goed
Planning & Control			●
IT en informatiebeveiliging			●
Betalingsverkeer | Treasury			●
Personeel			●
Inkopen & Aanbesteden		● ●	
Facturatie			●

● 2022
● 2023

Status agenda	
●	De inrichting van het proces is zodanig dat een (deels)systeem gerichte controle mogelijk is. De systeem gerichte controle is alleen mogelijk wanneer proces opzet is beschreven, de IT passende maatregelen heeft, toereikende interne beheersing en de VIC de werking heeft vastgesteld.
●	De inrichting van het proces voldoet gedeeltelijk, maar de risico's die ermee samenhangen, vormen geen directe bedreiging voor de bedrijfsprocessen.
●	De inrichting van het proces voldoet niet en geeft aanvullende wezenlijk aanvullende risico's voor de jaarrekeningcontrole.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Flynth

IT-omgeving

Tijdens de uitvoering van de interim-controle beoordelen we de IT-omgeving in relatie tot de jaarrekening. De inzichten die wij verworven hebben uit de IT-omgeving in het kader van de jaarrekening controle willen we graag met u delen voor logische toegangsbeveiliging en wijzigingen beheer op applicatie niveau en voor de continuïteit op organisatieniveau.

#	Bevinding	Impact	Stand van zaken follow-up en conclusie
1.	*2023: Logische toegangs-beveiliging – Evaluatie rollen & rechten (RBAC)*		**Status: Open** De Connectie heeft de afgelopen jaren flinke stappen gezet op het gebied van logische toegangsbeveiliging. Hiervan is een ontwikkeling dan ook een geformaliseerde rollen- & rechtenstructuur (RBAC). Op basis van interviews hebben wij vastgesteld dat er hierop geen periodieke evaluatie plaatsvindt. Wij adviseren om periodiek een evaluatie plaats te laten vinden op de huidige RBAC. Hiermee kan De Connectie waarborgen dat de rollen en rechten en ook in de toekomst juist zijn ingericht.
2.	*2022: Cybersecurity | Informatie-beveiliging – Overige aandachts-punten voor de organisatie*		**Status: Onderhanden** Naast fraude en corruptie is cybersecurity een ‘hot-item’ waar wij ook in de controle extra aandacht aan besteden. Wij kennen de aandacht die u hiervoor heeft en adviseren om: • te blijven werken aan bewustwording onder personeelsleden; • een communicatieplan op te stellen om belanghebbenden tijdig en adequaat te informeren indien een cyberincident zich voordoet; • binnen uw organisatie periodiek een cyberincident te simuleren en de uitkomsten daarvan te evalueren, waarna verbeteringen opgenomen worden in het communicatie- en crisisplan; • een herstelplan op te stellen dat u in staat stelt om op tijd de bedrijfsvoering te hervatten.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico’s
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Flynth

Externe ontwikkelingen niet specifiek gericht op uw organisatie

Flynth

Externe ontwikkelingen (1/3)

Werkkosten regeling

De toepassing van de werkkostenregeling vraagt uw aandacht om correct toe te passen. We zien namelijk in de praktijk dat het aanwijzen van vergoedingen, verstrekkingen en ter beschikkingstellingen aan werknemers, te laat worden aangewezen.

Aanwijzen luistert heel nauw, dit moet uiterlijk worden gedaan op het moment dat de vergoeding wordt uitbetaald, vorderbaar en inbaar is en/of rentedragend. Verder zien wij dat niet altijd de juiste kosten worden ondergebracht onder de gerichte vrijstellingen, dit geldt bijvoorbeeld voor personeelsuitjes, lunches op de werkplek, vergoedingen aan externen niet in loondienst. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor loon in natura en eigen bijdrage van de werknemers hiervoor. Dit geldt voor de financiële en salarisadministratie. Verder vindt er niet altijd een regelmatig overleg plaats tussen de afdelingen financiën, salarisadministratie, HR en soms facilitair. Hierdoor is uiteindelijk de salarisadministratie niet volledig op de hoogte van alles wat te maken heeft met de werkkostenregeling, maar zij dienen wel de loonaangifte in. Verder wordt er niet altijd rekening gehouden met het gebruikelijkheidscriterium van € 2.400 per werknemer per jaar, wat in ieder geval mag worden ondergebracht in de vrije ruimte van de werkkostenregeling. Het is daarom van belang om hier als werkgever goed op te letten.

Wagenpark

We zien dat werkgevers hun werknemers een auto ter beschikking stellen. Nu wordt een persoonsgebonden auto over het algemeen wel juist in de salarisadministratie verwerkt, maar gaat het niet altijd goed bij de niet persoonsgebonden voertuigen.

De fiscale bijtelling vind bij niet persoonsgebonden voertuigen plaats bij de werknemers, of de kilometeradministratie voldoet niet aan de vereisten van de Belastingdienst. Een auto van € 60.000 kan op basis van een naheffing van 5 kalenderjaren oplopen tot een bedrag van circa € 60.000. Verder zien wij dat er bijvoorbeeld wordt gewerkt met een verklaring verbod op privégebruik, maar dat hier geen controles op plaatsvinden en er dus privé toch voor meer dan 500 kilometer per jaar mee wordt gereden en dan is dit voor de Belastingdienst bij een controle een naheffing. Kortom wanneer u een wagenpark heeft met niet persoonsgebonden auto’s, let hier dan goed op.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico’s
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Flynth

Externe ontwikkelingen (2/3)

Inhuur van externe

Op 1 mei 2006 is de Verklaring Arbeidsrelatie vervallen en vanaf dat moment is de Wet DBA van kracht geworden. Hierbij heeft de Belastingdienst in overleg modelovereenkomsten bij de inhuur van externen, direct of via bijvoorbeeld een uitzendbureau, of bemiddelingsbureau opgesteld.

Op het moment dat exact volgens deze regels wordt gewerkt, loopt de opdrachtgever geen risico, in de praktijk is dat echter over het algemeen niet zo. Een externe doet mee aan het personeelsfeest, ontvangt een kerstpakket, werkt op een laptop van de opdrachtgever, werkt er al jaren 4 dagen per week etc. De modelovereenkomsten voor vrije vervanging zijn bijvoorbeeld per 1 januari 2024 vervallen waar niet altijd op wordt gelet.
Tot en met 2024 geldt er vanuit de Belastingdienst nog het handhavingsmoratorium, maar dat vervalt per 1 januari 2025. Dit houdt in dat de Belastingdienst dan kan gaan naheffen, niet terug naar het verleden, maar wel vanaf dat moment. Op dit moment wordt er ook gecontroleerd door de Belastingdienst, zij hebben hiervoor extra personeel aangenomen en bij deze controles wordt vaak geconstateerd dat er geen sprake is van een externe, maar gewoon van een werknemer.
Dit bijvoorbeeld omdat iemand via zijn eigen B.V. wordt ingehuurd tijdens ziek en piekdiensten.
Van belang om in 2024 ervoor te gaan zorgen dat het proces bij de inhuur van externen op orde wordt gebracht.

Notitie Rente

In de Notitie rente 2023 wordt ingegaan op de verwerking van de rentelasten en –baten in de begroting en jaarstukken. Doelstelling van deze notitie is het bevorderen van een eenduidige handelwijze met betrekking tot rente door lokale overheden (harmonisering), stimuleren dat organisaties de (verwachte) werkelijke rentelasten opnemen in de begroting en de jaarstukken en het eenduidig inzichtelijk maken van de wijze waarop de organisaties met rente zijn omgegaan (transparantie).

De bepalingen en richtlijnen van deze notitie treden in werking met ingang van het begrotingsjaar 2025. Eerdere toepassing bij de begroting 2024 is toegestaan. Met het verschijnen van deze notitie wordt de eerdere versie (gepubliceerd in 2017) buiten werking gesteld.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Flynth

Externe ontwikkelingen (3/3)

ESG

De NIS2-regelgeving introduceert strenge(re) eisen op het gebied van cyber- en informatiebeveiliging voor de ondernemingen die onder de nieuwe wet als essentiële of belangrijke entiteit worden aangewezen.

Wij adviseren u na te gaan of De Connectie als een NIS2 essentiële entiteit / belangrijke entiteit worden aangemerkt. Het moeten voldoen aan NIS2 is niet op basis van aanwijzing, maar automatisch. Belangrijke nieuwe verplichtingen zijn:

- verplichting tot uitvoeren risicobeoordeling en nemen van passende maatregelen om risico's te mitigeren;
- verplichting tot het melden van incidenten binnen 24 uur; en
- verplichting tot het registreren in een Europees register.

Inwerkingtreding van de NIS2-regelgeving is per 1 september met handhaving vanaf 1 oktober 2024. Het is van belang dat u tijdig uw voorbereidingen afrondt. Het niet voldoen aan de NIS2-regelgeving kan significante boetes tot gevolg hebben in de vorm van geldboetes als ook eventuele persoonlijke aansprakelijkheid van het bestuur.

Inleiding
Samenvatting
Jaarrekening
Jaarverslag
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Flynth

Bijlagen

Flynth

Bijlage A1 – Niet-gecorrigeerde bevindingen

Omschrijving	Fouten	Onzekerheden
NVT	€ -	€ -
Totaal	€ -	€ -

Aanbiedingsbrief
Samenvatting
Jaarverslag
Jaarrekening
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Flynth

Bijlage A2 – Gecorrigeerde bevindingen

Omschrijving	Reclassificatie
1 – Door uw organisatie ontdekt: Ten onrechte als kosten geboekt onder ''43092 Proces- en griffiekosten'', dient aanpassing op de dotatie aan reserve te zijn.	€ 94.208 (D) € 94.208 (C)
2 – Tijdens onze controle ontdekt: Geconstateerd dat bedrag van € 149.055,54 onterecht in de debiteurlijst is geboekt, terwijl dit BTW was.	€ 149.056 (D) € 149.056 (C)
3 – Door uw organisatie ontdekt: Er is vastgesteld dar de financiële administratie van de crediteuren niet overeenkomt met de aangeleverde crediteurenlijst. Deze is extracomptabel geboekt.	€ 41.695 (D) € 41.695 (C)
Totaal	€ 284.958 (D) € 284.958 (C)

Aanbiedingsbrief
Samenvatting
Jaarverslag
Jaarrekening
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Flynth

Bijlage B - Onze onafhankelijkheid is gewaarborgd

Bevestiging van onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn opgenomen in de ‘Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)’ van de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) en vormen een belangrijk onderdeel van het ‘normenkader’ waaraan een accountant moet voldoen.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van BVO De Connectie, inclusief haar verbonden derden, in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Rotatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht.

Er heeft voor de accountantscontrole 2023 geen rotatie plaatsgevonden. Het is eveneens niet noodzakelijk om voor de accountantscontrole 2024 te roteren.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Flynth en haar medewerkers en BVO De Connectie, inclusief haar verbonden derden, die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken die aan u gerapporteerd moeten worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Flynth, een bestuurder of interne toezichthouder van Flynth of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan ondernemingen in de groep of een bij de rechtspersoon betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid, die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben, ontvangen of verstrekt.

Aanbiedingsbrief
Samenvatting
Jaarverslag
Jaarrekening
Significante risico’s
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Flynth

Bijlage C - Onze communicatie met u

Bevestiging van onafhankelijkheid

Door middel van dit accountantsverslag informeren wij het bestuur over de belangrijkste aangelegenheden naar aanleiding van onze accountantscontrole 2023.

Bevestigingen van de directie
Wij hebben bij het bestuur ter confirmatie een aantal schriftelijke bevestigingen opgevraagd aangaande uw verantwoordelijkheden inzake de jaarrekening en de andere informatie.

Daarnaast hebben wij van u een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening van de De Connectie ontvangen.

Onze communicatie met het bestuur

Wij hebben in ons controleplan gecommuniceerd over onze verantwoordelijkheden en onafhankelijkheid.

Door middel van ons controleplan hebben wij ook een beschrijving gegeven van de reikwijdte en timing van onze controle, waaronder significante risico's en materialiteit.

Eveneens door middel van dit accountantsverslag informeren wij het bestuur over de belangrijkste aangelegenheden naar aanleiding van onze accountantscontrole 2022.

Geen meningsverschillen met bestuur en/of beperkingen in reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het bestuur geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle.

Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze opdracht door de directie en de medewerkers van de De Connectie de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Proces van de controle

Het proces van de jaarrekeningcontrole is soepel verlopen. Bij aanvang was er voldoende opgeleverd en gedurende de controle werden vragen op tijd beantwoord of aanvullende informatie op tijd geleverd.

Aanbiedingsbrief
Samenvatting
Jaarverslag
Jaarrekening
Significante risico's
Interne beheersing
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Flynth

Introductie

Samenvatting

Belangrijkste bevindingen

Oordeel bij de jaarrekening

Overige onderwerpen

Ontwikkelingen

Disclaimer en beperking in gebruik en verspreidingskring

Dit accountantsverslag is alleen bestemd voor de directie en het bestuur van BVO De Connectie en mag niet in zijn geheel of gedeeltelijk worden verstrekt of aangehaald zonder onze schriftelijke toestemming vooraf. Er wordt geen verantwoordelijkheid aan een derde partij geaccepteerd, omdat dit verslag daar niet voor opgesteld en bedoeld is. Dientengevolge nemen wij geen enkele verplichting of plicht van zorg aan ieder ander persoon aan wie dit verslag getoond of in zijn handen komt, op ons.

De in dit accountantsverslag aan de orde gestelde onderwerpen zijn door ons geconstateerd gedurende onze controleopdracht waarvan wij van mening zijn dat zij aandacht van de directie en het bestuur behoeven. Het is geen allesomvattend verslag van alle geconstateerde zaken en in het bijzonder kunnen wij niet verantwoordelijk worden gesteld voor het rapporteren van alle bedrijfsrisico's of tekortkomingen in het systeem van interne beheersing. Elke conclusie, opinie of opmerking in dit accountantsverslag is verstrekt in de context van onze controleverklaring over de jaarrekening als geheel.

Evenzo geldt dat de opmerkingen, bevindingen en aanbevelingen met betrekking tot het systeem van interne beheersing niet gelezen moeten worden als een afzonderlijke opinie van het systeem van interne beheersing en haar werking.

Flynth

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

1. Raadsvoorstel ‘ODRA begroting 2025 en jaarstukken 2023’
2. Raadsvoorstel ‘Zienswijze 1e Bestuursrapportage 2024 en ontwerp-Meerjarenprogrammabegroting 2025-2028 De Connectie’

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Kumas (VVD), Zijlstra (ChristenUnie), Groot (CDA), Neutkens (Volt), Heemskerk, Brandts (D66), Hogenhout (PvdD), Gerretschen (GroenLinks), Van der Laak (Arnhem Centraal).

De fracties van de SP, BBA, PvdA, PVV, DENK, Forum voor Democratie waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Van de Geijn (wethouder), Van der Wel (wethouder)

Bespreking

De voorzitter opent de vergadering en start met de meningsvormende bespreking. Hierin is in twee termijnen het raadsvoorstel over De Connectie besproken. Vervolgens is in twee termijnen het raadsvoorstel over ODRA besproken.

Toezeggingen

1. Wethouder Van de Geijn zegt toe bij de VNG na te vragen in welke mate afhankelijkheid van softwareleveranciers en dataopslag risico’s inhouden in relatie tot de omvang van de leverancier dan wel het land van herkomst.

Conclusie

Aan het einde van de vergadering concludeert de voorzitter dat de meningsvormende bespreking van beide onderwerpen is afgerond en dat beide voorstellen kunnen worden doorgeleid naar de besluitvormende raadsvergadering. Het raadsvoorstel over De Connectie is doorgeleid als hamerstuk.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

W. de Boef